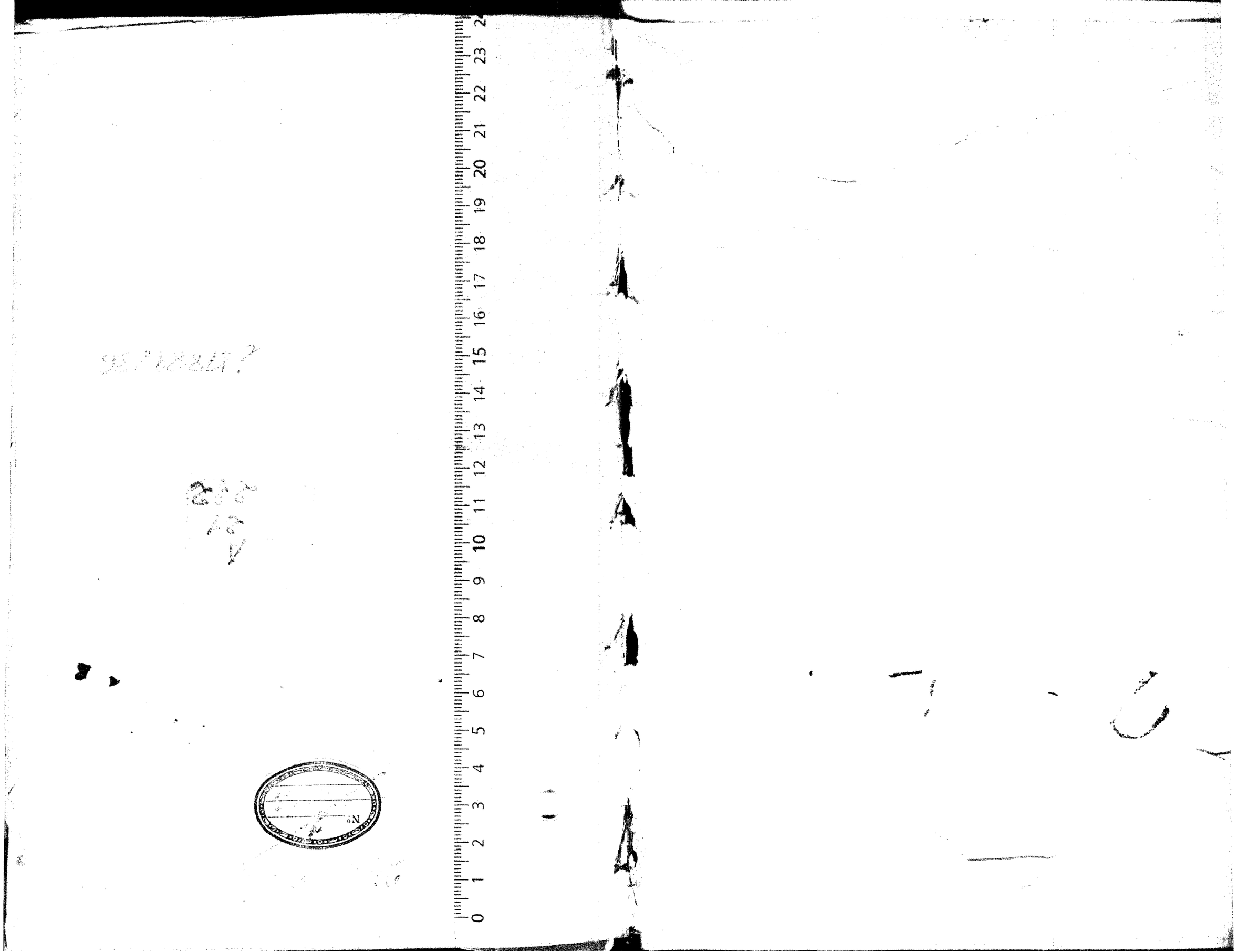

N°

Del colegio de la comp.ª de Jesus de granada. B.ª
R. 9384

MARTINI
ANTONII DELRII
EX SOCIETATE IESV
SYNTAGMATIS TRAGICI
Pars vltima,

SEV

Nouus Commentarius in decem Tragœdias, quæ vulgò SENECÆ *ascribuntur.*

Cum Indicibus.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam, & Ioannem Moretum.
M. D. XCIIII.
Cum gratia & priuilegio.

IVSTO LIPSIO V. C.

MART. ANT. DELRIO S.

NEC duos mundus ſoles, nec rubeculas duas ſaltus capit: *nec regna ſocium ferre, nec tedæ ſciunt.* malo id exemplo multi ſcriptores imitantur, CRITICI præcipuè; qui, ſi eandem quis cum illis ſpartam imitatur ornare, mox calamis ſæuiunt, & ſepiæ atque loliginis ſuco cruentum bellum gerunt, & Archilochi melos mutuum occinunt. quot eorum amicitias riualitas reſoluit? ſed illæ nec probè colligatæ, nec veræ amicitiæ fuerunt; quæ tales, æmulationem ignorant, obtrectationem auerſantur. veræ non erant; quas vel ambitio, vel cupiditas, vel ſimulatio coniunxerat. veras, non niſi probitas & virtus & fides conciliant, connectunt, & conſeruant. Audeo dicere talem noſtram, IVSTE LIPSI; quam, nec tot annorum, tot locorum interualla, nec partium aduerſariarum (quæ te vel inuitum, vel, inopinantem, & improuidum abſtraxerant) factiones, nec aliæ quæ aliis graues cauſſæ viderentur, reſcindere potuerunt. Nec mirum. nam quod aliud illi principium, quam animorum quædam ſimilitudo, & ad humanitatem atque honeſtatem conſpiratio? quis finis, niſi fructus tam ingenuæ voluntatis, artium bonarũ ac ſtudiorum liberalium incrementum? ita dum idem volumus, idem admiramur, & conamur, vnus ambos *Annæus* pari voluntate, ſucceſſu non pari, nos cœpit. Prior ego lucis perpaullulum dedi pene puer, planè tiro. Mox tu, Sol litteratorum, Princeps veræ Criticæ huius æui, radiatum ingenij & iudicij lumen intuliſti; &, quę haut ſcio an quis alius arroſis ad Ariſtophanis & Cleanthis lucernam vnguibus tandem peperiſſet, ea tu, quaſi ludens, effudiſti. Quod ſi vt næuos tantum tollere, ſic animus tibi fuiſſet commentariis præterea illuſtrare; cum ramento &

puluiſculo cuncta euerriſſes; mihi quercus alia fuiſſet excutienda. Nunc quod præſtare voluiſti, præclarè tu quidem, vt ſoles, & feliciter: ſed quod à te neglectum, id vt poſterioribus curis præſtarem, inuaſi. Prodeunt nunc qualiacũque, hac ſpe & mente vt tuis apponantur; vt componantur, non magis, quàm vt rauca picarum garrulitas, luſciniarum canori ſuauiſſimo, vel noctuæ cæcutientia, perſpicacitati aquilæ comparetur. Adderem illa mihi diſplicere, ſi poſſent; quæ tibi placuere. Tuum mihi iudicium multorum inſtar millium. legiſti, recenſuiſti, probaſti. cur lucem paueant? tu obſtetricatus manu, auctor & impulſor typographo edendi; tibi debebunt, quam adſpicient lucem. Accipies igitur, in duas tragœdiarum Senecæ optimas Comment. MEDEAM & THEBAIDA, & quia patrem infauſtum non vult Antigone deſerere, ſimul in OEDIPVM: vt litterario tuo theſauro hanc opellam, Cræſi opibus teruncium adiungas; quodque debes amicitiæ & iudicio tuo, vt contra Zoilorum Claudiana tonitrua defenſionem ſuſcipias. Faxit DEVS OPT. MAX. qui te tot periculis falſorum fratrum, & ex Orci faucibus ereptum, patriæ, & veris amicis reddidit; vt quam animo religionis puritatem tuebaris, eam nunc tibi palam profitenti, & in matris Eccleſiæ Catholicæ gremio conquieſcenti; hoc amicitię & pietatis in te meæ teſtimonium ſit ſempiternum. Leodici, CIↃ. IↃ. XCII. menſe Iunio.

COM-

COMMENTARIVS IN MEDEAM.

Lectori S.

VAE in Aduerſariis olim, hîc non repetam: eò tibi recurrendum: Duntaxat Græcorum teſtimoniorum Latinam nunc interpretationem accipies; quia plerique illam poſtularunt. Vtar autem eorum qui extant interpretum verſionibus; ſi non exſtet vlla, ſententiam meis verbis exprimam, hactenus vt intelligatur. Quorum Græca exemplaria non erunt ad manum; ignoſce ſi mentem, non ipſa verba exhibebo. Vale.

ARGVMENTVM.

REPVDIATA Medeâ Iaſon, Creuſam Creontis, Corinthiorum Regis, filiam ducit: iuſſa in exilium proficiſci Colchis, vnius diei inducias impetrat. interea dona diris venenis illita, per filios ad Creuſam mittit. exornat ſe iis miſella noua nupta, & repentè flammis erumpentibus, vnâ cum patre, qui accurrerat, filiamque complexus eripere conabatur, cumque ipsâ regiâ, incendio abſumitur. Medea ſecum aſportatis in domus faſtigium filiis, in Iaſonis conſpectu, crudeliter eos trucidat: & à draconibus mox per aërem Athenas deuehitur.

MEDEA] *quidam etiam Melanthius Græcè*, Medeam *tragœdiam edidit. Pacuuij fabulam, non* Medeam, *ſed* Medum *inſcriptam cenſet Manutius comment. in lib. 7. epiſt. Ciceron. ad familiar. epiſt. 6. ſed verius*, Medum *&* Medeam *ab illo editas: Vide fragmenta quæ nos parte primâ ex vtraque. Tertullianus in lib. de præſcript. aduerſ. hæretic. fortè ad ſententiam magis, quàm ad verba reſpexit, dum Ouidij* Medeam, *ex Virgilio centonem nuncupat: quanquam illud, quod Seneca lib. 1. Suaſoriar. ex eadem laudat;*

Feror huc illuc, vt plena Deo.

Sanè Virgilianum fermè. sed fortè rectius quidam Cod. Tertulliani eum scriptorem vocant Ossidium Getam; quod placuit Domino Lindano in Panopliâ. Arbitror Medeæ nefariam crudelitatem à Sophocle celebratam duabus fabulis, quarum vni titulus; Colchides, alteri; Scythæ. huius nostræ tragœdiæ materiam narrant Diodorus Siculus lib. 5. & Apollodorus lib. 1. bibliothec. Ouidius in Metamorph. & epist. Heroid. & Iustinus lib. 42.

IN ACTV I.

Hoc Actu iras nutrit Medea, & superos inferosq; ad vltionem vocat.

Coniugales Deos Græci ἀτηγενίτας: Phocenses solas Deas geniales, γενετυλλίδας nominarunt. Pausan. in Attic.

Versu 1. Dij coniugales] agendum de his nunc paullo fusius. Coniugales dicti, teste D. Augustino lib. 3. de ciuit. Dei, quia nubentes eis commendabantur, vt bene coniugarentur. iugum enim matrimonio iungendis imponebatur, ad significandum concordiam futuram & separationis difficultatem, vt tradit D. Isidorus. lib. 9. Origin. seu Etimolog. c. de coniugiis. solitæ horum deorum effigies in geniale cubiculum inferri, erantq; numero penè infiniti, vt idem Augustinus docuit lib. 6. de ciuit. Dei cap. 9. præcipui, & quasi antesignani, qui hic nominantur, & Iupiter γαμήλιος, de quo D Hieron. in Iouinian. Pausanias, Diodorus & alij; Iuno γαμήλια; Venus, varijs ob id nominibus appellata; Hymenæus, de quo postea; Πειθώ, de qua Coluthus,

καὶ στέφος ἀσκήσασα γαμήλιον ἤλυθε Πειθώ

Et coronam nectens nuptialem venit Pytho:

& Diana, quam Locri & Boeotij Eucliam vocarunt, eiq; in foro statuam & aram dedicarunt, & sponsum sponsamq; antè nuptias ei sacrificare iusserunt. auctor Plutarchus in Aristide. His addendus Genius; qui A. Furio dicitur, Deorum filius, hominumque parens, sic dictus quasi suus quemq; genius genuerit. vnde Laberius in Imagine;

Plaut. in Menæchm. Horat. lib. 2. epist. 2.

Genius generis nostri parens.

ideo à Tibullo dicitur, deus Natalis; à Plauto & Horatio, naturæ Deus humanæ. quia (vt ait Festus, eiusq; transcribēs verba D. Isidorus) Genium vocabant, Deum rerum omnium generandarum. Coniugalis ergo Deus. nam & in coniugatorum tantum ædibus, teste Censorino, duo Genij colebantur, quo sensu torus genialis, & epulæ geniales dicuntur, pro nuptialibus, vt hic & apud Ciceronem pro Cluentio & alios. Martianus Capella tradit Genium dici Deum, qui, quo primum momento homo gignitur, illi associatur. Ammianus Marcellinus ex Gentilium doctrinâ lib. 21. Histor. scribit Constantio Imp. Genium salutis tutelæ (sic loquitur) appositum, paullo ante mortem eum deseruisse: & cunctis in lucem editis hominibus, saluâ firmitate fatali, huiusmodi velut actus rectura sociari: à paucis visa, vt à Pythagorâ, Socrate, Numâ, Scipione maiore, Mario, Octauiano Aug. Trismegisto, Apollonio, & Plotino; qui etiam scripserit, quibus primordiis hi Genij animis connexi mortalium, & quomodo animas tanquam gremiis suis susceptas tueantur, &, quoad licitum est, doceant maiora, si senserint puras, & à colluuione peccandi immaculatâ corporis societate discretas. Menandri senarios duos addit; quibus docet cunctis nascentibus datum dæmonem custodem & rectorem vitæ;

Απαντι

Ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ τῷ γεννωμένῳ
Ἅπαντος ἐστὶ μυσταγωγὸς τοῦ βίου.

Sic nimirum cacodæmon veritatem fidei, de bonorum Angelorum singulis hominibus tutelâ additâ, conatus iam tum his de Genijs commentis infirmare; vt & nunc per emissarios suos; qui negant suum cuique associatum Angelum custodem; de quo theologi consulendi: nos, quid Ethnici de suis genijs, prosequamur. Censorinus ergo in hæc verba; Genium esse Deum, cuius in tutelâ vt quisq; natus est, viuit: siue quòd vt generemur curat; siue etiam, quòd nos genitos suscipiat ac tueatur; certè à gignendo Genius appellatur. Euclides Socraticus duplicem dicit nobis omnibus genium appositum; quod & Lucillius lib. 9. Satyrarum confirmarat. Et licet alij sint Dij complures homini vitam pro suâ quisque portione adminiculantes, quos libri indigitamentorum enumerant: ij tamen semel in vnoquoque hominum numinum suorum affectum repræsentant. ideo illis non quotannis sacrificabatur. Genio autem; quia ita nobis est obseruator assiduus appositus, vt ne puncto quidem temporis longius abscedat; sed ab vtero matris exceptos, ad extremum vitæ diem comitetur: ideo illi potissimum, per omnem ætatem quotidie sacrificabant; non quidem factâ hostiâ, sed mero fuso. quia iuxta Varronem, in lib. Articulus seu de numeris, in Genij festo. qui erat natali die, manum à cæde & sanguine abstinebant: ne die, quâ ipsi lucem accepissent, alijs demerent. Quæ cum Varronis sententia fuerit Romanorum doctissimi, eumq; Censorinus sequatur; quærendū sedulò, cur homo eruditus ex illo Horatij;

Vide D. Hieron. in cap. 18 Matthæi. D. Chrysost. hom. 60. in Matth. & D. Thom. 1. par. q. 113 Tertullianus apol. cap. 32. Nescitis Genios dæmones dici, & inde diminutiua voce dæmonia.

——— cras Genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis;

censuerit Genio, vt & Lari, porcum immolari consueuisse; maximè cùm & Acron ea verba manifestè ad sacrificium referat. An quod Natali die floribus & vino tantum, ceteris per annum etiam porco, fiebat? sed Varronis ratio semper locum obtinet. quare omnino censeo viuas sensilesq; hostias ob omni sacrificio genij alienas; illiq; cædem omnem creditam displicere. Horat. lib. 2. epist. 1. ——— Siluanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem breuis æui.

Memorem scilicet, quia vitæ breuis homines admonet. Persius Sat. 2.

Funde merum Genio ———

Thura quoque adolebant. Tibullus, de Natali Cherinthi;

Magne Geni, cape thura libens.

Sed Horatius, porci bimestris meminit. Verùm aliud facere Genio, seu placare Genium; aliud, curare Genium. illud ad sacrificia & diuinæ rei curationem perspicuè pertinet: hoc ad lætitiam, hilaritatemq; animi, corporis inuitationem, & largioris mensæ apparatum, vnde dicti homines Geniales, & Genio indulgere, cui Genium defrudare opponitur. Genium namque voluptatis quoque Deum putabant. Fauet huic Horatiani loci explicationi Porphyrion interpres, & alij. Sed & pro fortunâ, Genius. glossar. Genius

τύχη

τύχη ἑκάστου ἀνθρώπου. *&* Genium τύχη. Genium *viri colebant*, Iunonem natalem *feminæ; per Genium viri, per Iunonem feminæ iurabant. An quia negabant feminis esse Genium, vel viris Iunonem propitiam? non crediderim. altius quid suberat. fortè quia gignendi actum solis viris, cum Aristotele in libris de Generat. animal.; feminis solam perpeßionem & pariendi laborem, cui præerat Iuno, tribuebant. Certè nimis apertè veteres scripsêre, vt queant illorum verba aliò detorqueri, ad feminas excludendas. Censorinus, vnumquemque vt natus est, dixit in Genij tutelâ viuere. Seneca de antiquis Romanis epist. III.* Singulis & Genium & Iunonem dederunt. *Plinius lib. 1. nat. histor.* Cùm singulos ex semetipsis Deos faciant, Genios Iunonesque adoptant sibi. *Ammianus etiam, Plautus, Horatius, Laberius generatim loquuntur. Viris ergo non Genij modò, sed & Iunones, Natales dij, mulieribus iidem. iuuat etiam Tibullus, qui lib. 4. de Cherinthi pueri natali agens, primò quidem Genium precatur, mox Sulpitiæ, quæ adolescentem amabat perditè, votum in eodem Natali Cherinthi subdit;* Natalis Iuno sanctos cape thuris aceruos. *decuit enim mulierem natalis potius Deæ, quàm Dei, tamen adolescentis gratiâ, meminisse. Hæc de Genio, vtinam non sine genio. multa Lilius Syntagm. 15. sed non satis à Lare distinguit. Iulian. Aurelian. lib. 1. de cognominib. Deorum cap. vlt. refert etiam* Neptunum Genethlium, *vt cui liberorum quærendorum cura nonnulla. Romanis præterea coniugales Dij peculiares*, Picumnus & Pilumnus. *docet Nonius*; Pilumnus (*inquit*) & Picumnus dij præsides auspiciis coniugalibus deputãtur. *Varro, de vita pop. Rom. li. 2.* Natus si erat vitalis, & sublatus ab obstetrice statuebatur in terrâ, aut aspicaretur (*lego*, vt auspicaretur, *hoc est, auspicato inciperet*) rectus esse. Diis coniugalibus, Pilumno & Picumno, in ædibus lectus sternebatur. *Fuit & huius generis* Dea Virginensis, *de qua S. Augustinus lib. 6. de ciuit. Dei, cap. 9. & lib. 4. c. 11. vbi etiam* Domiduci, Iugatini, Subigi, Priapi, Manturnæ, Premæ, Partundæ, *meminit; quos omnes ego* Genitalium Deorum *in numerũ retulerim; veteres enim, quos æternos rerum omnium parentes & auctores putabant, sic nominarunt, teste Cicerone 3. de Orat. Ennius apud Seruium in 6. Æneid.*

Romulus in cælo cum Diis Genitalibus æuum
Degit —— *ex quo versu viderentur hi Romanorum proprij, nisi*

Ausonius Iliad. perioch. 4. scripsisset;

Iupiter interea, cum Diis Genitalibus vnà,
Concilium cogit superûm de rebus Achiuis.

Claudiano quoque Nox *Dea huiusmodi lib. 2. de rap. Proserp.*

Ducitur in talamum virgo. stat Pronuba iuxta
Stellantes Nox picta sinus, tangensque cubile
Omina perpetuo genitalia fœdere sanxit.

Accedant & Nixij Dij; *quo nomine scribit Festus appellari tria signa, in Capitolio ante cellam Mineruæ. genibus nixa, velut præsidentes parientium nixibus: de quibus Turnebus lib. 7. aduersar. cap. 8. Ceterum* Leuana, Cunina, Rumina, Edusa, Potina, Vagitanus, *& similia portenta; quæ ad infantes iam*

*Vide Turnebũ lib. 16 aduers. c. 19.

Scio hæc non conuincere. sed quid in mendacio & errore nequi?

iam natos potius spectabant, & non coniugalia, nec genitalia, sed educatoria, numina; huc non pertinent. consule si vis Lilium Syntagm. 1.

Genialis tori] *thalami nuptialis. Festus*; Genialis lectus, qui nuptiis sternitur in honorem Genij, vnde & appellatur. *quæ D. Isidorus, ad verbum lib. 8. Orig. cap. vl.* Genium dicunt quod quasi vim habeat omnium rerum gignendarum, seu à gignendis liberis. vnde & geniales lecti dicebantur à gentibus, (*fortaßis reponendum ex Festo, à geniis*) qui nouo marito sternebantur. *horum lectorum meminere Virgilius 6. Æneidos, & Claudianus lib. de raptu Proserp. 2.*

2. Lucina.] *Iuno. Ouidius*;

Iunonemque thoris quæ præsidet alma maritis.

& in epist. Medeæ

Conscia sit Iuno sacris præfecta maritis. *Virgilius*;
—— cui (*Iunoni*) vincla iugalia curæ. *Vnde in veteri marmore*; IVNONI IVGALI: *quod eius auspiciis coniugia inirentur: à quo munere, varia nomina fuit sortita. dicta* Opigina, *quòd parturientibus opem ferret, auctor Festus:* Vnxia, *quòd sponsa mariti domũ ingressura prius postes oleo, axungiâ, vel adipe lupino inungeret, vnde vxores quasi vnxiores dictæ B. Isidoro lib. 9. cap. vlt. Orig.* Cinxia, λυσιζώνη, *quòd cinguli solutionem fortunaret:* Iuga, *quod nuptias iungeret.* Socigena, *quòd nubentes sociaret:* Interduca, Domiduca, *& similia, de quibus Martianus Capella, his verbis;* Iuno pulchra, licet aliud nomen tibi consortium cæleste tribuerit, & nos à iuuando *Iunonem*, vnde & Iouem dicimus, nominemus: siue te *Lucinam*, quòd lucem nascentibus tribuas, ac *Luceiam* conuenit nũcupari. Nam *Fluuoniam, Februalemq́;* ac *Februam*, mihi poscere nõ necesse est, cùm nihil contagionis corporeæ sexu intemerata pertulerim. *Interducam* & *Domiducam, Vnxiam, Cinctiam*, mortales puellæ debẽt in nuptias conuocare, vt earum & itinera protegas, & in optatas domos inducas, & cùm postes vngent faustum omen affigas, & cingulum ponentes, in thalamis non relinquas. **Sotigenam te* quas vel in partus discrimine, vel in bello protexeris, precabuntur. *Populonam* plebes, *Curitim* debent memorare bellantes. *hæc ille lib. 2. de Nuptiis Philologiæ. Idem quod de Iunone, de Dianâ dicendum. Vnde in inscription. antiqu. vtraque dicitur* LVCINA, *& in nummis Iuliæ Piæ*, LVNA LVCIFERA, *&* TEMPLVM DIANÆ LVCIFERÆ. *eadem enim Iuno & Diana creditur, teste Cicerone lib. 2. de nat. Deor.* Luna (*inquit*) à lucendo nominata. ea est enim Lucina. itaque vt apud Græcos Dianam, eamque Luciferam; sic, apud nostros, Iunonem Lucinam in pariendo inuocant: quæ eadem Diana omniuaga dicitur, non à venando, sed quod in septem nominatur tanquam vagantibus. Diana dicta, quia noctem quasi diem efficeret. Adhibetur autem ad partus, quòd hi maturescunt, aut septem nonnunquam, aut plerumque nouem Lunæ cursibus; qui quia mensa spacia conficiunt, menses nominantur. concinneque, vt multa, Timæus; qui cùm in Historiâ dixisset, qua nocte natus Alexander esset, eadem Dianæ Ephesiæ tem-

*Ex Festo legitur; Opigenã.

In Goltzij thesauro.

templum deflagrasse; adiungit minimè id esse mirandum, quòd Diana cùm in partu Olympiadis adesse voluisset, abfuisset domo. *Plato in Theæteto scribit Dianam, cùm sterilis sit, partuum tutelam suscepisse, quia sit eadem cum Lunâ, quæ ad pariendum multum confert.* Lucinam, *aliy dictam volunt, vel à luco vbi eius ædes condita, vt Plinius lib. 10. cap. vlt.; vel à luce, quòd in lucem recens natos educat. Ouid. 2. Fastorum,*

——— dedit hæc tibi nomina lucus:
Vel quia principium tu Dea lucis habes.

aliam causam physicam petere potestis à Plinio lib. 2. cap. 101. L. Pisò lib 1. Annal. auctor est, Ilythiæ pro nascentibus, Veneri Libitinæ (quam aliy Proserpinam putant) pro mortuis nummum pendi solitum. vide Plutarch. in Numâ, & Dionys. Halycarnass. lib. 4. antiq.

Domitorem freti] *vide inf. versu 318.*

Ausus Tiphys pandere vasto
Carbasa ponto, legesque nouas
Scribere ventis, *&c.*

& versu 617. Tiphys inprimis domitor profundi.

3. Nouam.] *Argo primam nauem.*

Frenare docuisti ratem] *haud aliter etiam Plautus;*

Nemped equo ligneo cæruleas per vndas vectæ estis.

& Varro, Marcipore; Quam nautici equisones per viam conducerent loro. *sic m. s. apud Nonium in* equiso: *vulgati,* quà ducerent loco. *Metaphoræ ratio in eo posita, quòd, vt ait Homerus, Odyss δ'. celeres in mari naues equorum loco sunt,* ——— αἶθ' ἄλος ἵπποι.

Ἄνδρασι γίγνονται ——— *contra Martianus solis equos remigium nominat lib. 2.* An Leucothea succenderet facem, lumenq; purpureum, & an solis remigia vigilarent, sonipesque Phosphori comeretur. *nisi malis de naui solis & septem eius remigibus id accipere: de qua nos alibi.*

5. Diuidens orbi diem] *alternis vtrumque hemisphærium illuminans.*

6. Tacitisque] *quia secretò nocte silente fiunt.*

7. Hecate triformis] *sic Luna vocata, aut quia centum victimis placanda; aut quod centum annos errare cogeret insepultos; aut propter plurimas eius virtutes. consule Celium lib. 20. antiq. lect. cap. 6. Natal. Comitem lib. 3. Mytholog. cap. 15. Lilium Syntagm. 12. quoad Orthographiam, quædam inscriptiones peruetustæ* ÆCATE, *quædam* HECATE. Triformis *etiam dicitur Horatio. citat Athenæus hæc Chariclidæ in cathena;* Ἑκάτη, τριοδῖτι, τρίμορφε, τριπρόσωπε, τρίγλαις κελευμένη: Domina Hecate, Triuia, triformis, trifacies, triglis allecta. *& ista Apollodori* ἐν τοῖς περὶ θεῶν; τῇ Ἑκάτῃ θύεσθαι τρίγλην διὰ τὴν ὀνόματος ὁμοιότητα, τρίμορφος γὰρ ἡ θεός, *in lib. de Dis;* triglam Hecate sacrificari, ob nominis proprietatem, est enim Dea triformis: *scilicet propter triplex nomen Dianæ, Lunæ, Proserpinæ; vel quia triceps pingebatur, medio capite hominis, dextro equi, sinistro canis. Phurnutus causam reddit Lunæ formam triplicem, quē explicat Cælius d. c. 6. vide Parrhas. in lib. 1. Claud. de rap. Proser. & quæ dicemus ad vers. 788.*

Quos-

Quosque iurauit mihi Deos Iason] *Sidera nocturna, & Horas. Valerius Flaccus lib. 7. introducit Iasonem sic Medeæ iurantem:*

Per te, quæ Superis, Diuisque potentior imis;
Perque hæc ergo tuo redeuntia sidera nutu;
Atque per has nostri iuro discriminis horas:
Vnquam ego si, *&c.* *Apollodorus quoque lib. 1. Biblioth. diserte testatur, Medeam obtestatam Deos, quos sibi Iason iurasset. Sanè in nuptiis contrahendis Deorum testimonium iureiurando adhiberi solitum, Lucanus significat, neq; id à Catone & Marcia, vt reliqua solēnia, prætermissum, lib. 2.*

Fœdera sola tamen, vanáque carentia pompâ
Iura placent, sacrisque Deos admittere testes.

ad hunc morem Valerij & Senecæ ista pertinent.

9. Chaos] *hic sumitur pro loco, quem habitant inferi, quem vocant Orcum. sic etiam* Thyeste *versu 1007.*

Ad chaos inane regna cum rege abripis.

Aristophanes in Nubib. χάος *posuit pro aëre, propriè sumtum describitur à Platone in Timæo, Virgilio Eclo. 6. Ouidio 1. Met. & Lucano lib. 1. Pharsal.*

10. Aduersa.] *opposita. illa bona, hæc mala: illa suprema, hæc ima: illa vitæ, hæc mortis: illa læta, hæc tristis: illa lucida, hæc obscura & caliginosa.*

Manésque] *de Manibus Lilius Syntag. 6. & nos multa in Oed. v. 559.*

11. Dominúmque] *inferorum regem Plutonem.* Tristis] *alibi;* Aspectus pateat tristibus inferis. *Inuocat noster Plutonem, Proserpinam, Hecatem, (nam hic videtur distinguere Hecatem à Corâ) Eumenides, ceteros inferos Deos; quia hi, Magica numina. Vnde Tibulli illud;*

Concidit ad magicos hostia pulla focos;

de aris inferorum Deorum Turneb. accepit lib. 16. aduersar. cap. 4. Dianam certè magicas artes exercuisse Tatianus lib. contra Græcos est auctor: hæc est, quam noster hic, Dominam, *more Græco, qui* δέσποιναν *Proserpinam nominabant, teste Lilio d. Syntagmat. 6. nos paullo antè Chariclidæ testimonium dedimus.*

12. Raptam] *Historiam raptus Proserpinæ tribus lib. Claudianus, breuius Ouidius lib. 5. Metamorph. id cur confictum, ex Firmico didici lib. de mysteriis & errorib. prophanarum religion. cap. 7. plures procos habuisse Proserpinam, & inter eos diuitem quendam rusticum, nomine Plutonem; qui cùm amoris impatiens moram non ferret, inuentam vespere, in Ennæ finibus prope Percum lacum amœnissimum, vehiculo superimpositam auexit. raptorem cum armatorum turmis Ceres persequitur; qui vitæ suæ timens, & prædæ retinendæ spem abiiciens, equos per medium lacum impulit; cuius profundis voraginibus vterque demersus interiit. Postea solatio matris, Ennenses ab inferorum Deo Plutone raptam finxerunt. Quæsuit interea toto ferè terrarum orbe filiam Ceres, & Atticis frumentum secum è Siciliâ delatum diuisit, iaciendi seminis & frugis colligendæ disciplinam tradidit: eo deuincti beneficio, Cereri nataq; illius diuinos honores decreuerunt. quæ cuncta amplè Firmicus, scriptor Christianus, alius ab astrologo nugacissimo, qui rarus in*

Alij scriptores vocant, Pergum: melius opinor.

 meis

meis libris; quare Chriſtianum in hoc commentario ſemper ἁπλῶς *Firmicum nuncupabo.*

13. Adeſte] *fauete. de quo alibi.*

Vltrices Deæ] *Eumenides, ideo dictæ* Pœnæ. *Statius lib. 8. Thebaid.*

Sæuáque multiſonas exercet Pœna cathenas. *diſtinxit tamen Lucianus ab Eumenidibus Pœnas, in Necyomant.* δαίμονάς τε ὁμοῦ πάντας ἐπεβοᾶτο, καὶ Ποινὰς, καὶ Ἐριννύας, καὶ νύχιαν Ἑκάτην. Dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, & Erinnies, & Hecaten nocturnam. *& poſtea;* παρεστήκεισαν δὲ αὐτῷ Ποιναὶ, καὶ ἀλάστορες, καὶ Ἐριννύες. aſtabant autem illi Pœnæ, mali Genij, & Furiæ. *quas, cum Æſchyne in Timarch. & Cicerone in Piſonem, ad conſcientiæ terrorem, & interna illa ſupplicia refero. lege Victorium lib. 17. var. lect. cap. 21. & Lilium Syntagm. 6.*

14. Crinem ſolutis ſquallidæ ſerp. *&c.] en habitum, quo Furiæ depingebantur: Vetulæ, caput anguibus pro capillitio cinctæ, ſanguineam manu facem geſtantes & flagellum. primus illis Æſchylus angues attribuit, mox ceteri. Catullus;*

Eumenides; quibus, anguineo redimita capillo,
Frons exſpirantis præportat pectoris ignes.

Horatius: ——— intorti capillis
Eumenidum recreantur angues.

Seneca, Herc. Fur. verſu 102.

Incipite famulæ Ditis, ardentem incitæ
Concutite pinum, & agmen horrendum anguibus
Megæra ducat, atque luctifica manu
Vaſtam rogo flagranti corripiat trabem.

hos angues fingebantur in homines iacere, Thyeſt. verſ. 96.

Quid ora terres verbere, & tortos ferox
Minaris angues? *quo loco inuenies plura in Aduerſariis. & in hac tragœdia inferius ver. 957.*

Quónam iſta tendit turba Furiarum impotens?
Quem quærit? aut quò flammeos ictus parat?
Aut cui cruentas agmen infernum faces
Intentat? ingens anguis excuſſo ſonat
Tortus flagello. quem trabe infeſtâ petit
Megæra? ———

Hercule Oetæo ver. 1000. ——— dexteræ parcant tuæ
Eumenides ipſæ. verberum crepuit ſonus.
Quænam iſta, torquens angue vipereo comam,
Tuménſque tacita ſequitur, & quaſſans caput,
Temporibus atras ſquallidis pinnas quatit?
Quid me flagrante dira perſequeris face
Megæra? ——— *Ouidius lib. 4. Metamorph.*
Nec mora, Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem ———

Petro-

Petronius Arbiter, obſcœnus alioquin & paganus; quem nollem D. Antoninus in Summ. Hiſtor. & alij quidam cum S. Petronio Epiſcopo confudiſſent: nam refellit Satyra Arbitri, Sambuci & Pithoei ſtudio edita, in quâ verſus illi, quos homini huic beato adſcribunt, errore graui. Arbiter inquam:

Sanguineam tremulâ quatiebat lampada dextrâ. *Furiis Sicyonij hoc ritu faciebant. ſtato die prægnantes oues mactabant, & mulſo pro libaminibus, floribus pro coronis vtebantur; quo ferè & ritu Parcis, Pauſania auctore in Corinth. ſeu lib. 2. Notum tres eſſe, vel ex Varrone in* Eumenidib. *apud Nonium duobus locis diſcerptis & mendoſis reliquiis, quæ nos reſtituere conabamur hoc pacto;*

Sed ſimul atque in ſummam ſpeculam peruenimus;
Videmus populum, Furiis inſtinctum tribus,
Diuerſum ferri, exterritum formidine.

17. Quales ſtetiſtis] *ideo dicit, quia nuptiis, quarum infauſtus exitus, auſpicandis, adfuiſſe Furias Pronubas putabant. infrà Octau. principiò:*

Illa, illa meis triſtis Erynnis
Thalamis ſtygios prætulit ignes. *& verſ. 160.*
Vacuámque Erinnys ſæua funeſto pede
Intrauit aulam; polluit ſtygia face
Sacros penates ———

& act. 3. ait Agrippina;

Tellure ruptâ, Tartaro greſſum extuli,
Stygiam cruentâ præferens dextrâ facem
Thalamis ſceleſtis. nubat his flammis meo
Poppæa gnato iuncta; quas vindex manus
Dolórque matris vertet in triſtes rogos.

Ouidius in epiſt. Phyllidis;

Pronuba Tiſiphone thalamis vlulauit in illis,
Et cecinit mæſtum deuia carmen auis.
Adfuit Alecto, breuibus torquata colubris,
Súntque ſepulchrali lumina mota face.

epiſt. Hypſipiles:

At mihi nec Iuno, nec Hymen, ſed triſtis Erinnys
Prætulit infauſtas ſanguinolenta faces.

Simile quid in epiſt. Canaces inuenitur. apud Papinium lib. 11. *Thebaid. ſic ait Tiſiphone;* ——— dum lampade noſtrâ
In thalamos, quæ caſta, venit ———

Propertius lib. 4. eleg. 3.

Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa
Traxit ab euerſo lumina nigra rogo;
Et ſtygio ſum ſparſa lacu, nec recta capillis
Vitta data eſt, nupſi non comitante Deo.

quibus verbis quatuor aduerſa nubentium omina comprehendit. de vltimo nunc agimus. negat comitatū pompam nuptialem Deum, nempe Hymenæum;

Omina ſunt ſi fax nuptialis vel ex rogo ſumta, vel è rogo accenſa; ſi obſcura flāma emicaret; ſi non purâ aquâ noua nupta aſpergeretur; ſi non recta vitta capiti imponeretur; ſi Hymenæus abeſſet.

qui

qui si præsens erat, nuptias fortunatas fore existimabant; quemadmodum quando Parcæ aderant, & albo vel aurato vellere notabãt. Statius l. 1. Siluar.

Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere; quo Stellæ Violantillæque professus
Clamaretur Hymen ——

Sidonius, in epithalamio Polemij & Araneolæ:

Prosper connubio dies coruscat:
Quem Clotho niueis benigna pensis;
Albus quem picei lapillus Indi;
Quem, Pacis simul arbor & Iuuentæ
Æternúmque virens, oliua signet.

& postea: —— probat Atropos omen.
Fuluáque (*hoc est aurea*) concordes sanxerunt fila sorores.

Hæc proculdubiò causa, cur Catullus, in nuptiis Pelei & Thetidis, Parcas albam lanam pollice deducentes ita descripserit, vt cùm legis, netrices ipsas videre tibi videaris:

Quum interea, infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens vndique vestis
Candida, purpureâ Tyrios excinxerat orâ,
Et roseo niueæ residebant vertice vittæ,
Æternúmque manus carpebant ritè laborem.
Læua colum molli lanâ retinebat amictum:
Dextera tum leuiter deducens fila supinis
Formabat digitis, tum prono in pollice torquens
Libratum tereti versabat pollice fusum.
Atque ita decerpens æquabat semper opus dens,
Laneáque aridulis hærebant morsa libellis;
Quæ prius in leni fuerant exstantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera virgati custodibant calathisci. *&c.*

19. Peius aliquod.] *concedite & date mihi malum letho deterius quod imprecer perfido Iasoni. & mox, quasi hoc repererit, subdit*; viuat, *&c.*

20. Per vrbes erret.] *exsilium cum egestate coniunctum malũ pessimum arbitrabantur, si diuagatio per incertas sedes accederet. Ouidius in Ibin;*

Exsul, inops erres, alienáque limina lustres.

Iustinus lib. 14. Has vobis diras, atque inferias dico, vt inopes extorresque omne æuum in hoc castrensi exsilio agatis.

26. Peperi] *pessimos liberos patrissaturos.*

27. Excutiam faces] *faces excutiam ex manibus, illas Creusæ nuptiis præferentium. apud Romanos solebant δαδουχεῖν, hoc est, faces præferebant pueri patrimi matrimiq., easq. numero quinque, vt testatur Plutarch. in Problem. 5. Romanar. quæstion. Festus*; Facem (*inquit*) in nuptiis in honorem Cereris præferebãt, aquáque spargebatur noua nupta; siue vt casta puráque

Alexander lib. 2. Gen. Dier. cap. 5.

ráque ad virum veniret, siue vt ignem atq. aquam cum viro communicaret. *Idem*; rapi solet fax, quâ prælucente noua nupta deducta est, ab vtrisque amicis: ne aut vxor eam sub lecto viri eâ nocte ponat, aut vir in sepulchro eam comburendam curet: quo vtroque mors propinqua alterius vtrius captari putatur. *in liberorum nuptiis Daduchus iste puer ingenuus, in seruorum verò seruus erat, vt scribit Varro lib. 2. de vita pop. Rom. ideo Plautus in Casinâ, nihil extrâ morem Romanorum, cùm villicus Chalino seruo minatur hoc munus. Apud Græcos deducebatur quidem sponsa à puero ἀμφιταλεῖ, sed matris erat facem prælucere. ideo Agamemnoni volenti curare filiæ nuptias, obijcit vxor; apud Eurip. in Iphig. Aulid.* Vide hæc copiosè in Octau. vers. 141.

—— quis verò sustollet facem?
AGAM. Ego præbebo facem quam præbere sponsis conuenit.
CLYT. Haud moris est hoc ——

& in Phœniss. Iocasta; Ego neque ignèas accendi faces
In nuptiis sollemnes, vt beatam matrem decet.

& in Troad., Cassandræ, sibi ipsi facem præferenti, Hecuba;

Trade mihi lumen, non enim ritè præfers facem
Furore percita Mænas —— *Iuno apud Apollonium lib. 4. Argonaut. dicit se matris officio functam Thetidi præluxisse; quo loco Scholiastes scribit; Antiquitus moris fuit in nuptiis faces à nubentium matribus præferri. Apud Nonnum Agaue queritur, quod filij nuptiis ignem nuptialem non prætulerit, lib. 46.*

οὔπω τοῖς θαλάμοισιν ἐκούφισα νυμφοκόμον πῦρ.

Neque nuptiis pronubum ignem prætulit.

quod de face accipio. nam alius ille ignis nuptialis, de quo suo loco, non à matre, sed fratre, vel quopiam alio affine gerebatur. Apud Claudianum Ceres lib. 3. de raptu;

Non tales gestare tibi Proserpina thedas
Sperabam; sed vota mihi communia matrum,
Et thalami, festæque faces ——

Sperarat nuptiales, funereas lucebat. de vtrisq. Ouidius in epist. ad Acontiũ;

Et face pro thalami fax mihi mortis adest. *pro pineâ ciparissina. Hesiodi æuo verisimile etiam ancillarum hoc munus fuisse, ait enim in Herculis scuto, longè resplendiisse lumen duarum thedarum, in nuptiis, quas duæ ancillæ præferebant. Inuenio & Vulcanum prætulisse. Euripid. in Troadib.* Η' φαιστε δαδουχεῖς μὲν ἐν γάμοις βροτῶν. In nuptiis mortalium Vulcane fers facẽ: *Nisi hoc potius aliò sensu, quia nimirum ignis largitor. Deniq. felicibus nuptiis etiã Hymenæũ faces quatere creditum. Seneca illum alloquẽs*;

Excute sollemnem digitis marcentibus ignem.

(vbi de hoc plura) & in alterius morte coniugis faces exstingui ab eodẽ. Bion in Epitaphio Adonidis; ἔσβεσε λαμπάδα πασᾶν ἐπὶ φλιαῖς Υ'μέναιος
καὶ στέφος ἐξεπέτασε γαμήλιον ——

Exstinxit totam facem in limine Hymenæus,
Et coronam nuptialem expandit.

In

In nuptiis quæ ægrè & difficulter perficiebantur, ægrè quoque & difficulter faces accendi finxit Ouidius in epist. Cydippes (sic enim accipio)

Ter mihi iam veniens positas Hymenæus ad aures
Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigrâ toties infusa resurgunt
Lumina, vix moto corripit igne faces.

Apud Barbaros Mæothidis accolas absentibus parentibus, fratris id officium fuisse, ex Valerij Flacci lib. 8. conijcio; apud quem ait Absyrtus Medeæ;

Nec tibi digna (soror) desum ad connubia frater,
Primus & ecce fero, quatióque hanc lampada vestro
Coniugio; primus celebro dotalia sacra,
Qui potui. patriæ veniam da quæso senectæ.

Vnde etiam illud, apud Barbaros id patri licuisse, quamuis non apud Græcos. Romani has faces incendebant in foco domus sponsæ, nisi me Varronis verba fallunt, planè deposita vt nunc apud Nonium in fax; *sed aliquis sensus si ita reponamus:* Varro de vita pop. Rom. lib. 2. cùm à nouâ nuptâ ignis in face afferretur, foco eius sumtus; si fax ex spinu alba esset, eam puer ingenuus præferret.

Ineptè etiam libri excusi; *Fax pro face.* nisi addas, nuptiali.

28. Cælóque lucem] *tenebras inducam.*

Spectat.] *non tantùm videt obiter, sed lentè considerat, & quasi spectator in theatro, sic ille ocioſus sedēs in curru, fruitur tanti inspectione flagitij. Hoc autem dicit, quia, teste Homero, sol cuncta videt & audit: ideo ab Hesiodo Iouis oculus vocatur. Pisidas:* τὸ κοινὸν ὄμμα, τὴν πανοπτίαν κόρην. Commune lumen, peruidentem omnia oculum. *Philostratus refert Gymnosophistas Solem, pro summo Deo coluisse. Mercurius, Pimandri cap. 5. Cicero in somn. Scipionis, & Plinius lib. 2. nat. hist. c. 6. magnifica Solis Encomia proferunt. Senecæ verborum ordo est, & Sol spectator hoc spectat, & curru insidens, &c. Cur ergo mutant? ludit enim in voce,* spectator spectat; *nec superflua altera coniunctio, sed apta exaggerationi.*

Insidens] *m. s. Moguntinus;* residens. *sed ceteri.* insidens.

30 Puri poli] *nulla nube maculati, nitentisq; cæli: non malè amici lib.* curui. *hoc est, conuexi.*

31. Num redit] *m. s. & veteres excusi Herbipoli & Venetiis;* Non redit. *alludit ad Atrei & Thyestæ fabulam. vide Thyestem actu 4. & 5.*

32 Da, da] *Solis currum postulat, vt Corinthum exurat, quemadmodum eodem curru orbem Phaëton.*

32 Patriis] *hoc est, auitis. neptis enim, non filia solis Medea. vulgò;* patris. *nato errore ex antiquâ scribendi ratione;* patrIs.

33 Flagrantibus ignifera] *succincta descriptio curruum Solis: quam splendidius Naso lib. 2. Metamorph.*

35 Gemino Corinthus] *Corinthus in Isthmo Peloponnesi sita, Ægæum mare ab Ionio diuidit, & interpositurâ suâ impedit ne inuicem commisceantur. Ouidius in Epist. Medeæ;*

Quique maris gemini distinet Isthmos aquas.

Luca-

Lucanus lib. 1. Pharsal. —— qualiter vndas
Qui secat, & geminum gracilis mare separat Isthmos,
Nec patitur conferre fretum; si terra recedat,
Ionium Ægæo franget mare ——

Corinthi & Isthmi descriptionem habes elegantem apud Aristidem tom. 1. in Orat. Isthmicâ, quo loco Corinthū à Corintho Iouis F. nominatā significat.

Cremata] *exusta Corinthus desinat impedire vtrumque mare quo alluitur, quo minùs in inuicem ferantur, & mutuo collidantur.*

Committat] *componat, veluti par gladiatorum. nam ex Arenâ sumtum verbum.*

37 Pronubam pinum] *infrà.*

Multifidam iam tempus erat succendere pinum.

Idem quod Brissonius (de quo vide aduersar. nostra) Turnebus voluit lib. 21. aduersar. cap. vlt. In spinâ tamen irrito labore thedam quæras; quæ pini & resiniferarum arborum propria. Sed hastæ spineæ fortassis resinam inducebant, vt nos nunc nostris facibus ceram. Superstitionem veterum ex his facibus ominandi lege apud Pierium Valerianum lib. 46. Hieroglyphicor.

38 Póstque sacrificas preces] *solemnia sacrificia & preces in nuptiis adhibebantur. docent Dionysius Halycarnass. in* περὶ τῶν γαμηλίων, *& Plato libro 5. de legibus. & noster versu 300.*

—— Sacra me thalami vocant.
Vocat precari festus Hymenæo dies.

40 Viscera] *liberorū meorū. quos, victimas dicatas & deuotas, cædam.*

42 Pelle] *omnem ex animo timorem fuga, qui muliebri naturæ & ingenio additus.*

43 Inhospitalem caucasum] *ab Horatio sumsit. de Caucaso aliàs.*

44 Phasis] *Lycus, Araxes, Phasis maximi fluuij, Colchorum regionem perfluunt. Phasis, apud quem Medea lacerauit Absyrtum fratrem suum, teste Ptolomæo, ex montibus Caucasiis; teste Strabone, ex Armenia; teste Plinio, ex Moschis nascens, Hippum, Glaucum, Cyaneum, & alios amnes recipit, & antequam propè Phasim vrbem mari illabatur, centum & viginti pontibus iungitur. Hecataeus Milesius putauit influere in Oceanum, sed errorem confutauit Artemidorus Ephesius, & Eratosthenes lib. 3. Geograph. verè enim illabitur in Euxinum pontum, vt Apollonij Scholiastes tradidit. Prius* Arcturus *vocabatur, mutati nominis causam, sed fabulosam, narrat Plutarchus* ἐν τῷ περὶ ποταμῶν. *Procopius lib. 2. de bello Persico indicat, circa fontem vocari,* Boas. *Lucanus:*

Colchorum qui rura secat ditissima Phasis.

Valerius Flaccus;

Magnus vbi aduersum spumanti Phasis in æquor
Ore ruit ——

Pontus] *Euxinus, per* ἀντίφρασιν; *cùm prius ob incolarum immanem crudelitatem* ἄξενος *diceretur. vide Ammianum Marcellinum lib. 22.*

50 Post partus] *respicit ad illud Ouidij in epist. Medeæ, vbi ait:*

Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago femina, iamque nocens.

54 Paria] *æquè crudelia & scelesta. nuptias fraterna cæde, & fugâ contaminasti: repudium, ornent fuga & parricidium, secuta es virum, occiso fratre; linque maritum, necatis liberis. quam familiam Iasonis ingredi meruisti tam nefariis sceleribus; eamdem desere & amitte nouis, non minoribus contaminata.*

COMMENT. IN CHOR.

Mulieres Corinthiæ nuptiis Iasonis & Creusæ Epithalamium præcinunt, nuptialibus iocis mixtum.

58 Ritè fauentibus] *hoc est quod Attius vult; vt* omnes ominibus faustis adhibeant fauentiam augustam, & ore obscæna dicta segregent. *opinor sicuti in inaugurationibus, ita in nuptiis Principum, faustis vocibus populum acclamare solitũ: his locis & aliis vestigia moris inuenio. Iuu. Sat. 2.*

——— signatæ tabulæ: dictum, *feliciter*, ingens
Cæna sedet ——— *noster Octauiæ vers. 697*
——— sublimis inter ciuium læta omina.

Item in Antonij & Octauiæ nuptiis apud Appianum lib. 5. de bello ciuili. vide Brissonium lib. 8. Formular.

59 Sceptriferis tonantibus] *Ioui & ceteris Diis, quorum in potestate manubiarum iactus, de quibus in Agamemn. Vide de tauri sacrificio Herc. Fur. vers. 299.*

60 Lucinã] *Iunonẽ, cui vacca candida mactabatur, docet id Virg. 4. Aen.*

Intentata iugo] *nondum passa iugum, iniugis. sic enim has hostias Latini, quas Græci ἀζύγους & ἀκεντρίστους, Macrob. lib. 3. Saturn. c. 5. Virgilius* ——— intactâ ceruice iuuencas; *Horatius*, Nondum expertas iugum; *Ouidius*, rudes operum.

63 Martis sangu. quæ cohibes manus] *vel Venus, cui etiam Papinius Thebaid. 3. Martem sic loquentem inducit;*

Forte leg. *sera*, vel *cersa*.

O mihi bellorum requies, & * sacra voluptas.
Vnáque pax animo; soli cui tanta potestas
Diuúmque hominúmque, meis occurrere telis
Impunè, &, mediâ quamuis in cæde, furentes
Hos assistere equos, hunc ensem auellere dextrâ.

vel potiùs, suadente versu sequente, Pax aut Concordia. nam Cornucopiæ, *pacis & concordiæ proprium est; de quibus Horatius lib. 1. od. 17.*

——— hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigna, *&c.*

& in carmine seculari, cùm dixisset, Iam fides & pax, *&c. subiungit:*

——— apparétque beata pleno
Copia cornu.

confirmat idem Aristides in Orat. pro concordia. & propter hanc rerum omnium affluentiam, quæ pacem consequitur; Pax ab Athenienſibus dicebatur Plutonis seu Pluti nutrix, & vlnis eum gerens effingebatur, teste Pausaniâ in

in Attic. & in Boeotic. Pluto enim diuitiarum & opulentiæ Deus, Straboni lib. 3. vnde & nomen sortitũ Plato in Cratylo censet. Paci primum Athenis ara statuta publicè, post Cimonis victoriã ad Eurymedontẽ, si Plutarcho credimus in Cimone; sin Aimilio Probo, post Timothei victoriam de Lacedæmoniis. Martis] *quem alij Thracem, alij Spartanũ, alij Arcadem faciunt. homo fuit sæuus, iracundus, homicida, adulter, vulneratus à Diomede & Hercule, vinctus ab Aloidis. Homerus hominum perniciem vocat. bellum numen.*

66 Tenera.] *Ioue. nam hæc Pacis hostia, quæ illi cædebatur seorsum extra conspectũ Deæ, cuius nec aram sanguine licebat aspergere, quia neces & sanguinis effusiones Paci aduersantur, docent Aristophanes, eiúsque Scholiast. in comœd.* Pax.

Hostia.] *Ouidius:* Hostibus à domitis hostia nomen habet. *propriè ergo* hostia, *quæ deuictis hostibus mactatur. Verùm Sex. Pompeius, hoc nomen omni victimæ quæ feritur cõmune docet, quia ferire, veteres* hostire *dixerunt, & ab hostiendo* hostia. *Seruio auctore,* Hostiæ *dicuntur sacrificia eorum, qui in hostem pergunt;* victimæ, *sacrificia quæ post victoriam fiunt. sed hæc (ait) licenter confundit auctoritas. Seruio assentit D. Isidorus lib. 6. Orig. cap. de offic. & addit:* alij victimam dictam putauerunt, quia ictu percussa cadebat, vel quia vincta ad aras ducebatur.

67 Qui facibus leg.] *Hymenæus, quem noster Bacchi Filium, Asclepiades Apollinis, alij Magnetis volunt; Deus nuptialis, pingebatur iuuenis marcidus, voluptate dissolutus, temulentus, coronatus rosis, vt noster innuit, vel amaraco, vt Catullus, dextrâ faces, sinistrâ flammeum ostentans, in pedibus soccos luteos gerens. Catullus in Epithalamio Iuliæ & Mallij:*

Collis ô Heliconij
Cultor, Vraniæ genus;
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, ô Hymenæe Hymen;
Cinge tempora floribus
Suaue olentis amaraci:
Flammeum cape lætus: huc,
Huc veni, niueo gerens
Luteum pede soccum;
Excitúsque hilari die
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnulâ,
Pelle humum pedibus
Pineam quate thedam.

In nuptiis Palladij & Celerinæ, vt existimo, neptis Celerini illius, de quo diuus Hieronymus tom. 1. epist. ad Gerontiam de Monogamia, ait Hymenæus:

——— marcentes cupio vibrare coronas,
Et quassare faces, & noctem ducere ludo:
Hæc quoque non vilem mihi fistula commodat vsum
Responsura choris ——— *ita enim Claudianus; cuius (vt hoc dicam*

dicam obiter) locus de Celerino notandus ad D. Hieronymi lucem; purgandus etiam fœdo mendo. nam pro, Respuit incestum, quod vi, quod poscere ferro, Posthabitâ pietate solent —— *castigandum*: Respuit hic sceptrum, quod *&c. plura de Hymenæo Lilius Syntagm. 3. de Deor. histor. & lib. 2. de poët. histor.*

68 Noctẽ discutiens] *face quam præfers nocturnas tenebras dispellens.*

Auspice dextera] *quâ auspiciũ præbes nuptiis, & facis vt auspicatò contrahantur. auspicia enim attendi in nuptiis monuit Turneb. lib. 3. aduersar. cap. 14. Seneca*; Per ego auspicatos regij thalami thoros.

69 Huc incede gradu marcidus ebrio] *temulentum fingebant. an quia sine Cerere & Baccho friget Venus?* Marcidus, *hoc est eneruatus & fractis viribus, languens ac titubans præ vinolentiâ. hunc gradum & marcorem in somnolentis cernimus, somno nondum plenè discusso. hinc Plinius Cæcilius* somnomarcidos *dixit.* 76 Cecropias] *Atticas.*

77 Taygeti] *Taygetus Laconiæ mons, tam altus, vt Lynceum ex eius cacumine totam Pelopis insulam conspicere potuisse cecinerint poëtæ, Stasinus & alij. vide Izacium in Lycophron. & Strabon. lib. 7.*

78 Exercet] *non otiosas, sed virilibus deditas studiis & exercitiis adolescentum. Lacedæmoniarum virginum formam antiquum illud commendat:*

ἵπποι Θεσσαλικαὶ, Λακεδαιμόνιαι τε γυναικες.

Equæ Thessalæ, feminæ Lacedæmoniæ.

De exercitiis & palæstrâ earum vide Aduersar. vbi quæ ex Plutarcho attuli, hanc sententiam habent; Illa igitur virginum spectacula, nudationes, certaminaq; in iuuenum conspectu edita, eos ad matrimonia adigebant, stimulabántque, vt ait Plato, non Geometricâ, sed amatoriâ necessitate. Quare sapienter Euripidis Andromacha:

—— neque, si quæ cupiat,
Spartiadum puellarum casta esse queat:
Quæ cum iuuenibus, deserentes domos,
Nudis cruribus, & laxis peplis,
Cursus & palæstras, non tolerabiles mihi,
Communes exercent —— *malè N. primus reposuit*; quæ Taygeti iugis exercent, *&c. pro eo quòd m. s.* quas T. i. exercet.

79 Muris quod caret opidum] *Sparte. postea tamen muris cingi cœpit. Iustin. lib. 14.*

80 Aonius latex] *Dirce fons Boeotiæ prope Thebas, Musis sacer. nã Boeotia prius Aönia dicta, Agell. li. 14. noct. Attic. cap. 6. & Stephano, in* Αὔνεος. *Callimachum & Dionysium* Αὔνιον *pro Thebano posuisse scribit Eustathius. Dicti etiam Boeotij, Ectines à Lycophrone: Tembyces & Hyantes, à Strabone lib. 7. Videtur autem Seneca hoc versu Creusam Musis velle comparare, & sequenti Nymphis, quibus Alphæus gratissimus creditus. quem sacrum nuncupat propter causam illam generalem: quia fluuij, vt ait ille, Deorũ filij, & quia fluuij & fontes sacri, vel Ouid. teste in 2. Metamorph. & in 8. imò & paludes & stagna. Seneca epist.* 41. Magnorum fluminum capita venera-

neramur. subita ex abdito vasti amnis eruptio aras habet. coluntur aquarum calentium fontes, & stagna quædã, vel opacitas, vel immensa altitudo sacrauit. *Ob peculiarem Alphei quoque cultum, de quo vide hic Aduersar. Moschus ait; Alphæum post Pisam, vbi mare ingressus est, procedere in Arethusam aquâ oleastros vegetante, & dona ferre frondes pulcras & sacrum pulueruem seu potiùs cinerem. Nam Pausan. testatur; stato die quotannis XIX. Februar. aruspices cinerem ex Prytaneo deportare; eoq; aquâ Alphæi diluto aram Iouis oblinere. & religione sancitum hunc cinerem solâ Alphæi aquâ dilui, & eo tantum luto aræ tectorium superinduci. eam ob rem Alphæum omnium fluuiorum Ioui amicissimum credi. Idem de Alphæi itinere subterraneo, quod Moschus, referunt oraculum citatum à Pausan. lib. 1. Philostratus lib. 2. in imag. Arrichionis, Lucianus in Dialog. Marinis, Virgilius Æneid. 3. Statius lib. 1. Silu. & Ammianus Marcell. lib. 15. sed refellit Schalig. in exerc. contra Cardan.*

82 Æsonio] *malè Lugdunens.* Ausonio. *Æsonium vocat Iasonem, quia Æsonis filius, Aeson Cretæi, Cretæus Aeoli. de matre non constat. Andron, Theogniten; Herodorus, Polyphemen; Stesichorus, Eteoclymenem; Pherecydes, Alcymedem Philaci filiam; Apollonius, Alcymeden, sed Clymenes filiam, autumat. Iason* παρὰ τὴν ἴασιν, *quòd medicinam à Chirone didicerit, vocatus. hæc Apollonij & Pindari Scholiographi. Mallem hunc versum sequenti postponi, hoc pacto:* Si formâ velit aspici;
Cedent Æsonio duci
Proles fulminis improbi, *&c.*

Si formæ & pulchritudinis certamen Iason subire velit, cedent illi formosissimi quiq; Deorum. Ad formam Iasonis indicandam facit illud Atratini Cælium vocantis Iasonem pulcellum apud Fortunatianũ lib. 2. Rhetor. Scholicæ.

Proles] *Bacchus à Ioue fulminante & flammis Semelem comburente genitus. notáres. Sic Colutus Paridis formam Bacchi formositati præponit.*

85 Tripodas mouet] *Phœbus; qui responsa reddebat per vatem stantem super tripode: hoc est, mens â tribus fultâ pedibus. ideo ait mouere tripodas.*

86 Virginis asperæ] *Dianæ feras assiduo venatu fatigantis, & hominum commercium fugientis.*

89 Pollux] *Homerus vocat* Castorem equorum domitorem, *Pollucem* bonum pugillatorem: *Theocritus*; cùm manus loris bubulis cinxerat, terribilem in pugilum certamine *canit; ideo ab Homero Pollux* inculpatus, *ab Apollonio* fortis, *à Theocrito* certaminum victor, *dicitur.*

Cæstibus] *de cæstuum certamine consule Virgilium lib. 4. Aeneid.*

91 Coniuges] *Deorum. nam humanas formas iam vincere, dicent paullo post; & à Iasone non homines modò, sed & Deos superari cecinerunt.*

96 Pleiadum.] *Synecdoche, pro omnibus sideribus. Pleiades etiam Pleiones dictæ. de his multa Schol. in Apollonij lib. 3. vers. 225. & nos alibi in Herc. Fur.* Densi greges] *ad etymon alludit, de quo sic D. Gregorius in Iob lib. 29. cap. 27.* Pleiades stellæ ἀπὸ τοῦ πλείους, id est, à pluralitate vocatæ sunt, ita vicinæ sibi & diuisæ sunt conditæ, vt & simul sint, & tamen

men coniungi nequaquam possint. Ex quibus verbis mendam vnam sustuli. nam legebatur: ita vt vicinæ sibi. Quia stipatæ, & quasi conglomeratæ, ideo Manilius vocat sidus glomerabile. Latinus Callimachus; Pleïadum spisso cur coit igne chorus. ideo noster; denso.

98 Orbem] hoc est, cùm luna plena est; cùm orbem suum implet, & cornua in vnum coierunt.

99 Ostro sic.] vtitur his similitudinibus Ouidius:

Quale coloratum Tithoni coniuge cælum
Subrubet, aut sponso visa puella nouo:
Quale rosæ fulgent inter sua lilia mistæ:
Aut vbi cantatis Luna laborat equis;
Aut quod, ne longis flauescere possit ab annis,
Mæonis assiduum femina tinxit ebur.
Hic erat aut aliquis color ille simillimus horum.

aliis suauißimis Tibullus lib. 3. eleg. 4.

Candor erat, qualem præfert Latonia Luna,
Et color in niueo corpore purpureus:
Vt iuueni primùm virgo deducta marito
Inficitur teneras ore rubente genas:
Vt cùm contexunt amaranthis alba puellæ
Lilia, & auctumno candida mala rubent.

Propertius lib. 2. eleg. 3.

Lilia non dominâ sint magis alba meâ.
Vt Mæothica nix minio si certet Hibero,
Vtque rosæ puro lacte natant folia.

Phœniceo] de ostro & purpura lubet hîc nonnulla. Purpuræ vsus antiquißimus, vt patet ex Plinio lib. 9. nat. hist. ca. 39. & Plutarcho in vita Alex. suggerebat exiguus sanguis minuti conchilij, cui nomen Purpura: vnde ostrũ, quasi ὄςρακον. colligitur etiam ex buccino seu murice: nam murex generale nomen est, buccinum & purpuram continens, propriè tamen solum buccinum significat, vt docet Edoardus Wottonus lib. 10. de different. animal. cap. 137. Tertulliano cap. 2. de pallio, buccinæ vocantur in purali, timeo ne mendosè. nam Plinio & aliis, buccinum & buccina. Optatus Milenitanus piscem vocat, li. 5. contra Parmenian. Non (inquit) admixto sanguine piscis purpuram solo contactu conficiat. paullo priùs dixerat; dum conuectione vellus candidum purpurascit: sed lego: confectione. Eum sanguinem viuo animalculo educere oportebat, ne color elanguesceret, vel fucus deperiret. Plinius lib. 9. cap. 36. Purpuræ florem illum, tingendis expetitum vestibus, in mediis habent faucibus: liquoris hîc est minimi candida vena, vnde pretiosus ille bibitur fucus, nigrantis colore rosæ sublucens: reliquum corpus sterile. viuas illas capere contendunt, quia cum vitâ suâ fucum illum euomunt. Ideo, Æliano teste, vnico à purpurariis ictu contundebantur: pretium par penè margaritis, & Tyriæ dybaphæ vnam libram vix centum aureis nostris emi potuisse, Plinius lib. 9. c. 35. & 39. serici verò pur-

purpurei libram auri librâ pensari solitam, Vopiscus in Aureliano, produnt. Sarrana pretiosißima, vt etiam Strabo testatur, Sarrana dicebatur, Tyria. quia Tyros insula, Sarra seu Sar dicta, vnde Ennius Poenos Sarrâ oriundos scripsit, auctoribus Probo & Festo. inuentio cani Herculis debetur, si Polluci in Onomast. & Nonno credimus lib. 40. quod breuiter astruit Caßiodorus 2. Varior. epist. 2. Cùm fame canis auida, in Tyrio litore proiecta conchylia impressis mandibulis contudisset; illa naturaliter humorem sanguineum defluentia ora eius mirabili colore tinxerunt: &, vt est mos hominibus, occasiones repentinas ad artes ducere; talia exempla meditantes, fecêre Principibus nobile decus dare. Ex Ciceronis Hortensio (apud Non. in imbuere) didici eos qui combibi purpuram volunt, prius lanam medicamentis quibusdam sufficere; & ex Isidoro lib. 19. Origin. cap. 28. omnem purpuram primâ tincturâ ferruginei coloris exsistere (quod verum vt sit vereor): reliqua ad confectionem pertinentia, petenda ex Plinio d. lib. 9. c. 36. Vitruuio lib. 7. Architect. & Caßiodoro d. loco, vbi illud notatu inprimis dignum, eum qui sericum purpuræ intingeret, purißimam habere debuisse corporis castitatem. quia (inquit) talium rerum secreta refugere dicuntur immunda. Inficiebantur purpurâ initio solæ lanæ: nam omnia tunc vestimenta erant lanea. ideo noster in Herc. Oetæo:

Vide Politian. c. 12. Miscell.

Nec Sidonio mollis aheno
Repetita bibit lana rubores.

& Virgilius: Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice ———

Horatius: Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ.

Tibullus: Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Ouidius: Phocaico bibulas tingebat murice lanas.

Vitruuius auctor est, purpuras colore distingui: Septentrionales, nigriusculas esse & subobscuras; Orientales & Occidentales, liuidas; Meridionales, rubras & genuinas. Isidorus autem etiã Occidenti tribuit subnigras, dum scribit ferruginem esse colorem purpuræ subnigræ, quæ fit in Hispania, iuxta illud: Ferrugine clarus Iberâ. Omne Ostrum purpura est, sed non omnis purpura ostrum. quia ostrum (vt Gellius tradidit lib. 2. Noct. Attic. cap. 26.) exuberantiam, splendoremq; ruboris habet, hoc est, illustratur splendore, quo reliqua purpura caret. Hunc splendorem coccô incendi tradunt. κόκκον (ait D. Isidorus) Gręcè, nos rubrum seu vermiculum dicimus. est enim vermiculus ex siluestribus frondibus, qui vocatur secundùm quosdam Arabicè, Chermes, vel vt alij Carmen, seu vt ex Laonico Chalcondylâ collige, *κρήμησιν; qui Laonicus eos vermiculos in Assyriæ vrbe Samachiâ nasci prodit lib. 3. histor. Turcicæ. D. Hieronymus etiam vermiculum interpretatur 1. Isa. cap. quod ad solum coccum σκωλήκιον referendum. nam alioqui κόκκος frutex est notißimus Dioscoridi, & Plinio, & aliis: cuius granum acuit purpuræ colorem: ipsum etiam, sine purpurâ seu murice, tincturæ rubræ idoneum: ex huius fruticis grano nascitur תולע vermiculus quidam pisi aut lentis figurâ: multus in Narbonensi Galliâ hodie & in Lusitaniâ prope Setubalam. Glos-

*Quidam libri κρήτσι. mendosè.

Glossariis, Grana κόκκοι. Granitum κοκκώτον. Granarium ὀστρόδηκη, *vt corrigendum. Inter coccum itaque & purpuram propriè dictam hoc interesse volunt, quod ille ex surculoso frutice, hæc ex pisciculo seu conchyli; qua in sententia Brodæus est lib.1. miscel. cap. 8. & verè: licet plerumque discrimen hoc à scriptoribus contemnatur. coccum Hispani*, Granam *à grano fruticis, & à Granâ Granatam vrbem propter cocci copiam. Olim arbitror serica ferè semper cocco tingi solita: hodie coccina serica Hispani & Galli* Charmesina, *ab Arabica voce; lanea Galli*, Escarlatte; *Hispani*, Grana *vocant. Commentar. Iuuenal. Quod Græci* coccum, *Latini* byrrum *vocarunt.* (*Emendo*, κόκκον *&* pyrrum.) *Idem testatur, inter coccum & muricem, medium esse colorem ampelinum seu xerampelinum. Coccina rubri tantùm, hoc est sanguinei; purpurea, varij coloris. nam purpura quædam rubra, quæ ostrum dicitur si splendescat; ab hac sanguis vocatur purpureus; quæ quo obscurior & nigricantior, eò carior: fuit fortè huiusmodi quam in Britannia nasci laudatissimam Beda memorat initiò Eccles. hist. gent. Anglor. aliud genus est rubræ purpuræ, sine luce & splendore, deterius, quale Tarentinum. aliud amethystinum, quod tanthinum seu violaceum appellant, quod quo clarius & splendidius, eò melius, quo obscurius eò vilius. aliud cæruleum, vilissimum, quod prope Succubin Africæ vrbem colligebatur: à quo mare purpureum nominatur. Meminit etiam Lazius purpuræ pictæ & similium mixtarum. Denique de causis diuersi coloris in purpuris idem dicendum, quod de aliorum colorum causis; de quibus Plato in Timæo, & Aristot. lib. de coloribus, lib. de sensu, cap. 3. & libro 3. Meteor. cap. 4. ex recentioribus, Simon Portius lib. de coloribus oculorum, Pernumia in libb. de Naturali philosoph. & Fran. Vallesius lib. 1. Controuers. cap. 21. & lib. 3. c. 19. Illud penè omissum: à scriptoribus minus antiquis, Vopisco, Cassiodoro, Sidonio, Gregorio Turon. purpuram, vocari* blattam. *Glossarium*, Blattia θρόμβος αἵματος. Idem Battatum coccinum. *Suspicabar legendum*, blattatum. *nam subditur*, Blattela θρόμβος αἵματος τῶν κογχυλίων. *ex quo vltimo loco prior ille supplendus.*

Vide Plinium lib. 9. c. 41.

Lazius lib. 8. comment. reip. Rom. c. 8.

Vide Cælium lib. 8. antiq. lect. cap. 11.

100 Nitidum iubar] *nascentem Solem, vel Auroram matutinam.*

101 Roscidus] *rore nocturno madens.*

102 Phasidos] *Medeæ coniugio liberatus.*

103 Effrenæ] *cuius amores & iræ nullis frenis, cuius crudelitas & audacia nullis repagulis coërceri vnquam potuerunt. mulieris efferæ, ferocis, terribilis, verè Barbaræ, ad Phasim natæ.*

104 Prendere] *aptè vtitur. nam ita contractum, nuptum verbum esse patet ex Catullo & aliis.* Inuita trepidus] *dixit imitatione Ouidij, apud quem Hypsipile id miratur,*

Hanc potes amplecti? thalamóque relictus in vno
Impauidus somno nocte silente frui.

105 Aoniam] *trade te alacrem melioribus nuptiis. fruere Græcâ virgine, liberaliter institutâ, nec à Musis aut Gratiis alienâ. nam & paullo antè Musis eam comparauit.* Aoniam *ergo pro Græcâ sumit & opponit Barbaræ: fortè etiam ad Musarum fontem Pirenen, qui fuit Corinthi, alludit. mirum quam*

quàm hic mendosi quidam libri scripti, nam membranæ, quas ab Eliâ Vineto, homine de litteris bene merito, accepi; Ausoniam: *codex Moguntinus*; armam. *quæ quid sibi velint, nondum video.*

106 Nunc primum] *nam in priores Iasonis & Medeæ, nec Aeson, nec Aeethes consenserant.* 107 Carmina] *alternate versus nuptiales. habemus exemplum virginum & adolescentum Catullianorum.*

109 Rara est in dom. iusta lic.] *nam nuptiarum dumtaxat, & paucis aliis diebus id licuit, quibus scilicet mos Dominos seruire, vt Mercurialibus apud Cretenses, Geræstionis quodam die apud Trezænios, Saceæ festo quinque diebus apud Babylonios, Peloriis apud Thessalos, auctore Athenæo lib. 14. Conuiu. Sophist. cap. 17. fortè & Cronis apud Athenienses, de quibus ex Attij Annalibus Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 7. quæ Romani Saturnalibus imitabantur, vt docent idem Athenæus eodem loco, & Macrob. lib. 1. Saturn. c. 10. de quo festo intelligo Senecæ ista epist. 47.* Instituerunt diem festum, non quo solum cum seruis domini vescerentur; sed quo vtique honores illis in domo gerere, & ius dicere permiserunt.

110 Lyæi proles] *Hymenæum Bacchi & Vraniæ filium etiam Catullus & Claudianus asserunt; & Martianus Capella his versibus:*

Tu, quem psallentem thalamis, quem matre Camœna
Progenitum perhibent; copula sacra Deûm:
Semina qui arcanis stringens pugnantia vinclis,
Complexúque sacro dissona nexa foues.
Namq. elementa ligas vicibus, mundúmq. maritas,
Atque auram mentis corporibus socias.
Fœdere complacito sub quo natura iugatur,
Sexus concilias & sub amore fidem:
O Hymenæe decens, Cypridis tu maxima cura.
Hinc tibi nam flagrans ore cupido micat.
Seu tibi, quod Bacchus pater est, placuisse choreas,
Cantare ad thalamos seu genitricis habes;
Comere verniferis florentia limina sertis
Seu consanguineo Gratia trina dedit.

quot hic officia Hymenæi, totidem causæ, cur chorus illũ inuocet, vt adsit nubentibus: quæ non facilè sic breuiter enumerata inuenias alibi.

111 Multifidam] *spicatam, ad spici & aristarum similitudinem incisam. Papinius 3. Theb.* Multifida attollens antiquâ lumina cedro.
veteres inspicare *dicebant. Virgilius:* ——— ferróque faces inspicat acuto.

Pinum] *cur*, spinum, *Critici substitutis? expers illa resinæ, & thedis inidonea. æque molesti Grammatici (vt hoc obiter) qui* resinæ *mediam producere non sinunt. reprehendant illi Plautum, Martialem, & Serenum, qui sic vsi: communem censeo.*

112 Excute] *iacta facibus accensis flammas, à silice sumta tralatio, è cuius propriè venis ignis excutitur.*

113 Fescenninus] *Fescenninos cantaturi pueri prætextam ponebant, ne pudo-*

pudorem & ius eius violarent. notat Pierius lib.40. Hieroglyph. Fescennini exemplum aliud sufficit Capella Mineus lib.vlt. Ausonius epist. ad Paullum, laudat quendam Annianum Fescenninorum scriptorem. dicti à Fescennio vetusto Hetruriæ opido: de quo Annius Viterb. lib.17. antiqu. q.37.

Conuicia] *Eguianus liber*; sollennia. *non omnino malè. sic Horatius:*

Insanire putas sollennia me, neque rides.

suspicor iocos istos peculiari nomine, sollennia *vocatos.*

114 Tacitis eat illa tenebris] *moriatur ingloria & illaudata: obliuione nomen eius deleatur, sic ad inferorum tacitas sedes migret; vt apud superos etiam memoria damnetur & penitus intereat. mira sanè locutio. Simplicius & apertius Lipsius; sine facibus illa eat.*

115 Peregrino marito] *auget odium. nam cum peregrinis nuptiæ improbabantur, de quo in Thebaidem. & peregrinæ vsqueadeo malè audiebant, vt pro scortis earum nomen acciperetur, quod fuit à Donato obseruatum in Terent. Andriâ, Eunucho, & Phormione: quotquot etiam à patriâ procul degebant, vix improbitatis aut ignominiæ notâ se eximere poterant, vt indicat Ennius apud Ciceronem lib.7. epist. ad Trebatium.*

Vide Landin. in Hor. lib. 3. od. 3

116 Fugitiua] *sic vocat Medeam, quia domo patris profuga raptorem secuta; atque ita fugitiua Iasoni peregrino nupsit. sed vbi nupsit? Timæus, Apollonius, & Orpheus in Corcyrâ insulâ tradunt; Dionysius Milesius libro 2. Argonaut. Byzantij; Antimachus in Lyde, prope fluuium nescio quem; Philetas, Telepho, in domo Alcynoi; Timonax lib.1. histor. Scythicæ, in ipsâ Colchide Aeëthâ sciente; Valerius Flaccus canit in Peuce insulâ cœptas nuptias, aduentu Absyrti impeditas, ne perficerentur. Quidam manusc.* fugitura, *pro*; fugitiua.

Vide Lucill. Tharrai Schol. in Apollonium.

In Actv ii.

Alit iras Medea, & accenditur in furorem audito Hymenæo: conatur eam ad sanam mentem nutrix reuocare; sed incassum. vt enim si flammis oleum injicias, sic huius augescit furor. Superuenit Creon, & in exsilium iubet abire: verũ fallacibus precibus emollitus, dieculæ inducias parãdô discessu largitur.

116 Hymenæus] *docet Musæus etiam parentem vtrumque solitum concinere carmen nuptiale; dum id prætermissum malo omine testatur,*

οὐ χ ὑμέναιον ἄεισε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.

Non cecinit pater aut mater veneranda hymenæum.

quod nomen cur inditũ carmini, ex Donato in Terent. Seruio in Virgilium, & Luctatio in Statium didici. Athenis iuuenem fuisse formosissimum, Hymenæum; qui puerili facie virum tegens, & feminam simulans, Eleusinia cum mulieribus sacra celebrarit; & à piratis cum iisdem simul raptus fuerit; qui cùm eum id quod habitu mentiebatur crederent, virginem illi, quam amabat, crediderunt: mox piratæ somno depressi, ab ipso, an ab insequentibus, iugulantur. Festinat deinde Athenas Hymenæus, & nuntium primus parentibus perferens, si natas eis reddidisset, amasiæ suæ nuptias sibi pacisciturus. Fuit hoc coniugium felix & sine querella. inde obtinuit vt deinceps Athenienses boni ominis causâ Hymenæi nomen in nuptiis iterarent. imitati id Corynthij (teste Senecâ) & ceteri Græci ac Romani, vt Terentij, Virgilij, Catulli, Claudiani, & aliorum conuincit auctoritas. inde sic dictum carmen nuptiale, vel etiam vt Claudianus & Alcymus Auitus vocant, Hymen, *Turpilius,* Pedio; *inquit:* Age tu Hymenæum increpa. *hoc est, teste Nonio, ingemina. canebatur enim per choros alternatim. Pacuuius, Duloreste:* Hymenæum fremunt æquales, aula resonit crepitu musico. *chororum ratio & modus ex Catulli Epithalamio petenda: mentionem etiam inuenio apud Claudianum, de nuptiis Palladij & Celerinæ. Ticidæ Hymenæum laudat Priscianus; insignis exstat Martiani Capellæ lib. vlt. de nuptiis Philologiæ. Apud Græcos Epithalamia scripserunt Hesiodus, Sthesichorus, Theocritus & Agamestor; apud Latinos Catullus, Claudianus, Papinius, & Capella. Vide Izaac. in Lycophr.*

In Adelph. in 1. Æneid. in 4. Thebaid.

121 Flammas] *Taurorum, Valer. Flac. lib.7. & 8. Argon. Ouid. 7. Met.*

Mare] *quod fugiens artibus suis tranquillarat.*

122 Nefas] *vim herbarum & artium malarum ad scelera patranda.*

126 Exigatur] *Eguian. lib.* agitetur. *improbo.*

Hæc meis satis est malis] *fulcieris sententiam, si rescribas:* Hæc meis satis est malis? *quasi neget, sufficere vnam Creusam exigendæ vltioni. aliàs languet sine interrogationis nota.*

127 Barbaræ] *Græcorum morem sequitur; qui mundum in duas partes diuidebant, in Græcos seu Pelasgos, & Barbaros: quod Platoni, in* Ciuili, *meritò displicuit; vt & Eratostheni, qui malebat homines in bonos & malos diuidi. tales enim tum ex Græcis, tum ex aliis omnes. auctor Strabo lib.1. Cassiodorus (risum contine)* Barbaros *dictos vult, à barba & rure, quod hispidi sint pagani, & nunquam in vrbibus vixerint. sed certum est, Græcum nomen esse, de cuius origine disserit Strabo lib.14. & censet eos initiò* Barbaros *vocatos, qui difficulter, asperè, crassè, & duriter loquerentur: huiusmodi Græcis visas nationes reliquas, & barbaros nominari cœptas, tum quòd vernaculus illarum sermo inconcinnus erat; tum quòd Græcum idioma minus expeditè pronunciarent. Stephanus etiam;* βάρβαρος οὐκ ἐπὶ ἔθνους, ἀλλ' ἐπὶ φωνῆς ἐλαμβάνετο. *Non desunt hodie, qui Græcorum iactantiam imitantur, sex ipsi & reliquiæ Aquilonarium. nec mirũ, cum Getis Naso barbarus; ait enim:*

Barbarus hîc ego sum, quia non intelligor vlli.

Strictè ac propriè; barbari, *vocabulum, de Phrygibus accipiebatur. Horatius:*

Græcia Barbariæ lento collisa duello.

Vnde Sophocles in Aiace, βάρβαρον φρύγα. *plura Turneb. li.9. Aduers. c.18. Cui addiderim, Arabiæ quandam regionem dici Barbariam, & inde denominari* Barbaricum pelagus. *auctor Stephanus. Sanè hodie Hispani Africam, a. in e, mutato nomine;* Barueria, *vocant: & Itali equos Africanos seu Arabicos,* Barbarescos.

130 Regni decus] *Vellus aureum.*

132 Virginis paruus comes] *frater Absyrtus.*

133 Incertum] *in recent. impressis;* incestum. *malè. orta deprauatio ab antiquis impressis, Venet. & Herbipol. qui;* infestum. *quanto rectius, concinnius*

ſinnius quidam v.l. incertum. *hoc eſt, ita laniatum, ac prorſus deformatum, vt nec cuius cadaueris fruſta, nec quo quæq; loco partes reponendæ, ſatis parēti liqueret. placuit hoc aliis; ſed pluſquam decennium antè in aduerſariis mihi traditum. nec vno tantùm id loco, accidit pluribus; quæ non enumerabo. nec amicis, vt coniuge raptâ Atridæ, bellum indicam. gaudeo potiùs quæ mihi viſa, probari naris emunctæ criticis: quàm, vel præoccupata, ab aliis inuadi indigner, ridiculum prorſus tam acriter, quis prior, quis poſterior; id quod feliciter coniectando cecidit. an non vnus largitor omnis boni; à quo omnia, ſupremus ille, parens cunctorum Deus? aut aliquid fortè, quod nō acceperimus? cur ergo gloriemur? Pulchrè Fabius*, Omnis ſui vitioſa iactatio, quæ adfert audientibus non faſtidium modò, ſed plerunque etiam odium. *Fuit hoc ſemel dicendum. non addam amplius.*

134 Decocta aheno membra] *non meâ, ſed Iaſonis vlciſcendi gratiâ.*

136 Sæuit] *mimimeſis, pro; ſæuiit, vt aliàs ſæpe.*

141 Viuat tamen] *manifeſta imitatio huius Ouidiani :*

——— viuat, an illa
Occidat, in DIs eſt. viuat tamen ———

142 Muneri parcat meo] *ſi fieri queat, & viuum; & maritum, & ſui amantem, optat viuere; ſi nequeat, viuere tamen ſui non immemorem, & vitam, quam ipſa quaſi dederit, retinere. ſed quomodo*, parcat? *ſalutis ſuæ tuendæ ſi curam gerat. mallem tamen*; parcas *ſcilicet ira, furor, dolor. ne opta (inquit) illi mortem, cui vitam dedi; parce meo muneri, ſine ſaluum meum beneficium. De hoc affectu liberalitatis egregiè noſter lib. 4. de benefic.* Non mentiar (*ait*) ſi dixero, neminem non amare beneficia ſua: neminē ita compoſito animo, vt non libentiùs eum videat, in quem multa congeſſit: cui non cauſa ſit, iterum dandi beneficij, ſemel dediſſe. quod non accideret, niſi ipſa nos delectarent beneficia. quam ſæpè dicentem audias: Non ſuſtineo illum deſerere cui dedi vitam, quem à periculo eripui. rogat me, vt cauſam ſuam contra gratioſos homines agam, nolo: ſed quid faciam? iam illi ſemel, iterúmque adfui. Non vides ineſſe iſti rei *propriam quandam vim; quæ nos beneficia dare cogit, primùm, quia oportet; deinde quia dedimus? cui initiò non fuiſſet ratio præſtandi, aliquid ei præſtamus, quia præſtitimus. adeóque nos ad beneficia nō impellit vtilitas: vt & inutilia tueri ac fouere perſeueremus, ſolâ beneficij caritate; cui, etiam infeliciter dato, indulgere, tam naturale eſt, quàm liberis paruis. *Vides cur Medea viuere velit ingratum Iaſonem? in eandem ſententiam nonnulla Ariſtoteles lib. 9. Ethic. Nicomach.*

*Membranæ Burdegalenſ. *proximam.*

143 Creontis] *Corinthi Regis, Siſyphi F.*

147 Cumulabo] *m. ſ. Moguntin.* tumulabo. *ſuâ & rectâ ſententiâ.*

148 Atrum verticem] *denſum nigrúmque fumum ſinuoſo flexu per aërem ſubeuntem ferri ad cælum.*

152 Æquo motus] *imò*; immotus, *vt probè Lipſius. nam ſi moueatur ab animi æquabilitate, & irâ vincatur; quomodo perferet animô patiente? an vt leuiter tantùm concutiatur, ſtet tamen, & de gradu non deturbetur? manet*

net enim ſæpè, concuſſa fortuna, & vincit ſeipſam colligens. Nec infeliciter, qui, mutus, *caſtigauit. h. premens ſilentiô, & vltionem lingua proditrice non perdens. N. in ſuſpicion. libb.*

154 Perdunt] *nullum vidi manuſc. in quo non legeretur*; produnt. *Alb. tamen Eyb. in ſuis membranis videtur olim inueniſſe*, perdunt. *ſic enim citat. eadem eſt ſententia. ſic de equo moriente in Oedip. dicitur.*

——— dominúmque prono
Prodidit aruo ——— *Cornel. Tacitus libro 4. Annal.*

aperta, *ſcribit*, odia, armáque palam depelli, fraudem & dolum obſcura, eóque ineuitabilia. *& Salluſtius monet Cæſarem, haut difficile eſſe homini ſtrennuo hoſtem aduerſum opprimere: occulta pericula, neque facere, neque vitare bonis in promptu eſſe. Noſter ab Euripide accepit, apud quem Creon Medeæ ferme eadem dicit; inquiens, quo ſe illa pacatiorem ſimulet, eò ſibi amplius cauendam. Seneca pater, initio Declamationum :* Magis nocent inſidiæ, quæ latent. *Inſidiabantur Iacobo Eſau, Dauidi Saul; ſed quia palam, fruſtrà. effugit vterque. Ioabum nec Abner, nec Amaſa effugere potuit, quia dolosè iram tegebat Ioab; nec illi prius hoſtilem animum, quàm latus fodi ſibi, ſenſerunt.*

155 Leuis eſt dolor] *nam grauis ira nec conſilium, nec rationem admittit. ſumtum ex Eurip. act. 4. ſub fin. vbi Medea:* θυμὸς δὲ κρείσσων, *&c.*

156 Clepere ſeſe] *ſubtrahere, ſubducere, ac furari. à* κλέπτειν. *vtitur Cicero 3. de legib. & 4. de repub.*

159 Fortuna fortes metuit] *ſic o. v. l. & excuſi, quos vidi: ſunt tamen, qui in marg. notant etiam legi*; f. f. iuuat. *Tacitus libro 4. dixit*, Fortes à Diis iuuari.

160 Tunc eſt] *in aduerſariis ſententiam explicui. in limine offendunt, qui mutant*; nunc. *non quia codices nonnullos ſequuntur, quàm quòd eam adiungunt interpretationem; cui Medeæ reſponſio non conuenit.*

163 Deſperet nihil] *ludit in vocis ſimilitudine. ſenſus: ei cui cuncta ſunt aduerſa, in omnem euentum intrepidè tentanda omnia. quid enim metuat in extremâ fortunâ? quid malis eius adijci queat? lucrari poteſt, perdere non poteſt, qui nihil poſſidet. ex deſperatione nata non rarò victoria. Vegetius li. 3. de re militari cap. 21.* ex deſperatione creſcit audacia: &, cùm ſpei nihil ſit, ſumit arma formido. *quò refert illud Virgilij :*

Vna ſalus victis nullam ſperare ſalutem.

Seneca potiùs reſpexit ad dictum Hecatonis :

Deſines timere, ſi ſperare deſieris.

quod explicat epiſt. 5. ad Lucill. quomodo iſta tam diuerſa pariter ſunt? ita eſt (mi Lucilli) cùm videantur diſſidere, coniuncta ſunt. quemadmodum eadem cathena, & cuſtodem & militem copulat: ſic iſta, quæ tam diſſimilia ſunt, pariter incedunt. ſpem metus ſequitur. nec miror iſta ſic ire. vtrumque pendentis animi eſt, vtrumque futuri exſpectatione ſolliciti. *Igitur ſi, qui ſperat, ſollicitus eſt & pendet animo futuri exſpectatione, & propterea timet : qui, ſpem omnem abiecit, nulla futuri ſollicitudi-*

tudine torquebitur, & proinde timore omni vacabit. sed qui timere nequit, quid ille vereatur attentare vel aggredi? quid se confecturum desperet?

166 Medea superest] *cui cum nocendi peritiâ, potentiâq, voluntas suppetit: quæ quantum nocere potest, tantum nocere desiderat.*

169 Sint licet terra edita] *Moguntin. cod.* terris. *vt vitetur hiatus. nullum vidi codicem, in quo,* scilicet, *quod conatur N. inuehere ex suspicione: nec necesse.* 171 Medea fugiam] *commutatis interlocutorum personis, turbelam sustuli, secutus membranas meas; in quibus cunctis illa verba repperi, quæ Lipsius suo cod. deesse fatetur.*

172 At vlciscar] *omnes vett. impressi,* & vlciscar: *membranæ,* at.

175 Non animum potest] *Seneca de prouidentia extrem.* Contemne fortunam. nullum illi telum, quo feriret animum dedi. *Vide Ciceron. 4. paradox.* Animum, *pro potestate, viribus, & habitibus posuit, hoc est, pro fortitudine, constantia, virtute animi. Sic apud Nonium, in Neoptolemo Attius:* Viri ferociam, animum, atrocitatem, iram, acrimoniam. *sic legi potest, vel;* iræ acrimoniam. *Cicero Philipp. 4.* omnia alia falsa, incerta sunt, caduca, mobilia: virtus est vna altissimis defixa radicibus, quæ nunquam vllâ vi labefactari potest, nunquam dimoueri loco. *Ideo virtutem nobis propriam & sempiternam esse censuerunt. Varro, Caprino prælio;* Virtutem propriam mortalibus fecit: cetera promiscuè voluit communia haberi. *rectè. nam quod proprium, suum cuique; & quod suum, extra fortunæ ius: sin ab ea dari tollique consueuit, proprium nobis dici non meretur. Viderunt id antiqui poetæ. Attius, Armorum iudicio:* Fors dominatur, neque vita vlli propria in vitâ est. *vbi vitam vocat ipsum vitæ fructum & caducorum bonorum fruitionem. Lucilius Satyr. lib. 17.*

Cetera contemnit, & in vsurâ omnia ponit
Non magnâ: proprium verò nil neminem habere.

idem lib. 27. Cùm sciam nil in vitâ proprium mortali datum esse. *sic ex Nonij stercore veræ sapientiæ lubens aurum colligo; & iuuenibus, vt in poëtarum & grammaticorum libris idem sedulò faciant, vehementer suadeo. Seneca (vt ad rem redeam)* animum, *pro fortitudine posuit, quàm Attius ἁπλῶς virtutem; quod tritum veteribus, quia virtus à viro dicta, & viris fortitudo propria, testibus Plutarcho in vita Coriolani, & Cicerone li. 2. Tusculan. Vide Pet. Fabrum li. 1. Semestri. cap. 19.*

179 Æethæ genus] *Medea pater Aeëthas, vt scripserunt Herodorus, Dionysius Milesius & ceteri, Solis filius: varias vxores duxit, ideo nescitur quæ Medeæ mater, plerique credunt Idyiam (vt alias docui), Epimenides Ephyren, Dionysius Milesius 1. Argonaut. Hecaten: auctor Naupactiorum Euryliten: Sophocles, Neæram: Apollonius, Asterodiam: Eumelus & Diophanes, Antiopen. Vide Scholiast. Apollonij li. 3. & Diodorum Siculum li. 4. Biblioth. Ceterum hæc scena cũ actu 11. Euripidis conferenda, vnde desumta.*

194 Si regnas] *Si quod vis, iubes. si tibi voluntas, pro ratione. si ex libidine, non iure, imperas.*

195 Æquum atque] *qui se Regiæ committit potestati, omnem amittit potestatem necessariò Regi, cui se subiecit, obediendum. etsi enim liber eò venerit, sui iam iuris esse desiit: vt docuit Sophocles iis versib. quos in Aegyptum confugiens Pompeius pronunciauit, & refert Plutarch. in vitâ Pompeij, & in lib. de vtilitate ex poëtis capiendâ. Plautinum illud consonat;* Indigna, digna habẽda sunt Rex quæ facit. *Historicorum nescio an non sapientissimus Tacitus: Quomodo sterilitatem, aut nimios imbres, & cetera naturæ mala; sic nos improbitatem dominantium iubet tolerare. Hist. 4. Et hoc Spiritus sancti tuba; etiam discolis principibus obediendum.*

197 I, quære Colchos] *hoc N. reposuit malo exemplo, cùm rectè legeretur;* I, querere Colchis. *idem pro,* auexit, *rescripsit;* aduexit, *in eodem carmine. Qui (ait) me abduxit, reducat. cur illum retines, me fugas?*

198 Vox constituto] *serò quereris latâ sententiâ: prius oportuit. sed editio Herbipolens. & Veneta Pintiani;* Nox. *debebat ante noctem abire. adest (inquit) nox. quid moras fando nectis?* 201 Pelia] *vocandi casus, pro nominandi, more Græco. sic apud Homer. Iliad. ε. εὐρυοπα Ζεύς. latè sonans Iuppiter. & similia Iliad. α. ver. 75. & Odyss. vlt. ver. 10.*

204 Quamque regale hoc putet] *non amoueo hanc lectionem claram, & facilem, & plurimarum membranar. sed quid sibi volunt antiquiores impressi Herbipolens. & tres Veneti;* quámque regale hoc caput. *quod etiam retinet m. s. Moguntin.? Euripides ait tyrannos iras, leuiculis de caussis conceptas, pertinaciter fouere, nec facilè deponere:*

ὀλίγ' ἀρχόμενοι, πολλὰ κρατοῦντες,
χαλεπῶς ὀργὰς μεταβάλλουσι.

nolunt in melius mutare sententiam. quia regium id putant (vide pulchra exempla apud Senecam lib. 3. de ira cap. 16. cum seqq.) Commune omnium fermè, sed Regum quasi peculiare vitium. Seneca d. lib. 3. cap. 29. Nunc autem primùm, impetum sequimur. deinde, quamuis vana nos concitauerint, perseueramus: ne videamur cæpisse sine causâ: &, quod iniquissimum est, pertinaciores nos facit iniquitas iræ. retinemus enim illam, & augemus: quasi argumentũ sit iustè irascẽdi, grauiter irasci. Quanto melius est, initia ipsa perspicere, quàm leuia sint, quàm innoxia?

210 Auoque sole] *Euripid. ait Medea; solem patris mei patrem.*

211 Pontusque Scythicus] *Euxinum mare. sic Lucanus.*

Idem per Scythici profugum diuortia Ponti.

212 Palustribus] *quia tot fluminum affluxu Pontus limo impletur & aggere: adeò vt Strabonis æuo, sinistra iam Ponti pars, inde in paludem fuerit conuersa. Videndi Strabo lib. 1. & Polybius lib. 4. Neoterici tamen oculati testes id verum esse negant: sed Seneca sui æui scriptores secutus fuit.*

Dulcescunt] *ingressu tot fluuiorum, quot affluunt, vincitur sal, ait Plinius: idem in libris de Ponto testatur Ouid. De Ionio mari quid simile, ad Acherontis fluuij ostium, prodit Strabo lib. 7.*

213 Exterret] *Moguntin. cod.* exercet. *vtrumuis, probum.*

215 Thermodontiis] *agit de Amazonib. de quibus nos postea.* θερμώδων *fluuius ad quem habitant, de quo Apoll. l. 2. ad quem Schol. v. 370. & seq. consulendus.*

Vidua]

Vidua] *de vocis significatione plura alibi. nunc addo tantum; quod Nonius scribit, biuiras omnes, viduas vocatas; de iis, quarum secundus maritus viuebat, verùm non videri, neq; id adstruit Varro, quem adducit. de illis quarum maritus obierat, verum; sed etiamsi vni viro dumtaxat nupsissent.*

218 Petebant] *procos Medeæ ex Apollonio & Valerio Flacco petas. fuêre non multi, nec quot Penelopes; de qua illud Liuij Andronici accipio, apud Festum, in* Procitum, *vbi Telemachus;* Matrem procitum plurimi venerũt.

223 Nulla quod rapiat] *quidam manusc.* Quod nulla abstulerit. *mira varietas: sed ex glossâ.*

226 Græciæ florem] *sic plerique, sed recentiores excusi, & quidam manusc. nam alij, & veteres impressi,* gloriæ florem. *Tyrtæus:*

ὄφρ' ἄρα τῆς ἥβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχῃ.

Vt pulcrum pubertatis florem habeat.

Cassiodor. in varior. libb. florem generis humani.

227 Prolem Deum] *Theocritus in Gemin.* θεῶν φίλα τέκνα, dilectæ Deorum proles. *Mira porrò varietas est apud Græcos, de Argonautarum reditu in patriam. Timagetus* ἐν τὸ α περὶ λιμένων, *scribit Istrum ex Germaniæ montibus ortum, in Germanicam paludem magnam defluere: mox in duo scindi brachia, & vnum in Germanicum mare, & alterum in Euxinũ porrigere, & per prius illud nauigasse Argonautas, & in Hetruriam peruenisse. idem Apollonius refert. Herodorus Ephesius, quâ venerant viâ redisse. Hecatæus Milesius, ex Phasi in Oceanũ, ex Oceano in Nilum, ex Nilo in nostrum mare: quod Artemidorus Ephesius, vt & Eratosthenes refellit li. 3. Geograph. quia Phasys Oceano se non infundit. Scymnis auctor est, in magnum mare per Tanaim nauigasse, inde in Hellespontum. Hesiodus, & Pindarus in Pythionicis; & Antimachus in Lyde, per Oceanum in Libyam appulsos nauim humeris portantes, ad Mediterraneum peruenisse, canunt. Callimachus denique & Sophocles Herodoro assentiuntur. Vide Scholiast. Apollonij libro 4. versu 259. & 284. scilicet certi aliquid in prophanis narrationibus; vel vtilis opera, si quis se in hisce nugis excarnificet.*

229 Qui saxa cantu mulcet & siluas trahit] *Ouidius:*

Cùm traheret siluas Orpheus ——

Apollon. Hunc referunt duros lapides & flumina cantu
Detinuisse, suæ captos dulcedine vocis:
Siluestres fagos intra confinia terræ
Threiciæ, quæ nunc frondent, vestigia cantus
Illius esse ferunt —— *quas nempe attraxerat.*

230 Satique Borea] *Apollonius:*

Zetes & Calais Boreæ de semine nati
Rursus, Erechtei peperit quos Orithija.

de his ad nauseam vsq; sententias varias Schol. Apollonij, in lib. 1. à ver. 211.

231 Lynceus] *Lynceum Tzetzes mortalium omnium visu acutissimum certissimumq; vocauit, & ex Stasino in Heroum gestis, refert ex Taygeti cacumine totam Peloponnesum oculis lustrare potuisse, & vidisse Tindaridas Geminos in cauâ quercu latitantes. vnde & Pindarus apud Pausan. in Messeniac. seu lib. 4. ait in quercetis medios arborum truncos visu penetrasse; & Apollonius, quæ sub terra erãt vidisse, Argonaut. l. 1. Valerius quoq; Flaccus:*

—— possit qui rumpere terras
Et Styga transmisso tacitam deprendere visu;
Fluctibus è mediis terras dabit ille magistro,
Et dabit astra rati: cúmque æthera Iuppiter vmbrâ
Perdiderit, solus transibit nubila Lynceus.

Plinius li. 2. Nat. hist. c. 7. orbem lunæ visu transmisisse: Plutarchus li. de percipiendâ ex hostib. vtilitate, & in lib. contra Stoicos, per arbores & saxa, longissimè dissitis portubus soluentes naues cernere solitum. Sunt qui in Hispaniâ, fortassis & alibi, genus hominum oculatissimorum esse perhibent, quod Lynceos, *vel* Zahuris *vocant, eâ visus perspicaciâ, vt quo loco sub tellure fontes aquarum, & si quid aliud sub eâ, vel sub sarcophagis lateat, clarè perspiciant, imò & viscera & penita quæq; humano in corpore. credit hæc vulgus. nec vulgus tantùm, sed ex doctis etiam nonnulli, vt Cælius lib. 16. antiq. lect. cap. 2. Quasi verò terra vel lapides, opacitate & densitate suâ, idoneum sint medium, quod visuas species recipiat, cùm illuminationis expertia sint, (auctore Aristotele lib. 2. de anima cap. 6.) vel, si qua eis diaphaneitas, vt illi contendunt, satis illa magna esse queat. quare mihi huiusmodi, naturæ vim superare videntur, & si fiant, malis artibus fieri, quæ Alfonsi Veracruzij sententia est, in lib. 2. de animâ, Speculat. 2. idq; confirmatur non leui indicio, quia vim huiusmodi ad certos dies restringunt, feriam scilicet tertiam & sextam: quod vix potest superstitionis vitio aut suspicione carere. Fontes quidem reor, & metalia, ex herbis quibusdam iis in locis nasci solitis, cognosci, ac aliis indiciis, quæ congessit magnus Cassiodorus li. 3. varior. epist. vlt.*

Immisso] *radiis emissis ab oculo in ipsum obiectum. Stoici enim visionem fieri emissione radiorum credebant, non per speciei introsumptionem beneficio externi luminis, vt Aristoteles: cum Stoicis sentiunt Platonici, & Pythagoræi, Euclides, Plutarchus, Galenus, Priscianus, Lydus, D. Gregor. Nyssenus, Nemesius, & alij plerique antiquorum; nec desunt Neoterici pereruditi philosophi, vt Bessarion Card. Græcus, Cardanus, & Christophor. Marcellus Itali; Sebast. Foxius, & Francis. Valles. Hispani. sed conciliare discidium nituntur Gabr. Buratellus lib. 5. conciliat. maximè fol. 157. & Carpentarius Digress. 7. in Alcinoum. Ait etiam Seneca:* Lumine immisso. *hoc est, interno illo splendore, quem iidem Stoici, & reliqui illi in oculis ponebant, de quo Galenus lib. 7. de placit. & Thomas Garbus summ. med. lib. 1. tract. 4. Scio plerosque Peripateticos cum Auerroë id reijcere; sed non ego nunc vtra opinio verior sit, sed quæ scriptoris nostri fuerit, inuestigo.*

233 Minyæ] *Apollonius vult sic dictos Argonautas: quòd eorum præstantissimi* Minyæ *erant; hoc est, Thessali. nam* Minyæ, *postea generali nomine Thessali nuncupati, ab Orchomeno Thessaliæ fluuio, qui prius Minyeus vocatus fuerat, teste Plinio: propriè verò, vt auctor est Demetrius Scepsius, sic dicti, qui Iolchum incolebant. vide Scholiast. Apollon. in lib. 1. versu 230. de his*

his ergo Minyis Seneca. Alij fuêre incolæ Orchomeni oppidi Boeotiæ, à Rege Minyâ dicti Minyæ, vt tradunt Pausan. in Boeotic. & Homeri Schol.

236 Flagitia ingere] sic pleriq. libri scripti & editi ad vnum omnes. Moguntin. verò; Flammis ingere. sed nō muto. ait; obijce quæcūq. crimina voles.

240 Pelasga tellus.] tota Græcia. potissimùm tamen Thessalia. propriè enim Pelasgi, sunt Thessali & Argiui. Sophocles in Inacho, Argiuos vocat Pelasgos. Staphylus Naucratites tradidit Pelasgum Argiuum in Thessaliam venisse, eamq. ab illo dictam Pelasgiam. sed & Tyrrheni, Pelasgi vocati. Argiui verò sic dicti, vel à Pelasgo Neptuni aut Inachi filio, vel à Pelasgis quibusdam Barbaris, qui Argos & Thessaliam occuparunt. (Schol. Apollonij in lib. 1.)

242 Quæ volet] aliàs legitur; quâ volet. quod placet. premat fortuna vt volet, nostram causam: iniqua sit, quomodo libet.

243 Regum decus] Herbipolens. duces, pro decus.

247 Genua attigi] Medea apud Euripidem:

At oro te per hanc ego cæsariem,
Et per tua genua supplex fio tibi.

moris rationem Physicam reddit D. Isidorus Orig. lib. 11. cap. 1. Genua (inquit) sunt commissiones femorum & crurum, & dicta genua, eo quòd in vtero sint genis opposita. cohærent enim sibi, & cognata sunt oculis lacrimarum indicibus, & misericordiæ. nam à genis genua dicuntur: denique complicatum gigni, formarique hominē dicunt: ita vt genua sursum sint, quibus oculi formantur, vt caui & reconditi fiant. Ennius:

Atque genua comprimit arta gena.

Inde est quod homines, dum ad genua se prosternunt, statim lacrimantur: cogit enim eos natura vterum maternum rememorari; vbi quasi in tenebris consedebant, antequam ad lucem peruenirent. Nonnulla in hanc rem Seruius in 3. & 10. Æneid. sed plura Eustathius in Iliad. α. & Pierius lib. 35. Hieroglyph. Vestigia prisci moris amplectendi genua, apud Homerum Iliad. α. & ω. Odyss. δ. & ν. Euripid. in Hecubâ, Virgil. 3. & 10. Æneid. Ouidium 9. & 13. Metam. Plautum in Rudente, Liuium li. 45. & passim Sueton. Tacitum, Apuleium. Salutantes etiam, non supplices tantùm, genua tangere solitos, Sueton. in Tiberio & alibi docet.

(Mendosus locus Ennij fortè; Atque genuâ o. artâ genas. vel; a. genua c. arâ genâ. quod potiùs. nam genua pro genu insolens.)

248 Petiique supplex Præsidis dextræ fidem] in Mogunt. & aliis scriptis. item in veteribus excusis omnibus; fidémque supplex præs. dex. petij: quod ni fallor primi Basileens. immutarunt, eos Lugdunens. & Lipsienses secuti. cur? nescio. nihil sanè necesse. illud constat, dextras olim firmandæ promissioni solitas iungi. Ouidius 6. Metamorph.

Vt pignus fidei dextras vtrimque poposcit.

noster Thyest. vers. 763. ait: datas fidei manus. Romani quando inuicē post ciuilis belli discidia reconciliabantur, mutuò dextras aureas argenteásve mittebant, vt ex Tacito constat. D. Isidorus vbi suprà: Dextra vocatur à dando, ipsa enim pignus pacis datur, ipsa fidei testis atq. salutis adhibetur. Vnde apud Tullium: fidem publicam iussu senatus dedi, exponunt nonnulli, dextram dedi. Vnde & Apostolus ait Iacobū & Ioannem dextras sibi dedisse.

dedisse. Porrigebant olim hospites hospitibus, & hospes hospitis dexteram apprehendebat, vt apud Homerum Nestoris filij, & Telemachus in Odyss. Cicero, pro Deiotaro: Per dexteram te istam oro, quam Regi Deiotaro hospes hospiti porrexisti. Supplices dexteram postulabant, & apprehendebant eius, cuius se fidei credebant: hic dexterâ porrectâ se in fidem illos suscipere, & securitatem promittere significabat: auctor Eustath. Odyss. α. sic Iliad. ω. Priamo dextram dat Achilles, vt hoc pignore confirmet trepidantem. Ammianus lib. 21. histor. de Nebridio: Supplicémque iacentem orare, vt leuandi causâ timoris, ei porrigeret dextram. Et quid, ait, præcipuum seruabitur amicis, si tu manum tetigeris meam? (ex eodem paullo pòst colligo Imperatores Romanos captiuis, vt pauere desinerent, adorandam purpuram porrigere solitos; sicuti Reges Assyriorum virgam seu sceptrum, in libro Esther) Probus in Themistocle: Rex eum datâ dexterâ in fidem reciperet. Xenophon, de Institut. Cyri. ε. καὶ Ὑρκανίους οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπεδώσω. Hyrcanios dextris datis iusiurandum confirmare. Scholiastes Aristophanis: ἔθος δ' ἐπὶ πίστει καὶ συνθήκαις βεβαίαις τὰς δεξιὰς διδόναι ἀλλήλοις. mos fuit in fide & fœderibus ineundis dextras inuicem dare. In salutationibus idem factitatum innuit Varro relatus à Cælio lib. 4. antiq. lect. cap. 3. vide Lilium Hist. Deorum Syntagm. 1.

252 Non esse me] ex Euripide: ἥκιστα τοὐμὸν λῆμ' ἔφυ τυραννικόν. minimè mihi animus est tyrannicus.

253 Miserias calcem.] sic Moguntin. & alij m. s. sic etiam Lugdun. & Basil. probè. nam quod antiqui impressi Herbipol. & tres Veneti; miseros calcem, versum mutilat. in quibusdam: miseros conculcem. Graue autem crimen miserorum oppressio. Plato in Minoë monet, ne quis calamitosos & pauperes despiciat, eo quòd Deum solum adiutorem habent: nec vllum tam seuerè inimicum vlcisci, ac Deus solitus sit miserorum oppressores.

258 Acastus] Peliæ filius Rex Thessaliæ, nisi Medea sibi in vltionem paternæ necis dederetur, bellum Corinthiis indixerat.

Thessalica] Nota Græciæ portio Thessalia, cuius primus Rex Deucalion Promethei F. Iapeti N. iuxta Apollonium 3. Argonaut. & Hellanicum Histor. Deucalioneæ lib. 1. ab huius vxore Pyrrhâ vocata etiam Pyrrhodia, vel iuxta Rhianum, Pyrrha; ab Hæmone Pelasgi F. Hæmonia; à Thessalo Hæmonis F. Thessalia. Rhiani versus suppeditat Scholiast. in lib. 3. Apollonij:

Πύῤῥαν δή ποτε τήν γε παλαιότεροι καλέεσκον,
Πύῤῥης Δευκαλίωνος ἀπ' ἀρχαίης ἀλόχοιο.
Αἱμονίην δ' ἐξαῦτις, ἀφ' Αἵμονος, ὅν ῥα Πελασγὸς
Γείνατο, φέρτατον υἱόν. ὁ δ' αὖ τέκε Θεσσαλὸν Αἵμων.
Τοῦ δ' ἄπο Θεσσαλίην λαοὶ μετεφημίξαντο.

Alij à Thessalo Phidippi dictam volunt. diuiditur in Πελασγιῶτιν, Θεσσαλιῶτιν, Ἰωλκῖτιν, Φθιῶτιν, teste Apollodoro in Catalogo. Acastus secundæ portioni iure imperabat; Iasoni iure tertia debebatur, sed Pelias illam quoque vsurparat. ideo dicitur filius eius regna Thessalica obtinens.

261 Piæ sorores impium aud. nefas] quatuor filiæ Peliæ, Alcestis, Amphi-

phinome, Euadne, Pelopia sorores Acasti, vel iuxta Apollodorum, Pisidice, Pelopaa, Hippote & Alcestis: vide Diodor. lib. 5. Biblioth. & Apollonium lib. 1. Argonaut. est autem hoc loco perelegans ἀνταναάκλασις, seu (vt Latini vocant) contrariæ significationis figura, de qua Fabius lib. 9. Instit. cap. 3. Imitatur hoc loco noster Ouidium, qui 7. Metam. de hac ipsa re:

His, vt quæque pia est, hortatibus impia prima est,
Et ne sit scelerata facit scelus ——

& lib. 8. Impietate pia est ——

Frequens Seneca in his coniugatis connectendis. Herc. Fur.
Et mortis dominus pertimuit mori

Medea: Pars sanitatis velle sanari fuit.
Hippolyto: —— scelere velandum est scelus.
Item: Mori volenti deesse nunquam mors potest.
Oedipo: Timet timentes, metus in auctorem redit.

Vide Pimpontiũ in 1 Aeneid. Sic Æschylus, ἄδωρα δῶρα; Euripides, νύμφην ἄνυμφον; παρθένον ἀπάρθενον; alij, ταφὴν ἄταφον; Optatus lib. 3. insepultam sepulturam; Cicero, innuptas nuptias; Catullus, funera non funera.

270 Herbas] quibus ad veneficia vteris. à Medea nomen accepit herbæ illud genus Ephemerum, adeo deleterium & lethale, vt eodem die enecet, vnde dictam vult Theophrastus; est hellebori folio, radice rotundâ, Latinis dicitur bulbus agrestis: diuersum ab alio Ephemero, cui oblonga radix, caulis lilio similis, Iris agrestis dictum. Nicander in Alexipharm. (Vide Gorrhaũ in Nicandrum.)

ἢ δὲ τὸ Μηδείης Κολχηΐδος ἐχθόμενον πῦρ
κεῖνο ποτὸν δέξηται ἐφήμερον οὗ παρὰ χεῖλη
δευομένου δυσάλυκτος ἰάπτεται ἔνδοθι κνηθμός, &c.
Si quisquam, infestos Medeæ Colchidos ignes,
Incautus gustarit Ephemeron, ille repentè
Vritur internis sæuâ prurigine labris.

hanc ergo præcipuè iubetur herbam secũ asportare. cùm enim plurima nascatur in Colchide & prope Tanaim, teste Græco Nicandri scholiaste (qui perperã cũ naphtâ confundit) verisimile est hanc quoque secum attulisse & asseruasse Medeam, vt colligitur ex ver. inf. 677. de eadem herba Tibull. intelligo lib. 1.

Sola tenere malas Medeæ dicitur herbas.

præteritũ hoc vel non animaduersum à doctis hominibus, qui Tibullũ eiusq; contubernales duos, penè intermortuos, in dias luminis auras reuocarunt.

271 Sollicita] malis carminibus & sceleribus Deis esto molesta. hæc propria verbi significatio. Tibullus:

Et teneram ferro sollicitauit humum.

Ouidius: Et magnum bello sollicitare Iouem.
Idem: Ausus es, ante oculos, adductâ pellice, nostros,
Iam bene compositum sollicitare torum.
Claudianus: Et rudibus remis sollicitauit aquas.

276 Illi Pelia.] sic Gorgias in defensione Palamedis, asserit neminẽ gratis fœdum facinus committere, aut magno se obijcere discrimini: cuncta cunctos facere, vel vt lucrum faciant, vel vt iacturã ne faciant. Saluianus Massiliens. lib. ad Ecclesiam: Numquid est vllus hominũ, qui non omnia quę fecit, vel salutis suæ, vel certè vtilitatis gratiâ faciat? nemo opinor. omnes enim ad affectum atque appetitũ vtilitatis suæ, naturæ ipsius magisterio atque impulsione ducuntur. Ideóque & qui militant, &c. eleganter deinde id exemplis confirmat Apuleius Apolog. 1. Scires omnium factorum rationes diligentius examinandas, ac sæpius causas quæri, facta concedi. eóque etiam patronos litigatorum CAVSIDICOS nominari, quod cur quæque facta sint, expediant. Ceterùm negare factũ facilis res est, & nullo patrono indiget: rectè factum vel perperã docere, id verò multò arduum & difficile est. frustrà igitur an factum sit quæritur, quod nullam malã causam habuit, vt fieret. Ita facti reus apud bonũ iudicẽ scrupulo quæstionis liberatur, si nulla fuit ei ratio peccandi.

278 Etiamnum nouam docet maritus coniugem] quibus nunc Creusam, me olim, malis præceptis imbuit. sic autem in plerisq; libris. Moguntin. etiam nunc nouas docet mar. coniuges. veteres impreßi Herbip. & Ven. quicquid etiã nouas d. m. coniuges. placet præ ceteris lectio scripti Mogũt.

293 Parúmne temporis miseris] sic quidam, melius alij; Parúmne miseræ temporis. adeóne durus es, vt miserrimæ mulierculæ exiguam fundendis lachrimis morulam deneges? 298 Clarus] Euripides:

Si te aspiciet posterum Dei iubar
Ac filios tuos, intra huius terræ limites,
Moriere —— Apud Attium Medea de his induciis ait:
Ille trauersâ mente mihi hodie tradidit repagula,
Quibus ego iram omnem recludam, atque illi perniciem dabo,
Mihi mœrores, illi luctum; exitium illi, exsulium mihi.

300 Vocat precari] admonet & vellit aurem, vt abeam ad Hymenæo preces offerendas, carmen etiam nuptiale concinendum.

IN CHOR. II.

301 Audax] de audaciâ primorũ nautarũ multa Oppian. Halieuticῶν α'. & Propert. lib. 3. eleg. in obitu Pæti. Sophocles etiam in Antiq. actu 2.

πολλὰ τὰ δεινὰ, κ᾽οὐδὲν ἀν-
θρώπου δεινότερον πέλει.
τοῦτο καὶ πολιοῦ πέραν
πόντου χειμερίῳ νότῳ
χωρεῖ περιβρυχίουσι
περῶν ὑπ᾽ οἴδμασι. &c.
Plurima vbique stupenda videmus,
Sed nihil æquè stupendum atque hominem
Natura parens protulit vnquam.
Ille canas æquoris vndas,
Obruentibus ratem
Fluctibus, transire aquas, dum
Sæuit notis hyems proteruis.

304 Credidit] *Tibullus*: Prima ratem ventis credere docta Tyros.

308 Nimium gracili.] *Anacharsis cùm didicisset nauis crassitudinem esse quatuor digitos*; tantùm, *inquit*, à morte absunt, qui nauigant.

302 Primus] *censent poëtæ primum Iasonem cum Argonautis nauigasse. Manilius lib.* 1. ——— tum nobilis Argo
In cælum subducta, mari quòd prima cucurrit,
Seruando Dea facta Deos ——— *Ouidius*:
Per mare non notum primâ petiere carinâ.
& inde mutuatus noster infrà, versu 363.
Merces primâ digna carinâ.
idem Sallustius tradit apud Priscian. libro 6. idem quotquot Argonautica scripserunt, Græci quidem Orpheus Crotoniata, Epimenides, Cleon, Herodorus, Apollonius, Dionysius Milesius; Latini, Catullus, Varro Attacinus, & Valerius Flaccus. Quod tamen, si de naui longâ; verum non esse tradit Diodorus lib. 5. prius illam Danaus ex Ægypto adduxerat. sed & ratibus anteà nauigabatur. alia ergo alij. quidam primùm nauigasse Erythram, quidã Mysos, Dionysius Afer Ægyptios, Tibullus & Mela Phœnyces, Diodorus Cretenses. Seneca lib. de breuit. vitæ cap. 13. Romanis (*ait*) primus persuasit nauim conscendere Claudius, Caudex, ob hoc ipsum appellatus, quia plurium tabularum contextus, *caudex* apud antiquos vocabatur. vnde publicæ tabulæ *codices* dicuntur, & naues nunc quoque, quæ ex antiquâ consuetudine per Tiberim commeatus subuehunt, *caudicariæ* vocantur. *Ceterum hunc integrum versum Diomedes libro 3. tribuit Horatio lapsu memoriæ.*

Vide Plinium lib. 7. nat. hist. cap. 56.

309 Nondum quisquam sidera norat] *nemo siderum leges & naturam exactè cognitam & perspectam habebat; quibus secunda, quibus aduersa nauigatio. & propterea subdit, nullum tunc stellarum, quibus cælum distinguitur & ornatur, vsum fuisse. erant sidera vtcunque nota, sed peritia astronomiæ necessaria nauigationi nondum aderat. Fauet huic expositioni Valerius Flaccus lib.* 1. Peruigil Arcadiô Typhis pendebat ab astrô
Agniades: felix, stellis qui segnibus vsus,
Et dedit æquoreos, cælo duce, tendere cursus.
vsus ergo ita primus stellis Typhis.

312 Pleiadas, Hyadas] *rarum in fine anapæstici poni dactylum, nisi hic dactylicus vers. potiùs. sic sanè legitur in libris omnibus: atq; ita Virgilius*: Pleïades, Hyades, clarámque Lycaonis Arcton.
Pleiades, *iuxta Probum, Athlantis & Pleiones filiæ in cælum translatæ: etiam à veteribus* Pleïones, Peliæ, *&* Peliades *dictæ, ab Apollonio, Simonide, Pindaro & alius: & quia πέλεια quoque columbam significat, factum vt propter significationis similitudinem Homerus, in descriptione Scyphi Nestorei, columbas pro Pleiadibus posuerit, cùm cecinit columbas Ioui ambrosiam pocillari: quod de his puellis accipiendum, vt & quæ similia prodiderunt Crates & Moero poëtria, docet Athenæus lib. 11. Conuiuij cap. 13. septem stellæ sunt caudæ Tauri inhærentes, vt scribit Plinius libro 2. nat. histor. cap. 41. Romani* Virgilias *nominant, auctore A. Gellio lib. 13. Noct. Attic. cap. 9. Proclus, sex tantùm esse contendit: earum nomina suggerent Aratus & Germanicus, apud quem mendosè legitur*, Mero, *pro*; Merope. *pluuiam prænunciant. Hilarius (vt puto alius ab illo magno Antistite Pictauorum) in Genesi*:
Anguis agit sudum: ast important Pleiades imbres.
an ergo hîc rescribemus ——— pluuias Hyadas? *nihil affirmo.* Hyades *fuere aliæ septem Athlantis filiæ; quæ fratrem Hyam à leæna laniatum, sic defleuerunt, vt & nomen ab eo sortitæ, & astris illatæ, septem in tauri capite stellæ putarentur, Latinis* suculæ, *seu* hœdi *nuncupatæ. Septenarium tuetur numerum Aratus cum suis interpretibus: sex esse voluit Proclus, quinque tantùm Musæus & Hesiodus. Videndi de vtrisque Bassus Scholiast. in lib. 3. Apollodorus lib. 3. Biblioth. Higynus libro 2. astronom. Eustathius in Iliad. ζ. Probus in* 1. *Georg. & D. Isidorus lib. 3. Orig. cap. de stellis.*

313 Oleniæ sidera capræ.] *Amaltheæ; quæ Olenia ab oppido Oleno. quidam Iouis nutricem fuisse volunt. alij alia fabulantur. consule Higynum l. 2. Astronom. cap. de Heniocho. de hac Aratus ait*: Capram Oleniam quam fama est Ioui mammam præbuisse.

314 Flectítque senex] *cod. Moguntin.* deflétque senex *non malè. deflet vel crimen suum, vel filiæ luctum. sed non muto vulgatam, quæ perspicua & clara. Aratus*:
At post Helicen circum fertur auriganti similis
Arctophylax; quem quidem homines cognominant Bootem,
Quia plaustrum contrectare videtur vrsæ.

315 Tardus] *sic Bootem vocat Ouid. 2. Metamorph. at Iuuenalis & Claudianus, pigrum: Propertius, segnem. dicitur* Bootes, *quia more bubulci plaustrum subsequitur*; Arctophilax, *quod vrsæ custos videatur. fusissimè, quæ ad illum, Higynus libro 2. Astronom.*

321 Prolato pede] *Lugdunens.* prælato, *sed non placet. Plinius*: simul prolatis pedibus. *proferre pedem, est longius producere & laxare imam veli partem, non æqualiter, sed ita vt veli pars obliquetur. Cæcilius*:
Venerio cursu veni prolato pede vsque ad Saphonem. *Adeundus Turnebus lib. 20. aduersar. cap.* 4.

Pede] *Seneca lib. 2. de beneficiis*: Ingens copia est rerum sine nomine; quas non propriis appellationibus notamus, sed * aliunde commodatis. quia *pedem*, & nostrum dicimus, & lecti, & veli, & carminis. *De veli pede Lucianus*, ἢ ἐνδοῦναι ὀλίγον τοῦ πόδος. pedem paulisper accommodare. *Funis quo pes ligatur*, propes *dicitur, teste D. Isidoro lib. 19. Orig. c.* 4. *vbi adducit ista Turpilij*: Quasi cùm ventus fert nauim in mare secundus, si quis propedem misit, si veli sinistrum.

Membranæ meliùs; *alienis commodatisq.*

Tranuersos.] *non secundos planè nec à puppi, sed quasi ad latus flantes, ne flabri vehementia nauem subuertat.*

322 Medio tutas ponere malo] *hoc faciunt nautæ, quando vel non satis vehemens ventus, vel totum excipere nolunt: attollunt autem antennas cùm*

cùm plenis velis auram volunt infundi, vt mox ait. Auidus *verò, hoc est, cupidus nimis corradendæ pecuniæ. fere namq; omnibus hæc per maria Neptuni commeandi caussa. Vnde Furius poëmatis apud Au. Gellium lib. 8. Noct. Attic. c.* 11. Sicut fulica leuis volat super æquora classis

Spiritus Eurorum virides dum purpurat vndas:
Quo magis in patriis possint opulescere campis.

pro, patriis, *Nonius citat;* comptis, *puto mendosè.*

Timidè moneo apud Isidor. pro *siparo* scribédum *supparum*, vel *syparium*.

328 Suppara] *D. Isidorus lib. 19. Origin. cap. 3.* Siparum, ait, genus veli vnum pedem habens, quo iuuari solent nauigia in nauigatione, quoties vis venti languescit. de quo Lucanus:

——— summáque tendens

Leg. *suppara*.

Sypara velorum perituras colligit auras.

quod ex separatione existimant nominatum. *est ergo linteum, quod malo annexum super vela antennamq; expanditur. Papinius Statius Siluar. lib. 3.*

——— summis annectite suppara velis.

Locus Senecæ, qui citatur à Turnebo li. 21. c. 4. habetur epist. 78. sed & supparũ, *muliebre ornamentũ inuenias apud Sidon. in Paneg. Anthemij v. 326.*

Perque humeros teretes, rutilantésque lacertos
Pendula gemmiferæ mordebant suppara bullæ: *est & scænæ*

quoque, de quo lib. de Tragœdiâ actum: est & labari, reliquorumq; vexillorum apud Tertullianum.

Velo] *noua & elegans velorum descriptio apud Cassiodorũ lib. 5. varior.* Vela alas nauium facientia, linũ volatile, quidam spiritus currentium carinarum, prænuntia mercium, auxilia quieta nautarum; quorũ beneficio conficiunt ociosi, quod à celerrimis auibus vix probatur impleri. Hoc Isis rati prima suspendit, cùm per maria* Apochran filium suum, audaci femina pietate, perquireret. *Sed Plinius vela inuenisse Icarum scribit.*

* Praescribe, *Epaphum.*

332 Patrióque senex] *his omnino contraria & de nauigationis fructu eiusq; laudibus veriora Aristides in oratione Isthmicâ. In nostri tamen sententiam Schol. antiq. in Iuuenal. Sat.* 14. Apollinis oraculo declaratus est felicissimus Aglas Areas; qui nunquam patrium agellũ excesserat; cùm à Deo quæreretur quis fidem veræ felicitatis impleſſet.

336 Traxit in vnum] *confudit, mare terræ commiscuit, & quasi copulauit matrimonio, institutâ nauigatione. Manilius lib. 5. de natis sub sidere Argûs:* His ducibus cæco ducentur in æquore classes,

Et coit ipsa sibi tellus ———

336 Dissepti] *perperam hoc mutatum in Lipsicâ editione. Papinius* 10. *Thebaid.* ——— disseptóque aggere. *dissepto idem quod septa disiicio & diuido. Vnde Festo* dissepimentum διάφραγμα. dissepti *ergo, diuisi, distincti, in quo sua cuique rei loca & officia designata.*

338 Partémque metus] *Propertius de Pœti naufragio:*

Ite rates curuæ, & lethi texite causam.
Ista per humanas mors venit acta manus.

Terra

Terra parum fuerat fatis: adiecimus vndas.
Fortunæ miseras auximus arte vias. *addidit ergo genus humanum reliquis timoris sui caussis, naufragia & submersiones.*

341 Cùm duo montes] *Cyaneæ,* scopuli, *vt ait infrà,* vagantes, *seu, vt Claudianus vocat,* coëuntes; *inuicem enim crediti collidi, vnde dicti* Syndromides & Symplegades: *eos transmisère Argonautæ, non sine periculo, colũbæ ducatu, iuxta Asclepiadem. Arrianus;* αὗται δὲ αἱ κυάνεαι εἰσὶν, ἃς λέγουσιν οἱ ποιηταὶ πλανήτας πάλαι εἶναι, καὶ διὰ τούτων πρώτην ναῦν πέρασαι τὴν Ἀργὼ, ἥτις ἐς Κόλχους Ἰάσων' ἤγαγεν. Sunt & ipsæ Cyaneæ, quas aiunt poëtæ erraticas olim fuisse, & primam omnium nauẽ per eas transiuisse Argo, quę in Colchos Iasonẽ vexit. *Pompon. Mela lib. 2. cap. 7.* contra Thracium Bosphorũ duæ paruæ sunt, paruóque distantes spaciô, & aliquandò creditæ dictæque concurrere, & Cyaneę vocantur & Symplegades. *rectè,* creditæ. *non enim se res ita habuit; sed, quia ex aduerso spectantibus geminæ apparebant, si quis propè aberat; longius verò recedenti, & ad latus alterum deflectenti, vna videbatur; poëtæ ista confinxere.* Cyaneæ *à colore fusco;* Symplegades ἀπὸ τοῦ συμπλήττεσθαι, *à collisione: ab errore verò etiam* Planetæ *dictæ Timæo, & Pisistrato Liparensi, & Apollonio lib. 4. Erraticas creditas multi referunt: sed an erraticæ seu* Planetæ *dictæ, non constat. censet Hermolaus Barbarus, negat Pintianus ad d. cap. 7. Pompon. Vide de his Herodotum in Melpom. Strabonem lib. 1. & 3. Plinium lib. 4. cap. 13. & li. 6. cap. 12. Fabula, quam noster attingit, describitur copiosè ab aliis, Homero Odyss. μ. Pindaro Pyth. od. 4. Apollonio lib. 2. Argonaut. Apollodoro libro 1. Biblioth. Ouidio lib. 15. Metamorph. Valerio Flaccò lib. 4. & Ammiano Marcell. lib. 22. Noster,* claustra profundi, *vocat; quia maris Pontici aditum claudere videntur.*

348 Spargeret astra nubésque ipsas mare depressum] *olim rectè legebatur,* deprensum. *nam sic legit Bernardin. Gellius: sed quia mendosè cod. exhibebant,* deprehensum, *quod exstat in pleris m. s. & Venetis antiquis excusis, ideo Basileens. vt puto primi, posuerunt;* depressum. *incommodè. ait, quando hi scopuli collidebantur, in medio deprehensum & compressum mare sic exprimebant, vt eius guttæ in cælum ipsum exsilirent. Pro,* spargeret, *quod in reliquis est; solus Moguntin.* spergeret. *inde alij;* pergeret: *in quibus s, abesse puto vitio transcriptorum. simillima enim illa Herc. Fur. actu 5.*

——— cúmque reuocatâ vice
In se coibunt, saxáque in cælum expriment,
Actis vtrimque rupibus, medium mare.

nec est quod aliam nobis imaginem quæramus sententiæ Senecæ. proba hæc, vera, germana. si quid mutandum; legerim, aspergeret.

347 Habenas] *metaphoricè pro clauo. Virgilius:*

——— classique immisit habenas.

sic Varro, habenas animæ, *apud Nonium, vt dispungo;*

Detis habenas animæ leni;
Dum ventus vos, flamine sudo,

F Sua-

Suauem in patriam perducat.

349 Vocem perdidit Argo] *Diodorus lib. 4. Biblioth. à velocitate dictam vult, quasi ἀργὸν; Cicero Tuscul. 1. quòd Argiuos vexerit delectos viros; Apollonius lib. 1. & plerique ab Argo fabricatore. In cælum translatam, ponè canis caudam locant, Aratus & Cicero in Phænom. Carina eius vocalis; si credimus Sophocli in Trachin. Apollonio li. 1. 2. 4. Phylostrato in imagin. Lycophroni in Cassand. Æschylo, Luciano, Valerio, Claudiano; ex quercu Dodonæâ: de qua Ouidius libro 13. Metamorph.*

Vocalémque suâ terram Dodonida quercu.

Nam in eâ quercu duæ columbæ, aureæ siue atræ, vel quod verius, duæ mulieres; columbæ vocatæ, quia peregrè aduenerant, responsa reddebant. auctores Homer. Odyss. 14. & 19. & Æschylus in Prometh. vincto. vide Didymum in 14. Odyss. Pausaniam in Achaic. Herodotum in Euterp. Strabon. lib. 9. & Suidam. Sed Hesiodus garrulam istam carinam ex tiliâ confectam cecinit: Lucianus vult, in dialog. Amorum, ex fago, vt & Sophocles in Trachin. licet, in extremo fabulæ eiusdem, quercum nominet. nec tamen sibi repugnat. nam quercus quinque species sunt; quas ex Idæorum traditione Theophrastus his nominibus nuncupari scribit, ἡμερὶς, αἰγίλοψ, πλατόφυλλος, ἀλίφλοιος, seu, εὐτύφλοιος, & φηγὸς: de quibus Plinius lib. 16. Nat. hist. cap. 6. & 7. qui præterea Argo, ex arbore eone confectam scribit, similem robori viscum ferente, quæ nec aquâ nec igne corrumpatur, & auctorem laudat Alexandrum Cornelium, lib. 13. Nat. hist. cap. 22.

350 Siculi virgo Pelori] *degebat enim Scylla Phorci F. iuxta Siciliæ Pelorum promontorium. de qua verius ceteris, Apollonij Scholiastes in lib. 1. ista tradidit. in mari eminens esse promontorium, muliebrem formam vtcunque præferens: infra promontorium plurima saxa maxima concauitatibus & speluncis plena, quas marinæ incolũt belluæ. Et naues quidem, quæ conantur has petras effugere, à fluctibus in Charybdim impulsas, actutum cum mari ab eâ absorberi; quæ verò vitatâ Charybdi, impetu fluctuum in Scyllam compelluntur, ilicò à saxis confringi & cõminui. mox canes & alias feras spelæis egredi, ac miseros nautas deuorare. quia verò hæ belluæ ex imis cauitatibus saxorum emergentes sursum nituntur, quasi commissæ lateribus Scyllæ videntur. hinc natam & fabulam, & fabulosam Scyllæ formam: quam nos in Hercule Fur. meretricibus accommodauimus. nam & Anaxilus, facetus Comicus; in Iuuencâ, pulchrè Nanno, scortillum improbum, dicit Scyllam videri; quòd cùm duos tam amicos suffocarit, tertium venetur capere; Phrynen verò aliam Charybdim facit, quòd nauicularium cum ipsâ naui deglutierit. sic & Horatius, de quadam prostitutâ:*

O quantâ laboras in Charybdi
Digne puer meliore flammâ. *de his plura Schol. Apollonij ad vers. 825. & nos infer. in Thyest. ver. 580. in aduersar. Strabo libro 1. vult natam fabulam, eo quòd illa loca pyratis infesta sint. hoc enim Græca verba sonant; etsi non Latini interpretis.*

354 Toties vno latrante malo] *malè, Lugdun. & plerique*; tot, *pro*, toties.

toties. *malè Herbipolens.* immo. *ex quo errore Veneti, & eos secuti ceteri*; imo. *cùm sincerè in Eguiano, & Moguntin. manus. contineatur*, vno. *hoc est, vno monstro tot simul latratus edente, quot canibus Scylla succingebatur. Simile mendum repperi in illo, siue Damasi, siue Claudiani (non quidem Alexandrini, cui à nobis aliqua aliquando lux, & quem D. Augustinus & Orosius pertinacissimum paganum vocant; sed alterius Viennensis, cui* Mamercus *cognomen. Claudiano sanè tribuunt quædam collegij nostri Burdegalens. membranæ) de Christo epigrammate:*

——— latuítque sub imo
Pectore, qui totum latè complectitur orbem.

sic edidit Pulmannus. sed illæ membranæ; sub vno. *syncerè, eiusdem tertius à fine versus in excusis malè intelligi potest: at clarissimus in m. s.*

Purgatâ repetens lætum tellure parentem.

procliuè ex; tellure, *in*; te luce, *decidere.*

355 Diræ pestes] *Sirenes. de quibus nonnulla Lilius Syntagm. 5. Affirmant esse in Indiâ Sirenes aues, quæ cantu homines demulceni & sopiunt, deinde lacerãt vnguibus. vide Edoard. Wottonũ li. 7. de differ. animal. c. 152. Izacius*: magis allegoricè, Sirenes sunt voluptates.

357 Cum pieria] *hac de re Apollonius in hanc sententiam:*

——— est insula protinus illis
Fertilis aspectu & florens. coluere canoræ
Sirenes illam, proles Acheloia; quarum
Dira lues cantus mortalibus exstitit ollis,
Qui mare sulcantes iecere ad litora funes.
Olim Terpsichore has Acheloo in luminis auras
Edidit: illa vna est Musarum. tum quoque natam
Cantabant Cereris formosam. tum quoque earum
Altera pars virgo fuit, altera rursus & ales.
E specula semper spectabant aduenientes.
In patriam reditu multi caruere per illas.
Fundere & his dulcem vocem cœpere. rudentes
E puppi fuerant iacturi ad litora; clarus
Filius Oeagri nisi mox, & Thracius Orpheus
Bistoniam manibus cytharam sumsisset, & aures
Sublimi cantu, cantu reuocasset ab illo,
Virgineámque chelym voce exsuperasset acutâ.

365 Aurea pellis.] *Phryxi arietem aureo insignem vellere ex Mercurij contactu Apollonius, Orpheus, Catullus, & plerique scribunt; Simonides aliquando candidum, aliquando purpureum vocat, πορφυροῦν; sed opinor more Græco, quibus albus color quandoque dicitur purpureus. Acusilaus maris contactu hunc purpureum colorem credit accepisse. Mythologiam tradit Dionysius Mytilenæus: Crion (sic vocant illi arietem) Phryxi pædagogum fuisse, & cum eo in Colchos nauigasse. addunt alij nauigij in prorâ pictam fuisse arietis effigiem, fortè auratam. plura Higynus in Fabulis cap. 188. &*

Lucillius Tharræus in Apollon. libro primo, versu 256.

362 Maiúsq; mari malũ] *Græcorum adagio*, Ignis, & mare, & mulier tria mala. *peior Medea. vnde Simocatus*, Sicut formidabiliora Medea & Phædra. 369 Terminus omnis motus] *perperam Saxonica editio*; notus. *ceteræ*; motus. *omnes inquit terminos maris ac terræ prima nauis transtulit.* 370 Nouos] *incognitis in terris nouæ vrbes ædificari cœptæ. quare vel hypallage, vel rescribendum*; Muros terrâ posuere nouâ.

373 Araxem] *Armeniæ fluuium, de quo Mela lib. 3. c. 5. poëtæ, Scythiæ faciunt: Metrodorus lib. de Tigrane. 1. credidit eũdem cũ Thermodonte. falsò. Rhenus & Albis noti amnes Germaniæ. vide Irenicum lib. 8. exegesi. cap. 38.*

374 Venient annis secula seris] *post multa secula. Loquitur (vt puto) non de annis vertentibus, quales nostri, sed de magnis: quos alij vertentibus duobus autumant constare, alij quatuor, Chaldæi* XII, *Meton* XIX, *Philolaus* LIX, *Callippus* LXXVI, *Democritus* LXXXII, *Hipparchus* XXXIV. *Non tamen loquitur de anno maximo Platonis & Aristotelis, quem faciunt ex Hipparchi sententia* M M. CCCC. LXXXIV, *ex Arethæ, quinque millium quingentorum quinquaginta duorum; ex Lini, decem millium octingentorum; iuxta Dionem, tredecim millium noningentorum octoginta quattuor; iuxta Orpheum centum millium & viginti; ex Cassandri supputatione tricies sexies centum millium; ex aliorum denique infinitum. auctor Censorinus. Annus dictus D. Isidoro lib. 5. Orig. quia mensibus in se recurrentibus voluitur; vel ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι ab innouatione. continuò quippe renouatur. Paullo pòst D. Isidorus annum diuidit in lunarem, qui triginta diebus constat, & solstitialem, qui continet duodecim menses, & magnum; qui omnibus planetis in eundem locum recurrentibus, perficitur. sed apertè magnum vocat, quem Censorinus maximum, solstitialem, quem alij vertentem. de his consule Lalamantium in libello de tempore & eius partibus.*

376 Vincula rerum] *similiter in consolat. ad Marciam cap.* 18. & vinculum terrarum Oceanus continuationem gentium triplici sinu scindens. *vinculum vocat, quia terras vt fascia videtur cingere.*

377 Pateat] *nunc incognita, & quasi latens.*

378 Nec sit terris vltima Thule] *De Thule, multa Fr. Petrarcha lib. 3. epist. 1. nota cunctis. Sed vnde hæc Seneca? an enthusiasmô poëticô? an potiùs quia legerat, quæ de incognito orbe Plato in Phædone tradidit, & quæ Silenũ Midæ narrasse, postea retulit Ælianus in variâ historiâ. Sanè non vana, si de Hispanis Hispanus, docent id America, Iaponia, & reliquæ insulæ, in quas arma miles victricia, nostri homines fidei lucem intulerunt. Peruram Bened. Arias, non futilibus argumentis notam Salomoni, regionem scilicet auri purissimi feracem Ophir* אופיר *(quam Iosephus auream terram nominari scribit) probat, in præfatione suæ Geographiæ. Vide de hoc Senecæ fortuito vaticinio, ciuem meum, insignem Geographum, Abrahamum Ortelium in tab. Ind. Occidental.*

IN ACT. III.

380 Pedem] *quidam lib.* gradum.

381 Iras] *a.v.l.* iram. *excusi*; iras.

382 Entheos cursus] *furiosus, fanaticos.* ἔνθεος; *quasi* ἐντὸς θεὸν ἔχειν; *Deo afflatus & agitatus. sic Ouid. in tragœd. de hac eadem Medeâ, ni fallor:* Deum intra se habens.

Feror huc illuc, vt plena Deo.

apud Senecam patrem lib. 1. Suasoriar. noster aptè vsurpat Græcam vocem, vt & Statius, poëta Neapolitanus, non vt collegij Societatis Confluentini codex manusc. habet Tolosani, lib. 1. Siluarum.

Hic thyrsos, hic plectra ferit, hic enthea lauro
Limina —— *Martialis vatum plectra vocat* entheata.

384 Pindi] *Thessaliæ montis, in quo solitæ bacchari Mænades. Lucan. li. 1.*

—— nam qualis vertice Pindi
Edonis Ogygio decurrit plena Lyæo. *&c.*

Nescio quid Lugd. & Basil. mouerit, vt excuderẽt, Pindi iugalis, *pro* niualis.

Nysæ] *Græci quidã νῦσαν, alij νῖσαν, alij νύσσαν scribunt. Nyssæ porrò tam vrbes, quàm montes nominantur à Stephano & reliquis Geographis decẽ. hic agitur, vel de altero Parnassi vertice, vel de vrbe Indicâ, ad radices mõtis Meri, in cuius antro Dithyro Bacchus fuit educatus. Q. Curtius Ruffus (sic eum vocat Alb. Eybius in Margaritâ Poët.) lib. 8. de rebus gest. Alex.* Sita est (*Indiæ vrbs Nissa*) sub radicibus montis, quem Meron incolæ appellant. Inde Græci mentiendi traxêre licentiam, Iouis femine Liberum patrem esse celatum. *quod ab Arriano.*

386 Furoris ore signa Lymph. gerens] *iram vocat furorem. nam* ira furor breuis est, *vel Horatio teste. at quæ signa? luculentis ea verbis Seneca, lib. 1. de ira cap. 1.* Quidam itaque è sapientibus viris iram dixere breuem insaniam. æquè enim impotens sui est, decoris oblita, necessitudinum immemor, in quod cœpit pertinax & intenta, rationi consiliisque præclusa, vanis agitata causis; ad conspectum æqui veríque inhabilis, ruinis simillima; quæ super id quod oppressêre franguntur. Vt autem scias insanos esse, quos ira possedit; ipsum eorũ habitum intuere. nam vt furentium certa indicia sunt; audax & minax vultus, tristis frons, torua facies, citatus gradus, inquietæ manus, color versus, crebra & vehementius acta suspiria: ita irascentium eadem signa sunt. Flagrant & micant oculi, multus toto ore rubor, exæstuante ab imis præcordiis sanguine, labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent ac subrigũtur capilli, spiritus coactus ac stridens, articulorum seipsos torquentium sonus, gemitus, mugitúsque, & parum explanatis vocibus sermo præruptus, & complosæ sæpius manus, & pulsata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnásque iræ minas agens, fœda visu & horrenda facies deprauantium se atque intumescentium. *similia habet lib. 2. de ira cap. 35. & lib. 3. cap. 3. & 4. hæc furoris ergo signa hoc loco inferius* veteris iræ notæ *dicuntur. sequentibus autem versibus irati habitus non ineleganter exprimitur.*

Lymphati] *m.ſ. Moguntin. & excuſi Herbipolen. & tres Venet.* Lymphatici. 387 Citat] *melius fortaſſis*; Ciet.

388 Proclamat, ô Superi! oculos fletu rigat.] *interrumpere fletu ſermonem vix inchoatum oſtendit. vehemens hæc nota. non tamen improbo aliam illam quorumdam manuſc. lectionem*: Proclamat. oculos vberi fletu rigat. *ſed prior vehementior.*

389 Renidet] *ridet, gaudet, lætatur. Horatius lib.3. od.6.*

——— & adiecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.

Vide eò loci quæ Dion. Lambinus, & docebit originem Metaphoræ.

393 Non facile ſecum] *ſcelus meditatur grauiſſimum, & quod difficile cogitatu etiam atque aſſenſu ſiet. eſt autem iſta omnium excuſorum, plurimarum quoque membranarum lectio. quam cur mutes? nam qui recedunt m.ſ. ſiue illi*; ſerũ, *ſiue*, induit, *pro*; *ſecum, apertè vitioſi. non erit vllus modus non limes coniecturis*; *ſi ex deprauationibus ſchedarũ omniũ, ariolari pergamus.*

398 Imitare amorem] *cur amor modum non admittat, petenda ab Ariſtotele ratio libro 2. Ethic. Nicom. cap. 6. videlicet id inde prouenire*; *quia carnalis amor ex iis affectionibus eſt, quarum virtus regula eſſe non poteſt*; *mediocritas autem & modus affectionum à virtute dependet. ſunt enim affectiones & actiones multæ adeò flagitioſæ, vt nullo velo cohoneſtari queant: ſunt aliæ ſic reipsâ deteſtabiles, vt medium nullũ admittãt*; *quia in extremo poſitæ. vitiis enim extremis adhiberi mediocritas non poteſt. non magis in extremitatibus medium, quàm in mediocritate exceſſum vel defectum inuenias: aliàs ei quod caret modo modus ineſſet, & exſuperationis foret exſuperatio. dicta hæc ad explicationem Terentij, Horatij, Propertij, quorũ hîc dicta in aduerſ.*

401 Dum terra] *in perpetuum. iræ namq; ſuæ perpetuitatem neceſſariorum multorum accumulatione ſignificat. ſic in Oedipo:*

Lucida dum current annoſi ſidera mundi.
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem.
Lunáque, *&c.*

actu 3. chor. ſic Lucanus libro 1.

——— dum terra fretum, terrámque leuabit
Aër, & longi voluent Titana labores,
Nóxque diem cælo totidem per ſigna ſequetur.

403 Numerúſque arenis deerit.] *quoad arenæ multitudo erit infinita: non re ipsâ, ſed noſtrâ ignoratione, qui numerare neſcimus, in ſe finitam & numero circumſcriptam, vt verè Archimedes in Pſammit. Quamuis enim Seleucus Erythræus & Heraclides Ponticus mundum, Diogenes & Meliſſus vniuerſum, infinitum actu eſſe dixerint, teſte Stobæo. eclog. Phyſ. 1. c. 25. alij etiam arenæ maris numerum, quos Archimedes refellit*; *reliqui tamen philoſophi, vt Ocellus, Timæus, Plato, Ariſtoteles id meritò improbarunt. Theologi quoque ſaniùs philoſophantes ne abſolutâ quidem Dei potentiâ infinitam quantitatem, ſiue continuam, ſiue diſcretam, dari poſſe cenſent*; *paucis reclamantibus. ſed hoc huius non eſt loci.*

405 Sic-

405 Siccas] *inoccidua enim nobis vrſæ: de quo alibi.*

409 Ionium] *dictum, teſte Theopompo, ab Ionio Illyrio, vel iuxta alios, ab Ionis erroribus.*

412 Pontúſque] *Euxinus: in quo Corus ſeu Argeſtes flans ab occaſu ſolſtitij æſtiui procellas & tempeſtates excitare ſolitus.*

427 Mecum ruina, *&c.*] *rectè ergo alibi noſter*; *iratos ruinis ſimillimos, quæ ſuper id quod oppreſſêre franguntur. tale illud apud Dionem*: Me moriente terra miſceatur incendio.

428 Trahere cùm pereas] *indicabo varietatem lectionis. ſic ceteri, præter Moguntin. qui*, nubere, *pro* trahere; *& duos Venetos, qui*; agere. *minus vtrique rectè.*

430 Nemo potentes] *quia, vt Homerus cenſet, ſemper plus poteſt Rex, quando viro inferiori iraſcitur.*

439 Sancta] *Aſtræa in cælum recepta, pro Deâ colebatur. ideo ſanctam vocat. proprium enim hoc Deorum epithetum. vide Briſſon. lib. 1. de Formulis pag. 49. conſiſtit in duobus potiſſimùm ſanctitas, munditiâ & firmitate: (vide D. Thom. 2.2. q. 81. a. 8.) quid autem Deo purius, quid firmius? ipſa ille munditia, ipſa firmitas, ipſum robur: ſed hæc in Deo, non niſi Deus.*

446 Totus in vultu eſt dolor] *vultus dolorem integrum, quantus quantus eſt, exprimit. nihil illa neceſſe eſt iram profiteatur, ex vultu manifeſtè deprehendas. Dolorem pro irâ etiam Herc. Oet. actu 2. & Agamemn. actu 2. poſuit. Quàm verò certa ex toto corpore, vultu maximè, animi affectionum indicia colligantur, cumulatè docuit Bened. Arias Montanus lib. cui titulum indidit Ieremiam, ſeu de actione.*

452 Patriúmque regnum] *Euripidis locus ſimilis, hic:*

Quo nunc me vertam? num ad patris domum,
Quam tibi cum patriâ prodens huc appulſa ſum?
Num ad miſeras Peliadas? me ſanè egregiè
Tectis accipient; quarum mactaui patrem.

Quæque paternus cruor] *Douza Iunior caſtigauit*; quæne fraternus cruor *& c. ad iſta Catulli:*

An patris auxilium ſperem? quémne ipſa reliqui
Reſperſum iuuenem fraternâ cæde ſequuta?

453 Quas peti terras iubes] *citantur hæc verba à Fabio libro 9. Inſtit. Orat. cap. 2. Senecæ nomine, ἀπλῶς. quod de alio quàm philoſopho minimè accipiendum. eſt autem hæc interrogatio apta concitandæ inuidiæ, ex iis, quæ reſponſione carent. multiplex enim interrogatio. nam vel inſtamus eâ*; *vel commiſerationem aut inuidiam mouemus*; *vel ridemus*; *vel ſcire aliquid cupimus, quod neſcimus.*

457 Iolchon] *ſic Græci, non* Hiolchon, *vel* Hiolcon.

Theſſala tempe] *Tempe dicta, quæuis ſitu amæna loca; quædam Boeotiæ, quæ Teumeſſia; quædam Siciliæ, quæ Eloria; quædam Theſſaliæ, quæ ſimpliciter Tempe vocari conſueuêre à ſcriptoribus: deſcribuntur ab Æliano lib. 3. var. hiſt. in princ. & Ouidio lib. 1. Metamorph.*

465 In-

465 Ingratum caput] *quidam lib.* ô ingratum caput.

467 Reuoluat animus] *petit ab Iasone vt accepta beneficia in memoriam reuocet; quasi ab oblito: quæ summa ingratitudo. Seneca li.3 de benefic.* Ingratus est, qui beneficiũ accepisse se negat quod accepit: ingratus, qui non reddit: ingratissimus omniũ qui oblitus est. *quod deinde pergit probatum.*

466 Igneos tauri halitus] *de quibus Euripides:*

Seruaui te, quod sciunt omnes Græcorum Principes,
Quicumque tecum conscenderunt Argoam ratem;
Cùm missus esses vt tauros igniuomos
Iugis domares ferreis, & aruum sereres lethiferum;
Draconémque, qui obseruans vellus aureum
Custodiebat, flexuosis formidandus orbibus
Peruigil, occîdi: quò vita esses incolumi.

470 Terrigena miles] *Obseruaui Iasonem seminasse dentes draconis, non illius Colchici, sed eius quem Cadmus prius in Boeotia occiderat. Nam Apollonius in 3. & Pherecydes in 7. scribunt, Boeotij illius dentes æquis partibus à Mineruâ diuisos Cadmo & Aeethæ: hos Aeethas Iasoni seminandos dedit. Hunc draconem Pherecydes & Herodorus autumant occisum ab Iasone; Antimachus verò, Apollonius & Valerius dumtaxat veneficiis Medeæ consopitum memorant. Lysimachus in Thebaicis, & Hellanicus in li. 1. Phoronid. scribit Cadmum volente Marte dentes seminasse, & enatos quinque viros arma quatientes, Vdæum, Chronium, Pelorum, Hyperionem, & Echionem. Pherecydes lib. 5. & Apollonius lib. 2. plures censent fuisse, sed hos tantùm quinque superfuisse; cùm reliqui iacto à Cadmo lapide rati vnusquisque id ab alio factum, mutuis vulneribus concidissent. Sidonius etiam in carmine ad Felicem superiora omnia Medeæ in Iasonem beneficia refert:*

Formâ percita cùm ducis Pelasgi
Molliret rapidos virago tauros,
Nec tum territa; cùm suus colonus,
Post anguis domiti satos molares,
Armatas tremebundus inter herbas
Florere in segetem stuperet hostem,
Et pugnantibus hinc & inde aristis
Supra belliferas madêre glebas
Culmosos viridi cruore fratres.

hi fratres etiam Spartiatæ *olim vocati. Lactant. lib. 3. cap.* 4. pereunt igitur vniuersi hoc modo, & tanquam Spartiatæ illi poëtarum, sic inuicẽ iugulant, vt nemo ex omnibus restet. *iidem Græcis* αὐτόχροι, *& Euripides in Phœniss. & Æschylo in Sept. ad Theb. & ex Hippy Delio & Atrometo Scholiastes Apollonij in lib. 3. versu* 1184. *Sed & Latinis*, Sparti. *Ammian. li.* 19. Quo exemplo terrigenas illos, non finibus terræ emersos, sed exhuberanti pernicitate credimus natos; qui quoniam inopini per varia cernebantur, *Sparti* vocitati, humo exsiluisse, vetustate vt cetera fabulosius extollente, sunt æstimati. *Lactantius vocat* præseminatos *libro 6. Instit.*

Instit. cap. 10. ab his spartæ origo, iuxta Stephanum, & ab his oriundi Spartiatæ Lacones, iuxta Timagoram, licet alij à Sparto Phoronei filio denominẽt.

471 Adiice] *lege* adice, *more Manilij, Martialis, aliorum, primâ correptâ. Vide Lud. Carrionem comment. in lect. antiq. cuiusmodi multa noster exempla passim suggerit.*

472 Somnóque iuslum. ignoto] *Ouidius hac ipsâ de re lib. 7. Metam.*

——— somnus in ignotos oculos venit ———

473 Insomne monstrum] *Ouidius in epist. Medeæ:*

Lumina custodis succumbere nescia somno
Vltimus est aliquâ decipere arte labor.

idem tradit Apollon. libro 2. Noster Dracones semper insomnes, vel vigiles, vel quid tale significantibus nominibus vocat. meritò. nam ab acutissimo visu, παρὰ τὸ δ'ερκεσθ δράκων. *ideo Phidias Palladis statuæ draconem apposuit, poëtæ hortis Hesperidum, & aureo Aeëthæ pecori.*

477 Alienáque] *Herbipol. & Venetus Pinciani, & alius Capcasæ, cui Daniel Caietanus præfuit emendando;* Aliena sequens. *non melius. Critici inquiunt, Fortius multo scripturos & interrogando prolaturos;*

Aliena sequeris regna? deserui mea.

idq; probè probum putant. fateor, sententiâ non incommodâ. sed an non, alias Lyncei, aduertitis ἀταξίαν? *quouis modo legas; fidenter dico, non suo loco posita. Credidi iampridẽ hunc versum statuendũ infrà post 486. hoc modo;*

Nisi fratris artus. hos quoque impendi tibi.
Aliena sequens regna, deserui mea.
Tibi patria cessit, *&c.* *Sed repugnat lex carminis: quia secunda syllaba pyrrhichium reijcit, vel Senecæ saltem id inconsuetum. crediderim ergo Senecam;* Aliena sectans, *scripsisse; post ex glossemate irrepsisse;* sequens. *denique recentiores, tibicinem addidisse stabiliendo carmini;* Alienáque sequens.

481 Per cælum & vndas] *sequitur eos, qui in mari demum celebratas Iasonis & Medeæ nuptias volunt: de quo alibi. perperam Lugdunens.* per cælum, per vndas.

484 Indiæ] *de Indoscythis agit, quos Gedrosiæ & Arachosiæ Ptolomæus opponit.* 486 Ornamus auro nemora] *propter vellus aureum. Alioquin Plinius de Soanis gente Colchica scribit, eorũ regi fuisse aureas cameras, trabes, columnas, & parastatas argenteas. Turditanis Strabo præsepia argentea tribuit.* 490 Perimere] *idem Creo dixit sup. ver. 186. estq; ex Euripide desumtum.* 494 Grauis ira regum est] *Pindarus:*

——— ira
Non innoxia
Existit filiorum Iouis. *hoc est Regum.*

495 Præstas Creusæ] *benè illi consulis pellicem me remouendo, ne noceam nouæ nuptæ. hoc* præstare, *&* præstationes *in libris iuris. Porrò quam, vt noster, Propertius & Ouidius, Creusam; Euripides, Apollodorus, Athenæus, Libanius, Glaucam vocant.*

502 Solus tuere] *apud Ouidium ait:*

Vt culpent alij, tibi me laudare neceſſe eſt;
Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens.

505 Retinenda non eſt] *Seneca lib. 2. de benefic.* Quod pudet debere, ne acceperis. *hoc malo occurrere eſt: hîc; poſtquam acceperis, quid tum faciendum, præſcribit.*

509 Regina] *actum agunt, qui hîc monent, hunc verſum Iaſoni, ſequentem Medeæ tribuendum. viderat hoc olim Oblanca. atque ita veteres impreſſi omnes, ipſi etiam Lugdun. error in Lipſienſ. primùm editionem irrepſit.*

512 Phœbi nepotes] *hoc eſt, poſteros. nam erant Aëthæ nepotes, & Creontis nepotibus miſcendi. Creon autem Siſyphi, Aëthes ſolis filius.*

517 Nos confligere, certemus, ſine] *ſic o. l. quos vidi manuſc. ſic omnes excuſi præter Baſileenſ. in quo;* nos conflige certemus ſine, *& in margine;* confugere. *mendosè. illa altera etiam videtur reijcienda. Non propter ſententiam, vel phraſim. proba enim. ſine (ait) nos confligere, certemus hinc ego, inde Acaſtus cum Creonte. cedat Iaſon victori. Nullum in phraſi vitium;* ſine confligere, certemus. *foret, ſi legeretur ſine diſpunctione,* certemus confligere. *ſed quis ita cenſet? vitiũ in verſu. nam quartâ in ſede anapæſtus, contra legem metricam. quare vnius litterulæ mutatione, fulcio:*

Medea. Non conflige. certemus ſine.

tu ſede ſpectator pugnæ futurus. ego cum hoſtibus ſola congrediar. mihi bella poſco: tibi ſpectaculum præbebo.

538 Si quid ex ſoceri domo] *ex Euripide, apud quem huiuſmodi:*

Tu ſi quid velis liberis aut fugæ tuæ
De meis facultatibus ſubſidij accipere,
Dic. id enim benignâ promtus dabo manu.

554 Ne ſi qua] *Medea apud Euripidem:*

——— peto, vt ſi quid te dictis offenderim
Ignoſcas ———

553 Gratum eſt] *frigidum ſanè. ſed perſonarum interiectione ſubueniebam.* IAS. Gratum eſt. MED. & illud, *&c.*

559 Miſerias lenit quies] *leniores videntur miſeriæ ſi leuiter illas ferat, nec querendo exaſperet: augeſcunt iracundiâ & impatientiâ. Horatius:*

leuius fit patientiâ
Quicquid corrigere eſt nefas.

idem de ſenectæ incommodis cenſuit Anaxandrides his verbis:

οὔτοι τό γῆρας ἔστιν (ὡς οἴει πάτερ)
τῶν φορτίων μέγιστον, ἀλλ' ὅς ἂν φέρῃ
ἀγνωμόνως αὑτ' οὗτός ἐστιν αἴτιος.
ὁδ' εὐκόλως, ἔνιοτε κοιμίζειν ποιεῖ,
μεταλαμβάνων ἐπιδέξι' αὐτοῦ τὸν τρόπον,
λύπην ἀφαιρῶν, ἡδονήν τε προσιθεῖς.

Non eſt ſenectus (vt tu opinaris pater)
Onus grauiſſimum, ſed impatientius

Qui

Qui fert, ſibi ipſe eſt auctor mali:
Patienter atqui, ſibi quietem comparat,
Dum dextrè eius moribus ſe accommodat:
Nec ille ſolum detrahit moleſtiam,
Accerſit aliquam ſed voluptatem ſibi.

Ouidius eleg. 1. lib. 2.

——— leue fit quod benè fertur onus.
Vidi ego iactatas motâ face creſcere flammas;
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quàm quos iuuat vſus aratri;
Detrectant preſſi dum iuga prima boues.
Aſper equus duris contunditur ora lupatis;
Frena minus ſentit, quiſquis ad arma facit.

Seneca libro 3. de Ira, cap. 16. Omnis indignatio in tormentum ſuum proficit, & imperia grauiora ſentit, quò cõtumacius patitur. ſic laqueos fera dum iactat, aſtringit: ſic aues viſcum dum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt. Nulli tam artum eſt iugum, quod non minus lædat ducentem, quàm repugnantem. Vnum eſt remedium malorum ingentiũ, pati & neceſſitatibus ſuis obſequi. *In eandem ſententiam quædam epiſt. 108. at exempla plurimorum, qui mala placidè ferendo edulcarunt, refert idem lib. de conſolat. ad Marciam, à cap. 12. vſque ad cap. 17. Et Hegeſippi illud dignum memoriâ:* Nihil tam exaſperat feruorẽ vulneris, quàm ferendi impatientia. *libro 2. de Excid. Hieroſ. cap. 9. & addit ſimilitudinem quam paulo antè ex noſtro:* In agreſtibus feris artiſſima vincla ſi ſe excitent, imprimuntur; ſi quieſcant, relaxantur.

Lenit] *quidam, ſex excuſi;* leuat.

562 Hoc age] *loquelare verbum: quo ſacrificantes & ſacrificio adſtantes monebantur, vt, curis aliis excluſis, huic vni rei animo attenderent. formulæ mentio fit apud Senecam lib. 1. de clementia; vſum & ſignificationem Plutarchus tradidit in Numâ, & in Coriolano: videndus adagio,* hoc agẽ, *& Briſſon. libro 1. de formul. noſter actu 5.*

——— hoc age & faxo ſciant. *Item:*
Nunc hoc age anime. non in occulto, *&c.*

566 Quicquam] *nonnulli;* Fraudem.

567 Quicquid potes med. q. n. potes] *pro,* potes, *m. ſ. Moguntin. Herbipolenſis excuſus & tres vet. Veneti;* poteſt.

570 Palla] *De hac Euripides:*

——— quam olim Sol
Pater patris dat ſuis nepotibus.

commemorantur autem hic tria dona, palla, monile, & aurum crinale.

IN CHORVM.

580 Teli torti] *Fulminis. Narrat Chorus quantus dolor ſit vxoribus, virorũ adulterium: Quas etiam pœnas violati maris primi nautæ dederint.*

 581 Quan-

581 Quanta cum coniux] *Euripides:*

Mulier alioquin formidolosa & timida
Inutilísque ad pugnam vix intueri ferrum sustinens;
Si læsa thori fide violatâ furit:
Non est alia mens magis sanguinaria & crudelior.

585 Iunctos vetat esse pontes] *rumpit impetu fibulas, pilas, & compages pontium. Non displicet mihi scriptura Moguntini cod.* Vinctos v.e.p.

587 Rhodanus] *notus amnis Lugdunensis Galliæ, quem accuratissimè describit Ammianus Marcellinus libro 15. vbi Ararim*; Sauconnam *dicit vocari, melius fortassis legeretur*; Saonnam. *De ostiis eius non consentiunt, Polybius & Ptolomæus, duo faciunt; Artemidorus & Plinius, tria; Diodorus & Timæus, quinque; prudenter Liuius scribit pluribus in mare ostiis diuisum incurrere. Vide Strabonem libro 4.*

Impellit profundum] *quia* rapido concitus (*ait D. Isidorus lib. 13. Origin. cap. 21.*) cursu Tyrrheni æquoris freta scindens, non modicum sæpe nauigantium facit periculum, dum inter se maris fluxus & amnis fluenta decertant.

Superiū vetat mediam regionē, aliàs falsa.

588 Niuibus solutis] *Agricola libro 1. de ortu & caus. subterranеor.* Halitu (*inquit*) in aëre supero refrigerato, triplex ille humidi fœtus exsistit. nam si mediocriter frigescit, gignitur aqua; sin valde, nix; sin in diuersis locis diuerso modo, hoc est, in superiori mediocriter, in inferiori vehementius, grando. *Sed hoc minus accuratè. potiùs differunt, quia ex vapore frigido & humido, seu nube in mediâ regione aëris densatâ, immediatè fit pluuia, quando nubes congelationem non patitur; si congeletur eadem aqua, ex eâ grando gignitur; at si vapor constringatur frigore priusquam in aquam conuertatur, nascitur nix. alij aliter: ego hæc veriora puto. Vide Aristotelem libro 1. Meteor. cap. 9. & 10. Senecam lib. 4. nat. quæst. à cap. 3. Plinium libro 2. nat. quæst. cap. 38. & 42.*

591 Ignis] *Amor.*

599 Agitare] *quid, manusc.* rogitare.

600 Iuuenis] *Phaëton. fabulam Lucianus libro de astrolog. ad mathematicas causas; Lucretius verò libro 5. ad naturales conatur reducere. Ille scribit Phaëtontē Solis cursum deprehendisse, non perfectè; sed imperfectam artem, quia morte immaturâ præuentus, reliquisse. Lucretius, vt diluuium, sic & ecpyrosim quandam regnante Phaëtonte comminiscitur libro 5.*

Cùm semel in terrâ fuerit superantior ignis,
Et semel (vt fama'st) humor regnarit in aruis.
Ignis enim superauit, & ambens multa perussit;
Auia cùm Phaëtonta rapax vis solis equorum
Æthere raptauit toto terrásque per omnes.
At pater omnipotens, ira tum percitus acri,
Magnanimum Phaëtonta repenti fulminis ictu
Deturbauit equis in terram: Sólque cadenti
Obuius, æternam suscepit lampada mundi,

Dis-

Disiectósque redegit equos, iunxítque trementes,
Inde suum per iter recreauit cuncta gubernans:
Scilicet vt veteres Graiûm cecinere poëtæ.
Quod procul à verâ'st animi regione repulsum.
Ignis enim superare potest vbi materiaj
Ex infinito sunt corpora plura coorta:
Inde cadunt, vires aliquâ ratione reuictæ,
Aut pereunt res exustæ torrentibus auris.

Diuus Cyprianus, vel, vt rectius alij, Tertullianus, ab historiâ natum commentum voluit, scilicet à Pentapoleos incendio: postquam enim, in Sodomâ, *flammas illas vindices nefandæ fœditatis descripserat, addit:*

Hinc habet in falso de vero fabula famam,
Solis progeniem currus optasse paternos:
Nec valuisse leuem puerum frenare superbos
Ignis equos: arsisse orbem: tunc fulmine raptum
Aurigam, illicitum planctum mutasse sorores, *&c.*

605 Violenta] *sic perperam Lugdun. ceteri rectè*; violente.

609 Pelion] *ex Pelio Thessaliæ monte excisa materia ad Argo exstruendam; Ennius:* Vtinam ne in nemore Pelio securibus
Cæsæ cecidissent abiegnæ in terram trabes.

idem docet Euripid. Medeæ initio.

612 Religauit] *rediturum dixit non* ligasse, *sed* religasse *funem: hoc est, soluisse nauim. ligare autem funem, est anchoram iacere, seu, vt ille loquitur, anchoris nauim fundare.*

617 Tiphys] *subitò, clauum manu tenens, mortuus, teste Valerio Flacco lib. 3. sed incertum an id antequam Colchos peruenirent Argonautæ, an in reditu. quia Nymphis & Herodorus dissentiunt, vt refert Schol. Apoll. in l. 2.*

618 Indocto] *Secundùm Simonidem, Apollodorum, Athenæum, Higynum cap. 14. Ancæo: iuxta Theotimum & Pindarum, Euphemo: iuxta Herodorum, Apollonium, Valerium, Ergyno Neptuni filio. quod mihi amplius placet. hunc Ergynum postea interemit Hercules, teste Apollodoro lib. 2. Caue cum Argynno confundas Agamemnonis, de quo Propertius:*

Sunt Agamemnonias testantia litora curas,
Quæ notat Argynni pœna natantis aquæ.
Hoc iuuene amisso classem non soluit Atrides.

euius historiam narrat Athenæus libro 13. fallitur luculenter N. qui Senecam à Propertio, & Propertium à Senecâ mutuam lucem iubet accipere. nam à nostro non Argyni, sed Tiphys mors describitur. diuersi etiam Ergynus, & Argynus. Agamemnonius ille iuuenis vnus Argonautarum fuisse nō potest, nec alter Argonauta ab Atridâ amari. vix natus Agamemnon, quando hic in Tiphys locum suffectus. bellum sanè pupulum fuisse oporteret, sed iis similem qui de ponte deturbabantur: imo iam non hominem, sed cadauer. prius enim ab Hercule interemptus, quam Helena rapta, lento Græciam barbariæ duello collisit. Ceterùm pro; externo. *Moguntin.* extremo.

 622 Aulis

622 Aulis] *Euboeæ portus, periculosa nautum statio, teste Strabone lib. 9. dictus ab Aulide Euonymi F. Cephissi N. vel quòd in eo cunctati Græci ἀπὸ τοῦ αὐτόθι αὐλισθῆναι καὶ κεῖναι Ἕλληνας, auctore Eustathio. noster ad hanc Etymologiam, vel causam potius allusit inquiens*, portubus lentis retinet. *ideo etiam Lucanus lib. 1. Aulida vocat iniquam classibus.*

625 Ille vocali] *Orpheum volunt omnes Phœbi filium: in his Charis, his versibus:* Pieres acerbam vindicarunt iniuriam,
Orpheum occidentes Apollinis carum filium.

631 Ad caput tractus fluuialis Hebri] *solæcum inuexere typographi Saxonici, dum excuderunt:* At caput tractu' fluuialis. *quis enim credat vllum Criticum sic reposuisse, pro eo quod omnes libri continent:* Ad caput tractus. *vult Orpheum à Traciis mulieribus occisum (quas Pieres vocauit Charis) & caput abscissum in Hebrum proiectum. Phanocles apud Stobæum sermone 62. sic narrat:*

τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθῆσαι
ἔκτανον, εὐμήκη φάσγανα θηξάμεναι,
τοῦ δ' ἀπὸ μὲν κεφαλὴν χαλκῷ τάμον, αὐτίκα δ' ὑπὴν
εἰς ἅλα Θρηϊκίην ῥῖψαν ὁμοῦ χέλυϊ:
ἥλῳ καρτύνασαι, ἵν' ἐμφορέοιντο θαλάσσῃ
ἄμφω ἅμα, γλαυκοῖς τεγγόμεναι ῥοθίοις.
τὰς δ' ἱερῇ Λέσβῳ πολιῇ ἐπέκελσε θάλασσα.
ἠχὴ δ' ὡς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης,
νήσους τ' αἰγιαλούς θ' ἁλιμυρέας, ἔνθα λίγειαν
ἀνέρες Ὀρφείην ἐκτέρισαν κεφαλήν.
ἐν δὲ χέλυν τύμβῳ λιγυρὴν θέσαν ——
Eum Bistonides mala molientes ei, circumfusæ
Occiderunt, enses longos acuentes:
Amputarunt igitur eius ære caput, & statim vnà cum
Testudine in mare Threicium abiecerunt
Clauo affigentes: vt per mare veherentur
Ambo simul, glaucis madida vndis:
At verò ad sacram Lesbum admouit canum mare.
Edebatur autem per mare sonitus velut argutæ lyræ,
Perque insulas, & litora salsa. ibi vocale
Viri Orphei sepelierunt caput,
Testudinem autem in tumulo posuerunt argutam.

Virgilius 4. Georg.
Tum quoque marmoreâ caput à ceruice reuulsum
Gurgite cùm medio portans Oeagrius Hebrus
Volueret; Eurydicen vox ipsa & frigida lingua,
Ah miseram Eurydicen, animâ fugiente vocabat:
Eurydicen toto referebant flumine ripæ.

Ouidius: —— caput Hebre lyramque
Excipis, & (mirum) medio dum labitur amne;

Fle-

Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis ——

Silius libro 11. belli Punici:
O diræ Ciconûm matres Geticique furores,
Et damnata Deis Rhodope. tulit ora reuulsa
In pontum ripis vtrimque sequentibus Hebrus.
Tunc quoque cùm ripis caput à ceruice recisum
Portarent fluctus, subitò emicuere per vndas
Ad murmur cetæ toto exsultantia ponto.

Statius lib. 2. Siluarum:
Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheos sequebar.

Idem eleganter prosequitur veteribus poëtis par Hieronymus Amaltheus in Od. ad Maximilianum Imp. quæ exstat libro 1. carm. illust. Poëtar. Italorum. Vide plura inf. Thyest. 728.

632 Notam] *quam prius adierat repetendæ vxoris gratiâ.*

633 Aquilone natos] *Boreæ filios Zethem ac Calaim. Proper. li. 1. El. 20.*
Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles,
Hunc super & Zethes, hunc super & Calais.

Occidit eos Hercules in Teno insulâ, & ad rei memoriam sepulcro duas columnas imposuit, quarum alteram ferunt flante Boreâ solitam moueri. causam necis prodit Apollonius, quod Argo nauem in Mysiam, Herculis recipiendi causâ, redire prohibuissent: Nicander, quod pater illorum Boreas Herculem in Co insulâ tempestate afflixisset: Stesimbrotus, quia cum Hercule de datis ab Iasone muneribus contendissent: Ænesydemus, quòd exceptum hospitio Herculem conati fuissent occidere. Vide Scholiast. Apollonij in lib. 1. à versu 211. & versu 1300.

635 Patre Neptuno] *de Periclymeno multa ex Asclepiade, Euphorione, Hesiodo & aliis, Apollonij Scholiast. in libro 1. versu 156. Hesiodi versuum sensus hic est:*

—— Periclymenumque superbum,
Felicem, cui dona dedit præstantia quondam
Neptunus. volucres inter fit namque volucris,
Tum fit rursus apis, rursus (mirabile visu)
Formica apparet, rursus fit frigida serpens.
Munera multa habuit, quæ singula dicere non est.
Denique principium cædis, causæque fuerunt,
Pallas vti monuit ——

643 Ancæum] *sic semper vocat Apollonius, cuius Scholiastes in libro 1. ver. 188. multa de hac cum apro funestâ pugnâ. vbi etiam docet ab eo natum Prouerbium. Multa incidere inter calicem & labra summa;* Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος, καὶ χείλεος ἄκρου. *de eodem Ancæo agit initiò lib. 2. Porro nostri carmen imitatur Boëtius; multa quoque alia ex hoc choro mutuatus:*
Strauit Ancæum (*sic lego*) Libycis arenis.

648 Puer]

648 Puer] *Hylas. Apollonius & Valerius tradunt Argonautas, dum Hercules moram trahit in quærendo Hylâ, præ tædio exspectationis, illum in Mysiâ deseruisse; Hesiodus, in Magnesiâ. Aliam quoque alij causam relicti Herculis tradunt. Posidippus, Pherecydes, Antimachus, veritos ne mole Herculis nauis tandem deprimeretur: Ephorus, suâ sponte apud Omphalem Lydiæ reginam mansisse. Omnia hæc refellunt Demaratus, Diodorus, & Dionysius Mitylenæus. nam censent eum ad Colchos vsque cum Argonautis nauigasse. De raptu Hylæ, deq; parente par incertitudo. Apollonius & Valerius ab vnâ nymphâ raptum; Theocritus à tribus; Nicander & Orpheus à pluribus. ceteri veriùs, cùm aquam hauriret incidisse in fontem, eoq; non comparente factum locum fabulis; in his Onazus lib. 1. Amazonicor. Strabo lib. 12. & Solinus in Polyhist. Hylam Apollonius & Mnaseas faciunt Theodamantis filium, Euphorion Euphemi, Hellanicus Theomenetis, Socrates in lib. ad Idotheum ipsius Herculis. qua fretus auctoritate Balbus Liliensis Annotatione 20. in Valer. Flaccum, illud è lib. 4.*

Socrates iste, vt puto, Socrates Iunior est, de quo Aristoteles & Alex. Aphrodisæus lib. 6. Metaphys. cap. 11. si modò ipse commentariorum autor, & non Alexander Ægæus.

——— natíque pios miseratus amores,

ad paternum Herculis erga Hylam affectum refert. Velim verè, & turpem hanc notam à forti Heroë amoliri possemus. sed ipse Valerius eos amores, vt minimè paternos describit: & mihi persuadeo, illum quisquis est, Socratem, Hyllum Herculis & Deianyræ filiũ (de quo in Herc. Oetæo) cum Hylâ Herculis armigerulo confudisse. pios *ergo posuit, pro gratis & erga benè meritum officiosis. sæpe enim Latinis pietas gratitudinem quamcunque significat. Vide Paul. Manutium in Cicer. ad Famil. lib. 1. epist. 1. & 9. & lib. 2. epist. 6. De Hylâ, quæ diximus & alia, Scholiast. Apollonij in vers.* 1207. 1237. & 1290. Irrepertus] *Moguntin. Herbipolens. & tres Veneti;* interemptus.

650 Perarate] *Moguntin.* peragrate.

652 Idmonem] *Apud Apollonium suam mortem prædicit:*

At mihi emori odiosi dæmonis fato
Procul sancitum est in Asidis continente.

Mortuus enim apud Mariandynos. Vide Scholiast. Apollonij in lib. 1. versu 139. & 475.

654 Verax] *Vates enim certissimus & conijciendi optimus, vt probat Strabo lib. 9. Geogr. & lib. 14. Apollon. lib. 4.*

Ibi & Ampycidem die illâ Mopsum
Crudelis mors abstulit. amarum verò non vitauit fatum
Vaticiniis. non enim aliqua est euasio mortis.

657 Qui verè] *Moguntin. Herbipolens. & antiquissimus Venetus Marmitæ;* si verè.

658 Igne fallaci] *Nauplium Palamedis patrem, quod Andocydes, in Orat. Vlyssis, pauperculum piscatorem & portitorem facit, oratoriè potiùs quàm verè dictum. fuit namque rex Euboeæ, Neptuni & Amymones F., qui volens vlcisci indignam filij necem; quem Græci ad Troiam, Diomedis & Vlyssis dolo malo circumuenti, lapidibus obruerant; plurimorum ex Argiuorum Principibus vxores, in adulterium illexit, vt Agamemnonis Clytemnæstram, Ægyaleam Diomedis, Medam Idomenei, vt docet Leonicus libro 3. var. hist. cap. 66. Nec eo contentus, redeunte à Troiâ victrice classe, sæuâ iactatos tempestate, vt in cæcos scopulos & præruptas rupes pertraheret, in Caphareo promontorio, & Opheltis rupibus ignes accendit. eò naufragi cursum dirigentes, portum rati, quod supererat nauium confregerunt. describitur hoc naufragium à Basso in Antholog. epigr. Græcor. & Smyrnæo derelictorum ab Homero lib. ξ. & Senecâ in Agamemn. actu 2. vbi nos nonnulla ver.* 556. *Ceterùm cùm Nauplius Vlyssem & Diomedem, quos vt præ ceteris oderat, potissimùm perire expetebat, incolumes euasisse intellexit; impotens animi, in mare se præcipitem dedit. consule si videtur Boccatiũ li. 10. geneal. Deor. c. 59.*

663 Vxor] *Claudianus Alcestim ab Hercule vi liberatam indicat:*

Creditur Herculeis lucem renouasse lacertis
Femina, dilecti fatis impensa mariti.

alij volunt sponte redditam: sunt qui scribant obuiam ab Hercule mortem adamantinis cathenis colligatã, Alcestim vitæ reddere coactam. ceteri mendacij hos arguunt; tantum enim ab Acasto ereptam, ab Hercule marito redditam.

668 Angustas inter vndas] *in angusti cacabi bulliente latice.*

Vagus] *in frusta discerptus.*

669 Parcite iusso] *Non muto sententiam pristinam, nec quicquam dubito veram hanc lectionem, atque sententiam. ingeniosa illa* κολακία, *& acuta, fateor. sed an quia acuta, iccirco Senecæ in mentem venit? at liber vnius continet,* viuo. *esto. sed quinque manusc. quibus vsus, vnanimiter sine liturâ,* iusso. *nec aliter in hunc vsque diem excusi omnes. nec incommoda sententia. denique iussum à Peliâ Iasonem omnes fatentur, Apollonius, Ouidius, Valerius, ceteri. solius Mimnermi verba sufficiant in re notissima: præbet Strabo lib. 1.*

οὐδ' ὁπόταν μετὰ κῶας ἀνήγαγον αὐτὸς Ἰήσων
ἐξ Αἴης τελέσας αλγινόεσσαν ὁδὸν,
ὑβριςῇ Πελίῃ τελέων χαλεπῆρες ἄεθλον, &c.

Nec rutilum ex Aeâ portans satus Æsone vellus
Difficile vndosum per mare mensus iter
Iniusti iussu Peliæ certamen obiuit, &c.

In Act. iiii.

Crescit ira Medeæ magis magisq;, & parat veneficia, inuocat Hecaten, & illita dona malis artibus atque carminibus, dat liberis Creusæ offerenda.

673 Aggressam Deos] *incantationibus suis eos subigens, & compellens parere.* 674 Cælum] *astra tam erratica, quam fixa. pars pro toto, si cælum eiusdem speciei cum astris, & astra cæli pars, vt quidam volunt; vel continens pro contento, si astra specie à cælo discrepant, eiq; dumtaxat infixa sunt, vt plerique malunt. Astra antiqui Deos esse putabant, & à maleficis cælo deduci, Plutarch. in lib. de oraculor. defectu, & Schol. Apollonij in li. 3. Argon.*

678 Triste leua complicans sac. manu] *infaustis enim & tristibus rebus læuam manum adhibebant: tristia quoque & aduersa à Diis læuâ manu dari credebant.*

681 Quascumque] *peritè serpentes & venena ex iis locis aduocat, quæ vel frigore rigent, vel æstu torrentur. in his enim herbas lethales, & venenata nasci animantia cuncti geographi testantur.*

682 Feruentis creat arena Libyæ] *Libya Africæ regio Ægypto ab occasu contermina tota arenis, æstu, siccitate squalet. Lucanus æstiferam vocat & sitientem; Claudianus, perustam, & nimio calore munitam, squalentem, anhelantem, semper solibus torridam, lib. 2. in Rufin. & libro de bello Gildon. Sunt qui nomen deducant* ἀπὸ τοῦ λείπεσθαι τὸν ὕειν, *quod sit pluuiæ indiga; licet alij malint à Libyâ Epaphi filiâ, vel quòd inde Libs ventus spiret. Serpentes in Libyâ nasci solitas describit, Nicandrum imitatus, Lucanus lib. 9. scilicet aspides, dipsades, hæmorrhoim, chersydrum, chelydrũ, cenchrim, hammoditem, cerastem, scytalen, amphisbænam, natricẽ, paream, iaculum, presterem, sepa, basiliscum, solpugam, scorpium, draconem, & alias; quarum formam & ingenium docet Nicander in Theriac. & Wottonus lib. 6. de different. animal. multis capitibus. quarumdam meminerunt etiam sacri poëtæ, viperæ & aspidis, Prudentius lib. 1. contr. Symmach. & in Hamartigen. scorpij & cerastarum, Dracontius in Hexamero; sepis, Tertullian. multorum, Fortunatianus hoc distycho, de partu virginis agens:*

Regulus atque aspis; cedunt quîs cuncta venena,
Vipera, chersydros, seps, draco, cenchrys, hydris.

Vnde autem in Libyâ tam fertilis malorum seges anguium, non satis definitum. Lucanus causam in Medusæ fabulam, & stillantes illic cruoris Gorgonei guttas refert, cui Silius lib. 3. adsentit, & prior prodiderat Apollonius ἐν τῇ τῆς Ἀλεξανδρείας κτίσει. *Acusilaus mauult ea ex Typhonis nata sanguine. Nicander, producens auctorem Hesiodum, ex Titanum cruore:*

ἀλλ' ἤτοι κακοεργὰ φαλάγγια, σὺν καὶ ἀνίγρους
ἑρπηστὰς, ἔχιάς τε καὶ ἄχθεα μύρια γαίης
Τιτήνων ἐνέπουσιν ἀφ' αἵματος, εἰ ἐτεόν περ
Ἀσκραῖος μυχάτοιο Μελισσήεντος ἐν ὄχθαις
Ἡσίοδος κατέλεξε παρ' ὕδασι Περμησσοῖο.

Gorreus: Serpentes sæuos, tetráque phalangia morsu,
Vipereumque genus, terræque incommoda mille,
Titanum fama est fuso exsiluisse cruore:
Vera Melissæo si quondam Ascræus in antro
Hesiodus cecinit Permessi ad fluminis vndas.

Zenodotus Theophelos historiam arcessit; in Atticâ pueros fuisse duos, Mari nomen Phalangius, sorori Arachne; & singulos insolenter arte, quam profitebantur, cum Pallade contendisse: at victos à Deâ, in serpentes commutatos: ab his deinde noxium genus pullulasse. auctor Nicandri Scholiastes.

Feruenti] *pertinax in cunctis excusis vitium. legendum proculdubiò* Feruentis. *ad sensum, & ad versum. nam si;* feruenti. *sequens versus labat: nam;* arenâ *auferendi casu, intruderet in secundam sedem dactylum. si retineas;* arena, *rectò casu, solæcum tuearis oportebit.*

683 Taurus] *Ptolomæus libro 5. & 6. Geograph. & Mela libro 1. cap. 15* montem *Asiæ tradunt, orbis maximum, si Eustathio fides à magnitudine nomen sortitus (nam à veteribus omnia quæ robore, aut mole corporis præstant,* ταῦροι *dicuntur) vniuersam Asiã discriminat. In Lycia Taurus vocatur, deinde Hæmodes, mox supra Iberiã in Bactris Caucasus, tũ Paropamisus, inde Caspiæ pilæ, mox Niphates, tum Armeniæ pilæ, & vbi iam nostra maria attingit, iterum Taurus, vt scribit Pomponius: numerosis & nouis nominibus quacunque incedit insignem dicit Plinius: plurima namque præter dicta, alia quoque nomina habet, vt Imaus, Cragus, Circius, Pariedrus, &c. de quibus Ptolomæus dictis locis, Strabo lib. 2. & 11. Plinius lib. 5. cap. 27. Solinus Polyhist. cap. 41. Orosius lib. 1. Hormistæ cap. 2. Ammian. Marcellin. lib. 23. & D. Isidorus lib. 14. Orig. cap. 8. Dionysius Periegetes à forma, quòd tauriformis sit, vocatũ scribit. Propriè* Taurus *dicitur, quâ Pamphiliam & Ciliciam ab Armeniâ minore & Cappadociâ distinguit, quæ causa Tibullo scribendi lib. 1.*

Quantus & ætherio contingens vertice nubes
Frigidus intonsos Taurus arat Cilices.

& Ouidius Metamorph. 2.

Ardet Athos, Taurúsque Cilix——

Seneca non tam de Tauro propriè dicto, quàm de Boreali eius parte agit; quæ Caucasus dicebatur, perpetuis niuibus obsessa, vnde & teste D. Isidoro d. cap. 8. nomen nacta. quæ pars tum frigidissima, tum venenorum feracissima. Valer. lib. 5. Argonaut.

Vltimus inde sinus sæuúmque cubile Promethei
Cernitur in geminas consurgens Caucasus Arctos.

Claudianus lib. 1. in Ruffin.

——quicquid lethali germine pollens
Caucasus, aut Scythicæ vernant in gramine rupes.

684 Et omne monstrum tractat Magicis cantibus. Squamea latebris &] *sic Lugdunens. sic excusi omnes ante Lipsiensem editionem. hautdubiè mendosè, & contra numerorum legem. Lipsiens. edidere;* tracta *probè, si iunes aptâ dispunctione,* & omne monstrũ. tracta mag. cantibus squamea, *&c. vocat omne monstrum, vocatum trahit & cogit adesse cantibus. nam Magi cantu serpentes attrahebant, vt hic, vt infrà versu 704.*

Postquam euocauit omne serpentum genus.

Sed & cantu rumpebant, Virgilius:

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis:

huc pertinet illud Pomponij in Pictoribus: Mirum est ni hæc Marsa est, in colubros callet canticulam. *meminit etiam serpentum incantationis Aristoteles in lib. de admirand. audition. meminere Plinius & alij de Marsis agentes. meminere D. Basilius, & D. Ambrosius in Hexam. D. Augustinus & Euthym. in Psalm. D. Chrysostom. serm. 2. de fato. & ipse Rex ac Propheta Deo plenus Dauid. Psal. 57.* Furor illis secundùm similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas. Quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter. *& significat Ieremias cap. 8.* Ecce ego mittam serpentes regulos, quibus non est incan-

tatio. *Negari ergo non debet id fieri, vt videtur negare Francisc. Vallesius de sacra philosophia cap. 3. sed negari debet, virtute verborum id contingere; quibus nimiam vim ascripsêre olim Zoroaster, Platonici, Magi & Caballistæ. non enim hoc Magus incantator verbis suis efficit; sed ex pactô dæmon ipse: vt docet Bern. Basinus, de artib. Magic. propos. 5.*

Cantibus] *hoc malo, quàm*; artibus.

686 Sera serpens] *sic lib. scripti, sic legit Bernardinus. post quem Veneti excudere*; fera, *suspicor iubente Dan. Caietano. mox alij, vt metro consulerent*; sæua.

687 Exertat] *hoc Germanum est. Moguntin. Herbipolens. & duo Veneti*; exerit. *sed liber Venet. cui præfuit Bernardin.* exscreat. *sunt etiam qui pro*; & quærens, *habent*; *inquirens.*

691 Ima] *Moguntin.* vna quod. *procliui errore.*

692 Venena.] *intellige, mala. nam Iurisconsulti tradunt venena quædam esse bona; sed vsus obtinuit pro malo tantùm accipi. hinc lucem adfero illis Senecæ lib. 2. de benefic. cap. 18.* Venenum aliquando pro remedio fuit: non ideo numeratur inter salubria. *quod de bono nequit accipi. & lib. 5. vt tanto rectiùs in membranis Burdegal. legitur*; Ita & qui veri beneficij speciem fefellit, tam ingratus est, quàm veneficus; qui soporem, cùm venenum crederet, miscuit. *vulgati*; saporem. *pessimè.* sopor *dicitur medicamentum soporiferum. Probus in Dione*; patri soporem medicos dare coëgit: hoc æger sumpto, somno sopitus, diem obiit extremum. *vt venenum quandoque in bonam, sic medicamentum nonnunquam in malam partem sumi docet Non. Marcellus. Herbas venenatas ab initio mundi creatas non fuisse, sed post primum peccatum hominis natas, censent Iunilius & Beda in 1. cap. Genes. Potiùs crediderim naturalia venena, helleborum, cicutam, similia initio mundi à Deo creata, cum D. Basilio in Hexam. sed artificialia diuersis postea temporibus hominum peruersitatem excogitasse, de quibus multa Mathiolus in libro 6. Dioscorid. Vide Hieron. Vielmium lect. 16. & 29. in 1. cap. Genes.*

694 Huc ille] *Aratus*:

Has verò per ambas qualis fluuij decursus
Volutatur (horrendum!) ingens draco circum circà distractus,
Immensus: verum ei ex vtraque parte spiræ hærent
Vrsæ —— *Higynus lib. 2. cap. 3. docet quomodo hic anguis ambas vrsas amplectatur, minorem collo & capite, maiorem caudâ. Firmicus lib. 8. Astron. cap. 17.* Anguis (*ait*) extremus est qui inter duas Arctos positus est, in modum fluminis quod sinuosis flexibus labitur. *Idem ex Hesiodo confirmat Theon in Aratum, & præterea scribit, secundùm quosdam, hunc esse serpentẽ à Cadmo occisum, custodem horti Hesperidum iuxta alios; iuxta plerosque Pythonem, quem Apollo iaculis confixit.*

697 Maior] *Arati, hoc sonant*;

Qui hanc quidem Cynosuram cognomine dicunt,
Alteram verò Helicen. Helicen quidem viri Achiui

In

In mari signant, quô oporteat naues dirigere:
Alterâ verò Phœnices fisi persulcant mare.

idem tradunt Ouidius lib. 3. Fastor. & 4. Tristium eleg. 3. Valerius Flaccus lib. 1. & Higynus lib. 2. Astronom.

Sidoniis minor.] *idem Aratus*:

Minori enim tota circumuersatur orbe;
Hac quoque Sidonij rectissimè nauigant.

698 Pressásque tandem] *Arataorum carminum*; *quibus Senecæ locus conlucatur*; *sensus hic*,

Obserua iuxta caput Serpentarij. ex illo namque
Ipsum deprehendes licet splendidum serpentarium,
Quales sibi capiti subiacentes clari humeri
Apparent. ij quidem etiam plenâ lunâ
Conspicui essent: sed manus non admodum æquales.
Tenuis namque hinc inde exit splendor:
Attamen etiam illæ contemplabiles. non enim modicæ sunt:
Ambæ autem serpente fatigantur; qui quidem medium
Inuoluit serpentarium. hic verò constanter aptéque innixus,
Pedibus conterit magnam feram ambobus
Scorpium, oculósque & in pectore calcans
Rectus: sed ei serpens ambas voluitur per manus,
Dextram modicus, sinistram verò supernè multus.

704 Sopite] *Pherecydes occisum vult, sed Antimachus & Apollonius sopitum dumtaxat.*

706 Frugis infaustæ] *cuiusmodi sunt selectæ deliriis illarum herbæ, coriacesia, calicia, apraxis, aglaophotis, achemænidon, & similes, quas sparsim Plinius & Apuleius recensent.*

707 Eryx] *nobilis mons Siciliæ, dictus ab Eryce, quem Hercules cæstubus superauit; mari imminet ad Italiæ prospectum, & inter Drepanum & Panormum altè eminet, præruptis vndique rupibus circinatus: in summo planicies iacet duodecim millium passuum peruia & culturæ aptissima. maritimis auris præclarè expositus est, & mortiferarum ferarum omnino expers. à mari & Mediterraneâ regione rupes habet inaccessas. hæc Polybius. vnde intelligitur cur ab Italico dicatur lib. 14.* Nec non altus Eryx —— *nam (teste Pompon.) post Ætnam est Siciliæ montium altissimus. item cur ab Ouid. lib. 4. Fastor. dictum:* —— Zephyro semper apertus Eryx. *cur denique noster inuium saxis vocarit. Herbas noxias & veneficiis aptas gignere, nusquam legi, nisi hoc loco.*

709 Promethei] *hæc herba à Prometheo vocata, quod ex eius cruore nata. nam vt ait Attius*:

Ex *eo* liquatæ solis ardore excidunt
Guttæ, quæ saxa assiduè instillant Caucasi.

ideo dicitur Caucasus sparsus sanguine Promethei. Fugauit hanc auem, siue illa vultur, siue aquila, Hercules, & Iapeti F. liberauit, vt poëtæ canunt, Hesiodus,

siodus Apollonius, Horatius, ceteri. sed alia partim historica, partim mythologica, ex Duri, Pherecyde, Herodoro, Agroetâ & Theophrasto, adfert Apollonij Scholiast. lib. 2. versu 1251. multa etiam ex illo, etsi non nominent, Cælius lib. 7. cap. 19. & 20. Natalis lib. 4. Mythol. cap. 6. & Pierius Hieroglyph. lib. 18. & 19. Alludit ad hanc Prometheipœnam, non Lucilius lib. 19. (vt mendosè legitur in Nonij codicibus) sed Ennius, vt colligitur ex Cicerone 1. Tusculan. & Orat. in Pisonem:

Tu naufragio expulsus vspiam saxis fixus asperis,
Euisceratus, latere penderes, saxa spargens tabo,
Sanie, sanguine atro ——

710 Pharetráque pugnax Medus] *Dionysius Periegetes*; τοξοφόρων Μήδων. *idem Mediam à Medeâ, eò se ex Atticâ recipientem vocatam, & inde venenis affluere cecinit. De nomine censet Strabo in li. 11.; à Medo Medeæ filio, cui ceteri Geographi assentiuntur.* ἀναχρόνισμος *ergo nostri foret, si Mediæ nutrix Medeæ meminit, nondum nato Medo, nec in Atticam profectâ Medeâ. sed falluntur Græci, vt solent in nominum rationibus reddendis. Origo enim Hebræa. nam sic nominata prouincia, à Madai Iapheti filio, iuxta* מָדַי *Iosephum lib. 1. Iudaicarum antiquit. cap. 14. consulendi de illâ Plinius lib. 6. Ptolomæus lib. 6. & D. Hieron. in Ieremiam.*

Parthus leuis] *veloces enim Parthi equites. vtebantur veneno patrio, quod Scythicum nominatum, teste Aristotele lib. de admirand. audition. dicti Parthi, quia sic Scythæ fugaces & exules vocant, vt suo loco docebimus ex Iustino, qui consulendus lib. 41. & Strabo lib. 15. & Ptolomæus lib. 6. Teste Plinio lib. 6. cap. 25. Parthia Asiæ maioris regio est circa Persas, inter flumen Indum & Arios ab Oriente, Tigrim & Mediam ab occasu, desertum Carmaniæ à meridie, & Hircaniam à septentrione, sita. Caue confundas* Persiam *cum* Parthiâ. *illa antiquior, & Persiæ partem occupauere Parthi. Persia siue Persis* פָּרַס *Pharas Hebræis (vt ab equitatu fortè, dicta, vel quia illic equites optimi. nam* Pharas *Hebræis eques, vnde parasanga spacium triginta stadiorum, quod etiam* Parsam *dixêre.) ab oriente Iudæam, à septemtrione Mediam, ab occasu Susianam, ab oriente duas Carmanias, ab austro sinum Persicũ habet, vt docet Volaterranus Geograph. lib. 12. Dionysius quoque Periegetes clarissimè Persas à Parthis distinguit, etsi vicinos ponat: & à iaculandi peritiâ commendat Parthos, à versu 1040. vsque ad 1052. Dices: confusi postmodum populi. scio. Sed cur apud Claudianum,* Persica, *quàm;* Parthica, *maluerim; causæ. quòd cùm Eunuchismum inuenêre, nondum* Parthi *dicti, sed adhuc* Persæ: *quòd disertè Stephanus; cuius ego locum prior laudaui; de Persis id, non de Parthis: quod eodem modo Sidonius, plerumq; ex professo palam Claudiani imitator. nec tamen alteram illam reiieci, sed quid probabilius indicaui.*

711 Queis] *Moguntin. & cuncti vett. impressi*; Qui.

Arabes] *Gemino* pp. *semper Dionysius, sed solus. ceteri* ἀραβίαν *vnico* p. *sicut Latini: & ab Hesiodo primam syllabam correptam testatur Eustathius. Felicem Arabiam describit eleganter Dionys. à versu 926. de eadem Pomponius*

ponius lib. 3. peninsulæ formâ inter sinus, Arabicum & Persicum, tenditur, à septentrione attingit Arabiam desertam. notum enim, triplicem esse Arabiam Felicem, Petream, (quam etiam Nabathæam vocari docet Strabo;) & Desertam, quæ Scenites dicitur. Vide Plinium lib. 5. & 6. Strabonem li. 16. Ptolomeum lib. 5. Genericum ergo nomen Arabia, vt & Hebræis עֲרָב; *sed specifica vt vocant seu partialia Petrea, Deserta, Felix. & sola Petrea, Nabathæa; sola Deserta, Scenitis; sola Felix, Sabæa, Saba, vel Seba* שְׁבָא. *Hæc ego propter vulgum, qui temerè miscet omnia & confundit. Adeo autem Arabes latrociniis infames, vt Hebræis*; Arabs, *latronem denotet, sicut Cananæus mercatorem, Chaldæus Mathematicum; teste D. Hieronymo in cap. 3. Ierem.*

713 Sueui - Hercyniis] *recens Batauiæ descriptor minus accuratè Sueuos à Saxonibus distinxit. Hercyniæ siluæ etiam meminit Apollonius libro 4. vbi Schol.* Ἑρκύνιον ὄρος Κελτῶν ἢ δρυμός. *meminit etiam Periegetes Dionys. & addit Priscianus:*

—— pascere volucres fulgentibus alis;
Quîs ducibus noctu cernuntur flexa viarum.

Vide Solin. cap. 22. in prin.

714 Vere nidifico] *Ver potissimùm nominat, quòd eò anni tempore, herbæ vt plurimum excrescunt, earúmque succus efficacior. Vnde de Vere pulchrè & verè vetus poëta:*

Cælum nitescere, arbores frondescere,
Vites lætificæ pampinis pubescere,
Rami baccarum vbertate incurueſcere,
Segetes largiri fruges, florere omnia,
Fontes scatere, prata herbis conuestirier.

Nidifico. *nam verno tempore nidificant aues. Annum, Horo teste, prisci Ægyptij in tria tantùm tempora diuidebant, ver, æstatem, autumnum: alij quartum addunt, hiemem. eaq; singula eleganter depingunt Nonnus in Dionysiac. Philostratus in imaginib. Georg. Pisides lib. de mundi opificio à versu 266. vsque 317. Virgilius in Catalectis, Ouidius lib. 2. Metamorph. & noster Hippol. 963. His anni partibus, iuxta Hesiodum in Theogon. & Orpheum in Hymn. Horæ præsidebant: vnde verò dictæ, & quomodo computandæ discere potestis ab Hippocrate lib. 3. de diætâ, Aëtio lib. 3. Tetrab. 1. cap. 164. & Paulo Æginetâ libro 1. cap. 100. & (qui ex illis) Ioanne Lalamantio in lib. de temp. & eius partibus.*

717 Gramen] *pro quauis herbâ hoc loco, vt & apud Maronem.*

Qualis vbi in lucem coluber mala gramina pastus,

Vide Victorium li. 6. var. lect. cap. 16. De gramine propriè dicto, (quod Marti sacrum fuisse refert Ouidius lib. 5. Fast. & ego suspicor illud solùm initiò victos victoribus porrexisse, vnde prouerb. Herbam porrigere; ἄγρωστιν *nuncupant) consule D. Hier. in Oseæ c. 10. ab hoc dicta corona graminea militaris, de quâ Plin. li. 22. nat. hist. & Lazius lib. 9. Commentar. reip. Rom. cap. 8.*

720 Æmonius] *Thessalus, qui cum adspirationis notâ malunt, Apollonio, Stephano, ceteris Græcis refragantur.*

Arhos]

Athos] *mons editissimus, adeò vt vmbram in Lesbum vsque iaciat: (vide Schol. Apollonij in lib. 1. vers. 601. & Steph. περὶ πολεῶν.) falluntur tamen qui putant eum mediam aëris regionem superare, vt & Teneram in Fortunatis insulis. nullus enim mons medium aërem excedit, vt docent veriùs Hieron. Vielmius Episc. Argolicensis in Hexameri lect. 15. & Hier. Cardanus in lib. de Varietate cap. 4.*

721 Pindus] *de hoc alibi isto opere, de Pangæo diximus Not. in Claudian.*

722 Falce] *æreâ. Magicus enim æs potiùs adhibebatur, quàm aliud metallum, quod ei vim quandam medicatam inesse opinabantur, teste Turnebo in aduersar.*

723 Tigris] *de hoc fluuio suo loco. ortus in Armeniâ maiore, Mesopotamiam amplectitur. Hebræis Hidakel.* חִדֶּקֶל *acumen velocitatis significat, vel singularem velocitatem.*

724 Danubius] *Stephanus scribit Istrum aliquando Matoam vocatum: sed cùm Scythæ eum prædas acturi traiecissent, & magnam cladem accepissent, à damno hoc, cuius ille auctor videbatur,* Δανούσιον *dictum, & postea* Δανούβιον. *idem memorat Eustathius. Plinius censet à capite ad Illyricum vsque vocari Danubium; inde Istrum dici incipere, & ex auriferis fluminibus censeri. De ortu & cursu non satis exactè veteres, qui ex Hyperboreis oriri putarunt (vt Æschylus & Apollonius) & vnum cornu eius in Euxinum, alterum in Tyrrhenum (vt Polemon vult in Italicis) vel iuxta nonnullos in Hadriam, aut in Acheloum amnem. vide Scholiast. Apollonij in lib. 4. & Diodorum lib. 4. qui hæc Apollonij & Timageti commenta refellit.*

725 Hydaspes] *alibi diuitem vocat, vt nos suo loco.*

726 Bæthys] *Græci omnes* Βαῖτις. *Latini variè scribunt: ideo Græcos sequor. Isidoro lib. 13. Orig. Baitis quasi* Βαθὺ, *quod humili solo decurrat, ab eo dici Bæticam prouinciam. olim vocatus* Certis, *teste Liuio lib. 28. vel* Percis *auctore Stephano. item* Tartessus *teste Strabone, Pausania, Aristotele. Nobilis Bætis oliuetis, nobilis auro. de oliuitate, Silius libro 3.*

Alterum nomen mendosum, vt puto Stephani.

——— genuit quos vbere ripâ
Palladio Bætis velatus cornua ramo.

& Papinius Siluar. lib. 2.

Vnctis Bætica prouocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris. *& mox:*
Attollat refluos in astra fontes
Graio nobilior Melete Bætis.
Bætim Mantua prouocare noli.

Martialis:

Bætis oliuiferâ crinem redimite coronâ,
Aurea qui nitidis vellera tingis aquis.

De auro Aristoteles in Admirand. audition. sed & Stephanus, cùm de Γῆβυλλα *agit, quam ego Hispalim opinor, & ait* παρ' οἷς μέταλλα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. *Ex quo restituo dignitatem antiquitatis nomini quo hodie nuncupatur vrbs illa nobilis, ampla, diues, & quæ ex orbis oculis. Non mireris additam postea*

postea litteram sibilantem. nam fuit illa veterum consuetudo, vt multa nomina modò sibilarent, modò sine sibilo efferrent. sic nostra Salmantica (cui tantum debeo) Polybio ἀλμάντικα, *Stephano* ἐλμαντίκη; *sic* Ἀρδιαῖοι *&* Σαρδιαῖοι; *Astura Plinio, Stora Straboni; sic Selli, & Helli; Andracoptos, & Sandracoptos; Hexitania & Sexitania; Suessones, Ptolomeo Vessones; Straboni Samnitæ, Dionysio Amnitæ. Sic ergo* Γῆβυλλα *eadem &* Σίβυλλα. *quæ tamen priùs Hispalis Posidonio, & Straboni, & Plinio, qui cognominatam scribit Romulensem; quia scilicet vt primò Phœnycum, postea Romanorum colonia. dicebatur & Hispal. Silius Italicus:*

Et celebre Oceano atque alternis æstibus Hispal.

Alter Hispaniæ oculus Lusitana Olysippo, aurifero nobilis Tago; quam ego nihil dubito eam esse, quæ Stephano & Straboni lib. 3. Ὀδυσσεὶς πόλις.

726 Languenti] *propter ampla spacia terrarum quæ tunc occupat lacui fermè similior. Bætis hodie* Guadalquiuir, *Arabicè, Latini Magnum amnem dicerent.*

728 Hæc passa ferrum] *qui non nisi æs ad hæc recipiunt, æs fortassis pro ferro sumunt poëticè, quod Turnebo visum li. 6. aduer. c. 10. ego non arbitror.*

Dum parat Phœbus diem] *Ante ortum solis, lucente lunâ. nam (vt idem Turneb.) lectas ad lunam herbas efficacitatis plus obtinere credebant, quia luna præses veneficiorum herbas quadam suâ saliuâ seu spumâ aspergeret.*

Lucanus de lunâ: Donec suppositas propior despumet in herbas.
Valerius Flaccus: Quamuis Athraciô lunam spumare veneno
Sciret ——— *Quamobrem censebant lunæ plenæ maiorem esse vim. iccirco Ouidius:*

——— postquam plenissima fulsit
Et solidâ terras spectauit imagine luna.

vide Turneb. d. cap. 10. & lib. 9. cap. 26. hinc intelligas quare subiungit Seneca: Illius altâ nocte succisus frutex. *quo videlicet tempore luna, medio itinere confecto, totam nostro se infert hæmisperio.*

732 Obscœnas aues] *ferales, inauspicatas. Maro:*

——— ne me terrete timentem
Obscœnæ volucres ——— *quæ sint, declarat versu sequenti:*

Mæstique cor bubonis & raucæ strigis.] *quæ duæ mali ominis & diri euentus aues plerumque coniungi solent. Papin. libro 3. Thebaid.*

Monstra volant, diræ strident in nube volucres,
Nocturnæque gemunt striges, & feralia bubo
Damna canens ——— *est in hoc numero Incendiaria auis seu Spinturnix, de qua Plinius lib. 10. Nat. hist. cap. 13. Bubo quidem soliuaga est auis & nocturna, gemens verius quàm cantans. ideo mæstum vocat. de quo multa Crinitus lib. 21. de honest. discipl. cap. 21. Alexander ab Alex. li. 5. Genial. dier. cap. 13. Pierius lib. 20. Hieroglyph. Edoard. Wotton. de different. animal. cap. 136. P. Ouidius de Ascalapho. 5. Metamorph.*

Fœdáque fit volucris, venturi nuncia luctus,
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Strix, *ſeu* ſtridula, *& ipſa volucris funeſta, quæ ſit, & qualis, non ſatis notum, vt fatetur Wottonus d. operis lib. 7. cap. 152. poſt Plinium lib. 11. cap. 39. neque plenè explicat Feſtus in voce,* Strix, *inſuper mendoſus teſte Turnebo; lib. 14. aduerſ. cap. 1. Neque Hermolaus in voce* ſtriâ, *poſt Plinianas annotat. N. in ſupplemento linguæ Latinæ eandem putat cum Caprimulgo; qui* αἰγοθήλας *Ariſtoteli & Æliano, Gallis* effrayé; *colore & magnitudine haut abſimilem cuculo reſupinam, pedibusq; conuerſis in altum volare. Græcis* ϛρίγξ, *&* κέρχνη, *vel* κερχνίς. *ſic deſcribitur ab Ouidio 6. Faſtor.*

Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinis,
Canicies pennis, vnguibus hamus ineſt.
Nocte volant, puerósq. petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris,
Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis ſtrigibus nomen; ſed nominis huius
Cauſa, quòd horrendâ ſtridere nocte ſolent.

Alij venenata ſua vbera infantibus præbere exiſtimant, atque ita perimere ſpecie pietatis. Serenus:

Præterea ſi fortè premit ſtrix atra puellos,
Viroſa immulgens exſertis vbera labris.

Quod Plinius fabuloſum aſſerit, non negans eſſe in maledictis iam ſtrigem. Credunt nonnulli in has aues ſe vertere quodam vnguine ſagas, qua de re conſulendi Sprenger in Malleo par. 2. & Alb. de Spina in quæſt. de Strigibus, & in Apolog. de Lamiis contra Ponſinibium; quod inde pendet, an dæmones queant vnam creaturam in alterius ſpeciem commutare, qua de re nonnulla nos alibi. Sanè quod Strigæ, *ſiue vt Salicæ leges habent* Striæ, *vocẽtur huiuſmodi mulierculæ, ex hac opinione natum, & quia infantulis exitium moliuntur, ſiue exſugendo illorum ſanguinem, vt vulgus credit, ſiue venenatum quid puerulorum labellis ingerendo, vt ex plurimarũ Iudiciali confeſſione à Quæſitoribus Pompeiopoli anno 1583. exceptâ conſtat. Alia auis eſt* Sorix *vel* Saurix, *de qua Victorin. lib. 1. Grammat. c. de orthograph.*

Salent vulgò Lamias & Striges pro iſdem Sagis accipere. Sed ego loquor de vera horum vocabulorum ſignificatione: non de abutẽdi licentiâ.

Vehementer falli arbitror, qui Lamias cum Strigibus confundunt: idque patet ex iis quæ modò de Strigibus, & olim Louanij de Lamiis in Quodlibeticâ diximus: quam orationem, quia in hanc editionem inſerere non fuit viſum, dicam nunc breuiter hoc loco, quæ fuſiùs illic. Lamiæ, vt rectè Strabo, & Lucilius apud Lactantium, inania ſunt terriculamenta. idq; vel inde poteſt colligi, quòd certi nihil de illis traditur. quidam Dæmones quoſdam, vel ſpectra tantùm eſſe cenſent, quæ Empuſæ *dicuntur, ita Philoſtratus in vitâ Apollonij Tyanæi, Saxo Grammaticus in hiſt. Danicâ, & Olaus in deſcriptione Septentrional. regionum; quarum forma penitus fabuloſa, ab Ariſtophane, Plutarcho & Euſtathio eſt petenda. Alij Lamiam fuiſſe mulierem Ponticam quæ grauidarum feminarum aluos cædebat. & extractos inde pueros deuorabat, ita Ariſtoteles in Ethicis Nicomach. Clemens Alexand. in Protrept. Horatius epiſt. ad Piſon. Diodorus autem, Phauorinus, & Suidas in*

in Aſia apud Automolas montem eſſe in quo habitarit Lamia regina, eximiæ pulchritudinis mulier à Ioue adamata; quæ cùm filium amiſiſſet, & orbitatem non ferret, præ zelotypiâ omnes ex matrum gremio rapi pueros & occidi iuſſit: ingurgitare etiam ſe vino ſolitam, & domi manere, nec negotia regni curare, ideo creditam domi cæcam eſſe: tandem ob morum feritatem in feram commutatam. Eadem fere prodidit Græcus ſcriptor Antoninus Liberalis in Metamorph. Sed Dion in Libycâ hiſtoriâ, feras eſſe hoc nomine ſcribit vmbilico tenus femineâ formâ præſtãtiſſimâ, reliquum corporis ſquammis confertis & impenetrabilibus contegi, & imum in ſerpentem horribilem deſinere; cuius extremum ſit caput: brachia ſquammis ſimilibus veſtita, manus aquilino more vncungues eſſe. has abſcondere, & ſororiantibus mammis homines ſibilo quodam ſono (hæc illarum vox) allicere: tum propè accedentes vnguibus arripere, & ſerpente circumuolutos necare, & cadaueribus veſci. Gloſſa interlinearis & Lyran. monſtra volunt eſſe femineâ formâ, ſed equinis pedibus. Lamiæ quoque ſacri vates Iſaias & Ieremias meminerunt; hic etiam mammam nudaſſe teſtatur. Sed adumbratè loquuntur, & huiuſmodi monſtra nominant, non quod vlla vnquam fuerint; ſed cum vulgo loquentes hiſce confictis nominibus vel ipſos dæmones monſtroſorum criminum ſuggeſtores, vel eorumdem patratores impios homines ſignificabant, vt ex ſanctis Baſilio, Athanaſio, Theodoreto, Ambroſio, & Gregorio docet Leo Caſtrus ad Eſaiæ cap. 34. Sanè D. Hieronym. eo loco ſatis apertè ſignificat Lamias, Piloſos, & Onocentauros poëtarum figmenta & gentilium eſſe deliria. Vide de Lamiis, Adag. Lamiæ turres, Braſſicanum in Politiani Lamiam, & Chartarium lib. de Deorum imaginibus.

739 Exſecta viuæ viſcera] *ſolemne in Magicis. Propert. lib. 3. in re ſimili:*

Illum turgentis ranæ portenta rubetæ,
Et lecta exſectis anguibus oſſa trahunt;
Et Strigis inuentæ per buſta iacentia plumæ. *&c.*

740 Pigri frigoris] *Moguntin.* nigri frigoris. *non muto. nam reddit frigus torpentes, quia vt dicit Xenophon* abigit & deducit ingenitum calorem ad penitas corporis partes. *Et frigus (vt inquit Contarenus lib. 3. de element.) congregat tam homogenea, quàm heterogenea, conſlipatq; omnia, & vnumquodq; reddit ſuâ naturâ immobile, ac veluti mortuum. Etenim ſicut motus indicium eſt vitæ, ita immobilitas mortis & interitus. Ideo calor collatus frigori, rationem habet naturæ & vitæ; frigus verò, interitus. Sunt alia præterea multa frigoris incommoda, quæ refert Cornel. Celſus lib. 1. Medicinæ ca. 2. Vnde fit, vt frigidus pro noxio ponatur, vt accipit Seruius illud Virgilij:*

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

& ego illud in Cyri:

Inde Ioui geminat magno frigidula ſacra.

amatoribus enim ipſis magica ſacra nocent, vt alibi docui Herc. Oetæo 452. & Troad. 486. Comment. Antiq. in Iuuenal. Sat. 7. Gelidum (*ait*) pro mortifero, quia mors frigida eſt.

737 Verba non iſtis] *Moguntin.* illis, *pro;* iſtis. *non magni refert. Maior*

error nostri, qui verbis incantatoriis vllam vim inesse putat: vt & Pici in lib. de Positionibus & aliorum, qui scripsêre verbis Barbaris & nihil significantibus plus energiæ contineri, quam Latinis, Græcis, vel aliquid significantibus. cur si vis verbis inest, non idem illa à quocunque pronunciata operãtur? cur solum sequitur effectus quando proferuntur ab iis, qui dæmoni tacito vel expresso pacto se addixerunt? vel addicentibus consentiunt, vel quo alio modo dæmoni fidem habent? Nugantur ergo, qui hæc persuadere volunt, & meritò ridentur ab Ethnicis, Plinio lib. 28. cap. 2. Galeno lib. de pharmacis. 6. Theophrasto lib. 9. de hist. plantar. Plutarcho in vitâ Periclis, & aliis; damnantur à Christianis D. Chrysost. in Matth. D. Thomâ. 2. 2. q. 96. ar. 4. & ceteris Theologis. ridentur à Medicis doctioribus nostri temporis Fernelio lib. 2. de abditis causis. cap. de curatione supra natur. & Vallesio lib. de sacra philosophia cap. 3. Cauendum ergo à superstitiosis Aetij li. 8. cap. 50. & Tralliani li. 9. cap. 4. traditionibus: Nec temerè admittendum quod Origen. in libris contra Celsum scripsit, aliquam vim habere in vnâ linguâ, & effectus producere nomina, quos in aliam translata, aut alio sono dicta non producerent.

740 Vos precor] *Furibunda fertur, & dithyrambico more vario carminis genere abutitur.*

742 Tartari ripis, &c.] *specus mortis circũdatos, & quodammodo inclusos ripis Tartari, hoc est infernorũ fluminũ. sic Virgil. de vmbris dixit 4. Georg.*

Quos circum limus niger & deformis arundo
Cocyti, tardáque palus innabilis vndâ
Alligat, & nouies Styx interfusa coërcet.

745 Pyrenidas.] *scribe*; Pirenidas. *πειρήνη fons Corinthius ad radices fluens Acrocorynthi, Strabo li. 8. cuius aquas leuissimas esse scribit Atheneus li. 2. ca. 2. Vulgatum de eo fabulis, tradit Pausan. in Corinth., Pirenen Nympham propter obitum filij sui Ceuchriæ, tantam lacrymarũ copiam profudisse, vt in fontem sit conuersa. Pallidam vocat Persius initiò operis de eadem. vide Plinium li. 4. nat. hist. cap. 4. Prima eius syllaba semper producitur, in eóque differt à Pyrene monte, cuius prima anceps. Mons Pyrenæus duplex; Hispaniæ notissimus; alter Tyrolensis, qui Brennerus hodie, non æquè. de quo Plinius Nepos in Panegyr.* Germaniam cùm plurimæ gentes ac propè infinita vastitas interiacentis soli, tum Pyrenæus, Alpes, immensíque alij montes, nisi his comparentur, muniunt. *Planudes etiam in Epigramm. cum Alpibus coniungit. hunc Diodorus scribit Celtas à Gallis diuidere. Hic Pyrenæus fortassis Aristotelem in errorem induxit; qui lib. 1. Meteor. cap. 13. scribit versus Occidentem ex Pyrenæo monte Danubium & Tartessum fluere. quod perspicuè falsum; cùm eorum fluuiorum origines tam diuersæ, & tot locorum dissitæ interuallis; Tartessus etiam ex Tyrolensi Pyrenæo, Danubius ex Hispaniensi nullâ ratione fluere queat. Sed ad nostrum. Versus huius hæc sententia; cùm optasset Medea noxiorum Manes omnes, pœnis intermissis, ad hos thalamos conuolare, scilicet mali ominis gratiâ; ipsum quoque Tantalum desiderat Corinthum venire, vbi hæc geruntur, & ibi longam sitim limpidis aquis Pirenes securè explere.*

747 Lu-

747 Lubricus] *odio Creontis, à ceterorum numero Sisyphum excipit; cui pœnæ continuationem imprecatur, ipsi etiam Creonti grauiora. Non dubia est hæc Senecæ mens; sed obscurata & offusa duorum versuum transpositione, quos ita in ordinem redigo:*

Lubricus per saxa retrò Sisyphum voluat lapis:
Longè grauior pœna sedeat coniugis socero mei.

& posterior hic variè habetur in libris excusis; nam in Lips. legitur vt exhibui; rectè, nisi quod ex Moguntin. (in quo:

Grauior pœna cedat coniugis socero mei.)

amplector vocem; cedat. *pro eo quod ceteri;* sedeat. *quod quam Latinum, viderint alij: mihi non placet. Tres vett. Veneti:*

Grauior pœna sedeat coniug. soc. mei.

Herbipolens. Lugdunen. & plerique: Grauiórq. pœna sed. con. soc. mei. *quasi sint hi versus iambici. Non desunt, qui;* Pœna grauior sed. vsto coniug. soc. mei. *Vide quanta deprauatio in hoc scriptore, & sunt qui emendatione non multum indigere profiteantur? quorsum ergo tot in locis ex libris, ex coniecturis tam multa rescribunt? Mos iste Criticorum huius temporis: quæ alij castigãt, sana; quæ lubet ipsis cõmutare, saucia, cõcisa, deposita pronũciant.*

748 Vos quoque quas] *quibusdam placet ex quorumdam codicum fide, vt suauius:* Vósq. quas vrnis. *sed an id lex carminis patiatur, ipsi viderint.*

749 Danaides] *de his in Herc. Fur.*

752 Noctium sidus] *Moguntin.* noxium sidus. *quod hîc non recipio. Nam Proserpina, quæ eadem Hecate (Apollon. lib. 3. versu 845. & 860.) & Luna Nocti perlucet, & noctium Dea dicitur. vnde & à poëtis νυχία: cuius nominis Apollonij Scholiastes rationem in d. lib. 3. reddit, quod noctu illi litabatur, vel quod in spaciis inferorum latè imperabat; quem locum veteres νύκτα vocabant. verba eius sunt: νυχίαν δ' εἶπον, ἤτοι διὰ τὸ χθονίων βασιλεύειν (νύκτα γὰρ τὸν ἀφώτιστον τόπον φασίν) ἢ ἣν νυκτὸς ὥσης ἐξιλάσκονται. εὔλογον γὰρ τὴν τῶν νυχίων τόπον κρατῆσαν, κατὰ τὴν τῆς νυκτὸς ὥραν ἱλάσκεσθαι.*

754 Euocaui] *Empedocles apud Laërtium, de Magiæ vi:*

Compescésque truces ventorum ritè procellas;
Exorti insanis qui vastant flatibus agros.
Rursum si libeat mox flamina pigra ciebis:
Et mediâ educes è tempestate serenum.
Induces mediâ pluuias æstate salubres;
Et flatus siccâ, qui perflent omnia, messe.
Exstinctúmque hominem nigro reuocabis ab orco.

Noster in Hercule Oet. de eadem superstitione multa; à versu 452. & varij scriptores, quos ibi retuli, Virg. eclog. 8. & Æn. 4. Tibullus li. 1. eleg. 2. & 8. Ouidius epist. 6. Claudian. li. 1. in Rufin. Arbiter, & Lucanus: quibus addo Apuleium in Apolog. Columellam in li. de cura horiorum, Senecam nat. quæst. li. 4. Plinium li. 18. cap. 2. & li. 30. cap. 10. D. August. in li. de doct. Christiana, & lib. de nat. dæmon. apud quos miræ artis (si ars dicenda) istius effectiones. Quæ tamen an veræ an falsæ, solet quæri. Videri duntaxat veras, non

esse,

esse, placuit Platoni lib. 11. *de legib. Porphyrio lib.* 2. *de abstinent. animat. Plinio lib.* 12. *cap.* 1. *&* D. *Iustino Martyri in quæstionib. proponi solutis Christianis. Non tantum videri, sed esse multas, multò verius visum non Iamblico tantùm & aliis prophanis, sed etiam* D. *Augustino lib.* 3. *de Trinitate. & lib.* 33. *quæst.* 79. D. *Thom.* D. *Bonauent. & aliis Theologis. Agimus autem (vt Seneca hic) non de Magiâ in genere; nec de Magiâ artificiali; neque de naturali; sed de illâ tantùm quæ* diabolica *nuncupatur, & quam damnans agnoscit scriptura, Leuit.* 20. *Deut.* 18. 1. *Reg.* 28. *Act.* 16. *& Patres vt sanctus Augustinus. lib.* 21. *de ciuit. cap.* 8. *& fusè S. Thomas lib.* 3. *contra gent. cap.* 104. *In qua quæ fiunt, certum est ea non à Magis, sed ab ipso dæmone fieri; quare hos omnes effectus veros esse posse, qui dæmonum potestatem & vires non excedunt. Difficillimum verò est homini scire quanta sit naturalis potestas eius, vt ait* D. *Augustinus lib.* 3. *de Trinit. cap.* 9. *Quæcumque tamen operatur huiusmodi, ea vel per motum localem, nam maxima corpora de loco in locum & breuissimo tempore transferre potest; vel operatur actione causarum naturalium, applicando actiua passiuis: vel denique sensibus nostris illudendo, vt indicat* D. *Augustinus lib. de diuinat. dæmon. cap.* 3. *&* d. *libro* 3. *de Trinit. cap.* 8. *His ille modis mira operatur per Magos. Aliquando enim impedit actiones rerum naturalium licet indirectè, vel impedimento contrariæ caussæ, vel impulsione aut motu nimio, vt pleraque quæ hic Seneca memorat: aliquando imprimit miras qualitates in res corporeas, licet non permanẽtes, idq; per naturales causas quas applicat. nocet bestiis & rebus externis, Iob* 1. *cap. excitat tempestates (quamuis Wierus homo impius neget. quem refellit Ps.* 77. *& in eum* D. *August. vers.* 49.) *facit ignem descendere de cælo, Iob* 1. *Apocal.* 13. *& dicitur Princeps aëris, ad Ephes.* 2. *&* 6. *& confirmant l.* 4. *&* 6. *C. de malefic. c. fin. in prin.* 26. *q.* 6. *Nam possunt hæc solo motu locali ab eo effici. Cursum tamen astrorum, vel orbium cælestium mutare non potest, nec Solem vel Lunam deducere, vt docet* D. *Aug. nec potest integrum elementum mouere loco. quia nihil potest contra ordinem vniuersi constitutum à Deo, vt dicit* D. *Thom. q.* 16. *de malo. Vnde apparet hac in re Senecæ & reliquorum Gentilium error.*

Vide Augustin. lib. 21. *de ciuit. Dei & Michael. Medin. de recta in Deũ fide li.* 2. *c.* 7. *à fol.* 56.

Euocaui] *vi carminis magici elicui. hoc enim vt plurimum significat verbum euocandi; δυνάμιν, & imperium quoddam. ideo tribuitur vel Diis, Virgilius* 4. *Æneid.* Manes euocat orco. *vel Magis, vt hic; vel dominis, vt frequenter in Comœd. vel magistratibus & Imperatoribus. vnde &* Euocati *milites. Vide Oedip. actu* 3.

758 Vetitum mare] *Ouid.* 2. *Metamorph.*

Et vetito rursum tentarunt æquore tingui.

Claudianus 2. *de raptu:*

——— vetito se proluit Arctos
Æquore ——— *fabulam aliàs. vide Higyn. lib.* 2. *&* 3. *Astron.*

763 Ister in tot ora] *quidam illi quinque. alij plura; qui plurimum, septem ostia, vt Ouid.* 2. *Trist. & Valerius Flaccus lib.* 8. *Dionysius Afer verò & Claudian. de bello Gethico, quinque tantùm. vide inf. Thyest.* 376.

766 Ta-

766 Tacente vento] *Non tollo: tamen aptius foret;* tumuit insan. mare iacente vento. *vel;* sonuit (*aut tonuit*) inf. m. Tacente v.

Nemoris antiqui] *scilicet lapsis frondibus, vel potiùs aliò translato nemore, & sic nudata domo. de Medæa Ouid.*

Illa refrenat aquas, obliquáque flumina sistit,
Illa loco siluas viuáque saxa mouet. *Idem:*
——— conuulsáque robora terrâ Et siluas mouéo.

771 Serta] *non amœnis floribus, sed venenatis ex herbis.*

772 Nouena] *sacer numerus iuxta Pythagoreos, cui vis, quia ex tribus ternariis* 773 Typhoeus] *numeratur inter venenata propter anguineos pedes, & ex eius sanguine quidam venenata animalia nata credunt. huius formam describunt Hesiodus in Theogon. & Apollodor. li.* 1. *Biblioth. & eius cum Ioue conflictum & superûm trepidationem narrant, propter quam noster;* Qui regna concussit Iouis. *Typhonis in Ciliciâ cubile ostenditur: specus ingens, ore angusto, in quem demissa confestim exanimantur. Vide Melam lib.* 1. *cap.* 13. *Solinum Polyhist. cap.* 47. *& quæ dicemus Thyest.* 808.

Discors] *item quia, vt ait Hesiodus, de Genealog. Deorum.*

——— ἐκ δὲ οἱ ὤμων
ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,
γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες
——— ex humeris verò ei
Erant centum capita serpentis horrendi draconis
Linguis nigris lambentes ——— *quibus ille varios edebat sonos, interdum loquebatur, interdum mugiebat, aliàs rugiebat, aliquando latrabat, nonnunquam stridebat.*

774 Regna concussit Iouis] *omnes enim cælicolæ varias illius metu formas induerunt. Ouidius* 5. *Metamorph.*

Emissúmque imâ de sede Typhoëa terræ
Cælicolis fecisse metum, cunctósque dedisse
Terga fugæ: donec fessos Ægyptia tellus
Cœperit, & septem discretus in ostia Nilus.
Huc quoque terrigenam venisse Typhoëa narrat,
Et se mentitis superos cælasse figuris.

plura de Typhone Scholiast. Apollonij in extremum lib. 2.

776 Vectoris] *perperam Moguntin.* Victoris. *Vector ille Deianiræ, & victus ab Hercule.*

777 Quem Nessus] *quam violentus iste cruor fuerit, ostendet Oetæus Hercules: item quia flumen in quod defluxit tam tetri odoris factum, vt ab eo accolæ Ozolæ dicti, testes Strabo lib.* 1. *& Eustath. Iliad.* 6.

780 Vltricis] *& hic quoque Moguntin. malè;* victricis.

782 Harpiia] *quæ ad Harpiias pertinent, nota, & narrantur ab Orpheo in Argon. Apollonio lib.* 2. *Argonaut. Hesiodo in Theogon. Apollodoro lib.* 1. *Biblioth. Eustathio in Odyss.* μ. *& Izaacio in Lycophron.*

Zethum fugit] *expulsa è Phinei regiâ. vide Herc. Fur.* 758.

783 Sau-

783 Sauciæ] *quidam manuſ.* ſociæ? *non opinor probè.*

Stymphalidos] *ſic dictæ volucres à Stymphalo Arcadiæ lacu, prope quem nidificabant, vel à Stymphalo quodam Heroë; quibus alæ, roſtra, vngues ferrei; immanes & humanis carnibus inſaturabiles. Pauſan. in Arcad. Apollon. lib. 2. Higynus lib. Fabular. cap. 20. & 31. ſibi contrarius. vide Herc. Fur.*

785 Sonuiſtis] *latrarunt Hecates canes.*

Aræ] *confectæ ex ſanguineo ceſpite, vt ſtatim.*

Tripodas meos] *oraculum meum, certius mihi & ſacratius Delfico tripode; de quo conſule Cælium lib. 8. cap. 15.*

787 Triuiæ] *Hecates, ſeu Dianæ, ſeu Proſerpinæ; quæ triuiis præerat, & triplici facie pingebatur. Ouidius:*

Ora vides Hecates, in tres vergentia formas:
Seruet vt in ternas compita ſecta vias.

tergemina Virgilio, triformis Horatio & aliis. Latius exponit Euſebius li. 3. de præparat. Euangel. cap 3. tradens Lunam dici Hecaten propter varias corporis eius formas, quas à diſtantia Solis ſumere videtur. Triformem quoque eius eſſe virtutem. nouilunij virtutem, candidis & aureis veſtibus & ardenti face ſignificare: calathum verò, cùm iam media ſit, deſignare, quoniã creſcente lumine fruges maturat: plenilunij virtutem ferrugineo colore denotare. verba ſunt; ἑκάτη δὴ ἡ σελήνη πάλιν, τῆς περὶ αὐτὴν μεταχηματίσεως καὶ κατὰ τοὺς χηματισμοὺς δυνάμεως. διὸ τρίμορφος ἡ δυνάμις, τῆς μεν νουμηνίας φέρουσα τὴν λευχείμονα καὶ χρυσοδάνδαλον, καὶ τὰς λαμπάδας ἠμμένας. ὁ δὲ κάλαθος, ὃν ἐπὶ τοῖς μετεώροις φέρει, τῆς τῶν καρπῶν κατεργασίας, ἃς ἀνατρέφει κατὰ τὴν τοῦ φωτὸς παραύξησιν. τῆς δ' αὖ πανσελήνου, ἡ χαλκοσάνδαλος σύμβολον, *&c. Apud Porphyrium ſic loquitur Luna; citante Euſebio extremo lib. 4.*

Hδ' ἐγὼ εἰμι κόρη πολυφάσματος, οὐρανόφοιτος,
Ταυρῶπις, Τρικάρηνος ἀπηνὴς, χρυσοβέλεμνους,
Φοίβη ἀωειροτεχνὴς, φαεσίμβροτος εἰλείθυια
Τρισοίχου φύσεως συνθήματα τρισσα φέρουσα.
Αἰθέρι μὲν, πυρόεσσιν ἐιδομένη εἰδώλοις,
ἤέρα δ' ἀργεννοῖσι τροχάσμασιν ἀμφικάθημαι.
Γαῖα δ' ἐμῶν σκυλάκων δνοφερῶν γένος ἡνιοχεύει.

quorum compendium continet vulgata verſio non ſententiam, vt alia quoque pleraque concisè nimis reddita, neque ex fide:

Naturæ triplicis ego ſum Lucina puella,
Taurea, itemque triceps, miſſa è cælo aurea Phœbe
Quam multæ variant formæque, trináque ſigna:
Quæ terna & ſimulacra fero, terræ, aëris, ignis.

Incertus auctor, ſed vetus:

Terret, luſtrat, agit; Proſerpina, Luna, Diana;
Ima, ſuperna, feras; ſceptro, fulgore, ſagittâ.

& Prudentius libro 1. contra Symmachum; de Proſerpina:

Et regnare ſimul cælóque, Erebóque putatur;

Nunc

Nunc biiuges frenare boues, nunc ſæua ſororum
Agmina vipereo ſuperis immittere flagro:
Nunc etiam volucres caprearum in terga ſagittas
Spargere: térque ſuas eadem variare figuras.
Denique cùm Luna'ſt, ſubluſtri ſplendet amictu:
Cùm ſubcincta iacit calamos, Latonia virgo'ſt:
Cùm ſubnixa ſedet ſolio, Plutonia coniux.
Si verum quæris, Triuiæ ſub nomine dæmon *&c.*

Qui locus me admonet, ne lectorem celem, aliquando me aduertiſſe verſum illum Prudentij: Denique cùm Luna'ſt, *&c. cum duobus ſequentibus referri ab Higyno lib. 4. Aſtronom. c. de Lunâ, non citato auctore, ſi vulgatis exemplaribus, quæ ſola vidi, credimus. nam ego quidem cenſeo nunquam illos ab Higyno poſitos, ſed ab impudenti quopiam ſciolo inſertos. conferas præcedentia cum ſubſequentibus; facilè deprehendes eo loci minimè neceſſarios. Idem opinor bonorum adulterator librorum etiam lutulentas manus iniecit paullo priùs in cap. de Sole, tribus eodem modo Prudẽtij verſibus intruſis. Etſi enim hunc Higynum ab antiquo illo, Auguſti liberto, (diſſentit Turneb. lib. 16. aduerſar. cap. 1.) alium credam; non tamen tanto poſteriorẽ Prudentio, vt eius verſus eo nec nominato planè præter rem mutuari voluerit. Citantur etiam priores duo à Calpurnio Baſſo comment. in Germanici Phainom. ſimili ſimilis plani flagitiô: niſi Baſſus iſte ignobilis quiſpiam & tanto recentior Prudentio; vel imponant, qui Calpurnio Baſſo commentarios illos inſcribunt.*

792 Propiore] *præ metu artius ſtricto, & ad ſe propius adducto: vel propiore nobis, quia cælo deducitur.*

795 Dictynna] *Cretenſibus quidem Dictynna dicitur Dianæ ſocia Britomartys, quæ, caſtitatis tuendæ causâ, ſe in mare præcipitauit (Pauſan. Corinthiac. ſeu lib. 2.) obtinuit tamen, vt hoc nomine Diana intelligatur, cui id tribuunt Græci Latiniq.: & in Laconiâ fuit ædes Dianæ Dictynnæ, teſte Pauſaniâ in Lacon. ſeu lib. 3. quod retib. delectetur. rete enim* δίκτυον.

797 Ceſpite] *Apollonij verſus, ſic vertunt:*

Obſerua, medium vt nox fecit humida curſum,
Fluminis ipſe petas vndas, vbi lotus, & vnus
Cyaneâ veſte indutus, fodere ipſe memento
Mox foueam. iugulata tibi ſit protinus agna
Femina, & ibi ſuper foueâ pyra ſtructa cremetur.
Atq. voces Hecaten Perſeida, melláque libans
Dulcia munera apum, places hanc. ſacríſque peractis
Rurſus abire pyrâ moneo. conuertere nullus
Te retrò ſtrepitúſve pedum, fremitúſve caninus
Cogat. nam ſacri fiet labor irritus omnis.

confer etiam cum ſacro Tyreſiæ in Oedipo.

805 Ramus] *qualem ſomno tribuit Virgilius:*

Ecce Deus ramum Lethæo rore madentem

K Víque

Víque ſoporatum Stygiâ —— arbores ad Stygem natæ veneficiis idoneæ habebantur.

806 Sacro feriam brachia cultro] ritus ſacerdotum Baal 3. Reg. 18. item Cybelles, & Bellonæ.

812 Quod ſi nim.] inuocabant Hecaten Magæ; ſed quia ſciebant iracundam & terribilem & ad malum pronam, id non ſine præfatione: ab iracundiâ enim Brimo dicta; & à ſæuis terriculamentis, quæ in aduentu eius cernebantur, & à fremitu qui tum terribilis audiebatur. declarant enim hoc pacto hunc locum iſta Scholiaſtæ Apollonij in lib. 3. δοκοῦσι γὰρ αἱ φαρμακίδες τὴν Ἑκάτην ἐπάγεσθαι. Βριμὼ δὲ αὐτὴν προσηγόρευσε, διὰ τὸ φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν τῆς δαίμονος καὶ φάσματα ἐπιπέμπειν τὰ καλούμενα ἑκατεῖα. καὶ πολλάκις αὐτὰ μεταβάλλειν τὸ εἶδος, διὰ τὸ Ἔμπουσαν καλεῖσθαι. ἢν παρὰ τὸν βρόμον, τὸν τοῦ πυρὸς ψόφον. τόσος γὰρ πέλιται βρόμος. ἡ γὰρ θεὸς λαμπαδοῦχος· τὸ δὲ Βρι ἐπιτάσεως ἐστὶν, ὡς τὸ-βρ-Ἰηπνος ὄβριμος Ἄρης. Ἴσως οὖν Βριμὼ, ἡ μεγάλην ἔχουσα μῆνιν βριμηνίς τις οὖσα.

814 Perſei] Hecate Perſei Regis filia, Solis neptis, teſte Dionyſio Mileſio; vel Ariſtæi iuxta Pherecydem filia, vel Iouis & Aſteriæ iuxta Muſæum. Bacchylides noctem illi dat matrem; Ἑκάτα δαδοφόρου νυκτὸς μεγαλοκόλπου θύγατερ. In Orphicis dicitur Cerere nata:

καὶ τότε δὴ Ἑκάτην Δηὼ τέκεν εὐπατέρειαν.

Hanc Dionyſ. Mileſius in Argonaut. ſcribit, occiſo patre Perſeo, Aeethæ patruo nupſiſſe, eiq́ peperiſſe Medeam & Circem; fuiſſe virilis animi mulierem, venationi & medicinæ veneficiisq́ deditam. vide verba Dionyſij apud Schol. Apollonij in lib. 3. ver. 200. Heſiodus & alij diſſentiunt. vide aduerſar.

823 Prometheus] alludit ad vulgatam traditionem Heſiodi, Horatij & aliorum; Prometheum ſubduxiſſe furto ignem cæleſtem, atque mortales ignis vſum docuiſſe. Plato, de hac re latè agens in Protagorâ inter cetera; ἀπορίᾳ οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί. ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῳ ἢ χρησίμην γενέσθαι. καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχε. Cúmque aliam ſalutis humanæ viam conſultans Prometheus non inueniret, ſurripuit Vulcani Mineruæq́ue artificioſam pariter cum igne ſapientiam. neque enim fieri poterat, vt eam ſine igne quis nanciſceretur, vel etiam vteretur. Eum itaque ſic hominum generi Prometheus intulit, atque ita ſapientiam, quæ victum ſuppeditat, conſecuti ſumus.

826 Mulciber] Vulcani ignes inſopibiles eſſe putabant. ideo meminit Martianus Capella lib. 1. Lemnius faber inſopibilis illi perennitatis igniculos accendit.

828 Mediæ dona Chimæræ] Mediæ. quia auctoribus Heſiodo & Homero, capite leo, ad caudam draco, medio corpore chimæra, horrendè efflabat vim ignis ardentis. ideo flammiuomam vocat Epinicus in Suppoſitit. apud Athenæum lib. 11. & apud eundem lib. 13. dicitur Chimæra ſcortum ſignificare; eodemq́ ſenſu Pierius lib. 1. 10. & 14. Hieroglyph. ad laſciuiam retulit. quia

quia (vt tradit Fulgentius li. 3. Mytholog.) laſciuia amoris inuadit ſaltu leonino, procacitatem deinde igneam inducit, vltimò venenum & pœnitentiam infundit. Heſiodi interp. & D. Nazianzenus orat. 1. in Iulian. accommodant tribus partibus Rhetorices: per leonem denotari iudicialem, ob terrorem qui reis incutitur: per capram, demonſtratiuum, quòd in eo dictio plurimum laſciuiat: per draconem, deliberatiuum propter argumentorum varietatem, longioresq́ circumductus, & quaſi ſpiras quibus opus in perſuadendo. Re ipsâ fuit Chimæra mons Lyciæ igniuomus, teſte Pomponio lib. 1. cap. 15. cuius aquis flammas accendi, fœno aut terrâ exſtingui tradit Plinius lib. 2. in eius cacumine leones, in medio capræ, in imo ſerpentes degebant: vnde nata fabula, de qua conſule Heſiod. in Theogon. Homerum & Euſtath. Iliad. ζ'. Pindarum Olymp. 13. Apollodor. lib. 2. Biblioth. Strabonem lib. 15. Plutarch. in Parallel. Higyn. Palæphatum & Albricum.

830 Tauri] flammiuomi, quem Hercules occidit; vel potiùs quos Iaſon domuit, de quibus alibi: Flammeum Aeethæ pecus.

831 Meduſæ] Tres Gorgones Phorci filiæ, Meduſa, Steno, Euryale, vnicum oculum, quo viciſſim vtebantur, humeros alis, caput anguibus pro comâ ornatum, dentes inſtar apri quadriennis, vngues æreos habebant. Surrepto Perſeus oculo, Meduſæ caput amputauit; cuius è cruore ſtatim nati Chryſaor & Pegaſus, & in Africâ varium genus ſerpentium. qui caput intuebantur, ſaxei fiebant. Heſiod. in Theog. Ouid. in Metamorph. Apollodor. lib. 2. Biblioth. Higyn. in fabulis, & Baſſus in Germanic. Apollonius & Scholiaſt. ſub fin. lib. 4. Mythologias ſuggerunt Piſidas lib. de vitæ vanitate. Izaac. in Lycophron. Fulgent. lib. 1. & 3. Pierius lib. 16. Hieroglyph. Ad hiſtoriam reducunt Diodorus lib. 3. Athenæus lib. 5. cap. vlt. Pauſanias in Corinth. ſeu lib. 2. & Albricus lib. de Imaginib. Gorgonidum inſularum meminit Plinius lib. 6. cap. 31. Quædam Lilius Syntagm. 5.

830 Semina flamæ] ſic Lucretius lib. 1. Semina ardoris.

839 Latratus] latrabant canes Hecatæ comites.

Theocrit. εἰδ'. 2.

—— κύνες ἄμμιν ἀνὰ πτόλιν ὠρύονται.
ἁ θεὸς ἐν τριόδοισι.

—— canes nobis per vrbem latrant:
Dea autem adeſt in triuiis.

Virgilius 6. Æneid.

—— viſæq́ue canes vlulare per vrbem
Aduentante Deâ ——

Horatius libro 1. Sat. 8.

—— ſerpentes, atque videres
Nocturnas errare canes ——

Videndi Lilius Syntagm. 12. Turnebus lib. 13. aduerſar. cap. 12. & lib. 16. cap. 4. & quæ dicemus Oedip. verſ. 569.

840 Sacros edidit ignes] nam illâ aduentante ſolum tremebat, & thedarum fulgur cernebatur, auctor Scholiaſt. Apollonij, & Turn. li. 15. cap. 8.

IN CHORVM.

857 Genæ] *pro parte quâ viris primùm barba naſcitur. ita Pacuuius:*

Nunc primùm opacat flore lanugo genas. *notat Feſtus, addens etiam eas partes, quæ ſub oculis, genas dici, & ipſas quandoq; palpebras.*

862 Tigris] *De tigridis amore in catulos & arte quâ capitur, de furore relictæ in litore, de ſpeculo quo retardatur, de ſponteneâ morte multa, præter Claudianum Plinius lib.8.cap.10. Solin. Polyhiſt.cap.21. D. Ambroſ. libro 4. Hexamer. & Eucherius eo refert illud Iobi, iuxta Hebræorum contextum.* Tigris periit eo quod prædam non fuerit aſſecuta. *fuſiſſimè omnium Wottonus lib.5.de different.animal. cap.81.*

865 Frenare] *præcedentem verſum, ex coniectura, poſt tres qui ſequebantur, edi iuſſi. Non comparat Medeam chorus tigridi, quod iras & amores nequeat frenare; ſed quod furore cæca huc & illuc pedes ferebat, nullo in loco valens conſiſtere, quam iræ vehementiam poſtquam graphicè chorus; ſubiungit ἐπιφωνηματικῶς,* Frenare neſcit, *&c. Quod ſi vulgatum tuearis ordinem, cogêre cum vett. impreſſis,* τὸ; ſic, *omittere.*

870 Colchis] *à patriâ. ſic etiam vocat Archias lib.1. Epigramm. ſic Latini poëtæ cuncti. Corintheam tamen fuiſſe Medeam, cenſent Scholiaſt. Apollonij & Pindar. Olymp. 13. quia Corinthus paterna eius poſſeſſio. vt docet Eumelus his verſibus:*

ἀλλ' ὅτε δ' Αἰήτης καὶ Αλωεὺς ἐξεγένοντο,
Ἠελίουτε καὶ Αἰντιόπης, τότε ἄνδιχα χώρην
δ' ἄσατο παισὶν ἑοῖς, Υ῞περίονος ἄγλαος υἱός.
ἣν μὲν ἔχ' Αἴσωπος, ταυτὴν πόρε δῖω Αἰλωεῖ.
ἣν δ' Εφύρην, κτέατεσ' Αἰήτη δώκεν ἄπαζαν
Αἴητης δ' ἄρ' ἑκὼν, Βούνῳ παρέδωκε φυλάσσειν
εἰσόκεν αὐτὸς ἵκοιτ' ἢ ἐξαύτοι ὅτις ἄλλος
ἢ παῖς ἠδὲ υἱώνος, ὅ δ' ἵκετο κόλχιδα γαῖαν.

ait Hyperionis filium Apollinem, filiis ſuis ex Antiopâ, Aeetæ & Aloëo, hereditatem ſic diuiſiſſe; vt Aloëus vicinam Aſopo Regionem, ſed Corinthum Aeetes acciperet vniuerſam. Aeëthæ portionem ſuam diſplicuiſſe, & Buno retinendam cuſtodiendamq; tradidiſſe; donec quis ex ipſo filius nepósve, olim illam reddi poſtularet: atque ita Aeëtam Colchos profectum, ibi imperaſſe neglectâ Corintho. Aliam præterea rationem reddit Pindari Scholiaſtes, ſed minus veriſimilem.

877 Dux noctis heſperugo.] *hoc loco Moguntin. manuſc. & impreſſi tres Venetiis, vnus Herbipol. & vnus Baſileæ conſtanter;* Dux noctis Heſperus. *ſic etiam iidem ſup. ver. 856.* Quis credat exulem, *non;* exulãtem. *& ver. 864.* Gangeticum nemus, *abſque;* ſic. *Sed alij codices agnoſcunt,* Heſperugo, *& numeri poſtulant. Stella Veneris, de qua Plinius lib.2.cap.8. Cicero de nat. Deorum. Cleomedes libro 1. Meteor. de eadem Iob cap.38.* Numquid producis Luciferum in tempore ſuo, & Veſperum ſuper fines terræ conſurgere facis? *paſſim poëtæ. Piſidas:*

Η τίς τὸν αὐτὸν εὐσύνοπτως ἀστέρα,

Καὶ

Καὶ Φωσφόρον γνοὺς, καὶ σκοπήσας Ἕσπερον,
Οὐκ οἶδ' ἐν αὐτὸν ἐργάτην δ' ἱπλοδρόμων,
Κήρυκα νυκτὸς, καὶ προφήτην ἡμέρας. *Morellius:*

Quiſve vnum & idem ſidus acri lumine
Modò Phoſphorum, modò Veſperum, ſi perſpicit;
Hoc neſciat binorum opificem curſuum,
Lucis prophetam, noctis eſſe nuncium?

Cinna in Smyrnâ:

Te matutinus flentem conſpexit Eous,
Et flentem paullo vidit pòſt Heſperus idem.

Manilius lib. 1.

Nec matutinis fulgeret Lucifer horis,
Heſperus immerſo dederat qui lumen Olympo.

Seuerinus Boëtius:

Et qui primæ tempore noctis
Agit algentes Heſperus horas,
Solitas iterum mutat habenas
Phœbi pallens Lucifer ortu.

Martianus Capella lib.8.de Nupt. Philolog. ſcribit Veneris ſtellam aliquando ſolem tranſcurrere, aliquando ſubſequi; aliquando ſuperferri, nonnũquam ſubiacere: nunc facere ortum, & vocari Luciferum; nunc poſt occaſum Solis effulgere, & veſperum vel veſperuginem nominari. Diuerſis ergo, non eodem die; manè ſolis ortum præcedit, & veſperi ſubſequitur: quod etiam ex Varruuio deprehendas. Cicero quoque in lib.de Vniuerſit. teſtatur Luciferum curſum habere ſolis celeritati parem, & ita fieri vt modò vincat, modò vincatur. quando ſole tardior eſt, tunc oritur mane ante ortum ſolis, eumq; præcedit; quando celerior, tunc veſperi ſubſequitur occidentem. Gloſſar. Veſperugo ἕσπερος. *Vocatur Heſperus etiam Noctifer & Nocturnus, teſte Turnebo libro 24. aduerſ. cap.27. Catullus:*

Iamdudum Oetæos oſtendit Noctifer ignes.

Plautus in Amphitruone:

Credo Nocturnum obdormiuiſſe ebrium.

Papinius: Roſcida iam nouies cælo dimiſerat aſtra
Lucifer, & totidem Lunæ præuenerat ignes
Mutato Nocturnus equo —— *qui locus potuit virum doctum admonere, cuius demortui in Plautum commentarij editi, ne Nocturnum noctis Deum exponeret. Quis enim apud poëtas noctis Deus? Noctem ipſam, Deam dici inuenio: noctis Deum, non magis quàm diei. Niſi fortè ſic Martianus Nocturnum accepit lib.1. cùm illum Conſentibus, Penatibus, Laribus, & Opertaneis adnumerat. Gloſſar.* Noctiuago νυκτοδρόμος.

IN ACT. V.

886 Vt iuſſus] *ſic Herbip. & Venet. Bernardini, ſic Lugdunenſ. ſic m.ſ. Caietan. neſcio cur mutarit, in;* Et iuſſus. *inde N.* Emiſſus. *ait: ſic furere flammas, quaſi ex præſcripto & mandato.*

 890 Effer

890 Effer citatum.] *Euripides:*

O quæ dirum nefariè designasti facinus
Medea, fuge, fuge; seu potes, nauigio;
Seu volucri per terram vehiculo.

Pelopeia] *Corintho. nam & Isthmo Pelops imperauit.*

899 Iamque sic temet] *vulgatis consentiunt Eguian. & Mogunt.m.s.*

933 Non sunt mei] *Sophista quidam sic facit loquentem*; Occide Medea Iasonis filios, hominis iniqui, improbi patris, hospitis mali: *apud Stobæi Neophronem ita Medea secum deliberat:*

Age verò. quid facies anime? consulta benè
Priusquam pecces, & carissima
Tibi reddas infensissima. quo tandem exis miser?
Reprime voluntatem & vim impiam.
Sed quid hæc lugeo: cùm animam meam
Videam deseri atque negligi,
A quibus id minimè oportebat? molles scilicet
Et timidi sunt, huiusmodi mala qui tolerant.
Ne relinquas anime teipsum in malis.
Hei mihi! stat sententia. ô pueri ex oculis
Discedite. iam mihi cruenta magnum
Subiit rabies animum. ô manus! ô manus!
Ad quale facinus armamur! Heu quid
Tantum infelix audebo; quæ diuturnum laborem breui
Perditura meum pergo tempore!

939 Vt sæua.] *Ouidius in epist. Cydippes:*

Ipsa velut nauis iactor, quam certus in altum
Propellit Boreas, æstus & vnda refert.

Papinius libro 1. Thebaid.

Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus
Vela trahunt: nutat mediæ fortuna carinæ.

eadem comparatione vtitur lib.3.

849 Oculis pereant patris] *sic Moguntin. Herbipol. & tres Veneti: recentiores addiderunt*; sed oculis per.pat. *quidam*; in oculis per.pat. *amplector vet.cod. Lipsij in quo*; gementes. osculis pereant patris.

853 Inuisam manum] *non malè quidam lib.*domum. *solitum suum hospitium, pectus meum, inuadit ira & furor.*

955 Natos] *Duos fuisse voluit etiam Ouidius 7. Metamorph. Apollodor. lib. 1. Biblioth. & Hygynus cap.25.*

960 Anguis] *visis furiis & audito verberum sono, ad insaniam homines adigi credebant, patet hic & Herc.Fur. actu 4.*

Flammifera Erinnys verbere excusso sonat, *&c.*

idem Horatius, vt intelligo, de Bellonâ significauit lib.2. Sat.5.

——— quem cœpit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.

hic

hic inquit insanus, non attonitus tantum, censendus.

963 Frater] *Absyrtus, quem conueniunt omnes ab impiâ sorore laniatum: sed Pacuuius & Diodorus Aegyaleum vocant. plerique volunt fuisse germanum fratrem, Sophocles in Scythis vterinum tantùm. Timonax τῶν σκυθικῶν. β'. & Apollonius lib.3. ob formæ præstantiam Phaëtontem nominarunt. Quidam Medeâ natu maiorem faciunt, quibus fauet Valerius Flaccus; Pherecydes in lib.7. à Medeâ ex cunis infantulum sublatum, & in mari postea necatum tradidit; quod tamen in patrius ædibus patratum mauult Sophocles in Colchid. sed Apollonius propè Istrum, Plinius in insulis quæ ab hoc facinore Absyrtides nuncupatæ. vide Scholiast. Apollonij in lib.4.*

976 Approba populo manum] *contra Horatij præceptum filios coram populo trucidat. quia tãtus furor, quantum superius descripsit, supremo actu, quem oportet multum assurgere, nudâ commemoratione, pro dignitate exprimi nequiuisset. spectandum fecimus, non narrandum auditoribus fuit. decorum ergo seruatum. aliter Riccius conatur excusare, lib.1. de imitat. Mihi videtur melior causa, quam dixi.*

978 Auctorem] *manusc. Eguianus*; auctricem. *nouè.*

986 Dum faciunt] *dum sustinent facere.* ἐμφατικῶς.

992 Inuitam] *manusc. Moguntin. & excusi veteres omnes*; inuisam. *vno sensu: odit me voluptas & lætitia, subit tamen.*

996 Congere] *Euripides:*

IA. Me hæc funera sepelire & lugere sinas.
MED. Minimè. quando ego ipsos hac sepeliam manu,
Delatos in templum Iunonis Acreæ Deæ.

1010 Nimium est] *Moguntin.* Minimum. *rectè, si sic dispungas.*

——— vt duos perimat, tamen
Minimum est. dolori numerus angustus meo.

1014 Morámque saltem, &c. *vt excudi, legitur in o.l. impressis & m.s. Lipsius tamen censet* hæc confusa, nec sanæ mentis. Iason (inquit) cupit statim interimi liberos, non tractim mori & per singulos artus. Ea enim sententia primi versus. At pugnat ecce alter, & quærit supplicij moram. Denique Medea respondet quasi ex voto, & exorata. Omnia (*addit*) contra sunt. *& suspicatur versus præposterè locatos, & digerendos sic:*

——— haud vltrà precor.
MED. Perfruere lento scelere. ne propera dolor,
Morámque saltem supplicibus dona meis.

ita enim se malle quàm, suppliciis. *Istâ mente.* Optas, inquit Medea, citò defungi hoc spectaculo? haud fiet. & cum irrisione, Ne propera mi dolor, & moram saltem indulge his qui tibi supplices. *Hæc ille. Fateor multo concinniùs. si quis mauult nihil mutari, Bernardinum fortè sequatur; qui vult postulare Iasonem, vt si filium velit occidere, moram donet ad fugiendum, ne scelus tantum spectare cogatur. & Medeam respondere, id sibi gratum. nolle se festinare. restare temporis satis. sed quis frigere istud non videt? Acutius N. lib.2. suspicion. cap.XI. secundo versu nõ quæri supplicij moram,*

sed

„ *sed festinationem. cùm enim (ait) petit donari moram suppliciis suis, nihil*
„ *aliud petit, quàm vt maturentur. Ratio hæc est, si moram donauerit Medea,*
„ *non iam amplius erit in eius manu. acumen est scholasticum. Quod ego quidem non capio. mõstri simile, moram qui petit, festinationem petere; qui petit differri supplicium, petere vt maturius sumatur. quasi dicas, qui ait, negare; qui abnuit, annuere. Ausi hæc alij, audendum & nobis nonnihil. versiculum* 1017. *puto non sua in sede nunc inueniri; reduxerim ad* 1006. *hoc modo:*

Me dede neci, noxium macta caput,
Infesta memet perime. MED. misereri iubes.
Hac qua recusas, *&c.*
& postea:
Meus dies est, tempore accepto vtimur.
Benè est, peractum est, *&c.*

Ipse occidi malebat Iason, quàm filios se coram. At Medea, Velles (ait) mori. remedium & portum malis quæris. ast mihi certum te nece filiorum in oculos ingestâ, quod summè malum metuis, excruciare. & simul cum minis vno infantulorum iugulato, alterius quoque cædem parat. vt hunc eripiat; vnum dicit Iasõn pœnæ sufficere. Nec duos iram & tumorem animi sui explere subinfert illa posse. & occiso reliquo; scrutaturam se gladio numquid Iasonium adhuc in visceribus lateat. Refert Ias. non ingratum id sibi spectaculum fore, nec supplicem se illi vltrà: mortuis liberis, peragat cœpta; se quoque ipsam interficiat. hoc spectaculum sibi remissionem quandam & moram doloris fore (morámque saltem) *Quibus verbis efferatur aspis illa, & abiectâ suæ necis mentione, pergit insultare afflicto. Ego verò largiar tibi moram lugendis, lauandis, sepeliendis liberis: adspectum quoque vindicis tuæ. quæ duo Iasõni acerbissima, viperam illam videre sanguine liberorum madentem, audire insultantem, & vlcisci nequire.*

1017 Misereri iubes] *vide Herc. Fur. versu* 512.

1022 Gemini serpentes] *Ouidius:*

Nunc ego Medeæ vellem frenare dracones.

1024 Aliti curru] *de quo Terentius, Varro, Marcipore:* Dixit Aeetæ Regi Medeam aduectam per aëra in rheda anguibus. *sic rescribo apud Nonium in* rheda, *vbi legebatur:* Varro Marcipore dixit, dixi regi Medeam, *&c. & Nonius monet ibi rhedam pro curru poni: propriè tamen Gallica vox est, & duarum rotarum vehiculi genus. An ab anguibus Medea vocatur* Anguicia? *nam glos.* Μηδείαι, anguicia. *nempe ab anguibus carmine ciendis. Quare apud Horatium lib. 1. Odar.* Te nemus Anguiciæ, *& apud Silium lib.* 8. Anguiciam *non* Anguitiam *legendum, idq; de Medea ipsâ, non eius sorore, vt volunt, capiendum. Porrò non temere hoc de curru alite confictum. dæmones enim, etsi naturâ suâ corpus graue huc illuc ferri per aërem nequeat, præstare id possunt; quod non de assumptis modò corporibus; quod communiter theologi concedunt;* (*D. Thom. in 2. d.* 8. *a.* 3. *D. Bonauent. ibid. q.* 8. *Scotus q.* 1. *Durand. q.* 2. *& ceteri*) *sed de non assumtis etiam quantumuis magna sint, dummodo per id vniuersi ordo à Deo præstitutus non immutetur, omnino certum existimo. Transferre ergo potest homines de loco in locum, etiam valde distantem, idq; fecit interdum. nam duo millia porcorum præcipitarunt mali angeli in mare, Marci* 5. *& Satanas transtulit Christum Dominum à deserto in Hierusalem, & ab Hierosolymis in montem excelsum, Matth.* 4. *vt SS. Chrysost. Augustinus, Ambros. Gregorius, & cæteri Patres omnes obseruant: imò & D. Eusebius Emissenus à malo spiritu in desertum ductum significat, sed hoc à D. Chrysost. Euthym. Gregorio, & reliquis non recipitur. Boni angeli Philippum Diaconum, & Abacuck asportarunt, in Act. cap.* 8. *Daniel. vlt. Simon Magus à multis inspectantibus visus est in cælum eleuari, vt referunt D. Clemens Rom. lib.* 6. *constit. Apostolicar. Hegesippus lib.* 3. *D. Cyrillus Hierosol. Catech. Mystagog.* 6. *D. Epiphanius, Theodoretus, & alij. Confirmatur idem, quia multi reperti sunt in locis distantissimis eò à Diabolo translati, vt testantur Alphonsus Castro libro* 1. *de hæret. punit. cap.* 16. *& Siluest. libro* 2. *de Strigib. de Pythagorâ Laërtius, de Apollonio id testatur Philostratus, de aliis Pompon. Mela lib.* 3. *cap. de Atlante monte, Plinius li.* 1. *cap.* 5. *Solinus in Polyhist. Olaus Magnus lib.* 3. *Region. Aquilonar. cap.* 11. *Spranger in Malleo malefic. & Spina q. de Strigib. cap.* 5. *&* 12. *& contra Ponzinibium Apolog.* 1. *cap.* 4. *Grillandus lib. de Sortileg. Nec audio plerosque iuris Canonici interp. qui vehementer ab hac sententiâ abhorrent, auctoritate c. Episcopi.* 26. *q.* 1. *vbi id ludificationi sensuum adscribitur. Vellem attenderent verba canonis; quæ satis innuunt, ibi non tradi hoc nunquam fieri, vt verè loco moueantur; sed dumtaxat, non semper id fieri, verùm sepenumero decipi maleficos. Voluit enim Conc. Ancyranum, non vim eam dæmoni adimere, sed maleficarum opinionem conuellere, quæ nunquam se falli, sed semper id verè euenire credebant. Nam, vt plurimum, mente dumtaxat abalienantur, quod etiam Olaus ipse vidisse se testatur. De huiusmodi extasi, quam agnouit Plato, non malè accipias illud Virgilij* 4. *Æneid. alio quoque sensu intelligendum:*

Hæc se carminibus promittit soluere mentes
Quas volet ——

Vehar] *euasit ergo, vt & postea manus Thesei: post obitum credita Medea nupsisse Achilli, auctores Ibycus, Simonides, & Apollonius, & in Ambrâ Politianus.*

1025 Sublimi ætheris] *sic manuscripti ferè omnes. sic veteres impressi quattuor. sic Lugdunens. sic Basileens. malè ergo N.;* æthere. *& manusc. Moguntin.* sublimis ætheris. *porrò* sublimus, *notum Prisciano & Nonio, sicut* sterilus, hilarus, *&c. Sallustius libro* 3. *histor.* sublima nebula cælum obscurabat. *Lucretius lib.* 1.

Ar nunc per maria ac terras sublimáque cæli

1026 Testare nullos.] *nam si qui forent, tantum scelus viuere non paterentur. Ethnicorum more: quibus supplicia malorum, Deos esse; impunitas, non esse persuadebat. apud Euripidem in Bacchis Cadmus:*

εἰ δ' ἐστὶν ὅστις δαιμόνων ὑπὲρ φρονεῖ,
εἷς τοῦδ' ἀτήσας θάνατον ἡγείσθω θεοῦς.

Fabius lib. 1. Inst. cap. 5.

Sic explicant Castrovbi sup. & Bernard. Basin. de artib. Magicis propos. 9.

Quod si sit vllus qui Deos contemserit,
Huiusce visâ morte iam credat Deos.

Electra apud Sophoclem:

ὁι δὲ μὴ πάλιν
δώσουσ' ἀντιφώνους δίκας,
ἔρροιτ' ἂν αἰδὼς, ἁπάντων
τ' εὐσέβεια θνητῶν.

Neque rursum illi
Iustas soluant pœnas:
Effluet omnis pudor, & pietas
Homines inter nulla futura est.

Huc pertinent illa Virgilij 1. *Æneid.*

Et quisquam numen Iunonis adoret
Præterea, aut supplex aris imponat honorem.

Athenagoras in legatione scribit ab Alcmane & Hesiodo Medeæ diuinos honores tributos.

COM.

COMMENT. IN OEDIPVM.

ARGVMENTVM.

Edipus Laij & Iocastæ filius, huius etiam maritus, illius occisor, Thebis regnabat, quando dira pestilitas ciuitatem inuasit. consultus Apollo, Laij necem, interfectoris exilio expiandam, & luis finem fore, respondit. Ignorabatur nomen interfectoris. Creon itaque vnà cum Tiresiâ vate mittitur vmbras per Necromantiam euocaturus, vt ab illis, quod extispicio & capnomantiâ nequiuerant, rescisscant: quis reus ille, quem Phœbus innuebat. Respondet Laij vmbra, ipsum esse regem Oedipum Negat ille: sed tandem nimiâ curiositate, mala sua sibi & aliis patefacit. Denique ingenti in se ipsum irâ percitus, sibi oculos effodit, in pœnam criminum quæ ignarus & imprudens consciuerat. Iocasta quoque se gladio confodit. Fugit orbus oculis in exilium.

IN ACT. I.

1 DVBIVS] *quia obscurus, nubilus, & quid medium inter lumen & tenebras.*

3 Luctifera] *sic plerique N.* luctifica.

4 Iam cernet] *Burdigal.* perspiciet. *rectè Moguntin.* prospiciet.

Solatas] *viduatas, desertas hominibus.*

11 Obiacent] *minus rectè Moguntin.* adiacent.

12 Parentis] *putatiui. nam Polybus Corinthi Rex, Oedipum, regis Laij patris iussu expositum feris, pro suo aluerat.*

13 Vagans] *Moguntin.* vagus.

16 Delphicæ Laurus] *duo fuere oracula Delphica, sine quibus hæc fabula nequit intelligi. prius Laio de liberis sciscitanti, redditum in hanc sententiam;* Poscere Laium liberos eique filium nasciturum, à quo ipsum necari fata sanxissent. Id enim illi Pelopem imprecatum, ob occisum à Laio filium. *posterius accepit Oedipus; huiusmodi:* Procul à templo Diis inuisa proles abscede; qui necati à te patris thalamum conscendes, & tibi ex matre fratres procreabis. *priore territus Laius natum Oedipum, pedibus ferro ignito foratis, feris obiici mandauit: posteriori metu Oedipus Corintho in exsilium profugit, & nolens oraculo fidem fecit.*

23 Non ego penates] *sic omnes præter N. Non inquit à quoquam iussus,*

sus, vel supplicium meritus, discessi Corintho: sed metuens, ne scelera de me prædicta committerem, naturæ iuri consului. vitaui parricidium, & incestum cum matre.

29 Cadmeæ lues] *Thebanæ, à quo etiam tota Bæotia olim vocata Cadmea, teste Thucydide lib. 1. inde Propertius:*

Cùm tibi Cadmeæ dicentur Pontice Thebæ.

32 Semper nouis] *non ornatus causâ additum,* semper, *sed vt funerum quandam continuationem significet. Liuius lib. 5.* Nec vllum erat tempus, quod à nouæ semper cladis aliquo spectaculo cessaret. *sic frequenter sumunt* ἀεὶ *& inserunt.*

34 Incolumis ergo, scilicet Phœbi reus] *sic omnes codices, præter Mogunt. qui;* incolumis ego, tu scilicet. *quid si* Incolumis ergo tu, licet Ph. r. *Tu, inquit, quem. Apollo parricidam & incestum iudicauit, audebísne sperare Diis inuitis, & quasi premium facinorum, salubre regnum? sed nihil muto.*

36 Fecimus cælum nocens] *sequitur elegans pestis descriptio, valdè elaborata, & plena imitationis. nam videntur præcipui poëtæ, in hunc quasi communem artis ostendendæ campum excurrisse. longum foret si singula hîc in commentariis referrem: melius duxi & vtilius, vt vno cursu iuuenes imitationis cupidi queant percurrere, quæ olim collegeram, in finem libri reiicere.*

38 Leues] *quidam;* lenes.

39 Æstiferi] *Moguntin.* æstigeri.

Canis] *orto ergo Cane seu Sirio hæc pestis viguit. nam ait, solem tunc in leonem primùm ingressum. Plinius:* Ardentissimo æstatis tempore exoritur Caniculæ sidus, sole primam partem Leonis ingrediente. *li. 2. c. 47. mens ergo nostri; Sol vectus Leone, auget æstum & calorem canis, flammâ suâ nos adurentis. verum id est. nam Calpurnius Bassus tradit, cùm Sol ad Sirium accesserit, Sirii calorem duplicari, & languore affici corpora.* Sirium *Græcè propter flammæ candorem;* caniculam *Latinè vocari. inde dies caniculares dici. Germanicus, de caniculâ:*

Cùm radios Solis tetigit, accenditur æstu.

Plinius effectus miros huius sideris recenset libro 2. cap. 40. & lib. 9. cap. 16. multa etiam ex Timosthene & aliis, Scholiastes Apollonii in lib. 2. ver. 518. De nomine non conuenit, nam sæpe canis *cùm* caniculâ *confunditur. cùm verè differant. nam duo sidera canum. Vnum canis maior: alterum canis minor.* Minor, *vocatur Græca nomine* Procyon *à Manilio lib. 5. Firmico li. 8. cap. 9. Plinio lib. 18. cap. 28. & Auieno in Arati versione, à Cicerone Latinè* Anticanis, *prior enim oritur & maiorem præuenit; hic propriè dicitur* Canicula. Maior, *propriè loquendo appellatur* ἁπλῶς Canis, *idem est Sirius, de quo noster; et si fortassis vtrumque sidus vno nomine complexus sit. Calpurnius Bassus apertè Maiorem vocauit Caniculam, his verbis:* Sirium autem stellam vocatam putant, propter flammę candorem, Latini autē ipsam *Caniculam* vocant. vnde & dies *Caniculares* dicuntur: *quia quandiu Sol in ipsâ est,* pestifera est: sed pro qualitate, *&c. Plinius etiam turbat. nam maiorem, vocat Caniculam d. lib. 2. cap. 40. & 47. & lib. 9. cap. 16. minorem verò*

verò li. 18. cap. 28. vt omnino ex præcedētibus & subsequentibus verbis oporteat coniicere, de vtrâ loquantur scriptores, quando Caniculam *memorant. Ambigua etiam est vox,* Canis, *de ipso sidere Maioris toto, & de stella vnicâ, eius in linguâ; quæ fulgentissima lucidissimaq́ est, & propriè* Sirius *nuncupatur, teste Ptolomæo. Etsi Higynus lib. 2.* Sirium *aliam esse stellam velit, quæ sit non in linguâ, sed in capite Canis maioris: verùm astrologi Ptolomæū sequuntur. Quod tamē Higynus scribit, eam esse stellam Isidis, hoc Ægyptiorum traditione astruitur; qui Isidem in cælū translatam à se* Sothim, *à Græcis* canem *vocari censent. & esse Sirium Isidis signum. quia Isis fertilitatis dea putetur, &* Sothim *ipsis fœturam significet, quæ Græcis* κύισις. *ita factum vt ab his illa stella* κύων, *à Romanis canis dicatur. quæ prolixius Mercurius Ægyptius, & ex eo Plutarchus lib. de Iside & Osiride.*

41 Deseruit amnes humor] *Aratus tradit Sirium vehementer exsiccare: & plerique volunt dictum à* σειριάω, *quia tunc fontes & flumina maximè arefiunt, & terra siccitate squallescit.* desicco, aresco.

44 Obscura cælo] *Sophocles:*

Vtinam igniferas excitet
Lampades Artemis;
Lyciorum quibus errat per
Culmina montium.

hoc est, vtinam serenos fundat radios, & clarâ luce micet.

45 Nouo] *insolita ferrugine, & tenebris obnubilatur. Mogunt.* vano. *vanè.*

49 Denegat fructum Ceres] *Sophocles;* —— οὔτε γὰρ
ἔκγονα, κλυτᾶς χθονὸς
αὔξεται. *Item:*
φθίνουσα μὲν κάλυξιν ἐγκάρποις χθονός.
Nil tellus producit, fertilis olim. *Item:*
Corrupta fertilis periit seges. *ad sensum, non ad verbum.*

Opinabantur etiam Ethnici Deum infensum sceleribus, non sinere (vt loquitur Pacuuius) grandiri frugum fœtum, nec mitescere. *vide Victorium libro 15. variar. cap. 20.*

Ceres] *Segetes ipsæ. Attici (testatur Clemens Alexand. in Protrept.) frumentum vocabant, Cererem; Thebani vitem, Bacchum. obseruo idē apud Romanos. hoc enim sensu Næuius:* Cocus edit Neptunum, Venerem, Cererem. *quo loco* Veneri *mallem* Liberum, *vel* Palladem *substituere. vt cocum significet abligurisse, pisces, panem & oleum, vel vinum. nam, vt Venus pro oleribus; exemplum requiro. certè nō pro lactucis, aut betâ. Et etiam alias scio apud Nonium Veneris nomen pro Bacchi nomine suppositum. Vide inf. ad ver. 488. De hoc loquendi modo Plutarch. in lib. de Iside;* ὥσπερ οἱ Διόνυσον τὸν οἶνον, Ἥφαιστον δὲ φλόγα, Περσεφόνην δέ φησί που Κλεάνθης τὸ διὰ τῶν καρπῶν φερόμενον πνεῦμα ποιητὴς δὲ τῆς ἐπὶ τῶν θεριζόντων,

τῆμος ὅτ' αἰζηοὶ Δημήτερα κωλοτομεῦσιν.

vt hi qui Bacchum pro vino, Vulcanum pro flammâ accipiunt. sic & Cleanthes alicubi Persephonem ait esse spiritum, qui per fruges fertur.

& quidam poëta de messoribus dixit: Cùm lecti iuuenes Cereris iam membra secarent. *mox eum morem reprehendit, vt non satis pietati consentaneum. Crassus verò apud Ciceronem 3. de Orat. quando proprium verbum proprio commutatur, grauem esse in oratione modum & sæpè sumẽdum censet*: ex quo genere (*inquit*) hæc sunt: Martem belli esse communem, Cererem pro frugibus, Liberum appellare pro vino, Neptunum pro mari. *&c. erat illi fortassis ante oculos locus ille Nævij.*

Ceres adulta] *crescit quidem culmus & spicum, sed ardore exarescit. fatebor tamen, mallem disjunctione aliâ, & mente: videlicet,*

——— denegat fructum Ceres,
Adulta, & altis flaua cum spicis cremat, *&c.*

Fallit agricolarum spem Ceres frugum Dea. sinit quidem adolescere & grandiri fruges; sed priusquam maturescant, præuenit messorum falcem. ipsa iam adultum, & altum, & flauum culmum, cum ipsis spicis succendit & adurit: atq; ita exarescente culmo, sterilis fit messis, nec vlli rei, non seges, sed paleæ.

53 Sed omnis] *Basileens.* & omnis. 55 Thalamos] *virum & vxorem.* 56 Quæstu carent] *Sophocles*:

Ast innumera ex vrbe,
Quæ cadit indefleta per agros,
Passim turba iacet ——— *idem etiam Liuius lib.* 25. Postremò ita assuetudine mali efferauerant animos, vt non modò lacrymis, iustóq. cõploratu non prosequerentur mortuos; sed ne efferrent quidẽ.

60 Properátque] *ipsâ numerorum celeritate properationem indicat.*

63 Suæque] *illi ipsi qui funus curabant, funus efferuntur; & illis exequiis, quibus alios honorabant, ipsi tumulantur. Nec malè*; Duæque. *geminæ vnius funeris exequiæ; cui ducebatur, & qui ducebat.*

64 Tum] *præterea, quinetiam.*

Corpora alienis] *Thucydides*: nam alij occupatis, quas alieni extruxerant, pyris, mortuum suum imponebant, ignémque subiiciebant: alij cùm alter arderet, superiecto, quem ferebant, abibant.

67 Pars quota] *significat non cinefacta, sed vstulata tantùm cadauera.*

70 Cadunt medentes] *Thucydides*: Ipsâ curatione alij ab aliis luem accipiebant. 71 Affusus] aduolutus.

85 Hoc stare certo] *tralatione à militibus sumtâ, quibus de gradu deijci turpissimum.* Gradum, *Liuius, Tacitus, ceteri, vocant locum quem in acie miles occupauit. Neque id* Regium *tantùm, sed virorum omnium officium. Nam; vt Cornelius ait decus illud Historiæ; & prudentiæ ciuilis doctor optimus; fortes & strennuos oportet contra fortunam spei insistere: timidi & ignaui solent ad desperationem formidine properare.*

91 Gigantes] *Gigantum vox sumitur sæpe pro quibusuis hominibus, feris, robustis, audacibus, superbis, impiis, confidentibus in vi brachij sui. sic sumi docent Gennadius in Genesim, & Theodoretus; item D. Damascenus, & D. Chrysostomus: cuius hæc sunt*: γίγαντας. οὐ ξένην πλάσιν, οὐ δὲ ξένην μορφὴν, ἀλλὰ τοὺς ἥρωας, τοὺς πολεμικοὺς, τοὺς ἰσχυροὺς, Gigantes, non inusitatum hominum genus aut peregrinum, non insolitam formam, sed Heróas & viros bellatores & fortes: *maximè tamen si vastâ ac procerâ mole corporis forent, quos Theodoretus vocat* παμμεγέθεις ἀνθρώπους. *Diuus Augustinus in Psal.* 32. *&* 87. *docet sumi pro superbis & fortissimis. Diuus Hieronymus pro inexpugnabilibus. & D. Hieronymi discipulus Philippus Presbyter lib. in Iob* 2. *cap.* 26. Gigantes appellat scriptura diuina, homines superbos, rebelles, & contumaces, vt fuit ille Nemroth Gigas venator contra Dominum. Diabolus quoque & sui, translato nomine Gigantes, propter superbiam nuncupantur. *Si tamen liber ille non potiùs Bedæ est. à Chaldæis dicuntur Gibbarin, à robore, Prouerb.* 2. *ver.* 18. *Dicti terrigenæ, quasi terrâ geniti. quod Græcum* γῖας *satis ostendit quasi* γηγενῆς. *genitus tellure. filios terræ vocat Paraphrast. Chaldæus Prouerb.* 21. *sic suprà in Hercule Oetæo, bis Hercules vocatur Gigas. Pressiùs tamen loquens Seneca, & ceteri etiam poëtæ, solis Titanibus nomen Gigantum tribuunt.*

92 Modis] *Moguntin.* nodis, *sed in marg.* modis.

95 Superba] *rectè Mogunt. Herbipol. & primus Venetus*; supernâ.

97 Conciperet] *non muto, etsi alij, vt Veneti, & Herbip.* concuteret. *notũ vel ex Alciati Emblem. Leones seipsos caudâ flagellare, vt irã stimulent.*

101 Fortis] *Moguntin.* sortis. *hoc est, ænigmatis, à cuius solutione, vel mea, vel feræ mors penderet. mea, si nequirem; illius, si soluerem.*

102 Triste carmen] *scilicet*:

Est bipes, est quadrupes in terris (solâque vox huic)
Atque tripes: mutat vocem solum, omnia campis
Inter quæ serpunt, quæ cælo & fluctibus errant.
Ast vbi contendit pedibus iam pluribus; illi
Deficiunt vires, & lentis robora neruis.

Alitis] *Sphingem Echidnæ & Typhonis filiam fabulantur, corpus canis, vultum puellæ, vocem humanam, alas auium, pedes leoninos habuisse; & obsesso monte Sphincio, Thebanis ænigmata proposuisse, quæ qui explicare non poterant, occidere solitam. cùm verò suum soluisset Oedipus; adeo ægrè id monstrum tulisse, vt se de saxo præceps iecerit. copiosè ista narrant Apollodorus lib.* 3. *Biblioth. Higynus in Fab. cap.* 151. *& Palephatus, qui docet ex historiâ natam fabulam, vt & Strabo lib.* 9. *Sphingem facetè Anaxilas, in Iuuencâ, apud Athenæum, lenæ typum esse contendit, alludens ad ænigma paullo ante ascriptum.* Solui] *docui de homine intelligendum, qui* infans, *quadrupes*; vir, *bipes*; decrepitus, *assumto scipione tripes.*

104 Licuit perire] *amisisti occasionem fortiter occumbendi, cùm ænigma Sphingæum soluisti. nunc incassum optas mortem. capillatâ fronte, occasio: præterire siuisti, occipitium caluum non potes prehendere.*

105 Hæc] *se ostẽdit. nam Iocasta, & cum illâ regnũ, merces interẽtæ feræ.*

109 Phœbus] *Apollinem poëtæ semper cum Phœbo confundunt, cùm tamen vel sex iuxta Clementem in Protrept. vel quinque iuxta Arnobium lib.* 5. *fuerint Apollines; & solus Iouis F. Phœbus sit vocatus. huic ceterorum res gestas adscribunt; de hoc, quæ poëtæ canunt, intelligenda omnia.*

Si quam] *si fortè aliquam salutis rationem & pestis sedandæ modùm Delphicum oraculum nos doceat: quo Creontem misi. & ad Apollinem potiùs, quàm quemuis alium Deum; tum quia hunc veridicum putabant: tum quia Soli pestilitatis ortum & cessationem ascribebant. vnde non Marti modò ante prælium, sed & Apollini* Pæan *cõcinebatur,* ὅτι παύει τὸν λοιμὸν, *quòd pestem sedet. testimonium dicit Homerus Iliad. α. quo loco de* Pæane, *seu* Pæeane, *seu* Pæone *interpretes videndi, necnon Suidas. Hæc carmina, quæ in pestilentiæ remissione canebantur, etiam* ἐπιλοίμια *dicta, & ipse Apollo* λοίμιος, *&* ἴκιος, *&* ἀκήσιος, *&* ἀλεξίκακος. *Vide Lilium Syntagm. 7.*

IN CHORVM.

Pergit luis magnitudinem celebrare.

110 Cadmi proles] *Thebani. Sophocles:*

O stirps noua veteris alumna Cadmi.

111 Vrbe cum tota] *Ouidius lib. 2. Metamorph.*

Cúmque suis totas populis incendia gentes.

eadem phrasi vtitur Diodorus Siculus lib. 19. Biblioth. cùm dicit vrbes cum suis incolis omnino euanuisse; ὥστε δὲ τὰς πόλεις καὶ ἐνοικοῦντας ἅπαντας ἀφανισθῆναι. *pulcrè Manlius de morbi huius rapacitate:*

Extulit antiquas per funera pacis Athenas.

item: Ac tanto quondam populo vix contigit heres.

rectè noster; occidis, *quia vt hominum, sic vrbium naturales quidam interitus ac mortes, Stoicis. Vide Pet. Fabrum lib. 1. Semestrium cap. 9.*

115 Mundo-primo] *Orienti.*

117 Cinnamis] *Solinus*: Cinnamolgus perinde Arabiæ auis, in * excelsissimis lucis texit nidos è fruticibus cinnamorũ; ad quos quoniam non est peruenire, propter ramorum altitudinem & fragilitatem: accolæ illas congeries plumbatis petunt iaculis, deiectásque preciis vendunt amplioribus: quod hoc cinnamum, magis quàm aliud mercatores probent. *de cinnamomo vide Isidorum lib. 17. Orig. cap. 8. Aegynetam li. de simplicib. medic. & Cadamustum in nauigationib. Indicis. Sequentes duos versiculos, vt expeditior sententia fiat, duxi transponendos. in quibus, quidam lib.* conuersi Parthi; *alij, & in his manus.* fallacis. *eadem mente.*

* Hoc malo: quàm *excellentissimis.*

123 Inficit Indos] *Moguntin. addit*; igne vicino. *sed Veneti*; Sole vicino. *vtrumque ab adtextu.*

130 Septem] *quarum apud Pausaniam in Boeot. hæc nomina, Electrides, Froetides, Netides, Creneæ, Ogygiæ, Homoloides.*

131 Stat grauis] *plena est & perfecta, nihil illi vt grauis dicatur deest. sic illud Virg. lib. 12.* cælum stare puluere; *exponit Maurus, plenum esse. & Porphyrion illud Horatij:* Vides vt altâ stet niue candidum Soracte, *hoc est, plenum sit niue. Nonius etiam inter ceteras standi significationes hanc agnoscit.* Plenam stragem *vocat figuratè, locum ipsum cadaueribus stratis oppletum.* 132 Funere funus] *Sophocles:*

Haud aliter quàm præpete pennâ
Liquidas scindunt auras auium densata agmina:

Sic

Sic alium aspicias super alium
Rapidóque ociùs igne
Tristia ferri ad litora Ditis.

Manilius: Alter in alterius labens cùm fata ruebant.

133 Prima vis tardas] *Homerus Iliad. α. primò correpta veterinaria iumenta, & veloces canes scribit. Silius Italicus:*

Vim primi sensêre canes: mox nubibus atris
Fluxit deficiens, pennâ labente volucris:
Inde feræ siluis sterni: mox serpere labes
Tartarea, atque haustis populari castra maniplis.

137 Aureo cornu] *Valerius Flaccus lib. 1.*

—— dabit auratis & cornibus igni
Colla pater —— *& lib. 3.*
Ibat agens lectas auratâ fronte iuuencas.

Sed, si Plinio credimus, cùm de minoribus hostiis, & inferorum sacris agat Valerius, poëticè, non verò ritè locutus videtur. Plato in Alcibiade prodidit, exceptis Lacedæmonijs, Græcos omnes boues cornibus auratis sacrificasse. Homerus Odyss. γ. —— βοῦν ἡνὶν εὐρυμέτωπον,
ἀδμήτην, ἣν οὔπω ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀνὴρ,
τήν τοι ἐγὼ ῥέξω, χρυσὸν κέρασιν περιχεύας.
—— bouem iniugem, patalem,
Indomitam, quam nullus sub iugum duxit vir,
Hanc ego tibi sacrificabo, aurum cornibus circumfundens.

Cicero 2. de diuinat.

Nos circum latices gelidos, fumantibus aris,
Aurigeris Diuum placantes numina tauris.

boum epithetum à Tullio additum, solito in poëtarum carminibus vertendis multum sibi permittere. apud Homerum Iliad. β., vnde transtulit, nihil inuenies quod illi respondeat. Aurigeros, *interpretor indutos aurum cornibus. Seneca lib. 1. de benefic.* Nec in victimis quidem, licet opimæ sint, auróq; præfulgeant. *Trebellius Pollio, in vita Galienorum*; Processerunt etiam altrinsecus centeni albi boues; cornibus auro iugatis, & dorsualibus sericis discoloribus præfulgentes. *ergo etiam iungebantur; & quasi iugo seu paxillo aureo imposito cornua vinciebãtur. In antiquo lapide Romæ insculptũ:*

* Vota Fauentinus bis deni suscipit orbis,
Vt macter repetens auratâ fronte bicornes.

* Hoc est, suscipit votum vicennale.

Sed etiam coronabantur victimæ, vt docent Plin. lib. 16. cap. 4. & Lucianus Dial. de sacrificiis. Vtrumq; morem confirmat Prudent. de Romano Martyre:

Huc taurus ingens fronte toruâ & hispidâ
Sertis reuinctus, aut per armos, floreis,
Aut impeditus cornibus deducitur:
Necnon & auro frons coruscat hostiæ
Setásque fulgor bractealis inficit.
Hic vt statuta est immolanda bellua. *&c.*

M *& prior*

& prior Plutarchus Paulli Æmilij triumphum describens: μετὰ δὲ τούτους ἤγοντο χρυσόκερω τροφίαι βοῦς ἑκατὸν εἴκοσι μίτραις ἠσκημένοι καὶ στέμμασιν. post eos ducebantur auratis cornibus boues centum viginti, vittis ornati & sertis. *videor obseruare, non tantùm quando immolandi; sed etiam quibus diebus agricolæ Cereri operabantur, boues aratores in ipsis stabulis solere coronari. Tibullus indicat lib. 2.*

Luce sacrâ requiescat humus, requiescat arator,
Et graue, suspenso vomere, cesset opus.
Soluite vincla iugis. nunc ad præsepia debent
Plena coronato stare boues capite.

142 Segnior cursu sonipes in ipso] *Lucanus:*

Belliger assumtis sonipes defessus in aruis
Aduectos cùm plena ferant præsepia culmos,
Ore nouas pascens moribundus labitur herbas,
Et tremulo medios abrumpit poplite gyros.

143 Armo] *concidens in latus. non probo Eguiani scripturam;* aruo.

145 Pecudes] *de pecudibus consule Wottonum lib. 5. de different. animal. cap. 93. de diuersis boum generibus eundem cap. 92.*

149 Lupi ceruos-leonis-vrsis] *de lupis Wotton. lib. 5. cap. 78. de ceruis cap. 95. de leonibus cap. 81. de vrsis, cap. 83.* Cerui] *Ouidianum versum citans Seneca philosophus legit;* non fidere, *pro,* nec fidere.

150 Irati] *efferati, incitati. sic exponit ipsemet lib. 1. de ira cap. 3.* Dicendum feras irâ carere, & omnia præter hominem, nam cùm sit inimica rationi, nusquam tamen nascitur, nisi vbi rationi locus est. Impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incursum: iram quidem, non magis quàm luxuriam. Non est quod credas illi, qui dicit,

Non aper irasci meminit, non fidere cursu
Cerua, nec armentis incurrere fortibus vrsi.

Irasci dicit, incitari, impingi. Irasci quidem non magis sciunt, quàm ignoscere, *&c.*

151 Nulla villosis] *vrsis densitatem cutis & tergoris, vt propriam tribuit, lib. 2. de benefic.* Queruntur quod non magnitudine corporis æquamus elephantos, velocitate ceruos, leuitate aues, impetu tauros: quòd solidior sit cutis belluis,* densior vrsis, mollior fibris: quòd sagacitate narium nos canes vincant; quod acie luminum aquilæ, spacio ætatis corui, multa animalia nandi felicitate.

Sic ms. f. Burdegal.

155 Non silua sua] *sic legendum suadent numeri*

162 Phlegethon] *Deus fluuij genius: & quia amnis ille igneus; propter pestilitatis ardorem, huius meminit.*

163 Miscuit vndis-Sidoniis] *aquis Thebanis. nam Cadmus Sidonius fuit, qui Thebas condidit.*

Styga] *venenatis aquis Stygiæ paludis, amnes, fontes, puteos infecit. sic alij poëtæ: Claudianus in Rufin. lib. 1.*

Ac velut infecto morbus crudescere cælo
Incipiens, primò pecudum depascitur artus,

Mox

Mox populos, vrbesque rapit; ventisque perustis,
Corruptos Stygiam pestem diffundit in amnes.

Silius: Et patulam Cyanem, latéque palustribus vndis
Stagnantem Stygio Cocyti impleuit odore.

Lucanus, paullo aliter: ——— tali spiramine Nessus
Emittit Stygium nebulosis aëra saxis,
Antráque letiferi rabiem Typhonis anhelant.

Styx, fons Arcadiæ ponè Nonacrim, aquam habet, nimio frigore, letalem, adeò corrosiuam, vt omne metalli genus perfringat, solâque muli vel asini vngulâ queat contineri. testib. Plutarcho in Alexandro, Arriano lib. 7. de gest. Alex. Plinio libro 30. cap. 16. & Iustino libro 12. Stygiam ergo aquam pro ipsâ morte videtur, vel quouis deleterio sumere: & fingit factam huiusmodi commixtionem; quia docet experientia, aquarum corruptione pestilentiæ vim latissimè proserpere. 167 Nauita crudus] *sic Virgilius de eodem:*

Cruda Deo viridisque senectus. *& Tacitus in vita Agricolæ:* quibus cruda ac viridis senectus, clari bello, *&c. alludens ad Virgilianum illud. multi codices habent;* Nauita Charon. *quod retinui, quia sic m. s. & veteres impressi omnes, etiam Lugdun. vt nesciam vnde N. illud,* crudus.

170 Vectare] *Schidæ Burdigal.* portare. *& præcedenti carmine Eguian.* laxata, *pro;* lassata.

172 Errasse locis] *hoc tempore pestis, multi credebant contingere, & in Loimographiâ dabimus exempla ex Procopio, Cedreno, Sigisberto.*

174 Simulacra virum] *vel quòd ita seres habeat, vel quod in cladibus publicis metus ipse faciat huiusmodi apparere. Dion, in Tito, auctor est, exundante incendia Vesuuio, homines giganteæ magnitudinis interdiu, noctúque per vrbes oberrasse. idem confirmat in Traiano. Pro prodigio hoc habuerunt etiam alij. Petronius Arbiter:*

Ecce, inter tumulos atque ossa arentia bustis,
Vmbrarum facies diro stridore minantur.

Lucanus, lib. 1. ——— venientes cominus vmbras.

Item: Tollentémque caput gelidas Anienis ad vndas,
Agricolæ fracto Marium videre sepulcro.

Ciceronis Vrania in 2. Consulatu:

Aut cùm se grauido tremefecit corpore tellus:
Iam verò variæ nocturno tempore visæ
Terribiles formæ, bellum motúsque mouebant.

Dionys. Halycarnass. lib. 8. sub finem, scribit, Romæ obseruata multa prodigia, Deorum iram nunciantia; exauditas ominosas voces incerto auctore, obseruatas oculis nouas spectrorum facies, & hæc oculis atq; auribus hominum sæpè oblata. & lib. 10. cælum arsisse, terram cùm mugitu tremuisse, varias spectrorum facies horrendasq; voces auribus atque oculis hominum frequenter exceptas. Ouidius 2. Fastorum:

Vix equidem credo. bustis exisse feruntur,
Et tacitæ quæsti tempore noctis aui,

 Pérque

Pérque vias vrbis, latósque vlulasse per agros
Deformes animas, vulgus inane, ferunt.

Maiora viris] *cur Critici mutatis? non aduertitis* Maiora veris, bis Cadmeum; *legi carminis aduersari? quin & Lepidius illud:* Simulacra virum Maiora viris. *Scitis quàm lubenter Seneca sic ludat. sententia denique eadem futura; & hoc omnes ad vnum codices astruunt. quæ ad explicationem, dicentur Troad. versu 179. ad illud:*

Emicuit ingens vmbra Thess. ducis.

181 Mugisse solum] *sic Thyeste:*

——— imo mugit è fundo solum.

Virg. 6. Æneid. Sub pedibus mugire solum, & iuga cœpta moueri
Siluarum ——— *quem locum videtur hîc noster imitatus, nam vtrumque ponit, addens,* bis Cadmeum tremuisse nemus. *De Mugitus terræ omine, testis etiam Dion, in Tito, in Traiano, & in Seuero. & Salisberiensis li. 1. Polycratici in fine. Sanè vt plurimum luem hanc terræmotus præcedit, vt docebo in Loimographiâ. Effici autem sub terrâ sonitus, qui mugitus imitantur, quod pro portento quidam arripiunt, id naturale esse, & ab inclusis exhalationibus, percussis vel percutientibus, prouenire docet Aristoteles lib. 2. Meteor. cap. 8.*

175 Amphionios vlul. canes] *Thebanos canes. idem portentum habes Thyest. actu 4.*

180 Piger ignauos] *nunc sequitur notarum morbi descriptio: quas similes præter Lucretium, Thucydidem, Virgilium, quos antea retuli in Aduersar. etiam alij descripserunt. Ouidius:*

Viscera torrentur primò, flammæque latentis
Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni.
Aspera lingua tumet, tepidísque arentia ventis
Ora patent, auræque graues captantur hiatu.
Non stratum, non vlla pati velamina possunt. *&c.*

Silius Italicus:

Arebat lingua, & gelidus per viscera sudor
Corpore manabat tremulo, descendere fauces
Abnuerant siccæ iussorum alimenta ciborum:
Aspera pulmonem tussis quatit, & per anhela
Igneus efflatur sitientum spiritus ora.
Lumina ferré grauem vix sufficientia lucem
Vncâ nare iacent, saniésque immista cruore
Expuitur, membrísque cutis tegit ossa peresis.

Lucanus autem:

Iam riget atra cutis, distentáque lumina rumpit,
Igneáque in vultus & sacro feruida morbo,
Pestis abit, fessumque caput se ferre recusat.

186 Tingit] *suffundit. sic om. mei cod. tolerari tamen posse;* tendit, *docet Lucan. qui,* distentaq; lumina. *sed satis hanc notã noster cùm addit;* oculiq; rigent.

187 Sacer

187 Sacer ignis] *Gloss. vet.* ἱερυσίπελας. *Lucanus vocat* sacrum morbum; *sed non intelligendus de morbo qui propriè sacer vocatur, sic enim* ἱερὸς (*de quo Seneca, & quem ponit, post Lucretium, comitem istius luis*) *alius, quàm* ἱερὰ νόσος: *verum sacrum morbum appellat, dirum & abominabilem, eamq; significationem confirmat etymologia tradita ab Alexandro Tralliano libro 1. cap. 14. & Arethæo li. 4. de diutur. affectionibus. Sacer morbus (vt docui) propriè epilepsia, caducus seu comitialis morbus, qui vnde nomẽ acceperit, disputat Mizaldus Centur. 4. Memorabil. aphor. 2. Sacer ignis in hominibus Zoster vel Zona; in gregibus, vocatur pusula, teste Columellâ lib. 7. de re rust. cap. 1.*

188 Pascitur] *exest. Silius hoc expressit, dicens peresa membra & cutem solis ossis tegimen. sic Virgilius,* Miseros depascitur artus. *probat hanc Metaphoram Aristoteles de poët. Et eâ vsos Euripidem & Æschylum eodem in versu ostendit: sed ita vt quod propter minus accommodatum vocabulum in isto abiectum visum, in illo eius verbi mutatione splendidum & illustre apparuerit. vterque in Philoctete ostendens quomodo hulcera pedis carnem exederent, sic dixit. Æschylus:* φαγέδαινα ἡμῶν σάρκας ἐσθίει ποδός, Phagedæna mihi carnes vorat pedis. *at Euripides epulari dixit,* φαγέδαινα ἡμῶν σάρκας θοίνατο ποδός. *eodem sensu Virgil. carpendi verbo vsus:*

——— cæco carpitur igni.

192 Iámque] *toties amplexantur, vt ipsa saxa tot amplexibus iam fatigentur.* 195 Elato custode] *Defuncto eo ipso, qui ægrorum curam gerebat.*

198 Solum hoc] *mori.*

199 Delubra] *maximè Apollinis. causam dixi.*

201 Iuuat ipsos satiare Deos] *iuuat crudelitatem Deorum explere, & ipsis quasi exprobrare, in eorum conspectu emoriendo. sic Ouidius:*

Ante sacros vidi proiecta cadauera postes,
Ante ipsas, quo mors foret inuidiosior, aras.

Attius: Nunc pergamus, vt suppliciis cælitum aras expleam.

IN ACT. II.

Refert Delphicum responsum Creo: quo, quia auctor luis, non nominabatur, accersitus Tiresias conatur extispicio verum nomen eruere. Sed incassum omnia molitur. est autẽ hic actus plenus reconditæ haruspicinæ & superstitionũ.

214 Nexa] *Moguntin. & plerique libri scripti;* flexâ. *rectè. flexiloqua vocauit Cicero. nam li. 2. de Diuinat. postquã dixerat:* sed iam ad te venio,

O sancte Apollo, qui vmbilicum terrarum obsides,
Vnde superstitiosa primum euasit vox fera:

Subiungit: Tuis enim oraculis Chrysippus totum volumen impleuit, partim falsis, partim casu veris, vt fit in omni oratione sæpissimè, partim flexiloquis & obscuris. *vaticinantibus omnibus, præcipuè Apollini, hanc in fando ἀμφιβολογίαν perfamiliarem testatur Aristoteles lib. 3. Rhetor. ideo Tacitus li. 2. scribit:* Ferebatur Germanico per ambages, vt mos est oraculis, maturum exitium cecinisse. *ideo tradunt Synesius in lib. de somniis, Scholiastæ Pindari, & Sophoclis, & Seruius in 6. Æneid. Apollinem vocari λοξίαν ab Euripide, Æschylo & Pindaro, addo & D. Hieronymum: etsi*

 alius

alias causas physiologiæ accommodas comminiscantur alij vt Phurnutus, Aenopides & Cleanthes apud Macrob. li. 1. Sat. cap. 17. & Izacius in Lycophr. quæ ad hunc locum nihil faciunt. Delphos orbis vmbilicum, statuunt etiam Pindar. Pyth. δ'. Sophocles in OEdipo tyr. Euripides in Oreste, Plutarchus in lib. de cessat. oracul. Ouidius lib. 10. Metam. & Claudianus & alij; quibus Cosmographiæ ratio repugnat: ibi in profundo adytus angusti specu oracula fundebantur, hoc modo. ponebatur tripes sacer in adyto, eum conscendebat Pythia, & insistens tripodi vaticinabatur, agitante dæmone. ita Strabo libro 6. Verius, amentem, vel temulentam saltem, malâ specus exhalatione fieri consueuisse, vt placuit Plutar. d. opere, & Plinio lib. 2. cap. 95. Diodorus autem lib. 16. Biblioth. narrat, quomodo oraculũ innotuerit. scilicet pascentibus haut longè à specu capris, propius vnam accessisse, & confestim ecce tibi illam saltitare quasi lymphatam, discurrere, rotari, cernuari, & motus adeò incompositos edere, vt pastor (Plutarchus eum nominat Coretam) stupefactus rei nouitate, ipsemet specus illius periculum fecerit; & ingressus, ebrio similis, mente turbatâ, oracula fundens egressus sit. idipsum pluribus aliis accidisse, longóque tempore accolas, ita mutuo sibi futura solitos prædicere. Verùm postquam per insaniam non pauci se in specum præcipites iecerunt; placuit vnicam virginem deligi, quæ tripode conscenso consulentibus satisfaceret. Hæc Diodorus, & Trogus apud Iustin. lib. 24.

Ambage] *eodem casu Prudentius:*

Instigat bacchantis anus ambage Sibyllæ.

216 Ambigua soli nocere Oedippo datur] *sic quidam m. s. Moguntin.* Oedipe. *legendum;* Oedipodæ. *sic enim meliores quique codices, & Probus agnoscit Oedipodis & Oedipodæ, & ait sic vti Senecam, cùm dicit:* Oedipodæ domus. *vbi si legeretur;* datur. *haut dubiè de hoc loco: & sic etiã, Probo teste, hæc fabula Senecæ. Potest etiam Græco accentu;* Oedipo, *mediâ productâ legi, vt nonnulli volunt.*

217 Sedem] *sic Lugdun. Basileens. Lipsiens. sed melius Herbipol. & Veneti, cum m. s. Burdegal. & Moguntin.* Cædem. *scilicet Laij; quem interfectum volunt propter diras, quas illi Pelops, cuius filium Chrysippum rapuerat, imprecatus. auctor Aristophanes Grammat. in Euripid. Dositheus tamen scribit Laio Pelopem ignouisse. Sophocles:*

Dilucido explicuit Apollo oraculo;
Piaculum hoc, quod terra nutriuit diu
Procul vltimas abigendum oras protinus.

223 Horridum] *alij lib.* horrida. *Veneti,* horrido. *num legendũ;* horreo.

227 Parnassi] *Parnassus mons Phocidis dictus à Parnesso Heroe, teste Hellanico; vel, secundùm alios à Neptuni filio Parnasso. prius Larnassus, à Larnace filio Deucalionis, vt scribit Andron. alij malunt ipsam arcam Deucalionis, quæ in eo quieuit, Larnacen vocatam, vide Schol. Apollonij & Stephanum. Herodotus duos eius esse vertices scribit, quorum vnus* Tithoreus, *alter* Hyampeus *vocetur: ceteri* Cyrrham *&* Nyssan *appellant.*

229 Castalij] *fontis ad ima Parnaßi, Virgilius & alij sæpè meminere. Sacer*

Sacer Musis, quæ illum accolunt. apud D. Augustinum libro 3. de Musica sunt hi versus, quos suspicor esse Pomponij Secundi, nam & eodem opere alios eius adducit, eo non nominato:

*Cunctæ igitur Camœnæ
Fonticolæ puellæ;
Quæ canitis sub antris
Mellifluos sonores,
Quæ lauitis capillum
Purpureum Hippocrene
Fonte; vbi fusus olim
Spumea lauit almus
Ora iubis aquosis
Pegasus, in nitentem
Peruolaturus æthram.

*Vel cultis, vel ductis.

230 Lethea] *dira, vel sui & decoris oblita.*

Commota] *Oecumenius in cap. 16. Act.* Pythia dicitur mulier quæpiam quæ insidere solet tripodi Apollinis diuaricatis cruribus; deinde hoc modo spiritus prauus infernè ascendens, & per loca mulieris transiens, eam insaniâ replebat; & hanc solutis crinibus sub hæc bacchari, spumámque ore cogebat emittere, & ita in debacchatione constitutam, insaniæ verba proferre. *En tibi oraculi Delphici ritum apertum: & horum, & similium apud poëtas, explicationem; quomodo Pythia intelligenda insedisse vel institisse tripodi: quomodo illo* ψευδοθείῳ *plena: quomodo commota à Phœbo. Nil fingo, en Græca verba:* λέγεται ἡ Πυθία αὕτη γυνή τις οὖσα ἐπικαθῆσθαι τῷ τρίποδι τοῦ Ἀπόλλωνος, διαιροῦσα τὰ σκέλη, εἶθ' οὕτως πνεῦμα πονηρὸν κάτωθεν ἀναδιδόμενον, καὶ διὰ τῶν γεννητικῶν αὐτῆς διαδυόμενον μορίων πληροῦν τὴν γυναῖκα τῆς μανίας, καὶ ταύτην τὰς τρίχας λύουσαν λοιπὸν βακχεύεσθαί τε καὶ ἀφρὸν τοῦ στόματος ἀφιέναι, καὶ οὕτως ἐν παροινίᾳ γενομένην τὰ τῆς μανίας φθέγγεσθαι ῥήματα.

232 Maior humano] *sic Plutarchus, in Camillo;* φωνῆς δὲ μείζονος ἢ κατ' ἀνθρωπίνην ἀκοῦσαι: vocem verò humanâ maiorem audiuisse. *Liuius appellat vocem* humanâ clariorem. *Porrò sequens oraculum paullo aliter refert Sophocles in Oedipo tyranno.*

235 Phœbo iam notus] *propter redditum oraculum Laio, quod explicui suprà ver. 16. & cuius mentio apud Proclum in lib. de animâ. Alcinoũ cap. 19. & Eusebium lib. 6. præparat. cap. 6. Euripidis Scholiastes refert fuisse tale:*

Λαΐε Λαβδακίδη, παίδων γένος ὄλβιον αἰτῇς;
Δώσω τοι φίλον υἱὸν ἀτὰρ πεπρωμένον ἐστὶ
Σοῦ παιδὸς χείρεσσι λιπεῖν φάος.
Laïe Labdacide sobolis felix genus optas?
Ecce, dabo carum natum: sors at feret olim
Illius vt pereas manibus, & lumen amittas.

242 Regi tuenda] *teste Sophocle:*

Quæ enim peremit in illum, eadem in me quoque

Irruere

Irruere posset dextera. itaque statuo me

Mihi ferre opem, dum ei opitulor. *Darius moriens inter cetera hæc Alexandro dici iubet*: Quod ad vltionem pertineat, iam non suam, sed exempli, communémque omnium regũ esse causam; quam negligere illi & indecorum esse, & periculosum, quippe cùm in altero iustitiæ, in altero etiam vtilitatis causa versetur. *ita Iustin. Norunt hoc reges. nam (scribit Tacitus) Regicidij vltorem esse, quisquis successit: & hanc vltionem illis ad præsens munimentum.*

243 Queritur] *nemo enim subditorum vlcisci solet necem Regis quem timuerunt. non lugent, nec dolent: lætantur potiùs, & gaudent se iugo liberatos. hoc amplius regni successoribus satagendum, ne inulta regicidia. Quid in hac mente vitij? nec in sequentib. Nam aptè respondet Creo. Non ea (quam putas) causa omissæ vltionis, & officij: sed quod maior metus imminens, excussit illam sollicitudinem. Maior hic metus: Sphinx Thebas obsidens, & diras illas sortes ciuibus proponens, quas mox vocat, nefandi carminis tristes minas.* 255 Currus] *Moguntin.* tauros.

265 Penetrales Deos] *Penates, de quibus postea.*

266 Pater Neptune] *quidam in Cyri:*

Ipse pater nudam sæuâ Neptunus arenâ.

quòd ex aquâ genita cuncta multi crediderint. Quare Martianus Capella, multiplicis sed abscondita doctrinæ scriptor, Neptuni Genium, omnium rerum genitorem Larem esse significat, his verbis: Iunonis Hospitæ Genius accitus ex nonâ, Neptuni autem Lar omnium cunctalis. *Plura de primis rerum omnium principiis, Sidonius in epithal. Araneolæ & Aristoteles 1. physs. & 1. Metaphys. & ibi Fonseca cap. 7. q. 2. & Pererius lib. 4. Physic.*

*Vulgò malè; Neptune. malle etiam Scripta.

269 Cirrheæ] *Phocidis oppidum; vbi Apollinis oraculum, Plinio diuersum à Crissâ, Homero & Pausaniæ idem. Lucanus lib. 1.*

——— secreta velim Cirrhea mouentem

Sollicitare Deum.

270 Degat] *non modò in longum extendat tempus vitam; sed, & diu viuens, securus in solio degat, sine periculo regnet.* Degat, *habent Basileens. Lugdun. Lipsiens. & multi m. s. sed tres Veneti & Herbipolensis*; regat, *quod ex*; degat, *potiùs deprauatum videtur; quàm ex*, reddat.

278 Trigemina] *hoc triuium ducebat, Thebas, Corinthum, in Atticam, & dicebatur* Schiste. *ita Pausan. in Phocaic.*

280 Ima] *Moguntin.* arua. *planiciem.*

285 Amnis Elei] *Alphei, κατ' ἀντονομασίαν. Herbipolens. & Veneti*, amnis Elidis. *sic Statius lib. 1. Siluar.*

An solum Ioniis sub fluctibus Elidis amnem

Dulcis ad Ætnæos deducat semita portus.

286 Prædonum] *Sophocles*:

——— à latronum copiis

Facto impetu oppressum refert, non vnius

Dextrâ necatum ———

288 Sor-

288 Sorte] *monitus & iussus oraculo Phœbi.*

In tempore ipso] *valde opportunè.*

289 Tiresia] *Quia cæcus iste vates, ideo de quouis cæco nomen eius vsurpatur. Iuuenalis Sat.* XIII. ——— fatebere lætus

Nec surdum, nec Tiresiam quenquam esse Deorum.

vbi antiqua cõment. Dicturus es & visipotẽtes & exaudibiles esse Deos. *sic corrigo, mutila namq; editio*; potẽtes. *sed opponit cæco, non cuiuis infirmo.*

290 Manto] *Filia Tiresiæ, à cuius lacrymis denominatam* Claron, *sacram Apollini, ex scriptore Thebaidis refert Scholiast. Apollonij in lib. 1. ver. 308. et si Nearchus & Theopompus aliter, vt refert idem Schol. rara quædam adferens. vide etiam Pausan. in Achaic. qui prodit: cùm Thebas Therander Polynicis filius & Argiui cœpissent; inter captiuos Delphos abductam Manto, cùm eius pater Tiresias ad Haliartum in viâ fato fuisset functus. Iussi ab oraculo captiui in Asiam Coloniam ducere, eò transmisêre; ad Claron inde positis castris, Gretenses cũ exercitu occurrêre, eosq; ad Rhacium deduxêre; qui Manto sibi in coniugem accepit, & ex eâ Mopsum genuit.*

292 Petant] *membranæ Burdegalens.* exigant.

299 Candidum tergo bouem] *album. talis hostia superorum.*

300 Curuóque] *iniugem. & hoc sollemne.*

303 Opima victima] *vide Herc. Fur. 921.*

Stetit] *admota aris hostia, interim dum vota concipiebantur, eiq; vinum & mola inspargebatur; si modò tunc non abnueret, neque reluctaretur,* stare *dicebatur. Ouidius 1. Fastorum.*

Rode caper vitem: tamen hinc, cùm stabis ad aram,

In tua quod spargi cornua possit erit.

Seneca Herc. Oetæo: Vt stetit ad aras omne votiuum pecus. *&* stantes hostiæ, *solæ idoneæ. talem se Amphitryo profitetur Herc. Fur.*

Stat ecce ad aras hostia, exspectat manum

Ceruice pronâ. præbeo, occurro, insequor.

vide Brisson. libro 1. Formul. pag. 19.

305 Dono] *propriè quæ Diis propitiandis aris inferebantur,* dona, *auctore Nonio. Cicero*: impiis vetuit, ne Deos donis ausint placare; *Ouid.*

Placatur donis Iuppiter ipse datis. *sæpe tamen hæc*; munera, *vocantur, contra Donat. & Frontonem. vide Brisson. pag. 34.*

306 Ingessi] *dedi, vt loquitur Herc. Fur. 917. Plinius libro 12. cap. 14.* ingerere thura aris dixit. vtrumque sollemne vocabulum.

309 Vtrúmne clarus ignis] *Habes in iis quæ sequuntur Pyromantiæ, Capnomantiæ, & Hieroscopiæ accuratissimam descriptionem, cui similem apud alios scriptores non inuenio.* Pyromantia *diuinationis genus, quod à flammâ capiebatur*: Capnomantia *aliud, quod à fumo*: Hieroscopia, *extispicium est. de quibus vanissimis superstitionibus, quid sentiendum, & quam exsecrabiles sint, docere te poterunt D. Isidorus lib. 8. Origin. cap. de Magis, Rhabanus lib. de præstigiis Magorum, D. Thomas 2. 2. q. 95. Ius canonicum c. illud. c. qui sine 26. q. 2. c. igitur q. 4. & c. nec mirum q. 5. & qui species haud*

N magi-

magicarum deluſionum accuratè recenſent, Ioan. Saliſberienſis lib. 1. Polycratici cap. 12. & lib. 2. à cap. 17. Gaudentius Merula in Memorabilium libris, & fuſiſſimè Michael Medina lib. 2. de verâ fide cap. 2.

Et nitidus] *tres manuſc.* & viridis.

312 Circa ſerpit] *in pleriſque manuſc.* circumſerpit.

316 Iris colores] *De Iridis nomine & etymo conſulendus Plato in Cratylo, & in Theæteto. colores tres habet certos, cæruleum ſeu vinoſum, oſtrinum ſeu purpureum, praſynum ſeu viridem: à quibus alij multi, ſed incerti naſcuntur, auctore Ariſtotele lib. 3. Meteor. c. 3. & 4. & lib. 1. de cælo cap. 1. Sunt tamen, qui duos tantùm colores admittunt, cæruleum & igneum. de cauſis illius, multa Seneca lib. 1. Nat. quæſtion. cap. 3. vt typographi diſtinxerunt, nam in m. ſ. deſunt capita. Multa Ammianus de Iride lib. 20. quæ commodius petas ex ipſo, vnde ille, fonte, Ariſtotele, præter id quod tandem addit:* indicium eſt permutationis auræ, à ſudo aëre nubium cõcitans globos; aut contra ex concreto, immutans in ſerenam lætitiam cęlũ. ideo apud poëtas legimus ſæpe, Irim de cælo mitti, cùm pręſentium rerũ fit ſtatus mutatio. *Alia quæ ad poëſim pertinent, de Iride, Lilius Syntagm, 9.*

320 In tenebras] *fit niger & obſcurus. Statius lib. 5. Thebaid.*

——— niger omnibus aris
Ignis ——— *quod ſollemne obſeruari in capnomantiâ, quam ibi etiam Statius deſcribit. Vide Crinitum lib. 23. de honeſta diſciplina. cap. 23. Prædicitur autem cæcitas Oedipi.*

321 In partes duas] *loquitur de diſcidio à flammâ rogi Etheoclis facto, cùm in eum Polynicis cadauer fuiſſet iniectum. & acutè fingit hoc accidiſſe in iſto ſacro pyromantico, quod poſtea reipsâ contigit, ſecundùm Æſchylum in ſept. ad Theb. Sophoclem Oedipo Colon. Euripidem Phœnyſ. Apollodorum lib. 3. Biblioth. Ouidium lib. 5. Triſt. eleg. 6. Papinium lib. 12. Thebaid. Higynum cap. 68. & Auſonium epigramm. 136.*

328 Fari] *ſuprà verſu 92.*

Reſponſa ſolue, fare quem pœnæ petant.

Attius, aut quis alius:

Neque me Apollo fatis fandis dementem inuitam ciet.

Vlpianus l. 1. de ædili edicto; ſi ſeruus inter fanaticos non ſemper caput iactaret, & aliquid profatus eſſet. Fatidicos, *nos prophetas dicimus voce Latinâ quidem ex Græco, ſed aliter acceptâ, quàm veteres vtebantur pagani. Feſtus,* Prophetas Iulius in Adraſto nominat antiſtites fanorum, oraculorúmque antiſtites. *Iulij verſus ſic emendat N.*

Cùm capita viridi lauro velare imperant
Prophetæ, ſancta caſtè qui purant loca.

Multa ex his Briſſon. lib. 1. Formular.

331 Soleat Ira] *iram Deorum per exta, eorumq; indicia denotari exiſtimabant. Statius 4 Thebaid.* ——— aut verum ſpirantibus extis. *Tibullus li. 1. eleg. 9.* fibram *vocat* Deorum conſciam, *& eleg. 11.* Deorum nunciam. *Ouid. 5. Metamorph.*

Fibra quoque ægra, notas veri monitúſque Deorum
Perdiderat ——— *hæ*

hæ notæ dicebantur Notæ, triſtes *aut* minaces. *Virgilius 1. Georg.*

Triſtibus aut extis fibræ apparuêre minaces.

non bona autem exta, triſtia, irata, &, vt loquitur Ammianus, ominoſa; quando pallida, liuida, tabida, marcida, vitioſa, aut (vt ait Briſſon.) quæ omnibus ſuis partibus non conſtabant; quibus aliquid deerat; quæ aliquâ labe & tetris notis aſperſa; quæ loco mota, & naturali ſitu minimè poſita: at quæ ſplendida, benè colorata, integra, plena, ſolida, abſque vlla denique maculâ & vitio; hæc bona, læta, felicia dicebantur. Vide Briſſon. pag. 25. & 26.

Ira certis] *ſic Plutarch. in Camillo;* οἵτε μάντεις ἤγγελον ἐπὶ τοῖς ἱερείοις προφαινεσθαι θεῶν μῆνιν. à vatibus nunciabatur iram Deorum ſacrificiis præſignificari. *Exta certum quid indicantia, vocabant* Adiutoria: *ex quibus verò nihil poterat coniici,* Muta, *teſte Feſto. hîc ergo exta Muta deſcribi, apertum ex iis, quæ ſubdit:*

Nec viuis fibra rapta pectoribus poteſt
Ciere nomen: alia tentanda eſt via.

334 Properè admoue] *Ritum ſacrificandi ſic accuratè Dionyſ. Halycarnaſſ. lib. 7.* ἐβουθύτουν εὐθὺς οἵτε ὕπατοι, καὶ τῶν ἱερέων οἷς ὅσιον, καὶ τῶν θυκπόλων τρόπος ὁ αὐτὸς ἦν τῷ παρ' ἡμῖν. χερνιψάμενοί τε γὰρ αὐτοὶ, καὶ τὰ ἱερὰ καθαρῷ περιαγνίσαντες ὕδατι, καὶ δημητρος καρπούς ἐπιῤῥάναντες αὐτῶν ταῖς κεφαλαῖς, ἔπειτα κατευξάμενοι, θύειν τότε τοῖς ὑπηρέταις αὐτὰ ἐκέλευον. τῶν δὲ οἱ μὲν, ἔξωθος ἔτι τοῦ θύματος, σκυτάλῃ τοὺς κροτάφους ἔπαιον. οἱ δὲ πίπτοντος ὑπετίθεσαν τὰς σφραγίδας, καὶ μετὰ τοῦτο δείραντές τε καὶ μελίσαντες, ἀπαρχὰς ἐλαμβάνον ἐξ ἑκάστου σπλάγχνου καὶ πάντος ἄλλου μέλους, ἃς ἀλφίτοις ζέας ἀναδεύσαντες, προσέφερον τοῖς θύουσιν ἐπὶ κανῶν. οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἐπιτιθέντες, ὑφῆπτον, καὶ προσέπασσον οἶνον κατὰ τῶν ἁγιαζομένων. ἕκαστον δ' ὅτι κατὰ νόμους ἐγίνετο τοὺς ἀμφὶ θυσίαν, ὑφ' Ἑλλήνων κατασταθέντας, ἐκ τῆς Ὁμήρου ποιήσεως γνῶναι ῥάδιον. *& poſt verſus Homericos:* ταῦτα δὲ ῥωμαίους ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ πράττοντας ἐπὶ ταῖς θυσίαις ἰδὼν ἐπίσαμαι. Conſules ſacerdoteſque quibus fas erat, lotis manibus, & Iuſtratis aquâ purâ victimis, moláque conſperſis earum capitibus, votíſque nuncupatis, miniſtros eas mactare iubebant: quorum alij ſtantem tum etiã hoſtiam vecte feriebant in tempora, alij cadentẽ cultris excipiebant; mox direpto tergore, cõcidebant mẽbratim, delibatáſque ex ſingulis extis, aliiſq. membris primitias, farre obuolutas, in caniſtris offerebant ſacrificantibus; qui aris impoſitas ſuccendebant, & vinum inſuper adfundebant: quæ ſingula in ſacrificiis Græcorum factitari ſolita apud Homerum licet videre. *(mox ſubiungit Homeri loca)* eáque etiam ætate meâ Romanos in ſacris obſeruare comperi. *Hæc ille.*

Admoue] *ante aram ſtatue. rituale vocabulum, vt docet Briſſonius, & alij. Piaculare ſacrum cenſebatur, quando aut hoſtia ab ara profugerat, aut icta mugitum dederat, aut in aliam partem corporis, quàm oportebat, ceciderat. auctor Feſtus.*

335 Sparge-ſalſa-mola] *quando victimis ſalſa mola inſpargebatur, tunc demum dicebantur* immolari, *auctore Seruio in 4. & in 10. Æneid. Gloſſar.*

Græco-latin. molacio, ἄλεσμα molator ἀλεστὴς. *num fortè rectiùs legamus,* ἄλισμα *&* ἀλιστὴς? *nam* ἅλις *salsugo &* mola *in sacrificiis salsa. nam quid* mola *sit, docet Festus, his verbis:* Immolare, est molâ, id est, farre molito & sale, hostiam persperſam sacrare. *qui locus interpres huius versus Senecæ, quem vult Brisson. molam vocare far molitum & salitum; addere potuit & tostum, hoc est, ador seu adus ex eodem Festo & Ausonio. Verùm quia hîc non Romanum, sed Græcanicum sacrificium describitur, opinor Senecæ molam accipiendā de farre non freso, sed integris frugibus. Scribit enim Turnebus lib. 7. aduersar. cap. 13. Græcis in more positum fuisse, hostiis fruges integras, non tritas nec molitas inspargere: & argumento esse, quod eorum molæ vocentur* ὅλαι *seu* ὁλοχύται, *quæ erant hordei integri, & frugum cū sale admixto: vsos autem Græcos, vt Theophrastus prodidit, in sacris hordeo non molito, in priscæ vitæ memoriam, quando homines, solidis, non contusis, aut fractis, frugibus vescebantur. Hanc ego causam censeo, cur Dionysius Halycarnass. dixerit victimæ capitibus inspergi* Δημητρὸς καρποὺς, fructus Cereris. *& Ouid. lib. 15. Metamorph.*

Imponíque suæ videt inter cornua fronti
Quas coluit fruges —— *loquitur enim Samius Pythagoras. & huius consuetudinis Græcanicæ etiam, sine Turnebo, me memorem reddidit Suidas:* Οὐλοθυτεῖν, κριθὰς ἐπιχέειν τοῖς θύμασιν. οὐλας γὰρ ἔλεγον τὰς κριθὰς, κατὰ ἀντίθεσιν τῶν φαιστῶν. ἅπερ ἦν ἄλφιτα ὑπὸ τῆς μύλης κατεψησμένα. τὰς γὰρ οὐλας, πρόθυον ἔκοπτον ἐθίοντες, οὐδέπω τῆς κατεργασίας αὐτῶν ὠρημένης. καὶ τὰς μὲν κριτὰς, μέχρι νῦν ὅλας χέουσιν οἱ ἐπιθύοντες ταῖς σπονδαῖς ἐπὶ σύμβολον τῆς παλαίας τροφῆς. τὰ δὲ ὤσπανα, τῆς ἄρτι ὥρας. τουτέστι, τῆς αὔθις. hordeum effundere in sacrificiis. οὐλὰς enim vocabant hordeum oppositione placentarum, quę farina molâ comminuta erat. οὐλὰς enim esuri concidebant, eorum confectionę nondum inuentâ. ac hordeum quidem etiam hodie integrum affundunt libationibus sacrificantes, argumẽtum veteris victus: placentas autem rotundas addunt, ad significandam huius tẽporis elegantiam. *idem memorat Eustathius in Homerum. Frons ergo victimæ à Græcis solido farre perspergebatur: postquam tamen mactata & in partes erat diuisa, singulæ partes adolendæ, polline, quemadmodum apud Romanos, conspergebantur, vt ex Homero Dionys. lib. 7. affirmauit. Homerus Odyss. ξ.*

ἠμὶ τὰ μὲν ἐν πυρὶ βάλλε, παλάμας ἀλφίτου ἀκτῆ.

Et partem quidem in ignem iecit, miscens farinæ flori.

336 Placidóne vultu] *hoc necesse, ne sacra sint piacularia, vt modò dixi. Myrtilus, in Lesbicis;* Nam sanè sacerdotes aquam in aurem victimę infundere consueuerunt, vt illa his sacris annuat. *vide Macrob. lib. 3. Saturnal. cap. 5.*

340 Vnóne] *obseruabant ergo quoto vectis aut mallei ictu caderent. clarus hic locus.*

341 Opposito] *Ferrum, vel cultrum, vel securim accipe. quidam Venet. sed trium vltimus;* suppositо. *credo ex Virgilij illo 3. Georg.*

Sup-

Suppositi tinguntur sanguine cultri. *& lib. 6. Æneid.*

Supponunt alij cultros. *de quibus locis Virgilianis multa Turnebus lib. 15. aduersar. cap. 12. sed aliquod debuisset inter victimas discrimen statuere. Nimis enim clarè Myrtilus;* Solent (*inquit*) sacerdotes, victimis quæ mactantur inferis, humi capita incidere: sic enim subterraneis sacrificant. at cælestibus immolantes, colla sursum conuertentes, iugulant. *Quod verò alij eum morem nituntur probare his Ouidij ex 7. Metam.*

Tum superinuergens liquidi carchesia vini:
Alteráque inuergens tepidi carchesia lactis.

mihi non satis probant. potius enim inuergens *&* superinuergens *tantùm posuit pro infundens & superinfundens, & si qua alia diuersitas, potiùs illa ex manus positurâ, quam ex hostiæ modo, Nasoni. Seruius enim in 4. Aeneid. testis in superorum sacris solitos fundere vinum, hoc est, supinâ manu libare: in Inferorum verò sacris, non nisi paterâ conuersâ, quod* inuergere *dicebāt. an ergo* superinuergere, *idem quod infundere? amplio.*

350 Per ora multus sanguis] *Moguntin. Veneti, & Herbipol.* per ora, vultus sanguis atque oc. r.

352 Sed ede] *Aruspices exta inspicientes, & ex eorum notis voluntatem Deorum explorantes,* consulere *dicebantur. cæcus Tiresias consulturus, operâ & oculis gnatæ suæ vtitur: & dum singula quærit, nihil omisit, nihil præteriit Seneca.*

353 Leui motu, vt solent] *hanc inspectionem ritè fieri putabant, si, adhuc viuæ pecudis vtero erepta exta, palpitarent, trepidarentq;, vt patet ex Arnobio lib. 7. aduers. gent. hîc dicit;* non leui motu, *quia ingentes tumultus instabant.* Vt solent] *quando læta nunciant.*

Exta] *ex visceribus, propriè cor, iecur, & pulmo vocantur exta; quia hæc maximè exstantia Diis prosecabantur. sæpe hæc vocula corrupta apud scriptores. occurrit nunc Seneca, in cuius lib. 2. nat. quæst. cap. 32. & 34. in Lugdunensi Griphiano, quo vtor; bis,* extra, *pro,* exta *legitur.*

356 Cor marcet ægrum] *iam enim Haruspices Græci cor inspiciebant; quod Romani, demum post Pyrrhi ex Italiâ discessum, facere cœperunt. Plinius lib. 11. cap. 37.*

357 Liuéntque venæ] *plena est hæc Senecæ ominosorum extorum descriptio; cum qua videtur certare voluisse Lucanus lib. 1. quem fuerit non inutile cum eâ conferre.*

Terruit ipse color vatem, nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidóque infecta cruore
Plurimus asperso variabat sanguine liuor.
Cernit tabe iecur madidum, venásque minaces
Hostili de parte videt. pulmonis anheli
Fibra latet, paruúsque secat vitalia limes.
Cor iacet, & saniem per hiantes viscera rimas
Emittunt, prodúntque suas omenta latebras:
Quódque nefas nullis impunè apparuit extis;

Ecce videt capiti fibrarum increſcere molem:
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & venas celeri mouet improba pulſu.
His vbi concepit magnorum fata malorum. *&c.*

Felle nigro] *probatur hoc verſiculo inſpectoribus etiam atræ bilis folliculum curæ fuiſſe: quem ſuo hic loco, nempe in iecore, cui adhæret, poſuit.*

359 Semper omen vnico imp.] *duos enim Principes, & de Principatu contentionem minatur.* Vnico] *huic maximè, omni tamen imperio minax. quare huiuſmodi exta Liuius lib.27. & Valerius lib.1.cap.6.* nimis læta, *vocant. M. Marcello Coſ. duo iecinoris capita viſa, eo qui necem præceſſit die, affirmant, Liuius, Valerius, Plinius, & Plutarchus.*

360 En capita-bina] *de duplici hoc capite egere viri doctiſſimi Cælius, Turnebus, Briſſonius; ſed non ſatis clarè in re non clarâ. dicam apertius.* Caput *dicebatur initium vel ſummitas ipſarum fibrarum: hoc illi in omnibus extis obſeruabant, potiſſimum in iecore. ideo quando ἁπλῶς* caput *dicebant, hoc κατ' ἐξοχὴν de capite iecoris intelligendum Plinius auctor eſt lib.11. cap.37. Capita verò duplicia, vera & imaginaria. verum caput, reipsâ ſemper vnum, niſi quid præter naturæ conſuetudinem in animali: vna namque ſummitas iſta fibrarum. ſi duo vera capita, vt præter naturam, ſic etiam ominoſum putabant, & huiuſmodi exta non bona, ſed triſtia. de veris his capitibus locuti hoc loco noſter Liuius lib.27. Valerius lib.1.cap.6. & Plinius li.11. cap.37. & cap.1.lib.28. vbi ſcribit iecinoris caput aliquando geminum inueniri: opinor tum, quando tam pingue & auctum illud vnicum caput, vt geminum videatur. ſuadet Lucanus cùm ait:*

Ecce videt capiti fibrarum increſcere molem. *&c.*

Alia erant commentitia capita & imaginaria, quæ cunctis ſemper extis inesse aruſpices fingebant. Mente namque & cogitatione exta diuidebant in duas partes; vnam, Hoſtilem, *inimicus; alteram,* Familiarem, *amicis ſeu ſacrificium offerentibus tribuebant: atque ex vtriuſque partis colore, tabe, habitu, plenitudine, deminutione; quid aduerſariis, quid ipſis euenturum ariolabantur, vt docet Cicero lib.2.de Diuinat. ſingulas has partes ſuum habere caput fingebant. Vnde iam manifeſtum cur Liuius lib.8. tradiderit;* caput iecinoris, à familiari parte cæſum haruſpex dicitur oſtendiſſe; *& Lucanus* hoſtilem partem, *noſter* hoſtile latus *nominarint. Ad duplex iſtud latus, partem, ſeu caput, videbatur conſequi etiam duplex* fiſſum, *vnum hoſtile & noxium, alterum propitium & amicum.* Fiſſum, *puto vocaſſe, lineam ſeu tramitem quendam imaginarium, exta & fibras bipartito diuidentem & interſecantem; quem fruſtrà quæras in corporis verâ diſſectione. meminit Cicero in lib.de Diuinat. & de Nat. Deorum. Fiſſum hoc diuidebant etiam in* familiare *&* vitale, *vt notat Turnebus lib. 4. cap.18. &* vitale *dictum putat ceterorum extorum;* familiare, *tantum iecoris: & nititur auctoritate Lucani; cuius, vt vides, verba citata ſuperius nihil pro illo; & Ciceronis, qui inquit:* Fiſſum familiare & vitale tractant. *quæ verba non video cur me à ſententiâ mea dimoueant, ne putem Romanis idem fuiſſe fiſſum familiare, pro-*

Cælius lib.4. antij. c.17. Turneb.li.11. aduerſ. ca.27. & 28. & lib. 15.cap.18. & 19. B. Briſſon. pag.25. de Form.

proprium, & vitale; idque hoſtili & inimico, & alieno oppoſitum; nec aliud nomen fuiſſe fiſſo iecinoris, aliud extorum ceterorum. Iudicent Critici; mihi quidem ſine vllo diſpendio hæc nugacia deliria ſtultæ gentilitatis neſciri poſſe videantur.

360 Vtrumque cæſum] *quando vel cor in extis, vel in iecinore caput non inueniebatur, exta illa vocabantur* peſtifera. *docent Cicero 1. de Diuinat. & ex Feſto Paul. Diaconus.*

Cæſum] *Ouid. 15. Metamorph.*

——— magnóſque inſtare tumultus
Fibra monet, cæſúmque caput reperitur in extis.

ſimilem Liuij locum paullo antè exhibui. Triſte hoc oſtentum niſi in graui ſollicitudine & metu, ſi Plinio fides lib.11.cap.37.

Abſcondit] *non cæſum modò caput erat, ſed etiam in membranæ cuiuſdam inuolucris delitescens, vt vix potuerit magnâ curâ & diligenti inueſtigatione inueniri. exempla producit Barnabas pag. 26. & 27. ego etiam nonnulla prior in aduerſar.*

363 Hoſtile] *alienum, inimicum.*

Septémque venas] *prætendit venas ſalientes & celeri (vt ait Lucanus) pulſu motas; quod hoſtilium præliorum ſignũ vetuſto Scholiaſti Lucani apud Briſſonium.*

365 Limes] *fiſſum.*

366 Mutatus ordo] *lege Veſalium, & alios Anatomicos, & videbis adcurationem noſtri etiam in iſtis.*

367 Animæ] *reſpirationis & aëris vitalis.*

370 Omenta] *ſic fatiſcunt, vt quæ debebant obnubere viſcera, rimis ſuis illa potiùs prodant. ſic Lucanus interpretatur. addit,* non molli ambitu, *ſolent eſſe tactu mollia, vt pinguia: ſed nunc ſunt rigida & aſpera. Aliena ab hoc loco, quæ de carnibus immolatitiis omento tegendis referuntur à Turnebo lib.7.aduerſ. cap. 13.*

373 Innuptæ bouis] *ſuprà vocauit verſ.*341. iuuencam, *quæ nondum pepererat: ſed forda tamen erat.*

378 Tentántque] *fingit victimam ſeminecem ſurgere, & conari effugere, quod admodum dirum. Vide Briſſon. fol.*17. *&* 18.

379 Inane] *iam extractis extis.*

382 Fugiunt] *etiam Eguian. & Mogunt. vt ceteri mei m.ſ.* reſonant.

384 Aris ignis] *nil mutandum, etſi lib. valde varij. ſic plerique. ſed Mogunt.* are ſegnis. *Herbip. & Veneti;* ore ſegnis. *quidam in marg.* aræ ſanguis. *quid dirius, quàm ſi ipſe ignis mugiat foco tremente? omnẽ mugitum dirũ conſtat.*

386 Suprema facere ſecuros mala] *vltima grauiſſimaq; mala metum tollunt. ſimile illud Hippol.* Fortem facit vicina libertas ſenem. *Tacitus Annal.13.* præter ferociam animi extremâ ſenectâ liber. *Papinius:*

Vnde ea libertas? iuxta illi finis & ætas,
Tota retrò, ſeræque velit decus addere morti.

audax ergo & ſecurus Oedipus; quia miſer, quia ſenex.

387 Inui-

387 Inuidebis] *tam grauia instant mala, vt hæc, quæ dicis suprema, præ illis bona & lucra censeri debeant: vt hoc tibi tempus aureum & felix adeò videatur, vt etiam inuidentiâ dignum; tibi ipsi, vt tunc inuideas, quam nunc sortem abominaris.*

388 Scire cælicolæ] *sciunt ipsi, sed quod nos vnum scire volunt, cetera nescire.* 390 Nec-penna-nec fibra] *solent ista duo poëtæ coniungere, augurium nempe cum aruspicinâ: primus Euripides dixit, obscura & quæ non liquent, ea nos flammæ inspectione cognoscere, & vates illa per extispicinam & auguria coniicere; sic enim in supplicibus:*

ἀλλ' ἐς' ἄσημα, κοὐ σαφῆ, γιγώσκομεν
εἰς πῦρ βλέποντες, κοὐ κατὰ σπλάγχνων πτύχας
μάντεις προσημαίνουσιν, οἰωνῶν τ' ἄπο.

Ouidius lib. 1. *Tristium eleg.* 8.

Hæc mihi non ouium fibræ, tonitrúsve sinistri,
Linguáque seruatæ, pennáve dixit auis. *Manilius lib.* 4.
Hinc in tanta fidem petimus, quàm sæpe volucres
Accipiunt, trepidæque suo sub pectore fibræ.

Lucanus autem: —— quis noscere fibrâ
Facta queat? quis prodat auis? quis fulgura cæli
Seruet? & Assyriâ scrutetur sidera curâ?

Penna] *augurium. de quo doctè Michaël Medina li.* 2. *de vera fide cap.* 1. *fol.* 27. Fibra] *extispicium: de quo idem Medina fol.* 29. *Porrò pulmonis duas esse, iecoris quatuor fibras docet Cornel. Celsus lib.* 4. *cap.* 1. *Fibras verò dici extremitates iecoris, docent Seruius, & D. Isidorus lib.* 11. *Origin. cap.* 1.

Viuis rapta pectoribus] *sic Thyest. cap.* 4.

Erepta viuis exta pectoribus tremunt.

Rapi illa consueuisse, vt spirantia & palpitantia consulerentur, Arnobij, Virgilij & aliorum testimoniis probat Barnabas pag. 23.

393 Ipse euocandus] *confugit ad Necromantiam, siue Sciomantiam, de quâ postmodum.*

398 Nam te] *Nota, regibus non licuisse interesse sacris inferorum; quibus manes inuocabantur. Nam inferos adiere (secundùm poëtas) Aenæas, & Vlysses. Fortaßis tectum quid & ingeniosum hic latet, & in adulationem Principis; quē negat fas adire inferos. Mos enim inualuerat, mortuos Impp. numero Deorum ascribere. An etiam respexit ad Dialis flaminis conditionē? cui certè non licuit locum in quo bustum erat, vnquam ingredi; neque mortuum attingere, vt ex Aulo Gellio refert Dominicus Floccus in lib. de Magistratibus; quem (mirâ inscitiâ dicam an pertinaciâ?) pergunt Fenestellam vocare. cùm ex Fenestellâ multa ipse Gellius; ex Gellio multa nominatim Floccus. Sed prius illud amplius placet.*

402 Populare carmen] *hymnus Thebanis peculiaris, & solitus. Festus:* Popularia sacra sunt (vt ait Labeo) quæ omnes ciues faciunt, nec certis familiis attributa sunt. *populare ergo quod totius populi. Ennius Annal.* 2. Quam de tuas omnes legiones ac populares.

IN CHORVM.

Dithyrambus est in Bacchi laudem, eius gesta continens.

403 Redimite] *Bacchi legem iußisse, vt comites eius nigræ hederæ foliis & corymbis coronarentur, docet Dionys. Afer, & Bacchum comatum pingi constat.* Corymbo] *Calpurnius:*

—— Bacchæis Musa corymbis
Munerat —— *• plerasq; laudes Bacchi hîc decantatas breuiter recensuit Propertius lib.* 3. *eleg.* 16.

Dicam ego maternos Æthæo fulmine partus,
Indica Nyssæis arma fugata choris,
Væsanúmque nouâ nequicquam in vite Lycurgum,
Pentheos in triplices funera grata greges,
Curuáque Tyrrhenos Delphinum corpora nautas
In vada pampineâ desiluisse rate:
Et tibi per mediam benè olentia flumina Naxon;
Vnde tuum potant Naxia turba merum;
Candida laxatis onerato colla corymbis,
Cinget Bassaricas Lydia mitra comas:
Leuis odorato ceruix manabit oliuo,
Et feries nudos veste fluente pedes.
Mollia Dirceæ pulsabunt tympana Thebæ:
Capripedes calamo Panes hiante canent.

harum rerum mythologiam, omnium ferè, suggerit Aristides Orat. in Bacchum. de festis, cognominibus, ceremoniis, ministris, & aliis, quæ commentarij loco sint huic choro, plurima Strabo lib. 10. *& Lilius Syntagm.* 8. *vestitum & habitum similem ei, quem noster, tradit Tibullus lib.* 1.

Sed varij flores, & frons redimita corymbis,
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes:
Et Tyriæ vestes, & dulcis tibia cantu,
Et leuis occultis conscia cista sacris.

404 Nyssæis] *Nysas vel Nyssas inuenio decem, apud Stephanum, omnes Baccho sacras vrbes,* 1. *in Helicone,* 2. *in Thraciâ,* 3. *in Cariâ,* 4. *in Arabiâ,* 5. *in Ægypto,* 6. *in Naxo,* 7. *in Indiâ,* 8. *ad Caucasum,* 9. *in Lybiâ,* 10. *in Euboeâ. Indiæ Nysa intelligenda, quando sine addito dicitur. iuxta hanc fuit mons Mero, ex sententiâ Arriani, Philostrati, Curtij, Melæ, Plinij; in cuius antro Bacchus nutritus à Nymphis, vt etiam Lucianus scribit in dialog. Iouis & Iunonis, & dial. Neptuni & Mercurij. Idem tradit Homerus in Bacchi hymno, addens eo loco primùm à puero bacchari cum nutricibus eius cœptum: vt verisimile sit ibi quoque thyrsorum vsum inuentum. quare rectè* Nyssæi *vocantur. Longè tamen ab his discrepant, quæ, ex Brasiensium traditione, de Bacchi ortu scribit Pausanias in Laconic. multa etiam non triuialia Diodorus lib.* 3. *Biblioth. cui montem Mero Arabiæ tribuenti, non assentior. Nec etiam Apollonij Scholiasti in lib.* 2. *scribenti Nysam esse montem Indiæ, & in ea nasci plantam similem hederæ, quæ Scindapsos vocetur. ait:* Νῦσα

ὄρος ἐστὶν ἐν Ινδικῇ. καὶ κισσῷ προσόμοιον φυτὸν φυτεύεται, ἐκεῖ ὁ προσαγορευόμενος σκινδαψός. *Videtur enim Nysam cum Mero confundere.*

Thyrsis] *Euripidicus Bacchus:*

Thyrsóque dato in manu, lambente hederâ.

Homerus: κισσοκόμην Διόνυσον ἐρίβρομον ἄρχομ' ἀείδειν.

Hedera coronatum Bacchum, altisonum incipio canere.

Latinus poëta: Sutilibus Liber committit prœlia thyrsis.

Thyrsus erat lancea hederæ frondibus occultata, vt hedera amicis metum tolleret; hostibus, dolosa cuspis lanceæ vulnus infligeret. ab hoc thyrso Bacchus thyrsiger, Bacchæ thyrsigeræ Latinis; Nævius Lycurgo:

Pergite thyrsigeræ Bacchæ, Bacchico cum schema. Græcis θυρσόλογχοι, *quæ vox dolosam illam cuspidem indicat. Athenæus auream thyrsolanceam in manu habuisse docet Liberum, cùm de illo inquit;* εἶχεν ἐν ταῖς χερσὶ χρυσοῦν θυρσόλογχον. *Tribuitur illi thyrsus, quia luctator dolosus est, amænâ vini specie decipiens, pedésque vinciens, & caput, nisi vinculis sobrietatis & temperantiæ diligenter ipse prius constringatur. ita Macrobius & Thurnutus.*

Armati] *sic Mogunt. Herbip. & Veneti, & Lipsiens. at Lugdun.* armate.

410 Erebi minas] *enumeratas ver. 160. & ver. 170. cũ seq. sup. chor. 1.*

411 Vernis comam cingi floribus] *alludit ad epithetum Bacchi* ἄνθιος, *quo cognomine cultus Athenis & Pataris, teste Pausaniâ in Achaic. vnde Catullus:* At parte ex aliâ florens volitabat Iacchus.

Tibullus lib. 1. eleg. 6. de Osiri, qui idem Bacchus;

Te varij flores, & frons redimita corymbis.

413 Tyria-mitra.] *Propertius Lydiam tribuit. Tyriam accipio pro quauis Asiaticâ mitrâ. nam Tyriis nullæ peculiares mitræ: nisi velis intelligi de mitrâ purpureâ, quod suspicor. Eusebius lib. 2. Præparat. Euang. cap. 2. scribit mitram tribui Baccho, ad cohibendos vapores vini, caput petentes. Statius lib. 1. siluarum in epithal. Stellæ:*

——— eat enthea vitris

Atque hederis redimita cohors.

Hoc notant nonnulli: tamen didici *Mithri*, siue illud Hebrẽ siue Chaldæum, siue Syrũ, dominium significare, vnde & Mithridath nomen proprium legis dominum denotans מתרדת

vbi repono; eat enthea mitris. מיתרא Mitra *autem vox Syriaca tam matrum quàm virginum ornamentum quo caput vinciebant, significans; Latinè,* vitta. *Propertius:* Cinxit & acceptas altera vitta comas.

Fuit hæc Barbaris etiam virorum; Europeis tantùm feminarum, vna mulierum, alia virginum, vt patet ex Propertio. Et virginum non modò profana ethnicarum, sed & sacra Christianarum; quas hodie vocamus Nonnas, *D. Hieronymo & Arnobio notâ voce. de huiusmodi mitrâ, Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Donatist.* compressam *(ait)* ab eo puellam; cui mitram ipse imposuerat; à qua paullo antè pater vocabatur; nefariè incestare minimè dubitauit. *scilicet Felix Donatistarum partis Episcopus. & lib. 6. eam vocat* mitrellam, *& spiritale genus nubendi esse dicit, alludens ad flammeum nuptiale. nam D. Hieronymus hanc mitrellam, passim in epist.* flammeum *appellauit.*

414 Ede-

414 Ederáve] *coronabatur Bacchus ederâ, testibus Homero in hymn. Demarcho lib. 9. Dionysiac. & Nonno in Dionys. non quauis tamen, sed nigrâ dumtaxat, quæ propterea dicta Dionysias & Nyssæa. quod docet Dionysius cùm scribit Bacchas sollemnia sacra peragere, frontem redimitas nigris hederæ corymbis:* ——— κατὰ νόμον ἱερὰ βάκχῳ

ἐρεψάμεναι κισσοῖο μελαφύλλοιο κορύμβοις.

plures enim species hederæ. vna hedera celsa, quæ vel per se stans arborescit, hæc dendrocissos vocatur, vel iuxta Columellam orthocissos: vel per se non arborescit, sed indiget adminiculo, ideo suis cyrris & clauiculis parietes conscendit, vel arbores amplectitur, & hæc vel est alba quæ Plinij femina, de qua Virgilius: Candidior cycnis, hedera formosior albâ, *candida non ligno tantùm, vt putat Seruius (cui fortè Hebenus, nigra hedera) sed fructu & folio, aut semine & folio: vel est nigra, quæ corymbos furuos habet, & à Plinio mas vocatur, qua in Dionysius coronabantur, de qua Virgilius:*

——— atque hederæ pandunt vestigia nigræ ———

vel est omni carens fructu, teste Theophrasto, multo minoribus quã ceteræ foliis, plures habens inuolutiones, magisq; cyrrhata, quare helix nominatur. Alia hedera terrestris & humilis, humi serpens minutis & raris foliis, chamæcissos, iuxta plerosque. quod de nigrâ dixi, confirmat Dioscorides li. 2. c. 2. κισσὸς πολλὰς ἔχει διαφορὰς τὰς κατ' εἶδος, τὰς δὲ γνιμωτάτας τρεῖς. λέγεται γὰρ ὁ μέν τις λευκὸς, ὁ δὲ μέλας, ὁ δὲ ἕλιξ. ὁ μὲν οὖν λευκὸς, φέρει τὸν καρπὸν λευκὸν, ὁ δὲ μέλας, μέλανα καὶ προκίζοντα, ὃν δὴ καὶ διδόασι Διόνυσον καλοῦσιν. ὁ δὲ καὶ ἕλιξ ἄκαρπός τε καὶ λεῦκα ἔχει τὰ κλύματα, καὶ τὰ φύλλα λεπτὰ, καὶ γωνιόδη καὶ ἐρυθρά. *Quæ ferè fideliter nos paullo antè, licet fusiùs; magna etiam ex parte Plinius reddidit scribens li. 16. ca. 34. triplicẽ esse ederam, candidam, nigrã, & helicen. has etiã in plures species diuidi. aliã tantùm fructu candidã, aliã & folio. fructũ candidũ ferentium, aliis densum acinũ & grandiorẽ, racemis in orbem circũactis, qui vocãtur* corymbi: *aliis minorẽ acinũ, sparsioremq; racemum, has* selenitias *dici. simili modo in nigrâ, alicui semen nigrum, aliis crocatum; cuius coronis poëtæ vtantur minus nigris; quam quidam Dionysiacam vel Bacchicam vocent, maximis inter nigras corymbis. Helicen quoq; plures habere differentias. Nigræ ergo species illa quæ fructum habet* προκίζοντα, *Baccho sacra. & ab hac vocatus fuit* hedereus Deus, *teste Pausaniâ: quia scilicet, vt Plinius auctor est eodem lib. 4. primus se nigræ hederæ foliis coronauit: & quia, vt canit Ouidius 3. Fastorum,*

Nyssiades Nymphæ, puerum quærente nouercâ,

Hanc frondem cunis circumposuisse feruntur.

& in memoriam Cissi comitis quem in hederam mortuum mutauit, vt censet auctor Geoponicorum; & propter similitudinem quam cum fructu & foliis vitis ipsa hedera habet, quod Plutarcho videtur lib. 3. quæst. 2. Sympos. deniq; quia frondes hederæ, frigiditate summâ, vini fumis resistunt, auctore eodem Plutarcho d. lib. 3. q. 5. Vide Sancium Brocens. in Alciat. Emblem. 204. Pierium lib. 51. Hieroglyph. & Misaldum cent. 1. Memorabil. aphorismo. 99. Ad scripturam quod attinet, si ab edendo dicta, ederam; *si ab herendo,* he-

 deram

deram *ſcribere oporteret; nunc quia id incertum, vtrouis modo licet.*

Bacchifera] *quæ fertur à Baccho & Bacchis. non diſplicet etiam quod quidam m. ſ.* Baccifera. *hoc eſt, corymbifera.*

419 Falſos-artus] *ſimulans te nympharum vnam tenellulam & mollicellam. vnde etiam propria hæc Bacchi forma cuidam veteri poëtæ:*

Notas habemus quiſque corporis formas.
Phœbus comoſus, Hercules lacertoſus,
Trahítque Bacchus virginis tener formam.
Minerua flauo lumine eſt, Venus pæto.
At fronte crinitâ Arcades vides Faunos.
Habet decentes nuncius deûm plantas.
Tutela Lemni diſpares mouet greſſus.
Intonſa ſemper Æſculapio barba eſt.
Nemo eſt feroci pectoroſior Marte.

Virgo] *imò etiam ſub hœdi ſpecie delituit iuxta Apollodorum lib. 3. Bibl.*

421 Luteam] *rectè. non zonam voluit luteam dicere, ſed ipſam veſtē, ſicut & Tibullus:* Effuſa ad teneros lutea palla pedes.

Veſtem] *pallam, teſte Tibullo.*

422 Vnde] *Moguntin.* Inde. *muliebrem habitum Bacchi etiam Celſo obiicit Origines lib. 3. eúmque vocat Μænalam.*

425 Regeres] *virgâ potius & lupatis, quam pallâ tam molli. quare rectè v. l.* tegeres. *Herbipol. & Veneti continent;* premeres.

426 Eoæ] *totus Oriens, maximè Scythia & India. Bacchi bellum cum Indis deſcripsêre olim, teſte Apollonij Scholiaſt. Chamæleon lib. 5. Iliad. Ariſtodemus lib. 1. Thebanor. epigramm. & Cletarchus in hiſtoriâ Alexandri Magni; item teſte Stephano Dionyſius in Baſſaricis. ſolus hodie ſupereſt Nonnus Panopolitanus, cuius fructu ex lectione carent plerique quòd Latio nondum ſit donatus.*

429 Senior-Silenus] *Saliſberienſis, neſcio quo auctore Chironem dat Baccho præceptorem, lib. 1. de nugis curialium cap. 4. ceteri omnes Silenum, vt Euſebius lib. 2. Præpar. Euangel. cap. 2. inde Horatius:*

——famulúſque Dei Silenus alumni.

Nemeſianus de Sileno ſic ex Virgilio:

Tum primus roſeo Silenus cymbia muſto
Plena ſenex auidè non æquis viribus hauſit:
Ex illo venas inflatus nectare dulci,
Heſternóque grauis ſemper ridetur Iaccho.

Sileni filij iuxta Eurip. in Cyclope ſunt Satyri, etiam ab eo dicti Sileni. Nicander in Alexopharm.

ὡς δ' ὁπότ' ἀγριόεσσαν ὑποθλίψαντες ὀπώρην
Σιληνοὶ κεραοῖο Διωνύσοιο τιθηνοὶ,
πρῶτον ἐπ' ἀφρίζοντι ποτῷ φρένα θωρηχθέντες,
ὄμμασι δινήθησαν, ἐπὶ σφαλεροῖσι δὲ κώλοις
Νυσαίην ἀνὰ κλιτὺν ὑπέδραμον ἀφραίνοντες.

ὥς

ὥς ὅγε σκοτόωσι κακῇ βεβαρηκότες ἄτῃ.

Gorrheus:

Aut veluti expreſſis Sileni agreſtibus vuis;
Cornibus inſignem qui nutriuere Lyæum;
Poſtquam tentarunt ſpumantia pocula mentem,
Primùm oculis variant, titubantes inde per imas
Incedunt Nyſſæ malefidis paſſibus oras.
Talis eos premit epoto vertigo veneno.

quo loco Scholiaſtes tradit dictos à verbo σιλλαίνειν, quod ſignificat conuiciari, & eoſdem eſſe Satyros. Nonnus tamen videtur diſtinguere hoc verſu:

Et ſetoſorum ſatyrorum aculeati ſanguis generis,
Silenorúmque phalangem. *huiuſmodi monſtra multi negant fuiſſe: ſed docent contrariū D. Hieronymus & S. Athanaſius in vita S. Antonij, Plinius lib. 6. ſub fin. lib. 7. cap. 2. & li. 9. cap. 54. Pauſanias in Elyacis & Ptolomæus lib. 7. Geograph. Sunt & Bacchi comites quidam, quos Ælianus & alij vocant* Tytiros, *quos plerique eoſdem cum Satyris arbitrantur. Vide Scalig. lib. 1. art. poët. cap. 12. & Natalem Comitem lib. 5. Mytholog. cap. 8. Poſt hunc verſum in Eguiano m. ſ. deſunt omnia, vſque ad verſ. 472.* Senſere terræ. *&c.*

431 Condita] *occulta, ſecreta. Tibullus:*

Et leuis occultis conſcia ciſta ſacris.

Orgia] *myſteria Bacchi, ſic dicta ab irâ Cereris illuſæ in Iouem,* ἀπὸ τῆς ὀργῆς: *& quia in Dionyſi generatione & nece multum abominationis & execrationis fuit, dicta* μυστήρια, ἀπὸ τοῦ μύσεος. *ita Clemens Alexandr. in Protrept. Alij quia fabellæ, volunt dicta quaſi* μυθήρια, *vt Euſebius lib. 2. de præparat. Euang. cap. 5. alij à quodam venatore nuncupata, inter quos Apollodorus in Biblioth.* Myſtæ] *initiati orgiis.*

432 Baſſaridum] *ſic vocatæ Mænalæ, à baſſarâ indumenti genere apud Pollucem & Heſychium. Gloſſæ veteres in Perſium; docent dictas quòd vulpinis veſtibus cingerentur. quia Thracibus vulpes dicuntur Baſſares:* (inde German. Voſſen) *vel à veſte demiſſâ ad talos qua Bacchus vtebatur, quia iidem Thraces talem veſtem vocent Baſſarim. hæc ille. an fortè hinc Hiſpan.* Baſquiña?

437 Ogygio] *Thebano. nam Thebæ dictæ Ogygiæ ab Ogyge rege, quem Corinna nominauit Bæoti filium, teſte Schol. Apollonij in lib. 3.*

438 Nebride ſacra] *Nebris dicata Baccho: nam ille hinnulorum pellibus veſtiebatur. vnde in Epigramm.* νεβρώδης *&* νεβριδόπεπλος *dicitur. gemma etiam his pellibus colore ſimilis,* Nebrotes *vocata, Libero ſacra. ipſæ quoque Baſſarides nebridibus amiciebantur. ſic enim intelligo illud Attij in Bacchis:*

Tunc ſilueſtres exuuias ſæuo pictas lateri accommodant.

Nebriſſa Hiſpaniæ ciuitas (Ælio Antonio Grammatico celebris) à nebride nomen accepit, eo quòd illic olim Bacchica orgia frequentia, & Bacchæ veſtitæ nebridibus. docet Silius Italicus:

Nebriſſa Dionyſæis conſcia ſacris,

O 3 Quam

Quam Satyri coluere leues, redimitáque sacrâ
Nebride &c. *Ita præcinctæ saltitabant & tripudiabant, vt paullo antè dixit:* ——— pede pulsauit sola ——— *quod de peculiari Bacchica saltatione accipiendum; quam σικιννίδα nuncupant, de qua Euripides in Cyclope, Lucianus περὶ ὀρχήσεως, & Athenæus lib.* 14. *cap.* 12. *& Ennius:* Bacchico insultans modo. *Virgilius etiam Æneid.* 11.

Aut vbi curua choros indixit tibia Bacchi.

à Sicinnide, Bacchi comites dicuntur Sicinnistæ, Athenæo. Dionysiacarum saltationum tria scio genera commemorari, singula à Bacchi sociis inuēta & nominata, κόρδακα, σικίννιδα, ἐμμέλειαν: Peculiariter tamen Senecam sensisse putauerim de Sicinnide, quia hæc vt magis incondita, ita & lepidior, & concitatior (nam Dionys. Halicar. testatur lib. 7. *ludicris & ridiculis gesticulationibus Pyrrhicæ gestum ac motus imitatam) & Thyrsigeris Bacchis, Satyrisq; accommodatior. quare Pollux lib.* 4. *Onom. cap.* 14. *scripsit Cordacem propriam comicis, ἐμμελειαν tragicis, sicinnidem Satyris peculiarem. Sanè apud Euripidem Satyri sicinnidem saltant, apud Terentium verò non ambigo quin Demea de cordace senserit:*

Tu inter illos restim ductans saltabis.

Cordacem à sicinnide præter Pollucem, etiam Athenæus & Lucianus distinxerunt. ideo perperam Tusanus confundit.

Pede pulsauit] *terram pede pepulit. Lucretius:*

———terram pede pellere matrem.

Ennius, pulsare dixit:

Musæ quæ pedibus magnum pulsatis Olympum.

442 Thyades] *Bacchæ Thebanæ.* Thyades (*ait Pausan. in Phoc.*) sunt Atticæ feminæ, quæ in Parnassum quotidie venientes, cum Delphicis mulieribus arcana Libero patri sacra peragunt. *sed poëtæ latius sumere consueuerunt.*

Oestro] *Latinè* asilus, *Græcè* οἶστρος. *Virgilius* 3. *Georg.*

Est lucos Silari circa, ilicibúsque virentem
Plurimus Alburnum volitans; cui nomen asilo
Romanum est, oestrum Graij vertêre vocantes,
Asper, acerba sonans, quo tota exterrita siluis
Diffugiunt armenta: ——— *Romanum nomen suo iam tempore periisse, & Græcum tantùm in vsu fuisse scribit Seneca epist.* 59. *Oestrum quidam cum tauano confundunt, quem Græci μύωπα vocant, in quibus Plinius lib.* 11. *cap.* 28. *& Apollonius lib.* 1. *vbi cùm de oestro ageret, dicit:* ὅντε μύωπα βοῶν κλείοισι νομῆες. quem tauanum vocant bubulci. *& glossarium Latino-Græcum;* Aquilio κέντρον βόων καὶ σκορπίων. *Emendandum ex Græco-Latino, vbi;* οἶστρος ὁ μύωψ Tabanus, asilio. *Quod verò prius illud etiam exhibet;* Aquilio βορρᾶς, *puto apertè prauum, pro;* Aquilo. *Sed, ad rem, Sostratus lib.* 4. *de animalib. vt & Aristot. in animal. histor. docent* οἶστρον *circa fluuios,* μύωπα *in siluis nasci. vide Scholiast. Apollon. in lib.* 1. *vers.* 205. *& Wottonum lib.* 9. *de differ. animal. cap.* 213. *obtinuit, vt* μεταφορικῶς *furiosi dicantur Oestro perciti ab Euripide apud Galenum lib.* 3. *de Hippocrat. & Plat. dogmat. cap.* 4. *& Latinis passim. Philostratus in Imag. Penthei pingit* τὸν δὲ οἶστρον προσβαλλεύσας ταῖς γυναιξίν. oestrum pungentem & furiantem mulieres, *vt hic noster. Aelianus quoque lib.* 3. *var. histor. refert Lacænas, Sicyonias, & Thebaides olim hoc Bacchi oestro infestatas; tresq; Minyades, Leucippen, Alcippen & Alcithoën eodem asilo stimulatas, infantulum Leucippes, quem hinnuleum putabant, discerpsisse. Addit Seneca, eodem percitas Agauen matrem, Autonoen & Ino materteras, Pentheum suâ manu interemisse. sed non est aperta mens verborum Senecæ; cùm addit;* ——— oestro membra remissæ, velut ignotum videre nefas. *Puto, voluit potentiam Bacchi significare. neque videbatur satis efficax probatio, si diceret Thyades beneficio affectas, vel saltem non læsas à Baccho, orgia frequentasse. cognatæ illius, istæ quidem, & affines, in quas honoris multum redundabat. addit ergo etiam tunc bacchatum ab illis, fusam comam, thyrsum iactatum, cursitatum, & quæ solebant alia; quando iam ad sanam mentem redierant, & parricidij sui turpitudinem, eiusq; Euhium auctorem cognoscebant. plus illas videlicet honori numinis, quàm naturæ necessitudini tribuisse. plus Bacchi stimulos iam remissos, quàm acerbissimi doloris præsentem memoriam valuisse. Magnifica hæc & dithyrambica. sed quàm flebiliter Pentheum Agaue mater luxerit; ita describit Nonnus lib.* 46. *Dionys. vt vix queat mæstius & lacrymabilius.*

446 Ino] *Ino Athamanti Melicertam peperit, cum quo mariti furorem fugiens, in mari submersa; credita marinorũ Deorum numero addita. Græci Leucothean, Latini Matutam, filium, illi Palæmonem, hi Portunum nuncupant. latè hæc Nonnus lib.* 8. *&* 9. *Pausan. in Attic. & Messeniac. Plutarchus in Camillo, Apollodor. lib.* 3. *Biblioth. Ouid. lib.* 1. *&* 4. *Metam. &* 6. *Fast. sed alia longè narrat Aristides in Isthmicâ to.* 1. *quem legat, qui multa de Leucotheâ & Palæmone volet. vide etiam vers.* 22. *Thebaid.*

449 Tyrrhena] *de Tyrrhenorum nomine & origine multus est Dionysius Halycarnas. lib.* 1. *vbi quæ ex Myrsilo Lesbio adducuntur, validissimè confirmant Annianum Myrsilum veri Myrsili quandam esse laruam. Tyrrheni olim infames pyraticæ studio, vt docet Cicero in Hortensio. Vide etiam Strabon. lib.* 5. *Postea Thuscos dictos censet Seruius* ἀπὸ τοῦ θύειν.

449 Rapuit] *cùm Bacchus ab Icariâ in Naxum vellet transuehi, prædatoriam Tyrrhenorum triremẽ mercede conduxit; qui, Deo in nauem recepto, Naxum præteruecti, in Asiâ Bacchum vendituri vlterius tendere. sed Bacchus malum & remos in serpentes vertit, triremim hederæ ramis implicat, & omnia sonitu tibiarum replet, pyratas in furorẽ agit, illi in mare se eijciũt, & Delphines fiunt. ita Apollod. li.* 3. *Biblioth. & Ouid. li.* 3. *Metam. Higynus autem cap.* 134. *tradit remos in thyrsos, vela in pampinos, rudẽtes in hederam abiisse: deinde tygres, pantheras & leones in pyratas inuasisse. similia Lucian. in Bacchis, Philostrat. in Imaginib. & Homerus in Hymnis, in eo cuius initium;* ἀμφὶ Διώνυσον, *&c. quem, & Ouidij locum cum isto Senecæ, qui contulerit, loci huius habiturus est perelegantem commentarium.*

Cærula

Cærula] *æquor in pratum viride tranſit plenum frondibus, floribus, fructibus. malè Pintiani lib.* Cærulea cum patris. *pro;* mutat; *Mogunt.* imitat. *mallem;* mutas. *nam Nereus mare pacauit, mutante Baccho cærula in prata.*

456 Ramus] *acutè Rapheleng.* remus. *vult hederas ſerpſiſſe per remos: & hypallage fuerit, pro hederæ tenent atque impediunt remos.*

456 Carcheſia] *Cinnæ verſus ex Smyrnâ, coniunxi in aduerſar. nec muto factum. nam non ſinit D. Iſidorus vt* anguinam *legam, & anchoram interpreter. nam lib. 19. Orig. ſcribit* Anquina, qua ad malum antemna conſtringitur. *& Cinnæ deinde verſum ſubiungit pro exemplo:* anguinam *illam non nouit. Nonium, qui poſteriorē verſum Catullo tribuit, non moror; ſolet aliàs quoque memoriâ labi. ſed de carcheſiis agendum. Lucanus lib. 5.*

Hic vtinam curuet ſummi carcheſia mali.

Lucilius: Tertius hic mali ſuperat carcheſia ſumma.

Macrobius lib. 5. cap. 21. Saturn. Aſclepiades vir inter Græcos apprimè doctus & diligens, carcheſia à nauali re exiſtimat dicta. ait enim naualis veli partem inferiorem pternam, at circa mediam fermè partem trachelon dici, ſummam verò partem carcheſium nominari, & inde diffundi in vtrumque veli latus, eaque cornua vocantur. *quid ais Macrobi? veli pars carcheſium, pterna, trachelos? non tu quidem hoc dicas: ſed ſcioli: & operæ nobis, non tu impoſuiſti. credo à te ſcriptum;* naualis mali partem. *quod præter D. Iſidorum lib. 19. & Vitruuium lib. 10. & Apollonij Scholiaſt. in li. 1. ver. 563. etiam Lucianus, Heſych. & Pollux confirmāt. in fine etiam concinnius legeretur;* & inde diffundi velum in vtrumq. antennæ latus.

Deprauant Gryph. & alij. qui; pternam.

460 Noua facies] *pro humanà, piſcina. quiſquis ille eſt qui exſtat Myrſilus Lesbius de Origine Italiæ, ſcribit;* Tyrrhenos ob pyraticam & potentiam quam in mari obtinebant, & quia multas in omnes terrarum regiones colonias deducebāt, Delphines fuiſſe nominatos: idcirco Græcos fabuloſam hanc Metamorphoſim finxiſſe.

Te ſequitur] *mallem;* & ſequitur. *nam pendet à ſuperioribus.*

467 Diuite] *Totum Orientem aiunt à Baccho deuictum. Ouid. lib. 4.*

Oriens tibi victus, aduſque
Decolor extremo quâ cingitur India Gange.

hic enumerantur Lydi, Getæ, Maſſagetæ, Thraces, Scythæ, Mæotis accolæ, & omnes Aquilonares, Geloni etiam & Amazones.

470 Maſſagetes] *Dionyſ. Afer:*

Hos verò retrò Orientem verſus trans reſonantem Araxem
Maſſagetæ degunt, velocium emiſſores ſagittarum;
Viri, quibus nec egomet, nec quiſquis eſt ſodalis,
Appropinquet. multo namque inhoſpitaliores ſunt aliis.
Neque enim ipſis ſuauis frumenti eſt cibus,
Neque ſanè vinum indigenum; ſed, equorum
Sanguini miſcentes candidum lac, epulas apponunt.

471 Securigeri-Lycurgi] *Lycurgus, Dryantis F. rex Thraciæ, Bacchum omni, qua potuit iniuriâ affecit, bello ſuperauit, egit in exſilium, interfecit, vt ſcribit*

ſcribit Iul. Firmicus lib. de myſteriis & errorib. prophan. religion. cap. 6. Verum ethnici finxerunt contraria, victum Bacchi artibus Lycurgum contemtæ religionis grauiſſimas pœnas dependiſſe. Plutarchus in lib. de poët. legend. ſcribit eum, cùm vites omnes è Thraciâ conaretur exſcindere, ſibi crura ſecuri incidiſſe; huc noſter reſpicit. Higyn. cap. 132. tradit furore correptum, vxorem & liberos trucidaſſe, & à Pantheris, quas Dionyſius immiſerat, in Rhodope laceratum; Apollodorus lib. 3. Biblioth. putat ab equis in Pangæo diſcerptum; Homerus vult excæcatum dumtaxat; alij ſibi manus intuliſſe. multa Euſtathius ad 6. Iliad.

472 Zedacum] *Moguntin.* terrę Bacchum ferocem. *vt repetatur vox quæ in præcedenti; quod ſi quis amplectatur, multis ſe moleſtiis liberarit. Verùm hoc inter lineas: nam in contextu erat;* Zedacum. *quaſi ſit cognomen Bacchi. ſed nullus mihi* Zedacus Bacchus *notus. Zabaſum ſeu Zabaſium non ignoro. an hoc ſubſtituas? ſed puto potiùs gentis alicuius nomen poſitum. libri omnes;* Zedacûm, *præter vnum m. ſ. qui;* Zadacum. *credidi aliquando legendum;* Zacarum. *quia non dubitabam de Scythiæ populis aliquibus loqui, tum ex ſequentibus;* Et quos vicinus Boreas ferit Arua mutantes. *tū quia de Scythis & Indis triumphaſſe, teſtatur Ouidius lib. 3. Faſtor.*

Biſtonas, & Scythicos longum eſt narrare triumphos,
Et domitas gentes thurifer Inde tuas.

& communi nomine Perſæ, Scythas omnes Sacas vocarunt, teſtante Herodoto & Plinio. & Sacas eſſe Nomadas, Scythicam gentem docuit Chærylus, apud Strabonem:

μηλονόμοί τε Σάκαι, γενεᾷ Σκύθαι. αὐτὰρ ἔναιον
Ἀσίδα πυροφόρον. Νομάδων γε μὲν ἦσαν ἄποικοι
ἀνθρώπων νομίμων —— Opiliones Sacæ, origine Scythæ

tum incolebant Aſiam tritici feracem, à iuſtâ hominum Nomadum gente in coloniam miſſi. *Sed ſyllabæ moduli hoc non videntur admittere. Ad alia igitur coniectanea, &, ſi vis, mera mapalia deferor. ſumat quiſque quod placebit; &, ſi nihil, ipſe meliora apponat. quid ſi?* Sagarum. *vicini hi Scythis Melæ lib. 3. cap. 6. quid ſi?* Sedochum, *vt ſint illi quos Tacitus vocat lib. 3. hiſtor.* Sedochezos. *quid ſi?* Siracum. *qui ad Caucaſum Straboni li. 11. vel,* Sydrachûm; *quos Alexander debellauit, apud Iuſtinum & alios. quid ſi?* Zabiûm, *vel;* Gaziûm. *nam hi populi Indiæ cū Debrice contra Bacchum pugnarunt, teſtibus Dionyſio. 3. Baſſaricor. & Stephano. num legendum?* Saciûm. *nam Stephano,* Sacis *incola vrbis Scythicæ Sacæ. num verò?* Sidacum. *nam* Sidace *Stephano vrbs Lydiæ, & Lydi etiam à Baccho domiti. Num verò legendum, minima mutatione?* te Dacûm. *hoc eſt, Dacorum: quorum primam Seneca corripere ſolet, vt oſtendam Thyeſt. ver. 602. & Dithyrambo proprium tam deſultoriè, modò res Bacchi geſtas narrare, modò ipſum Bacchum alloqui: denique Geticos arcus paullo antè memorauit, quibus proximi Daci; mox Scythas addit, quibus Daci coniungi ſolent, etiam ab Horatio:*

Poſtea inueni etiam Raphelengio hoc viſum.

Te Dacus aſper, te profugus Scythes.

Hæc diuinatio mihi potior aliis omnibus; illâ quoque quæ quodam die placuit;

P terræ

terræ Issidûm feroces, *admisso hiatu. vt de Essedonibus agat; qui Stephano* Ἴσσιδοι τρισιλλάβως: *quorum ferocia & crudelitas inter omnes Scythas decantatissima. parentum cadauera deuorabant, & craniis in pocula vtebantur, vt Solinus testatur. & prior Mela lib.2. etsi ex solo Herodoto Pintianus Melæ contextum mutet, & homo sobrius temulentæ genti poculis ademtis iconculas obtrudat. bellas iconculas, quas præfiscini ad collũ gestent. Poculorum huiusmodi vsum omnes* omnino codices Melæ confirmant; vt & mos aliarũ gentium apud alios. Liuius lib.33. auctor est, Boios Postumi ducis sui caput templo intulisse; eoq; purgato caluam auro inclusisse, vt sacrum vas esset, quo solemnibus libarent: & hoc poculo sacerdotes, templiq; antistites vti consueuisse: & Boius hanc consuetudinem ex humani capitis ossibus bibendi ad suam vsq; ætatem perdurasse scribit N. lib. 1. Annal. Boior. de Celtis Silius lib.13.*

* *Confirmant Hermolaus, Oliuarius, Vinetius, & noster Scotus.*

At Celtæ vacui capitis circumdare gaudent
Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant.

quod de Germanis, scilicet Boiis, intelligendum. Alboinus Longobardorum rex, abscissum caput Chunimundi regis soceri sui, in scyphum efformauit, & Rosimundæ vxori, Chunimundi filiæ, propinauit hauriendum; quæ ipsi necis causa: scribit poculi inspector Luitprandus lib.2. Hist. Longobard. cap.14. Denique de Cure, Principe Pieczenigorum, idem narrat Sigismundus Baro in commentar. rerum Moscouitarum. Hæc ego, de Zedacis. *velim alios meliora, & lubens accinam:*

μάντις δ' ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς.
Vates ille optimus, qui benè coniicit.

478 Gelonos] γελωνὸν *vrbs Sarmatiæ Stephano, condita à Gelono Herculis filio. incolæ Geloni: apud hos nascitur Tarandus, villosum animal bouis magnitudine, de quo eadem quæ de Chamæleonte & Polypo, quoad coloris mutationem prodita ab Aristotele in lib. de admir. audition. Aristoteli enim hunc librum ascribit etiam Stephanus in* Γελωνὸν, *quod propter Criticos quosdam temerarios monuerim.*

481 Thermodontiache] *Moguntin.* Thermoduntiadæ.

485 Ophioniáque] *Thebanâ, maximè Penthei.*

486 Prœtides] *sic scribendum, non* Prætides. *Prœti filiæ Bacchum colere recusabant, teste Apollodoro lib.2. Biblioth. & Iunonis formæ suam præponebant. vltio mox subsecuta. nam in eum mentis errorem inciderunt, vt sibiipsis vaccæ visæ, humanum consortium fugerent. sed tandem Æsculapius, vel (vt alij) Melampus, siue vates, siue pastor, purgauit, & purgamina in Clytorium fontem abiecit. Testatur epigramma apud Vitruuium:*

Fuge meum fontem, in quo Melampus
Abluit furores Prœtidum duros.

Eudoxus in descriptione terræ apud Stephanum: Est fons in Azaniâ, qui gustantes aquam eius facit nec odorem vini tolerare: in quem aiunt Melampodem, quando Prœtidas expiauit, purgamẽta iniecisse. *Plura Callimachus, in hymn. Dianæ. Sex. Empyr. lib.4. Pyrrhon. hypotyp. & Ouid. vlt. Metam. Seruium & Probum in 6. eclog. Virgilij, consulere potes.*

Et

Et agros] *Virgilius:* Proetides implerunt falsis mugitibus agros.

470 Præsidem] *plerique excusi;* Præsentem. *& sic m.s. Eguianus & Moguntin. sed versus non patitur. Lipsiens.* Præsidem. *quando aut quomodo Bacchum Iuno coluit præsentem, vel præsidem? fuit illa Vulcano Bacchi operâ reconciliata, quod narrat Aristides. sed quid hoc, ad rem, de qua nunc sermo? sedet animo: Iunoni spretæ à Prœtidibus formæ contumeliam fuisse acerbissimam, ita vt vindictam solam animo volueret. læsêre interea miseللæ virginis etiam Liberi numen: qui confestim pœnas exegit, immisso quem modò dicebam, errore. Tam grata iratæ Iunoni hæc vltio, vt priuignum quem prius oderat, deinceps amare & colere cœperit. cogita igitur num rectius scriberetur:* Vindicem B. c. n. *vel si retines* Præsidem. *intellige Bacchum Naxi Deum tutelarem.*

488 Naxos] *Cyclades insulæ in Ægæo sunt, Andros, Myconos, Tenedos, Naxos, Delos, Seryphus, Gyaros, Rhenia. omnium altissima Naxos, quæ etiam Dia, teste Callimacho, & Strongyle & Dionysias vocata, teste Plinio lib. 4. cap.12. à vinearum fertilitate, quare à Papinio in Achilleid.* Bacchica *dicitur, vt Baccho sacra. Scaturibat in ea fons vini, & in Bacchi bonorẽ Naxius feminis Iuno tribuit, vt octauo solæ mense parerent, quo mense natus Bacchus, vt refert Stephanus ex Asclepiade. Sidonius de Burgo:*

——Nyssa vale Bromio, Phœbo Parnasse biuertex:
Non illum Naxos, non istum Cyrrha requirat.

Lactantius lib.1. cap. 15. enumerans quos Deos quæq; ciuitas priuatim summâ veneratione coluerit; vt Ægyptij Isidem, Mauri Iubam, Macedones Cabyrum, Pœni Vranum, Latini Faunum, Sabini Sancum, Romani Quirinum. Eodem vtique modo Athenæ Mineruam, Samos Iunonem, Paphos Venerem, Lemnos Vulcanum, Naxos Liberum, Apollinem Delphi. *quæ ferè ad verbum omnia mutuatur D. Isidorus lib.8. Origin. cap. de Diis gentium; apud quem tamen recti casus;* Lemnos, Paphos, Naxos, Delos; *pro accusatiuo positi, vel ἀρχαικῶς datâ operâ, vel operarum culpâ. Apud Nonium, in* Gerræ, *rescribo;* & sunt gerræ fascini, qui sic in Naxo insulâ Liberi ab incolis appellantur. *vulgo legitur;* insulâ Veneris.

Ægeo] *mare Ægeum ab insulâ; quam Ægas vocat Homerus, sacram Neptuno, spectris infestam; teste Nicocrate: vel à Neptuno, qui Ægeus quoque dicitur, auctore Pherecyde; vel à formâ promontoriorum in mare excurrentiũ cornutæ capræ specie. Vide Schol. Apoll. in li.1. ver. 1165.* 489 Tradit] *sic soli Lipsiens. ceteri omnes;* tradidit. Virginem relictã] *Ariadnen Minois filiã. ex hoc loco patet abductã. Ariadnen à Theseo in illã Diã, quæ & Naxos; non in aliam Cretæ vicinã, quod mirum homini docto excidisse, contra ipsum Ouidium, quem exponebat, & alios omnes. Vnde Columella Ariadneæ coronæ sidus, vocat* Naxium ardorem. *Tertullianus etiã meminerat, sed operarum errore deprauatus. lib. de coronâ milit. cap.7. excusi habent;* Dat & Ariadnæ sertum ex auro & Indicis gemmis Vulcani opus, Liberi munus, post & sidus. *Non damnem, nisi damnarent m.s. qui continent;* Thesidus, *pro;* post & sidus. *censeo scriptum fuisse, vel;* Thesei sidus. *vel;* Diæ sidus. *vel;* Liberi

 mu-

munus, & ſidus; *vel denique*; Theſei munus, Liberi ſidus. *nam Hyginus ſcribit, quoſdam tradere, hoc aureo ſerto à Vulcano accepto, Theſeum Ariadnam ſibi conciliaſſe. De Theſio flore, quædam Athenæus, ſed ad hunc locum non pertinent. Ex his coniecturis, prior quæque melior.*

490 Meliore marito] *Ouidius*:

Illa, nec inuideo, fruitur meliore marito.

491 Pumice ſicco] *Euripides*:

Tum vna correpto thyrſo verberat petram,
Vnde rorulentus aquæ proſiliebat humor.
Alia autem ferulam demiſit in terræ ſolum,
Et iſthic mox fontem vini emiſit Deus.

492 Nyctileus] *quorundã Bacchi cognominum rationem reddidit quidã*:

A ſtrepitu Bromius; quòd vociferetur, Iacchus:
Quod curis ſoluat corda, Lyæus erit.

Liber, *ſeu* ἐλευθέριος, *vel quia apud vrbem Boeotiæ Eleutheras colebatur; vel quia libertatem quandam bibentibus ingeneret, dictus, auctore Plutarcho in Quæſtion. Roman. ineptum quid Blondus attulit aliud, li.* 1. *Romæ triumphant. Vocatus etiam* Mænoles, *quòd totus inſaniat, Euſebio lib.* 2. *præpar. Euang. c.* 5. Bryſæus, *ab vuis exprimẽdis, Perſio Sat.* 1. Byrſæus, *à byrsâ pelle qua in præliis vtebatur, Diodoro li.* 5. Maſaris, *à Masâ nutrice, Leonico li.* 1. *var. hiſt. cap.* 98. Oſyris, Phanoces, Adoneus, Pantheus, Bicornis, *Auſonio epigr.* 30. *Æliano quoque lib.* 3. *var. hiſt. dicitur*; Phleonas, Protyges, Omphacites, *&c. eum adi, qui vnà cum Nonno in Dionyſiac. & Florilegio Græcorum epigramm. plura cognomina Bacchi ſuppeditant. vide Iulianum Aurel. lib.* 3. *de cognomin. Deor. cap.* 5. *& Lilium d. Syntagm.* 8.

493 Garruli gramen] *Euripides*:

Quibus denique niuei lactis erat deſiderium,
Summis digitis ſcindentes ſolum,
Ilico lactis flumina habebant: porrò ex ederaceis
Thyrſis, guttis flaua ſtillabant mella dulcibus.

Item: ῥεῖ δὲ γάλακτι πέδον,
ῥεῖ δ' οἴνῳ, ῥεῖ δὲ μέλιτσαν
νέκταρι ——

Fluit & lacte campus,
Fluit vino, fluit & apum
Nectare. *Catullus*:

Quæ vbicunque tu puellus loca dexter adieras,
Vbicunque ſeſſitaras; noua germine tenero
Feriebat arbor auras redimita pampinis;
Vbicunque ſeſſitaras, noua flumina temeti
Placido viam ſecabant fluitantia ſonitu.

quæ ex Homero, in hymno Bacchi tranſtulit, ex carminibus quorum initium, οἶνος μὲν πρώτιστα *&c. In Naxo Bacchi operâ ſtato quotannis die mero manaſſe tradit Leonicus d. lib.* 1. *cap.* 99. *de quo intelligendum illud Propertij*;

Et

Et tibi per mediam benè olentia flumina Naxon;
Vnde tuum potat Naxia turba merum.

idem Andri, in Bacchi æde, ſingulis annis vel bienniis contingere ſcribũt Plinius li. 2. *cap.* 6. *Pauſan. in Eliac. & Philoſt. in Imagin. Non vini tantum, ſed & cereuiſiæ inuentorẽ Bacchũ, colligunt ex Euſebio li.* 2. *de prep. Euang. c.* 2.

Lesbia] *vina Lesbi laudant Horatius & Athenæus.* Niueiq. lactis] *Mogunt. Herbip. & Ven.* lacus. Candida] *ſic Lipſienſ. ceteri*; candidos.

502 Fulmen] *cuius memoria Baccho, ob matrem peremptam, funeſta.*

504 Oceanus] *terram inſulæ modo comprehendi ab Oceano, & cingi omnem ſignificat. ſic Dionyſius Afer*: οὗτοις Ὠκεανὸς ὃς περιδέδραμε γαῖαν ἅπασαν. *quod, teſte Strabone, primus Homerus fuit commentus, ceteri Geographi quoque poſtea ſunt ſecuti: adeo vt Æthicus affirmet Senatui compertum, orbem terrarum mari, vt limbo quodam cingi. nata opinio, quòd terram per ſe globum efficere & rotundam putabant. Verùm nec illa perfectè ſpherica eſt, ſed fundæ inſtar ad Orientem ſe latius porrigit & expandit, vt fatetur ipſe Dionyſius; & navigationibus compertum eam ſimul cum mari in vnum orbem conuenire, vt docent Philalteus in Ariſtot. de cælo, & noſter Clauius in c.* 1. *Sphe. Sacrobuſti.*

505 Lunáque] *Luna cùm plena fuit, paullatim lucem deperdit, & obſcuratur, donec Nouilunium ſeu Neomenia ſit: tum ſe recolligens rurſus & corniculans, paullatim amiſſam recuperat: & primò Menoeides, mox Dichotomos, deinde Amphicyrtos effecta, tandem rurſus Panſelenos ſeu plena apparet, & ſic dimiſſos plena ignes recolligit. docet Ariſtoteles & Græci eius interpretes in lib.* 2. *de cælo cap.* 11.

Dum matutinos] *his ſex verſibus ait: perpetuò Bacchum venerabimur.*

IN ACT. III.

Narrat Creon Oedipo, ipſum Laij iudicio reum cædis eſſe; negat Oedipus, & poſt iurgium cum Creonte, eum in carcerem detrudi imperat.

514 Noſſe] *membranæ Burdegal.* ſcire. *Perſimile autem colloquium Tireſiæ & Creontis in Phœniſſ. Euripidis, vnde iſta noſter*:

κρ. φράσον πολίταις καὶ πόλει σωτηρίαν.
τειρ. βούλει σὺ μέν τοι, κἀγὼ βουλήσομαι τάχα.
κρ. καὶ πῶς πατρῴαν γαῖαν ἐ σῶσαι θέλω;
CR. Vrbi ſalutem ciuibúſque ediſſere.
TIR. Nunc expetis dicta, auribus mox reſpues.
CR. Quid, non tuendæ flagro curis patriæ?

520 Odere Reges] *verè de tyrannis Satyricus*:

Accuſator erit, qui verum dixerit.

521 Vile pro cunctis caput] *fuit hæc impij Caiphæ ſententia de Chriſto* IESV *D. N. digna quæ puriore linguâ diceretur. Fuit etiam Syluij Othonis apud Xiphilinum*: πολὺ γὰρ ποῦ καὶ κρεῖττον καὶ δικαιότερόν ἐστιν ἕνα ὑπὲρ πάντων, καὶ πολλοὺς ὑπὲρ ἑνὸς ἀπολέσθαι. multo enim melius & iuſtius eſt, vnum pro omnibus, quàm omnes pro vno perire.

 532 Cu-

532 Cupressus] *nota arbor. vide Pierium lib.52. Hieroglyph. Porrò hanc ipsam siluam sic describit Statius 4. Thebaid.*

Silua capax æui, validáque incurua senecta
Æternum intonsæ frondis stat peruia nullis
Solibus. haud illam brumæ minuere, notúsve
Ius habet, aut Geticâ Boreas impactus ab Vrsâ.
Subter opaca quies, vacuúsque silentia seruat
Horror, & exclusæ pallet mala lucis imago.
Nec caret vmbra Deo, nemori Latonia cultrix
Additur: hanc piceæ, cedríque & robore in omni
Efficiam, sanctis occultat silua latebris.

535 Annosa] viuax. *talis enim est quercus. vnde ab eâ Festus vult dictũ robur; & solet diuturni imperij, itẽ firmitatis ac fortitudinis esse symbolum. lege Pierium lib.51. Hiero.*

Huius abrupit latus edax vetustas] *absunt hæc omnia ab Herb. & Ven.*

539 Paphia myrtus] *Veneria. quia tam Paphos vrbs, quam myrtus Veneri sacræ. Paphos quidem Aratori Act. Apostol. cap.2.*

——— Cyprum, Salamináque linquens,
Pergit adire Paphum; quæ fertur amoribus olim
Dedita, sacrilegæ mansisse libidinis antrum,
Aligerósque vagos studio coluisse procaci.

in quibus versibus primum vocabulum fortè mendosum, nam Paphos & Salamis in ipsâ insulâ Cypro sunt. Myrtus cur Veneri dicata, causas recenset Pierius in Hieroglyph., quas vel modicè docti auditarunt.

542 Enode] *rectum, nullis nodis, vel flexibus deformatum. Moguntin.* Enoda, *ab enodus.*

544 Vna defendit] *sic Lipsien. hoc est sola tuetur. ceteri codices;* vmbra defendit. *vmbra simul prodest nemori, dum aëris arcet & ventorum inclementiam; & simul nocet, dum radios solis excludit.*

548 Senior] *volunt Tiresiam tres ætates vixisse.*

549 Præstitit noctem] *dicit, quia,* (*inquit Callixenus*) inferis quidem sub occasum solis sacrificant: cælestibus verò Diis, sub solis nascentis ortum operantur.

550 Fossa tellus] *Festo auctore, antiqui Diis superis, in altaribus; terrestribus, in terrâ; inferis, in effossâ humo sacra faciebant. vide Medea. 797.*

Rapti rogis] *& hoc ergo sollemne, vt non quouis igne in his infernalibus sacris, sed hoc tantùm quem ex rogo rapuissent. sic in Medeæ act. 4.*

Tibi sanguineo cespite sacrum
Solenne damus: tibi de medio
Rapta sepulcro fax nocturnos
Sustulit ignes.

Lucanus lib.6. de Erichio:

——— funereas aris imponere flammas
Gaudet, & accenso rapuit quæ thura sepulcro.

& Fumantes iuuenum cineres ardentiáque ossa
E mediis rapit illa rogis, ipsamque parentes,
Quam tenuere facem ———

Statius lib.4. de hac nostra Necromantiâ Tiresiæ:

——— nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subiectare faces. *mendosè. rescribendum;* raptas. *nam id rituale.*

551 Funesto] *nigro, obsito, fulgurito, vel maculoso, & impuro. nam superis sacrificantes puris induebantur. puræ, quæ candidæ, non obsitæ, non fulguritæ, non maculam habentes, non funestæ. Erichto apud Lucanum induitur* vario amictu, *hoc est, vt arbitror, maculoso & sordido.*

555 Ferfundit] *quidam cod.* pertundit.

556 Nigro bidentes] *conferendus cum hoc loco Papinius 4. Thebaid.* bidentes, *bimæ oues.* Oues, *quia verres & aliæ hostiæ quæ hoc nomine veniunt, in inferorum sacris non erant idoneæ.* bimæ, *quia hæc ætas apta sacrificiis, &* bidentes *non à dentium, sed annorum numero appellatæ, vt ex Nigidio & Higyno docent A. Gellius lib.16. cap.6. Festus, in* bidental, *& Nonius in* bidentes. *bidentes ergo hîc oues, ætatis statæ; quæ nec* agnæ *sint, nec* adasiæ. *Silius lib.13.*

Corpora lanigerûm procumbunt lecta bidentûm.

Statius de hoc nostro sacro, ——— circúmque bidentûm
Visceribus laceris, & odori sulfuris aurâ,
Graminibúsque nouis & longo sulfure purgat.

* *Malè vulgò,* odoris.

& postea: Velleris obscuri pecudes armentáque sisti
Atra monet. ——— *Sed quis hæc melius, quam nefariorum rituum auctor ipse cacodæmon; qui ea familiari suo Porphyrio, apostatæ & mago, istis versibus indicauit:*

Indignum, tanti hunc in Christianorũ fieri scholis; vt, in eius verba, philosophiæ sacris initientur.

ἐργάζευ φίλε τὴν δὲ θεόσδοτον ἐς τρίβον ἐλθὼν,
μηδ' ἐπιλήθεο τῶν μακάρων θυσίας ἐναρίζων,
πῇ μὲν ἐπιχθονίοις, πῇ δ' οὐρανίοις, ποτὲ δ' αἰθρης
αὐτοῖσιν βασιλεῦσι καὶ ἠέρος ὑγροπόροιο,
ἠδ' ἐ θαλασσαίοις καὶ ὑποχθονίοισιν ἅπασι.
πάντα γὰρ ἐνδέχεται φύσεως μεςώμασι τῶνδε,
ζώων δ' ὡς θέμις ἐςὶ τελευτῆσαι καταγισμοὺς
ἀείσω, δ' ἑλτοις δὲ χαράσσετε χρησμὸν ἐμοῖο.
τρεῖς μὲν ἐπιχθονίοις, τρεῖς δ' οὐρανίοισι θεοῖσι.
φαιδρὰ μὲν οὐρανίοις, χθονίοις δ' ἐναλίγκια χροΐῃ.
τῶν χθονίων διάειρε τριχῇ θυσίας ἐναρίζων,
νεκτερίων κατάθαπτε, καὶ εἰς βόθρον αἷμα ἴαλλε,
χεῦε μέλι νύμφαις, Διονύσοιό τῆς δ' ὥρα
ὅσοι δ' ἀμφὶ γαῖαν πωτώμενοι αἰὲν ἔασι,
τοῖς δὲ φόνου πλήσας πάντη πυριφληθέα βωμὸν,
ἐν πυρὶ βάλλε δ' ἔμας, θύσας ζώοιο ποταινοῦ,
καὶ μελὶ φερήσας δ' ὑπὸ ἀλφίτῳ ἔνθεν,
ἀτμούς τε λιβάνοιο καὶ οὐλοχύτας ἐπίβαλλε

εὐτε δ' ἐπὶ ψαμάθοισιν ἴης γλαυκὴν ἅλα χέυας
κὰκ κεφαλῆς θυσίαζε, καὶ ἐς βαθὺ κῦμα θαλάσσης
ζῶον ὅλον προΐαλλε. τελευτήσας τά δ' ἐ πάντα
ἐς πλατὺν ἠερίων χορὸν ἔρχεο οὐρανιώνων.
ἀς ραίοις δ' ἤπειτα καὶ αἰθερίοις ἐπὶ πᾶσιν,
αἷμα μὲν ἐκ λαιμῶν κρουνώμασιν ἀμφὶ θυηλὰς
λιμνάζει. τὰ δ' ἐ γῆα θεοῖς ἐν δαιτί πονεῖται.
ἄκρα μὲν ἠφαίς ῳ δόμεναι, τὰ δ' ἐ λοιπὰ πάσαθαι,
ἀτμοῖσιν λαροῖσιν ἐνιπλήσαντες ἅπαντα
ἤέρα ῥευς αλέον. ἐπὶ δ' εὐχὰς πέμπετε τοῖς δε.

Hæc age qui nutu Diuorum ingressus amice es
Huius iter vitæ. mactanda est hostia cunctis
Multa Deis: seu qui terram, seu qui mare vastum,
Aërá seu qui habitant, latum seu qui æthera, seu qui
Alta colunt cæli, seu qui infima regna barathri.
Quæ quibus obseruanda modis sint singula dicam:
Tu memori conscripta animo mea dicta teneto.
Terna quidem Diuis cælestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est; terna & terrestribus, atque
Atra eadem. gaudent porrò & capiuntur apertis
Terrestres aris: foueas cum numina contra
Exposcant atro imbutas inferna cruore;
Nec placeat nisi quæ terræ mandatur humata
Hostia. Mel verò nymphæ atque liquentia vina
Offerri lætantur. at ignem accendier aris,
Quæ circumvolitant terras sibi numina quærunt,
Imponíque atrum corpus: tum thura simulque
Iniicier salsas fruges, & dulcia liba.
Hæc facito. verùm, quibus est data cura profundi;
His ipso semper fer sacra in litore, totum
Proiicéque in fluctus animal: cælestibus autem
Extremas reddes partes, atque igne cremabis:
Quod superest propone tibi, dapibúsque reserua.
Sudet odoratis crassisque vaporibus aër.

Vnde apparet terrestribus & infernis Diis non nisi atra immolari, & nunquam volatilia: & terrestribus, supra aras; infernis, in foueis. Vide Euschium lib. 4. præparat. Euang. cap. 4. vbi etiam numerum habes hostiarum, ternum. quem noster prætermisit, vt & ararum; non Statius, lib. 4. Thebaid.

Trunca dehinc nemora aduoluit, mæstúsque sacerdos
Tres Hecatæ, totidémque satis Acheronte nefasto
Virginibus iubet esse focos. tibi rector Auerni,
Quanquam infossus humo, superat tamen agger in auras
Pineus: hunc iuxta cumulo minor ara profundæ
Erigitur Cereri frondes atque omne cupressus
Intexit plorata latus.

558 Vi

558 Viuúmque] *Statius*:

Ter circumacta pyras sancti de more parentis
Semineces fibras, & adhuc spirantia reddit
Viscera ——

559 Manes] *quid propriè Manes, quid Heroes, &c. docet Martianus Capella his verbis*: A medietate aëris vsque in montium terræque confinia, Hemithei Heroësque versantur; qui ex eo quòd *Heram* terram veteres dixerunt, *Heroës* nuncupati. ibique *Manes*, id est, corpori humano præsules attributi, qui parentum seminibus manauerunt. Denique hæc omnis aëris à Lunâ diffusio, sub Plutonis potestate consistit; qui etiam *Sumanus* dicitur, quasi summus Manium. Hic Luna, quæ huic aëri propior est, *Proserpina* nominatur. Verùm illi Manes, quoniã corporibus eo tempore tribuuntur, quo fit prima conceptio, etiã post vitam hisdem corporibus delectantur, atque cum his manẽtes appellantur *Lemures*. qui, si vitæ prioris adiuti fuerint honestate, in *Lares* domorum, vrbiúmque vertuntur: si autem deprauantur ex corpore, *Larua* perhibẽtur ac *Maniæ*. Manes igitur hic tam boni, quàm truces sunt constituti; quos ἀγαθοὺς καὶ κακοὺς δαίμονας memorat Graia discretio. In his etiam locis *Sumanes*, eorúmque præstites, *Mana* & *Manuana*: Dij etiam, quos *Aquilos* dicunt. Item *Fura*, *Furinaque* & mater *Mania*, *Intemperiaq;* & alij triptes Deorum degunt. *hæc ille de rediculâ theologia Gentilium; quæ visum ascribere, eo quòd auctor hic non multorum in manibus, & sunt rara. Sed & Isidorus lib.* 8. Manes Deos dicunt mortuorum, quorum potestatem inter Lunam & terram asserunt, à quibus & mane dictum existimant: quos putant ab aëre, qui manus, id est rarus est, manes dictos; siue quia latè manant per auras, siue quia mites sunt in manibus (*fortè leg. quia immites sunt hominibus*) contrario nomine hoc appellantur. Apuleius namque (*sic lego*) ait eos κατ' ἀντίφρασιν dici Manes, hoc est, mites ac modestos, cùm sint terribiles & immanes. *Apud Festum Paullus idem sentit*; Manos (*sic lego*) in carminibus Saliaribus Ælius Stilo significare ait bonos. & inferi Dij manes, pro bonis dicuntur à suppliciter eos venerantibus, propter metum mortis: vt immanes quoque, pro valde nõ bonis dicuntur. *Hos malos genios pari adulatione Paracelsus & similes magi honestiore vocabulo vocant* Euestra.

Qui manes regis] *Sumane. Statius ipsum carmen recenset*:

Tartareæ sedes & formidabile regnum
Mortis inexpletæ; túque ô sæuissime fratrum,
Cui seruire dati Manes, æternáque sontum
Supplicia, atq; imi famulatur regia mundi, *&c.*

560 Obsidentem] *Charontem, vel Cerberum.*

561 Rapido] *Lugdunens. & Herbip. & Veneti*; rabido.

561 Minax] *Moguntin.* minas.

563 Aut cogit] *Statius*:

Scimus enim & quicquid dici, noscíq. timetis: *vmbras alloquitur.*

565 Libat] *Statius:*

Principiò largos nouies tellure cauatâ
Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres, suadúmque cruorem
Manibus aggeritur, quantum bibit arida tellus.

Eurip. Mulsum effunde, lactis & vini laticem.

566 Bacchum] *Homerus:* primùm mulso, deinde verò dulci vino, tertiò demum aquâ. *hanc aquam veteres vocarunt,* arferiam, adferiam *&* adferias, *vt docent Festus & glossæ veteres. Vinum autem victimæ bis superinfundebatur, primùm ad explorandum an esset idonea, vt docent Seruius in* 4. *Aeneid. & Plutar. lib.* 1. *de defect. oracul. postea verò victimæ in frusta concisæ, vt fit apud Homerum Iliad.* λ'. *& Odyss.* μ'. *& Apollon. lib.* 1. *Argon.*

567 Læua] *hæc manus inferis sacra putabatur. Statius:*

Læuáque conuulsæ dedimus carchesia terræ.

568 Grauiore] *nam primo carmine non aduenerant: vt nec apud Papin.*

569 Latrauit Hecates turba] *Statius:*

Huius inaspectæ luco stridere sagittæ
Nocturníque canum gemitus ——

Tum] *quidam lib.* etiam. *Moguntin.* ter.

570 Tota succusso solo] *alludit ad augurium,* soniuium, *quod terrâ spontè tremente; imitatus Virgilianum illud:*

—— tremere omnia visa repente.

vide Festum, in Soniuio. *Statius:*

Exclamat. tremuere rogi, vox impulit ignem.

571 Audior] *Alludit ad preces* Auditas, *de quibus Brisson. lib.* 1.

Audior] *hoc est impetraui. Statius:*

Iam nequeo tolerare moram, cassúsne sacerdos
Audior? *& postea:*
Audiris genitor, vulgúsque exsangue propinquat.

572 Rata] *non irrita vel cassa, sed efficacia & impetratoria. Vide Brisson. lib.* 1. *de Form. cap.* 112.

Rumpitur cæcum chaos] *Statius:*

Panditur Elysium chaos, & telluris opertæ
Dissilit vmbra capax, siluæque & nigra patescunt
Tartara, *&c.*

575 Rimas] *egêre rimas. Ouidius:*

Fissus erat tenui rimâ quam duxerat olim.

Moguntin. ruinas.

585 Sæua prosiluit cohors] *hæc omnia quæ sequuntur, & plura etiam Statius:* Primus sanguineo submittit inertia Cadmus
Ora lacu, *&c.*

confer si placet, videbis vincere nostrum sæpius, rarò vinci.

586 Vipereum] *nec hoc omisit Papinius.*

58[illegible] Ogygij] *Thebani. mirum quid moverit Periegeten vt de Thebis Aegyptiis:*

Θήβην

Θήβην Ωγυγίην ἑκατόμπυλον, ἔνθα γεγονὼς
Μέμνων ἀντέλλουσαν. ἣν ἀασπάζεται ἠῶ.

Papius:

Qui celebres centum diuersis ordine portis
Ogygias habitant Thebas; vbi mane micantem
Auroram claro Memnon clamore salutat.

quorum sententiam non videtur assecutus Priscianus, vertens:

Filius Auroræ Memnon dum regna tenebat.

pertinet enim ad statuæ Memnoniæ miraculum, de quo postea.

600 Educat frondes Eryx] educat frondes Oeta. *Veneti.* Oeta frondes educat, *ceteri. Sequitur autem Seneca illorum sententiam, qui magicis artibus Manes euocari credebant. At D. Isidor. lib.* 8. *ita scribit:* Necromantici sunt, quorum incantationibus videntur resuscitati mortui diuinare, & ad interrogata respondere. (νεκρὸς enim Græcè mortuus, μαντεῖα diuinatio nuncupatur.) ad quos suscitandos cadaueri sanguis adiicitur. Nam amare dæmones sanguinem dicunt. ideóq. quoties Necromantia fit; cruor aquâ miscetur, vt colore sanguinis facilius prouocentur. *ait videri suscitatos, quia censuit esse tantum phantasiæ illusiones. Vide Herc. Oetæum ver.* 460. *Sunt qui inter* Necromantiam *&* Sciomantiã *distinguant. in hac nullo cadauere opus esse, sed sola vmbræ euocatione; in illâ mortui cadauer adhibendum, & sanguine aspergendum, auctor Beroald. in* 1. *Tusculan. Cicer. Ergo hîc apud Senecam & Statium lib.* 4. *Theb. Sciomantia, apud Lucanum lib.* 6. *vera Necyomantia describitur.*

* Lego; aqua, vel; cruore aqua.

605 Ales] *Statius lib.* 5. *Thebaid.*

Qualia trans Pontum Phariis defensa serenis,
Rauca Parætonio decedunt agmina Nilo;
Cùm fera ponit hyems, illæ clangore fugaci,
Vmbra fretis aruísque volant, sonat auius æther.
Iam Borean, imbrésque pati, iam nare solutis
Amnibus, & niueo iuuat æstiuare sub Hæmo.

primus hac vsus comparatione Homerus Il. γ'. *vbi Troianos gruibus cõparat;*

τρῶες μὲν κλαγγῇτ' ἐνοπῇτ' ἴσαν, ὄρνιθες ὥς.
ἠΰ τε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει οὐρανόθι πρὸ,
αἵτ' ἐπεὶ ἢν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον,
κλαγγῇ ταί γε πέτονται ἐπ' Ὠκεανοῖο ῥοάων,
ἀνδράσι πυγμαίοισι φόνον κὴρα φέρουσαι.

Troiani quidem sonitu, clangoréque ibant sicut aues,
Velútque clangor gruum est in aëre;
Quæ postquam hyemem fugerunt, & immensum imbrem
Clangore hæ volant ad Oceani fluctus
Viris Pygmæis cædem & mortem ferentes.

ab Homero procreati Pygmæi, etiam in Geographicis locum adepti. Qui esse volunt, de loco habitationis dissentiunt. Scholiastes Homeri in Ægypto penitâ ponit: Plinius lib. 7. *nat. hist. cap.* 2. *in Thraciâ, vt etiam lib.* 4. *cap.* 11.

Sed lib.5.cap.29.in Asiâ; lib.6.cap.30.in Aethiopiâ, lib.6.cap.19.in Indiâ. Aristoteles, Ammianus & Philostratus volunt in terra cauernis more formicarum degere. Alb. Magnus lib.1. de animal. cap.3. ait esse homines sylue-stres, & nonnihil humanæ naturæ, quo ad primos motus deliberatiuos, obtinere; sed cap.21.omnem illis rationis scintillam adimit. Paullus Iouius lib.de Moscouit. legatione vltrà Iapones statuit, & magis ad simias, quàm homines accedere docet. Dixi ab Homero procreatos, non quoad nomen (notum id etiam sacris litteris Ezech.27.in vulgatâ nostrâ. nam Chaldæa paraphras. Cappadoces, *& Septuaginta* Medos; *alij* custodes *Hebræum nomen interpretantur) sed quoad staturam cubitalem, & ὀρνιθομαχίαν illam. A quodam simiarum genere natam fabulam, vult Cardanus, quem vide lib.11. de subtilit. & lib.8. de variet. cap.40.*

612 Interque natos] *Statius:*

Ecce autem magnâ subit inuidiosa cateruâ
Tantalis, & tumido percenset funera luctu
Nil deiecta malis. iuuat euasisse Deorum
Numina, & insanæ iam plus permittere linguæ.

de Tantalidis Niobes liberis vide Aelianum lib.12. plerique putant ad vnum omnes necatos vnâ: sed Pausan. in Corinth. ex Telesillâ poëtriâ, refert, Amyclam & Melibœa ẽ seruatas, quia Latonam fuerant deprecatæ; & hanc viridem cutis colorem, quem ex timore contraxerat, deinceps retinuisse, indeq; Chlorin vocatam.

615 Agaue tota quam *&c.*] *Statius:*

Penthea iam fractis genitrix Cadmeïa thyrsis,
Iam dimissa Deo, pectúsque adoperta cruentum
Insequitur planctu, fugit ille per auia Lethes.

Peior hac] *quidam*, peior at.

620 Atque ab omni desidet] *ita & Statius non semel, lib.2.*

Pone senex trepidâ succedit Laius vmbrâ
Vulnere tardus adhuc. capulo nam largius illi
Transabiit costas cognatis ictibus ensis
Impius —— *Item:*
—— gemuit prope limina nati
Laïus, & notos cunctatur inire penates.

& lib.4. Stabat inops comitum Cocyti in litore mæsto
Laïus; immiti quem iam Deus ales Auerno
Reddiderat. dirúmque tuens obliqua nepotem
(Noscit enim vultum). non ille ad sanguinis haustum,
Cetera, seu plebes, aliúmne accedit ad imbrem,
Immortale odium spirans.

620 Efferat] *sic Basileens. & Lipsiens.* afferat, *Herbipol. & Ven.* offerat, *Moguntin.* extulit, *Lugdunens.*

624 Stetit per artus] *Moguntin.* stetítque artus. *idem*; apertos vultus. *&*; obtentus comam.

634 Præmia] *sic Moguntin. Herbipolens. & Venet.* pretia *Lugdunens. malè*

malè Basileens. & Lipsiens. prima. *Sic autem Theb. actu 1. Oedipus matrem suam vocat,* precium sceleris.

638 Egit qui in ortus] *Statius:*

—— illum, illum sacris adhibete nefastis
Qui letho dedit ense patrem, qui semet in ortus
Vertit, & *indignæ regerit sua pignora matri. *nũ melius; (indignum)

639 Vix mos] *sic Basileens. & Lipsiens. verè. nam quibusdam feris est mos. ceteri libri;* nec mos. *quod efficacius. De Camelorum hac in parte continentiâ lege Pisidam; de Orbis opificio.*

655 Moras] *cæcitatem, laßitudinem, natam quæ mori non sinat.*

656 Reptet] *Moguntin.* repetet.

661 Merope] *Peribœam vocant Apollod.lib.3. & Hyginus in fab.c.66.*

675 Sollicita] *sic alibi vocat,* aurum sollicitum; *Tibullus,* fores sollicitas. *Vide Hippol. 516.*

678 Deponam] *Eguian.* deponam mea, *sine τὸ.*

679 Suadeam hoc] *prudenter ista & πολιτικωτατέρως. suscipere namque tyrannidem liberum, susceptam semel retinere necessarium: nisi cum illâ vitam ponere sit paratus. docet id non vno loco crudelis ille, sed præceptis imperij tuendi plus satis instructus Phalaris; cuius nonnulla adscribam. epist.ad Epicharmum 61.* τὸ μὲν γὰρ ἄρξασθαι τυραννίδος, ὀρεγομένου. τὸ παύσασθαι δὲ, οὐκ ἔτι. διὰ τὸ πολλὰ μὴ δέοντως πρᾶξαι. ὥσπερ οὐδὲ τοξότῃ μεθέντι τῆς ὀϊστὸν, ἀναλαβεῖν τὸ βεβεληκένον. Incipere enim tyrannidem in voluntate appetentis est: desistere autem, non iam. quia multa non rectè perpetrata. quemadmodum neque sagittarij in manu positum, recipere telum semel emissum. *Idem epist.67. & 146. ibi legite; & quæ omnium fusißimè ad Demotelem epist.38. vbi inter cetera, vt homini priuato vtilius tyrannidem non occupare, quàm occupare: sic tyranno non deponere, quàm deponere tyrannidis principatum. Tutum id quidem & innoxium Sullæ, & Diocletiano: sed duo isti dumtaxat: & priorem Cæsar litteras nesciuisse cauillabatur. Vt vt est, vtilius fortè retinere: sanctius & saluti animæ melius, quouis cum periculo iniustè parta dimittere. quis autem sapiens, & non impius; aliquot dierum vitam æternitati illi præponat? Quanto rectius idem ille Phalaris alibi:* τὸ μηδὲν ἁμαρτάνειν, εἰκότως ἴσως καὶ δικαίως θεοῦ νομίζεται. τὸ δ' ἁμαρτόντα, τούτῳ αὐτῷ πρὸς τὸ μέλλον σεσωφρονίσθαι, ἀνθρώπου. τὸ μέν τοι μηδὲ παίσαντα καὶ ἀτυχήσαντα πεφυλάχθαι, οὐκ οἶδα ἄλλου τινὸς ὑποληφθῆναι δυνάμενους, ἢ κακοῦ. Nihil peccare meritò forsan ac iustè Dei esse censetur: in posterum autem corrigi eo ipso quod quis peccauit, hominis. porrò se non custodire post lapsum atque infortunium, haut scio cuius alterius possit existimari, quam mali. *Cur ergo qui, quod inuadere non licuit, inuasit; non id deponat potiùs & reddat, quàm in iniquitate perseueret?*

683 Et ocium ac somnum sequi] *quidam*; laudare ocium & somnum sequi. *omnes certè quos vidi*; sequi. *nescio cur hîc alij nolunt*; sequi, *& malunt*, loqui. *parum est regnum & alta sermone detrectare; nec illud tam facilè*

cilè re assequantur; nisi ipso vitæ instituto, & factis segnitiem simulent. hoc autem simulatorem illum segnitiæ fecisse, ex illo Historicorum prudentissimo Tacito, manifestum. quis credat, otium & somnum verbis crepanti, si vita factiosus & appetens administrationis, contraria studia verbis præ se ferat? In eo quod; fidem, *malunt in sequentibus, quàm;* diem. *& ego præfero. etsi nec incommoda sententia alterius lectionis.*

685 Dies] *tam diuturni temporis spacia an non sufficiunt ad mei expurgationem? Imò verò (ait Oedipus) hæc ipsa temporis diuturnitas tibi perfidiæ exsequendæ aditum aperit. illâ fretus, latere credis. Sin;* fides, *legamus: hic erit sensus.* CRE. *tot annis explorata fidelitas, nónne euidens innocentiæ meæ testimonium?* OED. *Imò hæc ipsa fides hactenus à te simulata, vt mihi caueam monet. Perfido sæpè ad proditionem locum fecit præterita fides.*

687 Solutus] *Hystieus apud Herodotum.* Quid mihi quærens ista facerem? aut cuius rei indigens? cui omnia adsunt, quæ tibi; quem tu omnium consiliorum tuorum communione dignaris? *In eandem sententiam, quædam Scipionis apud Polybium lib. 10. & Ciceronis pro Ligario, ponderauit Victorius lib. 6. Var. lect. cap. 4.*

696 Num] *Mogunt.* non, *& etiam seq. ver. in quo solo Herb. & Ven.* non.

698 Facitis exemplū] *improbè. nam* Demosthenes *(inquit Ammian. lib. 30.)* Græciæ decus affirmat, similitudine, aut impunitate alterius criminis, nunquam dilui id, quod, contra ac liceat, arguitur factum.

699 Dubia pro certis] *nam teste Sallust. in Iugurth. ingenia regum prona ad formidinem: & Tacito lib. 4. Annal. suapte naturâ sunt potentiæ anxij.*

701 Quisquis] *sensus. quisquis verè noxius, & deprehensus, falsò tamen innocentem se esse simulans, impunè tulit: nunquam verè reconciliatur ignoscenti. quia, dubius ipse vel fictus amicus cùm sit, idem sibi de alio persuadet. ita fit vt eum odio prosequatur, quem sibi dubium, non certum, amicum credit. sic putem has tenebras penetrari. Quas quod aliter Lipsius dispellit, probæ dispunctionis ope, & litterulæ vnius extritione, non improbo. legit:*

——quisquis in culpa fuit Dimissus, odit. Omne quod dubiū, puta.

& bicipitem esse sententiam inquit. primùm dici, omnem qui accusatus & dimissus, odisse eum apud quem & ob quem in periculo. Deinde in vniuersum Regibus præcipi, vt de quo ambigunt, pro certo habeant, & dubiam culpam vt certam puniant. quo, quid tyranno accommodatius?

703 Odia qui] *sic in Thebaïd.*

Regnare non vult, esse qui inuisus timet.

Nam regna semper odiis obiecta; nec fieri videtur posse, vt qui regnant, non alicui sint odio. infra Theb. 655. Simul ista mundi conditor posuit Deus Odium atque Regnum. *Nam nullus alteri imperium sponte sua concedit, nemo volens seruit; & (vt Sallustius ait ad Cæs.) quamuis bonus atque clemens sit, qui plus potest; tamen, quia malo esse licet, formidatur. Naturâ cunctis odio, qui vel minimâ ex parte libertatem minuit; quæ iuxta bonis & malis, strennuis & ignauis optabilis est. Idcirco Princeps odia prorsus vitare non potest. quamuis (ait noster lib. de Prouid.)* id agat, vt nemo illum merito oderit, erunt tamen semper qui oderint. *Sed hæc odia, quibus ipse nullam causam præbuit, quæ vt minuta, ita ineuitabilia, contemnat oportet, & meminerit illud excelsi & erecti Principis,* REGIVM EST AVDIRE MALE, CVM FACIAS BENE. *Probis probari se gaudeat, & præ plebeiâ, posteritatis & annalium æternam malit commendationem.*

705 Timet timentes] *Idem lib. 2. de ira cap. 11.* Quid? quod semper in auctores redundat timor, nec quisquam metuitur ipse securus. Occurrat hoc solo tibi Laberianus ille versus, qui medio ciuili bello in theatro dictus, totum in se populum, non aliter conuertit, quàm si missa esset vox publici affectus:

Necesse est multos timeat, quem multi timent.

Ita natura constituit, vt quod alieno metu magnum est, à suo non vacet. Leoni inquam pauida sunt ad leuissimos strepitus pectora. acerrimas feras vmbra, vox & odor insolitus exagitat. Quicquid terret, & trepidat. *Reddit rationem Ennius:*

Quem metuunt, oderunt: quem quisque odit, perisse expetit.

vnde acceptum illud Ouidij:

—— quem metuit, quisque perire cupit.

Nonnulla de hac re Franc. Petrarcha lib. 2. dialog. 83. & lib. de remed. vtriusq. fort. 1. & lib. de repub. optimè administrandâ.

IN CHORVM.

Excusat Oedipum chorus; & causam malorū refert in occisum à Cadmo serpentem Marti sacrum: & enumerat clades quas ex illo tempore passæ Thebæ.

713 Sidonio] *Cadmo. Nicander, in Theriacis:*

Σιδόνοιο Κάδμοιο θεμείλιον Ἁρμονίηςτε.

Harmoniæque & Sidonij fundamina Cadmi.

714 Dirce] *hunc fontem, apud quem serpens iste Marti sacer degebat, Euripid. in Phœniss. semper* Dircen, *Apollonius lib. 3. Argonaut.* Aretiadam *nominat. Dirce Pausaniæ in Boeot. seu lib. 9. est amnis.*

715 Natus Agenoris] *multa hoc choro noster ex Ouidio, multa etiam ex chor. Phœnissar. Euripid. vbi hæc:*

ἔνθα φόνιος ἦν δράκων
Ἄρεος, ὠμόφρων φύλαξ
νάματ' ἔνυδρα, καὶ ῥεῖθρα
χλοερὰ δεργμάτων κόραισι
πολυπλάνοις ἐπισκοπῶν
ὃν ἐπὶ χέρνιβας μολὼν
Κάδμος ὤλεσε μαρμάρῳ,
κρᾶτα φόνιον ὀλεσίθηρος
ὠλένας δίκων βολαῖς.

Quâ se draco circumtulit
Ora cruentus, Martij
Sæuus Dei custos; aquæ
Fluenta qui, vireta qui

Vigi-

Vigilante protexit oculo :
Lauacra quam Cadmus prope
Marmore peremit bestiam,
Iactu lacertorum truci
Crudele perfringens caput.

Agenori plures vxores fuere, ex Agriope Nili filiâ Cadmum genuit. Pherecydes lib. 5. Ἀγήνωρ δὲ ὁ Ποσειδῶνος γαμεῖ Δαμνὼ τὴν Βήλου· τῶν δὲ γίνονται Φοίνιξ καὶ Ἰσαίη, ἣν ἴχει Αἴγυπτος. καὶ Μελία, ἣν ἴχει Δαναός. ἔπειτα ἔνιχει Ἀγηνώρ Ἀγριόπην τὴν τοῦ Νείλου τοῦ ποτάμου, τοῦ δὲ γίνεται Κάδμος.

716 Furta] *raptum Europæ, quẽ pulcrè narrat Theocritus εἰδ'. ιθ'. seu* 19.

719 Monitúque Phœbi] *quia hoc monitu eius factum, Phœbum Papinius vocat, auctorem Thebarum.*

——— gemit auctor Apollo Quas fecit ipse domos ———

723 Noménque] *sequitur eos, qui Boeotiam à Cadmi boue nominant, boue inquam Cadmi duce, vt Euripides & Castor. sed Euphorion & Nicocrates dictam volunt, à Bœoto Arnes & Neptuni filio, alij à Deucalionis filio, alij aliunde. Vide Leonicum libro* I. *var. histor. cap.* 95. *Nec vnum dumtaxat Bœotiæ nomen, dicitur Aonia, Messapia, Ogygia, Cadmeis : auctore Stephano in* βοιωτία.

731 Aut fœta tellus] *Euripides,*

δίας ἀμάτορος
Παλλαδὸς φραδαῖσι,
γαπετεῖς δικὼν ὀδόντας
εἰς βαθυαρόρους γύας.
ἔνθεν ἐξανῆκε γᾶ
πάνοπλον ὄψον ὑπὲρ ἄκρων
ὅρων χθονός. σιδάροφρων
δένιν φόνος πάλιν ξυνῆψε φίλᾳ γᾷ

Post Palladis, nullâ satæ
Genitrice, suasu dentibus
Conseuit agros, & soli
Sulcos profundos. vbere
Gleba cohortem militum,
Profundit vnde tibia :
Quos reddidit terræ quoque
Clades amicæ ferrea.

744 Recentis] *Lugdunen. fermè soli;* ruentis. *non placet.*

749 Herculeæ] *natus quidem iam Thebis tunc Hercules, sed nondum Megaram duxerat. nam duxit post Etheoclis & Polynicis obitum.*

751 Cadmei fata nepotis] *prosequuntur fabulam Actæonis totam Ouidius 4. Metamorph. & Nonnus lib. 5. Dionys. & Callimachus in Lauacro Palladis. Anaximenes lib. 2. de picturis antiquis vult venationis studio, nimiâ canum multitudine, decoxisse Actæonem, & inde natam fabulam. quod probatur etiam Palæphato, & Higyno. Reiicit ista Pierius lib. 7. Hieroglyph.*

malens

malens cornutum fuisse Actæonem, teste Plinio, & ab hostibus immissis canibus discerptum, idq; ex Maximo Tyrio confirmat. Pausanias in Bœot. scribit Thebis viâ, quæ Megaram ducit, saxum ostendi, quod nuncupant Actæonis, quia super eo fessus venatione Actæon dormire sit solitus. Inde Dianam, in fonte proximo lauantem, aspexisse: & Stesichorum prodere, à Dianâ pelle ceruinâ circumdatum, incitatósque ab eâ in herilem necem canes, ne Actæon Semelen in vxorem duceret. Ita tamen se credere furore actos canes dominum laniasse, sicut alium quemuis fuerant oblatum interemturi. Idem censuit Iul. Scaliger Comment. in Aristot. lib. de plant. I. *addens suo tempore idipsum multis venatoribus Corsis accidisse. Fabulam Anulus ad parasitos rettulit, facetè. fortè non minùs, qui ad aleatores infortunatos, quibus canes nimis frequenter subsiliunt. Porrò ad incustoditi visus pœnam, quam luit Actæon, & Callimachi Tyresias, suspicor respexisse Propertium lib.* 3 *eleg.* 12. *dicentem aureâ illâ ætate impunè licuisse Deas videre:*

Nec fuerat nudas pœna videre Deas.

763 Nimium sæui pudoris] *Sæua Diana, propter Taurica sacra, de quibus Eurip. in Taurica Iphig. & alia Triclaria, de quibus Leonicus lib.* I. *var. histor. cap.* 40. *Sed* nimium pudoris sæui; *propterea quòd etsi visa Deæ nuditas ex lege Saturni necessariò erat vindicanda, tamen licuit minus acerbas pœnas exigere, vel Palladis exemplo, quæ ob similem errorem, oculorum damno, idq; penè inuita multauit Tiresiam. quare meritò Minerua se asserit mitiorem Dianâ, apud Callimachum in Lauacro, vbi hæc elegantissimè narrantur. ipsę quoque Actæon apud Nonnum eam ob causam Palladem vocat misericordem. Vide Politianum in Miscellan. cap.* 80. *vbi Nonni & Callimachi loca exhibet.*

IN ACT. IIII.

Resciscit Oedipus miserias suas, nimiaq; curiositate in summas incidit miserias. 769 Pulsu] *primi Basileens. hoc corruperunt, rescribentes;* impulsu. *quos secuti Lugdunens. & Lipsiens. prius, vt in manusc. Moguntin. & Herbip. & Venet. continebatur;* pulsu.

770 Trifidas] *de triuio hoc iam egimus. Pausan. biuium vocat in Bœoti.*

Qua] *vbi. sic sæpissimè sumunt,* qua, *Cicero, Tibullus, Propertius. vide Ciofanum in Ouidij* I. *de Ponto.*

775 Inter iuuenem senemque] *hoc deprauarunt Lipsiens. primi. ceteri enim;* inter senem iuuenémque.

Propior seni] *virili ætate affectâ & desinente mediâ ætate,* μεσήλιξ : *vt tres tantùm ætates cum Aristotele lib. de respiratione, agnouerit, iuuentutem, seu incrementum; senectutem, seu decrementum; & virilem ætatem, seu statum. Hominis æuum alij aliter dispertiunt: Hippocrates in septem septenarios, in quinque Varro; qui singulis, præter vltimum, annos quindecim ascribebat. Soloni quoque septenarij placuêre, vt patet ex eius elegiâ, quam refert Philo lib. 2. de mundi opific. Galenus lib. 3. aphor. Hippocr. aphor. 23. quinque partes vitæ humanæ agnoscit; pueritiam vsque ad* XIV. *annum, adolescẽtiam seu pubertatem vsque ad* XXV. *iuuentutem vsque ad* XXXV, *statum seu virilem*

rilem ætatem vsq; ad L, *reliquum tempus senectutem. Noster significat fuisse statâ ætate; quales Græci καθεστηκότας vocant, nos* consistentes *putamus: sed vergentem propiùs ad senium, quàm vigorem. Multa Censorin. lib. de die Natali, & quædam Crinitus lib. 5. de honest. discip. c. 9. Nostri philosophi ad illas Galeni, duas ætates addunt, partem pueritiæ vsque ad* VII. *annum infantiam vocantes; & eam senectutem quæ* LXV. *annum sequitur, decrepitam ætatem. ita Tolet. noster lib. 2. de generat. q.* 11. *Vallesius lib.* 1. *controuers. cap.* 8. *& Hangestus lib. 2. de causis propriet. 14.*

779 Paucos] *solum Polyphontem præconem, iuxta Apollod. lib. 3. Bibl.*

788 Animam senilem] *Varro, Tithono*; Matura anima corporeum corticem facilè relinquit. *Seneca epist.* 30. Non dubitare autem se, quin senilis anima in primis labris esset, nec magnâ vi distraheretur à corpore. Ignis qui valentem materiam occupauit, aquâ & interdum ruinâ exstinguendus est: ille qui alimentis deficitur, suâ sponte subsîdit. *Causam reddit Arist. lib.* 1. *de vitâ & morte, quia senes parum habent caloris. Sophoc.* Sopit senilia membra momentum leue. *Themistius*: appulsus enim videtur senilis mortis, at iuuenum mors eiectio & naufragium.

Exsoluit] *schidæ Burdegal. continent*; exciuit.

791 Puras] *quibus manus à sordibus (illuuie, sanguine, Venere) mundæ non erant, eos Græci Latiniq; à sacris arcebant. vide Brisson. princip. Formular. & quæ Herc. Fur. act. 4. sce.* 1.

793 Discutiunt] *Moguntin.* discutient. *idem*; Repetem. *item*; ponat mentem tremor.

800 Admonitu] *Burdegal. membranæ*; monitu.

803 Subdititij] *Moguntin. Herbipol. & Veneti*; subditiui.

Regnum] *sic Mogunt. Basil. & Lipsiens. Melius ceteri*; Regum.

813 Tumore] *Euripides*: Pastoribus tradidit exponendum
Ferreis talos per medium transfigens stimulis
Vnde ipsum Græcia appellauit Oedipum.

Aristophanes, in Ranis:

——— ὅτε δὴ πρῶτον μὲν αὐτὸν γενόμενον
χειμῶνος ὄντος ἐξέθεσαν ἐν ὀστράκῳ
ἵνα μὴ κτραφεὶς, γένοιτο τοῦ πατρὸς φονεὺς
εἶθ' ὡς Πόλυβον ἦρ' ῥήσιν οἰδ' ὢν τῷ πόδε,
ἔπειτα γραῦν ἔγημεν αὐτὸς ὢν νέος,
καὶ προσγε τούτοις, τὴν ἑαυτοῦ μητέρα;
εἶτ' ἐξετύφλωσεν αὐτόν.

——— quando iam primum quidem ipsum natum
Hyeme existente exposuerunt in testâ,
Vt non enutritus fieret patris occisor.
Postea ad Polybum iuit cum corruptione tumens pedes:
Postea vetulam vxorem duxit ipse existens iuuenis,
Et ad hæc sui ipsius matrem,
Postea excæcauit seipsum. *Veteres autem à malis & vitiis corporis*

corporis, animi, fortunæ, non minus quàm à bonis solitos imponere nomina, testantur Varro lib. 2. de re rust. Valer. Maximus lib. vlt. Plinius lib. 18. *ca.* 1. *Plutarch. in Coriolano, & Macrob. lib.* 1. *Saturnal. cap. 6. quibus locis de nominum impositione accuratè disseritur.*

817 Prima languesc. senum memoria] *D. Hieron. epist. ad Paullum Concordiensem*: Non memoriæ tenacitatem, vt in plerisque cernimus. antiquior senecta dissoluit. *fit hoc in senibus, quia senes propter decrementum, in quodam continuo sunt defluxu, nec rerum species queunt retinere; auctore Aristotele lib. de memoria & reminisc. cap.* 1. *Quare quæ de Laur. Bonincontrij astrologi memoriâ prodidit Lippus Brandolinus in lib. de humanæ vitæ conditione, & ex eo Cardanus lib.* 12. *de subtilitate, sunt prodigiosa.*

819 Facie-ac vultu] *distinguuntur facies, & vultus. Sallust.* prorsus in facie vultúque verecundia inerat. *Vultum fingere possumus, faciem non possumus. Nonius*: Vultus est voluntas, quæ pro motu animi in facie ostenditur. Facies, ipsa oris species. *significat, vultum esse illam faciei & oris compositionẽ, quam pro lubito motibus animi accommodamus. Aliam differentiam Fronto tradidit, vultum hominum propriè, os omnium, faciem plurium esse. sed hoc huc non pertinet.*

822 Pecus] *quadrupedes, propriè. nam latè omnia bruta complectitur, teste Nonio. Lucretius, de piscibus*:
Squammigerûm pecudes, & læta arbusta, feræque.

832 Nil lacessas] *Mogunt. Herbip. & Veneti*; nihil arcessas.

Ipsa se fata explicant] *declarant. propriè*, explicant. *nam Stoicis, fatum est connexio & series quædam causarum, qua fit, quicquid fit, teste diuo Augustino lib. 5. de ciuit. Dei cap.* 8. *vbi refert hos Senecæ versus*:
Duc me pater, summique dominator poli,
Quocunque placuit, nulla parendi mora est.
Assum integer. fac nolle: comitabor gemens,
Malúsque patiar, facere quod licuit bono.
Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

vidi, qui putaret esse ex Her. Fur. nostri. falsò. sunt enim ex Senecæ Cleanthe, *vt ipsemet testatur epist.* 108. *vbi in primo carmine perperam legitur*; domitor. *Quartus etiam sic scribitur*:
Malúsque patiar, quod pati licuit bono.

nescio, an melius quàm apud D. Augustinum Cleanthis Græca suggerit Epictetus in Enchirid. cap. 77.

ἄγε δή με ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ ἡ πεπρωμένη,
ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διὰ τεταγμένος,
ὡς ἕψομαί γε ἄοκνος. ἢν δέ γε μὴ θέλω,
κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἧττον ἕψομαι.

840 Phorbas] *Ithemalem vocat Hyginus in fab. cap.* 66.

845 Lætus Cithæron] *Ioui mons sacer in Bœotiâ, Pausan. in Bœot. seu lib.* 9.

Pabulo semper nouo] *quia, vt scribit Attius*;
Sanctus Cythæron frondet viridantibus fœtis.

 etymon

etymon nominis disces ex Lactantio li. 1. cap. 22. sacra Liberi patris primus Orpheus induxit in Græciam, primúsque celebrauit in monte Bœotię Thebis (vbi Liber natus est) proximo; qui cùm frequenter citharę cantu personaret, Cithæron appellatus est.

855 Procul sit omen] *felicia omina aiebant se* accipere. *vt apud Virgil. Æneas: mala auersabantur, & orabant Deos vt ea auerterent, vt in Philipp. Cicero & alij passim, vel vt in hostium capita conuerterentur.*

862 Huc aliquis] *si tertius ab hoc relinquitur Phorbanti, mallem istum sequenti postponere, sic:*

OE. Per tam cruentas vera quærenti vias,
Huc aliquis ignem. flamma iam exc. fidem.
PH. Ignosce, *&c. Sensus, hic pertinax silentium fouet, & fidem secreti prætexit: sed frustrà. mihi per cruentas vias certum extorquere veritatem. date ergo flammas. expugnabunt incendia veritatem.* PH. *ignosce silentio, ignosce si videor ferus, quòd te exposuerim; & impotens, quia tormentorum & flammæ metu, arcana fidei mei commissa prodo. si cui hæc explicatio coactior videatur, fors coniecturam meam non reijciet. Legebam:*

OE D. Huc aliquis ignem. flamma iam excutiet fidem.
Per tam cruentas vera quærenti vias,
Ignosce, quæso: si ferus videor tibi
Et impotens. PH. parata vindicta in manu est.

vt more tyrannico preces minis misceat. Phorbas respondeat, facilè se ignoscere, cùm eũ largè & cumulatè vlciscatur ipsâ natalium & incesti detectione. Parata, *repono ex Moguntino. idem pro;* ferus *habet;* ferus. *inuito versu.*

871 Infandum caput] *ceteri impressi;* infestum. *sed manusc. Tosanus;* incestum (*probè*) *quem codicem cum Lud. Carrio. I. C. & alios nonnullos cum excuso exemplari contulisset, excusum, in cuius margine lectionis varietatem annotarat, liberaliter mihi dono dedit.*

878 Iam morte dignus] *Aristophanes in Ranis:*

Μὰ τὸν δ' ἰ' οὐ δῆτ', ἀλλὰ κακοδαίμων φύσει
ὀντινά γε πρὶν μὲν ἢ φύναι Ἀπόλλων ἔφη,
ἀποκτενεῖν τὸν πατέρα πρὶν δὲ γεγονέναι.

Per Iouem non certè, sed infortunatus naturâ;
Quem prius quidem quam generari Apollo dixit,
Interficere patrem ante & natum esse.

Parens] Laie. 879 Aude] Tu Oedipe.

IN CHORVM.

Mediam fortunam optat & laudat, Icari exemplo.

888 Lene sed modicum] *sic Mogunt. Veneti, Herbipol. Basileens. & Lipsiens.* lenis at modicum. *Lugdun. mallem;* lenis ac modicum fluens. *vel,* lenis & modicum.

892 Vita decurrente via] *mira librorum variatio. sic Lipsiens. alij vt Eguian.* decurrere, *& sic Herbip. & Veneti. Mogunt. vt Lipsiens. sed Lugdunens.* Via ducurrens vita. *omnino legendum;* Vita decurrens viâ.

897 Pen-

897 Pennis] *non audio Herbip. & Venetos, qui;* regnis.

902 Suam] *m.s. Burdegal.* suum. *idq; magis poëticum.*

908 Excessit] *Burdegal.* excedit. *in sequentibus versibus, quot libri, tot lectiones. Lipsiens.* ——quid hoc? postis sonat Mæstus & famulus manu Regius quassat caput. *& sic multim. s. Moguntin. verò:* —— hic postes sonant Mæstus & fam. manu Regius quas. caput. *Herbip.* quid hic postes sonat Regios quassans caput. *& sic Veneti. his deest carmen integrum. Lugdunens. & ceteri:* quid hic postes sonat Regios famulus manu, Mæstus & quassans caput. *omnium optimè. Quassare caput mæsti vel irati signum. Lucretius:*

Iamque caput quassans grandis suspirat arator.

Virgilius:

Ille caput quassans ——

IN ACT. V.

Catastrophe continens Oedipi excæcationem & exilium, & Iocastæ necem. Chorus etiam, qui in theatro remanserat, fati vim decantat.

950 Genus] *natos sibi ex matre liberos. sed mallem cum quibusdam codicib.* scelus: *nisi sequeretur; sceleris conuictum.*

926 Quid pœnas] *ipsa Oedipi verba.*

939 Male in lucem editis] *solus Pausanias, quod commemini, in Bœotic. contendit nullos Oedipum ex matre liberos genuisse.*

946 Liceat renasci] *quid si legas:* licet, ac renasci.

956 Maritales oculi] *quibus amorem hausisti. Philostratus:* ô mali thediferi Amoris, quàm pulcrum nobis primum ignem è specula ostendistis. *Euripides:*

O cupido, cupido, qui per oculos
Stillas dulce desiderium, dulcem animis
Inducens voluptatem. *Plato:* nos autem hoc ostendemus fortè non absurdè, quod visus quidem est amoris principium: minuit verò spes affectionem, alit autem memoria, conseruat consuetudo. *Philæmon:* Primùm vident omnes: deinde subit admiratio:

Deinde contemplantur; & deinde spes venit:
Ita fit ex his amor. *Lucianus:* Amor primam habet viam oculorum. *Idem affirmat Aristot. lib. 9. ad Nicom. cap. 5.*

960 Mutus] *Eguian. Mogunt. & Bernardini;* vultus. *vnde quis suspicetur;* multus. 997 Orbes] κύκλους. *Sophocles:*

Simul confodere cœpit eius pupulas orbium.

Lactantius de opificio Dei cap. 7. primùm oculorum orbes concauis foraminibus conclusit, à quo foratu frontem nominatam Varro putauit. *Statius ipsa foramina vocat orbes lib. 1. Theb.*

Tunc vacuos orbes, crudum ac miserabile vitæ
Supplicium ostentat cælo.

rotundi sunt & orbiculares oculi, vt magnas moles queant intueri. vide Cælium lib. 16. antiq. lect. & Toledum in lib. 2. de anima q. 16.

 970 Plus-

970 Plúſque] *nam volenti ſe elucificare, araneæ telum vel pupulam effodere ſufficiebat, neque neceſſe habebat totum globum euellere, vt docet Lucretius lib.3. Nam; quicquid Albertus Magnus ſcripſerit; non opticis neruis, ſed pupillæ viſus ineſt, teſtibus Ariſtotele lib.1.de hiſt.animal.cap.9. & Galeno lib.8. de vſu part.cap.6.*

971 Tantum eſt] *Moguntin.* tantum ergo.

IN CHORVM.

980 Fatis agimur] *Stoicus iſte chorus eſt; & Stoico Senecæ danda venia. Fatum Stoicorum & aſtrologorum damnant patres orthodoxi. adferre poſſum ex Græcis, Iuſtin. Martyr. in Apolog. & Orat. aduerſ. gent. Origenem in Geneſ. & Homil.in Hierem. Euſebium lib.6. Euangel. præparat. Gregorium Nicen.lib.6.philoſ.Epiphan in Phariſ. Chryſoſtom. in Orat. de Prouidentiâ, Damaſcen. lib.2.Orthod.fid.cap.7. Ex Latinis Tertullian.lib. de fato, & in Apologet. Minutium in Octau. Hieronym. in Iſa. Ambroſ.in Hexam. lib.9. Auguſtinum toto fermè lib.5. de ciuit. Dei. Prudent.lib.2. contra Symmach. Proſperum lib.1.de vocat.gent.Gregor.in Homil.de Epiphan. D.Thomas lib de fato cap.1. diſertè aſſerit, fatum non eſſe Dei voluntatem. D.Iſidorus li.8. Orig.c.vlt.idem iiſdẽ ferè verbis, quod D. Auguſt.qui li.2. ad duas epiſt. Pelagij cap.5.* Si autem quibuſdã omnipotentis Dei voluntatem placet fati nomine nuncupare: profanas quidem verborum nouitates euitamus, ſed de verbis contendere non amamus. *Euitat ergo D Auguſtin., non amplectitur fati nomen. Idem lib.5. de ciuit. Dei:* Si propterea quiſquam res humanas fato tribuit, quod ipſam Dei voluntatem vel poteſtatem, fati nomine appellet; ſententiã teneat, & linguam corrigat. Cur enim non hoc primùm dicit, quod poſtea dicturus eſt, cùm ab illo quiſpiam quæſierit; quid dixerit fatum? nam id homines quando audiunt, non intelligunt, niſi vim poſitionis ſiderum. *Ibidem cap. 9. tollit rem, tollit nomen. Rem, his verbis:* Nulla fieri fato dicimus, quoniam fati nomen vbi ſolet à loquentibus poni, id eſt, in conſtitutione ſiderum, qua quiſque conceptus & natus eſt (quoniam res ipſa inaniter aſſeritur) nihil valere monſtramus. *Nomen damnant ſequentia:* Ordinem autem cauſarum vbi voluntas Dei plurimum poteſt, neque negamus, neque fati vocabulo nuncupamus. niſi fortè vt fatum à fando dictum intelligamus, id eſt, à loquendo. *& paulo pòſt:* Hac itaque ratione poſſemus à fato fandum appellare: niſi hoc nomen iam in aliâ re ſoleret intelligi, quo corda hominum nolumus inclinari. *De Fato exſtat longum opus Iulij Sireni, in quo multa lectu digna.*

Credite] *ſic Mogunt. Eibius, Herbip. & Ven. ſed reliqui;* cedite.

987 Certo tramite] *infallibili, fixo, rato. Eguian.* ſepto. *Herbipolenſ. & Veneti;* ſecto.

889 Non illa Deo] *Stoicis enim Iupiter ſubeſt fatis. prodigia.*

1007 Senſimve raptum traxit] *In Moguntin. videtur fuiſſe;* Qui ſimne, *quod inductum alia manu. Antiquiſsimus Venet.* ſenſúmve. *aptiſsimè meo Lipſius iudicio, qui ex m. ſ. ſuo:* Senſitque raptum, dubitat. affl. *& explicat: Qualis Agaue cum filio caput abſtulit, & mox facinus ſenſit, attonita ſtetit, probaret, an dãnaret facinus, fileret an loqueretur. talis hîc Iocaſta.*

1009 Cupiunt] *deſidero te alloqui, ſed exhorreſco.*

1010 Gnati pudet] *vet. lib. Eguianus;* Natum pudet.

1013 Mater an matris ſonus] *perſpicua ſententia. ſed tamen commodior illius;* matris en, matris ſonus.

1017 Auium] *Moguntin.* alium. *ex eorum ſententiâ, qui vt mundos, ita & ſoles plures. ſed non patitur verſus. in Lugdun. margine habetur;* alterum. *Negat, amplius licere ſimul degere aut verſari. nam coniugalem vitam viuere, nec prius licuerat. ſoli Parthi & Perſæ tales nuptias permiſêre. Catullus epigramm. in Gellium, Ouidius in Metamorph. Lucanus. lib. 8. & Q. Curtius Rufus lib.7. auctores.*

1023 Nominis fas] *Filij & matris.*

Nefas] *mariti & vxoris. hæc enim nomina, detecto nunc errore, nefanda: illa, & olim & nunc, quæ fari licet.*

1035 Coniux] *Laius cui prius nupſi. idem* ſocer, *quia filio eius nupſi ſecundis nuptiis.*

1047 Suſpenſa] *ſic Tibullus:*

Et pedibus prætentat iter, ſuſpenſa timore
Explorat cæcas cui manus ante vias.

1057 Depoſitis] *deſperatæ ſanitatis ægris. ſic exponit Seruius illud Virgilij Æneid.12.*

Ille vt depoſiti proferret fata parentis.

ſic Cicero: maximè ægram & depoſitam reipub. partem.

1058 Mortifera] *Lyſimachus in hiſt. Thebana:* Cùm mortuus eſſet Oedipus, eúmque amici eius Thebis ſepelire vellent, Thebani ad præteritas calamitates, quia is eſſet impius, id facere vetuerunt. Tunc illi in locum quendam Boëotiæ, Ceum nomine, aſportantes illum ſepelierunt. Cùm verò quædam calamitates regionem inuaſiſſent; incolæ regionis eius rati ſunt cauſam earum eſſe, quòd ibi ſepultus eſſet Oedipus. quare iuſſerunt eius amicos ipſum efferre de regione. Illi ob ea quę contigerant ambigui quid ſibi agendum eſſet, eum capientes, in Eteonum detulerunt; qui cùm vellent eum clam ſepelire, per noctem in loco ſacrato Cereri humarunt, qui locus eſſet ignorantes. Verùm cùm res cognita fuiſſet; incolæ Eteoni miſerunt ad oraculum, qui percunctarentur, quid agendum eſſet; quibus reſponſum fuit, ſupplicem Deæ non eſſe remouendum. quare ibi demum ſepultus eſt. *Sophocles in Oedip. Colon. fingit in Atticæ Colono mortuum: ſed vt Thebis mortuus credatur Oedipus, ſuadet Homerus, Ludorum ad Oedipi tumulum fieri ſolitorum faciens mentionem. Et Pauſanias in Atticis ſcribit ſibi compertum, oſſa eius Thebis allata, intra Areopagi ſeptum, monumento condita.*

COM-

COMMEN. IN THEBAIDEM.

ARGVMENTVM.

SPONTE profectus in exilium Oedipus, conatur Antigonam filiam à se amouere, vt possit sibi vi vitam euitare: contra hæc patrem ad meliora, quâ consilio, quâ precibus, traducit. Interea Etheocles & Polynices, impiâ regni libidine stimulati, in mutuam cædem feruntur. interponit se Iocasta mater, & filios nititur in gratiam reducere. negat Polynices. desunt cetera. Nolunt hanc esse Senecæ, nonnulli: cuiuscunque sit; mutila est fabula, sed elegans & proba, vt quæ maximè. Florens Senecæ philosopho tribuit, & vult geminam, Oedipo: mihi, hæc melior.

IN ACT. I.

SÆVIT *Oedipus, consolatur & frenat impetum Antigona.*

1. Cæci] *Elegans repetitio*, cæco regimen, fesso leuamen, *&* infaustum patrem *iubetur, vt assolet*, deserere. *impingunt in limine, quibus hæc culpata.*

2 Quam tanti est mihi genuisse vel sic: desere] *sic rectissimè olim Herbip. & duo priores Veneti. & exponit Gellius Marmita*: sum contentus genuisse te etiam de matre meâ turpiter. *primus Pintianus in suâ editione omisit comma: hoc alij postea reposuerunt, sed loco non suo. Similiter sequenti versu typographi Lipsiens. per errorem ediderunt*; In tecta. *cùm edendum*; in recta *foret. neque id mendum occultum, nec huiusmodi, vt ad id odorandum sagâ nare opus. nam sic habetur in Veneto Capcasæ, & in Lugdunensibus Griphianis.*

15 Instinctas Deo] *sic legit Bernardin. vt patet ex comment. sed in eius editionis contextu, sicut in reliquis Venet. & Herbipolens. legitur*; instructas. *Moguntin.* instructa.

18 Prætulit] *notum quomodo Pentheus discerptus, ex Ouid. in Metam. Theocrito in Lenis seu Idyll. 27. Eurip. in Bacchis, & Nonno lib. 46. Dionys. ignorabat videlicet miser Pentheus, multa simul vno impetu corrigi non posse; sed si quid aliud in rebus humanis, ciuilem statum tempore egere, & consilio.* οὐδὲ ἔγνω ἡ περὲμωειρότατος φραγμάτων ὧν. ὅτι ἀδύνατόν ἐςιν ἀθρόα τινὰ ἀσφαλῶς ἐπανορθοῦθ, ἀλλ' εἴπερ τ' ἄλλο, καὶ πολιτικὴ κατάθασις καὶ χρόνου ἡ ζοφίας χρή; *vt inquit Xiphilinus Pertinacem reprehendens, quod multarum alioqui rerum peritus, dum spacio breui reip. corruptum statum conatur restituere, sibi exitium maturauit.*

20 Iuuen-

20 Iuuentus] *Hellenismus; quam loquendi rationem Græci ab Hebræis mutuati, quibus frequentissima: vt patet in sacris litteris. Posset etiam legi*; Iuuencus. *ille scilicet de quo Oedip. num. 611.*

——— emergit solo
Dextrâ ferocem cornibus taurum premens
Zethus: manúque sustinet læuâ chelym,
Qui saxa dulci traxit Amphion sono.

De Zetho & Amphione, & Dirce tauro alligatâ, dictum alibi, & multa Scholiastes Apollonij in lib. 4. vers. 1092.

22 Immerso] *Mogun. Herbip. & Veneti*; immenso. Immerso *exponerem adeò edito, vt fluctus illum nunquam queant superare. Suspicor hunc versum erronem esse, & emansisse ex priori loco: fortè ponendus paullo antè:*

Ibo, ibo; qua prærupta prætendit iuga,
Vel quâ alta maria vertice immerso premit,
Meus Cythæron *&c.* *Sed non suffragantibus libris, non sum auctor, vt mutetur.* 27 Alius] *alij*; altus.

29 Gnatum] *Melicertam.*

31 Montem Cyt.] *qui*; mortem, *reponunt, merè nugantur. o.l.* montem, *& hoc retinendum.*

36 Iam & matris] *valdè hic turbant, qui mutant lectionem. Sensus, nũc & matrem incæstu cognito necem illi, imprecari, vt olim pater.*

39 Vinctum] *quid me, noxio & iniusto amore sic tibi colligas, & astringis, vt adimas omnem, inuitâ te, moriendi potestatem? quid me manibus quoque tuis, vt hederæ suis quercum brachiis solent, vincis; & prohibes manum meam, hanc animam impiam, ex latebris suis extrahere? non vult, non amari à gnatâ; sed vult non sic amari, vt amor ipsi amaram vitam producat; vt amor illum mori prohibeat, & teneat in vitâ inuitum.*

40 Sanguineũ gerens] *sic N. cæteri excusi*, sanguinẽ genus. *sine mente.*

43 Genitorem] *meum. Laium.*

44 Ego video] *In Herbipol. & Venetis nulla personarum turbatio, nec inserta Antigona, sed continenter omnia hæc ab Oedipo dicuntur. Mendi origo à Basileensibus. velim post* exue. *punctum statui. nam mihi hæc Oedipi mens. Interrogat filiam, num videat auum Laium, cuius ipse vmbram sibi obuersari fingit, seq; illam videre. tum vmbrã alloquens, orat; tandem, vt odium ponat. mox redit ad ingenium, seq; ipsum castigat. Quid? egóne vt velim mihi parci? Deseris me anime, & pusillus fis: amittis vim pristinam. eríne dumtaxat fortis in tui partem? pauebis, ad vitæ amissionem? Quin potiùs totus eligis perire? Omitte &c. Quidam ex coniecturâ*, Video ego. *sed nihil necesse. nam proceleumaticus Senecæ non insolens. Quòd verò iidem postea pro*; prædico, *obtrudunt* perire. *reijcio, quia noster non solet tot iambos continuos.* 47 Recipe] *more gladiatorum, quibus hoc proprium.*

48 Manes manibus] *quos* Manes? *an quia vult se significare iam mortuo quàm viuo similiorem? omnes libri* manes. *timeo mutare, nec tamen satisfacit. in vultus credo potiùs illi Laius inuolet. an ergo scripserat?* & ecce

 inanes

inanes manibus infestis petit fodítque vultus. *inanes & cassos, euulsis oculorum orbibus.*

57 Sceptra qui] *Etheocles. Et vide sis, quid sit trihorias notas dare: adeò cæcultiunt, vt putent de Polynice istud dictum.*

58 Alter] *Polynices.*

59 Non si reuulso] *similis Philoctetæ Sophoclei peruicacia.*

Φιλ. οὐδ' ἔ ποτ', οὐδ' ἔ ποτ', ἴθι τό δ' ἔμπεδόν
ἔ' εἰ πυρφόρος ἀστεροπητὰς
βρονταῖς αὐταῖς μ' εἰσι φλογίζων.
Nunquam hinc mouebo,
Ne si coruſco ſæuus
Me fulmine vrat Iuppiter.

60 Fulmen] *Nonio*, fulmen *telum ipsum quod iacitur:* Fulgur, *ignis qui coruscat. Vnde &* Fulgetræ. *de fulminis & tonitrus naturâ videndi Aristot. lib. 2. Meteor. cap. vlt. & lib. 3. cap. 1. Seneca lib. 1. nat. quæst. Plinius lib. 2. cap. 43. Stobæus lib. 1. eclog. phys. cap. 29.*

62 Dirigam inuitum] *hallucinatur Vindocinus Criticus reponens*; diligam, *& immeritò carpit Cordubensem. abscedere natam volebat Oedipus,* dirigi *ab illâ nolebat*: diligi, *si mori sinat, non abnuebat. imò laudat, quod amet miserum patrem: sed sui sibi imperium relinqui flagitarat. Negat Antigona se commissurã, vt solus queat perire. certũ sibi simul, si periturus, perire.*

64 Quouis vtere] *vnius litterulæ additione, & interpunctorum transpositione reddo clariora*: Quouis, vtere duce me. duobus *&c. ini viam quam voles cunque, dum id me duce. elige quod vis iter, certum est adesse, & præire. Non malè, q. l.* vertere.

70 Tellus] *rectius*; *tellurem, dixit notandæ hiatus profunditati. nam* terra, *propriè ipsa superficies, à terendo*: tellus, *interior & penitior pars, quæ arborum radices sinu suo fouet & amplectitur, iuxta quosdam.*

72 Lapsi] *sic etiam Herbip. Veneti, & Moguntin.*

78 Pectore] *Magna & vasta pectora, fortiora vt plurimũ. ideo magnum pectus pro robusto & forti.* pectore *omnes omnino codices, & sic refert Eibius in Margaritâ. nec adeò inamœna repetitio*, pectus *&* pectore: *nec inconsueta nostro; Et hoc mauult etiam Florens Christianus.*

81 Virgo dissimilis suo? Fortuna credis? aliquis est ex me pius] *Sensum & clarum & obuium reddidi mutatis notis interpunctionum. Florens sic*; v. d. suo? fortuna (credis?) aliquis e. e. m. pius. *non malè. & mox optimè*, vnica Oedipo est salus; *more Græco productâ mediâ, vt postea ver.* 313.

95 Longásque] *sic Ouidius*:

Et nondum nati funeris auctor eris.

sic Optatus Mileuitan. viuum homicidium. *lib. 2. contra Parmenian.*

101 Nec tamen in æquo] *Seneca epist.* 78. *scribit*; quando dominum constat nolle viuere, tam mali exempli esse, seruos mortem impedire, quàm occidere. In æquo] *æquè peccat. Seneca consolat. ad Polyb. cap.* 32. Vtrumq. in æquo mihi eius beneficiũ erit. *tam gratum vnũ, quam alterũ.*

105 Re-

105 Regnum mei retineo] *Stoicum. nam hæc secta nihil homini proprium censebat, præter animum & voluntatem; membra, corpus, vitam alienа esse prorsus. qua de re & imperio sui, pulcherrima Epictetus apud Arrianum lib. 1. cap. 29. & cap. 12. & lib. 3. cap. vlt.*

115 Præruptum] *Basileens. & Lipsiens.* prærutum. *ceteri* præruptum, *contra modulos.*

116 Deuehat] *plerique codices cum Lugdunens.* ducat.

124 Soluat] *Moguntin.* soluet.

126 Sacra] *occulta, vel diuina. hoc fontibus Propert. lib. 1. eleg. 18. & alij tribuunt.*

129 Elim] *miror hîc cum Auantio Florentem impingere. nam Aldus olim in Statiũ docuit Græcos promiscuè* ἥλιδα *&* ἥλιν. *& Eustath. Iliad. 6. παρὰ τὴν ἥλιν. & ex Latinis Ouidius 2. Metam.* Elim, Messeniáque arua. *Solet præterea noster longas syllabas corripere, vt in illo, si non mendoso, Hippol. 28.* vocat hunc Philipis.

131 Committens] *Mogunt. in contex.* connectens.

134 Aui pater] *Simile est illud in marmore Italico*:

HERSILVS HIC IACEO, MECVM MARVLLA QVIESCIT,
QVÆ SOROR ET GENITRIX QVÆ MIHI SPONSA FVIT.
VERA NEGAS, FRONTEMQVE TRAHIS, ÆNYGMATA SPHYNGIS
CREDIS? SVNT PYTHIO VERA MAGIS TRIPODE.
ME PATER E NATA GENVIT, MIHI IVNGITVR ILLA.
SIC SOROR ET CONIVX, SIC FVIT ILLA PARENS.

141 Animo-animam] *pressè sumit. Attius*:

Sapimus animo, fruimur animâ, sine animo, anima est debilis.

Nonius: Animus est quo sapimus, anima qua viuimus.

153 Nemo mortem] *Seneca epist. 12.* Malum est in necessitate viuere: sed in necessitate viuere, necessitas nulla est. Quid ni nulla sit? patẽt vndique ad libertatem viæ multæ, breues, faciles. Agamus Deo gratias, quòd nemo in vitâ teneri potest. *Huc spectat illud Taciti lib.* 13. De esse nobis terra in qua viuamus, in qua moriamur non potest. *Vide Arrianum de dictis Epicteti lib. 3. cap. 26. lib. 4. c. 7. & 10.*

165 Hanc] *Basileens.* hac.

174 Cum paruo] *rectè Moguntin. & Venet. antiquior*; tum.

182 Miseranda magnanimæ] *lego*; magnanime miserandæ precor. *apage, deprauationem illam & licentiosam quartæ sedis taminationem* miserandæ magnanime. *claudicant etiam Lugdun.* magnanime miseranda.

184 Specimen] *gloriam, decus, vel potius insigne; diadema vel sceptrum. Gloss.* specimen δείγμα *Apul. li. 4. de asin.* ad sæculi specimen gloriosum confluebant. *lib.* 7. specimen nouum. *lib.* 8. historiæ specimen. *vtitur etiam Lucret. lib. 3. & 5. & Lucilius apud Scholiasten Iuuenalis*:

Aurum atque ambitio specimen virtutis vtrique est.
Tantum habeas, tanti ipse fias, tantíque habearis.

185 Pollentem inclyti] *optimè codex Capcasæ Venetus*; pollẽtis inclyto.

Flore] *Bacides*: Amittet florem imperij tunc Sparta nitentem;
Atque omni rursus Messene habitabitur æuo.

186 Aut vt] *fortè* ast vt.

188 Et hoc decebat] *Attius Meleagro*:
Erat virile istuc, ferre aduersam fortunam facul.

190 Non est virtus] *Aristoteles*: Mori autem, fugientem paupertatem, vel amorem, non est fortitudinis, sed potiùs ignauiæ. Mollis enim animi est fugere res laboriosas, non vt honestum assequaris, sed vt malum vites. Euripides:

Consideraui tamen, licet maximis sim in malis,
Ne ignauiæ suspicionem præberem morte vltroneâ.
Quisquis enim fortunæ ictus non fortiter sustinet;
Is nec tela viri queat sustinere.
A morte ergo me continebo.

Martialis (cuius versus Salisberiensis lib. 5. nescio cui Sorano asscribit)
Rebus in aduersis facile est contemnere vitam.
Fortius ille facit, qui miser esse potest.

eosdem versus membranæ Burdegal. continent in Senecæ lib. de paupertate: mirum, si liber ille Senecæ, vel versus isti non irrepserunt. In hanc sententiam multa Seneca epist. 24. 26. 30. & 55. Plinius Iunior li. 1. epist. Diu iam. *D. Hieron. epist. 25. & Fran. Petrarcha, lib. 2. de remed. adu. fort. Dial.* 118.

193 Qui fata proculcauit] *hic, cum quinque sequentibus versiculis, mirè vitiosus est. dicam lectionis varietatē, deinde castigabo; demum explicabo. pro*; proculcauit, *quidam lib.* procul cauit. *pro*; abscessit, *Lugdunens.* abscidit. *Moguntin.* abscindit. *pro*; nullo est opus, *quod est etiam in Moguntin. & vet. impreßis*; *Lugdun.* nullum est opus. *pro*; cupiat, *quod omnes libri exhibent, quidam diuinant*; fugiat. *pro*; velle, contemsit, *quidam*; vitam contemsit. *pro*; Qui concupiscit, *quod in ceteris*; *in Burdigalen. membran. est*; Qui non cupiuit. *veteres excusi habent*; Qui non cōcupiscit. *ego litterulæ v. in b. mutatione, retentâ scripturâ cod. Burdeg. totum locum sic recenseo*:

Qui fata proculcauit, ac vitæ bona
Proiecit, atque abscîdit, & casus suos
Onerauit; ipsi, ceu video, nullum est opus,
Quare ipse mortem cupiat, aut quare petat.
Vtrumque timidi est. bellè contemsit mori,
Qui non cupiuit. *&c. hoc sensu; Qui sub pedibus strauit & conculcauit legem fati sui, & externa vitæ huius bona, vt vilia & nihili abiecit; omniaq; hæc impedimenta, & nexus istos affectuum & necessitudinum abrupit atque abscidit; & insultans aduersæ fortunæ, non modò ab illâ deprimi se passus non est, sed victæ caput victor pedibus premens eam ipse depressit & demersit: addens acerbiora iis quæ à fortunâ huic, quantum intelligo, nil opus est, cur mente optet, vel vocet verbis aut factis mortem; cur mori desideret aut conetur. Vtrumque alienum à forti viro. præclarè mortem despexit, qui mori nec desiderauit. Hoc confirmant illa nostri, ab aliis jam laudata*: Non vult mori,

mori, qui optat. *&*; Hic mortis est fructus, optare desinere. *Simile etiam Ouidianum illud*: Sed timidi est optare necē. *Florens, hoc loco nobis Deum ex machinâ: sed nec hoc Senecæ opus; nec ipse Senecam cepit.*

198 Cuius haud vltra] *Seneca pater lib. 4. Declamat.* Hoc tantum inter miserias solatium capio, quod miserior esse non possum. *Diphilus:*

πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν εὐτυχέστερον,
τὴν γὰρ ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν ἀφοσδοκᾷ.
Haud vllus vsquam paupere est beatior,
Haud namque peior metuitur ab eo status.

Sic Oedip. sup. Tutò mouetur quicquid extremo loco est.

205 Diis quoque inuitis] *Sic catullus*:
Et Diis inuitis desinis esse miser.

Sed hîc malè Mogunt. Herbip. & Veneti; inuisis.

218 Nocens] *dictum suprà*, innocentem esse Diis inuitis. *sed ab Antigonâ, quæ hoc patri persuadere volebat. fato, non culpâ, peccarat Oedipus. ignorans fateor, in matrem. occiderat patrem, ignarus quidem esse patrem. an ergo si à parricidio, etiam ab homicidio illum vindicas? Ipse, nec à parricidio vult excusari. reum vbique, & morte dignum se clamitat: nusquam vult innocens videri. omnino itaque loquenti Oedipo non conuenit illa coniectura*; quæ feci innocens. *rectius libri ad vnum omnes*; nocens. *& verè nocens, si non re, opinione saltem suâ.*

221 Ego Laticis] *Caue sis in metrum peccatum credas. non magis quàm in Medea:* Tibi patria cessit, tibi pater, frater, pudor. *vtrobique in prima sede proceleusmaticus. bonum ergo factum, quod manum abstinuerint. vellem & Florens; qui languidulum illud*; Aut laticis.

222 Almæ parentis] *verè alma parens. sed cur, Martianus Capella, Cererem* alumnam terrarum *vocat? an quia fruges terrâ aluntur? an quia (damno olim scripta, de vi vocis) Ceres homines alit? frequenter* alumni *vocabulum, sic sumit Martianus, sic Plinius; cùm Italiam dicit terrarū omnium alumnam (etsi id aliter etiam sumi queat) sic auctor carminis ad Messallam*:

——— communis alumna
Omnibus iniectâ tellus tumulabit arenâ. *& D. Augustin. censet* Iouem alumnum *dictum, quòd cuncta nutriat. viderunt hoc non Parrhasius modò, harū litterarum peritißimus, sed & I. C^ti^. quos nimis contemtim Grammatici Barbaros appellant, Accursius, Decius, Aldobrandinus, & alij. & immeritò quadam epist. ad Muretum, cum Vallâ, contendit Lambinus, eâ notione,* alumni, *vocabulum sumi non posse. Terram quidem siue Cererem vocari à Platone & aliis* Δημήτραν *scribit Theodoretus lib. 3. curat. Græc.* ὡς δὴ μητέρα καὶ τροφὸν οὖσαν τῶν ἐν αὐτῇ διαιτωμένων ἁπάντων. quasi matrem altricémque omnium quæ in eâ degunt. *Orpheus*:

Γῆ μήτερ πάντων, Δημήτερ πλουδότειρα.
Terra mater omnium, Ceres cuncta suppeditans.

Hinc factum, vt primum illam principium nonnulli putarint, & fortè Hesiodus & Pherecydes: de quo nos suprà in Oedip. factum quoque, vt illam tam magni-

magnificè laudarit Plinius lib.2.cap.65. 227 Omne quo voces meant] *non modò, quà meant; sed etiam id quo meant; ipsum interius auditus organum, vulgo vocant sensorium auditus: siue illud est neruus cum tympano, secundùm Auicennam & Albertum; siue aliquid in meyringe, secundùm Toledum; siue aër quidam auditui innatus, iuxta plerosque, Aristotelem lib. de sensu, & 2. de animâ. Galenum lib.7.de placitis, Simplic. & alios. Vide Vallesium lib.2. controuers. cap.25.*

230 Criminum es] *consistet versus si vox,* es, *tollatur, vel præcedenti præponatur.* 240 Eripui] *cùm oculos effodi. frustra intrudunt;* eripuit, *inuitis libris.* 248 Nex] *Moguntin. Herbip. & Veneti,* nox *quod retinendum. ÿdem mox,* præcoquis. *& Moguntin.* obstrusum.

253 Egit] *accusauit.*

254 Transtulit] transfero, *dictum quasi* transforo. *sic autem legitur in omn. quos vidi libris: præter Lugdun.qui;* transuit, *quod fortè germanum. sic Celsus lib.7.* cùm toties acus transuet. *Columella lib.6.de re rust.cap.5.* pars orbiculi eâdem subulâ transuitur.

Ferro] *candente subulâ.*

256 Auibus & auidis] *sic Basileens. & Lipsiens. sed* Auidis auibusque *Lugdunens.* Auibúsque auidis. *manusc. Moguntinens. & Herbipolens. & Veneti. corrupêre ceteri, vt hiatum vitarent.*

257 Regio] *Actæonis, Penthei, meo.*

Attractas] *inuitatas & allectas.* tractas, *Veneti & Herbipol.* cinctas, *Moguntin. ceteri manusc.* tinctas, *vt monui in aduers. quod propter consensum exemplarium, non repudio. vehementius tamen illud prius.*

262 Prô loqui] *Venetus Pintiani;* proloqui.

274 Qui facere poss.] *Etheoclen & Polynicen, quorum scelus parricidij grauius meo; quia criminosus ego, sed nesciens: illi volentes scientes in mutuam cædem ruunt. an non possint in parentes?*

280 Pacti] *conuenerat inter Etheoclen & Polynicen filios Oedipi, vt vicissim annuum imperium Thebis obtinerent. natu maior Etheocles, anno peracto, negauit se sceptrum fratri traditurum. abit Polynices, & ad Adrastum confugit, ductaq; in vxorem filiâ, bellum fratri infert.*

287 Vt esse genitos] *sic Statius lib.1. Thebaid.*

——— da Tartarei regina barathri,
Quod cupiam spectasse nefas: nec tarda sequetur
Mens iuuenum: modò digna veni, mea pignora nosces.

291 Væcordes] væcordem *Labeo dictum putat,* quasi sine corde, *hoc est, sapientiâ. Vnde Romanis catus ille,* corculum.

296 Auidis cruoris] *Epictetus in Enchir.* Hoc Etheoclen & Polynicen diffidere coëgit; quòd tyrannidem bonam putabant.

313 Oedipus] *Græca terminatione vltimam & penultimam produxit.*

Ægea] *mare Ægeum, quod hodie dicitur Archipelagus, infestum est & periculosum; tum propter scopulos valde exstantes, & vnum ex his figurâ capræ, teste Plinio lib. 4. tum quia valdè lasciuit fluctibus, caprino more, vt scribit*

scribit Izacius in Lycophron. tum quia naues solet subuertere, & in breuia vada impellere, auctore Periegete, maximè circa Cyclades, vbi potissimum naues affligit & αἰγίζει, vt ait Hesychius. vocatur etiam Ægon à Valerio Flac. Turneb. lib. 19 aduers. c. 22

——— quanto fremitu se sustulit Ægon.

Item: ——— Nec tantas quamuis Tyrrhenus & Ægon
voluat aquas ——— *& à Statio:*
——— quas spumifer assilit Ægon.

Item dicitur, Ægeon. *ab eodem Papinio 5. Thebaid.*

Diis Pelagi, ventísque & Cycladas Ægeoni
Amplexo ——— *per Ægeum enim Cyclades dispersæ, Straboni, Melæ, Plinio. sed tunc Dei marini nomen accommodatur ipsi pelago, de quo Deo Ouidius lib.2. Metamorph.*

——— balænarúmque prementem
Ægæona suis immania terga lacertis. *sicuti è contra Claudianus huic numini tribuit maris appellationem, in Paneg. de Olyb. & Probini consulatu:* ——— tunc insula notos
Lambit amica pedes, ridétque Ægeus alumnis
Lenior, & blando testatur gaudia vultu.

& in Gigantomachiâ:

Horruit Ægeus, stagnantibus exsilit vndis
Longæuo cum patre Thetis.

hunc Ægeona puto peculiare esse numen maris Ægei, non Neptunum; etsi Hesychius aliter, cui in hoc assentior, ab Homero sic vocatum Briareum, addo & à Claudiano lib. 1. de raptu. Mare Ægeum integrâ oratione descripsit Aristides tom.1. Tranabit] *Moguntin.* transibit.

318 Furto nemoris] *poma fuisse communis opinio est; & fuisse quidem ea, quæ* citria *vocamus, ex Comicis veteribus & Iubæ commentariis, docet Atheneus lib.3. cap.5.*

319 Regiâ stirpe edite] *vulgati codices, etiam Morellianus, hunc versiculum volunt esse clausulam superioris senarij intercisi, hoc pacto:* Iubente viuet. NVN. Regia stirpe edite. *Sed Lipsius meus ex vet. lib. illo optimo, meo iudicio, quàm optumè; in præcedenti versiculo imperfecto:* Iubente te vel viuet, *planè ἐμφατικῶς. in hoc verò,* Exemplum in ingens Regia stirpe edite. *displicet id illi qui tribus horis hanc tragœdiam recēsuit, impugnat argumētis totidem. primùm quia non temerè omni lectione vetustæ aut scriptæ fidendum putat; quod sanè nec Lipsio, nec cuiquam cui mens non læua, vnquam cogitatum. hoc loco cur non fidendū membranis tam fidis, docendum fuit; non cunctis simul derogandum. Itaque secundum argumentum id conatur, quia valdè sit inamœnus sonus voculæ* in *repetitæ. verùm nimis delicatis auriculis eum putem, cui hoc tam inamœnum accidat; & de hoc genere in poëtis sexcenta: quibus ego si immorer recensendis, meritò Morus audiam. Vltimo loco, etsi fatetur (inquit) ipse Oedipus appetere exempla suorum facinorum in suis natis: non propterea id nuncius dixerit, aut cum malo omine Regem suum salutauerit. An tu (mi homo) ista scribens mentem Nuncij te assecutum putas?*

putas? dum nimium properas, cæcos catulos effudisti. audi quid nuncius velit. non ad scelera illa aut facinora alludit, sed ad vicißitudinis istius memorandæ exemplum. quod (quæso) fortunæ vitreæ atque fallacis exemplum maius, quàm à fastigio regni, tam beati & tam diuturni, & tot liberorum præsidiis firmati, subitò in fundum hunc calamitatum ferè omnium deturbari? nónne qui Regiâ stirpe *in hanc fortunam* editus, in ingens *lubricæ sortis & humanæ inconstantiæ specimen editus? At malè ominatis verbis nuncio parcendum. non illi, qui Oedipum alloquatur; cui hæc omnia, & iis grauiora, in votis. pensiculatiùs Oedipum intuere, & loquentem attentiùs audi; in oculos & aures ista incurrent.*

319 Iubente viuet] *mutilarunt, vt cum sequenti vnum versum efficerent. nam Herbip. & Veneti habent:* Iubente te vel viuet. *Mogunt.* iubẽte vel viuet, *ex more manusc. in quibus syllabæ similes non iterantur. Primi deprauatores puto fuêre Basileenses.*

IN ACT. II.

Adest Nuncius obsecrans Oedipum vt ciuile bellum impediat. non vult Oedipus; sed abscondit se in siluis, vt inde belli rumores aucupetur, & diras filiis imprecatur.

325 Septena] *singulis portis opposita singula. id tibi ex Æschylo in Sept. ad Theb. Eurip. in Phœniss. Pausaniâ in Boeot. Apollodoro lib. 3. Biblioth. Statio in 2. & 8. Thebaid. & Leonico lib. 2. var. hist. cap. 8. qui & ducum, & portarum nomina exhibent, petendum.*

328 Scelera] *Herbip. & Venet.* bella. *& sanè sequitur;* prohibe pariter bellum & nefas. *nihil tamen muto.*

331 Facinorum exempla] *Mogunt. Herbip. & Veneti;* exempla facinorum. *sicq; legendũ. In seq. carmine, cum prius, etiam in Venet. Herbipol. & Lugdunens.* Laudo & agnosco. *Lipsiens. deprauarunt, in;* & laudo agnosco. *repugnantibus manusc.*

345 Concidat] *præter morem versus præcipitatur, iambo spondei in locum suffecto, ad notandum domus lapsum ruentis inopinum. Si non placet; repone;* consîdat. *tota simul subsîdat.*

355 Frater in fratre] *has diras à Sophocle accepit: quibus respondit euentus. nam cùm in fraterno duello Etheocles vulneratus corruisset, mortuũ ratus Polynices, spolia lecturus ei incubuit; ille assurgens gladio excepit & trãsfodit. sic in iacentem frater fratrem ruit. vide Statium lib.* 11. *Thebaid.*

IN ACT. III.

Audito rumore Iocasta exsilit, & sponte suâ properat ad bellum dirimendum. superuenit Nuncius, & orat, festinet. iam, iam conflicturas acies.

363 Felix] *secutus manusc. meos, in his Moguntin. quibus hic initium actus noui: quod res ipsa postulat.*

368 Nocentes] *egregiè consulunt sententiæ, qui reponunt;* nocentem, *Oedipum, illum cubili dignando.*

Peperi] *Etheoclem & Polynicem.*

370 Vt & hostem] *Euripid. Phœniss.* φίλος μὲν ἐχθρὸς ἐγένετ' ἀλλ' ὅμως φλὸς. *Tibullus:* Perfida, sed quamuis perfida, cara tamen.

Bruma ter] *Rhianus:*

Seruarunt inter candentis deuia montis
Castra bis vndenas herbas, totidémque pruinas.

Ouidius: Hic tibi bísque æstas, bísque cucurrit hiems.
Tertia messis erat.

384 Quo caussa] *quo causæ æquitas & iniquitas fortunæ me impellunt, vt amem hostem.*

390 Aquiláque] *aquilarum vsum Romani à Persis sumsère. de Persis docet Xenophon Cyriped. lib. 7. & de Cyri expedit. li. 1. de Romanorum aquilis, vide Lazium lib. 7. comm. reip. Rom. cap. 6.*

391 Septena] *hi septem Reges, Adrastus (teste Tyrtæo, linguâ mellifluâ) Amphiaraus, Parthenopæus, Tydeus, Capaneus, Hippomedon, Polynices: his Thebani totidem opposuêre duces; qui, Creon, Etheocles, Æmon, Ipsëus, Eurymedon, Dryas, Menœceus.*

392 Animo] *Herbip. & Veneti;* Animóque pari Cadmæa proles.

393 Hinc illinc] *Moguntinens.* hinc ac hinc. *rectè Herbip. Veneti, & Lugdunens.* hinc atque hinc.

402 Mater opposita] *Lugdun. & alij quidã;* matris oppositu. *vtrumque eodem sensu. Dicitur,* opposita, *quia vtrique opponebat se, quæ mediam interijciebat.*

403 Perge i] *alij;* perge ô. *Ceterum qui non obseruarunt eundem nuncium, qui Oedipum accesserat extra Thebas; ad Iocastam Thebis accessisse, & Antigonam discessisse cum cæco patre, nec illum deseruisse; nobis illi Antigonam hîc rursus obtrusêre, pro nuncio. Non est verisimile tam citò illam à patre abscessisse; quæ tam fortiter superius, nec fulmine quidem Iouis se ab illo auellendam dixerat. an muliebri leuitate mentem mutauit? non video cur eo confugias, cum piæ virginis ignominiâ. an eodem tempore & patri & matri præsens? nugæ. Thebis erat Iocasta; in Citherone infelix Oedipodes. fidenter ergo delenda* AN. *persona, &* NVN. *substituenda hoc actu.*

412 Fiet] *Moguntin.* fiat.

414 Signa c. m. v. signis] *Vegetius lib. 3. cap. 5. tria agnoscit genera signorum;* muta, *vt sunt aquilæ, dracones, vexilla, &c.* vocalia, *quæ voce humana pronunciantur ab iis, qui in exercitu summam habent potestatem,* tesseras *vocant militares;* semiuocalia *quæ tubâ, buccinâ, lituo dantur. Vide Lazium d. lib. 7. à cap. 1. vocum verò huiusmodi allusio placuit multis poëtis.*

Homerus:

φράξαντες δόρυ δουρὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ.
ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Munientes hastam hastâ, scutum scuto opposito:
Clypeus itaque clypeum firmabat, galea galeam, virum vir.

Furius Annal. lib. 4.

Pressatur pede pes, mucro mucrone, viro vir.

Virgilius: —— hæret pede pes, densúsque viro vir.
Lucanus lib. 1. —— obuia signis
Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.
Papinius, hac in re nulli inferior. lib. 8. Theb.
Iam clypeus clypeis, vmbone repellitur vmbo,
Ense minax ensis, pede pes, & cuspide cuspis.

417 Ecce ecce motos] *sic Lipsiens. & Basileens. primi; antè legebatur non modò in manusc. meis, sed etiam in Herbip. & Venet. & etiam in Lugdunens. Et ecce. puto hæc tribuenda Iocastæ. aut si vis dari nuncio, vt faciunt libri; tunc in eodem versu legendum;* credas tuis.

419 Acies] *exercitus instructus: sed & procincta classis aliquando* acies *dicitur.* 427 Furenti similis] *miram præcipitationem significat: sed aliter Statius lib. 8.* —— aniles Præcipitantem artus, & plus quàm posset cuntem. Atque etiam] *Eguian. & Moguntin. scripti; Herbipolens. & Venet. excusi,* aut etiam.

431 Delapsa] *ex vulgi sententia & Epicuri loquitur, vt & alij poëtæ: Lucretius:* Non cadere in terram stellas & sidera cernis?
Ouidius, paullo cautiùs: —— de cælo lapsa sereno,
Quæ si non cecidit, potuit cecidisse videri.
Stellæ fixæ manent, nec cadunt vnquam.

432 Rumpit] *Moguntinens.* rupit.
434 Diduxit] *Moguntin. Herbipol. & Venet.* deduxit.
439 Cessatque, telum vibrat in fratrum manu] *hoc primi inuexêre Basileens. & secutus N. Sensus, telum micat in manu fratrum, & quasi gestit in fratrem exire. omnium dextræ quiescunt, soli fratres tela quatiunt, & in mutuum sanguinem ruunt. infra ait:* trementem hastam & cupientem excuti. *Alij legunt,* cessatque telum vibratum in fratrum manu. *sic Mog. Herbip. & Veneti. Lugdun. autem:* vibratum fratrum manu. *quidam;* vibratum in fratrem manu, *mirè; si non foret in quartâ spondeus. telum inquit iam missum manu in fratrem, visâ matre. quæ mediam se opponit, sistit impetum suum, & quasi sustineatur, desinit progredi, pendet in ipso volatu. ferrum pietate mouetur, non mouentur gnati. Porrò telorum vibratio, vindictæ & vltionis exigendæ studium significat.*

IN ACT. IIII.

Continet preces matris, & Polynicis impium responsum.

448 Passim] sparsim *etiam Moguntin. Herbip. & Veneti.*
450 Ac dico] audito *Mogunt. Herbip. autem & Venet.* an dico.
Ex æquo mihi dextras datis] *Sic N. cùm inueniret in Basileens.* ex quo dexteras lege datis. *Moguntin. & Lugdunens.* ex æquo dextras matri datis? *sed veteres impressi Venet. & Herbip.* ex æquo dextras matri date. *retineo N. lectionem, quia versui consona; non quia melior aliis.*
453 In vos] *Eguian.* in nos. *in totam nostram familiam.*
456 Matrem pace] matri pacem, *Moguntin.*
457 Paratum] *sic in o. l. m. s. & impressis, cùm Basileens. reposuerunt;* per-

peractum. *quos secutus N. sed sine causâ. melius alterum. nondum enim scelus peractum, sed imminens & propinquum matre inter tela versante.*

458 Bellum] *non tantùm petit vt prælio abstineant, sed pace initâ bellum finiant. hanc prælij & belli differentiam Lucilius lib. 26. apud Nonium;* vt Pop. Rom. victus vi, & prœliis superatus multis est sæpe; bello verò nunquam, in quo sunt omnia. 469 Maternum] *Euripides:*
Amplectere vlnis pectus matris, & apprime
Genas genis cupitis ——

470 Clypeus] *dictum volunt quod celetur insculptis imaginibus ἀπὸ τοῦ γλύφειν, vel quod hominem tegat & oculis furetur, à κλέπτειν. Caper negat,* clypeus, *masculino genere dici, sed eum ceteri refellunt. Labienus putat neutro genere imaginem, masculino scutum significare: sed hoc discrimen Asinius, Liuius, & Pomponius reiecerunt. Plinius lib. 2. Dubij sermonis, indistincto genere dici scribit, sed litterâ differre: nam pugnatorium per i dici* clipeum; *quod est à clepere, id est, celare: imaginem verò per* u *clupeum à cluendo. sed hoc etiam refellit Carisius Sosipater lib. 1. Seruius Honoratus inter* clypeum *&* scutum *hoc discrimẽ agnoscit, vt clypeus fuerit peditum, scutum verò equitum. à formâ aptius dispescas. nam scutum oblongum, clypeum rotundum fuisse, docent Crinitus lib. 16. de hones. discipl. c. 3. & Turnebus lib. 11. aduers. cap. 27. Clypeorum vsum primi inuenere Acrisius & Prœtus, teste Apollodoro lib. 2. Biblioth. vide Plinium lib. 35. cap. 3.*

472 Tegménque] *castidem.* 479 Ne matri quidem] *Eurip.*
Confido quidem matri, & non confido simul.
porrò quod Iocasta interrogauit, etiam apud Statium lib. 6.
Anne times, ne fortè doli te conscia mater
Decipiam? 482 Dum frater est armatus] *lego ex Mogunt. & Parisiensi, & Lugdunensium margine* exarmatur, *sed alij vett. impressi, quibus vsus sum,* est armatus. *vt fatear me ignorare quis primus mutarit; nam prima Veneta & aliæ duæ, item Herbip. habent;* est armatus. *Suo quoque sensu, sed minus sano.*

485 Oscula] *basia. nam de matre, vt & Propert.*
Me lædit, si multa tibi dedit oscula mater. *nam Donatus in Terent.* oscula (*inquit*) officiorũ sunt, basia pudicorum affectuũ, suauia libidinũ & amorum. *Quare quando disputant iurisperiti, an propter osculum mulier dotem amittat, de suauio intelligendum, quod in Feudis li. 1. tit. 5. §. 11. turpis lusus nomine significatur: & Gellius lib. 10. cap. 29. scribit,* institutũ apud Romanos, mulieres cognatis osculũ ferre, odore indicium facerent, num temetũ biberint. *non suauiũ, non basium dixit, sed osculum, quia officij id genus. huius priuilegij expertes fuisse infames, nescio an primus animaduerterim, ex fragmento Ciceronis in li. 4. de repub.** Atque etiam si qua erat famosa, ei cognatio osculum non ferebat. *huius instituti vestigia exstant apud Propertium lib. 2.*

Quin etiam falsos fingis tibi sæpe propinquos:
Oscula nec desunt qui tibi iure ferant.

* Sic repono apud Nonũ in *Fama.*

Sed illa Donati differentia etiam ab ipso Cicerone confunditur. nam in Bruto, scribit; Brutus qui de matre suauianda ex oraculo Apollinis tam acutè coniecit. *& in epist. ad Attic.* Atticam nostrâ cupio suauiari. *Rectiùs igitur Varro in libris de vita pop. Rom.* ideóque hoc ab ore dicitur osculum, non à suauitate; vnde & suauium, quod simile sit suauitati.

498 An vt viderem] *Mogunt. Herbip. & vnus Venet.* Non vt viderem, *sine nota interrogationis.*

499 Incubant] *non arma, sed ipse armis solo infixis incubabat. poëticè dictum* 505 Non te] *moris fuit vt mater sponsos in thalamum primâ nocte duceret: eo cùm ventum, pronuba sponsam in lecto collocabat. vide Turnebum lib. 3. aduersar. cap. 13.*

506 Festas manu ornauit ædes] *domus ergo ornabatur, maximè postes ianuarum. testis Iuuenalis Sat. 6 Claudian. de nupt. Hon. & Mariæ:*

Hi nostrâ nitidos postes obducere myrto
Contendant: pars nectareis aspergere tecta
Fontibus, & flammâ lucos adolere Sabæos.

ÿdem oleo inungebantur, & laneâ vitta circumdabantur apud Romanos, teste D. Isidoro li. 9. Orig. cap. vlt. alij non oleum, sed adipem lupinum vel suillum memorant, vt Alexander lib. 2. Genial. cap. 5.

507 Faces vittâ reuinxit] *maternum officium, sponsæ facem prælucere, supra docuimus. noster indicat, his facibus matres solitas vittas suas circumuoluere. nam nupturis virginales vittas adimebant, & maritis seu matronalibus vittis redimibant. Valerius Flaccus de Medea:*

Vltima virgineis tum flens dedit oscula vittis.

Propertius lib. 4.

Mox vbi iam facibus cessit prætexta maritis:
Vinxit & acceptas altera vitta comas.

vitta ergo alia virginum & alia matronarum, sicut de mitrâ diximus.

535 Per decem mensum] *Sap.* 7. In ventre matris figuratus sum, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, & delectamento somni conueniente. *Huc refero salsum illud salitum Pomponij, apud Nonium in verminari, ex, Hirnea Pappi:*

Decimus mensis est cùm factum est. ita fit, ita semper solet.
Decumo mense demum turgens verminatur, parturit.

Rarius solet octauo. Ideo Venerabilis Beda in Martyrolog. 7. die Martij, inquit: Dum adhuc seruarentur in carcere, & Felicitas parturiret, omnium sanctorum commilitonum precibus impetratum est, vt octauo mense pareret. *Turnebus lib. 4. aduers. cap. 15. putat, veteres hac in re decimum ideo mensem posuisse, quia breuiores erant veterum menses, quàm nostri, cùm ad Lunæ cursum eos metirentur, non Solis, idq; ex Hippocratis lib. de fœtu se colligere, & sic poëtarum de decumo mense testimonia intelligēda. Ego id confirmo auctoritate illâ Ouidij in ep. Canaces, vbi hos menses Lunæ ortu & occasu metitur: idem quod lib. 1. Fastor. cecinerat:*

Quod satis est, vtero matris dum prodeat infans:
Hoc

Hoc anno statuit temporis esse satis.

disertè hoc lib. 3. Fastor. Lunaribus circulis accommodat:

Annus erat decimum cùm Luna receperat orbem:
Hic numerus magno tunc in honore fuit.
Seu quia tot digiti, per quos numerare solemus:
Seu quia bis quino femina mense parit.

Neque huic sententiæ refragatur D. Augustini interpretatio, qui lib. Euangel. quæst. 1. cap. 5. Quod dicuntur decem menses *(ait)* prægnantis, nouem sunt pleni: sed initium decimi pro toto accipitur. *cur non enim hoc æquè Lunaribus, atque Solaribus mensibus aptetur? vt & illud Tertulliani:* Legittima natiuitas fermè decimi mensis ingressus est. *qui allusit, ad formulam Galli Aquilij, L. Gallus D. de lib. & postu. hæc adde aduersariis: simul enim collata vbertorem fructum suppeditabunt.*

561 Adustas sternis] *hoc est, aduris, & sternis. sic Virgilius;* submersas obruepuppes.

566 Has Amphionis] *Euripides:*

Harmoniæ verò ad nuptias
Venerunt cælites, citharæque cantu
Et ab Amphioniâ lyrâ
Mœnia & arx Thebana surrexit.

Amphion cum fratre muros Thebanos ædificauit cantu, vt canunt poëtæ: reuera (auctor Palephatus) quia hac lege auditores admittebant, vt vicissim muris exstruendis operam sibi nauarent. Propertius tamen, sicut noster:

Saxa Citheronis Thebas agitata per artem,
Spontè suâ in muri membra coïsse ferunt.

pulchrè hæc describit Apollon. lib. 1. & ibi Scholiastes à versu 735. multa ex Homero, Pherecyde, Antimenidâ, & Dioscoride.

572 Vinctósque] *multi libri*; victósque.

584 Facient] *Moguntin.* faciant.

592 Regia frater mea habitet superbus] *Moguntin. Herbip. Veneti;* superbâ. *quare lego:* R. f. meus H. superbâ?

596 Arbitria] *Anaxandrides:*

Dotatam enim si fortè pauper duxerit,
Non iam ille coniugem, sed habet heram sibi,
Cui seruit —— *Menander:*
Cùm pauper aliquis, contrahendo nuptias,
Quas vxor adfert accipit pecunias:
Sese dat ipse potiùs, illam quàm accipit.

Cetera pete etiam ex Tiraquello lege Connubiali quincta.

598 In seruitutem] *Non enim (vt Xenophon testatur) bona non accipere tam graue est, quàm semel acceptis priuari. confirmat idipsum Seneca in lib. de tranquillitate vitæ, item Aristoteles apud Athenæum, & Bellisarius apud Procopium, Euripides, Cicero, & alij collecti & constipati à Tiraquello Connub. lege 15. num. 17. & 18.*

Lixa] *Nonio, qui ligna vehunt exercitui,* calones; *qui verò aquam subminiſtrant*, lixæ: *ipſæ quoque nauiculæ quæ ligna ſubuehunt, D. Iſidoro lib. 19. orig. cap. 1.*

608 Gargara] *de Gargaro ſeu Gargaris (nam vtrumque dicitur) multa quoque Stephanus; qui quod etiam Italiæ adſcribat, vereor ne in vitio ponendum, & ,exiguo lapſu, cum Gargano confuderit.*

609 Xanthus] *Scamander.*

611 Fauces Abydi Seſtos oppoſitæ premit] *ſic Baſileenſ. & Lipſienſ.* Fauces Abydos Seſtos op.p. *Moguntin. & Eguianus manuſc. item Herbipolenſ. & Veneti typis excuſi. Lugdunenſ.* Fauces Abydos Seſtóſque op. premunt. *Periegetes:*

σηςὸς ὅπη καὶ Ἄβυδος ἐναντίον ὅρμον ἔθεντο.

Papius: Seſtos vbi aduerſo portu proſpectat Abydum.

612 Orienti dedit] *Eguian.* opulenti dedit. *aſcribo nonnunquam mendas membranarum, vt qui plus ingenio poſſunt pollentque, eas felici coniectatione diluant & emaculent.*

626 Martis incerti] *ideo Mars à Latinis* Communis Deus, *à Græcis* κοινὸς ἄρης, *& ab Homero* ἐνιάλιος (*quaſi dicas neutri parti addictum*) *vocatur. vide Lilium Syntagm.* 10. *Thucydid.* incerta namque bellorum.

630 Decernit] *Capcaſæ lib.* decreuit.

Exæquat] *Seneca lib. 2. de tranquill. ad Serenum cap. 14. vt recenſeo:* facit ſe aduerſarium qui contendit, & vt vincat, par fit. *Hinc factum, vt pugnaturi dicantur* in æquum deſcendere: *ſic fuerat locutus Seneca lib. 2. de benef. cap. 13. ſed Griph. codex, quo vtor, mendosè*: deſcenditque in equum. *Papinius lib.* 11. *Theb.*

——— tandem ſcis ſæue fidem, & deſcendis in æquum.

ab hac dubiæ fortunæ æquatione putarim hoſtes *nominatos. nam priſcis* hoſtire, *erat æquare: vnde* hoſtimentum *&* hoſtorium.

653 Aſcribo] *tandem mulier es, Iocaſta. cùm aliter nequis; conuiciari incipis.* Dummodo] *quamdiu, ſi modò. porro pro*; regna, *fortè legendum*; regnas. *hac mente; quamdiu inuiſus tuis regnabis, non rex mihi, ſed exſul videbere. ſanè vt mater inuiſum eſſe velit filium regem, non conuenit, niſi iratæ & conuiciantì, vt dixi.*

654 Regnare] *ſic Lycus Herc. Fur.*

Ars prima regni eſt poſſe te inuidiam pati.

Sic Oedipus Creonti reſpondet:

——— odia qui nimium timet,
Regnare neſcit ——— (*vbi vide quæ de hoc loco dicenda*) *tyrannicæ ſententiæ: quas plebis improbitas ſæpè veras, & neceſſarias efficit. Sæpè etiam odij cauſæ ex Principum impotentiâ, licentiâ, ſuperbiâ.*

656 Regis & magni] *Eibius*: Regis eſt magni, reor. *&c. non malè.*

659 Qui vult amari] *quidam lib. hunc iocaſtæ verſum tribuunt. mallem cum ceteris Polynici adhuc dari. nam iſte cenſet eum qui velit omnino & pleno cum iure imperare, odioſum eſſe debere ſubditis; qui amari velit, eum non ſuo,*

ſuo, ſed ſubditorum arbitratu regni habenas moderari; nec huiuſmodi verum regem, multo minùs magnum regem nuncupari poſſe. vult odia nihili fieri. Contra, Iocaſta; imperia dura & quæ pro libidine; non duratura, citò corruere, citò amitti. fruſtra illum & imperitè præcepta regibus præſcribere, qui rex nunquam fuerit: exſulibus conſilia meliùs daturum, qui exſilium pertulerit. Quod vltimum mordax eſt, & iratâ dignum feminâ; aptum potiùs ad irritandum Polynicem, quàm ad inducias ab eo impetrandas. Poſſet etiam interſeri Polynicis perſona, vt ille matri, ſalubria ſuadenti, ferociter ſe ſubducat, & neget feminarum eſſe præcepta regnandi tradere. virile id & Regum, non Reginarum: quod à Græcorum moribus non alienum, quibus inſolens feminarum ſceptrum. Hoc irritatam dicto Iocaſtam, in arma ſui ſexus, conuitia prorumpere, & filio exſilium exprobrare. tum hic ordo verborum:

Qui vult amari, languidâ regnet manu.
IO. Inuiſa nunquam imperia retinentur diu.
POL. Præcepta melius imperI reges dabunt
IO. Exſilia tu diſpone. POL. Pro regno velim. *&c.*

& in diſceſſu hæc ipſe iam ſecum, non cum matre. atque ita re infectâ, non impetratis inducis, tubæ canunt, manus conſeruntur, frater in fratrem ruit. Sed hæc interiere.

663 Imperia] *Euripidis ſententiam huic affinem, mutuatur Dionyſius Halycarnaſſ. lib. 4. Orig. Roman. & impiæ Tulliæ tribuit. poßis tyrannis omnibus, hominibus ferè. nam vetus ac pridem inſita mortalibus imperij cupido, cunctis affectibus flagrantior, trudit & rapit; non allicit, non trahit. Ab hoc verſiculo deſunt cetera; vt & chori. Noli putare poëtam voluiſſe tragœdiam ſine choris vllis edere. quare friuolum inde argumentum petitur, ad probandum; hanc fabulam Senecæ noſtri non eſſe. Sed pergo ad alias.*

AD

AD NOB. ET CL. V. IACOBVM SVSIVM DOMINVM LARÆ. &c.

ADIT *te V. C. cum* gemino Hercule Hipolytus, *vterque rediuiuus; hic à ferali voto, ille ab inferis & rogo; non tam meæ (quanquam ope etiam meâ) quàm amici nostri,* librorum *illius* Æsculapij ὠφελίας *beneficentiâ. Deprehendes in meis multa passiua, sed tibi, tuíque similibus non scripta: præteris, & rudioribus permitte. multa occurrent perpera: vestræ (ô qui has docti litteras!) censuræ cuncta subiicio. planitùs damnate, expungite, perdelete. carus mihi & obseruandus, quisquis labentem erigit, deuiantem dirigit. Morsiunculas vitilitigatorum, & sciolorum pellicationes, nec metuo; quia vanæ & inertes, nec deprecor; quia bonorum nullus hoc æuo malum necessarium euasit. mordeant, piligerent, calumnientur, vt volent: nominis tantum tui, qui genus maiorum verâ virtute nobilitasti, prætenturam mihi concede. amicitiæ & necessitudinis nostræ coniunctio id spondet; fides, humanitas, & eruditio tua confirmant. Poëtam bonũ te numerosa & priscæ elegantiæ in lucem iam edita carmina loquuntur: & paraturæ istius Criticæ coryphæis,* Manilius *&* Germanicus *nimis à te diu pressi, gestiunt inserere; quos nisi tandem repræsentes, vt pollicitus, multum tibi periculum, ne litteratorum chorus pipulo differat, & insuper* Patrima virgo *grandem dicam impingat, nec vllam moratoriam cautionem admittat. Nunc vterque* ALCIDES *cum* VIRBIO, *te sibi* TVTANVM *optant, contra inscitiam & inuidentiam multorum: vt quantum à me vilitatis, tantum à nomine tuo splendoris accedat. sæpe cui scriptio periculo, illi præscriptio fuit tutamento. Vale. Leodici* CIↃ. IↃ. XCII.

COM-

COMMENT. IN HIPPOLYTVM.

ARGVMENTVM.

PEPERERAT Antiope Amazon Theseo Hippolytum, qui, cùm venationi deditus, Dianam coleret, Venerem auersaretur, cælibẽ vitam ducere decreuerat. capta illius pulchritudine Phædra nouerca, amore væsana, dum abest apud inferos Theseus, iuuenis castitatem blanditiis & precibus expugnare conatur. impudicam à se feminam Hippolytus repellit. Igitur deprehensa, mutat amorem in odium; & reuerso Theseo, insimulat priuignum oblati per vim stupri. fugerat Hippolytus impudicam domum: sed dum aliò properat, ecce tibi taurus marinus à Neptuno ad diras Thesei imprecationes immissus: qui se ante currum sistens, quadrupedes consternauit. hi, contemto imperio, quadrigam deturbant, cadentisque corpus per saxa & vepres distrahunt atque dilaniant. compertâ nece, Phædra rei veritatem marito aperit, seque super laniatos artus gladio transfigit. Theseus plangit innoxij filij casum, suamque præcipitem iram, dirumque votum detestatur: laniatos artus colligit, &, quo meliori modo potest, componit.

HIPPOLYTVS.] *Vet. lib. nonnulli hanc tragædiam vocant;* Phædram. *atque ita citat Priscianus lib. 6. vbi ait: Seneca, in Phædra:*

Hippolyte me nunc compotem voti facis.

IN ACT. I.

Parat se ad venationem Hippolytus; mittit in varia loca venatores, & sua cuique vfficia distribuit, & venationis Deam inuocat.

2 Cecropij] *in Atticâ Cecrops condidit opidum* Cecropiam; *quod postea in arcem Athenarum mutatum fuit: inde Attica dicitur* Cecropia, *eiq; vicinus mons* Cecropius, *Plinio lib. 7. cap. 16. & Apollodoro lib. 2. Biblioth.*

4 Solo] *Deserto. infrà:*

Quicquid solis pascitur aruis.

Carpeneito] *Strabo, Ptolomæus, Plinius, Mela, Ammianus,* Carcineten

ten *seu* Carpeneitum, *agnoscunt. sed fluuium & sinum, non saltum; & Scythiæ, non Atticæ; quem Arrianus in Periplo maris Euxini vocat;* cercinetin. *erat in eo sinu Triuiæ lucus, admodum indigenis religiosus, auctore Marcellino lib. 22. An ergo hîc legemus,* carcineto? *Non opinor. primò quia nulli codices huc inducunt. nam omnes vel* carpanetho *vt pleri m. s. vel* carponeto, *vt vett. excusi: vel,* carpaneto, *vel,* carpeneito. *Deinde quia degebat in Atticâ Hippolytus: & non nisi Dædali remigio in Scythiam cum suis canibus & venatoribus migrare poterat. Solus meus codex scriptus:*

Quæ saxosa loca Parnetho.

benè, sanè perbenè, si vnicam litterulam mutes; saxoso. *nam Parnes Atticæ mõs nobilis, Thucydidi, Aristophani, Luciano, Straboni, Stephano prope Hymettum: laudatus à Pausaniâ in Attic. copiosâ vrsorum & aprorum venatione: vitibus benignum vocat Statius in Thebaid.*

5 Et quæ Thryasij] *cùm legeretur,* Thriasij: *reposuêre* Thryasij. *non rectè. Thryon seu Thryoëssa, oppidum Messeniæ ad Alphæi fluminis vadum: de quo etiam Plinius lib. 4. cap. 5. & Homerus Iliad. 6'. Strabo lib. 8. & Statius lib. 1. Thebaid. si ab hoc oppido deducas* Thryasius. *sensus erit, & quæ loca amnis Thryasij (videlicet Alphæi) rapida vnda, in vallibus edito subiectis oppido, verberat. Sed placet vet. lectio;* Thriasij. *à Thriâ Atticâ, vico tribus Oeneidæ. Thucidid. li. 1.* καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα, καὶ Θρίωσε ἐσβαλόντες. & postea cùm Peloponnesiis in Atticæ Eleusinem & Thriasium campum descendentes. *vbi Scholiastes* Θρίωσε *explicat,* εἰς τὸ Θριάσιον πεδίον, ὡς Ἀθήναζε, in Thriasium campum apud Athenas: *idem Thucidid. sæpius lib. 2. meminit Thriasij campi prope Eleusinem: item Aristides in Leuctricis, Eleusim, Thriasium, & Acharnas coniungit. videndus & Plinius lib. 4. cap. 7. & Strabo lib. 9. Portæ Thryasiæ nihil huc pertinent, de quibus in Pericle Plutarchus. Ne quid verò dissimulem, hoc loco legendum;* Thriasiis vallibus; *vel dicendum nomen loci quem perfluit, ipsi fluuio tributum.*

De Thria Atticæ etiam Stephan.

Et hoc quoque comperi post Raphelegio visum.

8 Riphæa] *Riphæi montes Scythiæ à perpetuo flatu ventorum nuncupati; de quibus nonnulla dixi Notis in Claudianum. describuntur à Pomponio li. 2. Plinio, Solino, Valerio Flacco, & aliis Latinis; Herodoto lib. 4. & Strabone lib. 7. & 11. Mirum quod Athenæus tradit lib. 6. cap. 4. eos esse Galliæ,* Obios, *& postmodum* Alpes *vocatos. mirum etiam Volaterranum libro 7. Geograph. ab Hyperboreis distinxisse. mirum quod Irenicus nullibi esse, nec vnquam fuisse arbitratur lib. 7. Exegef. cap. 22.*

12 Zephyrus] *dictus quasi* ζωήφορος *salutifer: idem* Fauonius *à fouẽdo:* genitalis mundi spiritus, *Plinio. florum pater poëtis. Catullus:*

——— quos propter fluminis vndas
Aura parit flores tepidi fœcunda Fauoni.

ideo noster; vernas euocat herbas. *quia primus anni conceptus, eo flante,* VI. *eid. Februar. à rusticis* catullitio *vocatur.*

13 Vbi per glacies lenis Ilissus] *Versus iste non habetur in vllo Veneto, nec in Herbipolensi, nec in Parisiensi Badiano: sed habetur in m. s. ad vnum omnibus, habetur in recentioribus excusis cunctis, nec vlla variatio nisi, quod quidam;* lenis, *alij* leuis. *quod placet. & Mogun. m. s. glossematio cõtaminatus:*

Vbi congelatus per glacies leuis Ilissus.

In aduersariis affirmaui tantùm non inueniri in antiquâ editione Parisiensi: non autẽ in meis lib. scriptis nõ inueniri: cõtinebatur enim in omnibus. quare hoc mihi falsò tribuunt nonnulli Cum his Atticis perperã cõfundunt.

Stephanus nescio quam vrbem Ilisson *facit, cùm sit Atticæ amnis Dionysio Afro, Platoni, Ptolomæo, Pausaniæ, Papinio, Melæ ac Plinio. Noui alium* Helisson *Elidis, alium Sicyoniorum* Eilisson, *de quibus Pausan. in Eliac. & Corinth. Ceterum displicet insigni Critico, quod hîc habetur,* per glacies *eum fluere. quia ambigit an in Atticâ glacies vlla aut fluuij glaciati. ideo reponit ex coniecturâ;* per glareas, *contractâ in bisyllabam voce ob versum: vt velit poëta, Ilissum per scrupos & saxa volui, Mæandrum per æquabiles arenas. Mihi non persuadet. nam noster in Græciâ non vno loco frigora asperiora facit. hîc sanè paullo antè niues habuimus in Atticâ, mox & frigora. in Thyeste de Peloponneso:*

Si quis Taygeti conspicuas niues;
Quas cùm Sarmaticus tempore frigido
In summis Boreas composuit iugis.

At opponitur Ilisso Mæander. sed quia piger hic, leuis ille. Non tamen negauerim illud; glacies, *mihi suspectum. sed quid substituas, in tanto consensu librorum?*

14 Mæander] *totus versus deest vni manusc. vt alij asserunt: at ego in meis omnibus tam excusis, quàm scriptis reperio, non versum modò, sed & integrum Mæandri nomen. nec scio quæ illa editio vet. in qua;* Melanes, *nisi Badiana anni* 1514. *Scio* Melanem, *in Achaiæ tractu magnum fluuium, qui Melas dicitur Straboni, Dionysio & Callimacho. Sed illi nunc hîc locus non est. Mæandrum Phrygiæ fluuium nemo nescit. nam de flexuoso illius ac sinuoso, & anguineo planè cursu pleni scriptorum libri, Lucani lib. 3. Claudiani 2. in Eutrop. Propertij lib. 2. Eleg. 34. Ouidij in Metamorph. noster in Herc. Fur. versu 683.*

——— Qualis incertâ vagus,
Mæander vndâ ludit & cedit sibi;
Instátque dubius litus an fontem petat. *Idem epist.* 105. Mæander poëtarum omnium exercitatio & ludus, implicatur crebris amfractibus, & sæpe in vicinum alueo suo admotus, ante quàm sibi influat, flectitur. *hæc causa cur* ἀναβαῖνον *veteres prius vocarint, vt scribit Plutarchus lib. de fluminibus. Verùm vereor ne nimis laboris suorum sit auidus, & nescio an ridiculus Virbius, qui in Phrygiam ablegat venatores. sanè: si non in Atticâ Mæander aliquis. Non tamen Mæander ibi vocatur, sed Asopus. nam Mæander in mare ad Miletum delapsus subit æquor, & in Peloponneso emergens, fit Asopus; auctore Pausaniâ in Corinthiac. & Arcadic. Quoniam itaque idem Mæander & Asopus, & fortassis æquè flexuosus; vel quia, quod vno ei in loco proprium, in altero etiam tribuendum putauit, Asopum Meandri nomine significat. Et amat noster remotiora & minus nota nomina. Phrygius ille Meander, & Marsyas, pro Diis colebantur à stultâ gentilitate: & fiebat (Dæmonum proculdubiò fraude) vt quæ Mæandro erant oblata,*

Marsiæ vndis illa misceri nequirent; quæ Marsyæ, Mæander respuere videretur, vt testatur Maximus Tyrius.

Æquales] Moguntin. inæquales. mendosè.

15 Piger] adeò lentus, vt Marsyam, velox flumen, ei admistum retardet, & lentius cogat fluere. Claudianus:

Icarium pelagus, Mycalæaque litora iuncti
Marsya, Mæanderque petunt. sed Marsya velox
Dum suus est, flexúque carens: iam flumine mistus
Mollitur Mæandre tuo, contraria passus,
Quàm Rhodano stimulatus Arar —— prælucent ista Lucano:
Quâ celer & rectis descendens Marsya ripis
Errantem Mæandron adit, mistúsque refertur.

Pigrities autem & tarditas hæc Mæandro, ab ipsâ amfractuum multiplicitate. iccirco Strabo σκολιὸν vocat. Anna verò Alex. lib. 4. omnium amnium maximè tortuosum, & se in spiras semper inflectentem.

16 Amne maligno] nocet enim agris. nam abluuione suâ ex Phrygum & Carum agris tantum detersit, vt fretum, quod inter Prienem & Miletum olim fuerat, oblimarit, & in continentem verterit. testis Pausan. in Arcad. & Corinthiac.

Radit] eradit & euiscerat. Attius Oenomao:

—— saxum id facit
Angustitatem, & sub eo saxo exuberans
Scatebra fluuia eradit rupem.

Fortaßis do modulos, fragmenti adducti à Nonio in, angustitatem. Faciunt idem ceteri fluuij licet latentiùs, præter Nilum; qui benignus potiùs quàm malignus. Seneca lib. 4. nat. quæst. Mira natura fluminis, quòd cùm ceteri amnes abluant terras & euiscerent; Nilus tanto ceteris maior adeò nihil lædit, nec abradit: vt contra adiiciat vires, minimúmque in eo sit, quod solum temperet. Illato enim limo arenas saturat & iungit.

17 Marathon] Marathon vna ex vrbibus Tetrapoleos Atticæ, Stephano; prope quam campus Marathonius, siue Fanicularius Latinus, cuius imitatione μαραθὼν Hispaniæ appell. vt significat Strabo rectè intellectus lib. 3. Atticum illum campum strage Persicâ nobilem describunt Herodotus libro 6. Pausan. in Attic. Strabo lib. 9. & Plutarch. in Parallel. hic sus Marathonia, & taurus Marathonius Thesei gloria; ad quem fortaßis respicit Hippolytus. alia quoque Marathos Syriæ, Dionysio:

καὶ Τρίπολιν λιπαρὴν, Ὀρθωσίδα τε, Μαραθόντε.

22 Acarnan] sic plerique libri. quidam; Acarnas. Moguntin. Aramon. Herbipol. Arcanam. Venetus vnus; Arenam. sed scribo; Acharnan. Acarnanes Epiri populi per κ'. Græcis scribuntur, apud Ptolomæum in vlt. Europæ tabulâ, Pausaniam in Arcad. Strabonem lib. 7. 8. & seqq. ab his adagio, Acarnanici equi. At noster de Atticis Acharnensibus; qui per χ'. Thucydid. li. 2. ἐς Ἀχαρνὰς χωρίον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς, τῶν δήμων καλουμένων. vsque ad Acharnas peruenerunt, maximũ vicorum, quos Atticos vocant. & Scholiast. Ἀχαρναὶ δὲ δῆμος τῆς Ἀττικῆς. Acharnæ vicus Atticæ. ab hoc Aristophanis comœdia inscribitur; ab hoc adagium, Porcellus Acharnanicus. Dubium, an Iulianus Imp. de his an de Epirotis agat, cùm se ab Antiochensibus missum ait, πρίνινον, σφενδάμνινον, οὐκέτι μέν τοι καὶ Μαραθωνομάχην, ἀλλ' Ἀχαρνέα μὲν ἐξ ἡμισείας, ἀηδῆ δ' ἐς ἄνδρας παντάπασι καὶ ἀνθρώπων ἄχαριν. Ilignum, acernum, neque tamen Marathonium bellatorem, sed ex dimidio Acharnensem, ingratum omnibus & inuisum. putem de Atticis; & hoc velle, non gloriâ & laude cumulatum, vt qui in Marathone vicère; sed semibarbarum, rusticum & sordidum, semiporcellum. Sic fortè in illum Antiochenses ludebant. Nam, Suidâ teste, Acharnenses ridebantur tanquam agrestes & duri.

Qua tepidis subditus austris frigora mollit] Acharnan (ait) incola Attici soli maximè Australis, afflatu eius venti qui calidus & à Meridie flans, mollit frigora, hoc est, leniora sentit & leniùs perfert. Suspicor quod Acarnaniæ proprium est (quæ licet ad Austrum vergat, propter Aracynthum tamen, & alios propinquos montes editißimos, admodum obnoxia frigori est) id Atticis Acharnis Senecam tribuisse, eásq; locorum qualitates & conditiones, vt solet, confudisse. Sunt, qui Acharnanem montem somniant. quamuis ridiculè.

23 Dulcis Hymetti] Hymettus mons Atticæ mellis & marmoris iuxtà ferax. de melle, Ouid. 5. Trist. Statius li. 2. Siluar. & Valerius Flac. Argon. 1. de marmore, Horatius lib. 2. Od. 18. Plinius lib. 36. cap. 3. & Strabo lib. 9.

24 Aphidnas] sic plerique libri Moguntin. Athinas; Bernardin. legit; Apidanas. primus Daniel reposuit; Aphidnas. id ceteri secuti. rectè. Aphidnæ vicus Atheniensium, in tribu Antiochidâ, etiam Titacides dictus: nomen accepit à Thesei socio Aphidno, de quo Plutarchus in Theseo. vide Diodorum Siculum lib. 4. Pausaniam in Attic. & Strabonem libro 9. Stephanus docet Aphidnam differre ab Aphidnis.

25 Sunion] Atticæ promontorium, in cuius orâ insignis portus. auctores Ouid. lib. 4. Fast. Pausanias in Atticis, & Scholiastes Callimachi.

28 Philipis] Moguntin. Helipis. Herbipolens. & tres Veneti; Philippis. Paris. Basileens. Lugdun. Lipsiens. Complut. Philipis. Philippi Thesprotiæ, & Thraciæ mihi noti, ex Plinio, Strabone, Appiano, Diodoro: nec minùs cruore Romano nobiles Philippici campi. sed quid illi ad hanc Hippolyti venationem? omnino quærendus in Atticâ locus. Sed nullum hoc nomine, quod sciam, suggerunt Strabo, Pausanias, Xenophon, Stephanus, Harpocration, Hesychius, ceteri, qui Attica loca recensent, iuuarent fortè Atticarum rerum scriptores, quos Athenæus & alij citant, si exstarent, Amelesagoras, Philochorus, Androtion, & Hellanicus. Fuit fortaßis, Philipis, vicus vnus ex illis centum septuaginta quatuor; quorum multa nomina periêre. nam Sigonius, collegit lib. 1. de repub. Atheniens. cap. 2. & lib. 2. cap. 27. non multa. Ego apud scriptores Græcos nonnulla reperio, non procul ab hoc nomine recedentia; quorum fortè aliquod à Senecâ hîc positum. An ergo scripsit; Pitthis? nam πίττευς Suydæ, municipium Cecropiæ tribus. An; Iapis? nam Stephanus ibidem

agno-

agnoscit ἴαπιν χαράδραν (*quæ an illa, de qua prouerb. apud Hesychium* οἰνὸν τὴν χαράδραν, *cuius mentio apud Strabonem lib. 9. non definio*): *sed hic de silua, non de stagnantibus & palustribus sed locis (quæ tamen apri non auersantur) loqui significat. Possent & se ingerere coniicienti,* πήλικες, *&* σφιττὸς, *& ipsæ tribus Atticæ Stephano. Sed mihi præ omnibus placet* φλυεῖς, *Cecropiæ tribus, apud eumdem. vt legatur:*

Vocat hunc Phlyeis: vbi versatur.

ita: si quid mutandum. nam si; Philipis, *retinetur: fateamur nos locum illum ignorare.* Inter virtutes (*inquit Fabius*) Grammatici habetur, aliquid nescire. 31 Canibus] *de indole & generibus canum, maximè venaticorum, consulendi Pollux li. 5. Onomast. cap. 5. & 6. Xenophon, & Oppianus in Cyneget. & Wottonus lib. 5. de different. animal. cap. 77.*

32 Acres Molossos] *sic dicti à patriâ, Epiri regione.* acres *vocat, & tenendos dicit, quia contumaciores & magis clamosi quàm ceteri. Lucan. lib. 4.*

Venator leuis ora tenet clamosa molossi.

33 Cressæ] *manusc. quidam*; Cretes. *sic in Herc. Oeth.* geminósq. Cretas. *vulgata tamen lectio non repudianda. nam Virgilius*: Nemora inter Cressia fixit. *&*: Cressa genus Pholoë. *Propertius lib. 2.*

Sic Deus exstinctum Cressis Epidaurius herbis.

35 Spartanos] *Lacones.*

36 Nodo] *setaceo id fit hodie; olim etiam aheno vel ferreo, vt & captiuorum & fugitiuorum crura. Pacatus in Panegyr. Theodosij*: Publicè publicus spoliator exuitur, nectuntur manus rapaci, nudantur crura fugitiuo. *corrigo*; nodantur.

39 Nare sagaci] *propter odoratus acumen aptâ & idoneâ inueniendis ferarum latibulis. Plautus*:

Canem esse oportuit, sagax nasum habet.

Festus: Sagax, multi ac solertis acuminis. *Item*: Sagaces canes qui ferarum cubilia præsentiunt. *Afranius, Brundisinâ*:

Quis tam sagaci corde, atque ingenio vnico?

Cicero lib. 1. de Diuinat. Sagire, sentire acutè est; ex quo sagæ anus, quia multa scire volunt.

40 Captent auras] *Ad percipiendum odorem ferarum, qui per aërem multiplicatis speciebus (vt vocant) illis offertur. declarant hoc comti imprimis & politi versus L. Varij*:

Seu canis vmbrosam lustrans Gortynia vallem,
Si veteris potuit ceruæ comprendere lustra;
Sæuit in absentem, &, circum vestigia lustrans
Æthera per nitidum tenues sectatur odores. *tenuia odorum simulacra.* 42 Dum signa pedum] *ab hoc versu in manusc. Eguiano & Moguntino, & in excusis Herbipolen. & Venet. sequentia distribuuntur in Anapæsticos trimetros*:

Dum signa pedum roscida tellus impressa tenet:
Alius raras ceruice graui portare plagas. *atque ita deinceps.*

45 Picta

45 Picta rubenti linea pennâ] Linea, *seu* Formido, *retis genus est, alterno plumarum versicolorum, maximè rubricatarum, contextu ornatum: quas interdum vstulabant, vt graui odore amplius feras terrerent: & tunc pennæ odoratæ dicebantur. comparatum id genus retis, vt feræ, maximè cerui, vel in veros casses vano terrore impellerentur, quos vicinis in locis occultabant (vt innuit Lycophron.) vel dum latratu canum attoniti, insequentem à tergo hastatum equitem fugiunt, & circum lineam vagantur, ab occultis sagittariis certo ictu sternerentur. quam venationem Seneca his verbis lib. 2. de Clementia significat*: Sic feras lineæ & pinnæ clausas continent. easdem à tergo telis eques incessat; tentabunt fugam, per ipsa quæ fugerant, proculcabúntque formidinem. *Idem lib. 2. de Ira cap. 12.* Nec est mirum, cùm maximos ferarum greges linea pennis distincta conterreat (*fortè; consternet*) & ad insidias agat ab ipso effectu dicta formido. Vanis enim vana terrori sunt. curriculi motus, rotarumque versata facies leonem redigit in caueam. elephantes porcina vox terret. Sic itaq. ira metuitur; quomodo vmbra ab infantibus, à feris rubens penna. *ad quem locum fortè hic respexit. Formidinis texturam docet Gratius in lib. de venatione; vsum, non minùs iucundè quàm fusè Pierius lib. 7. Hieroglyph. cuius verba prolixitatis vitandæ gratia prætereo, possunt autem commentarij esse loco, iis quæ poëtæ de Lineâ. Nonnulla Cælius lib. 16. antiquar. lect. ca. 11. & Turneb. li. 5. aduer. cap. 5. & Christoph. Rufus Antexegematorum fol. 8.*

Vet. lib. Dominicanorũ Burdegalen. *Sic feras lineas & pinna clusas continent. veniat ergo eques, telis incessit, &c. mendosè. ego tamen hinc ita; sic feras lineæ & pinnæ clusas continent: at si à tergo eques, &c.*

Picta] *Oppianus vocat multicolorem* πολύχροον.

Rubenti] *rubrâ, puniceâ.*

Linea] *Nemesianus*

Linea quinetiam magnos circumdare saltus
Quæ possit, volucrésque metu concludere prædas,
Digerat innexas non vnâ ex alite pennas.

Oppianus vocat lineam formidolosam δειμαλέην μήριν θον.

46 Vano terrore] *inde dicta formido. ad eam refero Arriani locum li. 2. de vita Epicteti cap. 1. vbi malè interpres*, volucres *vertit pro, pennis. sic enim* debebat: Nunc idem quod ceruis nobis accidit; qui cùm pennas fugiunt, quo se cõuertunt? quo abeunt, vt in tuto sint? ad retia; atq. ita pereunt permutatis iis, quæ timenda & forti animo toleranda erant.

Cludat] *includat indagine. Lycophron*:

καὶ δευτέραν εἰς ἄρκιω ὀθνείων βρόχων
λῆτιν ἐμπαισάσαν ἰξευτοῦ πτερῷ.

Cassis peregrinæ in secundam indaginem
Vltrò incidentis aucupis pennæ dolo.

Lucanus:

—— dum pauidos formidine ceruos,
Claudat, odoratæ metuentes aëra pennæ.

Ausonius Burdigalens.

An cum fratre vagos dumeta per auia ceruos,
Circumdas maculis & multâ indagine pennæ?

50 Robur

50 Robur lato dir. ferro] *hastâ breuiore, qua transfodiuntur apri. nos venabulum, illi* προβόλιον, *vel* ζιβύνη, *quod quale esse oporteat, docet Xenophon in Cyneget.*

52 Subsessor] *in insidiis latens, subsidens, occasionem captans feras occidendi, vel in laqueos agendi. sic Seruius. sed & bellici insidiatores,* subsessores, *& Vegetio lib. 3. de re militari, insidiæ,* subsessæ. ἔφεδροι *&* ἐφεδρᾶι. *hinc ad thalamorum corruptores traductum, quos* subsessores *vocat Valerius Maximus, vt & Iouem Arnob. lib. 5. vide Turneb. lib. 5. cap.* 8. *& Budæum in Comment. ling. Græc. pag. 742. Puto nostrum subsessorem à Xenophonte vocari,* ἀρκυωρὸν, *retium custodem.*

Clamore] *Quales ponit Xenophon:* ἰὼ κύνες ἰὼ κακὰς, σαφῶς γε ὦ κύνες, ἔπεσθε ὦ κύνες. io canes, io segnis, benè ô canes, probè ô canes. *deinde:* εὖ κύνες, εὖ ὦ κύνες. bellè canes, bellè ô canes. *tum:* εὖγε, εὖγε ὦ κύνες ἔπεσθε ὦ κύνες. Euge, euge ô canes, instate ô canes. *denique* οὐ πάλιν, οὐ πάλιν ὦ κύνες. retrò, retrò ô canes.

55 Ades en comiti Diua] *Sollemne fuit venatoribus vt auspicatò venationem instituerent, initio Dianam (nonnumquam & Apollinem) inuocare, & partem prædæ polliceri, vt docet Xenophon in Cyneg.* καὶ εὐξάμενον τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι τῇ ἀγροτέρᾳ μεταδοῦναι τῆς θήρας, *&c.* inuocato Apolline & Dianâ venatrice venationis partem pollicendo. *Sed & Ioui pars cedebat. Virgil. 3. Æneidos:*

——— ipsúmque vocamus
In prædam partémque Iouem ——— *vnde* ληΐστωρ *dictus prædator.* 56 Pars secreta] *nemora & incultæ siluæ: vel potiùs Inferi. nam Diana eadem Proserpina.*

56 Petitur telis fera] *erat enim montium & venatus Dea; quare* ἀγροτέραν *etiam vocant Aristophanes in Thesmophor. Philostratus in Imagin. & Plutarch. in lib. vtra animantia prudentiora, &c. noster* Agrestem *inferiùs;* Agreste placa virginis numen Deæ. *Pausanias refert huius Dianæ fanum fuisse propè Ilissum, in loco qui* Agre *dicebatur; quoniam ibi primùm venari Diana cœperit. de quo postea. Fuisse autem iaculatricem & ferarum interfectricem, cognomina quædam illius indicant. Orpheus & Homerus vocant* ἰοχέαιραν, *quasi dicas sagittis gaudentem; alij* θηροκτόνον *fericidam; vel* ἐλάφονον *ceruicidam, vel* θηροφόνον *belluarum interfectricem nominarunt, testibus Suida, Hesychio, & Phornuto.*

57 Gelidum Araxem] *sic vocauit etiam suprà in* Medea.

58 Stanti] *constricto glacie.*

59 Getulos-leones] *Stephano* γαιτοῦλοι, *Artemidoro & Athenæo* γαιτοῦλοι, *Pomponio in intimâ Africâ; Sallustio antiquissimi Africæ incolæ: equos habuere deformes optimi ipsi equites, auctore Lucano libro 4. mores eorum describit Silius Italicus libro 3. & tradit assuetos*

Indomitísque loqui, & sedare leonibus iras.

ferocissimi enim leones illarum partium. Horatius:

Nec Iubæ tellus generat leonum
Arida nutrix.

Tua

Tua dextra] *at negat Homerus eam leonum venatione delectari: scilicet, quia de Taygetis & Erymantho illi sermo, quæ loca leonibus carent. Vide Pierium libro 7. Hieroglyph.) Nam quod noster, idem quoque Claudian. in Panegyri de consulatu Manlij.*

62 Ceruas] *Homerus etiam scribit Dianam capreis & ceruis delectari: & Pausanias testatur in Eliac. Elæos Dianam colere* ἐλαφιαῖαν*: & sunt non infrequentes nummi Hadriani Imp. & Galieni Imp. in quibus Dianæ nomini addita cerui effigies. Cretensium fortè meminit, quia in Cretâ ceruorum multitudo, & illæ nobiles ostensô mortalibus vsu dictamni.*

63 Damas] *damæ, species siluestrium caprearum; mediæ inter feras & mansueta animalia, etsi serò mansuescant. Vide Wotton. libro 6. de differ. animal. cap. 94.*

65 Villosi-Bisontes] *Bisontem lib. 6. Cæsar cerui figurâ esse scribit; à mediâ fronte inter aures vnum cornu exstare valdè excelsum & rectum, & ab eius summo ramos, sicut palmas, latè diffundi: collum iubis villisq; contectum, (vnde Plinio li. 8. cap. 15 iubati) tradunt Strabo lib. 4. & Solin. cap. 29. Agit de iisdem Wotton. d. li. 5. cap. 92. vbi miror quæ ex Gillio refert incerti auctoris verba dici, cùm Iulij Cæsaris perspicuè sint. fortassis quia liberos de bello Gallico non esse Iulij Cæsaris censuit; nec planè sine causâ. nam animaduerti in Iacobi magni Sophologio, lib. 3. cap. 7. lib. 4. cap. 11. lib. 5. cap. 13. lib. 6. cap. 7. & 20. multa adduci sub nomine Iulij Celsi de bello Gallico, quæ omnia reperiuntur in vulgatis Cæsaris Comentariis. Imò & Albertus Eybius Germanus paullo iunior Iacobo Magno, in Margaritâ poëticâ; cuius antiquum cod. vidi Moguntiæ in Societatis Iesu collegio; ex nouem Iulij Celsi de gestis Cæsaris adducit loca plusquam* XXXIIII. *quæ cuncta in illis Cæsaris Commentariis inueniuntur: & postea fol. 153. littera L. hæc verba addit:* Iulius Celsus historiographus scripsit diligenter librum de bello Cæsaris; in quo multa doctrinalia & moralia continentur: vt suprà in libris illius poteris comprehendere. *vt videatur non omnino de nihilo esse, quorũdam Criticorum suspicio; cui stabiliendæ hæc attuli, non meæ sententiæ præiudicio. Bisontes, Dion in histor. Augustâ* Βίσωνες *vocat. non rectè. Irenicus lib. 7. Exeges. cap. 11. contendit;* Vizontes *dici debere. quod quâ facilitate illi sine probatione licuit affirmare, eâdem possunt alij negare.* De Comment. belli Gallici.

66 Latísque-feri cornibus vri] *Vera descriptio. Aimoin. li. 1. hist. Francor. cap. 2.* Tertium est genus eorum, qui vri appellantur: ij sunt magnitudine paullo infrà elephantos, specie & colore & figurâ tauri. magna vis est eorum & magna velocitas: neque homini neque feræ, quam conspexerint, parcunt. hos studiosè foueis captos interficiunt. *Et paullo pòst:* Sed mansuescere ad homines & mansuefieri, ne paruuli quidem excepti, possunt. Amplitudo cornuum & figura & species, multum à nostrorum boum cornibus differt. *quæ sunt ad verbum Cæsaris d. loco. Eadem Strabo lib. 4. Plinius d. cap. 15. Solinus cap. 29. Seruius & alij ad 2. li. Georg. Virgil. Vide Irenicum d. li. 7. cap. 12. Wottonum vbi suprà. Gloss. Græcolatin.* βούβαλος, Vrus bos siluest.

68 Garamas] *noti populi Africæ, egeni, & mapalibus, pecorúmque pastione vagâ contenti.*

69 Pyrenes] *vide suprà Medeæ vers. 745. in Comment.*

72 Vagus Sarmata] Sarmatæ & Sauromatæ *ijdem, Dionysio versus gratiâ dicti* Samatæ; *Eudoxo* Syrmatæ, *à fluuio eiusdem nominis, apud Stephan.* Vagos *dicit, quia Sarmatas Nomadas esse, & huc illuc incertis vagari sedibus, Pausanias testatur in Attic. Alibi Seneca vocat intonsos.*

Intonsis teritur semita Sarmatis. *vt appareat comã aluisse, sicut Franci. sanè libertatis tuendæ quàm studiosos, innuit Pomponius lib. 3. cap. 4.*

Vacuis] *incultis, solis, sine opidis.*

72 Diana] *à die dicta: quia lux eius æmula diei, vt innuit Cicero libro 2. de nat. Deorum. eumq; imitatus Firmicus lib. contra Gentiles cap. 19. Luna* hæc, eadem *Lucina* à nocturno lumine nomen accepit: hanc etiam quidam dici voluerunt *Dianam*, quod per noctem lucens hominibus penè alterum diem faciat.

73 Tua si gratus numina, *&c.*] *si venanti adfueris, prosperè cuncta cedunt. ades autem illis, qui beneficij tui memores meritos honores tibi exhibẽt. Honores hi, opinor: initio venationis illam inuocabant, & prædæ portionem spondebant, vt dixi: finitâ verò, prædæ caput vel pedes vel exuuias alias arboribus appendebant, vt Mycon ille poëticus;* Viuacis cornua cerui, *& docet Aristophanis Scholiast. apud Brodeum comment. in li. 2. Epigram. fo. 216. In honorem Dianæ certis diebus, vt Aug. eidib. feriabantur; quod tum illam vacare credebant. Papinius:*

——— ipsa coronat
Emeritos Diana canes, & spicula tergit,
Et finit ire feras ——— *Deinde A. D. eid. Sextil. spicatas faces accensas in Dianæ nemora ferebant, canes infulis exornatos coram eâ sistebant, vnà cum omni venatorio instrumento. docet Gratius:*

Turneb. lib. 7. aduers. c. 26.

Spicatásque faces sacrum ad nemorale Dianæ
Sistimus, & solito catuli velantur honore:
Ipsáque per flores medio in discrimine luci
Strauêre arma sacris ——— *quæ pertinent ad sanos etiam canes, & ad omnia nemora, non Aricinum dumtaxat, aut ægros. Omnes enim canes in Dianæ tutelâ: omnia illi nemora sacra credebantur; sicut Ioui omnia montium cacumina, Iunoni omnia prata, vt scribit Scholiast. Euripid. & Seruius in Virgil. petitq; apud Callimachum à Ioue:* ——— δὸς δέ μοι οὔρεα πάντα.

Hinc Diana Latinis Nemorensis. Græcis νεμειδία.

Turneb. lib. 5. aduers. cap. 4. & lib. 6. c. 2.

——— da verò mihi montes omnes. *Horatius lib. 3. Od.*

Montium custos nemorúmque virgo.

Catullus in sæculari carmine:

Montium Domina vt fores
Siluarúmque virentium,
Saltuúmque reconditorum,
Amniúmque sonantium.

Scio peculiaria quædam in sacris Aricinæ Dianæ adhibita; cuius sacri meminere

Propertius lib. 2. Ouid. in Fastis, & Papinius in Siluis, & ex iis Lilius Syntagm. 12. Verùm quod de canibus Gratius dixit, commune omnibus etiam Græcanicis putauerim. De venationis autem inuentione, generibus, laude, vituperatione, nonnulla Io. Salisberiensis lib. 1. Polycratici cap. 4.

80 Faue] *fortè scrib.* fauet. *iam adest inuocata.*

81 Arguti canes] *latratores. sic loquacem vocat Plautus;* sine virtute argutum ciuem mihi habeam pro præficâ. *& Nonio, Argutari, loquaciter proloqui.*

85 Magna vasti Creta dominatrix freti] *Thucydid.* Nam Minos eorum quos audiuimus antiquissimus, classem comparauit, maximámq. partem maris, quod Græcum nunc dicitur, tenuit; Cycladum dominus, *&c. Et Minoẽm Cretæ Regem omnes vicinas insulas sibi subdidisse scribit Apollodorus lib. 3. Biblioth. multa addit continentis opida maritima, post Callimachum, Iulianus, apud D. Cyrillum Alexandri. lib. 6. contra Iulian. causam reddit Aristoteles oportunitatem insulæ Cretæ li. 2. Polytic. c. 8. Hinc incipit Phædra Nutrici amorem suum detegere.*

93 Audacis Proci] *vide Apollon. lib. 1. à ver. 100. & ibi Scholiast.*

102 Palladis] *hanc nonnulli perperam cum Bellona confundunt. nam Bellona, quæ Græcis ἐνυὼ. videtur tamen & Tertullianus lib. de testimonio animæ, cap. 2. confundere, vt (Deo dante) ostendemus nostris in Tertullian. & alios Latinos Patres Racemationibus; si tanti illæ futuræ vt lucem ferre posse videantur. Firmicus quinque Mineruas seu Pallades ponit: vnam Vulcani F. quæ Athenas condidit; aliam Ægyptiam, Nili filiam, textrinæ magistram; tertiam Saturno genitam, illam bellatricem & pugnacem viraginem; quartam Iouis Cretici F. quæ occisum patri Liberum reuelauit; quinctam Titanidæ & Pallante satam, patricidam, & paternis exuuiis ornatam, ab hac dictum Palladium, hanc coli, hanc Pontificali lege seruari. auctores Firmicus cap. 17. Clemens Alex. in Protrept. Arnobius lib. 4. contr. Gent. post Tullium lib. 3. de nat. Deor. Apuleius autem lib. de Deo Socratis tres agnouit, scribens Ægyptiam plangoribus, Græcam choreis, Barbaram strepitu cymbalistarum & choraularum gaudere.*

103 Et inter ipsa pensa lab. manus] *sic Ouidius 4. Metamorph.*

Et colus, & fusus digitis cecidere remissis.

104 Non colere, *&c.*] *sæuus & impotens tyrannus Amor, seruis suis nec loquendi, nec agendi, nec cogitandi aliud momentum liberum relinquit. ideo amantes omnes alia omnia, præter sua somnia negligunt, pietatem erga Deum, vt hîc Phædra; caritatẽ & sollicitudinẽ proximorũ, vt Dido Æn. 4.*

Non cœptæ assurgunt turres, non arma iuuentus
Exercet, portúsve aut propugnacula bello
Tuta parant. pendent opera interrupta ——— *contemnunt rem familiarem vt Corydon, cui;* semiputata frondosâ vitis in vlmo. *nullam honoris sui curam aut boni nominis habent, vt Sybaris adolescens apud Horatium Od. 8. lib. 1. Salutis denique & reliquorum curam abijciunt, vt paullo post vesana ista nouerca, cui:* ——— nulla iam Cereris subit cura, aut salutis ———

Meritò igitur Socrates Xenophonti dixit: ei qui se in amoris retia iniecerit, mox repulsâ libertate seruitutis pistrino se mancipare, maximos sumtus in voluptates noxias facturum; à veri & honesti & boni indagatione vacaturum; in iis verò rebus, quas nec furiosus curarit, omne studium suum collocaturum. ἆρ' οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος ἀντ' ἐλευθέρου εἶνε; πολλὰ δὲ δαπανᾷν εἰς βλαβερὰ ἡδονάς; πολλὴν δὲ ἀχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναί τινος καλοῦ κἀγαθοῦ; πουδάσειν δὲ ἀναγκασθῆναι ἐφ' οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος πουδάσειεν. *Xenoph. ἀπομνημον. α.*

Donis] *rectè. quia donum propriè quod Deo dicatur, munus & id, & quod hominibus datur. Vnde Ouidius:*

Brissou. lib. 1. Formul fo. 34

Munera, crede mihi, placant hominésque, Deósque:
Placatur donis Iuppiter ipse datis.

sed confundunt discrimen poëtæ. nam Tibullus lib. 1. eleg. 5. ait:

——— donis vincitur omnis amans. *& Seneca in Agam. equum Durîum modò donum, modò munus nuncupat. propriè Afranius*, Fratriis *apud Nonium*: Nullam profectò accessi aram, quin Deos suppliciis, sumtu, votis, donis, precibus plorans, obsecrans nequiquam defatigarem.

Malè Paris. editio vltima; *vatis*, pro *votis*.

106 Iactare tacitis conscias sacris faces] *in Herc. Fur. ait Megara*:

tibi, frugum parens,
Secreta reddam sacra. tibi multâ fide
Longas Eleusi tacita iactabo faces.

vtrobique loquitur de Eleusiniis sacris; quæ ab Atticis virginibus & matronis honestis Eleusim proficiscentibus in Cereris honorem fieri solebant, quod Thelytus Methymnæus apud Theocriti Scholiast. docet. Dicta sunt Eleusinia, quia Eumolpi operâ Athenienses ea ab Eleusiniis acceperunt: siue illa inuenerit, Eumolpus; vt vult Androtion lib. 2. de sacrificiis; siue Danai filiæ, vt censet Herodotus in Euterpe. dicta etiam Thesmophoria. de quibus quia carptim tantùm loquuntur alij; quæ ego collegi, in vnum hîc fascem, exhibebo. Fuêre maiora & minora. Maiora antiquiora, & in Cereris potissimùm honorem; minora in Proserpinæ, diu posterius instituta, vt illis Hercules initiaretur. nam maioribus, quod peregrinus esset, non licebat, teste Cælio Rhodigino. Quod si verum, ambo Senecæ loca de Minoribus erunt, vt & illud Ciceronis lib. 1. de nat. Deorum: Omitto Eleusinam sanctam illam & augustam vbi initiantur gentes orarum vltimæ. *& Aristidis in Panathenaicis, quando docet quotannis maximam multitudinem initiatorum albo ascribi consueuisse. Dixi*; potissimùm Cereri. *nam vtraque, Baccho, Cereri, & Coræ communia fuêre, vt docet vetus inscriptio apud Goltzium in Thesauro pag. 17. Maiora mense Augusto, seu æquinoctio auctũnali celebrabantur, quod significant Polyæn. lib. 2. Stratagem. & apertè Seneca Herc. Fur. ver. 841.*

Schol. D. Augustini in li. 7. de ciuit. Dei, cap. 20. Alex. ab Alex. li. 2. Genial. dier. cap. 14. Lilius Syntagm. 14. Cælius lib. 16. antiq. cap. 9. Lazius lib. 10 comm. Rom. cap. 7 Natalis lib. 1. Mythol. c. 10. & lib. 5. c. 14. & Briss. lib. 1. de Formul.

Quanta; cùm longæ redit hora noctis,
Crescere & somnos cupiens quietos
Libra, Phœbæos tenet æqua currus;
Turba secretam Cererem frequentant,
Et citi tectis properant relictis

Attici

Attici noctem celebrare mystæ.

Etsi Plutarchus Iunio mensi id adscribat, id est, Boëdromioni, vt & iuxta nonnullos Thucydides, & Aristides, in Eleusiniâ, vbi docet Boëdromione mense solitam quoque Græciam frugum primitias quotannis Athenas, tanquam ad metropolim tum suam, tum frugum, deferre. Sed si verba illorum inspicias, videbis nos non cogi, vt ita intelligamus; nec vetari, quo minùs cum Gazâ lib. de mensib. Attic. Boëdromionem, Augustum interpretemur. Boëdromionis ergo xx. *die hæc mysteria peragebantur. Fauet nobis Demosthenes Olynth. 3. Fauet Plutarchus in Camillo, & in Phocione, sed clariùs in Demetrio, vbi,* τὰ μικρὰ μυστήρια τοῦ Ἀνθεστηριῶνος ἐτελοῦντο. τὰ δὲ μεγάλα τοῦ Βοηδρομιῶνος. parua mysteria Anthesterione celebrantur, magna verò Boëdromione. *Sed quis mensis Anthesterioni respondet? Bapt. Pius ca. 65. Posterior. annotat. Aprilem vult; Gaza, Nouembrem; Lalamantius lib. de anni ratione, Septembr. Guarinus & alij, qui censent fuisse Atticum mensem octauum, Ianuarium. Pius Macrobium testem aduocat li. 1. Sat. cap. 8. Guarinus Suidam. Non defuit; qui in Appendice annotation. ad vitas Plutarchi, ex eodem Plut. in Syllâ, & Appiano lib. 2. de bello ciuili, animaduertit principium Anthesterionis Martiis Kal. respõdere. cui, nunc quidẽ, assentior. Nam Seneca de minoribus Thesmophoriis agens in Herc. Oetæo, his versibus:*

Nos Cadmæis Orgia ferre
Tecum solitæ condita cistis,
Cùm iam pulso sidere brumæ
Tertia Soles euocat æstas,
Et spiciferæ concessa Deæ
Attica mystas claudit Eleusis.

Fiebant ergo ista minora singulis trienniis. & fiebant æquinoctio æstiuali, hoc est, ineunte vere. sed fiebant Anthisterione. Anthisterion ergo Vernus mensis. Hoc tempus. Argumentum certius. Nam Clemens Alex. in Protrept. docet, in maioribus, Iouis concubitum cum Cerere; in minoribus eiusdem incæstum cum Proserpinâ filiâ suâ, & inde natum tauriformem filium, celebratum: omniaq; plena ibi impudicorum signorum, quæ nihil nunc necesse narrare fuit, cùm sacri Patres illa refellebant. quare explicarunt Clemens in Protrept. D. Greg. Nazianzen. in serm. de Epiphaniâ, Tertullianus lib. contra Valentinian. Tatianus Orat. contra Græcos, Eusebius lib. 2. præparat. Euang. cap. 3. Athenagoras in legatione, Theodoret. lib. 7. de curand. affect. Græc. Arnobius li. 5. cont. Gent. Firmicus de Gentilium errore cap. 27. & 28. & D. Augustinus libro 7. de ciuit. Dei cap. 20. Non initiatis ea reuelari non poterant; quos profanos vocabant. ideo Seneca; Eleusim tacitam, *&* sacra tacita *dixit. & Papinius*:

Túque Actæa Ceres, cursu cui semper anhelo,
Votiuam taciti iactamus lampada mystæ.

Ouidius: Quis Cereris ritus audet vulgare profanis?

Horatius: Vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus ——

Brisson. latè initiò d. lib. 1. *Arcebantur ergo profani. Profanos accipio, non tantùm qui non initiati, sed etiam scelerati & crimine aliquo impurati; nam hoc clarè edici solitum, docet Lampridius in Alexandro, eaq; de causâ Neronem veritum his sacris interesse, docet Suetonius in Nerone: contra M. Antonium M. philosophum sacrarium ingressum, eo quòd continentissimus esset, prodidit Capitolinus. Celebraturæ se nouem noctibus à Venereis abstinebant, teste Ouidio lib. 10. Metamorph. & 3. Amor. eleg. 9. abstinebant etiam à vino, si Plauto credimus in Aulularia, & Macrob. lib. 3. Saturn. c. 11. & Dionysio Halycarnass. lib. 1. Antiq. Roman. qui addit Romanos ea sacra Græco ritu celebrasse. abstinebãt præterea à malis Punicis, iuxta Clementem Alex., quod ea ex sanguineis guttis Dionysi nata putarent. Igitur ita paratæ, albis vestibus induebantur (Ouidius 10. Metam. & 4. Fastor.) tempora cinctæ viticeis coronis, vel secundùm alios quernis, cubitis folia substernebant, iuxta Plinium lib. 23. Deinde prodibant præcedentibus virginibus canæphoris, quæ calathos seu cistas in capite gestabant, vt ex Claudiano, Propertio, & aliis patet: Theocriti interpres in his Calathis sacra mysteriorum verba, & libros ea continentes inclusos tradit fuisse; alij etiam cuncta mystica symbola & secreta; quæ ab Ecclesiasticis illis scriptoribus enumerantur. Mystis omnibus rituale, lampades seu faces manu ferre in quæsitæ à Cerere Coræ memoriam, quod ex Papinio & Senecâ apparet, & ex illo Claudiani:* ——— sanctásque faces attollit Eleusis.

Atque sic mediâ nocte iter ingressæ, Proserpinam magnâ voce inuocabant, seq; inuicem scommatis excipiebant, vt docet Apollodorus lib. 1. Biblioth. & Natalis vbi sup. Nocturna autem hæc sacra fuisse, liquet ex Senecâ:

Tectis properant relictis,
Attici noctem celebrare mystæ.

neque mirum, quia Attici diei initium à Solis occasu ducebant.

Symbolica verba initiatorum, ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐργασάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον, καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην. *hoc est, interprete Arnobio:* ieiunaui, atque ebibi cyceonem, è cistâ sumsi & in calathum misi, accepi, rursus in cistulam transtuli. *Item,* ταῦρος δράκοντος καὶ ταύρου δράκων πατήρ. taurus draconis, tauri draco pater. *Denique, quod addunt Clemens & Eusebius,* In monte occultum bubulcus stimulum. *Firmicus cap. 28.* In Proserpinæ sacris cæsa arbor in effigiem virginis, formámque componitur: &, cùm intra ciuitatem fuerit illata, quadraginta noctibus plangitur, quadragesimâ verò nocte comburitur.

Stephani editionis Græcæ f. 22. *Iuxta Athenagoram in Legatione, vera & mystica Proserpinæ figura fuit, mulier quadriocula; duos in vertice, duos sub fronte oculos habens; cornibus minax. territam itaque Cererem, auersatam filiam quam pepererat, nec illi mammam præbere voluisse: inde mysticè ἄθηλαν, hoc est, ablactatam vocari. Hæc Eleusinia sacra accepta à Græcis Romani* Cerealia *vocarunt, de quibus Politianus Miscellan. cap. 85. & Commentar. in d. cap. 20. D. Augustini, vel* Ceralia. *Glossarium,* Ceralia Δημήτρια ἑορτὴ Δήμητρος. *idq; duobus locis. Celebrarunt ea, sed peculiari ritu Pheneatæ, nominarunt q; κιδάρια, vt docet pluribus Pausanias in Arcadic.*

Con-

Conscias] *sic Propertius Romam consciam;*

Quod faciat nobis conscia Roma moram.

quem versum non mutari à Criticis mauelim.

108 Adiudicatam Præsidem terræ Deam] *Mineruam, quæ Neptunum iudicio vicit. vide Aristidem in Panathenaicâ.*

110 Gesa] *quidam lib.* gessa. *alij;* geza. *alij;* gæsa. *Scriptores cuncti Gallorum inuentum putant: at Athenæus lib. 6. videtur Hispanis tribuere, & Romanos huius teli vsum ab Hispanis accepisse. hodie sane, quod sciam, gesis Galli non vtuntur; vtuntur Cantabri; quorum ego gentem;* Concanos; *solus apud Horatium olim in possessione seruaui ex Silio Italico: nunc eosdem restitui velim, vnde deturbati iniuriâ, apud Strabonem lib. 3. vbi malè legitur:* κωνίακοι. *scribendum,* κόνκανοι *ex Horatio & Silio. hos enim domuit Augustus. Caue cum Coniis Polybij confundas, vt quidam. Concani ad Pyrenæum, Conij ad fretum Herculeum habitabant.*

114 Genitrix tui me] *Euripides:*

PHÆ. O misera mater, qualis te rapuit amor.
NV. Quo taurum amauit, filia? aut cur hoc dicis?

Pasiphaës turpis nequitia cum tauro nota vel ex Ouidio in Metamorp. Diodoro li. 4. Bibl. Porphyrio in lib. de abstinentia à carnibus. Mythologias pete à Plutarcho in præcept. Connubial. & Luciano lib. de Astrologiâ.

119 Dædalus] *pro quouis ingenioso & industrio artifice poni solet. ideo addit,* quis Dædalus; *& subdit;* si ille. *quasi dicat, Quæris artificem qui tuo queat amori adminiculari? ne ille quidem queat, qui artificio suo matri tuæ copiam amoris fecit. de Dædali in statuariâ & Architectonicâ arte atque præstantiâ pleni veterum libri, Diodor. li. 4. cap. 13. Plato in Menone, Aristot. 1. Polyt. vide Adag.* Δαιδάλου μάχαιρα. *&* Δαιδάλεια ποιήματα.

120 Mopsopiâ] *Atticâ. Virgilius in Ciri:*

——— ritu
Mopsopio tereti nectebat dente cicada *sic vocati Athenienses, non à vate Mopso; sed à Mopso Rege, vel Mopsopiâ Oceani filiâ.*

122 Promittat] *lib. Moguntin.* promittet.

124 Cathenas] *Fabula notissima ex Ouidio, cui dedisse causam Veneris & Martis concursum prodidit Lucianus lib. de Astrolog.*

125 Omne Phebœum genus] *explicet Ouidius in epist. Phædræ:*

Forsitan hunc fato generis reddamus amorem,
Et Venus ex totâ gente tributa petit.
Iuppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater, decepto subdita tauro,
Enixa est vtero crimen, onúsque suum.
Perfidus Ægides, ducentia fila secutus,
Curua meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, ne fortè parum Minoïa credar,
In socias leges vltima gentis eo.

131 In

131 In primo obstitit] *pulcrè Lucretius lib. 4.*

Nam vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile est; quàm captum, retibus ipsis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

132 Repulítq.] *script. li. Burd. & excusi plerique continent*; pepulítque.

135 Vere insolens] *Moguntin.* Veri. *& ita omnes quatuor vett. excusi: sic etiam citat Eib. in margaritâ. cur ergo mutarunt Basileens. & ceteri?*

136 Ad recta flecti] *vt enim scribit lib. 6. de Benefic. cap. 30. Reges flecti, quàm vinci, non minus turpe existimant. ideo in Octau. dicenti Senecæ Principem remittere aliquid, & cedere nonnumquam debere, respondet Nero,* fama sed *victum feret. versu 577.*

137 Quemcumq. dederit] *In Mogunt. hæc adhuc tribuuntur Nutrici: longè melius. nam non conueniunt Phædræ: saltem subsequens versus:*

Fortem facit vicina libertas senem.

Ait ergo Nutrix, non ignorare se quamtum periculum capiti immineat, ab amante & iratâ reginâ: audacter tamen moniturâ quæ ex alumnæ vsu. quia fortem esse iubet ætatis beneficium. mors instans. Quod deinde scribitur: Obstare primùm est, velle nec labi viâ: Pudor est secundus nosse peccandi modum. *non conuenit huic loco. aptius collocetur alibi. nec inter versus tantùm aliqua turbela; sed ipsi etiam versus non sanæ mentis. Vulgò legebatur, & ita citat Eybius:*

Obstare primum est velle, nec labi viâ:
Pudor est secundus, nosse peccandi modum.

ego tamen putem hos duos vltimos versus hinc amouendos, & inferius collocandos, hoc modo:

Quod esse temet autumas dignam nece:
Pars sanitatis, velle sanari fuit.
Obstare primum est, velle nec labi viâ:
Pudor est secundum, & nosse peccati modum.

quod si cui probabitur, vt facilè probabitur sedulò rimanti: is hoc loco legat:

Fortem facit vicina libertas senem.
Quo miserâ pergis, *&c.* *reliqua secum ipsa mussauit Nutrix; hinc Phædram alloqui & increpare incipit.*

Fortem] *Solon, apud Plutarchum, quærentibus quâ fiduciâ minitanti mortem tyranno se opponeret, & quasi securus omnem tuendæ salutis curam abiiceret, Nihil se metuere fretum senectute respondit. Quid breui moriturus metueret? quô properabat?* 142 Grauas] *Mogunt.* aggrauas.

143 Monstra fato] *Stoicorum opinio. nam Peripatetici plerique cum Aristotele li. 2. physic. peccata naturæ esse, monstra, & à casu nasci censuerunt. vide Dom. Sot. in li. 2. Phys. q. 6. Nonnullis tamen visum, etiam quâ monstra sunt, ea naturam intendisse, vt Marsilio Germano in li. 2. Physic. Notab. 8.*

146 Teneri crede] *sic Lipsienses ediderunt, aliique nonnulli. Lugdunens.* tum tu crede. *sed prius illud confirmant Mogunt. & alij m. s. item Herb. & Bernardini editio. Recentiores Veneti*; tamen crede. *pessimè. nam id ex gloss.*

157 Inter

157 Inter videntes omnia] *Iouem ac Solem, illum paternum, hunc maternum auum. Phœbum omnia videre aiebant, quia cuncta lustrat & conlucat; Iouem, quia implet omnia. Nihil enim Deo clausum; sed quæ nos dicimus, gerimus, cuncta audit & videt. Tertullianus li. de pœnitentiâ cap. 6.* Quantascumque tenebras factis tuis superstruxeris, Deus lumen est. *Viderunt ergo nihil Deo occultum, nihil abditum, vt ex Orpheo, Diphilo, & aliis probant Iustin. Martyr lib. de Monarchiâ, & Clemens Alexandr. libro 5. Stromat. vbi addit; iccirco à Ieremiâ Deum, dici Deum appropinquantem. Dracontius in Hexam. de Deo:*

Quem non obscurant quacunque ex parte tenebræ:
Nec cælantur ei quæcumque obscura geruntur.

Quid mirum, cùm semper nobis præsens in medio pectoris nostri Deus habitet? vide Senecam epist. 25, 41, 74, & 84. Deum cuncta cernere multis probat Arrianus de dictis Epicteti li. 1. c. 14. & Lactant. li. 6. Instit. cap. 24.

161 Conscius mentis pauor] *sic m. s. ad vnum omnes. sic quatuor primæ editiones. hoc ergo retinendum, nec* nox *illa iuniorum inducenda.*

163 Nulla securum tulit] *legi velim quæ ab Aristotele in hanc sententiam scripta lib. 9. Nicomach. cap. 4. & à Plutar. in lib. de tranquillitate animi. Elegantissimè noster epist. 106.* Securitatis magna portio est, nihil iniquè facere. confusam vitam & perturbatam impotentes agunt. tantum metuunt, quantum nocent: nec vllo tempore vacant. trepidant enim, cùm fecerunt, hærent. conscientia aliud agere non patitur, ac subinde ad se respicere cogit. Dat pœnas, quisquis exspectat: quisquis autem meruit, exspectat. Tutum aliqua res in malâ conscientiâ præstat, nulla securum. Putat enim se, etiamsi non deprehenditur, posse deprehendi: & inter somnos mouetur: & quoties alicuius scelus loquitur, de suo cogitat. non satis illi oblitteratum videtur, nõ satis tectum. Nocens habuit aliquando latendi fortunam, nunquam fiduciam. *En tibi optimum Senecæ commentar. ipsum Senecam. Vis alium? Victor Cartennensis Episcopus lib. de pœnitentia cap. 5.* Conscientia apud quam non moritur omne quod gerimus, quæ nos in factis nostris accusat & iudicat; quæ cùm non habeat loquendi vsum, nescit tamen tenere silentium. Potest conscius morte subduci, potest tibi ad tempus prodesse testis conscientia. Nec rectum superest, & sine te nõ est, hæret pectori, nec vnquam te deserit, & velut quædam pedissequa, nullo abs te temporis interuallo discedit, tenet te reum, & in suâ semper ditione captiuum. *&c. Mendosè hæc legi, fateor: & quomodo castigari debeant, non videre me, fateor id quoque: aliquid deesse augurer: an sic legendũ?* Potest conscius morti subduci: potest id tibi ad tempus prodesse. Conscientia hęc semper tecum est. *&c. vult, latere posse delinquentem, quia, qui id efferat, nullus; latendi fidem nocenti non posse contingere, quia non satis illi scelus occultum videtur. Iustus Lipsius corrigit:* potest tibi ad tempus procul esse: testis conscientia hæc tecum superest. *nondum conquiescit in his animus.*

167 Nec inhospitalis] *Moguntin.* non.

173 Aula]

173 Aula] *Cur domus Minotauri vterini tui fratris, labyrinthus videlicet Dædali, caret inhabitante monstro maiore?*

177 Cogit sequi peiora] *Euripides:*

—— honesta quidem scimus & cognoscimus,
Sed non facimus ——

178 Vadit animus] *Moguntin. lib.* vadit auius. *scilicet furor.*

185 Regnat] *Euripides:*

Quisquis Amorem non magnum iudicat Deum,
Et inter dæmones omnes supremum esse:
Vel rudis ac indoctus est, vel omnis elegantię boníq. inexpertus,
Maximum hominibus Deum ignorat.

Simmias sic introducit loquentem Amorem:

γαῖα θαλάσσας τε μυχοί οὐρανίων πᾶς τε θεός μοι εἴκοι.
τῶν δ᾽ ἐγὼν ἐκνοσφισάμην ὠγύγιον σκᾶπτρον, ἐκράηνα τέ σφιν θέμιστας.
Tellus marísq. recessus, cælestis etiam quilibet Deus mihi cedit.
Ab his ego remoui vetus sceptrum, & constitui ipsis iura.

188 Gradiuus] *Mars. Vnde sic dictus, vide Lilium Syntagm. 10. & Iulianum Aurelium lib. 1. de cognomin. Deor. cap. 6.*

192 Figit sagitta] *Xenophon:* hinc verò est fortassis, quod Amores sagittarij dicuntur, quoniam formosi etiam eminus vulnerant.

194 Turpiter vitio fauens] *Burdegalens. Eguianus, Moguntin. manus. & quatuor excusi tres Veneti vett. & Herbipolens.* turpi seruitio fauens. *quid ni?* 196 Addidit] *Moguntin.* addit. *& inter lineas,* dedit.

197 Scilicet terras] *Moguntin.* cælos & terras.

200 Minimus] *ait Næuius.*

Ædepol Cupido, cùm tam pusillus sis, nimis multum vales.

201 Vana ista] *Archias:*

Nullum amor offendit, prauis occasio sed fit
Mentibus ille hominum; quos mala multa iuuant.

Confer hæc cum iis quæ habentur Octauiâ, *à versu 551.*

Asciuit] *Moguntin.* acciuit.

203 Quisquis] *quidam libri* dum quis. *In sequenti versu; Moguntin.* appetit; *pro, vt alij,* appetens.

204 Hunc illa magnæ] *sic Basileens. Lugdun. & Lipsiens. at olim vett. excusi & Eib.* Tunc illa. *Moguntin.* & illum magnæ. *non malè quo ad sententiam, malè quoad numeros. Ex copiâ libidinem nasci certum. & Phocylides testatur:*

Vtiliter nulli nimia est data copia victus.
Hoc stimulo in turpes homines pelluntur amores.

208 Cur in penates] *Euripides:* In copiâ Venus, non in inopiâ. *Athenæus lib. 1.* In abundantiâ enim Venus. In malè victitantibus non inest Venus mortalibus.

222 Canásque] *sic Lipsiens. malè. nec melius Mogunt.* Catúsque. *quis Cattum inferis custodem præfecit? ceteri;* Canisque. *Cerberus.*

223 Inueniet] *soli Lipsiens.* inuenit.

226 Antiope] *Pausanias:* Athenienses verò cùm ad vrbem Amazones aduentarent, à Molpadiâ confixam sagittâ Antiopam memorant.

Manum] *Ouidius in epist. Phædræ:*

Prima securigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna fauore parens.
Si quæras, vbi sit: Theseus latus ense peregit,
Nec mater tanto pignore tuta fuit.

229 Feminæ nomen] *singulares sunt Lugdunens. qui;* femineum nomen. *nosse velim vnde id acceperint; alioquin non placet.*

230 Cælibi vitæ] *hanc, vel Terentio teste in Adelph. veteres Fortunatam putabant, sed & cælo dignam. Festus:* Cælibem dictum existimant, quòd dignam cælo vitam agat. *idem Priscianus putat. alij à Græco* κοίλιψς, *hoc est, concubitu carens, deducunt.*

235 Resistet] *exspectabit, manebit, non fugiet. sic Herc. Fur.*

Resiste Theseu —— *Liuius lib. 1.* Restitêre Romani, vt cælesti voce iussi. *Hunc ego versum adhuc Phædræ; sine interrogationis notâ: sequentem tribui Nutrici, exiguâ mutatione, legẽdo affirmatiuè, per amaram ironiam, quasi dicat. ita est. mutabitur ille tibi. castitate relictâ, impudicitiam sectabitur. odium in feminas omnes, nouercæ in gratiam, amore femineo commutabit. stolida hæc fiducia. crediderim potiùs, tuâ illum causâ femineum sexum exsecrari. Intelligit nutricis mentem Phædra, & ad alia consilia se conuertit.*

241 Patris] *iusti scelerum vindicis.*

Matris] *cuius pectus nefarij amoris capax.*

241 Genus omne] *sexum femineum.*

248 Pars sanitatis] *iam suprà monui hunc versum non rectè collocatum.*

252 Hæc sola ratio] *Crates:*

Fames amorem sedat. hæc si non potest;
Hoc grande saltem tempus efficit. nisi
Præstare tempus hoc queat; reliqua salus
Est laqueus, quem aptes tibi ——

vide Ausonium in Epigr. cuius initium: Suasisti Venus alma, *&c.*

255 Dignam ob hoc] *ego sic ex coniecturâ:*

—— dignam ob hoc vitâ reor:
Quòd esse temet autumas dignam nece.
Pars sanitatis, velle sanari fuit.
Obstare primum est velle, nec labi viâ:
Pudor est secundum, & nosse peccati modum.
PHÆ. Non omnis animo, *&c.*

Similia his D. Gregorius Nazianz. in Apologet. Magnum *(ait hominibus)* atque amplum esse, si minus id, quod rationis primum est seruauerint, vt nullum scilicet in errorem delabantur: at certè, quod primo proximum, corrigere velint, & in viam, ab errore, reduci se patiantur.

Rectè. nam (*vt in Scholiis tradit Elias Cretensis*) hæc vel sola iis, qui in peccatum lapsi sunt, medicina relicta est.

258 Laqueóne] *Lucilius*:

Suspendátne se, an in gladium incumbat, ne cælum videat.

Incumbere ferro etiam Ouidius dixit lib. 4. & 14. Metamorph. Tamen id minus Latinum esse voluit noster Aluaresius, quàm incumbere in ferrum.

259 Arce] *Acropoli. de quâ Pausan. in Att. & integro volumine. Heliod.*

260 Pro castitatis] *Fabric. hunc versum malè attribuit* NVT. *ceteri omnes, Phædræ. sunt qui emendent*; pro castitate, *perspicuâ sententiâ.*

268 Contemne] *victa alumnæ pertinaciâ anus, se ad Lenoniam accingit: & impellit in ruinam, quam retinere non poterat.*

IN CHORVM.

Amoris potentiam decantat, quasi ius in superos, inferosq; in homines omnis ætatis & sexus; in bruta, terrestria, aëria, aquatilia obtineat. Initio autem suspicio me subit vel lacunam aliquam, vel ἀταξίαν quampiam subesse.

273 Diua-generata ponto] *Catullus*:

Nunc ô cæruleo creata ponto

idem tradunt Hesiodus in Theogon. Pausanias in Corinth. & Philostratus lib. 2. Imagin. Ex Cicerone 3. de nat. Deor. didici quattuor olim fuisse Veneres: vnam, Cæli & Lucis F. aliam, spumâ maris genitam, è quâ & Mercurio sit natus Cupido: tertiam Iouis & Diones F. Vulcani vxorem, Anterotis matrem: quartam Syri & Syriæ F. Astarten vocatam, quæ Adonidi nupsit, de qua est Luciani liber de Syriâ Deâ, & multa Appuleius lib. 8. de Asino. hæc Dea Sidoniorum ἀςάρτη, Hebræis Asthoreth עַשְׁתֹּרֶת *3. Regum* 11. *& 4. Regum 23. Poëtæ vt plurimum de secundâ intelligendi. Hæc Cynaræ meretrix fuit, cuius digna tali numine mysteria describunt Clemens Alex. in Protrept. & Arnobius libro 5. contr. Gentes.*

274 Geminus Cupido] *Orpheus, siue Proclus*:

Cantamus Venerísque genus, fontémque perennem,
De quo immortales nati dicuntur amores,
Aligeri —— *Cicero 3. de natura Deorum plures ponens cupidines, duos ex Venere vult natos Erotem & Anterotem. Valer. Flaccus li. 7.*
Tum Venus aligerûm mater sic fatur amorum.

Silius Italicus tres ponit libro 7. & 11. Papinius lib. 1. Siluar. & in Epithal. Stellæ multos Veneri filios amores tribuit; & in Tiburtino Manlij loquens de Venere: —— volucres vetuit discedere natos.

apud Coluthum Thebæum bis, multi Cupidines vocantur Veneris filij. idem probatur ex lib. Apuleij 10. hæc communis traditio. Nam Sappho Cupidini tribuit matrem terram, patrem cælum; Simonides, Martem & Venerem; Ibycus & Hesiodus ex Chao natum volunt: Auctor Hymni in Orpheum, Saturni F. dicit. vide Apollonij Schol. in lib. 3.

274 Impotens] *nimis potens, iuxta Donatum in Andr. act. 5. & Nonium, qui adducit locũ Ciceronis Tuscul. 5.* qui nihil metuant, nihil agant, nihil concupiscant, nullâ impotentiâ efferantur. *Nimirum solet*; In, *augere*

gere vim vocis cui præponitur, vt indurus, *apud Ouid. lib. 16. Metamorph.* inualidus, *apud Lucret. lib. 1. sic Martianus de Cupidine lib. 1.* nunciauit impotentiam pharetrati volitantísque superi.

275 Acre nitens] *Moguntin.* Acre renitens. *superest syllaba. hinc vett. impressi Herbipolens. Venet. Basil. Lugdun. Lipsiens. Complut.* acre nitens. *malo tamen* & renidens, *vt manusc. plerique & in seq. versu, pro*; iaculatur, moderatur. *quod olim à me iam præmonitum.*

280 Non habet latam] *Herbipol. & quidam Veneti*; tantam, *pro*; latam. *totum verò carmen deest Moguntin.*

285 Quæque ad occasus] *iam pridem monui in scriptis codicibus alium versum contineri: post me, alij idem ex suis. rursus addo Eguian. & Mogunt. id confirmare. omnes ergo manusc. vnanimiter habent*:

Quæque ad Hesperias iacet ora metas.

pro isto: Quæque ad Occasus iacet ora seros. *Nisi quod Moguntinens. vtrumque simul habet.*

286 Maioris] *vet. lib. nonnulli*; Parrhasiæ. *quod magis mihi satis facit.*

300 Ales] *olor, Lædæ causâ.*

304 Pérque fraternos fluctus] *Homericus Neptunus, ait*:

Tres enim ex Saturno sumus fratres, quos peperit Rhea,
Iuppiter & ego, tertius autem Pluto inferis imperans.
Trifariã autẽ omnia diuisa sunt, quisq. verò nactus est honorẽ.
Certè ego sortitus sum canum mare habitare semper,
Motis sortibus ——

Mala regna] *sic meus m. s. sic Eguian. sic Mogunt. qui tamen inter lineas*; noua. *quod amplexi, tres Veneti, & Herbipol. Vtraque lectio potest defendi.* Noua, *quia tauro nouum mare, Ioui fluctus insolitum territorium.*

308 Arsit obscuri] *Amasium suum Endymionem in Aselenis montibus, Latmiisq; saxis, in Cariâ Luna æterno somno consopiuit, vt docent passim poëtæ & Apollodorus lib. 1. Biblioth. venire eò interdiu Lunam, & in hoc antro cum Endymione quiescere testatur Sappho; & Nicander lib. 2. de Europâ, & lib. 2. Ætolicorum; Theopompus, Pisander, Acusilaus, Pherecydes & Hesiodus. De Endymione à Iunone etiam adamato, & Zelotypiâ Iouis, quædam ex Epimenide & Magnar. Qearum auctore refert Apollonij Scholiast. in lib. 4. versu 57. vbi etiam ex Ibyco, & aliis causas fabulæ, & Adagionis* Ἐνδυμίωνος ὕπνος *refert varias, vt & Plinius libro* 11. *Lucianus libro de astrolog. & Alexander Aphrodis. in Problemat.*

311 Nocturnas bigas] *totam curruum Solis & Lunæ fabulam paucis complectitur Fulgentius*:

Soluerat igniuomus, mundi regione peractâ
Quadrupedes, gelidúmque rotis tepefecerat orbem
Rector, & auratis colla spoliabat habenis.
Iam Phœbus disiungit equos, iam Cynthia iungit:
Quásque soror liquit, frater pede temperat vndas.
Tum Nox stellato cælum circumlita peplo

Cærula rorigenis pigrescere iusserat alis:
Astrigeróque nitens diademate Luna bicornis
Bullatum biiugis conscenderat æthera tauris.

Solis equi quattuor, Ouidio, 2. Metamorph.

Interea volucres Pyroïs, Æöus, & Æthon
Solis equi, quartúsque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent —— *Duo tantùm nominantur à Martiale*, Xanthus & Æthon. *Vt Soli quadriga, sic Lunæ biga tribuitur. Tertullianus lib. de Spectaculis, cap. 9.* De iugo verò, quadrigas Soli, bigas Lunæ sanxerunt. *Ex eo quibusdam additis multa mutuatur Isidorus lib.* 18. *Origin.* Quadrigas Soli, Bigas Lunæ, Trigas Inferis, Seiugas Ioui, Desultores Lucifero & Hespero sacrauerunt: *& mox singulorum causam exsequitur. de Lucifero, ex Statio & Luctatio id aliis obseruatum, solitum mane & vesperi equo vti mutato: addunt colores; matutinum album, vespertinum atrũ. Dubito: num ex Isidoro? at ille Lunæ id tribuit apertè, cum causâ quòd nocte & die conspicua. Sanè Sulmonensis vates fuscum Hespero equum; sidereus verò ille Pedo ambos, quod vidêre, equos eidem fuscos adscribit. Vt planè penes me nutet illud Luctatij, sideribus singularem equum tribuentis. nam & Iouis & Martis sidus nemo nescit: illi tamen seiuga ab Isidoro; huic currus cum bigis vel quadrigis à poëtis datur. De Trigis etiam inferorum, non constat. nam Claudianus Orpheum secutus, Quadrigam Plutonis obtrudit. De Lunâ noster inferius. Herc. Oetæus.*

Cuius ad primos Hecate vapores,
Lassa nocturnæ leuat ora bigæ.

Manilius: Quadriiugis vt Phœbus equis, & Delia bigis.
Papinius: Roriferâ gelidum tenuauit aëra bigâ.
Idem docet Varro, citandus inf. versu 843. Cassiodorus autem lib. 3. Varior. ad Faustum de Circensibus: Biga quasi Lunæ, quadriga Solis imitatione reperta est. Equi desultorij, per quos Circensium ministri missos denunciant exituros, Luciferi præcursorias velocitates imitantur. *Lunam modò ab equis, modò à tauris trahi significauit Fulgentius. Equos tribuunt Homerus in Hymn. Manilius, & Ouidius; quorum vnum atrum, album alium scribit Boccatius libro 4. Genealog. Deorum: vaccas alij tribuunt. Ausonius*: Iam succedentes quatiebat Luna iuuencas.
Prudentius de eadem: Nunc biiugas frenare boues —— *at Auienus & Claudianus* iuuencos *seu boues mares; ad sterilitatem Lunæ spectantes, vt & ij qui mulas currui eius iunxere; Qui ceruos, ad Lunæ in cursu suo perficiendo velocitatem attenderunt, vt Claudianus alibi:*

Dixit *(Luna)* & extemplò frondosâ fertur ab Alpe
Trans pelagus. cerui currum subiêre iugales.

312 Gyro] *Gyrus metæ flexus est. Ausonius* ἀρχαικῶς gœrum *vocauit.*
Flecti] *malè quidam*; flectit.
315 Grauiore curru] *grauior currus, non quia alius, sed quia mutatus auriga. solebat Luna, nunc Sol.*

316 Pha-

316 Pharetras] *vna vet. editio Veneta*; sagittas.
319 Rudibus] *incomtis, & nullâ lege componi vel ornari solitis.*
325 Deiecta] *in meo manusc.* reiecta.
332 Cingitur] *Moguntin.* tingitur.
Quaque ætherio] *Sic Tibullus:*

Iam nox ætherium, nigris emensa quadrigis
Mundum —— *sic o.l.s. quos ego vidi, & Herbipol. Basil. Lugdunens. Complut. Lipsiens. & alij. Veneti, mendosè*; Quáque & ætherio. *Membranæ Lipsij*; Quáque per ipsum candida mundum. *Siue sic, siue vt ceteri, sensus idem. & fortè non interpolatum id à quoquam: & vox*; ipsum *docet per ἀντονομασίαν potiùs, quàm ἁπλῶς hoc loco mundum pro cælo poni. alibi frequenter absolutè cælum mundus dicitur, vt olim docui.*

333 Hæc regna] *cælum, mare, terram. Pintian. li.* Hic regna. *alt. præfero.*
335 Grex Nereidum] *Nerei & Doridis filiæ, marinæ nymphæ quinquaginta, apud Orpheum in Hymn. Pindarum in Isthm. Hesiodum in Theogon. qui & nominat. eædem* Nerinæ. *Aliæ*, Oceaniæ, *seu* Oceanitides, *Oceani & Thetyos natæ, quas ter mille tradit Hesiodus, ducentas Virg. 4. Georg.*
337 Ignes sentit] *Nunc ad bruta. de quibus Nemesianus eclog. 4.*

Cerua marem sequitur, Taurum formosa iuuenca,
Et Venerem sensere lupæ, sensere leenæ,
Et genus aëreum volucres, & squamea turba,
Et montes, siluæque, suos habet arbor amores.

339 Si coniugio timuere] *Cassiodorus 1. varior. epist. ad Crispinianum.* Feris insitum est copulam suam extremâ cõcertatione defendere: dum omnibus est animantibus inimicum, quod naturali lege damnatur. Videmus tauros feminas suas cornuali concertatione defendere, arietes pro suis ouibus capitaliter insæuire, equos adiunctas sibi feminas colaphis ac morsibus sibi vindicare. ita pro copulatis sibi animas ponunt, *&c.* 341 Mugitu] *non malè. nec peius alij appositiuè:*

—— & mugitus, dant concepti
Signa furoris —— *Porrò cerui non rugiunt, nisi quo tempore soboli procreandæ dant operam: tunc maximè, adeò vt tempus illud à mugitu Hispani vocent* la brama. *Ceruorum*, bardire *&* rugire. *Gloss.* ἔλαφος κράζει, bardit, rugit. *aliàs* mugire, *boum proprium. Varro Aboriginib.* Mugit bos, ouis balat, equi hinniunt, gallina pipat, grunnit lepido lacte satur molâ mactatus porcus. *Sed quid prohibet ex aliis etiam alia de bestiarũ sono addere, non vbique obuia? Ælius Spartianus, in Getæ vita*; Agni balant, porcelli grunniunt, palumbes minuriunt, vrsi sæuiunt, leones rugiunt, leopardi rictant, elephanti barriunt, ranæ coaxant, equi hinniunt. *Addo hirundines* fritinnire, *coruos* crocitare, *turtures* gemere, *lupos* vlulare, *vt & caninum genus, cui etiam tribuitur*, nictare, latrare, gannire, hirrire, ringere. *asini* rudunt, *hirci* hirquitalliunt, ganniunt *vulpes, cygni* drensant, *anseres* gingriunt, *cameli* blatterant, *gallinæ* glociunt *&* glocidant, *milui* iugerunt, *grues* gruunt, *minutæ aues* minuriunt, *vt Festus docet.*

hæc

hæc certiora; quàm quæ auctor carminis de Philomela.

343 Virgatas Tigres] *Euripides Tigrim* ϛικτὰν καὶ ἑαλίαν. *variam, & maculosam. Silius:*

Caucaseam instratus virgato corpore tigrim.

India decolor] *fusca, nigra, sine colore. volunt nigredinem colorũ esse priuationem poëtæ: sed falsò. Ouidius:*

Decolor extremo quâ cingitur India Gange.

350 Lucæque boues] *Ausonius:*

Declinas, vt Lucas boues
Olim, resumto præferoces prælio,
Fugit iuuentus Romula.

de elephantis agens in Zeuxi Lucianus, valdè memoriâ labitur, nam cùm bis dixisset vndecim tantùm in prælio habuisse elephantos Antiochum contra Galatas; quodam tamen inter duos illos medio loco scribit, quattuor illum in cornibus, octo in mediâ acie statuisse, nisi fortassis pro ὀκτὼ reponendũ ἑπτὰ. Sed ad rem, Luca bos, *elephas;* Lucana bos, *vacca Lucanica. Lucilius tauros Lucanicos dixit, non de elephantis, sed veris tauris:*

Quem neque Lucanis oriundi montibus tauri
Ducere protelò validis ceruicibus possent.

Glossar. elephantus, vocluca, barrus. *rectè Lipsius legit;* Bosluca. *de elephantis copiosè Wottonus lib. 5. de differ. animal. cap. 75.*

252 Odiúmque perit] *lectu dignissimi sunt de hac re Boëtij versus lib. de consolat. philosoph. in Metro cuius initium:*

Quod mundus stabili fide, *&c.*

355 Sæuas nouercas] *Euri.* Inuidere ait nouercas liberis. *Idem Alcestid.*

Hostis nouerca antè natis liberis,
Nihilóque mitior nocente viperâ.

Item: Priuignis semper nouercæ infestæ sunt.

Cura] *amor. effectus pro caussâ.*

IN ACT. II.

Aggrediuntur Hippolytum primò Nutrix, deinde Phædra, & iuuenis castissimi pudicitiam blanditiis, lenociniis, fletu lacrymis, audaciâ nituntur expugnare. superat ille omnia, & repellit impudicos conatus: Ad fraudem & mendacia tandem muliebri perfidiâ se conuertunt.

356 Altrix] *Volunt transpositum esse hunc versum, & infra inserendum in fine scenæ huius: sed nec illic aptus. Si hoc loco, cum cunctis exemplaribus, tuearis, dicendum, verba Phædræ esse, quæ moræ impatiens, confestim vt Nutricem venientem conspexit, etsi Nutrix nondum quicquam cum Hippolyto egerat; quasi iam diu abfuisset, percunctatur: quid responsi? vbi est? mène accersit, an ad me ille? At Nutrix videns tantam alumnæ vesaniam, antequam illi respondeat, ad spectatores conuersa, magnitudinẽ furoris declarat, dicens:*

Spes nulla tantum posse leniri malum, *&c.*

359 Torretur] *Virgilius:* Interea tacitum viuit sub pectore vulnus:
Vritur infelix Dido.

360 Furor

360 Furor] *Furorem posuit pro amore: quod Platoni placuit li. 3. de repub. & Ciceroni 4. Tusc. Eum tegi non posse etiam alij prodiderunt. Ouidius:*

Quóque magis tegitur, tanto magis æstuat ignis.

Idem: —— Quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.

Antiphanes: —— κρύψαι Φειδία
ἅπαντα τ' ἄλλα τις δυναίτ' ἄν, πλὴν δυοῖν,
οἰνόντε πίνων, εἰς ἔρωτατ' ἐμπεζῶν.
ἀμφότερα μηνύει γὰρ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων,
καὶ τῶν λόγων —— *citat Athenæus libro 2.*

—— celare, Phidia,
Præter duo, quis reliqua possit omnia:
Amore captus si sit, aut sit ebrius.
Oculis ab ipsis etenim vtrumque proditur,
Itemque verbis ——

362 Nil idem dubiæ placet] *nulla enim animi, nulla corporis quies in hoc affectu. acutè id Hieron. Amalthæus:*

Perspicuus vitro puluis qui diuidit horas,
Dum vagus angustum sæpe recurrit iter;
Olim erat Alcippus; qui Gallæ vt vidit ocellos
Arsit, & est subitò factus ab igne cinis.
Irrequiete cinis, miseros testabere amantes,
More tuo, nullâ posse quiete frui.

363 Dolor] *amor ergo nostro, insania, cura, furor, dolor. verissimè.*

366 Nec se quieti] *Mogunt. Herbip. & tres veneti;* nunc se. *optimè.*

374 Populatur] *omnem vim ac virtutem destruit ac depræda tur. hæc vis verbi. noster alibi:*

Igne furtiuè populante venas. *& Agamemn.*
Arcadij populator agri.

quid si ita Pacuuij illud accipias in Chryse:

Atque ita vt promeruit pater, patriam mihi populauit meam.

quo tamen solo fretus testimonio Nonius, num nutans? populare *exponit, populi amorem conciliare.*

380 Perfusæ niues] *sic Papinius 2. Thebaid.*

Ibant in lacrymas: veluti cùm, vere reuerso,
Bistoniæ tepuere niues; summittitur ingens
Æmus, & angustos Rhodope descendit in amnes.

381 Patescunt regiæ fastigia] *quid sibi volunt veteres edition. in quibus* pat. reg. fast. domus? *nam quod Moguntin.* patebunt, *vitiosum.*

384 Remouete famulæ] *ad prima Nutricis verba sup. versu 357. Phædra immemor suæ interrogationis, dum Nutrix populum alloquebatur, ex illius se conspectu & publico proripuerat. nunc iterum prodit in scenam. Nisi quid simile dicas, valdè de loci sententiâ laborandum.*

Purpuram] *plerique codices* purpurâ.

385 Tyrij]

385 Tyrij] *Tyrus, metropolis Phænices; quondam septingentis pàßibus à continente diuisa mari profundißimo, sed Alexandri Magni iussu, aggeribus congestis continenti iuncta. nobilis tinctura purpuræ.* Hebræis צור *Zor.*

386 Quæ fila] *suspicor hic aliquid vel superesse, vel deesse. an fortè leg.?*

——— muricis Tyrij rubor,
Et fila ramis quæ vltimi Seres legunt.

Seres] *de serico multa Tiraquellus in legib. connubial. leg. 3. num. 18. de eodem & bombycino Baifius lib. de re vestiariâ, cap. 5. & 6. & Brodeus li. 2. miscellan. cap. 22. de iisdem & bisso Volaterranus lib. 28. Comment. Vrban. & Pet. Faber lib. 1. Semestr. cap. 16. Inde discant iuuenes, sericum arboribus depecti, byssum instar lini terrâ edi, bombycinum à vermiculis gigni. priora duo, volunt quidam penitus interisse. falsum id. nam sericum illud antiquorum, in Taprobanâ, Tartariâ, Chinâque, quin & Calabriâ hodie depecti arboribus, confirmat Iul. Scalig. exercit. 158. cap. 9. Quare fallitur etiam Cardanus, qui lib. 9. de subtilit. pag. 363. censet sericum antiquorum verè bombycum opus fuisse, & de arboribus confictam fabulam, vel quia hoc verisimilius videbatur, vel quia apud Seres bombyces in siluis nascerentur, vel quòd incolæ serici originem sic occultare se commodius posse crederent. Scio Pausaniæ id visum Eliac. lib. 2. vt & Pisidæ & Suidæ, & Seruio. sed his res minus perspecta. de arborum lanugine docent Plinius li. 6. cap. 17. Dion lib. μγ'. Strabo lib. ιε. Arrianus in Periplo maris rubri, Virgilius, Claudianus, & alij plurimi. Byssum Hebræorum commendat Pausanias, & in totâ Græciâ non nisi in Elide nasci Eliac. lib. 1. Hodie etiam apud Belgas existimo byssum nasci. quid enim aliud tenuißimum illud & pellucidum Cameracensium linum? nisi fallor, has D. Hieronym. lib. 2. in Iouinianum Atrebatum indumenta, propter viciniam populorum, vocauit.*

387 Expeditos] *breues & ad latus apertos, vt femora nuda: vel sinus vestium in pectus reductos. nam vterque habitus Dianæ, eiusq; comitum. Arnobius lib. 6.* Semitectis femoribus Diana. *Liuius Andronicus:*

Et iam purpureo suras include cothurno,
Baltheus & reuocet volucres in pectore sinus,
Pressaque iam grauidâ crepitent tibi terga pharetrâ.

Virgilius 1. Æneidos:

Namque humeris de more habilem suspenderat arcum
Venatrix, dederatque comas diffundere ventis,
Nuda genu, nodoque sinus collecta fluentes.

Claudianus libro 2. de raptu, sic vestit Dianam:

Brachia nuda nitent: leuibus proiecerat auris
Indociles errare comas: arcúque remisso,
Ocia neruus agit: pendent post terga sagittæ:
Crispatur gemino vestis Gortynia cinctu,
Poplite fusa tenus ———

388 Monili] *ornamenta muliebria à Prudentio enumerantur in Symmach. libro 2.*

——— crina-

——— crinalis acus, redimicula, vittæ,
Fibula, flammeolum, strophium, diadema, monile.

389 Diducat aures] *Seneca lib. 2. de tranquill. vitæ cap. 14.* Quid refert, quantum habeat, quot lecticarios, quàm oneratas aures? *& Claudianus:* ——— baccis oneret candentibus aures. *plura Faber lib. 1. Semestr. cap. 16.*

390 Donum maris] *nam in conchiliis marinis innascitur. norunt id Lusitani mercatores, quibus illa margaritì piscatio curæ in Indico mari.*

396 Qualis] *De Amazonibus multa Apollonius & eius Scholiast. in lib. 2. quædam nos in Claudianum.*

398 Nodo comas] *sic Horatius* crinem nodo cohibere; *Ouidius:* in nodum colligere; *Curtius Ruffus,* nodo sinus vestis colligere.

401 Depone] *Moguntin. manusc. & Herbipol. Veneti & Lugdun.* Sepone. *nec multum refert, vtrum hic versiculus sequenti postponatur.*

403 Agreste numen] *sic vocat. quia Græci ἀγροτέραν Ἀρτέμιν coluerũt, teste Pausania in Attic. Artemidoro lib. 2. & Polluce lib. 5. Dianam inuocat, non amantium modo more; sed etiam peculiari de causâ, vt patrium numen; nam Creta Dianæ sacra propter copiosum venatum, vide Agamem. 341. in comment. vt etiam Hippolyti Deam, cui nihil ille negaturus.*

405 Vna solis montibus] *respicit ad Dianam* ὀρείαν, *de qua Hesychius, seu* ὀρεσίφοιτον *vt vocat Phurnutus.*

414 Inuerte mentem] *Moguntinens. Herbipolens. & tres Veneti;* Innecte. *quod in tanto manusc. consensu, miror cur Basileens. ni fallor, primi, mutarint. vult Hippolyti animum in amoris retia pertrahi. aptum vocabulum venatrici ac venatori.*

415 Huc vires tuas] *magnæ Hecates vires. ideo illi* potentis *peculiare epithetum. Catullus:*

Tu potens Triuia. *Virgilius:*
Voce vocans Hecaten cælóque Erebóque potentem.

417 Cornibus] *taurino vultu Lunam vocat Synesius:*

Σοί δ' α ταυρῶπις μήνα. Tibi taurina fronte Luna.

vel quia quando alinoïdes est, apparet cornuta; vel quia bos ei apud Ægyptios sacra, teste Eusebio libro 1. præparat. Euang. cap. 6.

420 Nullúsque] *propter Endymionem dictum, de quo paullo antè.*

422 Solemne] *agresti Dianæ operantem.*

426 Haut est fac. mand. scelus audere] *Eibius, Herbip. & tres Veneti;* audire. *hoc sensu, non est facile obedire mandato sceleri, scelestis iußionibus: quidam;* adire. *hoc est, inchoare. plerique;* audere. *eodem sensu.*

434 Domúsque florens sorte] *Moguntin.* Domúsque ingens fronte. *hoc ego, vt & alia huius codicis pleraque menda adscribo, vt hominibus ingeniosis verum inueniendi via patefiat.*

438 Quem fata cogunt, hic quidem viuat miser] *sic Eybius, sic Moguntinens. & vett. excusi, & Lugdunens.*

441 Queis] *Moguntin. Eyb. Herbipol. Veneti;* Qui.

 442 Mo-

442 Motibus festis facem] *sic habetur in o.v.l. quibus ego vsus; sic etiam in omnibus excusis. solus Moguntin. lib.* montibus. *deprauatum ex*; motibus. *Alij valdè approbant sui lib. lectionem*; noctibus. *vt de nocturnis sacris Triuiæ dicantur, de quibus Propertius*:

Cùm videt accensis deuotam currere tædis
In nemus & Triuiæ lumina ferre Deæ.

hoc de Aricinæ Dianæ sacris; quibus operari potuit Virbius, in Latio; adhuc Hippolytus, in Atticâ, non potuit. παράλογον ergo illud Propertij. Motibus, *hoc est, cursu & facis festiuâ iactatione.*

444 Mobili cursu fugit] *Seneca lib. de breuitate vitæ*; præsens tempus breuissimum est: adeò quidem, vt quibusdam nullum videatur. *vnde Græcorum, σημὴ χρόνου. aliquod tamen esse præsens tempus, in fluxu & continuatione præsentis, præteriti, & futuri consistens, docent Peripatetici in lib. 4. phys. Aristot. Plotinus de ætern. & tempore cap. 9. Ioan. Franc. Picus lib. 6. de Vanit. gent. doctrinæ, Eugubin. in 1. cap. Gen. & alij.*

Punctum temporis.

446 Toro viduo] *Ouidius in Epist.*

Nunc iacet in viduo credulus ille toro.

sic Catullus: viduas iacere noctes.

448 Optimos vitæ dies] *iuuentam, veteres, auctore Nonio, bonam ætatem vocarunt. Cicero, in Catone*: Quod si ipsis voluptatibus bona ætas fruitur. *Aristotelis illa huc referenda; quibus testatur pari ratione se habere vesperam ad diem, qua ad vitam senium; ideo rectè vesperam vocari, diei senium γήρας ἡμέρας, & senium vitæ vesperam ἑωθέραν βίου; vel vt Empedocles vocabat δυσμὰς βίου occasum vitæ: quod mutuatus Cicero in Top.* qui adolescentiam, florem ætatis; senecturem occasum vitæ velit definire. *Pericles apud Aristot. lib. 3. Rhetor. cum vere confert iuuentutem. idcirco Virgilius primam diei partem, quasi puberem ætatem, meliorem dixit 9. Æneid.*

Nunc adeo, melior quoniam pars acta diei est.

Senectus contra, mala ætas appellabatur, vt multis exemplis docet Nonius. reddit vtriusque rationem Seneca epist. 109. Meliora præteruolant, deteriora succedunt. quemadmodum ex amphorâ primùm, quod est sincerissimum, effluit; grauissimum quodque turbidissimúmque subsidit. id exhauriri in aliis potiùs patimur, vt nobis fecem reseruemus. Inhæreat istud animo, & tanquam missum oraculo placeat:

Optima quæq; dies miseris mortalibus æui
Prima fugit —— Quare optima? quia restat quod incertum est. quare optima? quia iuuenes possumus discere, possumus facilè animum & adhuc tractabilem ad meliora conuertere. quia hoc tempus idoneum est laboribus, idoneum agitandis per studia ingeniis, & exercendis per opera corporibus. Quod superest, segnius est, & languidius, & propius à fine. Itaque hoc toto agamus animo, &, omissis ad quæ diuertimus, in rem vnam laboremus: *ne hanc temporis perniciissimi celeritatem, quam retinere non possumus, relicti demum intelligamus. Primus quisque tanquâ optimus dies placeat, & redigatur in nostrum-

Vulgò; nec, malè.

Quod

Quod fugit, occupandum est. Hoc non cogitat ille, qui grammaticis oculis carmen istud legit. Ideo optimum primum quemque esse diem, quia subeunt morbi, & senectus premit, & adhuc adolescentiam cogitantibus supra caput est: sed ait, Virgilium semper vnà ponere morbos & senectutem. Non, me Hercle, immeritò. senectus enim insanibilis morbus est.

Dies] *tempus. quid propriè dies, & quotuplex? malo te Censorinus doceat.* Dies, *inquit*, partim naturalis, partim ciuilis est. naturalis dies est, tempus ab exoriente sole ad solis occasum; cuius contrarium tempus est Nox, à solis occasu vsque ad ortum. Ciuilis autē dies vocatur tempus, quod fit vno cæli circumitu, quo dies verus & nox continetur: vt cùm dicimus aliquem dies tantùm triginta vixisse, relinquitur enim etiam noctes intelligere. *& paulo pòst; de Ciuili*: Babylonij quidem ab exortu solis vsque ad exortum eiusdē astri, diem statuerunt: at in Vmbriâ plerique à meridie ad meridiem: Athenienses autem ab occasu solis vsque ad occasum: ceterum Romani à mediâ nocte vsque ad mediam noctem, diem esse existimarūt. *hæc ille lib. de die Natali. Vide etiam Plinium lib. 2. cap. 77. & Gellium lib. 3. cap. 2.*

464 Prouidit] *hinc incipit elegans matrimonij commendatio; cui adiunge Augusti oration. contra cælibes, apud Dionem.*

Mundi parens] *Deus. fatetur ergo cæpisse & creatum esse mundum.*

466 Sobole] *nimirum cùm noluerit efficere, vt idem numero perpetuò conseruaretur; genus ipsum vt perpetuò continuâ restauratione & suffectione retineretur, cauit.*

467 Excedat] *quia per ipsam*:

—— genus omne animantum
Concipitur, visitque exortum lumina solis:

ideo alma & omnium genitrix dicitur. Vide Plinium libro 2. Nat. hist. Apuleium lib. 4. de asino, Ouidium 4. Fastor.

468 Exhaustum] *sic Lipsien. & nonnulli m.s. melius quàm ceteri* humanum. *nam non de solis hominibus, sed cunctis animantibus agit.*

478 Vnius æui turba] *vnius vitæ, vnius humanæ ætatis. sic αἰὼν Græci;* æuum, *Latini non rarò. Lucretius (vt aduertit Turnebus lib. 20. cap. 22.)*

Perdit enim, quod non proprium fuit huius in æuo. *&*:
Multáque præterea perdit, cùm expellitur æuo.

ait ergo Seneca: si à nullo liberi procreentur; iis qui nunc viuunt defunctis, genus humanum interibit. sic æuum, seculum, tempus, ætas, dies, *à poëtis confundi solent. quid propriè sit, Censorinus de die Natali, his verbis*: De æuo quod est tempus vnum & maximum, non multum est quod in præsentiâ dicamus. est enim immensum sine origine, sine fine; quod eodem modo semper fuit, semper futurum est, neque ad quemquam hominum magis, quàm ad alterum pertinet Hoc in tria diuiditur tempora, præsens, præteritum & futurum. ex quibus præteritum initio caret, exitu futurum; præsens autem, quod medium est, adeò exiguum & incom-

Hoc refellunt nostri philosophi & Theologi, cùm æuum intelligentiarū creatarū mensurā faciunt.

incomprehensibile est, vt nullam accipiat longitudinem, neque aliud esse videatur, quàm transacti futuriq. coniunctio; adeò verò instabile, vt idem sit nunquam, & quicquid transcurrit, à futuro decerpit. *Et postea*: Quicquid enim non habet finem, collationem mensuræ non recipit. quapropter ęuum neque annorum, neque sæculorum numero, nec denique vllo finiti tẽporis modulo metiri conabor. *Apparet æuum cum æternitate confundere. D. Hieronymus comment. in Ezech. ca. 26. αἰὼν à sæculo non distinguit, & humanæ vitæ tempus interpretatur. Cicero libro 1. de natura Deorum, de his ita:* Non enim si mundus nullus erat, sæcula non erant. sæcula nunc dico non ea, quæ dierum noctiúmque numero annuis cursibus conficiuntur. nam fateor sine mundi conuersione ea effici non potuisse. sed fuit quædam ab infinito tẽpore æternitas, quam nulla temporum circumscriptio metiebatur; spatio tamen, qualis ea fuerit, intelligi non potest. quod ne in cogitationem quidem cadit, vt fuerit tempus aliquod, nullum cùm tempus esset. *Acutè docet, propriè, & pressiùs sæculum, si vim vocis attendas, pro certo annorũ spacio capi: posse tamen pro æternitate: & fortè sub æternitate æuum comprehendit. nam consueuit æui nomine multum tempus significare, & diuturnum, quod certo fine careat. lib. 6. de repub.* Vbi beati æuo sempiterno fruentur. *& in Tusc. ex Ennio*: Romulus in cælo cum Dis genitalibus æuum
Degit ——

481 Non alia magis] *campestris & rusticæ vitæ laudes persequitur. de quo plura habes apud Xenophontem in Oeconom. Aristot. lib. 6. Polytic. Varronem lib. 1. de re rustica; Columellam initio rusticani operis, Virgilium lib. 1. Georg. & Horatium in Od. & alios.*

488 Imminẽs] *sic rectè reposuit N. cùm prius legeretur*; imminet. *emendationem illam Eguian. Mogunt. & alij manusc. confirmant.*

495 Suffigit auro] *de hoc luxu dicemus alibi.*

502 Niueo] *Moguntinens.* iuncto.

Ilisso] *sic membranæ pleræq; sic plerique excusi: nec id vt videtur, syllabâ repugnante. cur illa produci non queat, cùm naturâ. i. anceps vocalis sit? & multis in libris Græcis* εἴλισσος, *Mogunt. Herbipol. & Venet. primus*; Ilisso. *tertius*; Eliso. *primus, quod sciam, N.* Ismeno. *quod Bœotiæ flumen, ab Ismeno Pelasgi F. vide Ouidium 2 Metam. & Statium lib. 9. Thebaid.*

504 Densa metitur loca] *vet. excusi in Frãconiâ & ad Hadriã*; metatur.

505 Lerna] *Fons prope Corinthum admodum gelidus, vber aquis etiam æstu torrido, teste Pausan. in Corinth. seu li. 2. ideo noster*; gelida. *dicit etiam* pura, *quia limpidus. vnde Propertius lib. 2. eleg. 25. de hoc fonte:*
—— at illi
Aurea diuinas vrna refudit aquas.
Alia palus, Lerna, *in Argiuorum regione, famosa aquarum fœditate. Papin. 1. Theb.* Lernæi stagna atra vadi ——

508 Iuuit aut amnis] *sic N. rectè. Lugdunens.* iuuat hic aut. *non malè. veteres impressi*, iuuat aut. *vitiosè.*

511 Dif-

511 Diffundit vndas] *cùm in Herbipolens. & tribus Venetis legatur*; defundit. *idque manusc. Eguian. & alij confirment, valere iubendi Lugdunens. & Lipsiens. qui*; diffundit.

515 Solicito auro] *Propertius:*
Solicitas triuio peruigilare moras.

516 Captasse fontem] *antiquiss. aquæ potus, quâ mortales, ad Noachi vsq; tempora, diutissimè vitã produxerunt. Boëtius primam illam ætatem describens:* Somnos dabat vmbra salubres,
Potum quoque lubricus amnis.
Nam maximè is salutaris, sobrius, aptus, necessarius: sitim sedat, calorem nimium temperat, elixat alimenta, ac facillimè deducit, caput non grauat, cibos melius quàm vinum digerit, visum acuit, totum corpus fouet, vt testantur Plinius lib. 34. cap. 22. Clemens Alexand. in Protrept. Athenæus lib. 2. Cælius lib. 13. antiq. lect. cap 14. & Cardanus lib. de aquis.

Fontem] *potius quàm fluuium, quia melior fontana; quia post pluuiam leuissima, deinde amnica, post ex niue vel glacie liquata; grauior hausta ex lacu, grauissima ex palude. vide Cornelium Celsum libro 2.*

Si, celer] *Moguntin. & plurimæ membr.* certior. *Eguian.* celeres. *prauè.*

519 Versantem] *N. ita reposuit. membranæ*; versantur, *excepto Moguntin. qui*; versante.

520 Recessu] *Eguian.* sessesu. *num*; secessu?

523 Hoc equidem reor] *fusè hanc aureæ ætatis innocentiam & felicitatem describit Seneca epist. 91. post medium, adi & confer cum hoc loco.*

527 Lapis] *terminus. de termino & ritu terminorum ponendorum consulendus Brisson. de formul. li. 5. pag. 480. & Lilius Syntagm. 1. pag. 44.*

530 Vrbes, lacus] *Eguian. lib.* vrbes latus. *ait, vrbes nondum latera sua turritis mœnibus cinxerant. sic etiam continetur in Moguntino.*

532 Balista] *Balistæ, machinæ lapidum libratoriæ, descriptionem habes apud Ammian. lib. 23. qui docet quid discrepet à scorpione; & apud Vitruuium (quem m. s. & Eybius semper Victurinum, non scio an rectè) lib. vlt. cap. 15. & seqq. cuius verba recenset Turnebus lib. 2. aduers. cap. 5. de eadem Vegetius, Valturius, & lib. Notitiæ Orient. & Occident.*

534 Iuncto ferebat boue] *plerisque in regionibus bobus olim arabatur, vt & nunc; in aliis, equis. frequens etiam mulorum aratio, quam reliquis anteponit Homerus. 10. Iliade. ex professo tamen illam singulari opusculo reprehendit, & bubulam cunctis præfert, Arietha Hispanus.*

536 Silua natiuas opes] *glandes, & poma & herbæ nondum inuento frumento, esui fuêre, testibus Virgil. libro 1. Georg. Tibullo lib. 1. eleg. 3. Ouidio Fast. 4. Iuuen. Sat. 6. & Plutarcho in Coriola. Multa in hanc rem Bened. Curtius lib. 1. hortor. à cap. 4. Ceterùm videtur significare, ætatis aureæ homines carnibus abstinuisse, quod voluit Porphyr. in lib. de abstinent. animat. & Pythagoras apud Laërtium, & Ouidium lib. 15. Metamorph. Et ante diluuium id verum, contendunt ex cap. 9. Genes. post Tertullian. lib. de cibis Iudaic. & D. Hieronym. lib. 2. in Iouinian. Iunilius, D. Isidorus, Strabus & Lyran.*

in

in d.cap.9. Pet.Comestor histor.Scholast. cap.29. Augustin. Steuchus in c.1. Genes.cap. 48. & Genebrard.in Chronograph.imò non abstinuisse illos modò,sed etiam prohibitum tunc carnium vsum, insinuat Alph.Tostatus vulgò Abulensis dictus,in 1.cap.Gen.Verum hoc aliis non probatur. Nam D.Iustinus Martyr ad Orthodox. q. 119. etiam ante cataclysmum carnibus homines victitasse censuit. idq;, vt probabile admodum, receperunt aliquot ætatis nostræ eruditissimi theologi, Francisc. Victoria in relect.de homicidio. Domin. Sotus li.5.de Iustit. & iur. & Hier.Vielmius in cap.1.Genes.Thomas autem à Vio Caietanus,in cap.9.Genes. vsum carnium eo tempore voluit nec prohibitum fuisse,nec tamen vsurpatũ; eo quòd à Deo nondũ illis disertè cõcessus.

537 Rupere fœdus impius lucri furor] *vera bellandi causa, auaritiæ malum. Sallustius hoc vidit,cùm scripsit in eos acerrima haberi arma, quibus victis spolia maxima futura: vidit Tacitus,penes quos aurum & opes,maximum illis discrimen bellorum imminere.*

541 Venit imperij sitis Cruenta,factus pręda maiori minor] *non improbanda lectio.nescio cur Herbipol. & duo Veneti*; ven. imp. sitis, Cruentum facinus præda maiori minor. *De maiorum piscium rapacitate, quod Varro in Margopoli,idem in Apologiâ Athenagoras,idem etiam D.Basilius hom.7. in Hexam. & adycit*; nil aliud agere homines cùm vim inferioribus inferunt, qui sua improbâ & intemperanti cupiditate in insatiabiles suæ auaritiæ sinus homines imbecilles abdunt atque ingerunt. *vultures ego saltem velim imitarentur;qui auium innocentissimi volucribus ob affinitatem mortuis etiã se abstinent,teste Plutarcho in Romulo. Æschylus omnes aues quæ auibus vescuntur, impuras & immundas censet:*

Ὄρνιθος ὄρνις πῶς ἂν ἀγνεύοι φαγών.

Sanè non lupus lupum necat:homo homini lupus.

542 Pro iure vires esse] *vnde Thucydid. lib.1. scribit veteres ex minorum, nec satis munitarum vrbium direptione sibi necessaria comparasse, neq; id dedecori, sed gloriæ sibi duxisse. solitas etiam potentiores ciuitates, infirmiores omnes sibi subijcere. Saluianus lib.3. de prouidentiâ,miratur potentissimos quosq; hanc viam in acquirendis diuitiis sequi, & populorum oppressores esse: quasi ad hoc se natos putent, vt in pauperibus opprimendis suæ potentiæ ac nobilitatis specimen cunctis exhibeant.*

557 Sed dux malorũ femina] *de feminis in hanc sententiã multa passim.*

Orpheus: Deterius,peiúsque aliud quàm femina nil est.

Homerus: Deterius,grauiúsque aliud quàm femina nil est.

Menander: Thesaurus malorum mulier.

Diphilus: Mulierem bonam inuenire haud facile est.

Euripides in Iphigen. Aulid.

Rarus autem captus est, vxorem talem nancisci:
Ceterùm malam habere, eò nihil vsitatius est.

Lepidè Eubulus Comicus in Chrysillâ,cùm Medeæ Penelopen & Clytemnæstræ Alcestim, bonas coniuges malis opposuisset, & tertiam adderet improbam Phædram; queritur probarum iam sibi deesse nomina, prauarum examina

mina superesse. Menander vt omnes improbas doceat: Mulier (*inquit*) à muliere haut multum discrepat. *Euripides*: Videte quàm infidum sit mulierum genus. *Attius Andromachâ*: Muliebre ingenium proluuium. *Nescio an Cicero* (*certè quidam illi adscribunt, alij Eumolpo cuidam,ceteri vel Petronio, vel cuidam Porphyrio poëtæ; ego puto esse Petronij, qui Eumolpum dicentem introducat*)

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis.
Namque est femineâ tutior vnda fide.
Femina nulla bona est, vel si bona contigit vlli:
Nescio quo fato res mala facta bona est.

Sed verius,qui ab innocuo sexu,generale conuicium amouent. Hesiodus:

Neque enim muliere quicquam vir sortitur melius
Bonâ; rursus verò malâ non durius aliud.

Simonides Amorgynus:

Muliere nulla res viro præstantior
Bona euenire, nil malâ peius potest.

Theognis; Nil Cyrne bonâ suauius est muliere. *Euripides ipse*: Nec diuitiæ, nec quicquam aliud tantum voluptatis habent, quantum vir & vxor boni. *Metrodorus*: Celebras nuptias? domus optimè erit constituta. Non ducis vxorem? vitam lenius transiges. *Contra Possidonius*: Ducis vxorem? non sine curis eris. Non ducis? eo magis viues solitarius. *Ideo Susarion*:

Malum mulieres; verumtamen (ô populares)
Hoc sine malo domum inhabitare non quimus.

Philæmoni mulier: Malum necessarium.

Scelerum artifex] *Euripides, in Medea*:

Feminæ sunt quidem prorsus imbelles.
Malorum verò omnium artifices sapientissimæ.

Et in Oreste: Valent enim feminæ inuenire dolos. *Scholiastes Euripid. in Hippol.* Sicut enim Deus prudentiã habere dedit viris, sic maliciam & dolos inuenire dedit mulieribus. *Nicostratus*: Quod ad inueniendos nectendósque dolos omnium vaferrimæ sunt. *Propertius lib.2. eleg.7.*

Sed vobis facilè est verba & componere fraudes.
Hoc vnum nouit femina semper opus.

si causam naturalem huius quæris, lege Mar. Anton. Zimaram problem. 24.

559 Bella tot] *notum decennale bellum, & Ilium propter Helenam euersum. Duris lib.2. historiæ prodidit propter Thenno à quodã Phocensi raptam. decennium solidum Thebanos cum Phocensibus lento duello collisos, & tandem Phocensium vrbem excisam. Belli quod Cambyses Ægyptiis intulit, Nicetis Apriæ filia causa fuit, auctore Ctesia. Cum Cyrrhæi Megisthonem rapuissent, exarsit decennale bellum aliud Chrysæum, nec nisi euersâ Cyrrhâ finitum, vt ex Callisthene Athenæus libro 13. cap. 4. vbi plura narrat. Vide etiam Parthenij Erotica.*

560 Et versa] *sic ex manusc. solus Eguianus.*

563 Cur omnium fit culpa] *Euripides in Ione*:

Nam dura mulierum ad viros conditio:
Et bonæ computatæ cum malis
Odio habemur. vsqueadeo sorte infelici natæ sumus.

similia habet in Menalippâ.

566 Odisse placuit] *apud Euripidem ait*:

Nunquam me saturitas capiet odij in mulieres.

575 Vnicus genitus puer] *solus, vel sanè præclarus & eximius. sic Afranius*; Ingenio vnico. *Cicero de senectute.* elogium vnicum. *Plautus*: poëtam vnicum. *Turpilius*: homo est vnicâ naturâ & singulariâ.

578 Vt dura cautes] *Euripides in Medea*:

——— sed vt petra vel æquoreus Fluctus, audit ———

Sed hæc & similes poëtarum comparationes hyperbolicæ iuxta regulam à Senecâ traditam sunt intelligendæ. ait lib. vlt. de Beneficiis: Quoties parum fiduciæ est, in his quibus imperas; amplius est exigendum, quàm satis est, vt præstetur quantum satis est. In hoc omnis hyperbole excedit, vt ad verum mendacium veniat. Itaque ille qui dixit:

Qui candore niues anteirent, cursibus auras:

quod non poterat fieri dixit, vt crederetur quantum plurimum posset. & qui dixit: *His immobilior scopulis, violentior amne*: *hoc quidem se persuasurum putauit, aliquem tam immobilem esse, quàm scopulum. nunquam tantum sperat Hyperbole, quantum audet: sed incredibilia affirmàt, vt ad credibilia veniat.

585 Dimoue vocis moras] *linguam illi præpeditam significat: quod vehementissimi amoris signũ. Theocritus in Pharm. hoc, & quod præcessit, posuit*: πᾶσα μὲν ἐψύχθην χιόνος πλέον, ἐκ δὲ μετώπω
ἱδρώς μευ κοχύεσκεν ἴσον νοτίαισιν ἕερσαις.
οὐδ' ἔτι φωνάσαι δυνάμαν, οὐδ' ὅσον ἐν ὕπνῳ
κυυζῶνται φωνεῦντα φίλαν ποτὶ μητέρα τέκνα.

Tota quidem obrigui plus niue: ex fronte verò
Meâ, sudor abundè defluebat, similis australibus pruinis:
Neque quicquam eloqui poteram, ne tantum quidem quantum in somnis
Murmurant clamantes caram ad matrem pueri.

exprimens nimirum hanc quasi exanimationem & pallorem amantium. At Alcæus apud Aristotelem libro 1. *Rhet.*

θέλω τίν τ' εἰπεῖν, ἀλλά με κωλύει αἰδώς.

Velim tibi aliquid dicere, sed me prohibet pudor.

Sappho, apud Dionysium Longinum in lib. de subtili genere dicendi:

Ὡς ἴδον σε, βρόγχον. ἐμοὶ γὰρ αὐδᾶς
οὐδὲν ἔθ' ἥκει.
ἀλλὰ παμμὲν γλῶσσ' ἔαγ'.

Item: ——— χλωροτέρη δὲ ποίας
Εμμί. τεθνάναι δ' ὀλίγου δέοισα,
φαίνομαι ἄσπνους.

quæ

quæ sic vertit Catullus: ——— nam simul te
Cypria adspexi, nihil est super mî
Quod loquar amens.

Item: ——— velut herba, pallent
Ora: spirandi neque compos, orco
Proxima credor,

586 Tuus] *tibi dilectus. Ouidius in epist. Hipsypil.*

Æsonides dixi, quid agit meus? *Propertius lib.* 1. *eleg.* 9.
Et nihil iratæ posse negare tuæ.

& lib. 4. Hæc Arethusa suo mittit mandata Lycotæ
Cùm toties absis, si potes esse meus.

Catullus: Quem nunc amabis? cuius esse dicêris?

590 Aude anime] *mihi necesse non videtur inuitis libris omnibus hoc loco personas variari. seipsam, animumq; suum alloquitur.*

Perage] *soli Lipsiens.* perge.

601 At maior tenet] *iubet amor loqui, vetat pudor. Ouidius*:

Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo destitit ore sonus.

602 Hoc quod volo] *In Moguntin. additur*; Me nolle. *& hoc retinuerunt Herbipol. & tres Veneti; Basileens. Lugdunens. & Lipsienses reiecerunt. Ego exhibui, ductus auctoritate vet. librorum magis, quàm quod sensus exigat. potuit enim subaudiri. si recipis; erit initium versus inchoati. nec dedecet Phædræ perturbationem hæc interruptio.*

604 Ingentes stupent] *hominem ita stupêre faciunt, vt nec verbis nec lacrymis exitus vllus pateat. exemplum illustre Psammenithus rex apud Herodotum in Thaliâ.*

608 Sororem] *sic Tibullus*:

Non soror Assyrios cineri quæ dedat odores.

D. Hieron. epist. ad Eustoch. virginem, cùm illam germanam *vocasset; subiungit hoc caritatis esse nomen. & ita sanè etiam diuinæ litteræ vsurpant. Nam in Canticis sponsus sponsam* sororem, *& illum hæc vicissim* fratrem *nominat: & pro eo quod Septuaginta* ἀδελφίδος, *D. Hieron. vertit, dilectus. Dod* דוד *enim dilectum, vel amorem, vel dilectionem, vel amicum, aliquando & patruum significat. In libro Esther, Assuerus Rex cap.* 15. Quid habes Esther? ego sum frater tuus: noli metuere. *hoc est, amicus, vt eo loco Ioseph Bengerion.*

616 Regna tut. patris] *confirmatur etiam aliorum, vt video librorum fide mei cod. Lectio*; vrbium. *Si quis malit*; patris. *intellige, tui, Thesei.*

620 Miserere viduæ] *viduam veteres omnem quæ viro caret dixere. Afranius*: O dignum facinus adulescentis, optimas benè conuenientes, concordes eum vires, repentè viduas faciat spurcitia patris? *Ego hæc sic castigem*: O indignum facinus! adulescentes optumas, bene con. conc. cum viris, rep. *&c. citat Nonius in* Spurcum. *Absente itaque marito, Latinè Phædra se viduam dicit. sic Clytemnæstra in Agamemn.*

 Decem

Decem per annos vidua respiciam virum?

sic Amazones nunquam nuptæ in Herc. Fur. viduæ:

Regina gentis vidua Thermodontiæ.

& sup. Medeæ vers. 25 ——cohors

Inclusa ripis vidua Thermodontiis.

Vide quæ ibi scripsimus, & quæ Troad. versu 13. Mirare mecum Hieronym. Fracastorium, poëtam nunquam satis laudatum; à quo Putipharis viui & præsentis vxor, non semel virgo *nominatur. an quod ille εὐνοῦχος? at nomen illud non vitij, sed officij & ministerij est; quo sensu Daniel & socij, Danielis cap. 1., eunuchi vocari videntur nonnullis, etsi Hebræi (teste D. Hieron.) verè eunuchos fuisse censeant. Ait autem* Miserere viduæ, *vt augeat commiserationem. Sanè Tertullianus libro 1. ad vxorem scribit pupilli & viduæ nomina in scripturâ sæpè repeti, vt significetur, quo magis despecta sunt hominibus, eò magis curæ esse Deo.*

621 Auertat] *Ominosum erat vocabulum viduæ: quia significare videbatur Theseum deuixisse. ideo deprecatur. variæ autem deprecationis huiusmodi olim formulæ. Octau. act. 1.*

——quod vtinam numen auertat Deûm.

Oedipo: Procul sit omen. *adi Brisson. li. 1. de formulis pag. 103.*

631 Spes amantum credula] *Ouidius in epist.*

Credula res amor est—— *P. Syrus:*

Amans, quod suspicatur, vigilans somniat.

639 Per venas meat] *meat per venas, & salire nititur, atque erumpere, sed nullum luctando pultando q. exitum reperit. venarum meminit, quia venis ad cor amorem transfundi putabant. vnde Virgilius:*

Vulnus alit venis & cæco carpitur igne.

641 Vt agilis altas] *Tibullus:*

Vritur, vt celeres vrunt altaria flammæ.

645 Cùm prima puras barba sig. genas] *Attius:*

Genas lanugo flora nunc primùm irrigat.

hoc veteres vno verbo; inbarbescere. *pulcrè hoc describit Nemesianus; sed Calpurnius potius, eleg. 2.*

——quoties mollissima tango
Ora manu, primique sequor vestigia floris
Nescius, & gracili digitos lanugine fallo.

Et paullo pòst:

——etenim sic flore iuuentæ
Induimus vultus; vt in arbore sæpe notaui
Cærula sub tenui lucere Cydonia lana.

649 Pingebat pudor] *hæc manusc. librorum lectio; vulgatorum*; tingebat rubor. *non mala hæc, sed illa melior.*

655 Genitor in te toruus] *sic Moguntinens. & hoc amplexus Caietanus, Basileens. & Lipsiens. sed*; totus, *Herbipolens. Lugdunens. Bernardin. & plerique m. s. sic lego. toti enim mox aliqua pars opponitur. totus quidem virilis*

virilis es vt pater, formæ tamen & pulcritudinis maternæ nõ prorsus expers.

657 In ore Graio] *sic Propertius:*

Turpis Romano Belgicus ore color.

662 Corripuit duas] *Ouidiana Phædra in epist.*

Hoc quoque fatale est. placuit domus vna duabus.
Me tua forma capit: capta parente soror.
Thesides, Theseúsque duas rapuêre sorores:
Ponite de nostrâ bina trophæa domo.

Deperiit Ariadna Theseum, soror Phædra Hippolytum.

666 Mittor] *Moguntin. etiam*; mutor. *hactenus omnibus intacta & innocens, tibi soli ac primo nocens & impudica fio.*

676 Lucem merge] *hoc ait. quia Solis obscuratio & obtenebratio Dei iram, futuras q. miserias prætendere credebatur: idque confirmatur exemplo mensæ Thyesteæ, infra Thyeste; & pluribus, quæ congessit Arias Montanus lib. Ieremiæ cap. 24. idonea hæc caussa. sed ad mentẽ Hippolyti vicinior; quia nefas stirpis suæ videre Phæbum & intueri turpe. decebat potiùs præ pudore faciem obuelare, & oculos auertere à tantâ fœditate atque dedecore. Mogunt.* luge, merge, & tenebras fuge. *& paulo pòst*; tu me tona, tu me fige.

681 Dignus an stupris ego] *dignus qui fiam impudicus, qui sim impudicatus? Aureis litteris scribenda verba, & cuiusuis adolescentis Christiani ac ingenui cordi insculpenda.*

691 O térque quatérque] *Homerus in Odyss.*

Ter beati Danai & quater.

Oraculum Clarium apud Pausan.

Ter felices & quater illi viri exsistunt.

714 Non ipse toto] *Scienter Seneca non nisi naturalis & iugè fluentis aquæ meminit; quæ* viua *dicebatur. sola hæc ad expiandum idonea. Maximè maris fit mentio, quia, iuxta Euripidem & Tullium pro Roscio Amerino, omnia nostra mare mala abluit, cunctas maculas deterget: item quia nihil in se sordidum patitur, sed confestim eiicit atque expuit, quicquid immunditiæ, vel casus, vel flumina, vel homines in illud deuoluerint. Ideo censet Euthymius à Mychaê Propheta mare baptismi nomine decorari. Purgaturi se, sæpius caput aquæ viuæ immergebant. Persius Sat. 2.* Vide Turneb. lib. 17. cap. 13 & Brisson. d. lib. 1. à pag. 70. Vide Pierium lib. 31. Hieroglyph.

——Tiberino in gurgite mergis
Mane caput, bis, térque, & noctem flumine purgas.

aliquando bis tantùm. Ouidius 4. Fastor.

Bis caput intonsum fontanâ spargitur vndâ.

sæpius ter. Idem 3. Fastorum.

Térque senem flammâ, ter aquâ, ter sulphure lustrat.

& Fastorum 4.

Et manibus puram fluminis hausit aquam.
Ter caput irrorat—— *Iuuenalis Sat. 6.*
Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis
Vorticibus timidum caput abluet——

Virgil.6.Æneid. ——— ter ſocios purâ circumtulit vndâ,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

quandoque ſepties. Apuleius lib. 11. méque protinus, purificandi ſtudio, marino lauacro trado, ſepties ſubmerſo capite fluctibus. *Hoc factebant Superis facturi, idq; dicebant* abluere, *vt docet Macrobius lib. 3. Sat. cap.1. Virgilius:* ——— donec me flumine viuo
Abluero ——— *abluebant autem manus, pedes, caput, totumq; corpus. de manibus, Aurel. Victor lib. de viris Illuſtribus.* Prius illum viuo flumine manus abluere debere. *idem teſtatur Scholiaſtes Sophoclis in Aiace Lorario, à Briſſonio relatus. de pedibus vetus Horatij interpres ad Satyr.3.lib.2.his verbis*; ſolebant Deos precaturi manus & pedes abluere. *probatur adagione*, illotis pedibus, *& altero*, illotis manibus. *de toto corpore accipio, quando quis dicitur ἀπλοῦς lautus, vel purus. Arnobius li.7.* quorum templa cùm adire diſponitis, ab omni vos labe puros, lautos, caſtiſſimóſque præſtatis. *idq; etiam Seruius in 4.Æneid. notauit. Interdum ſe tantum adſpergebant, ſcilicet Diis inferis operaturi, teſtibus Macrobio & Seruio, ſeu purâ aquâ circumferebant, vt Maro loquitur, vtentes aſpergillo ex oleæ vel lauri ramuſculo. Iuuenalis:*
——— cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulphura cum tedis, etſi foret humida laurus.

Ridiculi homines, tanquam (*ait Lactantius li.5.cap.20.*) libidines intra pectus incluſas, vlli amnes abluant, aut vlla maria purificent. *quod prius Cicero 2.de legibus dixerat. quin & Ouidius lib.4.Faſtorum.*
Ah nimium faciles, qui triſtia crimina cædis,
Fluminea tolli poſſe putatis aquâ.

Flumineam à perenni videtur diſtinguere Columella li.12. de re ruſt.cap.4. de promicondi officio ſcribens, vbi poſtquam à Venereis abſtinentiſſimũ eſſe debere diximſſet; quibus (*inquit*) ſi fuerit operatus vel vir vel femina, debere eos flumine aut perenni aquâ priuſquam penora contingant, ablui. *niſi reponas*, aut perenni aliâ, *& ſubaudias aquâ. Sed & reliqua elementa, ſiue ſimplicia corpora, ex quibus reliqua compoſita, ipſa verò nullis, iuxta Ariſtotelem lib.2.de ortu, lib.3.de cælo, & lib.5.Metaphyſ.; expiationi deputata inuenias, ignem, aërem, terrã. probabo paucis. Seruius in 6.Aeneid. illud ſummi poëtæ:*

Explicat hoc ex mente Platonicor. fuſiſſimè Leonicus Thomeus in Auerroa, ſiue de tribus animæ vehiculis.

——— aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad ventos: aliis ſub gurgite vaſto
Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igne;

ad tria ſollemnia expiationum genera retulit. nam aut thedâ, quem purgari, hoc eſt, igne & ſulphure; aut aquâ ablui; aut aëre ventilari, vt fiebat in ſacris Liberi. Virgilius 2. Georg.

Aliter de oſcillis Iac. Pamelius in Annot. ad Tertullian. lib de Pallio, cap.1.nu.18.

Et te Bacche vocant, per carmina læta, tibíque
Oſcilla ex altâ ſuſpendunt mollia quercu.

vbi oſcilla interpretor ſimulacra quædam noxiarum animarum, quæ à vento ſeu aëre impulſo cillabantur. Fauet Martianus Capella, ſi rectè intelligatur, lib.

lib.2.de Nupt. Philolog. apud quem Philologia Athanaſiæ gratias agit, quod eam compendiariâ viâ in cælum perduxerit: quod nec Vedium cum vxore conſpexerit, ſicut ſuadebat Etruria; nec Eumenidas ac Chaldæa miracula formidarit; nec igne vſſerit, nec lymphâ ſubluerit, nec animæ ſimulacrum, Syri cuiuſdam dogmate, verberarit. *& c. innuens ex Pherecydæ Syri diſciplinâ hoc manaſſe, & Virgilianum illum locum ex Aeneid.6. ſimul reſpiciens & explicans. Terentius Varro docet oſcilla mortuorum ſimulacra fuiſſe, in fragmento, his verbis*: Suſpendioſis, quibus iuſta fieri nõ ſit; oſcillis, veluti per imitationem mortis, parentandum eſt. *Gloſſarium*, oſcillum προσωπεῖον. *aliud etiam oſcilla ſignificant. ſcio, ex Iſidoro lib. vlt. Orig.cap.14.* Furcillæ dictæ, quod iis frumenta cilluntur. vnde & oſcilla dicta ab eo, quod cilleantur, hoc eſt, moueantur ora. *ſed ego ad Virgil. redeo, quem explicat D. Auguſtinus lib.21.de ciuit. Dei cap.13. & aſcriptis, quæ retuli verbis, ſubiungit:* Qui hoc opinantur, nullas pœnas niſi purgatorias volunt eſſe poſt mortem, vt quoniam terris ſuperiora ſunt elementa aër, aqua, ignis; ex aliquo iſtorum mũdetur per expiatorias pœnas, quod terrenâ contagione contractum eſt. aër quippe accipitur in eo quod ait, *ſuſpenſæ ad ventos*: aqua in eo quod ait, *ſub gurgite vaſto*: ignis autem ſuo nomine expreſſus eſt, cùm dixit; *aut exuritur igni. Verùm, cur terram addidimus? non vt materiam ex quâ, ſed vt circa quã. Nam Cicero in Somn. Scipion. eorum animos qui ſe corporeis voluptatibus mancipârunt, corporibus elapſos circum terram volutari ſcripſit; & Plato in Phædone.* περὶ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους καλεῖν δεῖδς. circum monumenta & ſepulcra volutari. *Quamquam & materiam ex quâ luſtrationes, terram dicere fortè quis queat: tum quia ex meliori philoſophiâ, nec aqua, nec aër nobis pura ſunt, ſed terreæ ſubſtantiæ nonnihil permixtum habent, iuxta Platonem in Tymæo, Ariſtotelem 2.Meteor. Galenum lib.1.de ſimplicib. medicam. cap.5. tum etiam, quia ad has expiationes multa compoſita adhibebantur, vt ſal & lens, teſte Clemente Alexandr. lib.7.Strom. canis cadauer, vnde σκυλάκισμος, teſte Plutarcho in Romulo; oua, caſeus, placentæ, caricæ. vide Lilium Syntagm.17.*

Vulgò legitur, *ad Chald. mir. formidauit.* ego emẽdaui.

731 Mens impudicam facere, non caſus ſolet] *impudicitia enim, niſi conſentias, nullâ violentiâ cuiquam adfertur. Non polluit libido, ſi aliena: ſi polluit, aliena non eſt. alienum verò cui noſtra voluntas non adſentitur. Vide D. Auguſtinum lib.1. de ciuitate Dei cap.18. & 19. Cogitandum id Origeni fuerat. non tam grauiter ruiſſet.*

IN CHORVM.

Laudat chorus pudicitiam & pulcritudinem Hippolyti: deteſtatur viperarum iſtarum perfidiam. Theſei reditum deſcribit.

736 Stella cum longos] *ex phyſicâ diſciplinâ dictum, vt docet Ariſtoteles lib.1.Meteor. cap.4. & 5. has traiectiones, Plinius lib.2. cap.36. vocat ſtellarum diſcurſus: quid portendant, petendum ex Ptolomæo in Centiloquio. Virgil. 2. Geor. ex Arato:*
Sæpe etiam ſtellas, vento impendente, videbis

Præci-

Præcipites cælo labi, noctíſque per vmbram
Flammarum longos à tergo albeſcere tractus.

741 Clarior quanto] *hac apud Græcos comparatione vſi ſunt Sappho, & Q. Smyrnæus, vt alij notarunt. apud Latinos, præter Horat. Ouid. in epiſt. Leandri:* Quantum cùm radiis fulges argentea puris,
Concedunt flammis ſidera cuncta tuis:
Tantum formoſis formoſior omnibus illa eſt.

Statius lib. 2. Siluar. ——— illius vnus
Ante decor, quantum præcedit clara minores
Luna faces: quantúmque alios premit Heſperus ignes.

742 Suos ignes] *De Luna Parmenides*: Nocte vagantem circa terram lucem alienam. *Parmenidis ſententiam etiam refert Euſebius lib. 3. de præparat. Euang. cap. 3. idem voluit Orpheus, idem Stoici & Pythagorei apud Laërtium lib. 7. & 8. idem Piſidas in κοσμουργ. à verſu 228. hæc cauſa cur quam ceteri ſororem, Æſchylus & Euripides filiam Solis Lunam vocarunt. Sed noſter Chaldæos ſequitur. Tartari, teſte Vincentio Belluacenſ. & D. Antonino, idem quod Æſchylus & Euripides aſſerunt.*

Coeunte cornu] *quando plenũ orbem conficit. phraſis à Virg. & Propert.*

745 Nec tenent ſtellæ faciem min.] *omnis, pleno lumine fulgente lunâ, ſtellarum nitor, omne decus euaneſcit. imitatur, vt ſæpe Boëtius*:
Vt nunc pleno lucida cornu,
Totis fratris & obuia flammis
Condat ſtellas luna minores.

lautè hanc ſimilitudinem Claudianus accepit:
Haud ſecus ac, tacitam Lunâ regnante per Arcton,
Sidereæ cedunt facies; cùm fratre retuſo
Æmulus aduerſis flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet, tunc fulua leonis
Ira perit; plauſtro iam rara intermicat arctos
Indignata tegi; iam caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem; *hoc eſt, obtenebratas & quaſi pereuntes, amiſſâ luce, quatuor ſtellas, quæ gladium & clauam illius efficiunt, Vide Higyn. 3. Aſtron.*

746 Qualis] *Papinius 6. Thebaid.*
Sic vbi tranquillo pellucent ſidera ponto,
Vibratúrque fretis cæli ſtellantis imago,
Omnia clara nitent; ſed clarior omnia ſupra
Heſperus exercet radios, quantúſque per altum
Æthera, cæruleis tantus monſtratur in vndis.

Tiberianus, apud Placiadem (vt emendo)
Aureus ſubducit ignes
Sudus ora Lucifer.

Seneca in ludo de morte Claudij; qui locus huic ſimilis:
Qualis diſcutiens fugientia *Lucifer* aſtra,

Aut

Aut qualis ſurgit redeuntibus *Heſperus* aſtris.

747 Modo lotus vndis] *plerique veterum crediderunt ſtellas & ſidera humecto quodam alimento nutriri, eoq; ſplendorẽ & pulcritudinẽ illis augeri. ſic Empedocles, Plato, Stoici, Plinius li. 2. Homerus Iliad. χ'. & noſtri poëtæ*:
Flumina ſuppeditant, vnde æther ſidera paſcit.

Virgil. Conuexa polus dum ſidera paſcet. *quo loco Brodæus reponit,* Conuexa palus. *addubito. Lucanus*:
Nec non Oceano paſci Phæbúmque polúmque.

ſic explico Claudianum, qui cùm lib. 2. de raptu dixiſſet Solem & Lunam filios eſſe Tethyos, ſubdit de Lunâ:
Læuâ parte ſoror vitrei libamina potat
Vberis ——— *Ideo Seneca dicit*: modo lotus vndis. *quaſi reſtauratus, & ſumto alimento plenior formoſiórque. Sed contra hanc opinionem diſputat Ariſtoteles libro 2. Meteor. & diſertè errorem vocat Marius Victor Commentar. in Geneſim.*

750 Liber] *Seneca lib. de Tranquillit. vitæ ad Serenum cap. vlt. docet; inuentorem vini Bacchum, dictum eſſe* Liberum, non ob licentiam linguæ, ſed quia liberat ſeruitio curarum animum & aſſerit, vegetiorémque & audaciorem in omnes conatus facit. *Numeratur inter Deos formoſos, etiam ab illo vetere poëtâ*:
Formâ Mercurius poteſt placere.
Formâ conſpiciendus eſt Apollo.
Formoſus quoque pingitur Lyæus.
Formoſiſſimus omnium eſt Cupido.

India] *De Indiâ multi veteres ſcripsêre, fabuloſi omnes. mentiendi laudem Strabo primam Daimacho, ſecundam Megaſteni tribuit: nec multum illis cedere Oneſicritum & Nearchum. Bella & Victorias Bacchi de Indis, deſcribit Nonnus in Dionyſiac.*

753 Cornigerum caput] *Bacchum Euripides vocat* Deum tauricornem: *Sophocles*, bouis cornua habentem. *alij*, bicornem. *Bacchi cornuum varia ratio redditur. Feſtus abit ad ebriorum truculentiam; Plinius, ad eorum furorem lib. 23. cap. 1. Phurnutus & Porphyrion Horatian. ad eorumdem audaciã, quæ cornibus ſignificetur. Plato li. 2. de legib. Xenophon ἀναβατ. lib. 7. Athenæus δειπνοσοφ. lib. 2. & Nicandri Scholiaſt. in Alexipharm. cauſam volunt, quòd antiquis cornua in vſum poculorum. Plutarch. in Quæſtionib. Græcanic. ſiue (vt vocat Arnobius) in Cauſalibus, q. 37. & in lib. de Oſiri, & Diodor. lib. 5. Biblioth. quia primus Bacchus (qui & Oſiris) boues iugo iunxit; vel, vt idem Diodorus Siculus lib. 4., Bacchus Iouis Ammonis, qui arietino capite fingebatur, filius. vide Euſtath. in Iliad. θ'. ſed fortè hoc finxere, quia de Moſe ſcriptum legerant, faciem eius* cornutam *Iudæis viſam* (Exod. 34.) *hoc eſt, ſplendentem adeo vt radios quoſdam videatur emittere; quæ vis verbi Hebræi ibi poſiti; & id confirmat D. Paulus 2. Cor. 3.*

755 Nec vultus] *melius alij*, Ne vultus.

756 Omnes per populos fabula diſtulit] *Spurium (vt cum D. Hiero-*

 nymo

nymo & Optato Mileuitano loquar) vitulamen, quod nimis altas video in libris omnibus radices egisse. sed spurium: non quia non Senecæ, sed quòd non suo plantatum loco. sic repono:

Ne vultus nimium suspicias tuos,
Non vinces rigidas Hippolyti comas,
Phædræ quem Bromio prætulerit soror.

& postea versu 774.

Quid deserta peris? tutior auiis
Non est forma locis, te nemore abditum
Omnes per populos fabula distulit.
Cùm Titan, *&c. clarâ sententiâ.* Differre *pro diuulgare, disparge*re, *disseminare, non semel Tacitus & Tertullianus. sed & Propertius:*

Tertul. apol. c. 7. *vt diu nihil lateat, etiã quod fama nõ distulit.*

Et te circum omnes alias irata puellas
Differet —— *Ait ergo: quantumuis te celare & in penitissima nemora abdere coneris; lux tuæ pulchritudinis te prodidit, & fama iam traduxit per omnium ora.*

758 Anceps forma bonum] *Theocritus:*

Et rosa pulcra est, & tempus eam contabefacit.
Et viola pulcra est in vere, & statim senescit.
Candidum est lilium, tabescit verò cùm decidit.
Et nix candida est, & liquitur cùm concreuerit.

765 Folio vt lilia pallido] *Ex fide manuscr. vnius, sic legunt Critici: quibus lubens adsentio.*

769 Formosi] *antiquus grammaticus Papirianus putat ἀπὸ τοῦ* formum, *hoc est, calidum deduci* formosus: *hæreo. mallem à* formâ.

772 Tempus sed tacitum] *sic impressi: at scripti;* te tacitũ. *Eib.* si tacitũ.

776 Constituit] *non malè Moguntin.* constituet. *sole meridiano: quando cuncti æstum fugitantes sub arboribus vmbrosis meridiant. Hispani id tempus, à sistendo;* la siesta *nominant.*

777 Naiades] Naiades, Naides, Napeæ *fontium præsides nymphæ, de quibus Porphyrius, in antrum Homeri:* Potamides, *quæ fluuios incolunt, Lutatio in 3. Thebaid. Statij:* Limnades. *quæ lacus & stagna, Phauorino & Apollonij Scholiastæ. vide Lilium Syntagm. 5.*

780 Lasciuæ nemorum multiuagæ Deæ.

Panes quas Driadas montiuagi petunt] *hîc hulcus aliquod. docet varietas lectionis. sic, vt posui, Lipsiens. sed cod. Eguianus, manuscr. & vett. excusi Herbipolens. & tres Veneti:*

Lasciuæ nemorum Deæ
Montiuagiue Panes.

& reliqua illis desunt omnia. Moguntin.

Lasciuæ nemorum multiuagæ Deæ
Panósque Driades montiuagos petunt.

Lugdun. Lasciuæ nemorum & montiuagæ Deæ,
Panes, *&c. vt Lipsiens. Flos æui nostri Criticorum, decus antiquario-*

quariorum, princeps eloquentiæ Iustus Lipsius ex suo m.s. in quo; Panásque Driades montiuagos pet. *emendat;* Panas quæ Dryades montiuagos petunt. *hac mente & ordine verborum; Te Hippolyte lasciuæ Deæ petent ob tuam hanc formam; illæ ipsæ Dryades, quæ Panas & Satyros solitæ furtim petere. confirmatum Moguntin. scriptura. Ego id sequor. nec displicet tamen Eguiani lectio. nam illud;* multiuagæ, *in nullo libro inueni nisi in Saxonicâ illa editione. imò puto puram putam illam, quam Herbipol. & antiquæ editiones retinuerunt, & cetera ab adtextu. significat ergo, nec à Dryadibus lasciuis nemorum incolis, nec à salacibus Faunis securum futurum. Suspicatus sum aliquando ex coniecturâ:*

Lasciuæ nemorum Deæ,
Montiuagíque Panes,
Panes qui Driadas montiuagas petunt.

sed nihil affirmo.

783 Sidus post veteres Arcades editum] *Luna. Lycophroni Arcades,* Antelunares. *Apollonius,* Arcades illi qui ante Lunam exstiterunt. *Nonnus;* Arcades Antelunares qui pullularũt soli Antiquiores Sole, & priores ortu Lunæ. *Eudoxus;* Arcades creduntur ante Lunam geniti. *Iccirco Strabo scribit Græcanicarum vrbium antiquissimas videri Arcaditas. Primus hoc de Luna traditur à Stephano confinxisse Hippys Rheginus. causam fabulæ tradit Lucianus in Astrolog. propter primò deprehensum in Arcadiâ Lunæ cursum; scilicet ab Arcade Endymione, vt & interpres Apollonij in li. 4. ad ver. 264. vbi & alia multa ex Aristone Chio, Dionysio Chalcidense, Duri, Mnaseâ, Theodoro, & Aristotele; quæ non vacat ascribere. hoc tantum, Arcades dictos ab Arcade Orchomeni F. & licet magna illorum antiquitas, non tamen conferendam cum Ægyptiorum vel Phrygum vetustate; quos Gentiles vetustissimos putarunt. Ægyptios quidem Cosmes lib. 1. Ægyptiacor. Cnossus lib. 1. description. Asiæ, Archemachus in Metonymis, Apollonius 4. Argonaut. Xenagoras lib. de temporibus, Nicanor, Hippys & alij. Phrygios, Herodotus & Claudianus, etiam Ægyptiorum confessione. vide Scholiast. Apollonij in lib. 4. versu 262. sed sacræ litteræ docent hos omnes à Chaldæis defluxisse.*

785 Nuper rubuit] *existimabant Lunam mago carmine sollicitatam rubore suffundi, vel ob magarum impudentiam & scelera; vel laborantem, vi carminis. Horatius:* —— Lũnámque rubentem

Ne foret his testis post magna latere sepulcra.

In defectu, idem illi à veneficis euentre putabant. qua in re tam superstitiosi Athenienses, vt eos qui veram Eclipsis causam adferebant, tanquam impios, vinos exusserint, teste Plutarcho in Pericle, vbi hac de re fusè disserit. Romanos in Macedoniâ belligerantes tinnitum dedisse, tuendæ Lunæ gratiâ, refert idem in Æmilio. Comment. Iuuenalis; Sat. 6. Sonitus fieri assolet, quando Luna deficit. *Alicubi legi Indos hoc Lunæ vitium copioso fletu prosequi solitos, quod arbitrarentur eam à Sole ad sanguinis vsque effusionem flagellatam. Ouidius:*

Quale rosæ fulgent inter sua lilia mistæ,
Aut vbi cantatis Luna laborat equis.

Papinius: —— qualis per nubila Phœbes,
Athraciâ rubet arte color.

788 Thessalicis] *Sosiphanes etiam in Meleagro, testatur olim creditum Thessalicarum mulierum cantibus Lunam ab æthere descendere:*

μάγοις ἐπῳδαῖς πᾶσα Θεσσαλὴς κόρη,
ψευδὴς σελήνης αἰθέρος κατεβάτις.

789 Tinnitus] *peluium tinnitu & tubarum strepitu deficienti Lunæ auxiliabantur. Tibullus:*

Cantus & è curru Lunam deducere tentat:
Et faceret, si non æra repulsa sonent.

nimirum, si non exaudiret, minus illi verba molesta, vt ex Manilij, Ouidij, & aliorum testimonius Turnebus lib. 22. aduers. cap. 23.

795 Pario marmore] *quicquid dicat Cardanus in lib. de subtilit. candidum marmor Parium; candidum, fuit. Vnde Sidonius in Burgi descriptione,* Paron candentem *vocauit versu 140. & lib. 2. ep. 2.* Si marmora inquiras; non illic quidem Paros, Carystos, Proconnyssus, Phryges, Numidæ, Spartiatæ rupium variatarum posuere crustas: neque per scopulos Æthiopicos, & abrupta purpurea genuino fucata conchylio sparsum inibi saxa furfurem mentiuntur. *& in epithal. Ruricij:*

Hic lapis est de quinque locis, dans quinque colores,
Æthiopus, Phrygius, Parius, Pœnus, Lacedæmon,
Purpureus, viridis, maculosus, eburnus, & albus.

Prudentius etiam docet Laconicũ marmor, viride; synnadicum, maculosum fuisse: Quæ viridis Lacedæmon habet, maculosáque Synna
Natiuum nemo scopuli mihi dedicet aurum.

maculas verò Synnadici sanguineas docet Papinius in balneo Etrusci, & Numidicum lapidem aurei coloris fuisse. de Pario Plinius lib. 36. cap. 5. Candido marmore vsi sunt è Paro insulâ; quem lapidem cœpere lychnitim appellare, quoniã ad lucernas in cuniculis cæderetur. auctor est Varro.

795 Torua viriliter] *cultu fingitur à quo sordes & immunditiæ absint, nec tamen superfluo ornatu comtus; quam mediocritatem & verè virilem habitum laudat Epictetus apud Arrianum lib. 4. cap. 11.*

798 Nescia colligi] *sic crines in nodum colligi ab Ouidio, in sinum vestes â Marone dicuntur.*

802 Licet-arceas] *possis arcere, si velis. sed nihil dubito in his tribus versibus aliquid vitij latentis esse: ad quod me deprehendendum non iuuant exemplaria.* 804 Iam iuuenis] *Moguntin.* Nam iuuenis.

813 At si] *Moguntin. & quatuor veteres edit.* aut si. *melius.*

821 Quid sinat inausum] *Valerius epist. ad Rufinum:* Insani capitis & præcipitis est femina, indeliberatâ semper voluntate: præcipuum arbitratur quod vult, & quod non expedit. *habetur inter epist. D. Hieronymi. Feminæ etsi (vt aiunt Plato lib. 7. de legibus, & Xenophon in Oecon.) in ceteris*

ceteris rebus sint timidiores; in iis tamen quæ libidinosè appetunt, excellunt audaciâ, maximè si se deprehensas intelligant, vt hoc loco Phædra. Iuuenalis Sat. 6. —— nihil est audacius illis
Deprensis. iram atque animos à crimine sumunt.

Plautus, in Milite glorioso,

Neq. eques, neq. pedes præfectus quisquam tantâ audaciâ est:
Qui æquè faciat confidenter, quàm mulieres faciunt.

plurima in hanc sententiam accumulat Tiraquellus leg. 9. connub. à nu. 158.

823 Et sceleri] *sic Moguntin. sic ceteri mei m.s. quibus sum vsus. nec video cur non hoc germanum. sensus: & conatur fidem facere scelesto suo mendacio, comâ vulsâ & scissâ, partim ab Hippolyto (qui superius* impudicum crine cõtorto caput lęuâ *reflexit) partim ab ipsamet, ad fraudẽ cõfirmandã.*

828 Paria Pirithoo] *Herbip. & Veneti omnes,* Pirithoi. *sæpè multumq; suspicatus fui legendum;* Hippolyto, *admisso hiatu. nec despero olim aliquem id m.s. confirmaturum. sanè sensus postulat. Ait enim ex Orco pallidum venisse Theseum, & in hoc Pirithoo dissimilem. atqui id vtrique commune, si Pirithous remeasset nunc nec remeauit. occisum enim à Cerbero tradũt omnes, solumq; Aegæi filium ab Alcide reductum. Vide Apollonij Scholiast. in lib. 1. versu 100. & descripserat obitum illius Euripides in Pirithoo, ex quo nonnulla idem Scholiast. in 4. Argonaut. Et cur, quæso, Pirithoo similem Theseum dicat? cur Pirithoum æqualem Thesei, eius comparatione iuuenem appellet? omnia Hippolyto conueniunt. simillimus ille Theseo, Phædra iudice. sed pallidior nunc Theseus, quia ab inferis reuersus iuuenis Hippolytus, pater Theseus.*

IN ACT. III.

Redit ab inferis Theseus: decipitur à Nutrice & Phædrâ. occasio relictus à fugiente Hippolyto gladius. iratus pater exitium filio imprecatur.

832 Vt vix cupitum] *Eguian.* Et vix cupitum *sine notâ interrogationis.*

833 Quarta eleusis] *ex hoc loco colligere nequeas Eleusinia sacra singulis annis fieri solita. sensus enim; Eleusis Attica vrbs iam quartò messem collegit. Natus ibi Triptolemus. ideo subdit,* dona Triptolemi, *hoc est, frumentum. Triptolemum, Celei Regis Eleusinij filium, Ceres agriculturam docuit, & seminandi artem, per orbem suo curru vectum, hominibus tradere iussit. Triptolemum tragœd. composuit Sophocles, cuius meminere Dionys. Halycarnass. lib. 1. & Strabo lib. 15. vide Virgil. 1. Georg. & ibi Seruium, & Ouidium 5. Metamorph. sed quia de donis istis Triptolemi, eorumq; generibus, valdè controuersatur inter scriptores, etiam Theologos; ad constituendam definiendamq; certam Sacramenti Eucharistiæ materiam; non ingratum studiosis futurum credo, si quid apud veteres scriptores hac de re obseruauerim, hoc loco proponam. cui displicent huiusmodi emansiones, transiliat aliquot paginas. Inprimis didici* fruges *diuidi in* frumenta *&* legumina. *de leguminibus, nunc nihil. hæc enim non computantur inter Triptolemi dona: sed frumẽtum dumtaxat propriè acceptum. Nam* frumenti *vox aliquando latissimè sumitur, pro omni fruge, & tunc diuiditur in frumenta hyberna & æstiua pro ratione*

DE FRVGVM GENERIBVS, diligens disceptatio.

De Frumento.

tione ſationis, & tunc etiam quædam legumina continentur. ſic ſumſit Plinius li. 18. cap. 7. quando hyberna frumẽta vocat triticum, far, hordeum; æſtiua, milium, ſiſama, & panicũ, quæ tria propriè eſſe legumina docet Columella lib. 2. cap. 7. licet ipſe poſtea cap. 9. inter frumenta (inquit) etiam panicum & milium ponenda ſunt, quamuis iam leguminibus ea contribuerim. vtens ſcilicet hoc cap. 9. latiſſimâ frumenti acceptione: cap. autem 7. ſtrictiore. eâdem latitudine Plinius lib. 18. cap. 10. æſtiua frumenta diximus, ſiſamam, milium, panicum. Minus latè autem ſumitur frumentum, vt opponitur leguminibus, quemadmodum à Plinio d. cap. 7. quando dicit, prima frugum genera eſſe frumenta & legumina: & à Varrone li. 1. de re ruſt. cap. 48. quando frumentum dicit eſſe id, cuius culmus ſpicam effert. & tunc, hordeum eâ voce continetur. ſic ſumunt, qui hordeum frumentis annumerant, vt Plinius d. cap. 7. cùm ait: primùm ex frumentis ſeritur hordeum. & poſtea: hordeum ex omni frumento minimè calamitoſum. ſic etiam ſumitur frumentum à Palladio initio menſis Nouembr. & initio Decembr. Videtur etiam inter frumenta poni à Columellâ cùm ait: li. 2. cap. 9. proximus eſt his frumentis vſus hordei. & Iſidoro li. 17. Origin. cap. 3. Sanè Columellam d. cap. 7. cùm hordeũ ponit inter legumina, vel hallucinatũ, vel mendoſum puto. Tertiò frumentum accipitur maximè preſſè & ſtrictè, vt opponatur etiam hordeo, & comprehendat ſolum triticum & far. ſic Plinius d. cap. 7. cùm ait: Frumentum verò & hordeum. item: frumentum verò & hordeum, vitiáque. & poſtea: calamus frumento altior quàm hordeo. ariſta mordacior hordeo. & ſæpius eodem cap. Item cap. 8. Frumenti genera non eadem vbique, neque vbi eadem ſunt, iiſdem nominibus. vulgatiſſima far, quod adoreum veteres vocauere, ſiligo & triticũ hæc pluribus terris communia. deinde quarundam terrarum frumenta enumerat, Arincam, Zeam, Olyram, Tiphen, ſcilicet minus notas frumenti ſpecies. ita ſumitur ſtrictiſſimè Ezech. 4. Sume tibi frumentum & hordeum. & à Columella li. 2. cap. 6. cùm diuidit frumentum in triticum & ſemen adoreum. & ſic videtur accipere Palladius lib. 6. cap. 1. & lib. 10. cap. 2. & 4. & lib. 11. cap. 1. & fortè Nonius cùm dicit, ador eſſe frumenti genus.

De tritico. Triticum quoque eodem modo varias habet ſignificationes. prima latiſſima, pro ſubalternâ ſpecie frumenti, vt omnia illa contineat, quæ frumentum ſtrictè ſumtum, nempe adoreum, & omne quod triticum dicitur, vt adoreo opponitur. ſic videtur accepiſſe Varro lib. 1. cap. 45. & 48. cùm hordeũ ſoli tritico opponit, non factâ mentione farris: & D. Iſidorus d. cap. 3. vbi expreſſè adoreum vocat tritici genus. item, cùm: Siligo (inquit) eſt genus tritici. & Plinius d. cap. 7. Et in tritici genere, pars aliqua pabuli eſt quadrupedum cauſâ ſati, vt farrago. vbi farraginem ponit inter ſpecies tritici; ſed farrago dicitur, quæ ex recrementis farris gignitur in vſum pecorum admixto hordeo vel vitiâ, iuxta Plinium d. lib. cap. 16. Secunda tritici acceptio ſtrictior eſt, lata tamen; pro ſubalternâ ſpecie tritici, vt comprehendat plures infimas tritici ſpecies. ſic ſumitur in ſacris litteris Exodi 9. circa finem, vbi apertè ſeparantur far, triticum, hordeum. ſic Varro lib. 1. cap. 44. quando diſtinguit triticum, far, & hordeum. ſic Plinius

σῖτος.

nius d. cap. 7. quando dicit, genicula tritico quaterna, farri ſena. ſic qui diſpeſcunt frumentum in triticum & ſemen adoreum, vt Columella vbi ſup. Plinius cap. 24. & Palladius lib. 10. cap. 2. Columella namque ſcribit tritici genera eſſe complura: præcipua, tria. primum quod vocatur robus, pondere & nitore præſtans: alterum quod dicitur ſiligo, quod pondere deficitur, (Plinius cap. 8. candore præſtare, ſed ſine pondere, ſine virtute eſſe) quare tritici vitium vocat: tertium, trimeſtre, quod ipſum quoque ſiliginis ſit genus. quo tamen nomine Plinius cap. 7. Columellam carpit, cenſens non ſiliginis, ſed propriam, tertiamq́; tritici ſpeciem eſſe trimeſtre, & à Græcis τριμήνον vocari. trimenſe appellat Iſidorus. Plinius etiam quartam addit ſpeciem, tritici bimeſtris. Reliquæ tritici ſpecies (inquit Columella) niſi ſi quos multiplex varietas frugum, & inanis delectat gloria, ſuperuacuæ ſunt. Inter has à Columella omiſſas repoſuerim, Arincam, Olyram, Tiphen: licet non deſint, qui olyram eandem cum arincâ, & vtramque cum ſiligine idem putent. vide Plinium cap. 7, 8, & 10. ſic etiam accepit D. Iſidorus d. c. 3. cùm ait: ſiligo genus tritici à ſelecto dictum. nam in pane ſpecies eius præcipua eſt. Et Plinius d. cap. 8. ſiliginem dixerim propriè tritici delicias. quia, vt inquit cap. 9. è ſiligine laudatiſſimus panis, piſtrinarúmque opera laudatiſſima: quem panem commendat Seneca in epiſt. non vno loco. Hiſpani, robum vocant trigo [illegible]uion; Belgæ, Zeelandicum triticum. Siliginem Hiſpani, trigo candial; Belgæ, Hyemale triticum. Trimeſtre Hiſpani, trigo tremeſino; Belgæ, æſtiuum triticum. vnde apparet hodie his gentibus tritici ſpecies eſſe, ſiliginem, robum, & trimenſe. Vltima & maximè propria ſtrictiſſimaq́; tritici acceptio eſt, pro ſpecie vt vocant infimâ ſeu ſpecialiſſimâ tritici, vt opinor pro ſolo robo; quod per excellentiam tritici nomen ſibi vendicat. ſic ſumo illa Plinij cap. 8. vulgatiſſima frumenti genera eſſe adoreum, ſiliginem, & triticum. vbi vides eum (non ſatis aptè) vnã ſpeciem ſubalternam, ſcilicet adoreum, coniungere duabus infimis, tritico, & ſiligini: vt & cap. 7. cùm diuidit in far, ſiligenem, & hordeum, & paſſim eodem & ſequentibus capitibus. & cap. 8. cùm dicit ſiliginem in quibuſdam regionibus biennio in triticum tranſire. quibus locis apertè tritico opponit ſiliginem, quam tamen alibi tritici ſpeciem eſſe fatetur. Fortaſſis denique triticum aliquando ſumitur pro robo & trimeſtri; vt cùm Columella d. cap. 9. ſcribit omne triticum in ſolo vliginoſo poſt tertiam ſationem conuerti in ſiliginẽ. cur enim addit (omne) ſi de ſolo robo id accipiendum?

De Farre. Gloſſ. ζεα Far & ador. Nunc de Farre. Far antiquis omne adoreum, teſte Plinio. aliis tamen farris ſpecies videtur adoreum, vt Seruio, Feſto, Varroni; qui iccirco far adoreum, cum addito nominant. Aliis omne far, dicitur ador vel edor, & pro eodem ſumuntur far, ador, ſemen, & quod vulgus nominat bladum, ita cenſet Ruellius li. 2. cap. 17. Columella quattuor farris ſpecies recenſet. far Cluſinum, candidius & nitidius: far vemmiculum, rutilum; & far vemmiculum candidum, vtrumque ponderoſius Cluſino: quartum trimeſtre ſemen (trimenſe Iſidoro) pondere & bonitate præcipuum, cui nomen Alicaſtrum, quia Alicæ ſimile ſit. ſic enim Columella, ex quo emendandus Iſidorus, cuius ca. 3. verba perturbatè leguntur. Cluſinum fortè idem cum zeâ, ſiue vt vulgò dicitur ſpeltâ. Profectò D. Hieronymus zeam ſignificat

ficat populariter ſpeltam vocari, & videtur cum farre confundere, in cap. 4. Ezech. & in cap. 28. Iſaiæ. putantur etiam Herodotus, Galenus, & Dion. Halycarnaß. velle zeam & far idem eſſe. ſed Plinius à farre zeam (quam propriè ſemen vocari ſcribit) diſtinguit. dicit enim cap. 8. qui zeâ vtuntur, non habent far. & cap. 24. Serere in iugero temperati ſoli iuſtum eſt tritici aut ſiliginis modios quinque, farris, aut ſeminis (quod frumenti genus ita appellamus) decem, hordei ſex. &c. Gorrhæus etiam ſcribit, zeam, frumenti eſſe genus tritici ſimillimum. Sed Plinius fortaßis ibi, far ſumſit, pro peculiari aliquâ farris ſpecie, vtputa Venniculo, vel potiùs Alicaſtro; vt hoc per excellentiam fardicatur. Alica enim, cui ſimile Alicaſtrum, frumenti genus, nempe adorei ſiue farris, ex Plinio patet, & ex Palladio in Iunio cap. 12. & alicæ vitium zea, hoc eſt, quæ iuſti ponderis alica non eſt, zea nuncupatur. ſic enim Plinius cap. 11. Ex zeâ pulcrius quàm ex tritico fit granum, quamuis id alicæ vitium ſit. quod ſanè ſpeltæ noſtræ quadrat. Meo ergo iudicio ſpelta ſeu zea farri annumerãda: fortaßis & Olyra, Arinca & Typhe. quamquam de his ambigo. illud mihi ſcire videor, Typhan apud Plinium pro blattâ, ſeu vulgari ſiligine, quod Sotus obtrudit non inueniri: & imperitè, à quibuſdam Lexicis Zeam hordeo annumerari. Apud Plinium etiam inuenias cap. 7. in Galliis naſci ſpeciem farris; quæ (ait) dicitur illic brance (fortè legendum blanche vt habet Ruellius, & hoc hodie nomen retinet) & Latinis ſandalam dici ac eſſe nitidißimi grani. fortè eſt ſcindila D. Iſidori. His addo vulgum malè accipere vocem ſiliginis, pro eo quod Galli ſegle; Germani roggenkoren vocant. nam hoc Latinis dicitur vel ſecale, vel centenum, vel vtroque nomine, quod arbitror. Centenum dici teſtatur D. Iſidorus, quod centum grana ferat culmus, & nomen adhuc in Hiſpania ſeruat, centeno. ſecalen Ruellius ſcribit frugis eſſe genus, quod Galli ſeclam vocant. de quo ita Plinius li. 18. cap. 16. Secale Taurini ſub Alpibus Aſiam vocant deterrimum, & tantum ad arcendam famem vtile: fecundâ, ſed gracili ſtipulâ; nigritiâ triſte, ſed pondere præcipuum. admiſcetur huic far, vt mitiget amaritudinem eius, & tamen ſic quoque ingratiſſimum eſt ventri. naſcitur qualicumque ſolo cum centeſimo grano. fortaßis à D. Hieron. in cap. 4. Ezech. nominatur, ſigala. Plinius à farre diſcriminat. frumentum eſſe nemo ambigit. ad quod tamen, farríſne, an tritici genus reduci debeat, ignoro. mallem ad farra. Panicum & fagopyrum ad leguminaperſpicuè pertinent. Apud nullum ſcriptorem memini me legere tritici appellatione hordeum comprehendi, nec poteſt niſi prorſus impropriè & nouè triticum pro quouis frumento velis accipere. eſt enim hordeum frumentum quidem, ſed ſi frumentum non ſtrictißimè, ſed latè ſumas, vt opponitur leguminibus, vti diximus. Ex frumento panis fit, de quo vnum verbum adijciam. Aliquando panis ſumitur latißimè pro quacunque farinaceâ maßâ decoctâ, ex quacunque illa ſit materiâ, ſiue ex herbis, vt lotometrâ (de qua Plinius 22. cap. 21.) vel aſphodelo (d. lib. 22. cap. 22.) ſiue ex fructibus, vt caricis, caſtaneis; ſiue leguminibus, vt fabis; ſiue frumento, & hordeo, &c. idq; ſiue ad vſum hominum, ſiue pecorum. Secundò accipitur non ita fusè, pro maßâ deco-

Gloſſ. Alica χόνδρος Spelta ὄλυρα.

Sot. in 4. ſent.

De Hordeo. Gloſſar. Hordeum κριθή.

De Pane.

coctâ ſolùm ex frumento. Et huiuſmodi panis, vſibus hominum deſeruit, ſiue id ſemper & vt plurimum, vt farreus & triticeus; ſiue apud quoſdã dumtaxat penuriâ melioris, vel tempore neceßitatis apud quoſlibet, vt indigentiam ſubleuet: & talis eſt hordeaceus panis, hodie ſaltem. Nam licet Iudæis & aliis gentibus olim in vſu, non tamen niſi exigente neceßitate, vel paupertate. quod ad Iudæos, patet id, tempore ſterilitatis & famis. 4. Reg. 4. & in deſerto ac ſolo loco, Ioan cap. 6. vel myſterij ſignificandi causâ Num. 5. Indis olim panis præcipuus ex hordeo ſatiuo & ſilueſtri, teſte Plinio cap. 7. vbi etiam legas, antiquißimum in cibis hordeum, ſicut Athenienſium ritu, Menandro auctore, apparet, & gladiatorum cognomine, qui hordearij vocabantur. & cap. 10. Æthiopes non aliam frugem, quàm milij hordeique nouere. Sed (vt idem ſcribit cap. 7.) panem ex hordeo antiquis vſitatum vita damnauit, quadrupedúmque tradidit defectibus. Vnde apparet iam Plinij tempore eius vſum deſiiſſe, vt aduertit Volaterran. Philolog. ca. 26. & propterea ignominiæ causâ ſolitos Romanos militibus hordeaceos panes dare. Eodem ſenſu Columella lib. 2. cap. 9. panibus ex milio & panico nonnunquam pro cibariis colonos vti ſolitos teſtatur. & cap. eodem hordei duo genera ponit, vnum quod vocant hexaſtychum ſiue cantherinum, quo iumenta melius quàm bono tritico paſcuntur, homines verò ſalubrius quàm malo tritico: alterum Diſtychum ſiue Galathicum, ponderis & candoris eximij, adeo vt tritico miſtum egregia familiæ cibaria præſtet. Iſidorus tertium genus addit trimenſe; quod dũ cogit neceßitas, verno ſeminatur, & celeriter metitur. Tertiò panis poteſt accipi, pro eo ſolùm pane, quem cunctæ nationes, & in communi hominũ vſu, panem ſolent appellare, vt eſt triticeus & adoreus. Quartò ſumitur pro aliquo ſingulari pane, qui non niſi ſecundùm quid panis (de cuiuſmodi piſtoriis videndus Plinius d. cap. 11. & lib. 22. cap. 25. li. 19. cap. 4. & lib. 20. cap. 15. & 17.) vt ſunt qui anyſo, cumino, & ſimilibus miſcentur; quod ſi fiat modicè, non propterea veri panes eſſe deſinent, dummodo communis panis eſſentia non corrumpatur. Græcis panis, ἄρτος à verbo αἴρω (hoc eſt tollo) & dicitur quaſi εἰς ἀέρα αἴρω, teſte Euſtathio: ſed Thomas Magiſter putat dici, quòd naturam ſeu corpora noſtra eleuet. Et veriſimilius eſt ab ἀείρω formatum ἄιρω per contractionem, quod ipſe Euſtathius alibi non diffitetur; quam è contra. Vnde apparet non repugnare Etymologiam, quominus azymum panem, verum eſſe panem dicamus. Hæc de donis Triptolemi, Theologis noſtris futura non inutilia. Queritur Theſeus, ſe quòd reuerſum domum tamdiu morer in limine. illum audite.

849 Et limine in ipſo mæſta] ſic omnes mei m. ſ. ſic tres Veneti, & Herbip. ſed N. Et limine in ipſo vaſta. Lugdun. Liminéque in ipſo vaſta. Baſil. & limine ipſo vaſta. nonnulli; in limine ipſo mæſta.

860 Poſtis lares] Moguntin. poſtes laris.

873 Primus ſile] ſic manuſc. plerique & Eib. rectè. Moguntin. primùm Herbipol. & Veneti; prius.

878 Dum lachrymant ſui] ſic etiam plerique m. ſ. & ita N. ſed Mogunt. & Lugdun. lachrymandum ſuis. Veneti; lachrymantibus ſuis.

896 Atthææ] *alij*; Actææ. *parum refert. significat auream cicadam ensis capulo insculptam vel infixam. hæc enim Athenienſium regum nota. Quiſquis ille eſt, in Cyri, de Niſo Pandionis Athenienſium Regis filio*:

Ergo omnis caro reſidebat cura capillo.
Aurea ſollemni comtum quoque fibula, ritu
Mopſopio, tereti nectebat dente cicadæ.

Idem teſtantur, Nonnus Dionyſ. 17. Ariſtophan. Thucydid. Ælian. Philoſtratus, D. Greg. Nazianzenus, & Clemens Alexandrinus, & alij. ſolius Tertulliani verba adſcribã è lib. de velandis virginibus: Debebunt etiam (*inquit*) & aliqua inſignia ſibi defendere, aut pennas Garamantum, aut crobylos barbarorum, aut cicadas Athenienſium, aut cirrhos Germanorum, aut ſtigmata Britonum. *Niſi valdè fallor, D. Iſidorus lib. 19. Origin. ca. 30. ſcripſerat*: Athenienſes enim cicadas aureas gerebant, partim in vertice, nonnulli in fronte. *pro eo quod perperam poſtea editum*; Athenienſes enim cyclades aureas. *nimio profectò luxu, & miſeras feminas, ſi aureas in capite cyclades geſtabant, quas vix humeris baiulare quiuiſſent. nimis æſtate graues, nimis hieme algidas. meritò illis laneas Dionyſius ſuffeciſſet. nec dicendum*, cycladem *pro coronâ poſitam. nouum id, & falſum.*

910 Nullâque victum] *ſic m. ſ. & N. ſed Lugdunenſ.* Non vlla. *malè Veneti*; non nulla.

Lege melioris ſoli] *Metaphora à plantis ſumtâ, quæ in melius ſolum tranſlatæ feritatem amittunt & miteſcunt. de Attici, de quo agit, ſoli vbertate ac præſtantiâ legendus Ariſtides in Panathenaicâ.*

916 Turpibus] *ſic manuſcr. hinc vet. impreſſ. per errorem*; turbidus. *vnde Lugdunenſ.* turbidis. *fœdos (ait) animos tegi pulcrâ facie: plumbeum gladium, inauratâ vaginâ.*

914 Triſte] *ſeuerum ac graue. ſic ſumi docet Nonius ex Afranio, Terentio, Cicerone. ſic Seneca epiſt. 36.* Ariſton aiebat malle ſe adoleſcentem triſtem, quàm hilarem & amabilem turbæ. vinum enim fieri bonum, quod recens durum & aſperum viſum eſt: non pati ætatem, quod in dolio placuit. Sine eũ triſtẽ appellent, & inimicũ proceſſibus ſuis; bene ſe dabit in vetuſtate ipſa triſtitia. perſeueret modò colere virtutẽ, *&c.*

921 Ordiri virum] *virilitatem primam experiri. Attius, Amphitryone*: Non paruam rem ordibor. *Afranius, ſuſpectâ*: Tamen animo me ordiri oportet paulla paullulum. *Claudianus*:

Ordirique virum non luxuriante iuuentâ.

924 Antiope] *ſic omnes lib. ad normam tamen Cariſij lib. 1. dicendum foret*; Antiopa. *ſic autem vocat etiam Philochorus; ſed Trogus & Clydimus Hippolyten.*

929 Orbémque noſtris pedibus obuerſum] *admiſiſſe videtur Antipodes, vt & ferè omnes antiqui, Strabo lib. 1. Cleomedes lib. 1. Meteor. Manilius lib. 1. Mela lib. 1. Plinius lib. 2. cap. 67. & lib. 6. cap. 66. Solinus, Capella, Macrobius, alij. Negaſſe quidem videntur D. Auguſtinus lib. 16. de ciuit. Dei cap. 9. & Lactantius lib. 5. cap. 14. & Lucretius lib. 1. & ex Neotericis Galeottus Marcius lib. de vulgò incognitis. Sed eorum opinionem refutant Albertus Magnus lib. de Natur. locorum d. 1. cap. 12. Franc. Iunctinus in Sphæram Sacrobuſti, Lucillius Philaltæus in libros Ariſtot. de cælo, & Stofflerinus in ſpheram Procli à fol. 49. Nec hodie fermè quiſquam qui Aduerſipedes non admittat.*

936 Abſtruſa] *Moguntinenſ. & Burdegalenſ. manuſc.* obſtruſa. *idem in Claudiani memb. obſeruaui, in Prudẽtij alij. cur ergo de hac voce dubitemus?*

940 Trina] *Moguntin.* terna.

942] Regnator freti] *Arnobius lib. 3.* Stygij frater Iouis, Olympiíq. germanus, tridenti armatus ferro, piſtricum dominus atq. menarum, rex ſalſorum gurgitum, & tremebundi motator ſali.

938 Vota mittam] *putabant diris & votis quem interfici poſſe. Oedipus Sophoclis; votis ſuis, alteri mortem properatam ſuſpicatur. & apud Petronium alius*, votis abſentem interficit hoſtem.

955 Ab ipſo tumidos] *ſic Veneti tres, & N. ſed tunc in quartâ ſede pes non legitimus. m. ſ. & Lugdun. & Herbipolenſ.* tumidos ipſo ab.

IN CHORVM.

Queritur, cùm cetera rectè regantur à Deo, res humanas negligi. bonis non benè, malis benè cuncta cedere. vetus, ſed iniqua querela, de qua nos alibi. Hunc chorum ferme totum imitatur Boëtius, de Conſolat. philoſ. Metro. 1. cuius initium: O ſtelliferi conditor poli.

960 Polos] *cenſuit ergo polos eſſe mobiles. & verè cum vniuerſo mouentur, tantumq; Mathematicâ abſtractione finguntur immoti. Vide Philalteum in libris de Cælo, & Carpentarium 2. Phyſicor. cap. 3.*

663 Vt nunc canæ] *Annum in quatuor diuidit partes, etſi latenter. ver deſcribit, dicens*: Nunc arbuſtis redeunt vmbræ: *Auctumnum verò*: Viréſque ſuas temperat annus, *addens. Anni enim fretus, & medius inter æſtus ſummos, ſummumq; frigus, æſtatem & hyemem, quas ſignificat, his verſibus*: vt nunc canæ frigora Brumæ nudent ſiluas. *&*: Nunc æſtiui colla leonis Cererem magno feruore coquant. *Elegantiſsimè has anni vices, Catullus depinxit*:

Mihi corolla picta vere ponitur,
Mihi rubens ariſta ſole feruido,
Mihi virente dulcis vua pampino,
Mihíque glauca duro oliua frigore.
Meis capella delicata paſcuis
In vrbem adulta lacte portat vbera.
Meíſque pinguis agnus ab ouilibus
Grauem domum remittit ære dexteram:
Tenérque matre mugiente vaccula
Deum profundit ante templa ſanguinem.

quid tenerius, delicatius, purius? Vide ſup. Med. verſu 714.

969 Vaſti pondera mundi] *adeo vaſti, vt infinitum cenſuerint Seleucus Erythræus, & Heraclides Ponticus, propter difficilem partium eius enumera-*

merationem commensurationemq.: Verè tamen in se finitus est. iuxta Ocellum Lucanum, Platonem in Tymæo, Ciceron. & Apuleium in lib. de Vniuersitate. Stobæum lib. 1. eclog. physic. cap. 25.

972] Hominum nimium securus ades] *cùm sis præsens & adsis, tamen negligis humana. plus est negligere præsentia, quàm absentia. sed sunt qui ex coniectura audent*; audis. *vt inquiat*; Cur tu ô magne Deus, cùm cetera mundi cures & dirigas, culparis tamen & audis securus hominum? *hi parum aduertunt (monendi, non mordendi, dictum gratiâ. stringũt amicitiæ tura, monita: soluunt cauillationes) id fieri contra versus legem, si retinent distributionem versuum, quam post N. ponunt, & quæ m. s. est;*

——— hominum nimium

Securus, ades, non sollicitus. *tunc enim*; Securus audis non sollicitus. *nequit inter anapæsticos consistere. Nequibit etiam quamuis sequamur Lugdunens. & alios, qui cùm superius diuiserint versum illum:*

Nudent siluas, nunc arbustis: *consequenter hoc loco habent:*

Hominum nimium securus, ades,

Non solicitus, *& c. nã tũc superesset syllaba*; hom. nim. sec. audis. *porrò hæc, ex Epicuri scholâ; quæ Deos curare mortalia negabat. Virgiliana Dido*: Scilicet is superis labor est, ea cura quietos

Sollicitat ——— *Imò verò idipsum Chrysippus & Stoici, & ex eorum sententiâ noster. Theophilus li. 2. ad Autolic. testis,* ἔνιοι μὲν τῆς σοᾶς, ἀργοῦνται καὶ τὸ ἐξ ὅλου θεὸν εἶναι: καὶ οὐδενός φασι φροντίζειν τὸν θεὸν, πλὴν ἑαυτοῦ: καὶ ταῦτα μὲν Ἐπικούρου καὶ Χρυσίππου ἡ ἄνοια ἀπεφήνατο. *Stoicos quidem in vniuersum Deos tollere; vel si quos esse fateantur, eos nullius cẽsere quàm sui curã gerere. Et hæc Epicuri ac Chrysippi esse deliramẽta.*

973 Non sollicitus] *vetus querela. cui similẽ queritur Philoct. Sophoclis:*

ἀλλ' εὖ περιστέλλουσιν' αὐτὰ δαίμονες.
καί πως τὰ μὲν πανοῦργα καὶ παλιντρίβη,
χείρουσ' ἀνασρέφοντες ἐξ ἀδου. τὰ δὲ
δίκαια, καὶ τὰ χρήσ', ἀποστέλλουσ' αἰεί.
ποῦ χρὴ τίθεσθ' ταῦτα· ποῦδ' αἰνεῖν, ὅταν
τὰ θεῖ' ἐπαινῶν τοὺς θεοὺς εὕρω κακούς.

Rataller.

Curæ id Diis videtur esse atque studio,
Vt sceleribus contaminatos turpibus,
Vt fraude qui fas atque commiscent nefas,
Illos specus subire Tartareos vetent.
Quîs fas & animo iustitia sedet, statim
Mergant acerbo funere. at quid de his, cedo,
Esse statuendum existimas? quonam Deûm
Laudemus ore facta? multa perperam
Si statuere, malos si esse deprehendimus.

tales tui, Philocteta: quia non Dij. solus Deus, & vnus, bonus. solus, nihil perperam. Deus *(inquit doctiss. ille Pœnus lib. de Pœnitent. cap. 3.)* in omnia sufficit.

sufficit. nihil à conspectu eius remotum, vnde omnino delinquitur. Quia non ignorat, nec omittit, quominus in iudicium decernat. Dissimulator & præuaricator perspicaciæ suæ non est. *cur ergo malis benè esse sinit? D. Gregor. in 3. par. Pastoralis*: Hostes Dei, etsi in sinistrâ eius proficiunt, in dextrâ franguntur. quia plerumque vita præsens prauos eleuat, sed aduentus æternæ beatitudinis damnat. *Alias causas tradunt D. Hieron. epist. ad Paullam de morte Blesillæ, & eloquentissimus Saluianus Massiliens. lib. 1. de prouidentiâ Dei.*

975 Fortuna] *Chæremon res hominum regi ait fortunâ non consilio;* τυχὴ τὰ θνητῶν πράγματ' οὐκ εὐβουλία.

976 Peiora fouens] *vide Stobæum Moral. serm. 104. vbi multa.*

877 Vincit sanctos dira libido] *libidinosi opprimunt castos. perperam hoc Daniel exposuit.*

981 Virtus] *virtutis studiosi præmij loco supplicia perpetiuntur, iniquam rectitudinis mercedem. hac de re Stobæus Moral. Serm. 105.*

987 Restátque mœstus lugubrem vultum gerens] *tres m. s. & in his Moguntin. cum hoc versu etiam alium habent, quem huic præponunt*: Rigátque mœstis lugubrem vultum genis. *Eguianus m. s. hunc solum exhibet, vulgari illo relicto. quod mihi probatur. nam si* citato gradu *accurrebat, quomodo nunc restasse dicit? nisi si quantum restantem, dolor citare gradum iubebat; tantundem, ire conantem, idem dolor prohibebat betere.*

In act. IIII.

Fugerat impudicos amplexus Hippolytus, & in fugâ perierat. obitus historiam patri nunc Nuncius narrat. describitur etiam Thesei, eo audito, sensus medius inter patrem & iram. sumptus hic Actus ex Euripide in Hippolyto Coronato, cum quo vtile sit conferre, & cum Philostrato lib. 2. de imagine Hippolyti.

988 Nefandos] *non malè Eguian.* nefandi nuncium casus.

990 Non imparatum] *vt perturbatione vacemus, nullum efficacius remedium, quàm si crebro frustrationes & infortunia quæ euenire possunt, præmeditemur, vt præsentia (docet Epictet. in Enchir. cap. 7. & ibi in commentar. Simplicius) &, vt ait Horat. lib. 2. Od. 10.*

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem, benè præparatum
Pectus. *porrò vt Theseus, sic Eurydice Sophoclea casum sibi lugubrem narrari postulat, & ait se non inexpertam malorum: In* Antigone extrema. ἀλλ' ὅστις ἦν ὁ μῦθος αὖθις εἴπατε.
κακῶν γὰρ οὐκ ἄπειρος οὐσ' ἀκούσομαι.

Gero] *Moguntin.* fero. *Porrò vt hic Theseus, ita Maronianus Æneas iactat, omnia se animo mala præcepisse, & secum ante peregisse. videlicet quia (vt ait Seneca epist. 108.)* nemo non fortius ad id, cui se diu composuerat, accessit, & duris quoque, si præmeditata erant, obstitit: at contra imparatus, etiam leuissima expauit. Id agendum, ne quid nobis inopinatum sit: &, quia omnia nouitate grauiora sunt; hæc cogitatio assidua

 præsta-

præstabit, vt nulli fis malo tyro. *Idem de tranquill. vitæ cap.* 11. quicquid enim fieri potest, quasi futurum prospiciendo, malorum omnium impetus molliet; qui ad præparatos exspectantésque nihil adferunt noui: securis & beata tantum spectantibus, graues eueniunt. *Cuiuis potest accidere, quod cuiquam potest.* hoc si quis in medullas demiserit, & omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia est, si adspexerit, tanquam illis liberum & ad se iter sit: multo antè se armabit, quàm petatur. Serò animus ad periculorum patientiam post periculum instruitur. *& Consolatione ad Marciam*: Necesse est itaque magis corruamus, quòd quasi ex inopinato ferimur. Quæ multo antè præuisa sunt, languidiùs incurrunt.

990 Luctifica] *luctu plena. sic alibi*; castificâ mente. *item* terrificum. *quæ sunt ἀρχαικὰ. ita Catullus*, mentem iustificam, *&* voces clarificas, *pro claris & iustâ. possis tamen ea accipere, quasi effectum suum significantia vocabula.* 994 Hippolytus] *sic Euripides*:

Non est amplius Hippolytus. vt rem verbo eloquar.

Letho occubat] *Mogunt.* voto occubuit. *lego cũ aliis*; voto occubat.

1001 Multa secum effatus] *apud Euripidem quidem ista*:

O Iupiter, dispeream si fallam, & sons sim sceleris.
Pater, quàm nos indignè tractet, sentiat
Aliquando, seu mortui simus, seu luce fruamur superâ.

1004 Tum subitò] *sic Lugdun. melius ceteri*; cùm.

Tumuit] *Moguntinens. vt ceteri manusc.* tonuit.

1010 Saxa cum fluctu] *imitari fortasis voluit pulcherrimum illud fragmentum Attij in Argonaut. conseruatum à Cicerone 2. de Nat. Deorum; quod exhibui, in fragmentis Attij.* 1013 Terram] *Moguntinens.* terras.

1017 Quæ nouum tellus caput ostendit astris] *emendaui*; —— quæ nouum tellus caput Ostendet astris? cyclas exoritur noua? *&c. admirantium verba sunt, & quærentium, quid vndæ illæ præ se voluent? quam mare molem ex profundo euomet?*

1019 Latuere nube] *Ego nil video mutandum, consentientibus quibus vsus sum m. s. & vulgatis omnibus. ait:* Nube *illâ* latuêre numẽ Epidauri Dei; *hoc est, templum Æsculapij*; & petræ Scironides scelere nobiles. *Nec necesse est Senecam rupis meminisse, quia meminit Euripides, cùm ipse petræ Scironiæ meminerit, Euripides litoris tantum. Verba Euripidis iam olim exhibui in aduers. quorum hic sensus*: —— vt meis oculis

Adimeretur prospectus litoris Scironij,
Operuit autem Isthmum, petrámque Æsculapij.

Epidaurus *vero opidum celebre, in mari Saronico supra Corinthum (de quo Plinius li. 4. c. 5.) sacrum Æsculapio; quod ibi editus fuisset à Coronide Phlegyæ filia, ex Apolline grauidâ, & morbis omnibus illic mederi cœpisset: ab Epidauriis, ad ceteras nationes cultus manauit. Pausan. lib. 2. seu in Corinthiac.*

1020 Scironides] *de Scirone latrone, & petris scirontis nota res, ex Plutarchi Theseo, Pomponio Mela, & Notis in Claudian. Papinius* 1. *Thebaid.*

Infa-

Infames Scirone petras —— *de orthographiâ incertum. nam Græci modò per υ, modò per ει, modò per ι, scribunt.*

1021 Terra] *Isthmus Corinthius.*

1025 Spumat] *nonne melius situm versiculorum sic immutes leni traiectione?*

Qualis per alta vehitur Oceani freta,
Spumat vomitque vicibus alternis aquas,
Fluctus refundens, ore Physeter capax.

Physeter] *bellua marina prægrandis, ex balænarum genere, ore maximo, dentibus serratis, columnæ modo se attollens, & ex alto velis nauiũ diluuiem quandam infundens, earumq; alueos quandoque deprimens. eructat, non ore, sed fistulis quibusdam in vertice prope oculos positis. quare versus Senecæ sic interpungi debet*; Fluctus refundens, ore Phys. cap. *Nec enim credendum, erasse Senecam hominem Turdetanum, cùm in eo mari frequens sit piscis, teste Strabone lib. 3. vbi eum describit, & à flando vult denominatum. quia cùm fluctus efflat, speciem quandam nubis in columnæ formam effigiatæ spectantibus præbet. Ab Orcâ distinguitur, quia longior Physeter, & dorsuali spinâ caret. Oppianus lib.* 1. *Halieut.* φύσαλον *nuncupat. vide Arrianum lib. rerum Indicarum, qui de Physetere est intelligendus cùm scribit*: ὅτι κήτεα ταῦτα φερόμενα κατὰ τὸν πόντον ἀναφυσᾷ ἐς τὸ ἄνω τὸ ὕδωρ. cete esse quæ in mari volutantia aquam sursum efflent. *Ælianum lib. 9. de histor. Animal. Plinium lib. 9. cap. 4. Solinum in Polyh. Wottonum lib. 8. de Differ. animal. & Rondeletium lib.* 16. *de Piscibus.*

1028 Inuexit] *ergo venilia monstrum in litus eiecit, non autem salaciâ recedente destitutum aquis, neque vi suâ fluctus scidit.*

1030 In terras] *Moguntin.* in terrâ.

1036 Et quem feri] *mixtus illi color terrestris tauri, & vituli marini.*

1042 Succo] *sic Moguntin. Herbipol. Veneti, Basilien. Lipsien. Sed credo Lugdunens. qui*; fuco. *fuit enim sic initio scriptum, inde vitiosè quidam*; fucco. *mox alij*; succo.

1043 Vltima in monstrum coit facies] *totius corporis forma in monstrum desinit. Notum ex Nonio, faciẽ totius corporis formam designare. Pacuuius Nyptr.* facie procerâ virum. *apud Plautum Pœnulo, quidam interrogatus, Nutrix quâ facie foret, respondet*: staturâ non magnâ, corpore aquilo. *& Sallust. histor. lib.* 2. Sardiniam dixit esse facie vestigij humani. *hoc est, formâ. Porrò cod. Eguian. continet*; vltima in tergũ coit facies.

1046 Pristis] *ingens in Indico mari bellua, pilosa, parit animal. Plinius lib. 9. cap. 4. &* 13. *Secundùm quosdam etiam* serra *Latinè, vulgò* Niuella, *vel* Caldero, *vel* Malthe: *quod vltimum nomen Suidas nouit*: πρίστις εἶδος κήτους θαλασσίου. ἣ λεγουμένη μάλθη. ὅ καὶ δυσανταγώνιστόν ἐστι. Pristen genus esse ceti marini, inexpugnabile, quod Malthe dicitur. *Queri solet, quomodo scribendum. Nam in Sidonij libris modò*; pristis, *modò* pistrix. *de Tritone*: —— iamque suam parenti pistre flagellat.

at alibi: Pristigeno quæ concha vehit Tritone Cytheron. *In Virgilij codicibus vtrumque inuenias, vt & hoc loco apud Senecam, vbi quinque m. s.*

habent

habent; piſtrix, *vt & veteres excuſi: recentiores* priſtis. *Pedo Albinouanus*, piſtres *vocat, niſi legendum* priſtes. *Dan. Caiet. hic cenſet, pro ferâ* piſtrix, *pro naui*; piſtris *ſcribendum. Ego hoc diſcrimen non admitto. Seruius libro* 5. *Æneid. ſcribit* priſtem *à ſectione dictum. ſanè Græcus* πρίειν *ſecare,* πρίσις *ſectio,* πρίστις *ſector. Et hoc animal conſtanter in Græcorum libris, Athenæi, Polycharmi, Epicharmi, Ariſtotelis, Polybij, Æliani, Oppiani, Euſtathij, Suidæ,* πρίστης, *&* πρήστις: *quod Quadrigarij apud Nonium, Valerij Flacci, & Plinij codicibus confirmatur. Quare exiſtimo Latinè huic feræ non niſi* priſtis *vel* piſtricis *nomen conuenire. ſanè, vt dixi, hoc loco, quinque ſcripti libri continent*; piſtrix, *& Feſti, Ciceronis, Auſonij, Arnobij, Annæi Flori, & Auſonij codicibus aſtruitur. & Gloſſ. Græcolat.* κητὶς Piſtrix de belua. *habet. Latino-Græcum verò*; Piſtrix κῆτος, *καὶ ἀρτοποιός. cur ergo apud Feſtum non poſſit legi*; piſtricem, *cunctis libris ſuffragantibus? vide de hoc piſce Wottonum d. cap.* 195. *& Rondeletium lib.* 16. *de piſcibus. De poculo verò eiuſdem nominis Athenæum lib.* II. *cap.* II. *& cap.* 15.

Aut reddit] *ſincerum, ne dubita. ſed Moguntin.* frangit.

1050 Diſceſſit] *in nonnullis antiq. libris* diffugit.

1051 Solus immunis] *illuſtrantur hæc omnia Ouidiano loco, vnde ſumta.* 15. *Metamorph. vbi Hippolytus ipſe ſic narrat*:

Cùm mare ſurrexit, cumulúſque immanis aquarum
In montis ſpeciem curuari, & creſcere viſus,
Et dare mugitus ſummóque cacumine findi:
Corniger hinc taurus ruptis expellitur vndis,
Pectoribúſque tenus molles erectus in auras,
Naribus & patulo partem maris euomit ore.
Corda pauent comitum: mihi mens interrita manſit,
Exiliis contenta ſuis. tum colla feroces
Ad freta conuertunt, erectíſque auribus horrent
Quadrupedes, monſtríque metu turbantur, & altis
Præcipitant currum ſcopulis. ego ducere vanâ
Frena manu, ſpumis albentibus oblita, luctor,
Et retrò lentas tendo reſupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies ſuperaſſet equorum,
Ni rota, perpetuum quæ circumuertitur axem,
Stipitis occurſu fracta ac diſiecta fuiſſet.
Excutior curru; loríſque tenentibus artus,
Viſcera viua trahi, neruos in ſtirpe teneri,
Membra rapi partim, partim*reprenſa teneri,
Oſſa grauem dare fracta ſonum, feſſamque videres
Exhalare animam; nullásque in corpore partes
Noſcere quas poſſes. vnúmque erat omnia vulnus.

*Fortè, deprenſa.

1057 Seque] *Pintianus lib.* ſeſe. *at Moguntin.* Seque præcipitans ſatis Proluſit iræ. *Nec minus placet, quàm*; prælusit.

1060 Toruuſque currus] *ſic legebatur olim in omnibus excuſis. ſed quia* moles,

moles, *præceſſit, videns ego Solæ cum monui in aduerſar. legendum vel ex membran.* & torua, *vel ex coniecturâ*; taurúſque. *Moguntin. m.ſ. quemadmodũ & alij quattuor*; & torua. *quod cur non placeat? cur nos ad coniecturas?*

1070 At ille qualis] *Euripides in Hippolyto:*

Et dominus, vt qui iam multo tractandi equos
Vſu tritus erat; habenas corripit
Retentárque; ratem ſeu vir nauticus
Loris; corpora enitens retrò.

de aurigandi arte elegantes ſunt Homerici verſus Iliad. Ψ. *commendati Platoni in Ione.*

1073 Torto] *quidam libri*; certo. *non placet.*

1071 Currus] *Euripides quadrigam fuiſſe tradit. quomodo ergo Philoſtrato credemus? qui, in Amphiarai imagine, negat Heroum tempore quadrigam in vſu fuiſſe, præterquam ſoli Hectori. quomodo Dionyſio? qui li.* 7. *ſcribit Heroibus ſemper bigam vel trigam placuiſſe. Scio Homerum Achilli tres equos tribuere Iliad.* XVI. *ſed alium poëtam quattuor; qui vidit*; Hectorem curru quadriiugo raptarier.

1082 In lora] *Ouid.* ——— loríſque tenentibus artus. *Impreſſi variant. Lugdunenſ. & plerique vett.* Præceps in ora gnatus. *alij*; In lora præceps fuſus. *Moguntin. ſcript.* In lora fuſus implic. cadens. *hanc Hippolyti necẽ, ex noſtro tempori vicinis poëtis ſuauiter Baltaſſar Caſtilio eleg.* 2.

1088 Indignans] *m.ſ. meus in contextu*; agnoſcẽs. *ſed in marg.* indignãs.

1095 Ambuſta.] *Moguntinenſ.* aduſta. *malè.*

1090 Eiecto] *ſic rectè manuſc. & excuſi ferè omnes. hoc eſt, exſtante, prominente extra ſolum.*

1099 Dominúmque rumpunt] *premi, non opprimi virtus poteſt; ad tempus, non ſemper innocentia vexari. hic ipſe tam miſerè diſcerptus Hippolytus, poſt obitum diuinos honores conſecutus. ſcribit Pauſan. in Corinthiac. primum huic heroi Diomedem rem diuinam feciſſe, lucumq; ei cum delubro, & priſci operis ſimulacro dicaſſe: apud Trœzenios ſolitum eidem ſacerdotem anniuerſaria ſacra facere, & virgines abſciſſum ante nuptias capillũ offerre: nec diſtractum ab equis, ſed in cælum tranſlatum, aurigæ ſidus eſſe. Sunt qui à Dianâ vel Æſculapio ſuſcitatum, in Aricinum nemus migraſſe, & Virbium dictum velint, vt Ouid.* 14. *Metam. & Faſt.* 3. *Hygin. in fabulis, & Plutarch. in Parallel. Staphylus etiam in Arcadic. ab Aeſculapio curatum, & propterea ſanitatis auctorem à Ioue fulminatum prodidit; ſed repugnant Parrhaſius, Phylarchus, Teleſarchus, & alij, apud Sextum Empyricum contra Mathemat. cap.* 16. *Gloſſæ vett. in Iuuenalem dicunt Virbium vocatum, quia bis in vitam reuocatus.*

1100 Acutis aſperi vepres rubis] *non commutem cum Moguntino, qui*; acuti aſperis vepres rubi.

1108 Formæ] εἶδος, *Cicero & alij formam, ſpeciem, figuram: quæ non tam in cutis colore, aut ſolo vultu, vt quidam putant, quàm in appoſitâ ſtaturâ ad dignitatem, & in aptâ atque decorâ membrorum compoſitione, & conformatione*

matione lineamentorum posita. Qua de re sic iudicant philosophi. pulcrum tunc dici aliquem (vtar verbis Daniel. Barbari, X I. Comment. in Porphyr.) cùm partium ordine cõgruo, & debitis earum interuallis corpus habet distinctum, quodq; aptâ magnitudine constat, & vbique decenti colore, tractisq; decentibus lineamentis conformatur. nam cùm membra situm obtinent naturalem, suoq; loco sunt aures, oculi, nares, pariq; interstitio singula collocantur, & modus accedit; qui debitâ proportione seruatâ, magnitudinem conuenienter disponat: tunc pulcritudo inest, in quo hæc omnia reperiuntur. tres nasi in longum dispositi facies longitudinem protrahunt: vtriusque auris semicirculi coniuncti, circularem oris hiatum implent: similis est superciliorum ratio. parverò labij, nasi, auris q; magnitudo. gemini orbes oculorum vni sunt pares oris hiatui. octo capita totius corporis protensionem complent; latitudinemq; parem in latus brachiorum extensio facit. His oculorum splendor, partium ordo, linearum tractus, & color aptus accedat. Hæc illa species est præstantissima corporis, quam apud Athenæum & Stobæum serm. de pulchritudine Euripides, Aristoteles, & Isocrates, &, de Saule agens, Theodorus Prodromus imperio dignam censuerunt. rectè, si animi pulchritudo coniuncta. sin: quid illa nisi putredo, vermium esca, inferni pabulum? cui ista corporis pulcritudo inest, curet animũ corpori æquare; cui deest, animi ornamẽtis studeat sese exornare. 1111 Funeri confertur] *elegans metaphora, à stipis vel tributi collatione.* 1112 Quanto] *Aeschylus:*

Potens est sanguinis coniunctio, aut familiaris congressio.

IN CHORVM.

De instabilitate fortunæ, securitate priuatorum, regum periculis disserit: breuiter Hippolytum luget, & viam struit ad Phædræ necem.

1121 Minus in paruis] *prosequitur hæc latius Agamem. Chor. 1. vbi nonnulla dicam. Claudianus in Epigramm.*

In breuibus nunquam sese probat Æolus vndis:
Nec capit angustus Boreæ certamina collis:
Alpes ille quatit, Rhodopeïa culmina quassat.
Incubuit nunquam cælestis flamma salictis:
Nec parui frutices iram meruêre tonantis,
Ingentes quercus, annosas fulminat ornos.

Statius lib. 2. siluar. in Lucani Genethliaco:

O nunquam data festa longa summis!
Cur plus ardua casibus petuntur?
Cur, sæuâ vice, magna non senescunt?

Mecænas, in Prometheo:

Ipsa enim altitudo attonat
Summa. *hoc est, ipso Senecâ interprete, attonita habet summa. sic Hispani vsurpant*; atruenar.

1122 Leuiúsque ferit leuiora] *sæpenumerò apud Tacitum auctoritate & exemplis hoc inuenias comprobari.*

1124 Præ-

1124 Præbet somnos] *Herbipolens. & Veneti*, Præbetque somn. *tunc versus deberet diuidi in duos, monometros. sanè Moguntin.* præbetq. senos.

1125 Duros] *malè Eguian.* diros. *rectè Moguntinens. auctior*; Euros excipiunt, excip. Notos.

1129 Humida vallis] *solent enim valles decurrentibus in eas aquis montanis esse humidæ. Acron & Seruius*, humidum (*aiunt*) *quod extrinsecus madet, vt lapides pluuiâ consperſi*: vuidum, *quod intrinsecus humorem continet, vt vestes; quas propterea* vuidas, *Plautus & Horatius*, vuescere, *Lucretius dixit. addit Acron*, madidum *esse, quod extrinsecus vdum. ego scio vuida quoque madida vocari, & frequentius* vdum, vuidum, humidum, madidum *pro iisdem capi. nec mirum, cùm, vel Aristotele teste, humidi plura genera, & in his vuidum.* φανερὸν, ὅτι τὸ μὲν διερὸν ἔστι τοῦ ὑγροῦ. manifestum est, hudorem humoris esse. *& postea:* ὑγρὸν μὲν γάρ ἐστι, τὸ ἔχον οἰκείαν ὑγρότητα ἐν τῷ βάθει. humor enim est qui in imâ parte propriam humiditatem rei tuetur. *ait Aristot. lib. 2. de generat. cap. 2.*

1135 Plebeia domus] *omnes m. s. auctiores hoc loco, ita:*

Humilis tecti plebeia domus.
Circa regna sonat,
Volat ambiguis mobilis alis, *&c.*

& sic plerique impressi, nisi quod, hi; tonat, *pro*, sonat, *melius. vt appareat N. hæc interpolasse, dum rescripsit*: Plebeia domus, volat ambiguis
Mobilis alis hora, nec vlli, *&c.*

1137 Nec vlli] *Varronis loco, ex parte ego, ex parte alij medicinã, hoc modo:*

Fortuna nulli currum missum à carcere intimo
Labi, inoffensum per æquor, candidum ad calcem finit.

1141 Morte] *Eguian.* nocte.

1148 Casta] *Pallas. non, vt olim scripsi inaduertenter, Diana.*

IN ACT. V.

Occidit se ipsam Phædra, & Theseo fraudem suam, filij innocentiam aperit. mæstus pater, filij artus componit, eiq; iusta rogumq; parat; impiam nouercam in terram, sine pompâ, defodi imperat.

1162 Amore] *nunc mei. malè Mogunt.* timore.

Odio] *Antiopes, olim cùm illam gladio traiecisti.*

1164 Scinis] *iungi solent, Scinis & Procrustes & Minotaurus. Ouidius in epist. Phillidis:*

Cùm fuerit lectus Sciron, toruusque Procrustes
Et Scinis, & tauri mistáque forma viri.

de his latronibus, vide Plutarch. in Theseo, & Notas in Claudianum.

Cressius] *Minotaurus.*

1165 Dædalea claustra] *Labyrinthum, opus Dædali; à quo res omnis affabre facta*, Dædala, *vel* Dædalea.

1173 Animáque memet] *Moguntin.* animáque Fedram. *lego*, Phædram, *vt amicus Lipsius, cuius coniecturam apertè, vt vides, confirmat ille codex scriptus. sed tamen, vnde illud?* memet. *puto glossulam.*

1177 Ab-

1177 Abſciſſam comã] *ſic inf. Troad. 805. Andromache filiolo morituro.*

——— oſcula & fletus puer
Laceróſque crines excipe ——— *Item:*
——— ſume nunc iterum comas,
Et ſume lacrymas, quicquid è miſero viri
Funere relictum eſt ——— *& paulo antè chorus:*
——— ſoluimus omnes
Lacerum multo funere crinem.

Moris fuit eorum, quibus cum aliqua neceſſitudo, funera honorare vel abſciſſâ, vel euulsâ comâ. euulſæ exemplum, in Troade: hic abſciſſæ. In illo, apud Ciceronem Tuſculan. 3.

Turneb. li. 19. aduerſ. c. 5.

Scindens dolore identidem intonſam comam,

agi de euulsâ, volunt ex verbis ſequentibus Tullij: facetum illud Bionis, perinde ſtultiſſimum Regem in luctu ſibi capillum euellere, quaſi caluitio mœror leuaretur. *idem docent Euſtathius ad verſ. 46. Iliad. ψ'. & Q. Smyrnæus lib. 3.* Detonſæ comæ *exemplum eſt Theſſalorum, qui cum ſuâ coma equorum quoque iubas totonderunt, apud Plutarchum in Pelopidâ. vt plurimum poëtæ hac in re verbis iſtis promiſcuè vtuntur ſine delectu: quod videre eſt apud eos qui moris meminerunt, videlicet Homerus Odyſſ. δ'. Euripides in Iphig. Tauricâ, Oreſte, Troadibus, Alceſtide (vbi etiam equorum iubæ tondentur, vt liqueat hoc Theſſalis in vſu fuiſſe) Sophocles in Lorario Aiace, & Electrâ, Propertius lib. 1. eleg. 17. Ouidius lib. 13. Metamorph. & lib. 3. Triſt. eleg. 3. denique Lucilius, cùm ſcripſit:*

——— mercede quæ
Conductæ flent alieno in funere præficæ,
Multo & capillos ſcindunt, & clamant magis.

Iſte, meâ ſententiâ, tonſus ille lugubris apud Attium, Amphitrume;

Sed quænam hæc eſt mulier, funeſtâ veſte, tonſu lugubri.

Officium idem in puerorum funeribus, ex laudatis Andromachæ verbis colligitur, & Ouidianâ Canace; quæ de puero, quo die natus, à feris diſcerpto:

Non mihi te licuit lacrymis perfundere iuſtis,
In tua nec tonſas ferre ſepulcra comas.

Ponebant vt plurimum comam pater & mater, vt 12. Thebaid. Statij Creon Menœceo filio crinem deſtruit; & lib. 6. cum matre Eurydice, & nutrice Hypſipile, pater Lycurgus Archemoro:

At genitor ſceptríque decus, cultúſque tonantis
Iniicit ipſe rogis, tergóque & pectore fuſam
Cæſariem ferro minuit, ſectíſque iacentis
Obnubit tenuia ora comis ——— *vnde diſcamus præterea faciem defuncti ſectâ comâ tegi conſueuiſſe; ſed & ipſum quandoque corpus operiebatur, vt apud Homerum Odyſſ. δ'. & Philoſtratum in imagine Hippolyti. ſic intellige illud Ouidij 3. Metamorph.*

——— fratri impoſuere capillos Sectos ———

1182 Vindicati] *Theſei, ſed Eguianus, Herb. & vet. Veneti;* vindicato. *mihi*

mihi neutrum placet. quomodo enim Phædra ſancta? aliquid latere video, quod quid ſit non video. niſi ſancta *per ἀντίφρασιν.*

1184 Sedamen] *ex manuſc. & vett. impreſſ. omnibus repoſui;* ſolamen. *mallem etiam ex iiſdem hunc verſ. præcedenti præponi.*

1192 Mucrone pectus impium iuſto patet] *Mogun.* imperium iuſto. *coniicio legendum;* peruium iuſto. *porrò* mucrone *pro* mucroni, *more veterum, Latinum caſum, pro dandi ponentium.*

1193 Viro] *poſt hunc verſum in meo manuſc. habetur iſte:*

Nulla latus comitante quid dubitas dedit. *ſed aſcriptum in margine:* hoc carmen in originali cõmentato non inuenitur. *ex quo originali poſtea omiſſum. hulcus fortè aliquod latet incognitum mihi. nam vnde verſus ille crepſerit, neſcio, & cõſtat ſine illo ſentẽtia. ideo non duxi edendum.*

1196 Auerni] *pallidum ab effectu vocat. Nam lacus eſt Campaniæ propter tetrum odorem crediti limen inferorũ. dictum tradit Lucret. li. 6. quia ſit contrarius volucribus. quod & Izacius in Lycophron. probat. nam Græcis ἄορνος. præter cycnos nullæ in eo audent lauari, quòd omnes emoriantur, vel tantum ſuperuolantes. tantâ eſt grauolentiâ, auctore Ariſtotele de admirand. audition. nu. 89. Virgilio, Strabone lib. 6. & aliis. Plinius ſimilem eſſe ſcribit in Epiro: ſed noſter hic nobilior, Baiis contiguus intra Lucrinum ſinum. quondam Styga vocatum rectè colligitur ex Silio lib. 12.*

Ille, olim populis dictum Styga, nomine verſo,
Stagna inter celebrem nunc mitia monſtrat Auernum.

plura pete ab Euſtathio, in Odyſſ. κ'. locum illum ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα.

Tænarij ſpecus] *Apollonij Schol. lib. 1. ex Pherecyde ἐν τῇ θ. ſcribit Elatum Icari filium duxiſſe Erimedam Damaſicli filiã, & ex eâ genuiſſe Tænarum, à quo dicatur Tænarus, vrbs, promontoriũ & palus: ſed poſtea addit ταίναρον promontoriũ Laconiæ à Tænaro Neptuni filio nuncupatũ. Valer. Argon. lib. 1. Tænarum vocat* ſemper patentẽ, *ſcilicet vmbris deſcendentibus. Lucanus lib. 9.* apertã Tænaron vmbris. *nam hic creditur Ditis eſſe ianua. ſitum, ceteraq; eò ſpectantia fuſiùs reliquis deſcribit Papinius lib. 2. Thebaid.*

Eſt locus Inachiæ dixerunt Tænara gentes,
Quâ formidatum Maleæ ſpumantis in auras
It caput, & nullos admittit culmine viſus.
Stat ſublimis apex, ventóſque imbréſq. ſerenus
Deſpicit, & tantum feſſis inſiditur aſtris.

Et poſtea: Interiore ſinu frangentia litora curuat
Tænarus, expoſitos non audens ſcandere fluctus:
Illic Ægæo Neptunus gurgite feſſos
In portum deducit equos; prior haurit *habenas
Vngula. poſtremi ſoluuntur in æquora piſces.
Hoc (vt fama) loco pallentes deuius vmbras
Trames agit, nigríque Iouis vacua atria ditat
Mortibus. Arcadij perhibent ſi vera coloni;
Stridor ibi, & gemitus pœnarum, atroque tumultu

*Omni. leg. har...

 Feruet

Feruet ager. sæpe Eumenidum vocésque manúsque
In medium sonuere diem, lethique triformis
Ianitor agricolas campis auditus abegit.

describitur etiam eleganter à Senecâ in Herc. Fur. à ver. 661. quo loco plura.

1197 Vnda miseris grata Lethes] *Lethe fluuius inferorum, cuius potus vmbris præteritarum rerũ obliuionem inducere putabatur. ideo miseris grata. confictũ id quia mortui plurimarum rerũ obliuiscuntur, de quo nos alibi. Est & Lethes seu Lethe fluuius Hispaniæ Straboni ac aliis, à quibus etiam Limius & Limæa videtur dici: Sallustius, & Mela, & Plinius*, fluuiũ Obliuionis *vocant. Epitoma Liuij*, Obliuionem. *de eo Silius lib.* 1.

——— lucentes voluit arenas
Infernæ populis, referens obliuia Lethes.

Placet Medinæ cõiectura eum esse, qui hodie Guadallete. *Mauris enim* Guadal *flumen. vt* Guadalquiuir *flumen ingens.* Guadiana *pro* Guadalana, *flumen Anæ. propter hoc flumen Pluto apud Claudianum, inquit:*

——— sunt altera Lethes Flumina ——— *nam alterũ de duobus. Hispanũ, vt Latini, sic & Græci quidã in patrio casu*, τῆς Λήθης *amnem, vt Strabo; alij vsurpant in recto*, ὁ Λήθης, *vt Appianus. ab Hispanis ante inundationem Arabicæ illuuiei*, Lethe, *dicebatur.* Torpentes lacus] *Cocytus. de quo Herc. Fur. ver. 686.* 1203 Noua nece] *nam (vt ait Petronius) natum votis interfecerat absentem; in solo, monstrum sali; aurigam, equi proprij. porrò in carmine præced. Moguntin.* accensor, *pro;* assensor.

1205 Vindex] *Moguntinens.* Iudex. *idem*; verum nefas.

1208 Ad cælũ] *placet vet. Venet. & Herb. lectio* in cælũ, *si tamen initio carminis*, ad *pro*, in. *scilicet:* Ad hoc redimus. patuit in cælum via.

1211 Vt concremarem] *iam sæpius monui, veteres cadauera vel melle condire, vel concremare consueuisse. Lucretius lib.* 3.

Ignibus, impositum calidis torrescere flammis,
Aut in melle situm suffocari ———

1213 Alcide] *dederat Herculi petenti Theseum reducendũ Pluto, vt narrat Theseus Herc. Fur. act. 3. de quo intelligendum quod Aristides scripsit, Orat. in Mineruam, Mineruæ auxilio quendã ab Hercule ex inferis reductũ.*

1215 Effera] *frequens nostro coaceruatio epithetorũ, in exaggerationibus. malè hîc nonnulli lib.* efferar. 1224 Et ceruicibus] *mallem, si libri astruerent*, vt ceruicibus. *sic enim artius cuncta necterentur.*

1227 Alluens] *sic o.v.l. Lugdun.* abluens. 1235 Casti] *non, vt olim, adulterij caussâ.* 1247 En patrio] *sic primi, ni fallor, Basileens. cùm prius non malè haberetur*; en patris. 1268 En hæc suprema vota] *Mogunt.* dona. *rectiùs.* 1274 Acquirite] *suspicor expulsum à sciolis vocabulum vetus, probum, laudatum*; anquirite: *quod significat diligenter, & omnibus excussis quærere. est quidem vt plurimum iudiciale verbum Liuio & ceteris historicis, oratoribus, legislatoribus: sed tamen ad alia etiam vtuntur Lucretius, Sallustius, Cicero. Vide Gifanij Collectanea Lucretiana.*

Istã] *Mog.* Fedrã. *corruptè puto & ex glossa. aptior indignãti vulgata lectio.*

Terra

Terra defossam premat] *iampridem multa dixeram in Aduers. de hoc more Græcorum, Romanorumq́; edidit eadem aliaq́, nonnullis annis postea B. Brissonius V. C. lib. 1. Formul. cùm videlicet eosdẽ, quos ego, scriptores legisset: ego quoq; nonnulla postmodum reperi apud varios, quæ hîc exhibebo ex ipsis auctoribus accepta. nam, etsi eadẽ ex parte alij, cur vetemur ex communi riuo in peculiares incilias aquam deducere? non nouum id, nec vituperatione dignum, sed frequentarium & inconspretũ. In agro Veronensi hæc inscriptio:*

Functa iaces hîc, sed viuis viuésque Secundo
Lella tuo. debent nec benefacta mori.
Te Tellus, sanctósque precor pro coniuge Manes,
Vos ite ô placidi, tu leuis ossa tege.

Item:

Opto, si qua fides remanet telluris amicæ,
Sit tibi perpetuo terra leuis tumulo.

Tibullus eleg. vlt. lib. 2.

Parce, per immatura tuæ precor ossa sororis.
Sic bene sub * tenerâ parua quiescat humo. * Hic est, lect.

Propertius lib. 1. eleg. 17.

Illa meum extremo clamasset puluere nomen,
Vt mihi non vllo pondere terra foret

Ouidius in Epist. Didus:

Et senis Anchisæ molliter ossa cubent.

Ausonius Burdegalensis:

Vos leuis cespes tegat, & sepulcri,
Tecta defendant cineres opertos.

hæc cui benè: contra cui malè precabantur, terram grauẽ, pondus tumuli onerosum, vt ex Tertulliano lib. de testimonio animæ cap. 4. colligitur, ait: Terram grauem imprecaris, & cineri penes inferos tormentum, *&c. vt videlicet sic depressa anima non nisi laboriosè euolaret: vel forte ex Stoicorum delirio, quos Seneca refert credidisse animam hominis magno quopiam pondere extriti, præcluso exitu, perire & statim dispergi. quod refellit epist. 58. sub finem. hanc consuetudinem confirmat hîc Seneca. & Tibullus lib. 1.*

Iam tua qui Venerem docuisti Vendere primus,
Quisquis es, infelix vrgeat ossa lapis.

Callimachus, sibi, si quid improbum laudarit, terram non leuem imprecatur:

——— μήτε σὺ κούφη
Γῆ γένοιο ——— *hâc eadem de causâ extremâ Troade cadet Polyxena, vt Achilli grauem factura terram. Meminit olim huius moris Britannicus in Iuuenal. Sat. 10. Et fortassis propterea non lapidibus, lignis, aut cespitibus, quos repererant insepultos, contegebant; sed Græci quidem ter puluerem inijciebant, teste Eustathio; Romani verò, Varrone auctore, leuẽ terræ glebam. Vide Muretum lib. 10. var. lect. cap. 19. Lambinum ad Horatij lib. 1. Od. 28. Lud. Guicciardum lib. 1. & 2. de Funerib. Hæc in Hippolytum.*

COM-

COMMENT. IN HERCVLEM FVRENTEM.

ARGVMENTVM.

QVERITVR Iuno multiuoli Iouis furta, & pellices enumerat, earumq; liberos, in Herculem tamen potissimùm inuehitur, auctum recenti gloriâ victis inferis; Acheronta mouet, & furorem Argos reuerso Herculi immittit. Absente Hercule Lycus exsul Thebanus, vrbe occupatâ, Creonte Rege ac filiis necatis, confugientem ad aras Megaram Herculis vxorem, ni sibi nubat, flammis cremare minatur. Superuenit Hercules, & debitâ Lycum sociosque cæde vlciscitur. deinde sacrificaturus, vertitur in insaniam; propriam vxorem, atque filios interficit. recedente denique vesaniâ, & miseriâ suâ cognitâ, vitæ manum inferre suæ statuit: sed euictus Amphitruonis precibus atque lacrymis, ignoscit sibi, & cum Theseo Athenas pergit. confer cum Philostrato in Imaginibus & Moschi Megarâ.

IN ACT. I.

EVNGITVR *Iuno Prologi vicem, & seipsam incitat ad vindictam ab Hercule, de mentis statu deturbato, exigendam.*

2 Iouem] *Tres Ioues numerat Clemens Alexand. in* προτρεπτ. *vnum Arcadem, Aetheris filium; alium quoque Arcadem, tertium Cretensem, ambos Saturni filios. Hunc vltimum Arnob. lib. 4. Cæli F. facit: Eusebius lib. 2. Præparat. Euang. cap. 4. eundem tradit, quòd plurimum robore corporis & animi viribus valeret, & in alios multa iustitiæ exempla ederet, vitámque humanam in multis iuuaret, postquam exuit hominem, Iouem vocatum, & pro Deo cultum.*

3 Templa-ætheris] *templum veteres, pro quouis tractu, & quauis hominum Deorúmve habitatione, posuerunt. Varro id docet initio lib. 6. de ling. Lat.* Templum dicitur tribus modis; ab naturâ, ab auspicio, ab similitudine. Naturâ in cælo, ab auspicio in terra, ab similitudine sub terrâ. In cælo templum dicitur;

O magna templa cælitum
Commixta stellis splendidis.

Item: Vnus erit quem tu tolles in cærula cæli
Templa ——

In

In terrâ, vt in Peribœa:

Scrupea saxa Bacchi templa propè aggreditur.

Sub terrâ, vt in Andromachâ.

Acherusia, templa alta Orci, saluete infera.

Et subdit Varro: quaquâ intuerant oculi, à tuendo templum primò dictum: quocircâ cælum, quâ tuimur, dictum templum. *Sic Ennius.*

Contremuit templum magnum Iouis altitonantis.

Idem: Quanquam multa manus ad cæli cærula templa
Tendebam lacrymans ——

& lib. 6. Fumida iam cæli scintillare omnia templa

Septimius Hymno in Ianum:

Iane pater, Iane tuens, diue biceps, biformis,
O cate rerum sator, ô principium Deorum;
Stridula cui limina, cui cardinei tumultus,
Cui reserata mugiunt aurea templa mundi.

sic enim Victorinus citat: quamuis Terentianus legerit, aurea claustra. *Drepanius Florus Psal. 27.*

Dum templa cæli ad ardua
Elata tollo brachia.

Varro, Bimarco: Tunc repentè cælitum altum tonitribus templum tonescit. *Ennius Palatium vocauit. sic enim de Epicuro Cicero 2. de Nat. Deorum:* Qui cùm palato quid sit optimum iudicat, cæli palatium (vt ait Ennius) non suspexit.

4 Pellicibus] *rectè:* locum dedi pellicibus. *nam pellex à pellendo, quòd iustam coniugem thalamis pellat.*

5 Tenent] *idem conqueritur Iuno apud Ouid. lib. 2. Metamorph.*

Quæritis, æthereis quare regina Deorum
Sedibus, hîc adsim? pro me tenet altera cælum.

Spurios & mœchas Iouis magno numero enumerant D. Iustinus Martyr Apologia 2. S. Theophilus Antiochenus lib. 2. ad Autolycum, Arnobius lib. contra gent. 4. & 5. Eusebius lib. 2. præparat. Euang. cap. 4.

6 Arctos] *hic pro vrsæ sidere, non pro circulo Arctico, vt sumunt Homerus, Heraclitus, & alij nonnunquam. Vide Strabon. lib. 1. De Callisto seu Vrsâ multa Higyn. li. 2. astronom. vide inf. Herc. Oet. versiculo 1583.*

7 Sidus] *rectè. quia vrsa, non stella, sed plurium stellarum conglobatio est.*

8 Quâ tepente vere laxatur dies] *oritur enim Taurus cum Sole, mense Aprili, quo tempore iam dies aliquanto longiores, clariores, & tepidiores. dictus enim Aprilis ab aperiendo. Virgilius 1. Georg.*

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus ——

Laxatur] *aperitur.* 9 Vector Europæ] *adductos à me Getulici versus. N. laudabiliter sic castigauit:*

Non illic Aries verno ferit aëra cornu,
Gnossia nec Geminos præcedunt cornua Tauri,

Sicca Lycaonius resupinat plostra Bootes. *vide Oedip. chor. 3.*

11 Atlantides] *vide sup. Medeæ ver. 312.*

12 Fera coma hinc] *quidam m. s.* Fera minax. *vnde feliciter Critici;* ferro minax. Hinc] *opponitur*, τὸ hinc; *quod versu sexto. Orion enim Austrinum signum, aduersum Vrsæ, vt volunt Aratus & Theon. iccirco Manilius:* Arctos & Orion aduersis frontibus ibant.

Exterret Orion] *etiam quia sidus terribiliter micans, & ex horridis sideribus, vt vocant. Plinius lib. 18. cap. 28.* Deos] *sidera Deos vocat, more antiquorum, de quo alibi. Exterret autem Orion sidera, non omnia, sed Pleiades; quas cùm matrem illarum insequeretur, simul in fugam compulit, vnam quoque illarum Meropen violauit. auctores Q. Smyrnæus lib. 5. Athenæus lib. 11. & Scholiastes Apollonij in lib. 3.* Orion, *Latinè* Iugula. *de Pleiadibus sic Hesiodus:*

Quod si te nauigationis periculosæ desiderium cœperit;
Quando vtique Pleïades, robur validum Orionis
Fugientes, occiderint in obscurum pontum:
Tunc certè variorum ventorum stridunt flamina,
Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto.

13 Aureus] *pulcher. apud nescio quem:*

Musa dic mihi opera planè aureæ Veneris.

Mimnermus: Quomodo mî quicquam iucundum sine aurea Venere? *Vtuntur eodem epitheto Hesiodus & Homerus; quem D. Iustinus Martyr in exhortat. sic Venerem vult vocasse; quod in Ægypto templum & agrum esse sciret* Aureæ Veneri *dicatum.*

14 Signa clara Tyndaridæ] *Castor & Pollux Iouis & Ledæ filij. hodie vocamus S. Hermetem. sed fulgor potius, quàm stella. Nam verum est quod prodidit olim Xenophanes apud Stobæũ in eclog. physic., Dioscoros non astra, sed nubeculas seu exhalationes quasdam esse, ex motu quodam interfulgentes. noster poëtas sequitur, inter quos Mercurius Trismegistus, in Cratere;*

ναῦσίτ' ἐν ὠκυπόροισι διὸς κούρων ἐπιφάνεια.

quædam Theuetus Cosmographiæ lib. 7. cap. 10. Addam quiddam non multis notum. Hispani hunc fulgorem S. Telmum *vocant. Vnde? quia S. Telmus, Dominicani ordinis lumen, miræ sanctitatis, plurimis olim nauigantibus post obitum auxilio fuisse creditur: eius vitam sat benè, Latinè & Hispanicè manuscriptam legi quondam in Legione seu Lugduno Galæciæ, in collegio Societatis* IESV, *à fundatore eiusdem collegij, & vrbis Legionensis Episcopo, Ioanne de Sancto Æmiliano, vltimus tabulis relictam. De Tindaridis verè Homerus cecinit, vtrumque Spartæ sepultum; licet alij solùm Castorem putent. consule Clementem Alex. in Protrept. Nec est quod culpetur Seneca, quoniam hoc tempore nondum Castores moriui, vt patet ex Theocrito εἰδ'. 23. Apollodoro lib. 3. Clemente Alex. lib. 1. Stromat. & Ouid. lib. 5. Fastor. Defenditur enim noster Anachronismi beneficio. sic Statius 2. Thebaid. mensæ Thyestæa, diu priùs, meminit. sic Sallustius lib. 1. montis sacri & Auentini, vt notat Diomedes lib. 2. cap. vlt. Non tantum Tindaridæ, sed & soror Helena in sidus mutata credebatur, prosperum nauigantibus; iuxta Euripid. in Oreste; infaustum & infelix, iuxta plerosque. Statius huc inclinat, libro 3. Siluar. in Propemt. Celeris:*

——— antemnæ gemino consistite cornu
Oebalij fratres, vobis pontúsque polúsque
Luceat: Iliacæ longè nimbosa sororis
Astra fugate procul, totóque excludite cælo.

de his consule Lilium lib. de re nauticâ cap. 9. & Syntagm. 5.

15 Mobilis tellus stetit] *Delos. explicat hoc ipse Apollo apud Eusebium lib. 3. præparat. Euang. cap. 4. & Plinius lib. 4. cap. 12. Strabo lib. 10.* Fabulæ namque tradiderunt Latonam hoc in loco pariendi soluisse dolores, cùm Apollinem simul & Dianam in lucem edidit. Antea quidem, vt ait Pindarus, intoleranda erat inter vndas, variis vndique fluctibus agitata: sed cùm vicinus doloribus aduênit partus, quattuor terrestribus è truncis columnæ durâ in petrâ solido ex adamante continuerunt: vbi felicem enixa est stirpem.

16 Bacchi parens] *translatam in cælum Semelen, etiam tradiderunt Plutarch. in vita Romuli, Apollodorus lib. 2. Biblioth. & Aristides tom. 1. Orat. in Bacch. & in vet. inscriptione* LVCVM SEMELES *inuenio.*

18 Mundus] *cælum. Mundi varias significationes, ex Diodoro Siculo, obseruauit N. in Commentar. pererudito in Manilij lib. vlt.*

19 Sed vetera sero querimur: vna me dira ac fera] *sic Moguntin. & alij manusc. & excusi Herbipol. & Venet. Postea Basileens. & Lugdunens. rectè expunxerunt voculam;* sero, *hoc modo:* sed vetera querimur: vna me dira ac fera *&c. frustrà (inquit) tempus tero refricandis antiquis & obductis iam vulneribus: recens vnum me peius habet. Thebæ inflixêre, vt & alia multa. ex Alcmenâ natus Alcides. N. maluit retinere;* sero, *& reijcere* τὸ dira ac. *cui non suffragor.* Vetera] ante mala *vocat Maro.*

18 Puellæ serta] *Propertius:*

Testis sidereæ torta corona Deæ.

vide Ouid. 3. Fastor. Higyn. 2. Astronom. & Scholiast. Germanici.

24 Ortu] *quædam membranæ;* ortus.

24 Impendit] *cuius generationi cælum vnũ diem contribuit. continuatæ enim noctes duæ nullo die intermedio. sic alibi:* vxor impendit animam marito. *eadem sententia ex manusc. in quibus;* impediit. *& sanè Moguntin. recentior aliis;* impedit: *quod exstat in Herbipolens. & Venetis tribus. Vide Agamemn. versu* 811.

26 Mersum Oceano iubar] *hoc est, iussus non lucere vnum diem. iussus feriari à diurno labore. Negat Oceanũ Herodotus lib. 2. & lib. 4. non quod nullum mare putet, sed quia tum temporis nondũ satis notum nomen, ipsi non probabatur. dictus à celeritate Solino, & aliis aliunde. interdũ pro ipso Orizonte sumitur, vt docet Strabo li. 1. Geog. interdum pro ipso maris Numine, in illo:*

Super Oceani stagna alta patris
Terrarum amfracta reuisam.

denique, apud Lampridium, pro balneorum vastis lauacris, de quorum amplitudine ὑπερβολικῶς quædam Ammianus Marcellinus scribit.

27 Viuaces aget-iras] *Sidonius Antipater, de Baccho & Hercule:* Iuno ambobus grauis est Dea. *lege Victorium lib 25. var. lect. cap. 2.*

30 Horridum tellus] *vet. impressi;* horrendum tellus. *num scripserat?* tellus horrendum. *& in eodem carmine multi libri, etiã scripti;* quid bella? *est autem acclamatio Tragica indignationis plena, quâ se vinci indignatur.*

32 Ferum] *διάλυτον.*

33 Et crescit] *putaram;* excrescit. *sed melius q. l. s.* increscit.

36 Patrem probauit] *quæso, quid sibi vult Moguntin. scriptura?*

Patrem improbauit. gloriæ feci locum
Inde quâ lucem premit aperítque Thetis,
Quâ sol reuertens, quâ ferens Titan diem, *&c.*

38 Binos] *vel, quia (si de iis, qui propriè Æthiopes) Nilo (seu Nigri) in duas diuiduntur partes; Orientales Aegyptum & Arabas, Occidentales Atlanticum spectant: vel (si de omnibus, more veterum, qui ad meridiem maritima incolunt, vt sumsêre Aeschylus, Euripides, Homerus, Ephorus) quia diuisi à se inuicẽ sinu Arabico, circulo meridiano æqualiter in fluuij morẽ secto, vide Strab. lib. 1. fusè de hac Æthiopum diuisione tractantem. Homerus:*

Æthiopes bipartiti sunt extremi hominum,
Quidam ad occasum solis, quidam ad ortum.

39 Toto Deus narratur] *teneo in furto Claudianum manifesto, cùm, in laude Herculis, sic affatur Iunonem:*

—— licet omnia mundi
Monstra voces, ipsámque armes serpentibus hydram:
Defendet natura Deum; patrémque probabit,
Quod non vis constare, Iouem —— *Hercules dictus quasi Iunonis gloria, eo quòd odio & persecutione nouercæ magis inclaruit.*

45 Quæ timuit] *desinite tantum Heroi huic tribuere, vt, contra Senecæ voluntatem, timorem illi adimatis. sic enim libri ad vnum omnes. sic infra Herculi amiciß. Theseus:* Et vterque timuit —— *tam Hercules, quàm Cerberus. & si spes in Hercule, sanè & timor: ab inuicem illa nequeunt separari. spem verò, nec vos ipsi ab eo tollatis. est timor, qui cadit in fortem virum; est, qui in pusillanimes tantùm. sed hæc ab Aristotele petenda.*

46 Armatus venit] *propter hæc arma dicitur Tertulliano* Scytalosagittipelliger. *soliti autem vt Hercules, ita ceteri Heroës initio pellibus animantium vestiri, vt docet Pierius lib. 1. Hieroglyph. sed & prima huiusmodi hominum indumenta certo certius ex cap. 3. Genes.*

47 Inferni Iouis] *Homero subterraneus Iupiter, Pluto. de Ioue varia traduntur. Valerius Soranus & alij prudentiores, mundum esse putarunt. illius carmina sunt:*

Iuppiter omnipotens rerum, regúmque, Deúmque;
Progenitor, genitríxque Deũm, Deus vnus & omnis.

quæ à Varrone lib. de cultu Deorum, ita exponuntur (*ait D. Augustin. li. 7. de ciuit. Dei cap. 9.* vt eum marem existimarent, qui semen emitteret, feminam quæ acciperet: Iouémque esse mundum, & omnia semina ex se emittere, & in se recipere: quâ causâ (inquit) scripsit Soranus; *Iupiter progenitor, genitrixq.* nec minùs cum causâ, vnum & eundẽ omnia esse. Mundus enim vnus, & in eo vno omnia sunt. *de Iouis variis cognominibus vide eundem D. August. d. lib. cap. 11. & ibi Commentar.*

48 Opima regis] *rectè. nam opima non nisi hostium duct detrahuuntur. siue à duce, siue à gregario, teste Varrone.*

54 Erebóque] *pro inferno, pars pro toto.*

56 Sacra] *Arcana. sic Ouid.* medicamen sacrum. *hinc* sacraria, *loca quibus solis sacerdotibus aditus patet. Tacitus:* sed fœdus arcanum habetur, quasi mutuo cruore sacratum.

57 At ille] *Moguntin.* ac ille.

59 Atrum canem] *per familiare nostro Cerberum vocare* atrum. *in Menippeâ, de Claudio;* subperturbatur, (albam canem in deliciis habere solebat) vt illum vidit canem nigrum, villosum, sanè non quem velis tibi in tenebris occurrere. *ita membranæ Burdigalens. in quibus etiam paullo antè, quod vulgò legitur de eodem Cerbero;* bellua centiceps, sese mouens, villósque horrendos excutiens: *præter τὸ,* bellua centiceps; *omnino deficit. cum causâ, meo iudicio.*

62 Terna] *Moguntin. Herbipol. & Venetus Bernardini,* tetra. *recentior Venet. Pintiani;* terra. *an hinc alij?* terna.

68 Expenso] *Mogunt.* extenso. *male. quidam m. s.* experto. *quod ipsum quoque recipi posset. nec desunt exempla apud Priscianum: sed haut dubiè;* expenso, *melius. hoc est, librato, & versato diligenter, quantum valeat.*

71 Immensæ] *an non immensa moles totius cæli? cur ergo minus hæc vera scriptura, quàm cod. vnius?* innisæ. *cui; dent veniam: præfero quinque scriptorum, & omnium excusorum fidem.*

77 Quid tanta mandas odia] *sensus, quid tu tam potens, Iouis & soror & coniux, Deorum regina, tam grauia, tam acerba, tam inueterata odia, aliis mandas exsequenda? cur non ipsa te vlciscerís, & manibus tuis sæuis? Odium illa satis iam aperuerat, nocuerat palàm sæpius: sed manibus suis nondum, ac ne nunc quidem. Non ergo amplius;* tacita.

81 Doris] *vnde verò Achiui omnes, postea Dores dicti docet Plato Dialog. 3. de legibus.* Gigante] *Encelado.* Excusso] *Eguianus;* emisso.

82 Leuet] *post hunc vers. in Moguntino manusc. sequitur:* Mouenda iam sunt bella, iam secum gerat. Sublimis alias, *&c.*

83 Alias luna concipiat feras] *Pythagorei censebant omnia quæ apud nos sunt, flumina, feras, montes, &c. etiam in orbe Lunæ reperiri: vt refert Achilles Statius in Aratum, simul addens hinc Nemeæum leonem decidisse, Vide Politian. Miscell. c. 17. qui primus hic reposuit;* alias, *cùm;* altas, *haberetur in Herbip. & Venetis primis. Claudianus de Tauro ab Hercule domito:*

—— taurus medio nam sidere lunæ
Progenitus, Dictæa Iouis possederat arua. *hinc ergo Nemeæus deciderat Leo.*

 86 Tar-

86 Tartari] *eum describit lib. de iudicio Domini Tertullianus:*

Iam vaga à nullo tellus possessa colono,
Æquoris extremo pressa, & sub fine profundo;
Quâ Sol emenso radio disterminat orbem,
Et quâ transacto conduntur sidera mundo;
Æther gliscit atris obstrusa luce tenebris.

Nota & hic obstrusa.

Plutarchus in lib. de primo frigore: τάρταρος οὗτος ὑπὸ ψυχρότητος κέκληται. δηλοῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπών, τάρταρον ἠερόεντα. καὶ τὸ ῥιγοῦντα σφάλλεσθαι καὶ τρέμειν ταρταρίζειν. Tartarus dicitur à frigore, quòd etiam Hesiodus docuit, tartarum appellans aërosum, & qui horrore tremunt ac quassantur, ταρταρίζειν dicuntur. *Plato in vltimo Gorgiâ, Tartarum vocat vindictæ ac iustitiæ carcerem.*

90 Mouenda iam sunt] *Bernardin. Gellius ante annos centum, monuit hunc versum & præcedentem:* I nunc superbe, *&c. videri interiectos. quod de isto, non de præcedenti, mihi quidem penè certum. In Moguntinens. hic deest; supra etiam alieno loco positus, ponendus infra, vt paullo post dicam.*

95 Quâ mugit] *credo qui hoc inuexerunt, de terræ mugitu acceperunt, de quo postea:* ——— cur mugit solum? *sed malo cum m. s. Mogunt. & ceteris, item excusis Venetiis & Herbipoli;* quam munit. *quam tegit & defendit.*

99 In se armatus furor] *rectè Prudentius in Psychomach.*

Ipsa sibi est hostis væsania, séque furendo
Interimit, moritúrque suis ira ignea telis.

101 Incipite] *Euripid. in μαινομεν. act. 3.*

ἀλλ' εἰ ἄτεγκτος συλλαβοῦσα καρδίαν, *&c.*
Sed age pectus durum immota arripe.

103 Agmen horrendum anguibus] *vide sup. Med. 14.*

107 Caminis] ora, *vocat Lucanus lib. 1. In Ætnâ plerique ponunt Vulcani ferrariam officinam, & ibi fornaces esse Vulcanios. alij malunt in duabus Æolis, vt Agathocles* ἐν τοῖς ὑπομνήμασι. *Pytheas quoque* ἐν γῆς περιόδῳ *Liparam & Strongylem hac officinâ nobiles tradit; Metrodorus & Theophrastus scribunt eas ad multa in mare stadia ignem euomere. D. Pacianus, Orat. de pœnitentiâ:* cuius fumariola quædam maximos montes subterraneis ignibus decoquunt. æstuat indefessis flammarum globis Ætna & Lisaniculus & Vesuuius Campanus. *Sed vbi terrarum secundus ille? legendum putem,* Ætna ille Siculus & Ves. *Vide Apollon. & Scholiast. in lib. 4. vers. 760. & 834. & Plinium lib. 3. cap. 9.*

108 Animo] *Moguntinens.* animum.

111 Furit] *non peius Moguntinens.* furis?

113 Nouerca] *odio nouercali.*

114 Iam odia mutentur mea] ἰρονικῶς.

116 Quo nos] *Moguntinens.* qua nos. 119 Ioue esse genitum] *pro;* hoc prosit, *Herbipolens. & Veneti;* hic prosit. *sed quid illi prosit Ioue esse genitum? vt velit mori, & nequeat? quasi non mortui multi Ioue geniti. potius, vt omnes obuios interficiat, nec quisquam furentem valeat impedire, eíve resistere.*

Stabo]

Stabo] *pertinaciter durabo, non patiar me à proposito vllâ lassitudine deduci, persistam & euincam quicquid obstiterit. ea vis vocabuli, vt inter ceteras significationes eius tradit Rabbi Moses lib. 1. ductoris dubitant. cap. 13. sic accipitur illud Habacuck;* super custodiam meam stabo, & figam gradum, *&c. Statius lib. 9. Thebaid.*

——— nec enim dat terga, nec vllis
Frangitur ille minis, venientésque obuius vndas
Intrat, & obiectâ dispellit flumina parmâ:
Stant terrâ fugiente gradus, & poplite tenso
Lubrica saxa tenet, genibusque obnixus & hærens.

quid magis ad viuum pictor vllus exprimat?

120 Manum] *assentior corrigentibus;* manu. *tela enim se libraturam, hoc est, directuram; non Herculis manum, minatur.*

122 Admittat illas genitor in cælum manus] *tam atroci impiatas parricidio. Hoc loco magno mihi vsui cod. scriptus, quem Burdigalæ Simon Millangius, amicus meus, à* CL. *V. Præside des Eguis (semper Eguianũ nomino) commodato dedit, auctior enim, & suo loco erronem alium statuit; hoc pacto,*

Admittat illas genitor in cælum manus.
Mouenda iam sunt bella: clarescit dies,
Ortúque Titan lucidus croceo subit.

sequor te bone scriptor; cuius fidem Lipsij mei liber confirmat.

123 Clarescit dies] *noli ergo hanc oportunitatem parandæ vindictæ omittere: noli certamen diutius differre. instat aurora. dies abire iubet. Nec ociosâ hæc aure prætereunda: ex eorum sententiâ duci videntur, qui inferos, furias, & huiusmodi alia terriculamenta nocturno solum tempore inter homines vagari censebant; lucescente verò die robur omne amittere, & humanus sese conspectibus subtrahere. Vnde apud Virgilium lib. 5. Anchisæ vmbra solem oriri causatur, vt Æneam dimittat:*

Et me sæuus equis Oriens afflauit anhelis.

& sub auroram vmbra Theodosij apud Claudianum,

Dixit, & afflatus vicino sole refugit.

sic etiam audio illud Virgilij, apud quem lib. 4. Æneas:

Me patris Anchisæ quoties humentibus vmbris
Nox operit terras, quoties astra ignea surgunt
Admonet in somnis & turbida terret imago.

Et illud Tiresiæ apud Horat. lib. 2. Sat. 5. ——— sed me
Imperiosa trahit Proserpina. viue, valéque.

quæ non sinebat inferni leges, ab vmbris quibus præerat, violari; huius legis meminit etiam Propertius; quæ est vera Horatiani loci, & ceterorum istorum interpretatio. Propertius lib. 4. eleg. 7. de vmbris agens:

Nocte vagæ ferimur. nox clausas liberat vmbras,
Errat & abiectâ Cerberus ipse serâ.
Luce iubent leges Lethæa ad stagna reuerti:
Nos vehimur: vectum nauta recenset onus.

Papi-

Papinius Thebaid. 2. de vmbrâ Laï:

Dixit, & abſcedens, etenim iam pallida turbant
Sidera lucis equi —— *idem noctu lubentius ſuperos, quam interdiu inuiſere hominum domicilia ſignificat:*

Vide Parrhaſ. in Claudian. & Turneb. lib. 14. cap. 4.

—— huc & ſub nocte ſilenti;
Cum ſuperis terrena placent; tua turba relicto
Labetur cælo —— *ideo Berenyces Boſtrychus apud Catullum:*
Sed quanquam me nocte premunt veſtigia Diuûm.

Confictum fortè, quia Deus, in mentis quiete, animo à curis vacuo, vt noctis ſilentio & ſolitudine fit, arcana ſua ſæpius hominibus communicat. vel potius quia Gentilium ſuperi, verè inferi & dæmones lucifugi. Memini proditum à quodam Marco Mago & hæretico, quem Pſellus immeritò laudat, lib. de dæmonib., ſex eſſe dæmonum genera, in his vnum Lucifugum, in tenebris habitans. quod vt non negauerim; ita nullo pacto tolerandum puto. quod Ioſephus lib. 1. antiquit. voluerit Angelum antagoniſtam Iſraëlis φάντασμα fuiſſe; minus etiam Cabaliſtarum audaciam; qui Geneſ. 32. luctam illã Iacobi fuiſſe cenſent cum aliquo ex his malis ſpiritibus lucifugis: quia dicit: Dimitte me, iam enim aſcendit aurora. *nam mox Iacob ſubdit, ſe Dominum facie ad faciem vidiſſe: & in Hebræo nomen Dei ponitur* Elohim אֱלֹהִים *& locus à Dei facie dictus* פְּנוּאֵל *Phenuel, iuxta D. Hieronym. in quæſtion. tradit Hebraic. vbi exſtructam ciuitatem, ipſe Strabo homo Græcus lib. 16. Geogr.* faciem Dei *appellat, ad etymum Hebræum alludens. de qua Dei in Angelo loquentis & operantis apparitione, & ſimilibus veteris Teſtamenti, vide D. Auguſtin. contra Adamant. cap. 9. & lib. 2. de Trinit. cap. 10. & li. 10. de ciuit. Dei. Angelum enim fuiſſe (quibus nomen Dei Elohim paſſim tribuitur) bonum, dubitare nos non ſinit Ozeas cap. 12. hunc locum quaſi interpretatus. Et apparuiſſe humanâ atque virili formâ colligitur inde quod Moſes virum vocauit; quâ in viſibili effigie, quia tunc conſpici nolebat, ideo inalbeſcente aurorâ dimitti poſtulabat.*

IN CHORVM.

Chorus iſte totus in omnibus excuſis habetur: ſed in manuſc. quibuſdam deeſt ex parte, & incipit inde: Turbine magno ſpes ſollicitæ. *Bernardin.* hic chorus (*inquit*) non legitur hoc loco, vnde paucis annotabimus. *Daniel teſtatur, hunc chorum in vetuſtiſſimo m. ſ. eſſe mancum, & non videri conuenire hanc primam partem ſublimitati Senecæ. In Moguntin. m. ſ. totus quidem habetur, ſed alio, & prorſus turbato ordine. incipit enim à;* Turbine magno ſpes ſollicitæ; *vſque ad;* Sordida paruæ fortunę domus, *& ibi inſerit;* iam rara micant, *&c. Siue ergo hæc prima pars Senecæ, ſiue alterius: digna certè, quæ legatur, nec cedit ſubſequentibus. Deſcribuntur vanæ diuitum & magnatum curæ. laudantur quieta & tuta plebeiorum ſtudia: illas damnat, hæc ſibi in optatis eſſe canit.*

125 Nox dicta vagos] *inſtabiles, erraticos, Lunam & ſex ſocia ſidera; quæ vocat,* Ignes] *quia ſtellæ credebantur eſſe naturæ igneæ.*

Syne-

Syneſius hymn. vlt. αἃ μὲν κεράων σέλας
πλήσασα ῥόου πυρὸς
ἀγεῖτο σελάνα.
Ipſa quidem cornutum lumen
Replens ex fluxu ignis
Præibat Luna.

126 Luce renata] *Herbipol. & Veneti;* nouata.

127 Cogit nitidum-agmen] *in ordinem redigit, compeſcit, claudit.* μεταφορικῶς *à more militari. at Syneſius:* —— ἄστρων
ἀγέλας νέμεται —— ſiderum greges paſcuntur: *quia vt paſtor oues, ita Deus ſidera, paſcit, alit, regit, conſeruat. ideo ait Hymn. 6. Chriſtum Dominum alloquens;* τὰν δ' ἄστρων ἀγέλαν ἀεὶ νομεύεις. aſtrorum greges ſemper paſcis.

129 Septem ſtellis Arcades vrſæ] *Eguian. & Mogunt.* ſtellæ Archados. *ſed ceteri, cum vulgatis. tunc, hoc diceret ſignum glaciale ſeu hybernum, Vrſæ Arcades, ſeptem ſuis ſtellis vocant lucem verſo temone, hoc eſt, curru ſoluto, peracto labore. ſed illa alia lectio duorum m. ſ. hunc ſenſum exhibet; Septem ſtellæ vrſæ Arcadiæ, ſignum hybernum Aquilonari polo vicinum, verſo temone, vt ſolent aurigæ viâ confectâ, operiuntur diem, & ipſum mane vocant ac ſuſcitant, vt veniat. eisq; ſuccedat in laborem. ijdem in ſeq. verſu habent;* vocat, *non* vocant. *poſſes, me auctore, ſic iſta ſcribere & ordinare:*

Septem ſtellæ Arcados vrſæ,
Signum celſi glaciale poli,
Lucem, verſo temone, vocat.

frequens enim hiatus in his tragædiis.

132 Titan ſummum proſpicit Oetham] *Moguntin.* ſummo proſpicit Oetâ. *Eguianus;* euectit Oeta. *neſcio quid ſibi voluerit ſcriptor. Oeta Theſſaliæ mons, in quo mortuus Alcides. hoc autem ait; Solis naſcentis radios iam iam ſplendorem in montium cacumina iacere. id veteres, auctore Verrio,* Manare ſolem: *vnde primum diei tempus,* mane: *etſi Feſtus aliam etymologiam proferat,* mane *à* mano, *hoc eſt, bono, vnde &* Matuta.

133 Cadmeis inclyta Baccis aſperſa die dumeta rubẽt] *dumeta aſperſa die, hoc eſt, radiis ſolaribus nondum perfectè conlucata; ſed tenui luce tantum apparentia, rubent inclyta baccis Cadmæis.* baccæ, *minutiores fructus quilibet, hîc opinor de baccis lauri ſilueſtris; quæ, vt tradit Lucianus in Lucio, rubro colore roſas emẽtiuntur. Cadmæas dicit, quia natæ in Cadmi nemore. cuius mentio alibi:* —— & Cadmi nemus
Serpente notum. *Moguntin. Herb. & Veneti longè aliter:*
Cadmeis inclyta Bacchis
Aſpera die dumeta rubent.

niſi; aſpera, *reliqua tolerabilia. Dumeta, inquit, nobilitata Thebaidum Baccharum orgiis, die aſperſa, rubent.*

136 Labor exoritur durus] *nox homini quaſi manus adducto ſomno ligat, ſoluit eas, & labori reddit dies. Dauid Pſal. 103.* Ortus eſt ſol & con-

gregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperum. *Et hæc ratio, secundùm nõnullos, cur mane Hebræis, Bocher* בקר *à verbo Bachar, hoc est, quærere & discernere: nox verò Hereb, à verbo Harab, quod ligare significat; etsi aliter Hieron. ab Oleastro in 1. cap. Gen. vide ibid. Episcopum Argolicensem.*

Vatablus in 1. cap. Genes. בקר ערב

137 Agitat curas] *q. v. l.* curis.

139 Dimisso] *Tres Veneti & Herbip.* immisso. *pastoritium vocabulum immittere gregem. aptum admisso hiatu.*

140 Nondum ruptâ fronte] *nondum enatis corniculis.*

148 Thracia pellex] *Philomela in Lusciniam mutata. nam in arboribus luscinia, in domibus hirundines nidificant. vt Seneca per lusciniæ antelucanam diligentiam; sic diei ortum, per hirundinis, in quam soror Procne conuersa, sollicitudinem, descripsit Iul. Montanus, apud Senecam epist. 123.*

Incipit ardentes Phœbus producere flammas,
Spargere se rubicunda dies. iam tristis hirundo
Argutis reditura cibos immittere nidis
Incipit, & molli partitos ore ministrat.

ex quibus illa, spargere se rubicunda dies, *& aliud,* argutis nidis, *noster imitatus, cum dixit:* asperfa die dumeta, *& mox;* querulos nidos, *pro ipsis auibus.* Turbáque circum] *Mogunt.* tubáque certat. *Herbip. & Veneti omnes;* turbáque circa. *neutrum recipio.*

153 Exesis pendens scopulis] *similia de piscatore Theocriti* εἰδυλ. χ'.

——— ἐμαυτὸν
ἐν πέτρᾳ μεμαῶτα· κατεζόμενος δ' ἐδοκεύον
ἰχθύας, ἐκ καλάμων δ' ἐ πλάνον κατέσειον ἔδωδάν.

——meipsum Conantem in rupe pisces capere. sedens autem obseruabam Pisces, ex arundine verò suspensam fallacem quatiebã escam.

154 Deceptos instruit hamos] *à piscibus. fallax enim & dolosum genus piscium, teste Theocrito. vnde & Moschus eidyl. δ'.*

ἢ ἰχθῦς ἄπλανος ἄγρα. & piscium dolosa venatio.

155 Pressa] pondere appensi piscis depressã.

157 Linea] *Setaceus funiculus, cui hamus appendet. Hîc tantum describitur retrahens, siue hamatoria piscatio, & de piscatore hamotrahone agitur. sunt & piscationũ genera, retinacularia, tridentea seu fuscinalis, percutiens & ignifera. Plato fusè de his speciebus egit in sophistâ siue de ente: inde licebit petere. retinaculariæ pulcherrimum exemplũ præbet Philostratus in imagine Piscatorum. Omisit Seneca in hac descriptione agricolarum matutina studia, de quibus Attius,* in Oenomao:

Forte, ante auroram radiorum ardentem indicem,
Cum sono in segetem agrestis cornutos cient
Vt rorulentas ferro terras perfidas
Proscindant, glebásque aruo ex molli excitent.

158 Quibus est vitæ tranquilla quies
Et læta suo, paruóque domus,
Spes

Spes & in agris.
Turbine magno spes sollicitę

Vrbibus errant] *hæc multorum codicum lectio, & ita N. nec video quicquam in eâ vitij aut tenebrarum. totidem verba Herbip., Veneti, & Lugdunens. nisi quòd carmina aliter partiuntur, sed minus accuratè. Mogun. eodem modo, nisi quòd corruptè;* iam spes in agris. *pro quo fortè ponendum;* iam spes magnis, *aut vt Lipsij manusc.* spes iam magnis, *& transponendus versus vt ipse indicauit:*

Spes iam magnis
Vrbibus errant, trepidíque metus,
Turbine magno spes sollicitæ.

Læta suo paruóque] *veræ diuitiæ sorte suâ cõtentum viuere. de quo grauiter Censorinus lib. de die Natali:* Igitur quoniam quisque non quanto plura possidet, sed quanto pauciora optat, tanto est locupletior: opes tibi in animo maximæ; eæ quæ non modò bona generis humani præcedunt, sed quæ ad Deorum immortaliũ æternitatem penitus accedunt. Quod enim Xenophon Socraticus dicit: NIHIL EGERE EST DEORVM; QVAM MINIMVM AVTEM, PROXIMVM A DIIS. *Rectè Epicurum Seneca, lib. de paupertate, reprehendit:* Illa verò non iam paupertas est, si est læta. *in quibus verbis addidi negationem ex membran. Burdegalen. & ex epist. 2. vbi ijsdem verbis, referens dictum Epicuri:* Honesta res est, læta paupertas, *subdit:* Illa verò non est paupertas, si læta est. cui enim cum paupertate bene conuenit, diues est. non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper est. Quid enim refert, quantum illi in arcâ, quantum in horreis iaceat, quantũ pascat, aut fœneret; si alienis imminet, si non acquisita sed acquirenda computat? Quis sit diuitiarum modus quæris? primus, habere quod necesse est; secundus, habere quod sat est.

161 Trepidíque] *q. v. l.* timidíque.

163 Superbos aditus regum, durásque fores] *soliti clientes ante patronorum fores operiri, donec salutatum intromitterentur. docet Nonius:* Inuenitur etiam (*ait*) apud veteres doctos, vestibula ob hanc significantiam dicta; quòd in his locis ad salutandos dominos domorum quicumque venissent, stare soleant, dum introeundi daretur copia: atque ob hanc constitionem & quasi constabulationem, primos ingressus domorum, vestibula nominatos. *habebant autem superbi isti clientium tyranni (quos &* Reges, *&* Dominos *vocatos ex multis locis Valerij Martialis colligitur) libros, in quibus admittendorum erant conscripta nomina; distributa per classes, primam, secũdam, & deinceps: vt nimirum eo ordine salutare permitterentur. ita contingebat, vt qui summo mane venerat, partem de solidâ nonnunquam exspectando nocte demeret, antequam intromitteretur, eo quòd vltimarum classium esset. quare meritò vocat,* duras fores, superbos regum aditus, *& expertem somni clientulum illas colere. consuetudinis assiduus testis Iuuenalis, Sat. 5.* ——sollicitus, ne

Hæc verba posui partim à me, partim à Turn. castigata.

Turba salutatrix iam tota peregerit orbem

Side-

Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt pigri serraca Bootæ.

hoc est, nocte media. & ipsemet Seneca lib. 6. de benefic. Quid? tu libros, quos vix nomenclatorum complectitur aut memoria aut manus, tu amicorum æstimas esse? nō sunt isti amici, qui agmine magno ianuam pulsant, qui in primas & secundas admissiones digeruntur. consuetudo est ista vetus regibus, regésque simulantibus, populum amicorum describere. Est proprium superbiæ magno æstimare introitum ac tactum sui liminis: & pro honore dare, vt ostio suo propius assideas, vt gradum prior intra domum ponas: in quâ deinceps multa sunt ostia, quæ receptos quoque excludunt. Apud nos primi omnium Gracchus & deinde Liuius Drusus instituerunt segregare turbā suam, & alios in secretum recipere, alios cum pluribus, alios vniuersos. habuerunt itaque isti amicos primos, habuerunt secundos, nunquam veros. Amicum vocas cuius disponitur salutatio? aut potest huius tibi patere fides, qui per fores malignè apertas, non intrat, sed illabitur? *D. Hieron. in epist. ad Eustochium de virgin. seruan. dixit,* disponere salutationes; *meminit etiam, in epist. ad Pammachium de obitu Paullinæ. Sed & Seneca epist.* 4. Non est (*inquit*) necesse superbis assidere liminibus. *vnde elucidatur alius eius locus:*

Licet omne tuâ vulgus in aulâ
Centum pariter limina pulset:
In tot populis non vna fides.
Pauci Reges, non regna, colunt.

Sustuli ex hoc loco Columellæ tria menda.

alludit ad multas illas ianuas, quæ in domibus potentiorum: eodem Columella Moderatus lib. 1. de re rust. An honestius duxerim mercenarij salutatoris mendacissimum aucupium, circumuolitantis limina potentiorum, somnúmque Regis sui rumoribus augurantis: neque enim rogāti quid ageretur intus, respondere serui dignantur. An putem fortunatius à catenato repulsum ianitore, sæpe nocte serâ ingratis foribus adiacere, miserrimoque famulatu, per dedecus, fascium decus & imperium, profusō tandem patrimonio, mercari? *Dion Nicæus (vt docet Xiphilin. in Tiberio) scripserat, etiam ipsos Coss. primâ luce semper venisse domum Seiani; cuius salutandi causâ, solitam quoque ad eiusdem fores, tantam hominū multitudinem concurrere, vt se mutuò de loco dimouerēt & expellerent, metuentes ne, aut ab eo non conspicerentur, aut viderētur ex vltimis esse: quod ille obseruaret cuncta diligentissimè, atque inprimis verba nutusq́ primariorum hominum. Vtinam nulla hodie in aulis nostris talia vanæ adulationis mancipia: Vtinam nulli Seiani. non essent illi, si isti non forent. Qui tandem ambitioso hoc aucupio ad dominium perueniebant, in Africâ* Peruentores *nominabantur, docet D. Augustin. lib. 2. de consen. Euangel. cap. 20.* Tenuit consuetudo; vt iam etiam vulgò peruētores appellentur; qui ad potentiam quorumlibet, tanquam inaccessibiles amicos, per cōuenientium personarum interpositionem ambitionis arte pertingunt. *Eâ gratiâ seruulos pretio corrumpebant, Commentarius Iuuenalis:* Festo die suo seruis

donare cogimur, vt admittamur ad salutationem Dominorum. *Adscribere possem duo præterea de salutationibus hisce loca, vnum Tertulliani lib. de pœnitentia cap.* 11. *& alterum D. Cipriani ad Donatum; sed non vacat omnia describere.*

105 Hic nullo] *sic ceteri, præter Lugdunens. qui;* ac, *pro;* beatus, *Herbipolens. & Veneti duo;* beatas. *beatæ opes, quòd beare videantur.* beatus *verò nullo fine ipse auarus, quia;* quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ. *quo quis pecuniosior, hoc auidior. nihil humanum appetitum, præter Deum, saturat; in nullo alio conquiescit. Censorinus, de die Natali:* Munera ex auro, vel quæ ex argento nitent, celato opere nonnunquam materiâ cariora, ceteraque hoc genus blandimenta inhiant ij, qui vulgò diuites vocantur. *vocantur & putantur, non sunt. quare? quia singuli, quod vnus eorum apud Lucilium dicunt:*

Nam si quod satis est, homini id satis esse potisset,
Hoc sat erat: nunc, cùm hoc non est; quî credimu' porrò
Diuitias vllas animum mî explere potisse?

rectè & verè Varro, Eumenidibus: ——— denique auarus,
Quis sanus? cui si stet terra & traditus orbis;
Furando tamen, ac morbo stimulatus eodem,
Ex sese ipse aliquid quærat, cogátque peculî.

S. Columbanus Abbas:

Semper auarus eget, nec habet, quod habere videtur.

Seneca lib. 2. de benefic. Nunquam enim improbæ spei, quod datur, satis est, & maiora cupimus, quo maiora venerunt, multóque cōcitatior est auaritia, in maiorum opum congestu conflata: vt flammæ infinito (*sic membranæ Burdegal.*) acrior vis est, quo ex maiore incendio emicuit. *Lucilius, apud Nonium: stulti vt arbitror nomine auarum significans, ita scripsit, vt ego quidem recenseo:*

Denique vti stulto nil sit satis, omnia cùm sint. Nonius in stultum.

A Senecâ epist. 109. hi versus veteris poëtæ adducuntur:

Desunt inopiæ multa, auaritiæ omnia.
In nullum auarus bonus est, in se pessimus.
Is minimo eget mortalis, qui minimum cupit.
Quod vult habet, qui velle quod satis est potest.

Suspicor esse ex Mimis Laberij, vel P. Syri, vel Matij.

167 Congesto] *sic Seneca;* in maiorum opum congestu. *sic Claudianus lib. 1. de rap.* Mens congesta: *quo loco nos in Not. de hac voce.*

169 Fluctúque magis mobile vulgus] *de plebis inconstantiâ pulcrè Herodotus:* Etenim populari multitudine, nihil est neque insipientius, neque insolentius. Itaque eos, qui tyranni impotentiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sæuitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, si quid facit, intelligens facit: at plebi suum est, nihil intelligere. Quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est; neque honestum nouit, ne domesticum quidem; qui ad res agendas, sine consilio

 præceps

præceps ruit torrenti flumini similis? *& Polybius Megalopolites*; talis est quælibet plebs & turba, vt facilè fallatur, & ad quiduis inducatur, vnde illi frequenter, id quod mari, accidit. quemadmodum enim mare naturâ suâ innoxium est rectè vtentibus & firmum; si verò violenti flatus in illud irruerint, tale redditur vtentibus, quales sunt venti, à quibus circumquaque impellitur: ita & multitudo talis redditur vtentibus, quales habet duces & consiliarios. *Statius lib. 2. siluar.*

——— non mobile vulgus. *Meritò de omni id vulgo: sed meritißimè Horatius de plebe Romanâ*, Quirites mobiles. *nam (quod interpretes non aduertêre) scribit Herodianus*, etsi vbique vulgus semper ad res nouas leuissimum, tamen Romana plebs inprimis, quæ ex magnâ variáque peregrinorum etiam multitudine constat, longè ceteris mobilior est. *& mox apud eundem Maximinus dicit notißimam esse* Romani populi leuitatem & inconstantiam. *De omni plebe sic tyrannus Agrigentinorum epist. 77.* δῆμος ἅπασ' ἄτακτος, ἄνους, ἄπρακτος, ἑτοιμότατος ἐφ' ὅ, τι τύχοι μεταχθῆναι, ἄπιστος, ἀβέβαιος, ὀξὺς, προδοτικὸς, ἐψευσμένος, φωνὴ μόνον, ἀνωφελὴς, καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ πρὸς ἔπαινον εὐχερής. τ' οὖτ' ἐστὶ, τὸ μετ' ἐνδόξου προπηλακισμοῦ φθείρεσθαι, τὸ δήμῳ πολιτευόμενον ζητεῖν ἀρέσκειν. Vulgus omne incompositum est, demens, inexpertum, ad quiduis mobile cum fortunâ, infidum, incõstans, acerbum, proditorium, mendax, vox inanis, inutile, ad iram & laudem procliue. Simile autem cum gloriosâ contumeliâ pessum ire; & in gerendâ repub. quærere vulgo placeas. 170 Voluit] *melius Moguntinens. & Veneti duo, & Lugdun. & Basil.* tollit, *quam reliqui*; voluit.

171 Clamosi fori iurgia vend.] *de quattuor causidicorum generibus lege Ammian. lib. 30. paullo pòst princip. & cernes aduocatos procuratoresq́ improbos suis coloribus ornatos. Videtur ad hunc locum respexisse Apuleius Apolog.* 1. Mercenaria (*inquit*) loquacitate effutierunt; quæ etsi possunt ab his futiliter blatterata, ob mercedẽ & authoramenta impudentiæ, deprehensa haberi, iam concesso quodam more rabulis id genus, quo ferinæ solent linguæ suæ virus alieno dolori locare, *&c.*

Rabiosi] *à rabie, dicti forenses rabulæ, teste Nonio.*

176 Dum fata sinũt, viuite] *indulgete genio. in vetusto marmore Romæ*;

Sed quid ego hæc cerno, mea sunt hîc ossua in ollâ
Condita. viue hospes dum licet, atque vale.

Pœni fortè hoc Epitaphium. nam temporibus D. Augustini, etiam & Arnobij, in Africâ non, os, *sed* ossum; *nec* ossa, *sed* ossua *dicebant: vt testatur D. Augustin. in Psal.* 138. *significans id Grammaticorum sui temporis condicius excipi solitum. immeritò. nam Terentio, Gellio, Sosipatro probatur. Sed ad rem. illud poëtarum viuere, mori potius putarim. viuere erit, si vitam non ad Sardanapali notum illud, sed ad Chrysippæam quandam normam instituamus. refert Athenæus ista Chrysippi:*

εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε,
τερπόμενος μύθοισι φαγόντι σοι οὔτις ὄνησις.
καὶ γὰρ ἐγὼ κακός εἰμι φαγὼν ὡς πλεῖστα καὶ ἡσθεὶς
ταῦθ' ἔχω ὅσ' ἔμαθον καὶ ἐφρόντισα καὶ μετὰ τούτων
ἐσθλ' ἔπαθον, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἡδέα πάντα λέλειπται.

Cùm te mortalem cognoueris, excole mentem,
Lætatus ratione. cibi nil copia prodest.
Sæpius ipse malis sum lætus pluribus escis.
Sunt mihi quæ didici, sunt quæ meditabar, & vnâ
Quæ bene sum passus. sunt cetera cuncta relicta.

vide Athen. lib. 8.

179 Rota præcip. voluitur anni] *N.* vertitur. *non tamen rectiùs; sed æquè bene. nam & Papinius,*

In terga reuoluitur annus. *& Virgilius:*
Atque in se sua per vestigia voluitur annus.

vnde & dictum vult Macrobius. De humanæ vitæ periodo multa in aduers. addi possent nonnulla, ex Phlegontis lib. περὶ θαυμασίων καὶ μακροβίων, *& Censorino in lib. de die Natali, Crinito lib. 7. de honesta discipl. cap. 10. Cardano lib. 12. de subtil. & pulcherrima ex insigni nostri temporis philosopho & Medico Franc. Vallesio Hispano, sacræ philosophiæ cap. 7.*

Præcipitis] *Hippocrates*: Breuis quidem est vita.

180 Duræ peragunt pensa sorores] *Auctor lib. de mundo ad Alex.* Tres enumerantur Parcæ, pro ratione temporum partitæ. Pensi enim fusus, modò perfectus est, modò perficitur, modò versatur. dispositæ sunt per tẽpora, vt præterito vna ascribatur, quæ Atropos dicitur; quoniam præterita omnia incommutabilia sunt. futuro, Lachesis: omnia enim naturaliter minantur exitu. instanti, Clotho: quippe quæ conficiat, & sua cuique neat. *quod latiùs explicat Theodoretus lib. 6. de curat. Græcan. aff. alias mythologias comminiscitur Plato in Timæo (quo loco multa effutiunt eius Scholiastæ), item Plutarchus lib. de fato, lib. de Deo Socratis. lib. de facie orbis Lunæ, & 9. Sympos. q. 14. Latina Parcarum nomina auctore Cæsellio Vindice in Antiquis lectionib., sunt* Nona, Decima, Morta. *Liuius in Odyss.* Quando dies adueniet quem præfata Morta est. *exstat de Parcis lib. Marinæi Siculi, multa Soncinus Bentius in li. de Felicitate, & Lilius Syntagm. 6.* Parcæ *etiam* Fatæ *vocatæ.*

181 Reuoluunt] *voluere, & eius composita propria Parcis vocabula & Fato, vt docet Valens Guellius in lib. 1. Æneid Virgil.*

——— sic voluere Parcas. *& in Georg.*
——— mollia pensa deuoluunt. *Tibullus ex castigatione Beroal.*
Quod nolim nostros euoluisse Deos.

Parcæ voluunt, deuoluunt, euoluunt, *fata quando illa decernunt*; reuoluunt, *si decreta sua rescindunt, & retractant.*

188 Rapidis] *Moguntin.* rabidis. *non probo.*

189 Nulli scriptum] *præstitutum, vt bene exponit Francisc. Polletus libro 1. fori Romani cap. 9. Eguianus*; scripto. *Nulli inquit semel in album moriturorum relato, permissum extendere terminum.*

190 Vrna

Sigon. lib. 2. de iudic. c. 12. & cap. 21. Polletus li. 5. fori Ro. c. 7.

190 Vrna] *Iudices sortito coniectis in vrnam tabellis legebantur, auctore Asconio. sed de hac vrnâ non loquitur noster: verùm de vrnâ quæsitoris. Quæsitor enim custodiebat vrnas, quæ in tribunali paratæ, ad sortes ducẽdas, & ad tabellas in quibus scriptæ iudicum sententiæ, immittendas. Virgilius:*

Quæsitor Minos vrnam mouet. *Statius*: Ibimus omnes,
Ibimus immensis vrnam quatit Æacus vmbris.

191 Alium multis] *simillimus locus apud Synæsium hymno* 1.

τί γὰρ ἀλκὰ, τι δὲ κάλλος,
τί δὲ χρυσὸς, τί δὲ φάμα,
βασιλήϊοί τε τιμαί,
παρὰ τὰς Θεοῦ μερίμνας;
ὁ μὲν ἵππον εὖ διώκοι,
ὁ δὲ τόξον εὖ τιταίνοι,
ὁ δὲ θημῶνα φυλάσσοι
κτεάνων, χρύσειον ὄλβον.
ἑτήρῳ δ᾽ ἄγαλμα χαίτη
καταειμένη τενόντων·
πολυΰμνος δ᾽ ἐκεν εἴη
παρὰ κούροις, παρὰ κούραις,
ἀμαρύγμασι προσώπων·
ἐμὲ δ᾽ ἀψόφητον εἴη
βιοτὰν ἄσημον ἕλκειν,
τὰ μὲν ἐς ἄλλους ἄσημον,
τὰ δὲ πρὸς θεὸν εἰδότα.

Quid enim vires, quid forma,
Quid verò aurum, quid fama,
Regiíque honores;
Si conferantur cum curis de Deo?
Alius equum citò agitet,
Alius arcum bene tendat,
Alius aceruos custodiat
Opum, aureas diuitias:
Alij verò [*sit*] Deus coma
Demissa ceruicibus:
Celebris admodum alius sit
Apud iuuenes, apud puellas,
Nitenti decore vultus:
At mihi tranquillam liceat,
Vitam ignotam ducere,
Deo autem notam.

hac de re, & contemnendis omnibus, quæ præclara stolidus mundus opinatur, extat disertißima D. Gregorij Nazianzeni Od. 2. cuius initium, τί σοι θέλεις γένεσθ. *Quæ sic legi, sic intelligi velim, vt non ad ignauum ocium quenquam excitent: sed ad ambitionem & auaritiã duas aulicas pestes fugiendas, ad publicum commodum, non suam; ad Dei gloriam, non suam laudem. Præclarè D. Chrysostomus in vita S. Babylæ, scribit, Bonum virum publicâ auctoritate non priuatâ, sua omnia metiri. Sanè qui nemini viuit, nec sibi: nisi nullus ipse, sed tunc nec viuit. vide Senecam epistola ad Lucill. 56. Porrò locus hic alio ordine in Moguntin. Herbipolens. & Venetis tribus:*

Cæloque parem tollat & astris
Alius curru sublimis eat:
Me mea tellus lare secreto
Tutóque tegat.

201 Crine soluto Megara] *propter necem patris ac fratrum. de quo more dicam ad Chor. 1. Troad. nunc tantùm, sic intelligi Propertium lib. 2.*

Nec toties propriis circum oppugnata triumphis
Lassa foret crines soluere Roma suos.

de bellis ciuilibus, quibus magnam stragem, & pene internecionem ciuium lugere Roma coacta, & iam defessa.

202 Tardúsque senio] *Pacuuius in Hermionâ*:

Habet hoc senectus in se, cùm pigra est ipsa, vt spissa omnia
Videantur confieri. *causa Aristoteli, quia senes arido terreo abundant, vnde & cariosi & situ obsiti.*

IN ACT. II.

209 Antequam lætam domum] *fortè ex Sophoclis Trachiniis, vbi Deianira:* ——— λέχος γὰρ Ἡρακλεῖ κριτὸν
ξυστᾶσ᾽, ἀεί τιν᾽ ἐκ φόβου φόβον τρέφω
κείνου προκηραίνουσα. νὺξ γὰρ εἰσάγει,
καὶ νὺξ ἀπωθεῖ διαδεδεγμένη πόνον.

Nam toro ex quo potita sum Herculis, semper alius
Succrescit ex alio pauor, & illi vt bene
Sit, cura me torquet grauis, & labor
Semper alius alium excipit. certaminum
Nullus est modus ——— *sic vertit vir magnus: nimis tamen licentiosè, parumq; fideliter. Moschi Megara εἰδ. β'.*

πολλοῖσιν δύστηνος ἰάπτομαι ἄλγεσιν ἦτορ
αἰεὶ ὁμῶς. δακρύων δὲ πάρεστί μοι οὐδ᾽ ἴερωή.
ἀλλὰ πόσιν μὲν ὁρῶ παῦρον χρόνον ὀφθαλμοῖσιν
οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ. πολέων γὰρ οἱ ἔργον ἑτοῖμον
μόχθων, τοὺς ἐπὶ γαῖαν ἀλώμενος ἠδὲ θάλασσαν
μοχθίζει ——— Multis doloribus corde crucior
Eodem modo semper. neque à lacrymis vlla est quies.
Sed maritum dum tam breui tempore conspicio oculis
Domi nostræ. nam illi multorum præ manu est opus
Laborum; quos terrâ maríque oberrans sustinet.

210 Meat] *mendosè m. s. aliqui, & excusi veteres; exeat. nam* meat *antiquæ nota verbum, quo Lucretius ter quatérve vsus.*

211 Nec vlla requies] *Eustathius prodidit natum Herculem quartâ Lunâ, quâ qui nascuntur laboriosam sint acturi vitam : & quia talis imprimis Hercules fuit; qui vel pro se, vel pro aliis labores multos perferunt,* Tetradistæ *seu* quartâ Lunâ editi *vocantur. sed & quinctâ Lunâ aliquid inchoare inauspicatum fabulantur, ex Virgilij Georgicis. vide Adag.* ἐν τετράδι γεγεννῆσθαι, quartâ nati Lunâ : *quam Herculis sidus appellat L. Florus libro* 1. *histor. cap.* 18.

212 Apprime] *Eguian. lib.* ad prima. *hoc est, ad ipsa principia. vix natus, & iam hostilia molitur. puto veram lectionem.*

214 Monstra] *incipit narrare Herculeos labores, quos latè prosequuntur Euripides in* μαινομεν. *chor.* 1. *Apollonij Schol. in lib.* 4. *Virg. Æneid.* 8. *Ouidius* 9. *Metam. & in epist. Deianiræ, Claudianus in carm. de laude Herculis, & Apollodor. lib.* 2. *Biblioth. in eo dissentiens, quod hunc furorem cunctis laboribus priorem statuat, quem posteriorem reliqui. breuiter eos complectitur Martialis lib.* 9. *Epigramm. penult. ad Domitian. laudes Herculis ornatè celebrat Aristides orat. in Herculem tom.* 1.

215 Gemina cristati] *rectè nuncupat cristatos : cùm tamen draconem à Cadmo necatum non scribat cristam habuisse. quia hic fontis accola, & Philostratus scribit angues aquatiles cristâ carere.*

218 Remisso] *non turbato. imò cum risu si Claudianū audimus. pugnam describit Theocritus, in Herculisco seu* εἰδ. 25. *quidam m. s. & impressi Venet. ac Herbipol.* Remisso pectore ac placido intuens. *non quod pectore intuebatur (quis hoc somniet?) sed quod cùm intuebatur, pectore erat pacato, & timore vacuo. alij m. s.* remisso pectore, vultu ac placido intuens. *abundat vna vox. Lipsij liber dubio procul melius:* remisso lumine ac placido in.

220 Tenera manu] *Theocritus:*

θῆρε δύω χείρεσσιν ἀπρὶξ ἁπαλαῖσιν ἔχοντα
συμπλέγδην. Belluas duas tenaciter manibus teneris

prementem Constrictim.

223 Prælusit] *specimen præbuit pugnæ cum Hydrâ conserendæ. Hippol.* 1058. prælusit iræ. *Troad.* prælusit tuis iam Troia fatis. *Seneca epist.* 93. illi meliori vitæ longioríque præluditur. *Cassiodorus lib.* 1. *varior.* Ars enim bellandi, si non præluditur, cùm necessaria fuerit, non habetur. *militaris ergo vox. has autem prælusiones veteres,* battalias *quasi* battualias *vocasse docuit me Adamantius Martyrius apud Cassiodor. de Orthograph. Latinum ergo vocabulum Itali, Hispani, & Galli vsurparunt, sed minus deflexum Hispani;* batalla.

Mænali pernix fera] *à Mænalo Lycaonis F. dicta Mænalos vrbs Arcadiæ, cuius incolæ viri Mænalij, mulieres Mænaliæ & Mænalitides: apud Stephan. vitiosè legitur;* μαιαλίτης *pro* μαιναλίτης. *saltum vrbis vocant* μαίναλα : *est & mons Mænalos; & Galatiæ vrbs Mænalia.*

222 Multo decorum] *Euripides:*

Aureo quoque decoram capite
Maculosam capream

Vasta-

Vastatricem venatorum
Conficiens specticulo venatorio.

Pindarus, Auricornem ceruam. *habes autem geminum vnâ in re commentum, ceruæ cornua, eaq; aurea: cùm in hoc genere in plerisque regionibus ceruæ cornibus careant. quid tamen obstat, quominus alicubi sint cornutæ? nam & multis Callimachus, & huic Herculeæ Diodorus Siculus, & ei quæ Telephi nutrix Anacreon cornua tribuerunt (plura Cælius lib.* 7. *antiq. lect. cap.* 15. *Pierius lib.* 7. *Hieroglyph.) Ego tamen valde suspicor per enallagen* ceruam *Græcos pro* ceruo *posuisse. more Atticorum, qui* τὴν ἔλαφον, *&* αἱ ἔλαφοι, τὰ κέρατα, *articulum femineum iungunt masculino nomini. Hebræi quoque velocitatem exprimere volentes nusquam (quod sciam) in sacris litteris* ceruorum, *sed vbique* ceruarum *meminere, Habac.* 3. *Psalm.* 18. 2. *Samuel.* 22. *& alibi.*

223 Nemeæ timor] *Nemea Arcadiæ Silua. in hac Leo, quem Hercules lacertis strangulauit: dictus & Bēbinæus à Bembinâ vrbe Nemeæ. Panyasis:*

δέρματε θήρειον Βεμβινήταο λέοντος.
Pellisque fera Bembinæi leonis.

Item: καὶ Βεμβινήταο πελώρου δέρμα λέοντος
Et Bembinas monstrosi pellis leonis. *pugnam describunt noster Oetæo vers.* 1233. *Claudian. in laude Herc. Theocritus* εἰδ. 26.

226 Suísque Regem] *iuxta hanc Æaci legem:*

Si quod quisque facit patitur, iustissima lex est.

227 Erymanthi] *montis Arcadiæ, vbi & eiusdem nominis flumen, iuxta Pausan. in Eliac. seu lib.* 5. *pugnam vide apud Claudian.*

228 Taurúmque] *prælium hoc idem Claudian. commemorat. Heraclides Ponticus, in Homeric. allegoriis, per aprum, intemperantiam; per leonem inconsultum & temerarium impetum; per taurum, iracundiam; per ceruam, inanem metum; per Augiæ stabulum, vitæ fœditatē; per Stymphalides, auaritiam; per hydrā, ignorantiam; per Cerberū, tres philosophiæ partes, intelligit.*

231 Pastor triformis] *Geryon; qui gregis dominus : at Opilio fuit Eurytion, eius canis Orthus, Hesiodo in Theogon. Schol. Apollonij lib.* 4. *& Schol. Pindari in Isthm. & Silius Italicus:*

——— illatrat ieiunis faucibus Orthus
Armenti quondam custos immanis Iberi.

sic enim olim castigauit Laurent. Balbus Liliensis, in annotat. & emendat. in Val. Flacci Argon. editis Compluti anno CIↃ.IↃ.XXIV. *vnà cū contextu, non indiligenter recognito. Orthus hic Cerberi frater ex Echidnâ; alij Gargittion vocant. Cur vetustas Geryonem tricorporē finxerit, varia Palephatus in Fabul. Arrianus li.* 2. *rer. Alex. Plutarchus in Politic. Lucianus in Toxari, Eunapius in vit. Sophist. & Iustin. li.* 44. *de gregibus eius vide Plin. li.* 4. *c.* 2. *dictæ purpureæ & aureæ propter flauum colorē. indicat Martial. Epigram. de Bethica:* Vellera natiuo pallent vbi flaua metallo,
Et linit Hesperium bractea viua pecus.

habes alia quædam apud Cælium lib. 6. *antiq. lect. cap.* 7.

 Tar-

Tartessij] *quidam excusi Venet. & Herbipol. & Lugdun.* Cartesij, *& deducunt interpretes à* Carteiâ. *eadem quidem* Carteia *&* Tartessus, *Plinio, Straboni & Melæ, nec dissentit Silius, si seriosè attendas. prius ergo Carteia, inde Tartessus, denique Gaddir dicta. vide Plin. lib. 4. extremo, Melam lib. 2. & Strabon. lib. 3. à* Carteiâ *non deducitur* Cartesius; *sed à* Tartesso Tartessius, *etiam Ouidio & Silio, quare hoc loco id tuendum cùm Basileens. & Lipsiensib. & m. s. plerisque. nam ceteri;* Tratesius. *malè, vt tamen veram scripturam stabiliant. apud Appianum mendosè* καρπήσσος, *pro* ταρτήσσος. *vrbi nomen volunt Græci dedisse flumen* ταρτησσὸν *ortum ex Argenti montibus, vt aiunt Strabo & Stephan., & idem Strabo postea natum scribit ex Orospedâ, vt videantur mihi montes illi argenti esse Straboni,* Oropesæ *montes. Tartessus flumen Græcis, qui postea Bethys, teste Strabone. Stesichorus de hoc ipso armento agens:*

διότι γεννηθείη σχεδὸν ἀντιπέραν κλεινᾶς Ἐρυθείας
Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ πηγὰς ἀπείρονας ἀργυρορίζους.
Nata ex aduerso ferè inclytæ Erytheiæ
Tartessi amnis ad fontes immensos argenteis radicibus.

Regio dicta Tartessis, Eratostheni, Artemidoro, & aliis. Anacreon:

ἐγὼ τ' αὖ οὔτ' Ἀμαλθίης βουλοίμην κέρας, οὔτ' ἔτη
πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν Ταρτησσοῦ βασιλεῦσαι.

Non cornu Amaltheæ mi, non posco quinquaginta centúmq; regnare annos Tartessis beatis. *Homerus:* ταρτήσσιον ὄλβιον ἄστυ. *Herodotus etiam in Clio incolas vrbis vocat Tartessios. Nonnulla de Tartesso Liuius lib. 42. & Dionysius Afer eius opulentiam celebrat. Sallustius scribit à Pœnis seu Tyriis dictam,* Gaddir: *ego putem ab Hebræis, quibus Geder seu Gader* גדר *maceriam seu sepem denotat, & eo nomine vrbs in tribu Iudâ fuit, etiam* Gedera; *Stephano, Antiochia. Solin. cap. 26.* In capite Bethicæ, vbi extremus est noti orbis terminus, insula à continenti septingentis passibus separatur; quam Tyrij à rubro mari profecti, Erythræam; Pœni linguâ sua, Gaddir, id est, sepem nominarunt. In hac Geryonem æuum agitauisse plurimis argumentis probatur: tametsi quidam putent Herculem boues ex aliâ insulâ abduxisse, quæ Lusitaniam contuetur. *Solini sententiam ex Dionysio Festus Auienus astruit, è quo frustrà conantur apud Solinum, legere;* septum, *pro;* sepem. *sed & Plinius d. lib. cap. 22.* sepem *scripsit, & ex τὸ* sepem *potuere librarij deprauare* septem. *nec omne septum sepes. Vocata etiam* Cotinusa, *teste Dionysio, vocata & Aphrodisias, nisi fallit Stephanus.*

232 Ab occasu vltimo] *Silius libro 3.*

Armat Tartessus stabulanti conscia Phœbo.

234 Penetrare iussus] *Hercules in Africam proficiscens duas apud Gades columnas dicitur posuisse, & montes, Hispaniam connectentes Africæ, diremisse. ideo ait:* Vtrimque montes soluit, *&c. Mela lib. 1 cap. 4.* Deinde mons est præaltus, ei quē ex aduerso Africa extollit, obiectus: hunc Abylam, illum Calpen vocant; columnas Herculis vtrumque. addit fama nomini fabulam; Herculem ipsum iunctos olim perpetuo iugo diremisse colles, atque ita exclusum antea mole montium Oceanum, ad quæ nunc inundat, admissum. *Ptolomæus & Dionysius* ἄλυβαν *vocat; suspicor mendo calcographorum. Eustathius Dionysij Scholiastes has columnas prius Saturni, mox Briarei, demum Herculis vocatas tradit. de his quomodo accipiendum columnæ nomen, accuratè Strabo lib. 3. & Adag.* στῆλαι Ἡράκλειαι

237 Etiam ruenti] *emenda;* & iam ruenti. *hoc est, minanti se iam iam ruiturum.*

239 Aurifera spolia] *quomodo hæc poma, ipsius Atlantis vsus operâ, Hercules abstulerit, lepidè narrat Apollodorus li. 2. Biblioth. eiq; consentit Schol. Apollonij, addens hanc rationem à nymphis edoctum, quam illæ à Nereo vinculis constricto acceperant. vide Scholiast. Apollonij in lib. 4. circa finem, & Eustathiū in Odyss. η. fuêre hæc poma, mala citria, vt docet Athenæus li. 3. c. 5.*

Serpentis] *cui nomen Ladon, teste Apollonio & Pisandro.*

240 Lernæ monstra] *hydram & cancrum subsidiarium. vel sanè solam excetram vocat monstra, propter multitudinem repullulantium capitum; quæ Simonides* XC. *Alcæus* L. *alij* VII. *nonnulli quinque tradunt. Pausanias contendit vnicum fuisse, primumq; Pisandrum multiplicasse, vt fera videretur terribilior, & carmini suo plus dignitatis accederet. ita Pausan. in Corinthiac. formam hydræ exhibet Hesiod. in Theogon. confodit Hercules, iuxta plerosque sagittis, iuxta alios necauit igne. Qui à sagittis hydræ cruore imbutis, toxicum dictum volunt, parum probabili nituntur coniecturâ. Dioscorides & Ægyneta etymum malunt, non ab Herculeis sagittis, sed à Barbarorum sagittis hoc veneno illini solitis; Pomponius Sabinus in Virgil. & Brodeus Comment. in Græca Epigramm. à taxo quasi taxicum deriuant. sed hoc etiam meritò displicuit Gorrhæo in Nicandri Alexipharm. & erudito nostræq; societatis amantiss. Martiali Campano in Epigr. Ausonij de toxico. differt enim taxi venenum à toxico. Ego toxicum esse puto, quod Hispani, ab ipso vsu, sagittariam herbam* (yerua balestrera) *vocant, & ceruis transfigendis vtuntur. Nam Festus vocat ceruarium venenum, & eo sagittas perungi solitas testatur. Sic intelligendum, quod Iul. Scaliger lib. 1. comment. Aristot. de plantis scribit toxico Alpinos Pyrenæosq; latrones tela inungere. sanè Nicander in Alexipharm. tradit hunc vsum Gerrhæis & Euphrateis præbuisse. vt vt est, non serpentis sanies, sed plantæ genus est, vnde conficitur, teste Diosc. lib. 5. & Galeno li. 2. antidoti; seu virgulti, similis arbusto thuris. Lucanus docet lib. vlt.*

Non tam veloci corrumpunt pocula letho,
Stipite quæ diro virgas mentita Sabæas
Toxica, fatilegi carpunt matura Sabæi.

240 Numerosum] *Euripides:* —— quin & multiplicem clamosumque canem Lernæ, Hydram igne perdidit.

241 Non igne] *alij lib. in his Mogunt.* Num.

243 Stymphalides] *aues ad Stymphalum Arcadiæ lacū, vnde illas Hercules fugauit: pennas iaculabantur, instar sagittarum, ferreas, teste Euripide* in

in Phrixo, Claudiano, Pherecyde, Hellanico, & Timagneto; natandi quoque peritæ, unde Ploides *dictæ, Apollonio, Charonti ac Seleuco: Mulieres fuisse vult Mnaseas, vide Apollonij Schol. in li. 2. ver. 384. & ver.* 1050. *Leonicum lib. 2. var. hist. cap. 77. & Wottonum lib. 7. de differ. animal. cap. 172.*

245 Thermodontiæ] *Regina Amazonum, Hippolyta.*

247 Augiæ] *describit hoc stabulum Theocrit.* εἰδ. *26. tradunt tria boum millia in eo stabulasse, & triginta continuis annis nunquam expurgatum à foris; quãdo, pactâ Hercules mercede, immisso Miniæo, iuxta Pausan. Eliac. 1. vel, iuxta alios, Peneo. seu Pignione, aut Alphæo, omnem fimum euerrit. Vide Adag.* Augiæ stabulum. Augiæ] *Mogunt.* Augëi. 249 Pacis auctorem] *peperit orbi pacem Hercules, unde in Numismatib. dicitur* pacifer.

250 Prosperum] *scelera quæ felicem exitum habent, ac impunè cedunt, virtutes vocantur. sic Iuuenalis hortatur sui temporis improbos:*

Aude aliquid breuibus gyaris aut carcere dignum,
Si vis esse aliquid —— *quando hoc verum, si non hoc æuo?*

256 Regium capitis decus] *coronam, vel diadema.*

257 Cum capite] *Creontis, quẽ unâ cũ liberis, Megaræ fratribus, Lycus interemit.* 258 Ferax Deorum terra] *Thebæ: de quibus Sophocles:*

οὐ δὴ μόναι τικτουσιν αἰθνηταὶ θέους. Non solæ (*scil. Thebanæ*) Deos pariunt. *Dij Thebani, Bacchus, Palæmon, Leuothea, Hercules. ideo Manilius:* —— florentes oris Athenæ,
Sparta manu, Thebæ diuis —— *Iustin. lib. 11. scribit: Thebas non viros tantum, sed etiam Diuos genuisse. Aristides in Panathenaicâ; Thebanos, dicit, Deorum ortu sibi placere.*

Quem Dominum] *quàm vilem, quàm improbum! Lycum.*

261 Natus Amphion Ioue] *hic lyrâ vel cytharâ acceptâ à Musis, secundùm Apollon. & Pherecydem; aut Apolline, iuxta Dioscoridem; aut Mercurio, iuxta Philostratum (quam lyram in cælum translatam, fingunt Homerus & Aratus) à Mercurio etiam musicam didicit, teste Antiopes auctore, apud Pausan in Boeot. & Horatio; & artem cytharœdicam homines docuit, auctoribus Plutarcho in lib. de Musicâ, & Plinio li. 7. cap. 56. qui addit alios id Orpheo, alios Lino tribuere. imò ipse Plutarchus paullo pòst Terpandro ascribit. Amphionis carmine Thebas conditas Euripid. in Phœnyss. Philostratus in Imagin. & alij tradiderunt. Horatius:*

Mercuri, nam te docilis magistro,
Mouit Amphion lapides canendo.

265 Fecit] *propter Bacchum dicit, quem Thebani indigetarunt, præëunte Narceo, eius ex Physeoâ F. Vide Pausan. Eliacor. 1. Antiqua Scholia in illud Iuuenal.* Descendere iussit in cælum, *exponunt*, Deum fecit.

267 Ophionius cinis] *in magnâ lectionis varietate amplector istã multorum codicum: cuius sententia; Thebani oriũdi ex dentibus draconis, à Cadmo terræ mandatis, florentes olim, nunc penè ad exitium perducti. quidam libri:* atque Ophionius cinis Quo recidistis? *ita Moguntin. & omnes veteres impressi. Basileens. & Lugdun.* Ciuis atque Ophionius. *sunt qui pro,* Ophionius, *habent;* Amphionis. *Oblanca;* cinis atque Amphionis. *perperam. Basileens. & Lugdunens. codicum lectio, non mihi improbatur, sed meis manusc. non probatur.*

272 Fertque quæ ferri] *sustinet mala, quæ auertit ab aliis; patitur, quæ facit ne alij patiantur. sic rectè Lugdun. & multi manusc. & placet. non malè tamen Lipsiens.* fertque quæ fieri. *Basileens. corruptè;* fert quæ fieri vetat.

278 Depulsas] *ex vestig. membranar. lego;* dispulsas.

280 Diducto] *Eguian.* reducto. *Mogunt. & Herbip.* deducto.

282 Iugis] *Ossæ atque Olympi.*

283 Flumini] *Peneo; qui iuxta Strabonem Macedoniam à Thessaliâ separat: sed Cæsari, id Halyacmon præstat.*

284 Dedisti] *sic Herbip. & Veneti; Mogunt.* fecisti. *Lugdun.* stetisti.

285 Huc mons & illuc] *continui montes, Ossa & Olympus, diuisi, admiserunt aquarum fluenta, vt per medium spacium fluerent. Apollodor. lib. 1. putat hanc diuisionem factam diluuio Deucalionæo; Seneca lib. 6. Nat. quæst. terræmotu accidisse. idq; valde verisimile.*

287 Thessalus torrens] *multa quidem Thessaliæ nobilia flumina, sed postulant adiuncta, de Peneo intelligi: alioquin etiam per excellentiam ei hoc nomen competit. Apollonij Schol. in 3. scribit multa quidem Thessaliam ornare influentia flumina, præcipua tamen censeri quattuor, Peneum, Apidanũ, Panisum, & Enipeum; excellere autem & nobiliorẽ reliquis Peneum, obscurare aliorũ nomina.* ὁ Πηνειὸς τῷ ὀνόματι κατακρατῶν, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιεῖ.

289 Afferens] *sic primus Caietan. rectiùs ante illum, vt continent Mog. Eguian. & alij tres m. s. Herbip. etiam & primus Venetus;* efferens.

291 Oblitos sui] *plerique mortuos omnium, quæ in vita egerant, obliuisci putabant, potatâ Lethes aquâ.*

292 Lucisque pauidos] *Manes lucifugos. vide sup. in fine act. 1.*

295 Illum] *vnus Mog.* vnũ. 297 Reditusq; lentos] *fortè ad illud Penelopes:* —— lento tibi mittit Vlyxi.

299 Centena tauri colla] *vouet Ioui Taurorum Hecatomben, si sibi detur adhuc Herculis conspectu & coniugio frui: quod quia consecuta non est; appositè irrito voto, & non impetratis optatis, improbatas etiam victimas illam fingit polliceri. quemadmodum apud Virgilium li. 3. Æneas cælicolũ regi taurum mactat in litore,* cõmittens rem insolitã & piacularẽ, vt monstro locum faceret secuturo, *inquit Macrob. li. 3. Saturn. c. 11. notans vetitum, Ioui taurum immolare: quod & Seruius annotauit li. 3. & 9. Æneid. Atteius Capito li. 1. de iure sacrificiorũ, ait:* Ioui itaq. tauro, verre, ariete immolari non licet. *& postea:* Si quis fortè Ioui tauro fecerit, piaculum esto. *Labeo lib. 68. innuit etiã Neptuno, Apollini & Marti taurũ non immolari sicut ergo Maro ad futura respexit, vt ostenderet, non litatã; sed secutũ* horrendũ dictu & mirabile monstrũ: *ita noster pari acumine ad euentũ respiciens; vt ostenderet Megarã mariti reditu; non modò non consecutã miseriarum, quem sperabat, finem; sed in maiores multo miserias incidisse, hostiam fecit contrariam, votum improbum.*

Dona-

Donatus tamen etiam taurum Iouis sacrificio adhibet, & apud Ouid. lib. 4. Metamorph. Perseus occiso cæto, & Andromedâ liberatâ:

Diis tribus ille focos totidem de cespite ponit,
Læuum Mercurio, dextrum tibi bellica virgo,
Ara Iouis media est. mactatur vacca Mineruæ
Alipedi vitulus, taurus tibi summe Deorum.

Iulianus etiam apostata superstitionis Ethnicæ diligentissimus quadam ad Libanium epist. scribit Berrhoeæ se in arce, more regio, taurum immolasse. & Silius lib. 15. Scipionem idem factitasse:

——— cadit ardua taurus
Victima Neptuno pariter, paritérque Tonanti.

Et eodem sensu Chor. Medeæ 59. Primus sceptiferis colla Tonantibus Taurus celsa ferat tergore candido, *&c. An ergo iure id Pontificio priuatis interdictum, regibus Deorumq; filiis licuit dumtaxat, iisq; omnibus qui superiorem in terris non agnoscebant? suspicor. mira aliàs scriptorũ dissidentium pugna. Nec illud quidem Iuuenalis patitur subsistere, qui Sat. 12. in prin. priuatis quoque sacrificiis Taurum tribuit. Sed quid si Satyricum dicam id reprehendere?*

299 Frugum parens] *non reijcio. nam scio, fruges Cereri sacræ, vt inuentrici. Petronius Arbiter:*

Agricolas primos Cereri dare messis honores,
Palmitibus plenis Bacchum vincire, Palémque
Pastorum gaudere manu: latet obrutus omni
Neptunus demersus aquâ, Pallásque tabernas
Vindicat ——— *sic legunt. atqui tabernæ Bacchi, sanè vinariæ, ceteræ Mercurij:* * cauernas *virgo respuit, &, si quæ virginales, illas Dianæ venatrici permittit. reddantur litterariæ Deæ;* lucernæ *quas illi tribuerat Petronius, sed sensu ambiguo. sic Arnobius vocat,* Mineruam lucernarum modulatricem. *Porrò pro;* parens: *non malè, Moguntin. Herbipolens. & Veneti;* potens. *& nisi fallor hoc Senecæ.*

* Sic reponunt eximulli.

300 Secreta reddam sacra] *de sacris Cereris agit. Vide Hippolyt. 106. in Comment.* secreta. *quia non initiatis reuelare non licebat.*

301 Eleusi] *Moguntinens.* Eleusis.

305 Clausum] *Moguntin.* classum. *secundus Venet.* clasum. *num scripsit?* cassum. *mortui enim cassi. non hoc vt amoueam illud;* clausum. *sed vt quid videri queat, indicem.*

308 O socia] *Initium colloquij faciunt mei manusc. & Moguntinens. & Herbipolens. Non tamen superuenit in scenam prodiens Amphitryo; prius enim prodierat vnà cum Megarâ, vt ex fine præcedentis Chori constat. quare putem non esse à superioribus separanda.*

310 Meliora mente concipe] *melius ominare, spera sortem alteram. faciendum id quamdiu viuimus. Theocritus* εἰδ' δ'.

θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε· τάχ' αὔριον ἔσετ' ἄμεινον.
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντος.

Fidere

Fidere decet care Batte. forsan cras melius erit.
Spes inter viuos sunt, expertes autem spei sunt mortui.

312 Quod nimis] *sic Menander censet, homines miseros, credulos. & in Heliogabalo, Lamprid.* vt se habent (*inquit*) vota hominum ad credulitatem festinantium; quicquid optant, verum esse desiderant.

315 Prona est timori semper] *sic Lucanus lib. 1.*

——— sic quisque pauendo
Dat vires famæ: nullóque auctore malorum,
Quæ finxêre timent ——— *sic Statius lib. 3. Thebaid.*
——— tunc plurima versat
Pessimus in dubiis augur timor ———

Fides] *credulitas.* 316 Demersus] *In Moguntino versus hic Megaræ; præcedens etiamnum Amphitruoni datur. optimè.*

320 Bisque discedens fretum] *Syrtes duæ, maior, minorq; in mari, quod Africam Ægypto proximam alluit, fluxu & refluxu pelagi, qui bis quotidie fit, naues ad se tractas (vnde & nomen sortitæ) in cæca & vada, quibus abundant, compellunt: modò enim arenosa sunt loca, modò profundissima, & impetuosis fluctibus cooperta. vide Sallustium in Iugurth. Pomponium libro 1. cap. 7. Lucanum libro 9. Dionysius Perieget.*

ἐξείης δ' ἐπὶ Σύρτις ἀγαῤῥοον ὀλκὸν ἕλισσει
βαιοτέρη· μετὰ τήνδε πρὸς αὐγὰς ἔρχεται ἄλλη
ἄστετος, εὐρυτέρησι βαρυνομένη προχοῇσιν·
ἔνθα κορυσσομένης Τυρσηνίδος ἀμφιτρίτης,
ἄλλοτε μὲν πλυμμυρὶς ἐγείρεται, ἄλλοτε δ' αὖτε
ἄμπωτις ξηρῇσιν ἐπιτροχάει ψαμάθοισι·

Papius: Nec procul inde minor rapido cum gurgite Syrtis
Altera; insequitur maior quàm Solis ad ortum
Altera, collectis gremio prægnantior vndis.
Quâ mare Tyrrhenum magno versante tumultu,
Nunc grauido exundans pelagus ruit impete, nunc se
Fert retrò, siccásque fugâ relinquit arenas.

vltimum illud proprium ad nostri mentem, Priscianus, ita:

Accessúsque furit, siccísque recessus arenis.

323 Pedes] *Apollodorus lib. 2. Biblioth. fabulatur aureum poculum ab Apolline Herculem accepisse dono, atque eò Oceanum tranasse: quia (vt docet Macrob.) vsus nauigio, cui nomen,* Scyphus. *alij volunt vsum æreo lebete, pro velo, leonis pelle; pro malo, clauâ; pro rudentibus, pharetræ loris; pro remo, arcu. vnde manauit prouerbium* ἄλλο γένος κώπης. aliud remi genus. *refert Plutar. in Collectan.*

323 Nemo se tutò diu] *veritas ipsa testatur, eum qui periculum amat, in eo periturum. & Sapiens,* Qui malum quærit, id ipsi euenturum. *Prouerb. 11. quærit autem, qui amat* ῥιψοκινδυνεῖν, *temerè & inconsultè caput periculis obiectare. Med. 519.* ——— casus sæpe iam expertos time.

fieri nequit, vt qui sæpe fortunæ aleam iacit, non aliquando infortunium lu-

h *cretur.*

cretur. scitè Aristoteles lib. 2. de Cælo cap. 12. οἷον πολλοὺς ἀστραγάλους κώους βαλεῖν ἀμήχανον, ἀλλ' ἕνα ἢ δύο ῥᾷον. veluti multos talos Coos iacere difficile, vnum aut alterum facile. Vbi plerique interpretes admodum infeliciter, Chienses; quos Simplicius errare fecit de magnis illius insulæ talis mirifica somnians. Philalteo Lucilio ibidem tenebræ, & aberrat à vero, ferreos nescio quos talos ludicris illius insulæ commiscens: quasi eburnei vel ossei satis æuum non ferrent. Inuitat me magnorum virorum hæc ignoratio; de talis Cois & toto talorum ac tesserarum genere, quæ partim lectione, partim diuinatione mihi compararam, aliisnon inuidere. multa de iis alij; sed strictim, nec accuratè satis aut plenè, vt Sipontinus Episcopus in lib. 2. Martial. Philip. Beroaldus in Propert. & in Sueton. Cælius Rhodig. lib. 20. Antiq. cap. 17. & lib. 4. cap. 11. & 12. Nicolaus Leonic. in Sanneto, Galeottus Martius de promisc. doctrinâ cap. 36. Scaliger in exercitat. contra Cardan. Turnebus lib. 5. aduers. cap. 6. Lambinus Comment. in Asinariam Plauti; & Polydor. Virgilius lib. 2. de Inuentorib. rerum cap. 13. Pauca, sed meliora Lipsius in lauto illo Conuiuio lib. 2. Antiq. Inprimis differunt tessera & talus. conuincit auctoritas scriptorum, & ratio. Auctoritas, Ciceronis in lib. de Senectu. Clementis Alexandr. lib. 3. pædagogi. cap. 11. Martialis, & Ouidij, qui omnes apertè distinguunt. Confunduntur tamen non rarò, vt à D. Isidoro lib. 18. Etymol. vbi suppum & planum tesseræ tribuit, quæ tali propria: & Senecâ in ludo; vbi datâ operâ id fecit, ioci gratiâ, vt ex æquo Claudium illis delectatum significaret. Tum Æacus iubet illum aleâ ludere, pertuso fritillo, & iam cœperat fugientes semper tesseras quærere, & nihil proficere:

Nam quoties missurus erat resonante fritillo
Vtraque subducto fugiebat tessera fundo:
Cúmque recollectos auderet mittere talos,
Lusuro similis semper, sempérque *petenti
Decepere fidem refugi, digitósque per ipsos
Fallax assiduo dilabitur alea furto.

* An rectiùs, petentis.

vtrique per turriculam seu pyrgum iaciebantur, ne tesseræ aut aleæ componi possent. apud Martialem Pyrgus inquit lib. 14.

Quærit compositos manus improba mittere talos?
Si per me misit, nil nisi vota facit.

hoc est, mea fit opera, vt quamuis velit dolis vti nequeat. sed tamen peritiores fraudem adhuc nouerant in pyrgo. cur enim alioquin Persius Sat. 3. diceret in voto sibi fuisse: —— angustæ collo non fallier orcæ? D. Isidorus: Iactus tesserarum ita à peritis aleatoribus componitur, vt adferat quod voluerit. imò; quod voluerint. mendosus etiam fortè, cùm ait: Tabula luditur pyrgo, calculis, tesserísque. opinor mens eius, in tabula talis, calculis, & tesseris ludi solere. hi enim tres tabulisantium ludi. vel potiùs legendum: In tabula luditur cum pyrgo talis, tesserísque. nam calculi manu tantùm, non per turriculam iaci soliti. Commentar. Iuuenalis antiquus Pythæi in Satyr. 14. Apud antiquos in cornu mittebant tesseras, mouentésque fundebant: aut fritillum pyrgum dixit. præcesserat; fritillus pixis cornea qui

finius

finius dicitur Græcè. corrigendum censet Lipsius; φιμὸς. Ratio differre probat, quia diuersa nomine, formâ. situ, numero, ornatu, tactu.

Tessera, siue lepusculus, siue iaculum (hæc illi antiqua nomina, teste D. Isidoro) Græcis κύβος, nobis cubus vel quadrantal, olim & numeri, æqualia sex latera habet, angulos rectos bis quattuor. falsus Cardanus lib. de Subtilit. distinguens cubum à tesserâ. fallitur etiam Foquelinus in Persium, cubum confundens cum astragalo. nam ἀστράγαλος, quē poëtæ vocant ἄστριον, Galli osselet, Hispani carnicol, Belgæ pickelsteen, Latini talum vel taxillum; vnâ ex parte sinuatus & extuberans; alterâ paullo planior & quodammodo concauus, totusq; aduncæ in fibulæ morem conformatus; sex illi latera valdè inæqualia, anguli quattuor inflexi & incurui. Non ago nunc de oscillis quæ in homine & animalibus, quibus in digitos pedes desinunt; quæ incertum tali sint, nec ne, &; ludi saltem illis nemini consuetum: sed loquor de lusoriis talis, qui animalium bisulcorum & solidungulorum. differunt ergo nomine & figura.

Differunt situ & positione. quia tesseræ, quouis modo cadat, situs firmus, & æquè idoneus ad consistendum: nihil in illâ concauum, nihil conuexum, planæ facies omnes. Talo nulla facies perfectè plana, quædam extuberant, quædam angustiores, aliæ latiores, quædam ad cōsistendum aptæ, quædam minus, nonnullæ prorsus ineptæ. In cornua si cadat, nequit consistere; in latera minus lata, stat quidem, sed minus stabilis, quàm si in latiores duas superficies; hoc est, quàm staret, si suppus aut planus foret. positiones has accepi ab Aristotele lib. 2. de hist. animal. cap. 1. πάντα δὲ τὰ ἔχοντα ἀστράγαλον, ἐν τοῖς ὄπισθεν ἔχει σκέλεσιν. ἔχει δὲ, ὀρθὸν τὸν ἀστράγαλον ἐν τῇ καμπῇ, τὸ μὴν πρανὲς ἔξω, τὸ δ' ὕπτιον εἴσω. καὶ τὰ μὲν κῶα ἐντὸς ἐστραμμένα πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ χῖα καλούμενα, ἔξω, καὶ τὰς κεραίας ἄνω. Omnia enim talum habentia, in posterioribus eum cruribus habent, erectum illum in suffragine planâ sui parte foras, suppâ verò introrsum spectante: ita vt Coa quidem, intus ex aduerso inuicem opposita sint; illa verò quæ Chia appellant, foris; quæ cornua antennarum, supra habeantur. ergo hæ tali partes, πρανὲς, ὕπτιον, κεραῖα. planum, suppum, cornua. Cornua, sic dicta, quod ab iis tuberculum, seu vt alij vocant mons, astragali, eo modo dependeat, quo velum vento sinuante ab antennis. de Chio & Coo mox agemus.

Quæ de Coliide venere Cælius d. cap. 12. planè præter rem sunt. hæc vera lectio.

Numero in ipsâ lusione differebant. quia talis quattuor vel pluribus; tesseris dūtaxat tribus ludebatur. De talis nota res. inde enim Venerius iactus talorum: inde Plautinus miles quattuor iacit vulturios: hinc Cicero lib. de diuinat. si quadringentos talos ieceris. Martialis:

Non sim talorum numero par tessera: dum sit
Maior quàm talis alea sæpe mihi.

Ouidius:

Parua monere pudet talorum dicere iactus
Vt sciat, & vires tessera missa tuas.
Et modò tres iactet numeros: modò cogitet aptè
Quam subeat partem callida, quámque vocet.

quo loco; numeros, *interpretor* tesseras; *& in vltimo versu præstaret forsitan legere*; Quam fugiat. *Idem Ouidius*:

Seu ludet, numerósque manu iactabit eburnos;
Tu malè iactato, tu bene iacta dato:
Seu iacias talos (victam ne pœna sequatur)
Damnosi facito stent tibi sæpè canes.

Siue inquit illa tesseras iactabit; siue tu talos, fac vincat & vincaris. D. Cyprianus lib. de aleatorib. vt paternas suas hereditates, sub hostium suorum multiformi numero dispergant? *& paullo pòst* (*nam* aleam *promiscuè etiam pro tesserâ & talo ponit*) ille (*inquit*) cùm se in statunculis & simulacris formaret, aliud crimen adinuenit, quo se ab imitatoribus suis colendum, & sibi sacrificandum instituit, ita vt qui vellet studio eius adhærere, non ante manum in tabulam porrigeret, nisi auctori huius prius sacrificasset. *quod meâ sententiâ, de imaginibus idolorum in tesseris depingi solitis, & earum nominibus accipiendum; & quia nominatim lusuri Herculem ac Venerem inuocabant, vt postea docebo. idq; paullo prius Cipria-*
nus apertè indicauit, dicens: Cùm enim quidam studio litterarum bene eruditus, multum meditando hoc malũ & tam perniciosum studium adinuenit, instinctu solius Zabuli, qui eũ artibus suis repleuerat; hanc ergo artem ostendit, quam & colendam sculpturis cum sua imagine fabricauit. *&c. quæ de inuentione huius ludi subiungit; significans philosophum aliquem auctorem. Herodotus tamen tesserarum, & aleæ inuentum tribuit Lydis Asiæ populis lib. 1. Sed ad ornatum redeamus.*

Ille; *Zabulo diabolus.*

Quis ille Stesichorus? an Euripides, aut Midas?

Ornatus *ergo non idem tesseris & talis. tesseræ punctis distinguebantur; vnâ in facie vnio erat, in aliâ binio, atque ita deinceps ad senionem vsque. Martial.* Hæc mihi bisseno numeratur tessera puncto:

Calculus hic gemino discolor hoste perit.

Inde, vt docet Etymologici magni scriptor, tesseræ dicuntur ὀστᾶ ἐστιγμένα, ossa punctis distincta: *vnde &* numeri *dictæ, vt Turnebus obseruauit. Talis nulla puncta, nulli numeri inscripti: sed iis ipsa figura, positura, ipsêque casus (auctore Polluce) pro punctis numerorum. Sed an tali pingebantur? dicam dubitanter. fuêre multimodi. quidam naturales, quibus etiam nunc pueri & feminæ in Belgio lusitant varicoloribus: quidam artificiales, ex ebore, argento, vel aliâ materia. naturales aliquo fortassis colore, nigro puta, rubróve imbuebant, nullis tamen figuris exornabant. artificiales rursus alij Romani & Prisci, alij Græci & Asiatici. Romani fortè veteres, nullis simulacris ornati. suadet Romanorum parsimonia: suadet, quòd Latini scriptores talorum effigiem aliquam præferentium, hominum, vel brutorum, vel Deorum, memoriam non præstent. certè ex Plauto id non colligitur; nam Græco illic more ludebatur: neq; ex D. Cypriano, quia verba eius de tesseris accipi queunt, &, si de talis, de Barbaris, non Romanis. De posterioribus, Græcis & Asiaticis, vt fors fuisse non negem, facit Pollux; qui testatur, quosdam talos stesichorios dictos, qui octonarij erant; quosdam Euripideos, qui *quadragenarij: fuisse & Midam, cuius signum omnium fortunatissimum.*

* Puto hoc diuersis imaginibus distinctos: non verò tot punctis, nec etiam tot numero iactatos: sed tot nũmos auferre solitũ quũ iecisset.

Denique

Denique iactu *discrepant. nam propriè loquendo tali iactus, sunt* Cous, Chius, planus, suppus, Venus, canis, basilicus, Hercules, vulturius. *Tesseræ iactus sunt*, vnio, binio, ternio, quaternio, senio. Coum *&* Chium *docent Aristoteles loco citato, & Aristarchus ad illud Aristophan. in Ranis:*

πέπωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ χῖος, ἀλλὰ κῶος.

Euolauit è malis, non Chius, sed Cous.

Aliter Polydorus & alij: sed hæc puto veriora.

& Pollux in Onomast. qui tradunt in talis Chium semper Coo contrarium; illum damnum, hunc lucrum adferre. Nominis ratio ab vtriusque gentis ducta moribus. Coos insula prudentes multos, gnauos, & reip. vtiles genuit: Chij vt scurriles, leues, ac odio digni pessimè semper audiuerunt, teste Didimo Aristophanis Scholiaste. vnde Strattidis illud prouerbiale; χῖος παρασὰς κῶον οὐκ ἐᾷ λέγειν. Chius hic astans non finit Coum loqui. *Et Lacedæmonij olim per præconem edixerunt, Chiis licere intemperanter agere. vide Plutarch. in apophtegm. Laconic. & adag.* χῖος ἀποπατῶν, *& aliud* χῖος πρὸς κῶον, *quod quo loco Suydas refert mihi non integer videtur, & ex Aristotelis verbis d. cap. 2. suppleri vel corrigi posse. Latinis* Cous *vocatur* Venus, *vel* suppus. *nam suppum, quod ex animi sententiâ contingit. Lucilius apud Sex. Pompeium:* Si das id quod rogat, & si suggeri' suppum. *Suppus talus, qui sic cadit, vt tuberculũ eius supra sit, hoc est, suptinus.* Chius *verò, Latinis* planus *vocatur, &* canis, *nempe suppo contrarius, quando pars tali opposita tuberculo, quæ nec plana prorsus est, nec planè caua, supra cõsistit, talo prono.* Basilicus *opinor idem cum venere*; vulturius *cum cane: etsi Polydorus distinguat. Tesserarum nomina non indigent interprete.* Vnio, *canis Latinus, Græcis* κύων; senio ἕξιτης. *fuêre hæc numerica nomina, propria, vt dixi, tesserarum; sed tamen* μεταφορικῶς *etiam talis accommodari solita. non quod ea puncta vel numeri in talis picta, fixáve: sed quia quod in tesseris puncta, hoc in talis positura ac situs præstabat. erat enim Chius in talo, æquè damnosus ac vnio in tesserâ; & Cous tali æquè felix ac senio tesseræ: inde factum, vt Chius sæpe vocetur vnio, & econtrà; senio Cous, & Cous senio. sic intelligendi Pollux, & Hesychius volens Coum sex, Chium valere vnum. Binionem & quintonem quod in talo inueniri negãt, fateor: quod ternionem, quaternionemq; talo, vt proprium, ascribunt; veniam dent, non credo. fefellit eum qui primus excogitauit,* τέτρωρον *humanum. nam in humano talo (vt cum Herodoto & Iul. Celso dicam) tuber illud quod Graij* τέτρωρον, *nostri* quatrionem *vocant; quia quatuor costis seu lateribus fermè quadrangulum; inueniri scio, idemq; talis lusoriis nomen fortassis attribui putabant posse: verùm hoc à punctorum illis quatrionibus, de quibus agitur, nimus quam alienum. Multò etiam amplius quod scribunt, senionem vocari quaternariũ. non magis profecto, quàm ternarius, quinio; vel equus, mulus vocitetur. æquè enim specie differunt. apertum id in vnâ tesserâ, in qua semper quaternioni, ternio apponitur. similiter in vno talo, siquidem vnum vni tantum contrarium; quatrio vnioni non potest opponi, cui tamen* ἕξιτης *opponitur. Dico igitur in talis solum vnionis & senionis nomẽ translatum à tesseris inueniri. Sed aiunt,* qui Chium iactabat trîs nummos, qui senionem quattuor lucrabatur: qui

Sipontin. Leonic. Cælius, Polydor. alij.

Lege Vesalium lib. 1. de humani corporis fabri. cap. 33.

coum seu venerẽ, sex. aiunt, sed aiunt tantùm, nõ probant, & coum septenariũ putãt, sed putãt. quod ego dixi, Polluci & Suetonio, postea citãdo, magis consentaneum. aliquid illi verisimilius dicerent, si vellent ternionem nuncupari posse latus tali angustius, planum ferè; quatrionem verò latus tali huic oppositum, & litteræ ∽ in morem excauatum. Nunc probandum tali nomina sæpè ad tesseram, & huius ad illum translata. D. Isidorus, de tesserâ loquens: Iactus quisq. apud lusores veteres à numero vocabatur, vt vnio, binio, trinio, quatrio, quinio, senio [hoc de tesseris verum, non de talis] postea appellatio singulorum mutata est, & vnionem canẽ, * trionem suppum, quatrionem planum vocabant. quibus verbis docet præterea, non fuisse quaternionem eundem cum senione. Senio, vt illi fatentur, felix ac dexter: quatrio infelix, teste Isidoro; qui planum dicit vocari. planus autem chius, vt vidimus. Quare si quatrio planus, & planus damnosus; quomodo quatrio senarius? senio enim lucrosus. Est quidẽ tam senarius numerus planus, quàm quaternarius, si Pythagoræorum mysteria spectemus: sed id verum, quâ planus numerus opponitur solido & lineali; non quâ planum opponitur suppo in veterum lusionibus. In his quatrio planus vocatur, vel quia planorum more iacienti imponebat, eiusq́; spem fallebat; vel quia suppo contrarius. suppo namque semper planus opponitur, vnioni senio. Quod si vnicâ tesserâ, vel singulari talo ludebant (nã vno vel pluribus lusisse docet Eustathius in Homerum) tunc senio felix, vnio damnosus. & tunc vnio, canis vel canicula. Quando verò pluribus, tunc vnio vel canicula dicebatur, quando vno situ omnes, vel iisdem numeris tesseræ. D. Isidorus scribit, canem vitari ab aleatoribus, quia damnosus est, & vnum significat; optari senionem, quia bonum iactum adfert. Persius Sat. 3.

* Trio bouẽ significat: mallem; trionem.

Cælius lib. 22. antiq. cap. 15.

——— quid dexter senio ferret
Scire erat in voto; damnosa canicula quantum
Raderet; angustæ collo non fallier orcæ.

Martialis:

Senio nec nostrum cum cane quassat ebur.

Quem versum non intellexit, qui putat ex eo, senionem quotiescunque cum cane coniungebatur, iactum efficere infelicem. Cedo enim an venerius iactus infelix? at hic iaci non potuit, nisi concurrente cane & senione. Venerius vno talo iaci non potuit: potuit pluribus, nempe quattuor: tunc, quando sic omnes cadebant, vt omnibus diuersæ superficies essent, venus iacta dicebatur. De quaternario numero testis est locuples Cicero lib. 1. de diuinat. & Lucianus. Quibus addo non arbitrari me, τῆς κυβείας fuisse venerem, sed ἀστραγαλισμου dumtaxat. Sanè nondum legi venerium tesseris tributum: & tesseris solebant tantùm tribus ludere. omnes in hoc iactu superficies oportere dissimiles esse, optimè docet Lucianus, vesanum illum adolescentis Cnydij erga Veneris statuam amorem describens: τῇ δὲ τραπέζῃ τέτταρας ἀστραγάλους Λιβικῆς δορκὸς ἀπαριθμήσας, διεπέττευε τὴν ἐλπίδα. καὶ βαλὼν μὲν ἐπὶ σκοποῦ, μάλιστα δ᾽ εἴ ποτε τὴν θεὸν αὐτὴν εὐβολήσειε, μηδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἴσῳ σχήματι, προσεκύνει, τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων. εἰ δ᾽ ὁποῖα φιλεῖ, φαύλως κατὰ

Auctor adagior. in prouerb. Chius ad Coum.

κατὰ τῆς τραπέζης ῥίψειεν, οἱ δ᾽ ἐπὶ τὸ δυσφημότερον ἀνασταῖεν, ὅλῃ Κνίδῳ καταρώμενος, ὡς ἐπ᾽ ἀνηκέστῳ συμφορᾷ καὶ &c. Super mensâ quattuor talos Lybicæ capræ componens, ludendo experiebatur, quid sibi sperandum foret. & scopum quidem iaciendo attingens, maximè si Deam ipsam (Venerem) iaciendo sortitus erat, nullo talorum æquali effigie cadente, pronus illam adorabat, spei plenus se illam potiturum. sin autem (vt fit) negligentiùs talos iecisset in mensam, & illi abominabiliùs subsiluissent (nempe canes exhibendo) vniuersæ Cnido diras imprecabatur, velut ob cladem aliquam ingentem. & Martialis Bilbilitanus:

Cùm steterit nullus vultu tibi talus eodem,
Munera me dices magna misisse tibi.

tunc (inquit) munus meum (talos hosce) magni facies, cùm iis iactis, Venerem fixeris, & in quicquid luditur, abstuleris. εὔστοχος ergo iactus, venus; ἄστοχος καὶ δυσφημότερος, Canicula. Propertius lib. 4.

Malè hæc intellecta Merulæ & Calderino, bene Leonico.

Et mihi per talos Venerem quærente secundos,
Damnosi semper subsiluere canes.

Id ea ratione, vt Galeottus Martius cap. 36. de Promiscuâ doctrinâ notat: quia Veneris sidus putatur salutiferum & benignum; caniculæ maliuolum & lethiferum. Et fortassis hi canes olim Actæonis patrimonium deuorarunt, vt nimis quam multorum hodie. Vt autem in singulari talo, senioni canicula, apud Persium Satyr. 3. sic in pluribus talis, Veneri canes opponuntur, in isto Ouidij, vt explico:

Quid valeant tali, quo possis plurima iactu
Figere, damnosos effugiásque canes.

nam τὸ plurima, non ad numerorum puncta referendum, quæ in talis nulla; sed ad diuersas facies talorum, quæ plurimæ in iactu Venerio. docet ergo necessarium illi, ἀστραγαλοπεττίαν tenere, vt norit Venerem iacere, & canes non iacere. Itaque si Veneri canes oppositi: rectè Lambinus canes esse prodidit, quando figuræ omnes similes subsiliunt, etiamsi in tesseris (si modò ibi hæc nomina; & si non nomina, certè euenta similia) omnes seniones forent, vel in talis omnes suppi. Aliud enim senio, aliud Venus; contra quam plerique, sed minus eruditi. Suetonius namque in Augusto: Lusimus, mi Tiberi, γεροντικῶς heri & hodie, talis enim iactatis, vt quisque senionem, aut canem miserat, in singulos talos, singulos denarios, in mediũ conferebat, quos tollebat vniuersos, qui Venerem iecerat. Viderunt hoc alij: cur vero hic senio scæuus, qui aliàs dexter, non viderunt. Arbitror in talo singulario, semper faustum; in multis, semper infelicem, nisi quando omnes facies dissimiles. Nimirum, quando vno talo vel tesserâ luditur, ratio habetur situs, vel numeri, qui plenior aut solidior; qualis in illo suppus, in hoc senio: at quando pluribus talis vel tesseris, tunc non vnius tali vel tesseræ numeri aut posituræ ratio habetur, sed omnium. Luserat ergo Augustus talo singulari, & etiam talis pluribus, ideo inquit: vt quisque senionem (scilicet in plurium iactu) aut canem (in iactu vnius tali) miserat. Ex his apparet hallucinari illos, qui Venerem septenarium putant; vt sunt Engentinus in Persium, Beroaldus in Sueton.

Sueton. Polydorus Virgil. & alij. Hoc præterea inter Venerem & canes interest; quod illam vnius tantùm; hos vnius quando vno talo ludimus, & plurium numero, quando plures iaciuntur appellemus. Sed dices, quomodo talis Venus figi potuit, si priscis talis nec puncta, nec effigies erant depictæ? explicat Leonicus; sed ita, vt Chium à pronâ parte, Coum à suppâ distinguat, cõtra eorum rationem, quæ iam docuimus; & ipse paullo antè scripserat. opinor, eo situ consistere debuisse, vt vnus talus suppus iaceret, alter pronus, reliqui duo lateri incumberent; diuersimodè tamen, vt vnius tuberosa, seu suppa pars foras, alterius introrsus spectaret. In talis pictis, picturæ diuersitas, Venerem constituebat.

Sed qui Vulturij, *qui* Hercules? *an in talis hæ depictæ effigies? fortaßis in aliquibus, vt & in tesseris seu cubis, quæ non punctis numerorum, sed icunibus distinctæ idolorum vel hominum, qualis haut dubiè Midas, & fortè Euripides, ac Stesichorus, ludi alicuius aut speciei tesserarum vel talorum inuentores: & tunc hæ effigies certæ erant æstimationis, quare vna octonarius, alia quadragenarius dicebatur, prout ea iacta tollere vel ponere iubebat. Sanè D. Cypriani verba superiùs citata satis clarè indicant in ipsis superficiebus tesserarum vel talorum (quos ille generico nomine, alearum, complectitur) imagines aliquas exstitisse. quæ enim in illis aliæ statunculæ aut simulacra? & doctißimo Turnebo (qui tamen Cypriani locum non viderat) ita visum, quosdam talos vulturis & reguli imaginibus exornatos, atque ita Plautina verba intelligenda. Græcis sanè & Asiaticis seu Barbaris id ferè proprium ex Polluce diximus. qui tamen Pollux, nec alius quisquam vulturij vel reguli vel aliarum auium insculptarum, si bene memini, meminit: & in pictis istis testatur, non Herculem basilicum, sed Midam fuisse fortunatißimum. Vt vt est in pictis; certè in non depictis talis aliò recurrendum. Vulturium Lambinus infeliciorem basilico, cane feliciorem autumat; & basilicum ac vulturium medios esse canem inter & Venerem. id si recipias; non video quomodo Plautinus miles quatuor vulturios potuerit iacere: ni vulturium dicas planum latus augustius; basilicum oppositum tali latus augustius illud quod in ∽ conformatur. sed hoc vt nouum, fortè & falsum. Putarim potius canes & vulturios eosdem. quia vulturius à Plauto opponitur basilico: at basilicus (vt bene Iust. Lipsius) idem qui Venerius; ita dictus, quia cùm regna vini talis sortiebantur, tunc (Horatio teste) iacta Venus arbitrum bibendi dicebat, hoc est, conuiuarum primus qui Venerium iecerat conuiuij magister, & rex constituebatur. Opponi basilico vulturium ex Plauto deprehendi, apud quem in Cistellar. miles* talos poscit sibi in manus: *parasitum* prouocat ad aleam. iacit vulturios quattuor. *parasitus arripit* talos, *&* Herculem *iactat* basilicum, *quem eumdem iactum in Curculione ἀπλῶς basilicũ vocat, & qui eum iecerat, mox, vt victor, & proinde rex conuiuij potationem inchoans, victo magnum poculum propinat. Cur ergo* Herculem basilicum *vocat? latet iocus non sine felle. nam à festiuo scurrâ lepidè, cùm miles* canes, *ipse verò iecisset* Venerem, *sibi basilicum Herculem, militi ascribit vulturios. facetè. quasi vaticinans sibi quidem post exantlatas ærumnas parasiticas, iugem ac perpe-*

perpetuam conuiuij & vini dictaturã, pro præmio, quod adolescenti cupido rei speratæ copiam parasset; vt Herculẽ post XII. *labores Poëtæ canunt in cælum translatum: contra militi, propter abactas prædas, latrocinia, rapinas, malam crucem, cui affixus à vulturibus laceretur, vt Prometheus ad Caucasum. fortaßis etiam militem significare voluit quendam esse sagatum vulturem: quomodo forenses harpyiæ Apuleio* togati vulturij *dicuntur. vel sanè quod miles spe suâ præclarè deiectus fuisset: nam qui auidiùs aliquid appetebant, maximè heredipetæ, veteribus* Vulturij *vocabantur. quoduis horum probabilius puto, quam cum Cælio lib.* 8. *antiq. lect. cap.* 18. *vulturium dicere talum nominatum; quia tali opes, vt vultures vorant cadauera. nisi si Cælius de infelicibus tantùm talis loquitur: alioquin etiam parasitus quatuor vulturios iecisse dicendus, si omnes tali vulturij. præterea non omnis iactus infelix, vulturius; vt nec felix omnis, Venerius: sed ij tantùm qui summo gradu.*

Talorum vsus antiquißimus fuit, & prior vsu tesserarum, notus Heroicis temporibus: minus etiam in famis, quam tessera *siue* alea. *propriè enim tessera alea est: & hæc semper legibus vetita. commune quidem nomen* alea *iis ludis omnibus, in quibus maximam sibi partẽ fortuna & casus victoriæ vindicant; & omnibus ludis opponitur, in quibus prudentia & consiliũ, vel corporis robur & agilitas dominantur; quo sensu aleæ ludus Romanorum iure prohibetur. D. tit. de aleator. & l. vlt. C. de religios. & sumt. fun. Auth. interdicimus C. de sacros. Episc. & cler. & grauißimè reprehenditur à D. Cypriano d. lib. de aleator. & ceteris patribus, & à Ioanne Salisberiensi li.* 1. *Polycrat. cap.* 5. *& ab hoc sensu dubij casus quibus homulli in varia discrimina impellimur, solent vocari* alea hominum. *ad Ephes.* 4. ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων. *Sic Varro circa initium lib.* 1. *de re rust.* vbi salubritas non est, cultura non aliud est, atque alea Domini, vitæ ac rei familiaris. *sic etiam ad hunc locum respiciens D. Ambros. in epist.* germanæ tuæ non ius, sed sollicitudo decessit; non fructus, sed culturæ labor; non reditus, sed incerti euentus quædam, vt vulgò dicitur, alea. *Propriè tamen loquendo* alea *tesseram seu cubum significat, vulgo nimis notum. & ideo Ammianus lib.* 28. *mihi videtur tesseram pro aleâ posuisse*: Quidam ex his, licet rari, aleatorum vocabulum declinantes, ideóque se tesserarios appellari cupientes; inter quos tantum interest, quantum inter fures & latrones. *cùm enim aleâ luderent, tamen ab honestiore nomine eiusdem instrumenti appellationem aucupabantur. Solent falli nonnulli, etiã ex doctioribus,* ἀστραγαλίσιν *cum* πεττεῖα *confundentes. nam ex Eustathio in Homerũ & Athenæo li.* 1. *manifestum,* πέσσον *vnde* πεττεῖα *longiusculum oscillum esse, quod Aduatici* een koote *nominant. De calculis non est quod moneam. notum ex Martiali lib.* 14. *Ouidio, Petronio, ceteris; vulgò,* furunculorum ludus, *cuius inuentio à quodam philosopho. Vide Polydor. d. cap.* 13. *& Schaccheidem Hieronymi Vidæ. sed à fritillo hoc innocuo tandem manum tollamus.*

329 Qualis animo talis incessu] *mores enim & habitus exterior, interiorem animi dispositionem ac statum significant. sic Medeâ:*

Fert odia præ se, totus in vultu est dolor.

Oetæo: Ecce præcipiti gradu,
Secreta mentis, ore confuso, exerit.
Item: ——— licet ipsa neges:
Vultus loquitur, quodcumque negas.
Thyeste: ——— multa sed trepidus solet
Detegere vultus. magna nolentem quoque
Consilia produnt ———
Agam. Licet ipsa sileas, totus in vultu est dolor.

333 Obliqua phocis] *litus inflexum & tortuosum, & altero latere sinum Corinthiacum efficiens. describunt Pausan. lib.* 10. *& Strabo lib.* 14.

Ismenus] *flumen Bœotiæ, ab Ismeno quodam dictum, sacrum Apollini. Vide Scholiast. Apollonij in lib.* 1. *ver.* 538. *& sup. Hippol. ver.* 502.

334 Cithæron] *Mons Bœotiæ, quicquid Seruius dicat, à Parnasso alius, & ipse sacer Apollini, Musis, & Baccho; ab eo Musæ* Citheriades. *at Venus* Cytheræa, *ab insulâ,* Cythere. *Vide Strabon. & Eustathium.*

335 Isthmos] *Chersonnesus, terra sic mari cincta, vt exigua sui parte continẽti adhæreat. illi* πορθμὸς *seu fretum opponitur, maris scilicet inter duas continentes angustiæ. Isthmos sex vidi legendo, hunc Peloponesiacum, in quo Corinthus, de quo perpetuò noster intelligendus. Secundus est iuxta Rhodum, in Cariâ; tertius in Hellesponto, obiacens Phrygiæ; quartus in Tauris, Mæotim ab Euxino separat; quinctus, Cymbricus; vltimus, inter Gangeticum & magnum sinum, quem nominant auream Chersonnesum.*

336 Non vetera] *prius tamen dixerat Euripides:*
——— vetúsque inter Cadmæos sermo est
Prius Dirces coniugem Lycum
Hanc septem insignem arcibus vrbem tenuisse,
Quam huius terræ principatum arriperent
Amphion & Zetus nepotes Iouis:
Cuius filius, eodem quo pater dictus nomine,
Non quidem stirpe Cadmæa ortus, sed profectus
Ex Euboeâ, iugulat Creontem, iugulatóque eo terræ imperat,
Seditione morbidâ irrumpens in mænia.

339 Clara virtus] *Nam, iuxta Attij Diomedem:*
Non genus virum ornat. generi vir fortis loco.

340 Qui genus] *&c. Claudianus:*
——— & quæ non fecimus ipsi.
Vix ea nostra puto ———
Idem: ——— virtute decet, non sanguine niti.
rectiß. Epictetus in Enchir. Non sunt in nobis corpus, possessio, gloria, principatus, &, vno verbo, quæcunque nostra opera non sunt. *Vide Ciceronem pro Plancio, & Iuuenalem Sat.* 8.

Aliena laudat] *quia (inquit Seneca epist.* 8. non est tuum, quod fortuna fecit tuum. *cuiusmodi nobilitas. Idem epist.* 44. Non facit nobilem, atrium plenum fumosis imaginibus. nemo in nostram gloriam vixit: nec

nec quod ante nos fuit, nostrum est. animus facit nobilem: cui ex quacunque conditione supra fortunam licet surgere. *Dionysius etiam Halycarnaß. hominis nobilitatem non nisi virtute censet. & Phalaris:* ἐγὼ δὲ μίαν εὐγένειαν, ἀρετὴν οἶδα· τὰ δ' ἄλλα πάντα τύχην. καὶ γένοιτ' ἂν ὁ μὲν ἐκ φαύλων ἀγαθὸς, καὶ βασιλέων καὶ πάντων εὐγενέστατος. ὁ δὲ ἐξ ἀγαθῶν, φαῦλος, αὐτός τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν ταπεινοτάτων δυσγενέστατος. Ego verò vnam tantùm generositatem noui virtutem: cetera verò omnia, dona fortunæ. Et fieri potest, vt ex malis prognatus, euadat bonus, & regibus omnibusque hominibus generosior: & vt prognatus ex bonis, euadat malus, & semetipso atque omnibus abiectissimis ignobilior. *Epist.* 120. *Et Velleio iudice lib.* 2. *Optimus quisque nobilissimus. Non tamen negandum illud philosophi.* 5. *Polit.* εἰκὸς Κελτίους εἶναι τοὺς ἐκ Κελτίων. *vnde Horatianum hoc:* Fortes nascuntur fortibus & bonis.

341 Omnis in ferro est salus] *quàm vana sit hæc tyranni sententia, grauiter ostendit Petrarcha lib.* 1. *de remediis vtriusque fortunæ:* G. Ferro mihi tyrannidẽ acquisiui. ferro quæsitam, ferro etiam seruaturus. F. Ferro forsitan etiam amissurus. Præclaras sanè tibi diuitias comparasti, esse omnibus odiosum atque terrificum; quódque hinc sequitur, tibi te perpetuo grauem metu &c. *dialog.* x c v.

342 Ciuibus tenere te inuit. scias, strictus] *Moguntin. Herbipol. & Venet. Bernardini:* ciuibus tenetur inuitis: scias strictus, *&c.*

346 Megara] *cùm Hercules Ergynum Minyarũ regem crudelißimum fudisset Thebanos infestantem; Thebanorum rex Creon, vt animi grati beneuolentiam testaretur, Herculi filiam suam Megaram despondit, concessâ etiam regni societate. sed dubium an hic ille Creon Iocastæ frater, de quo in Oedipo nostri, & apud Sophoclem in Oedipo vtroque ex Antigonâ. videtur. nam suprà dixit Megara, Creonte & filiis interemtis, occidisse stirpem vltimam Cadmidarum. & infrà versu* 495. *clarè meminit Oedipi vt iam defuncti. quare hæc tragœdia foret postponenda Oedipo. sed quia id non constat, & fortè hic Creon alius. videtur etiam Oedipi calamitas iam mortuo Hercule obtigisse. quomodo enim ille non interfuisset prælio illi nobili ad Thebas? quomodo ad ipsum non potiùs confugêre supplices, quam ad Thesei filium? sunt & alia multa huic coniecturæ fauentia. sed res non tanti.*

Ducet-nouitas colorem] *ignobilitas nostra ornamentum accipiet, & quasi nouo colore inducto illustrabitur. ducta opinor hæc translatio, à parmis albis ingloriorum militum, quæ pingebantur patrato aliquo facinore egregio. Noui homines, quorum maiores publicis honoribus & functionibus caruerunt: inde* nouitas, *huiusmodi conditio.*

352 Posse te inuidiam pati] *Mogunt. Herbipol. Venet.* posse inuidiam pati. *si hiatum recipias, probum. Burdigal. schedæ, & Eguianus;* posse ad inuidiam pati, *& ita citat Eibius. alterum magis placet, qui enim non aduerterunt ad frequentes huius poëtæ hiatus; pars;* &, *pars;* ad, *intruserunt.*

353 Igitur] *membranæ Burdegal. & Eguianus;* ergo.

354 Tristis vestis] *pullæ vel atræ.*

Obtentu] *sic quidam manusc. & omnes vett. impressi, item Basileens. & Lugdunens. primus opinor N.* obtectu, *ex Basileens. cod. margine, vnde & alias multas nouandi caussas mutuatus.*

355 Præsides astat Deos] *significat more supplicum ad aras confugisse. nam mox dicet:* complectere aras, *& c. stabant ad aras & statuas Deorum, vel considebant, vel illas amplectebantur, & inhærebant: sicut in sacris litteris Ioab altaris cornu prahendit.*

361 Odia agant] *sic m.s. mei omnes. sed Herbip. & Veneti tres, & Eib.* agent. *cet. excusi;* agant. *Lipsius ex vno cod. reponit;* gerãt. *quia hoc Latinius.*

367 Victo necesse] *vetus dictum: Pacem & concordiam victis vtilia, victoribus tantùm pulcra. sed melius noster. nam victis minus animorum, & necessitati parendum: victori amplum & speciosum pacem dare; & victoriæ lætitia facili momento luxuriat, & vana euadit. quoniam ex aduersis secunda, & ex secundis aduersa vt plurimum nascuntur. sæpè qui vicit, vincitur; & triumphans triumphatur; &, qui perimitur, interimit perimentem, & perdit pereundo eum à quo perditur.*

371 Adspersam] *q.v.l.* sparsam.

372 Prius] *adscribam quæ apud ceteros poëtas huiusmodi alia notaui, vt iuuentuti exempla suppetant, & accessio non exigua fiat adagiorum centuriis.*

Ennius: Prius pariet locusta Lucam bouem.

Propert. lib. 1. Multa prius vasto labentur flumina ponto,
Annus & inuersas duxerit ante vices.

Idem lib. 2. Tu prius & fluctus poteris siccare Sicanos,
Altaque mortali diligere astra manu.

Idem: Quærebam siccâ si posset piscis arenâ;
Nec solitus ponto viuere, toruus aper.

& lib. 3. Flamma per incensas citius sedetur aristas,
Fluminàque ad fontis sint reditura caput.
Et placidum Syrtes pontum, & bona litora nautis
Præbeat hospitio sæua Malæa suo.

Horatius autem: Sed iuremus in hæc. simul imis saxa renarint
Vadis leuata; ne redire sit nefas.
Neu conuersa domum pigeat dare lintea; quando
Padus Matina lauerit cacumina:
In mare seu celsus procurrerit Apenninus:
Nouaque monstra iunxerit libidine
Mirus amor, iuuet vt tigres subsidere ceruis,
Adulteretur & columba miluio:
Credula nec flauos timeant armenta leones:
Amétque salsa lenis hircus æquora.

Idem alibi: Priúsque cælum sidet inferius mari,
Tellure porrectâ super.

Ouid. lib. 1. nox æ: Vere prius volucres taceant, æstate cicadæ,
Mænalius lepori det sua terga canis.

Lib.

Lib. 1. Trist. Eleg. 7.

In caput alta suum labentur ab æquore retrò
Flumina, conuersis solque recurret equis.
Terra feret stellas: cælum findetur aratro:
Vnda dabit flammas, & dabit ignis aquas.
Omnia naturæ præpostera legibus ibunt:
Parsque suum mundi nulla tenebit iter.

& lib. Dirarum in Ibin:

Desinet esse prius contrarius ignibus humor:
Iunctáque cum Lunâ lumina Solis erunt.
Parsque eadem cæli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus.
Et noua fraterno veniet concordia fumo,
Quem vetus accensâ separat ira pyrâ.
Et ver auctumno, brumæ miscebitur æstas:
Atque eadem regio vesper & ortus erit.

Claudianus, In Olybrij & Probini consulatum:

Ante dabunt hiemes Nilum: per flumina damæ
Errabunt, glacieque niger damnabitur Indus.
Ante Thyestæis iterum conterrita mensis
Intercisa dies, refugos vertetur in ortus.

& de bello Gildonico:

——— prius astra chaos miscebit Auerno.

& ad Olybrium, in Epigrammat.

——— lucem iam condat Hydaspes,
Et Tartessiaco Sol oriare vado.
Candescat Geticis Meroë conuersa pruinis,
Claráque se vetito proluat vrsa mari.

apud eundem lib. 1. in Eutrop. illa noua, sed mordacissima;

——— procacior alter: si talibus (inquit)
Creditur, & nimiis turgent mendacia monstris.
Iam testudo volat. profert iam cornua vultur,
Prona petunt retrò fluuij iuga: Gadibus ortum
Armenij texêre diem. iam frugibus aptum
Æquor, & assuetum siluis Delphina videbis:
Iam cocleis homines iunctos, & quicquid inane
Nutrit, Iudaicis quæ pingitur India velis.

Videtur ieci tunc in vsu fuisse imaginosum illud pictura genus: quo nostris temporibus Hiero Boschius & discipulus eius Bruegelius, Aduatici, excelluerunt.

Sidonius Aruernorum Episcopus in Panegyr. Maioriani, plura congessit:

——— tua viscera ferro
Maioriane petam: Phœbus si nocte refulget,
Luna die: duplex ponto si plaustra nouatur
Parrhasis: Atlantem Tanais, si Bagrada cernit
Caucason: Hercynij nemoris si stipite lintris
Texta Nabathæum pro * remo sulcat Hydaspen:

*Omnino legendum, *pro Rheno.*

Si

Si bibit Hiſpanus Gangen, tepidiſque ab Erythris
Ad Tarteſſiacum venit Indus aquator Iberum:
Si ſe Pollucis perfudit ſanguine Caſtor:
Theſea Pirithoi, Piladem ſi ſtrauit Oreſtæ
Vel furibunda manus; raperet cum Taurica ſacra
Matricida pius —— *hæc Latini: addam nonnulla ex Græcis.*

Nazianzen. in carmine de vitâ ſuâ:

πρόθεν ῥυήσετ' εἰς ἄνω πηγῶν φύσις,
καὶ πῦρ ὁδεύσει τὴν ἐναντίαν φορὰν,
ἔτι προδώσω τῆς ἐμῆς σωτηρίας.

Billius: Natura ſurſum fontium tendet prius,
Parteſque ad imas flamma labetur vorax;
Quàm quid ſalutis perfidus prodam meæ.

Ariſtophanes, in pace:

πρὶν κὲν λύκος οἶν ὑμεναῖοι. Antequam lupus ouē ducat vxorē.

mox: *οὔ ποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν.*
Nunquam facies cancrum rectâ progredi.
οὐδέ ποτ' ἂν θείης λεῖον τὸν τραχὺν ἐχίνον.
Neque vnquam leuigaris aſperum echinum. *Euripid. Medea:*
ἄνω ποταμῶν ἱερῶν χωροῦσι παγαί,
Surſum ſacrorum fluminum feruntur fontes.

Palladas: *θάττον ποιείσει μέλι κάνθαρος, ἢ γάλα κώνωψ.*
Citius faciet mel ſcarabeus, aut lac culex.

Theocritus, in Thyrſide, ſeu εἰδ. α.

νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαι,
ἀδὲ καλὰ νάρκισσος, ἐπ' ἀρκεύθοισι κομάσαι.
πάντα δ' ἔναλλα γένοιντο, καὶ ἀπίτυς ὄχνας ἐνείκαι
Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει. καὶ τοὺς κύνας ὦ ἔλαφοι ἕλκοι,
κἀξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀνὰ δόσι γαρύσαιντο.
Nunc violas feratis rubi, vos ſpinæ feratis:
Iuniperi pulcro narciſſo floreant:
Omnia denique contraria fiant, & iam pinus pira ferat.
Daphnis poſtquā moritur: iam ceruus canes trahat captiuos,
Et ex montibus vlulæ cum luſciniis cantu certent.

ſimilia quædam ex Critiâ Athenæus lib. 13. cap. 26. ex Philippo & aliis Fulvius Vrſinus in 1. Virgilij eclog. ad illud: Ante leues. *Ariſtides orat in Romam;* donec, *ait,* laminæ ferreæ mari innatent, aut arbores vere florere deſinant. *& orat. pro Quatuor viris;* ad vmbram verba eructare, anthericum metere, funiculum ex arena nectere, telam retexere.

Diem] *Solem. ſic in Herc. Oetæo:* —— ab occaſu dies
Naſcetur —— *Lucretius de Solis radiis:*
—— lucidâ tela diei. *Ouidius:*
Siue die merſatur humus —— *Claudianus:*
Merſerat vnda diem.

Diem]

Diem] *Baſileenſ.* dies. 373 Pax ante niuibus & flammis erit] *hoc noſter inter ἀδυνατὰ. Strabo tamen, Plinius, Solinus, Seneca ipſe & Claudianus narrant, in Æthnæ cacumine inter vaſtos illos flammarum fluctus, niues intactas perdurare, miro naturæ miraculo.*

376 Scylla] *vide Medeæ verſ. 351. & Thyeſt. 580.*

377 Euripus] Mare [*inter Atticam & Euboeam*] rapidum & alterno curſu ſepties die, ac ſepties nocte fluctibus inuicem verſis adeo immodicè fluens, vt ventos etiam ac plenis velis nauigia fruſtretur, *inquit Pompon. lib. 2. cap. 7. Plinius tamen, Seneca, Strabo, & alij tantùm die ac nocte ſimul ſepties fluere contendunt. Liuius autem lib. 38. ita ſcribit;* fretum ipſum Euripi, non ſepties die, ſicut fama fert, temporibus ſtatis reciprocat; ſed temere in modum venti nunc huc, nunc illuc verſo mari, velut monte præcipiti deuolutus torrens rapitur. *cauſam huius fluxus & refluxus, cùm nequiſſet Ariſtoteles aſſequi, mærore contabuit. auctores D. Iuſtinus Martyr in Admonitor. ad Gentes, & D. Gregorius Nazianzenus orat. 1. in Iulianum apoſtatam.*

383 Dominare tumidus] *ſcidæ Burdegal.* dominare dum licet.

384 Sequitur ſuperbos] *Nemeſis, quæ & Adraſtia, & Rhamnuſia, vltrix ſuperbiæ & vaniloquentiæ, de qua ex veteribus multa Ammianus Marcellinus lib. 14. ſub finem, explicans eius habitum; & Pauſanias in Atticis, Strabo lib. 9. Artemidorus in Onirocrit. Græcor. Epigramm. lib. 4. & Macrobius 1. Saturnal. cap. 17. ex recentioribus, auctor Adag. in adag.* Adraſteia Nemeſis. *Cælius lib. 11. cap. 9. Crinitus lib. 1. 9. de honeſ. diſcipl. cap. 6. Baptiſta Pius cap. 70. poſterior. annotamentor. Lilius Syntagm. 16. Budæus in lib. de contemtu rer. fortuitar. Brodæus commentar. in lib. 1. Epigr. edition. Frobenianæ fol. 57. & Pintianus in Not. ad Melæ lib. 2. cap. 3.*

Vltor] *Veneti membranæ, Eguian. & Moguntinenſ.* Victor, *quod etiam exſtat in Herbipolenſ. Venetis, & Lugdun. & Baſileenſ. & ita legit Eyb. melius tamen alij codices;* vltor. *ſic Tibullus:*
Neſcius vltorem poſt caput eſſe Deum.
Ouidius: Exiget at meritas vltrix Rhamnuſia pœnas.

Deus] *pro Deâ. ex Stoicorum ſententiâ, qui Deos vtriuſque ſexus ſingulos putabant. teſtatur id Pomponius, Sabinus in Cirim Virgilij, & adducit ex Antimacho verſiculum:*
Fluminis Aſopi gelidas Adraſtus ad vndas
Templa Deo poſuit. *videlicet Nemeſi. exprimere voluit Sabinus iſta, quæ ex Antimacho Suidas:*

ἔστι τὶς Νέμεσις μεγάλη θεὸς ἣ τάδε πάντα
φρὸς μακάρων ἔλαχε. βωμὸν δὲ οἱ εἵσατο πρῶτος
Ἄδρηστος, ποταμοῖο παρὰ ῥόον: vbi quæ apud Suydam ſequuntur mutilauit magnâ ex parte Latinus interpres, vt & alia paſſim. Caluus quoque & Virgilius Venerē Deum *vocarunt, imitatione Homeri; cui Iliad. γ'. dicitur δαίμων, vt & aliis Græcis ſæpè ἡ θεὸς, non verò tantùm ὁ θεὸς. Leuinus:* Venerem igitur almum adorans. *Valerius Soranus Iouem dixit mulie-*

mulierem versibus suprà allatis, Tu genitor genitrixque Deûm. *Varro Palem* Deum *nuncupauit: Ægyptij* Lunam, *vt docet Crinit. lib. 23. de honest. discipl. cap. 6. Spartianus in Caracallâ, prodidit Carrhis Dei Lunitemplum fuisse, incolisq; persuasum, & à doctissimis quibusq; traditum; eum qui* Lunam *femineo nomine & sexu nominasset, semper muliebri dominio parituru; qui verò marem credidisset, hunc liberum à muliebribus insidiis, viris etiam imperaturum. vnde quamuis Ægyptij, eo genere quo feminam hominem, etiam Lunam* Deam *dicant, mysticè tamen* Deum *vocare. Hoc sensu capio illud Nauij lib. 2. de bello Punico; etsi Priscianus aliter interpretetur:*

Prima incedit Cereris Proserpina puer.

& illud Cornelij Seueri, apud Sosipatrum:

Ignea nam Phœbe ducebat sidera cælo
Fraternis successor equis ——

Eodem sensu Ouidius de Venere:

Sponsor coniugij stat Dea picta sui. *quæ ritualia esse Grammatici non aduertunt, vt nec istud de Nemesi, & Venere. alioquin minimè insolens antiquis, genera nominum cõmutare. sic Ennius:* cupressos rectos, à stirpe supremo, Ilia dia nepos, lupus feta, nulla metus: *Cato*, recto fronte: *Lucretius*, funem auream: *Catullus*, ebriosam acinum: *Varro*, hunc spicum: *Commentarij Pontificales*, hic ouis, hæc agnus, hæc porcus. *Vide Festum in* spicũ, *&* recto fronte. *Nec absonum foret, si scriptum;* vltor sup. seq. à ter. Dea. *sicut Ouidio,* Dea sponsor, *& Cornelio,* Phœbe successor.

387 Nati, patris] *nonnulli lib.* nati & patris.

388 Fratrum] *Eteoclis & Polynicis. vide Thebaid.*

Totidem rogos] *cum Polynicis cadauer in rogum, quo cremabatur mortuus Eteocles, iniectum fuisset, subitò flamma dissiluit in duas partes, ita vt suus cuique cadaueri ignis luceret. vide Oedip. 321.*

389 Superba Tantalis] *Niobe Tantali filia, Amphionis vxor numero liberorum elata, Latonam præ se contemsit. in vltionem Phœbus filios, filias Diana sagittis transfixerunt. misera mater præ dolore obiit, & in lapidem transformata; qui diu postea lacrimare visus. Callimachus Hymn. Apollin.*

ἡ μὲν ὁ δ' ἀκρύοεις ἀναβάλλετε ἄλγεα πέτρος
ὅς τις ἐνὶ Φριγίῃ δ ἱερὸς λίθος ἐστήρικται
μάρμαρον ἀντὶ γυναικὸς οἰζυρόντι χανούσῃ.

Differt petra suos pariter lacrymosa dolores
Humida, quæ quondam Phrygiis induruit oris.
Nunc quoque marmor hiat, triste & lacrymabile quiddam.

Ideo Sophocles in Electra Nioben dixit in saxeo sepulcro lacrymari, sepulcrum vocans corpus saxeum: quod videtur imitatus Agathias illo ænigmate:

ὁ τύμβος ὅτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν.
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον.
ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

& interpretatus Ausonius Epitaph. 29.

Habet

Habet sepulcrum non id intus mortuum;
Habet nec ipse mortuus bustum super:
Sibi sed ipse hic est sepulcrum & mortuus.

habes de eadem Græca epigrammata Leonidæ & Antipatri lib. 3. Antholog. Vide Auson. epigramm. 147. cuius initium: Thebarum regina fui. *& Pausaniam in Attic. & inferiùs Agamem. vers.* 374.

390 Manat in Sipylo lapis] *ex Callimacho & Ouidio, quos infrà in Agamemn. citabo. Leonides:*

πέτρος ἔτ' ἐν Σιπύλῳ Νιόβη θρυνοίσιν αἰάζει.

Est lapis in Sipylo Niobe lacrymas iuge fundens.

Sipylus vrbs & mons Phrygiæ, hic de monte loquitur. nam vrbs euersa terræmotu, viuo Tantalo, testib. Aristot. in Meteor. Straboneli. 1. & Plin. li. 11. c. 41.

391 Subrigens] *erigens. à* subrigo, *quo Virgil. vtitur 4. Æneid. Seneca lib. 5. de benefic.* subrectis vexillis. *Plinius de vpupa*; cristâ visenda plicatili, contrahens eam, subrigénsque per longitudinem capitis. *vtitur etiam Tertullianus subrigendi verbo.*

396 Efferatas] *Veneti*; effrenatas. *Moguntinens.* effrenas, *sed inter lineas*; efferatas, *vt ceteri.*

399 Gerámque] *Moguntin. Herbipolens. Veneti*; gerámque. *amplectere quod lubet. nam non insuauis ista repetitio.*

405 Sed ille] *Creon. est autem antipophora.* Vos] *Lycus cum sociis. melius tamen Moguntin. Herbipol. Veneti, Lugdun. & Basileens.* nos. *nam ipse de se loquitur.*

Vos improba] *Sallustius profundam imperij & diuitiarum cupidinem vnam & veterem bellandi causam esse confirmat.*

406 Queritur] *quid necesse part â victoriâ disceptare, vtra pars iustam belligerandi causam habuerit? iustè censendus pugnasse, qui vicit. fauêre huic Dij. non causæ, sed euentus inspiciendus. eo pertinet illud Lucani:*

Victrix causa Diis placuit, sed victa Catoni.

& illud: —— hæc acies victum factura nocentem est.

Vulgus enim ab euentu censet causæ iustitiam: sapientiores à bonâ caussâ bonum euentum sperant, non verò sibi pollicentur perpetem. gnari sapè vnde ius stabat, ei victoriam non dari.

410 Adores] *Persis mos fuit genuflexo reges adorare,* προσκυνεῖν *teste Lampridio in vitâ Alexandri Seueri: vbi addit Halagabalum eum cultum admisisse, Alexandrum verò prohibuisse. Græci id detestabantur. apud Herodot. in Polyhim. Lacedæmonij eum morem sibi esse negant: apud Probũ Atheniensis Conon suæ id ciuitati, probro futurum asserit: apud Ælianum lib. 1. var. hist. Thebanus Ismenias callidè Persarum regi imponit, simulans se adorare, cùm annulum suum ante pedes deiectum humo sustulisset. De Alexandro Macedone Iustinus lib. 12.* Non salutari, sed adorari se iuber. Acerrimus inter recusantes Callisthenes fuit: quæ res & illi & multis Principibus Macedonum exitio fuit. Retentus est tamen Macedonibus mos salutandi Regis, explosâ adoratione. *Igitur meritò Lycus negat*

hoc loco à matronâ Thebanâ, se hanc demissionem exigere. At exigunt hodie Hispanæ mulieres, vbi vix vlla nobilior aut paullo opulentior femina, quæ non iubeat vel patiatur, famulos & ancillas potum sibi præbentes, humiliter προσκυνεῖν. ô superbiam! maritorum ista pusillanimitas, qui superbo sexui, nimiùm indulgent.

420 Nostra] *melius Moguntinens.* nostram.

422 Vt supera] *scripti Mogunt. & Burd.* superna. *& ita Ven. & Herb.*

425 Cogi qui potest, nescit mori] *ex sententiâ Stoicâ, quorum hoc effatum*: qui non timet mortem, cogi nequit. *Seneca epist. 71.* Ego cogitem in eo, qui viuit, omnia posse fortunam; potius quàm cogitem, in eo qui scit mori, nihil posse fortunam? *& epist. 92.* Non sumus in vllius potestate, cùm mors in nostrâ potestate sit. *Efficacissima sunt illa Epicteti de Laterano, Thraseâ, Agrippino in hanc sententiam. Vide Arrianum lib. 1. de vita Epicteti, cap. 1.*

432 Imperia dura tolle] *virtus enim circa ardua, dura, aspera versatur: nec ad solidum robur vlla perueniat, nisi huiusce modi dudum exercita sit. Arriani Epictetus lib. 1. cap. 6. docet dura imperia Herculeæ virtutis materiam fuisse.* In quem (ait) virum euasurum fuisse putas Herculem, nisi leo talis exstitisset, & hydra, & ceruus, & aper, & iniusti quidam homines ac feri, quos ille expulit & expugnauit? quidnam fecisset, si nihil huiusmodi exstitisset? nónne stragulis inuolutus dormisset? Itaque primùm non factus fuisset Hercules, in talibus deliciis & otio stertens per omnem ætatem. Deinde, vt factus esset, quæ fuisset illius vtilitas? quis vsus brachiorum eius? quis tanti roboris? quis tolerantiæ & animi generosi; nisi tales conflictationes eum ad talia certamina excitassent, atque exercuissent? *&c.*

433 Obiici] *lego*; obici. *sicut* subici, adici, *& similia.*

Feris, monstrísque] feræ, *naturâ volente formantur*: monstra, *ipsius naturæ errores sunt, non valentis efficere quod destinarat, auctor Aristoteles 2. Phys. cap. 8. & 4. de Generat. animal. cap. 4. & Galen. lib. de definit. medic. Vide nostrum Benedict. Pererium lib. 9. Physic. cap. 10.*

434 Virtutis est] *mutili Mogunt. & vett. excusi, qui*; virtus est.

436 Non est] angustum *enim* est iter quod ducit ad vitam: regnúmque cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

437 Penetrat] *nondum, nec tam citò. an non ergo melius legas?* penetret. *at quidam manusc.* sperat. *sed alij, quod coniectura suggesserat.*

441 Pacatum manu] *fuit Alcides per totum fermè orbem* εἰρηνοποιὸς, *Ouid. in epist. Deianir.*

Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
Quâ latam Nereus cærulus ambit humum.

Claudianus, de Hercule:

Thracia pacifero contigit arua pede.

vnde quædam inscriptiones: HERCVLI PACIFERO.

443 Phlegram] *Phlegra Thraciæ, prope Pallenem, vbi Gigantes contra Deos pugnarunt, & victi ope Herculis. vide Schol. Apollonij, Strabon. Pausaniam, ceteros.*

447 Mortale cælo non potest iungi genus] *vno versu omnẽ Herorum genealogiam refellit, totam poësim & theogoniam veterum subuertit. secutus Platonem, qui in Sympos.* θεὸς δὲ ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται. *Apuleius de Deo Socratis*: Vt Plato ait, nullus Deus miscetur hominibus: *assentitur Plutarchus in Numâ: vbi contendit, quæ de Deorum erga homines amore narrantur ad morum ac virtutum dilectionem referenda: nunquam enim Deos vel Genios humani corporis, formæve vsu delectatos. Ægyptij tamen, vt ipse refert & refellit, existimabant fieri posse, vt spiritus cum feminis rem habeant, eiq; sobolis quædam principia ingenerent: cum viro tamen id non accidere. Plato in Cratylo scribit, omnes Heroës vel ex amore Deorum erga mulieres mortales, vel virorum erga Deas esse progenitos. Nec mirum: erãt enim illorum Dij, dæmones. Et quamuis nõnulli existimarint hos mulieribus commisceri non posse, vt Chrysost. hom. 22. in Genes. Cassianus in patrum coll. 8. c. 21. Eugubin. lib. 8. de peren. philosoph. cap. 32. Scalig. contra Cardan. exercitat. 355. & præcipuè id pertinaciter negent Agrippa Magus, & Wierus Caluinista: certum tamen rectè sentientibus, posse illos esse incubos, succubosq;, & sæpe esse solere, vt docent D. Augustin. lib. 15. de ciuit. Dei cap. 23. & Isidorus lib. 8. Origin. planè in fine; quo loco censeo pro*; iniui, *rescribendum*; Inui. *sic enim Pan vocatur, teste Macrobio lib. 1. Satur. cap. 22. vel* incubi, *nam Glos.* incubus, *Pan; incubo,* ἐφιάλτης. *& Arnobio lib. 4. & paullo priùs, pro*; panitæ, *legendum*; panisciæ, *quæ vox nota Ciceroni. 3. de Nat. Deor. & Suetonio in Tiberio cap. 43. Idem docent Innoc. 8. in Bulla quæ præfigitur malleo maleficar. Scot. & alij in 2. d. 8. & confessiones damnatorum per totam ferè Europam, vt de maleficis Germaniæ narrãt Sprenger in Malleo, & Nider in Formicario; de Italiæ maleficis, Grillandus lib. de Sortileg. & Ioannes Francisc. Picus lib. de Prænotione: de Hispaniæ, Torquemada in Horto florum; & de Galliæ, Meierus annal. lib. 16. anno 1459. Et licet Succubus dæmon verè concipere & parere nequeat, quæq; huiusmodi narrantur præstigiosa & illusoria sint; qualia illa apud Vincent. Speculi lib. 3. cap. 26. & Polydor. Virgil. lib. 13. Histor. Anglic. tamen ex incubo nasci filiũ posse, operâ quidem eius, sed semine humano, & ita vt verus pater sit is à quo id decisum fuerat, & à dæmone collectum, docent Theologi, vt S. Thom. in 2. d. 8. & ex eo Sprenger in Mall. p. 1. q. 3. Vlricus Molitor in Dialog. de Pythonic. mulierib. cap. 5. 6. & 10. & Bartholom. Spinæus in q. de strigib. cap. 6. eaq; Scholasticorum sententia auctoritate Patrum confirmatur, quos recensent Xistus Senens. lib. 5. Biblioth. annotat. 73. & 77. & Eugubin. vbi sup. fuit & veteris Synagogæ sententia, vt patet ex Philone lib. de Gigantib. & Iosepho lib. 2. antiquit. Iudaic. cap. 3. Nec Chrysostomus Cassianus, & alij Patres, aliud negare voluerunt, quàm dæmones naturali animalium more, semen ex propriâ substantiâ decidendo, congredi; quia sensitiuæ & nutritiuæ facultatis sunt expertes. Vide Pet. Binsfeldium tractat. de Confessionib. Sagar. 5. conc.*

448 Com-

448 Communis] *Diis ac Deabus. vide Arnobium lib. 4. contra gent. cuius verba in codice quo vtor, non satis rectè sunt dispuncta, lego*: Proserpinam, in Adonim; matrem eius Cererem, in Iasionem, *&c.*

Diis] *Deos multitudinis numero appellat, vulgum sectatus. nam ferè quotquot Ethnici sapientiores, vnicum esse Deum, non ignorabant: sed multitudine, variam ac multiplicem eius potentiam conabantur significare. indicat hoc Ouidius in Fastis:*

Scilicet alterno voluit rudis illa vetustas
Nomine, diuersas significare vices.

apertiùs Iuppiter sic Deos alloquens apud poëtam:

Cælicolæ, mea membra Dei; quos, nostra potestas
Officiis distincta, facit —— *idem mihi ex pluribus obseruationibus videor colligere.* Tellurem *Pontifices (teste Varrone) ita colebant, vt quattuor terræ Diis sacra facerent,* Telluri, Telluuioni, Altori, Rusori: *quia vni eidemq; terræ, secundùm multiplicem eius potestatem, hæc quatuor nomina conuenire iudicabant, vt Parrhasius annotauit. Solinus Briareum & Ægæona, vt diuersos celebrauit; quos Homerus vnum esse docet: quia Eubœenses duplicem eius potestatem venerabantur. Stella Veneris, quasi duplex sidus, Lucifer & Hesperus dicebatur; quòd idem lucis & tenebrarum præcursor. sunt qui eadem de causa Plutoni Iouis, Proserpinæ Iunonis nomen aptatum censent. Macrobius Ianum, etiam Apollinem & Dianam esse, & omnes Deos ad Solem referri docuit, lib. 1. Saturnal. cap. 9. & cap. 17. cum seqq. Vnicum certè Deum & non plures esse censuerunt Stoici (iuxta nonnullos) sed multis nominibus appellari secundũ suas proprietates, διὰ quod per ipsum sint omnia; ζῆνα, quod vitæ omnium sit auctor; ἀΐδωνεα, quòd in æthere distentum sit eius imperium; ἥρα, quòd in aëre; ἥφαιστον quòd in igne artificiali; ποσειδῶνα, quòd in humore; δήμητρα, quòd in terrâ, &c. vt commemorat Laërtius lib. 7. & apertè affirmat Aristoteles in lib. de mundo ad Alex. & Apuleius lib. de mundo ad Faustum: idem asserunt apud D. Iustinum in lib. de monarchiâ & in Exhortatorio, poëtæ vetustissimi, Sibyllæ, Orpheus, Æschylus, Sophocles, Euripides, Philæmon & alij; apud Clementem Alex. li. 5. Stromat. Xenophanes, Melanippides, Theatrides, Parmenides, Hesiodus, ceteri.* 449 Famuline] *Panyasis:*

Passa Ceres, passusque insignis Mulciber, estque
Passus Neptunus, passus est Phœbus Apollo
Mortali ipse suas operas mercede locare;
Passus Marsque ferox irato à patre coactus.

452 Erranti] *Delos, etiam Ortygia & Asterie dicta, teste Scholiaste Apollonij in lib. 1. Porrò mira hic varietas in omnibus lib. hæc N. mihi visa optima.*

453 Num monstra] *Herbipolens.* haut. *Moguntin. & Lugdun.* non.

454 Draco] *hunc versum ordine conuerso sequenti postponendum puto, sic:* AM. Quam grauia paruus tulerit ignoras mala.
Primus sagittas imbuit Phœbi Draco.
E matris, *&c.*

cete-

ceterum de hoc Dracone, Pythone, legendus Apollodorus lib. 1. Biblioth. ab eo necato sagittis, Symmias in ouo Apollinem vocat ὀφιοβόλον: *hunc draconem nonnulli Græci, Delphinem vocarunt, vt Leander, Callimachus, & Apollonius lib. 2. vbi consule Scholiastem ver. 708. Sunt qui existiment, ab hoc Pythone, spiritum, quo afflati futura quidam prædicebant, pythonem cœptum vocari, & Pythonicos afflatos ipsos, non Phytonicos.* Act. 16.

459 Latuit] *& auidus Saturnus, pro filio, obiectum lapidem vorauit, cui iuxta Scalig. nomen* Bætylon; *iuxta Priscianum,* Abaddir. *In hoc versu mallem;* Non, *pro;* Num.

462 Hominem scias] *nam à diuinâ naturâ prorsus est miseria alterna. Aristides, contra Homerum in Isthmicâ:* Etenim mala, ærumnæ, calamitates, nec sunt inter Deos, nec esse possunt: cùm in hunc terrestrem locum relegata sint: nedum immortalitatis alicui initiũ præbere possint. mala enim ex malis oriuntur, Deorum verò opera bona sunt. nec hæc aliter se possunt habere. *Illa impij Epicuri:*

Omnis enim per se Diuûm natura necesse est
Immortali æuo summâ cum pace fruatur.
Nam priuata dolore omni, priuata periclis,
Ipsa suis pollens opibus, nil indiga nostri.

si de vno vero Deo, pia hactenus. nã quæ addit aut interserit, impia, blasphema. 463 Miserum neges] *rectè. quamuis schidæ Burdegal.* hominem neges. *quasi nequeat homo fortis esse.*

464 Fortem vocemus] *hanc seruitutem fœdissimam describit Oetæo vers. 373. & Ouidiana Deianira, in epist.*

Vna recens nobis referetur adultera crimen:
Vnde ego sum Lydo facta nouerca Lamo.
Mæander; toties qui terris errat in iisdem,
Qui lapsas in se sæpè retorquet aquas;
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo,
Illo cui cælum sarcina parua fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
Et solidis gemmas apposuisse toris.
Ausus es hirsutos mitrâ redimire capillos.
Aptior Herculeæ populus alba comæ.

Et mox: Mæonias inter calathos tenuisse puellas
Diceris, & dominæ pertimuisse minas.
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
Rasilibus calathis imposuisse manum?
Crassaque robusto deducis pollice fila,
Æquáque formosæ pensa rependis heræ.
Ah quoties digitis dum torques stamina duris
Præualidæ fusos comminuere manus.
Diceris, infelix, scuticæ tremefactus habenis,
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.

Nec immeritò Lycus hæc exprobrat. summum enim crimen visum veteribus, & tetrioris notæ. vt docet disertissimè Saluianus Episcopus lib. 7. de Dei gubernat. Cùm enim muliebrem habitum viri sumerent, & magis quàm mulieres gradum frangerent; cùm indicia sibi quædam monstruosæ impuritatis innecterent, & femineis tegminum illigamentis capita velarent, atque hoc publicè in ciuitate Romanâ, vrbe illic summâ & celeberrimâ: quid aliud quàm imperij Romani dedecus erat, vt in medio reip. sinu execrandissimum nefas liceret admitti? potestas quippe magna & potentissima, quæ inhibere scelus maximum potest, quasi probat debere fieri, si sciens patitur perpetrari. *& D. Hieronymus scribit:* castitatis amatori fugiendos viros, quibus feminei contra Apostolum crines. hæc enim esse argumenta diaboli. *in epist. ad Eustochium de custodienda virgin. Martialis simili crimine li. 12. quendam Callistratum pulsat. cui in famiæ, latam legem Scantiniam Raeuardus censet, in libris Variorum. assentior. tamen puto impositam pœnam, nõ quâ femineis vestibus vterentur dumtaxat; sed quâ ad vlterioria, ad quæ vestitu illo inuitabãt, & quorum hoc habitu quasi professionem faciebant, vt nonnihil antè citata verba Saluianus significat, dicens:* per publicam sceleris professionem, *&c. quorum vindictam nouissima lex* [l. cùm vir nubit. C. ad leg. Iul. de adult.] *capitalem esse voluit. De ornatu viris indigno, multa egregia Epictetus Arriani lib. 3. cap. 1. quæ vtinam & legeret & audiret nimis comta & cirrata iuuentus huius temporis.*

468 Nardo] *oleo nardino. Prudentius:*

Vt mitra cæsariem cohibens aurata virilem
Combibat infusum croceo religamine nardum.

de nardo herbâ, Dioscorides lib. 1. de vnguenti generibus vide l. 21. §. 1. D. de aur. arg. leg. Plinium lib. 13. cap. 2. & lib. 12. c. 12. Clementem lib. 2. pædagogi Athenæ. & alios.

469 Tympani] *existimo de illo loqui, quod Hispanis,* pandero, *non bellis, sed lasciuis apto tripudiis. Iustinus lib. 30.* instrumentum luxuriæ *vocauit, vt & antiquus poëta,* arma pruriginis. *noster sonum eius* non virilem *dicit. vide Isidor. lib. 3. Orig. extremo cap. de Musicâ.*

470 Mitra ferocem] *sic Moguntinens. & vet. excusi, sic omnia, quæ vidi exemplaria scripta, impressa: vt hæc Lyci adhuc verba de Hercule sint. quorum mihi consensus non aspernandus.*

475 Laxari] *Moguntinens.* lassari. *minus benè.*

476 Hoc Euryti] *Iolen significat & socias: de quibus in Oetæo. sed nonne Hercules Euryti Oechaliam, post furorem, euertit? certum id, vt quod maximè. quare vel per anticipationem hæc dicta, vel de Thespiadibus, vt & sequens versus accipienda, & locus corruptus. sanè Moguntin. & alij quidã:* Teutantis testatur. *mendosè, sed fortasis emendandum,* Teuthrantis hoc fatetur euersi domus. *Ouidius de his virginum gregibus oppressis:*

Nec tibi crimen erunt, Teuthrantia turba, sorores;
Quarum de populo nulla relicta tibi.

has

has numero quinquaginta vnâ nocte deuirginauit, & Sardoûm heroum matres fecit, auctore Simplicio in lib. 8. Physic. Aristotelis.

481 Eryx] *huius cum Hercule pugnam describit Lucan. lib. 4. Butæ F. fuit, cæstuum certamine victum in Siciliâ Hercules necauit. Pausan. auctor in Laconic. seu lib. 3.*

Antæus] *de hoc alibi.* Libys] *Afer. Sillius:*

——— ceditque loco Libys asper, & omnis,
Latè cedit Iber ——— *Lucanus:*
Cùm iaculum paruâ Libys amentauit habenâ.

Mythologiam quandam physicam de Antæo habes apud Christophor. Rufum Antexegemator. fol. 15.

486 Geryonem] *sic Herbip. tres Veneti, & Lipsiens.* Geryonas, *Lugdunens.* Geriones, *Basileens. Moguntin. & Eguian.*

487 Est victus] *sic Lipsien. sed ex ceteris omnibus delendũ;* est. *vt legatur:*

Mortem coactus ante Geriones pati,
Nec vnus vnâ Gerion victus manu.

tres fratres erant. vnus ante reliquos necatus; victus vnâ manu non vnus, nempe tricorpor.

488 Licet] *malè schidæ Burdegal.* decet.

494 Creontis] *Menoetij filius, mortuus Oedipi filiis regnum accepit, secundùm nonnullos.* Labdaci] *Labdacus Phœnicis F. Laij pater, Oedipi auus.* 496 Solita] infausta.

497 Ægypti] *quinquaginta Ægypti filij, totidem Danai filias duxerunt, & ab ius vno excepto necati. ab hoc AEgypto Beli F. AEgyptios dictos, cùm prius Melampodes dicerentur, Lucillius & Apollodorus tradiderunt. Vertus prius Aëriam vocatam, vt scribit Eusebius in Chronicis; & adhuc prius Misraim* מִצְרַיִם *seu Mesrim aut Mesraim, vt refert Iosephus lib. 1. antiquit. Iudaic. cap. 12. à Mesraim Chami filio. Danaidum & maritorum nomina commemorat Apollodorus lib. 2. Biblioth.*

505 Congerite siluas] *ex Euripide, qui:*

Iubete lignatores truncos quercuum
Incidere, qui vbi in vrbem fuerint deportati,
Circum altaria aptè ligna construite,
Eáque accendite, & ipsorum corpora comburite
Omnium ——— *& apud eundem Hermione, fugatum ab aris Andromachen, minatur se ignem admoturam. quodam Plauti loco idẽ astruit Turnebus lib. 9. aduersar. cap. 12. solebant etiam templi valuas obstruere, & egressu præclusos supplices fame expugnare; & interdum tectum demoliri, quo citius aëris iniuriâ interirent. ita Lacedæmonij Pausaniam Regem suum necarunt, vt scribunt Lycurgus orat. in Leocratem, Plutarchus in Pausan. Diodorus lib. 11. & Aelianus lib. 9. var. histor.*

511 Nescit tyrannus esse] *Agamemn. 990.*

Rudis est tyrannus morte qui pœnam exigit.

Seneca li. 2. de benefic. Quemadmodum acerbissima crudelitas est, quæ trahit

trahit pœnam, & misericordiæ genus est citò occidere: quia tormentum vltimum finem sui secum adfert: quod antecedit tempus, maxima futuri supplicij pars est. *In Medea; cùm Iason fractus miseriis diceret,* Infesta memet perime. *responedet illa:* misereri iubes. *Euripides:*

Cita enim mors facillima homini infelici.

Sophocles in Electra; Mori, graue esse negat; sed, cùm mori desideres, non posse illud assequi.

520 Templa] *exponit D. Isidorus, ampla tecta.*

522 En est] *Lugdunens. & plerique:* En, en sonitus.

IN CHORVM.

Queritur de fortunæ iniquitate, propositis Herculis & Orphei exemplis; quorum gesta celebrat, & describit vtriusque descensum ad inferos.

523 Quam non æqua] *Pacuuius, Dulorestę.*

Fortunam insanam esse, & cęcam, & brutam perhibent philosophi,
Saxóque instare globoso prædicant volubili:
Id quò saxum impulerit fors, eò cadere fortunam autumant.
Cæcam ob eam rem iterant, quia nil cernat quò sese applicet.
Insanam autem esse aiunt, quia atrox, incerta, instabilisque sit.
Brutam, quia dignum atque indignum nequeat internoscere.

Iniquitatis in munerum suorum distributione causam etiam Aristoteles problem. 8. sess. 29. refert in cæcitatem. colebatur quidem ante Platonis æuum vt Dea, sed tunc demum illi templa dicari cœpisse, scribit Simplicius in lib. 2. Physic. tex. 47. elegans fortunæ descriptio exstat apud Galenum in orat. Parænet. ad bonas artes: multa de ea philosophica, Bened. Pererius, lib. 9. Physic. cap. 5. historica & poëtica Lilius Syntagm. 16. Imitatur hoc choro Seneca Euripidis in μαινομεν. Chor. 1. Testatur etiam Pausan. in Corinth. fortunam viris bonis iniquam esse exemplo Homeri & Demosthenis: testantur idē alij: sed vt communis, sic iniqua mortalium de fortunâ querela, ac Christianis hominibus indigna. iustissimâ enim hæc Dei lege euenium. docuerat id olim Seneca in lib. cui titulum fecerat, Quare bonis viris multa mala accidant, cùm sit prouidentia? *è quo Lactant. lib. 5. cap. 23. hoc fragmentum suppeditat.* Deus homines pro liberis habet. sed corruptos & vitiosos luxuriosè & delicatè patitur viuere; quia non putat emendatione suâ dignos: Bonos autem, quos diligit, castigat sæpius, & assiduis laboribus ad vsum virtutis exercet, nec eos caducis ac mortalibus bonis corrumpi ad deprauari sinit. *horum verborum sententia exstat in lib. de prouidentiâ ad Lucilium, hæc ipsa verba in eo non exstant: & ipse titulus à Lactantio, ex primis huius libri verbis, conflatus videtur; vt ambigam verbáne sua Lactant. posuerit, an aliū Seneca lib. de prouidentia scripserit, præter eū quē habemus.*

527 Cæliferam] *humeros quidem cælo supposuit: sed an humeros sine manibus? nec nouum vnum corporis membrum pro alio poni: & robur maius, si dicat manus cælum sustinuisse. Deinde quid quæso peculiare* in manu teliferâ? *solúsne telis vsus Hercules? sequor ergo cunctos codices, scriptos, excusos, quos inspicere potui; qui* cæliferam manum.

532 Mul-

532 Multiuagas] *delectatur huiusmodi compositis,* multiuagus, montiuagus, *&c. de Scythis Herodot. in Melpom.* Siquidem nullæ sunt eis vrbes, nulla mænia exstructa: domos secum ferunt singuli, equestrésque sunt sagittarij, non pane victitantes, sed ex pecoribus; pro domibus plaustra habentes. *Horatius:* Campestres melius Scythæ

Quorum plaustra vagas ritè trahunt domos.

Suidas eos vocat ἁμαξοφόρετας. vide Iustin. lib. 2.

Hospitas] *quia vbi vno die, alio non sunt: sed assiduè habitationem mutantes, noua quærunt pascua.*

535 Mutis tacitum] *glaciale mare, quia constrictum, fluctibus non agitatur, nec allisum litori sonum vllum edit. ideo vocat tacitum, & litora muta. malè Moguntinens. & vett. excusi* multis: *etsi verè multa ibi litora, tot fluuiis influentibus.*

537 Qua plena rates] *quâ prius nauigarant, nunc currus agitant. Virgilius:* Puppibus illa prius patulis, nunc hospita plaustris. *Plinius in Panegyr.* Danubius ripas gelu iungit, duratúsque glacie, ingentia tergo bella transportat.

538 Intonsis Sarmatis] *libertatis auidis. sic Tibullus:* —— intonsos Taurus arat Cilicas. *vide sup. Hippol. vers. 71. horum admirabilem industriam in loricis conficiendis narrat Pausan. in Attic. Intonsos etiam possis interpretari, capillatos, quomodo Plinius Arabes intonsos dixit; & quos Liuius lib. 1. belli Punici Inalpinos vocauit intonsos & incultos, eos Plinius capillatos. comâ enim promissa, quibus intonsa.*

546 Suspiciens] *Hippolyte vel Antiopa regina Amazonum, de quibus multa Stephanus.* Genu] *genua inclinare obedientiæ & obsequij habitus, ideo malo;* suspiciens *cum Venet. Lugdun. Paris. Basileens. Lipsiens. & Complut. quàm cum Moguntin. & Herbip.* suscipiens. *etsi hoc tolerabile.*

548 Siculæ-Proserpinæ] *Simonides canit, Vulcanū & Cererem coram Aethnâ, de Siciliæ dominio litem contestatos; Aetnam Cereri addixisse. Plutarchus auctor est, Siciliam à Cerere Proserpinæ in dotem datam. Ceteri Proserpinæ & Cereri sacram insulam fuisse volunt, quòd in ea ambæ natæ, & fruges repertæ. Cicero in Frumentariâ, Claudianus, Diodorus, &c. ideo ait* Siculæ, *&* regna.

552 Timidis] *hoc malo, quàm;* miseris. *quia manusc. corruptè,* tumidis. *quo,* timidis, *confirmatur.*

558 Non reuocabiles] *sic Mogunt. sed Herbip. & tres Veneti;* non remeabiles. *ceteri;* irreuocabiles, *vel;* irremeabiles *eâdem sententiâ. sic Tertull. lib. de pœniten. dixit;* moras irreuocabiles.

559 Populis pluribus] *inferis. maior enim mortuorum quàm viuentium numerus. quare Herc. Oetæo Plutonem vocat;* dominū turbæ maioris: *& inferos, seu mortuos vocabāt antiqui absolutè* plures, *& πλείονες. Plautus Trinummo:* Quia ego ad hoc genus hominum duraui, quin prius

Me ad plures penetraui —— *hoc est, cur non prius deuixi. vide Pet. Victoriū li. 1. var. le. c. 7. cuius explicationē malâ fide sibi alij adscripserūt.*

563 Te-

563 Tenui vulnere] *egregij Dij, qui vulnerati; quorum ex vulnere sanguis, vel, si Homerum audimus, sanies, manauit. Vulnerata hoc eodem tempore ab Hercule, Iuno; aliô Venus & Mars, à Diomede; Pallas, ab Ornyto; ipse Hercules, ab Hyppocoontidis. Clemens in Protrept. & Arnobius lib. 4. cont. Gent. testantur.* Saucius] *narrant Arnobius lib. 4. Apollodor. lib. 2. Biblioth. & Homerus Iliad. δ'. addit Hesiodus eodem itinere Herculem Marti multa vulnera inflixisse.*

564 Mortis Dominus] *Pluto Dominus omnium infernorum Deorum, Iupiter superorum, Neptunus marinorum. hi tres dicti Ioues, vt alibi docui; & quia Domini credebantur, vno sub nomine à Samaritis, Moabitis & ceteris Asiaticis coli soliti, Baal.* בַּעַל *hoc, est, dominans, possidens, subijciens: & quia ab eo, idolorum cultus propagatus, eâdem voce omne idolum significatur. Porrò* Mortis *Dominus, quia Morti imperat.* Mors *Hesiodo Dea, Filia Noctis, morti præsidens. hanc inuocat Tibullus:*

Abstineas Mors atra precor. non hîc mihi mater.

Gadibus aram Morti sacratam prodidit Arrianus lib. de Prouidentia.

565 Tristibus inferis] *mæstis. verè. non tamen malè Mogunt. Herbip. & Veneti*; tristis & inferis Prospectus pat. lucis. *ipsis enim tristis, quia lucifugæ: nobis lætus, quia lucis filij.*

570 Eurydicen] *vide hac de re elegiam Hermesianactis apud Athenæ. lib. 13. cap. 25.* Repetit] *Moguntin. Herbipol. & Veneti*; dum recipit. *non contemnendum. repetiit, recepit, sed amisit.*

571 Siluas] *Euripides, Bacchis:* ——— vbi quondam

Orpheus cytharam pulsans
Carmine duxit arbores
Duxit & immites feras.

Calpurnius ecloga 2.

Adfuit omne genus pecudum, genus omne ferarum,
Et quæcumque vagis alitum ferit aëra pennis:
Couuenit vmbrosâ quicumque sub ilice lentus
Pascit oues, Faunúsque pater, Satyríque bicornes:
Adfuerunt sicco Driades pede, Naiades vdo:
Et tenuêre suos properantia flumina cursus.
Desistunt tremulis decurrere frondibus euri,
Altáque per totos fecêre silentia montes.
Omnia cessabant, illis certantibus. ausa est
Dædala nectareos apis intermittere flores. *non quidem hæc de Orpheo, sed ab eius fabulâ petita. de Orpheo verò est illud quod Victorinus adduxit:* Alius citharâ sonitúque potens volucres pecudésq; mouere.

Sidonius in Panegyr. Anthemij:

Qui cantu flexit scopulos, digitísque canoris
Compulit auritas ad plectrum currere siluas
Cùm starent Hebri latices, cursúque ligato
Fluminis attoniti carmen magis vnda sitiret.

575 Sur-

575 Surdis resonat] *non quia non audiant, quomodo enim illos carmine oblectasset? sed quia perpetuum illic silentium. In quibusdam libris post hunc versum sequitur, non qui vulgò proximus; sed qui quartus. Moguntinens. etiam mirè concisus. nam continet.*

Surdis resonat clarius in locis.
Deflent Eurydicem vmidi sedent.

Meâ sententiâ, sic disponendi versiculi:

Surdis resonat clarius in locis.
Deflent Eurydicen Threiciæ nurus,
Deflent & lachrymis difficiles Dei;
Et, qui fronte nimis crimina tetricâ
Quærunt, ac veteres excutiunt reos,
Flentes Eurydicen iuridici sedent.

Nurus] *quæ apud inferos; quorsum enim quæ in Thraciâ, huc accersantur? deërant videlicet inferis præficæ.*

578 Excutiunt] *discutiunt & inquirunt, quid quisque deliquerit. sic quod Vlpianus lib. 2. ad Edict.* excutere vires hereditatis, *Seneca in lib. de Benefic.* inquirere in fortunas, *dixit. Sed quia quo plus temporis à commissi ad discussi criminis diem intercesserit; hoc maior quæsitori diligentia adhibenda; iccirco addidit*, veteres reos.

581 Tandem] *narratur hic descensus & Orphei fabula etiam à Virgilio 4. Georg. & Ouidio 4. Metamorph. Mythologiam tradit Lucian.* περὶ ἀστρολογ. *Licet quoque exponere has feras cum Clemente in Protrept. vt volucres denotent, homines leues; serpentes, deceptores; leones, iracundos; sues, libidinosos; lupi, rapaces; lapides verò & ligna, bardos ac stupidos. Ex eo quod Orpheus dictus feras attrahere citharæ modulamine; factum, vt qui in leporariis varia animantiũ genera, cornu, bucinâ, vel quo alio instrumento norunt conuocare;* Orphei *vocentur, vt indicat Varro lib. 3. de re rust. cap. 13.*

585 Deos] *Solem, & sidera, & superos quibus dies sacra; vt nox Manibus.*

Obtulerit] *Eguian.* attulerit.

IN ACT. III.

Actu superiore narrata Megaræ, in renuendo Lyci coniugio constantia; tyranni cum eadem & Amphitryone altercatio; victi, impotentes minæ. nunc ecce, dum congeritur strues lignorum, vt ab aris fugentur supplices; aduenit Argis Hercules cum Theseo. cognitis, quæ gesta; occiditur Lycus ab Alcide. interea Theseus Amphitryoni, quæcumque apud inferos viderat, & de Cerbero victoriam, recenset.

592 Qui alterna] *vtrumque hemisphærium.*

595 Iussus] *propterea dignus veniâ; quia non spontè.*

596 Secreta] *Cerberum; quem videtur Deus damnasse tenebris, ne lucem videat. ideo sup. dixit;* illicitum.

601 Portenta] *reuera* monstrum *erat Cerberus, non* portentum, *si vera Festi differentia: sed* portentum *vocat; quia veteres omnia monstra aliquid putabant portendere; & quia voces hæ sæpe confunduntur.*

602 Iuſ-

602 Iussit] *Iuno. sed Mogunt.* qui. *Eurysteus. mendosi hîc Lugdunens.* Qui aduexit & iussit. *cui lectioni nec sententia, nec versus leges fauent.*

605 Omnibus] viuis. 606 Deterior polus] *Antarcticus: qui deterior, quia Stygi subiectus, iuxta Virgil.*

612 Offendi] *sic Lugdun. offenderat quidem Plutonem. sed nihil hoc ad Dionysum. audacter sequere reliquos*; ostendi. *nempe Cerberum, inferorum ianitorem, & Theseum qui iam inter plures.*

613 Da] *dic, suggere. Virgil.*

Sed tamen iste Deus, qui sit da Tityre nobis.

Papinius: Asopus genuisse datur —— *sic Græci* διδόναι.

Vltra] *id scilicet quod vici & domui.*

616 Vtrúmne] *in manusc. non distinguitur hîc noua scena, sed continuatur præcedenti.* Visus vota] *sic apud Maronem, non expectato Æneæ aduentu, stupefacta Andromacha, hæret initio, & quærit an ipsus sit, quem videt. Ait* vota decipiunt visus; *quia quos iugi cogitatione & desiderio fantasiæ impressimus, facilè illi oculis videntur obuersari.*

619 Silentum] *Moguntin. & primæ quattuor edition.* silentem. *& sequenti vers.* iste. *melius saltem hoc.*

623 Agnosco toros] *Herculem Athenagoras in legatione, planè ænigmaticè, ex Orpheo, depinxit; draconem spiris inuolutum, tricipitem, vno capite leonino, alio draconino, medio humano. id, quia Hercules illis tempus significabat; & tria capita tres temporis vicissitudines, humanum præsens, anguinum præteritum, leoninum futurum. Vide Macrob. li. 1. Saturnal. c. 20. & ex eo Pet. Suffridum in Comment. Athenagoræ. Porrò in versu præcedenti, nescio quid latet: Nam Herbipol. vna voce, scilicet*; tuâ, *caret & mutilus est: Duo manusc. aliorum vno versu auctiores*:

Teneóne in auras editum, an vanâ fruor:

Ego sic legerim:

Verúmne cerno corpus, an vanâ fruor

Deceptus vmbrâ? —— *appositè* corpus verum vanæ vmbræ opposuit. *Et vt illud*; Verúmne cerno corpus, *rectiùs, quàm* teneóne in auras editum; *sic rursus*; an vanâ fruor, *meliùs quàm*; an fallor tua. *Vidi, postquam hæc à me scripta, idem præoccupasse Raphelengium Iuniorem, bonæ & spei & indolis iuuenem: sed nec hoc, nec alia nonnulla in his Commentariis, quæ vtrique eadem placuere me ab illo sumsisse, testis mihi esse potest Reuerendiss. Torrentius, apud quem mei Commentarij fuêre, priusquam prodirent in lucem Raphelengij notæ; testis, si viuêret, auus eius Plantinus, qui ante mortem & ante morbum, accepto Syntagmate hoc nostro, illius editionem in se receperat: testis gener Plantini Moretus, qui propter morbum soceri, ne, vt fit in domo funestâ, chartacea hæc deperirent, ad Torrentium detulit custodienda; & qui exemplar Raphelengianũ ad me demum hoc anno* CIↃ.IↃ.XC. *mense Febr. transmisit, mihi prius non visum.*

624 Alto trunco] *oblongâ & altâ clauâ.*

625 Squallor] *Lugentes; siue rei, siue supplices, siue funestati; neque vngebantur, neque lauabantur, neque vllam corporis aut munditiarum curam habebant. Terentius*: capillus passus, nudus pes, ipsa horrida. *Idem*: pannis obsita, neglecta, immunda in luuie. *Varro, Manio*: æger (*si hoc melius quàm*, ager) derelinqueretur, ac periret squale, scabréque, inluuie, & vastitudine *Lucilius lib. 26.* Squalitate summâ, scabre summâ, in re summâ obrutam, Neque inimicis inuidiosam, neque amicis exoptabilem. *Idem lib. 36.* Hic cruciatur fame, frigore, inluuie, inbalnitie, inprofundie, incuriâ. *Plura Nonius in* illuuies, *in* inuidiosum, *in* squalor, *in* lauit, *& in* stolam.

Lugubribus amicta coniux] *hoc est, atratis vestibus. nam color hic lugentibus Græcis semper in vsu fuit, vt apparet ex multis locis Euripidis, Homero Iliad. α. Plutarcho lib. de sanitate tuenda & in Apophthegm. Pausaniâ in Arcadic. seu lib. 8. Romanæ verò feminæ, non semper, vt falsò Blondus & Polydorus autumant, sed aliquando in luctu candidatæ, vt ex Tibullo lib. 3. statim initio deprehendi, & ex Varrone, Dionysio, Valerio, Ouidio, & Iuuenale docuit Hieron. Magius lib. 3. miscellan. cap. 14. qui satis conuincit florẽte repub. atris vestibus vsas: confirmato postea vnius imperio, etiam albatæ luxerunt promiscuè feminæ, vt ex Plutarchi Romaic. problem. 26. & Seueri funere apud Herodian. lib. 4. docuit Iustus Lipsius Commentar. 2. ad Annal. Taciti. Hodie etiam in multis Hispaniæ locis viduæ albatæ incedunt, velo albo à capite ad solum dependente: similiter in Franciâ, vbi præterea latum clauum ex murium Sarmaticorũ pellibus albis stolæ præfigunt: qui habitus quòd reginarum viduarum olim proprius erat, etiam nunc regum viduæ*, reginæ albæ, *vocantur. Quo tempore nondum Romanæ mulieres in funeribus candidam vestẽ receperant, aduerti illas etiam pullis vsas. nam etsi vtplurimum pullus cum anthracino seu nigro confundatur: differt tamen. Niger, tinctorius est; pullus, natiuus, nec vllo tinctura veneficio imbutus. Vidit hoc Nonius dum scriberet*: Pullus color est, quem nunc Hispanum. (*sic lege*) vel natiuum dicimus. *rectè* Hispanum. *nam illo Hispani maximè vsi, & vtuntur. ruffo obscurior, nigro clarior, leonato proximus*, bethicus *etiam dictus, vnde sic vestiti Martiali* bethicati. *Quod autem dixi pullo vsas, apertè Varro docet lib. 3. de vita pop. Roman. si duo fragmenta, dispersa apud Nonium, congreges, & corrigas, vt arbitror debere*; Vt dum supra terram essent, ricinis lugerent, funere ipso, vt pullis pallis amictæ, propinquæ adulescentulæ etiam anthracinis; amiculo nigello, capillo demisso, proximæ sequerentur luctum. *describit pompam funebrem, & significat matronas, siue illæ propinquæ, siue alienæ, sed honoris & beneuolentiæ causâ præsentes; amiculum dũtaxat nigrum, pallam pullã indutas: propinquas verò adolescentulas, non amiculo tantùm, sed etiam pallâ nigra amictas, capillo demisso, proximè cadauer subsequi solitas. De ricinis idem Varro lib. 1. de vita pop. Rom.* Ex quo mulieres in aduersis rebus ac luctibus, omnem vestitum delicatiorem ac luxuriosum postea institutum ponunt; ricinia sumunt. *scilicet, non in funeris pompâ, nam tunc pallis vsæ; sed postea, & ante funus durante luctus tempore breue hoc palliolum, idq; prius atrum vel pullum, postea album gesta-*

In Iphig. Aulid. Phœniss. Oreste Alcestide.

geſtarunt. nam pallam ſimul cum palliolo, non videtur. Viri ſine diſcrimine pullati vel atrati, niſi quod pauperiores vtplurimum pullati. ita factum vt pulla veſtis cum atrâ, & pullus color cum nigro paßim confundantur: vnus tamen Varro teſtis locuples diſcriminis. Tonderi etiam mulieres in luctu ſolitas colligo ex iſtis Attij, Amphitryone:

Sed quænam hæc eſt mulier funeſtâ veſte, tonſu lugubri.

627 Pedore] *propriè pro pedũ ſquale, frequentius pro quibuſlibet ſordibus.*

Nati] *videntur in luctu cum parentibus tonderi ſoliti. Seneca monet li. 5. de benefic.* Regiam clauderet, & filium, quod in rebus aduerſis & luctu moris eſt, tonderet. *huc ego retulerim illud Siſennæ li. 3. hiſtor.* cùm complures menſes barbâ immiſsâ, & tonſo capillo, lugubri veſtitu, populum vicatim flens cum liberis circumiret. *Comam ergo detondebant, barbam demittebant, & creſcere ſinebant lugentes.*

631 Videt] *ſic Moguntinenſ. Herbipolenſ. & primus Venetus. primus Daniel videtur intruſiſſe*; vidit.

633 Hanc ferat virtus notam] *vt poſt tot tam laudatas pugnas, tam vili & dedecoroſo hoſte tuam virtutem dehoneſtes. turpe forti, ignauum & degenerem ſanguinem haurire: glorioſum fortes ſuperare, vel ab iis ſuperari. ſic AEneas Lauſum conſolatur lib.* 10. *Camilla Orſytum lib.* 11 *Aeneid. Achilles Cygnum lib.* 12. *Metamorph. contra Opis indignatur Aruntem Dianæ ſagittis oppetere. Aeneid.* 11.

636 Reſiſte] *Mane, ſta. Pomponius Comicus:*

Iámne abierunt? iámne obtundunt? iámne ego ſum in tuto ſatis?
Num quis hîc reſiſtit, qui nondum labias lirarit mihi?

Ingruat] *à tergo. ſumta vox à gruibus, quæ hoc ordine volant, vt vna alteram à tergo conſequatur.*

643 Eſt lentum] *ſchidæ Burdegal.* lentum eſt. *Ciceronis fragmentum me primum emendaſſe putabam, ſed poſtea præoccupatum aliis comperi.*

644 Votum ſecundet] *ad formulam reſpicit, quâ veteres cunctis rebus incohoandis vtebantur. conſule Briſſon. lib.* 1. *formular. fol.* 73.

655 Quod fuit durum pati] *valde hìc mutilus integro verſu Mogunt. Euripides:* Vt iucundum eſt viuenti meminiſſe laborum. *Xenophon:* Et multa de præteritis laboribus commemorantes. *Idem:* Illud ſanè ſciendum eſt, & bona maiorẽ adferre lætitiam, quo magis quis labore antecedente ad ea perueniat. labores enim obſonium ſunt ſtrenuis. Nam niſi quis re illâ opus habeat, quam conſequitur; nihil adeo apparari queat ſumtuosè, vt ſuaue ſit. *Seneca epiſt.* 79. Deinde quod acerbum fuit, retuliſſe iucundum eſt. naturale eſt mali ſui fine gaudere. *poſſem ſimilia ex Ariſtotele, Homero, & Euripide, ſed illa Guellius ad* 1. *Aeneid. Virgil.* 655 Fas omne] *Narraturus abdita inferorum arcana, prius à Diis inferis veniam petit, vt, ſi qua erat in reuelando culpa, eam euitet. exemplum præbuit Virg.* 6. *Aeneid.* 658 Irrita] *caſſo labore. ſed præit aliam mentem Mogunt.* eruta. *nam nihil inſcrutatum totâ Aethnâ reliquit. omnes angulos luſtrauit. vide Claudian. lib. vlt. de raptu.*

659 En-

659 Enna] *nota* Enna, *vel ex Parrhaſij commentariis, vel Scholiis noſtris in Claudian. ſed manuſc. omnes & antiquæ editiones hoc loco;* Æthna. *multo veriùs. omnem enim Siciliam, Aethnam montem maximè, non Ennam ſolam, anxia mater eruit.*

660 Eloqui] *Moguntinenſ.* loqui.

662 Tænarus] *in Maryandinis extractum canit Dionyſ. Periegetes. ex Spelæo Heracleæ vicino, volunt Plato in Phædone, & Aretades Cnidius, & Apollon. lib.* 2. *Nicandri Scholiaſt. Mela lib.* 1. *cap.* 19. *Plinius lib.* 27. *cap.* 2. *& Solinus cap.* 55. *Pauſanias in Laconicis, ita ſcribit:* Hecatæus quidem Mileſius rem non abſurdam commentus eſt, in eâ cauernâ immanem ac tetrum ſerpentem luſtrum habuiſſe: qui ſit iccirco inferorum canis dictus, quòd quem morſu impetiiſſet, ſubitò eum vi veneni mori ſtatim neceſſe eſſet. eum ſerpentem ab Hercule ad Euryſtheum pertractum. Homerus verò (is enim primus, quem Hercules extraxiſſet, *Ditis canem* appellauit) neque nomen ei impoſuit, neque de eius figurâ eſt fabulatus, vti de chymærâ. Poſteriores & Cerberum appellarunt, & cùm cetera cani feciſſent ſimilem, tria dixerunt capita habere. cùm tamen Homerus, vt homini familiare animal, *canem* dixerit: vel qui draco fuiſſet inferorum, *canem* appellaſſe videri poſſit. *Quod Pauſaniæ; Eumæi ſubulci verba, apud Homerum Odyſſ.* 6. *ſeu lib.* 15. *confirmant, quæ laudauit Ariſtoteles lib.* 1. *Rhetor. ad Theodect. cap.* 11. *Petronius, in Euſcio:* Cerberum ait fuiſſe forenſem cauſidicum. *ſolus (quod ſciam) Nonnus Scholiis in D. Nazianzen. tradidit Cerberum ab Hercule interemptum.*

663 Inuiſi] *æque bene Mog. & vett. imp. quattuor;* inuicti. *inſuperabilis.*

669 Afflicti] *per tenebras quaſi periclitantis & penè exſtincti: porrò vocauit hanc viam* cæcam, *quia ipſa non videtur, vt Lucretio* cæca corpora, *aliis* vada *vel* ſaxa cæca. *Græci* ἀπόοπτα, τύφλα, ἕλη.

672 Vacua-ſpacia] *Stoicis intra mundum nullum, extra eundem infinitum vacuum. Ariſtoteles omnino nullum eſſe vacuum contendit, li.* 4. *Phyſic. lib.* 1. *de ortu. li.* 2. *de cælo. ſed contra Ariſtotelem Cleomedes, finitũ mundum in ſpacio ſeu vacuo infinito conſiſtere, nititur probare: quod vacuum in Hymno æternitatis pulcrè deſcripſit poëta Gallus: & admiſerunt etiam Pythagoræi; vide Theodoret. lib.* 4. *Curat. Græcan. affect. Plutarch. lib.* 1. *placitor. cap.* 18. *& Aetium in hiſtor. qui duo poſtremi faciunt, vt vehementer ambigam, an alicubi Ariſtoteles ſibi contrarius, extra mundum infinitum illud vacuum poſuerit; ambo enim id illi tribuunt: an verò ipſi oſcitanter in Ariſtotelis mente inquirendâ ſint verſati. Stobæus li.* 2. *phyſic. eclog. cap.* 22. *Ariſtotelis producit auctoritatem, vt probet vacuum reipsâ non dari, ſed cogitatione tantùm, vt & Hermes in Catholico, & Plato in Tymæo volunt. Verùm hæc diſſenſio tantùm fortaßis eſt, inanis de nomine contentio. quis enim ſomniet vacuum, reale quid negatiuum, vt vocant, eſſe? Ego nec Epicuræos, nec Stoicos id voluiſſe crediderim, nec Cleomedi, nec cuiquam in mentem veniſſe. Rurſus, quis priuatiuum vacuum extra vltimum cælum, niſi contentiosè, queat negare? Vacuum namque bifariam ſumitur: primo modo vt omnem*

omnino

omnino plenitudinem negat: secundò, vt consideratur priuatum omni corpore contento, sed proximè tamen aptum, illo repleri, idque suscipere: priuatum inquam vel actu, vel potentiâ. Vide Scaligerum in Exercitat. contra Cardan. Exercit. 5. cap. 2.

676 Agger] *Mogunt. tres Veneti, & Herbip.* aër. *aut ab aëre ipso quem, quasi præcipitem, agi, & à Chao attrahi: vt citiùs descendat. auxesis poëtica.*

Chaos] *baratrum, confusio, quæ ibi maxima.*

678 Immenso] *Moguntinens.* immerso.

677 Gradúmque] *Anacreon:*

Orci enim est horrendus
Specus, & grauis in ipsum
Descensus. nam patet ei
Qui descendit, nullus ascensus.

Propterea Elei Plutonis simulacrum effinxêre; cui astans Nympha clauem manu tenebat. clauis enim, Plutonis insigne, significat sic ab eo sub serâ vmbras claudi, vt nulli liceat redire. ita Pausan. Eliacor. 1. seu lib. 5.

681 Flexibus] *nouem.* 683 Mæander] *desumtum hoc ex Ouidio in Metamorph. vide Hippol. 15.* 687 Strigis] *Vide sup. Medeâ.*

690 Tabido] *Herbipol.* rapido. *Moguntinens. & vnus Venetus;* rabido. *ceteri;* tabido. *melius. fames enim, quasi tabes, conficit.*

691 Tegit] *mallem;* tegens. *malè veteres impressi;* gerit.

694 Extremo abdita] abdito, *Moguntin.*

695 Baculo] *sciptone; quam vocem vtitur Catullus, sed non vt quidam augurantur; verùm, vt arbitror, pro titione, in Epigram. ad Contubernal.*

696 Ferax] *Scidæ Burdegalen.* tenax.

698 Non vlla ramos] *aut apud inferos nullam felicem arborem esse, sed omnes (vt Cato loquitur) infelices.*

708 Est in recessu] *Moguntinen.* secessu. *idem paullo pòst:* Manat hinc vno latex Alter, *&c. hoc sensu; ab vno eodemq; fonte duo manant latices, hinc quieto similis & stagnans, styx; inde turbulentus, & spumans, Acheron.* Alter *etiam habetur in Herbipol. & sic legit Marmita. primus Daniel postea reposuit;* ater. *hoc sensu, ex profundo erumpit styx discors suo fonti. nam fons ille non adeo ater est, & inquietior.*

710 Tacente] *quia ferè immotus: & propter inferna silentia. Simonides:* Silentium inter vmbras est.

Styga] *Styx Apollodoro lib. 20. de Diis, dicta ἀπὸ τοῦ στυγάτειν τοῖς πένθεσι, καὶ στύγεσθαι τὰ ἐν ᾅδου, ab inuiso inferorum luctu. Fusissimè de Styge ex Porphyrio & aliis Stobæus Eclog. Phys. penè extremâ.* Sacram *vocat, hoc est, inuiolabilem. quia, vt subiungit,* hûc iurant Dij. *& Thyeste. 666.*

——— talis est diræ stygis
Deformis vnda, quæ facit cælo fidem. *huius Dij, iuxta poëtam,* iurare timent & fallere numen. *Lucanus lib. 6. vocat* timorem Superûm. *peiranti nouennio nectare & ambrosiâ carendum, decimo verò anno à Deorum consortio exulandum, vide Homer. Iliad. ὁ. & Odyss. ἑ. Apollonium Argonaut.*

gonaut. ἑ. eiusq; Scholiast. Hesiodum in Theogon. & Virgilium lib. 6. 9. & 10. Aeneid. Tributus hic honor Stygi, vel quia tres eius gnatæ, Victoria, Vis, & Robur; Ioui bello Titanis auxilium tulerunt, vel quia Deorum coniurationem Ioui patefecit (vide Natal. Mytholog. lib. 3. c. 2.) Aristoteles lib. 1. Metaphys. cap. 3. censet hac fictione poëtas innuere voluisse, aquam primum esse rerum principium. alias etiam rationes Cælius lib. 27. cap. 5. Sed vnde oritur Styx? quidam cẽsent ex Oceano, vt in Theogon. Hesiodus: nonnulli ex petrâ quadam apud inferos, vt idem Hesiodus, & Apollodorus lib. 1. & fortaßis hoc voluit noster: alij ex Baiano sinu, propè paludem Acherusiam: plerique in Arcadiâ prope Nonacrin oppidum, vt Herodotus in Erato, & Pausanias in Arcadicis.

714 Acheron] *De Acheronte & palude Acherusiâ multa Stobæus à. loco fol. 129. & Scholiastes Apollonij ad lib. 2. ver. 353. & seqq. & ver. 731. & 748. vbi etiam multa de hoc Herculis ad inferos descensu. At Arrianus li. 3. de dictis Epicteti cap. 13.* Nullus (*inquit*) Orcus est, nullus Acheron, nullus Cocytus, nullus Pyriphlegethon, sed omnia plena sunt Deorum & Geniorum.

716 Ditis] *de Plutone quæ scire cupis, à Lilio petas Syntagm. 6. quod est de inferis, valdè copiosum.* 720 Digerit] *Moguntin.* dirigit.

725 Aspectum] *non malè Moguntin. tres Veneti, & Herbip.* aspectus.

726 Veráne est fama] *Mogunt.* vera estne fama, *non quærit autem, an vlla sint inferorum supplicia (vix enim quisquam de hoc dubitabat gentilium) sed an illa, quæ rumor distulerat, ita se habeant, sicuti ferebantur. ideo enim paullo pòst, hoc ipsum quærit, dicens:*

——— certus inclusos tenet
Locus nocentes; vtque fert fama, impios
Supplicia vinclis sæua perpetuis domant?

nimirum de loco, & illis suppliciis ambigebat, quæ vulgò narrabantur, quæ postea Theseus singulatim exponit. quo modo accipienda multorum auctorum loca, inprimis Arriani ille, iam ascriptus, & Platonis, quando lib. 1. de repub. quæ dicuntur de inferis, fabulas vocat; quæ apud Sallustium Cæsar contra Catonem disputat; multa Ciceronis, pro Roscio Ameri. vltimâ Catilinariâ, 2. de Nat. Deor. & Tuscul. quæstion. illud etiam quod pœnis inferorum subiungit Propert. lib. 3. Eleg. 4 alludens ad locum illum Platonis:

An ficta in miseras descendit fabula gentes
Et timor? *& multa nostri. epist. 24.* Non sum tam ineptus, vt Epicuræam cantilenam hoc loco persequar, & dicam vanos esse inferorum metus: nec Ixionem rotâ volui, nec saxum humeris Sisyphi trudi in aduersum, nec vllius viscera & renasci cotidie & carpi. nemo tam puer est, vt Cerberum timeat, & laruarum habitum nudis ossibus cohærentium. *Lib. de consolat. ad Martiam cap. 19.* illa quæ nobis inferos faciunt terribiles, fabulæ. Nullas scimus imminere mortuis *tenebras, nec carcerem, nec flumina flagrãtia igne, nec Obliuionis amnem, nec tribunalia & reos, & libertate rerum tam laxâ, vllos iterum tyrannos.

Hoc falsum, & contra fidei veritatem.

Iuserunt ista poëtæ. *Nam huiusmodi, quæ de Pyriphlegethonte, Lethe, Aeato, Plutone, Charonte, Tantalo, Danaidibus, &c. iactabantur, semper sapientioribus visa sunt anilia deliramenta, & ludicra puerilia. Ideo (vt obseruauit Muretus lib. 10. var. lect. cap. 17. & lib. 11. cap. 6.) grauissimi quique poëtæ, sic semper de illis loquuntur, vt simul occultè vanitatē refellant, quam apertè impugnare non audebant; memores non aliâ de caussâ Socratem pro impio habitum. Iccirco putat idem, à matre Vlyssem apud Homerum moneri, vt quæ penes inferos viderat, ad focum vxorculæ narrare meminerit: Cumq; à poëtis duæ inferorū portæ constituantur, vna cornea, quâ vera somnia emittantur; altera eburnea, qua falsa euolent, vt produnt Homerus Odyss. 19. Coluthus de raptu Helenæ, Virgilius 6. Aeneid. Horat. lib. 3. Od. 27. & Papinius lib. 5. Siluar. in Epicedio patris: ideo fingit poëta Aenæam satiatum mirifico illo spectaculo, non per corneam, sed per eburneam portam emissum: etsi alij alio trahant. Virgilianæ fictioni similem inueni apud Ausonium, in εἰδυλ. de supplicio Cupidinis:*

Quæ postquam multâ perpessus nocte Cupido
Effugit; pulsâ tandem caligine somni,
Euolat ad superos, portáque euadit eburnâ.

voluit enim hoc corollario testari, quæcunque de Amoris cruciatu cecinerat, fictitia, & inania esse somnia. Potest huc etiam referri illud Iuuen. è Sat. 2.

Esse aliquos Manes, & subterranea regna,
Et contum, & stygio ranas in gurgite nigras,
Atque vnâ tranare vadum tot millia cymbâ:
Nec pueri credunt; nisi qui nondum ære lauantur.

727 Sera] *optimè Diphilus apud Theodoretum lib. 6. Curat. Græcan.*

μηδὲν πλανηθῆς, ἐστὶν ἐν ἅιδου κρίσις,
ἥνωερ ποιήσει θεὸς ὁ πάντων δεσπότης.

Ne te error habeat, est ius inferis;
Quod ille dicet rerum omnium dominus.

730 Alta sede] *tribunali, non subsellio. tribunal altius, & fixum: minorum iudicum subsellia inferiora, & loco mouebantur. subsellis, iudices delegati vtebantur: tribunal, erat iudicum ordinariorum, maximè eius, qui inter ceteros primus, & quasi præses. vide Polletum lib. 1. Fori Romani cap. 6.*

Quæsitor] *Quæsitores, qui iudicio præerant: ideo illi tribunal tribuit. Cicero pro Fonteio:* quid mihi opus est sapienti iudice? quid æquo quæsitore? *Quærere, nonnunquam significat iudicio præesse. Cicero pro Rabirio:* Accusaui de pecuniis repetundis, iudex sedi, Prætor quæsiui. *porro quæsitorum genus duplex, de quo Broideus in Corollar. ad Polletum lib. 5. cap. 7. num. 2. vide Polletum lib. 3. de foro Rom.*

Sedens] *sedere sollemne iudicibus dum iudicabant, de quo alibi: interea consulere potes Pollet. lib. 1. cap. 5.* Sortitur] *vide sup. num. 109.*

732 Auditur] *triplex auditorium inferorum proponit, suum cuiusque quæsitoris. In vno ait Aeacum caussas* audire; *in ceteris Minoem & Rhadamantum sententiam proferre, & proinde* audiri. *vtrumque videlicet iudicis officium, caussas audire, & sententiam recitare. ab audiendo, iudicij locus,* auditorium *l. lecta D. si cert. pet. seruant id Hispani, nam* Audientiam *vocant, & quos ceteri Senatores vel Consiliarios; ipsi* Oydores, *hoc est,* Auditores, *ipsumq; militarium caussarum diribitorem Latinâ voce* Auditor *appellant.* Hoc audit] *perperam quidam m. s.* hoc agit.

Foro] *sex fori significationes recenset Sex. Pompeius. Et Victorinus inquit:* Forus, status tam in foro, quàm in naui & torculari.

732 Minos] *Minos Cretensium Rex, ius leges tulit, sed post Talum; quem Lycurgus imitatus. huius Tali nomen apud Sex. Empyricum contra Mathemat. cap. 18. degenerauit in nomen* Thaletis, *vitio typographorum: & fortaßis ipsius Thaletis apud D. Cyprianum in libro contra Aleatores, in;* talis Dei. *vehementer enim suspicor D. Cyprianum, aleæ & talorum inuentionem Thaleti ascribere.*

733 Auctorem scelus repetit] *apud D. Matthæum Dominus:* In quo iudicio iudicatis, in eo iudicabimini, & in quâ mensurâ mensi fueritis, remetietur vobis. *leges ciuiles Roman. vnumquemque eo iure vti iubent, quod in alium prius statuerit. D. quod quisq. iur. & c. Æschylus, quod quisque patrauit, hoc illum & pati asserit oportere.*

δράσαντι γάρ τοι καὶ παθεῖν ὀφείλεται,

& alius: εἰ δεινὰ ἔδρασας, δεινὰ καὶ παθεῖν σε δεῖ. *Et ita fit. in auctores scelera redeunt. nocent auctori consilia improba. quod optimè explicuit Claudianus li. 1. in Eutropium, eo quòd cùm Fl. Habundantius; cuius apud D. Hieronym. mentio in epist. de morte Nepotiani, & de quo poëta loquitur: Eutropium magno Reipub. malo ad summa euexisset, primùm hic semiuir auctorem suæ dignitatis perdidit:*

Quàm bene dispositum terris, vt dignus iniqui
Fructus consilij primis auctoribus instet!
Sic multos fluuio vates arente per annos,
Hospite qui cæso monuit placare tonantem,
Inuentas primùm Busyridis imbuit aras,
Et cecidit sæui, quo dixerat, victima sacri.
Sic opifex tauri, tormentorúmque repertor,
Primus inexpertum, Siculo cogente tyranno,
Sensit opus, docuítque suum mugire iuuenem.

734 Suóque premitur] *Eibius legit;* punitur. *malè.*

741 Animóque parcit] *non contaminat crudelitate. sed malo, quod est in Burdegal. & Eguiano, & vt legit Eibius;* animæque *scilicet ciuium. Pulcrè Sallustius, quod dignum vt sæpius ingeratur: sibi pro vero constare omnium mortalium vitam diuino numine inuisi; neque bonum, neque malum facinus cuiusquam pro nihilo haberi; sed ex naturâ diuersa bonos malósque præmia sequi.*

743 Nemoris Elysij] *Subterranea loca apud inferos, vbi iustorum animæ magnâ felicitate frui putabantur, Elysium vocauerunt, teste Platone in Gorgiâ. Alij Elysios campos in orbe Lunæ, alij in circulo lacteo ponebant;*

quidam in Hispaniæ continente, nonnulli in insulis, vel fortunatis, vel Atlanticis, vel Britannicis. sic enim in varia discedunt Homerus, Hesiodus, Euripides, Dion, Plutarchus, & Philostratus. Fictum id propter amœnissima quarundam prouinciarum loca; quæ quod pulchritudine & amœnitate suâ hominum animos curis soluerent, veteres Elysios campos vel nemora vocarunt. talia loca in Ægypto ponunt Herodotus & Duris; in Græciâ Virgilius, idq; vel in agro Thebano, iuxta Lycophronē, vel in Arcadiâ iuxta altos, vel prope Lesbum, teste Suidâ; in Bethicâ Hispaniâ Strabo statuit, vt arbitror, vel in ea quæ nunc Estremadura, *vbi Placentia amœnissima, vel propè fretum Herculeum & vrbem Xeresium, vbi Sidonia Guzmanæ familiæ patrimonium. Elysij elegans descriptio apud Prudentium hymn. Cathemer. 5.*

Illic purpureis tecta rosariis
Omnis fragrat humus, calthâque pinguia,
Et molles violas, & tenues crocos
Fundit fonticulis vnda fugacibus.
Illic & gracili balsama surculo
Desudata fluunt, raraque cinnama
Spirant, & folium, fonte quod abdito
Prælabens fluuius portat in exitum.
Felices animæ prata per herbida
Concentu parili suauesonantibus
Hymnorum modulis dulce canunt melos,
Calcant & pedibus lilia candidis.

Sed illa de Elysio poëtæ finxerunt, ex iis quæ de Paradiso terrestri (de quo nos aliâs fusè) inaudierant.

745 Amp. certus] *necessaria personæ interpositio si per interrogationem ista. sed Mog. hæc omnia Theseo tribuit, & absq; interrogationis notâ. non deterius.* 749 Rapitur-Ixion] *incipit recensere nobiliores inferorum pœnas, quas breuiter perstrinxit Tibullus lib. 1. eleg. 3.*

Illic Iunonem tentare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membra rotâ:
Porrectúsque nouem Tityus per iugera terræ,
Assiduas atro viscere pascit aues.
Tantalus est illic, & circum stagna: sed acrem
Iam iam poturi deserit vnda sitim.
Et Danai proles, Veneris quòd numina læsit,
In caua Lethæas dolia portat aquas.

Incertus auctor Axiochi: ἔνθα χῶρος ἀσεβῶν καὶ Δαναΐδων ὑδρεῖαι ἀτελεῖς, καὶ Ταντάλου δίψος, καὶ Τιτυοῦ σπλάγχνα, καὶ Σισύφου πέτρος ἀνήνυτος οὗ τὰ θέρματα αὖθις ἄρχεται πόνῳ. vbi impiorum est locus, inexplebilesq; Danai filiarum vrnæ, vbi Tantali sitis, præcordia Titij, Sisyphi inexplicitum saxum, cuius finis ab alio incipit rursus labore.

Ixion] *hunc præter alia scelera, primùm humanum sanguinem fudisse volunt (quod tamen falsum) & Iunoni vim inferre conatum, & nube oblatâ deluſum Centauros genuisse; & à Ioue ἐν πετρόεντι τρόχῳ vt ait Pindarus, vt noster, in* volucri rotâ *suffixum. fusè narrant Pindarus Pyth. Od. 2. Scholiastes Apollon. in lib. 3. Eustath. in lib. 1. Iliad. & Didymus in lib. 21. Odyss. veram verò historiam Ixionis texit Tzetza Chiliad. 9. prolixissimè ad nauseam.*

750 Sisyphia] *Lucretius hoc supplicium accōmodat ambitiosis hominibus:*

Sisyphus in vitâ quoque nobis ante oculos est:
Qui petere à populo fasces sæuásque secures
Imbibit, & semper victus tristisque recedit.
Nam petere imperium, quod inane est, nec datur vnquam,
Atque in eo semper durum sufferre laborem;
Hoc est aduerso nixantem trudere monte
Saxum *&c.*

huius, vt hominis vafri, versipellis, infidi meminerunt Homerus Iliad. 6. Sophocles in Philoct. Pindarus Olymp. Od. 13. Theognid. in Sentent. & Hygin. Fabular. cap. 201. Eius supplicium facetissimè Seneca in aleatores deriuat, in ludo de morte Claudij.

752 Abluit] *Eguianus*; obluit.

755 Volucri] *Mog.* vulturi. *sed hoc patet esse ex glossulis interlinearibus.*

755 Tityus] *Lucretius:*

Sed Tityus nobis hic est, in amore iacentem
Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor,
Aut alia quauis scindunt torpedine curæ.

eleganter hæc explicat Pierius lib. 18. Hieroglyph.

758 Phineas] *Phineus, iuxta Hellanicum Agenoris; iuxta Hesiodum, Pherecydem, Antimachum & Asclepiadem, Phœnicis & Cassiopeæ filius, in Paphlagoniâ, vel, vt alij malunt, in Salmydesso Thraciæ regnauit. Vide quæ in Med. vers. 782. dixi, & Scholiast. Apollonij.*

766 Squallent genæ] *Moguntinen. & quattuor primæ edition.* lucent: *ex sententia eorum, qui pupillam igneam esse censent, vt Plato in Tymæo, Galenus 3. de placit. & Vallesius lib. 2. controuers. cap. 23. idq; valde probabile, etsi Aristoteleis minus probatum.*

767 Portitor] *vel quia portorium capit, quo respexit Propertius:*
——— vbi portitor æra recepit: *vel quia vehit. nam pro vectore simpliciter vtuntur Columella, Lucanus, & Martialis.*

770 Charon] *Arbiter vocat*; Prothea. *sed ei omnes ceteri repugnant; nisi fortè Iuuenal. Sat. 3. scripserit:*

——— tetrúmque nouitius horret
Protea ——— *non, vt legitur*; Porthmea. *sed hoc non est temerè affirmandum. nam,* Porthmeus, *optimè Charonti quadrat, significat enim portitorem, quod nec Tortellium fugit, & v.l. Iuuenalis. & antiqua scholia continent*; porthmea. *quare mallem apud Arbitrum repudiato Proteo legere* vix nauita porthmeus: *nec frustra geminentur hæ voces. aliud enim nauitæ, aliud sæpè portitoris officium.*

Vacuam] Moguntin. Herbipol. & Veneti tres; vacuus.

Vndas] An Charon trepidus fugit? non credo. sequitur enim restitisse, seq; Herculi opposuisse. Verissimè ergo emendat Lipsius ex m. s. suo; vmbras: & explicat; vacuatâ cymbâ, nouum onus repetiisse.

771 Siste] duplici de causâ, & quia viuus, & quia naulum non persoluisti. credebant neminem transuehi nisi portorio persoluto; quod Iuuenal. Satyr. 3. vocat trientem, Græci δανάκην, Callimachus, Suydas, Plutarchus. Lucianus verò in Menippo, Charonte & alibi obolum fuisse significat. hunc obolum veteres morituri ori imponebant, vt testantur Lucianus, Etymologys. & Apuleius in Psyche: addebant mellitam placentam (Suyd. in voce μελιττοῦτα) placando Cerbero, & sertum floreum, iuxta Polyb. lib. 2. & Clementem Alexandrin. Hermionæi soli se ab hac necessitate immunes putabant, auctore Strabone lib. 8. quia à regione suâ ad inferos faciliorem, quàm per cymbam Carontis, viam esse iactabant. vide Alex. ab Alex. Genial. dier. lib. 3. cap. 7. Cælium lib. 10. cap. 2. & Victorium lib. 2. var. lect. cap. 7. Mortuorum ergo pretium vecturæ vnus obulus; viuentium duo, vt significat Hercules apud Aristophan. in Ranis. Hos ergo fors voluit Charon auferre, cùm exclamauit: Quo pergis audax? siste, &c.

775 Succumbit] Lugdun. & plerique; succubuit.

Sedit] Pintianus lib. cedit. reijciendum. Moguntin. seditque.

776 Latere titubato] sic Moguntinens. Basileens. Lipsien. at Lugdun. Venet. Herbipolens. latere titubante, vel; titubanti, quod optimum.

778 Centauri truces] Centauros nec fuisse, nec generari, aut viuere posse contendunt non tantùm poëtæ, vt Lucretius lib. 4. & Ouid. 4. Trist. eleg. 7. sed & medici, & philosophi, & theologi, D. Chrysost. in c. 3. ad Colos. Orosius lib. 1. histor. cap. 14. Galenus lib. 3. de vsu part. cap. 1. Aristoteles 2. Physic. Ammonius in lib. Aristot. de interpretat. & Cicero lib. 1. de Natura Deorum. Idem tamen Aristoteles lib. 8. de hist. animal. cap. 28. & lib. 2. de generat. animal. cap. 5. & lib. 4. cap. 3. admittit animalia diuersi generis aliquando, si coierint, posse generare: & Plutarch. in lib. an brutis ratio insit, videtur censuisse Centauros, Ægypanes, Minotauros, Sphynges, & similia monstra ex promiscua hominum ac brutorum mixtione nasci: & visum olim Hippocentaurum scripsit Plinius lib. 7. Nat. histor. cap. 3. idem voluerunt, adiungentes, more suo, impias quasdam de Protoplasto fabellas, Rabbini in lib. Hyobamud in 2. cap. Genes. in hanc rem plura Magius lib. 1. Miscellan. cap. 20.

778 Multo bella] sic Moguntinens. Herbipolens. & tres Veneti, & Lipsiens. Lugdunens. verò; ad bella. quidam; in bella.

783 Terna] Moguntin. trina.

785 Lambunt colubri] Eguian. colubræ; & veteres etiam feminino genere; colubra, vt ex Lucilio docet Nonius.

Viperis] Quod de viperarum partu traditur, prolem erosâ matris aluo in lucem emergere, matrémque in patris necati vltionem occidere, etsi Philostratus & Albertus Magnus reijciant, vt & Greuinus; à summis tamen viris proditum, Nicandro & eius Scholiast. in Theriac. Plutarcho, Horo, & D. Basilio, item Plinio, Apuleio, Prudentio, & D. Hieronymo. Vide Greuinum lib. 1. de venen. & Cælium lib. 6. antiq. lect. cap. 13. & 16.

786 Longúsque] ait Cerbero, pro caudâ, draconem dependisse: quare postea caudam eius vocat, anguiferam.

789 Missúmque captat] aure terræ appositâ sonum ex longinquo captat. quod probat experientia. sed id hominum proprium: at Cerberus canis inferorum, & canes surrigunt aurem. quare licet in o. l. legatur subiecta, mallem cum Lipsio legere; subrectâ. quod canibus sonum captantibus familiare fatebuntur, quibus erectæ & patulæ ad verum admittendum aures.

791 Cedit] nunquam tam citò; postmodum fortè cederet dira bellua. an ergo; cedit, quod habent Lipsiens. & Veneti omnes, significat cedere cœpit? præfero lectionem Eguiani, & Moguntini, & Herbipolens. & Lugdunens. sedit. qui iacebat; Hercule adueniente non dignatus in pedes surgere, sed dumtaxat anteriori corporis parte paulisper sese erigere, posteriore sedere. & hoc molossicum. 798 Clepit] Pacuuius, Hermione:

Sermonem hic nostrum ex occulto clepit, quantum intelligo.

Cicero: rapere pueri, & clepere discunt.

799 Dextera robur] malè Lipsiens. dextrâ.

804 Duci iubet] iuridicum vocabulum, de illis, qui à magistratu iurisdictionem habente in carcerem vel vincula duci iubentur ad supplicium, quæstionem, vel inquisitionem, vel custodiam. Seneca in ludo; Febrim duci iubebat. & epist. 4. victor te duci iubebat. sic Græcus ἀπάγω. Actor. 12. ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι. rectè vulgata versio: examinatis custodibus iussit eos duci. ait ergo Cerberum Herculi addictum, vt quo velit pro arbitrio illum rapiat. ab hac verbi; duco, ambiguâ significatione natus ille salsissimus Nauij iocus inter ridicula à Cicerone 2. de Orat. laudatus:

Quanti addictus? mille numum. Nihil addo. ducas licet.

nam emtor quando licitatione superabat, mancipium; & creditor nexum, ducere iubebatur.

805 Me quoque] descenderat cum Pirithoo vt Proserpinam raperent, sed occiso Pirithoo manserat captus. tunc Hercules eum in libertatem vindicauit. 807 Adamante texto] frequens hæc phrasis, apud Dionys. Halycarn. lib. 7. & illos quos citaui Notis in Claudianum lib. 2. in Rufin.

809 Componit] prius surrectas, nunc adulantium more canum demittit: quod apertè sequens versus indicat:

——— ore submisso obsequens
Vtrumque caudâ pulsat anguiferâ latus.

sic motitant canes dum heris blandiuntur.

813 Lucis ignotæ, bonos resumit animos] Nullus codex ab hac scriptura dissidet. sensus est; postquam clara diei lux oculos Cerberi nitore incognito præstrinxit, non ferens ille & indignans, animum audaciamq; solitam resumsit. quod cur displiceat? aut cur ad coniecturas abeamus, & non necessarias nouationes?

815 Vecto-

815 Vectorem] *v.l. plerique;* victorem, *& quadrat præcedentibus, vbi pro;* Resumit animos vinctus: *tres Veneti;* victus. *victus victorem.*

817 Respexit] *vt auxiliares, ope meâ se indigere professus.*

IN CHORVM.

Laudes Herculis canit Chorus, & redeuntis victoriam Pæane excipit.

829 Properante partu] *Apollodorus li.2. Biblioth. narrat Sthenelo Eurystheum natum, qui Mycænis imperauit. fortè quo tempore Hercules erat nasciturus, Iuppiter Diuis dixerat; Qui è Persei posteris nunc oriturus est, Mycenis regnabit. quare Iuno per inuidiam Ilithyiæ persuasit, vt Alcmenæ partum retardaret, curarétque vt Eurystheus, Stheneli filius tantùm septimestris, in lucem prodiret.*

830 Mundi penetrare fundum] *inferos; quos plerique in mundi centro, seu infimâ terræ parte collocant; qui locus iuxta Physicos, fundus reliquorum; iuxta Mathematicos, omnium medius. Vide D. Thomam p.3. q.97 à.7. & Theologos in 4. sent. d.44. ex quibus nonnulli distare infernum accuratâ & Geometricâ dimensione volunt à terræ superficie extima, mille centum & nonaginta tribus leucis. At D. Gregorius lib. 4. Dialog. cap.42.* hac de re *(inquit)* temerè definire non audeo. *& D. Augustinus li. 20. de Ciuitate Dei. cap. 16. id scire neminem, in qua mundi parte infernus sit, arbitratur, nisi cui diuinus Spiritus reuelauit. Alibi tamē, vt li.12. in Genes. ipse D. Augúst. & D. Gregor. d. cap.42. probabiliorem opinionem eorum putant, eamq; rationibus firmant, qui inferos sub terrâ esse credunt. & hoc confirmat Philippus presbyter lib. 2. in Iob his verbis:* Gigantes sub aquis ita inquit gemere, velut si dixisset sub terrâ, id est, in inferioribus terræ, vbi inferi esse perhibentur. vnde & ipsi inferi nominati sunt. Aquæ ergo eius naturæ sunt, vt sine terrâ esse non possint. Sicut ergo inferi in profundo terrarum sunt, ita terræ in profundo aquarum. *&c. Et ex D. Paullo ad Ephes. c.4. id colligitur iuxta expositionem D. Hieron. D. Ambros. D. Chrysost. Theophilact. Theodor. Euthym. Oecumen. Primasij, & aliorum. Vide Theses Ioan. Busæi de descensu Christi ad inferos fol.7.*

Alexius Vanegas lib. de Agonia mortu, punct. 4. cap. 8.

839 Eleum] *concurrit ad ludos Iouis Olympici qui prope Pisam Elidis vrbem celebrantur. Elidi annumerat Strabo, quicquid inter Achaiam & Messeniam, vsque ad mare iacet.*

Ludos] *certamina. Lydi cùm in Hetruriâ consedissent, Romanos ritus omnium ferè superstitionum, & spectaculorum artificia, & paraturam, docuerunt. ab his Tymæus prodidit* ludos *dictos; idq; amplexi Tertullianus lib. de spectaculis, & D. Isidorus lib.18. Orig. cap. 10. cuius verba non prorsus sana, corrigenda ex Tertulliano, nisi putes ab eo, cuius verbis vtitur, quémque sequitur, dissentire. At Varroni,* ludi *à ludo vel lusu dicti.*

840 Quincta cum sacrum reuocauit æstas] *difficilis locus, & ab interpretibus propterea intactus. causa difficultatis: tum quòd falsum videatur Olympia circa æstatis initium celebrari consueuisse: tum quia non videntur quincto quoque anno solita. Nam Izacius in Lycophronem, putat quoque mense quinquagesimo. D. Cyrillus Hierosolym. Catechesi Mystagog. 12. sic scribit:*

scribit: Olympias apud Græcos vocatur, quod singulo quadriennio peracto fieri solet certamen; propter quattuor annorum cursum Solis, in quibus singulis annis tres horas adiiciens diem quarto anno addit: *& verè quattuor annorum spacium fuisse Olympiadem, olim Glareanus & Budæus, et nunc nouissimus auctor lib. de emendatione temporis docet in præfat. lib.1. & lib.5. Nec Cyrillus tantùm, sed & Suidas,* τετραετηρικὸς ἀγών. *& paullo antè de Olympiade, sic vocari à Græcis* ὁ κατὰ τέσσαρα ἔτη, *&c. Plutarchus etiam in Apophtegmatib. de Agi; & pleniùs Solinus, & Eusebius. vide N. in thesauro linguæ Græcæ tom.2. & Budæum in Pand. Alij tamen vt Brodeus Comment. lib.1. Epigramm. Græcor. & Lonicerus in Pindarum spacium quinquennij tuentur. Pugnam ita concilio, vt exhibiti quarto expleto, quincto ineunte. Poetas verò qui Troianum bellum duob. lustris durasse canunt; eo quòd lustrum ineunte anno quinto, quod eius initio conueniebat, id anno toti accommodarunt. sic quinto fieri die dicimus, quod quarto die desinente, & quinto incipiente lucescere, factum scimus. Sic etiam glossarium vetus, Lustrum* πενταετηρίς. *Auctumnali id solstitio contigisse pugnacissimè contendit Ioan. Lucidus lib.1. de emendat. temp. cap.8. & lib. de vero die Passionis Christi hypoth.7. & 8. cuius rationibus adijcio, quòd anni initio exhiberi solitos prodiderunt Scholiast. Græcus in Pindari Olymp. & Glaucippus in lib. de sacris Atheniensium: Græcos autem ab auctumnali solstitio annum inchoasse prodidêre, Alphonsus Castellæ Rex in Tabulis, & Rogerius Bacconus in epist. ad Clementem V. Igitur credo Senecam loqui de æstate confectâ, & quincto anno, sed inchoato; hoc est, de quincto autumno incipiente. Confirmatur, quia libræ meminit auctumnalis signi, ac proinde de auctumnali seu hiemali æquinoctio se agere ostendit; in quod æquinoctium hos ludos incidisse testantur Onufrius Comment. li.1. Fastor. & Pererius lib.4. phys. princip. c.3. Atq; ita omne dissidium tolli videtur. his adde dicta ad Hippol. ver. 106.*

Æstas] *annus, sed inchoatus peractâ æstate, cœpto auctumno. sic æstas sumitur Her. Oet. 597. sic* hiemes *à Catullo, & aliis. vide Corradū in li.1. Æn.*

842 Et somnos] *Herbipolens. & Veneti.* in somnos. *Manilianum versum huc pertinentem, in Notis Claudiani, ante Commentar. nouum viri docti in Manilium, plusquam septennio recensueram.*

844 Cererem] *Eleusinia sacra, non, vt putat lib. de emendat. temp. Dionysia.* 846 Noctem] *nam mistæ noctis initio ad templum Cereris festinabant, eo quòd Atticus diei initium ab occasu solis.*

852 Comis nondum positis] *Ephebi ad annum vsque quartum decimum cirrati, cincinnati, capillati: postea detonsam seu positam comam Deorum aris consecrabant, præsertim Apollinis vel Amnium (quia capilli calore & humore potissimùm nutriuntur) sic apud Homerum Iliad. 23. Achilles; apud Plutarch. in vitis, Theseus; apud Pausaniam in Arcadic. Leucippus; apud Philostratum in Imagin. Memnon; alij apud Statium in Thebaid. li.8. & Ambraciotæ, apud Varronem: id plerique ad bonam corporis valetudinem impetrandam faciebant, teste Censorino de die Natali. Ponebant & Numinibus barbam ipsam, teste Suetonio in Calig. cap. 10. & in Nerone cap. 12.*

Vide Pet. Vi. lib. 6. var. lect. cap 22.

n Qui

Qui comam alebant, eos existimo sic illam plectere nonnunquam solitos, vt Sueuorum virgines solent. Suboluit mihi ex quodã fragmento Varronis lib. 1. de vita pop. Rom. quod Nonius in apertum refert, & est huiusmodi: Minores natu capite aperto erant, capillo pexo vtique, innexis crinibus. pro quo lubẽs rescripserim; capillo pexo, vtrimq. innexis crin. vel; cap. plexo.

853 Matris & nomen] infans qui modò desiit matrem vocare mãmam, & patrem tatam, & pultes papas; vt Afranius & Martialis loquuntur; sed iam suis quæq; nominibus nouit compellare.

854 His datum solis] ait pueris, ephebis, & virginibus cereum concedi seu candelam, vt per iter illud tenebricosum eant intrepidi. dictum, vel ex vulgi opinione, vel ex prisca consuetudine, pueros dubio adhuc die, prælatâ candelâ efferendi, vt ex Tacito & Eustathio docuit Muretus lib. 13. var. lect. cap. 2. sed cur noster idem priuilegium ephebis & virginibus tribuit? an quia qui pari fermè pudore & innocentiâ, æquali prærogatiuâ digni? Persius videtur & adultis dare, Sat. 3. nam de adultis loqui docet adiuncta tibia:

Hinc tuba, candelæ, tandémque beatulus alto
Compositus lecto, crassísque lutatus amomis.

sed hic candelarum meminit, hoc est, multorum funalium, quæ maiorum natu: vnicus cereus puerorum. fortè & discrimen in tempore. interdiu illis hæc præferebantur; cereus pueris noctu. Tubam maiorũ natu funeribus propriam, & alij obseruarunt, nunc in memoria hærent Nebrissensis in Persium, Brodeus lib. 4. Miscellan. cap. 30. Magius lib. 1. Miscell. cap. 13. & Victorius lib. 9. var. lect. cap. 14. sic tuba in funere Pallantis apud Virgilium: tibia, quæ puerorum, in funere Archemori apud Statium 6. Thebaid.

Cùm signum luctus, cornu graue mugit adunco
Tibia, cui teneros suetum producere manes,
Lege Phrygum mœstâ. Pelopem monstrasse ferebant
Exsequiale sacrum —— fuit ergo hoc Phrygum institutum:

sed Phryges ab Hebræis mutuati. nam & Iudæorum fuisse, patet ex D. Matthæi cap. 9. de puellâ, quam Dominus noster IESVS suscitauit: è quo loco, & alio illo Statij, colligo etiam ditiorum puerorum funeribus tibiam adhibitam. Nam puella hæc Archisynagogi filia, teste D. Marco cap. 5. & Archemorus Lycurgi Regis. Igitur primò ad ætatem attendebatur; & quoad pueros puerasq;, nullum inter inopes & locupletes discrimen; sed tantùm illud inter prouectioris ætatis homines. in his; diuitũ funeribus tubicines adhibebantur. patet ex Plutarcho in li. vtræ animãtes prudentiores sint &c. & ex illo Persij beatulo, hoc est, diuite delicato, & ex Propertio lib. 4. de Corneliæ funere:

Sic mœstæ cecinere tubæ, cùm subdita nostrum
Detraheret lecto fax inimica caput.

In pauperiorum funerib. tibicines. Propertius, cùm non sumtuoso, sed tenuiorum funere efferri vellet, ait:

Nec mea tunc longâ spacietur imagine pompâ,
Nec tuba sit fati vana querella mei. idem alibi tibiam à tubâ distinxerat: Tibia funestâ tristior illa tubâ.

Sed de nuptiali tibiâ loquebatur, non de exsequiali: de hac autem Ouidius lib. 5. Trist. eleg. 1. Tibia funeribus conuenit ista meis.

Haut scio tamen an perpetuò hoc discrimen obseruatum. Nam Higynus in Fabulis cap. 274. docens vnde ista consuetudo manarit: Tyrrhenus (inquit) Herculis F. tubam primus inuenit hac ratione, quod cùm carne humana comites eius vescerentur, ob crudelitatem incolæ circa regionem diffugerunt. tunc ille, quia quidam sociorum (sic suppleo lacunam) decesserat, conchâ pertusâ bucinauit, & pagum conuocauit, testatúsq. se mortuum sepulturæ dare, nec consumere. Vnde tuba Tyrrhenum melos dicitur. Quod exemplum hodie Romani seruant: &, cùm aliquis decessit, tubicines cantant, & amici conuocantur, testandi gratiâ, eum neque veneno, neque ferro interiisse. hæc ille nullum inter diuites & pauperes discrimen ponens. Ego tamen credo tubam in inopum iustis nunquam adhibitam: tibiam in diuitum funere, puto vnà cum tubâ, & tibiã næniæ solitam præcinere; in pauperum, tibiam tantùm comitari. Cicero lib. 2. de legibus propè finem scribit moris fuisse honoratorum virorum laudes in concione memorari, & cantu ad tibiam celebrari; & sancitum legibus XII. tab. vltra decem tibicines neminem conducere. Et apud Xiphilinum in Seuero, funeri Pertinacis tibia adhibetur, & flebiles threni ad tibiam; καί τινες ἐκόπτοντο ἑτέρων πένθιμόν τι ὑπαυλούντων. Tam tubicines, quàm tibicines à Catone & Atteio dicuntur siticines; quia, vt Nonius scribit, iam sitis (hoc est sepultis) ad cantus lamentabiles concinendos adhibebantur. Minus notum quod Dionysius Halycarnaß. lib. 7. tradit, in locupletum & illustrium virorum funebribus pompis, feretrum præcedere consueuisse saltatores quosdam Satyricos, indutos tunicis hirsutis, quas scorteas nonnulli nominant, & amiculis quibusdam ex omni florum genere consertis; vel etiam opertos hirsutis tergoribus, & horrẽtibus in vertice setis terribiles; qui Sicynnim Græcanicã ridiculè per ludibriũ serias saltationes Pyrrhicas deprauantem, imitabantur.

Igne prælato] interpretatus sum candelam seu cereum, non facem. quia obseruaui (quicquid aliis visum scribere) adultis faces prælatas, cereum pueris. persuadet mihi Seneca extremo lib. de Breuitate vitæ ad Paulin. At, me Hercle, istorum funera tanquam minimum vixerint, non ad faces, sed ad cereos deducenda sunt. hac de caußâ lib. de tranquillitate vitæ ad Serenum cap. 11. faces à cereis distinxit: toties præter limen immaturas exsequias, fax, cereúsque præcessit. vbi, caue erres, immaturæ dicuntur tam senum bis puerorum, quàm verè puerorum. illas fax, has cereus præceßit. mordaciter immaturas dixit, quia qui, non vt oportuit, vixêre, non vixisse videntur. Perturbat me tamen Persius, qui adolescenti candelam: quem, si hæc Senecæ traditio vera, vt puto; moneo alium aduocatum quærere. caussam eius non tueor.

857 Qualis animus] mæstus, tristis, nubilus, loco illi caliginoso & flebili persimilis.

860 Tenebræq; turpes] de quibus apud Spartianum Imp. Hadrianus:

Animula vagula, blandula

Hospes, comésque corporis,
Quæ nunc abibis in loca
Pallidula, rigida, nudula,
Nec, vt soles, dabis iocos.

citantur à Petrarchâ lib. 2. de ocio religioso, non satis emendatè.

861 Color noctis malus] *tenebræ nocturnæ coloris expertes sunt, sed colorem illis tribuit atrum, poëtico more. quem malum vocat: quia Romani mala* nigra *vocabant. Horatius:*

——— hic niger est, hunc tu Romane caueto.

hoc sensu Apuleius lib. de philosophiâ, deteriores animas, vocat fusciores. *Idem lib. 1. Floridor.* nec quod iisdem Indis ibidem sitis ad nascentem diē, tamen in corpore color noctis est. *& Petronius describens Æthiopē:*

Tinctus colore noctis
Manu puer loquaci
Ægyptius choreutes.

862 Vacuæque] *non omnino inanes, sed corporis contenti expertes. sic Virgilius:* Perque domos ditis vacuas & inania regna.

867 Omnis] *Seneca alibi:* Omne humanum genus morte damnatum est, omnes ea conditio deuinxit, cui nasci contigit, mori restat. *Stesichorus:* Planè nullus innocens est, nullus immortalis. *Idem docet Phanocles. de hac necessitate moriendi multa Epictetus apud Arrianum lib. 2. cap. 5. & 6. & lib. 3. cap. 24.*

874 Thebis] *hortatur populum, vt sospite Hercule Diis gratias agant.*

875 Tangite] *sacrificate. nam sacrificantes manu aras tangebant. Brisson. videndus li. 1. Formul. pa. 45. hunc autē & duos versus præcedentes, vt Senecæ, laudat Terētianus Maurus, vt dubitare desinant hanc fabulā esse Senecæ.*

883 Sol medium tenens] *de Syene explicui in Aduers. adductâ auctoritate Macrobij, & Lucani: apud quem non est quod laborent quidam,* numquam *reponere, pro;* nusquam. *tantum enim voluit certo tempore, nullā corpora erecta vmbram iacere: quod etiam testantur Plinius lib. 2. cap. 75. Strabo lib. 17. & Cleomedes in Sphæra. quædam habet Brodeus li. 5. Miscellan. c. 17.*

893 Populo] *cur populus Herculi sacra, fusè & doctè Pierius Valerianus lib. 52. Hieroglyphicor. Ouidius:*

Aptior Herculeæ populus alba comæ.

IN ACT. IIII.

Occiso Lyco, sacrificaturus Hercules incipit furere: occidit coniugem, cum liberis: offert se morti Amphitruo, sed abducitur à Theseo. defatigatus parricida inuoluntarius, in somnum labitur, & sæua volutat corde somnia.

895 Petiuit] *tres manusc. & Lugdunens. cum veter. excusis* ceēidit. *Solus fortè Aristides Orat. contra proditores mysteriorum, ea negat Herculi contigisse, quæ de furore illius hoc actu narrantur.*

898 Meritas aras] *quibus pro accepto beneficio victimæ debentur. sic sumunt Ouidius & alij, quos congerit Brissonius lib. 1. Formul. pag. 114.*

899 La-

899 Laborum socia] *Pallas Herculi, se ad omnia certamina ducem præbuit, & Hercules quandocumque sibi contra hostes, quorum metuenda vis videbatur, tela dirigenda, in Mineruæ auxilio spem ponebat. auctor Aristides orat. in Mineruam. eò respicit.*

901 Ægis] *scutum Palladis, cui Medusæ caput infixum contectum pelle capræ Amaltheæ; quam poëtæ modò Ioui, modò Palladi tribuunt. Martialis ait fuisse thoracem Palladis, Musæus & Homerus Iouis thoracem: Lactantius Iouis clypeo, Seneca & Pausanias Mineruæ scuto inducunt. Palladis autem hic habitus. pro loricâ, ei pellis Pallantis necati; in casside, Typhon cælatus; in dextrâ, hasta plusquam cubitûm quattuor; in læuâ scutum cum eburneo Gorgonis capite; in talis, pennæ eiusdem Pallantis & ponè cubans draco. dicitur è Iouis capite hastam vibrans, vnde & nomen sortita, prosiluisse. Eadem belli præses & olei inuentrix fingitur: quia videlicet iustis bellis pax inuenitur, & bella ad pacem stabiliendam geri debent.*

902 Lycurgi] *vide Oedip. vers. 471.*

910 Exsudet] *vt ceteri m.s. Moguntin.* exundet.

914 Dij conditores] *suspicor delendam Thesei personam, & omnia ad huc Herculi relinquenda, vsque dum Amphitryo;* Nate manantes, *&c. præterea pro;* Dij, *scribendum;* Qui: *vt adhortetur Thebanos ad sacrificandum; vos, ait, qui colitis vrbis huius conditores, & qui colitis antra Zethi trucis & larem regis à Tyro aduenæ, &c.*

915 Zethi] *hoc reponendum monui, pro;* Ceti. *nec nouum mendum. c. pro Z. sic enim apud Melā li. 3. vrbs Carmaniæ* Cethis *dicitur, quæ Plinio* Zethis.

Dirces] *de hoc fonte illa Attij à me castigata:* Cùm è Dircæo fonte adueniunt mundulæ, nitidantur. *huius fontis etiam meminit Epictetus Arriani lib. 2. cap. 16.*

916 Larémque regis qui aduenæ Tyrium colis] *sic recens excusi; sed Veneti veteres excusi omnes,* Larem qui regis aduenæ Tyrium colis. *Moguntin. & Herbipol.* Larémque regis aduenæ Tyrium colis. *rectè, si suprà;* Qui, *non* Dij; *vt censui.*

917 Date thura] dare thura. *sollemne sacrificantium verbum, quo etiam vsus Octau. act. 4. vide Brisson. li. 1. Formular. fol. 29. veteres in solâ Sabæâ nasci putabant, Nicander etiam in Syriâ, in Alexipharm.*

πολλάκι δ' ἐν θρύψειας ἐν ὀπταλέῃσιν ἀκοσαῖς,
Γερραίης Λιβάνοιο χύσιν περιπηγέα θάμνοις.
Illam etiam ptisanâ persæpe liquato Sabæi
Quæ Libani ramos concrescit lacryma circum.

Petrus Anglerius in Indicis Decadib. apud Ciaconitas in Pariâ regione thus prouenire testatur. de tempore & modo colligendi multa Plinius lib. 12. cap. 14. & 15. Quod verò idem lib. 13. cap. 1. scribit: Iliacis temporibus vnguenta non erant, nec thure supplicabatur: cedri tantum & cytri, suorum fruticum, in sacris fumo conuolutum nidorem, veriùs quàm odorem, nouerant. *id Senecæ nostro repugnat, sed Arnobij auctoritate confirmatur, qui sic scribit:* Nam neque heroicis temporibus, vt perhibetur,

 quid-

quidnam esset thus scitum est: neque genitrix & mater superstitionis Hetruria opinionem eius nouit, aut famam. *sed poëtæ, iure suo, quæ suis temporibus in vsu erant, antiquioribus ascribunt. sic enim Virg. li. 5. Æneid. sic Ouidius 1. Metamorph. & 3. Fastor. & alij, qui facilè nostrum tuebuntur exemplo. Solebant autem, cognito iam thure, priusquam extispicium facerent, illud flammis adolere, earumq; fumum, motum, strepitumq; notare, & cum ceteris victimæ portentis conferre, vt scribit ex lib. signorum & prodigiorum thuris Lactatius in li. 4. Thebaid. Statij. Thuris verò minuti pollen*, manna *illis dicebatur, vt scribit vetus ille & doctus auctor Commentarij in Iuuenalis Sat. 9. Glossarium Græcolatinum*, Turspollen *μάννα. et postea*: Tuspolline *μάννα. legerem vtrobique* Turispollen, *vel* Tuspollen, *& in comment. Iuuenal. Græcis litteris, μάννα. accepere Græci ἀναλογικῶς ab Hebræorum* manhu.

918 Et hostili] *Mogunt.* ex hostili.

Expia] *Anticlides in lib. Redituum*: Erat enim mos antiquorum, qui nunc etiam asseruatur; vt qui cædem hominum vel aliorum animalium commisissent, perenni aquâ manus abluerent, ad commissi piaculi lustrationem. *idem docuit Theophrastus in lib. Characterum; quem refert Robortellus in lib. de Elegiâ, post Scholiasten Sophoclis in Aiacem lorarium. vide suprà Hippolyt. act. 3.*

920 Victima] *quid significet victima, nemo nescit: fortassis tamen nimis patienter hactenus tolerata apud Senecam lib. 4. de beneficiis cap.* 18. quid sumus præda animalium & victimæ ac bellissimus & facillimus sanguis. *rescribendum enim*: quid sumus? præda animalium, belluis vilissimus ac facillimus sanguis. *quis enim audiuit vnquam homines victimas belluarum? nec poëtæ dixerint.*

921 Opima] *sicut oues pinguiores & candidiores*, lectæ; *& porci maximi, excepti ad sacrificia*, eximij; *sic boues totius armenti pulcherrimi & electissimi*, egregij, *vel* opimi. *ideo ritè ait*, victima opima; *vt & Seneca* 1. *de benefic. & in Oedip. & Plinius lib.* 10. *& Ouid.* 4. *de Ponto Eleg.* 9.

Albáve opimorum colla ferire boum.

» *Varro lib.* 2. *de re rust.* Boues altiles ad sacrificia publica saginati, dicun-
» tur opimi. *Festus autem*: Hostiæ, *inquit*, opimæ; præcipuæ, pingues: &
» spolia opima, magnifica & ampla. *Græci κάλλιστα λάφυρα vocant, vt Plutarch. in Marcello. Etymologiam nominis Plutarchus tradit, in Romulo*: ὀπίμια δὲ τὰ σκύλα φησὶν οὔαρρων, καθότι καὶ τὴν περιουσίαν, ὅπερ λέγουσι. πιθανώτερον δ' ἄν τις εἴποι διὰ τὴν πρᾶξιν. ὅπους γὰρ ὀνομάζεται τὸ ἔργον. αὐτουργῶ δὲ ἀρετείας στρατηγῶ στρατηγὸν ἀνελόντι, δίδοται κατέρωσις ὀπιμίων. Opima verò spolia Varro dicta scribit, quòd affluentiam, opem vocant. Verisimiliùs est à rei gestæ opere nuncupata. opus enim ἔργον vocant: & quæ sua manu cæso hostium Imperatori auferebat Imperator, spolia opima posteri appellarunt. *hæc Græcorum verborum sententia est. sed quis vnquam Latinorum*, opem *diuitias significare somniauit. perspicuus error vel librarij, vel Plutarchi; & legendum*; ὅπες λέγουσι. *similemendum, in Marcello, exstat, vbi cùm de ouatione agatur, inter cetera*; ὄβαν δὲ τὰ πρόβατα Ρωμαῖοι καλοῦσιν. ouan pecora Romani vocant. *nihil certius, quam castigari debere*; ὄβες δὲ. *hoc enim verum. & sunt plerique ridiculi Græci in Latinarum vocum originibus explicandis. Nemo qui vel Liuium, vel Dionys. vel Plutarchum legerit, vnde faustuli coniugi* Lupæ *nomen fuerit inditum, ignorat: Cedrenus tamen fol.* 120. *non veretur scribere*: εἴθισο δὲ τοῖς ἐγχωρίοις, λυκαίνας τὰς τοιαύτας (*scilicet quæ oues pascebant*) καλεῖν γυναῖκας, διὰ τὸ ἐπίστασαν ἐν τοῖς ὄρεσι μετὰ λύκων διατρίβειν. διὸ καὶ τοὺς ὑπὸ λυκαίνης ἀνατραφῆναι μυθολογεῖται. *crede, si lubet*, ouium custodes feminas lupas dictas ab antiquis illis locorum incolis, quòd perpetuo in montibus inter lupos agerent. *cur ergo mariti & filij earum, qui magis assidui erant ad greges, Non lupi dicti? Idem nescio quam mixo-barbaram vocem commentus*; Capitolium, *quasi* κεφαλὴν πόλεως, *dictum censet. lepida verò vox*; Caputpoleōn *vel* Caputpoleorum. *actum de Arnobiana & aliorum narratione, de inuento, cùm fundamenta iacerentur, Oli capite. Suauissimus porrò est, quando Sextilem, à quodam Februario, Manlij Capitolini inimico, Februarium nuncupatum confirmat. Dies me deficeret, si Cedreni flosculos pergam legere. Vetus quidam poëta apud Terentianum*:

Opima adposui senex
Amori arma Feretrio.

927 Astra inoffensos] *illæsa & inconcussa maneat cæli machina.*

929 Ferrum] *omnia arma in vomeres, ligones, rastra conflentur.*

932 Ignis] *Fulmen.*

939 Cinxere] *lib. Moguntin.* Tinxere: *quod colorum proprium.*

947 Rutilat] *proba vox, hoc est, rutilam iubam iactans, quasi micat. rutilat autem quia sidus. nam sidera propriè rutilantia.*

948 Quicquid] *ait videre se leonem ad saltū paratum, vno saltu cuncta auctumnalia & hiemalia simul signa, medium zodiacum, transmissurum, vt Taurum, sidus vernale inuadat. pro*; verni, *tamen Mogunt.* iterum.

Grauis] *nam admodum morbifer.*

952 Huc & huc] *sic plerique libri. Herbipol. & Veneti*; huc illuc. *sed natum quia mendosè quidam m. s.* huc & illuc, *vt etiamnunc Moguntinen.*

953 Aciéque falsum] *furentibus sæpe mediâ luce tenebræ suboriri, & sol sudus obnubi videtur: quod, imaginatione læsâ, sensationum verum esse iudicium nequeat.*

956 Immune cælum] *suprema illa pars vniuersitatis*, οὐρανὸς καὶ ὄλυμπος. *de variis cæli significationibus Aristoteles lib.* 1. *de cælo cap.* 9.

Immune] *intentatum meis viribus.*

959 Non capit] *fortè Varronis illud imitatur, in Meleagris, apud Nonium, de Hercule*; Iccirco quem terra non cœpit, cælum recepit. *sic recenseo, in* capi.

960 Superis reddit] *loquitur ex sententiâ Platonicorum, qui putabant animas prius in cælis fuisse, quàm in corpora demittantur.*

964 Saturno] *aptas hasce Ioui terrendo minas, imitatione Senecæ; Statius & Claudianus crediderunt. apud illum* 5. *Thebaid. ait Pluto*:

habeo

—— habeo iam quassa Gigantum
Vincula, & æthereum cupidos exire sub axem
Titanas, miserúmque patrem ——
apud hunc idem —— patefacta ciebo
Tartara: Saturni veteres laxabo cathenas.

Saturni sepulcrum in Siciliâ fuisse, scribit Philochorus.

966 Titanes] *hi fuêre primi terræ cultores, Cretæ incolæ, ex Cælo & Titæâ nati: qui cùm Iouis parentes in vincula conieciſſent, ab eodem victi fuêre. ita Euhemerus, Eumelus, Diodorus, Lactantius: reliqua quæ de Gigantibus narrantur, fabulæ.*

970 Sub ossa Pelion] *Virgilium sequitur, qui Ossæ Pelium imponit, & huic frondosum Olympum, situs (opinor) rationem habens. nam Herculi Thebis agenti proximus Pelius, inde Ossa, denique Olympus. At Homerus ad magnitudinem attendit, & quasi pyramidem construit. nam illi trium maximus Olympus, infimus; & huic mole proximus, impositus, Ossa; & supremus vtroque minor Pelius. Vide Strabon. lib. 1. De situ dissentiunt Herodotus in Polyhimn. & Ptolemæus tab. 10. loquitur autem de Ossâ Thessaliæ non Elidis.*

Chiron] *Suidas in Thessalicis prodidit Chironem, vt & ceteros Centauros, ab Ixione genitum: atqui Gigantomachiam composuit Græcus scriptor, ex Philyrâ Oceani filiâ, & Saturno (conuerso vtroque in equinam effigiem) natum. vxor ei Chariclo. humanissimus Centaurorum & iustissimus fingitur, Achillis & Iasonis pædagogus; musicam, medicinam, toxobolicam eos docuisse. hæc communis traditio. longè tamen alia Daimachus & Dionysius Chalcidensis, apud Scholiast. Apollonij in lib. 1. Argonaut. à versu 553.*

Suum] *eius enim incola.*

971 Olympus] *Olympi (Straboni li. 8. & 10) quatuor, vnus prope Antandrum diuersus ab Idâ, alius in Mysiâ, alius in Elide, alius Thessaliæ, de quo noster. Alios alij numerãt; Hesychius quatuordecim, Lucillius Tharræus sex. Eustathius scribit à Græcis omnem montem paullo altiorem, vocari vel Idam, vel Olympum, idq; propter Idam Phrygiæ, & Olympum Thessaliæ. Olympus sanè Thessalicus (cui hoc nomen per excellentiam competit) adeo celsus est, vt in eius vertice, nec venti, nec niues, nec nymbi cernantur, vt scribunt Homerus Odyss. 6. & Philostratus in Imagin. ideo Plutarchus in lib. de defectu Oraculorum vocauit, aulam superum.*

978 Pallene] *Pallene vna ciuitas Achaica, alia ciuitas & mons Macedoniæ seu Thraciæ, item Thessaliæ, item Arcadiæ: vt testatur Apollonij Scholiastes in lib. 1. significans Achaicam scribi tantùm per ἐ, Πελλήνη, Arcadicam per ἀ, Παλλήνη; vt & Thraciam; Thessalicam verò etiam per ἐ, Πελλήνη. Thraciæ Pallene (de qua noster) à multis cum Phlegrâ confunditur. sed Plinius distinguit lib. 4 cap. 10. & Scholiastes Apollonij Φλέγρα πεδίον Θράκης περὶ Παλλήνην. confundere videntur Stephanus in Παλλήνη vbi multa ex Theogene in Macedonicis, & Hegesippo in Palleniacis, Diodorus Siculus li. 5. & Dionys. Halycarn. li. 1. fortassis mendosè Ptolomæus vocauit Patalenen.*

980 Mimas] *perperam hoc loco Oblanca reponit*; minans. *& Marsus apud Silium lib. 12.* Numanta. *est enim* Mimas *Gigantis nomen Hesiodo, Euripidi, Claudiano, Sidonio. Scholiastes Apollonij*; Μίμας δὲ τὸ κυρίον τοῦ Γίγαντος. *alterius cuiusdam Mimantis meminit Ammianus lib. 31.*

981 Flammifera] *vt tubarum vsu nondum inuento ab antesignanis in bello, pugnæ initium coniectis in inuicem facibus fiebat, teste Parrhasio; sic in hac imaginariâ pugnâ Hercules ait furias flammâ prælij signum proponere. Sic Papinius lib 3. Thebaid.*

Prima manu rutilam de vertice Lariſſæo
Oſtendit Bellona facem —— *& Claudianus:*
Tiſiphone quatiens infausto lumine pinum
Armatos ad castra mouet pallentia manes.

989 Tela sic mitti decet Herculea amp. quo se cæcus inuergit furor] *nihil video cur hæc lectio displiceat. Moguntin. tamen:*

—— tela sic mitti decet.
AMPH. Quo, nate, sic se cæcus inmergit furor.

non dubito quin multis hæc placeat.

Tela Herculea] *Propertius:*

Quis facta Herculeæ non audit fortia clauæ,
Et nunquam adnatas irrita tela feras?

iccirco Virgilius amoris tela nimis certa, Tirinthia *dixit, vt interpretor illud in Ciri:* —— tela pharetrâ,
Heu nimium tereti, nimium Tirinthia nisu
Virginis in tenerâ defixerat omnia mente.

Inuergit] *antiquum, pro ruit, se ingerit, influit.*

993 Medio spiculum collo fugit] *idem scribit Philostratus in Herculis Furentis imagine.*

996 Mycenis] *A Mycenæo Spartonis F. Phoronei nepote dictas scribit Euripid. Scholiast. sed Oearum magnarum auctor (vulgò putatur Hesiodus) à Mycene Inachi regis filia: Ctesias ab vlulatu sororum Medusæ occisæ, mugitu simili; alij à mugitu Iûs: Chrysermus lib. 1. Peloponnesiacorum scribit Gorgophonum Epidaurium, inuento ibi Persei capulo, iussu oraculi, vrbem inde nominasse. Vide Pausaniam.*

Cyclopea] *Mycenas ædificarunt Cyclopes, hos Strabo docet fuisse septem numero è Lyceâ, dictos γαστερόχειρας quia suo artificio alebantur. alij Vulcani fabri. Vide infer. Thyest. versu 405.*

999 Columen] *hoc est, culmen. sic passim capit noster.*

1000 En blandas] *Riccius lib. 1. de imitat. omnia putat in Scenâ coram geri. Melius Oblanca; Amphytruonem tanquam introspicientem ista loqui; sic tamen, vt cùm hæc intus gerantur, quandocunque loquitur, quasi per transennam populum adspiciat, Hercules verò ista gerens non videatur à populo, sed audiatur tantùm.*

1006 Sonuit] *plerique libri*; sonat.

1015 Vultus tuos] Inprimis *(inquit Sphintys)* honestum est matronæ, pudicitiam suam erga virum, per formã liberorum suorum testari:

quod fit si liberi referant typum similitudinis sui genitoris. *de causis verò physicis istius similitudinis videndi Aristoteles lib. 4. de generat. animal. cap. 3. Plutarchus lib. 5. de placit. philos. cap. 11. & 12. Censorinus in lib. de die Natali, Valerius Maximus lib. 9. cap. 14. & Plinius lib. 7. cap. 12. & omnia adducens Tiraquellus 7. lege connubiali à num. 50.*

1017 Renuo] *monueram olim hanc posse tolerari, sed meliorem esse multorum librorum*; teneo. *ait vasanus, se tenere manu comprehensam Iunonem, eámque ratus se necare, vxorem interficit.* Teneo, *habetur etiam in Venetis. & Herbipolensi editione.*

1021 Igneo vultu] *Homerus*:

Oculi autem sibi igni lucenti similes erant. *Lucretius lib. 3.*
Est etenim calor illi animo, quem sumit ab irâ
Cùm feruescit, & ex oculis micat acribus ardor.

vel respicit Seneca ad id quod docet Eustathius Iliad. 2. homines quosdam, occultâ naturæ proprietate, scintillare oculis, felium instar, quod de Hercule Ion Chius prodidit. Vide dicta sup. act. 3. versu 623.

1025 Nec vsquam est] *in tot particulas & tam minutas clauæ ictu dispersum, planéque contritum.*

Nefas] *hoc primus N. reposuit; cùm prius legeretur*; nimis. *& vtrumque in libris inuenitur.*

1029 Conuerte] *ô nate inquit stipitem hunc, quo puerum mactasti, nunc torque in me. Nescio quid N. in mentem vt contra lib. omnium fidem reponeret*; euerte.

1031 Genitor] *parens Herculis: affectui id mouendo magis idoneũ, quàm* senior. *minus senem occidere, quàm patrem senem.*

1034 Bene] *nunc intus peractâ cæde foras progreditur.*

1035 Tibi hunc] *decorum seruat. nam furiosus non attendit, quàm sibi contraria loquatur. En Iunoni sacrificium parat, quam paullo priùs se tenere & occidere existimabat.*

1037 Victimas alias] *Eurystheo minatur necem.*

1038 Nondum litasti] *absolutè positum, nec referendum ad sequentia, vt sit*; litasti sacrum. *ait, non ex sacrificasti. non enim consummatum putabant sacrificium, quo non litatum. Est verò* litare, *sacro facto, Diis placatis, postulata impetrare. Virgilius:* Tu modò posce Deos veniam (*sacrifica*) sacrisque litatis (*feliciter consummato sacrificio, votis potita*) indulge hospitio. *Litasse se rebantur, si exta prospera & læta. vide de litatione Brissonium lib. 1. Formular. à fol. 32. cui addo id quod Grammatici nonnulli notãt, dici non posse* lito exta, *sacra, sacrificia, neque id vnquam Romanis placuisse: non planè verum videri. frequentius quidem*; lito Deos extis, *sed & hoc nonnunquam. In primis Seruius fatetur sic vsum Maronem loco citato, etsi reprehendat. Propertij verò versus apertior est, quàm vt deprauari debuerit fictâ*, excalatandi *voce*: Pastor & ad calamos exta litabat ouis.

Seruius in Virgil. & Galeottus Martius cap. 19. de promisc. doctri.

Suetonius in Aug. cap. 96. circa Perusiam sacrificio non litante. *Idem alibi*: Nam victimas Diti patri cæsas litare. *quod & Budæo placuit: & Lactantius lib. 4. cap. 27.* Nam cùm Diis suis immolant, si assistat aliquis, signatam frontem gerens, sacra nullo modo litant. *Nisi accipias sacra in recto, quod non minus contra mentem Galeotti. Denique Græcorum καλλιερῶ, tam datiuo quàm accusatiuo iungitur, vt docet Budeus in Com. fo. 744.*

1039 Stat] *rituale*, stat hostia ad aram; *& explicat subiungens*, exspectat manum ceruice pronâ, præbeo, *&c.*

1041 Errat acies luminum] *hoc Stesichorus & Panyasis tradidere. addunt Thebani, præ insaniâ ipsum quoque Amphitryonem fuisse occisurum, nisi lapide à Mineruâ iacto ictus somno se dedisset, eumq; lapidem vocant*; auctorem reminiscentiæ. *ita Pausan. in Boeot. seu lib. 9.*

1044 Fessa] *nimij labores somnum conciliant. nam illis vehemens calor excitatur; quo liquantur humores; hi cerebrum petentes ibi refrigerantur, & densati somnum adferunt: vel cum labore nimio vitales spiritus consumantur, refrigeratum corpus vim somni perferre non valet, sed opprimitur. Vide Argenterium lib. de somno. vnde mirari non oportet tam laboriosum furorem Herculi somnum excitasse.*

1046 Aut portus] *quæ tanta, vt decidens in mare, securum portũ queat efficere.* 1049 Reciprocos] *somni periphrasis.*

Motus] *arteriarum.*

IN CHORVM.

Plangit miseriam Herculis, somnum eius describit, & somni numen laudat & precatur, vt vel illum furore soluat, vel ad mortem vsque detineat. Denique pueros occisos lugubri næniâ prosequitur.

1054 Æther] *quicquid vltra ignis sphæram (si certa aliqua huius elementi sphæra) vel vltra supremum corpus simplex (si ignis certum locum esse neges) cælum vel æther vocatur; secundùm Anaxagoram, ἀπὸ τοῦ αἴθειν, quod ardeat; iuxta Platonem, quòd aëri circumfusus semper currat, ἀεὶ θεῖ ἀέρα ῥέων; iuxta Aristotelem, à perpetuo motu, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θεῖν. Vide Auctor. lib. de mundo ad Alex. cap. 1.*

1055 Ætheris] *antiquos*; cælum Iouem, *hoc*; pro iisdem solitos, *rectissimè monui, quicquid dicant. nam Ennius, Thyeste*:

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes Iouem.

& alius apud Ciceronem:

Cui, quod in me est, exsecrabor hoc quod lucet, quicquid est.

ostendit idipsum augurum formula, qui volentes significare Ioue fulgente tonantéve quid actum, dicebant; Ioue tonante, fulgente. *Euripides etiam vt multa præclarè, sic hoc breviter, inquit idem Cicero. 2. de Nat. Deor.*

Vides sublime fusum immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumuectu amplectitur,
Hunc summum habeto Diuûm, hunc perhibeto Iouem.

Quare fortè rectè hic ætherem sumas pro Ioue; vt Chorus iubeat Iouẽ eiusq; patrem Saturnum lugere filij, nepotisq; calamitatem. sed in sacris quoque litteris; cælum *pro*, Deo. *Lucæ cap. 15.* peccaui in cælum.

1064 Soluite Superi] *quidam v. l. pro*; tantis *continent*; tantum. *quid si scri-*

scribas? Animum monstris solute tantum.

Soluite Superi —— *nihil aliud poscimus, quàm vt sanæ ipsum menti reddatis, liberetis ab insaniâ. hoc bene erit: satis erit.*

1065 Malorum] *sic Moguntinens. Herbipolens. & Veneti, & Lipsiens. at Lugdunens.* laborum. *parum refert. vtrumque somno conuenit, conuenit legi numerorum. ad curarum & laborum intermißionem somnus nobis à Deo datus. Ideo Sicyonij somnum pingebant leones domantem: quia, teste Pausaniâ in Corinth., nullus tam sæuus dolor est, qui somno non sopiatur. Homerus Odyss. 20.*

Noctes autẽ somnus habet. hic enim obliuisci facit omnes homines
Bonorum & malorum, postquam palpebras complexus est.

Ideo vocatur Homero, dulcis; *Apollinari,* melle dulcior; *Theognidi,* curator malorum; *Pindaro,* comes dulcis. *Euripides;* somno dulcissimum ferenti gaudium. *Item:* quietem somni dulcem. *& alibi:* ô amicum somni delinimentum, ô auxiliatorem morborum, *Orpheus in hymnis:*

ὕπνε ἄναξ μακάρων, πάντων θνητῶν τε ἀνθρώπων,
καὶ πάντων ζώων, ὁπόσα τρέφει εὐρεῖα χθών.

& postea: λυσιμέριμνε κόπων ἡδεῖαν ἔχων ἀνάπαυσιν·
καὶ πάσης λύπης ἱερὸν παραμύθιον ἔρδων.

Somne rex Deorum felicium, & omnium mortalium hominum
Et animantium, quotquot latè patens nutrit tellus.
Qui liberas omni sollicitudine adferẽs dulcem laborũ quietem,
Sacrosanctum doloris omnis solamen.

multa huic rei Sophocles in Philoctete, & Hermes Termaximus lib. ad Tatium, in eclog. physic. Stobæi, & Lilius Deorum Syntagm. 9.

1066 Pars melior vitæ] *quia qui dormit, nihil neq. agit, neq. patitur mali.*

1067 Volucre] *plerique lib.* volucer, *melius.*

Genus Astrææ] *Astræa dicta Iustitia, quia gigantis Astræi filia, auctore Arato, cuius interpres Germanicus (huius enim verba ascribam, vt quattuor fœda menda tollam) ait, vt ego rescribo:*

Iustitia inuiolata malis placidissima virgo:
Siue illam Astræus genuit; quem fama parentem
Tradidit astrorum: seu vero intercidit æuo
Ortus fama tui; mediis te læta ferebas
Sublimis populis, nec dedignata subire
Tecta hominum, & puros mores sine crimine ——

*Fortè etiã melius, olim, pro, illam.

legas etiam paullo pòst, pro vulgatis verbis:

Tantum cùm trepidum vulgus, cœtúsque notauit
Increpitans: Patrum soboles oblita priorum
Degener *&c.*

1068 Frater d. l. mortis] *vterque enim Noctis & Erebi filius. quod confictum propter eorum similitudinem; de qua Coluthus:*

ἐπεὶ θανάτοιο συνέμπορος· εἰ γὰρ ἐτύχθη
ἄμφω, ἀναγκαίη ξυνὴ τὰ πάντα λάχοντα,
ἔργα παλαιοτέροιο κασιγνήτοιο διώκειν.

Somnus morti similis est, vtpote frater eius
Simul semper incedens. ideo necesse est minorem natu
Opera & effectus fratris senioris imitari.

Lucretius lib. 4. hanc similitudinem, per effecta somni declarat;

—— sensus abit, mutatis motibus altè.
Et quoniam non est, quasi quod suffulciat artus,
Debile fit corpus, languescunt omnia membra,
Brachia palpebræque cadunt, poplitésque procubant.

Aristoteles lib. 5. de animal. hist. docet somnum medium quid esse inter mortem ipsam & vitam. Pausanias in Eliac. scribit in Cypseli tyranni monumento, fuisse simulacrum Noctis, *duos infantes gestantis, vnum nigrum, alium candidũ, cum elogio.* Mortis & somni. *Paßim ergo fratres vocantur. Orpheus:* Qui mortis formam inducens animalia seruas.

Nam germana tibi, cum Lethe, pallida Mors est.

Homerus: Tum Mortis fratrem somnum conuenerat ipsa.
Hesiodus: aut etiam Somnum ad manus fratrem Mortis. D.
Basilius: temulentia enim Somnum quidem adducit, fratrem Mortis. *Gorgias moriens amicis:* Iam (*inquit*) somnus incipit me tradere fratri suo. 1069 Veris miscens falsa] *insomnia alia vera, alia falsa, alia semiuera.* Futuri certus & pessimus auctor] *Artemidorus lib. 1.* ὄνειρός ἐστι κίνησις ἢ πλάσις ψυχῆς πολυσχήμων, σημαντικὴ τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν ἢ κακῶν. Somnium est motus, vel figmentum animæ multiforme, significans vel bona, vel mala futura. *hæc dicit noster aliquando verè, aliquando falsè præsignificari, & vt plurimum mendacißimè. Quare facetè impius Lucianus lib. 2. verar. narration. fingit ciuitatis Somni incolas (hoc est Insomnia) perrarò vera loqui, & mendaciis vtplurimum homines circumuenire, esséque natura mendaces ac subdolos: eodem sensu Tibullus somniis pedes tribuit incertos & labundos, quales ebriorum sunt, qui officium nequeunt facere.*

Pόstque venit tacitus fuluis circumdatus alis
Somnus, & incerto somnia nigra pede. *vide Troad. 437.*

1070 Pater rerum] *digestionem namq. iuuat, alit, reficit, reparat corporis vires, & sic quasi genitalis.*

Portus] *refugium.* Lucis] *laboris diurni.*

1076 Cogis disc. mortem] *Xenophon:*

Cogitate præterea nihil morti esse somno similius.

Longam mortem] *Recti ingenij iuuenis, & spei bonæ, Douza filius, pro;* morte, *reponit;* noctem *: vt mors dicatur nostro;* nox longa, *sicut Propertio & Silio Italico.*

1077 Torpore] *nam somno torpescimus. Attius Telepho:*

Iam iam stupido Thessala somno
Pectora languent senentque.

1081 Sæua feroci] *quia humor ille ater & acer, quo Hercules abundabat,* talia

talia somnia solet excitare, vt sanguineus placida, testibus Hippocrate & Aristotele in libris de Insomniis. accedit, quod furiosi & melancholiâ perciti flatibus abundant, à quibus immodicè concitati humores, monstruosas & confractas reddunt imagines, vt in aquâ commotâ videmus.

1090 Vento cessante tumet] *Seneca de tranquillit. vitæ ad Serenum cap. 5.* sic est quidã tremor etiam tranquilli maris, aut lacus qui ex tempestate requieuit. *& de vitæ breuitate ad Paulin. cap. 2.* si quando aliqua quies fortuitò contingit, veluti profundo mari; in quo, post ventũ quoque volutatio est; fluctuantur. *Statius lib. 1. Thebaid.*

—— ventis vt decertata residunt
Æquora, laxatísque diu tamen aura superstes
Immoritur velis ——

Claudian. lib. 1. in Ruffin. —— seu murmurat alti
Impacata quies pelagi, cùm stamine fracto
Durat adhuc, sæuitque tumor, dubiúmque per æquor
Lassa recedentis fluitant vestigia venti.

* Officinam textoriã somniabant; qui curarũt edit. *stamine.* lege; *flamine.*

Ouidius lib. 2. Fastorum.

Vt solet à magno fluctus languescere flatu,
Sed tamen à vento, qui fuit, vnda tumet.

hoc noster imitatus.

1096 Insontem] *culpam furor tollit, quia libertatem arbitrij vincit, iuxta Theologos. Dionys. Halycarnass. lib. 1.* Omne peccatum inuoluntarium veniam meretur.

1114 Regina] *Moguntinens.* Regia. *hoc est, aula Plutonis. at* Regina, *hoc est, Proserpina.*

1117 Date sæua] *crudelia. at Herbipol. & Veneti*; fera.

1122 Sæuo vulnere] *Moguntin.* sæuos. *non malè.*

1123 Argiuâ palæstrâ] *palæstram à quodam Mercurij filio inuentam & nominatam, prodidit Philostratus in Imaginibus. Horatius ipsi Mercurio hanc laudem tribuit lib. 1. Od. 10. Pausanias in Attic. Theseo. erat exercitatio liberalis, iuxta illud Terentij:*

Fac periculum in literis, in palæstra, in musicis;
Quæ liberum est æquum scire adolescentem, sollertẽ dabo.

In Arcadiâ inuentam scribit Philostratus; noster vocat Argiuam *communi nomine, pro Græcâ, vt in illo:* —— qua vecti Argiui delecti viri:

Palæstra propriè luctationem significat; sed hîc, vt alias sæpè, integrum Pentathlum, seu Quinquertium; quo tota puerorum ingenuorum excercitatio constabat; nempe disci iactum, cursum, saltum, luctam, iaculationem.

1125 Scythici] *hoc ait, quia Scythæ puerulos adhuc filios sagittis assuefaciebant: ita singularem dexteritatem sibi parabant, & eâ genti suæ laudem. quare Lucanus de Parthis, Scytharum sobole, lib. 8.*

Nec puer aut senior lethales tendere neruos
Segnis, & à nullâ mors est incerta sagittâ.

Seneca epist. 36. Si in Parthiâ natus esset, arcum infans statim tenderet; si in

si in Germaniâ, protinus puer tenerum hastile vibraret; si auorum nostrorum temporibus fuisset, equitare & hostem cominus percutere didicisset. Hæc singulis disciplina gentis suæ suadet & imperat.

1124 Flectere docti] *Moguntinens.* flectere fortes, forti cæstu, Fortésque manu. *Herbipolens. & Veneti*; flectere forti, fortes cæstu, Fortésque manu. *dixi olim, quid sentiam.*

1136 Noti] *ob patris claritatem.*

1136 Visite] *etiam Moguntinens.* visere.

Reges] *Plutonem & Proserpinam.*

IN ACT. V.

Hercules, recedente furore, accedit ad malorum suorum lamentationem. ea primò fert impatienter, vsqueadeo vt vix se à sibi inferendis manibus, paternâ prece & minis deduci patiatur. tandem parcit sibi, vt patri parcat; viuit, vt ille viuat: & à Theseo purgandus Athenas deducitur.

1143 Exuit] *non malè. sed nec malum*; exiit. *nam in Mogunt.* exiuit.

1150 Tegmen] *Moguntinens.* tegimen. *& sic editio Metamorph. vetustior centum annis lib. 3. non vt recens*; tegmen.

—— Tegimen cui fulua leonis Pellis erat.

1153 Abstulit] *Moguntinens.* abstrahit.

1157 Incestu] Incestare, *vitiare & corrumpere. inde*, incestus, *latè pro quouis stupro vel adulterio.*

1164 Pelòpis regna] *Peloponnesum Pelopi Phrygio regnatam.*

Dardanij [*Phrygem fuisse docebo postea: tamen Apollonius lib. 2. Paphlagonem facit; Euphorion, Lydum.*

1165 Auctorem] *Basileens.* actorem.

1169 Thracis] *Diomedis.* 1168 Vindicas] *vlcisceris.*

1170 Libyæve dominos] *Athlantem, cùm hortum spoliaui; & Antæum, cùm eum in luctâ peremi.*

1180 Dominator] *Eurystheus Argiuorum tyrannus.*

1181 Pereuntis] *Lugdunens. perperam*; parentis.

1182 Per te] *sic paullo pòst.* Per sanctâ generis sacra, per ius nominis, *&c. hîc ponitur*, per, *pro vñ, vt apud Virgilium:*

Per ego has lacrymas, dextrámque tuam te,
Per connubia nostra, per incœptos Hymenæos.

Vide Carisium lib. 2. & luctuosa bonis litteris morte raptum Godschalcum Steenvvyckium annotat. in Apuleium, vbi de hac formulâ.

1184 Numen secundum] *à Ioue.*

1185 Cui præda iacui] *quis arma me præsente diripuit? sic Claudian.*

—— cui præda feror? Tacita] *sic Euripides.*

Tantum quidem scito malorum, reliqua amittito.

1190 Quota] *in Moguntino erat*; quanta, *sed ab aliquo positum* quota.

1192 Manus refugit] *manus refugit contactum patris. vt inf. ver. 1318.*

Hic errat] *Herbipolens.* hic erat. *vnus Venetus*; hoc erat.

1196 Quæ potuit] *Moguntinens.* non quæram manum. Quis potuit,

tuit, *&c. Basileens.* non quæro manum. quis potuit, *&c.*

1197 Vix recedentem] *magna hîc diuersitas, clarâ tamen mente. quidam v. l. vt Eguianus*; vix iam cedentem. *hoc est, quem nunc irâ tumens vix ipse queo adducere. minus bene Mogunt.* vix pene cedentem. *Herbipol.* penè vix cedentem. *Veneti*; vix cedentem. *ceteri*; vix recedentem.

1199 Tacuere. nostrum est] *ideo Sophocles in Trachiniis*:

Cur tacitum te hinc proripis? silentio hoc
Fateris huius te ream esse criminis.

Euripides, Oreste:

Fatetur tacens, ego verò loquens tibi suffecero.

Apud eundem Theseus:

Ad mutos testes confugis? manifestè
Res ipsa non loquens, te indicat malum.

Apuleì. Apolog. 1. Qui sedulò laboro, vt ne quid maculæ aut inhonestamenti in me admittam, videar cuiquam, si quid ex friuolis præteriero, id agnouisse potiùs, quàm contemsisse.

1205 Caspiæ] *de his montibus, qui Tauri pars sunt, consule Plinium & Strabonem.* 1206 Pontum Scythen] *Euxinum mare, in quo Symplegades. Lucanus lib. 1.* —— stringit Scythicum glaciali frigore pontum.

1208 Abruptum] *Moguntinens.* obruptum.

1213 Actis] *Moguntinens.* arctis.

Medium mare] *quatuor vetcres impressi*; *&* medium mare.

1216 Cremem] *Herbipol.* crement. *Lugdunens.* cremo. *quod amplius arridet: etsi non reijciam*; cremem, *quod in ceteris.*

1220 Sæuit] *Herbipol. & Veneti*; furit. *sed tunc claudicat versus, nisi syllabam adiicias cum emendantibus*; furit. HER. O dira.

1235 O nouercales manus] *crudeles erga liberos, qualis erga me nouerca Iuno.* 1236 Errori dedit] *sic Moguntinus & prima Veneta edit. reliquæ duæ cum Herbipolensi & Eguiano*; addidit. *Lugdunens.* indidit. *rectè omnes. puto germanum*; dedit. *Confirmat hanc sententiam nostri, Thucydides*: Non enim (*inquit*) inuiti læserunt, sed scientes insidiati sunt. quod autem præter voluntatem fit, id dignum est veniâ. *Æsculapius quoque ad Ammonem*: τὰ γὰρ ὑπ' ἀνθρώπων τολμώμενα, ἢ πλάνη, ἢ τολμῆ, ἢ ἀνάγκη ἣν καλοῦσιν εἱμαρμένην, ἢ ἀγνοῖα ταῦτα πάντα παρὰ θεοῖς ἀνεύθυνα. μόνη δὲ ἡ ἀσέβεια, δίκην ὑποπέπωκε. Nec hominum facinora, vel error, vel audacia, vel necessitas, quam fatum appellant, vel ignorantia: cuncta hæc apud Deos reprehensione vacant. sola impietas est quam vindicta iustitiæ vlciscitur.

1246 Altorem] *verè. Mogunt. tamen Herbip. & tres Veneti*; autorem.

1253 In toto furit] *plerique editi*; furt. *sed Veneti*, furit, *& sic multi m. s.*

1255 A me timetur] *sic omnes libri scripti, excusique quos vidi. quare non credo*; nobis, *reponendum.*

1256 Fructum tui, tactúmque & aspectum] *sic Herbipol. duo Veneti, & Lipsiens. & Basileens.* fructúmque tui, tactum & aspectum, *primus Venet. & Moguntin.* fructum tui, contactum & aspectum, *Lugdunens.*

1265 Peto] *assentior amico corrigenti*; pete, *& rectè explicanti*; *dele & delue inquit aspectu aliarum gloriarum vnam hãc noxam. tibimet hoc vnum crimen condona & ignosce.*

1274 Solito] *malè N.* solido.

1276 Herculem irasci veta] *iram, animumq; tuum doma. sic Ouidius*:

Vince animos irámque tuam, qui cetera vincis.

1280 Oberrat] *versatur in pectore meo immanis iracundia, dirum reuerâ monstrum, quauis truculentius ferâ.*

1285 Mecum cremabo tota cum domibus suis Dominísque tecta, cum Deis] *Herbip. & Veneti*, cremabo aut tota cum d. s. D. tecta, cum Diis. *ceteri vt posui. nisi quod Mogunt. etiam*; Diis.

1292 Media qua] *quicquid inter terram & supremũ cælum interiacet.*

1296 Hoc Iuno telum manib. emisit] *frequens apud I. C.* telum fugisse: *& eum dicendi modum Cicero 3. de Oratore commendat. hoc telo nunc minatur Amphitryo, se sibi vitam euitaturum. Alij illud*; vox est digna genitore Herculis, *&c. ironicè dictum volunt, hoc sensu*; *digna scilicet verba paternis auribus, vt filio suo arma, necis instrumenta subministret. Hoc me dignius, vt quibus telis nepotes mei iacent, ijsdem nunc in meam vtar perniciem. Sed nónne hæc frigent, & iacent? Quin dicat Amphitryo, se sui memorem, quod Herculis patrem deceat dicturũ, scilicet*: Hoc en. *&c. sic enim superiùs quoq; affatur Lycum ver. 509.* Hoc munus à te genitor Alcidę, *&c.*

1301 In tuto] *quia stat mori.*

1304 Miserum, &c.] *quia iam sum miser, & animo mortem præcepi. Porrò personæ his locis variæ in libris. secutus sum plerosque, & quos rectiùs iudicaui distribuisse nomina.*

1305 Sic statue] *Ad Herculem, iam deliberata morte ferocior se conuertit: non supplicans, vt prius*; *sed minitans.*

1311 Ferro pectus impresso induam] *sic Lipsiens. & plerique vett. libri. Excusi plerique*; ferrũ pectori impressum. *Caietani lib.* ferrũ pectus impress.

1310 Tarde] *hoc addit, quia multum beneficio detrahit, qui cunctatur. bis dabis, si citò dederis. Vide Senecam lib. 2. de benefic. c. 1. 2. & seqq.*

1315 Labor] *seruati parentis, & victoriæ meimet animi.*

1318 Nixus] *v. l.* nisus.

Ego] *soli Lugdunens.* ergo.

1323] Tanais] *Scythæ* Sylin *vocant, vt & Mæothin* Temerinda. *id est, matrem maris, ait Plinius. sanè Dionys. docet vocari,* μητέρα Πόντου. *veriùs tamen Scythicum nomen significare* maris finem. *plura iam de Tanai dicta.*

Nilus] *Æthiopes, teste Dionysio,* Sirin *vocant*; *deinde apud Syenem incipit dici,* Nilus. *fortassis de hoc Claudianus*:

—— Siris notissimus amnis Æthiopum.

vel monosyllabâ voce; Et Sir. not. a. *Dicitur etiam* Niger *idque significat Hebræum vocabulum, quo appellat Isaias cap. 23. Sihor* שִׁחוֹר: *vocatur etiam*

cap. 2. Genes. Gihon גיחון *nam Iosephus docet esse Nilum; de cuius ortu & incremento philosophorum, historicorum, & poëtarum veterum historias prolixè commemorat Scholiastes Apollonij lib. 4. ad vers. 269. Consulendi etiam Pierius lib. 46. Hieroglyph. Ludouicus Nugarola in Dialog. de Nilo, & Francisc. Rhamnusius in epist. ad Fracastorium, ipsumq; Fracastorium consule integro libro ei respondentem. Ex antiquis optimè disseruit de Nili origine & excrescentiâ, Aristides Orator in Ægyptiacâ tom. 3.*

1324 Tigris] *natus in loco edito, qui dicitur Elongosine, in Armeniâ maiore, Mesopotamiam amplectitur, & Euphratem cum Choaspe in sinum Persicum defert, auctore Solino. Violentum vocat, quia rapidissimus. indicat nomen Hebraicum Syro mixtum, vnicam velocitatem significans, vel etiam velocitatis acumen Genes. 2. Hidekel* חִדֶּקֶל.

Rhenus] *non Cisalpinum illud ignobile, sed Germaniæ flumen clarissimum, quod describit Dio Cassius lib. 39. histor. & Irenicus Exegeseos lib. 8. cap. 28. 29. & 30. cuius scrinia non compilabo: monebo potius valdè corruptum de hoc fluuio & aliis Sidonij carmen in Panegyr. Maioriani:*

——— rigis hunc abluit vndis
Rhenus, Arar, Rhodanus, Mosa, Matrona, Secana,
Clitis, Elaris, Arar, Vacalis, Ligerique bipenni, Ledus
Excisum per frusta bibit———

sic vulgò in Veneti editione leguntur. emendo:

——— riguis hunc abluit vndis
Rhenus, Arar, Rhodanus, Mosa, Matrona, Sequana, Ledus,
Clitus, Elauer, Atax, Vacalos, Ligerisque * bipenni
Excisum per frusta bibit——— Ledus, *in secundum carmen transtuli, ex fide m. s. Sidonij bibliothecæ S. Victoris, quem mihi ostēdit noster Iacobus Syrmondus, cui etiam assentior*; Clitum, *esse qui vulgò*, Clanis. *cetera restitui ex coniecturâ.* riguis, *pro*; rigis, *&* Sequana, *pro* Secana; Elauar *ex Cæsare pro* Elaris, *vulgò nunc* Allier: Vacalos *posui, pro* vacalis, *vocatur etiam* Vahalis; *denique* Ligerisque *pro* Ligerique, *mox posui asteriscum, notam lacunæ cuiuspiam. nam non cohærent sequentia: & quis Ligerim vnquam sic constrictum glacie vidit, vt haurtri eius aqua nequeat?* Clitus *me monet, vt restituatur in Regis Alexandrini libro 2. Europæ tab. 7. vbi in Lugdunensi Galliâ collocatur vulgò*; Titus, *flumen. Ad Rhenum redeo. eum veteres credebant spurios infantes gurgitibus suis absorbere, legitimam sobolem innoxiam non demergere. quare recens natos accolæ in eum deferebant scuto impositos. Claudianus:* Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus. *tribuit hoc Celtis auctor Epigramm. lib. 1.* θαρσαλέοι κέλτοι ποταμῷ, *&c. & Iulianus epist. ad Maximum, & Aristoteles in Polytic. Germanis, Galenus lib. 1.* ὑγιείων, *Cæsar & Mela. nec mirum; Germani enim dicti Græcis (vt docet N. in Batauiâ, post Irenicum) Celtæ, vnde Theophilactus Rhenum* Celticum flumen, *dixit: & sic eam vocem acceperunt Nicolaus Damascenus apud Stobæum Serm. 42. multa referēs de illorum iustitiâ; & audaciam miram celebrantes Strabo lib. 7. Arrianus lib. 1. Alexandri histor. & Aristoteles*

Vide Irenicum lib. 1. Exegeses cap. 17.

teles lib. 3. Ethic. ad Nicomach. quem immeritò, more gentis suæ loquentem, Genesius Sepulueda, in Comm. Polyt. reprehendit. Rhenus δίγομος *est, Asinio Quadrato apud Strabonem lib. 4. Melæ lib. 3. Hegesippo, Panegyristæ Constantini, Tacito, Claudiano, & aliis, quia ad Drusi vsque tempora talis fuit, & ostia eius naturalia bina tantùm: Plinio & Ptolomæo* τρίγομος, *quoniam fossâ Drusianâ, improbo labore militum, excauatâ, & artificiali vno ostio addito, tribus iam cornibus Oceanum ferire cœpit.*

1325 Tagúsve Iberâ] *De aurifero Tagò dicta nonnulla: nunc de Iberis; qui partim Asiatici, partim Europæi. Priscianus, illos ab his orios tradidit: reijciunt nonnulli, vt testem singularem. sed solus non est. nam Dionysius Alexandrinus id docuit, & Strabo apertè lib. 1. etsi alibi, propter linguæ & sermonis diuersitatem, hæsitet. Appianus quoque tres sententias refert: primam, Europæos ab Asiaticis deducentium; secundam, Asianos ab Hispanis; tertiam nihil illis præter nomen commune volentium.*

Gaza] *qui veteris Hispaniæ thesauros, auri, & argenti, nescit, peregrinus est in literis. Vide quæ ex Posidonio & aliis Strabo lib. 3. Iustinus ex Trogo lib. vlt. Panegyrista Theodosij, & alij.* Gaza *Persicum vocabulum, pecunias significans, auctore Stephano in* γάζα. *vnde &* Gazophylacij *nomen manauit, quod in domo Sacerdotum seu Leuitarum templo vicinâ, triclinium illud significat seu exhedram in qua thesauri asseruabantur, Ierem. 35. & 36. Ezech. 40. 41. 42. & alibi; aliquando etiam arcam oblatæ pecuniæ custodem; vt Lucæ 21. & Marci 12. aliquando denique locum istius arcæ, vt Ioan. 8.*

1326 Mæotis] *palus Scythiæ ad Phasidis ostiū, distincta à Bosphoro Cimmerio, & Ponto Euxino, etsi maxima flumina recipiat, hyeme tamē cōgelatur.*

1336 Amas] *malè apud Lugdunens.* amat.

Gratiam refer] *obuia hæc phrasis Ciceronem. falsus ergo qui solius Victoris putat, nec probam satis.* 1342 Illa te] *Euripides:*

Ergo relinque Thebas, implendæ legis gratiâ,
Nósque sequere simul ad vrbem Palladis;
Illic purgatis manibus tuis à piaculo, *&c.*

de hoc auxilio & consilio Thesei accipe ista Aristidis Orat. priore de Societate: Cùm Hercules amicum requireret, Theseus eum Athenas ductum refocillat. 1343 Facere innocentes terra quæ superos solet] *Athenis multi quidem fuere iudiciorum concessus, quos enumerant Leonicus lib. 2. var. hist. cap. 31. & Sigonius li. 1. de repub. Atheniens. cap. 3. præcipuus Areopagi; cuius vocis penultimam ex Homero, Euripide, & Suidâ corripiendam potiùs putem, quàm producendam. Nam etsi mihi aliquando id dubium, non quidem propter vulgare illud à fonte deduci; sed propter Dionys. Halycarn. auctoritatē, qui in Originib. diserè tradit, Latinos* pagi *vocē à Græcis mutuatos; vnde sic argumentabar, Latini à Græcis vocem sumsêre, Latini producunt; ergo & Græci sic olim: attamen dubitare desij, quia nec argumentum illud prorsus stringit, & obseruaui, sæpissimè Latinos Græca, & Græcos Hebræa, vel accentus ratione, vel ignoratione, vel quapiam aliâ de causâ, vitiosè pronunciare. In* Areópago *igitur Mars de Halirrhotij cæde causam dixit,*

Vide Emm. Alvarez.

teste Pausaniâ in Atticis, omniúmque iudicum calculis fuit absolutus, vt scripsêre Apollodorus lib. 3. Biblioth. Dinarchus in Orat. contra Demosthenem, & Aristides in Panathenaicâ. Herculem traditur sumto Anticyræo helleboro morbo liberatum, à nece verò filiorum Athenis expiatum etiam Sozomenus tradidit: & Menecrates, eum qui expiauit Cybalum vocat. Vidimus Furentem; spectemus & morientem in Oetâ.

COMMENT. IN HERCVLEM OETAEVM.

ARGVMENTVM.

REDIBAT ab Oechaliæ expugnatione Hercules, Iolen secum adducens, cuius amor belli suscepti causa. Non tulit thori sui violationem, & ante oculos pellicem, Deianira: sed primò quidem, furore femineo, venena & ferrum cogitat; mox, lenita à Nutrice, reuocat in memoriam Nessi Centauri consilium & donum. nam hic moriens, cruorem vngulæ inditum Deianiræ dederat, monens phyltrum efficacissimum esse, si eo vestes tingerentur. Tunicam ergo hac sanie imbutam, ad maritum transmisit. detulit Lichas comes Herculis, iam iam sacrificaturo. induit, & mox vt calor eam attigit, ardentissima febris, & æstus immodici, doloresque grauissimi inuadunt, paulatimque vis morbi, carnem & interiora absumit. Iubet ergo, dolore victus Hercules, intellecto Nessi dolo, pyram in Oethâ monte exstrui, quâ se ipsum cremet: Lycham tamen prius occidit. Deianira seipsam conficit, vt marito præmoriatur. Accurrit Alcmena & Hyllus, & adstant morienti Heroi: eiusque post obitum Alcmena cineres, Philoctetes, mercedem succensæ pyræ sagittas & arcum, refert. Tandem eiulanti matri apparet Hercules, iam Deorũ numero ascriptus. Ceterùm calidè nimis, qui totam hanc damnant; totam fremitum, tumorem, fastum esse volunt. multa in ea huiusmodi, & quæ patientem lectorem postulant: sed non pauca rursus, lectu & imitatione dignissima, multa erecta, acuta, docta,

docta, abstrusa. sed est præ ceteris mirè deprauata, nec erat tota in meo manuscripto, nec in Burdegalen. sed in Eguiano, Moguntino, & Winckeliano integra.

IN ACT. I.

NARRAT *res à se gestas Hercules, & preces sacrificaturus concipit viro forti. sed gentili accommodatas.*

1 Sator Deorum] *Valerius Soranus de eodem Ioue:*
——genitor genitrixque Deûm. *ceteris etiam poëtis,* Diuûm pater. 4 Porrigi terras vetat] *cingens & coërcens mare terram instar cinguli. dicit;* quacunque. *nam Hercules orbem peragrauit, vt pacem orbi pararet. Senecali. 1. de benefic.* Hercules nihil sibi vicit, orbem terrarum transiuit, non concupiscendo, sed vindicãdo. Quid vinceret malorum hostis, bonorum vindex, terrarum marisque pacator?

8 Parui] *apparui. vide vers. 497.*

14 Cùm cesset] *Mogunt. Herbipol. & Venet.* cùm esset. *Eguian.* cùm cessit. *hinc natum illud;* cùm cesset: *melius & rectius contecissent;* cõcessit. *priscum & elegans verbum; cuius sensus, planè abiit, simul cessit. Lucret. li. 4.*

Vis animæ, partimque foras eiecta recessit,
Et partim contrusa magis concessit in altum.

& lib. 1. Omnis enim locus ac spacium, quod inane vocamus,
Per medium, per non medium concedat oportet.

& lib. 5. Inque dies magis in montem succedere siluas
Cogebant, intráque locum concedere cultis.

& alius poëta de Sole exoriente:
Concessêre Deo tenebræ.

19 Hebro] *Thraciæ amnis, cui Homerus Iouem patrem tribuit cũm ceteri fluuij dicantur Oceani filij. vide vers. 623.*

20 Thermodontiæ] *Amazones propè ripas habitarunt. Thermodontis; qui Themyschræ fluuius est, in cõfinis Cappadociæ, sexagintaquinque ostiis in mare prorũpens, teste Apollonio lib. 2. Negat Seruius trisyllabum esse: sed Græci contrarium conuincunt. nam Æschylus, Apollonius, Plutarchus, & ceteri in secundâ sede agnoscunt ω. quare censeo apud Latinos poëtas, Senecam hîc, Virgilium Æn. 11. Ouid. 2. Metamorph. Valerium lib. 4. & 5. Argonaut. expunctâ voce quadrisyllabâ, restituendam trium syllabarum.*

21 Vidi regentem fata] *Lugdunens.* silentum. *melius ceteri de Plutone,* regentem fata. *talem vocat, & fatetur Lachesis apud Claudian. in lib. de raptu. in Herc. Fur. dictus est* Mortis Dominus.

26 Taurúsque] *de quo Pausanias in Atticis:* Taurum enim Cretenses Neptuni ira immissum memorant: quòd Minos latè mari toto imperans, nihilo quàm ceteris Diis Neptuno maiorem honorem habuisset: è Cretâ verò eundem taurum in Peloponnesum traiecisse, vnúmque fuisse de x II. Herculis laboribus.

 27 Infe-

27 Infestum] Moguntinens. infesta.
29 Fusum dextera] Mogunt. fusum est dextera.
30 Iratis Diis] omnia, vbiuis locorum genita, monstra necauimus. frustrà Dij irati mala hæc populis immittebant: nam nos sustulimus. frustrà irascebantur: minas eorum & flagella discussimus. Quare, si orbis nullas feras audet amplius producere; ipsaque Iuno incassum sæuit, nec vllo mihi pacto placari vult: quid est (genitor) cur vltra cælum conferre differs? quin potiùs filio, vt hereditatem; forti viro, vt præmium, astra largiris? digna mercede, virtus: dignus paternis bonis, gnatus.
36 Inuadet mala] languidum certè; nec aptum sententiæ. sed nec illud quod reponunt versui satis accommodum. fugit tragœdia, noster maximè, quinctâ in sede iambum: ne versus præcipitet. ego censeo; inuideat mala, legendum. non tamen planè hoc arridet, & suspicor quid aliud ab auctore scriptum. 39 Redegi] Eguianus lib. recepi.
40 Scythicæ] Herbipol. & Venet. Scythiæ. cetera vt reliqui libri ad vnum omnes, quibus Arctoi populi vocantur genus Scythicæ vrsæ. hoc ordine, hac mente. Meas experti vires, populi sub vrsâ nati, me Indus subditus Soli, & Afer subditus Cancro. aptior quidem illa coniectura, frigidū Scythes genus. sed coniectura tantùm, contra fidem librorum.
46 Defecit gradum] magis hoc antiquitatem redolet, quàm gradu. iccirco manum abstinui.
51 Quacunque] Mogunt. quamcunque.
59 Leue est] est, non est in Moguntinens.
61 O quanta] consentit vers. 1793. vbi nos nonnulla.
69 Annum fugatæ] vide Thyest. chor. 4.
70 Cælo iubam] malè Lugdun. collo. quâ quæso parte, nisi collo? at mirum: quod in cælo. 71 Trahit] haurit, bibit.
79 Irata] soli Lugdunens. iurata.
80 Siculus Hesperium latus] Sicilia tribus promontoriis in mare excurrens, litteræ Δ. effigiem præbet. ea sunt Pachynus, Pelorus, Lylibæum. de quibus passim Græci, Polybius, Diodorus, Strabo, Dionysius Stephanus, & Latini, Mela, Marcianus, Plinius, Silius, Claudianus; ex quibus discant scribendum in recto Pelorus & Pachynus, non Pelorum, Pachynum. Iunimus autem hos versus Senecæ aptâ disiunctione, & puto, iis quæ dixi in aduersar. intricata, inepta esse omnia desiisse. si cui non probatur leuis illa mutatio ex, iam, in cum; is Lugdunens. & nonnullos alios sequatur, qui; & vna iam tellus erit. Sanè non nego, N. valde hæc deprauasse. Similis huic loco alius in lib. de consolat. ad Martiam: Videbis primùm ipsam insulam, ab Italiâ, angusto intercisam freto, quam continenti quondam cohæsisse constat. subitum illò mare irrupit, & Hesperium Siculo latus abscidit.
82 Iungi iubes] Venet. vnus; debes. Herbipol. debet.
93 Serpente] Pythone, quem præter suprà laudatos etiam Tertullianus, Delphinem vocauit, & sunt qui hinc Apollinem Delphinium dictum censent. vide Iulian. Aurelium lib. 1. de cognominib. Deor. cap. 4.

96 Gor-

96 Gorgon] Medusa. 100 Præfer] Mogunt. & vett. excusi; perfer.
102 Cenoei Iouis] dissentit ab aliis Scholiastes Sophoclis tradens tum demum templum Cenoeo Ioui ab Hercule erectum: cùm tamen ipse Sophocles significet iam prius ædificatum. Ouid. 9. Metamorph.

Victor ab Oechaliâ Cenæo sacra parabat
Vota Ioui ———

Sophocles, in Trachiniis:

——— est litus Euboici sinus
Aras ibi statuit odoratisque Cenæi Iouis
Incensa faciet frugibus ——— Æschylus:
Euboicum flexum iuxta Cenæi Iouis litus,
Apud ipsum miseri Lichæ sepulcrum.

113 Astro] Arturo, vt dixi, & sic mei lib. scripti: aliorum, Austro. atque ita Veneti & Herbipol.

IN CHORVM.

Plangit Iole patriæ excidium, affectuum internecionem, suam seruitutem: dominam iuuant comites captiuæ, quas ab Oechaliâ adduxerat Hercules.
104 Ille] Mog. iste. 108 Puppem] cymbam Charontis. vitam finiuit.
110 Ferculum] hoc est, non ducetur captiuus in triumpho. ait Ferculum pompæ. fercula namque pomparum propria. Cicero, vt similes pomparum ferculis videamur. D. Ambrosius lib. 1. de officiis; quasi quædam fercula pomparum. Ferculum ergo idem quod gestamen pompaticum: vt in illo Cantic. 3. Ferculum fecit sibi Salomon. hoc est, gestatorium tentorium in quo thronus Regius. φορεῖον Septuag. in Heb. אַפִּרְיוֹן apirlon. Chaldaic. Thargum templum sanctuarij, alij vertunt ædificium, vt Pagnin. alij tentorium, alij lectum vel thalamū, vt Agathius, & D. Ambros. optimè nostra versio ferculum; pessimè heretici; essedum, Angliam somniantes. sic etiam pompam vsurpauit Prudentius:

Fertur per medias vt publica pompa plateas.

D. Isidorus lib. 17. Origin. cap. 2. Pompa dicta Græcâ significatione, ἀπὸ τοῦ πομπεύειν, hoc est publicè ostentare. Videtur Seneca allusisse ad illud Paulli Æmilij dictum, qui miserè deprecanti se Perseo, ne in triumphum duceretur, respondit: hoc quidem & prius & tunc eius in potestate situm, si mortem turpitudini præferret: τουτὸ γὲ καὶ πρότερον ἦν ἐπ' αὐτῷ καὶ νῦν ἔστιν, ἂν βούληται· δηλῶν τὸν πρὸ αἰσχύνης θάνατον.
111 Nunquam est ille miser cui facile est mori] nam supplicij & pœnæ euasionem confestim cum morte paciscatur. præstat citò emori, quàm lentè diu cruciari. multis tamen contrariū persuadet dirus amor vitæ, vt C. Cilnio Mecænati, cuius versus refert & grauissimè insectatur Seneca epist. 102.
112 Decipiat] nempe destituens fracta vel hians.
114 Cùm mare diuidunt] suspicor alicunde hæc irrepsisse. Sensus tamen; cùm victores venti Eurus & Africus, mare scindunt, eiusque sibi dominium vindicant. Eurus ab Oriente in Occidentem tendit, alter a Meridie in

Septen-

Septentrionem; ita simul flantes, vnus decussatim, scamnatim alter, iuxta quorundam positionem hoc pacto mare scindunt. Sed vt semel hi flatus intelligantur, notanda hæc descriptio ventorum Aristotelea, ceteris melior, & accuratior, & aptior poëtis explicandis: alij Geographi Eurum Zephyro, &

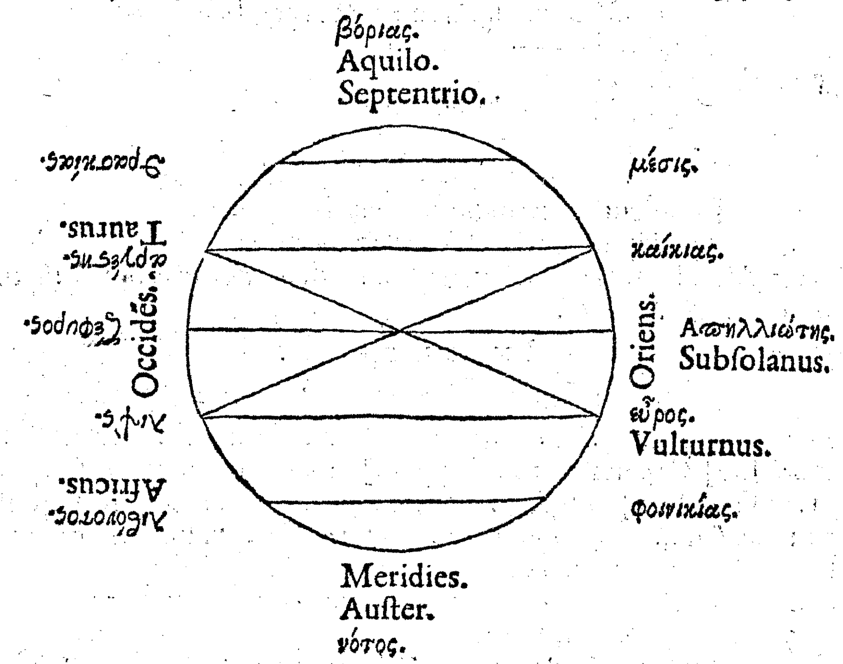

Argestem Apellioti scamnatim opponunt. vide Strabonem lib. 1. Notandum verò sæpe à poëtis collaterales ventos pro præcipuis poni, vt hîc suspicor. nam Seneca contrarios simul flare non refugit in poësi, quare tunc Eurus pro Subsolano, & Africus pro noto accipi deberet, & mare diuiderent in crucis formam ✠. si propriè; tunc vt dixi. De ventis olim scripserant Bion astrologus, Eratosthenes, Poßidonius, Timosthenes, & Thrasyalces; qui omnes interierunt. nunc vide Aristot. lib. 2. Meteor. & de mundo ad Alex. Senecam lib. 5. nat. quæst. Plinium lib. 2. cap. 46. Stobæum lib. 1. eclog. Phys.

116 Speret] *Mogunt.* sperat, *& seqq. duobus versib.*; potuit, *pro* poterit.

Æquore] *æquor propriè ipsa maris planicies. Vetus poëta apud Victorinũ:*

> Mare non amo, quod modo placido cùm stetit æquore, litora cædit.

122 Felices] *idem in Troade dicit Hecuba.*

126 Dolops] *Thessaliæ populi Dolopes. Schol. Apollonij:* Δόλοπες γὰρ ἔθνος Θεσσαλίας: *dictos à Dolope quodam Mercurij filio refert Cleon lib. 1. Argonaut.* 127 Oechaliæ] *Oechaliæ plures, Eustathio quinque, hîc de Eubœæ, quæ dicta Eurytia vide Strabonem lib. 10.*

Cinis] *sic suprà*: Ophionius cinis. *Claudianus:* Mygdonij cineres. *P. Sabinus:* Iam cinis & tantum flebile Troia solum.

Porrò

Porrò eorum quæ paullo antè: Stamus, nec patriæ mænibus (heu) locus Et siluis dabitur. *totus locus corruptus est. in vet. edit.* nunc *pro*; nec. *sententia esse debet ista; stamus, nec cum cadente patriâ cadere licuit. nec tamen relictus locus vllus recidiuis patriæ mœnibus. inculta omnia & sola; siluis succrescentibus cessura, non ciuibus. quare pro,* & siluis *malo,* sed siluis.

129 Indocta fistula] calamo agresti, *vt ait Virgilius. pastoritiam fistulam Tibullus,* garrulam; *alij* stridulam *vocant; à Græcis* σύριγξ *propter sibilum; ex cicutis, auenis, calamis, vel arundinibus conficiebatur, singulis primò tubulis, mox binis, tandem septenis cohærentibus, & conglutinatis cerâ & lino vel setis: ita, vt quâ ori inferebantur, æquales essent; quâ sonus & spiritus efferebatur, alæ instar, inæquales. ita Scalig. art. poët. lib. 4. Porrò delicias & curas pastoritias describens eleganter elegantißimus Nazianzenus, nec fistulam, nec cantilationem omisit; in Apologet. quo loco Elias Scholiast. fistulam scribit oblongam & concauam esse tibiam; quam cùm pastores ex calamis aptarint, ac deinde inflarint in eas, pastorale carmen modulãtur; amatorium, vel sibi ipsis, vel bobus aut pecudibus. Nam & cantus esse quosdam qui bruta animantia ad Venerem excitent; quorum vnum ab incitandis equis* ὑπποθορον *appellent. hæc ille.*

131 Sæcula] *Varro:* Sæculum spacium centum annorum vocarunt, à sene, quod longissimum spatium senescendorum hominum id putarunt. *lib. 5. de ling. Lat. Censorinus, de die Natali, postquam sæculum definiuit esse* spatium vitæ humanæ longissimum, partu & morte definitum. *primò reprehendit eos, qui sæculum putant esse spacium annorum triginta; hoc enim ex Heracliti & Zenonis sententiâ* γενεὰν *potiùs esse. mox subiungit ex sententiâ Heracliti annos* XXV. *esse* γενεὰν: *& subdit in singulis ciuitatibus variam fuisse sæculi mensuram, & confirmat ex Ritualibus Hetruscorum. concludit denique, maiores, quòd, naturâ quantum esset sæculum, exploratum non haberent, ad certum modulum annorũ centum statuisse, eamq́; Pisonis in Annalibus sententiam fuisse. Equidem apud Senecam epist. 75. in fine sæculum pro spatio quinquaginta annorũ deprehendi: quo modo in diuinâ scripturâ sumi docet D. Isidorus lib. 5. Orig. c. de seculis, vbi addit à sequendo dici seculũ, ex monophthongo é, factâ æ diphthõgo, vt prior licitè producatur.*

132 Quæretur patriæ quis fuer. locus] *ante non multos annos situs Oechaliæ ignorabitur. elegans euersæ vrbis descriptio; quâ vsus Seneca epist. 72. & Tertullianus in lib. de pallio.*

135 Trachyna] *vocat,* saxa rigentia, *& infr. aspera* Trachyn. *& etymum Græcum id sonat: & Cynethon testatur, vrbem fuisse ab Hercule conditam in aspero & saxoso solo, post dicta Heraclea. Plinius lib. 4. cap. 8.*

137 Montiuago] *frequens nostro & Lucretio vocula.*

140 Dircæa mœnia] *Thebas Boeotiæ, à fonte Dirce sic dictas.*

Fugit] *vera lectio, quæ in Basileens. margine excusa;* fluit. *nam Ismenus languidus opponitur Iaccho volucri; fugit hic, ille fluit.*

143 Quæ cautes] *Æschylus:*

> Ferreum & lapideum cor coërcens.

q *Home-*

Homerus Iliad. ω'. idem dicendi genus vsurpat. & Tibullus Eleg.4.lib.3.

Nam te nec vasti genuerunt æquora Ponti;
Nec flammas voluens ore Chymæra fero;
Nec canis anguineâ redimitus terga cathenâ,
Cui tres sunt linguæ tergeminúmque caput;
Scylláque virgineam canibus succincta figuram:
Nec te conceptum sæua leæna tulit;
Barbara nec Scythiæ tellus horrendáve Syrtis.

Propertius lib.1. Eleg.17.

Sit licet & saxo potentior illa Sicano,
Sit licet & ferro durior & chalybe.

Ouidius in epist. Didus:

Te latus & montes innatáque rupibus altis
Robora, te sæuæ progenuêre feræ,
Aut mare —— *& in epist. Ariadnæ:*
Nec pater est Ægeus, nec tu Pytheidos Æthræ
Filius, auctores saxa fretúmque tibi.

144 Titana] *Vsurpatur hoc nomen pro robustis, & fortibus, & inexpugnabilibus, etiam in Cantico Iudith:* Non enim cecidit potens eorum à iuuenibus, nec filij Titan percusserunt eum, nec excelsi Gigantes imposuerunt se illi. *vbi Graeci:* οὐδὲ υἱοὶ τιτάνων ἐπάταξαν αὐτὸν, οὐδὲ ὑψηλοὶ γίγαντες ἐπέθεντο αὐτῷ. *Athenagoras horum nobis Genealogiam & etymum præbet in legatione:* ἦν γὰρ ὕδωρ ἀρχὴ κατ' αὐτὸν τοῖς ὅλοις, ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος ἰλὺς κατέστι, ἐκ δὲ ἑκατέρων ἐγεννήθη ζῶον δράκων, προσεφυκυῖαν ἔχων κεφαλὴν λέοντος, διὰ μέσου δὲ αὐτῶν θεοῦ πρόσωπον, ὄνομα Ηρακλῆς, καὶ Χρόνος· οὗτος ὁ Ηρακλῆς ἐγέννησεν ὑπερμέγεθες ὠὸν, ὅ συμπληρούμενον ὑπὸ βίας τοὺς γεγεννηκότος ἐκ παρατριβῆς εἰς δύο ἐρράγη. Τὸ μὲν οὖν κατὰ κορυφὴν αὐτοῦ, οὐρανὸς εἶνε ἐτελέωθη· τὸ δὲ κατενεχθὲν, γῆ προῆλθε δὲ καὶ θεὸς Γῆ διὰ σώματος· Οὐρανὸς δὲ Γῇ μιχθεὶς, γεναῖ θηλείας μὲν, Κλωθὼ, Λάχεσιν, Ἄτροπον· ἄνδρας δὲ ἑκατογχείρας, Κόττον, Γύγην (*sic lege*) Βριάρεων· καὶ Κύκλωπας, Βρόντην καὶ Στερόπην, καὶ Ἄργον. οὓς καὶ δήσας κατεταρτάρωσεν, ἐκ πρεσείας αὐτὸν ὑπὸ τῶν παίδων τῆς ἀρχῆς μαθών. διὸ καὶ ὀργισθεῖσα ἡ γῆ τοὺς Τίτανας ἐγέννησε Κούρους δ' Οὐρανίωνας ἐγείνατο ποτνία Γαῖα ἃς δὲ καὶ Τιτῆνας, ἐπίκλησιν καλέουσιν Οὐνέκα τισάσθαι μύγαν οὐρανὸν ἀστερόεντα. Fuit enim aqua secundùm ipsum principium omnium. ab aquâ subsidente creata est Ilys. his parentibus ortum est animal draco, cui adnatum erat caput leonis, corpus verò medium continebat faciem Dei, Herculis aut Chroni dicti. ab Hercule natum est ouum immensæ magnitudinis, quod dum fouetur, vim passum ex attritione à suo parente, in duas partes dissiliit, & superior quidem, in Cæli formam perfecta est; inferior verò delapsa, terram constituit. Itaque terra iam integro corpore, iamque dea prodiit. Huic mistus est Cęlus, & genuit ex eâ feminas, Clotho, Lachesin, Atropon; mares verò; centimanos Cottum, Gygen, Briareum, & Cyclopes, Brontem, Steropem, Argum.

quos

quos etiam vinctos in Tartarum præcipitauit, cùm se regno pellendum à filiis intellexisset. quamobrem irata ei terra Titanes peperit:

Tum tellus peperit cælestes Vraniones, Quos & Titanes alij cognomine dicunt, Quod cæli fuerint vltores stellimicantis.

quam de ouo fabulam, ex quo cælum & terra idem mendacij Pater multis in America persuaserat.

Ferunt] *sic in Lipsiens. lib. & aliis nonnullis rectè. Lugdunens. & plerique:* Titana ferum te Rhodope tulit. *quasi Titanes Rhodopeij.*

149 Commisitque] *continuatis nullo die intermedio noctibus, loco Luciferi, qui mane debebat oriri, mansit Hesperus dux noctis, eius vices fungens. loquitur quasi de diuersis stellis, cùm vna sit, pro diuersis functionibus diuersa nomina sortita. dicerent Scotistæ: Luciferum differre ab Hespero non realiter, sed formaliter.*

151 Monstra] *quæ hæc;* peruia monstra? *nulla, nulla prorsus. quare ante triennium Burdigalæ degens ex coniecturâ reponebam;* membra. *neque magno aut claro ingenij Sole, in re tam clarâ fuit opus. quis non videat, hoc velle; nullam Herculei corporis partem sauciari posse? Sed bene sit libro, qui idipsum, vt Lipsius testatur, confirmat.*

152 Sensit] *ex manusc. iam pridem recensui;* sentit.

Chalybs] *non distincta metalli species, vt peruersè quidam, sed ferri, purioris, sincerioris, & durioris species, certa quadam temperaturâ constans; nonnihil vt puto diuersum à ϛόμωμα, quod ipsum quoque certâ ferri temperatura est, iuxta Aristotelem lib. 4. Meteor. etsi Daimachus apud Eustathium putet stomomatis speciem esse chalybem vtilissimam fabrilibus operibus. Chalybs Damasci præstat omnibus, Hispaniensem laudat Iustinus lib.43. & nomen deducit à Chalybe fluuio propè Bilbilim, & accolas ait Chalybas vocari, quo nomine etiam alij sunt Scythiæ populi, vberi ferro nobiles; quas nationes optat perire Callimachus apud Scholiast. Apollonij in lib.1. ver.1323. & lib.2. vers.375. & quia non vno loco chalybes, ideo Catullus, ex Politiani emendatione;* Chalybum omne genus pereat. *Chalybs dici videtur ab Hebræo chalamisch* חַלְמִישׁ, *si vera, quæ Forerius tradit ad cap. 50. Isaiæ. quo tamen loco D. Hieronymus maluit* petram *cum Septuaginta reddere.* *Vide Magium lib. 2. Miscellan. cap. 8.*

156 Poterant] *Moguntinens. & veteres excusi sic habent; alij,* poterunt. *vtrumque recipi potest.*

159 Suppositus] *Herbipolens. & Veneti;* supponitur.

160 Vicino Nabatæ] *Dionys. & alij Græci sine aspiratione* ναβαταῖοι. *Tamen quia & hæc vox ab Hebræis manauit, dicti enim Nabathæ à Nebaioth seu Nabaioth* נְבָיוֹת *filio Ismaëlis Genes. 25. & tota regio ab Euphrate vsque ad mare rubrum, magna scilicet Arabiæ portio, Nabaioth seu Nabathena.* נְבָיוֹת *Isaiæ 60. non vereor non sequi Græcos, & consuetudinem vulgatam retinere. Porrò cùm ad Euphratem vsque Nabathæi se porrigant, merito illis vicinos dixit Parthos. Moguntin.* vicinus. *non muto.* *Vide D. Hieron. in Tradition. Hebraic. in Genes.*

165 Patuit] *sic Moguntin. & sic repos. N. sed meliùs ceteri vulgati & excusi;* potuit. *mortis, inquit, vicem habet, iracundum Herculis vultum*

 vidisse.

vidisse. vt enim quis videt, perit. nec opus est ad victoriam magnis sudoribus, minari sufficit. verba eius debellant, quos vix aliorum arma & verbera. ideo subiungit. nil superest mali. Iratum miseræ vidimus Herculem.

Et vicisse] *placet magis v.l. in quo*; & vidisse sat est H. minas.

167 Briareus] *Cæli & Terræ F. Hesiodo, Ponti & Terræ Eumelo; & si eidem Eumelo, Cononi, Virgilio, Papinio, Claudiano & Senecæ credimus, Ioui vnâ cum reliquis Gigantibus bellum intulit: iuxta Homerum verò, Valerium Flaccum, & alios, à Thetide persuasus, è Ponto in cælum ascendit, vt Ioui, contra Neptunum & coniuratos Apollinem, Iunonem, & Palladem, iret suppetias. Homerus à superis Briareum, à mortalibus Aegæona vocari testatur. eius frater Gyges, de quo statim. Vide Pierium mysticè hæc explicãtem lib. 35. Hieroglyph. Porrò pro*; quo, *bis in hoc carmine, ceteri ferè codices*; qui v.B. qui t.G. *sed Georgius maluit*; quo, *& non desunt m.s. qui habent*; quo. *& sententiâ non incommodâ; Quid mirum, inquit, nos victas irato Herculis aspectu, timidas mulierculas; quo aspectu ipsimet Briareus, eiusq; frater Gyges præ metu obriguerunt, quando vidêre Gigantes, socios suos, in Phlegrâ superantem.*

170 Commoda cladibus] *Vide Agamemn. chor. 1.*

173 Templa] *direptæ vrbis descriptio pulcra Meleagri exstat apud Aristotelem lib. 1. Rhetor. cap. 7.*

184 Sipyli] *Æschylus:* Sipylum Idæam prope terram. *his autem duabus comparationibus vtitur, sed aliter, Statius lib. 5. Siluar. Vide Agamemn. versu 675.*

185 Figat] *suspicatus fui olim scribendum*; figite. *idq; eo nunc demagis, quia Lipsiens. liber scriptus habet*; fingite.

186 Eridani] *Padi. notissimus amnis, Italiæ fluuiorum rex: cuius in ripis sorores Phaëtontis casum deflere creduntur: est & alius Eridanus Atticæ, teste Pausan. in Att.*

187 Phaetontiadum] *Phaëtontis sorores iuxta plerosque tres; septem, iuxta Higyn. cap. 154.; dum immodicè fratrem lugent, in populos vel alnos conuersæ electri guttas lacrymantur. ita post Pherecydem & Hesiodum Apollonius li. 4. & Q. Smyrnæus lib. 5. Philostratus in Imagin. Virg. Aeneid. 10. & Ouidius Metamorph. 2. Iuuenalis Sat. 5. pocula ex electro vocat* Heliadum crustas. *vbi licet Glossæ vett. legerint* Beliadum, *nihil mutem. Dionysius etiam de Eridano agens, scribit nocturno tẽpore Heliades mæstis querelis Phaëtontem fratrem suum plãxisse; & inde fieri vt ibidem accolæ Celtæ auricolarii electra legãt, lacrymarum in morem, à populeis ramis defluentia.*

Ἧλιάδες κώκυσαν ὀδυρόμεναι Φαέθοντα,
κεῖθι δὲ κελτῶν παῖδες ὑφήμενοι αἰγείροισι
δάκρυ ἀμέργονται χρυσαυγέος ἠλέκτροιο.

Priscianus: Hîc electra legunt alnis stillantia Celtæ,
Sucina quæ memorant, mellis viniue colore;
Quæ paleas rapiunt tractu, frondésque caducas.

Addit paullo post apud Aldesci & Panicapæ flumina, ex Riphæis nata, electrum

electrum candidissimum, nitidissimumq; gigni. Strabo lib. 3. scribit in Hispania Electrum fieri solere: nam auro effosso, & aluminosâ terrâ abluto, id quod tunc purgando reijcitur, electrum esse, ex auri argentiq; mixturâ conflatum. vnde Silius: Electri gemino pollent de semine venæ. Gemino, *auri argentiq;. His ergo, metalli species partim natiua, partim artificiosa, & de hoc electro apud Virgilium atque alios quoque mentio. hîc de succino; de quo commentitiâ multa refert Plinius lib. vlt. cap. 2. Verùm, quod scribunt Tacitus in Commentar. de Morib. Germanorum; Germaniæ proprium esse, glessum & succinum vocari, & inter maris eiectamenta numerari: cui consentit Plinius & Cassiodorus lib. 5. variar. epist. 2. ij quoque qui Phaëtontiadum fabulam refellunt, Lucianus in Dialog. Deorum in Dial. Iouis & Apollinis, in lib. de electro vel cygnis, & in lib. de astrologiâ, Sidonius lib. 1. epist. 5. Strabo lib. 5. Scalig. de Subtilitate contra Cardanum, & fusè Fran. Irenicus lib. 7. Exegeſ. à cap. 2. vsque ad 8. Noua quædam & rara de succino suggerit Lud. Guicciardinus in vltimâ editione descriptionis Belgicæ: videndus etiam de Eridano & Phaëtontis sororibus Goropius in vlt. lib. Origin.*

194 Aspera Trachyn] *talis re, & nomine. nam Glossar.* τραχὺν, ὁ πετρώδης τόπος. *sentes, cautes.*

195 Cyprias] *Myrrha, Cinaræ Regis Cypri filia, ex ignari incestu patris prægnas; vbi resciuit pater, vix manus eius fugâ euasit, in Arabiæ quoddam arbustum conuersa; è cuius hiante cortice Adonis natus. sacrum Veneri arbustum* myrrham *sudat, inde dicitur retinere lacrymas Cyprias.*

196 Coniux] *Alcyone, Ceycis regis Trasciniæ vxor, propter mariti naufragium, dolore victa, se in mare abiecit, & in Alcyonem auem abiit. Ouidius 11. Metam. & Lucian. in huius nominis Dialogo. plura in Agamemn.*

197 Tantalis] *Niobe.* Sibi superstes] *sic vtuntur Plautus & Terent.*

199 Philomela] *Procnen conuersam in lusciniam volunt plerique. Homerus:* Sicuti autem quando Pandarei filia Chloreis luscinia
Bene canit vere recens orto
Arborum in foliis sedens densis;
Quæ frequenter vertens fundit personantem vocem,
Filium lugens Itylum dilectum.

Tzetzes: Dij verò illas
In aues transformarunt, Procnen in luscíniam,
Philomelam verò rursus in hirundinem.

Aristophanis Scholiastes: Procne in luscíniam, Philomela autem in hirundinem mutata fuit. *Idem tradit auctor Rhesi cho. 3. & sic accipit quædam Ouidij, Horatij, Catulli Pierius. Ouidius:*

Sola virum non vlta prius mœstissima mater
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Horat. Nidum ponit Ityn flebiliter gemens
Infelix auis, & Cecropiæ domus
Æternum opprobrium; quòd malè barbaras
Regum est vlta libidines.

Catullus: Qualia, ſub denſis ramorum concinit vmbris
Daulias, abſumti fata gemens Ityli.

Sed Catulli locus non multum, Horatij nihil omnino, ad id confert, cui Pierius adducit. tam de Procne, quàm Philomelâ; tam de hirundine, quàm luſciniâ, poteſt intelligi: hirundo magis veris nuncia, prouerbio vulgari & experientiâ. ideo potiùs Horatius innuit Ityli matrem in hirundinem cõuerſam, non tamen exprimit Philomeláne an Procne mater. Sed idem quod Ouidius, Homerus & alij, cenſuit, apud Ariſtotelem lib.3. Rhetor., Gorgias; qui ab hirundine ſuperuolitante, quod Tobias, minore incommodo, paſſus, exclamauit; αἰσχρόν γε ὦ Φιλομήλα. turpe hoc quidem ô Philomela. *& Varro lib. de Ling. Lat.* Luſcinia, quòd luctuosè canere exiſtimatur, atque eſſe ex Atticâ Progne in luctu facta auis. *idem tenent Ioan. Grammaticus Schol. in Heſiodum, & Apollodorus li.3. Bibl. & Pauſan. in Att. qui propter auium iſtarum flebilem cantum fabulam conficTam putat; quam tamen reijcit Plato in Phædone.* 205 Querulo-queſtus] *ludit vocabulo.*

214 Thoxeu] *Moguntinenſ.* Theſeu, *ſed inter lineas;* Toxeu. *& hoc verum fratris Ioles nomen.* Colos] *hoc enim ancillæ officium, iuxta Plautum, texere, molere, ligna cædere, penſum facere, ædes verrere, &c.*

219 Pro ſæpe dolor &c.] *olim monui;* ſæue, *legi in m.ſ. amplector nunc etiam;* decor, *quod Lipſius ex ſuis. itaq; ait* ſæuum decorem, *quia ſibi, quam decorabat, vitam videatur ademturus. itaque Sophocles:*

——— formæ decus, cùm intenſiùs conſidero,
Quæ miſeræ ademit vitam.

221 Cuncta domus] *alludit ad cauſam, quam ex Higyno aſcripſi in Aduerſar. Pauſanias tamen in Corinth. ſcribit Eurytum aliam ob cauſam ab Hercule in Iſthmiis interfectum.*

228 Patiens quiſquis] *quicumque æquo fert animo, ſe ex regni culmine, in ſeruitutem decidiſſe, & vultum fortunæ ſcit adaptare. variè autem hæc leguntur in lib. Lipſienſ. vt exhibui, atq; ita quidem ſcripti. Lugdunenſes:*

Patiens quiſquis nouit famulum
Regemque pati, vultúſque ſuos
Variare poteſt, pepulit vires
Pondúſque mali: nec ſeruit inops,
Caſus animo qui tulit æquo.

Moguntinenſ.

Felix quiſquis nouit fam.
Regémque pati vultúſque ſuos
Variare poteſt:
Patiens quiſquis nouit famulum
Regémque pati, pepulit vires
Pondúſque mali caſus animo qui tulit æquo.

Herbipol. & Veneti.

Patiens quis no. fam.
Regémque pa. vul. ſuos variare poteſt,

Pepu-

Pepulit vires, pond. mali, caſus animo
Qui tulit æquo.

Baſileenſ. Pat. q. n. f. R. p. vires pepulit Pond. m. c. a. Qui tulit æquo. *Quare illud;* nec ſeruit inops, *delendũ. nec ad rẽ, quod de inopia ſuggeritur.*

Qui tulit] *hoc eſt, quia tulit.*

IN ACT. II.

Deſcribitur vis zelotypiæ in Deianirâ: mittitur Herculi venenata veſtis per Licham.

233 O quàm] *dictum de hac re Med. verſ.* 581.

238 Innubis dies] innubilus, *Lucretio & Ouidio.*

241 Armento] *non dubitandum quin rectiùs;* Armeniâ: *ſed in meis libris omnibus;* armento, *& ſic omnes excuſi, etiam Marmitæ. quis ergo primus peruersè mutauit? quibus in libris erat aliter? Scibam in margine Lugdunenſium haberi;* Armeniâ: *ſcibam ſic Badium emendaſſe omnium primum; ſed neſcibam ex coniectura, an ex codicibus. quare fuit religio mutare, quod vbique inueniebam.*

246 Lymphata] *lymphatus, qui mente abalienatâ furere cœpit:* Romani (*inquit Nonius*) ceritos vel laruatos vocarunt, quòd Cereris aut Laruarum incurſione animo vexarẽtur. *Græcis* νυμφόληπτοι, *Latini L. ex N. fecerunt.* Lymphatos enim (*Varro ait*) quaſi Nympharum ſpiritu correptos. *ſcilicet credebant Nymphas iratas, ſi conſpicerentur, perpetuò hominem furore multare, vt docent Feſtus* in lymphæ, *& Heſychius in* νυμφόληπτοι: *quare, vt refert Scholiaſtes, à Theocrito* δειναὶ θεαί, potentes diuæ *dicuntur. vnde* lymphationes *morbi, de quibus Plinius lib.25. cap.5. lib.28. cap.16. lib.34 cap.15. li.37. cap.3. & 4. vbi interpretatur,* vanos metus. *lib. tamen 30. cap.10. non obſcurè diſtinxit lymphatos, ab iis qui à nocturnis Diis Faunisq; agitantur, hoc eſt, à vexatis vano metu, ſeu Panico terrore; de quo Polyænus lib.1. Stratagem. Politianus Miſcellan. cap.28. & Adag.* Panicus caſus. *ex his fit manifeſtum cur Ouidius lib. 4. Faſtor. cecinerit:*

Nec Dryadas, nec nos videamus labra Dianæ,
Nec Faunum medio, cùm premit arua die.

Peccant, qui lymphationẽ *cum* hydrophobiâ *confundunt; hæc enim aquæ ſimul cupiditatem & fugam generat. de quâ Dioſcorides lib. 7. cap. 2. Cornel. Celſus lib.5. & Gorrhæus in Definitionib. medicis. A* lymphatione; *ductum,* lymphare *apud Plinium lib.24. cap.17. & Valer. Flaccum lib.3.*

254 Sonuere poſtes] *apud Cenſorinum, quidam:*

Quis repens ſemipulſus onere grauifores ſtrepitu terrent?

Granius; Peliadibus; Sonat impulſu (*hoc malo quàm impulſa*)
Regia cardo. *Plutarchus in Poplicolâ:*

Præterea cùm eo tempore ędium fores omnes introrſum ductæ aperirentur, fecerunt vt huius ſolius ianua foras propelleretur: nimirũ quod is (vt erat eius honoris dono indicatum) ſemper reipub. curam gereret. Gręcorum ianuas omnes olim ſolitas foràs reiici tradunt, teſtimonio à comœ-

comœdiis ſumto: ibi enim foras proditurí, intus oſtium pulſant, vt qui ad domum accedunt, aut aſtant, ſtrepitu exaudito, caueant ſibi ne lædantur à foribus in vicum deiectis. *quod teſtatur etiam Dionyſ. Halycarn. lib.5. Antiq. qui in nomine Poplicolæ primicos. cum Plutarcho cenſet*, Marcum *dictũ. Vide Alexand.ab Alex. lib.5. Genial.cap. 24. Muretũ lib.1.var. cap.17. & Turnebum lib.4. Aduerſ. cap.16. & lib.11. cap. 12. vbi docet ex hoc more Athenienſibus ſolemne, cùm exirent,* ψόφειν; *cùm ingrederentur domum,* κόπτειν; *& illud ſignificari, quando oſtium dicitur* concrepuiſſe; *hoc verò, quando* pultari. *addo ad vtrumque promiſcuè referri, quando legimus valuas, cardinem aut oſtium* ſonere, ſtridere, percuti, *vel* impelli, *& ex adiunctis colligendum de ingreſſu an egreſſu ſit ſermo.*

264 Poſſit] *ſic N. cùm legeretur*; poſſum. *at ego mallem*; poſſim.

270 Accipe] *vtere me, in Herculem, vt telo miſsili.*

271 Ego ſum nouerca] *liberis, quos iam ex pellice Hercules.*

272 Perfer manus] *ſic Lugdun. & quidam alij, ceteri*; profer.

273 Quod iubes, fiat] *ſic N. Lugdunenſ.* quod iubes, fiet nefas. *non ſequor Moguntinenſ. lectionem, retentam ab Herbipolenſ. & Venetis*, quod iubes fieri nefas, Reperi. quid? *melius Lipſienſ. ſi diſpungas, vt curaui excudi.* ——— quid ceſſas Dea? Vtere furente. quod iubes, fiat nefas? Reperi. quid hæres. *Hortatur Iunonem iratâ vtatur. tum quærit, quid imperet ſceleris. Tu*, inquit, *ſedulò excogita, quære, inueni. quid moraris? &, moræ pertæſa; ceſſes atque deſiſtas* (ſubdit) *per me licet. ipſa per me exigam vltionem. poſſet pro illo imperatiuo*; reperi. *etiam legi*; reperis? *vt interroget Iunonem, an aliquid inuenerit, quod imperet.*

274 Hæres] *malè vett. impreſsi*; habes.

280 Non flamma] *ſic o.l. ſed cùm nonnulli in ſequenti carmine pro*; &, *habeant* vt, *hoc retineo, & ad priorem quoque verſiculum appono, leniter etiam tempora mutaui hoc modo:*

Vt flamma curſus pariter, & torrens ferant;
Vt v.p.ſ.c. bibat; Non ibo, *&c. hæc potiùs contingent; & licet contingerent, tamen non fiet, quin vindictam ſumam.*

287 Præripiet] *Moguntinenſ.* præripiat.

295 Coniux tumentis] *ſolus N. ſic legit, ceteri omnes codices*; timentis. *& probant; qui alio loco timuiſſe hunc Heroëm negant.*

296 Ceſſere captæ] *verſa in Pellicis captiuæ commodum, nam inciſum non ante, ſed poſt*, captæ, *ponendum. ſic Virgilius:*

Et patrio Andromachen iterum ceſſiſſe marito.

Pellici felix fui] *ſic Hypſipile Ouidiana:*

Votis ergo meis alij rediture redifti:
Hei mihi, pro dirâ pellice blanda fui.

299 Pro me gerebas bella] *quæ ſic deſcribit Claudian. in laud. Serenæ:*

Herculeas vidit, fluuio luctante, palæſtras
Mœnibus ex altis Calydon; præmiúmque laboris
Deianira fuit: cùm pectore victor anhelo
Alcides fremeret, retróque Acheloïus iret
Decolor. attonitæ ſtringebant vulnera Nymphæ.
Saucia truncato pallebant flumina cornu.

in vltimo verſu lego; lumina.

300 Achelous] *amnis Acarnaniæ, prius* Thoas *dictus, ab Acheloo Theſſalo nomen accepit. hic pro Deianirâ cum Hercule conflixit. vide infer. 585.*

301 Cum lenta] *Sophocles:*

Procus obtigit mihi (Achelous inquam) in triplicem
Mutatus os habitúmque formam: is à patre
Conſortia thalami ambiit diu mei.
Nunc euidenti obambulabat imagine
Tectus bouis: nunc variis tinctus notis
Terga, vt draco horrebat: figuram etiam hominis
Bouis capite ſumebat ———

ita Ratallerus V.C.L. cuius ego vtplurimũ interpretatione vtor in Sophocleis.

313 Non erit] *ſic refertur ad ſequentia; alij malunt ad præcedens. nam ediderunt*; erat.

320 Sæua iamdudũ faces] *valdè hîc vel mutili quidã codices, vel redundantes alij. Moguntin. Herbipolenſ. Veneti, Baſileenſ. & Lugdunenſ. non habent multa quæ alij. nam tantùm exhibent*: nam tuum gens Herculẽ Defendet omnis, vna quot pœnas, *&c. at N. edidit*: ——— ſæua iamdudum faces In te ferentur. Vindicẽ tellus ſuum Defendet omnis. vna quot. *multo meliùs; ſed optimè liber vet. Iuſ. Lipſij*: ſaxa iamdudum & faces in te, *&c. optimè, inquam, ſi pro*; ferentur, *reſcribas*; feruntur. *vult enim illi hæc ante oculos iam, quaſi præſentia, verſari. vt infrà:*

Iam, iam minaces ire per cælum faces
Specta, *&c.*

326 Tonantem fulmine excuſſo diem] *ſignificat tonitru fulmine poſterius, quia ſic apparet: quod mulierculam decuit dicere. contrà tamen fieri ſciebat Seneca, vt patet ex 2. lt. Nat. quæſt. & docuerat Ariſtoteles, vbi de fulmine & tonitru ex profeſſo lib.2. & 3. Meteor. quin & ipſe poëta Epicureus cecinerat*: Tonitrum poſt fit vt auribus accipiamus,

Fulmina quàm cernant oculi. quia ſemper ad aures
Tardius adueniunt, quàm viſum quæ moueant res.

nimirum, iuxta multos, viſiles illæ imagines, motus non indigæ, in inſtanti percipiuntur: at ſoni ſimulacra, quia per motum fiunt, ſucceſsiuè ad aures & tractim perueniunt. 336 Scythaſve] *ſuſpicor rectiùs*; Scythaſque.

344 Herculi nuptam licet] *ſic N. alij reponunt*; Herculis nuptam libet. *ſed omnes mei manuſ. & Herbipol. & Veneti, & Pariſienſ. Compluten. & Lugdun.* Herculi iunctam libet. *Baſileenſ. in contex.* victam, *in marg.* nuptam. *Nihil cenſeo contra conſenſum tot exemplarium. Senſus; mori opto, ſed iuncta meo Herculi; ſine illo viuere nõ poſſum; mori potero, & placet, cum illo: ſed non ſine vindictâ. necanda prius pellex, & quicquid ex meo in illâ.*

348 Feriat] *proprium victimis vocabulum. Briſſ. lib.1. Formul. pag.19.*

350 Vastum foues] *quidam libri*; pastum foues. *primò nutris, & adultum dolorem fouere pergis.*

352 Casum times] *optimè Herbip. & Veneti omnes*; cassum times. *frustrà. ortus error quod in m.s. rarò suo loco litteræ geminantur, non suo sæpe.*

357 Illicita amantur, *&c*] *sic audi illud Taciti*: Fato quodam, an, quia præualent illicita, abhorrebat. *Annal. 13. & simile Petronij*: Vile est quod licet, & animus errore lætus iniurias diligit. *sic sacræ litteræ* Aquas furtiuas *dicunt* dulciores. *sic Ouidius*:

Quicquid seruatur cupimus magis, ipsáq. furē Præda vocat.
Quod licet ingratum est, quod non licet acrius vrit.
Nitimur in vetitum semper cupimúsque negata.

sic Græcis; dulce pomū cùm custos abest. γλυκεῖ ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος.

358 Fortuna amorem, *&c.*] *sic apud Papin. 8. Thebaid.*

——sponsam cui castus amanti
Squallor & indigni commendat gratia luctus.

multum auget amorem commiseratio. docet id Iocasta in Thebaid. quæ licet vtrumque natum pari affectu diligebat, in illum tamen, qui exulabat, non qui regnabat, vehementius propendebat.

359 Vel ipsam] *vel iccirco illam amat, etsi non forent aliæ amoris caussæ, quia exulat, &c.*

362 Nut. hoc vsitatum] *Ego verò, si locus coniecturæ, opinor hunc adhuc versiculum relinquendum Deianiræ: sequentem verò Nutrici dandum. Solet (inquit illa) Hercules amare captas. Respondet Nutrix, solere, sed breui spacio, & mox abijcere: idque probat exemplis Hesiones, Auges, Thespiadum, Omphalæ. quæ sanè nullo modo ab ipsâ Deianirâ dici conuenit. cogitate Critici, & adsentiemini.*

363 Soror] *Hesione, Priami germana, nescio an ab Hercule fuerit adamata, liberatam scio & ereptam Ceto, &, captâ Troiâ, Telamoni, quòd primus murum occuparat, concessam; ex Ouidio lib. 11. Metamorph. & Virgilio 8. Aeneid. Et quidem tūc Herculem, cùm balænam inuasisset, principiò quidem ab eâ deuoratum, sed euasisse glabro dumtaxat & caluo capite, præ caloris belluini magnitudine pilis defluxis, scribit Sex. Empyricus contra Mathemat. cap. 16. quo pacto intelligendum, quod eadem de re obiter Theophilactus prodidit Commentar. in Ionam, triduo Herculem in ventre ceti fuisse, & pilorum tantùm iacturâ factâ incolumem emersisse.*

364 Concessa famulo est] *Iouis nepos, vt Herculis famulus dicatur? non opinor. Mallem*; famula est. *vt enim* Dominæ, *sic &* Famulæ *nomen inter* ἐρωτικα. *sic Phædra se* famulam *vocari mauult, sup. Hippol. vel* famulum *intellige socium, comitem. fidissimus enim Herculi Telamon & Argonautarum omnium amicissimus; qui multa cum eo prælia & labores confecit. Vide Scholiast. Apollonij in lib. 1. versu 1289.*

366 Arcadia virgo] *Augen Hercules, Aloei Arcadis filiam Mineruæ sacerdotem, vi constuprauit, ex eaq. Telephum genuit: sed neglexit postea. nam ab irato patre in arcam ligneam simul cum puerulo, quem pepererat, inclusa, &*

& mari expositæ, opem nullā tulit. Vide Andocydem in accusatione Palamedis, Strab. lib. 13. Diodorum lib. 5. Apollodorum li. 2. Bibl. & Hyginū cap. 99. Fabul. hic autem Senecæ locus videtur expressus ex Ouid. in epist. Deianiræ:

Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus Ormeni Nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt, Teuthrantia turba, sorores;
Quarum de populo nulla relicta tibi.
Vna recens nobis referetur adultera crimen:
Vnde ego sum Lydo facta nouerca Lamo. *&c.*

dixi plura in Herc. Fur. versu 464.

369 Thespiades] *Teuthrantis neptes, Thespij filiæ quinquaginta, quas vel totidem noctibus, teste Apollodoro lib. 2. vel septem noctibus, iuxta Herodorum referente Athenæo lib. 13. cap. 2. vel vnicâ, vt scribunt Arnobius, & plerique, cunctas matres fecit.*

370 Breuique] *enclyticam addiderunt, vt hiatum vitarent; sed illa menti loquentis maculam aspergit. dele ⏑.*

371 Tymoli] *Tmolus mons Lydiæ, trisyllabus vel disyllabus antiquis, vt & nostro, Thebaid*: Hinc nota Baccho Tmolus attollit iuga. *Virgilius 1. Georg.* —— nonne vides croceos vt Tmolus odores. *Ouid. 4. de Ponto*: Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos. *Plinius lib. 5. c. 29.* scribit fertilem esse croci & vini. *quare apparet vitiosè apud Martianum Capellam lib. 6. cap. de Phrygiâ, editum*: Dehinc Tmolus loco florens, amnísque Pactolus. *emenda*, croco florens.

373 Vdum feroci] *Excusi omnes & Moguntin.* Vnum. *male. deterior quoque expositio interpretum, quasi texuisset, non neuisset ad colum. In quatuor m.s. legitur*: Vtrumque forti stamen. *pellucet mihi quiddā in his verbis, aptum menti Omphales, & Zelotypiæ Deianiræ.* μεταφορικῶς, *stamen alterum; ipse amor Herculis, & labor Mineruæ. Sed longè hoc petitum. Quare mallem*, vtrimque forti, *hoc est, fusum in omnem partem forti manu intorquens: vel*, vtraque. *Videmus enim, dum fusum torquent, sæpe vtramq. manum adhiberi: minusq. mirum id in Heroē nendi imperito. Retinui tamen, eruditi & amici coniecturam. nam fit nentium stamen vdum saliuâ vel digitis aquæ immersis, vel tanti asini sudore madefactis. vt noster*; stamē vdum, *sic Virgilius vdum librum*: ——vdóque docet inolescere libro. *citatur à Nonio, sed sine interpretatione nec suo loco, in* delibratum. *inde, meo iudicio, expellendum. Repetitur enim aptiùs, in* librum. *Nisi Nonius illic explicuerat verbum*; inolescere, *& interpretatio perierit. tunc post*; discissum, *lacunæ nota ponenda, ante Virgilij versum. Leue hoc (fateor) & obuium: sed quod, post tot Argæos oculos, remansit, & ne in vltimâ quidem Nonij editione, nec aliis alibi, me conscio, fuit animaduersum.*

375 Crinémque mitra] *docet nos hæc Herculis seruitus, quam sæua & impotens sit tyrannis amoris: de qua multa eloquentissimus, & inprimis pius Hispaniæ scriptor Lud. Granata, lib. 1. Ducis Peccator. par. 2. cap. 9. §. 2.*

quem librum vtinam cuncti valdè sibi facerent familiarem. Ignominiosam hanc Herculis abiectionem describunt, Propertius li. 4. eleg. 10. Ouid. in epist. Deianiræ, Albinouunus Pedo in eleg. de obitu Mecænatis, Papinius lib. 1. Achilleid. Lucianus lib. de scribend. histor. ex Theologis Origines lib. 3. contra Celsum, Tertullianus lib. de Pallio cap. 4. & Lactantius lib. 1. diuin. Instit. cap. 9. Certum est reginam illam petulantem, vocatam Omphalen. Nam quod aliter Prudentius, inquiens:

Fusos rotantem cernimus Tyrinthium,
Cur? si Neæræ non fuit ludibrio? *hoc enim vulgari modo dictum, quo meretrices omnes, bene habitæ, & succi plenæ, quas Attici pugiles, Romani Neæras. sic enim idem Ariadnam, lib. 1. contra Symmach.*

Hanc iubet assumtam feruens post vina Neæram,
Secum in deliciis fluitantis stare triumphi.

376 Myrrha] *myrrha gummi genus odoriferum, in Trogloditide, Arabiâ, Sabæâ nascens: Sabæa vilissima ferè, teste Plinio lib. 12. cap. 15. & 16. vnguentum ex solâ myrrhæ guttâ, σμυρνὴ dicebatur.*

377 Leui] *inconstanti, & citò exstinguendâ.*

378 Hærere] *rectissimè Critici aduertunt hæc tribuenda Nutrici, non Deianiræ.* 381 Inuestit] *vestibus ornat, & contegit omni ex parte. elegans vocula.*

384 Deforme foliis] *prius excusum*; folis, *vt in Herbipol. & Venetis, & retinuêre Lugdunens. primi Basileens.* folia *nobis, sed non Sybillæ. Nudum nemus significat, vacuum foliis, exstantibus tantùm truncis arborum; ita tamen vt trunci ramos complecti intelligantur. quis enim tantus brumæ rigor, vt ramos etiam cunctos deijciat? neque id vult noster. comas tantùm significat decidisse: & comæ, folia sola. Legendum aliquando putaui:* Deforme foliis aspicis truncum nemus. *nam arbores truncæ poëtis, quæ sine foliis. sic Ouidius lib. 8. Metamorph.* Truncat olus foliis. *Verùm, quare ad coniecturas, cùm æquè bona quæ exstant?*

388 Et partu] *peruersè Lugdunens.* ex partu.

390 Eripuit] *æquè fluet versus, æquè constabunt omnia, etiamsi retineamus, quod omnes libri ad vnum exhibent. nimiæ istæ deliciæ; quibus iam defluimus.* 391 Perdat] *Moguntinens.* perdit.

397 Totis gentibus] *offendit me hoc, & perplacet quod in marg. Basileenses exhibent*; notis. *vel sanè*; cunctis.

385 Sic nostra longum] *Sophocles:*

——— ad hæc talis ætas eius est,
Magis, magísque quæ venustatem augeat:
Mea indies flaccescit: illa est lubrici
Decerpere à quà oculi solent florem: ast ab hac
Pedem retrò ferunt. 399 Quo nimis quisquis Deos orabat vllos] *ita plerique lib. scripti. vnus*; quéve mens quicquam Deos orabat. *Eguian.* quæ nimis quisquis Deos o. illos. *Mogunt.* quæ mens quídq. Deos o. vllos. *sed postea in eo recentiori charactere emendatum*: quæ quicquid.

quicquid. *Primus Venetus*; Quæ enim quisque Deos. *alij duo Veneti, & Herbipol.* Quo nimis quisquis Deos orabat vllos. *Quis mihi nunc Oedipum aliquem, qui hæc Sphingea enodet? hæreo, non solus: hærent & reliqui. aliquid olim ex coniecturâ in Aduersar. iis, & vt video, eam Raphalengius in contextum recepit, etsi nihil in Notis eâ de re: nec an coniecturæ meæ dumtaxat, an codicum etiam approbatione. Mihi quidem, nisi libri suffragentur, certum in contextum illam non recipere. vidi qui in Suspicion. lib. 6. legeret;* Cominùs quisquis Deos, *&c. hoc sensu quæcumque mulier ardentiùs aliquid à Dis, nimis optabat meum coniugem sibi; veterum illâ superstitione Deos de proximo & cominus adorandi, quasi eminus minus exaudirent. laudant de ritu Senecam epist. 41. & Arnob. lib. 6. adferam & aliam, æquè incertam. quid si?* ——— quid nisi? quisquis Deos, *&c. hoc sensu; quid aliud Deos oraret, quàm thalamos meos, quæcunque nurus aliquid orabat? Afranius apud Festum simili phrasi vsus*: me auctore mater abstinebis. quid nisi? *Sed Festus ipse ibidem, si non scalpro, luce saltem indiget. Quare fortassis tutiùs, hoc totum sine quo sententia & moduli sibi constant, præterire, vel manum abstinere; & ignorantiam meam fateri. vtinam non in grauioribus. nugæ sunt istæ, quarum ignoratio leuis.*

405 Meruisse] *minus est honoris & commodi in matrimonio Eurysthei, quàm dedecoris & damni in repudio Herculis. non emam toros regios, vt thalamis Herculeis priuer.* meruisse regnantis, *omnes libri quos videre potui. Posset etiam recipi, quod ex vno libro Lipsius*: caruisse regnantem, *& explicari; vile mihi & leue coniugium Eurysthei, si non maritus Hercules: præ quo, despicio mortales omnes.*

407 Conciliat] *Quinctilianus Senior Declamat.* 1. Maritum & vxorem, nisi liberis initiarentur, non fortissimis corporum vinculis inhærere. *Claudian. 1. in lib. Eutrop.*

Femina cùm senuit, retinet connubia partu,
Vxorísque decus matris reuerentia pensat.

422 Oechalia] *non illa, quæ postea Chalcis, nec ea quæ in tractu Messeniaco, de quibus Stephanus & Plinius lib. 4. cap. 9. & 12. sed tertia Boeotiæ, Euryti, iuxta nonnullos, Regia, quam Oechalius amnis alluebat, quamq. funditus, propter denegatam Iolen, Hercules euertit. consule Eustath. in Iliad. ἑ.*

427 Furit] *sic Moguntinens. sed in eo emendat.* ferit.

431 Sic] *propter Megaram hoc dicit.*

438 Perimam dolo] *priuatis in odiis, nec ferro, nec dolo liceat: sed, cùm iustum bellum suscipitur, D. Augustino iudice q. 10. super Iosue; vt aperiè quis pugnet, aut ex insidiis, nihil ad iustitiã interest: hoc Xenophontis in Hipparcho, Thucydidis lib. 5. Homeri, Virgilij, ceterorum probat auctoritas.*

440 Quem nec Nouerca] *sic Ouidius in epist. Deianiræ.*

Quem nunquam Iuno, seriésque immensa laborum
Fregerit ———

Peremit] *sic Lugdunens. & Lipsiens. sed Herbipol. & Veneti*; perimit. *melius schidæ Burdegalens.* potuit.

441 Deia. cæleſtis] *hunc verſum qui* NVT. *tribuunt, turbant planè. nam cùm* NVT. *quæreret illáne Herculem perimeret, quem Iuno non potuerat: Reſpondet irata mulier: Ego verò perimam: etſi Iuno non peremerit. Nimirum quia, ſuperi quos volũt vlciſci, miſeros faciunt; homines, quos vlciſcuntur, occidunt & nullos eſſe volunt.* NVT. *ſi illi non vis, parce tibi, & time tam ſæuum facinus, vel tuâ causâ.* DEIA. *Cur timeam? expuli metum omnem. nihil timeo. non poteſt non omnes contemnere, qui ante omnia mortem contemſit. mihi mors futura ſolatio, vita ſupplicium eſt. opto mori, non metuo. Ideo ſubiungitur.* DEIA. Contemſit omnes, *&c. pro* omnes, *malim* omnia.

446 Cur ſæua modicis] *cur exiguo errori & modicæ culpæ, crudelia & atrocia ſupplicia paras?* Modicis, *eſt in o.v.l. in Herbipol. Venetis, Lugdunenſ. primi Baſileenſ. deprauarunt*; ſæua modicè. *paullo minùs; qui*, ſæua immodicè *legebant.*

448 Paſcit] *nutrit continuò & fouet, nec ſinit intermori.*

452 Artibus magicis] *in dæmonis aut magorum, qui per illum ſua operantur, poteſtate non eſſe, hominem inuitum ad amorem aut lubricæ Veneris conſenſum impellere ex D. Iuſtinæ virginis & martyris, & D. Cypriani illius, qui primò maleficus, poſtea Chriſti athleta fuit, apud Laurent. Surium, vitâ patet, & certo certius eſt. poteſt his artibus ad inſaniam homo perduci, perturbatione phantaſmatum, vel organorum capitis diſturbatione & functionibus impeditis; poteſt memoria vitiari, ſed non poteſt hominis voluntas, dummodo nolit, vnquam efficaciter in peccatum, & proinde nec in huiuſmodi amorem pertrahi. Fidelis enim eſt Deus, qui non patitur nos tentari ſupra id quod poſſumus, teſte D. Paullo, & docent hoc D. Hieron. in hiſtor. S. Hilarion. D. Gregor. Nazianz. orat. 29. In Cyprian. & Epiphan. hær. 30. Fateor tamen poſſe ſenſitiuum appetitum cogi & neceſſariò ad appetendum induci; & ſic his artibus artius ligari coniuges; vt è contrario vſus quoque matrimonij iis impediri poteſt. c. fin. 33. q. 1. vide Siluſ. verb. maleficium. 46. & Canoniſt. in tit. de frigid. & maleficia. & in d. c. fin. Paluda. & alios theolog. in 4. d. 34.* 454 Vernare] *frondeſcere, virere. Propertius:*

Dum vernat ſanguis, dum rugis integer.

455 Fulmen] *Ouidius:*

Illa refrenat aquas obliquáque flumina ſiſtit.

lege; fulmina, *quæ propriè obliqua.*

Concuſſi] *non minora iactitat Simon Magus apud D. Clement. Rom. lib. 2. recognit. tempeſtates & procellas magos excitare poſſe, communis ſententia eſt, nixa ſcripturæ & legum auctoritate. vide Binsfeldium Confeſſion. maleficar. concluſ. 11.*

457 Fontibus] *Fontana enim aqua rariſsimè à fluminibus vel mari manat, rarò etiam è pluuiis colligitur, frequentius ex terræ concauitatibus ſuâ ſponte erũpit. ideo noſter ad cauſam crebriorem reſpexit. videndi Seneca li. 3. Nat. quæſt. Georg. Agric. lib. de ortu. & cauſ. ſubterran. 1. Anton. Galatæus lib. de fluuiorum origine.* 460 Manes] *Empedocles:*

Exſtinctúmque hominem nigro reuocabis ab orco.

ſed

ſed falluntur venefici. non enim necromantiâ ipſas animas defunctorum euocat vi ſua, nec etiam dæmonis; ſed, ſi verè damnati anima appareret, per miraculum id fieret; ſi beati, diuinâ virtute & permiſsione. vt plurimum dæmon earum loco apparens decipit. vt docet ex D. Auguſtin. & Chryſoſtom. D. Thomas. 1. p. q. 117. art. 4. ad 2. At legimus in ſacris litteris Samuelis defuncti animam à Pythoniſsâ excitatam. 1. Reg. 28. & Eccleſiaſt. 49. ſcio. ſed diuina permiſsione. & adhuc diſſenſio inter Theologos, vtrum hæc vera apparitio, an illuſoria, & per dæmonis fraudem? ita volunt D. Iuſtin. q. 52. ad Chriſtian. Raban. Maurus lib. de præſtig. dæmon. Iſidorus lib. 8. Orig. D. Auguſtin. in lib. quæſtion. vet. & nou. Teſtam. q. 27. & c. fin. 26. q. 5. Cyrillus lib. de adorat. ſpirituum, & Anaſtaſius Epiſc. Nicenus in lib. quæſtion. q. 37. qui liber perperam Athanaſio aſcribitur. tamen veram eſſe potuiſſe ex permiſsione diuinâ, fatetur ipſemet D. Auguſtin. lib. de curâ pro mortuis cap. 10. & pulcrè docent Abulenſ. in d. cap. 28. q. 28. & Alfonſ. Caſtrius lib. 1. de iuſtâ hæret. punit. & Franc. Valleſius de ſacra philoſophia cap. 33. & veram fuiſſe tenent multi Catholici, cum Rabbinis. vide D. Thom. 2. 2. q. 95. a. 4. ad. 2. & hoc videtur ſecuriùs. nam ſcripturæ magis conſentaneum, & à pluribus Patribus receptum, vt docet ex Societate noſtrâ Robert. Bellarminus lib. 4. de anima Chriſti, cap. 11.

463 Leges] *hic pro naturâ rerum ponit. Hippolyt.*

Nec vllâ lege victum melioris ſoli.

aliquando vſurpat pro fato, aliquando pro iure.

470 Sit] *rectè corrigunt*; ſtet. *& huic mox opponitur*; fugerit. *quare non mouendum loco.*

472 Vicit & ſuperos] *Sophocles:*

Inuictæ Veneris magna potentia eſt.
Namque vt illa quæ Deos contingunt
Facta omittam, vtque ſuperûm patrem
Ludificatus ſit Iouem, furuíque
Regem Tartari,
Dominúmque maris; cuius magno,
Terra tremuit concuſſa tridente
Neptunum —— *Idem:*
Inuictus enim Deus Venus.

481 Interim ſcelus] *hoc eſt, interdum. ſic fortè ſumitur à Volcatio Gallicano, in Caſſio*: Fuit his moribus, vt nonnunquam trux & aſper videretur, aliquando mitis & lenis; aliquando religioſus, aliàs contemtor religionum; auidus vini, interim abſtinens. *hoc eſt, aliquando temeto deditus, aliquando abſtemius. ſuadent, quæ præcedunt. Vide infr. verſ. 928.*

Interim ſcelus eſt fides] *hoc eſt quod D. Ambroſ. lib. de Offic. 3. ſcribit:* eſſe nonnunquam contra officium fidem ſeruare. *& quod D. Auguſt. cenſet. c. ſi ad peccatum. 22. q. 4.* Si ad peccatum committendum fides exhibeatur, fidem appellari non debere. Fidem *hic pro ſilentio poſuit, eam extra ſcelus commendat pulcrè Anaxandrides:*

ὅτις

ὅτις λόγους γὰρ, παρακάθηκην ὤς, λαβὼν
ἔξειπεν, ἄδικος ἐστὶν ἢ ἀκρατὴς ἄγαν.
ὁ μὲν διὰ κέρδος ἄδικος· ὁ δὲ τούτου δίχα
ἀκρατὴς· ἴσως δὲ γ' εἰσὶν ἀμφότεροι κακοί.

Commissa cui sunt verba, seu depositum;
Si retegit, est iniquus aut garrulus.
Si spe lucri, est iniquus: hac sine, garrulus.
Censendus autem vterque pariter improbus.

Dionysius Halycarnass. lib. 11. Pactiones si quas inter vos fecistis arcanas, fidémque dedistis, sponsores facientes Deos. seruatas eas putato impias, vt aduersus ciues & patriã: at solutas, pias. Dij enim se ad pulcros honestósque consensus adhiberi gaudent, non ad turpes atq. iniustos.

486 Est in remoto regię sedis loco] *sic videtur etiam legisse Bernardin. Gellius:* 490 Latet] *primus N. mutauit, reposito*; manet.

492 Thessalo] *Ixioni; cui Nubes Centauros genuit: vnde à Claudiano vocantur*, nubigenæ.

493 Celsus] *hoc malo, quàm illud vnius lib.* trepidus.

496 Achelous] *amnis Acarnaniæ in Epiro, teste Strabone, olim Thoas, post Thestius, & Axenus auctore Plutarcho lib. de fluminib. dictus; oritur ex Pindo, & diu per planiciem lapsus, tandem in Ionium è regione Echinadum, influit, vt docent Thucidides lib. 2. & Plinius lib. 11. cap. 85.*

497 Turpis] *alij corrigunt ex vno manusc.* turpe. *hanc pugnam describit eleganter Nonnus Dionysiac. μγ'.*

Cornu] *cunctis fluminibus veteres cornua tribuerunt, vt docui in Not. Claudiani, & notum est, & optimè de eo disserit Pierius causas referens libro 3. Hieroglyph.*

501 Altum gurgitem] *ideo Sophocles Euenum vocat* profundifluum flumen. *Non placant aures meas qui hîc reponunt* & pontum. *Nusquam legi, tum refluxum maris, vel æstum solere vndas Eueni replere & repellere. sanè non arbitror. nec tam litoralis Euenus, qui priùs in Cephissum influit, & nomen amittit; Cephissus mari illabitur. quomodo ergo refluxus per totum Cephissum in Euenum vsque? nec indicant Sophocles aut Ouidius, sed vberiorem solito fuisse, quòd nimbis hiemalibus esset auctus.*

504 Vagum] *non malè vagus vortex flumen: & noster etiam suprà vocat Euenum vagum: neque tunc peruius, aut vadari poterat: quare parũ proderat solitum esse vadis transire. igitur sequor meorum omnium tam excusorum, quàm scriptorum scripturam. non tamen pugnarim, si quis malit*; vadis. *nam & Ouid. significat, cùm ait Nessum* scitum vadorum.

Precium poposcit] *Sophocles:*

Ab hoc viator Eueni per gurgites
Stata solet mercede quiuis traiici.

Strabo: Nessum hac in parte designatum portitorem fuisse, occisum ab Hercule vulgatur, cùm inter traiiciendũ Deianiram violare conaretur.

505 Equo] *De Centauris abundè suprà egimus, & videndi præter citatos, Lucianus in Hermotimo, & in Antiocho, Plutarchus in Conuiuio cap. & lib. de vitando ære alienò, Strabo lib. 9. Plinius lib. 7. cap. 58. & Tzetza Chiliad. 7. histor. 99. & 273.*

508 Medióque adhuc] *Ouidius scribit etiam Herculem exisse, Archilochus neutrum, in medio enim Eueno vult occisum Nessum, vt docet Schol. Apollonij in lib. 1. aptiùs vtroque noster rem totam.*

511 Tu præda] *rapina enim & præda Nesso, quæ præmium Herculis. ideo* raptam *vocat Ouidius:*

Dat munus raptæ velut irritamen amoris.

525 Monuit] docuit, *alij. Moguntin. deest, sed inter lineas alienâ manu*; monuit. *Porrò de Mychale etiam Nemesianus Eclog. 4.*

Et mille ignotas Mychale circumtulit artes,
Cantauit quod Luna timet, quo rumpitur anguis,
Quo currunt scopuli, migrant sata, vellitur arbos.

526 Magam] *olim Persis* Magi, *siderum, & physicæ totius periti, vt ex Cicerone lib. 1. de diuinat. & Plinij lib. 6. & 20. colligitur, dicti Mechasphim* מְכַשְּׁפִים *Persicâ voce ab Hebræis. postea cùm plerique relictâ sapientia rerum verarum ac naturalium, ad superstitiosas, & dæmonum cultum delaberentur; hoc nomen solis cœpit maleficis, Goëtiæ studiosis, tribui. Duplex enim Magiæ tum species constituta. Vna, vetus illa, intimæ philosophiæ nucleus, ipsa naturæ secreta callens: altera malorum spirituum inuocationibus & familiaritate, & malis carminibus infamis & inauspicata. Hæc vltima,* Goëtia *mera cùm sit; audent illam tamen homines impij* Theurgiam *vocare. nec desunt qui vim illi bonos etiam angelos cogendi & ligandi ascribant; & quæ hoc potest*, albam *magiam nuncupant; quæ malis euocandis dat operam*, nigram. *Sed hæc opinio, vt orta ab Iamblicho, Plotino, Porphyrio, Iuliano, iuratis fidei hostibus, Christiano prorsus execranda. Semper enim siue atra, siue candida specioso vocabulo, cacodæmoni honorem exhibet, & humanis diuinisq; legibus supplicia dira debet. Nunquam bonæ beataeq; mentes magis communicant, nec eorum sceleribus vllam opem ferunt, vt rectè docet Bernard. Basinus de artib. Magicis concl. 8. Hæc ego nunc & sæpe de his malis artibus, quod (proh dolor!) nimis hodie notæ, nimis, etiam teneræ ætati, familiares.*

Vide Calium lib. 3. variar. lect. ca. 43. & Michaël Medinam lib. 2. de recta in Deum fide cap. 1. & 7

537 Sinus] *sanè*; tactus sinus, *non quadrat. sed quia v. l.* tactus imas, *legam*; tectus imas, *si versus patiatur. latenter (ait) intima & penita cordis penetralia penetret, semel artubus receptus. nunc assentior Lipsio reponenti*; tactu intimas. *Herbipol. & quidam Veneti*; tractus sinus. *vitiosè.*

545 Neruo] *arcu.* 552 Rapidum] *Mogunt.* trepidum.

553 Puellæ] *Europæ Agenoris filiæ, à quâ volunt tertiam orbis partem nominatam. Andron Teius tamen prodidit, Oceano nupsisse duas nymphas; ex quarum vnâ, natæ Asia & Africa; ex alterâ, Europa, & has orbis partibus nomina dedisse.*

559 Furua] *Moguntinens.* fulua. *an sceptrum Ditis aureum? fuliginosum potiùs & anthracinum.*

569 O quod superbæ, &c.] *Aristoteles lib. 1. Polyt. cap. 11. ait tyrannis*

paucos esse veros amicos, quòd ab iis adulatores diligantur. & Seneca lib. 8. de benefic. de iisdem: vix est, qui illis verum dicat, sed vnũ omnibus adulandi certamen, vnum amicorum omnium studium, vna contentio, quis blandissimè fallat. *Æschylus:*

Inest enim hic omni tyrannidi
Morbus; amicis non confidere.

quis ergo illis fidat? quis fidus futurus? fides fidem prouocat, diffidentia perfidiam. 571 Nostra quos neuit] *Sophocles:*

—— tunicam vt hanc dexterâ textam meâ
Donum Herculi meo feras —— *commendat seipsam à lanificio, cuius quàm studiosas esse feminas oporteat, docet And. Tiraquellus in leg. connubial. 10. à num. 38.*

574 Iecur] *huius meminit, quia in eo sedes amoris. iuxta illud tritum:*

Cor sapit, & pulmo loquitur, fel commouet iras,
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Iul. Firmicus lib. de errorib. profanar. religion. cap. 5. Tertia pars constituitur in iecore, vnde libido nascitur & voluptas. Illic enim genitaliũ seminum collecta fœcunditas, naturalibus stimulis desiderium cupiditatis exagitat. *Lactantius lib. 6. Institut. cap. 15.* Quod si (vt medici dicunt) lætitiæ affectus in splene est, iræ in felle, libidinis in iecore, timoris in corde. *Claudianus in Panegyri de 4. consulatu Honorij elegantissimis versibus humanam describens animam, cupiditates omnes in iecore collocauit: ascriberem, nisi multi forent. ideo & Horatius:*

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérve.

rectè. Amor enim ex bile flauâ gignitur, cùm calidæ aridæq; sit natura, & ignis locum in homine possideat. Nam veteres, vt hoc obiter dicam, quatuor humoribus hominem, quasi elementis constare volunt, quæ totidem mundi elementis respondeant; sanguine, pituitâ, bile flauâ, bile atrâ: sanguinem quidem, qui calidus & humidus est, ex corde oriri, & aëri respondere; pituitam ex cerebro manare, humidam & frigidam, aquæ; bilem atram ex splene, frigidam & siccam, terræ; flauam verò bilem, ex iecore, aridam & calidam, igni. Propter has autem qualitates seu ποιότητας magni mundi elemẽtis tam consentaneas, hominem μικροκόσμον dictum autumant medici. Quod ipsum ex Theologis nõnulli, vt D. Cyprianus, ex quattuor Græcis characteribus nominis protoplasti τὸ ἄδαμ eliciunt, quibus credunt totidem cardines orbis significari, per prius τὸ α', Orientem ἀνατολὴν; per τὸ δ', Occidentem δύσιν; per posterius α', Aquilonem, ἄρκτον; per vltimum μ', μεσημβρίαν, Meridiem: quæ de re multa Eugubinus in epist. apologeticâ contra Erasmum, Picus Mirandulan. in Orat. & lib. 5. Heptapli cap. 4. Francis. Georg. Harmoniæ mundi cant. 1. tom. 6. & Pontus Thyardæus in lib. de vniuersita. addo Marij Victorini carmen Genes. lib. 2. —— Deus omnia nosse

Quæ bona sunt, cum luce, dedit; mundóque minori (*homini*)
Quicquid maior habet, sacro innotescere sensu,
Seque per hæc, voluit —— *ad Dei nos ergo ista cognitionem, laudem,*

laudem, amorem inuitant. & tamen hunc hominem videas pecudum potiùs vitam viuere, & quasi belluina mens ei foret, stupidum ac vagum, huc illuc circa terram rapi, solo inhærere, nec assurgere aut erigi in cælum. Questus id Antidamus in Moralibus his verbis: Fabrè compactũ animal hominem, quis ferat* sic esse pecuatum? quis auerruncassit tam Aretinas hominum mentes? *sic vulgati libri Placiadis hoc fragmentũ contribuunt, & ipse* Aretinas, *interpretatur testeas vel argillaceas: veteres tamen libri habent;* Aricinas. *fors, an scripserat Antidamus;* arietinas? *hoc est, stolidas & fatuas. euincit vocula*, pecuatum. *sed vereor, ne cui petulco hœdo, in hanc coniecturam lubeat arietarier.* *Hoc repono, pro; ex re.

582 Calydoniæ] *alij Calydonij, alij Caledonij: qua in re multum in editis libris peccatur; & legi virum eruditum non ita pridem luculentè cæcultientem.* Caledonij, *Ptolomæo & ceteris Græcis* καλυδόνιοι; *secundâ productâ, Scoti in Britanniâ, tertiam corripiunt, Lucano, Martiali, Ausonio, Claudiano. apud Statium lib. 5. Siluar. in Propemt. Crispini, vbi de Albione, & apud Sidonium in Panegyr. Auiti versu 89. hos repono. apud Martialem verò vel repono, vel retineo lib. 1. in his:* *

Nuda Caledonio sic viscera præbuit vrso. *&*
Quincte Caledonios Ouidi visure Britannos.

Calydonij, *contra secundam corripiũt, tertiam producunt, & sunt in Ætoliâ, hoc loco, & in Troade:* An ferâ notam Calydona sæuâ.
Claudianus: Mœnibus ex altis Calydon. *idem confirmant Manilius lib. 5. Ouidius in Metamorph. Lucanus lib. 6. Pharsal. Statius 4. Thebaid. Silius lib. 15. & ante omnes Homerus Iliad 6'.*

Χαλκίδα τ' ἀγχίαλον, καλυδῶνά τε πετρήεσσαν.
Chalcida maritimámque & Calydona petricosam.

sic etiam scribunt Ptolomæus in tab. Thucydides lib. 3. Strabo, ceteri.

IN CHORVM.

Mulieres Calydoniæ deflent Deianiræ sortem, se illi vt fuêre in prosperis, sic in aduersis comites fidas spondent: in ambitionem & auaritiam præposteram mortalium & tyrannorum studia inuehuntur, & priuatã fortunã extollunt.

585 Acheloi] *tres sunt amnes huius nominis, vnus in Phrygia, apud Homerum, à Sypilo defluens; alius Arcadiæ, pone Lyceum montem, Pausaniæ in Arcadic. tertius noster, de quo iam egimus vers. 496. quem idem Homerus fluuiorum Regem vocat; à quo aquæ omnes vocantur*, Acheloides vndæ, *vel* Acheloia pocula *Maroni 1. Georg. vt obseruarũt Eustatius in 2. Iliad. Macrobius li. 5. Saturn. cap. 18. & Brodæus Comm. in lib. 1. Epigr. huius fluminis descriptionem à Thucidide positam lib. 2. commendat Demetrius Phaleræus.*

591 Flauus Lycormas] *Strabo:* Euenus, Lycormas priùs vocatus. *Archelaus:* Lycormas Ætoliæ fluuius, qui postea alio nomine dictus est Euenus, radicem producit quæ Zarisa nominatur, hastæ similem, & obtusæ oculorum aciei vtilissimam. *vnde dictus Euenus, vide Apollodorum lib. 1. Biblioth.*

594 Nos Cadmeis, &c.] *consueuimus tecum Bacchi sacra celebrare, ea scilicet, quæ Trieterica, tertio quoque æstiuali solstitio (hoc est, anno tertio) veris initio celebrabantur, vt apertè indicant sequentia:* Cùm iam pulso sidere Brumæ (*hoc est, finitâ hyeme, fugato Piscium sidere*) Tertia soles euocat æstas (*tertij anni æstiuum solstitium calores incipit adducere*) Et spiciferæ concessa Deæ Attica mystas claudit Eleusis: *quo tempore apud Eleusim Atticæ oppidum, mystæ Cereri initiati, minora Thesmophoria celebrãt; quæ hoc tempore fieri antea docui. De his Trietericis agit Plutarchus lib. 4. Sympos. Problem. 5. & Latini Poëtæ passim, nullus tamẽ tam perspicuè tempus, quo celebrabantur, expressit, vt noster. Aristides simpliciter Dionysia videtur vocare, & primo vere celebrari docet:* Primo vere, cùm aguntur Dionysia, sacram Baccho triremim per forum circumferri, signum rei gestæ. Aliquando Chios vrbem (*Smyrnam*) inuasisse, vt vacuam, quod ciues abessent Dionysiis operantes; sed eos, re cognitâ, vt erant Bacchico cum schemâ, latrones fudisse, & naues eorum occupasse, & Pyrrhicam vere Baccho saltasse, & in hostium corporibus Dionysia peregisse, *Orat. 15. & 22. tom. 1.* Cadmeis cistis] *calathis Thebanis.*

Orgia] *sic Græci, quas Latini* cærimonias. *commune enim id nomen omnibus Bacchi sacris, vel* ἀπὸ τῆς ὀργῆς *quia Bacchantes non sine furore; vel* ἀπὸ τῶν ὀρῶν, *quia in montibus præcipuè celebrabantur, vnde & Bacchus Festo* ὄρειος. Nyctelia *etiam dicta hæc orgia, quia Bacchus noctu colebatur. Virgilius:* —— vbi audito stimulant Trieterica Baccho

Orgia, nocturnúsque vocat clamore Cythæron.

ideo faces & lampades ad templa deferebant (vnde auctore Pausaniâ Bacchus apud Pallenenses φαύστριος *&* λαμπτὴρ) *& passim per plateas vini crateres statuebantur. ita per noctis & vini licentiam nihil turpitudinis & sceleris omittebatur, vt narrant Clemens Alexandr. in Protrept. Arnobius li. 5. & Eusebius lib. 2. Præparat. Euangel. cap. 5. & de Romanorum Bacchanalibus seu Liberalibus Liuius lib. 39. Tacitus Annal. 11. Valerius Max. lib. 6. cap. 3. Tertullian. in Apologet. & lib. de Spectaculis, & D. Augustin. lib. 6. de Ciu. Dei cap. 9. & lib. 18. cap. 13. Gestabant autem Bacchantes varia, vnus quidem vitem, alius hircũ, alius cophinum, seu cistam, iuxta Plutarchum, caricis plenam; omnes autẽ phallos, vt ex Plutarcho docet Cælius lib. 7. c. 16. omnes etiam thyrsigeri, & pampinis, hederaq́; coronati; taurum dentibus laniabant, & per siluas clamoribus dissonis vlulantes vagabantur: tibiarum quoque cantu, & cimbalorum tinnitu cuncta personabant, & (teste Firmico d. lib. cap. 6.) quidam ibant nigro amictu tetri, quidam ostenso angue terribiles, alij ora cruenti viui pecoris membra lancinabant: & Clemens tradit etiam serpentibus coronatos* Euan Euian *vlulasse: lacerasse dentibus virides chelydros addit Prudentius:* —— quod & ebria iam tunc

Ante oculos regis satyrorum insania fecit,
Et fecisse reor stimulis furialibus actas
Mænadas, inflammante mero in scelus omne rotatas.

Signum sanè Orgiorum fuit serpens mysteriis initiatus, & Deus sinum peruadens,

uadens, & Draco initiandorum sinu extractus; symbola quoque, talus, sphæra, nux pinea, mala aurea, trochus; speculum, vellus, turbines, volubiles rotulæ, pilæ teretes. collegi ex Clemente in Protrept. Eusebio d. cap. 5. Arnobio li. 5. puto etiam in Orgiis symbolicos fuisse versus illos apud Firmicum cap. 19. & 20. ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μυστικός ex tympano edi, ex cymbalo bibi, & mysteria religionis perdidici. *Item:* χαῖρε νύμφιε, χαῖρε νέον φῶς. Salue sponse, salue nouum lumen. *Notãdum etiam duos fuisse Bacchos, vnum Cretensem, alium tyrannum Thebanum, vt explicat accuratè Firmicus d. cap. 6. & quidem quæ de Lycurgo & Bacchis Thebanis referuntur ad Thebanum pertinere; quæ de Ioue patre & sacris Trietericis ad Cretensem spectare: & postea multis verbis vtriusque historiam narrat. Sed mirè poëtæ amborum gesta confundunt, vt etiam Clemens, Eusebius, & Arnobius. Omnia quæ Græci Baccho tribuunt eiúsque Orgia, ab Ægyptiis Osyridis sacris Orpheus ad Græcos transtulit, vt docent idem Eusebius lib. 2. Præparat. cap. 1. & Theodoretus li. 1. Curation. Græcan. affect. Inueniuntur autem plura quoque Bacchi Orgia; quæ commodè sic distribuentur, vt quædam ab ipso Baccho nomen acceperint, vt* Dionysia, *quæ vel mense Elapheboliône, iuxta Suidã, vel Boëdromione iuxta Plutarchum in Alexandro, fiebant; vt* Theoinia *Atheniensium;* Leneia *apud Græcos;* Bacchanalia *seu* Liberalia *apud Romanos. Alia dicta à tempore quo celebrabantur, vt* Trieterica *ista;* Antisteria, *apud Suidam & Thucid. lib. 2.* Protygia, *teste Hesychio;* Nyctelia, *Virgilio & Plut. in Problem. Quædam à vasis & instrumentis, quorum vsus; vt* Choa, *à Themistocle instituta, de quibus Aristoph. in Acharn. & eius Scholiast. in Equitib. & Suidas;* chytra, *Suidæ & eidem Scholiast.* Lagænophoria, Pythegia, Ascolia, *Athenæo, Suidæ, Platoni in Sympos. & Plutarcho in Problem. 71. Sympos. 3. quæ* Ascolia, *Romani* Vinalia *vocabant, & iis per vtres vnctos saltabant, apud Virgil. lib. 2. Georg. Nonnulla à re, in cuius memoriam celebrabantur, vt* Apaturaria, *Tertulliano Apologet. cap. 39. Cetera ab epulis & comessationibus, quæ in iis; vt* Phagesia, *&* Phagesiposia, *apud Athenæum lib. 7. &* Omophagia *apud Arnobium. de quibus omnibus fusissimè N. lib. 1. Conuiuial. antiquitat. cap. 33. Fuêre etiam quædam Bacchi sacra, dicta* Sagræa, *quæ in Sagris Italiæ, & Alymũnte Atticæ fiebant; quorum (vt puto) poëtæ, qui exstant, nusquam meminerunt, omnium fœdissima; quæ meritò proscindunt Clemens Alexand. in Protrept. Arnobius lib. 5. & Theodoretus lib. 8. Curat. Græcanicar.*

595 Spiciferæ] *Cereri, magistræ agricolandi.*

602 Vbi iam melior] *Pindarus:* perit honos viro qui priuatur amicis, paucique mortalium in ærumnâ sunt fideles*, ita vt sint participes laboris. *hanc in rem Petronij versus refert Salisberiensis lib. 3. Polycratici. cap. 7. quorum quatuor iam posui in Aduersar. illis annectuntur isti:*

Grex agit in schena mimum. pater ille vocatur,
Filius hic: nomen diuitis ille tenet.
Mox vbi ridendas inclusit pagina partes;
Vera redit facies, dissimulata perit.

* *Correxi primum, nã mendosè vulgati.*

noti huic rei confirmandæ Ouidiani loci lib.1. Tristium, & lib. 6. de Ponto. Isocratis in Parænesi, & Aristotelis lib.7.moral. ad Eudem.

606 Centum-limina] *Vide sup. Herc. Fur. vers.164.*

613 Comes inuidia] *comitatur inuidia felicitatem, & quæ magis edita, hac flamma vaporant. aduersæ fortunæ comes miseratio. Vnde fingebant fortunam cum inuidiâ colligatã. Statius Papin. lib. 5. Silu. de Abascantij pietate.*

Quísnam impacatâ consanguinitate ligauit
Fortunam, Inuidiámque Deus? quis iussit iniquas
Æternum bellare Deas? nullámne notabit (*sic lego*)
Illa domum, toruo quam non hæc lumine figat
Protinus, & sæuâ perturbet gaudia dextrâ?

& paullo pòst confirmat à simili: ——— sic plena maligno
Afflantur vineta Noto. sic alta senescit
Imbre seges nimio. rapidæ sic obuia puppi
Inuidet, & velis adnubilat aura secundis.

619 Clarus claras] *m. s. Moguntinens. & Burdigal.* clarúsque datas. *Eguian. Veneti, Herbipolens. & Etb.* clarúsque latas. *hinc Lugdunens.* clarus latas. *primus N.* claras. *quod mihi amplius placet. sic enim alij m.s.*

621 Implere] *aduocanda, quæ de insatiabili opum fame dixi ad Her. Fur. chor.1.* 622 Gemmiferi] *gemmiferum esse Istrum docet Dionys. Perieg.*

624 Lydia] *sic omnino Claudianus:*

Non Tartessiacis illum satiaret arenis
Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli: totúmque exhauserit Hermum;
Ardebit maiore siti ——— *& mox:*
Quo væsane ruis? teneas vtrumque licebit
Oceanum: laxet rutilos tibi Lydia fontes:
Iungantur solium Cræsi, Cyrique thyaræ:
Nunquam diues eris ——— *Lydia fluminibus aurea ramenta voluentibus nobilis est, Hermo scilicet & Pactolo. de Pactolo, dictum alibi: de Hermo, Papinius 3. Siluar.*

——— Hermíque vadum, quo Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit sua cornua limo.

(hoc ait, quia Bacchi cornua fingunt aurea poëtæ) Claudianus lib.2. de raptu:

——— referunt Baccho solennia nymphæ
Mœoniæ; quas Hermus alit, ripásque paternas
Percurrunt auro madidæ ——— *Virgilius 2. Georg.*
Nec pulcher Ganges, atque auro turbidus Hermus. *Lucanus lib. 3.*
Passáque ab auriferis tellus exire metallis
Pactolon, quâ culta secat non vilior hermus.

Lydia, prius Græcis Mæonia dicta, describitur à Strabone lib.13. & Plinio lib.5. cap.29. de Etymo nugantur Græci, verè ab Hebræo Lud descendit, illis enim Lydia לוד. Habes hîc aurifera flumina vel gemmifera Istrum, Hermum, Pactolum, Hebrum, Tagum, Hydaspen (qui mendosè Ptolemæo σύδασπες)

& Gangen Indiæ: qui vltimus prius Chliares dictus, teste Plutarcho, de cuius fontibus Strabo & Plinius altercantur, vt de hodierno eius nomine Gastaldus & Theuetus apud Ortelium in Synonimiâ; antiquissimum illi nomen Phison פִּישׁוֹן *Gen. 2. iuxta Eusebium & D. Hieron. quamuis Rab. Salomon dissentiat. vocatur & Getha Iosepho lib.1. antiquitat. De his auriferis fluuiis accipio illa Senecæ lib. de consolat. ad Martiam:* quid lapidum gemmarúmq. fulgor, & inter rapidorum torrentiũ harenas aurũ interfluens. *& li.4. de benefic. vt ego membranarũ Burdig. beneficio legendum & dispungendũ didici:* tot metalla defodit, tot flumina emisit in aëra, super quæ decurrunt sola, aurum vehentia, argenti, æris, *&c. corrupêre, qui vocem,* sola, *nesciebant. at Seruium audiuissent affirmantem,* vnicuique rei quod subiacet, solum esse ei, cui subiacet. *Isidorus lib.14. Orig. cap.*8. Solum est omne quod sustinet, à soliditate dictum. *vtuntur Cicero Anteq. iret in exil. & pro Cornelio, Ennius Annal.3. Lucretius lib.2. & 5. Catullus in Galliambo, & antiquorũ verborum studiosus conquisitor Prudent. in Apotheg.* 626 Zephyro subdita tellus] *Hispania zephyri flatibus obnoxia, quia occidua. ἱσπανία Græcis raram seu preciosam denotat, inquiunt. sed si quasi ἰσοσπανία, indiga potiùs & pauper. Verùm id per antiphrasin.*

627 Hebrus] *an aurifer? nescio. non memini. fortè pro tota Thraciâ posuit, quæ fertilis magnâ ex parte. vel corruptum nomen, ex;* Hermus.

628 Ruráque *Moguntinens.* vndáque. *sed carmen respuit.*

640 Quota] *Moguntinens.* Quarta, *vitiosè.*

648 O si pateant pectora ditum] *Euian.* ducum. *Boëtius lib.3. de consolat. philosoph. vt legitur in membranis D. Mariæ Siluæmaioris:*

Quos vides sedere celsos (Vulgò, celso.)
Solij in culmine reges,
Purpura claros nitente
Septos tristibus armis,
Ore toruo comminantes
Rabie cordis anhelos;
Detrahat si quis superbis
Vani tegmina cultus;
Iam videbit intus artas
Dominos ferre cathenas.
Hinc enim versat libido
Auidis corda venenis:
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens:
Mæror aut captos fatigat,
Aut spes lubrica torquet;
Sæuos caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos.
Non facit quod optat ipse,
Dominis pressus iniquis.

650 Bruttia] *mare Bruttium, à Bruttiis Italiæ populis, Coro valdè infestatur. βρούτιοι quibusdam Græcis rectè dicti, auctore Strabone, quia oriundi à fugitiuis, Lucanorum; Lucani verò fugitiuos βρεττίους appellabant. Stephanus etiam sic nominat. nam in βρέττος & in βρουτία tradit, Brutios dici qui in Siciliâ Brutian vrbem incolunt; Brettios autem in Italiâ dictos ab vrbe Bretto, quam condidit Brettus Herculis filius, & ab hac totam Italiam Antiocho dictam Brettiam. βρέττιοι etiam Aristophani noti, & Dionysio Periegeti, sic enim rectiùs quidam libri; quàm alij; qui, βρέυτιοι.*

653 Patulâ pocula fago] *nam, vt hodie, & olim pocula ex fago fiebant. Virgilius:* ——— tibi pocula ponam
Fagina ———
Tibullus: Faginus astabat cum scyphus ante dapes.
Ouidius: ——— fabricatáque fago Pocula ———
Idem: Terra rubens crater, pocula fagus erant.

656 Non strictos] *alludit ad conuiuium parasito exhibitum Dionysij Syracusani iussu, suspenso de setâ equinâ supra caput gladio. narrant Cicero 5. Tuscul. & Macrob. in somn. Scipion. & Ammianus Marcellin. lib. 30. qui loquitur ita; quasi sæpius à Dionysiis hoc factum fuerit.*

660 Pelagi rubentis] *Erythræmaris.*

662 Lapis] *sic vocat margaritum, vt & Ammian. Marcellinus lib. 23. vbi ortum & naturam vnionum latè prosequitur: qua de re fusè Arrianus lib. rerum Indicarum.*

667 Ser] *Dionysius de serum operibus, vt vtar Papij versibus, nam grata mihi recordatio:* Quîs nec cura boum, pecorum nec pascua cordi,
Florea sed vastæ pectentes gramina terræ
Arte parant variâ vestes, sumtúque superbo,
Florida diuersis quæ prata coloribus æquent.
Non illis operum certarit aranea laude.

672 Quorum] *Moguntinens. Herbipolens. & Veneti:* Quarum, *dixit ante* illa. 678 Puer] *Phaethon.*

683 Sulcat] *schedæ Burdegal.* pergit. *Basileens.* cùm pergit. *Mogunt.* percurrat. *Venetus primus*; peregerat. *alij duo*; peregit. *Lugdunens.* peragrat. *Lipsiens.* dum sulcat. *quod ceteris melius, vt & illud*; dum pergit.

684 Tenuit Latias Dædalus oras] *Lucianus lib. de astrolog. hæc vanis astrologis pulcrè adaptat. fabula ipsa nota ex Diodoro lib. 4. Biblioth. cap. 19. Seruio in 6. Æneid. & Ouidio in Metamorph. & Arte. Venisse tunc Dædalum non in Sardiniam modo, & in Siciliam quod Sallustius & Ouidius; sed etiam in ipsam Italiam, Cumas & alia loca, præter Virgil. lib. 6. Æneid. docet Stephanus:* Δαιδάλεια πόλις Ιταλίας, Δαιδάλου κτίσμα, ἥτις Ἰουλία νῦν καλεῖται. *Iulia ergo vrbs exstructa à Dædalo in Italia, olim Dædalæa. sed an in Latio propriè dicto fuit? non puto. sed Latium, sumitur pro totâ Italiâ, vt solet pars præcipua pro toto. Nec deest huic acceptioni idoneum acumen. allusit ad Saturni latebras, & etymon Latij. nam his se primum oris Dædalus credidit: hîc tutus latuit.*

689 Pon-

689 Ponto] *Icarium mare lapsu suo nominauit.*

695 Phaselos] *phaselus, breue nauigium, celebratum Catullo. vide Seruium Honoratum.*

698 Medióque rates quærit in alto] *vnde Clitomachus:*
Fortuna spirans aduersâ prosperè agentibus
Omnia confundit.

702 Fertur rap. Regina gradu] *mei o.l. sic continent. Criticorum lib. alius*; fertur medio Regina gradu. *magis arridet mihi*; rapido. *hoc enim timentium: gradum citare. nec de alio cogitandum vocabulo.*

IN ACT. III.

Commemorat Deianira metus sui causas, narranti superuenit Hyllus, & refert quantum mali & miseriæ munus eius Herculi attulerit. illa graui dolore & desperatione percellitur; seq. interimit.

708 Cor-salit] *videtur subsilire, vel, vt Comici loquuntur, lienosum est, artem facit histrioniam. hinc sumebatur diuinatio* salitoria.

711 Languidis ventis dies] *Moguntinens.* languidus.

714 Vrget] *sic Philoetas:*
Nec mihi Parca malorum finem adfert, sed manet
Constanter, & præsentibus accrescunt alia.
pro semel, *quod legit & exposuit Daniel, est in Moguntinens. Herbipol. & primo Veneto*; simul.

717 Thalamísque demens] *dementem se vocat, quòd pallam misisset, hostis sui secuta consilium, neq. priùs re exploratâ. confirmant Mogunt. & omnes veteres excusi, qui*; amens, *minùs benè. sed optimè m. s. qui*; mærens.

718 Struit] *sic etiam Mogunt. & Herbip. Lugdunens. autem*; astruit.

720 Ostendi arcuit] *sic emendant, & assentior. nam*; ostendi, *inuenitur etiam in Moguntinens. Herbipol. & trib. Venet. facilè etiam fuit, ex*; arcuit, *facere* arguit. *c. in g. affinem litteram.*

727 Abiectus horret sanguis] abiectum horret virus. *Moguntinens. Herbipol. & Veneti, sed ijdem seq. vers.* tepefactum. *Sophocles interpres huius loci:* ——— nam lana ea
Qua tunicam inunxi pura, & albo vellere
Detonsa, prorsus in nihilum redacta iam
Euanuit; nec tacta ab vllo, intus qui erant,
Consumta per se periit, & summâ petrâ
Dilapsa in auras; tabuit. *& mox:*
Lanam ante paullò, qua togam perunxeram,
Cùm fortè coniecissem in ignes fulgidos
Solis micantis, mox ea (horreo eloqui)
Feruore vbi est correpta, tota nescio
Quo diffluit modo, ac humi exaret cadens:
Perinde ferrâ ligna dum secantur, ac
Tenuem scobis si conspicere puluerem.

t Ter-

Terráque ibi ſpumoſus ebullit liquor;
Haud aliter quám adueniente auctumno è botris
Expreſſa Bacchi muſta feruent pinguia,
Effuſa humi ——

730 Mimas] *mons Ioniæ, perpetuis obſeſſus niuibus, Homero, Ariſtophani, Thucydidi, Ouidio, Lucano, Silio, Solino.*

Salo] *Mare ſalum, ſiue quod fluctuet, ἀπὸ τοῦ σαχεύειν, ſiue quia ſalſum.*

735 Comam] *ipſam illam lanam, qua inunxerat pallam. declarat Sophocles, ſi aduertitis.*

739 Tuménſque] *veriſſimè ἀταξίαν hîc eſſe monent. dicam poſtea vbi verſus iſte ponendus. Si omnino hîc manere vis. audi m. ſ. Moguntin. & Venetos, in quibus,* timénſque, *& lege,* Timens quæ tacita ſequitur, *vt hoc dicat Deianira, veniente mæſtâ nutrice, cum Hyllo mæſto, & properante. Verùm huic lectioni lex carminis repugnat.*

747 Regia triumphi templa Iunonis pete Hæc tibi patent, delubra Præcluſa omnia] *habentur hæc carmina in nonnullis m. ſ. vt in Moguntino in quo tamen legitur,* Regina triumphi, *&* recluſo omnia. *non dubito verſus germanos eſſe. & illud* Regina *coniecturam Lipſij confirmat, qui ſic legit:*

Neſcio quod animus grande præſagit malum.
HYL. Regna, triumpha, templa Iunonis pete,
Hæc tibi patent. delubra præcluſa omnia.
DEIAN. Effare qui me caſus inſontem premat.
HYL. Decus illud, *&c. & interpretatur commodiſſimè: vt iubeat Hyllus matrem agere triumphum, re tam præclarè confectâ: ſacrificare Iunoni, non aliis Diis. quia ceteris Diis mors Herculis mærorem, ſoli nouercæ voluptatem ſit allatura. ſic enim in fertus Chorus, verſ.* 1547.

Soláque obductis foribus Deorum
Templa ſecuræ pateant nouercæ. *obitu ſcilicet Herculis.*

750 Vrit Iu. neſcio quæ] *etiam Moguntinenſ. Herbip. Veneti ſic habent. Nec iuuant hilum qui ſe iuuare verſus legem profitentur.*

749 Obiit] *deſperat de Herculis vitâ, nondum mortui,* obiit, occidit, interiit, deuixit, mortuus eſt, *δυσφημίας verba; quæ in familiari colloquio veteres refugiebant; tragici conſectantur.* vixit, abiit, fuit, *εὐφημίας, vnde &* abitio, *pro morte, apud Feſtum.*

765 Vaſtum nefas] *Burdegalenſ. lib.* magnum ſcelus.

768 Timet] *Moguntinenſ.* ſtuuet. *an voluit ſcribere;* ſtupet.

Infandum] *malè vett. impreſſi cum Mogunt.* nefandum.

769 Eat] *malè N.* iit. *contra fidem codicum.*

771 Tu illum dicis] tu *deeſt Lugdunenſ.*

774 Omni parte] *hæc verò Eubœæ deſcriptio non eſt ad verum, nec ad Geographiæ legem, ſiue totam Eubœam, ſiue (vt Sophocles) Cenæum dũtaxat promontorium metari voluerit. Eſt quidem Caphareus, etſi ad ortum, magis Auſtralis, quàm Cenæum; Euripus tamen minas Aquilonis pati nequit. Vide Sophiani Græciam. Sophocles ait:*

——litore

——litore maris
Eubœi eminens
Locus eſt, vtrimque quod fretum, pulſat, vocant
Cenœum. 777 Inſtabiles vagus] *Mogunt.* inſtabilis vagus.

778 Septémque] *conſentit in numero Strabo, ſi rectè intelligatur: Antiphilus Byzantius quodam Epigramm. ſenarium prodidit: aliy alium, & fortaſsis ab his omnibus certus pro incerto poſitus.*

779 Iuga] laſſum iubar *etiam Mog. & omnes olim excuſi, Ven. & Herb.*

781 Rupe celsâ] *ſollemne id fuit. poëta quidam:*

Ingentem Iouis humentis tunc exſtruit aram
Et ſacra imponit in montibus —— *Herodotus:* Iſtis verò lege ſancitum eſt, vt in altiſſimis montium verticibus eò aſcendentes ſacrificent. *Melanthes:* Omnis autem mons, Iouis mons dicitur: quoniam mos fuit antiquorum, vt ſupremo Deorum, in ſublimi loco ſacrificarent. *Ariſtides Orat. 1. ſcribit, homines, poſtquam vrbes condere cœperunt, Ioui arces conſecraſſe: tum quod in mundi ſummo culmine habitet, tum quia vltrò cedebant munitioribus locis ei, qui ſolus Regum optimè noſſet imperare.* 791 Sabæis] *de turis collectione conſule Plinium & Solinum. videtur Sabæos ab Arabibus diſtinguere. ſed ea de re nos ſuo loco.*

796 Fugax] *qui conatur fugere manus ſacrificulorum, vno iam ictu ſecuris exſternatus. non indecora hæc comparatio. quia mugienti tauro Alcidem gementem confert.*

801 Calpe] *ſequor emendationẽ Lipſij* chalcis. *quæ omnino aureola correctio eſt. Euripo Chalcis iungitur & loco. & more noſtri. de loco Strabo docet. de more, conſtat. ſic mox:* Semper Euripo properante Chalcis.

Cyclas] *nouem, teſte Higino & Strabone, inſulæ Sporades vel Cyclades dictæ, quia Delum coronæ & circuli inſtar cingunt. auctor Ammianus lib. 22. multa de his Theuetus lib. 7. Coſmograph. cap. 12. & 14.*

807 Licham] *ſolitus in bello Herculem ſequi Lichas; à quo volunt militares lixas dictos. Feſtus in* Lixæ.

809 Parum ſui] *quidam lib.* paulum ſui.

811 Hac manu] *peritè narrat, quod ſine flagitio repræſentari non poterat. Secutus autem hoc loco ſum Lipſium; cuius ex m. ſ. illo præclaro præclaræ caſtigationes magno mihi hîc & ſæpè poſtea, in hac potiſsimùm, in qua meus manuſc. mutilus, tragœdia, vſui fuêre. ſed prolixum nimis ſingula repetere. profiteor, quæ non dicam me ex coniecturâ meâ vel codicibus meis repoſuiſſe; ex eius Animaduerſionibus deſumta.*

812 Herculem perimit] *vt à forti vinci ſpecioſum, ita ab imbecilli turpe & flagitioſum. Attius Armor. iudic.* ——nam

Trophæum me ferre à forti pulcrum eſt viro:
Si autem & vincar, vinci à tali nullum eſt probrum.

ſic numeris reſtitue, minimâ mutatiunculâ. Virgilius:

Aut ſpoliis ego iam raptis laudabor opimis,
Aut letho inſigni. *Vide Herc. Fur.* 663.

817 Getica] *Getas arcu & ſagittis vſos neſcit nemo, qui vel Pontica, vel Triſtia Naſonis legerit. Dionyſius Getas ad Iſtrum ſtatuit, & mox illos cum Dacis & Germanis mirè confundit. Apollonius etiam, iuxta Iſtrum collocauit. Thraces eſſe voluit Herodotus, eumq́ ſequuntur Latini poëtæ. nam & noſter alibi* Hebrum Geten, *vocat ab accolis, & Ouidius ſemper cum Beßis (qui Thraces origine) & Sauromatis coniungit. & Virg. lib. 4. Georg.*

——— flerunt Rhodopëiæ arces
Altáque Pangæa, & Rhæſi Mauortia tellus,
Atque Getæ, atque Hebrus ——— *Silius Italicus lib. 2. Punic.*
——— curſúque fatigant
Hebrum innupta manus, ſpreti Ciconéſque Getæque,
Et Rhæſi domus, & lunatis Biſtones armis.

ſcilicet quia vt Tanaim, ita & Hebrum accoluerint. teſtatur Tibullus lib. 4.

Quáque Hebrus, Tanaíſque Getas rigat atque Moſynos.

Plinius & Appianus confundunt cum Dacis, de quibus alibi. Melius diſtinxere Strabo, & Stephanus, vt Getæ magis Orientales ſint Ponto vicini; Daci ad Iſtri fontem, & Germaniam vergant. Stephanus : οἱ Δάκοι οὓς καλοῦμεν Δάους. Γέτας γὰρ τοὺς πρὸς τὸν Πόντον κεκλιμένους, καὶ τὴν ἕω. Δάους δὲ, τοὺς πρὸς τἀναντία πρὸς Γερμανίαν, καὶ τὰς τοῦ Ἴστρου πηγάς. καὶ παρ᾽ Ἀττικοῖς δὲ, τὰ τῶν οἰκετῶν ὀνόματα, Δάοι καὶ Γέται. *vbi & illud, Dacos etiam Daos vocari, & hos populos (quia vicini ſibi) cauſam præbuiſſe Athenienſibus, vt ſeruis ſui nomina Dauorum & Getarum imponerent. Getas tradit Spartianus in Caracallâ poſtea Gotthos dictos, & Ioannes Magnus lib. 1. hiſtor. Gotthorum Gotthos eſſe gentem Gethicam probat. Mihi probatur præ ceteris, Originem gentis ex Schandiâ fuiſſe inſulâ, & inde erumpentes, partem propè Pontum, partem propè Cymbricam Cherſonneſum conſediſſe, hos propriè* Gotthos *vocari; illos primò quidem* Getas *(quo nomine Claudianus, vt vſitato magis, vtitur) poſtea etiam, quòd ſe iſtis aliis adiunxiſſent, eorumq́ facti acceßio, omnes* Gotthos *nuncupatos. hoc accuratè confirmat Fran. Irenicus Exegeſeos lib. 1. Hebræis Getæ, vt ceteri Scythæ Magoh à filio Iapheth* מָגוֹג *, vt volunt Arias & alij recentiores linguæ Hebraicæ periti: ſed id videtur non concedere D. Auguſtin. negat enim* גוֹג *&* מָגוֹג *ſic accipi debere, tanquam ſint aliqui in aliquâ parte terrarum conſtituti, & de Getis ac Maſſagetis expreßè reijcit. Vide lib. 20. de Ciuit. Dei cap. 11.*

Vide epiſt. Viuis ante Commentar. in D. Auguſt. de ciu. Dei, hac de re, ſatis agentem ambiguè.

818 Cydon] *incola & vrbs eodem nomine in Cretâ, arte ſagittandi celebres. Virgilius :* Parthus ſiue Cydon telum immedicabile torſit. *hodie fortaßis* Ciſamus.

Inferius tamen & tela fugient] *tam altè in cælum proiecit Licham, vt tam altè iaci nequeant à Getis vel Cydoniis tela : eoq́ iactu caput auulſum in ſaxa, truncus corporis in mare decidit. immane mendacium.*

822 Malum eſt] *foret concinnius* ; ira 'ſt malum.

830 Nunc ore] *Sophocles:*

Dolore iterum fero victus ſe humi ſternit. *& addit:*
κοὐδεὶς ἐτόλμα τ᾽ ἀνδρὸς ἀντίον μολεῖν

ἐσπᾶτο

ἐσπᾶτο γὰρ πέδονδε, καὶ μετάρσιος βοῶν. ἰΰζων.

Nunc humum ore extenſus ferit, nunc in pedes
Erectus, horrendo eiulat ſono ———

833 Vnda non vincit] *Nonnus Schol. in D. Nazianzenum etiam aquam perpetuum calorem accepiſſe, & inde exſtitiſſe Thermopylas refert.*

834 Et nota] *quæ frequenter adierat.*

837 Nunc puppis] *ſacrificabat in Eubæa ad Cenæi Iouis, ſed inde nauiculâ illatus continenti ad Oetham, vbi exſpirauit.*

839 Deſtituit] *ipſum Herculem relinquit animus, vires deſerunt, paulatim emoritur. non eſt neceſſe hunc verſiculum dare Deianiræ. ſino, vt fuit.*

845 Tantis] *ſceleribus.*

846 Leui telo] *poßidebant & alij Dij præter Iouem fulmina, vt alibi dictum. ſed duplicem obſeruaui differentiam vtriuſque fulminis. Prior, ex Acrone, quòd aliorum Deorum fulmen, album, vel nigrum; ſolius Iouis, rubrum. Vnde Horatius:* ——— & rubente

Dexterâ ſacras iaculatus arces.

Altera, quod alij Dij tantùm poßidebant grauius *fulmen, quo noxij puniuntur : illud verò quod* ſecunda *ſeu* fauſta *tela vocat Ouidius,* minus *&* leue *noſter, & de quo Claudianus:*

Pacificas rubri torſiſſet fulminis aras;

hoc ad ſolum Iouem pertinebat, & ab eo tantum nonniſi monendi homines gratiâ mittebatur: quia (vt Seneca docuit) ad regem maximè ſpectat iuuandorum ſubditorum cura & ſollicitudo. Stabiliuntur hæc Feſti ruderibus : Manubiæ Iouis tres dicuntur eſſe, quarũ vnæ ſunt minimæ, quę moneant, placidæq́ue ſint. Alteræ, quæ maiores ſunt ac veniant cum fragore, diſcutiántque aut diuellant; quæ à Ioue ſint, conſilióque Deorũ mitti exiſtimentur. Tertiæ his ampliores, quæ cum igne veniant, & quamquam nullum ſine igne fulgur eſt, hæ propriam differentiam habeant quòd aut adurant, aut deforment fuligine, aut accendant, quæ ſtatum mutent Deorum conſilio ſuperiorum. *poſtulat ergo Deianira iaci in ſe has vltimas manubias. Sed quid ſibi volunt Gloſſarij Græco-Latini ſcriptores;* Fulgurium, κεραυνοβόλιον ἡμέρινον. Bidentale κεραυνοβόλιον. fulgur ſubmanum κεραυνοβόλιον ἀπὸ πρωῒ νυκτερινόν. *An vltimum iſtud Plutonis, & legend.* Summanum? *primum verò Iouis, & ſcrib.* Fulgur, Dium? *nam antea ;* Diumius Ζεὺς κεραύνιος. *&,* Dium ἀστράπη. *idem ergo, fulgetrum, fulgurium, & Dium: vide infrà Agamemn. verſ. 524.*

851 Telum] *Herodotus* : telum immiſit Deus. *Sophocles*: immitte telum pater fulminis. 852 Perdidi] *Phaëtontem cremaſti, quia mundum incendio corrũpebat: in Hercule mundi ſecuritas & ſalus. perdidi Herculem & eripui mundo. orbem ergo non minus quàm Phaëton perdidi. quare par cauſa par ſupplicium exigit. ſatis acuta hæc, non quæro acumina aliena. non quicquid ſubtilius, & verius. Eadem inf. explicat verſ. 870. & ſeq.*

857 Cur? deme fer.] *cur occupem ferrum? deſit ferrum, vndique tela ad mortem ſuppetent quicquid occurret, in mortẽ trahet. non deerunt rupes,*

t 3 *vnde*

vnde me præcipitem. sic Basileens. & Lipsiens. & confirmat vitiata scriptura Moguntin. & Herbipolens. & Venetor. cur demum ferrum? *Non tamen improbo aliud:* Cur deinde ferrum? *simili enim phrasi infer.*

Cur deinde latebras, aut fugam vecors petam?

863 Asperi montis] *malè Moguntin.* asperi ponti. *rupes asperæ, non pelagus.* 874 Aræ] *Busyridis.*

884 Haud est nocens] *Sophocles:* ——— leuior
Peccata punit pœna, quæ non sponte sunt
Commissa.

885 Facto] *qui sibi parcit, commisso scelere. At Moguntinen. Herbipol. & Veneti;* fato. *& potest, hac mente; Quicumq; scelera sua in fatum reiicit, & vt fati necessitate coacto ignoscit sibi. Sic sua scelera Phalaris passim excusat, fati necessitate se compulsum.*

892 Vinci Hercules non potuit, hinc cœpit mori] *Et ego minus probam hanc credo, quam (nisi fallor) primus N. intrusit. nam cuncti lib. scripti, vett. excusi & Lugdunen. continent;* Vinci Her. cùm potuit. *nec malè Daniel explicat:* Quando Hercules potuit vinci (*veneno scilicet Nessi, & veste missâ*) & retineri à famulis, credendum est illum incepisse mori. *nec vnquam reiecta hæc à me. testor aduersaria.*

894 Natum sepelit] *rectè censet Hyllum à se occisum, quia patrem eius occiderat. nam, vt ait P. Syrus:*

Homo toties moritur, quoties amittit suos.

896 Sceleris te] *sic Burdigal. Moguntin. Herbip. Veneti & Lugdunens. ceteri;* scelere. *prius elegantius, sed lex versus respuit; nisi versus ex lex, vt in hac tragœdia fortè sæpe.*

Nemo nocens] *fati culpam, non sceleris agnoscebat Deianira. non (inquit) iccirco nocens videbor, quia pœnam non cogitati sceleris à me exposco. nullus enim pœnas à se exposcit eius, quod patrare voluit; sed eius, quod cùm nollet patrare, per imprudentiam consciuit. Respondet Nutrix. Idipsum te potiùs ab infligendâ tibi pœnâ dimouere deberet. plerisque enim quibus animus innocens, manus nocens, homines ignouerunt. Et quis adeo demens vt fata sua damnet, quæ in ipsius sita non sunt potestate? Acutiora sanè hæc iis quæ substituunt.*

900 Fata iniqua] *quæris quis damnet fata? ille damnat cui fata iniqua obuenerunt. mihi talia. iccirco mortem peto, vt fata effugiam.*

902 Indolem] *spem pulcram virtutis futuræ, quam ex puerorum vultu colligimus. Indoles enim καλὴ ἐλπὶς ἐν νεωτέρῳ in vet. glossario, quæ etiam χαρακτὴρ dicitur. Porrò in Mogunt. & quatuor primis excusis;* indoles.

903 Flectens] *Figuntur in corporibus tela, sed postquam flexus arcus. in corpora missuri, arcum flectimus: nec nouum, quod arcus proprium, accommodare telis. ideo retineo cum quatuor manusc. & omnibus excusis;* flectens. *sup. Herc. Fur. hac eadem de re:*

Vastum coactis flexit arcum cornibus.

905 Fonte Cyniphio] *Cynips vel Cyniphs Africæ fluuius inter duas Syrtes*

Syrtes ortus, per Macas in mare Libycum labitur, auctore Herodoto. Pintianus monuit in recto debere sine aspirationis notâ scribi, quam exigat in obliquis. ab hoc flumine Silius lib. 3. Macas *vocat* Cyniphios. *Quid si fontem Iouis Ammonis, qui arietis seu hirci formâ colebatur,* cinyphium *vocarit? is enim Libyæ propriè dictæ. Vide Herc. Fur. in fine.*

909 Fraudem] *Nessi; à quo licet decepta, credulitatis stolidæ pœnas à me lubet exposcere.* 913 Immensa] *Mogunt.* Immersa.

922 Cum Alcide] *quid enim desideret aut quærat in mundo, mundi vindice sublato? an mala perpeti, à monstris, tyrannis, & feris? Mogunt. Venet. & Herbipolens.* quicunque Alciden. *non placet.*

923 Per has aniles] *ita in Hippol.*

Per has senectæ splendidas supplex comas
Fessumque curis pectus & cara vbera
Precor ——— *& apud Ouidium:*
Instat anus, canosque suos, & inania nudans
Vbera, per cunas alimentáque prima precatur.

Iustinus lib. 16. cùm vitam etiam per vbera materna deprecaretur.

924 Materna] *Moguntinens.* mater obsecro.

928 Interim] *secus hæc olim accepta à me, melius Lipsius dispunxit; vera quidem, quæ de exspectatione mortis dixeram, & quæ ex multis probari facilè possunt, Claudiano in Rufin. D. Hieron. in vitâ S. Malchi, Lactantio lib. de falsâ sapient. cap. 8. Senecâ epist. 105. Seuero Cassio apud Senecam seniorem lib. 3. declamat. 5. sed aptior fors interpretatio, vt* NV. *volenti mori, & asserenti crudelem esse, qui miserum mori non sinit; imò verò, inquiat, qui sinit. nam mori semper pœna est, siue miser, siue felix, qui moritur. Possit etiam sic legi:* ——— crudelis ille est interim. N V. Pœna est mori. *interea dum dissuadet, & distinet moriturientem, crudelis est.* NV. *imò mors est supplicii. Verum fatebor, nec hoc planè satisfacit. Sic Tertullian. apolog. c. 19.* non tam difficile est nobis exponere, quàm enorme; nec arduũ, sed interim longum. 931 Sciat] *ipse Hercules; qui, si moreris, noxiam putabit: si viuis, expurgandi occasionem tibi non adimis.* Sciat, *habent Moguntin. Herbipol. & Veneti tres: primi Basileens. mutarunt in;* scias.

Vide etiam suprà ver. 481.

938 Iuno non ausa Herculem est eripere terris] *totum hoc mihi suspectum, vt alieno loco positum.*

944 Thessalum] *Ixionem Phlegiæ, vel, iuxta Higynum, Leontei filium: alius Ixion II. Corinthiorum rex.* 946 Vacet] *sic o. l. tam scripti, quàm excusi. cur mutatis? iubet enim earum vnam quæ labore irrito aquam hauriebant vacare: se obituram vices eius. Illa quæ numero deerat quinquagesima nõ vacat; nũquam apud inferos cum sororibus forato vase vndas, quas per deret, repetiit.* 948 Coniux] *Medea.* Mater nocens] *sup. Medea necat liberos.* Soror] *prius, discerpto Absyrto fratre.*

958 Belias] *Beli neptis, Danai filia. Ouid. 4. Metamorp.*

Moliríque suis lethum patruelibus ausæ,
Assiduè repetunt, quas perdunt, Belides vndas.

sed

ſed vide ſis hominum ſtultitiam: non defuêre, qui mariticidas, poſtea ducerent; quod quâ induſtriâ perfecerit Danaus, narrat Pauſan. in Lacon.

966 Titan] *Sol, Hyperionis, qui Titanum vnus, F.*

973 Si poteſt] *An armata manus tua telis ſolitis, valet arcum intendere in hoſtem? an verò arma tibi exciderunt, & imbecillam, vi morbi victis viribus, manum arcus contemnit? ſi valet manus tua tela mittere, intrepida coniux, &c. ſic Ouidius:* ——— nec quæ magis audiat arcum. *hoc eſt, quæ promptiùs & fideliùs obediat, & iuſſum vulnus infligat.*

976 Licham] *ab hoc tres inſulæ, Lichades dictæ, Straboni lib. 9. de morte eius Ouid. 9. Metamorph.*

Sic illum validis iactum per inane lacertis,
Exſanguémque metu, nec quicquam humoris habentem,
In rigidos verſum ſilices prior edidit ætas.
Nunc quoque in Euboico ſcopulus breuis, eminet altè
Gurgite, & humanæ ſeruat veſtigia formæ:
Quem, quaſi ſenſurum, nautæ calcare verentur,
Appellántque Lichan ———

978 Arcadiæ nefas] *Mænalium ſuem.* 982 Hylle] *Cornutus, antiquiſsimus ferè artigraphus,* Ymetthus, Yacinthus, Yllus, *& ſimilia, vult ſine* H, *ſcribi. Sed Eutyches orthographus lib. de aſpiratione:* Omnis vox ſeu Græca ſeu Barbara ſuum ſeruat apud Romanos, tam in vocalibus, quàm conſonantibus ſpiritum, vt Hannibal, Rhenus. *quare retineo;* Hyllus. 994 Alcidæ] *ſic dictus Hercules, vel ab auo Alcæo, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, fortitudine.*

995 Nec peragens mala] *ſic excuſi. m. ſ. variant. In Moguntin. eraſum quod prius, & repoſitũ vt hîc. lego;* nec peragens, (*ſ. iuſſa*) malè Erres, *&c.*

999 Parcant] *plures membranæ;* parcunt. *& ſic etiam Mogunt.*

1001 Quænam] *Deo laus, videor inueniſſe, quo erronẽ reuocẽ; hoc pacto:*

Quænam iſta torquens angue vipereo comam,
Tuménſque tacita ſequitur, & quaſſans caput,
Temporibus atras ſquallidis pinnas quatit?

huic ille ſecundus verſus loco natus; qui ſup. verſ. 739. cuncta interturbabat.

1005 Sedere] *hoc Iudicum. Propertius:*

Et Veij veteres, & vos tum regna fuiſtis,
Et veſtro poſita eſt aurea ſella foro.

In ſacris etiam litteris: Rex qui ſedet in ſolio iudicij. *Vide Iacob. Menochium lib. 1. de arbitrar. iudic. q. 61.*

1012 Suſtine] *Propertius:* Flumina Threiciâ ſuſtinuiſſe lyrâ.

1022 Moritura] *Trachyne ſe interfecit Deianira, non Argis, eiusq; tumulus ad radices Oetæ montis, adhuc Pauſaniæ temporibus. vide in Corinth.*

1024 Auferre] *hoc numeris aptiùs. iam antè docui fugere noſtrum iambos in penult. ſede. hoc (ait) reſtat, impedire morientem. Mox ſe reprehendens. Me miſerum, inquit, ſaluâ pietate nequeo. Nam ſi matrem mori non ſino, impius in patrem cui illa mortem: ſi mori matrem non veto, matri debitã violo pietatem. Nil ergo ſaluâ pietate piè facere queo: ſed ipsâ pietate impius ſum futurus.*

IN CHORVM.

Commendaturus Orphei dictum, in geſta & muſicam illius digreditur; & tandem ex diuerticulo regreditur ad γνώμην omnibus rebus neceſse emori, homini, animantibus, inanimis, cælo, ipſi morti.

1031 Threiciam chelym] *cur hoc improbum? ſic Propertius,* Threiciam lyram, *vocauit. ſic o. v. l. omnes etiam impreſsi quos vidi. ſcio,* Pieriam *dici rectè. nam Schol. Apollonij;* Πιερία ὄρος Θράκης, ἐν ᾧ διέτριβεν Ορφεύς. *ſed Pieria, Thraciæ: quare non patior illud tolli;* Threiciam. *&, reddo eandem vocem Gloſſario Latino-Græco; vbi malè ſcriptum;* Græcanicum βίθυνον. *Creticum* ἑλληνικόν. *reſcribo.* Threicium, βίθυνον. *Græcanicum* ἑλληνικόν. *docet Claudianus:* Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.

1033 Æternum] *hîc ponitur pro eo, quod finem nullum habet; aliâs pro eo quod finem quidem expectat, ſed quem, & quando, neſcitur. vt apud Horatium lib. 1. epiſt.* Seruiet æternum. *quæ explicatio latuit eruditulos noſtri æui, non latuit D. Auguſtinum, ſic explicantem illud Exo. 21. & ſeruiet in æternum, lib. 2. locutionis de Exodo. tom. 3. & lib. 1. quæſtionum ſuper Geneſ. cap. 31. tomo 4. vbi Horatij verſum interpretatur: & fuere profectò Hieronym. Auguſtinus, Ambroſius, Oroſius, Iſidorus omnium litterarum peritiores; quam ſcioli quidam ſuſpicantur; quorum audácia & ſupercilium illa Eccleſiæ lumina loliginis ſuco aſpergere conantium, vix vlterius ferenda bonis & Chriſtianis auribus videntur.*

1036 Sequi fugas] *cuius, aut quas? an per* fugas, *cũrſum ſuum intelligit? an legendum cum quibuſdam;* fugax. *vt ſit,* Oblitúſque ſequi, fugax amiſit liquor imp. *hoc amplius placet, quàm quod coniiciebam:* Oblitúſque ſtetit fugax Amiſſo liquor impetu.

1047 Centauris obitum ferens] *quos ruina opprimit. Mogunt.* Centaurus orbiter fer. *Tres Veneti, & Herbip.* Centauros obiter ferens, *ſecum deferens dum caderet centauros. ſed placet illa prima.*

1048 Iuxta Rhodope] *Rhodope acceſsit & ſtetit prope Orpheum auſcultatura: hoc confirmat Claudianus. ſed Marmita monuit melius legi;* Rhodopen, *vt videlicet Orpheus in Rhodope, & huic aſtiterit Athos. pro;* iuxta, *Herbipol. & Veneti continent;* victa.

1050 Suam] *Seruius ſcribit Dryades eſſe, quæ inter arbores habitent; Hamadryades quæ ſimul cum ſuâ arbore naſcantur & moriantur, vt nomen indicat: & Apollonius recenſens hiſtoriam Perabij & Nymphæ arbori ſuæ commorientis, vocat Hamadryadem, lib. 2. verſu 479. vbi in hanc rem multa Scholiaſtes, ex Pindaro, Charonte Lampſaceno, & Mneſimacho, idem de Hamadryadibus prodidit Heſychius; & de nymphis cum quercubus ortis teſtatur Callimachus in hymno Delio, hoc vſus argumento, quòd gaudeant, quando quercus copioſo imbre irrigantur; mæreant, quando comâ ſpoliantur. has Latini* Querquetulanas *vocarunt, vt docet Feſtus. reprehendit grauiſsimè huiuſmodi deliria Sedulius verſibus, quorum initium:*

Arboreis alius ponit radicibus aras Inſtituítque dapes, *&c.*

quodenim de Dryadibus loquatur, nomen suadet. Δρῦς namque non glandiferam modo, sed omnem arborem significat, propriè tamen quercum. Ideo Seneca dixit: Quercum fugiens suam. *Gallorum sapientes quia Syluicolæ,* Druidæ, *quasi* Dryidæ *dicti.*

1054 Iuxtáque] *alludit ad illud Ouidij:*

Sæpe canes, leporesque vmbrâ iacuere sub vnâ,
Et stetit in saxo proxima cerua leæ.

1058 Oblita veneni] *soli Lugdunens.* mali sui.

1059 Tænarias] *Moschus:* ——— quod si possem
Vt Orpheus, qui descendit ad inferos, sicut quondam Vlysses,
Et ante eum Alcides: ita ego fortè venirem ad domum
Plutonis ———

1060 Commonitos] *Moguntinens.* illi mitos. *ego censeo;* non domitos. *tales tunc, quia primus illos flexit cantu Calliopes F.*

1069 Volucres tenet] *mei libri omnes;* volucres: *& Ouidium imitatur, laudatum alias à me: & plures volucres noster agnoscit alibi: Ideo mihi non placet, quod placet amico; vt ex vno cod.* volucrem *reponamus.*

1070 Nauita] *Charon, quem D. Isidorus lib. 8. Origin. videtur confundere cum Plutone. à Charonte dicta* Charonia. *Laberius in staminariis:* Tollet bonâ fide vos Orcus nudas in Charonium. *quod rectè retinuit apud Gellium lib. 16. cap. 7. Badius, etsi in explicando halucinetur, quemadmodum & Mosellanus: corrupêre recentiores secuti Cælium Rhodigin. li. 10. cap. 18. & li. 12. cap. 17. Vide, si placet, Pet. Victorium lib. 16. var. lect. cap. 16.*

1072 Nullo remigio] *aduolante naui sponte suâ, ad cantum Orphei.*

1076 Nec pomis] *quia famem sitimq; non potus aut cibi suauitate, sed concentus dulcedine excussit.*

1087 Nata est] *sic Mogunt. cum cunctis impressis.*

1095 Colo] *hoc reposui, legebatur;* polo. *sensu nullo.*

1097 Quod natum est poterit mori] *Trismegistus ad Tatium;* πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτόν. quicquid natum est interire potest. *Aristoteles lib. 1. de cælo; omnia quæ generantur, corrumpi docet. Arrianus lib. 2. vitæ Epicteti cap. 5.* Norim ei quod natum sit, etiam esse pereundum: *& multa c. 6. & lib. 3. cap. 24. Statius etiam lib. 2. Silu.*

——— omnia functa
Aut moritura vides, obeunt noctésque, diésque,
Astráque, nec solidis prodest sua machina terris.
Nam populos mortale genus, plebisque caducæ
Quis fleat interitus? hos bella, hos æquora poscunt,
His amor exitio est.
Vt fileam morbos, hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido lethalis sirius igni,
Hos manet imbrifero pallens auctumnus hiatu.
Quicquid habet ortus, finem timet.

1103 Libyam] *Africam. hæc Libya dicta à Græcis: & à Sallustio apud Pontium Paullinum; qui locus fragmentis aliorum potest addi:*

Europamque, Asiámque duo vel maxima terræ
Membra; quibus Libyam dubiè Sallustius addit,
Europæ adiunctam, possit cùm tertia dici.

nodum soluit Lucanus lib. 9.

Tertia pars rerum Libye, si credere famæ
Cuncta velis: at si ventos cælúmque sequaris,
Pars erit Europæ ——— *Arator:*
Europæque, atque Asiæ, Libyæque tenebitur orbis.

D. Hieronymus duas Libyas ponit, vnam Cyrenaïcam (Act. 2.) alteram Æthiopicam, vsque ad meridianum Oceanum pertingens: illa prior Aegypti porta est, & mari Libyco nomen dedit. Hebræis Africa seu Libya פוט *Put, vel* פול *Pul.* 1112 Deos] *vel interpretare sidera, more Stoicorum; vel fatere Deos Stoicis mortales.*

1114 Et mors fata nouissima in se constituet sibi] *An hæc est illa sententia quam Senecæ tribuit Tertullianus lib. de Resurrect. carnis? similis quidem, non eadem. nam illam Seneca protulerat his verbis:* post mortem omnia finiuntur, etiam ipsa. *patet ex Tertulliani lib. de animâ cap. 42. Porrò hoc dicit, Mortem fati dominam, postquam cunctis manũ iniecerit, seipsam necaturam.* 1116 Mundum] *sphæras cælestes: alioquin quomodo mundum capiant elementa eorumq; spacium, quæ ipsa pars mundi?*

1123 Fati] *Mogunt.* fatum. *melius alij;* fratrum. *& rectè explicant: Quis trium fratrum, qui orbem diuiserunt, Iupiter, Neptunus, Dis, capiet omnia, cùm vnum erunt omnia?*

IN ACT. 1111.

Muliebriter eiulanti Herculi superuenit Hyllus. narrat matris obitum, & Nessi dolum. his ille compertis, oraculi olim accepti memor effectus, legit mortem in Oetæâ pyrâ.

1132 Obsta nouerca] *sic Lipsius, pessimè.* obstat nouerca, *Lugdunen.* obstat nouercæ, *Veneti, Herbipolens. & Basileens.* obsta nouercæ, *alij: sequor manusc. Moguntinen. qui;* obstet nouercæ. *polus atrâ nube horridus obstruat Iunonis oculis, ne me morientem aspiciat.*

1140 Patri] *Saturno, contra fratrem Iouem.*

1137 Gigas] *Gigantum etymon confirmatur, his Homericis in* Βατραχομ. γηγενέων ἀνδρῶν ἔργα Γίγαντων. virorum terrigenarum opera Gigantum *& Orphei, quibus Gigantes vult natos ex Terrâ, & Cæli sanguine; ideoq; nomen sortitos:* ἃς καλέουσι Γίγαντας ἐπωνύμιον ἐν μακάρεσσιν
ἕνεκα γῆς ἐγένοντο καὶ αἵματος ἀρανίοιο.

Fabulam plerique transferunt ad eos qui naturæ duci reluctantur; vel etiam qui magistratibus resistunt & aduersantur, quos Cicero lib. 3. de legibus, reiulit, Platonem laudans auctorem. reprehendit Ciceronem Victorius lib. 13. var. lect. cap. 9. quasi alia mens Platonis: sed arbitror Platonem id voluisse, vt indicant eius verba, à Turnebo in Comment. ad eum Ciceronis locum, adducta. Macrobius lib. 1. Saturn. c. 20. Quid aliud fuisse (*Gigantes*) credendum

dum est, quàm hominum quandam impiam gentem, Deos negantem, & ideo existimatam Deos pellere de cælesti sede voluisse: horum pedes in draconum volumina desinebant; quod significat, nihil rectum, nihil eos superum cogitasse, totius vitæ eorum gressu atque processu in inferna mergente. *mallem*; vergente. *Ouid. lib. 5. Fastor.*

Terra feros partus, immania monstra Gigantes
Edidit, ausuros in Iouis ire domum:
Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues.

in Metamorph. —— cùm centum quisque parabat
Iniicere anguipedum captiuo brachia cælo.

Sæuerus, in Ætnâ:

His natura sua est aluo tenus; ima per orbes
Squam meus intortos sinuat vestigia serpens. *Sidonius Apollinaris:* Non hîc terrigenam loquar cohortem,
Admixto mage viuidam veneno;
Cui, præter speciem modo carentem,
Angues corporibus voluminosis
Altè squammea crura porrigentes
In vestigia fauce desinebant.

ex his intelliges pleraque è Gigantomachiâ Claudiani, & cur Seneca in Medea de Typhœo dixit: Membra qui discors tulit. *Alcymus Auitus Archiepiscopus Viennens. egregius poëta, lib. 4. de Orig. mundi, hæc omnia, quæ de Gigantibus produntur, turris Babyloniæ ædificatoribus adaptat:*

Tempore quin etiam peccatrix terra sub ipso
Nutribat sæuos immania monstra Gigantes;
Nec tamen effari solitum, quo sanguine cretos:
Communi cunctis ortum de matre ferebant:
Qui genus, vnde patres, prohibent arcana fateri.
Si speciem quæras; humani corporis illis
Plus vultus, quàm forma fuit. sic linea membris
Conueniens hominem monstrabat, dissona molem.
Quapropter deinceps commentis Græcia fictis
Dedecus infandum massis informibus auxit,
Et portentosis descripsit corpora membris;
Pubetenus cum forma viri, cùm corporis ima
Supplerent vasti mixto pro crure dracones;
Artus semihominum, patulis qui faucibus, imo
Integros viuósque homines, crudo ore vorarent.
Tunc etiam aiebant diro terrore Tonanti. *&c.*

& paullo pòst:

Montibus impositos nec enim fas credere montes.
Hoc tamen & deinceps illos tentasse putabo;
Qui coctos lateres, lentóque bitumine iunctos
In sublime rati manibus sic posse superbis
Sustolli, *&c.*

Arcana; quia dissentiunt patres ex angelorum ne an virorum concubitu geniti. neq. id, si sic saltem, definitum.

alia habes, diuersa ab his, apud Pierium lib. 16. & lib. 25. Hieroglyph.

1154 Inarimen] *sunt qui Virgilium & ceteros loqui velint de quadam insula in orâ Campaniæ, quam prius Pythecusas vocabant, de qua Suidas, Harpocration, Strabo. Pherecydes apud Apollonij Scholiast. li. 2. prodidit eam Typhœo impositam, idq; Latini poëtæ, vt hîc noster, sequuntur. Quod si verum, errauit Ouidius lib. 14. Metamorph. Inarimen, Prochytan, Pythecusas, tres insulas facens. Vide Turneb. lib. 20. Aduers. cap. 8.*

1160 Stadia] *sic pro*; stagna, *Mog. Herb. & tres Veneti. primi Basileen. mutarunt.* 1161 Trepidis] *non cecidere Solis equi, nec illis excidit Sol; alioquin periisset dies. sed trepidarunt sonipedes, titubauit currus, ideo ferè decidit Phœbus. quid opus (ferè dixerã labi)* lapsis *reponere? quatuor mei m. s. & ad vnum excusi; trepidis. verè bonum hoc, bonum: sed & germanum.*

1163 Per meum] *Sophocleus Ciceronis, seu Attij explicatio addita sufficit, etsi non ad verbum. Euripidis, ista sunt:*

—— neque ab oculis
Exstillaui guttas, neque arbitrabar
Eò rem venire posse vt ora rigarem lacrymis.

1165 Instar] *nônne melius*; instat. *Non imminet nec ingruit iam iam obruturum me latus abrupti montis.*

1166 Gigas] *sic ad vnum libri omnes. & frustrâ sunt qui*; Gygen *substituunt. imitatur enim Sophoclem, cuius ego iam olim & Attij verba in aduersar. exhibui. Et sic suprà* Ne quis Gigas Thessalica, *&c. an &* Gygen *eo relegent. miserum qui tot incommodas sedes subire cogitur: sup. ver. 167.* Gyges *legendum satis fusè docui quondam adolescens; & illud etiam Apollodori codicem mendosum videri. Nec vidi qui illic*; Gyas, *substitueret. viderint quibus hoc ascribant; quos non nominant, sed suggillant; ne quid per calumniam.* 1169 O misera virtus] *Dion:* Ipse etiam ad mortem confugit, altáque voce recitato Herculis isto dicto; O infelix virtus! itáne, cùm nihil quàm nomẽ esses, ego te tanquam rem aliquam colui, cùm tu fortunæ seruieris. *cuius etiã Zonaras meminit li. 2. & quod paullo aliter refert Plutarchus initiò lib. de suspicione. Lege Pet. Victor. li. 23. var lect. c. 2.*

1179 Potuissem mihi] *Herbip. & Veneti*; potuisset mihi. *Mogunt.* potuisse. *quidam reponit*, potuissem, hei mihi, Iunonis odio. *Sensus*; *Vtinam mi misero licuisset Iunonis odio occumbere. Suspicabar*; prodesset mihi.

1175 Femina *Ouid. 9. Metamorph.* Tûne meæ necis auctor eris?

1181 Sed nimis] *Moguntinens.* si nimis.

1183 Amazon] *Titinnius, auctore D. Isidoro, Amazones, vocat* Vnimammas. *hinc Plauti*; Vnimammia.

1185 Quid tale] *Moguntin.* scelere. *fors an ex*; simile.

1187 Excessit] *sic etiam Moguntinens.*

1188 Ferebas] *ægrè quidem, sed ferebas tamen: non malè sic connectitur: nec mihi nexus suadet vllam nouitatem.*

1193 Centauris] *quo tempore in Pholoë monte eos vel occidi, vel profligaui. narrat Polyænus in Stratagem. & Diodor. in Biblioth.*

1194 Vinctus] *sic tres m.s. & Lugd. sed Mog. Herb. Ven. Basil.* victus.

1196 Tunc] *Mogunt. Herbip. Ven.* nunc.

1199 Pro feræ] *Moguntinens.* ô feræ.

1210 Monstriferum] *ipsi potius toti monstrum Titanes. malè Mogunt. & Eguian.* mortiferum. *placet*; montiferum.

1216 Eheu quis intus] *legunt ex manusc. suo:*

Heu qualis intus Scorpius quis feruidâ
Plaga reuulsus. *placet, nisi quod retineo*; plagâ reuersus, *cum ceteris omnibus libris, quia semel trāslatus è terrâ in cælū, nunc putat reduisse in solum.* 1222 Primam] *aliàs*; primum. *in sequ. versu placet emendari*; latus. *statim enim dixerat, ardere iecur.* 1230 Fateor] *cui mala maxima semper exilia, minuta, contemtibilia videbantur.*

1233 Lacertis] *sic testantur interfectum Theocritus εἰδ. 26. Euripid. in Herc. Fur. & Apollodor. li. 2. Biblioth. errant pictores, qui Herculē manibus leonis os deducentem pingunt. Aduertit Pet. Victor. lib. 4. var. lect. cap. 22.*

1235 Detulit] *Moguntinens.* retulit. *Eguian.* abstulit. *alij*; detulit. *quidam, quos ego non vidi*; depulit.

1238 Calpe] *Calpen montem Paullinus* bimarem *vocat. describūt Strabo lib. 3. & Mela in descript. Hispaniæ. Est & vrbs Calpe Straboni ibidem, quam in Itinerario Antoninus docet à Carteiâ diuersam.*

1241 Opposui] *de præpositione*, ob, *tradit Papirianus, sequente vocali vel* u, *vel* i. *quando habent vim consonantium, vel litterâ* r, *semper integram manere*; *sin verò* f, m, p, *sequantur, tunc* b, *in illas ipsas migrare, vt* obeo, obuius, obiicio, obruo; offulgeo, ommutesco, oppono.

1243 O vires prius in me sepultæ?] *aliquis his verbis sensus: sed quanto melior ex castigatione Lipsij.* Vbi vires priùs in me ? sepultæ. *subaudi, quæ priùs erant in me.*

1246 Credetur] credatur *Mogun. primis editionibus totus versus deest.*

1258 Effera es] *Moguntinens. Herbipolens. & Veneti*; es effera. *quare scribo*: Quæcunque pestis, sæua quæcunque es fera.

1259 Palam timeres] *non auderes aperto me Marte aggredi. in ipsis visceribus lates & crucias. rectè se locus habet. deprauāt, qui*; timori es, *supponūt.*

1262 Simile] *inuictum, indomitum, insuperabile.*

1267 Vidit] dedit *Moguntinens.*

1269 Et ante omnes] *hoc est, & coram omnibus, in cunctorum etiam oculis oculos meos prima lacrymari coëgisti.*

1270 Abstulisti] *eripuisti, extorsisti.*

1270 Durior saxo & chalybe] *Moschus de Hercule, dixit*: ex saxo aut ferro animum *habere* fortem in pectore. *Ennius Andromachâ:*

Sed quasi ferrum aut lapis dura 'st,
Rarenter gemitum conatur.

Ouidius in epist. Ariadnæ:

Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Vt te non tegeres, pectore tutus eras.

Illuc

Illuc tu silices, illuc adamanta tulisti:
Illic, qui silices Thesea vincat, habes.

Tibullus lib. 1. Eleg. 2.

Flebis, non tua sunt duro præcordia ferro
Vincta, nec in duro stat tibi corde silex.

1272 Extulit] *quidam*; extudit. *in eodem carmine pro* rictus, *nonnulli libri, in quibus Danielis*; ritus.

1273 Pro tector] *Mogunt.* prospector. *emendant*; prô rector.

1279 Parrhasio axe] *axe plaustri septentrionalis, quod agit Bootes; Calystho in vrsam cōuersa fuit, seu plaustrum. A Parrhasiâ vrbe Arcadiæ; quā Pelasgus Nestoris filius ædificauit, & in honorem Parrhasi Lycaonis F. nominauit, teste Charace lib. 1. Chronic., tota Arcadia dicta Parrhasia. Itaque* Parrhasio, *hoc est, Arcadico, propter Calystho. vel quia potiùs videtur* axis *pro ipso tractu & ora poni*; lentior, *opponitur* duriori. *tam durus, inquit, quam ipsæ rupes Arcadicæ. vide inf. 1537.* 1278 Gethico] *Thracio. nam poëtæ Getas cum Thracibus confundunt. ostensum superiùs.*

1283 Resoluit] *à niuibus sumta metaph. sicut solis tepor niues in aquam, sic luctus fletū resoluit in lacrymas. ita, si cum Mogunt. & m.s. legas*; luctus. *sin cum impressis*; virtus. *mens ista; sæpe numero fletum ipsum fluere paratum, absumit virtus, & robur animi absorbet. Vereor ne quid mendi subsit: nam quidam lib.* & lętum virtus sæpe resoluit. *alij* fletum vir. s. res. *alij* Fletum luctus s. r. 1286 Vincitque faces] *sic Lipsiens. plerique*; vincitque (nefas) solis adusti glaciale iubar.

1287 Glaciale iubar] *splendor in glaciem induratarum niuiū vel aquarum. miram duritiem niuium, quam calor solis nequeat dissoluere: facilè credant, qui crystallum existimant tenuissimarum aquarum glaciem concretam, vt Seneca lib. 3. Nat. quæst. cap. 25. sed crystallo multum terrenæ substantiæ inesse crediderim, cum Platone in Tymæo; & mineralibus adscribendum, cum Theueto lib 5. Cosmograph. cap. 8.*

1291 Implicaret] *hoc Daniel reposuit, prius legebatur vt adhuc in Mog. Eguiano, Herb. primo Veneto, & Lugd.* explicaret, *extenderet, & porrigeret. placet tamen magis*, implicaret, *circūuolueret, amplecteretur, quod serpentū.*

1300 Non minus verum mihi] *optimè reponunt*; cælū. *potui (ait) cælum mihi vindicare æquè atq; Gigantes. robore præstiti, non cessi audaciâ. retinuit pietas. dum patrem puto; quæ tibi sorte obtigit, partem non eripui.*

1313 Tantum] *tamtus & quamtus*, m, *debent habere medium, vt tam & quam. auctores Cæsellius, & Cornutus.*

Ex parente] *patre. Pallas ex solo Ioue nata sine matre, quare* αὐτοπατόρειαν καὶ ἀμάτορον *vocant, Latini patrimam. Catullus:*

Qualecumque, quod ô patrima virgo
Plus vno maneat perenne sæclo.

1324 Subtrahitis] *Papirianus censet*, sub, *quando præcedit* m, f, p, *tunc* b, *in eas consonas mutare*, summitto, suffero, suppono: *sequentib. verò* c, t, *in* s, *migrare, vt* sustineo, suscipio. *dicendum ergo foret*, sustraho: *nisi vsus repugnaret.*

1325 Ita

1325 Ita nulla] *Moguntinens.* iam nulla. 1332 Si me] *hoc perperam Lipsiens. cùm legeretur in omnibus excusis & calamo exaratis*; Ni me.

1333 Excipite] *eripite. sæpe enim hoc significat.*

1330 Ingrate] *Sophocles:*

O gens nimis ingrata Pelasgi,
Vbi nunc estis?
Vestri dum ego æquora turgida pelagi,
Dum nemora altis obsita siluis
Omnia purgo: pereo infelix.

1337 Corde anhelanti] *cor per arteriam venosam, aërem refrigerantem, quem pulmones misêre, recipit, teste Aristotele lib. 3. de partib. animal. quare cùm superiùs dixerit pulmones vi veneni exaruisse, profectò consequebatur, quod subiungit, æstuantis cordis suspirium, & quasi suffocatio.*

1339 Spiritus fugiens meo legatur ore] *ex veterum consuetudine, apud quos proximiores parentes, eorumq; defectu, vt quisque amicior, exspirantem deosculabantur, & corpus corpori, vultum vultui imponebant; quasi excepturi ore fugientem animam. meminit moris Alexand. ab Alex. lib. 3. Genial. c. 7. sed non probat. id præstabo. Cicero, de Suppliciis in Verrem:* Filiorum suorum supremum spiritum ore excipere liceret. *Virgil. 4. Æneid.*

——— & extremo si quis super halitus errat
Ore legam ——— *quo loco Donatus*: hoc dixit, quia hunc carissimi colligere se posse arbitrantur. *Ouidius Carm. de morte Drusi*:

At miseranda parens suprema nec oscula fixit,
Frigida nec mouit membra tremente sinu;
Non animam apposito fugientem excepit hiatu.

& mox à filio mater hoc officium requirit:

——— excipias hanc animam ore pio.

Quinctilianus senior declamat. 6. Non morienti pater assedi, non ægri caput molliori sede composui, non fatigatum latus mutaui, non spiritum excepi. *apud Iustinum lib. 23. vxor Agathoclis, ait*: se nec inuitam periculo spiritus sui empturam, vt extremos viri spiritus exciperet. *Denique tria testimonia inuenies apud Statium lib. 2. Siluar. Epiced. in Glaucum, lib. 5. Pietatis in Priscill. & lib. 5. Thebaid. versu 52.*

1342 Stelligera] *Moguntinens.* stellifera.

1344 Vmbræ simile] *dilapsa membra, nescio quid illorum restat vero corpori dissimile, vmbræ corporis simile; quod esse videatur, non sit. Non video cur hoc damnes.* 1357 Credo] *alij*; crede.

1360 Lemnos ardens] *Lemnos Ægæi maris insula Vulcano sacra, de qua multa Valerius lib. 2. Argonaut. & Statius lib. Thebaid. crebra eius incendia, fumosum, nigrantemq; aërem describentes. sunt, qui veterum quosdam secuti, putent etiam vocari, Aethalen, Hypsipilæan, Berenicen, Macrim, & Chium. nescio an rectè. nam, quod ipsi non diffitentur, Liuius libro 37. Chium, Aethaliam, & Macrim, totidem diuersas insulas facit; & Dionysius Periegetes Macrim & Chium à Lemno apertissimè distinguit. Vulcani officinam in Lemno ponit Cicero lib. 3. de Nat. Deor. Ex hac adfertur terra illa nobilis, quam* sigillatam *vocant, de qua multa Theuetus lib. 8. Cosmograph. lib. 11. & meminerat olim Myrsilus lib. 1. Lesbicorum, teste Natali lib. 2. Mytholog. cap. 6.*

1360 Inferni poli] *alij*; ignifera. *mallem*; igniferi. *si* inferni, *non probum: sed nondum video mentem. quæ hæc plaga ignifera poli, vel igniferi poli, quæ vetat flagranti currere diem in zonâ? intelligitis Critici? relinquam* inferni, *donec vos extricetis. sensus interea: Quænam hæc tanta vis caloris, & intestinæ flammæ? quam non æquet vel ignis Siculæ Aethnæ pluuias absorbens; vel fornaces Vulcani, qui in Lemno; vel ipse Pyriphlegethon, aut alia plagæ illius inferorum incendia; quæ (vt maius lumen offuscat minus) ita illæ æstu suo ac tenebris arcent, vel opprimunt radiatum iubar solis; impediunt ne in plagâ illâ & tractu ardente sol suas queat vires exerere. Tantos ibi ergo calores, tam densis mixtos tenebris, esse significat; vt Solis Meridiani lumen refutent.* Zona] *non vnâ ex quinque, sed inferorum territorium.*

Flagrante] *ignibus, quibus noxij puniuntur.*

1362 Pro comites] *suspicor librarios, verentes ne ô, non posset non absumi, pro eo sæpe in his fabulis obtrusis se*, prô, *vt superiùs paullo antè versu 1199. nunc multo aptiùs*: ô comites.

1364 Terris Oceanus maior] *quia putabant mare tellurem circumcingere, quæ fuit opinio Aristotelis in lib. de mundo ad Alex. Q. Metelli & Cornelij Nepotis apud Melam lib. 3. cap. 5. vide inf. Oedip. versu 504.*

1370 Herculem] *Sex. Empyricus lib. 8. contra Mathemat. pag. 261. scribit Herculem prius vocatum Alcæum, sed Herculis nomen sibi vsurpasse, quia is eo tempore Deus existimabatur. Vnde & famam viguisse, Thebis olim inuentam propriam Herculis statuam, cum hac inscriptione*: ALCÆVS AMPHITRYONIS AD GRATIAS AGENDAS ALTERI.

1377 Scythia Gementem] *mallem profectò*; Scythiâ gemente. *etiamsi duri illacrymassent Scythæ, non tamen ego.*

1380 Athos] *de hoc monte nos iam nonnulla. vide Stephan. & Apollon. 1. Argonaut. & Adag.* Athos adumbrat terga Lemnij maris.

1382 Fulmen excipiens] *quia* feriunt summos fulmina mõtes, *Athos verò celsissimus: multo Mimas humilior, minúsque nostro in ore, etsi aliquando. omnes manuscr. quos vidi, & omnes excusi hunc versiculum purum & germanum deputant.*

1388 Hinc & taurus] *flagitante versu, reieci τὸ, &.*

1389 Quicquid furit] *imo (retractare non pudet) etiam Lugdunen. & plures omnino excusi, nonnulli etiam, sed pauciores m. s. habent*; furit.

1390 Solum quoque ingens] solúmque ingens, *Moguntin.*

1392 Excutient] *Moguntin.* excutiant.

1396 Sed] *principiò Latini*, sedum; *deinde*; set, *tandem* sed *vsurparunt, vt docent Phocas & Victorinus.* Dura series operis] *retineo. sed quid sibi volunt quædã exemplaria in Lernam cogitatione defixa? Mog. enim*; sed durus serpens operis. *Herbip. & Veneti quidã*; durus serpens ophis.

1397 Fauet] *sic Basileens. & Lipsiens. non malè.* fouetur *Moguntinen. reijculè.* fouet, *Herbipol. & Veneti.* fauet *plerique omnes m.s.*

1399 In orbe] *alij lib.* In orbe veniat, veniat huc. *orta hæc varietas quia in quibusdam manusc. tantùm*; In orbem veniat huc aliquis mihi. *vnde typographi, tibicinem addidere carmini alij alium.*

1400 Hei mihi] *Pintianum exemplar*: Est mihi sensus quoque excussus. *mendosè.* 1401 Nimius impulsus] *vet. excusi*; nimis impulsus. *legebam*; nimius impulsu. 1407 Meruit] *rectiùs etiam in Eguian. & Mogunt. & Herbip. & Venetis tribus*; meminit.

Alcmene] *Scribit Victorinus lib. 1. veteres nunquam c, & m, coniunxisse, vsque ad Iulium Cæsarem; qui primus* Alcmæon, Alcmena, Tecmessa; *quos priùs*, Alcumenam, Tecumessam, Alcumæonem, *scribebant. Carisius lib. 1. vult dici Andromacha, Alcmena, Danaa, &c. omnia in a, quia Græcè tantummodo in e producto.*

1414 Gnatum] *testatur Victorinus, veteres scribere solitos* gnatus, gnauus, *& simil. Theodosij verò Imp. tẽpore cœpisse tolli g. & dici* natus, nauus.

1417 Pro cap. scelerũ dolor] *iuuarim interpunctione*; pro capax scelerum! dolor! *detestatur diem seu lucem vt acerbam, & capacem scelerum. mox erumpit in exclamationem. qualis illi frequens; nefas! scelus! & similes. omnino non ausim sine librorum auctoritate aliud verbum ingerere.*

1422 Eripiet] *Sophocles*:

——— eo iam redactus esset, vt
Parente sese vtroque momento breui
Videret orbatum ———

1425 Compesce] *Sophocles*:

——— tace filij. *Item:*
Sed tu querulas comprime voces.

1426 Nato similis] *Moguntinens.* fato *similis. rectè. omnes tamen reliqui mei codices scripti*; natò. *& sic omnes editiones quas vidi veteres (præter Badianam) sic tres Veneti, sic Herbipolens. sic Basileens. sic Complutens. Lipsiens. & sic legêre olim Gellius & Daniel.*

1428 Lassam] *Moguntinens.* lapsam.

1431 At inter] *Eguian. & Mogunt.* aut inter, *& sic excusi multi.*

1435 Generum] *Heben mihi despondet. vide Hesiod. in Theogoniâ.*

1436 Nitentem] *Herbipolens. & Veneti*; intentam. *hinc ego, etsi*; nitentem, *non improbem: suspicabar*; micantem, *vel* patentem.

1437 Zonam] *torridam. de hac & aliis Eratosthenes*:

πέντε δὲ οἱ ζῶναι περιηγέες ἐστείρηνται.
αἱ δύο μὲν γλαυκοῖο κελαινότεραι κυάνοιο,
ἡ δὲ μία φαφαρήτερη ἔκπυρος, οἷον ἐρεθρὴ,
τυπτομένη φλογμοῖσιν ἐπεὶ ῥᾶ ἐμοῖραν ἐπ' αὐτὴν
κεκλιμένην ἀκτῖνες ἀεὶ θερέες πυρόωσιν,
αἱ δὲ δύω ἑκάτερθε πόλοιο περιπέπηγῦαι,
αἰεὶ κρυμαλέαι, αἰεὶ δ' ὕδατι μογέουσαι.

Quin-

Quinque autem zonæ rotundæ circumuoluuntur,
Duæ quidem glauco sunt obscuriores cyano:
Vna verò fabulosa torridáque & rubens,
Verberata flammis, quoniam eam partem
Sibi subiectam perpetuò ardentes radij torrent.
Reliquæ duæ, ad vtrumque polum extensæ,
Perpetuâ torpent glacie, pluuiísque grauantur.

hunc ergo imitatur noster, & sentit non habitari, nimio calore cuncta exurente. contrarium constat experientiâ, & nauigationibus Hispanorum. qua de re consule Albert. Magnum lib. de Natura locor. dist. 1. cap. 6. Contarenum Cardinalem lib. 2. de elementis, Clauium nostrum Commentar. in Sacrobosci sphæram. de zonis, ex antiquis, egêre Cleomedes in sphæra, & lib. 1. Meteor. Ptolomæus in Quadrig. tract. 2. Strabo lib. 1. & 2. Cicero in Somn. Scipion. & ibi Macrob. lib. 2. Firmicus Astrolog. lib. 1. cap. 4. & vlt. Plin. li. 2. cap. 70. Capella lib. 6. Virgil. 1. Georg. Tibullus lib. 4. Eleg. 1. Ouid. lib. 1. & 2. Metam. ascribam solum fragmentum Varronis, à me numeris redditum:

Mundus domus est maxima rerum,
Quam quinque altitonæ fragmine zonæ
Scindunt; per quas limbus pictus
Bis sex signis stellimicantibus
Altus in obliquo æthere, Lunæ
Bigas acceptat.

adduxit Turnebus lib. 20. Aduersar. cap. 29. sed longè aliter.

1440 Deducor] *subitò deijcior. Cicero pro Cæcina*, deduci fundo.

1441 A leto] *à morte. vett. excusi*; à lecto. *& exponunt ab Hebes coniugio. sinceriùs m.s. quidam*; à cælo. *& rectè exponit Lipsius.*

1445 Hanc vocem] *scilicet* (cogis fateri.) *nam quis Herculem queat cogere? aut quis tantus dolor cui subcumbat Alcides? qui aliò amandant, hunc sensum non sensêre. Nec mihi liquet, cur Hyllo tribuam. quid enim in Hylli verbis, quod fateri cogatur? an quòd minas Herculis diras vocarit? & quam vocem iubet illum occupare? an quod de summo labore dixerat? sed priùs illud parum Latinum, fateri, pro dicere ἁπλῶς. posterius verò subfrigidum.*

1446 Hylle] *de huius robore quædam Pierius lib. 1. Hieroglyph. ab eo descendisse reges Ægypti Ptolomæos docet Satyrus in historia Alexandrinâ apud Theophilum lib. 2. ad Autolicum, vbi tamen in Græco contextu nomen Hylli mendosum.*

1448 Quale] *vett. excusi*, quare. *Moguntinens.* quas.

1456 Sua] *Sophocles*:

Ab alio nemine, suâ ipsa concidit interempta dexterâ.
HER. Heu cur meâ non occidit illa dexterâ

1467 Extulit] *sic Mogunt. ceteri*; expulit. *num scripserat*; expuit.

1470 Habet] *satis est. sic exponit Non. illud Virgilij*:

Hoc habet, hæc melior magnis data victima diuis. *& sic exponere debuit illud Terentij Andr.* certè captus est, habet. *Apud Sophoclem*

Hercules: Hei mihi, miser perij, perij ego funditus,
Lux fulget hæc nouissima hei mihi,
Video

1474 Perempti] *Sophocles*:
——— olim à patre hoc summo Ioue
Oraculum accepi: superstitis Herculem
Nullius occisum manu iri: vitam ei
Apud inferos Stygij incolam Orci aliquem fore
Qui ei eriperet.

1475 Olim] *sic Tacitus Annal. 15.* Quod ad omina sui exitus *olim verteretur.* 1480 Hunc] *Moguntinens.* hanc.

1485 Herculea] *vni manusc. totus versiculus deest.*

1487 Inclytum] *inspice Aduersar. olim à me hæc restituta comperies: alij eodem modo, sed occupatum.* Regnúmq.] *totus hic versus deest Venetis.* 1499 Nox] *duplicata ad me gignendum.*

1504 Quamquam Iupp. credi] *Moguntinens.* quicquam. *N.* quanquam. *ceteri excusi*; quoque. *mallem, si libri suffragarentur*; tantum. *vel credi pater meus gaudet, et si non sit.*

1505 Meis] *mihi impensis, pro me fusis.*

1507 Tale Iuno peperit] *sic om. cod. quos vidi, siue à typographis vulgati, siue à librariis descripti. sed alij ex suo lib. reponunt*: Quid tale genuit, peperit. *quia designari tantùm Iunonem elegãtiùs videatur. Displicet mihi illa inutilis repetitio*, genuit, peperit. *an quæ peperit, non genuerat? quid addit altera vox alteri, quoad sententiam? Efficaciùs etiam hæc dicentur, si nomen exprimatur, quàm si designetur.* 1510 Perage] *Mogunt.* perge.

1530 Tuus comes] *Herbipol. Veneti, Basileens. Lipsiens.* vester. *Moguntinens.* noster. *Parisiens. & Lugdunens.* tuus.

IN CHORVM.

Herculis mortem & luget, & mundum consolatur prædicens Deorum numero adscribendum; Iouem quoque precatur vt mundi vindici sublato sufficiat alium, vel desinat feras & monstra producere.

1516 Radiate Titan] *Attius*:
Dextrorsum orbem flammeum radiatum Solis liquier cursu
Nouo. *Item*:
——— oculis postremùm lumen radiatum rape
Papinius: Sidereique orbes radiatáque lumina cæli.

1518 Lassa] *quo incipiente calorem fundere, equos Luna defatigatos nocturno penso disiungit.* Bigæ] *Vide Hippol. 311. porrò sic singulario numero Liuius lib. 28. penatem, Pacuuius plagam, Horatius Qutritem, Plinius & Macrobius grossum dixere.*

1525 Vnde non vnquam] *Philetas Cous*:
——— iter feci ad inferos,
Per quod nullus retrò viator rediit.

1526 Quos

1526 Quos nubes radios sequantur] *non illud lucidum iubar, quo mundus amœnatur; sed nubilam faciem; qualis quando pluuias attrahis, & nubes quasi conuocas, quæ grauidatæ, in imbres dissoluantur.*

1522 Plaustro] *has septem stellas docent ab Homero & Græcis ἅμαξαν dici, & propinquum sidus βοώτην; illas à Latinis* septem triones *vocari, à boum similitudine, quia Romani olim boues terræ cultores*, triones, *quasi* teriones *nominabant: ipsæ verò septem stellæ ita locatæ sunt, vt ferè duos trigonos faciant, & quandam cum Boote axis vel temonis speciem exhibeant. ita Varro lib. 6. de Ling. Latina, & Gellius lib. 2. cap. 21. de his Ennius, Iphigenia, vt N. emendat*:
Quid nocti videtur? in altisono
Cæli clipeo temo superat
Stellas, sublime etiam
Atque etiam cogens noctis iter.

1530 Alium] *quando futurus alius, vir æquè fortis; qui tyrannos & monstra tollens, tanta terrarum orbem celeritate peragret, vt Sol eius ægrè vestigia subsequi videatur. ait* Alium Herculem. *quia hoc nomen omnibus viris strennuis tribuebant, vt docet Cælius lib. 6. antiq. cap. 7. Sex Cicero, at Varro quadraginta tres Hercules nouit; omnium gesta vni huic ascribi solent.*

1537 Durior terris Helices] *hoc est quod sup. dixit*: Nec Parrhasio lentior axe. 1543 Immensas] *Eguian.* intensas. *non placet.*

1556 Æacúmque] *Herbipolens. & Veneti*; Æacósque.

Geminos] *Rhadamantum & Minoëm.*

1557 Fata discernens] *Mogunt. vt alij mei manuscr.* facta discernes. *quod placere, aliàs significaui. Iudicum enim facta reorum discernere, & pro factis infligere pœnas: quas si* fata *vocari contendis. esto. parum refert. vide inferius versu 1988. quæ ex Stobæo.*

1561 Fatis] *perperam Lugdunens.* factis. *ceteri omnes* fatis. *dixit enim alibi*: Iratis Diis non licuit esse.

1563 Locum virtus] *Scipio apud Ciceronem 6. de repub.* Omnibus qui patriam conseruauerint, adiuuerint, auxerint, certum esse in cælo ac definitum locum, vbi beati æuo sempiterno fruantur.

1565 Tepido] *Moguntinens.* rapido.

1568 Recepto tu. Alcide] *Mogunt.* recepti tutus Alcidæ.

1570 Leone] *quem in Nemeâ præfocauit.*

Cancro] *quem simul cum hydra sustulit.*

1581 Fretum] *amittet mare salsúginem; quam, cùm terreo multo sit commixtum, nequit in totum deperdere. hinc pendet solutio problematis attributi Alex. Aphrodisæo lib. 1. Problem. 53.*

1583 Ponto vetito] *causam cur nequeat mari mergi veriorem putant; quia circulus Arcticus altior est nostro Orizonte, ideo sidera illa Arctica nobis nequeunt occidere. vide Brodeum lib. 5. miscell. c. 25. & inf. Thyest. 472.*

1588 Habeat nec vlla] *Moguntinens.* habeat, nullâ *assentior legenti*; Horreat nulla.

Qui poteſt] *hoc eſt, quo pacto poteſt. ſed melius Lugdunenſ. & Herbip.* cui poteſt. *quamuis*; qui, *ſit in Venet. Baſileenſ. & Lipſienſ. Moguntinus*: qui putet ſolum, *&c.* poteſt eſſe, *pro* eſt. *ſumitur. vide Canteri nouas.*

1590 Intenſum] *lego ex Mog. Herbipol. & Venetis*; impenſum.

1593 Ecquid hoc] *alij*; en quid hoc: *quidam*; Hem quid. *nonnulli*, heu quid hoc. *Secutus ſum Herbip. vnum Venetum & Lipſienſ.*

1593 Mundus] *cælum.* 1597 Laſſus an pondus] *refero* pondus *ad* laſſus, *non ad* titubauit. ἀρχαικῶς, *vt captus mentem, &c.*

Atlas] *tres Atlantes inuenio apud Seruium; primum Italiæ regem, Electræ patrem; ſecundum regem Arcadiæ, Maiæ patrem, auum Mercurij; tertium Promethei fratrem Afrum; hic dicitur primus artem nauigandi, ſpheram, & aſtrologiam inueniſſe, Diodor. lib. 4. Plinius lib. 2. cap. 8. & lib. 7. cap. 56. D. Auguſtin. lib. 18. de ciuitate Dei cap. 8. & Iſaacius in Lycophr. ideo dictus ſuſtinere cælum ab Homero 1. Odyſſ. Pindaro 4. Pyth. & ceteris; & cùm Perſeo hoſpitium denegaſſet, oſtenſo Meduſæ capite, in montem induruiſſe, auctoribus Pauſaniâ in Attic. Plinio lib. 5. cap. 1. Ouidio 4. Metam. & Herodoto in Melpome. vel ſanè ſuaſu Iunonis ferentem Titanibus auxilium, Iuppiter in montem transformauit, vt ſcribit Higyn. in fabulis c. 150.*

IN ACT. V.

Cataſtrophe; continens obitum Herculis, & luctum Alcmenæ & Apotheoſim Alcidæ.

1610 Docuit indomita] *Mogunt. Herbip. & Veneti* indomita docuit.

1617 Fagus] *Theocritus*: vmbrosâ ſub fago.

1621 Loquax] *Sophocles*: Et multiloquæ quercus.

1622 Stat vaſta late] *ſic Herb. & Ven. quos ſequor. alij codices*; ſtat lata vaſti 1626 Totos] *omnes. ſed amplius arridet quod Raphalengius*; totum. *quamquam parum Latina in hac fabulâ nonnulla.*

1627 Lentâ morâ duxit ruinam] *ipſæ ſyllabæ non verba modò denotant, quàm ægrè & vix tandem collapſa.*

1630 Diem] *hoc eſt, loca iam clara & à ſole illuſtrata. ſed Mogun. Herbip. & Veneti*; domus. *ſuſpicatus ſum quandoque legendum:*

Volucres pererrant nemore ſucciſo nemus,
Quæruntque laſſis garrulæ pinnis domos.

vt ludat in voce nemus, primo loco ponens pro vaſtâ illâ arbore.

1635 Alternæ trabes] *alternatim poſitæ.*

1636 Anguſtum] *ſic etiam Veneti & Herb. ſimile mendum inſedit carmina Sidonij ver. 355. in Paneg. Auiti. nam legendum:* —— & anguſtus pennas non explicat aër. *Porrò cùm dicit* tollunt in aſtra. *altitudinem pyræ deſcribit. quia veteres, quo quis ditior opibus, dignitate celſior, virtutibus præſtantior, hoc illi pyram celſiorẽ erigebant. Virg. 4. Æneid. de pyra Didus*: —— ſic fata gradus euaſerat altos. *vbi Seruius*: rogi pro qualitate fortunarum fiebant. *& lib. 6. de rogo Miſeni*: —— aramque ſepulcri
Congerere arboribus, cælóque educere certant. *vbi Donatus hoc*

hoc factum ait: vt robur & meritũ viri ſic appareret. *eaq; cauſa eſt cur de Patroclo Homerus*:

ποιήσαν δὲ πυρὴν ἑκατόμπεδον ἐν θ' ἑκάτερθε.

Fecerunt autem pyram centum pedum vtrimque.

Dionyſ. Halycarn. lib. 11. Antiqu. Rom. ſcribit milites Sicinium virum fortiſſimũ ſepeliiſſe, & honeſtiſſimè extuliſſe, rogumq; maximũ aggeſſiſſe: aliaq; pro viribus impleſſe, quæ, in ſupremũ honorem, ſtrennuis viris lex fieri iubet.

1646 Sate Pæante] *vbique noſter Philoctetem facit Pæantis filium, & heredem telorum Herculis, ſuperius*

—— læto venit ecce vultu
Quem tulit Pæas, humeriſque tela
Geſtat & notas populis pharetras
Herculis heres. *idq; prodiderunt Cicero lib. 2. Tuſcul. & omnes ferè tam hiſtorici quàm poëtæ quos citant Brodæus lib. 1. miſcellan. cap. 15. & Hercules Ciofanus in Ouidij Metamorph. addo Simmiam in Arâ cui vocatur idcirco Philoctetes*, Trinoctis vſtor, τριεσπέρους καύτας. *vt appareat temere reprehenſum Ciceronem à Petro Victorio lib. 2. var. lect. cap. 14. Quod ad Briſſonij lib. 1. de formulis pag. 37. hæc noſtri verba de Apolline accipientem; facilè crediderim typographorum, vel librariorum errore, Apollinem pro Philoctete poſitũ. nam in virum illũ hic error nõ cadit.*

1650 Nunquam irritas] *felicitas in eo, quòd nunquam fraſtrâ iaciantur. vide dicta Herc. Fur. verſu 983.*

1658 Facem extremam] *qua rogus incendebatur. nam fax duplex, prior in nuptiis, de qua actum initio fermè Medeæ; altera in funere. ſic accipio illud Corneliæ eleg. vlt. Propertij*:

Mox vbi iam facibus ceſſit prætexta maritis. *nuptialibus.*

Item: —— cùm ſubdita noſtrum
Detraheret lecto fax inimica caput. *funebris.*

poſt de vtraq.: Viximus inſignes inter vtramque facem. *à die nuptiarum, vſque ad funus. Fuit autem (vt exiſtimo) maritus huius Corneliæ (ſi quid ad rem) Paullus ille, cuius meminit Seneca lib. 1. de Clementia cap. 9. Funebrium tedarum præter Tacitum & Virgilium, relatos à Lazio lib. 3. comm. reipub. Rom. cap. 18., meminit, Seneca de Tranquillitate vitæ ad Serenum cap. 11.* toties in vicinia meâ conclamatum eſt: toties præter limen immaturas exſequias fax cereúſque præceſſit. *malè lib. excuſus quo vtor*, preſſit. *Vt fax, ita & lectus duplex. alter genialis, alter funebris, de quo verſiculus ille Perſij Sat. 3.* —— tandémque beatulus alto Compoſitus lecto —— *& modò citatus Propertij. de vtroque, Seneca pater lib. 6. Declamat. 6.* verſæ ſunt in exſequias nuptiæ, genialiſque lectus mutatus eſt in funebrem. ſubiectæ ſunt ergo infelices faces, *&c. de hoc funebri alia quædam Lazius d. cap. 18. De vtraque face inſignis eſt locus Iuſtini lib. 11.* Nonnulli facem nuptiis filiæ accenſam, rogo patris ſubditam dolebant. *& Ouidij 2. Faſt.* Conde tuas Hymenæe faces, & ab ignibus atris
Aufer, habent alias mœſta ſepulcra faces.

1659 Hic

1659 Hic nodus] *ligneam tradit Seneca clauam Herculis: trinodem addunt fuisse & ex oleastro. vide Pausan. in Corinthiac. vbi addit illam reflorui sse. Herculis arma, varia: lanceam memorant Hesiodus in scuto, & Sophocles in Trachin. thoracem aureum à Vulcano acceptum, peltam à Minerua & gladium Apollodorus lib. 2. Biblioth. sed ordinaria, pellis, arcus, clauа; & quidem hæc illi peculiaris. Vetus poëta:*

Fulmen habet mundi dominus, tenet illud apertè:
Nec datur æquoreo fuscina tecta Deo:
Nec Mauors illum, per quem valet, occulit ensem:
Nec latet in tepido Palladis hasta sinu.
Num pudet auratas Phœbum portare sagittas?
Clámne solet pharetram ferre Diana suam?
Num tegit Alcides nodosæ robora clauæ?
Sub tunicâ virgam num Deus ales habet?
Quis Bacchum gracili vestem prætendere thyrso,
Quis te celata cum face vidit Amor?

& alibi: Fulmina sub Ioue sunt, Neptuni fuscina telum,
Ense potens Mars est, hasta Minerua tua est:
Sutilibus Liber committit prœlia thyrsis:
Fertur Apollineâ missa sagitta manu:
Herculis armata est inuictâ dextera clauâ.

1670 Voce feminea] *D. Cyrillus*: Amans lacrymarum semper est muliebre genus. *Vetus poëta*: Fletus muliebri ingenio est additus.

1672 Dolor femineus] *Archilochus*:
Patientes estote muliebri luctu depulso.

1674 Pellicis *&c.*] *prior hoc Ouidius*:
—— pellex lacrymis lætabitur istis.

1675 Comprime infirmum] *Mogunt. Herbipolens. & Veneti*; contine firmum iecur. *mallem*; contine infirmum.

1682 Illo] *iam læto & sereno.*

1683 Tyrannus] *accipio in bonam partem, pro quouis Rege, prisco more: vt Virgilius*: Pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni.
& Valerius Flaccus:
Duc precor ad vestri, quicunque est, ora tyranni.
Cornelius Nepos, seu Probus; in Miltiade: Tyrannúsque fuerat appellatus, sed iustus. non enim erat vi consecutus, sed suorum voluntate, eámque potestatem bonitate retinuerat. omnes autem & habentur, & dicuntur tyranni: qui potestate sunt perpetuâ, in eâ ciuitate, quæ libera fuit. *Lucianus in 1. Phalari. scribit, tyranni nomen videri potiùs, quàm esse odiosum.* 1695 Commissa] *coniuncta, addita. Virgilius:*
Delfinum caudas vtero commissa luporum.
Manilius: Pars hominis tergo pectus commissus equino.
Ausonius: Scylla triplex, commissa tribus; cane, virgine, pisce.
Claudianus: —— qua pristis commissa viro ——

Seneca,

Seneca, Thyeste: —— penitus premens
Iugulo manum commisit.

1697 Vtrumque] *Oriens & Occidens.* Scythiæ genus] *Septentrio.* Ardens ora] *Meridies. sic totum describit mundum; quod vno verbo, omnis plaga.* 1701 Si scelera] *Moguntinens.* & scelera.

1703 Conterrent] *Moguntinens.* conturbant.

1710 Approba] *incertum quomodo in compositione*, ad, *scribi debeat. Cæcilius Vindex*: Si sequatur (*ait*) *F.* non est mutandum, vt adfluo, adfari, adfore. *Papirianus verò*: si sequatur m, migrat in m, vt ammoneo, amminiculum. *Priscianus*: sequente g, migrat in g, vt aggero, aggregor. *Cæcilius, Cornutus & Papirianus cõsentiunt etiam mutari, quando subiunguntur t, p, c, s, l, n, accedo, attuli, assideo, appareo, alligo, annuo.* Approba *ergo. hoc est, fac periculum, experire, tenta: faxo, me dignum iudices.*

1719 Ignaue, iners. inermis est] *sic multi. sed Herb. & Veneti*: Ignaue, iners, inermis. est nostros *& c. pulcrè castigant*; en, nostros. *ironicè dictũ.*

1723 Rogat] *inuitat, quasi ad conuiuium, vbi nectar & ambrosia. sunt alia quoque in hac fabulâ nimis hyperbolica. ideo non eo, quô quidam vocat. Nullum vidi codicem, in quo non*; rogat.

Iam me] *Herbipolens. & Venetus Bernardini*; me iam.

1725 Pinum ardentem impuli] *moris, vt qui defuncto maiori necessitudine deuincti, auersi rogo flammam inferrent, vel facem impellerent. Virgilius de funere Miseni*:
—— pars ingenti subiêre feretro
Triste ministerium, & subiectam, more parentum,
Auersi tenuere facem.
Lucretius lib. 6. de consanguineis agens:
Subdebántque faces multo cum sanguine ——
Meminere moris, de Valeriorum & Fabriciorum funeribus agens Plutarch. in Problemat. Romaic. q. 79. & Dion, qui in Seueri funere, filios eius scribit pyram accendisse. Denique Herodianus est auctor, in magnificâ illâ Imperatorum consecratione, principio facem ab imperij successore tabernaculo admoueri solitam, mox à ceteris ignem subdi. Hic noster Philoctetæ, heredi & successori armorum Herculis, hoc munus tribuit.

1730 Ad durum iecur] *sic solet vocare iecur Herculis.*
—— sed iecur fors horridum Flectam emerendo —— *& fortè ratiã difficilius iecur, quàm reliqua interna comburitur. nam in Thyeste 784.*
—— stridet in verubus iecur. *ingemiscit ergo ignis, quia cum difficultate illud vrit: vel synecdoche, quòd ipsum iecur videtur ingemiscere, stridere, & quasi queri.* 1737 Sic] *siccis genis vide sup. vers. 1686.*

1740 Adhortatur, monet] *Mogunt.* membra, hortatur, mouet, Gerit aliquid. 1754 Sinu gerentem] *vtriusq; parentis, præsertim matris officium fuit, cremata ossa, & reliquias legere, & collectas asportare. Tibullus*: —— non hîc mihi mater,
Quæ legat in mœstos ossa perusta sinus.

Seneca lib. 2. de ira cap. 33. Dignus fuit, cui permitteret ad ossa filij legenda à conuiuio discedere. *& lib. de consolat. ad Elbiam cap.* 2. Modò in eundem sinum ex quo tres nepotes emiseras, ossa trium nepotum recepisti. *legebant ergo & in sinum collecta referebant matres. Parentum ossa, si deërant parentes, filij legebant. Propertius lib. 4.*

Ossáque legisti, non illâ ætate legenda,
Patris, & in tenues cogeris ire lares.

vel eorum penuriâ, alij heredes. Martialis lib. 8. Epigr. 56.

Ossáque defuncti licet olim non legat heres,
Hoc sibi iam Picens præstitit officium.

vel alij propinquiores, amicioresq., vt Patrocli Achilles Iliad. ψ'. Hectoris, fratres & socij Iliad. ω'. Virgilius de Miseni funere:

Ossáque lecta cado texit Corynæus aheno.

vbi Donatus id astruit. Propertius lib. 1. eleg. 17. Hostiæ, ait:

An poteris siccis mea fata reponere ocellis?
Ossáque nulla tuo nostra tenere sinu?

Tibullus Neæra lib. 3. ossa.
Incinctæ nigrâ candida veste legant.

Principum & Imperatorū reliquias legebant Consules vel maiores Ordines, vt ex Herodiano cōstat & Sueton. Vide Lazium li. 3. Comm. reip. Rom. c. vlt.

1755 Crinémque iactans squallidum] *agnosco habitum lugentis matris & comam puluere aspersam vento committentis. & tu credis, dilecti filij cineres Alcmenam iactasse? quid hosti queat crudelius? sequor meos codices & excusos ad vnum omnes: qui constanter etiam retinent*, gemit. *rectè. nam superiore versiculo dictum reliquias gestasse. Dices, ossa lecta: nunc cinerem. verùm; si gerit cinerem, quomodo iactat? censeo simul & ossa & cineres tulisse, & squallidam luctu comam per humeros eius expansam, & crebro motu capitis, quod dolore vel irâ sui impotentes solent, iactasse.*

1757 Gigas] *fuit staturâ talis, secundùm quosdam: & apud Indos etiam cognomine, vt tradit Megasthenes.*

1760 Ille] *sic perperam N. rectè Herbipolens. Veneti, Lugdunens. & ceteri*; illi, *Herculi.*

Vix totam] *Propertius lib. 2. de Briseide:*

——— tanti corpus Achillis
Maximáque in paruâ sustulit ossa manu.

Idem lib. 4. de Cornelia:

En sum quod digitis quinque leuatur onus.

Hortensius Commentar. in Lucan. tradit Pompeij Magni tumulo hoc carmen incisum:

Templi pondus erat, modicâ qui clauditur vrnâ.

vereor ne quis versificator docto homini imposuerit. Sanè Dion scribit Hadrianum de Pompeio dixisse: τῷ ναοῖς βρίθοντι πόση σπάνις ἔπλετο τύμβου. Ossa viri magni tenui quàm clausa sepulcro. *Dio idem prodidit Seuerum Imp. cùm vrnam Porphyreticam, quâ ossa sua & cineres condi volebat, ad se perlatam contemplaretur, in hæc verba erupisse:* Χωρήσεις ἄνδρα ὃν ἡ οἰκουμένη οὐκ ἐχώρησεν. Tu virum capies, quem totus terrarum orbis non cepit. *Apud Plutarchum in vita Scipionis habes pulcrum epigramma eiusdem sententiæ.*

1763 Totus æther] *cælum & elementa.*

1772 Vnum] *vnicum, non remeabile, nec iterabile: vel* vnum, *æquè distans. nam omnes regiones supremæ terræ æquali ab inferis interuallo distāt, vt Anaxagoras & Aristippus morituri respondent, apud Ciceronem 1. Tusculan. & Stobæum de exilio serm. 38. contra Hermioniorum commentum, qui se compendium quoddam viarum callere iactitabant, teste Strabone li. 8. vel,* vnum, *idem & commune omnibus. nam vt ait Herodianus lib. 2.* οὐδὲ γὰρ μία οὐδ' ἡ αὐτὴ πᾶσιν ἀνθρώποις θανάτου αἰτία. διάφοροι δὲ οὖσαι, εἰς ἓν τέρμα βίου ζυντελοῦσιν. Cùm non vna eadémque cunctis hominibus mortis sit causa, sed aliæ aliis: cunctæ tamen ad eundem vitæ terminum tendunt. *Seneca igitur & Aeschyli Telephus respexere, vnam viam ponentes, ad hunc communem vitæ terminum; Aristophanes verò in Ranis, ad varias mortis causas, spectauit.*

1774 Possum] *Moguntin.* possem. *Lugdunens.* possim. *ceteri* possum.

1777 Thebane coniux] *traditur enim Alcumena Amphitryoni Thebano superuixisse, & secundis nuptiis Rhadamantho coniuncta; à quo volunt quidam Herculem sagittandi peritiam didicisse; quod alij Teuthari bubulco ascribunt.*

1785 Busiris] *de huius crudelitate & nece, D. Augustin. lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 12. Orosius lib. 1. cap. 11. & alia quædam ex Eratosthene Diodorus lib. 2.*

1786 Antæus] *de quo nonnulla dicta Herc. Fur. versu, ni fallor, 481. dicitur Lybs, vel Lybis, non à Lybiâ propriè dictâ; sed à lato Africæ nomine. nam in Mauritania natus, & regnauit in eadem, oppidúmque Tingi ab illo conditum scribit Mela, lib. 1. cap. 4.* exstátque rei signum, parma elephantino tergo exsecta, ingens. *sic enim legendum censeo: de eiusdem regno & sepulcro in Mauritaniâ, idem Mela lib. 3. cap. vlt. & confirmant Plutarchus in vitâ Sertorij, & Strabo lib. vlt. pugnam cum Hercule & mortem describunt eleganter Pindarus Isthm. 4. & Philostratus in Imaginib.* *Pintianus aliter sed puto frustrà.*

Perfidæ] *Afris olim hoc vitium peculiare: vnde,* Punica fides. *nec minus hodiè.* 1790 Totus vretur dolor] *omnem in me indignationem & iram effundet. sæuiet quantum volet & valebit: nec cessabit, donec sedet dolorem suum, & sibi vlciscendo satisfaciat. vstus est totus ignis, Metaphoricè; quando deficit, sublato fomento consumtaq. omni materiâ. Vretur ergo, consumetur & in vltionem impendetur.*

1798 Eurystheus] *causam quæ Herculem coëgerit Eurystheo parere, iam narraui: addo, detrectasse seruitium initio, sed Iouis iussu & oraculo Delphico compulsum. Non omnia tamen bella & labores præcepto illius, suscepit: sponte multa obiuit, vt canunt Pindarus, Callimachus, & noster sup. ver. 61.* O quanta fudi monstra, quæ nullus mihi, *&c.*

Laréſque miſeros] *domum patris mei Electrionis. vide Heſiod. in Scuto, vbi:* ἤοι ἢ προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν
ἦλυθεν Θήβας, μετ' ἀρήϊον Ἀμφιτρύωνα,
Ἀλκμήνη θυγάτηρ λαοσόου Ἠλεκτρύωνος.
Aut qualis relictâ domo aut patriâ tellure
Venit Thebas, ſecuta maritum Amphitryonem,
Alcmena, filia ſeruatoris populorum Electryonis.

1800 Et ipſa] *vt Semele.* 1804 Exſectus] *melius hoc, quàm quod Moguntinenſ.* exceptus. *verè enim Bacchus* cæſo.

1811 Hic dira] *in Arcadiâ occisâ Lernæ hydrâ.*

Ales] *in eadem Arcadiâ Stymphalis victa.*

1812 Rex] *multis in locis occisi ab eo tyranni, in Ægypto, Mauritaniâ, Thraciâ, alibi.* 1816 Hæc] *Thracia liberata ſæuo Diomede.*

1819 Vbi enim negata] *ſic o.l. omnino, niſi quod quidam addunt voculam* eſt. *Quid, inquit, defatigem me commemorandis regnis, quibus gnatus meus pacem peperit? toti mundo præſtitit; quem totum peragrauit: nec vlli fuit iniurius: nulli bono noxæ. Ain, Alcmena? mater es. non credo. negat Eurytus, negant alij innumeri. Acutior coniectura Lipſij*; vbi ei negata eſt. *nec enim pax Thraciæ dari potuit, quamdiu in pace Diomedes. pereundum huic, vt illa non interiret.*

1830 Debitos] *ſic o.v.l. & Herbip. Veneti, Baſileenſ. Lipſienſ. ſoli ferè Lugdunenſ.* indebitos. *Debiti quidem Herculi ſunt luctus. quis non mœreat terris vindicem deceßiſſe? quæ mater filium talem non lugeat? Tamen, ſi rectè cogites, quis ille & qualis, & maternum exuas affectum; videbis illum non eſſe lacrymis vel eiulatu plangendum. graue hoc illi. nec decet virtute præditum; qui viuit & viuet in ore omnium.*

1833 Æterna virtus] *Euphorion:*

Et tum quiſpiam moderatè defuncti nomine triſtetur
Et moderatè lugeat. nam omnino à lacrymis alienum
Parcæ læſerunt. *& Euripides:* Neque ſupra modum dole,
——μηδ' ὑπερμέτρος ἄλγει. *Philetas:* ἐκ θυμοῦ κλαῦσαι μέγα μέτρια.
ex animo lugeas omnino mediocriter. *Veriſsimè Homerus totum mare, ſi in lacrymas verteretur, ne vnum quidem mortuum ſuſcitare poſſe ſcribit. de inanibus lacrymis & luctu multa Stobæus ſerm. 121. apud quem elegans ille Sophoclis locus, huic Menandreo perſimilis eſt.*

εἰ τὰ δ' ἄκρυ' ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
ἀεί θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο.
ἠλλαττόμεσθ' ἄν δάκρυα, δόντες χρυσίον.
νῦν δ' ἃ προσέχει τὰ πράγματ', οὐδ' ἀποβλέπει
εἰς ταῦτα, δέαστο' ἐλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν,
ἐάντε κλαίης, ἄντε μὴ, πορεύσεται.
τί; οὖν πλέον ποιοῦμεν; οὐδέν· ἠλύπη δ' ἔχει
ὥσπερ τὰ δένδρα καρπὸν τὰ δάκρυα.
Malis mederi ſi valerent lacrymæ,

Et

Et cogeretur mœror illis cedere;
Auro parandæ quolibet nobis forent.
Nunc res acerbæ nil morantur lacrymas:
Sed, ſiue plores, ſiue non plores, ſuam
Vno tenore ſemper inſiſtunt viam.
Quid ergo prodeſt flere? nil. ſed lacrymas
Fert mœror: arbores ſuum vt fructum ferunt.

Quomodo Chriſtianis mortui lugendi, diſce ex D. Hieronymo epiſt. 25. to. 1.

Gemendus] lugendus, *Mogunt.* 1838 Gnatos] *veteres excuſi cum Mogunt.* nato. 1854 In ſaxa] *vt Nioben.*

1860 Genas] *Herbip. Baſil. & Veneti*; genus. *& ſic N. magis placet, vt m. ſ.* genas. Aduoca. *deeſt Moguntino. & neſcio quid vitij in hoc verſu, vel phraſi. credidi quandoque*; aduoca humanum genus. *mox enim gentes aduocat. & hiatus creber noſtro.*

1868 Mandans] *ſic corrupit N. nam antea omnes libri etiam Lugdun.* madens. *ſcilicet cruore humano.*

1874 Curetes] *Curetum & Corybantum idem officium armorum ſtrepitu, cantu, choreis Iouis vagitum à Saturni auribus abſcondere. parentibus & patriâ differebant. Curetes, qui &* dactyli Idæi *fuere; Hercules Idæus, Paeonius, Epimenides, Iaſius, Idas, teſtibus Leonico lib. 2. var. hiſt. cap. 57. & Parrhaſio in Claudianum. Corybantes fuere, Baulo, Diſaul, Triptolemus, Eumolpus, Euboleus, Euſebio lib. 2. de Præparat. Euang. cap. 5. In Corybanthum ſacris fraternum parricidium celebrabatur, vt docet Firmicus cap. 12. Cabyro ſcilicet à fratribus illata mors. De Telchinis, Cabyris, Corybantibus, & Curetibus, qui volet, conſulat Clement. Alexandr. in Protrept. Arnobium lib. 5. Euſeb. d. cap. 5. Apollonij Scholiaſtem in lib. 1. ver. 1125. & 1129. Cælium Rhodig. lib. 16. Antiqu. cap. 20. Cælium Calcagnin. in lib. cui tit. Equitatio, & Lilium Syntagm. 1.*

1885 Setiger] *aper Erymanthius, Mænalius, Arcadius, Phæa Scrofæ filius, apri frater Calydonij.*

1887 Totum pinnis velata diem] *Moguntinenſ.* totum pin. valuat. *num ſcriptum fuit*; vallata. *hoc ordine; alesq; vallata pinnis iuſſa ſagittas ſequi totum diem: vt coëgerit illam Hercules integro die fugere, continuè ſagittis inſecutus. & ſit ſynecdoche. eodem ſenſu cape aliam lectionem.*

1888 Cleonæ] *Cleonæ media inter Corinthum & Argos vrbs à Cleone Dolopis F. dicta. vel à Cleone filiâ Aſopi, Pauſan. in Corinthiac. ibi Hercules leonem præfocauit, alium à Nemeæo, iuxta quoſdam, eundē iuxta alios. vide Pierium lib. 1. Hieroglyph. & quæ nos ſup. ver. 1233. & 1809.*

1891 Sitoniæ] *Threſſæ. Horat.* Monet Sithoniis non leuis Euhius.

1894 Veſcitur] *ſic omnes lib. ad vnum: & expoſui ſenſu non prorſus incommodo. adfirmant alij legendum*; naſcitur. *aptiùs. ſed quis prudens meras coniecturas toties in contextum referat? Bernardinus exponit:* Stabula, id eſt, equi non veſcuntur veſtris infantibus. *Daniel Caietan.* aut (*inquit*) paſſiuè poſitum, aut per hypallagen, veſcitur. *vtrumque dici poteſt. Sic enim*

enim dicimus mare nauigatur, campus curritur, & ſimilia, de quibus Fabius lib. 1. cap. 4. Diomedes Tindæ in Thracia regnans, fingitur equos humano ſanguine & carnibus pauiſſe, etiam auctore Plinio li. 4. cap. 11. hic cùm Herculis catamitum Abderum equis epulandum appoſuiſſet, vbi ſuperuenit Hercules, ſuo ipſe ſupplicio periit: equi clauâ necati, vt Tradit Tatianus in Orat. ad Græcos, & Philoſtratus in Imaginib. Higynus conſentit, ſed vult Abderum fuiſſe famulum Diomedis, & addit equorum nomina, cap. 30. feritatem eorum Euripides in Alceſtide deſcribit. Philoſtratus equas fuiſſe contendit, quæ furiatæ maribus ferociores: idq; illorum traditioni aptiùs, qui volunt has fuiſſe equas κατὰ ἀναλογίαν; veras Diomedis filias, ſcorta nobilia, quæ hoſpites pecuniis denudare, & exſpoliare conſueuerant, & propter effrenatam libidinem equas appellatas. Palephato placet fabulæ locum datum, eo quòd Diomedes equis alendis, & præſepiorum multitudine, ſubditorũ opes exhauriret.

1897 Fero] *de feritate nihil, de iuſtitiâ Geryonis multa legi. ſed anus, præ luctu, verba effundit.*

1915 Ad quod populos] *Æſchylus*:

Mori, ſimiliter omnium portus eſt, quo appellimus.

Iuncus: homini quoque & aliis omnibus, manſuetis, feriſque animalibus, è vitâ migrare omnino neceſſarium eſt.

1919 Monſtra] *Monui olim æquè bene in manuſcr. legi*; fatâ. *& ſic poſtea reperi in ſcriptis Burdigalenſ. & Moguntinenſ. ſic excuſi Herbipoli & Venetiis. Numquid (ait) te morantur in ipſo veſtibulo leges fatorum; vel Parcæ fati præſides; quæ aditu arcent. Alij libri*; monſtra. *non prorſus malè. quis neſcit illa in foribus inferorum ſtabulare? illic ſtatuunt Maro, & ceteri, & ipſe Seneca Herc. Fur. & tertio ab hoc verſu. valent ergo aliquid hoc loco monſtra.*

Morantur] *Ingredi prohibentia.*

1934 Teláque] *totum carmen abeſt à Moguntino.*

1936 Tenentem] *quidam Herculem putant Engonaſim, alij Martis ſtellam.*

1945 Non ſemel] *ſic apud Papinium lib. 3. Siluar. in Propemtico Celeris, ait Hercules*:

——— Parcarum fila tenebo
Extendámque colos. duram ſcio vincere mortem.

1959 Vmbra] *nudum Herculis ſimulacrum: ſic ſumit ſup. ver. 1829. 1919. 1936. & paſſim. Nam credebant non animas ipſas à corpore ſeparatas, minus vnitas; ſed nuda quædam ſimulacra & imagines*, τύπους καὶ εἴδωλα, *ſeu ſpectra, ad inferos deſcendere: animas, in alia potius corpora migrare. de qua opinione ſatis copioſè ſæpè Plotinus diſputat; & Timæus Locrus in lib. de animâ mundi; Ennio tribuit Lucretius*:

——— eſſe Acheruſia templa
Ennius æternis exponit verſibus edens:
Quo neque permánent animæ, neque corpora noſtra,
Sed quædam ſimulacra modis pallentia miris.

Fuit

Fuit in eadem Virgilius, cùm cecinit:

Morte obitâ quales fama eſt volitare figuras.

Item: Et nunc magna mei ſub terras ibit imago: *fuêre ceteri poëtæ, quando non animas, ſed* ſimulacra, vmbras, figuras *nominant. Cn. Matius Iliad. 13.* An maneat ſpecil ſimulacrum in morte ſilentûm.

Tibullus: Vidit vt inferni Plutonis ſubdita regno
Magna Deum ſoboles leuibus diſcurreret vmbris.

Claudianus, quãdo de Plutone: Vmbrarúmq. potens. *& Homerus Iliad. ψ', animas vocat*, εἴδωλα καμόντων. ſimulacra mortuorum. *& de hac ipsâ Herculis vmbra alibi*:

τὸν δὲ μετ', εἰσενόησα βίην Ἡρακληείην,
εἴδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
τέρπεται ἐν θαλίῃς, καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην,
Poſt hunc vidi vim Herculeam,
Simulacrum: ipſe verò apud immortales Deos
Oblectatur in conuiuiis, & habet pulchrorum talorũ Heben.

de quibus verſibus ſentiebat Seruius in 4. Æneid. ſic ſcribens: Valdè quæritur apud philoſophos, quid illud ſit quod inferos petat. Nam tribus conſtamus; animâ, quæ ſuperna eſt, & originem ſuam petit; corpore, quod in terram deficit; vmbrâ, quam Lucretius ſic definiit; ſuperi ſpoliatus luminis aër. Ergo vmbra, ſi ex corpore creatur: ſine dubio perit cum eo, nec eſt quicquam reliquum in homine, quod inferos petat. ſed deprehenderunt eſſe* quoddam ſimulacrum; quod ad noſtri corporis effigiem pictũ petat inferos; & eſt ſpecies corporea, quæ non poteſt tangi, ſicut ventus. hinc in 6.

*Deſcribit quid ſit ſimulacrũ, reiectâ ſententiâ volentium eſſe vmbram, ſed vult differre vmbram à ſimulacro.

Corpora viua nefas ſtygiâ vectare carinâ.

Hanc autem rem etiam Homerus requirit, ſimulacro Herculis apud inferos viſo. Et ſciendum ſimulacra hæc eſſe etiam eorum, qui per Apotheoſim Dij facti ſunt:* vnde aut viſi eſſe apud inferos, aut deſcendiſſe dicuntur. Horatius de Libero:

* Hoc pertinet ad explicationẽ locâ Tibulliani.

Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum.

Sciendum tamen abuti poëtas, & cõfusè, vel ſimulacrum vel vmbram dicere. *Hæc Seruius, cuius philoſophia mira eſt, nec ſatis vulgò intellecta. Ego non poëtas tantùm, ſed & philoſophos iſta confundere, facilè euincerem: ſed pudet in re tam putidâ immorari. apertè noſter vmbram pro ſimulacro ponit, & ſic Pomponius Sabinus*: Vmbra (*inquit*) ex homine petit inferos, anima quæ è cælo eſt, vt ſcribit Seneca, petit cælum: corpus terrâ abſumitur. *Hæc mihi viſa idonea ad noſtri explicationem: nam quæ de tribus animæ vehiculis, & de animâ rationali, quâ ſentiendi principium eſt, dici poſſent & ſolent, ex Platone lib. 4. de legib. ea mihi præter rem & mentem poëtarum videntur: & Platonici ipſi non ſatis ſecum conſentiunt, in explicando, quo poſt mortem animæ deueniant; quomodo, quando, in quæ demigrent, quando denique corpori reſtituantur. de quibus latiſſimè D. Auguſtin. lib. 9. de Ciuitate*

Vide Nalcinbeniũ & Hortenſium in 4. Æneid.

uitate

uitate Dei cap.11.lib.10.cap.30.& 31.lib.12.cap.20.& succinctè sed accuratè sententias philosophorum explicans Sermone de Tempore 139. & 143. vbi quendã Virgilij versum è 6.Æn.interpretatur,quod alij non aduertunt.

1961 Furua] *Moguntinens.* fulua. *sed librarius ille fortè blæsus erat, sæpe l,pro r,ponens.*

1965 Paterna flammis] *Arrianus lib.3.de dict.Epictet.cap.13.* Cùm verò ea,quibus opus est,non suppeditat (*Deus*) receptui canit, ianuam aperit,teque venire iubet. Quo? non in malam rem:sed eò vnde ortus es,ad amica & cognata ad elementa. Quantũ ignis in te fuit,ad ignem redit; quantum terræ,ad terram;quantũ aëris,ad aërem; quantũ aquæ, ad aquam. *Idem in Hermotimo tradit Lucianus: & causam conatur Lucretius:*

Cedit item retrò,de terrâ quod fuit ante,
In terras: &, quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cæli relatum templa receptant.

Xenophanes, apud Theodoretum lib.4. contra Græcan. affect.

ἐκ γῆς γὰρ τά δε πάντα, κὴ εἰς γῆν πάντα.
Omnia de terra sunt hæc,in terrámque feruntur.

D. Cyprianus in lib. de Idolor. varietate: Castor & Pollux alternis moriuntur, vt viuant: Æsculapius,vt in Deum resurgat,fulminatur: Hercules, vt hominem exuat,Oetæis ignibus concrematur. *Quæ verba eadem inueni in Minucij Felicis Octauio. suspicor vnum ab alio accepisse;vel in alterutrius librum inserta à philologlossarius. Arnobius lib.4. ita scribit:* Plutarchus Herculem post comitialis morbi ruinas in cineres dissolutum prodidit. *Quod nonnulli, completo nondum trigesimo ætatis anno, volunt accidisse: & ab hac eius miseriâ natum prouerbium*: Ardens tunica. *Manethon autem, Eusebius & D.Isidorus, sunt auctores, Herculem anno vitæ LII. cùm in morbum pestilentem incidisset, sanitate desperatâ, ob cruciatus acerbitatem, sese in flammam iniecisse. Aristoteles bile atrâ agitatum violentas sibi manus censet intulisse.*

Flammis tua] *putabant, vt quis immortalis fieret, terrenum omne corpori admixtum, igne prius comburi oportere. sic Ceres 4. Fastorum. volens Triptolemo immortalitatem conferre:*

Inque focos corpus pueri feruente fauillâ
Obruit,humanum purget vt ignis onus.

Martianus Capella, de Philologiâ in cælum transferendâ, lib. 2. formæ ac substantiæ cœpit formidare corporeæ. Quippe perferendos flãmarum cælestiũ globos, & ignes ardentium siderũ mortalibus adhuc artibus, & gracilenta macilitate siccatis, non incassum tremebunda formidat.

1965 Planctus] *an ad flendum & lugendum anui opus magno apparatu? credo illi ad manum, ad nutum lacrymæ, & clamores feminei. quos ergo planctus parabat? docet D. Hieroym. epist.ad Paullam de obitu Blesillæ; cùm scribit*: planctũ aliquando significare, non ipsas lacrymas aut plangentium exanimationem;sed pompam funeris,& exsequiarum ornatum. *hunc planctum recusat Alcides: nam alter præcesserat.*

Pro-

Proinde planctus pone, quos gnato paris
Genetrix in ortu. luctus in turpes eat.
Virtus in astra tendit; in mortem timor.

In Moguntino hi tres versus desunt; qui habentur quo ascripsi modo in Lugdunen. In Eguiano solo ex manusc. quos vidi, continentur, sed ita, quemadmodum Lipsienses ediderunt, & prius Basileens. & Herbipolens. & Veneti. nam olim non satis diligens inspector fui. Quidam legunt, gnato paret; *à ceteris abstinent. Mihi videtur*

—— quos nato paras
Genitrix in ortu. luctus in tur. eat. *Hanc mortem putat Natalem diem, quo regeneratus ad immortalitatem. vel sanè:* quos nato paret Gen. inerti. luctus in turpes eat.

1968 Virtus in astra] *hoc est, virtute præditi & fortes in cælum transferuntur; timidi & pusillo animo, cùm nihil præclari gesserint, vnà cum corpore in posterorum memoriâ viuere desinunt.*

1970 Pœnas iam] *Strabo lib.* 8. Cùm autem Eurystheus apud Marathonem,aduersus Herculis filios & Iolaum, duxisset exercitum, auxilium ferentibus Athenienſibus,in ipso prœlio fertur occubuisse. reliqua sanè eius membra Gargetti sepulta esse, caput autem Corinthi seorsum; quod ab Iolao circa fontem Acariam secus semitam, abscissum fuerat. *At Apollodorus lib. 2. Biblioth. Eurystheum vult ab Hyllo interemtum prope petras Scyronias, & caput Alcmenæ allatum, ab eaq; oculos radio textorio erutos.*

1973 Vinco] *non malè Moguntin.* vito. *nunc non vicit, quæ non adiit, nec liquit etiam vbi iterum non fuit. vitauit tamen iterum.*

1976 Misera mens est credula] *Eguian.* misera mens incredula est, *& sic Mogunt. sed meliores m.s. & primæ editiones, vt posui.*

1977 Mundus] *more antiquo ponit pro cælo mundum. Sed cur addit* æternus. *an putabat reliquis consumtis incendio, cælum duraturum? docet vbique fermè in his fabulis contrarium. vereor ne scripserit*: mundus æternum. *iam immortalem. & persuadent triumphi tui tot tam nobiles. pro;* credo triumphis, *Moguntinens.* ordo triumphus: *mendosè.ex vno m.s. reponunt;* Io triumphe. *mihi, tot reliquis tragœdiis, necdum concinendum; nec scio an satis ad mentem Alcmenæ. certè ex abrupto.*

1976 Nouumque] *scribit Pausanias Eliac. 1. se à Thasiis accepisse, Thasi esse Tyrium Herculem, iam initiò ab illis cultum; qui cùm se Græcis adiunxissent, simul Thebanum Herculem eo honore prosequi cœperunt. Marathonios tamen affirmare se mortalium primos Herculi diuinos honores exhibuisse. sed Aristides id Athenienſibus adscribit, in Panathenaicâ. In quibusdam Thasiorum nummis argenteis vidi Herculis simulacrum cum clauâ & leonis exuuiis.*

1988 Nunc quoque] *etiam mortuus puni sontes. scribit, opinor ex Porphyrio, Io. Stobæus; Herculem adhuc apud inferos punire noxios, & iaculantis horrendam opinionem inferre; & quod inter viuos solebat, apud plu-*

res adhuc ſolere; &, Ariſtarcho auctore, non illic ſupplicium pendere, ſed ſumere. τιμωρεῖσθαι δὲ ἐκτὸς ὄντα καὶ τὴν ἡρακλῆν τοὺς ἀδίκους, φαντασίας φοβερὰς ἐμποιοῦντα τοῦ βάλλοντος καὶ τοξεύοντος, ὥσπερ ζῶν ἠμύνετο, ἀμυνομένου καὶ ἐν ἅδου τοὺς ἀξίους κολάζεως οὐ γὰρ δὲ καὶ οὗτος τῶν κολαζομένων ἐστὶ, ὡς Ἀριστάρχῳ ἐδόκει, ἀλλὰ τῶν κολαζόντων.

1976 Miſera mens eſt credula] *ita plerique mei manuſcr. pleri etiam impreßi. nec falsè. timori prona in peius fides (dixeram id ipſis Senecæ verbis) aſt miſerorum, vbi nil metuunt, ſed ſperant, in ea quæ ſperant atque deſiderant, fides pronior.* quod *enim, noſter ait,* nimis miſeri volunt, hoc facilè credunt. *Miſera Alcmena, nil tamen Herculi metuebat, etſi ſibi nonnihil; ſed hunc ipſum apparens natus metum ademerat. optabat nati immortalitatem, & inaudierat. aſſentiri vix audebat: quia verebatur, ne quod optabat amans, ſibi ſomnium fingeret. Statim tamen poſtea dubitare deſinit, reuocatis in memoriam præclarè geſtis.* Es numen, *&c. hæc ego confirmandæ huic lectioni, non damnandæ alteri; quæ multorum quoque codicum;* incredula eſt.

1993 Mittens] *ſic manuſc. meliores, in his Eguian. ſed Moguntinenſ. & veteres impreſſi Herbipolenſ. ac Venet. & Pariſ.* Mittes. *poteſt etiam recipi: ſed alterum malo. Vale Hercules: magno me ſanè tædio affeciſti.*

AD

AD V. CL. PETRVM ORANVM, SERENISS. PRINCIPIS LEODIENSIS CONSILIARIVM, ET CIVITATIS SCABINVM.

—— δέξαι τὴν δὲ τὴν μεταυιπτρίδα
μεστὴν Δίος σωτῆρος, ἀγαθοῦ δαίμονος.

DVOBVS *libaui: ſupereſt tertius.* τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι. *tibi, V.C. tibi: ſed more priſco, Tribunalium & Sacrorum. illic pluribus patronis cauſſæ difficiliores demandabantur: hic tribus crateribus variorum Numinum fauentia conuiuis conciliabatur. Muſicum iſtud conuiuium Orcheſtræ Latiæ, magno Muſarum & verorum Sacrorum* Antiſtiti *noſtro dicatum, claudat iſte* γλυκὺς κρατὴρ ἀναφθέγκτων ἀοιδᾶν, *patrium Tragœdiarum* Thyeſtæ, Troadum, Agamemnonis *pactili ſerto coronatus: vltimus ordine, quia non omnes eodem tempore primi potuere; non meritis, non affectu. nulli cedit vel amor in me tuus, vel mea erga te obſeruantia. primis me* Iuriſprudentiæ *(agnoſco & glorior) præceptis tinxiſti, puram adhuc lanam, planè puerum; ad Themidis illud templum conanti per iter tenebricoſum primus præluxiſti. Iam inde beneficiorum tuorum, & obſeruantiæ meæ nexus cœpit. tam antiqui meriti, tam dudum debitæ gratitudinis, hoc pignus cape. olim* Auditoris, *nunc* Clientis *cum Clariſſ.* Torrentio & Lipſio, *patrocinium ſuſcipe. Tibi, qui ad* Iuris ſcientiam, *eloquentiæ ſtudia, & morum probitatem præclarè adiunxiſti, vt Patriæ tuæ meritò* Papinianus *audias;* cauſſæ, *quam non rei ipſius natura, ſed æui huius inuidia facit difficilem, perorandæ munus reſeruatum. & alioquin;* φθόνος ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται.

Leodici CIↃ. IↃ. XCII. *Kal. Iulij.*

COM-

Elbius in Margari. hãc vocat Tantalum.

COMMENT. IN THYESTEM.

ARGVMENTVM.

VICISSITATE regnandi pactâ, annis alternis Pelopis filij, Atreus & Thyestes, Argis imperabant. Interea Thyestes aureum arietem, regni fatum, auertit, & Aëropen vxorem fratris in adulterium pellicit: mox pœnas metuens fratri dare, fugit in exsilium. sic euasisse dolens Atreus, quod vi nequibat, dolo conatur. in gratiam redire se simulat; oblatâ regni parte, fratrem inuitat, & persuadet. ei conuiuanti, liberos tres, ante aras immolatos instar victimarum, & partim assos, partim elixos ignoranti epulandos proponit, sanguinemque potandum propinat. sic fit filiorum parens sepulcrum. denique capita illi & manus crudelis Atreus offert; & ;quid comederit, quid biberit, enarrat. Luget Thyestes, & deflet calamitates suas; lætatur è contrà frater, & exultat in tam sæuo parricidio, quod ipse Phœbus videre non sustinuerat. Vide Pausan. in Corinthiacis.

IN ACT. I.

Tantalum Megæra compellit nepotum discidia nutrire.

1 VIS me furor] *quo furore nouo (ô Megæra) percita, quâ vesania ab inferorum sede me expellis? sic omnes quos vidi codices: nisi quod Mogunt. deest*; ab. *concinnius tamen alij*; Quis me inferorum sede ab infaustâ abstrahit?

2 Captantem] *Moguntinens.* temtantem.

3 Quis male Deorum] *familiare poëtis, Diis mala sua imputare, vt ex Callimacho in lauacro Pallad. & Æschylo in Persis patet. Archilochus*; Diis omnia ascribit. *Euripides*:

Aut Deus, aut homo, aut
Quid aliud, iniuriarum
Viam inuiam orditur.

Afranius, Togatâ:

Nescio qui nostri miseritus tandem Deus?

Liuius Andronicus, in Odysseâ:

Inferus an Superus tibi fert hæc funera Vlyxes.

8 Differens] *optimè. tamen Moguntin. Herbipolen. & Veneti*; deferens.

9 Aut

9 Aut pœna Titij semper accrescens iecur] *sic mei libri omnes. monet Lipsius in suo manusc. esse*:

Aut pœna Titij, qui specu vasto patens
Semper accrescens iecur
Visceribus, *&c. & quærit an defectus hic aliquis? an hemistichium ab adtextu? hoc posterius mihi magis verisimile. nam etiam Bernardin. agnouit illud*: semper accrescens iecur, *& appositè dictum; nec quicquam ad sententiæ plenitudinem, sine illis*, (qui specu vasto patens) *neque ad carminis integritatem desideratur. Præsidenter alij; vnius libri lectionem secuti*: semper accrescens iecur, *expungunt: cùm in ipsorum, & meis codicibus cunctis, hæc verba contineantur. friuolum verò; illud desumtum à glossariis, ex simili Hippolyti loco. quasi non scriptores passim quod alibi dixere: quia placuit, soliti repetere. Nec satis Latinum illud*; patens vasto specu. *melius foret*, iacens. *sed recepta lectio tuenda.*

10 Visceribus] *Herbip. & Veneti, & Moguntin.* vulneribus. *minus rectè. Tibullus*: Assiduas atro viscere pascit aues.

13 Transcribor] trãsmittor: *à colonarũ deductione translatũ vocabulũ.*

31 Crescat] *Clytemnæstra se Aegistho prostituit, & eo iuuante maritum occidit, filium ad necem quæsiuit; qui postea matrem interemit. Agamemnon & Menelaus, decennali & transmarino ad Troiam bello, Asiam & Europam grauibus damnis affecerunt: in eo bello maior Atrides, Chryseidis & Cassandræ amori succubuit. hæc vaticinij istius summa.*

40 Fratrem] *Atreus Thyestem, & hic illum.*

Natum parens] *Clytemnæstra Orestem.*

41 Natúsque patrem] *quis? quem? cùm de futuris sceleribus loquatur, & de Clytemnæstrâ & Oreste mentio sit, puto castigandum*; natúsque matrem. *hanc enim fugit.*

Liberi] *Thyestæ filij, occisi ab Atreo patruo; vorati à patre.*

Nascantur] *ex incæstu patris cum filiâ.*

42 Viro] *Clytemnæstra Agamemnoni. cetera explicui versu 31.*

53 Accerse] *Moguntinens. & vet. edition. arcesse.*

54 Culmen] *sic solus Lipsiens. alij omnes*; altum columen. *sic manusc. sic editi, etiam Lugdunens.*

62 Epulæ] *multæ sunt voces, quæ huic Synonimæ videntur, nec tamen sunt, si purè & pressè loqui velimus. Donatus*; *Cibus (ait)* qui etiam delicatis præbetur: *victus*, in paruis aridisque alimoniis est constitutus. *Seruius autem*: *Dapes (inquit)* regum sunt; *epulæ*, priuatorum. *Idem*: *Dapes* Deorum sunt, *epulæ* hominum. *D. Isidorus lib. 20. Orig. cap. 1. Epulæ*, ab opulentiâ rerum dictæ, de lautis, & non in quotidianum vsum paratis, intelligendæ sunt, dum tamen à priuatis parentur. nam si à regibus, *dapes* vocandæ. *Cibus*, est omne id quo vescimur, dictus quia ore capitur: sicut *esca*, quia eam os capit. *Est autem & esca generale nomen, vnde argentum escale vocatur à Modestino in l. cum quidam, D. de supellect. lega.* Victus *quoque latiùs sumitur, & omne id quod esui, potui, cultui, & vitæ*

neces-

l. verbo victus, cum seq. D. de Verb. signific. l. legatis alimentis. D. de alim. vel cib. leg.

l. vlt. D. de alim. vel cib. leg.

l. diariis. d. tit.

necessitatibus seruit, complectitur Isidoro, sicuti & alimentum *Vlpiano, Cato & Iaboleno. Ideoq; Paullus li. 4. ad Neratium censet, eum qui rogatus sit vt quendam educet, et tam ad præstandum vestiarium & habitationem teneri, perinde ac si alimentorum legato (quale hoc est) nominatim ea forent adiecta. Neratius verò credebat, alimentorum legatum, cibos tantum comprehendere, ideo alia debere exprimi. id Paullus reprehendit. Vtique quando generaliter educatio, vel alimenta legata. Nam si* cibaria, *vel* diaria *tantùm relicta, vera foret Neratij sententia, teste Vlpiano. quia de cibo tantùm sensit testator, &* cibus *communi acceptione, nec habitationem, nec* vestiarium, *nec* calciarum *complectitur. Aliud ergo* alimentum *seu* victus, *aliud* cibus. *hic illius pars dumtaxat. Quid ergo si* dapes, *si* epulæ *legatæ? cibus dumtaxat debebitur, sed lautior, & splendidior, pro modo tamen facultatum. Confundi hæc scio à scriptoribus; & carpi, non intellecta, à Laurentio Vallâ, & Florido Sabino; sed illis respondère iampridem Alciatus & Forcatulus: responderam & ego in Antisabino, verùm liber ille vnà cum ψευδωνυμίων codice à perfidis depositariis in Galliâ olim, ante quàm lucem aspiceret, auersus intercidit.*

Non noui] *nam filium Pelopem Diis apposuisti.*

63 Liberum] *vacuum à pœnis & curis aliis. sic à Cicerone sumitur,* tempus liberum.

66 Dapes] *magnificas & lautas epulas. de Thyestæis loquitur, quæ propter immanem crudelitatem celebratæ Eusebio lib. 5. Hist. Eccles. in epist Lugdunensium Martyrum, Athenagoræ lib. de resurrect. mortuor. & Oppiano κυνεγ. lib. 3. vide Adag.* cœna *vel* mensa Thyestea.

67 Fugeres] *Moguntinens.* Fugies.

82 Pœnas] *quas patimini.*

86 Pati pœnas] *quantumuis graues & laboriosas, seu (vt illas vocat Lucilius apud Nonium) labosas.*

87 Vt dirus vapor] *vaporem cum exhalatione confundit, more poëtico. nam philosophis ille ex aquâ calefactâ, hæc ex humefactâ terrâ: Aristoteles lib. 1. Meteor. cap. 4.*

88 Vel grauem] *vnus Venet. & habetur in Basileens. marg.* vt grauem.

91 Nostérque] *docet hoc vet. fragmentum:*

Ioue prognatus est, vt perhibent, Tantalus:
Ex Tantalo Pelops, ex Pelope autem satus
Atreus; qui nostrum porrò propagat genus.

Pudeat] *te mei: non, me tui.*

92 Taxata lingua] *Euripides:*

Quod homo existens, cum Diis
Communi mensâ dignus habitus,
Incontinẽtem habuerit linguam, morbũ longè deterrimum.

Cornelius Gallus:

Qui satur ante fuit felix conuiua Deorum
Nectare; quæ superis pocula grata Deis,

Nunc

Nunc cupit humanas epulas: sed semper ab ore
Vnda fugit. mediis stat sitibundus aquis.
Vnda, bibe, affatur, & discito iura silentî:
Conuenit ista pati lingua proterua quibus.

94 Violata] *volunt legi;* violate. *confirmat Bernardini editio vetustiss. in qua;* violatæ.

100 Sequor Meg. Furorem diuide] *sic Lipsiens. Lugdunens. autem:* MEG. Sequor nunc ô furorem, *&c. tres Veneti, Herbipol. & Moguntin.* tò; sequor, *addunt versui præcedenti, & tribuunt adhuc Tantalo. deinde alium inchoant:* MEG. Nunc furorem diuide in totam domum. *sola lectio Lipsiens. ex his tolerari potest. nam vt Megæra dicat se sequi, apertè mendosum: nec minus, vt vtatur deprecatoriâ voce;* ô. *vt verò;* sequor, *addatur versui præcedenti, contra carminis legem. redundabit prius, mutilum erit posterius. vel ergo sequamur N. vel ex coniecturâ meâ:* MEG. Sequere. furorem diuide, *&c. quid stas, quid pedem retrò fers? me sequere.*

114 Phoronides] *Argiuæ, Inachi, vel fontis cuiuspiam. vox verò;* latus *in præcedenti versiculo Aristarchi obelo indiget, etsi inueniatur in o. l. quomodo;* latûs, *si vicina vada gracili terrâ diuidit? nolui tamen malæfidei inquilinum expellere, alio nondum inuento, qui potiori iure, & meliore sententiæ bono, locum occupet. sed feliciter Lipsius emendat;* lætus. *quia scilicet remoto mari, iam mergi non verebatur.*

118 Argi sitim] *sic Moguntinens. Herbipolens. & tres Veneti. perperam Lugdunens.* agri sitim. *Hesiodus:*

Argus in aquosum Danaus fecit aquosum.

120 Perituru̇m] *quem scit obtenebratum iri, ne videat tam immane facinus.*

IN CHORVM.

Monet Argiuos Dis supplicent, vt mala & scelera imminentia velint auertere: & excurrit in Tantali supplicium.

Achaicum] *Stephanus;* Argos, *vndecim enumerat: imò censet Eustathius quamlibet vrbem litoralem,* Argos, *vocari posse. vt de Peloponnesio intelligamus, addidit;* Achaicum. *Achaïa initio dicta Ægialea, à primo Siciniorum rege Ægialeo, qui vixit anno Nachor. 74. postea Danaä, denique Achaia, vt auctor est Euseb. Cæsariensis; peninsula est Ægeo & Ionio cincta, ab Isthmo Corinthio incipiens, describunt Strabo lib. 8. Ptolomæus lib. 3. Plinius lib. 4. Pausanias, Mela, &c.*

122 Turribus] *nihil ego hic mutandum duxi, sed quid in libris contineretur monui. cur illi ad coniecturas? aut quæ necessitas cursuum?*

Portus] *hinc inde, pars ad Aegeum, pars ad Ionium.*

Dissidens] *diuisum Isthmo interiecto.*

128 Etesiis] *Aestiuos esse ventos constat ex Aristot. lib. de mundo ad Alex. Plutarcho in Dione, & Gellio lib. 2. cap. 22. item de genere Aquilonum ex Plinio lib. 2. & lib. 18. & D. Isidoro lib. 13. cap. 11. ideo Lucretius dixit:*

Etesia flabra Aquilonum.

De.

De flatu eorum aliqua apud scriptores discidia. quidam flare per dies quadraginta putant, Timosthenes apud Schol. Apollonij in lib. 2. per quinquaginta; alij totâ fermè æstate vsque ad III. *Kal. Septemb. vt Columella li. 2. de re rust. Verius quotannis certis tantùm diebus (quod tempus ab Aristæo à Dis ad Icarum expiãdum fuisse impetratum, fabulatur Higynus) exoriri, & nomen indicat. dicti enim Etesiæ: quasi anniuersarij. Quando flare incipiunt; quod Cæsar & Plinius ad* XVIII. *Kal. August. fieri censent; tum* Prodromi, *nominantur, vt docet Aristot. in Problemat. Flant ex aliâ & aliâ cæli parte, vt Gellius tradidit. secundùm Plinium quidem, in Asiâ ab Oriente, item in Hispaniâ; quare non mirum si Strabo in lib. 3. cum Euro videatur confundere: in Ponto flant ab Aquilone, ad quod Lucretius, Plinius, & Isidorus referendi: in reliquis partibus, à Meridie. de Oriente, testatus est apud Strabonem lib. 3. Posidonius; de Aquilone, quos dixi & Polybius lib. 4. & Schol. Apollonij. In nostro mari ab Occidente flare, docent Aristoteles, & Diodorus, Sic. lib. 2. Bibliob. Quando ab Oriente flant, in Eurum transeunt, vel ijdem cum Euro potiùs; quando ab Occidente in Thrasciam, Caurũ, & Fauonium migrant. Ita fit; cùm in diuersis partibus, ex diuersis lateribus mundi spirent, vt scriptores pro ratione locorum quæ describunt, aliquando secundos & iuuare nauigationem dicant, aliquando aduersos esse, & eam morari, vt Tacitus lib. 18.* Veliferos *vocat noster, quia cùm per se sint ventorum omnium constantissimi, etiam nauigantibus exoptatissimi. Cicero lib. 2. de Nat. Deor.* Quàm tempestiuos dedit, quàm salutares, non modò hominũ generi, sed etiam pecudũ, iisque omnibus, quæ oriuntur ex terrâ, ventos Etesias; quorum flatu nimij temperantur calores, ab iisdem etiam maritimi cursus celeres & certi diriguntur? *quare meritò* nauales *nominat Varro, in Ephemeride:* Nauales Etesiæ diutius & huberius flauerant, & auctumnum ventosum fuerat.

Veliferis] *sic Propertio & Ouidio* carina velifera: *sic Valerio Flacco* mare veliferum.

130 Stadio] *curriculo; ita dicto quod stadij mensuram expleret: stadij inquam Olympici. de quo Gellius lib.* I. *Noct. Attic. cap.* I. Nam cùm ferè constaret curriculum stadij, quod est Pisis apud Iouem Olympium, Herculem pedibus suis metatum: idque fecisse longũ pedes sexcentos, cetera quoque stadia in terra Græciæ ab aliis postea instituta, pedum quidem esse numero sexcentum; sed tamen esse aliquantulum breuiora. *Censorin. verò in lib. de die Natali:* Stadiũ in hac mundi mensurâ id potissimùm intelligendũ est, quod Italicum vocant, pedũ sexcentorum vigintiquinque. Nam sunt præterea & alia, longitudine discrepantia, vt Olympicum, quod est pedũm sexcentũm, Pythicum quod est mille pedũ. *Teste Plinio stadium efficit passus centum vigintiquinque nostros, hoc est, pedes sexcentos vigintiquinque, lib. 2. Nat. hist. cap. 23. octo verò stadia conficiunt vnum milliare, Polybio lib. 3 & Plutarcho in Gracch. & hæc dimensio Romanis historicis in vsu est. Vnde apparet Plinium de Italico stadio locutum: & D. Isidorum lib. 15. cap. 16 (quando stadium definit octauam mil-*

liariis partem, viam scilicet centum vigintiquinque passuum; eoq; modo dicit Herculem id terminasse, cùm illud vno spiritu confecisset, ac proinde stadium appellasse, quòd in fine respirasset, simulq; stetisset) vera quidem tradere, sed non distinxisse inter Olympicum, quod Herculis stadium, & Romanum, seu Italicum quod CXXV. *passuum. Gellium denique Pythici stadij vel ignarum vel immemorem fuisse. Est & naturale stadium, quod Tzetza Chil. 6. hist. 3. definit.*

πρὶν στάδιον ὠνόμαζον τὸν δρόμον τὸν ὁπλίτην.
ὁ τρέχων μετὰ ὅπλων δὲ, ὄρθιον εἶχε δρόμον.

Prius stadium vocatum spacium illud quod vir armatus
Armis onustus sine quiete vno cursu queat decurrere.

subiungit deinde stadij cursum & recursum διαύλον; *tres verò cursus & recursus cum dimidio,* δόλιχον; *at illam decursionem quæ duodecim stadij decursus itu & reditu haberet,* τέτρωρον, *vocari.*

133 Neu] *Moguntinens. Herbipol. & Veneti* nec.

134 Minoribus] *vt* maiores, *generali nomine cuncti, à quibus orti sumus; propriè tamen, qui supra tritauum l. quisque D. de in ius voc. l. Iurisconsultus. 10. D. de gradib. & affin. sic, arbitror, quotquot à nobis descendunt posteri,* posteriores, *&* minores *nuncupantur, propriè tamen qui vltra trinepotes. Lucretius lib. 5.*

——quas lacrumas peperere minoribus nostris.

Valer. Flaccus li. 3. —— nostri luent ea facta minores.

Sortes Claudianæ, apud Trebellium:

Tu qui nunc patrias gubernas oras,
Et mundum regis arbiter Deorum,
An —— veteres tuis nouellis.
Regnabunt etenim tui minores,
Et reges facient suos minores.

supplendam reor lacunam tertij versiculi ex coniecturâ; Annectes veteres, *&c. Arnobius lib. 3.* Falciferum vetustas edidit prisca, & minorum transmisit ætati.

139 Fide qua tulerat] *malè Lipsiens.* quam, *ex margine Basileens. Petenda historia ex Pindaro & Scholiaste Olymp.* I. *Apollonio & Scholiaste, qui admodum prolixè in lib. 1. vers. 753. Philostrato in Imag. Pelopis, & in Imag. Hippodamiæ, Luciano in Charidemo, Izacio in Lycophron. & Sidonio in Panegyr. Anthemij Aug. breuiter, sic res gesta. Oenomaus rex Elidis ex Euadne Acrisij F. suscepit Hippodamiam; quam (quia responsum acceperat à genero sibi mortem imminere) detractabat ulli in matrimonium collocare. sed victus turbâ & pertinaciâ procorum; legem tulit, confisus equorũ velocitati, ei cessuram filiam, qui cursu quadrigarum vinceret, qui à se vinceretur moriturum. Itaque proco certanti Hippodamiam auferendam in curru tradebat; ipse insequebatur, manu lanceam quatiens, & si assequebatur cõficiebat. multis sic necatis, quorum nomina refert Scholiastes Pindari; tandem ipse à Pelope vincitur. Qui, vel Hippodamiæ operâ quæ iuuenem deperibat, vel pro-*

missâ

missâ dimidiâ regni parte Myrtilo, Mercurij & Cleobules filio, Oenomai aurigæ, persuasit, vt sublatâ fibulâ, quâ modiolis axis affigitur, currum euerteret. Ita Oenomaus, dilapsis in ipso cursu rotis, ab equis suis in partes distractus, miserè interiit. Vnde Claudianus de laude Serenæ:

——— curru Pisæa marino
Fugit tela Pelops. nam* prouidus obice regis
Prodidit Oenomai, deceptus Myrtilus axem.

*Mallem nã perfidus. vel, male prouidus.

Acceptâ Pelops coniuge, siue falsò ab eâ persuasus interpellatam se de stupro à Myrtilo, siue vt solus regno potiretur, Myrtilum è Geræsto in mare præcipitauit, quod inde Myrtoum fuit vocatum. Pierius lib. 11. Hieroglyph. longè diuersa tradit; Amphionem Thebanum Pelopi quædam malefica dedisse, quæ in stadij solum defoderet; quibus Oenomai sonipedes consternati, dominum occiderint: postmodum etiam cunctos equos illâ transeuntes externari solitos, vnde loco παραξιππου appellationem inditam.

142 Fabula] *rumore & sermone omnium trita traditio, siue illa vera siue falsa, Græco more. sic Hipp.* Omnes per gentes fabula distulit.
sic lib. 3. de Benefic. Sic seruata nobilis fabula, & duarum vrbium exemplum fuit. *quæ lectio non debuit à Pintiano peruerti. continetur enim etiam in membran. Burdigalens. & per duas vrbes Romanam & Grumentinam intelligit.* fabulam, *pro verâ narratione etiam Tertullian. in Apolog.*

143 Nauibus] *ipsis nautis & vectoribus. nam quod quidam lib. in margine*; nauitis, *glossema.*

146 Diuulsúsque] *sic N. ceteri*; diuisúsque.

148 Prosequitur] *alij*; persequitur. *& in seq. Mogunt.* Os æterna sitit.

147 Hospitibus Deis. *Eguian.* diuitibus Diis. *non placet.*

151 Et curuata] *lego ex Moguntin.* Incuruata.

156 Illudit] *Eguian.* alludit. *& sic Moguntinen. Herbipolens. Lugdun. & ceteri. N. primus, ni fallor,* illudit. *sic Tibullo, in a palla talis illudit.*

157 Nec quamuis] *sic Lipsiens. Moguntin. & Veneti.* hæc quamuis. *idem Eguian. Herbip. & Lugdunens. rectè.*

159 Obliquátque] *deflectit, ne aspiciat; aut saltem non nisi limis, & obliqua tuentibus hircis.*

171 Petens] *sic quidam ex m. s. melius, pro*; vocans. *sic Agamemn.*

Et inter vndas feruidâ exustus siti,
Aquas fugaces ore decepto appetit,
Pœnas daturus cælitum dapibus graues.

173 Conantémque] *quidam v. l.* conatúmque.

174 Gurgite] *ex alueo fugitiui gurgitis.*

IN ACT. II.

Consultat Atreus de vindictâ à fratre exigendâ, &, repudiatis monitis salubrioribus, ad insidias conuertitur.

199 Indocile] *indomitum; quia humanitate aut precibus flecti & molliri nequit. vi autem & malo subigi & domari potest.*

203 Fa-

203 Fama te] *hoc argumentum accuratè perpendit Hesiodus:*

——— δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην·
φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κεῖφη μὲν ἀεῖραι
ῥεῖα μαλ' ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι·
φήμη δ' ἥτις πάμπαν ἀπόλλυται ἥντινα πολλοὶ
λαοὶ φημίζουσι ———

——— grauem verò mortalium euitato famam.
Fama enim mala, est leuis quidem leuatu,
Molesta verò portatu, difficilísque depositu.
Fama verò nulla prorsus perit, quam multi
Populi diuulgant.

205 Domini] *Iulian. Apostata in Misopog. tam vehementer se Domini appellationem scribit auersatum, vt ad exemplum ceteris idem fastidientibus, illud penè interierit. Et sanè hoc nomen Dei mysticum* אדני, *de quo D. Hieronym. epist. ad Marcellam; primum sibi falsi Dij gentium vsurparunt, deinde humana adulatio in promiscuum vsum deduxit, non hodie tantùm, sed & olim. id enim Seneca epist. 3. testatur*: Itaque sic priore verbo, quasi publico vsus es, & sic illum *amicum* vocasti; quomodo candidatos, *bonos viros* dicimus; quomodo obuios, si nomen non occurrit, *dominos* salutamus. *de eadem voce Brisson. nonnulla lib. 8. Formular. Vidi, qui ausi sunt scribere Hispanorum olim peculiare nomen* Domini, *& inde illorum prænomen* Don *profluxisse. vtique non magis, quàm* patris patriæ, *aut* boni viri, *quæ Romanis nata. Vnde verò illud* Don *manarit, potuerunt illi ex Moralij & Garibaij Chronicis discere.*

208 Gloriam] *Cicero in Tusc.* Gloria est solida quædam res, non expressa aut adumbrata, & est consentiens laus bonorũ, incorrupta vox bene iudicantium de excellenti virtute. *hanc definitionem etiam Fabius ex parte fuit mutuatus, & iuxta eam hîc gloria sumitur.*

217 Priuata] *propria priuatæ fortunæ.*

219 Fas est in illo quicquid in fratre est nefas] *sic primi libri, & sic Eibius citat. Mogunt. eodem modo, nisi quod omisit*; est. *Herbip. & Veneti*; f. e. in illo, q. in fratrem e. n. *hinc Lugdunens.* f. e. in illum q. i. fratrem e. n.

220 Quid enim reliquit crimine intactum, aut vbi sceleri pepercit] *sic o. l. præter Lipsiens. in quo N. iussit ex Basileens. marg. edi?* Quod enim rel. crimen int. aut cui s. p. *non malè, si m. s. confirment.*

222 Specimen] *pro indicio & argumento poni solet. Lucretius libro 4.* Hoc etiam inprimis specimen verum esse videtur. *& lib. 5.* Si non ipsa dedit specimen natura creandi. *quoniam verò omina & portenta earum, quæ præsignificãt, rerum quædam indicia sunt, rectè arietem aureum, noster* specimen *nuncupauit; quem Attius* prodigium portento missum *vocarat.*

224 Est Pelopis] *Athenæus lib. 6. cap. 4. refert ex Herodoro phialam argenteam fuisse, quæ in medio agnam auream celatam haberet. Pierius lib. 10. Hieroglyph. ex Platone & Pausaniâ narrat Thyesti quoque agnam auream natam fuisse. sed quod Seneca memorat, communius traditur.*

228 Tan-

228 Tantalici] *sic o. mei libri; at meus (aiunt) vet. lib.* Tantali. *labat versus. an ergo?* tantalei. *mallem si mutandum;* Tantalidæ. *sic inferius:*

Hinc auspicari regna Tantalidæ solent.

Sceptra] *ait huius arietis lanâ aurea solitos Pelopidas sceptrum ornare; de quo Pausan. in Bœot. scriptum reliquit Deorum omnium maximè cõsueuisse Cherronenses illud sceptrum colere, quod Iouis fabricasse Vulcanum Homerus cecinit, à Ioue acceptũ Mercurium dedisse Pelopi, Pelopem Atreo reliquisse, Atreũ Thyesti, à Thyeste per manus traditũ tenuisse Agamemnonẽ: & hoc illos præcipuè sceptrum veneratos, & hastam nominasse. plura deinde de huius sceptri cultu & sacris subiungit. Vnde manifestum fit hoc sceptrum hastæ simile fuisse, nec mentitum Iustinum lib. 43. cùm tradidit, adhuc Romulo regnante, reges hastas, pro diademate habuisse, easq; Græcos* sceptra *nominasse. quod intelligendum puto de hastis breuioribus, qualia sunt pila Romanorum, vel venabula Thessalorum, ferro tamen minus lato; non de oblongis illis Macedonum sarissis, quibus hodie pedites vtuntur.*

229 Possessor] *purpurei coloris ostentum confirmat etiam Spartianus. nam in vita Diadumeni inter imperij apiscendi omina recenset, in agro patris eius oues purpureas natas duodecim. Putarim hoc omen non ouis, sed coloris purpurei proprium, quia purpura Regum propria. Ælius enim Lampridius in Seuero, oui palumbini purpurei; Vopiscus in Aureliano, vituli & rosarum; & in Tacito, vini & vitis albæ subitò purpurascentium; Iul. Capitolinus in Maximino Iuniore, vitis & loricæ meminerunt, & huius quidem verba ascribam, sed emendata:* posita ab eo vitis, intra annũ ingentes vuas purpureas attulit. *Item*: Lorica patris eius, non, vt solet, ferrugine, sed tota purpureo colore infecta à plurimis visa est. cùm Grammatico daretur quondam, parens sua libros Homericos omnes purpureos dedit litteris aureis scriptos.

234 Consorte] *vxore. nam matrimonium* consortio *dicitur, l.* XCVI. §. 3. *D. solu. matr.*

244 Expuat] *vide inf. Troade vers. 1168.*

247 Impetretur?] *sic N. interrogatiuè. perimant (inquit) alij, qui tyranni esse nesciunt. egóne vt patiar, vel precibus tribuam in meo, hostes meos, regno, leni morte defungi? Nec reijcienda lectio aliorum codicũ:* lenis in regno meo mors impetratur. *mihi mors pœnæ non imputatur, sed gratiæ & clementiæ: quibuscum in gratiam redij, precibus exoratus, lenis mortis facio potestatem. respicit ad Tiberij dictum.*

262 Mugit] *mugitus terræ, prodigium nostro & aliis. Oedipo:*

Rupisse canem fama & nostris
Errasse locis, mugisse solum.

Item: ——— terra se retro dedit, Gemuítque penitus ———

Troadibus: Cùm subito cæco terra mugitu fremens
Concussa cæcos traxit ex imo sonos,
Mouêre siluæ capita, & excelsum nemus
Fragore vasto tonuit ———

Virgi-

Virgilius: ——— magno cum murmure montis
Circum clausta fremit.

Item: Sub pedibus mugire solum & iuga celsa moueri.

Claudianus: Ecce repens mugire fragor. *at Aristoteli ex causis naturalibus prouenit. ait enim lib. 2. Meteor. sub terrâ omnes vocũ differentias emitti: adeo, vt videatur sæpè ὥσπερ λέγουσιν οἱ τερατολογοῦντες, μυκᾶσθαι τὴν γῆν.* vt portentorum scriptores aiunt terram mugire. *& in Problemat. ait in paludibus quæ iuxta flumina sunt fieri sonos qui vocantur* bomugi, *quos sacros Dei tauros esse fabulantur. Plinius etiam lib. 2. nat. hist.* Præcedit verò (*terræmotum*) & comitatur terribilis sonus, aliàs murmur, similis mugitibus, aut clamori humano, armarúmve pulsantium fragori, *&c. nam duas subdit causas.*

264 Moti lares vertere vultum] *Lares Mercurij & Laræ, seu Lalaræ iuxta Ouid. 2. Fastor. seu Larundæ iuxta Auson. in Monosyllabis filij, domus genij putati; in singulis, sui. Ausonius:*

Nec genius domuum Larundâ progenitus Lar.

hi priuati *& familiares, alij verò* publici *& communes vrbis custodes, qui* Præstites *dicti; de his Ouidius lib. 5. Fastor.*

Præstitibus Maiæ Laribus videre kalendæ
Aram constitui; paruáque signa Deûm:
Vouerat illa quidem Curius, sed longa vetustas
Destruit, & saxo longa senecta nocet.
Caussa tamen positi fuerat cognominis illis,
Quòd præstant oculis omnia tuta suis.
Stant quoque pro nobis, & præsunt mœnibus vrbis,
Et sunt præsentes auxiliúmque ferunt.
Et canis ante pedes saxo fabricatus eodem
Stabat. quæ standi cum Lare causa fuit?
Seruat vterque domum, domino quoque fidus vterque:
Compita grata Deo, compita grata cani.
Exagitant & Lar, & turba Diania fures,
Peruigilántque Lares, peruigilántque canes.

Præstites *ergo etiam* Compitales *viarum custodes; initiò duo tantùm pingebantur; post, cùm hæ statuæ interiissent, pro duobus illis coli cœperunt, in vicis singulis, tres Lares; duo quidem illi priores, & tertius* Augusti Genius. *significat idem Ouidius:*

Bina gemellorum quærebam signa Deorum,
Viribus annosæ facta caduca moræ:
Mille Lares, geniúmque ducis, qui tradidit illos
Vrbs habet & vici numina trina colunt.

& lib. 2. Fastor. ——— geminósque parit, qui compita seruant,
Et vigilant nostrâ semper in æde Lares.

Compitalium Larũm ara in Circo maximo statuitur, etiam à Pyrrho Ligorio in eius imagine. Fortassis eos Tertullianus lib. de Spectaculis, compiti-

poten-

potentes, vel compitalipotentes vocauit, vbi vulgò comitiopotentes legitur, vel vt Pamelius censet compitalitij potentes; quod in eorum honorem compitalia celebrata. Compitales vocauit Suetonius in Aug. cap. 31. Compitales Lares ornare bis anno instituit, vernis floribus & æstiuis. Nec vrbana tantùm compita, lares habebant, sed omnes etiam publicæ viæ. Indicat Arnobius de Laribus agens lib. 3. Quos arbitratur vulgus vicorum atque itinerum Deos esse, ex eo quòd Græci vicos cognominant λαύρας. hi dicuntur in Catalectis Virgilij: Semitales Dij. & Plauto viales lares, in Mercatore. Eorum nomen incertum fuit: Opinor hos à Prænestinis Digitios vocatos. Nam Arnobius tradit, ex Nigidio, nonnullos censuisse Latinis Lares esse, quos Græci Dactylos Idæos vocant. hoc nomen Prænestini voluerunt exprimere: vel Digitios dixère, quòd viam quasi digito viatoribus indicarent. Fortassis etiam digito protenso sculpebantur, quemadmodum nũc etiam multæ prouinciæ in viis ambiguis crucibus aut cippis, manus ferreas vel ligneas affigunt, indice extento, iter viatorum dirigentes. Quod si verum est: non est quod Solini lectionem, quam omnes Belgici, Celtici, Germanici m. s. confirmant, quantumuis probabili & ingeniosâ coniectatione commutemus. Digitiorum hoc nomen suspicor corruptũ in Glossario Græcolatino, vbi nunc editum: Κουρῆτες οἱ περὶ τὸν παιδίνα. Corybantes, Indigites. mallem Idæi-digiti, vel Digitij. nisi fortè fuerit; Idæ indigites. nec Arnobius insinuat κατ' ἐξοχὴν, Indigetes dictos; sed cum addito: Samothracios. Lari priuato quisque domi dicatum Lararium habebat, vt de Alexandro Mammæâ testatur Lampridius. Orta geniorum & familiarium Larûm superstitio, inde, quòd antiquitus quisque suos domi mortuos sepeliebat, eósque vt Deos domesticos colebat. de his Plautus, Mercatore:

Dij Penates meûm parentum, familiæque Lar pater,
Vobis mando meûm parentum rem benè vt tuemini:
Ego mihi alios Penates persequar, alium Larem.

Arnobius de iisdem lib. 3. In diuersis Nigidius scriptis, modò tectorum domuumque custodes, modò Curetas illos, qui occultasse perhibentur Iouis æribus aliquando vagitum; Indigetes Samothracios, quos quinque iudicant Græci Idæos dactylos nũcupari. Varro similiter hæsitans, nunc esse illos Manes, & ideo Maniam matrem esse cognominatam Larum; nunc aërios rursus Deos & Heroas pronunciat appellari; nunc, antiquorũ sententias sequens, Laruas esse dicit Lares, quasi quosdam Genios, defunctorum animas mortuorum. quibus verbis Lares cum Manibus confudisse docet Varronem. Lari huic Cato, de re rustica, villicam, pro copiâ, certis diebus, coronâ in foco iubet facere; & Tibullus menstrua sacra tribuit, hoc versu:

Glossar. La-[illegible]

Redderet antiquo menstrua tura Lari. Iuuenalis Sat. 12.
——Laribúsque paternis,
Tura dabo, & omnes violæ iactabo colores, purpureas, aureas, niueas. apud Plautum Euclionis filia, etiam quotidiana:
Ego lar sum familiaris, ex hac familiâ

Vnde

Vnde exeuntem me aspexistis. hanc domum
Iam multos annos est cùm possideo & colo,
Patrique, auóque iam huius, qui nunc hic habet.
Huic filia vna est, ea mihi cotidie
Aut thure, aut vino, aut aliquî semper supplicat,
Dat mihi coronas —— familiari ergo Lari facere licebat, quando lubebat: vialibus, bis in anno; Præstitibus, kalendis Mai. Domestici etiam grundules dicti Arnobio lib. 1. puto vel à suggrundis ædiũ, vel à porci grunnitu qui ipsis mactabatur. Horatius: —— immolet æquis
Hic porcum Laribus —— hoc enim de domesticis audio: at illud Propertij, de vialibus seu compitalibus:
Parua saginati lustrabant compita porci.

Præter hos, inuenio apud Festum, Lares Hostilios; à quibus hostes arceri putabant. Falli, qui putant Lares mortuorum maiorum omnium animas dictas; & Lemures cum Laribus confundere, docuit satis Martianus à nobis citatus in Oedip. 559. docuit etiam Apuleius lib. de Deo Socratis, cùm ait: Lar dicitur familiaris; qui ex Lemuribus, posterorum suorum curam sortitus, pacato & quieto numine domum possidet. Quidam ergo Lemures, non omnes Larum nomine comprehensi, boni scilicet & propitij: auersis verò & noxiis, Lemurum commune nomen, factum proprium. Lemuribus hisce Feralia mense Februario fiebant, à feritate illorũ opinor, dicta; quo tempore illis parentabatur tegulâ in mediâ viâ relictâ; cui violæ solutæ, & panis meraco vino maceratus, fruges sparsæ, & salis mica, cum coronâ imponebantur, teste Ouidio lib. 2. Fastorum, iisdem instituta Lemuria eidib. Maij, vt canit Ouidius lib. 5. Fastor.

Lares effingebantur duo iuuenes succincti pelle caninâ (quare Persius Satyr. 5. vocauit succinctos) astante cane, vt ex Ouidio docui, & docent etiam Plutarchus in Problemat. & Pierius lib. 5. Hieroglyph. Solebant iis suspendere varia; in primis mundum muliebrem, qua de re Nonius in Strophium, & in reticula, adducit hoc fragmentum Varronis Sexquivlixè: Suspendit Laribus marinas molles, pilas, reticula ac strophia. quæ hæ molles marinæ? an spongiæ? Glossar. Græco-Latinum, δέσμη, marina, fascis. sed probabilius ibi Lipsius conijcit, Manua: quæ vox Glossariis Latino Græcis licet corrupta semel in Mannæ; & semel in Manue, id significat. An ergo potius; molles marinæ ornamenta ex lanâ succidâ? nam Glossar. Græco-Latinum; πίνινον, marinum. & πίνερον ἔριδον, lana succida. Hippocrati πινώδη ἔρια, videtur ergo marina æsypus, vel lanæ succidæ sordidus floccus. aliquando malui rescribi; suspendit Laribus; arsinias, bullas, pilas &c. item pilæ, pro numero seruorum, qui in familiâ; & effigies viriles muliebresq; pro numero liberorum domesticorum, vt Festus scripsit. Ingenuos puerilem vestem coram Laribus deponere solitos quodam Propertij loco confirmatur; & quando virilem togam sumebant, eos Laribus bullam donasse Persius docuit Sat. 5.

Bulláque succinctis Laribus donata pependit.

Serui quando pileo donabantur, cathenas eis suspendebant.

Horat.

Horat. lib. 1. Sat. 5. ——— donaſſet iámne cathenam
Ex voto Laribus, quærebat ———

Differunt Lares, à Geniis, etſi Cenſorinus prodidit C. Flaccum in lib. de Indigitamentis ad Cæſarem & multos alios putaſſe eoſdem: nam Genij non ædium tantùm & familiarum, ſed & aliorum locorum, & hominum, & plantarum fuerunt: Lares, Genij quidem, ſed domibus tantùm, & vrbibus, & viis præpoſiti: vnde* domus genium, *Larem vocat Auſonius.*

* Puto vocatū C. Granīū Flaccum.

Penatum *quoque nomen preſsè ſumtum differt à* Larium *nomine: etſi Penates omnes Lares quoque. Nam D. Iſidorus lib. 8. Orig. cap. vlt. ſcribit:* Penates, Gentiles dicebant omnes Deos, quos domi colebant: & penates dicti, quòd eſſent in penetralibus, id eſt, in ſecretis. Hi Dij quomodo vocabantur, vel quæ nomina habuerint, ignoratur. *Cicero lib. 2. de Nat. Deor. dictos vult, vel à penu, vel ab eo quòd penitus inſideant, vnde &* penetrales *vocari. Extra domum ergo, nulli Penates, ſed Lares non tantùm in domo: rurſus non omnes domeſtici Lares, Penates. Quare videmus propriè loquentes ſcriptores, hæc ab inuicem nomina diſtinguere, vt Plautum in Mercatore, Martianum ſæpe lib. 1. de nupt. Philolog. & alios. & ritus, ac diuerſæ cærimoniæ, atque conditio illorum hoc conuincit. nam Romæ diuerſas illis ædes dicatas, docet Solinus cap. 2. Polyhiſt. Penates, ſanctiores habebantur, & à Troianis accepti; Lares ex maiorum funeribus delecti, ſæpe contemti & violati. Sueton. in Caligula:* Lares à quibuſdã familiares in publicum abiecti. *Tertullian. in Apologet.* Domeſticos Deos, quos Lares vocant, domeſticâ poteſtate aliquando tractatos, demutando aliquando in cacabulum, aliquando in trullum. *Simulacra quoque & effigies longè aliæ. de Laribus vidimus, nunc de Penatibus videamus, qui & quales. Dionyſius Halycarn. lib. 1. ſcribit, à Dardano Troianos ſacra magnorum Deorum accepiſſe ſimulacra; eaq́; vrbe captâ, ab Æneâ erepta, eſſe autem Deos, quibus Samothracij initiantur, & à Romanis* Penates, *à Græcis non vno nomine appellari, ſed dici* πατρώους *vel* γενεθλίους, *vel* κτησίους, *vel* ἑρκίους, *vel* μυχίους, *quia patrij, gentilitij, hereditarij, conſepti, & maximè ſecreti atque penetrales ſunt. Et traditum à Timæo, nihil aliud eſſe, quàm caducea partim ferrea, partim ærea, & Troianum fictile vas. quod Dionyſio non probatur. maiuli enim, propè forum Romanum, fuiſſe delubrum, in quo Troianorum Deorum imagines erant poſitæ cum inſcriptione;* DENATES, *quæ* Penates *ſignificat, cùm veteres D, pro P, vſurparint. eſſe autem duos iuuenes haſtatos, habitu ſedentium, antiqui admodum operis. In aliis quoque vetuſtioribus templis, ſemper horum Deorum imagines duos iuuenes militari habitu conſpici. Plutarchus verò, in Camillo, duo dolia eſſe non ita magna ibi repoſita, vnum apertum & vacuum, alterum plenum & obſignatum; ſolisq́; ſacris virginibus ea conſpicere licitum; aliaq́; de his doliis ſubiungit. Arnobius d. loco multorum refert ſententias his verbis:* Nigidius Penates Deos, Neptunum eſſe atque Apollinem tradidit, qui muris quondã Ilium conditione adiunctâ cinxerunt. idem rurſus in lib. ſexto exponit & decimo, diſciplinas Hetruſcas ſequens, genera eſſe Penatium quatuor; & eſſe Iouis

Iouis ex his alios, alios Neptuni, inferorum tertios, mortalium hominum quartos, inexplicabile neſcio quid dicens.* Cæſius, & ipſe adſequens, Fortunam arbitratur, & Cererem, Genium Iouialem ac Palem; ſed non illam feminam, quam vulgaritas accipit, ſed maſculini neſcio quem generis miniſtrum ac villicum. Varro, qui ſunt introrſus atque in intimis penetralibus cæli, Deos eſſe cenſet, quos loquimur: nec eorum nomina, nec numerum ſciri. Hos *Conſentes* & *Complices* Hetruſci aiunt & nominant, quòd vnà oriantur & occidant vnà, ſex mares & totidem feminas nominibus ignotis, & iis nationis barbariſſimæ; ſed eos ſummi Iouis Conſiliarios ac Principes exiſtimari. Nec defuerunt qui ſcriberent Iouem, Iunonem, ac Mineruam, Deos Penates exiſtere, ſine quibus viuere ac ſapere nequeamus; ſed qui penitus nos regant ratione, calore, ac ſpiritu. *Martianus Capella lib. 1. aliam rationem nominis Deorum Conſentium reddit, de his agens hoc pacto:* Præcipuéque Senatores Deorum, qui Penates ferebantur Tonantis ipſius; quorúmque nomina quoniam publicari cęleſte ſecretum non pertulit, ex eo quod pariter omnia repromittunt, nomen eis ex conſenſione perfecit. *Statimq́; hos Conſentes à magnis Diis diſtinguit, & Magnos Deos* XII. *Iouis Conſiliarios vocat. Non grauabor etiã Macrobij verba aſcribere, eo quòd Arnobianis iſtis multam lucem præferant, ex lib. 3. Sat. cap.* 4. Nigidius enim de Diis lib. XIX. requirit, num Dij penates ſint, Troianorum Apollo & Neptunus, qui muros eis feciſſe dicuntur: & num eos in Italiã Æneas aduexerit?* Cornelius quoque Labeo lib. de Diis Penatibus, eadem exiſtimat. Hanc opinionem ſequitur Maro, cùm dicit:

Sic fatus, meritos aris mactabat honores,
Taurum Neptuno, Taurum tibi pulcher Apollo.

* Ex Macrobio lego; Caſſius.

Sic vocat Samothracas: vnde orti Phryges, qui propriè Barbari.

* Hic putē deſiderari Nigidij reſponſionē; quam attulit Arnobius.

Varro rerum humanarum ſecundo, Dardanum refert Deos Penates ex Samothrace in Phrygiam, & Æneam ex Phrygiâ in Italiam detuliſſe. Qui ſint autem Penates in lib. memorato Varro non exprimit: ſed qui diligentiùs quærunt veritatem, Penates eſſe dixerunt, per quos penitus ſpiramus, per quos habemus corpus, per quos rationem animi poſſidemus. Eſſe autem medium aëra, Iouem; Iunonem verò, imũ aëra cum terrâ; & Mineruam, ſummum ætheris cacumen: eo argumento vtuntur. quòd Tarquinius Demarathi Corinthij F. Samothraciis religionibus myſticè imbutus, vno templo ac ſub eodem tecto numina prædicta coniungit. Caſſius verò Hemina dicit Samothracas Deos, eoſdémque Romanorum Penates, propriè dici θεοὺς μεγάλους, θεοὺς χρηστούς, θεοὺς δυνατούς. Noſter hoc ſciens, ait:

Cum ſocio, natóque Penatibus & Magnis Diis.

quod exprimit θεοὺς μεγάλους: ſed & omnia hæc nomina, cùm in vno de ſupradictis nominibus ſeruat, doctrinam proculdubiò ſuam, de hac omni opinione confirmat. cùm enim ait:

Iunonis magnæ primùm prece numen adora;

τὴν μεγάλην nominat.

Adsit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno;

τὴν χρηστήν. *Dominamq; potentem*, τὴν δυνατήν. Eodem nomine nominauit & Vestam, quam de numero Penatum, aut certè comitem eorum esse manifestum est: adeo vt & Consules & Prætores, seu Dictatores, cùm ineunt magistratum, Lauinij rem diuinam faciant, Penatibus pariter & Vestæ. sed & Virgilius, vbi ex personâ Hectoris dixit:

Sacra, suosq; tibi commendat Troia Penates. Mox adiecit:

Sic ait, & manibus vittas Vestámque potentem
Æternúmque adytis effert penetralibus ignem.

Addidit Higynius in lib. quem de Diis Penatibus scripsit, vocari eos θεοὺς πατρῴους. nec hoc Virgilius ignoratum reliquit: *Dij patrij seruate domum, seruate nepotes.* & alibi: —— *patriiq; penates. Hæc Macrob. Hinc patet vt Lares duplices publici & priuati: sic &* Penates publici, *qui Magni Dij, & Dij patrij: &* priuati, *vnicuique crediti vitæ, spiritus, animæ, corporis auctores. quod à Laribus alienum. itaq; Lares à Penatibus verè differre; etsi sæpenumero scriptores confundant, vt videtur Cicero in Orat. pro Quinctio. Martianus vt ad Lares redeam, singulis Diis suum Larem tribuit, æquè ac Genium, & meminit etiam* Laris Cælestis *&* Laris militaris. *Hæc si iungantur iis quæ de Genio in Medeam, & de Manibus in Oedipum dixi, non omnino inaccurata futura est vocum istarum obscurarum tractatio. Postquam ea scripseram, incidi in Fernelij lib. de abditis, & in Lilij Syntagm.* XV. *vbi multa de hisce rebus; sed cur sententiam mutarem, aut me hæc scripsisse pœniteret, nihil causæ inueni.*

Lares vertere vultum] *sic Lucanus lib. 1.*

—— vrbísque laborem
Testatos sudore Lares ——

scilicet Præstites. Noster, de domesticis locutus. 262 Tumet] *Moguntinens. Herbipol. & primus Venetus;* timet. *inferius quoque ait*: quid rursus times?

273 Odrysia] *de his Anacreon:*

Agite, date, nec ampliùs ita
Strepitu & fremitu
Scythicam potationem, inter vina
Exerceamus; sed pulcros
Potantes inter hymnos.

275 Animum filio inspira parens, sorórque. caussa est similis] *de sententiâ inuestigandâ, exiguus hic labor; de verbis quibus illam expresserit, non exiguus exhauriendus. etsi enim omnium lectionũ optima ista, in quam cùm optimi m.s., tum etiam excusi accuratiores. vt Basileens. Lugdun. Lipsiens. & alij consentiunt, nisi quod Basileens.* filij, *non*, filio; *tamen vocula illa mihi valde suspecta. Moguntinens.* animum filio inspira parens. Soror est caussæ similis. *Primus Venet.* animum agnati inspira parens, Soror est. en causa similis. *Duo alij Veneti cum Herbipol.* Inueniet. animum gnati inspira parens, Soror est: en causa similis. *in marg. Lugdunen.* animum mî inspira, gnatus, parens. *Duas videtur aliis fabulas commiscere, & rei quam molitur accommodare; Tantali qui Pelopen apposuit Diis; & Terei, cui vxor & soror, Ityn dedere concisum in frusta & coctum. Sed ego ad vnicam tãtùm puto alludere. Nam vult Thyesti filios apponere epulandos. fecerat in simili iniuria idem Procne, vxor Terei. inuocat ergo Procnen & Philomenam, animum sibi vt trucem illum & crudelem inspirent, qua tale facinus ausæ. & clara omnia, ni foret vocula;* filio. *quæ turbat. an enim Terei, vel Procnes, vel sororis filius Atreus? quis hoc vnquam ἐν ὀνείροις? an per;* parens, *intelligendus Pelops, & huc referendum τὸ,* filio, *scilicet mihi? ita censet Bernardin. sed quomodo tunc connectuntur* parens & soror? *ego, si liceat, castigarim:*

—— animum similem inspira parens, sorórque. causa est similis. assiste, *&c. & similem animum interpreter, æquè impium, æquè iratum, æquè crudelem & scelestum, robur & audaciam parem. porrò hac vsus locutione alio sensu Apuleius*: Quod si animam inspires, *hoc est, spiritum.*

Parens] *Procne mater Ityli.*

Soror] *Philomela.*

Causa est similis] *nam tu vlta es mariti adulterium cum sorore commissum: ego vlciscar thori mei iniuriam. nam Thyestes Aëropen, vxorem fratris sui Atrei, constuprarat.*

284 Subsidis] *deficis, & decidis, qui erectus ante. porrò in eodem versu solus Moguntinens.* audendum. age.

290 Ioui] *hoc nomen multi deducunt ab Hebræo*, יְהוָֹה, *ineffabili & tetragrammato: & illud admiratione dignum annotant, apud plerasque gentes Dei nomen quadrilitterum. dictum de Hebræis, quibus etiam totidem litterarum est Elohe vel Eloha* אֱלֹהַּ *Deus, item* אֲדֹנָי *Adonai, Dominus: Græcis* Θεός; *Latinis*, Deus; *Hispanis*, Dios; *Gallis*, Dieu; *Belgo-Germanis*, Godt: *addunt & idiomata mihi ignota, (quorum penes Ioannem Eckium hom. 3. de salutari nomine* IESV. *& Pontum Thyardæum lib. de vniuersit. fides sit) Indis & Antarcticis dici Deum* Topa *&* Zime; *Medis*, Orse; *Arabibus*, Alla; *Turcis*, Agdi; *Assyriis*, Adad; *Ægyptiis*, Thout, *vel* Theut; *Persis*, Syre; *Hetruscis antiquis*, Eser; *Croatiis & Sclauis*, Doeg.

288 Inimica credit cuncta] *sic Theognis*:

ἐχθρὸν μὲν χαλεπὸν καὶ δυσμενῆ ἐξαπατῆσαι,
Κύρνε, φίλον δὲ φίλῳ ῥᾴδιον ἐξαπατᾶν.

Fallere difficile est inimicum: at amicus amicum
Fallere, non magno, Cyrne, labore, potest.

ideo Cæcilius, in Suppositìtio:

Nam hi sunt inimici pessimi, fronte hilaro,
Corde tristi, quos neq., vt apprehendas, neque vt mittas, scias.

Lucilius Satyr. lib. 5.

Improbior multo, quàm quo de diximus ante:
Quanto blandior, hoc tanto vehementius mordet.

Publius Syrus:

Grauior inimicus qui latet sub pectore.

Quos amicos remur, ab iis nobis non cauemus: ita facilè decipimur.

305 Iam tempus] omni enim tempus ægritudini medetur, vt ait Diphilus: λύπης δὲ πάσης γίγνετ' ἰατρὸς χρόνος.

309 Peiora] D. Ambrosius, explicans illud Iob 13. consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ, ita scribit: Pulcrè id ætatis arripuit ad querelam, quæ magis ad vitium lubrica esse consueuit. Habet enim pueritia innocentiam, senectus prudentiã, ipsa vicinæ adolescentiæ iuuentus bonæ existimationis intuitum, & verecundiam delinquendi. Adolescentia sola est inualida viribus, infirma consiliis, vitio calens, fastidiosa monitoribus, illecebrosa deliciis. In tanto igitur, confragoso & scopuloso mundi huius turbine cur tam crebra naufragia improuidæ ascribuntur ætati? Vnde præclarè Dauid totius temporis eius veniam sibi à Domino postulauit, dicens: Delicta iuuentutis meæ, & ignorantiæ ne memineris Domine. quia tunc maximè calor corporis feruet, & æstu sanguinis vaporantis ignescit. Lib. 1. de interpellat. cap. 7. vbi D. Ambrosius initiò adolescentiam à iuuentute distinguit, vt medium sit spacium inter pueritiam & virilem ætatem; cuius initium vocat iuuentutem: postea tamen iuuentutis nomine ipsam adolescentiam comprehendit, sicuti hic Seneca.

310 In patre-in patruo] sic plerique lib. & sic Eibius. sed Herbipol. & Venetus primus; in patrem f. q. in patruum.

311 Sæpe in mag] dixi aliqua in Herc. Fur. versu 736. quibus addo laudatissimum illud Hesiodi:

οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχον.
ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Sibi ipsi mala fabricatur vir, alij mala fabricans.
Malum verò consilium consulenti pessimum.

quod dictum Pausanias in Corinthiac. seu lib. 2. valdè commendat agens de Philippo Macedonum rege, qui, cùm alios veneno necare conaretur, à filio penè veneno fuit sublatus. verissimum sanè illud veteris tragœdiæ:

—— qui alteri exitium parat,
Eum scire oportet, sibi paratam pestem vt participet parem.

huc pertinent multa à diuino dictata Spiritu Psal. 7. & 9. quæ sic elegantissimè vertit Apollinarius:

ἀλλ' εἰς ὅν περ ἔτευξε πέσοι κακοεργέα βόθρον.
καὶ κεφαλῆς οἱ ἄλγος ἐπιστρέψειεν ἑτοῖμον,
καὶ οἱ ὑπὲρ κορυφῆς ἐπιβήσεται ὕβρις ἀεικής.
Sed in eam quam fecit incidit maleficam foueam.
Et ex capite ipsi dolor retorqueat paratus,
Et ipsi in verticem ascendet iniuria immanis.

& Psal. 9. ᾗ δὲ πάγη, κρύπτεσκον, ἐν ξυνέργετο πέζα.

Quem verò laqueũ absconderunt, suus cõprehensus est pes.

314 Nascuntur] Facilè enim (teste D. Greg. Nazianz. in Apologetico) & sine duce ac magistro malum fieri. Et hoc prior D. Cyprianus; in prologo serm. de Natiu. Domini. Facilè est pronum esse ad malum: & hac sine magistro, sine exemplo doctrina statim à pubescentibus annis imbuimur, & docemur. hoc de omnibus hominibus verum; de supremo illo fastigio fortunæ, verissimum.

315 Dire] Lugdunens. & Eib. durè: ceteri, dirè.

330 Turbatus] Moguntinens. & alij m. s. Item Herbipol. Venet. Lugdun. sed trepidus: & ita legit Eibius. Nota hîc artificium poëtæ. non decebat illos esse conscios. quare? an vt expertes sceleris? aliena hæc impio Atreo pietas. imò moribus eius consentaneum, vt nati impietatis paternæ sint participes. nec ideo tantùm, verùm etiam vt ex insito erga patres liberorum affectu, deprehendat, suíne an alieni. Cur non ergo consilij sui facit participes? quia veretur, ne prodant. sibi consulit, suo consilio & crimini consulit. quid accommodatius tyranno impio?

Vultus] Euripides, in Ione, ex vultu censet cognosci, quis generosus, quis degener sit. Ouidius: Heu quàm difficile est, crimen non prodere vultu.

335 Fides] hoc dicere decebat. sed an ita erat? non opinor. imò tyrannis nulli fidi: timent omnes, & quos timent odêre. an ergo melior lectio? timor. non arbitror. nam quamuis hoc verum, dici tamen coram tyranno non oportuit, nec tutum mussitare.

IN CHORVM.

Gratulatur sibi chorus, quòd fratres in amicitiam redierint, &, vt solet apud nostrum, in ambitiosæ & auidæ vitæ vituperationem; & modicæ ac suâ sorte contentæ laudem exspatiatur: & docet, in quo vera regnandi ratio posita. Quam vno tibi versiculo Ausonius:

Qui rectè faciet, non qui dominatur; erit Rex.

Et puerorum nænia apud Horat., quo allusit: Rex eris, aiunt, si rectè facias.

339 Alternis] Moguntin. Herbipolen. Venet. primus; alternum. Eibius; alterius, vitio typographico pro alternis.

342 Cupidi arcium] nam antiquitus, teste Lucretio, Reges in arcibus habitabant, & arces ideo à Græcis, tyrannorum niduli vocabantur. cupidi ergo arcium, hoc est, cupidi tyrannidis.

344 Regem non faciunt opes] Imitatur hæc Boëtius lib. 3. de consolat. philos. vt legitur in membran. Burdegalens.

Qui se volet esse potentem,
Animos domet ille feroces,
Nec victa libidine colla
Fœdis submittat habenis.
Etenim licet Indica longè
Tellus tua iura tremiscat,
Et seruiat vltima Tile:
Tamen atras pellere curas,
Miserásque fugare querelas
Non posse, potentia non est.

345 Tyriæ color] purpura; quam soli Reges, &, qui regiæ potestatis successores videbantur, Coss. gestabant. quare Claudianus in lib. de raptu reges vocat, purpureos: & Virgilius ait, purpura regum, & Statius:

 —cul-

——— cultúsque insignia regum Purpureos.

& Lactantius lib.4.cap.8. Sicut nunc Romanis indumentum purpuræ, insigne est regiæ dignitatis assumtæ, sic illis vnctio sacri vnguenti, nomen ac potestatē regiam conferebat. *Ideo Optatus lib. 5. vocat* regalem purpurā. *Sed nouum quod à D. Dorotheo, doctrina. 1. siue de renunciatione traditur* : Habet vnusquisque Regi militans, purpuram in lenâ suâ. Ex quo enim rex purpurā ferre cœpit, omnes eius milites togulis suis purpurea signa apposuêre, vt ex his appareat regios eos esse, & regi militare. *Purpurea ergo scruta vel clauos ceteri (scilicet Duces & milites regij) integram verò vestem purpuream, Imperatores, Cæsares & Reges ferebant. sic Dorotheus cum ceteris conciliandus.*

346 Nota] *Diadema, vel gemma illa regij generis propria, de qua D. Macarius hom. 23.* ὁ μαργαρίτης, ὁ μέγας, καὶ πολύτιμος καὶ βασιλικὸς ὁ εἰς διάδημα βασιλικὸν προχωρῶν, βασιλέως μόνου χρῄζει, καὶ βασιλεὺς μόνος τοῦτον τὸν μαργαρίτην δύναται φορεῖν. ἄλλῳ δὲ ἀνθρώπῳ φορεῖν τὸν τοιοῦτον μαργαρίτην ἐκ ἕξεσιν. *Picus : Insignis illa ac pretiosa margarita quæ facit ad diadema regium soli regi conuenit, soluſq. rex illam gestare potest, nec licet vlli talem ferre margaritam.*

347 Auro nitidæ] *Seneca de Clemen. lib.* 4. tectum nitidius auro aut colore sparsum. Trabes] *non ex auro solidæ, sed inauratæ.*

348 Rex est] *qui regit animum suum, qui sibi imperat, qui perturbationibus suis dominatur. Sedulius operis Paschal. lib.2.*

——— si iure queat rex ille vocari;
Qui pietate caret, propriam qui non regit iram.

Seneca epist. 37. docet Regem esse, qui se rationi subdit, qui suo animo imperat. & sacræ litteræ, Deo seruire dicunt esse, regnare.

354 Tagus] *notus lippis & tonsoribus, aurifer & gemmifer Pomponio lib.3.cap.1. Castellanis* Taio, *Lusitanis* Teio: *aliud ante Karthaginēsium in Hispaniam aduentum nomen habuit, nisi fallit D. Isidorus lib. 13. Orig. cap.21. sic scribens :* Tagum fluuium Hispaniæ Carthago nuncupauit, ex quâ ortus procedit fluuius arenis aureis copiosus, & ob hoc ceteris fluuiis Hispaniarum Prælatus. *Sed quomodo illum nuncupauit Carthago, vel quomodo prius dicebatur; antequam sic nuncuparetur? aut quæ ista Carthago, ex qua Tagus ortus? noua, an vetus? an quæ alia? Mihi de mendo liquet, de castigatione non liquet. Conijcio :* Tagum fl. Hisp. Celtiberia nunc. ex qua ortus. *nam Tagi fons inter Priegum & Toraluam, ad radices montium Celtibericorum, vel ex ipsis montibus ortus, Deus bone! quàm procul à nouâ Carthagine. nec de veteri quisquam somniet, quæ extra Europam : de tertiâ, nihil cōperior. Si tamen pertendas, Carthaginenses Tagi nomen inuexisse; tūc censeo post;* nuncupauit, *loco nominis loci, vbi Tagi fons, quod intercidit, asteriscum, defectus seu lacunæ notam, ponendum;* nuncupauit* ex quo, *&c. Sed quod illi nomen prius? nisi fallor, repperi apud Aristotelem,* Theodorus. *Aristoteles lib. de admirand. auditionibus:* καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ δὲ τὸν καλούμενον Θεόδωρον ποταμὸν ἐμβράσσειν τε πολὺ περὶ τὰ χρυσίον χείλη, ὁμοίως δὲ καταφέρειν.

Et in Iberia flumen Theodorus vocatum, circa litora multum arenæ aureæ voluit, vt fertur. *frustrà quæras* Theodorum, *alium amnem in Hispaniâ, præter beatum & salutarem Tagum : quem propter aquæ præstantiam, & quas fert diuitias, opinor à Græcis, qui vel Vlyxe duce, vel quo alio, Olysipponem condiderunt, Theodorum vocatum; verè donum diuinum, & Dei munere accolis concessum. Porrò an in Æthyopiâ, Tagus? affirmare videtur Sidonius in Panegyr. Auiti :*

Indorum Ganges, Colchorum Phasis, Araxes
Armeniæ, Tagus Æthyopum, Tanaísque Getarum.

sed non affirmat. indignus tam docto Aruernorum Antistite error tantus. scripserat me indice : Araxes Armeniæ, & Gis Æthyopum, *&c. Æthyopiæ flumen;* Gis, *notum Claudiano & aliis, quod &* Niger.

355 Claro] *in vno cod. vetusto, habetur;* caro.

356 Area] *vocat feruentem, & terendi voculam addit: quia, teste Varrone, area est* vbi frumenta teruntur & arescunt.

359 Obliqui] *omnes ignes cælestes maximâ ex parte in obliquum feruntur, maximè fulmina, vt docet Aristot. in Meteor.*

362 Ventosi-Hadriæ] *mare Adriaticum vt ventis & tempestatibus obnoxium damnat Horatius lib.1.Od.33. & lib.3.Od.9. & 27.*

363 Lancea] *Romana vox, si Diodoro Siculo credimus, à Gallis; si Varroni, ab Hispanis accepta.*

365 Tuto positus loco] *eiusdem sententiæ sunt ista incerti :*

Non est, falleris, hæc beata, non est;
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut testudineo iacere lecto,
Aut pluma latus abdidisse molli,
Aut auro bibere & cubare cocco,
Regales dapibus grauare mensas,
Et quicquid Libyco secatur aruo
Non vnâ positum tenere cellâ:
Sed nullos trepidum timere casus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et stricto nihil æstuare ferro.
Hoc quisquis poterit : licebit illi,
Fortunam moueat loco superbus.

Huc spectant illa Saturnini grauissima, cùm ad imperij habenas regendas eum sustulissent, in historiâ Vopisci : Nescitis amici, quid mali sit imperare. nam & gladij & tela nostris ceruicibus impendent, imminent hastæ: vndique spicula : ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur. non cibus pro voluptate, non iter pro auctoritate, nō bella pro iudicio, non arma pro studio. adde quòd omnis ætas in imperio reprehenditur. senex est quispiā, inhabilis videtur: sin minùs (*fortè legendum si iuuenis*) inest furor. Nam quod Imperatorem me cupitis, in mortis necessitatem me trahitis. sed habeo solatiū hoc mortis, solus perire non potero.

366 In-

366 Infra se] *minus bene scidæ Burdigalens.* iuxta se.

367 Nec queritur mori] *Horatius:*

——— hic murus aëneus esto,
Nil conscire sibi, nullâ pallescere culpâ.

Idem de viro bono & sapiente:

Hoc sentit, moriar. mors vltima linea rerum est.

& lib.3. Iustum & tenacem propositi virum,
Od.3. Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida; neque Auster
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.

huc pertinet, quod D. Hilarion latronibus mortem minantibus animosè respondit, apud D. Hieronymum in eius vita.

370 Sparsos] *palantes, & facilè mutantes sedes, vt Schytharum progeniem decebat, qui νόμαδες καὶ ἁμαξοφόρητοι.*

Dacas] *quidam lib.* Dacos. *quid inter hos & Getas intersit, docui: nunc quomodo Daci distinguantur à* Dahis *& à* Danis. Daci *& Dacæ ijdem, Iustino à Getis oriundi, teste Strabone, Philostrato & Stephano. Græci sæpè vocant* Δαοὺς. *Strabo tamen lib.7. à Dahis Dacos separat: à Germanis, Danubio diuidi scribit Tacitus. Ptolomæus hos fines ascribit Daciæ. ad Aquilonem diuidi Carpatho monte, à Sarmatiâ; ab occasu Tibisco flumine, ab Iazygibus Metanastis, à Meridie & Ortu, vsque ad Danubium extendi. Iornandes putat olim Gothiam dictam Daciam. varia nomina diuersis est nacta temporibus, quæ habes apud Abrah. Ortelium in Synonimiâ: diuidebatur in Ripensem & Mediterraneam seu Alpestrem, vide Lazium lib.1. Comment. Rom. cap.5. sunt qui putant Dacos fuisse olim, qui nunc* Dani *incolæ Cymbricæ Chersonesi, sed falluntur, & iuniorum errorem sequuntur, qui magno lapsu Danos & Dacos eosdem faciunt.* Danorũ *mentio non exstat apud veteres scriptores: nunc* Dacorũ *nomen periit, & sedes eorum tenent Transiluani, Walachi, Moldaui, Herdelij, seu Sibenburgij, testib. Broderitho, Lazio, & Sambucõ; nec vnquam Daci in Cymbricâ Chersoneso habitarunt, vt fusè docet Irenicus lib.1. Exegeſ. cap.30. vt mirer quid docto viro in mentem venerit scribere, ab Albinouano hos Cymbros intelligi.* Daci *à Scythis oriundi. nam Plinius, Tzetza, Sudas, Zonaras, Michaël Glycas, & Ioannes Curopalates, vel apertè Scythas, vel Patzinacitas vocant; quos esse Scythicam gentem non est dubitandum. Scythæ, inquam, Daci, sed Europæi. nam scriptores qui separant à Scythis, de Scythis Asiaticis intelligendi, vt Paullinus de Nicetâ Episcopo:* Ad tuos fatus Scytha mitigatur,
Et Getæ currunt, & vterque Dacus
Qui colit terræ medio. *& Fortunatus:*
Thrax, Italus, Scytha, Persa, Indus, Geta, Daca, Britannus.

In comment. in Appendicẽ Virgilian.

&

& Horatius lib.1. Od.35. Te Dacus asper, te profugus Scytha.
& lib.3. Od.8. cùm dixisset: Occidit Daci Cotisonis agmen,
statim subiungit: Iam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

& Suetonius in Aug. & Florus lib. vlt. qui cùm tradant ab Augusto victos, pulsosq; trans flumen Dacos, asserunt tamen Augusti tempore Indos & Scythas auditu tantùm fuisse cognitos. quod verum esse nequit, nisi de Asiaticis accipias. Intimæ Scythiæ Asiaticæ populi sunt Dahæ *seu* Daæ, *seu* Dasæ, *ad extremum fere veteribus cognitum Orientem Stephano* περὶ πολέων, *Straboni lib.7. Pomponio lib.1. cap.8. & lib.3. cap.21. & Plinio lib.16. cap.17. Grammatici aliud discrimen commenti,* Dahas *primam corripere,* Dacas *producere: alij* Dacas *quando masculina declinatione inflectitur nomen producere priorem, quando femininâ corripere; quod Hortensius & Glareanus, in Lucanum, explodunt, & exsibilant, & versu illo Fortunatiani refellitur. Quare plerique censent vbicunque prima huius nominis corripitur;* Dahas, *pro* Dacis *substituendos. sed mihi non nisi ægrè persuadent. hîc enim Seneca & paullo post, vnanimi exemplariũ consensu,* Dacas *non* Dahas *primâ breui posuit: & illorum nemo Senecæ commeminit. apud Lucanum quoque lib.2. adiuncti Getæ faciunt vt malim* Dacas *quàm* Daas, *in illo versu:*

O Superi, motura Dacas vt clade Getásque.

vicini enim populi, & libri siue impressi siue scripti variant, & solet illos cõiungere, eodem lib. Hinc Dacus premat, inde Getes. *& lib.3.*

——— iuncto Sarmata velox Pannonio, Dacisque Getes admistus.

eos etiam Martianus lib.6. in quarto Europæ sinu coniungit. Lucani quoque lib.7. veteres multi continent: Nec vetitos errare Dacas in mœnia ducat. *Nec magis vnum postulat sententia quàm alterum. nam quamuis Indiæ in præcedenti versu, Sarmatiæ meminit in subsequente. Apud Virg.8. Æneid.*

Indomitique Daæ, & pontem indignatus Araxes,

cum Seruio & Pomponio, propter Araxem cui viciniores Daæ. *& apud Silium lib.13. quia de intimis Orientalibus agit:*

——— cui peruia Bactra, Daæque.

non Dacas, sed Daas tuëor in possessione. Fateor etiam Dacos vt plurimum primam producere apud poëtas, apud Horatium, Lucanum, Paulinum, Fortunatum dictis locis, Virg.1. Georg. Pedonem Albinouanum in Elegijs; Statium lib.4. Siluar. & 1. Thebaid. Iuuenal. Sat.6. Martialem lib.6. Claudianum lib.1. in Rufin. & de III. consulatu Honorij, Paulinum in carm. Natali, Sidonium in Paneg. Maioriani. Qui consensus facit, vt si quis apud Senecam mallet reponere vtroque loco Daas, *hîc:*

Qui sparsos agitant Daas; *& postea:*
Et Dæ Parthis equitem minati. *cum eo non pugnem.*

371 Qui rubri vada litoris] *Non Daci nec Dæ, sed alij reges qui iuxta mare Erythræum.*

375 Danubium] *Annianus ille Cato in Originib. Danubium vult ab accolis Danis cognominatum. quasi tunc Dani noti, aut Dani ad Danubium*

vlli. D. Isidorus lib. 13. Orig. cap. 21. vocatum putat à niuium copiâ, quibus magis augetur; oririq; à Germanicis iugis, & sexaginta in se fluuios recipere, & septem ostiis in Pontum influere: quæ à Pomponio mutuatus ex parte. nam nec hic iugorum illorum nomen posuit, lib. 2. cap. 1. fortè quia non satis adhuc notum id Romanis. vnde Horatius lib. 4. carm.

Te fontium qui celat origines
Nilúsque & Ister. *& ideo Tertullian.* Istro fallacior, *dixit, iuxta Pamelium: rectiùs fortè transtuleris ad accolarum perfidiam: Omisit etiam Solinus cap. 18. Scio Pintianum apud Melam ex coniecturâ reponere:* in Abnobæ Germaniæ monte, *& c. pro eo quod omnes codices habent:* apertis in Germania fontibus. *sed nimium recedit à contextu. Ego Martianum arbitror lib. 6. quando quartum Europæ sinum describit, montis nomen posuisse, sed id vel in scitiâ librariorum, vel audaciâ, vel temporum iniuriâ, obliteratum legitur hodie:* *Hister fluuius, ortus in Germaniâ, de cacumine montis ad nouem, sexaginta amnes assumens etiam Danubius vocitatur. *Sed Martianus scripserat*, de cacumine montis Adnouæ, sexaginta, *& c. hoc enim cùm quidam mutassent in*; Adnouæ, *alij statim in peius*; Adnouem. *In Taciti & Plinij exemplaribus modo* Adnoba, *modò*; Abnoba, *modo*; Arnoba *inuenitur. Ptolomæi libri & Dionysij libri*, Annubam, *vel* Abnubam *vocant, Rhemnius Fannius*, Abnobam. *Hunc ergo fontem prius occultum, post Drusorum in Germaniâ victorias notum, patet ex Plinio, Tacito, Martiano, Dionysio & Ptolomæo: & nescio an errarit Ausonius, aut ad priora illa tempora respexerit, scribens:*

*In editione Basiliensi vltima Pernæ, vnà cùm Isidoro ex emendatione viri eruditi.

Danubius penitus caput occultatus in oris.

Item: Et fontem Latiis ignotum annalibus Istri.

De Danubio, ostiis, magnitudine, incrementisq; eius quædam dixi in Solinum, plurima Irenicus lib. 8. Exegef. à cap. 18. vsque ad 26.

Audet qui] *qui Danubium gelu induratũ pedibus calcare nõ expauescunt.*

379 Seres] *de his alibi multa, ex Dionysio & aliis.*

386 Machinis] *Balistis. vide Veget. lib. 4. Valtur. & alios. caue bombardas interpreteris, cum Marmitâ. nam nondum tunc inuentæ, vt docet Hieron. Magius lib. 1. miscel. cap. 1.*

390 Rex est quique cupit nihil] *Versum hunc ex duobus vet. lib. inserunt, & aptus certè. Tamen in meis libris scriptis non inueni; nec Eibius eum agnoscit, nec agnouêre vlli interpretes, ante N., non Bernardinus, non Daniel, non Dadius, non ceteri, nec vlli hactenus edidêre typographi, quod sciam. quis ergo deleuit, nondum receptum, vel editum in lucem? porrò sequentia sunt ex Euripide, qui in Ione:*

Regni autem, rei multis laudatæ perperam,
Facies quidem amœna, sed intra se tristia
Condit. quis enim beatus? quis felix?
Qui semper metuit, vitamque suspectam habens,
Ætatem exigit? priuatus ego potiùs
Velim viuere beatus, quàm Rex esse.

400 Illi]

400 Illi] *Euripides, in priore Iphigeniâ:*

Nam beatum æstimo, quisquis securam absque periculo
Transegit vitam ignotus atque inglorius:
Qui verò in honoribus obierunt, minus beatos iudico.

402 Ignotus mor. sibi] *Tertullian. lib. de pallio cap. 5.* Vitâ meliore magis in secessu fruare, quàm in promtu. sed ignauâ infamique scilicet patriæ, & imperio, reique publicæ viuendum est. Errat olim ista sententia. Nemo alij nascitur, moriturus sibi.

IN ACT. III.

Allectus promissis Atrei, redit in patriam, non sine diffidentiâ & prænotione quadam imminentium Thyestes; suasu & adhortatione liberorum compulsus. exit obuiam frater, & eum falsâ pacis atque obliuionis præteritorum simulatione circumuenit. Notat Higyn. hunc Plisthenem eiusq; fratres putatos Thyestæ filios, verè tamen Atrei fuisse; atque ita Atreum proprios filios fratri obtulisse in mensâ. Higyn. fab. cap. 86.

405 Tactum soli natalis] *cunctis carissima & gratissima patria; cuius videre fumum Vlysses maluit, quàm immortalis fieri; maximè tamen exsulibus: quia negata ardentius concupiscuntur. Vide Lucian. in Encomio patriæ.*

405 Patrios Deos] *Dionysius vocat* θεὰς πατρῴας, Penates *Latini.*

406 Si sunt Dij] *vel illi patrij, vel vlli omnino. digna impio Thyeste dubitatio; digna irato, propter miserias in quas illum passi incidere. Est autem hic Diagoricus Thyestes: ille alius in Attij Antigonâ; qui negat Deos regere, vel curare omnibus, Epicureus est. Nam Diagoras & Theodorus tollebant Deos, Protagoras & Epicurus, non Deos, sed Diis prouidentiam, vt docent Cicero de Nat. Deor. & Lactantius lib. 5. c. 22. & de Ira Dei cap. 9. vnde Claudianus in Rufin.* —— quæ numina sensu
Ambiguo, vel nulla putat, vel nescia nostri.

Cyclopum sacras turres] *Graci Scholiastæ tria Cyclopum genera agnoscunt, Vulcani socios, de quibus Hesiodus in Theogoniâ; alios in Siciliâ, ex quibus Polyphemus Homericus; tertios quosdam fabros, de quibus nunc sermo. Aristoteles prodidit turriũ construendarum inuentores fuisse Cyclopes; sed Theophrastus id Phœnicibus ascribit; verè sacri scriptores Nemrotho, & Babylonicis illis, vt notat Fran. Georgius Harmon. mundi lib. 1. cap. 14. cantu. 1. Mycenæ tamen Cyclopum opus. sup. Herc. Fur.*

Bellum Mycenis restat, vt Cyclopea
Euersa manibus saxa nostris concidant.

Euripides Troad. —— ἵνα τείχεα
λαΐνα κυκλοῦται, οὐράνια νέμονται.

vbi opus saxeum, Cyclopea mœnia, in astra surgunt. *& in Iphigenia Taurica:* O Cyclopei lares, ô cara patria, Mycenæ. *& Mycenas numerat inter opera Cyclopum Statius lib. 1. Thebaid. item Argos. sed & Pausanias in Corinthiac. Lactatius ad illud Statij:* Gelsa Cyclopum tecta; *prodidit ea sic vocari, aut quod à Cyclopibus exædificata, aut quod magnæ molis essent. Ea namque quæ mole censebantur, Cyclopum opera credi solita. Strabo lib. 8.*

lib. 8. ſcribit, ſeptem fuiſſe hos Cyclopes ex Lycaâ, qui fabrilis artis egregiè periti, variis ædificiis exſtruendis victum ſibi comparabant. Tatianus Aſſyrius fabrilis artis inuentionem aſcribit: τυρρηνοὶ σάλπιγγα, χαλκεύειν κύκλωπες, *&c. in Orat. contra Græcos. quapropter poëtæ Vulcano tres illos alios Cyclopas famulos addiderunt, Bronten, Steropen, Pyracmona, ſeu (vt vocat Heſiodus hunc tertium) Argen.*

Tyrrheni inuenere tubam, fabrilemartem Cyclopes.

408 Nobilis] *vnus m. ſ.* nobilem. *de ſenum iactantiâ ait Ariſtoteles:* Semper enim præterita referunt, quòd ipſa recordatione delectantur.

412 Denſos] *Eguianus;* preſſos. *& poſtea;* qui oculos, *quomodo etiam legerunt Eibius, Bernardin. & Daniel, & ſic Herbipolenſ.*

415 Cùm quid datur ſpectabis & dantem aſpice] *ſic Lugdunenſ. & Lipſienſ. bene: tamen Eib. Moguntinenſ. Herbipol. & Veneti;* cum quod ſpect. & tandem aſpice, *mendosè.*

427 Reflecte] *placet ex manuſc. aliorum;* reflecte.

441 Potes regnare] *ſecutus ſum lectionem membranarum. nam in excuſis mira turbela. Senſus: Cur, inquit, non redeas pater, cui diadema merces.* THY. *magna ſcilicet* (ironicè) *merces, magna poteſtas offertur; quæ cum ſummo mortis coniuncta periculo. tù mercedem vocas, quæ fortaſſis interitus & exitium? Sed filij ſubſequens reſponſum facit, vt potiùs arbitrer, hoc dicere Thyeſtem. Inquis, me regnare poſſe. poſſum, atque adeo iam regno. cùm enim mortis meæ me penes poteſtas ſit, quod maius regnum optem aut putem? ſi fratri me credo, hoc regnum amittam, atque in illum transferam ius vitæ ac necis meæ; quod ego nunc poſſideo. Cur ergo regnum aliud, tanto cum damno cupiam?* PLYS. *Si non tuâ, noſtrâ ſaltem causâ; qui, niſi regnum Mycenarum accipis; in egeſtate perpetuâ conſeneſcemus. Si nil cupis, nil ad filios hereditario iure tranſmittes.* THYES. *Erras. non ille mihi regni partem concedet. regnare duo ſimul nequeunt. regna ſocium non ferunt.*

444 Maiult-poteſt] *Mogunt.* mauis-potes. *ſed Eib. ceteris conſentit.*

447 Ipſum mei] *corporis mei ſtipatores, & gladium quo accingebar. de hoc pauore tyrannorum multa in Phalaridis epiſt. vt 34. 49. & 67.*

448 O quantum] *Euripid. in Iphigen. Aulid. Agamemnoni dicenti, eos qui inglorium & quietam vitam peregêre, beatos ſibi videri; infelices verò qui ambitioſam & publicis functionibus implicatam, ait Senex:*

Atqui iſtud decus eſt vitæ: *Reſpondet Agamemnon:*
Illud verò decus res eſt lubrica.
Dulcis quidem res honor;
Sed vbi acceſſerit, tum diſcruciat.

450 Caſam] *Eibius, Moguntinenſ. Herbipolen. & duo Veneti;* iacentes ſ. n i. caſas. *ceteri;* caſam.

454 Malam bonæ] *quidam v. l.* præſtare, *pro* præferre.

456 Splendidum tectis ebur] *lacunaria domus ebore ornari ſolita, ex veteri quoque Tragœdiâ patet:*

Tectis cælatis, laqueatis
Auro, ebore inſtructam magnificè.

Sed

Sed & auro ſolido laquearia Cleopatram impleſſe, canit Lucanus; & de ſui temporis luxuriâ, idem confirmat Statius lib. 1. Thebaid. quomodo fortè accipiendum illud Horatij, quando negat in ſuâ domo aureum lacunar renidere. Plinius alicubi Colchis argenteas trabes attribuit. Immanis luxus, & cui Deus meritò rependat, tales vt trabes domorum in capita ſuorum dominorum incumbant. Pro; ſplendidum, *ſchidæ Burdegal.* ſplendidè. *Ceterùm hoc argumentum eleganter etiam proſequitur Claudianus in Rufin. lib. 1.*

——— tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemtas
Terra dapes. rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatæ ſaturantur murice veſtes:
Hîc radiant flores, & prati viua voluptas
Ingenio variata ſuo. fulgentibus illic
Surgunt prata toris: hîc mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas ibi perſtrepit ædes:
Hic auium cantus, labentis murmura riui.
Viuitur exiguo melius. natura beatis
Omnibus eſſe dedit: ſi quis cognouerit vti.

Narrauit elegantiſsimè Seneca, quam hic deſcribit diuitiũ inſaniam, luxum, prodigalitatem, ſuperbiam, epiſt. 90. adſcribam verba, hinc enim nonnulla poëta noſter deſumſit: Quouſque fines poſſeſſionum propagabitis? ager vni domino, qui populum cœpit, anguſtus eſt? Quouſque arationibus veſtris fines veſtros porrigetis, ne prouinciarum quidẽ ſatione contenti circumſcribere prædiorum modum? Illuſtrium fluminum per priuatum decurſus eſt, & amnes magni, magnarúmque gentium termini vſque ad oſtium à fonte, veſtri ſunt. Hoc quoque parum eſt, niſi latifundiis veſtris maria *cinxiſtis, niſi trans Adriam, & Ionium, Ægeúmque veſter villicus regnet: niſi inſulæ, ducum domicilia magnorum, inter viliſſima rerum numerentur. Quàm vultis, latè poſſidete: ſit fundus, quod aliquando imperium vocabatur: facite veſtrũ quicquid poteſtis; dum plus ſit alieni. Nunc vobiſcum loquor; quorum æquè ſpatiosè luxuria, quàm illorum auaritia diffunditur. Vobis dico: quouſque nullus erit lacus, cui non villarum veſtrarum faſtigia immineant: nullum flumen; cuius non ripas ædificia veſtra prætexant? vbicunque ſcatebunt aquarum calentium venæ, ibi noua diuerſoria luxuriæ excitabuntur? Vbicunque in aliquem ſinũ litus curuabitur, vos protinus fundamenta iacietis? nec contenti ſolo, niſi quod manu feceritis, maria agetis introrſum? Omnibus licet locis tecta veſtra reſplendeant, alicubi impoſita montibus, in vaſtum terrarum, maríſque proſpectũ; alicubi ex plano in altitudinem montium educta; cùm multa ædificaueritis, cùm ingentia: tamen & ſingula corpora eſtis, & paruula. Quid proſunt multa cubicula? in vno iacetis. Non eſt veſtrum, vbicunque non eſtis. Ad vos deinde pertranſeo, quorũ profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur,*

*Mallem cinxeritis.

» tatur, hinc terras. Alia hamis, alia laqueis, alia retium variis generibus, » cum magno labore persequitur. Nullis animalibus, nisi ex fastidio, pax » est. Quantulum enim est, quod ex istis epulis, quas per tot comparatis » manus, fesso voluptatibus ore libatis? Quantulum, ex istâ ferâ pericu- » losè captâ, dominus crudus ac nauseans gustat? Quantulũ ex tot Con- » chyliis, tam longè aduectis, per istum stomachum inexplebilem labi- » tur? Infelices etiam, quod non intelligitis, vos maiorem famem habe- » re, quàm ventrem. *Multa quoque elegantissima in eandem sententiam se- quente epist. 91. post medium, proponit.*

458 Retro] *exemplũ præbet Surrentinũ Pollionis, apud Papiniũ li. 2. Silu.*

459 Iacta fugamus mole] *Seneca lib. 5. Declamat.* maria agetis introrsum. *& postea*: maria submouentur proiectis molibus.

Ventrem improbum alimus tributo gentium] *vili sumtu pascimur: non egemus, nec abutimur tributis aut publicis vectigalibus explendæ ingluuiei, vt apud Athenæum lib. 4. Xerxes, & alij apud Boysteum hist. prodig. cap. 25. huc pertinent ista Satyrici*:

Atque ita defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis, penitus scrutante macello
Proxima, Tyrrhenum patitur nec crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia. *Seneca epist. 61.* Quamdiu ergo sationibus implebimus magnarum vrbiũ campos? quãdiu nobis populus metet? quamdiu vnius mensæ frumentum multa nauigia, & non quidẽ ex vno mari, subuehent? taurus paucissimorũ iugerũ pascuis impletur. vna silua elephantis pluribus sufficit: homo & terrâ pascitur & mari. quid ergo? tam insatiabilẽ nobis aluum natura dedit, cùm tam modica corpora dedisset, *&c. Vix autem dubito, quin noster hoc loco Caij gulam notare voluerit. sic enim de illo, lib. de Consolat. ad Helbiam matrem cap. 9.* Caius Cæsar; quem mihi videtur natura edidisse, vt ostenderet, quid summa vitia in summâ fortunâ possent: centies sestertio cænauit vno die, & in hoc omnium adiutus ingenio, vix tamen inuenit, quomodo prouinciarum tributum vna cœna fieret.

462 Meæ excluso Ioue] *malo ad eiusdem Caligulæ væsaniam referre, de qua Sueton. lib. 4. quàm ad Augusti ambitionem, quam insectatur Prudentius, & narrat Tacitus lib. Annal. 1.*

464 Culminibus me. imp. nutat silua] *Seneca lib. 5. Declam.* Alunt in summis culminibus mentita nemora, & nauigabiliũ piscinarũ freta. *hæc parens: at filius epist. 123.* Non viuunt contra naturã, qui pomaria in summis turribus serunt: quorum siluæ in tectis domorum ac fastigiis nutant; inde ortis radicibus, quô improbè cacumina egissent, *& Tibullus de istis hortis, lib. 3. Eleg. 3.*

Et nemora in domibus sacros imitantia lucos.

tales fortè illi Babylonij pensiles, & alij Thebis, apud Plinium lib. 36.

465 Nec fumant manu succensa multa stagna] *mendosè vnus m. s.* nec fumant manu succensa flammis stagna. *vnde tamen non temerè conijcias*; n. f. mari succensa flãmis stagna. *nam thermas in ipso mari, docet ipse Seneca d. epist. 123.* Non viuunt contra naturam, qui fundamenta thermarum in mare iaciunt, nec delicatè natare ipsi sibi videntur, nisi calentia stagna fluctu ac tẽpestate feriantur. *Nihil tamen mutaui in contextu, quia nullam meam coniecturam in eum recipere constitui: & quia vulgata lectio ipsa quoque egregia, de vastissimis illis thermis Romanorum intelligenda. nam Ammianus Marcellin. lib. 16. scribit in vrbe lauacra ad modum prouinciarum exstructa, quæ dicebantur* Oceani. *Suetonius de Nerone (quem nostrum puto perstringere)* Stagnum (*inquit*) maris instar circumseptũ ædificiis ad vrbium speciem. *& postea*: Balineæ marinis &*albulis fluentes aquis. Præterea inchoabat piscinã à Miseno ad Auernum lacum, contectã, porticibúsque conclusam, quo, quicquid totis Baiis calidarum esset, committeretur. *Oceanos ergo illos seu lauacra priuata, vocat* stagna, *ob magnitudinem, quæ quot manibus calefieri debuerint, satis patet. Dixeram de piscibus aliàs; secutus Ascensium, virum probum, quem mentitum non reor. Minus tamen id huic loco explicando idoneum.*

* Num legẽdum? Albulis

Nec somno dies] *Seneca epist. 123.* Lucet, somni tẽpus est: quies est, nunc exerceamur, nunc gestemur, nunc prandeamus. *ad hæc luxuriæ peruersæ voces allusit. Non desunt, nec defuere temporibus antiquissimis tales, qui tenebras verterunt in lucem, & diem in noctem. quibus* Væ *illud Propheticum imminet, Esaiæ 5.*

466 Peruigili] *Moguntinens.* peruigil.

467 Immane] *obscurè dictum. Mens ista: Maximum ille & præstantissimum, & incredibile imperium obtinet, latissimè dominatur; qui priuatâ, & tenui fortunâ contentus, tyrannorum & potentiorũ superbiam æquo animo potest perferre. Non malè legeretur*; immune. *hoc est, sine noxâ aut periculo, tutum, securum: eodem prope sensu. vtrumque dictum verè, nam patientia non sui modò, sed illorum ipsorum à quibus patitur, victoriam illi & principatum quendam largitur. Docent adoreæ Laurentij, Vincentij, Clementis Ancyrani & aliorum Dei martyrum; à quibus se crudelissimi & impotentissimi tyranni vinci & superari fatebantur.*

470 Nec appetendum] *viro probo munus & opera, nonnumquam; dignitas & honos per se nunquam. hoc ambitiosum, illud Reipub. necessarium. nam quod fieri necesse, id vt quàm optimi præstent optimum. huiusmodi sunt imperia. quare prudenter Nazianzen. in Apolog. æquè sibi perniciosum videri, neminem imperium suscipere, ac omnes imperare velle. Prouerb. 11.* Vbi non est gubernator, populus corruet. *propter ἀναρχίας pestem, in quam grauiter Plato epist. 8. & 12. de legib.*

472 Rogat? timendum] *Inimicus rogans, & præter morem se tibi amicum simulans, & blandiens, vt fertur Italico prouerbio, vel decepit, vel conatur decipere. Dion cùm scripsisset Didium Iulianum integro biduo nihil eorum prætermisisse quæ ad deliniẽdos conciliandosq; sibi Senatus animos pertinerent, addit*: οὐ μέν τοι καὶ πιθανὸς ἦν, ἀλλ' ὡς ἄκρατος τῇ θωπείᾳ χρώμενος ὑπωπτεύετο. πᾶν γὰρ τὸ ἔξωθεν τοῦ εἰκότος, κἂν χαρίζεσθαί τι σὲ δοκῇ, δολε-

δολερὸν τοῖς νοῦν ἔχουσι νομίζετε. Sed nemo noſtrum ei fidebat, erátque ſuſpecta omnibus eius aſſentatio. nam quod extra modũ fit, licet putetur quibuſdã eſſe gratũ, tamen prudentibus fraude carere non videtur.

Errat] *Burdegal. membranæ*, regnat.

476 Perfundet arctos] *Eguianus.* effundat. *de hoc ἀδύνατῳ Vitruuius lib. 9. cap. 7. & Oethæ. 1583.*

477 Conſiſtet] *Eguian.* conſiſtat.

Ionio] *vel ab Ius errore nomen accepit, vt vult Lycophron. & Æſchylus ſentit: vel ab Ione Xuthi aut Apollinis aut Dyrrachi filio, vel ab Ione quodam Illyrico patre Adriæ (à quo mare Adriaticum dictum) iuxta Euſtathium; vel ab Ionum naufragio, iuxta nonnullos; vel, ſecundùm Solinum, à quadam extremâ Italiæ orâ. Eſt autẽ propriè extrema maris Adriæ pars, qua inter Epirum & Italiam Mediterraneo coniungitur, quod quidam* Auſoniũ *appellant: veteres tamen frequentiùs totum Adriaticũ, nominarunt Ioniũ. Seneca peritè vtrumq; ſeparauit ep. 90. inuenias etiam dici* Adriã, Adrianũ, Adriacum, Saturniũ, *&* Chronium, *& ſæpiùs* Superum. *Plutarchus in Camillo:* τὴν μὲν γὰρ βόρειον θάλασσαν, Ἀδρίαν καλοῦσιν, ἀπὸ Τυῤῥηνικῆς πόλεως Ἀδρίας· τὴν δὲ πρὸς νότον κεκλιμένην, ἄντικρυς, Τυῤῥηνικὸν πέλαγος Et mare quidẽ ad Boream ſpectans Adriam vocant, ab Adriâ Tyrrhenicâ vrbe: quod verò illi oppoſitum noto obnoxium eſt, Tyrrhenicum mare. *Hoc* inferũ *vocari ex iocoſo dicto Craſſi apud Ciceronem lib. 3. de Orat. probatur:* Hæc autẽ, vt ex Apennino fluminũ, ſic ex cõmuni ſapientiæ iugo doctrinarum facta diuortia: vt Philoſophi tanquam in ſuperum mare Ionium defluerent, Græcum quidem & portuoſum: oratores autem in inferum hoc Tuſcum & Barbarum, ſcopuloſum atque infeſtum laberentur; in quo etiam ipſe Vlyſſes erraſſet.

483 Quantum poteſt, tantum odit] *ſic quidam manuſc. & Veneti & Lipſienſ. alij*; Tantum poteſt, quantum odit.

486 Serum eſt] *Non enim adhibenda cautio, poſtquam accidit quod timebatur; ſed patientiâ in damno atque ægritudine opus eſt, vt rectè ait Lud. Maynus lib. 2. de action. hunc verſum citans.*

488 Ego] *proteſtor vos mihi duces præiuiſſe; me inuitum ſubſecutum.*

496 Sic cum feras] *Homerus:*

——— cor autem ei intus latrabat:
Sicut autem canis teneros circum catulos iens,
Virum ignorans latrat, cupitque pugnare.

498 Lento] *nihil muto, etſi q. v. l. contineant*, leni.

500 Geſtu] *ſic Herbipolenſ. Venet. Baſileenſ. & Saxonici: ſic etiam m. ſ. omnes, ſed in Moguntini margine eſt*; gennitu. *inde Lugdunenſ.* gemitu. *ſcio gannitum canum, &, vt D. Hieronymus vtitur, vulpium: ſed verſus leges non patiuntur: & quis non nouit motum illum ac conatum canum, ceruice tota, & corpore ſe dominorum manibus eripere luctantium? hunc,* geſtum *vocat.*

503 Spirat] *in marg. Baſileenſ.* ſperat. *& ſic legit Eibius. pulcrè autem hoc*

hoc explicat Seneca ipſe lib. 1. de Irâ in principio: Cetera licet abſcondere & in abdito alere: ira ſe profert & in faciem exit; quantóque maior eſt, hoc efferueſcit manifeſtiùs. Non vides, vt omnium animalium, ſimul ad nocendum inſurrexerunt, præcurrant notæ, ac tota corpora ſolitum quietúmque egrediantur habitum, & feritatem ſuam exaſperent? Spumant apris ora, dentes acuuntur attritu: taurorum cornua iactantur in vacuum, & harena pulſu pedũ ſpargitur: leones fremunt: inflantur iratis colla ſerpẽtibus: rabidarũ canum triſtis aſpectus eſt. Nullum eſt animal tam horrendum, pernicioſúmque naturâ, vt non appareat in illo, ſi ira inuaſit, nouæ feritatis acceſſio. Nec ignoro ceteros quoque affectus vix occultari; libidinem, metúmque, & audaciam dare ſui ſigna, & poſſe prænoſci. neque enim vlla vehementior intra cogitatio eſt, quæ nihil moueat in vultu. Quid ergo intereſt? quod alij affectus apparent, hic eminet. *adde quæ diximus Méd. 386.*

506 Præſtetur] *Moguntinenſ. præſtatur.*

514 Pietas] *hæc tua.*

517 Iniectæ] *ſic Saxonica editio & quidam m. ſ. Moguntinus verò & Herbipolenſ. & Veneti*; iunctæ. *Burdigalenſ. m. ſ. & Lugdunenſ.* intactæ. *ſed in marg.* iniunctæ. *mihi primum plus placet. poſt:* intactæ. *cur*; intactæ? *quia nullos pedes tetigerant, vt etiam inquit Andromacha in Troadibus. reliquarum lectionum vna & clara ſententia.*

518 Tumor] *ex iracundiâ conceptus. Herbipolenſ. & Venet.* timor. *hoc eſt, diffidentia priſtina.*

522 Senum præſidia] *ſic numerum liberorum Auguſti*; aulæ adminicula *alibi vocat; Tacitus verò 5. hiſtor.* firma imperij munimenta. *Euripidi; Tyrannorum filij,* ἔρυμα δώμασι. *munimen domus. Alexander Magnus apud Curtium queritur orbitatẽ ſuam deſpici & ſperni; quod ſine liberis eſſet.*

536 Quàm facile] *Herodotus:* Illud inprimis diſcito humanarum rerum circulum eſſe; qui rotatus, eoſdẽ ſemper fortunatos eſſe non ſinit.

542 Iura & arma] *omnia ſiue ad pacem ſiue ad bellum pertinentia.*

543 Vincla] diadema.

IN CHORVM.

Gratulatur fratrum concordiæ, & pacis quietem, cum bellico tumultu, alitâ maris ſimilitudine, deſcribit & componit.

552 Genuíque bellum] *ſic vnus m. ſ. melius reliqui*; cecinítque.

556 Mauors] *Orpheus non Lebethrius, ſed Ciconæus:*

Mars, Rex, perpetuâ ſanieque & cæde cruente,
Horrendè, humano gaudens & ſanguine Numen;
Qui gladiiſque, haſtiſque cupis contendere ſemper.

562 Timuere natis] *Lugdunenſ.* tremuere natis. *Moguntin. Eguian. Herbipolenſ. & Veneti omnes*; tenuere natos. *mutat N. in*; timuere natis. *ex illâ Lugdunenſi.*

569 Pinnis] *notæ murorum pinnæ, quas Virgilius & non ſemel Ammian. lib. 24.* minas murorum *vocant.*

571 Peior est bello timor ipse belli] *Seneca epist.* 24. nihil in terris terribile est, præter ipsum timorem, *acutè: non verè. nam timore timentur timenda, non timetur timor.*

573 Classicorum] *classicum olim bucinâ seu cornu solitum cani, & conuocationis militum ad bellum instans signum: sed prælij conserendi signum, tubâ dabatur: lituui opinor ipsam bucinam comitabantur vel præcedebant. significat hoc Lucanus lib. 7.*

——— stridulus aër
Elisus lituis, conceptáque classica cornu:
Tunc ausæ dare signa tubæ ——— *aperiè etiam Isidorus lib. 17. Origin. cap. 4. cui Lucanus, & ipse Lucano lucem aliquam; his verbis:* Inter tubam autem & bucinam veteres discernebant. nam bucina insonans sollicitudinem ad bella denunciabat. Virgilius: ——— *quabucina signum Dira dedit.* Tuba autem prœlia indicabat, vt: *At tuba terribilem sonitum dedit ære canoro.* Cuius sonitus varius est. nam interdum canitur vt bella committantur, interdum vt insequantur eos, qui fugiunt; interdũ receptui. nam *receptus* dicitur, quo se exercitus recipit. vnde & signa receptui canere dicuntur. *Classica* sunt cornua, quæ cõcinendi causa erãt facta, & à calando classica dicebãtur. de quibus Virgilius: *Classica namque sonant.* Apud Amazonas autem non tubâ, sicut à regibus, sed à reginâ sistro vocabatur feminarum exercitus. *Glossar. Græco-Latinum*, περιφερὴς σάλπιγξ, Classica. *De classicum canendi modo, nonnulla Dion Cassius lib. 47. hist. Augustæ ita tamen, vt tubæ & classici differentiam apertè confundat, si rectè N. interpretatur. nam Græcum exemplar nunc non habeo, quod consulam. Etsi generali vocabulo bucinator, tubicinem & cornicinem comprehendat; proprie tamen tuba æneatorum est, bucina cornicinum. Cornua lituis plerumque coniungunt, vt hic Seneca, & Lucanus loco citato, & Horatius quando minaci cornuum murmuri addit lituos strepentes; etsi etiam lituo tubæ sonitum permiscuit.*

579 In portu] *ingens tempestas, quæ timenda vbi securitas speratur: ingens malacia, quæ in truculento elemento & infido securitatem insultanti cymbæ præstat.*

580 Charybdis] *Homerus & Virgilius eam celebrarunt. plerique fabulantur anum fuisse voracissimam, & ab Hercule, quòd eius boues abegisset, in mare proiectam, freto periculosissimo Tauromenitano nomen indidisse, alij malunt à Ioue fulminatam, in eodem pelago in saxum sui nominis commutatam. Allegoricè Anulus, in pictâ poësi:*

Inuidia obtrectans monstris est Scylla caninis.
Funditus at mergens paupertas, vasta Charybdis.
Incider in Scyllam, qui vult vitare Charybdin.
Allatrat liuor mordax, absorbet egestas.
Ex vtroque malo minus elige. qui sapit, optat
Inuidiosus enim magè, quàm miserabilis esse.

Ideo apud Homerum Circe monet Ithacum, vt ad Scyllam potius flectat.

581 Cy-

581 Cyclops-parentem] *Polyphemus, de cuius magnitudine Lucilius:*

Multa hominum portenta in Homero versificata
Monstra putant: quorum inprimis Polyphemu' ducentos
Cyclops longu' pedes. huic porrò maiu' bacillum,
Malus maximu' fit quàm in naui, aut corbitâ in vllâ.

putatus Neptuni filius. quia, vt scribit Ioan. Tzetza: Omnes animosos & viriles, filios & amicos Erastus ait Neptuni. *nam pro* ἐραστὰς φασὶ, *lego:* Ἔραστος φασὶ. 584 Ætnæis caminis] κρατῆρες *seu fauces Aetnæ vt vocat Lucretius lib. 6.*

In summo sunt vertice item κρατῆρες vt ipsi
Nominitant; nos quas fauces perhibemus & ora.

de his Cornelius Seuerus in Aetnæ descriptione, & Strabo lib. 6. Plinius, Solinus, & c. ex crateribus euolant ῥύακες, *hoc est fauillæ. non* κρατῆρες καὶ ῥύακες *Aethnæi idem. Aristoteles in li. de mundo indicat rationem horum incendiorum,* multæ spiracula habent emissariáque vaporis, vt Lipara, vt Æthna, vt Æoliæ insulæ; quæ quidem sæpe & ipsæ fluminum more fluunt, ignitásque ferri glebas euomunt. *De his Tertullianus lib. de pœnitentiâ extremo; vocans,* Fumariola. *de iisdem & D. Pacianus in Paræneſi, quâ cum Afro illo quem imitandum sibi sumserat, grauitate & eloquentiâ certauit.*

589 Stagnis] *ideo quietum Oceanum vetus poëta stagnum dixit:* Super Oceani stagna alta patris. 591 Strata] *tranquilla æquora & iacentia.*

595 Dolor ac voluptas] *Plinius in Panegyr.* At sicut maris cælique temperiem turbines tempestatésq. cõmendant: ita ad augendam pacis tuæ gratiam illum tumultum præcessisse crediderim. Habet has vicissitudines conditio mortalium; vt aduersa ex secundis, ex secundis aduersa nascantur. Occultat vtrorũque semina Deus, & plerumque bonorum malorũque causæ sub diuersâ specie latent.

597 Ima permutat breuis hora summis] *Plutarchus:* Quod rectè Phalereus Demetrius, dicente Euripide: *Non sunt opes stabiles, sed durãt in diem: Vel minima nos euertunt. vna adeò dies; Deijcere summa, extollere infima queat.* rectè quidem hęc omnia se habere dixit: melius tamen dicturum fuisse, si pro vno die momentum temporis posuisset. *Similia dixerat (nam à Plutarcho paucis mutatis posita Euripidis verba quæ Demetrio non prorsus probabantur, credo) Eurip. in Hecuba:*

Nec quibus secundæ res sunt perpetuo sic futuras fidere.
Etenim & ipsa quondam eram, sed nunc non sum amplius:
Opes at omnes vnus mihi rapuit dies.

Celerrimam esse rerum vicissitudinem, docet Simonides:

Etenim celeris muscæ præpetis
Instar, rerum fit mutatio.

quia, vt idem canit: Nulla res inter homines perpetuò firma manet. *Cui non aliquid accidit aduersi? Pindarus:* Sed enim vita extra periculum posita, non contigit nec Æacidæ Peleo, neque diuino Cadmo. Dicuntur tamen illi mortalium felicitatem supremam habuisse.

Simonides:

Neque enim ij qui ſuperiore ſeculo exſtiterunt
Et Deorum dominorum nati ſunt filij
Semidei, laborum expertes & vitij,
Periculiſque carente vitâ
Ad ſenectutem peruenerunt tranſactâ.

ratio reddita à Pindaro:

Nam alias alij ſunt flatus
Alteuolantium ventorum:
Felicitáſque hominum non accedit in longum permanſura.

Eleganter in Nelei carmine ſcriptum fuit:

Topper fortunæ commutantur hominibus.

Quare beatus nemo ante mortem, de qua Diphilus:

Non vlla vita eſt, quæ omnino caret malis,
Curis, doloribus, & ægritudinibus:
Cùm apparuit ſed mors, eorum vt medicus
Dat requiem iis quibus mala eſt, hos ſopiens.

& prior Euripides, in Adromachâ:

Nemo beatus antè dici mortalium
Debet, quàm videris defuncti vltimam diem;
Quo pacto eâ clausâ migrarit ad inferos. *& in Creßis*:

τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦτε, πρὶν
θανόντ' ἴδῃ τίς, ὡς ἐφήμεροι τύχαι.

Tanquam beatus nemo laudetur prius
Quàm luce careat. fors enim eſt mutabilis. *& in Heraclidis*:

βροτοῖς ἅπασι λαμπρὰ κηρύσσει μαθεῖν
τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦν, πρὶν ἂν
θάνοντ' ἴδῃ τίς ——

Mortalibus omnibus clarè enunciat, vt diſcant
Eum qui beatus videatur, non beatum iudicare prius
Quàm viderint mortuum ——

Item in Troadib. —— è beatis
Neminem ſolidè felicem dicite, antequam extremum obeat diem. *Sophocles in Oedipo Tyranno*:

Proinde tu, quicumque mortalis ſatus, ſemper diem
Vltimum conſidera, atque neminem, antequam vltimum
Non dolore vllo fatigatus, nec ærumnis feris
Vitæ egreſſus terminum eſt, vnquam beatum prædica.

598 Diadema] *Græca vox, Hebræis* נֵזֶר *neſer, quaſi ſanctificatam dicas: quod Reges ſanctos eſſe deceat. hoc Imperatorem Cæſaremq; diſtingui, quod illi Diadema peculiare, tradit D. Athanaſius in libris de Trinitate. Diadema (Latini* faſciam *vocant) regiæ dignitatis inſigne eſt, vt ex lapidum inſcriptionibus, & numiſmatibus patet, & fusè docet Pierius lib.* 41. *Hieroglyph. in prin. eſt etiam genus ornamenti, apud D. Iſidorum lib.*

lib. 19. *Origin. cap.* 31. *ad terræ ornatum traduxit Alcymus Auitus*:

Et naturali campos diademate pingunt.

602 Dacæ] *vide ſup. verſ.* 370. Minanti] *malo Docos Parthis minatos, vt quid m.ſ. continent*; minati, *& ſic Lugdunenſ. & ceteri omnes (ni fallor) præter Saxonicum exemplar. Dacæ Scythæ ſunt, Parthi Scytarum exſules & profugi. Porrò multi vet. lib. hic*: Daci, *non*; Dacæ.

603 Mouentes cuncta diuitias] *ſic omnes mei & Carionis m.ſ. ſic excuſi Herbip. tres Veneti, Baſileenſes, & Lipſienſes. quorum auctoritas opponi poteſt vni illi Batauico codici & Badiano exemplari. Vult ipſum Imperatorem, qui Reges creët; quem flexo poplite metuunt & adorant populi, cuius arbitrio arma ponant Medi, Indi, Dacæ, Parthi: hunc ipſum, in tantâ potentiâ, ne minimo quidem temporis momento metus expertem degere; ſed anxietate plenum pauidâ trementeq; manu ſceptrum tenere; & timidè; metuentem ſemper ne quis eum de ſolio deturbatũ opibus ſpoliet; diuitias ſummas, quamuis diuitiæ quiduis mouere, perrumpere, & debellare ſoleant, non ſine curâ & amittendi metu, poßidere. quia caſus mobiles rerum, incertasq; temporis vices formidat. Quid hac mente rectius? illam qui approbant, cur non ſapiunt?* Mouentes cuncta diuitias *vocat; quia nihil tam ſanctum, quod non violari; nihil tam munitum quod non expugnari pecuniâ poßit. Pythia Philippo reſpondit*: Argenteis haſtis pugna, & omnia vinces. *& ſapiens Æſchylus*: Omnia aurum perfringit & perficit. *Ariſtodemus inquiebat*: Pecunia vir eſt: egenus verò nullus eſt bonus, neque honoratus. *hominum videlicet opinione. Menander*; Aurum omnia aperit etiam inferni portas. *Archidamus lib* 1. *Thucyd.* Et bellum ferè nõ minus ſtat ſumtibus, quàm ope armorum; per illos enim vtilia ſunt arma, præſertim hominibus mediterraneis aduerſus maritimos. *De pecuniæ vi hos Iambos ex Euripide verſos Seneca epiſt. ad Lucilium inſeruit*:

Sine me vocari peſſimum, vt diues vocer.
An diues omnes quærimus, nemo an bonus.
Non quare, & vnde; quid habeas tantum rogant.
Vbique tanti quiſque, quantum habuit, fuit.
Quid habere nobis turpe ſit, quæris? nihil.
Aut diues opto viuere, aut pauper mori.
Bene moritur quicumque, dum lucrum facit.
Pecunia ingens generis humani bonum;
Cui non voluptas matris, aut blandæ poteſt
Par eſſe prolis, non ſacer meritis parens.
Tam dulce ſi quid Veneris in vultu micat,
Meritò illa amores cælitum atque hominum mouet.

pulcri & culti verſus, ſed impij & nefarij, & qui meritò Euripidi noxæ.

611 Omne ſub regno grau. regnum eſt] *veriſsimum. nam Eccleſiaſtes ille mortalium ſapientiſsimus*: Si videris calumnias egenorum & violenta iudicia, & ſubuerti iuſtitiam in prouinciâ, non mireris ſuper hoc negotio: quia excelſo excelſior eſt alius, & ſuper hos quoque eminentiores

ſunt alij: & inſuper vniuerſæ terræ rex imperat ſeruienti. *Eccleſ. cap. 5. & Dauid Pſal. 81.* Deus ſtetit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat. *vbi κατ' ἀναλογίαν Dij vocantur iudices & Principes. huc etiã pertinet quod iudicibus à ſe conſtitutis ait Ioſaphat Rex:* Videte quid faciatis: non enim hominis exercetis iudicium, ſed Domini, & quodcunque iudicaueritis in vos redundabit. 2. *Paralip.* 19.

613 Hunc dies vidit] *Commodi temporibus Cleander Phryx è ſeruili conditione ad eum dignitatis gradum fuit euectus, vt & Imperatoris cuſtodiam, & cubiculi curam, & militum præfecturam ſolus obtineret, & imperium animo iam ac ſpe deuoraret: is tamen leuiſſimo momento, cum dignitate, diuitiis q̃, liberos inſuper & vitam ignominioſiſſimè amiſit: quod narrans Herodian. li. 1. ſubdit:* τοιούτῳ μὲν δὴ τέλει Κλέανδρός τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐχρήζαντο, φιλοτιμησαμένης (ὡς ἄντις εἴποι) τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν ἑνὶ δεῖξαι, ὅτι ἐκ τῆς ἐχάτης εὐτελείας εἰς τὸ μέγιστον ὕψους ἆραι, καὶ πάλιν τὸν ἀρθέντα ῥίψαι ὀλίγη, καὶ ἀνέλπιστος δυνάται τύχης ῥοπή. Hæc finis Cleandri fatorum fuit. quaſi in vno illo veluti ambitioſius oſtentaret natura (vt ſic dixerim humana) poſſe ex infimo loco ad ſummum faſtigium euehi hominem; atque euectum, dein rurſum deturbari quamlibet exiguo atque inſperato fortunæ momento. *Meritò Claudianus:*

Summis ſtare diu Parcarum lege negatur,
Magna repente ruunt, ſumma cadunt ſubitò.

619 Craſtinum] *Euripides in Alceſti:*

Omnes mortales mortis trahit neceſſitas:
Nec quiſquam eſt qui certo nouerit,
Num ſit in lucem victurus craſtinam.

Seneca ep. 92. Nemo altero fragilior eſt: nemo ſui in craſtinum certior. *Theognis:* —— οἶδε γὰρ οὐδεὶς
ἀνθρώπων ὅ τι νὺξ χ' ἡμέρα ἀνδρὶ τελεῖ.
Nouit enim nemo hominum, quid nox & dies viro perficiat.

IN ACT. IBIE.

Narratio eſt cæudelitatis, quam Atreus in fratris filios exercuit, & paratarum Thyeſti epularum.

622 Turbo] *turbo celerior & concitatior eſt vento. de turbine Seneca libro 7. nat. quæſt. cap. 9.* mira velocitas eius & mira breuitas eſt. *quid ſit docet, inquiens:* efficit turbinem, plurium ventorum inter ipſos luctatio.

632 Effare] *Hinc chorus loqui incipit non à præcedenti verſu, vt in vulgatis. paullo poſt Mogunt.* remittat *pro* remittet.

639 Quis ſit, ſed vter] *ſic manuſc. plerique, ſic Herbipolenſ., duo Veneti & Lugdunenſ. in tertio Veneto eodem modo, niſi quod vitioſè,* ſit, *pro* ſit. *Moguntin.* Non quid ſit, ſed vter effa. *omiſſâ dictione,* quero, *ſine quâ ruit verſus. vitioſè edidere Lipſien.* Quis, ſed vter. *illa alia lectio clara & aperta, vacat caligine & nubilo. Non dubito (inquit) hoc ſcelus, quod horres referre, ab altero fratrum commiſſum; nullus enim auſit alius: ſed ambigo vter illorum, æquè namque ſceleſti ſunt.*

649 Se-

649 Seceſſu] *Lugdun.* receſſu. Arcana, *quia non omnibus ad illam acceſſus:* patet, *quia capax & patula, hoc eſt vaſta. Et quærunt, ſi arcana, quomodo patet? Reſponderat olim Bernardinus: Vltra loca illa omnibus patentia, alium eſſe ſecretiorem ſolis regibus conceſſum; qui* patet, *quia erat amplus, non quod omnes ingrediantur. Arcana illa regia patula, ſed non in propatulo.*

651 Penetrare] *vbi Lararium & Dij Penates.*

657 Lapſis] *ſic Lipſienſ. ſed plerique lib.* laſſis. *non quæ corruerint iam, ſed quæ ruinam minantur.* 662 Tiaras] *tiara. Valer. Flaccus lib. 6.*

Subligat extremâ patrium ceruice tiaram.

Iuuenal. Phrygia veſtitur bucca tyarâ. *vbi Scbol.* Tyara galea ſacerdotis eſt, quæ per malas veniens mento ſubligatur. Tyara eſt Phrygiũ quod dicunt. 670 Emiſſa buſtis turba] *ſæpe apparere defunctorum animas, nec illuſorias omnes huiuſmodi apparitiones, & quomodo veræ à falſis aliquatenus dignoſcı queant, docerem; niſi id præſtitiſſet, noſter Pet. Thyræus in Theſibus fuſiſſimis de apparitione ſpirituum, quæ ante annos aliquot Moguntiæ edita; & eâ de re nos fortaſſis aliâs.*

680 Adito] *Moguntin.* abdito.

686 Purpurea] *quia regales victimæ, Thyeſtæ filij.*

687 Salſa] *Eguian.* fuſâ. *& ſic vnus Venet. & Herbipolenſ.*

694 Accendit] *Mogun.* attendit. *nimirũ illa obſeruat omnia, quæ in extiſpicio ſolita, vt doctũ in Oedipo. Herbip.* atcendit. *hinc ceteri excuſi;* accendit. *prima enim earũ quas vidi impreſſionũ illa Herb. & ante annum 1500.*

695 Lucus] *nam & hoc ominoſum. Tibullus lib. 2.*

Atque tubas, atque arma ferunt ſtrepitantia cælo
Audita, & lucos præcinuiſſe fugam.

de lucis creditum potiùs, quàm aliis ſilus, quia illi ſacra nemora.

697 Læuo æthere] *cæli parte ſiniſtrâ. nam in Græciâ hæc gerebantur. & Græci ſiniſtra omina à ſcauâ de cælo dari, Romani à dextrâ putabant. Cicero lib. 2. de Diuinat.* Quæ autem eſt inter augures conueniens & coniuncta conſtantia? ad noſtri augurij conſuetudinem dixit Ennius: «
Cùm tonuit læuum bene tempeſtate ſerenâ. «
At Homericus Aiax, quærens apud Homerum de ferocitate Troianorum, neſcio quid hoc modo nunciat: «
Proſpera Iuppiter his dextris fulgoribus edit. «
Ita nobis ſiniſtra videntur, Graiis & Barbaris dextrâ meliora. *Memoria labitur. non enim Aiax, ſed Vlyſſes dixit lib. 9. Iliad.* «

Ζεὺς δὲ σφὶν προνίδης ἐνδέξια σήματα φαίνων
ἀστραπεῖ. Iuppiter autem ipſis Saturnius dextera ſigna oſtendens fulgurat. *Hinc apparet cur Cicero 3. de legib.* Magiſtrum populi aue ſiniſtrâ *dici voluerit. ſcilicet quia hæc Romanis bona. vnde Ennius de Romuli augurio:* Exin candida ſe radiis dedit icta foras lux,
Et ſimul ex alto longè pulcherrima præpes
Læua volauit auis. *& Cicero, in Mario:*
Partibus intonuit cæli pater ipſe ſiniſtris.

Romanè

Romani hac in re disciplinam Hetruscam sunt secuti, vt docet Festus in sinistræ aues. *& causam refert Dionys. Halycarnaß. lib. 2. Orig. Cur ergo Cicero in lib. de Diuinat. ad Comitia negauit bonum auspicium, sinistrum fulmen? sanè nescio: nisi, quia in mendaciis & ritu fallacißimo nulla constans veritas. Illud addo, hanc Græcorum & Romanorum dissensionem, imaginariam tantum fuisse; nam vtrisque ab Oriente signa secunda, ab Occasu infelicia. sed illis Oriens ad dextram, his ad sæuam. quod paucis docebo. Geographia & philosophia melior dextram cæli partem Orienti, sinistram tribuit Occidenti: eo quòd naturalis nutus viuentium à dextrâ cœptus ad sinistram fertur; cæliq; pars dextra Oriens, sinistra Occidens vocetur, & sol quotidie cõmuni cælorum motu rapidißimo, hunc cursum diurno curriculo conficiat, vt Plinius & Higynus obseruarunt. eaq; Pythagoræ, Platonis, Aristotelis, Ptolomæi, Calcidij & aliorum sententia fuit. Iccirco cecinit Orpheus, Solem cùm dexter est, Auroram; cùm læuus, Noctem gignere: hoc est (vt rectè Parrhasius) ab ortu diem, ab occasu noctem producere. Iccirco Seuerianus prodidit, à Deo in Orientali plagâ Solem, in Occiduâ Lunam fuisse creatam: & Claudianus lib. 2. de raptu, fingit à matre Phœbum dextro lacerto, Dianam sinistro portari. Et his antica pars Septentrio, postica Meridies: quæ Græcorum & Barbarorum sententia est verosimilior. Sed Astronomi, quia non vt Geographi ad polarẽ stellam respiciunt; sed Meridiẽ potius inspiciunt, vt stellarum Planetarumq; motus notent; Mundi læuam Orienti, dextram Occidenti, Septentrionem posticam, Austro anticam assignant. Sed & Hetrusci, & ex eorum disciplinâ (teste Varrone) Romani; quia ipsis in augurio captando dextra cæli pars ab Occasu, sinistra verò ab Ortu esset, & antica ad Meridiem, postica ad Septentrionem, vt auctores sunt Varro & Plinius: factum vt læua vocarent exortiua, dextra verò occidua, & illa secunda, ista aduersa putarent. Interdum dextri & sinistri vocabulum accommodatur Austro & Aquiloni. Solebant enim Romani in Auguriis captandis ita sedes deligere, vt licet anteriori corporis parte ad Meridiem versi essent (hæc enim antica) tamen faciem versus Orientem deflecterent, vt docet Dionys. d. lib. 2. sicq; Orientem aspicientibus, Oriens anticus, Occidens posticus, Borealis cæli pars erat dextra, Australis verò sinistra, consideratâ non corporis eorum, sed cæli situs ratione. & sic vti his nominibus Pythagoram, Platonem & Aristotelem Galenus testatur, sic etiam Empedocles & Cleomedes: & sic Lucanus de Arabibus:*

Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.

quia, vt Solinus scribit: vmbræ quæ nobis dextræ, illis sinistræ. *In felici enim Arabiâ vnde venerant, vmbræ (vt rectè Dodonæus c. 4. Sphæræ) æstiuo solstitio in sinistram, hoc est Meridiem cadunt: in Italia & citeriore Ægypto semper in dextram siue Septentrionem. Sed si te conuertas ad partem occiduam; tunc cæli pars Aquilonaris erit sinistra, Australis dextra, atque ita vocasse Ægyptios testatur Galenus; & sequi videtur Festus, quando cælt anticam partem vocat dextram, posticam sinistram. Nam Romanis antica Australis. Hæc vera quoad cæli situm. Nam quoad nostram positionem, nobis ad Occasum conuersis, nostræ dextræ respondet Septentrio, sinistræ Meridies: contra*

Vide Pier. lib. 3. Hieroglyph. Turneb. li. 18. aduers. cap. 15. quorũ ille fusius hic breuius, vterq; obscure.

contra conuersis nobis ad Orientem, sinistræ Aquilo, dextræ opponitur Auster. Quare Hebræi, qui ad Ortum faciem conuertebant, Austrum seu Meridiem, per dextrum significant. vt Psal. 88. versu 12. vbi Deus dicitur creasse צָפוֹן וְיָמִין *hoc est, vt D. Hieron. vertit,* Aquilonem & dexterum; *siue, vt Felix,* Aquilonem & Meridiem; *& Paraphrastes Chaldæus,* desertum Aquilonis habitatoresque Austri. *Et in idem incidit, quod Septuaginta reddunt,* τὸν βορρᾶν καὶ τὴν θάλασσαν; *& nostra vulgata;* Aquilonem & mare. *mare enim Hebræis* יָם *seu maria* יָמִין *addito dages, sumitur pro* יָמִין, *Meridie, vt Psal. 106. versu 4.* A solis ortu & occasu, ab aquilone & mari. *Non solum, quia mare mortuum illis ad Austrum, quod homini docto visum; sed etiam, quia in Australi cardine proprius Oceani locus, vt rectè Genebrardus. Vnde coniycere nequeo cur alius Reuerendiß. & doctiß. vir in d. Psal.* 88. mare, *interpretetur Occidentem.*

699 Libata] *frequens in sacrificiis libationum vsus: eaq; vt plurimũ ex puro vino (purum, quod nec spurcum, nec aliâ labe, sordibúsve impuratũ) aliquando, aquâ, vel lacte. de prodigio vini in sanguinem mutati, dixi in Oedip.*

701 Fleuit in templis ebur] *docet hoc & similia prodigia esse naturalia, Plutarchus in Coriolano:* ἰδίοντα μὲν γὰρ ἀγάλματα φανῆναι καὶ δακρυῤῥοοῦντα, καὶ τίνας μεθιέντα νότιδας αἱματώδεις, οὐκ ἀδύνατόν ἐστι. καὶ γὰρ ξύλα καὶ λίθοι πολλάκις μὲν εὐρῶτα συνάγουσι γόνιμον ὑγρότητος, πολλὰς δὲ χροιὰς ἀνιάζειν ἐξ ἑαυτῶν καὶ δέξονται βαφὰς ἐκ τοῦ περιέχοντος. οἷς ἔνια σημαίνειν τὸ δαιμόνιον, οὐδὲν ἂν δόξειε κωλύειν. δυνατὸν δὲ καὶ μυγμῷ καὶ στεναγμῷ ψόφον ὅμοιον ἐκβάλλειν ἀγάλματα, κατὰ ῥῆξιν ἢ διάστασιν μορίων βιαιοτέραν ἐν βάθει γενομένην. ἔναρθρον δὲ φωνὴν καὶ διάλεκτον οὕτω σαφῆ καὶ περιττὴν καὶ ἀρτίστομον ἐν ἀψύχῳ γενέσθαι πάντα πασιν ἀμήχανον· εἰ μηδὲ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν θεὸν ἄνευ σώματος ὀργανικοῦ καὶ διηρμοσμένου μέρεσι λογικοῖς γέγονεν, ἠχεῖν καὶ διαλέγεσθαι. Sudare simulacra & lacrimari, guttásque sanguinolentas emittere, non id quidem omnino fieri non potest. Ligna enim lapidésque sæpe rubiginem contrahunt, quæ in liquorem dissolui possit: colores ex sese edunt varios, aut inficiuntur ab eo, quod est circũpositum: quominus etiam aliquid iis Dij nonnunquam portendant, nihil videtur obstare. Edere etiam sonitum, gemitus suspiriique assimilem possunt, cùm interiores eorum fortè partes rumpuntur, aut violentiùs à sese diducuntur. Articulatam verò vocem, itaque expressam & integram, & quæ intelligi omnino possit, ab inanimato corpore edi, creditu est perquam durum: quãdo neque Deus, neque anima, sine corpore, instrumentis & partibus animi capacibus, aptè loqui possit.

696 Regium decus] *Diadema.*

703 Deos] *Basileens.* Deas. *quod de Eumenidib. foret intellig.*

716 Primus locus, ne] *sic mei manusc. omnes, etiam Moguntinens. & sic Herbipol. & Veneti duo. & Lipsiens. Alij habent:* Primus pietati ne. *quod non placet. nam versus non patitur.*

717 Tantalus] *hic celebris illius Tantali pronepos; cui Clytemnæstra, antequam Agamemnoni nuberet, fuerat desponsa, cuius etiam ossa Argis*

in cippo quodam asseruabantur. Pausan. in Corinthiac.

719 Stetit] *Sollemne victarum verbum.*

722 Commisit] *non prius premere & fodere desiit, quàm penitus demerso ferro manum iugulo apprimeret. Eguian.* manus.

723 Hac parte an illâ] *nam & hoc extispices obseruabant. lege Brisson. lib. 1. de Formul. & hunc locum adde.*

728 Querulum] *superius Med.ver.361. idem diximus de Orpheo & hic locus Senecæ ex illo (quem ibi citauimus) Ouidij videtur desumtus. sed hæc ex vulgi opinione dicta. nam, vt præcisâ arteriâ & sine pulmonis motu, truncatum caput loquatur, fieri nõ posse docet Aristot. li. 3. de partib. animal. cap. 10.*

730 Puerône] *tres ergo nepotes ex fratre iugulauit.*

732 In cæde multa victor] *Mog.* In cęde multa meat victor. *superfluè.*

738 Fureret] *Moguntinens. Herbipolens. & Veneti;* rueret. *idem mox;* exstitit. *vtrumque germanum.*

742 Vtrumque] *pectoris & dorsi.*

746 Obiecit feris] *crudelissimum veteres iudicabant cadauer feris obijcere, vel arcere sepulturâ, vt alibi docui, & postea fusiùs Guichiardus lib. 1. de Funeribus cap. 3. fortè quia ex Platonis opinione centũ annis insepultorum vmbræ errare credebantur, neque à Charonte in cymbam recipi. Vnde Virg. Æn. 6.* Hæc omnis quàm cernis inops, inhumatáque turba; *quibus ideo ait:*

Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluenta
Transportare prius, quàm sedibus ossa quierunt.
Centum errant annos volitántque hæc litora circum:
Tum demum admissi stagna exoptata reuisunt.

Tertullianus in lib. de animâ: Creditum est insepultos non antè ad inferos redigi, quàm iusta perceperint, secundùm Homericum Patroclum funus in somnis ab Achille flagitantem: quòd non aliàs adire portas inferorum posset, arcentibus eum longè animabus sepultorum. *Non ergo inuentor Plato huius delirij, sed fortè Homerus, quem cæcum mirum non est à vero deflexisse. nam visu carentes magna pars veri latet. Ideo etiam Lucanus lib. 1.* ——— Vmbráque erraret Crassus inultâ.

erraret, non quia inultus, sed quia insepultus. nam insepulti errabant, inulti vexare tantum occisores credebantur, qua de re dicã in Octau. ideo sup. in Oed. Laius, nõ queritur errare se, quia sepultus; sed minatur occisori, quia inultus:

Te, te cruentâ sceptra qui dextrâ gers,
Te pater inultus, vrbe cùm tota petam. *&c.*

hæc Lucani interpretibus separanda. Tanti ergo veteribus sepultura, vt nec maleficis putarent denegandam. Nam Hebræis disertè Moses vetuit, vltra vnum diem cadauer in patibulo relinquere, Deuteron. 21. & meminit Iosephus lib. 4. Antiquitat. cap. 6. ideo fortè tam solliciti Iudæi, ne corpus Domini & latronum cadauera sabbato in cruce permanerent, quia cùm magnus ille dies esset, eo tollere non potuissent, & sic vltra præscriptum in ligno mansissent. Ioan. 20. Græcus præter humanum morem visus facere Creon, cùm Polynicis corpus in sepultum relinq i iussisset, apud Euri. in Phœn. Sophoclem in Antig. & Statium extremâ penè Thebaid. Apud Romanos etsi cadauera damnatorum petebantur ab amicis ad sepulturam, negari tamen non poterãt. l. 1. & vlt. D. de cadauer. damnat. l. obnoxios C. de religios. & sumt. fun. In Braccarensi concilio primo, statuitur, vt non contriti à sepulturâ arceantur: sed si confessi fuerint & egerint pœnitentiam, non arceri voluit secundùm concil. Moguntinum, vt refertur c. quæsitum. 11. q. 2. & c. placuit 23. q. 5. Hodie tamen singulæ prouinciæ suis hac in re moribus vtuntur. Nec desunt homines, nescio quàm impiè de corporum resurrectione sentientes, quibus in animo & ore, illud Mecænatis apud Senecam epist. 93.

Nec tumulum curo, sepelit natura relictos.

749 Nec soluat] *sic Lugdunen. & plerique excusi; sed Lipsiens. & mei m.s.* Ne soluat. 751 Sub hoc] *deest Mogunt.*

754 Erepta] *multi m.s.* eiecta. *alterum malo.*

755 Spirántque] *Mogunt.* strepitántque. *num* trepidántque. *sequitur autem pulcra descriptio extispicinæ, quam confer cum iis, quæ in Oedipo.*

759 Epulis] *ideo vocatur ab Attio;* epularum fictor, scelerum fratris delitor. 763 Datas fidei] *Vide Med. versu 248.*

765 Flammatus latex] *apud Euripidem in Cyclope parantur Polyphemo* elixa & assa. *Valerius Flaccus de Argonaut. in nuptiis Medeæ:*

Pars verubus, pars vndanti despumat aheno.

770 Gemant, gemuere] *vidi postea in Moguntinens. sic haberi, & sic omnes excusi; & tolerari potest, etsi aliam lectionem præferam.*

776 Ruptum] *duo manusc.* raptum.

777 Lancinat] *solus Mogunt. ex lib. scriptis;* laceret. *Herbipol. & Veneti;* laniat. *probum tamen;* lancinat, *qua voce vsi Plinius, Prudentius, Seneca, & alij. sup. vsus verbo;* lacerat, *eodem sensu:* liberos auidus parens

Gaudénsque laceret, & suos artus edat.

783 Cursus] currus *Mog. Herbipol. & Veneti.*

787 Patefient] *sic ceteri melius, quàm N. qui;* patefiant.

IN CHORVM.

Obstupefactus subitâ lucis meridianæ obscuratione, queritur mundi vicem; cui iam nutantibus, & officij sui oblitis sideribus, antiquum chaos instare metuit, & auguratur. Multa hic astronomica occurrunt; quæ attingam, quâ ad mentem poëtæ eruendam necessaria.

788 Terrarum] *hominum in terris degentium, metonymicè.*

790 Decus] *sidera & stellæ.*

793 Nondum] *quid (inquit) causæ est, cur nondum noctis tempus cùm aduenerit, iam nox sit? cur medio die, abest dies?*

799 Tertia misit] *nondum datum signum vltimæ partis diei. singulas olim vigilias noctis, tubæ vel buccinæ signo indicatas docent Liuius lib. 7. & Vegetius lib. 3. idem fiebat interdiu, & ipse dies in totidem partes distinguebatur, in quot nox. Quomodo accipiendum illud Lucani lib. 2.*

——— neu buccina diuidat horas. *Et has partes, docente naturâ, Gallinaceos*

naceos prænunciare videmus. Plinius li. 10. quos excitandis in opera mortalibus, rumpendóque somno natura genuit. norunt sidera & ternas distinguunt horas interdiu cantu. *Democritus putat accidere, quòd cùm calidissimæ naturæ sit animal, citò cibum decoquat, eoq; toties à pectore in omne corpus distributo, cantu famem testetur, teste Ciceron. in lib. de diuinat. Aliò poëtæ referunt, vt Ausonius:*

——— ter clara instantis Eoi
Signa canit serus, deprenso Marte, Satelles.

Contra Mariangelum in Diatri. *nempe gallinaceus ales, non vt volunt coruus.* * *hic enim Phœbi, non Martis ales; etsi coruo idipsum Sidonius tribuere videtur:* Oscines (inquit) coruos voce triplicatâ puniceam Auroræ surgentis faciem consalutantes. *sic enim lego, vel*; facem. *nam qui* vocem, *reposuerunt, illi malas Apollinari,* Vide Troad. 437. *sublatâ luce, tenebras reliquerunt. Singulæ ergo partes diei Græcis quattuor horarum, si dies in tres partes diuidebatur. Hebræi & Romani in quatuor stationes diem (sicuti noctem in quatuor vigilias) distribuebant, & singulæ stationes erant horarum trium. prima à diluculo incipiebat; secunda à finitâ hora tertiâ diei; tertia, à diei sextâ exactâ; quarta, à confectâ nonâ. vt docet Cornel. Iansenius in Concordant. Euang. at Græcorum prima statio inchoabatur ipso diluculo, secunda, ab horâ quintâ: tertia ab octauâ finitâ; & incipiente nonâ. Sensus ergo, nondum nona est diei hora; supersunt adhuc horæ diurnæ plusquam quatuor.*

816 Roscida] *Moguntin.* rorida. *Lugdunens.* rosida. *ceteri*; roscida.

819 Mergere ponto] *Hispani veteres fabulantur apud Cleomedem li. 2.* Solem se Oceano mergentem quendam strepitum edere exstinctum, qualem à ferro candenti aquæ immerso fieri videmus. *Possidonius quoque apud Strabonem lib. 1., vt vulgi fabulam refert apud sacrum promontorium, in extremâ Hispaniâ, solem occidere & magnum edere strepitum, quasi si mare strideret sibilarétque, Sole dum in fundum defertur exstincto. Huc allusit Ausonius ad Paullinum scribens:*

Stridebátque freto Titan insignis Ibero.

Confirmant eam fabulam Anaxagoras, Democritus, & Metrodorus qui Solem ferrum ignitum, aut lapidem flammâ succensum existimant: nec procul abit Xenophanes, qui Solem & Lunam nubes igneas esse censet: nec ij, qui rotam accensam, vnâ in parte apertam, & inde flammas vomentem. maxima enim de Solis & Lunæ, vt magnitudine, ita & substantiâ & figurâ, veterum dissensio. Vide Theodoretum lib. 4. contra Græc. affect. col. 4. & Ioann. Stobæum in Eclog. Physic.

821 Auroram] *sic dicta temporis Dea, quia ortum Solis antecedit. nam, vt ait Varro,* ab igne Solis aureo tum aër aurescit. *Ait: Miratur Sol occidens, assuetus apud Iberos nocturnum hospitium subire; nunc se ab Indis inuitatum & exceptum, quibuscum prandere & ientare, non cœnare solebat.*

823 Tenebrásque] *Iubet Sol meridianus abiens, tenebras ante tempus sibi succedere: quare Noctem imparatam, & nocturno labori, per diurnam quietem, se præparantem, semisomnem stratis expellit. cui tamen surgenti, & filias*

filias vocanti, natæ, astra, non obtemperant vt solent, nec matris currum sequuntur: Luna quoque non prodit è thalamo suo. ita densissimæ tantùm tenebræ sunt, nullâ Lunæ, nec siderum luce conlucatæ.

Parata] *sic Moguntinens. Eguian. Herbipolen. Veneti, & Basileens. primus M.* peractâ *intrusit. mendosè.*

825 Graues vmbras] *non lucet. ideo nullas vmbras facit. nam sine luce nulla vmbra.* Graues, *hoc est, noxias & corporibus minus salutares quàm solares vmbræ. Poëtæ vmbram positiuum quid, non lucis priuationem esse volunt: & fuit illa sententia Procli in lib. de mundi æternitate. Et reuera non est vmbra vlla sine aliqua entitate reali, licet valde imperfecta, recepta ab illo luminoso corpore, cuius est vmbra: Tamen quatenus prouenit à corpore opaco, mera tantùm priuatio est, vt docet Pererius noster in phys. lib. ad tertium argum. Procli.* 827 Trepidant, trepidant] *sic plerique m. s. & veteres impressi. minus rectè Lugdun.* trepidant nostra.

835 Dux astrorum] *Plinius*: Sol non modo temporum terrarúmq. sed siderum etiam ipsorum, cælique rector.

838 Timores] *quos inducunt & augent tenebræ, minuit lux lunæ.*

840 Curuo breuius] *Lunæ namque menstruus, annuus Solis cursus. huius loci fortè memor Boëtius, cecinit:*

Tu frondifluæ frigore brumæ,
Stringis lucem breuiore rotâ.
Tu cùm feruida venerit æstas,
Agiles noctis diuidis horas. Sui fratris] *Eguian.* suis, fratris.

842 Turba Deorum] *siderum, elementorum, mundiq; quæ omnia Deos censebant Stoici, vt apud Ciceronem disserit Lucilius Balbus.*

843 Hic qui sacris Peruius astris] *sequitur Zodiaci descriptio, cui nomen hoc ab animalibus, quorum in eo signa: vnde &* Signifer. *de quo Aristoteles lib. 2. de generat. Cleomedes 1. Meteor. Proclus de Sphera, Aratus, & eius interpretes in Phænom. Manil. lib. 1. astronom. Virg. 1. Georg. Ouid. 2. Metam. & Lucanus lib. 9. Plinius li. 2. c. 4. 8. 16. & 77. Iulius Firmicus lib. 2. astron. c. 1. Hyginus lib. 1. cap. de Zodiaco & Macrob. lib. 1. in somn. Scipion.*

Peruius astris sacris] *quia per illum decurrunt Sol & Luna; vel quia per illum duodecim illa signa* exercent varias naturæ lege choreas, *& singulis singula numina Pythagorici præficiebant, teste Marsilio Ficino li. 4. Theolog. Platon. ex quâ sectâ Manilius lib. 2.*

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur,
Formosos Phœbus Geminos, Cylleniu' Cancrum:
Iuppiter at cum Matre Deûm regit ipse Leonem.
Spiciferæ est Virgo Cereris; fabricatáque Libra
Vulcano: pugnax Mauorti Scorpius hæret.
Venantem Diana virum, sed partis equinæ
Atque angusta fouet Capricorni sidera Vesta.
At Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est,
Agnoscítque suos Neptunus in æquore pisces.

 844 Ob-

844 Obliquo tramite] *ideo obliquus vel inflexus solet vocari. Virgil. 1. Georg.*

—— & via secta per ambas
Obliquus quâ se signorum verteret ordo.
Ouidius 2. Metamorph.

Sectus in obliquum est lato curuamine limes.
Manilius 1. astronom.

Sic per tres gyros inflexus ducitur orbis.

Obliquus autem, quia cum æquinoctiali & tropicis facit obliquos angulos, & semper eius aliqua signa obliquè in vtraque sphærâ oriuntur & occidunt. Et reuera, si non ad proprios, sed ad totius mundi polos respicias, ab iis inæqualiter distat. Eam obliquitatem primus deprehendit Pythagoras, licet sibi laudem Chius Oenopides conetur ascribere, teste Stobæo in Physic. Eclog.

Zonas] *fascias quinque siue cingula, quibus terras, cælumq; astringi quodammodo, vel scindi aut diuidi fingunt, polares duas algidas, æquinoctiali vicinam torridam, & medias temperatas. vide Herc. Fur. 1437.*

845 Longos] *ad differentiam annorum Solarium, qui duodecim ferè mensibus perficiuntur. Sed quis hic longus annus? puto non ille magnus Platonicus, quia cur hunc tribuat Zodiaco? sed potiùs spacium triginta sex millium annorum communium; quo, iuxta Ptolemæum, nona sphæra & inferiores ab Occidente in Orientem mouentur. quam periodum & circumuolutionem tribuit Zodiaco. quia motus iste non super mundi polos, vt diurnus; nec super vertices correspondentes arieti & libræ, secundæ sphæræ, vt ille quem vocant trepidationis; sed super ipsos Zodiaci polos fit.*

Signifer] *nunc ordine incipit recensere Zodiaci signa, de quibus actum ex Q. Cicerone Herc. Oetæi act. 1. & Manilius lib. 1.*

Aurato princeps *Aries* in vellere fulgens
Respicit admirans aduersum surgere *Taurum*,
Summisso vultu *Geminos* & fronte vocantem.
Quos sequitur *Cancer*, cancrum *Leo*, *Virgo* leonem.
Æquato tum *Libra* die cum tempore noctis
Attrahit ardenti fulgentem *Scorpion* astro;
In cuius caudam contentum dirigit arcum
Mixtus equo, volucrem missurus iamque sagittam.
Tum venit angusto *Capricornus* sidere flexus.
Post hunc inflexam defundit *Aquarius* vrnam,
Piscibus assuetas auidè sitientibus vndas;
Quos *Aries* tangit claudentes vltima signa.

In Appendice Virgilianâ. XII. scholasticorum poëtarum descriptiones leguntur: quas cum inuicem, & cum hoc Senecæ chora, & citatis Q. Ciceronis & Manilij versibus, non erit inutile conferre. his signis primus imposuit nomina Cleostratus, teste Plin. li. 2. c. 8. multa de illis Sex. Empyricus aduers. Mathemat. cap. 21. 848 Reddit Zephyro] *ineunte vere rursus vult nauigare, sed tamen iterum mergetur. alludit ad Phryxi fabulam, de qua alio loco. Zephyrus calidus est, vtpote naturam aëris habens. vide Aristot. lib. 2. Meteor.*

Non-

Nondum benigno vere] *hoc dicit propter Martij asperitatem & inclementiam. Possis etiam melius explicare, quod Aries reddit Zephyro vela, hoc est, Zephyrum flare iubet, quo flante nauigationis tempus aperitur. nam astrologi volunt astra ventis imperare.*

848 Aries] *longum foret omnes de singulis his signis fabulas referre. indicabo fontes, vnde curiosi sitim suam expleant. legendi, de ariete Schol. Apollonij lib. 2. Higynus lib. 2. astron. c. de ariete. Lactanus in astrolog. Galenus in Orat. suasoria ad artes, Plinius lib. 2. cap. 8. 16. 19. & lib. 18. cap. 24. & 25.*

851 Taurus] *de hoc dictum ad Herc. Fur. de Hyadibus & Pleiadibus ad Medeam. Vide Ouidium lib. 5. Fast. Higynum d. lib. 2. cap. de tauro, Plinium lib. 2. cap. 16. & 42. & lib. 18. cap. 28.*

852 Geminos] *siue hi Castor & Pollux, siue Iason & Triptolemus, siue Hercules & Apollo, vt ambigunt Higynus & Ouid. dictis libris, Bassus in Phænom. in signo Geminorum, Plinius lib. 18. Nat. hist. cap. 24.*

853 Cancri] *de hoc Higynus cap. de Cancro, & Calpurnius in illud Germanici:* Quâ media est Helice subiectum respice Cancrum.
& Plinius lib. 2. cap. 16. & 19. & lib. 18. cap. 25, 26, 28, & 35.

854 Leo] *de hoc Higyn. & Bassus ille cap. de Leone ad ista Germanici:*

Horrentésque iubas & fuluum cerne Leonem:
Hunc vbi contigerit Phœbi violentior axis,
Accensa in Cancro iam tunc geminabitur æstas:
Tunc lymphæ tenues, tunc est tristissima tellus.

ideo noster ait æstibus flammiferis ardere. Maximianus:

Æstifer inde Leo sequitur cum Virgine fulgens.

Vide Macrobium lib. 1. Saturnal. cap. 21. & Plinium lib. 2. cap. 49. & lib. 18. cap. 24. & 28.

Iterum] *semel deciderat ex Lunari globo in montem propè Nemeam, vt testantur Nigidius, & Arati Latinus interpres, & Lactatius in lib. 2. Thebaid. & Claudianus in præfat. ad Florentin. ideo Callimachus & Pindarus nuncupant ἀπέζαντα. videantur quæ dixi ad 83. Herc. Fur.*

856 Virgo] *Astræa: & hoc explicui. consule Aratum, Germanicum, & eius interp. Higynum cap. de Virgine, & Plinium lib. 2, cap. 16.*

857 Iustæque Libræ] *Lucan. lib. 4.* —— ad iustæ pondera Libræ. *iam dixi, Noctes illam diebus æquare.* Iugum, *vocat Cicero lib. 2. de Diuinat. Higynus c. de Scorpio, docet hoc sidus propter magnitudinem in duo signa diuidi, & vnius figuram vocari libram; eam intellige, quam chelæ seu brachia extensa figurant, vt indicat Bassus ad illud Cæs. Germanici:*

Insignes cælum perfundunt lumine chelæ.

Libram Eusthenius vocat, momentum; *Basilius,* trutinę speciem; *Euphorbus,* æquale iugum. *Cùm verò sit pars Scorpij prior, meritò dicit noster;* secúmq; trahent. *vide Plin. lib. 2. cap. 16. & 19. lib. 18. cap. 24, 25, 26.*

858 Scorpion] *Latinis,* Nepa. *Asclepiadeus, poëta Scholasticus (nam nomen hoc etiam Poëtis, & Oratoribus olim tributum, nec recens aut Barbarum à Theologis excogitatum, vt ineptè quidam garriunt) ipsum Scorpium*

vocat

vocat Chelas; *cùm tamen confundi non debeant*, Chelæ *&* Nepa. *nam* Chelæ *etsi, vt dixi, quasi pars quædam videantur* Nepæ; *tamen duo diuersa sunt signa.* Chelæ *namque ipsum* Libræ *signum. Aratus*:

παρθένος αἰδ' ἐγγύθι οἱ χηλαὶ καὶ σκόρπιος αὐτός.

Virgo & prope eam Chelæ, & Scorpius ipse.

Videndi Bassus d. loco, Higyn. cap. de Scorpio, Firmicus lib. 2. cap. 12. Plinius lib. 18. cap. 24. & 26. ascribam solius Nicandri locum ex Alexipharm.

τὸν δὲ χαλαζήεντα κόρη Τιτηνὶς ἀνῆκε
σκορπίον ἐκ κέντροιο τεθηγμένον, ἦμος ἐπέχρα
Βοιωτῷ τεύχουσα κακὸν μόρον Ὠαρίωνι,
ἀχράντων ὅτε χερσὶ θεῆς ἐδράξατο πέπλων.
αὐτὰρ ὁ γε στιβαροῖο κατὰ σφυρὸν ἤλασεν ἴχνευς
σκορπίος ἀπροΐδης, ὀλίγῳ ὑπὸ λαϊ λοχήσας.
τοῦ δὲ τέρας περίσημον ἐν ἄστρασιν ἀπλανὲς αὔτως,
οἷα κυνηλατέοντος, ἀείδελον ἐστήρικται·

At verò algificum Titania virgo creauit
Scorpion, armatum stimulo, caudáque timendum,
Bœoto pœnas ex Oarione reposcens,
Sacram auso manibus vestem temerare Dianæ:
Qui latitans parui cæco sub fornice saxi,
Duram improuiso violauit vulnere calcem:
Cuius ob id, tanquam venantis in astra relatum
Sidus, & immotum magno fulgore coruscat.

quo loco mox Nicander octo scorpiorum genera describit, vulgò satis ignota.

860 Pennata senex] *de sidere Centauri siue Sagittarij, multa vobis Bassus in Germanicum, Higynus cap. de Sagittario, Ouid. 5. Fast. Plin. li. 2. c. 8. & lib. 18. c. 29. Firmicus lib. 2. cap. 12. & Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 21.*

862 Referens hiemem ægoceros] *primum sidus hiemale Capricornus; cur in astra relatus, varia memorant Higynus c. de Capricorno, & Bassus in Germanicum, Macrob. d. cap. 21. & Plinius lib. 2. cap. 16. & 19. necnon lib. 18. cap. 25. Euphorbus vocat* Neptuniam prolem, *fortassis quia mediâ parte piscis; aut ad occultam aliquam fabulam respiciens.* 865 Quisquis es] *de Aquario, vide Higynum in ca. de Aquario, & Bassum d. loco. Catullus vocat* Hydrochoon; *Hilasius*, Vrnigerum; *Iulianus*, aquæ fusorem; *Palladius*, aquæ gestatorẽ; *Asclepiadius*, nimbiferũ; *Maximianus*, cui nomen aquæ faciunt; *Vitalis*, fundentem amnem; *Vomanus*, Deucalionis aquas; *Euphorbus*, quíque refundit aquas; *Basilius Scholiasticus poëta (cuiusmodi &, præter Catullum, reliqui qui præcessēre)* Quique vrnam gerit. *Manilius & Q. Cicero, suo nomine*, Aquarium; vrnam qui tenet, *Ausonius, &* iuuenem qui regit aquas, *Ouidius 1. Fastor. de hoc sidere etiam Macrobius d. cap. 21. & Plinius lib. 18. cap. 24. & 26.*

864 Tecum excedent] *sic Venet. & Lipsiensf. & alij, rectè. at Lugdunenſ. cum Equiano*; excident. *sed tum versus nutat. fortassis*; tecúmque cadent. *de subitâ enim ruinâ mundi agitur.*

865 Vl-

865 Vltima] *Euphorbus*: —— & Pisces vltimus ordo. *Vomanus*: —— Pisces postrema figura. *Asclepiadius*: —— Piscésque nouissima forma. *Palladius*: Piscésque supremi. *loquuti omnes ad normam antiquorum, quibus anni initium à vere. Qua causâ, in cælo Pisces, narrant ex Nigidio Bassus, & ex Diogenite Brithraco Hyginus, & elegantiss. Ouidius lib. 2. Fastorum. Videndi præterea Macrob. d. cap. 21. & Plinius cap. 16. li. 2. cap. 26, 31, 35. lib. 18.*

De Boote, Vrsis, *&* Angue *multa nos alibi, & plura Bassus in Germanicum, & Higyn. d. lib. 2. Item de* Angue *Firmicus lib. 8. cap. 17. De* Vrsâ vtraque *Ptolomæus lib. 7. Almagest. & tracta. 1. quadri. Manilius lib. 1. & Plinius lib. 2. cap. 42. & 72. & lib. 6. cap. 22. De* Boote, Arturo, seu Arctophylace, *Ptolomæus d. lib. 7. Manilius li. 1. & 5. Firmicus c. 14. lib. 8. Plin. d. cap. 42, 49, 62. lib. 7. & lib. 8. cap. 47. lib. 17. cap. 18. li. 18. cap. 24, 27, 28, 29, & 31. Quæ signa, & reliqua hîc non enumerata, sic breuiter Ausonius complectitur*: Ad Boreæ partes Arcti iunguntur, & Anguis,

Post hos Arctophylax, paritérque Corona, Genúque
Prolapsus, Lyra, Auis, Cepheus ac Cassiopeia,
Auriga, & Perseus, Deltoton, & Andromedæ astrum,
Pegasus, & Delphin, Telum, Aquila, Anguitenénsque:
Signifer inde subest, bis sex & sidera complent,
Hîc Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
* Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & vrnam **Libráq. lego vel; Libra &*
Qui tenet, & Pisces. Hi sunt in partibus Austri,
Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, Thuribulum quoque, Piscis, & ingens
Hunc sequitur Pistrix, simul Eridaníque fluenta.

882 Pereunte mori] *Moguntinen. in margine*; aliàs, moriente.

IN ACT. V.

Mirus hîc vltimus actus. exsultat in facinore suo nefario nefarius Atreus. Epulatur vnguentis delibutus & coronatus infelix Thyestes; sibiq; gratulatur, & miratur non posse se in tam magnis lætitiæ causis non mœrere. Tandem occulti mœroris causas frater illi aperit, & quàm diræ dapes illius in visceribus saliant, & cur sole meridiano non luceat, allatis capitibus ostendit. hinc remotâ nube, & quasi velo fictæ reconciliationis, in conuicia & exsecrationes mutuas erumpunt. Non cedit (meo iudicio) hic actus Medeæ, nec Thebaidi, vt si sit ista Senecæ, queant & illæ ipsius esse.

884 Vertice attingens polum] *De impossibili conditione I. C. dicunt*, si digito, *vel* manu, cælum contigero: *sed poëtæ de felicibus & superbis, capite aut vertice cælum attingere. Propertius, de ijsdem lib. 1. Eleg. 6.*

Nunc mihi summa licet contingere sidera plantis.

tam inquit felix sum, vt calcare videar Deos ipsos, & sub pedibus habere summum cælum. Vbi per me quidem viro docto palmas continere licet.

890 Dies recessit] *odêre lucem peccaturi, amant noctem: & (vt ait lib. 7.*

 Con-

Controuerſ. Senecæ Iul. Baſſus) Maiore licentiâ, quæ non videmus, agimus: & quamuis non minor ſit atrocitas facinoris, formido minor eſt.

895 Tenebras] *erroris & ignorantiæ.*

896 Iaces] *ex more conuiuiorum priſcorum. nam in his iacebant ſeu recumbebant.* 898 Sobrio] *nam malorum ſenſum ebrietas adimit, & lætitiam potiùs quàm mærorem animo inſerit.*

902 Primus dolor] *quia primi motus tam violenti, vt eos extra hominis poteſtatem poſuerint Philoſophi.*

904 Spiritu expulſo] *non verè; ſed ſopitis ſenſibus, vt in deliquio animæ videmus.* 906 Multa face] *multus enim veterum luxus accendendorũ in conuiuiis luminarium, candelarum varij generis, lucernarum ſumtuoſarum; quæ vel aureis & argenteis candelabris, lychnuchis & aliis inſtrumentis fultæ per ſe conſiſtebant, vel puerorum ancillarúmve manibus geſtabantur; de quibus D. Iſidorus lib. 20. Orig. cap. 10. Crinitus lib. 17. de honeſt. diſciplin. cap. 6. & N. lib. 3. Conuiuial. antiquit.*

908 Vino grauatum fulciens læuâ caput] *Veteres namque tam Græci quàm Latini, primis temporibus ſedentes comedere ſolebant, vt ex Homero Iliad. λ'. Odyſſ. ἀ ἡ. & ὑ. Apollonio li. 2. Argon. & aliis poëtis facilè probatur, & apertè docent Athenæus lib. 1. 5. & 11. Seruius in 7. Æneid. ad illud Virgilij:* Perpetuis ſoliti patres conſidere menſis.

Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 6. & D. Iſidorus lib. Origin. 20. cap. 11. poſtea inualuit, vt cõuiuæ potiùs ſolerent apud Græcos, ἀναυλιθῆναι, κατακέκλιθαι, κατακεῖθαι, ἀνακεῖθαι, ἀναπίπτειν, ἀναπέζειν; apud Romanos, diſcumbere, accumbere, recumbere, accubare, cubare; reclinatâ videlicet ſuperiore corporis parte in læuum latus, inferiore in longum porrectâ & extensâ & iacente, capite leuiter erecto, dorſo à puluillis modicè ſuffulto: qua de re conſulendi Philander in Vitruuium, Lambinus in Horatianis Commentar. & omniũ dicta congerens N. in Conuiuialib. Antiqu. lib. 2. cap. 34. Notum etiam quoſdam veterum ſtantes cibum ſumſiſſe, vt de Hannibale, Catone Vticenſi, Varrone refert Alexander ab Alex. lib. 5. Genial. dier. cap. 21. ſtatarium prandium *vocat Mamertinus Panegyriſta; alij maluêre deambulando cibum ſumere, vt de quodam monacho referi Suidas, Apuleius lib. 1. de Aſino vocauit* ambulatorium ientaculum. *De Hebræis idem dicendũ initiò illos aſſediſſe menſis. nam de Ioſepho patriarchâ conuiuio fratres excipiente, legimus:* ſederunt coram eo, primogenitus iuxta primogenita ſua. *Geneſ. 43. vbi in Hebræo eſt* וַיֵּשְׁבוּ, *& Exod. 16.* quando ſedebamus ſuper ollas carniũ & comedebamus, *& cap. 32.* ſedit populus manducare & bibere. *Vbi in Hebræo,* וַיֵּשֶׁב הָעָם *Sedit populus. idem patet ex Gen. 37. Prouer. 23. 1. Reg. 20. ſed poſtea diſcumbendi conſuetudinem vt ceteræ nationes receperunt, docet hoc Philo Iudæus, nam de conuiuio illo Ioſephi agens, cùm ſcripſiſſet eum iuſſiſſe fratres aſſidere, ſubdit:* μήπω τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς συμποτικαῖς συνουσίαις κατακλίζει χρωμένων. Non enim ab hominibus diſcũbendi mos receptus erat. *Ideo videmus in nouo Teſtamento non ſeſſionis, ſed diſcubitus mentionem fieri. Luc. 7.* Et ingreſſus domum Phariſæi diſcubuit, *& mox:* vt cognouit

gnouit quòd accubuiſſet. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φαρισαίου ἀνεκλίθη. *& mox:* ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται, *& manifeſtum ex eo, quòd ſteterit retrò ſecus pedes eius. nam ſi ſediſſet Dominus, in ſolo illos oſculari ſtans nequiuiſſet.* καὶ στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, *&c. Mar. 14.* Et cùm eſſet Bethaniæ in domo Simonis leproſi, & recumberet. κατακειμένου αὐτοῦ. *& poſtea:* diſcumbentibus eis. ἀνακειμένων αὐτῶν. *& Ioan. cap. 12. dicit Lazarum fuiſſe vnum ex diſcumbentibus;* τῶν ἀνακειμένων. *& cap. 13. dicitur vnus ex diſcipulis fuiſſe recumbens in ſinu Domini;* ἀνακείμενος ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἰησοῦ. *Idem probatur ex vltimâ cæna Lucæ 22. Mar. 14. & Mat. 26. vbi Dominus cum diſcipulis traditur diſcubuiſſe.*

907 Reſupinus] *iam ſignificat ſaturum & mero plenum, plus quàm par erat, & conſuetudo honeſtè accubantium ferebat, ſe exporrexiſſe, & tantum non omnino iacuiſſe, modicè tantùm eleuato capite, & in cubitum læuum depoſito: qualis eſt habitus conuiuarum ebriorum, apud Horatium:*

Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet, *& quem ex marmoribus Philander repreſentat. Aptè autem vtitur verbum;* incubat, *vt accubitus indecentiam & conuiuæ ſaturitatem exprimat. nam ſcriptores hac in re vocabulum iſtud vſurpare non ſolent. Quare ex hoc Senecæ loco infirmâ ratione probes, eum docere Heroum temporibus diſcumbendi morem in vſu fuiſſe, contra Homeri ſententiam & Athenæi. quamquam dici poſſet, reſpexiſſe poëtam ad ſui temporis conſuetudinem. Ebrij porrò, & conuiuatoris adſidui* χαρακτηρισμὸν *pulcherrimum qui volet, eum Lyconis inueniet accuratiſsimum apud Rutilium lib. 2.*

Purpura atque auro] *non ſtibadio, vel toro, ſed lecto pretioſis aulæis & ſtragulis purpureis inſtrato; quæ ſtragula Philo Iud. & Clemens Alex. vocant* στρωμνὰς ἀλουργάς. *Cicero:* Conchiliata periſtromata. *Horat.* rubro cocco tinctam veſtem. *de hoc Virgilius:*

Stratóque ſuper diſcumbitur oſtro.

910 Vota tranſcendi mea] *plus quàm optaui ſum conſecutus. non leuiter modò de filis guſtauit, aut primis labris attigit; ſed ad ſaturitatem vſque illos vorauit, & in intimum penetrale corporis demiſit.*

911 Ducit] *ducere, bibere tractim.* ἕλκειν. *Horat lib. 3.* ducere ſucos nectaris. *lib. 4.* ducere Liberum. *&:* ducere pocula Lesbij.

Capaci-argento] *paterâ vel alio vaſe argenteo. nam de facto argento loquitur: quo vaſa contineri Mucius & Vlpianus volunt. l. cùm aurum. l. 2. Mucius. D. de aur. & arg. legat.* Capaci. *quia principio maiora & capaciora Heroum pocula fuere & Principum; plebis & vulgi, minora & anguſtiora, vt docet Athenæus initiò lib. 11. ſed paullo poſt vulgus hac quoq; in parte luxum Principum ſequi cœpit, etiam Romæ, teſte Galeno lib. 1. Therapeut.*

Merum] *meri potationem,* ἀκρατοποσίαν *veteres probro vertebant, vt docet Athenæus lib. 10. eamq;* Scythicam potationem *appellabant, vnde iactatum in Roman. Imperatorem ridiculum illud nomen* Caldius Biberius Mero. *Semper enim modeſtis & temperantibus in more fuit, vinum aquâ diluere, & temulentum Bacchum ſobriis Nymphis temperare; quod à quo, &*

 quando

quando cæperit, quot etiam modis & quantâ aquâ vinum veteres temperare sint soliti, petendum ex Hier. Mercuriali lib. 1. *Var. lection. cap.* 18. *& N. libro* 3. *Conuiu. antiquit. cap.* 11.

912 Veteris] *rubro ergo vino vtebantur, nam id proprium celando sanguini.* Bacchi] *sic vinum vocatur ab inuentore, vt volunt poëtæ, Baccho. Nos à Noë inuentum scimus, ex Gen. cap.* 9. *& D. Augustino lib.* 18. *de ciuitate Dei cap.* 13. *Athenæus ex Hecatæo, ex Melanippo tradit ab Oenæo in Ætoliâ primum vites inuentas, & inde vinum* τὸ οἶνον *dici, lib.* 2. *Conuiuij cap.* 1. *& fieri potest, vt Oeneus in Græcia vites primus seuerit. Varro* vinum *à vi deducit, quòd menti vim faciat, siue quòd ad bonum vel malum vim maximam obtineat: & multi Varronianum etymon Græca vocabuli origine confirmant, dici* τὸ οἶνον παρὰ τὸ οἰῶ τὸ νομίζω καὶ τὸν νοῦν. *quasi* prudentiores nos faciat, & mentem dirigat, *si moderatè sumatur; vel quasi,* οἰόω νοῦν, mentem vastet, & prudẽtiâ priuet, *si sine modo. Vide Eustathium Iliad.* ε'. *& N. li.* 3. *Conuiu. antiq. c.* 7. *qui etiã c.* 8. *&* 9. *recenset incõmoda ebrietatis.*

914 Abscondit] *Moguntinens.* abscondat.

Mensâ claudatur scypho] *solebant veteres cœnam potu terminare, & poculum illud,* poculum boni genij, bonæ fortunæ, boni dæmonis *vocabant; patet ex Eustathio Odyss.* π'. *Schol. Aristophan. in Equitib. & in Pace, & fusissimè Athenæus docet lib.* 15. *Vtrum verò illa cõsuetudo naturæ humanæ vtilis, nec ne, disputat Christoph. Vega lib.* 2. *de arte medicâ sect.* 4. *& N. d. li.* 3. *Quod verò poculi genus sit scyphus, & Reges ex eo bibere solitos, & qui scyphi laudatissimi, & de hoc vase alia multa Athenæus lib.* 11. *cap.* 17.

916 Iam cantus ciet] παροινίαν, *sic enim vocatur cantio potantium. est autem hic effectus vnus ebrietatis, vt ex Panyassidæ, & Eubulo docet Athenæus lib.* 2. *cap.* 1.

918 Longis hebetata] *Burdigalens. memb.* tantis obsessa.

935 Veterem] *tristem, afflictum, calamitosum, pauidum.*

942 Nulla surgens dolor ex causa] *mox ait:* Imber vultu nolente cadit. *hæc illi magnæ & imminentis, sed ignotæ calamitatis prænuncia signa opinabantur. Sic Ceres Claudiani, lib.* 3. *de raptu Proserp.*

——— nullúsque dies non triste minatur
Augurium. quoties flauentia serta comarum
Spontè cadunt! quoties exsudat ab vbere sanguis!
Larga vel inuito prorumpunt lumina fletu,
Iniussæque manus mirantia pectora tundunt!
Si buxos inflare velim, ferale gemiscunt.
Tympana si quatiam, planctum mihi tympana reddunt,
Ah vereor ne quid portendant omina veri.

944 Vincire] *floribus sertis, vel coronâ sutili aut plexili.*

945 Vernæ-rosæ] *Propertius lib.* 3. *Eleg.* 4.

Me iuuat & multo mentem vincire Lyæo,
Et caput in vernâ semper habere rosâ.

de rosis Chæremon, in Thyeste tragœdia: ῥόδ' ὀξυφεγῆ κρίνοισιν ἀργέννοις ὁμῶ Πολ-

λὴν ὀπώραν κύπριδος εἰσορᾶν παρεῖν. Rosas nitentes liliis cũ candidis Licet videre plurimum fructum Veneris. *alludit ad fabulam Adonidis & ortum rosarum Chæremonis versus in Græco Athenæo lib.* 13. *sub fin. non disiunguntur, vt Natalis disiunxit. Idem Chæremon in Vlysse:* Κόμαισιν ὡρῶν σώματ' εὐάνθη ῥόδα Εἶχον τιθήνη μ' ἔαρος ἀνθρεπέστατον. Rosas habebam Floridum corpus Horarum & ipsa me simul decens alumna Veris. idem in Io. flores omnes vocat ἔαρος τέκνα, *veris filios vocauit.*

945 Pingui] *Pomponius lib.* 6. *ad Sabinum docet veteres vsos vnguentis vel voluptatis, vel sanitatis causâ:* Vnguentis legatis, non ea tantùm legata videntur, quibus vngimur voluptatis causâ, sed & valetudinis: qualia sunt comagena, glaucina, crina, rosa, myrrha, costum, nardum purum; hoc quidem etiam quo elegantiores sint & mundiores vnguntur feminæ. *hæc ille d. l. cùm aurum in fine. vnde intelligitur quale fuerit vnguentum illud, quod alabastro fracto effudit super caput Saluatoris Magdalena;* vnguenti nardi pistici pretiosi, *Ioan.* 12. μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου. *vbi pisticum nardum id quod I. C. vocat purum: & vt rectè Alcuinus, fidelis nec extraneis speciebus adulterati; & Euthymius, puræ, & ad puritatem ac munditiem ordinatæ; vtrumque vsum à Pomponio significatum complectens. Quibusdam vnguentis statim balneo egressi ante cœnam se inungebant. Vnde Terentius:*

Téne asymbolum venire, lautum vnctum à balneis.

& Apuleius Asini lib. 4. calidáque perfusi, & oleo peruncti in mensas dapibus largiter instructas incumbunt. *& vngebantur vel ante focum, vt significat illo loco Apuleius; vel in sole. Persius:*

At si vnctus cesses, & figas in cute Solem.

Iuuenalis:

Nostra bibat vernum contracta cuticula solem.

& testatur Galenus lib. de sanitate tuendâ. Aliis vnguentis perfundebãtur, postquam accubuerant in ipso conuiuio, vt docet Aristophan. Scholiast. & Athenæus lib. 12. *cap.* 31. *& lib.* 15. *à cap.* 14. *& N. d. lib.* 3. *cap.* 15.

Amomo] *spissum id fuit. Tertullianus:*

Spisso lætum folio confragrat amomum.

plura de vnguentis, Clemens Alex. lib. 2. *pædagog. Seneca lib.* 2. *de irâ. cap.* 33. *Athenæus d. d. locis. & Pet. Faber lib.* 1. *Semestr. cap.* 6.

962 Sera] *serò.* 966 An habet lacrymas] *habet verò gaudium lacrymas. sed hoc discrimen. quæ præ gaudio effluunt, frigidæ; quæ præ mærore, calidæ videntur. quod notandum, ne malè accommodes epitheta. discriminis huius apparentis tantùm rationem (nam reuera eodem se semper modo habent) reddit Fran. Toledus lib.* 2. *de anima q.* 30.

969 Firmet] *Mogunt.* firmat, *& postea,* alligat, *& denique,* satias.

970 Saties] *sic Iuuencus:* ——— populique replentur
Ad satiem dapibus ——— *sed Moguntin.* satias. *idq; antiquius: nam eo vtuntur Lucretius & Lucilius apud Nonium.*

Bacchi] *Vini. sic etiam superius sumsit.* Prodicus Chius Solem (*inquit*)

& Lunam, & fontes, & fluuios, & in ſumma quæcunque proſunt vitæ noſtræ, veteres Deos exiſtimarunt, propter vtilitatem, quæ ex eis accipitur: quomodo Ægyptij Nilum. Et ideo panem quidem exiſtimatum Cererem, vinum verò Bacchum, aquam Neptunum, ignem Vulcanum. *hæc ex illo Sex. Empyricus lib. 8. contra Mathemat.*

975 Nulla pars prolis tuæ] *ea de cauſsâ ſolum epulari iuſſerat, apud Attium*: Ne cum tyranno quiſpiam epulandi gratiâ

Accumbat menſam, aut eandem veſcatur dapem.

977 Implebo] *Ventrem truncis corporum expleui: nunc manus & oculos, allatis manibus, pedibus & capitibus implebo.*

981 Paternis Diis] *quos ſupra*, patrios. *Laribus ſcilicet. nam vina memoriæ defunctorum libabant, teſte Apuleio Lucij lib. 4. nec vina tantùm, ſed dapes etiam, vt monet Horatius; vnde Plauto Lares, dicti* Dij patellarij. *Vide N. lib. 2. Conuiu. antiq. c. vlt.* Libabant *autem dando, & effundendo vinum. nam pauxillum in terram effundebant Græci & Romani, &, quod ſupererat, ebibebant, ideo ait*: vina libentur Diis (*hoc eſt, effundantur*) tunc hauriantur. *fiebat id in honorem Iouis, Cereris, Veneris, Bacchi, Solis, Oceani, Neptuni, Larium & Mercurij; cui etiam peculiariter diſcedentes à cænâ linguam ſacrificabant, vt multis docet N. d. cap. vlt. Iudæi verò libamina integra Deo offerebant, neque guſtabant ex eis quidquam. Exod. 25. Leuit. 6. & paſſim.* 987 Subſiluit] *Equian*: ſubſidit.

988 Ignis] *cænationi adhibitus.*

989 Deſertus] *à Sole, Lunâ, ceteris ſideribus.*

991 Spiſſior Denſis coit caligo tenebris] *hæc eò conficta quòd Atreus primus animaduertit curſum Solis lationi cælorum violenter renitentis, vt indicat Strabo lib. 1. & ipſemet Atreus Euripidis apud Achillem Statium.*

δείξας γὰρ ἄστρων τὴν ἐναντίαν ὁδὸν
δήμους,

Oſtendens namque aſtrorum contrariam viam
Populis. *Vide Lucian. lib. de aſtrologiâ.*

996 Eripiet] *conuerſi iam ſunt in alimentum.*

1002 Vnde] *videbatur ſibi in viſceribus loquentes obaudire.*

1003 Ecquid agnoſcis] *Moguntin.* vt quis.

1004 Fratrem] *imo te agnoſco: fraterno nomine ſcilicet dignum.*

1016 Igneus totas] *ſic o. l. ſed mallem*; igneus tortas. *vel ſanè igneus totas figuratè poſitum, pro*; igneas totus, *verſus cauſâ.*

1019 Immota tellus] *at terram eſſe mobilem, ex antiquis Pythagorei & Nycetas Syracuſius, apud Ciceron. in Lucullo; & Cleanthes Samius, apud Plutarchum in lib. de formâ quæ viſitur in orbe Lunæ voluerunt, & putant nonnulli Platonem in Tymæo id ſignificaſſe, vt Ariſtoteles & Victorius lib. 22. var. lect. cap. 3. eamq; ſententiam latè patrum noſtrorum memoriâ conati defendere Cælius Calcagninus, & Nicolaus Copernicus, corumq; argumenta probabilia cenſuit Pontus Thyardeus in lib. de Vniuerſitate. egit eâ de re Cælius in li. de perenni motu terræ, & Nicolaus Copernicus lib. de reuolutionibus, & videtur voluiſſe Gemma Friſius in præfat. Tabularum Bergenſium Ioannis Stadij, ipſeq; Stadius in eam propendebat. Sed contrarium, nempe immobilem eſſe terram, docent philoſophi ceteri, & Mathematici & Theologi, vt Ariſtoteles li. 2. de cælo cap. 13. & 14. & ibi Lucilius Philalitus. ipſe Plato in Phædro & apertè in Phædone, de quo mox Ptolomæus li. 1. Almageſt. cap. 5. & 6. Cicero li. 1. de Nat. Deor. Plinius li. 2. nat. hiſt. cap. de terrâ, Macrobius li. 1. in ſomn. Scipion. cap. 22. Manilius li. 1. Alfragan. differ. 4. Sacrobuſtus c. 1. Sphæra & in eũ fusè Capuanus & noſter Clauius, ex Theologis D. Damaſcenus li. 2. Orthodox. fid. cap. 10. Quod ad Platonem attinet, difficultas oritur ex Tymæi verbis obſcuris.* ἰλλομένην περὶ τὸν πόλον: *quod Platonici contendũt exponendum* σφιγγομένην. *nam* ἴλλομαι *ſignificat tam* σφίγγομαι *vinciri, ſeu* συνέχομαι *contineri; quã moueri & volui. vt docent Apollonij Scholiaſtes in li. 1. & 2. & Heſychius in* ἴλλαι, & ἰλλάζω, & ἰλλούμενος. *Ariſtoteles Platonicum illud in Timæo exponit* κινουμένην *verti & volui terram circa polum. Laborat vehementer Simplicius in d. lib. 2. de cælo, vt Platonem contra Ariſtotelem tueatur; & expoſitionem quæ placuit Proclo tenuerunt etiam Alcinous, Iamblichus, & Laërtius: & recentiores plerique rentur, malâ fide Ariſtotelem in reprehenſione præceptoris verſatũ. Ego cenſeo primo quidem, non reprehenſum hic Platonẽ, non ſuggillatum ab Ariſtotele; quia apertè ait, quoſdam in Timæo hoc putare, nec nominat Platonem, nec ſententiam refellit, ſed præterit & contemnit. Deinde in Timæo Platonem non ex ſuâ (nam fixam eſſe tellurem cenſebat, in quo vera dixere Platonici citati) ſed ex Tymæi Locri ſententiâ locutum, qui Pythagoricus fuit, & Pythagorici in hac opinione fuêre plerique, etſi pauci diſſenſerint, vt patet ex Plutarch. lib. 3. de Placit. philoſ. Denique cùm ex Pythagoreæ ſectæ decretis illa dicantur à Platone; rectius Timæi locum acceptum ab Ariſtotele, quàm à Platonicis. nam* τὸ πρέπον *ſuadet, vt verba loquentis id ſonent, quod ſectæ eius decreta dici iubent: & alioquin etiam vocabulum* ἴλλω *apud Nicandrum in Theriac. ad orbicularem motum refertur. vt vt eſt, ſacræ ſcripturæ magis conſentanea communis traditio, & proinde veritati. Pſal. 23. dicitur Deus* orbem terrarum fundaſſe ſuper maria. *& 101.* initio terram fundaſſe. *hoc eſt, firmaſſe & ſtabiliuiſſe. & apertiſſimè Eccleſ. cap. 1.* terra autem in æternum ſtat. *vbi eſt in Hebræo gomadeth,* עֹמֶדֶת; *quem mihi locum indicauit Leonardus Leſſius Societatis* IESV *Theologus. Sed & Iſaiæ* 44. ſtabiliens terram. *vt noſtra verſio. nam in Hebr. eſt* רָקַע. *quod quidam* deduco, *alij expandens vertunt: ſed Septuaginta*; ἐστερέωσα. *& Chaldæus Paraphraſtes, fundaui. Ruſticus Elpidius*:

——— cærula ponti
Diffudit, ſolidauit humum, ſuſpendit Olympum.

1022 Tribus] *in tres. ſic enim loquitur etiam libro 2. de benef.* in multos diuidenda liberalitas.

1034 Hoc eſt] *ex facinoris cognitione, deprehendit cauſam ſolaris deliquij. Et iſta, vt arbitror, eſt cognitio ex aſtris, de quâ Ariſtoteles in Poët. & quam ſcribit à Carcino in Thyeſte memoratam. cùm enim* ἀναγνώρισιν, *vel per*

per dubitationem fieri dixisset vel per signa, & horum alia esse aduentitia, alia ingenita, horum exemplum ponit astra, vt in Thyeste Carcini. hæret ibi vir doctus Robortellus, ego verum puto, quod dixi.

1038 Vestigia] *pedes.*

1042 Sanguinis] *Liberos sanguinem suum vocat, quia prolis materia sanguis purissimus est, testibus Hippocrate, Aristotele, & Galeno. vide Tiraquellum 15. lege connub. num. 12, 13, & 14. & Vallesium lib. 2. Controuers. Medicarum.*

1046 Vmbris] *quæ insepulta corpora comitantur. comederat natos, non sepelierat. In præcedenti carmine Eguian.* Contusa planctu.

1048 Heniochus] *hos pars ad Caucasum, pars ad Pontum statuit. noti Ptolomæo, Plinio, Stephano, Straboni; ex quo And. Scottus rectè apud Pomponium lib. 1. cap. vlt.* Choraxi, Heniochi, Phthirophagi.

1052 Non vbi reponas] *nam cùm scelesta est vindicta sceleris; si scelus modo carebat; vindictæ modus est, nullo modo terminari. supra iussit Megera:*

——— nec sit irarum modus,
Pudórve: mentes cæcus instiget furor:
Rabies parentum duret & longum nefas
Eat in nepotes. nec vacet cuiquam vetus
Odisse crimen; semper oriatur nouum,
Nec vnum in vno: dúmque punitur scelus,
Crescat———

æquè impiè, in Ione Euripides:

Pietatem colere prosperè agentes decet:
Sed quando quis hostes malo afficere cupit,
Huic nulla lex obstiterit———

Imò verò obstat lex Christi; quæ iubet iniuriam condonare, odia ponere, vindictam Deo permittere, beneficium pro noxâ reddere, malum (vt ait Apostolus) in bono vincere. Obstat recta ratio. quis enim futurus iniuriæ modus? quæ finis scelerum aut crudelitatis; si grauiore semper vindictâ damnum læsus persequatur? quanto rectiùs, in Furente Lycus:

Si æterna semper odia mortales agant,
Nec cœptus vnquam cedat ex animis furor;
Sed arma felix teneat, infelix paret:
Nihil relinquent bella, *&c.*

Ea est causa, cur, Atheniensium exemplo, sapientissimæ quæq; & laudatissimæ respub. amplecti legem ἀμνησιας maluerunt.

1054 Debui vt] *nihil elidendum, vt nec in illo Virgilij:*

Ismarus aut Rodope, aut extremi Garamantes.

plura exempla hiatus adfert Gifanius in Collectan. Lucretianis pag. 436. & in litt. A, E, I, O, vbi tamen perperam aliqui versiculi, in quibus necessariò vocalis exteritur, quos facilè deprehendetis.

1055 Verba sunt iræ data] *fraus iræ facta, quæ, quod sperabat & putabat, nondum sibi satis fecit. ideo subdit;* cecidit incassum dolor. *quia expetitam*

titam vltionem nondum est adeptus. 1057 Votiua] *rectè. non placet;* nociua, *quod vnus m. s. continet.*

1062 Traiectas] *plerique libri;* traiecto.

1075 Prospicient] *Herbipolens. & duo Veneti;* prospiciunt. *in tertio, deest totus versus. Moguntin.* proficient.

1076 Te summe] *sic sæpè accusandi casus pro recto ponitur, Virgilius 9. Æneid.* Me, me adsum qui feci. *Lucretius lib. 1.*

Scísne etiam quàm multa tibi me fingere possum.

etsi apud hos putare quis queat παρελκῶς positum, Vide Gifanium in Collectan. Lucret. in voce; se.

1079 Committe] *veteres impressi quatuor;* commisce. *ijdem mox;* ereptum, *vt manuscr. & in Moguntinens. margine;* exceptum. *Lugdunens.* exemtum.

1091 Si nihil sup. mouet] *ex Epicuri & Protagoræ mente.*

1095 Perseueras] *Latere.*

1101 Piorum præsides-Deos] *Iouem Hospitalem, & supplicum præsidem Hicesium vel Hicetesium. Vide Lilij Syntagm. 2. Cùm verò dicit;* certos, *communem sequitur traditionem. nam, vt dixi, non defuere, qui Atrei liberos putabant. Nec etiam,* certi, *reuerâ. nam pater verè incertus. & iura non aliam certitudinem agnoscunt, quàm quæ à nuptiis demonstratur; vt is pater esse censeatur, qui maritus.*

1102 Coniugales] *quos violasti adulterio. Vide sup. Medeæ act. 1.*

1107 Liberos] *Agamemnonem & Atreum meos filios.*

Matre] *Aërope. sed pepercisti, quia non sine causâ tuos credebas. ideo superiùs dixit:* prolis incertæ fides ex hoc petatur, *&c.*

COMMENT. IN TROADES.

Hanc Tragœdiam bis Probus vocat HECVBAM; & sic citant Despauterius & alij; omnes eam Senecæ tribuentes. Latini de rebus Troicis veteres scripsere, Attij duo, vnus nobilis ille Tragicus, alter scriptor Iliadis, quam ridet Persius Sat. 1. Attius Labeo; quam glossæ veteres dicunt fœdissimè versibus Iliadem & Odyssæam reddidisse, ad verbum; & referunt ex eo: *Crudum manducès Priamum Priamiq; pisinnos.* Glossæ testantur Neronem scripsisse *Troicon.* & Comment. in Iuuenal. Sat. 8. *libros Troados.* De C. Matio & Nævio addidi in Aduersar.

ARGVMENTVM.

EXciso Ilio, cùm Græci patriam cogitantes, aduerso flante vento, soluere non possent, noctu apparuit Achillis vmbra, & Polyxenæ sacrificium, Manibus suis offerri, imperauit. Negabat Agamemno, se, vt regia virgo in inferias mactaretur, permissurum. consultus Calchas, respõdit, omitti non posse. vnam hanc classis moram; sed alteram potiorem, Hectoris filium Astyanactem, hunc quoque necandum. Vlyxes ergo Astyanactem è latibulis producit & de Scæâ portâ deiicit. Pyrrhus, abductam ab Helenâ Polyxenam, & connubialibus vestimentis ornatam, ad tumulum parentis sui mactat.

IN ACT. I.

Nil continet præter Hecubæ querelas.

4 Troia] *Propriè regionem ipsam significat, in qua Ilium vrbs. Frequenter tamen pro ipsâ vrbe. Res ita se habet, à Teucro Scamandri F. è Cretâ in Asiam profecto, regio illa* Teucria *dicta, & inde Troiani Teucri. Postea Dardanus, ex Samothraciâ, vel metu diluuij, vel fratris infortunio perculsus, in Teucriam peruenit, & ibi Teucri filiam in vxorem duxit, & oraculi monitu in colle Scamandrio, colli Atæ seu Noxæ opposito, vrbẽ condidit Dardaniam, vnde & Teucria dicta* Dardania. *Dardanus genuit Erichtonium. Erichtonius pater fuit Troïs; à quo Dardania,* Troia *nũcupata. Huius Troïs filius Ilus fuit; qui, victor certaminis, iussus sequi cum delectâ iuuentute vaccam errantem, & vbi illa primùm procũberet, vrbem condere; eâ in Atæ colliculo quiescente, à quo loco recedere Dardanum Apollo iusserat, oppidum exstruxit, quod* Ilium *vocauit; vt docent Apollodorus in Biblioth. & Izacius in Lycophron. Vide Canter. lib. 1. nou. lect. c. 1.* 5 Fors] *Moguntinens.* sors.

7 Asiæ] *Asia duplex, maior, quæ pars orbis tertia; & minor, quæ maioris Asiæ pars non maxima: quæ, teste D. Hieronymo, continet Phrygiam, Pamphiliam, Ciliciam, Lycaoniam, Galatiam, Cariam, & nonnulla præterea;*

quam suspicantur hodie Turciam vocari. Orta hæc nominis confusio, quia Græci transmarina omnia versus Orientem, Asiam vocabant. Sicuti Latinis maior & minor Libya. minor propriè dicta, vbi erat Carthago: maior impropriè, tota Africæ regio. Eodem modo à parte totum denominant Itali & Hispani, cùm ridiculè Belgas omnes, Flandros nuncupant: contrà Lusitani, totius regionis nomen parti tantum tribuunt, cùm se Lusitanos, Castellanos autem Hispanos nuncupant, quasi non ipsi Hispanorum portio. Imperauit autem Priamus minori Asiæ, & parti maioris. nam sic de hoc bello loquuntur scriptores vt totam eo Asiam afflictam, & quasi euersam velint. Ideo hic locus & similes, potissimum quidem de minori; aliquo tamen modo de maiori queant accipi. Polentis] *hoc est, potentis.*

Cælitum labor] *exstruxerat quidem Ilus, sed Neptunus & Apollo mœnibus cinxerunt Ilium, testes Homerus, Euripides, Ouidius, Statius, & reliqui, vnde & Triphidorus vocat,* opus immortalium, ἔργον ἀθανάτων; *& Simmias, in securi, de turribus eius agens,* πύργων θεοτεύκτων, turrium à Diis ædificatarum. *Notandum tamen non omni ex parte illa mœnia à Diis exstructa. nam cùm fata statuissent (loquor ex mente ipsorum) Troiam diui, & crederent inexpugnabilem futuram, si muros integros Dij ædificarent; Æaco partem laboris demandarunt. Pindarus auctor Olymp. 8.*

——— ἐξ Αἰακοῦ
τὸν παῖς ὁ Λατοῦς, εὐρυμέδων τὸν ποσειδᾶν,
Ἰλίῳ μέλλοντες ἐπὶ ς΄έφανον
τεῦξαι καλέσαντο συνεργὸν
τείχεος, &c ——— post Æacum,
Quem filius Latonæ, & latè dominans Neptunus
Cũm Ilium essent coronaturi
Mœniis, aduocauerunt cooperatorem Muri ———

10 Prorsus] *apud Terent. forte legendum;* rursum, prorsum. *nam* prorsum, *non opponitur* sursum, *sed,* rursum. *cursare* rursum prorsum, *est recurrere & procurrere. Nonius ait;* Rursus, retrò. *Virgil.* 3. *Georg.* Rursus cura patrum cadere. *Ennius Andromeda:*

Rursus prorsus reciprocat cursus feram.

Varro, Andabatis: Mortales multi rursus ac prorsus meant. *Arruntius, siue Donatus, in Terentiũ: Rursum* propriè retrò; *prorsum,* ante significat. *& alio loco, Rursum* est* intro versum: *prorsum,* prius versum. *siue, vt Festus ait, porrò versum. Sed poßis melius hoc loco Senecæ,* prorsus, *interpretari, confestim: vt in illo Catonis de feneratione legis Iuliæ:* Camerini ciues nostri opidum pulcrum habuêre, agrũ optimum atq; pulcherrimum, rem fortunatissimam. cùm Romam veniebant, prorsus deuertebantur pro hospitibus ad amicos suos. *Vide N. Comment. in Festum.*

* lego; retrò versum.

11 Rubenti] *rubrum mare Oceani sinus est, quem Erythræum ab Erythrâ rege appellant. Dion in Traiano.*

Tigrim] *dictum à velocitate, docent Periegetes, D. Isidorus lib. 14. Orig. cap. 21. & Pierius lib. 21. Hieroglyph. Porrò D. Isidorus videtur errare*

cum aliis, cùm scribit, Tigrim in mare mortuum influere.

14 Pergamos] *alij*; Pergamus, *alij*; Pergamum; *alij* Pergamos. *πέργαμος, ab altitudine dicta, clarissima Troadis ciuitas ipsum scilicet Ilium, de quo Martianus li.6.* ibi inter omnes Asiæ ciuitates, Pergamum clarius. *hoc sanè loco Eguian. & Moguntinens. & Lugdunens.* Pergamum. *Alia Pergamus, Attalicis regibus nobilitata, & inuentione Pergameni, teste Plinio: aliud etiam Pergamum Idæ promontorium, de quo Strabo: Seruius etiam auctor est ipsas arces Troiæ, atque adeò alta loca omnia,* Pergama *olim vocata. ad quod alludens noster, subdit:* En alta muri, *&c.*

18 Assaraci domus] *Ilium, vbi Ili filius Assaracus regnauit.*

22 Lentum Ilium] *vix decennali bello debellatum. sic Cicero ad Atticum,* lentum negotium *vocat. de bello isto Attius:*

Annos malos multósque longinquè à domo
Bellum gerentes summum summâ industriâ.

sic numeris reddo, apud Nonium.

28 Testor Deorum numen] *iuro per Deorum numen: sic testandi verbum sumitur non semel extremâ Octauia.*

29 Patriæque cineres] *veteres per, quæ sibi gratissima, iurabant. hîc Hecuba per patriam, maritum, liberos. lib.9. Æneid. Ascanius per proprium caput, per quod pater ante solebat; quo loco multa Guellius in Commentar. eruditione plenis. Antiqui Christiani, etiam per Principum salutem; Tertullian. Apolog. cap.32.* Sed & iuramus, sicut non per Genios Cæsarum; ita per salutem eorũ, quæ est augustior omnibus Geniis. *Qui mos durat etiamnum in Hispania,* Por vida de, *&c.*

31 Stetit] *Virgilius:* ——— stetit Ilium & ingens
Gloria ——— *Ilium, vt dixi, ab Ilo, Apollinis iussu, conditum; vnde Apollo Maroni 3. Georg.* Troiæ auctor. *nam Latinis* auctor, *qui iubet vt se auctore aliquid fiat. vnde apud Liuium sæpe;* vt patres fiant auctores. *hoc est, fieri iubeant. nam ad iussionem malo, quàm ad solam ratihabitionem referre.* 32 Liberum magni greges] *ὑπερβολικῶς. duntaxat enim vel septendecim, vt tradit Cicero 1. Tuscul., vel quatuordecim, vt Apollodorus lib.3. vel viginti, vt Theocrit. Idyll.15. vel, teste Homero, viginti duos, Hecuba ex Priamo peperit: ceteri huic ex cõcubinis nati. simul omnes quinquaginta secundùm Homerum, Virgilium, Dictyn, & Euripidem; aut quinquaginta quatuor, iuxta Apollod. li.3. & Hygnũ in Fabulis c.90. vbi nomina recẽsent.*

35 Credi Deo vetante] *Cassandra, cùm ab amatore Phœbo, concubitus pollicitatione, vaticinandi artem accepisset, eum fefellit: quare iratus, quod donum auferre nequibat, irritum reddidit, additâ Cassandræ oraculis lege, vt nemo illis crederet. Vide Apollodor. lib.3. Hyginum Fab. cap.93. Plutarchum in Polytic. præcept. Izacium in Lycophron. Propertius lib.3.*

Certa loquor, sed nulla fides. neque enim Ilia quondam
Verax Pergameis Mænas habenda malis,
Sola Parin Phrygiæ fatum componere, sola
Fallacem patriæ serpere dixit equum.

Ille

Ille furor patriæ fuit vtilis, ille parenti.
Experta est veros irrita lingua Deos.

38 Comes] *Diomedes.* 39 Sinon] *de hoc Virgil. 2. Æneid. & Triphiodorus.* 42 Viuax senectus] *trium mulierum senectus celebris, Hecubæ, Sibyllæ, Cumææ, & Æthræ, matris Thesei. Antiquus poëta:*

Quædam haud iunior Hectoris parente,
Cumææ soror (vt puto) Sibyllæ,
Æqualis tibi; quam domum reuertens
Theseus repperit in rogo iacentem.

ab eodem tres viri, ad æui summam metam progressi memorantur, Tithonus, Priamus, Nestor. 45 Ipsasque ad aras] *Triphiodorus:*

Æacides verò senem Pyrrhus regem
Ærumnis confectum apud Hercæi Iouis occidit aram.

Noster Agamemn. Sparsum cruore Regis Hercæum Iouem. *Eam aram describit Virgil. 2. Aeneid. & Hercæum Iouem, patrium Priamo numen, trioculum fuisse scribit Cælius lib.11. lect. cap.36. & apertè traditur à Philostrato in imagine Herculis Furentis. Meminit huius Iouis Plato in Euthydemo. Hercæum vocatum censet Pollux, quia inter aulam & septa parietum in domus penetrali colebatur; quâ de causâ Penates à Græcis ἑρκίους Deos vocatos scribit Dionysius lib.1. Origin. Romanar. Pausanias verò in Messeniac. prodidit, in sceleris istius pœnam ipsum Pyrrhum postea Delphis ab Oreste ad Apollinis aram cæsum.*

46 Sæua] *læua, quam veteres scæuam dicebant.*

50 Tinctus] *castigo:* Ensis senili vix tinctus iugulo redit. *sententiâ postulante, sic in Agamemn.*

Vidi, vidi senis in iugulo
Telum Pyrrhi vix exiguo
Sanguine tingi ——— *tam parum erat senili in corpore sanguinis, vix vt tingere gladium potuerit, quem penitus receperat.*

52 Æui cardinem] *qui ad exitam ætatem peruenerat.*

53 Quondam sacrum] *Potest intelligi vel de Genius Troiæ, vel de Palladio. Nam cùm Deus dederit singulis particularibus Ecclesiis, populis seu prouincias suos Angelos à quibus custodiantur, vt ex cap.10. Daniel. & Iosuæ 5. Deuteronom.32. & aliis Scripturæ locis colligunt Patres, Clemens Roman. lib.2. recognit. Clemens Alex. lib.6. Stromat. Theodosius Orat.10. in Daniel. & D. Isidor. lib.1. de summo bono cap.2. & ex Philone & Nazianzeno Arethas in 1. & 2. cap. Apocal. Et priusquam Hierosolymæ caperentur, auditam vocem, quæ testabatur migrare Numen vrbis, scribunt non Tacitus modò lib.5. histor. sed & Ioseph. lib.6. de bello Iudaico, & Nicephorus lib.3. hist. Eccles. cap.4. Gentiles eam sententiam, ad lubitum peruertêre. nam quosdam Genios Fatales sunt commenti, singularum vrbium, coloniarum, & prouinciarum, vt testatur Tertullianus lib. de Idololat. & Symmachus in libel. ad Theodosium Imp.* Varios (*inquit*) custodes vrbibus mens diuina distribuit: vt animæ nascentibus, ita populis Fatales Genij diuiduntur. *quod*

 refel-

refellit Prudentius. Hos credebant Genios, vrbes expugnandas vel sponte deserere, vt de Troiâ significat hîc noster, & Petronius Arbiter: Peritura Troia perdidit primùm Deos. *vel solemni prece euocatos, vt de Veiis tradidit Liuius lib.* 1. * *Decad.* 1. *& de prece istius euocationis sumendum illud Petronij, de Græcis:* Contráque Troas Troia inuocant sacra.

Formulam ex Sammonico Sereno proponit Macrobius lib.3. Saturnal. cap.9. Consule varias lectiones Mureti, & lib.14. Aduers. Turnebi, Guellium in 2. Aeneid. & Brissonium lib.1. de formulis pag.70. & seqq. Vel potest Senecæ locus æquè commodè explicari de Palladio, quod fuit præcipuum Troiæ fatum, & Martianus Capella lib.2. vocat; Secretum Troiæ: *quod Vlyxes & Diomedes ante excidium vrbis nocturno furto asportarant. Id Clemens Alex. in Protrept. & Arnobius lib.4. contra Gent. & contra eosdem Firmicus cap.* 16. *tradunt fuisse Palladis simulacrum ex Pelopis ossibus confectum, & à Scythis Troianis venditum, dicentibus inexpugnabilem vrbem fore, in qua illud asseruaretur. Argiui asserebant ad sê translatum; sed ab Aenæa in Italiam transuectum communius traditur, & verius vult Pausanias lib.2. plura de Palladio Apollodorus lib.3. Biblioth. & longè alia, quam diximus Dionysius Halycarnass. lib.*1. *antiquitat. ex historiâ Callistrati de rebus Samothraciæ, & antiquarum fabularum, collectore Satyro, & Aratino vetustissimo poëta; Chrysen Pallantis filiam cùm Dardano nuberet, munera Minerua dono accepta, in dotem illi dedisse, duas Deæ effigies & sacra Magnorum Deûm. Postea Dardanum, cùm vix è diluuio effugisset, in Samothraciâ consedisse: mox deductâ in Asiam coloniâ effigies illas secum detulisse; ibi reddituum consulenti Oraculum:*

εἰς πόλιν ἣν κτίσητε θεοῖς σέβας ἄφθιτον αἰεὶ
θεῖναι, καὶ φυλακαῖς τε σέβειν θυσίαις τὲ χορεῖς τε·
εὖ τ' ἂν γὰρ τάδε σεμνὰ καθ' ὑμετέραν χώραν ἥ
δῶρα διὸς κούρης ἀλοχουσέθεν, ἡ δὲ πόλις σοι
ἔσται ἀπόρθητος τὸν ἀεὶ χρόνον ἤματα πάντα.

Fata dabunt vrbem poteris quâ condere sacra,
Cælicoláſque illic festis colere atque choreis.
Munera namque Deæ seruabis arce reposta
Palladis. hæc quondam cœpit tua regia coniux,
Seruatura tuam duris procul omnibus vrbem.

Ita illas Dardanum effigies in vrbe sui nominis Dardaniâ reposuisse, ibi asseruatas donec Ilium habitari cœpit: eò transtulisse Reges, & in templo, quod cum adyto in arce construxerant, posuisse. Tandem Troiano bello, Græcos vnum noctu surripuisse, quod Diomedes secũ in Italiam detulerit; quo etiam Aenæas alterum cum magnorum Deorum simulacris deportarit; cuius custodia Romæ penes Vestales & Nautiam familiam fuit, vt idem lib.6. docet. De Penatibus seu Magnis Diis, non æquè commodè locus accipiatur: hos enim non perdidit, nisi excisa.

55 Caret sepulcro] *proprium sepulcrum Priamus non habuit, sed truncus eius, cùm aliquãdiu in litore abiectus iacuisset, tandem Hectoris sepulcro illatus.*

* Citatur Decades Liuij in antiquissimo Martyrologio in vitâ D. Sebastiani, quod adeo antiquũ, vt ex eo Beda & Vsuardus multa desumsérint.

Ausonius:

Hic Priami non est tumulus, nec condor in istâ
Sede: caput Danai diripuêre meum.
Ast ego cùm lacerum sine nomine funus haberem,
Confugi ad cineres Hectoreos genitor.
Illic & natum, Troiamque, Asiamque sepultam
Inueni, & nostrum quicquid vbique iacet.

Item: Qui tumulum Priami quærit, legat Hectoris antè.
Ille meus, nato quem prius ipse dedi.
Hectoris & patris simul est commune sepulcrum,
Amborum quoniam iuncta ruina fuit.

56 Superi] *Mogunt. Herbipolens. & Veneti*, superis.

57 Domum] *sic Moguntinens. Herbipolen. Veneti, Lipsiens. alij concinnant*; donum ecce Priami è nuribus. *verius & simplicius Lugdunens.* Dominum. *de hac sortitione inferius:*

Versata dominos vrna captiuis dedit.
An. Cui famula tradar ede, quem dominum voco?

Item: Eligere dominos nescit.

Item: —— Domini pudet
Non seruitutis. *Mox etiam:*
—— dominum sequor.

58 Sortitur vrna] *Sortes Græcorum erant calculi, vel ex humo ficti globuli, mittentium nomina inscripti; qui in vrnam mittebantur, & versabantur doli vitandi gratiâ; vt, cuius primum sors exibat, commodi vel periculi primas ferret, vt docuit Brodæus lib.3. Miscellan. cap.25. Hic autem agitur de sorte diuisoria, quam etiam Christianis licitam aliquando esse constat ex patrum sanctionibus: diuinatoriam & consultoriam verò improbari vt plurimum cap. sortes 26. q. 5. vide D. Thomam 2.2. q. 95. a. 3. & 8.*

60 Heleni coniugem] *vxor Hectoris, Andromacha; secundis nuptiis Heleno coniuncta fuit: sed de priore vxore mentio fit; quam, vt arbitror, illarum aliquam fuisse, quas Pausanias recenset in Bœot. post medium; ita non definio, quænam illarum fuerit. Antenoris vxorem, Theano vocant bis Homerus, & semel Triphiodorus.*

66 Fatalis Ide iudicis diri domus] *dissensio illa de loco iudicij Paridis, nata, ex viciniâ Idæ & Antandri. satis id accuratè describitur à Colutho lib. de raptu Helenæ, & Ouidio in epist. Paridis, Apuleio etiam in Lucio, Luciano in Dialogo θεῶν κρίσις, Plutarcho in Homeri vitâ, Darete initiò historiæ, Izacio in Lycophronem, & Fulgentio lib.2. Mytholog. Nec Macrobio assentior, qui Saturnal. lib.5. cap.16. negat Homerum meminisse: nam ipse immemor eorum quæ in vlt. Iliade. Athenæus lib.12. cap.1. contendit, illud iudicium virtutis voluptatisq; comparationem esse: & quia Venus potior iudicata, hoc est, virtuti prælata voluptas, meritò cuncta confusa & perturbata fuisse. Totius rei historiam (ni fallor) verè tradidit Suidas in παρίσ. Eruditum Paridem omni sapientiâ Græcorum orationem in laudem Veneris cõposuisse; eamq;*

eamq́. Iunoni & Palladi in eo prætulisse; & in Venerem quoque hymnum cecinisse, quem κεςὸν vocarit: postea à patre in Græciam sacrificandi Diis gratiâ missum, Helenam rapuisse: & bello dedisse causam. ficta hinc reliqua. Vide etiam Cælium Rhodigin. lib. 19. lect. antiq. cap. 19.

IN CHORVM.

Chorus iste, sollemnis lessi formula, cui similem nondum reperi apud vllum Latinorum; fungitur Hecuba officio præficæ: imitatur autem Chorum. 1. Troad. Eurip. 67 Non rude] *inexpertū lugendi.* 69 Hospes] *Paris.*

70 Graias Amyclas] *Laconiæ Amyclas, in quibus nutriti Castor & Pollux, & Tindari regia; de quibus Pausan. in Laconic. & Polybius lib. 15. Aliæ sunt Italiæ Amyclæ, inter Caietam & Tarracinam, quas* tacitas *vocat Virgilius, quia taciturnitate & silentio perierunt. vide Adag.* Amyclæ tacendo perierunt.

74 Sigeis] *Pintianus in lib. 1. cap. 18. Melæ, ex Homero, Herodoto, Thucydid. & Stephano docet,* Rhæteum & Sigeum, *sine diphthongo in mediâ scribendum.* 79 Leua Regina manum] *ad pectus tundendum. In seq. carmine; Mogunt. Herbip. & Veneti;* sequamur.

81 Indociles lugere] *sic Horat.* indocilis pati. *Claudian.* indocilis flecti.

84 Tepido puluere] *cinere nondum frigefacto, ex recenti Ilij incendio. sic enim mox chorus:* Sparsitque cinis feruidus ora.

Mos vetustissimus in luctu & funeribus caput cinere conspergendi, vt passim in sacris litteris: & apud Eurip. in Hecubâ & Supplicib. Homerum Iliad. ψ. Smyrnæum lib. 7. Nonnum Dionys. lib. 46.

86 Veste reuulsa] *sic Lipsiens. sed ceteri omnes Mogunt. Herbip, Veneti, Lugdunens.* remissâ. *Lacerabant etiam vestimenta, vt apud Homerum Briseis Iliad. τ. quo loco moris memor Eustathius, & Lucianus* περὶ πενθοῦς.

87 Substringe sinus] *vestem sub pectore prope vterum necte fasciâ interiore. iubet corpora vteritenus nudare.*

88 Cui coniugio] *antipophora.*

90 Cingat tunicas Palla solutas] *etiam Argiuarum hæc consuetudo in luctu: Papinius lib. 12. Thebaid.*

——— orbæ viduæque ruebant
Inachides; seu capta manus. sua vulnera cuique
Par habitus cunctis. deiecti in pectora crines,
Accinctíque sinus. manant lacera ora cruentis
Vnguibus, & molles planctu creuêre lacerti.

91 Manus] *faciem & pectus vnguibus lacerabant, verberibus etiam & palmis, tumore & liuore variabant, caput pugnis contundebant, & interdum parieti illidebant; vt apud Catullum prædicunt de Troianis Parcæ, & fit apud Euripid. in Andromach. in Troad. Phœnyss. & Supplicib. & Artemidor. lib. 1. Oneirocryt. cap. 30. Complodebant præterea manus, vna alteram ferientes, teste Eustathio Iliad. ψ. versu 102.*

100 Hoc ex Troia] *Habitus illarum ergo hic fuit. primùm crinem nodo soluebant, & cinere aspergebant: tum pectus nudabant & humeros; & vestem*

vestem non manu, sed chordâ vel fasciâ aliquâ supra vterum nectebant, ne decideret, ne patefierent quæ natura operuit: sic vtero tenus nudæ, eiulabant, & vnguibus, palmis, pugnis, in se ipsas sæuiebant.

103 Suffulta] *subfibulata.*

107 Echo] *Sophocles in Philoctete:* ——— βαρεῖ
α δ' ἀθυροςόμος
ἀχὼ τηλεφανὴς πικρᾶς
οἰμωγᾶς ὑπόκειται·
Nesciáque loquacem comprimere
Garrula vocem luctus Echo
Ingeminat graues.

Cur verò præcipuè iis qui mœrent, dicatur Echo respondere, id fortè caussæ, quia genus hoc hominum solitudines montium quærunt, in quibus inter saxa & rupes, & valliū concaua, voces faciliùs reuerberantur: longo etiam tractu & lento sonos lugubres edūt, quare vox clariùs & apertiùs repercussa resilit.

124 Tumulus] *Philostratus in imaginibus, scribit Hectorem vocatum fuisse manum Troianorum, Aenæam verò mentem. Pindarus eum solidā & inexpugnabilem Troiæ columnam vocat. Sic Theocrit. Achillem turrim belli vocat εἰδ. 23. Theognis bonos viros, turres & arces populi. Tyrtæus Eleg. 2. Omnes ait bonum & fortem virum intueri, vt turrim quandam, & propugnaculum patriæ.* 126 Hectoris idem] *Ausonius:*

Hectoris hic tumulus, cum quo sua Troia sepulta est:
Conduntur pariter, qui periêre simul.

127 Priamo] *Herbipol. & Veneti;* Priamo nostro. *prius Podarces vocabatur, sed quia ab Hesionâ sorore, dato Herculi, in lytrum, aureo flammeo, redemptus, & in libertatem restitutus fuit, Priamus nominari cœpit. Apollod. li. 2. Bibl. Bis autē captus, semel ab Hercule, & iterū auspiciis Atridarū.*

133 Bis pulsata] *quidam cod.* pulsata. *præter legem versus,*

Bis pulsata Dardana Graio.

alij; pulsari, *præter mentem. subuenio incommodo vtrique rescribendo:*

Dardana Graio bis pulsata Mœnia ferro, *&c.*

semel sub Laomedonte, iterum sub Priamo.

134 Bísque pharetras] *apud Sophoclem ait Hercules;* Secundò namque meis illam oportet sagittis vastarier. *Valerius Flaccus:*

Namque bis Herculeis deberi Pergama telis
Audierat ——— *Vides vnde Valerius sumserit.*

137 Funera cludis] *Sic Seneca senior lib. 5. Declamat. 1.* Domus meæ fata claudo, nullo miserior, quàm quòd vltimus morior.

144 Vincta] *Moguntin. Herbipol. & Veneti;* Victa. *schidia Burdigal.* victus. *nil muto.*

146 Fallacem] *hostis loquitur, ideo prudentia fallaciæ nomine obscuranda: contra Aristoteles, vt Græcus de Græco:*

ἀνερα τὸν πολύμητιν ἐπὶ χθονὶ τῇ δε θανοντα,
κλεινότατον θνητῶν, τύμβος ἐπισκίασεν.

Canterus ita:

Prudentem celebrémque virum post aspera fata,
Hoc gratus tumuli cespite cælat honor.

152 Aurea dextra] *num hoc regibus sollemne, aureis manicis captos in triumphum duci? suspicor. in cathenis ductos, de Perseo confirmat Liuius Decad. 5. lib. 5. sed non addit, ex qua materiâ.*

153 Pompa] *proprium triumphi vocabulum, patet ex Liuio, Plutarcho, & aliis.* 160 Videt] *sic omnes codices, quos vidi, & sic Eibius citat. videt omnia secum consumta, qui nil videt sibi superesse.*

IN ACT. II.

Narrat Talthybius, quid apparens vmbra Achillis à Danais postularit. Iurgantur Atrides & Neoptolemus: litem dirimit Calchas respondens, Polyxenam immolandam, & Astyanactem de turris fastigio præcipitandum.

Talthybius] *hic Agamemnonis præco, ab Achille apud Homerum vocatur Iouis & hominum nuncius. sepultus Mycenis in patria. Aristoteles:*

Ταλθύβιον θεράποντα θεῶν κήρυκα τ' ἀνδρῶν
ὧδε Μυκηναίων δῆμος ἔθαψεν ἅπας.

Talthybium famulum & præconem hominúmque Deúmq;
Hoc ciues cuncti composuere loco.

167 Pauet animus] *mirè exaggerat.*

168 Titan iuga] ὅραμα *vigilanti sibi oblatum narrat, ipso diluculo. vt autem discat iuuentus propriè vti vocabulis diei partium, ascribã verba Macrobij & Censorini, qui dumtaxat in eo dissentire videntur, quòd alis verbis vtantur, & plures vnus alio partes faciat. D. Isidorus quoque, sed minus accuratè eâ de re; & ponit quoddam tempus inter* Conticinium *&* diluculum, *quod appellat* matutinum. *adscribam verba in gratiam studiosæ iuuentutis: Censorinus lib. de die Natali: Incipio (inquit) à nocte media, quod tempus principium & postremum est diei Romani, tempus, quod huic proximum est, vocatur,* de media nocte. *sequitur* Gallicinium, *cùm Galli canere incipiunt; deinde* Conticinium, *cùm conticuêre. tunc* ante lucem; *& sic* diluculum *vocatur:* Mane, *cùm lux videtur Solis. post hoc,* ad meridiem. *tum* meridies. *hinc,* tempestas suprema. *post* supremum, *dicitur* vesper. *inde porrò* crepusculum, *fortaßè sic appellatum, quòd res incertæ,* creperæ *dicuntur; idq; tempus noctis an diei sit, incertum est. post id, sequitur tempus, quod dicimus,* luminibus accensis, *antiqui* prima face *dicebant. deinde,* concubium, *cùm itum est cubitum. exinde* intempesta (*id est, multa*) nox; *quia nihil agi tempestiuum. tunc* ad mediam noctem *dicitur, & sic* media nox. *Agellius ex Varrone,* mediæ noctis, *&* primæ facis *meminit lib. 3. noct. Attic. cap. 2. Macrobius autem lib. 1. Saturn. cap. 3. & Gelliana (donec enim quid certius habebo, vt in calamum venerit vocabo) ponit, & alia addit, his verbis: Primùm tempus diei* (scilicet, ciuilis) *dicitur* mediæ noctis inclinatio: *deinde* gallicinium: *inde* conticinium; *cùm & galli conticescunt, & homines etiam tum quiescunt. deinde* diluculum, *id est, cùm incipit dignosci dies. inde* manè, *cùm dies clarus.* manè *autem dictum, aut quod ab inferioribus locis, id est, à Manibus, exordiũ lucis emergat, aut (quod verius mihi videtur) ab omine boni nominis. nam & Lanuuini,* manè, *pro bono dicũt: sicut apud nos quoque contrarium est, immane: vt immanis belua, vel immane facinus, & hoc genus cetera, pro non bono. Deinde à* manè *ad* meridiem, *hoc est, ad medium diem. inde iam supra vocatur* tempus occiduum, *& mox* suprema tempestas, *hoc est, diei nouißimum tempus. sicut expressum est in* XII. *tabulis,* SOLIS OCCASVS SVPREMA TEMPESTAS ESTO. *deinde,* vespera; *quod à Græco tractum est. illi enim* ἕωσφόρον, *à stella Hespero dicunt, vnde & Hesperia Italia, quod occasui subiecta sit, nominatur. ab hoc tempore,* Prima fax *dicitur: deinde* concubia; *& inde* intempesta; *quæ non habet idoneum tempus rebus gerendis. disserit de noctis & diei diuisione etiam D. Isidorus lib. 5. Origin. sed minus distinctè quàm Censorinus & Macrobius: sic enim scribit;* Matutinum *est inter abscessum tenebrarum, & Auroræ aduentum; & dictum* matutinum, *quod hoc tempus tẽpus inchoantes manè sit. Diluculum quasi iam incipiens parua diei lux. hæc & Aurora, quæ Solem præcedit. hæc ille. sed puto mendosum locum, & castigo;* quod hoc tempore inchoante manescit. *vel;* quod hoc tempus opus inchoant, & manescit. *Nondum enim est mane, & tempestas illa ante diluculum.*

169 Cæco] *ludit in cæci voce: cæci autem mugitus & soni, sunt incerti soni; soni dubij, occulti,* ἀόρατοι. *sic Liuius; Ione:*

Dirige odorisequos ad cæca cubilia canes.

Lucretius lib. 1. pro opertis:

Sunt igitur venti nimirum corpora cæca:

& ne dubites opponi apertis, paullo pòst subiungit rationem:

Quandoquidem factis ac moribus æmula magnis
Amnibus inueniuntur, aperto corpore qui sunt.

Idem: At primordia gignundis in rebus oportet
Naturam clamdestinam, cæcámque adhibere.

& lib. 4. ignem obrutum, vocat cæcum: *& lib. 6. sepulta sordi & absumta nominat,* viscera cæca. *sic Virgil. 12. Æneid.* cæcum murmur. *sic etiam Ouidius & Horatius. pro;* cæcos, *Mogunt.* totos. *sed reliqui omnes* cæcos.

Mugitu] *de mugitibus terræ actum à me superius. Thyeste:*

—— imo mugit è fundo solum.

170 Sonos] *Nullus à me visus lib. in quo non;* sonos, *haberetur. vnum alij laudãt, qui;* sinus; *congruâ sententiâ, fateor, de specu; quem mox significat versu 176. Sed cùm post de specu, cur idem hic dicat? an vt* τοῦ λεπτολογεῖν *occasiones quærat Talthybius? non. sed quia terram voces aut sonos emisisse negant. Verùm de sonis emißis aperta res, non cæca, nisi cæcis. an vllus, quæso, mugitus sine sono? terram mugitu fremuisse dixit; quid mirum si nunc addat, traxisse cæcos ex imo sonos, quasi laborantis & dolentis gemitus; quam vi perrumpebat Pelidæ vmbra? prius auditus ille mugitus, mox soni isti incerti. De voce emißâ, nihil est: nihil de illâ, hic noster. videntur idem credere,*

vocem

vocem & sonũ. sed paullo post docebo, quid intersit. 178 Thessalici] *malè N. reposuit*; Thessali. *nam*; Thessalici, *Moguntin. & Eguian. & Herbip. & Veneti & Lugdunens. & aptior in quinctâ sede anapæstus, quàm iambus. Porrò Achilles, prius fuit vocatus* Ligyros: *postea dictus* Achilles, *quòd labra mammis non admouerit, teste Apollodoro lib.3. Bibliot. vel quòd, quando mater illum immortalem reddere conabatur iniectũ in ignem, teste Apollonio, vel in lebetem bullientem, teste Aegimione; & extraxit Peleus filio formidans, vt narrarat Sophocles ἐν Ἀχιλλέως ἐραστῶν; tunc non potuit tam citò extrahi; vt iam labrum superius flammæ non ambusserint, vt volunt Agamestor & Lycophron: vel quòd cibis solidis & succulentis fuerit nutritus, carne videlicet ferinâ, vt scribit ex quorumdam sententia D. Nazianzenus; aut leonum visceribus & vrsorum aprorumq; medullis, iuxta Apollodorum; vel melle & ferarum medullis, iuxta Philostratum lib. 2. imagin.; vel denique omni cibo solido, & qui mandi posset, non sugi, vt narrat Phœnyx apud Homerum Iliad.9. Eius vmbram dicit*; emicuisse, *apto vmbris vocabulo. de his vmbrarum apparitionibus siue veris, siue falsis, multa Sybillianus peregrinar. quæstion. Decad.1. & Pet. Boysteaus in historiis Prodigios. & quem prius citaui Pet. Thyræus. Meritò autem vocat* ingentem *vmbram. Nam & ipsum Achillem scribit Lycophron altitudinem æquasse nouẽ cubitorum; quare Virgiliana Dido lib.1. Aeneid. quærit, quam vasto corpore Achilles fuerit, vt notat Parrhasius: & credebant vmbras apparere maiores, quàm viuorum statura fuisset. hinc sup. Oedip.*

Vide Schol. Apollonij in lib 4. & Lycophron. in Cassand.

——— vaga per lucos simulacra virûm
Maiora viris ——— *& Thyeste:*
Maiora notis monstra.

hinc Virgilius (vt explico) lib.2. Aeneid.

——— atque ipsius vmbra Creusæ
Visa mihi ante oculos, & notâ maior imago.

scilicet, quia metu perculsi sic sibi persuadebant. Præterea, quo quisque maior corpore vel dignitate, hoc ἀναλογικῶς vmbram illius vastiorem putabant. Quare superiùs de Priamo & liberis eius agens, horum vmbras, præ illius, minores *vocauit ver.33. & apud Maronem lib.4. Aeneid. Dido Regina:*

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

De hac ipsâ Achillis vmbrâ scripsit Philostratus lib.3. de vita Apollonij, eam Thyanæo duodecim cubitorum longitudine apparuisse.

185 Tardus] *nec hoc tantùm, sed etiam à Vulcano ambustus Xanthus, teste Luciano, Homero, Philostrato in Imaginib. Recentiori nomine dictus,* Scamander, *fluuius Troadis, nauigis aptus ab Idæ radicibus defluit, & iunctus Simoenti in Hellespontum influit, testibus Homero & Plinio. Θεῖον vocat Hesiodus, non tantùm communi fluuiorum epitheto, sed etiam quia, peculiari ritu, diuinis honoribus colebatur. Nam Homerus Iliad.ε. Sacerdotem illi tribuit, & Aeschines in epist. prodidit, Troianas virgines nupturas eo se flumine abluere, & sic quasi virginitatis suæ delibationem offerre solitas. alius est Xanthus Lyciæ Homero Iliad.ζ. alius Boeotiæ Plutarcho quæst. Græcan.*

quæst.

quæst. 41. de cadauerum istâ multitudine in Scamandrum impulsâ Attius (ni fallor) Scamandriam vndam sanctam falso obtexi sanguine,
Atque aceruos altâ in amni corpore expleui hostico.

187 Habenas] *Homerus, Iliad. χ'.*

Hectorem & Troiam] *hoc eo pertinet, quod Higynus scribit exclamasse Achillem cùm Hectorẽ raptaret*; Expugnaui Troiam. *nec immeritò, vt dictum.* 188 Sonus] *vox propriè de humanâ & articulatâ dicitur, teste Aristotele lib. de interpret. ceteri dicuntur*, soni. *Interdum tamen etiam animalia bruta dicuntur voces emittere; sed minus propriè. Imò Sextus Empyricus, vocẽ putat rectè definiri, vt sit proprium sensile auditus; sed reuerâ hæc soni, non vocis definitio est, vt & illa Victorini lib.1. Grammat. sed quid requiratur ad* sonum, *vt* vox *dici mereatur, petendum non à Grammaticis, aut Pyrrhonicis, sed à veræ philosophiæ magistris Aristotele lib.2. de animâ, & lib.5. de hist. & Galeno lib. de vocis instrument. & lib.7. de vsu partium. Vmbræ & dæmones, teste Plutarcho in Coriolano, sonum edere possunt, vocem non possunt. ideo rectè Seneca*; sonus.

191 Nostra-maria] *nam maternam originem se ab Oceano ducere iactitabat; cùm tamen verè illi non* Thetis *mater, sed Philomela Actoris Filia, vt ex Staphylo docet Scholiastes Apollonij in lib. 4. versu 816.*

192 Manibus] *rebus gestis, victoriis manu partis.*

193 Græcia] *Recentiores Græci nolebant vocari Græci, sed Hellenes: Romani illos non Hellenes, sed Græcos vocare malebant. adeo hoc illis nomen inuisum, vt nec traducto Byzantium imperio Græci audire optarint; sed se Romanos, alios Latinos dicere cœperint: & nugetur Hesychius Romanos, ad vetus nomen ῥωμοὶ, τὸ γ'. addidisse, vt γραικοὶ vocarentur. falsò. nam nomen agnoscunt antiquissimi scriptores, Lycophron, Thucydides & alij. Aristoteles sanè docet prius tantùm γραικοὺς dictos, qui propriè dictam Hellada incolebant; & postea eosdem dici cœpisse Hellenes, à quodam Hellene, quod Apollodorus lib. 1. confirmat. Antiqua autem & propriè dicta Hellas vel Græcia, in Thessaliâ fuit, vbi Dodone & Acheloi fontes: hîc pro totâ illâ, quæ postmodum Græcia. Hebræis Græcia dicta Iáuan יָוָן, & Græci Ieuanim יְוָנִים à Iauan filio Iapheth.*

Ab hoc Iauan dicti Iones.

At magno luet] *Moguntinens. Herbipolens. Veneti*; ac magno luet. *porrò hæc Ouidius ita Metamorph. 13.*

Immemoresque mei disceditis (inquit) Achiui:
Obrutáque est mecum virtutis gratia nostræ?
Ne facite. vtque meum non sit sine honore sepulchrum,
Placet Achillæos mactata Polyxena manes.

195 Voce] *Herbipol. & Veneti*; nocte. Dimisit] *Veneti omnes*; diuisit. *ceteri*; dimisit. *hæc (inquit) locutus condidit se sub tenebras.*

196 Specum] *quem egressu aperuerat, clausit regressu.*

200 Triton] *Tritones vocari Deos marinos minutos, tradit Plutarchus lib. de Osyride. eos autem semiuiros, & semicetos esse, & verè reperiri docent, Demostratus in Halicut. Pausanias in Bœoti. Plinius lib. 9. cap. 5.*

Alexander ab Alex.lib.3.Genial.dier.cap.8. Wottonus lib. 8. de differ.anim. cap.196. Gilius in addition.ad Ælianum, & alij. Illum tamen maris buccinatorem & sermonis humani peritũ asserunt plerique, quem Neptuni filium diximus, & de quo solo nostrũ loqui existimo: ceteros Tritones, humanæ vocis expertes indicant, qui de illis egêre: quomodo igitur Hymenæũ cecinerũt. Quos nobis Tritonum choros in Orchestram inducunt? credo vt cum Nereidibus Aeschyli concinant & tripudient. legendũ puto: Cecinit ab alto Triton Hymenæum thoris. *confirmat Mogunt. qui habet,* thoro. *Ab ipso mari vult Tritonem in Thetidis gratiam hymenæum futuris nuptiis præcinuisse.*

201 Cùm læta] *Hoc iurgium magnâ ex parte desumtum ex iurgio Teucri & Atridarum in Sophoclis Aiace.*

Τευ. φεῦ, τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις βροτοῖς
χάρις διαῤῥεῖ, καὶ προδοῦσ' ἁλίσκεται·
εἰ σοῦ γ' ὅδ' ἀνὴρ οὐδ' ἐπὶ σμικρῶν πόνων
Αἴας ἔτ' ἴσχει μνῆστιν, οὗ σὺ πολλάκις
τὴν σὴν προτείνων προὔκαμες ψυχὴν δορί.
ἀλλ' οἴχεται δὴ πάντα ταῦτ' ἐῤῥιμμένα.

Teu. Heu quàm citatim mortuorum gratia
Ingrata cedit, atque partes deserit.
Siquidem hic nec etiam ob parua dictu munia
Meminit tui Aiax; cuius olim gratiâ
Tuo periclo tot pericla exhauseras:
Sed omnis iste fluxit ingratus labos.

sic noster, excidit Achilles, *&c.*

202. Cuius vnius] *similem ibidem Teucer simili in ingratitudine Agamemnonis rerum ab Aiace gestarum narrationem texit:*

οὐ μνημονεύεις οὐκέτ' οὐδὲν, ἡνίκα
ἑρκέων ποθ' ὑμᾶς οὗτος ἐγκεκλεισμένους,
ἤδη τὸ μηδὲν ὄντας ἐν τροπῇ δορὸς
ἐῤῥύσατ' ἐλθὼν μοῦνος· ἀμφὶ μὲν νεῶν
ἄκροισιν ἤδη ναυτικοῖς ἑδωλίοις
πυρὸς φλέγοντος.

Oblitus adeò es, quando nos in prœlio
Periculosis impeditos cassibus,
Nullâ salutis spe, atque vorsos in fugam
Eripuit iste vos suo aduentu; foris,
Cùm fureret ardens ignis in naualibus.

204 Obiecit] *sic Lipsiens. rectè. nam Moguntinens.* abiecit. *ex quo mendo aliud, Lugdunens. & aliorum excusorum manauit;* adiecit.

205 Scyros] *dum illic latuit inter virgines Lycomedis.*

Lesbos] *relictâ Scyro Achilles, in Lesbum priusquam se reliquæ classi Ilium petenti adiungeret, contendit, eamq́ insulam occiso prius Trambelo Telamonis filio, qui illic habitabat ex quo Apriatem puellam diligere cœperat, & Achilli se opposuerat, occidit; vt ex Euphorione narrat Parthenius Erotic.*

Erotic. cap. 26., expugnauit. ibi illi Methymna vrbs moram obtulit, nec illam potiri posse videbatur, nisi Pisidice Regis filia ipsius amore correpta vrbem, nuptias pacta, prodidisset; quam tamen meritò postea supplicio affecit, milites iubens vt proditricem lapidibus obruerent. hoc narrat poëta ignotus, qui Lesbiaca scripsit, cuius fragmentum dabo ex Parthenio:

ἔνθα δὲ Πηλείδης κατὰ μὲν κτάνε Λάμπεδον ἥρω,
ἐκ δ' Ἱκετάονα πέφνεν Ἰθαγένεος Λεπετύνου
υἱέα, Μηθύμνης τε καὶ ἀλκηέστατον ἄλλων,
αὐτοκασίγνητον Ἑλικάονος ἔνδοθι πάτρης
τηλίκον Ὑψίπυλον, θαλερὴ δέ μιν ἄασε Κύπρις.
ἡ γὰρ ἐπ' Αἰακίδῃ κούρη φρένας ἐπτοίησε
Πεισιδίκη, ὅτε τόν γε μετὰ προμάχοισιν Ἀχαιῶν
χάρμῃ ἀγαλλόμενον θηέσκετο. πολλὰ δ' ἐς ὑγρὴν
ἠέρα χεῖρας ἔτεινεν, ἐελδομένη φιλότητος.

* * * *

δέκτο μὲν αὐτίκα λαὸν Ἀχαιικὸν ἔνδοθι πάτρης,
παρθενικὴ κληῖδας ὑποχλίσσασα πυλάων·
ἔτλη δ' οἷσιν ἰδέσθαι ἐν ὀφθαλμοῖσι τοκῆας,
χαλκῷ ἐληλαμένους, καὶ δούλια δεσμὰ γυναικῶν,
ἑλκομένων ἐπὶ νῆας. ὑποσχεσίῃς Ἀχιλῆος,
ὄφρα νυὸς γλαυκῆς Θέτιδος πέλοι. ὄφρα οἱ εἶεν
πενθεροὶ Αἰακίδαι, Φθίῃ δ' ἐνδώματα ναίοι,
ἀνδρὸς ἀριστῆος πινυτὴ δάμαρ. οὐδ' ὅγ' ἔμελλε
τὰ ῥέξειν, ὀλοὸν δ' ἐπαγάσσατο πατρίδος οἴτῳ,
ἔνθ' ἥγ' αἰνότατον, γάμον εἴσιδε Πηλείδαο
Ἀργείων ὑπὸ χερσὶ δυσάμμορος. οἵ μιν ἔπεφνον,
πανσυδίῃ θαμινῇσιν ἀράσσοντες λιθάδεσσιν.

N. Hic vbi Pelides Heronem occidit & ipsum
Post Hicetaonem Ithageneo natum Lepetynno
Methymno, & cunctum germen qui robore vicit,
Fratrem vterinum Lycaonis, in medio vrbis,
O qualem Hypsipylon? Veneris sed facta malignæ
Qualia sunt? namque Æaciden conspexit vbi ipsum
Pisidice. hic primos inter fuit altus Achiuos
Viribus exsultans, & fortis robore dextræ:
In cælum extensis manibus cupit esse maritum.

* * * *

Excepit populum reseratis vndique portis
Stulta puella intra patriam, dulcésque parentes
Sustinuit mactari, oculis & cernere siccis
Ferrea femineam gestantem vincula turbam,
Distrahi & ad naues, promissis læta in Achillis:
Scilicet vt glaucæ Thetidis nurus sit, & exstent
Æacidæ affines, Phthiorum & regna gubernet,

Magni

Magni victoris coniux. sed nescia quod non
Hæc facturus erat. nam cladi innexuit atræ
Vna hanc cum patriâ. thalamum sic intrat Achillis,
Argiuum infelix manibus prostrata iacens nunc,
Cunctorum vnanimi consensu, & adobruta saxis.

hæc mora in Lesbo, de qua me nihil memini alibi legisse.

212 Pylij senis] *Æolus genuit Salmoneum, qui Tyronem; quæ peperit Neleum Nestoris patrem.* Pylius *dicitur etiam Aristoteli in Peplo in vtrog. epigrammate. Ausonius quatuor ætates vixisse scribit:*

Hoc tegor in tumulo quarti iam prodigus æui
Nestor, consilio clarus, & eloquio.

214 Fassus] *prodidit seipsum visâ galeâ & scuto, vt refert in Achilleide Statius. iccirco Homerus ait à ferro attractum virum.*

216 Mysiæ] *duplex Mysia, Europæa & Asiaticâ; de hac hoc loco sermo, cui nomen inditum scribit Scylax Cariandenus à Myso fluuio, qui eam perfluit. Vide Apollonium & eius Scholiast. in lib. 1. prope finem.*

218 Mitem] *quod retulimus de Telepho sanato ab Achille, fusiùs commemorat Higynus fab. cap. 101. & Anton. Mizaldus Cent. 7. Memorab. aphoris. 4. putat fabulam natam inde, quòd vel Aristotele auctore, vulnera telis æreis inflicta, quia caustica & siccam exhalationem in vulnere relinquunt, faciliùs curentur. Id confirmari videtur eo, quòd cuspis hastæ Achilleæ, vt & ensis Memnonis, & cetera Heroum arma tradita sint ærea fuisse: ex Pausaniâ docet lib. 1. var. histor. cap. 51. Leonicus; & æs illos eam ad rem temperaturâ quadam indurare solitos, sed eâ amissâ ad vsum ferri homines reduisse referunt Proclus & Zozes in Hesiodum. Medicinam Achilles à Chirone didicit, & vt verisimile est Chirurgicam, quæ tunc fortè sola in vsu. Sanè de Chirone D. Isidorus lib. 4. Origin.* Medicinam (*inquit*) iumentorum quidam Chiron Græcus inuenit, inde pingitur dimidiâ parte homo, dimidiâ equus. dictus autem Chiron ἀπὸ τοῦ χειρίζεσθαι, quia chirurgus fuisse dicitur, vnde appellatus.

220 Eetion] *hic non ille frater Dardani, filius Electræ, de quo ex Idomeneo, & Hellanico, Scholiastes Apollonij in lib. 1. sed Andromachæ pater, Thebarum Asianarum rex. Vide Homerum Iliad 6.*

221 Lyrnessos] *oppidum Troadis, patria Briseidis. Ouidius:*

Fertur & abductâ Lyrnessiade tristis Achilles.

vide Homer. Iliad. 1. Ouid. in epist. Briseid. Turnebum lib. 13. Aduer. cap. 15.

224 Tenedos] *insula, Græcorum insidiis, qui illic, qua nocte simulabant reditum, latuerunt, nota; iacens inter Lesbum & Hellespontum.*

Quæ pascuo fœcunda pingui] *vtcumq; terminos Thraciæ extendas, nunquam illi ad Cillam vel Tenedum pertingent. quid ergo Tenedo vel Cillæ cum Threicijs gregibus commune? Quare arbitrarer eo decennio, quo Troiam obsederũt, Danaos armenta equorũ bellicorum (quales sunt Threicij) illic, propter pascuorum vbertatem, aluisse. Sed vtra,* Tenedos, *an* Cilla? *nescio. nam neutri videtur satis rectè cohærere quod dicitur: & Moguntin. manusc.*

manusc. aliiq; nonnulli; mittit, *continent, pro;* nutrit. *vt suspicio me subeat, hic aliquid deesse, nomen scilicet loci, qui equos vel subministrabat, vel alebat.*

226 Cilla] *Ciliciæ ciuitas à Pelopis aurigâ ibi sitò nominata, teste Strabone lib. 13. Sacra est Apollini, ab eâ Cillæo. Pro,* sacra, *Mogunt.* cara.

227 Caycus] *Mysiæ amnis, ideo à Virgilio in Georg.* Mysus dicitur.

229 Tot vrbes] *duodecim maritimæ, vndecim mediterraneæ, vt gloriatur ipse Achilles Iliad. 9.*

231 Iter est Achillis] *fortè etiam alludit ad summam velocitatem eius, vnde κῶφος, ποδάρκης, ποδὰς ὠκὺς cognominatur. Pind. de Achille Nem. 3.*

κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυ-
νῶν δολίων θ' ἑρκέων·
ποσὶ γὰρ κράτεσκε.
Interficientem ceruos sine canibus
dolosisque septis.
pedum enim excellebat velocitate.

& alibi dicit eum: —— Ἄρει
χεῖρας ἐναλίγκιον
φερωπαῖσίν' ἀκραὶν πόδων. Marti
Manibus æqualem,
Pedibus verò fulmini.

233 Merita] *non est quod hanc vocem tollant, proba & sincera.*

235 Vicit] *expugnauit. vnde etiam ipse Achilles ab Homero vocatur πολίπορτος, non semel Iliad. ὁ φ'. ὡ. quamuis vel semel tãtùm, vel nunquam sic vocatum putent, Cicero, Strabo, & Eustathius: frequentius tamen hoc Vlyssi tribuit, cuius consilio vult captam Troiam. at Maroni;*

Priami regnorum euersor Achilles.

238 Patruiq́ue] *sic Moguntinens. & plerique m. s. & sic Veneti, Herbip. Lugdun. & alij. probè. nam Priamus iuxta nonnullos Memnonis patruus.*

239 Pallente] *idem tradit Triphiodorus.*

241 Diis natos] *Moguntinens.* Deæ, *Herbipolens. & Veneti,* Deâ. *vtrumuis rectum. vt primus restitui in Aduersar.*

242 Amazon] *Penthasileam Amazonum reginam Troiano bello, inter fortissimos viros, egregia virtutis edidisse documenta scribit Iustin. lib. 2. Triphiodorus admodum bellicosam fuisse, & Græcos vsque ad naues fugasse scribit; quod Cointus copiosius enarrat. Eustathius refert, ex quorumdam relatione, ab eâ primo Achillem interemtum, & maternis precibus in vitam reuocatum, eam ipsam occidisse. Dares à Neoptolemo scribit interfectam. id verius, si Achillem illa necauit.*

247 At tuam] *Iphigeniam in Aulide à patre immolatam ad ventos propitiandos tradidere Theognis initiò operis, Eurip. in Iphig. priore, Virgil. 2. Aeneid. & Ouid. 12 Metamorph. Auctor etiam est Demarathus Lib. 1. Rerum Tragicar. Erechteum suam filiam Proserpinæ immolasse; suam quoque Marium Dijs Auerruncanis, tradit Dorotheus lib. 4. rer. Italicar. Vide Clementem Alex. in Protrept. De Iephte ex voto filiam sacrificante,*

cap. 11. Indic. consule D. Greg. Nazianzen. orat. 20. D. Ambros. lib. 3. offic. cap. 12. & D. Hieron. in. 7. cap. Hierem. & D. Epiphan. hæres. 55.

248 Et facta] τὸ &, *deest Moguntin. idem*; impetus.

253 Quo plura] *hunc versum Pyrrho ascribunt: Sed contrà fidem librorum omnium. Nec malè inter se nexa, si continues. reddit enim Atrides rationem pulcherrimam, & Regum Rege, iam sene, dignißimam; cur superbiam Achillis patienter tulerit. At Pyrrhum hoc dicere, minus conuenit. contumelias ille, non modestiam cogitat: irâ & iuuentæ feruore effertur. nihil illi nunc sanæ, nihil pacatæ mentis: qui consilium nec datum recipiat, minus rectè consulat aliis.*

262 Magna momẽto obrui] *Isocrates*; Quod cõgregare seu colligere omnium difficillimũ sit: dissoluere & dispergere omnium facillimum. *Seneca epist. 92.* Longam moram dedit malis properantibus, qui diem dixit non horã momentumq. temporis euertendis imperiis sufficere. *quibus verbis Euripidem reprehendit, secutus Phalereum. vide Thyest. 597.*

263 Tumidos] *Moguntin.* Timidos. *vterque quidem affectus ab Ilio. Superbia, quia euerterant: pauor, quia monebat exemplo, & ipsorum potentiam momento obrui posse. Sed de pauore infra commodius, cùm de Priamo: nunc solam ferociam Pyrrhi, qua efferebatur vult compescere.*

270 Ego esse quicquam sceptra] *ex illis Polynicem dehortantis Iocastæ apud Eurip. in Phœnyss.*

τί τὴν τυραννίδ' ἀδικίαν εὐδαίμονα
τιμᾷς ὑπέρφευ, κ᾽ μέγ' ἥγησαι τόδε;
περιβλέπεσθαι τίμιον; κενὸν μὲν οὖν
ἢ πολλὰ μοχθεῖν, πόλλ' ἔχων ἐν δώμασι
βέλει; τίδ' ἐστι τὸ πλέον; ὄνομ' ἔχει μόνον.

Quid regna, felicis quid iniusti Deam
Veneraris, ac tanti facis? honore an putas
Summo colendam? vanius nihil est eâ.
Vis plura corradere? bonis cùm polleas,
Quid profuerit? inane nomen opes gerunt.

271 Falso vinclo] *videtur (ait) diadema capitis ornamentum, cùm reverâ cathena sit, & vinculum verticis nostri: cùm nos capite minuat, veram tollens libertatem; in veram compingens seruitutem. Rectè etiam dixit* Vano fulgore tectum nomen. *nam vt ait lib. de diuinâ prouid.* Isti, quos pro felicibus aspicitis; si non qua currunt, sed qua latẽt videris; miseri sunt, sordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti. non est ista solida ac sincera felicitas, crusta est & quidem tenuis. Itaq. dum illis licet stare, & ad arbitrium suum ostendi, nitent & imponunt. Cùm aliquid inciderit quod disturbet ac detegat: tunc apparet quantum altæ ac veræ felicitatis alienus splendor absconderit. *tam parum, vt nomen non res vocetur, & fulgore tectũ vano nõ vero. vide Her. Oet. v. 648.*

272 Casus hoc rap. breuis] *Euripides ibidem:*

ὁ δ' ὄλβος οὐ βέβαιος ἀλλ' ἐφήμερος.

Nec

Nec stabilis est nisi in diem felicitas.

In Moguntin. hic; casus hoc rapit. *melius Herbipol. & Veneti*; hoc rapiet. *quàm Lugdun. & Germani alii*; hæc rapiet.

278 Arcuissem] *assentior Lipsio scribenti*; arcuissem. prohibuissem. *sic, eodem errore, cùm rectè inferius legeretur*; vna ab interitu arcuit, *librarius Moguntinens. scripsit*; Arguit.

287 Dono] *melius Moguntinens.* donum.

290 Qui non vetat] *Thucydid. lib.* 1. Non enim tam is qui redigit alium in seruitutem, quâm is, qui cùm possit hoc prohibere contemnit, id facere existimandus est: maximè si præclarum titulum Græciæ in libertatem asserendæ præ se ferat. *Ad hunc verò Senecæ locum videtur alludere Saluianus li. 7. de Prouidentia*: Potestas quippe magna & potentissima, quæ inhibere scelus maximũ potest, quasi probat debere fieri, si sciens patitur perpetrari. In cuius enim manu est, vt prohibeat, iubet agi, si non prohibet admitti. *huc etiam pertinet illud Prudentii:*

Nil refert, auctor fuerit factorque malorum:
An opera in vitium sceleris pulcherrima verti,
Cùm possit prohibere, sinat ——

294 Leuatur] *Moguntinen.* leuetur. *pro*; infuso, *Burdigal.* effuso. & *pro*; homini, *Mogunt.* hominis.

299 Pœna] *indigno virginis regiæ supplicio.*

300 Tumide] *inflate, arrogans, æmide, vt veteres dicebant.*

312 Supplex paternus] *vehementer hoc auget crudelitatem. nam Plato lib. 5. de legib. scribit omnium, tam in peregrinos quàm in ciues peccatorum maximum esse, quod in supplices committitur. Quare meritò Triphiodorus hoc ipsum exaggerauit. cùm enim narrasset Pyrrhi facinus, addit illum neque æqualem Priamo Pelei caniciem reueritum, neque ipsum Priamum, cui καί περ ἐὼν βαρὺ μηνις, ἐφείσατο τὸ πρὶν Ἀχιλλεὺς*, etiam grauiter iratus exsistens Achilles ante pepercerat. *& propterea Neoptolemum vocat* σχέτλιον impium. 313 Hostesque] *pepercit parens meus supplici, ego hosti non peperci. peruicaciâ in hostem, beneficentiâ aduersus supplices vtendum scio. horum vitæ consulendum, illi euitandi.*

315 Aiaci] *Iliad. ι.* 323 Thessalis] *in hoc carmine malo*, Thessalicis, *in sequ.* Thessalis. *vt habent Lugdunens. ceteri vitiosi.*

329 Nunc misericors] *ironicè. nam sensus postulat vt neget misericordem esse. Moguntin. eodem sensu*; non, *pro*, nunc. *Porrò loquitur ex aliorum consuetudine. nam Stoici misericordiam animi vitium ex alterâ extremitate crudelitati oppositum existimabant, quod probare nititur Seneca li. 2. de Clementia. sed misericordiam tollere, humanitatem est tollere: & delirium illud Stoæ confutatum iam pridem à patribus Lactantio lib. 6. cap. 10. & 14. & D. Augustin. lib. 9. de ciuit. Dei cap. 5. & de moribus Ecclesiæ lib. 1. cap. 27. in fine. Miror hodie qui Chrysippum defendant, Lactantium reprehendant. Si de voce misericordiæ contendunt; audiant quid cap. illo 5. de Græculis Augustinus, ne vocem culpent seculis omnibus receptam. si res displicet; quam vo-*

cula notat: tunc, si virtutem esse negant, sanè impij; qui, vel Deo adimunt, quod illi proprium cuncta sacræ scripturæ volumina proclamant; vel Deo tribui volunt aliquid minus perfectum, & reprehensione dignum. damnãt Ecclesiam; quæ misericordiam & miserationem laudat, suadet, amplectitur. Christum Dominum damnant, qui non semel misertus & miseratus aliena mala, non semel ingemuit, & fleuit. At inquiunt, de animi affectu loquimur. Discite ergo rectius tutius philosophari: & animi has affectiones seu paßiones per se nec bonas nec malas esse, sed virtutis aut vitij rationem, ex recto vel obliquo vsu accipere. Aristoteles 2. Ethic. cap. 5. & D. Thomas 2. 2. q. 35. a. 1. docebunt; quos ad vnum omnes hîc sequuntur, qui sanè sapere & sobriè à sanis & sobriis iudicantur.

332 Lex nulla capto parcit] nam quod bello capti non occidantur, non legis ciuilis sanctione, sed hominum magis clementiâ initio receptum; qui captiuos seruare, quàm occidere maluerunt. Vnde & dictos seruos Iustinianus censuit §. serui autem. de iure person. alij malunt à seruiendo dictos: & Iustinianum rident. idem tamen Pomponio visum prius; Seruorum (ait) appellatio ex eo fluxit, quod Imperatores nostri vendere captiuos, ac per hoc seruare, nec occidere solent. l. pupillus. 239. D. de rer. & verb. signif. Quasi, non antequam seruiant, seruati sint. Ait Seneca, licere captos occidere. ita initio creditum Barbaris, Græcis, & Romanis: sed Romani postea sustulere iniquam illam potestatem. l. 1. D. de his qui sunt sui vel. al. iur.

336 Iactas] alij iacta. in præced. versic. Etbius: Minimum debet libere.

338 Scelere quæ fratrum] apud Sophoclem Teucer Agamemnoni:

Ἀτρέα δ᾽ ὃς αὖ σ᾽ ἔσπειρε δυσσεβέστατον
προθέντ᾽ ἀδελφῷ δεῖπνον οἰκείων τέκνων:
Tuum satorem autem Atreum sacerrumum
Fratri vorandos apposisse liberos.

340 Atrei &] Teucer quoque hanc ignobilitatem non reticuit:

οὐκ οἶσθα σοῦ πατρὸς μὲν, ὃς προὔφυ πατὴρ,
ἀρχαῖον ὄντα Πέλοπα βάρβαρον Φρύγα;
Nescis tui qui prosator patris fuit
Pelops vetustus, eum fuisse barbarum?

341 Ex virginis] vicißim. sic Agamemnon Teucro:

σέ τοι τὸν ἐκ τῆς αἰχμαλώτιδος λέγω.
ἦπου τραφεὶς ἂν μητρὸς εὐγενοῦς ἄπο,
ὑψήλ᾽ ἐκόμπεις, κἀπ᾽ ἄκρων ὡδοιπόρεις.
Tibi dico captæ matris ancillæ genus.
Ingenua quòd si sustulisset te parens,
Quantum tumeres, teque celsum attolleres.

Furtiuo stupro] hoc Agamemnoni Teucer ingerit:

αὐτὸς δὲ μητρὸς ἐξέφυς Κρήσσης, ἐφ᾽ ᾗ
λαβὼν ἐπακτὸν ἄνδρ᾽ ὁ φυτεύσας πατὴρ,
ἐφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν διαφθοράν.
Te mater autem Cressa protulit, suus

Quam

Quam deprehendit viro cum alieno pater
Mutisque iecit pabulum natantibus.

342 Sed nondum viro] Quærebat apud Suetonium Tiberius, quomodo id temporis Achilles fuerit vocatus? respondet Hygyn. in fab. cap. 96. à capillorum colore tunc Pyrrham dictum. sic explico & castigo ista Sidonij in carmine ad Felicem:

Inde Scyriadum datus parenti,
Falsæ nomina pertulisse Pyrrhæ:
Atque inter tetricæ choros Mineruæ, &c.

describit elaborato sermone, vt solet, Tertullianus lib. de pallio cap. 4. Naturam concußit Larisseus heros in virginem mutando. ille ferarum medullis educatus, vnde & nominis consilium, quandoquidem labiis vacuerat ab vberum gustu: ille apud rupicem, & siluicolam, & monstrorum eruditorem scrupeâ scholâ eruditus. Feras in puero matris sollicitudinem. pariens certè iam vstricolas, certè iam virum alicuius clanculo functus, adhuc sustinet stolam fundere, comam struere, cutẽ fingere, speculum consulere, collũ demulcere, aurem quoque foratu effeminatus: quod illi apud Sygeum statua seruat. planè postea miles est. necessitas enim reddidit sexum. de prœlio sonuerat, nec arma longè. Ipsum (inquit) ferrum virum attrahit. Ceterum si post incentiuũ quoque puella perseuerasset, potuit & nubere. Ecce itaque mutatio: monstrum equidem geminũ, de viro femina, mox de feminâ vir. Hæc Septimius, vnde apparet turpitudo transfigurati sexus, quam hîc Pyrrhi natalibus aspergit. Nondum virum, veteres improlem vocabant teste Victorino libro 1. artis Grammat. Alludit ad Homeri locum.

346 Paridis] sed ex insidiis iuuante Apolline Paridem, & eminus sagittâ mißâ, vt docent Smyrnæus lib. 3. Dictys lib. 4. Pausanias in Attic. Ouidius in Metamorph. & alij. ideo subdit:

Quem nec Deorum cominus quisquam petiit.

352 Rati] quædam schedæ; ratis.

354 Mundi fragor] terræmotum; cuius mira descriptio apud Xiphilin. in Traiano, genera, quæ sint tradunt Aristot. lib. 2. Meteor. cap. 7. Seneca li. 6. Nat. quæst. & Plinius lib. 2. cap. 79. & seq.

355 Stella] cometes, quem Seneca stellam esse censuit lib. 7. Nat. quæst. Verius tamen, stellæ differunt à cometis, vt docent, Aristot. li. 1. Meteor. c. 7. Plinius lib. 2. c. 22. & est communis opinio philosophorum & astronomorum.

Longâ flammâ] extento & diffuso crine.

358 Calcha] de quo recondita quædam Leonicus lib. 3. var. hist. cap. 63.

362 Ionidesve] virgines Argiuæ. de Ioniâ diximus nonnulla alibi, eam describit Plinius lib. 5. cap. 29. Quis primus Ionas in oppida compulerit, cùm nusquam legissem, docuit me hoc fragmentum Nicæneti, apud Parthenium; de Cauno, Biblidis fratre:

* αὐτὰρ ὅγε προτέρωσε κιὼν οἰκούσιον ἄστυ *Miletus.
κτίσσατο Τραγασίῃ δὲ καλαινέες εἴχετο παιδὶ,

 ἥ οἱ

ἤοι Καῦνον ἔτικτεν, ἀεὶ φιλέοντα θέμιστας.
γείνατο δ' ἐραδαλῆς ἐκαλίγκιον ἀρκεύθοισι
Βιβλίδα, τῆς ἤτοι ἄεκων ἠράσσατο καῦνος.
βῆδε φερένιδιος φώγων ὀφιώδεα κύπρον,
ἠὲ Κάπρος ὑλιγενὲς, ἠὲ κάρια ἱρὰ λοετρὰ,
ἔνθ' ἤ τοι πολίεθρον ἐδείματο πρῶτος Ἰώνων.

N. Longius inde abiens vrbem construxit: at ipsi
Tragasiæ vxori semper coniunctus ab illâ
Suscepit Caunum gaudentem legibus æquis,
Atque etiam excelsis similem suscepit ab illâ
Biblida iuniperis; quam inuitus Cadmus amauit.
Quare abiit fugiens Cyprum serpentibus auctum,
Siluosúmque Caprum, Carum quoque balnea sacra.
Postque vrbe inclusit constructâ primus Iönas.

Hoc loco Iönides dicuntur Inachides seu Argiuæ.

367 Turre de summa] *Moguntin.* turre de durâ. *Herbipol. & Veneti;* turre reclusus cadat. *an voluerunt edere;* turre detrusus. *nihil muto, à Basileens. Lugdun. & Lipsiens. lectione;* turre de summâ.

IN CHORVM.

Hic chorus impius est, & animam humanam asserit perire cum corpore: quæ Stoicorum sententia fuit, vt docet Stobæus in Physic. eclog. pag. 109. & 106. Zenonis vt tradit auctor lib. de spiritu & animâ. tom. 3. Aug. & Senecæ, vt patet ex epist. ad Lucilium & Consolat. ad Martiam, & ei meritò hanc sententiam tribuit Tertullianus lib. de resurrectione carnis; quæ fuit Stoicis cum Epicureis communis, & paucis philosophis, quos recensent Aristot. lib. 1. de animâ, & Plutarchus lib. 4. placit. cap. 7. & Theodoretus lib. 5. Græcan. affection. sed hi inferioris subsellij omnes, vt & Plinius lib. 7. Nat. hist. & Lucretius Epicureus lib. 3. de rer. Nat. Nam Galenus non satis sibi ipsi consentire videtur. modò dubitare se ostendit, modò videtur in Epicureorum errorem delâbi, si Cano credimus lib. 12. de locis cap. 15. modò apertè immortalem fatetur eam quâ intelligimus, vt lib. 9. de placit. cap. 16. & li. de vteri conceptu. Aristotelem, etsi quidam velint eum impietatis crimine onerare, etiam grauissimi scriptores; verius tamen est, animam humanam immortalem esse credidisse, vt mox docebo. De Platone nihil dubitandum; nec fuere, qui dubitent. Non tamen defuere olim hæretici, qui ad reijciendos Mosis libros contenderent ipsum animam nostram mortalem statuisse, dum dixit: Animam omnis carnis esse in sanguine. Leuit. 17. Et esse possent minus prudentes, qui ex Patribus idem se colligere crederent, quorum nonnulli animam humanam (de hac enim solâ nunc loquimur) corpoream esse significant; eo quòd solus Deus illis incorporeus, & in sacris litteris anima sanguis vocetur, & animæ membrorum mentio fit, Lucæ 16. & alia nonnulla quæ adducunt. Verùm hi patres tantùm voluere, eas Dei comparatione, non posse sic absolutè incorporeas dici, quemadmodum Deus est incorporeus, vt docet Xistus Senensis li. 6. annot. 35.*

*Tertull. in lib. de anima. Orig. lib. 1. περὶ ἀρχῶν c. 8. & tract. 30. in Ioan. Cassian. in collat. Gennadius in lib. de Eccles. dogmat. Pascasius Diaconus lib. 2. de Spiritu sancto. Faustus lib. 2. de creatur. & aliij.

Et quod anima in sanguine dicitur, vel sanguis ei tribuitur, vt Gen. 9. Sanguinem animarum vestrarum requiram: *similitudine quadam (vt vult D. Aug.) anima dicitur sanguis, quia vt inter humores omnes potissimùm viuit animal sanguine: sic etiam intelligimus animam id esse, qua vitam ducimus.* Et esse in sanguine animã nihil aliud est (D. Epiphan. teste hær. 56.) quàm quod sine sanguine viuere non possumus. Animæ autem membra tribuuntur, vt Deo; quia officius membrorum fungitur. Nulli ergo Theologi, nulli sani philosophi hoc opinati, quod vult Seneca; nisi fortassis Alexander Aphrodisæus; qui ex quattuor elementis componit. Quomodo igitur anima habet potestatem quarundam actionum, quæ nunquam fuerunt in potestate vllius elementi, vt mouendi antrorsum, retrorsum, dextrorsum, læuorsum? nihil enim in vllo composito, quod actu non fuerit in principiis eius essentiam constituentibus. nam principia huiusmodi sunt actus eorum, quorum sunt principia. Hanc hæresim, quibusdam Arabibus tribuunt Eusebius lib. 6. hist. & D. Augustin. hæres. 83. quatenus semel animas mori contendebant, & postea resurgere non amplius morituras: quod etiam videntur voluisse Netopsychitæ apud Damascenum lib. de hæresibus. Et vereor, ne non satis longè ab illâ recesserint recentiores quidam Aristotelei, qui conantur in eam philosophorum principem pertrahere, vt Pet. Pomponat. in lib. de animæ immortal. & Simon Portius in lib. de mente humana. Pomponatij argumenta dissoluit Contarenus editis cõtra illum, etsi non nominat, libb. de animæ immortalitate. Portij argumenta omnia refellunt Mar. Antonius Natta in lib. de animæ immortal. & Iacob. Ant. Marta Neapolitan. in Apologia contra Portium. & Anton. Mirandulan. in singula. certam. lib. 11, 12, 34. vsque ad 39. Fusè etiam Naclantus tomo 2. in disp. de animæ immortal. & Iulius Castellanus Fauentinus in tribus libris de animæ immortalitate; nostri quoque Fran. Toletus in lib. 3. de anima, Aristot. & Ben. Pererius lib. 6. Nat. princip. cap. 19. & seqq. dicam & ego nonnulla, sed breuiter.*

*D. Aug. lib. 2. cont. adu. legis cap. 6. vide Xist. Senen. lib. 8. bibl. c. vlt.

In primis animam hominis incorpoream esse & immortalem voluêre præstantissimi quique philosophi, Mercurius Trismegistus in epist. ad Æsculap. & dial. 1. & post eum Pherecydes Sirus eius discipulus (errauit Cicero putans hunc primum auctorem) cui illam tribuit præter Ciceron. 1. Tusculan. Lactantius lib. 7. cap. 3. tenuit idem Thales Milesius, teste Laërtio lib. 1. & Pherecydæ discipulus Pythagoras, teste Cicerone, & omnes discipuli Pythagoræ, vt Timæus apud Platonem, & Archytas apud Iamblichum in lib. de myster. quamuis hi errarunt, quoniam de brutorũ animabus idem existimabant.

Tenuit Plato constantissimè in Phædro, Phædone, Timæo, Philebo, Menone, lib. de repub. & epist. cuius loca recensent Fauentinus in d. opere, & Pererius d. lib. 6. cap. 18. Tenuit Galenus, vt dixi; & Hippocrates in lib. de carnibus. Tenuere, magistrum secuti, Platonici omnes, non Christiani modò, vt D. Greg. Nyssenus, D. August. D. Iustinus, Aenæas Gazæus; cuius manuscr. exemplar Græcum (nondum puto excusum esse Græcè) habetur Louanij in collegij nostri Bibliothecâ; dialogo, de animæ immortalitate. Sed & pagani quoque Platonici, Plotinus, Iamblichus, Porphyrius, Proclus, Psellus, Gemistus Phleton,

Phleton, Alcinous, Apuleius, & reliqui. de brutorum animabus etsi in Phædone valde insinuet eas quoque æternas; verius tamen puto mortales posuisse, vt docent Philopon. in proœm. lib. de animo, Bessarion lib. 2. contra Trapezunt. & Marsil. Ficin. in Theolog. Platon.

Tenuit Aristoteles, etsi Gazæus & alij nonnulli cũ Plutarcho, & Aphrodisæo, Aristotelis mentem sequius interpretentur: vel, cum Scoto, Herueo & Nypho dubiam fuisse putent: tenuit tamen, vt communius hodie plerique cum D. Thomâ, Albert., & omnibus ferè Scholasticis; cum Themistio, Simplicio, Philopono, Theophrasto, Olympiodoro, & vtroque Ammonio, nobiliores Peripatetici, Contarenus, Mocenicus, Anton. Mirandulanus, Mar. Ant. Ianua, Montecatinus, & alij eum sunt interpretati. Quid aliud illa sonant? λείπεται δὲ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον. οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ τῇ ἐνεργείᾳ κοινωνεῖ σωματικὴ ἐνέργεια: *nisi, solam mentem extrinsecus aduenire, diuinam esse solam, & nullam actioni mentis nostræ, cum corporeis actionibus communionem intercedere? lib. 2. de animal. gener. cap. 3. Deinde nonne in lib. de animo apertè id se sentire insinuat?* ὁ δὲ νοῦς, ἔοικεν ἐγγίνεσθαι, οὐσία τις οὖσα, καὶ οὐ φθείρεσθαι. μάλιστα γὰρ ἐφθείρετ' ἂν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ γήρᾳ ἀμαυρώσεως. νυνὶ δ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων συμβαίνει. εἰ γὰρ λάβοι ὁ πρεσβύτης ὄμμα τοιονδὶ, βλέποι ἂν, ὥσπερ καὶ ὁ νέος, ὥστε τὸ γῆρας, οὐ τῷ τὴν ψυχὴν πεπονθέναι τι, ἀλλ' ἐν ᾧ, καθάπερ ἐν μέθαις καὶ νόσοις. καὶ τὸ νοεῖν δὴ καὶ τὸ θεωρεῖν μαραίνεται. ἄλλου τινὸς ἔσω φθειρομένου, αὐτὸ δὲ ἀπαθές ἐστι, τὸ δὲ διανοεῖσθαι καὶ φιλεῖν ἢ μισεῖν, οὐκ ἔστιν ἐκείνου πάθη, ἀλλὰ τουδὶ, τοῦ ἔχοντος ἐκεῖνο, ᾗ ἐκεῖνο ἔχει· διὸ καὶ τούτου φθειρομένου, οὔτε μνημονεύει, οὔτε φιλεῖ, οὐ γὰρ ἐκείνου ἦν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ, ὃ ἀπόλωλεν. ὁ δὲ νοῦς ἴσως θειότερόν τι καὶ ἀπαθές ἐστι. Intellectus autem extrinsecus aduenire videtur, & substantia quædam esse & non corrumpi. Maximè enim corrumperetur, ab eâ debilitatione quæ senio contingit. Nunc verò non aliter euenit, quàm in sensuum organis. Si enim seni iuuenilis oculus daretur, cerneret vt iuuenis. Quamobrem nihil anima à senio patitur, sed quia id in quo est patitur, senescere videtur. sicut in ebrietatibus & morbis fit. Ipsum igitur intelligere ac cõtemplari marcescit, alio quodam interius corrupto: ipsa verò mens impatibilis est. ratiocinari autem, & amare, & odisse, non sunt illius affectiones, sed eius quod mente præditum est, vt eâ præditum. Quare hoc corrupto, mens non amplius recordatur, nec amat; non enim hæc mentis erant, sed compositi cõmunis quod interiit. Intellectus autem seu mens fortè diuinum quid est, & passionis expers. *Ad quæ verba Philopon. & alij monent addidisse* τὸ ἴσως, *non quòd dubitaret, sed quòd nondum id perfectè demonstrasset: & manifestum esse eum de nostrâ rationali animâ loqui; ineptos verò & vanos esse qui aliud existimarunt. Nam mox subdit* εὐλογώτατον γὰρ εἶναι τοῦτο προγενέστατον καὶ κύριον κατὰ φύσιν: rationi maximè conuenit esse nobilissimum quiddam mentem, & quando naturæ ordo retinetur, tunc illam ceteris partibus dominari. *Lib. deinde sequ. scribit* nihil vetare quasdam animæ partes esse separabiles à corpore, cùm corporis nullius

[Margin: Contaren. in lib. 2. de immortal. anim. Mocenicus in lib. 1. de transf. homin. ca. 18. 19. & seq. Mirandulan. in euers. singular. certamin. ceteri in 3. de anima. tex. 65. & 66.]

[Margin: Lib. 1. tex. 82.]

[Margin: Lib. 2. tex. 21.]

nullius sint actus: etsi partes eius aliquæ separabiles non sint. οὐ μὴν, ἀλλ' ἐνιά γε οὐδὲ κωλύει, διὰ τὸ μηθενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας, *& cæt. postea*, speculatiuum aliud genus animæ & separabile esse ab aliis, sicut perpetuum à corruptibili *docet*: ceteras autem animę partes separabiles non esse, vt quidam voluerunt. περὶ δὲ τοῦ νοῦ καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως, οὐδέπω φανερόν. ἀλλ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι. καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεται χωρίζεσθαι, καθάπερ τὸ ἀΐδιον τοῦ φθαρτοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ μόρια τῆς ψυχῆς, φανερὸν ἐκ τούτων, ὅτι οὐκ ἐστι χωριστὰ καθάπερ φασί τινες. *Et lib. 3. affirmat mentem esse separabilem, immistam, & impassibilem* ἀπαθὲς ἄρα δεῖ εἶναι. *item* ἀμιγῆ εἶναι, *&* οὐδὲ μεμῖχθαι εὔλογον αὐτὸν τῷ σώματι, *& subiungit organis carere. & postea*, sensitiuum non esse sine corpore; intellectiuum verò prorsus à corpore separari. τὸ μὲν γὰρ αἰσθητικὸν οὐκ ἄνευ σώματος, ὁ δὲ νοῦς χωριστός. *& addit*, intellectum esse per se intelligibilem & intelligentem, quoniam in his quæ materiâ carent idẽ est quod intelligit, & intelligitur. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄνευ ὕλης τὸ αὐτό ἐστι τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον. *& clarius*, καὶ οὗτος ὁ νοῦς χωριστὸς καὶ ἀμιγὴς καὶ ἀπαθὴς τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνεργείᾳ. *&* hic intellectus est separabilis, & immistus, & impatibilis, substantia semper actu existens. *& mox:* χωρισθεὶς δὲ ἐστι μόνον, τοῦθ' ὅπερ ἐστι, καὶ τοῦτο μόνον ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον. Segregatus est animus solus, quicquid est, & hoc solùm est immortale & sempiternum. *Nec difficile id ipsum ratione probare. Nam (vt dictum) animus natura Aristoteli diuinum quid: & eidem nullum cæleste seu diuinum corruptibile. Item negabat Aristoteles, ex nihilo aliquid produci posse; quod sequeretur, si anima mortalis. nam est illi anima quid simplex & incompositum. ergo non habet principia in quæ redigatur. iccirco si interit, redigitur in nihilum. fit ergo ex aliquo nihil. cur non igitur ex nihilo aliquid? Præterea est Aristoteli actus,* ἐντελέχεια *& principium essendi & agendi. sed si est actus, est quid simplex, non compositum. nam compositum est potentia, partes eius sunt actus. Rursus si est principium essendi & agendi; non est quid compositum. tunc enim partes eius essent principium. sed nullum est principium essendi, cui præter Deum aliud sit principium. ergo non est Aristoteli aliquid compositum. ergo illi anima est simplex. sed huiusmodi ex nullis principiis componitur. ergo nec in vlla potest resolui. Vnde apparet omissis aliis, quæ adduci possent, eos qui volunt Aristotelem animam rationalem interitus non expertem censuisse (vt ait Michaël Ephes. in lib. 10. ad Nicomach.)* οὐδὲν τι λέγουσιν ἀληθές. *Quare facilè crediderim, quod refert Themistius in 3. de animâ, scripsisse philosophum Dialogum quendam ad Eudemum Ciprium, in quo fusè immortalitatem animi probarit; cùm id ipsum non obscurè à Cicerone lib. 1. de Diuinat. & Plutarch. in Consolat. ad Apollonium, & in vitâ Dionis confirmari, iam alij monuerint. Tenuerunt idem philosophi, quos refert Theodoretus lib. 5. curation. Græcanicar. Eugubinus lib. 9. de perenni philosoph. cap. 12. & 13. conatur eam Stoicis ascribere, maximè Senecæ, & cap. 16. & 17. Epicteto, eo quòd à Deo creatam, Dei partem, abscissum quid & emanans à Deo esse dixerint, & post mortem quietem homines manere, & similia: sed non aduertit, hæc*

[Margin: tex. 21. Hugo de sancto Victore lib. de spir. & anim â c. 38. Triplicem vim animæ, id est, sensualem, rationalem & intellectualem, philosophi partes vocant, non integrales, sed virtuales, quia potentiæ sunt. tex. 1. 4. tex. 6. tex. 7.]

[Margin: tex. 15.]

[Margin: tex. 19. tex. 20.]

explicanda ex Stoicorum sententiâ, quibus ipse Deus mortalis, & finem habiturus, & quies illa, nil nisi ad nihilum penitus redactio: quare Tertulliano, Theodoreto & Stobæo assentior. Animæ verò immortalitatẽ illi crediderunt; quos propterea occidisse se, vt perpetuò viuerent, legimus apud Lactantiũ li. 3. diuin. instit. cap. 18. D. Hieronymum in lib. contra Iouinian. & D. August. lib. 1. de Ciu. Dei cap. 2. etsi de Vticensi Catone, quia Stoicus fuit, non immeritò dubites; nisi eâ in parte Academiæ sectator, cetera Stoicus. Defendunt eandem Cicero 1. Tusc. Plutarchus lib. de fortitud. & lib. de serâ Numinis vindicta, Macrobius in somn. Scipionis, & alij: Poëtæ quoque Latini, qui partim inferni pœnas sceleribus propositas, partim hanc animorum durationem celebrarunt; vt Seneca, ex personarũ quæ loquebantur, non animi sui sententia, in Herc. Oetæo & Furente, & in Thyeste, & auctor Octauiæ; & Virgilius, etsi hîc fortè animum ex igne velut materiâ composuerit: Ouidius, non tam quidem in Metam. 15. inquiens: Morte carent animæ, *loquitur enim Pythagoras trãsmigrationis auctor, & de brutorũ quoq; quam in Tristibus:*

——— nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis, ingeniique bonis.

Manilius lib. 4.

An dubium habitare Deos sub pectore nostro,
In cælumque redire animas, cælóque venire.

sed hoc quoq; ad Stoicorum mentem dictum. Claudianus, de animâ rationali:

Hæc sola manet bustóque superstes
Euolat ——— *denique Silius Italicus lib. 15. & Horatius, postquam deseruit Epicurum; Iuuenalis, Lucanus & alij. Ex Græcis Homerus, Euripides, Æschylus, Theognis, ceteri innumeri. paucorum testimonia adscribam, sed illustriora. Phocylides:*

ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήριοι ἐν φθιμένοισι.
πνεῦμα γάρ ἐστι θεοῦ χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών.
σῶμα γὰρ ἐκ γαίης ἔχομεν καὶ πάντες ἐς αὐτὴν
λυόμενοι κόνις ἐσμὲν, ἀὴρ δ' ἀνάπνευμα δέδεκται.
Nulla lues animas defuncto corpore tangit.
Spiritus ille Dei est homini concessus imago.
Corpus terra dedit; versi, nisi puluis, in ipsam
Nil sumus: ast animæ spiracula suscipit æther.
ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντὸς.
Morte carent animæ, & senij expertes semper viuunt.

Pythagoras:

ἡνιοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἄριστον.
ἢ δ' ἀπολειψᾶς σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς,
ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, οὐκέτ θνητός.
Optima dux ratio aurigæ te more gubernet.
Æthereum posito cùm liber adiueris orbem
Corpore, tum viues æternum, more Deorum.

Apud Clementem Alexandrin. in Stromat. li. 4. Epicharmus: εὐσεβῆς νῷ πεφυκὼς, οὐ πάθοις οὐδὲν κακὸν καταθανων, ἀνω τὸ πνεῦμα διαμένει κατ' ἐρανον·

ψύχαι

ψύχαι δὲ ἀσεβῶν ὑπερανίοι ἐπὶ γαῖα πετῶνται ἄλγεσι φονίοισι, ὑπὸ ζάγλαις ἀφύκτοις κακῶς. εὐσεβῶν δ' ἐπερανίοι νεῦσι κολποῖς μακάρων, μέγαν ἀείδουσιν ἐν ὕμνοις. Si pietatem animo coluisti, nil mali post obitum patieris. superius manet in cælo spiritus: impiorũ verò animæ sub cælo vagæ, doloribus summis cruciatibusque æternis malè exagitantur. Piorum animi cælestes, sinu beatorũ recepti, magnũ celebrant hymnis. *Sophocles:*

Hos tres citat D. Iustinus lib. de monarchia.

Ἔσται γὰρ, ἔσται κεῖνος αἰώνων χρόνος,
ὅταν πυρὸς γέμοντα θησαυρὸν χάσῃ
χρυσωπὸς αἰθὴρ, ἡ δὲ βοσκηθεῖσα φλόξ
ἅπαντα τὰ ἐωίγεια καὶ μετάρσια
φλέξει μανεῖσα, ὅταν δὲ ἐκλίπῃ τὸ πᾶν,
φροῦδος μὲν ἔσται κυμάτων ἅπας ῥυθὸς,
γῆ δ' ἐσράνων ἔρημος, οὐδὲ ἄρ' ἔτι
πτερωτὰ φῦλα βοσκάσει πυρεμένη.
καὶ γὰρ καθ' ἅδην δύο τρίβους νομίζομεν,
μίαν δικαίων, χ' ἑτέραν τῶν ἀδίκων,
εἶναί τε ὅρον, κἄπειτα σώσει πάνθ' ἃ προσαπόλωλεν.
Erit enim, erit illud seculorum tempus,
Cùm plenum ignis thesaurum laxabit
Igneus æther, pastúque flamma
Omnia & terrestria & sublimia
Comburet insaniens. Vbi deinde desierint omnia,
Nusquam erit fluctuum omnis gurges,
Erítque terra sedibus deserta, nec amplius
Volucrum genus portabit dum ardebit.
Nam ad inferos duas semitas existimamus,
Vnam iustorum, alteram iniustorum,
Erítque terminus. deinde seruabit omnia quæ perierint.

Philemon.

Οἴει σὺ τοὺς θανόντας, ὦ Νικόστρατε,
τρυφῆς ἁπάσης μεταλαβόντας ἐν βίῳ,
τὴν γῆν καλύψειν, ὡς ἀπὸ τοῦ παντὸς εἰς χρόνον
πεφευγέναι τὸ θεῖον ὡς λεληθότας;
ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ
εἰ γὰρ ὁ δίκαιος καὶ ἀσεβὴς ἕξουσιν ἕν,
ἁρπάζ' ἀπελθὼν, κλέπτ', ἀποσέρει, κύκα·
μηδὲν πλανηθῇς, ἔστι κἀν ᾅδου κρίσις,
ἥνπερ ποιήσει Θεὸς ὁ πάντων δεσπότης,
οὗ τοὔνομα φοβερὸν, οὐδ' ἂν ὀνομάσαιμ' ἐγὼ.
Putásne tu mortuos, ó Nicostrate,
Omnibus deliciis in vitâ potitos,
Terrâ ita tectum iri, vt deinceps in omne tempus
Effugerint numen, tanquam latuerint?
Est æquitatis oculus, qui omnia videt.

Respicit ad nomen ineffabile tetragrãmatum.

Si enim iustus & impius eadem conditione futuri sunt;
I, rape, furare, frauda, misce. sed
Errare noli. est & apud inferos iudicium.
Quod faciet Deus omnium Dominus;
Cuius nomen formidabile ne nominare quidem ausim.

Euripides:

ἄφθον βίου μῆκος δίδωσι πρὸς κρίσιν·
ὅστις δὲ θνητῶν οἴεται τοὐφ᾽ ἡμέραν,
κακόν τι πράσσων τὸν Θεὸν λεληθέναι,
δοκεῖ πονηρὸς, καὶ δοκῶν ἁλίσκεται
ὅταν σχολὴν ἄγουσα τυγχάνῃ δίκη.
ὁρᾶθ᾽ ὅσοι νομίζετ᾽ οὐκ εἶναι Θεὸν,
δὶς ἐξαμαρτάνοντες οὐκ εὐγνωμόνως.
ἔστιν γὰρ, ἔστιν· εἰ δέ τις πράσσει κακῶς,
κακὸς πεφυκὼς, τὸν χρόνον κερδαινέτω,
χρόνῳ γὰρ οὗτος ὕστερον δώσει δίκην.

Satis longam vitam dat ad iudicium.
Quisquis verò mortalium putat, dum interim
Malum aliquod facit, se latere Deum,
Is videtur malus: & dum videtur, capitur
Cùm ocium agit iustitia.
Hæc perpendite, quicumque existimatis non esse Deum.
Bis peccantes non ritè.
Est enim, est. quod si quis malè facit,
Et est malus; tempus sanè lucretur:
Nam tempore postea dabit pœnas.

Atqui sic putandum, si sit anima mortalis. interit enim corpus: si & illa; quid reliquum? nisi vt cum Simonide impio, canamus:

τοῦτο κενεῖς ἀΐδαν, κενεὰ διανήχεται ἀχώ,

Item:

πάντα γὰρ μίαν ἱκνεῖται λασπίδα χάρυβδιν,
αἱ μεγάλαι ἀρεταὶ, καὶ ὁ πλοῦτος.
βιοτῆς μὲν γὰρ χρόνος ἐστὶ βραχὺς, κρυφθεὶς δὲ
ὑπὸ γῆς κεῖται νεκρὸς τὸν ἅπαντα χρόνον.

Nihil ad inferos præter sonum transit inanem.
Item: Omnia enim perueniunt ad vnam voraginem diram
Et magnæ virtutes & diuitiæ,
Tempus enim est breue viuendi. semel verò situs
Sub terrâ iacet mortuus per omne æuum.

quid, nisi vt cum Sardanapalo felicitatem in rebus fœdissimis collocemus? Nam si cum corpore perit anima; pro operibus nullum vel præmium sperandum, vel pœna pertimescenda. quod videns D. Augustinus meritò professus est; se, si mortalis est anima, palmam Epicuro tribuere, & in eius sententiam mente statim concessurum, lib. 6. confess. cap. vlt. Sed quid testimoniis Gentilium

lium colligendis lectorem moror? Omnes ferè nationum omnium sapientissimi sic olim sunt arbitrati. de Chaldæis id certum est Zoroastris, & multorum testimonio; item de Iudæis (præter Sadducæos) & Ægyptiis, vt docent, adductis testimoniis, etiam Oraculorum, Iosephus lib. 1. contra Appion. Eusebius lib. 1. de præparat. Euangel. & Lactantius lib. 7. & Philostratus in vitâ Apollonij lib. 8. De Græcis iam docui, & testis Plato lib. 10. de repub. & in Apolog. De Persis & Medis, Xenophon in Cyropæd. de Romanis Cicero 1. Tusculan. & lib. de Senect. & in somn. Scipion. De Thracibus, Theodoret. lib. 5. De Gallorum Druidibus, & Massiliensibus, Cæsar lib. 6. bell. Gall. & Valer. Maximus lib. 2. cap. 1. De Bracmanis & Gymnosophistis, Philostratus in Apollonij vita, & D. Antoninus 1. par. hist. tit. 4. cap. 2. Et epistolæ Indicæ, & Iaponicæ nostri ordinis hominum testantur, Chinarum, Iaponiorum, & Indorum maximâ ex parte hanc esse sententiam. vt verè Plato in libb. de legibus & in Apolog. dixerit hunc esse sermonem constantem, vnanimiq; omnium testimonio corroboratum, quem fontem aliquem magnũ vnde fluxerit, auctoritatemq; maiorem, quàm humanam habuisse, necesse sit. verè. nã habuit ipsum lumen naturæ, & lumen certius fidei diuinitus cælo missum. Vtrumque non difficulter ostendam, non quòd non plerique iam ostenderũt, sed quia vel me scribentem ista delectant, vel vtilitas ipsa rei tantæ, in quâ beatitatis nostræ sita fundamenta, sæpius repetita & inculcata, operæpretium pollicetur. Fidei lumen præferunt sacræ litteræ, concilia, & conscripti illi Ecclesiæ patres. docent enim non obscurè, primò animam humanam esse spiritum, vt opponitur corpori & carni. Psal. 30. In manus tuas cõmendo spiritum meum, *siue vt est in Hebr.* אַפְקִיר רוּחִי deponam spiritum meum, *& in Græco,* παραθήσομαι: *sanè Dominus dixit Lucæ 23.* In manus tuas commendo spiritum meum. *& Ecclesiastæ cap. vlt.* reuertatur puluis in terram suam vnde erat, & spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. *vbi est pro spiritus* רוּחַ *ruah. Chaldæus autem Paraphr. exponit* spiritus animæ tuæ. *in Græco* πνεῦμα, *& frequentissimè D. Paulus spiritum seu* πνεῦμα *ponit pro animâ ad Rom. 8. ad Gal. 1. & prior ad Cor 5. & 7. & poster. c. 7. & D. Stephan. etiam Act. 7. Et Dominus monet Ioan. 4. Deum esse spiritum, & propterea in spiritu adorandum; quod argumentum nihil valeret, nisi animus quoque noster, quo Deum vult adorari spiritus esset. in suo ergo genere animus noster spiritus est, quo Deus in suo, hoc est, materiæ & corporis expers. Nec sanè memini* τὸ ἁπλῶς *in scripturâ spiritum poni pro animâ brutorum, sed cum addito,* spiritus vitæ, *Gen. 7. vel iumentorum, aut quid simile,* רוּחַ חַיִּים
vnde colligi possit, agi de animâ brutorum, non vt re subsistente, sed tanquam de aëre, qui statim euanescit. secus autem de hominis spiritu, quem absolutè sic vocat, & cui tribuit proprias actiones, vt velle, intelligere, etiã post mortem. Tradunt hoc ipsum ex professo communiter Patres, vt D. Hieron. in 10 cap. Matth. & in epist. ad Pammachium, vbi sententiam Originis, qui corpus aëreum animæ dabat, damnat; vt D. Augustin. contra Tertullian. hæres. 86. & lib. 10. super Genes. ad litt. & in epist. D. Gregor. Magnus 1. Moral. D. Chrysost. D. Nazianz. & alij. Et definitur in epist. Sophronij approbatâ

per Sex. Synod. & in Lateran. consil. sub Innoc. 3. c. firmiter. de summ. Trin.
Secundò docent eandem animam esse immortalem, nec vnquam interituram.
ψυχαὶ. *Scripturæ quidem, Sap. 3. vbi dicuntur* iustorum animæ in manu Dei, nec tanget eos tormentum mortis, & spes eorum immortalitate plena. *capite 4.* Iustus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. *&; placens Deo,* raptus est, ne fictio deciperet animã illius. Consummatus in breui
ψυχὴ ἀνδρ. expleuit tempora multa. placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properauit illum educere de medio iniquitatum. *Tobiæ 12.* Eleemosyna à morte liberat, & facit inuenire vitam æternam. *non à corporis morte, sed animæ. Lucæ 10. narratur anima Lazari fuisse in sinu Abrahæ, epulonis autem in inferni cruciatu. Matth. 10. dicit Dominus homines non posse animam occidere, quem locum ibi bene ponderant Chrysost. Theoph. & D. Hieron. Denique Matth. 22. non resurrectionem modò, quamuis illam præcipuè, sed & animæ immortalitatem Dominus probat ex illo Exodi 3.* Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Non est Deus mortuorum, sed Deus viuentium. *Quasi diceret: Ego sum ille Deus quem nunc pro vobis exorãt; alioqui respondere potuissent Sadducæi, esse Deũ, quem illi, quando erant, adorabant. & sic Domini argumentatio foret inualida: nec quisquam Patrum de hoc dubitauit: accuratè potiùs nonnulli cõprobarunt, vt Clemens lib. 4. Stromat. D. Ireneus lib. 2. cap. 64. D. Iustin. in Dialog. contra Triphon. & in Apolog. ad Antonin. Tertullian. lib. de Resurrect. carn. & lib. de animâ, Gregor. Nissenus lib. de animâ. Lactantius lib. 7. cap. 8. & seq. D. Chrysost. hom. 4. de prouidentiâ. D. Ambrosius lib. de bono mortis cap. 9. D. Augustinus lib. de immortalitate animæ, & lib. de quantitate animæ, & alibi. Hugo Victorinus, si ipse auctor, lib. de spiritu & animâ, in tertio tomo operum D. Augustini. Ænæas Gazæus lib. de immortal. animorum, & alij. Et hoc decisum est in Conc. Viennensi sub Clemente V. & in Lateranensi sub Leone X. sess. 8. Adeo vt qui non verentur id in dubium vocare, aut à philosophiâ alienum asserere, ab Ecclesiâ damnati censeri debeant.*
Tertiò docet eadem Ecclesiæ auctoritas, animam hominis immortalem, non tantùm ex priuilegio, aut per gratiam, vel miraculum; sed naturâ suâ. Nam concilium Lateranense expressè tradit, verè, & per se, & essentialiter esse talem: & Scripturæ loca citata id videntur insinuare maximè Lucæ 12. vbi traditur nullos homines vltra corporis necem quicquam posse. Et probatur ratione. Nam naturâ sua sunt spiritus: spiritus autem naturâ suâ est immortalis. Quod verò hæc immortalitas in conc. Constantinop. 8. act. 11. dicitur à Sophronio non naturâ, sed gratiâ seu beneficio & dono Dei cõcessa, qua phrasi multi etiã sancti Patres sunt vsi; hoc sic accipiendũ est: vt velint hoc animam non de suo habere & ex se, quasi non acceptum à Deo. Nam donum dici potest aliquando generaliter quicquid ab alio quis accepit: quo pacto ipsa etiam natura nostra, & quicquid Deus non est, Dei donum est; & ipsum quod est, Dei hoc gratiâ est. Et sic Patres voluerunt Animæ immortalitatem Dei donum, & animam diuinâ gratiâ immortalem esse; quemadmodum eadem gratiâ, est anima. Solum namq; Deum habere immortalitatẽ ex se & à nullo acceptam.

& sic

& sic D. Paulus 1. Timoth. vlt. dixit de Deo, qui solus habet immortalitatem. *Alio modo donum dicitur, quicquid naturæ & essentiæ rei superadditum est; & quod non naturâ rei postulabat, vt sibi necessariũ; sed quod gratuita liberalitas auctarij loco illi gratiosè fuit elargita. hoc pacto, negandum animam esse immortalem Dei dono. Naturâ enim suâ, & per se, secundùm essentiam, talis est. Nam si hoc secundo modo foret expers interitus; moreretur anima vsque ad iudicij diem perinde ac corpus. Quia (Rom. 5.) propter peccatum mors introiuit in orbem terrarum. ergo sicuti propter peccatum, beneficium, corporibus vt non morerentur concessum, sublatũ, & proinde mox corporum mors subsecuta fuit: ita etiam beneficium illud ab animis sublatum foret, & subsecuta foret mors animorum. At fides nos docet, animos interitus expertes esse. docet ergo eadem, tales esse naturâ (hoc vltimo modo) non gratiâ, aut peculiari beneficio. Donum ergo Dei, quia naturaliter acceptũ à Deo; qui libera est omnium efficiens causa. Posset tamen Deus hanc animæ essentiam mutare, & animam corrumpere. Omnia enim dependent à Deo, qui solus primum principium cunctorum. quare possunt omnia alia ab illo corrumpi. sunt animi quidem, entia absoluta à subiecto suo & à termino; sed non à causâ: quare sunt ab alio & per aliud. At omne quod ab alio est, si id à quo dependet principium liberũ est, mutari potest. Animus igitur humanus mutari à Deo potest, & deturbari ab illâ, quam habet immortalitate. Nam si non posset, ideo non posset, quod in se haberet aliud principium resistendi diuinæ omnipotẽtiæ infinitæ. At illud principiũ à Deo dependere non posset. Deus igitur primum principiũ non foret, nec ab illo cetera cuncta dependerent. quo quid absurdius?*

Restat naturæ luce idem comprobare. potest enim, & quidem efficacissimè: sed breuior sum futurus, quia copiosissimè id D. Thomas q. de anima. & in summâ contra Gentes li. 2. & lib. de potentiâ q. 3. & alibi: & ex nostris Toletus hoc prolixè præstitit in li. 3. de animâ. q. 15. & Pererius dicti lib. 6. c. 20. Duas tantùm rationes proponam. Prima ratio desumitur ex eo, quod diximus plerasque gentes omnes solo naturali instinctu ductas, præcipuos etiam philosophos quibus fidei Sol non illuxerat, animæ immortalitatem cognouisse: sed huiusmodi iudicium cunctis insitum, cùm à naturæ lumine nascatur, non potest non esse certum & verum. quocirca reliquum est, naturæ faces satis hominibus ad hoc ipsum intelligendum præluxisse. Quæ ratio eleganter & robustè deducitur à Cicerone 1. Tusculan. & mihi inter Platonicas rationes videtur præcipua, cum illâ, quæ de diuinâ prouidentia est. Nam ceteræ partim falsæ, vt quæ de reminiscentia est; partim non rectè propositæ & explicatæ, vt quæ de animâ seipsam mouente; partim probabiles tantùm sunt. sed mihi nũc non videntur examinandæ. consule, si lubet, Nicolaum Leonicum in Bembo, Pet. Nicolaum Fauentinum in lib. de animæ immortal. & Iacob. Carpentar. Comment. in Alcinoum digress. 10. Secunda ratio meo iudicio conuincens sanã, & proteruiâ vel pertinaciâ non obcæcatam mentem est, illa quã D. Clemens Roman. lib. 3. recognit. ait se accepisse ex ore B. Petri Apostoli; si Deus iustus est, anima immortalis est: quamq; D. Chrysost. hom. 4. de prouidentiâ, & Lactantius lib. 7. cap. 10. censent tam esse claram & certam, quàm certum

est

est & euidens, meridiano splendente sole diem esse, non noctem. Quâ ratione etiam (quicquid dicat Scotus) vsi sunt in Phædone, & in libris de repub. Plato, & Plutarchus in lib. de serâ numinis vindictâ, & Cicero 1. Tuscul. ego illam sic deduci reor commodius; Si homo habet liberum arbitrium (vt nunc suppono, & habet re verâ) actionibus suis pœnam, vel præmium meretur. Si meretur præmium vel pœnam; ad diuinam spectat prouidentiam (hanc nullus nisi ἀθεος negare potest) pœnam illam pro meritis, vel præmium reddere iis, quorum curam gerit: & si negligit, iniustus est. sed si anima hominis cum corpore interit, sæpe negliget: esset ergo iniustus. sæpe negligere, manifestum foret. Nam videmus non rarò multos improbè & sceleratè viuentes, quibus per totam vitam nihil ferè mali contingit, dignũ sceleribus: contra nonnullos iustissimè & sanctissimè vitæ cursum peragentes, continuis semper cladibus & ærumnis premi ac affligi. Si tales multi; vt iustus sit Deus, nec suæ curæ commissos negligenter habere videatur; necesse est, hos aliquando præmiũ, illos pœnam & supplicia manere. Sed non manet vllus infligendi, vel largiendi locus; si cum corpore perit animus. tunc enim nihil vel boni vel mali post mortem iis, qui nullâ sui parte sunt, potest euenire. Nec aliter diuinæ literæ diuinam iustitiam tuentur. Lucæ 16. Recordare fili, quia recepisti bona in vitâ tuâ, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. *Iob 21. & 22. Psal. 36. & 72. Ecclesiastæ. 3. Sap. 3. Hierem. 12. & Abac. 1. Nec sanè sufficiens est virtutis retributio, ipsa delectatio; nec pœna sceleris, conscientiæ remorsus. Multi enim in peccando callum obduxerunt, ita vt vix illos vnquam conscientia remordeat; qui tamen pœna digniores. Et virtus quâ virtus est, præmium; peccatum, quâ peccatum, pœnam meretur. Et si nulla bona sunt præter præsentia, cur illa diligere, vitio potius quàm prudentiæ ascribitur? Quis plures gaudij fructus, quis maiores percepit ex virtutis operibus, quàm vas electionis, gentium Apostolus? ille tamen Corinthiis scribens. 1. epist. cap.* 15. Si in hac vitâ tantùm, in Christo sperantes sumus; miserabiliores sumus omnibus hominibus. illi enim *(ait D. Hieron.)* vel in præsenti gloriantur: nos autem tribulationes hîc quotidie sustinemus. Vt quid *(ait auctor commentar. qui D. Ambrosio tribuuntur)* ieiunia, vigiliæ, exitus, munda vita, iusticia, misericordia, mors, si pro his nulla merces erit in futuro? Increduli autem vel hac vitâ fruuntur. *Et Oecumenius:* Si* hac *(inquit)* vitâ dũtaxat durant nostra, & in hanc solam conclusa sunt nobis, quæ speramus, miseri sumus. siquidem totum perdidimus, dum futura perdidimus. Et quid dico, inquit, quod in hac vitâ sperare miserandos facit? nam si etiam in Christum speramus in hac tantùm vitâ, hoc quoque modo miseri sumus. Si enim post tantos labores & pericula, huius tantùm vitæ habebimus bona, * etiam hæc erunt laborum retributiones. *his similia D. Chrysost. in 1. ad Cor. hom. 39. Similia Theodoretus, Sedulius, ceteri Patres: vt appareat omnem Stoto & Henrico, eorumq. sequacibus viam præclusam, vim argumenti huius, prorsus apodictici, eludendi. Quod mihi instar omnium videtur, & de quo non immeritò dicas: hoc robur, & æs triplex, hic murus aheneus. Omitto demonstrationes*

Negat ea vti philosophos.

Esse euidens vnum esse Deũ vectore omniũ, & secundum leges iustitiæ retribuere & punire tarè probat D. Thom. lib. 3. cõt. Gẽt. à cap. 64. max. cap. 140.

*Male vulgò legitur.

*Repono; exigua. vel quid simile.

tiones alias; quæ à potentiis & operationibus animæ ducuntur: partim ab intellectu, qui res corporeas cognoscit, ideo corporeus esse nequit, qui cognoscit & versatur circa simplicium & spiritalium rerum naturam & essentiam: cognoscit Deum & intelligentias; cognoscit per causas vniuersales, effectus; vtitur argumentatione, discurrit affirmando & negando; reflectitur supra se ipsum & suas operationes; percipit se & suas actiones; abstrahit à loco, tempore, & omnibus accidentibus sensilibus; iudicat inter corpus & spiritum; non entia & impossibilia, cognoscit; quorũ nihil posset, si non esset abstractus, & à materiâ seiunctus: nec vllum habet organum corporeum sibi peculiare. partim à voluntate, quæ iisdem prædita dotibus, eiusdem est ordinis & gradus cum voluntate angelicâ. est enim libera, vt illa; nõ subijcitur vllis orbium cælestium dispositionibus; est capax virtutum multarum, ad quarum actiones se vires corporeæ nequeũt porrigere, religionis, timoris Dei, amoris Dei; versatur circa bonum, vt bonum; habet appetitum quendam altiorem, & victorem eius, qui cum brutis communis est nobis; per quem respuimus delectationes, & quæcunque iucunda sunt corpori, & quæ præsentia sunt; concupiscit dolores & acerba quæq. præsentia, amore absentium æternorum: quo naturaliter appetimus immortalitatem, non vt ceteræ res; sed vt nobis debitam ac propriam. aliæ appetunt tantùm, quia nollent esse desinere; aut saltem, quia in præsenti esse cupiunt: nos appetimus esse, non tantùm vt nunc simus, vel ne esse desinamus; sed vt semper & in æternum simus. nequit autem hic appetitus in hac vitâ satiari: erit ergo quando satiabitur. Non enim frustrà Deus illum nobis inseuit. An tu Deum similem putas auaro hospiti, qui mensam opiparam conuiuis apponat: nec vnquam illos appositis vesci sinat? vexare hoc esset, non reficere. maleficus ille, non beneficus videatur. hæc inquam, & huiusmodi multa prætereo. etenim iam pro Commentar. instituto nimis multa dixi; pro rei dignitate & vtilitate vix pauca delibaui.

Valeat ergo Seneca cum suis animæ necatoribus. durius hoc vobis fortasis in illum dici videtur, & minus verè. Sensêre hoc mihi credite, Stoici: sensêre, quantũuis ornata verba, velut phaleras, ad populum. tribuit hoc illis Tertullianus, & quos diximus; sed cunctis clarius doctissimus Theodoretus, cuius propterea verba adscribam: Zeno *(inquit)* Citieus, à quo Stoicorum secta defluxit, ea sectatores suos atque discipulos, de animâ opinari instituit. Genitale siquidẽ hominis semen, quod humore ac spiritu præditum esse cernitur, partẽ esse animę, quandámque velut abscissionem putauit, confusaneámque mixtionem seminis patrum maiorúmq. nostrorum de cunctis animæ particulis in vnam collectã, eiúsq. rei causâ corruptibilem eam dixit. Numenius autem Pythagoricus contra hos inuectus, hæc inquit: Τὴν δὲ ψυχὴν γενητήν τε καὶ φθαρτὴν λέγουσιν &c. hoc est: Animam verò isti generabilem, corruptibilémque affirmant: non tamen eam inquiunt, simulatque corpore soluta sit ilicò interire, sed suis opibus innixam perdurare ad quædam temporis spatia. Proborum quidem virorum animas superfore, vsque dum vniuersus orbis incendio absumatur: stultorum verò hominum ad nescio quæ tempora esse dura-*

duraturas. Longinus quoque sic eos manifestè accusat: *Ζήνωνι καὶ Κλεάνθῃ νεμεσήσαιεν ἄντις δικαίως*, &c. hoc est, Zenoni quidem ac Cleanthæ iure optimo succensere quis possit, qui de animâ quidem ita contumeliosè locuti sint. vterque enim esse animam solidi corporis euaporatum quendã, exhalationémq. dixerunt. *hæc ille lib. 5. de Græc. affection. curat. quæ vtinam nonnullorũ affectũ in Stoicos minuant. Redeo ad nostri explicationem.* 371 Vmbras] *sepultis corporibus animas superesse.*

372 Oculis Imp. manum] *tam Græcis quàm Romanis solemne, vt coniuges, parentes, liberi, & proximi quique morientium oculos conderent, & labia, quæ dolor diduxerat, decenter componerent. Propertius:*

At mihi non oculos quisquam inclinauit euntis

Idem: Condita sunt vestrâ lumina nostra manu.

Ouid. epist. Penelop.

Dij precor, hoc iubeant vt, euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

& mox: Respice Laërtem, vt iam sua lumina condas.

In epist. Ariadnæ:

Nec mea, qui digitis lumina condat, erit.

De morte Drusi, eleg.

Lumina cæruleâ iam, iamque natantia nocte,
Lumina fraternas iam subitura manus.

Et paullò pòst ait Liuia:

Sospite te saltem moriar, Nero: tu mea condas
Lumina. *P. Sabinus in epist. Demophoontis:*

Et quod non condant nati sua lumina palmæ.

Valerius Flaccus 3. Argonaut.

—— serâ componunt lumina dextrâ.

Statius Papin. lib. 8. Thebaid.

Tunc, quia nec genitrix iuxtâ, positúsque beatâ
Morte pater: sponsæ munus miserabile tradunt,
Declinare genas ——

Et lib. 5. Siluar. de Abascantio:

—— sociósque amplectitur artus,
Hærentemque animam non tristis in ora mariti
Transtulit, & carâ pressit sua lumina dextrâ.

Idem confirmant Homer. Iliad. λ. & Odyss. λ'. Euripides in Hecubâ & in Phœnyss. Sophocles in Aiace, Stobæus in sermone de exilio, Plutarch. in consolat. ad Apollon. & aliâ ad vxorem, Fabius, Plinius, & alij citati à Guicchiardo lib. 1. Funer. cap. 11. vbi, contra Criniti & aliorum sententiam, rectè explicat quomodo capienda sit lex Mania, de qua ex Varrone Nonius in suggillare; *quæ sanciebat*, Ne filij parentibus oculos luci claro sugillarent.

373 Solibus] *luci vitali.*

375 Non prod. anim. tradere funeri] *imò verò nunquam illa funeri traditur, non rogo vritur, non sandapilâ tegitur, & vt verè Propertius:*

Sunt

Sunt aliquid Manes, Lethum non omnia finit
Luridáque euictos effugit vmbra rogos.

375 Miseris] *ipsorum ergo felicitas in ipso interitu. nam vitam animæ, post funus, ἁπλῶς miseriam rebantur Stoici.*

379 Immistus nebulis cessit in aëra] *putabant animam esse quid compositum, ex elementis vapori & exhalationi simile, & proinde in aërem, post certum tempus conuerti.*

380 Nudum] *cadauer crematum in rogo.*

385 Bissena] XII. *Zodiaci animalia seu signa.*

382 Astrorum Dominus sol. Hecate] *Luna qua velocitate voluuntur duodecim menses anni; qua celeritate Phœbus & Phœbe peragunt cursum suũ: eâ properamus ad mortem. tantum enim vitæ, quantum tempori decedit.*

390 Nec amplius] *qui semel ad Stygem peruenit, non remeat amplius ad superos.* 391 Fumus] *hanc comparationem sumsit, vel ab Homero, vel à Platone. Homerus enim:*

ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς ἠΰτε καπνὸς
ᾤχετο τετριγυῖα —— *ait*, animam in terram similem fumo fugere turbatam. *volens, non interire, sed per terrã ad inferos descendere. Plato verò in Phædone:* εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος, καὶ ἐκβαίνουσα ὥσπερ πνεῦμα. statim absolutam à corpore & egredientem instar spiritus.

Vsquam] *nullibi est, quia tanquam nunquam fuisset. impiè. ridicula verò ratio. celerrimè ad mortem properamus; vt nubes à vento dissipantur, vt fumus citò perit; sic vita hominis. anima igitur hominis moritur. Miseri, si hæc consequi necessariò Stoici rebantur: impudentes, si cum sequi non viderent, vt rationi tamen consentanea, obtrudebant. Decent mulierculas, dices, ex quibus hic chorus. Minus fateor illas dedecet. sed cur illi mares philosophi; illi suis in oculis soli fortes, soli constantes, soli sapientes & boni; in aliis operibus philosophicis eadem? ibi certè non mulierculæ loquebantur: si non ipsi mulierculis nugaciores. Nobis quidem vitæ summa breuis: instar aquæ & fumi dilabimur, sed nos, homo noster; non animus, non mens nostra. hominem voco, personam, ipsumq. compositum. hoc nos sumus. anima nostri pars melior.*

Ab ignibus] *significat materiam animæ exhalationem esse. ideo mallem legere*, calidus fumus ab ignibus. *quàm*, calidis. *quos tu mihi frigidos ignes? scio Lucano ignem calidum dici, & pruinam gelidam: sed vbi natura vtriusq. erat explicanda. quod hic minimè necessarium: sed fumi potiùs seu exhalationis huius, cui comparat animam; quem vult esse siccum & calidum, non frigidum & humidum. Nam Aristoteli vapor duplex, vnus ex aquâ, alter ex terrâ. illum (licet verè calidus quoque, sed minus alio) sæpè frigidum esse significat: hunc perpetuò calidum nuncupat lib. 1. Meteor. cùm dixisset* ἀναθυμίασιν, *vaporẽ duplicem gigni, non simplicẽ;* τὴν μὲν *(subdit)* ἀτμιδωδεστέραν, τὴν δὲ πνευματωδεστέραν. τὴν μὲν τοῦ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐπὶ τῇ γῇ ὕδατος ἀτμίδα, τὴν δ' αὐτῆς τῆς γῆς οὔσης ξηρᾶς, καπνώδη, καὶ τούτων τὴν μὲν πνευματώδη ἐπιπολάζειν διὰ τὸ θερμὸν, τὴν δ' ὑγροτέραν, ὑφίστασθαι διὰ τὸ βάρος. vnã quæ vapor magis sit; alteram quæ magis spiritus. ac vaporem quidem eam exhalationem

 esse,

esse, qui ex humore est, qui intra & supra terram continetur: quæ autem terræ exsiccatæ est, fumidam: quarum ea, quæ spiritus naturam habet, ob calorem emineat: quæ autẽ humidior, præ pondere subsidat. *quod ita breuiter Pontanus in Meteor.*

Terra etiam duplicem exhalat saturata vaporem.
Humidus hic, crassoque madens se corpore vix fert:
Aridus & calido suffimine prosilit alter:
Accipit hos latè in gremium circumfluus aër.

vult ergo spiritum egredi, qualis ἀναθυμίασις καπνώδης καὶ πνευματώδης; non qualis ἀτμὶς ὑγροτέρα.

392 Sordidus] *fumi epithetum ab Horatio lib. 4. Od. occupatum.*

393 Grauidas] *pluuiâ prægnantes.*

394 Dissipat] *ita libri, quotquot inspexi.*

395 Spiritus] *rector nostri & moderator animus. Vix enim Stoici admisissent animam esse actum informantem corpus, sed vt summum cum Platonicis esse formam, qualis est nautæ in naui, quod ex Peripateticis multi sunt secuti; quibus, informamur ab intellectu quodam separato, quod in non Christianis minus mirandum, quàm in Christi fide insignitis. & minus quàm in Origine (quem ceteri Patres improbant) & Auctore quæstionum ad Antiochum, q. 10. vbi scribit, Animam esse in corporis domicilio instar columbæ cuiusdam, intra quatuor parietes elementorum conclusam, quibus dissolutis euolet; quod ἀλλεγορικῶς accipiendum: minus inquam reprehendendum, quàm in Catholicis, vt profitentur, qui re iam ab Ecclesiâ definitâ, adhuc audent oblatrare. Animam enim rationalem essentialiter esse formam informantẽ corpus, decreuit concil. Viennense sub Clemente V. & Lateranens. sub. Innoc. 3. & in Sex. Synod. Quare sibi caueant iuuenes, ne phrases illas parum piè philosophantium Achillini in lib. de intelligentiis, Ianduni in 3. de animâ, Cardani, Anton. Mirandulani, & similium vsurpent; vnum fidei, alterum rationi, vel philosophiæ consentaneum esse; sensitiuam informare corpus, aut similia. nunquam enim fides cum ratione naturali nec verũ cum vero pugnat. sed si vnum verum, contrarium falsum sit oportet. Discant iuuenes Aristotelem potiùs sequi, quàm Platonicos aut alios Ethnicos; illius enim pauciores errores, etsi nonnulli. hîc quidem nullus. nam, quicquid Iandun. & alij, etiam M. Ant. Ianua in 3. de anima; & Persius Telesianus posit. 1398. tradidere; verius eum, quod sentiendum, sensisse, vt docet Pererius lib. 6. Phys. cap. 21. & censuerunt olim D. Iustinus Martyr in Paranet. ad gentes, D. Nicænus lib. 2. de Philos. cap. 4. D. Ambros. lib. 5. epist. 21.*

Spiritus] *animus. In homine enim duæ tantùm partes essentiales, anima & corpus: & anima eadem est cum spiritu. Scio varia ab antiquis dicta fuisse. Fuêre qui hominem putarent esse solum corpus; animam nihil esse, nisi quid fantasticum & commentitium: ita Dicæarchus Messenius apud Sex. Empyricum in lib. Hypotipos. nec alienus ab eo Sextus ipse cap. 22. lib. contra Mathemat. ita hodie Hæretici, quos Libertinos vocant, proles H. Risuuichi. Fuêre qui solâ animâ humanam constare naturam crederent, corpus verò vehiculum aut vestem dumtaxat animæ videri: placuit hoc Platoni in 1. Alcibiad. & Dialog. de morte, si ipse auctor; & fortassis Tertulliano lib. de testimonio animæ, cùm inquit,* animam esse id quod sumus. *nisi malis legere;* quo sumus. *quo nihil verius. dat enim forma esse rei. sed voluit fortassis auctor operis imperfecti in Matth. hom. 25. & Georg. Venetus in libris Problem. scripturæ sacræ. verùm hoc repugnat decisioni Concilij Viennensis. (Vide Six. Senens. lib. 5. Biblioth. annot. 25.) Nec fauet scriptura huic errori, quando totum hominem nuncupat animam. facit hoc more solito, vt hominem spiritalibus studiis deditum, vocet animum; eum verò qui carni vacat, carnem. sed vt ex eo non sequitur esse dumtaxat carnem, ita nec esse animum tantum. Fuêre, qui præter corpus & animam in homine tertiam partẽ agnouerunt spiritum; moti quibusdam scripturæ locis; quibus spiritus ab animâ vel mente videtur separari; & spiritui immortalitas, animæ mors videtur tribui. Sed hoc verè nihil est; & à Theologis, qui rem exactius perpenderunt, meritò fuit reprobatum. Nam quod ad Roman. 8. dicitur spiritus reddere testimonium spiritui nostro; non vult esse duplicem in homine spiritum, sed spiritum Dei gratiæ auctorem, dum gratiam nobis largitur, talem nobis sui gustum præbere, vt ipsum nobis quodammodo experiri videamur, & sensu percipere. Quod verò 1. Cor. 2. dicit:* Quæ sunt in homine, nemo scit, nisi spiritus hominis, qui in eo est. *non est aliud, quàm quæ cogitat humanus animus, ipsummet solum intelligere. Iam cùm spiritum mentis nominat, Ephes. 4. Hebraismo vtitur, pro mente spirituali, vel spiritu mentali vsurpans, mentis spiritum. At cùm spiritu orante mentem dicit infructuosam.* 1. Cor. 14. *spiritum pro aëre accepit. nam pro eodem illi tunc, spiritu orare & linguâ orare: hoc est, voce tantùm orare, & sine mente sonum dare. quid autem vox, nisi tali modo verberatus aër? cùm sic solâ voce oramus, & aërem in aëra fundimus; quid vtilitatis inde mens percipit? quid animo lucri apponitur? Præterea notandum inter spiritum & animam considerari posse discrimen quoddam, non rei, sed rationis. Eadem res, quæ est hominis forma, quâ informat ipsum corpus dicitur in scripturis, anima; quâ verò res quædam est omnis materiæ expers, nominatur spiritus. Hinc oritur sanctitatis triplex ascensio. Primus gradus, vt, superiore animi parte Deo adhærentes, peccatũ fugiamus: secundus vt etiam inferiore, quod honestum est, appetamus: tertius deniq; vt præterea ipso corpore sancti simus, & toti à turpitudine alieni. Fuit hæc in Christo sanctitas; ad cuius imitationem D. Paulus nos hortatur, cùm vult nos integros spiritu, animâ, & corpore in aduentu Domini nostri* IESV CHRISTI *seruari.* 1. *Thessal.* 5. *ea distinguens, non quasi spiritus ab animâ reipsâ diuersus sit, sicut est à corpore; sed vt expleat pulcherrimam illam gradationem, quâ vtebatur. Denique quod nonnunquam in diuinis litteris anima mori dicitur, spiritus nunquam: id non ideo fit, quia vt res à re distinguuntur; sed quia significatio nominis vtriusque diuersa est. significat enim sæpe* anima *totum ipsum hominem, qui quando peccat, in mortem incurrit, hoc est, æternæ damnationi subijcitur, anima quoque ipsa excidit à diuinâ gratia. & in locis vbi corporeũ quid aut totius cõpositi tribuitur animæ, tunc solet poni Nephes* נֶפֶשׁ, *quæ*

Gen. 46. Exod. 1. ad Rom. 7.

quæ vox admodum generalis est, & tribuitur tam animali, quàm animæ: ipsi quoque corpori, vt patet Ezech.18. Leuit.4. Genes.12.14.37. 46. & passim. At quando de Dei spiritu vel hominis anima vt de re spirituali agitur, tunc vel ponitur ruah רוּחַ *, sine additio, quod non significat corpus, vt Gen. 1.6.7. & alibi: vel sanè Neshama, quæ vox de sola anima hominis vsurpatur, Psal.vlt. & Gen.2. Apparet autem verè dictum, animam & spiritum vnam eandemq; rem in homine. Nam scriptura, eam; quæ post obitum superest; tam animam, quàm spiritum solet nuncupare. Igitur restat, duabus tantùm partibus hominem componi, animâ, & corpore; spiritu & carne. Quod ipsum D. Hieron. satis apertè significat se sentire in cap.3. Danielis.*

נְשָׁמָה Vide Genebrard. ad Psal.150. vbi ex Rabbinis hoc docet.

395 Ipsaque mors nihil] *nam vitæ priuatio.*

398 Auidi] *cupidi mortis; vt, quam credunt, beatitudinem consequãtur.* Solliciti] *qui pœnas scelerum post mortẽ metuunt. sic sublatâ spe & metu futurorũ nugabatur Epicurus se genus humanum incõparabili beneficio affecisse: eò respicit, vel id sentit potiùs, quemadmodũ Zenon, vt docui ex Theodoreto.* 399 Quo iaceas] *Moguntinens.* quo iaceant.

400 Quo non nata] *Eris post obitũ, quasi nunquã fuisses editus. impiè.*

401 Chaos] *successu temporis omnia in pristinum Chaos reuolui censebant Stoici; & nouos deinde mundos iterũ interituros secundùm cunctas sui partes; nasci iterum, mori iterũ, nullumq; circuli istius finẽ agnoscebant. hæc illorum æternitas.* Indiuidua] *non separabilis. Tertullian. de patientiâ cap.5.* indiuiduas in vno patris sinu adoleuisse.

402 Est. *deest Moguntino. Porrò vocat mortem indiuiduam. hoc sensu: fieri nequit vt mors parcat animæ, non parcens corpori, vincatur ab illâ, victrix istius. sic enim diuidi mors deberet. at indiuidua. Lepidè; si quis lepos in tam excordi stultitiâ. Quasi non tota vis mortis in corpore consumatur: aut priuatio quid aliud sit, quàm eius, cuius est, priuatio & desitio. Diuiditur morte, animus à corpore: nec tamen mors ipsa diuiditur. Parcit mors animæ, quia nihil illi potestatis, nihil iuris in animã. Compositum humanũ diuidi potest, pars altera interimi potest: anima nec diuisioni, nec interitui obnoxia. Vnica illa & vno in homine, non in omnibus hominibus vna, vt impiè cũ impiis plerique recentiores Auerroistæ, Reginaldus Odo in lib. de animæ immort. Portius lib. de huma. mente. Achillinus lib. de intelligentiis, Anton. Mirandulanus lib.32. singular. certam. Pernumia lib.4. & lib.13. Compendij Natural. philos., & malo exemplo conatur excusare Buratellus lib.4. conciliation. minus, vnica in cunctis viuentibus, siue dicas vnicam specie, quod voluerunt Plotinus, & Manichæi apud D. Epiphan. hær.66. &, vt arbitror, Stoici, ex relatis à Stobæo in Eclog. phys. & verba quædam Cardani vehementer insinuant, in periculi pleno opusculo de immortal. animæ; siue vnã numero, vt Orphici, & Amelius apud Stobæum d. oper. pag.111. & 112. Sed vnica est, in singulis hominibus anima; quæ simul fit cum homine simulq; cum eodẽ multiplicatur, vt quot fuerunt, sunt, erunt, homines, tot etiã, nunc sint, & erunt olim animæ: vt definitũ est in Conc. Lateran. sub Leone 10. Vnica in toto viuẽtis corpore, & in singulis partibus ad substantiam eius pertinentibus exsistit; vnica, inquam*

Hi recentiores pleriq; sic sẽ conantur excusare, vt dicant non hoc esse verum, sed Aristotelem tenuisse; quod nec ipsum verum.

quam numero, à quâ tria munia intelligere, sentire, vegetari, per tres potentias procedunt; quæ D. Hieron. epist. ad Eldiu. D. Augustini, D. Damasceni & aliorum Patrum sententia est, & à Scholasticis omnibus ferè defensa, & haud dubiè ipsius Aristotelis videtur, etiã Alexandro, & Plutarcho testibus. quare cauendũ; ne quis in homine vnam bonam, alterã malam admittat, cum Manichæis, contra quos D. Augustin. li.6. contra Faust. cap.8. & de hæresib. cap.46. & alibi; & ex hæreticis huius tẽporis videtur renouasse Illyricus: vel ne duas animas admittat, vnã spiritualem, aliam animalẽ, cũ Trismegisto in Claue, & Iacobitarũ patre apud Gennadium in lib. de dogmat. Eccles. cap.14. Vel ne cum Ochamo quodlib.2. dicat esse duas animas rationalẽ & sentientẽ, vegetatiuam verò tantum formã corporis: vel duas corruptibilem & incorruptibilem, cum Ant. Mirandulano d. lib.32. vel ne tres numero distinctas, cum Philopono in 1. de animo, &, vt videtur, Tignoso ibid. pag.129. & Pernumiâ lib.4. cap.3. qui dicit esse tres species essentiâ distinctas. Philoponum quoq; secutus Mõtecatinus li.3. de anima tex.1. Omnes hi periculos è sentiẽtes.

Et videtur hoc decisi in S. Synod. General. act.10.

Et hæc vna numero anima tres illas potentias, quas animas vocare solemus, & aliquando philosophi partes nuncupant, continet; vt docent cum Aristotele plerique omnes. Non tamen ipsa diuisibilis est, aut ad corporis extensionẽ extensa; vt censuerunt Chrysippus & Cleanthes apud Greg. Nicenum lib.2. de animâ cap.2. (nam & hoc Stoici) & ex recentioribus non satis piè loquẽtes Pomponatius lib. de Nutritione & Pernumia lib.4. philos. cap.2. Sed indiuisibilis tota in toto corpore, & tota in qualibet corporis parte existens, vt docẽt D. Augustin. li. de quantit. animæ lib.6. de Trinit. & ep.22. D. Chrysost. hom.5. de Nat. Dei. D. Nicenus d. cap.2. & Tertullian. lib. de animâ. & Cassiodor. lib. de animâ, & omnes Theologi in 1. d.8. & in 2. d.6. & D. Tho. passim. Et verò negari nequit, si immortalem esse concesseris. Nec in octo partes diuiditur, vt imperitè Stoici, apud Laërtiũ lib.7. existimarũt. Sed de his alibi. hîc nõnulla inserui, vt iuuenes discãt paulatim quomodo de animâ loquendũ: nã Ethnici, vt plurimũ ita loquuntur, vt eorũ loquendi ratio fugienda sit, non imitanda Catholico. 407 Rumores vacui] *Tænara, quidem, & Cerberus: non tamen pœnæ & supplicia æterna; quæ, mirum, ni tu nunc tam impiæ sententiæ causâ persentiscas Annæe.* IN ACT. III.

Andromacha visu perterrita, filiolum abscondit Astyanacta, sed matrem decipit Vlysses, & infantem abducit moriturum.

408 Comas] *deest Herb. sed Mog. & Ven. vnus;* manus. *minus elegãter.*

412 Mea mẽbra] *mei Hectoris. παθητικῶς. & sanè viri corpus vxoris est, & è conuerso.* 419 Aliquid] *Moguntin. Herbip. & Veneti;* aliquos.

421 Maximum fructum] *vbi enim tanta calamitas, nihil illi vt queat accedere; securitas menti inseritur: quæ fructus maximus.*

424 Miserrimum est timere cùm speres nihil] *timor enim, cui nihil spei admistum sit, desperationem, malorum maximum, gignit. nam desperans meliorem sortem, iacet omnino, neque se conatur erigere: & quia illis omnibus abstinet, quæ salutem possent adferre, nunquam ex miseriâ eripitur. hui uscemodi nobis hominem describit Terentius cum ait:*

Vt

Vt animus in spe atq; in timore vsque antehac intentus fuit:
Ita postquam ademta spes est; lassus, curâ confectus, stupet.

Ita viuendum ergo, & sic animus temperandus est, vt & mala timeant, qui fortunati sunt, & miseri, meliora non desperent: durent, & rebus secundis semet seruent: hoc est, spem timori misceant. Sed aduersantur sibi spes & timor, vt quæ maximè aduersari fateor: sed ita quoq; coniuncta contendo fuisse semper, & à naturâ quasi colligata, vt cui nihil spei reliquum sit, plerumque ne timeat quidē: & cui metus omnis ademtus fuit, is quoque sperare desinat; si putat hunc sibi fortunæ statum stabilem futurum. Vnde Hecate apud Senecam: Desines timere (*inquit*) si sperare desieris. *Nimirum, quia qui nihil cupit, suaq; sorte contentus viuit; metu eorum, quæ desideraret, non adipiscendorum, planè vacat. Qui tamen graui calamitate premitur, nec vllum sperat exitum vel finem; sperare quidem desiit fortaßis; cur tamen grauiores calamitates metuere nequeat, non intelligo: nisi suas omnium grauißimas iudicet. Potest igitur simul quis sperare & timere: potest nec sperare nec timere: potest timere & non sperare, vt hic Andromacha: sed sperare absque omni penitus metu, vix potest.*

425 E malo malum] *q. v. l.* è magno malum.

435 Visa] *de visorum, seu somniorum generibus, & eorum diuinatione, non pauca Auctor lib. de spiritu & animâ cap. 25. D. Gregor. li. 8. in Iob c. 18. Salisberiensis lib. 2. Polycrat. c. 15. Mich. Medina, de recta in Deum fide lib. 2. cap. 1. Tibullus:* ——— falsumque auertite visum.

Propertius: Ne qua tibi insolitos portarent visa timores.

Macrobius lib. 1. in somn. Scipionis. Omnium quę videre sibi dormientes videtur, quinque sunt principales diuersitates, & nomina: aut enim est ὄνειρος, secundùm Græcos, quod Latini *somnium* vocant; aut ὅραμα, quod *visio* rectè appellatur; aut χρηματισμός, quod *oraculum* nuncupatur; aut est ἐνύπνιον, quod *insomnium* dicitur; aut est φάντασμα, quod Cicero quoties opus hoc nomine fuit, *visum* vocauit, *& latius de his postea disserit. consule quoq; Nicephorū Gregorā in Comm. de insom. Synesij.*

437 Partes] *nox Romanis in quatuor stationes diuidebatur. nam singulas Plinius lib. 10. ternarum horarum fuisse indicat, & confirmat Censorinus de die Natali, & Propertius lib. 4. Eleg. 4.*

Si iam quarta canit venturam bucina lucem.

Sed alia Græcorum consuetudo videtur fuisse vt ex Homero aliàs docui; & hîc confirmatur, quia significat Andromacha post mediā ipso diluculo ὅραμα oblatum sibi: vnde considerandum an rectè vir doctus morem illum quadripartitarum vigiliarum Græcis tribuerit Commentar. in Aimilium Probum in vita Eumenis, cùm ipsemet Probus eo loco trium tantùm vigiliarum meminerit, eamq; consuetudinem militum Græcorū fuisse non obscurè significet; idem quoque Diodorus li. 19. Biblioth. & Polyænus lib. 4. Stratagem. confirmant, verbis quæ paulo antè in ipsis illis Comment. referuntur. Noster Vigilias, vocat noctis partes, *Æmilius primam vigiliam nuncupat* primā noctem, *Vult ergo Andromacha ex ipso tempore insomnij veritatem probare.*

Theo-

Theocritus:

Europæ Venus olim dulce somnium immisit,
Cùm tertia pars noctis stabat, & Aurora prope erat;
Cùm somnus melle dulcior in palpebris sedens,
Membra resoluens oculos dulci vinculo ligat,
Cùm & veracium pascitur turba somniorum.

Ideo Moschus in Megarâ, postquam Alcmenam somnium narrantem induxisset, subdit, vix finito somnio, statim Auroram illuxisse. & Tibullus li. 3. Eleg. 4. fingit oblatam visionem, cùm summo Phœbus prospexit ab axe.

Ouidius in epist. Herus:

Namque sub Auroram iam dormitante lucernâ;
Tempore quo cerni somnia vera solent.

Horatius:

Post mediam noctem visus, cùm somnia vera.

Antiquis par Fracastorius lib. 1. Iosephi.

——— haud vani speciem referentia somni.
Namque sub Auroram, cùm sese sidera condunt,
Casurâ iam nocte, & Solis nunciat ortum
Lucifer ——— *Quæ antea se offerrent,* ὀνειροπόλοι *attentione indigna iudicabant, teste Philostrato lib. 2. de vitâ Apollonij, eoq; referebantur Oneirocritica decreta, quæ cōplexi olim Artemidorus, Geminus Pyrius, Phœbus Antiochenus, Astampsychus, Artemon, Antiphon, & Alexander Mysidius; qui mira omnes de insomniis somniarunt. Nec veritus etiā Pet. Pomponatius lib. de incantationib. cap. 8. scribere matutina somnia veriora; quasi à defecatione humorum illa veritas dependeret. Stulti, qui putent harum nugarum, habendam esse rationem. numquam illos crediderim vera vidisse somniantes, quos apparet vigilantes somniasse. Docent quidem sacræ litteræ aliqua nonnunquam à Deo inter dormiendum reuelari. vnde & Georg. Pisidas:*

——— καὶ παραινεῖ πολλάκις φόβοις, ἀπειλαῖς, εὐτροπαῖς, ἐνυπνίοις.
——— moneq; sæpius Terroribus, minis, pudore, insomniis.

quis nescit? sed illam diuinationem per somnia, qua veteres vtebantur, & quæ superstitiosis etiam nunc familiaris, affirmo diuinis litteris damnatam, Deut. 3. & Leuit. 19. nugatoriam prorsus, incertā per se, ac fallacem, licet aliquando ex accidenti vera sit, vt docet Aristoteles lib. de diuinat. per insomn.

Vide D. Augustin. lib. 12. sup. Genes. D. Greg. lib. 4. Dial. cap. 27. Medinam d. lib. 2.

Nox alma] Nox *veteribus Dea, testibus Orpheo, Hesiodo, Arato; hymnum illi canit Statius 2. Thebaid. eiusq; effigiem ponit Pausan. in Eliac. laudat hymno peculiari Orpheus. siderum alumna Euripidi:* O Nox (*inquit*) nigra, aureorum astrorum alumna.

Transmiserat] *adduxi olim in Aduersar. ex Macrobio verba Pestani Vibonensis. Nunc vereor, ne liber mendosus mihi imposuerit. post incidi in epist. 6. lib. 16. ad Atticum, vbi Cicero;* Duo sinus fuêre, quos transmitti oportet, Pestanus & Vibonensis, vtrumque pedibus & equis transmisimus. *hoc est, partim equitando, partim eundo. Credidi statim Macrobij locum ex Cicerone desumtū, & à librariis Ciceronis nomen omissum, verba retenta;*

& sic

& sic ex duplici sinu nomen & cognomen ficti scriptoris concinnatum: vt videatur mihi Macrobius scripsisse: sed & Cicero ait —— Pestanus & Vibonensis; vtrumque pedibus & equis transmisimus. *lacunæ notulas indices reliqui, nam quid desit ignoro. Hanc meam coniecturam anno* 1580. *Lutetiæ meminime cum Lud. Carrione I. C. communicasse, & tunc illam ei placuisse; nisi quod Ciceronis quoque verba credebat medici egere.*

438 Clarúmque septem] *nocte affectâ, vrsâ sẽ condente. sic Lucanus intelligendus lib.* 2.

Parrhasis obliquos Helice cùm verteret axes.

& Ouidius 1. *Trist.*

Iamq́ue moræ spacium nox præcipitata negabat,
Versaq́ue ab axe suo Parrhasis Arctos erat.

441 Si somnus] *ὄραμα igitur oblatum stupore potius mentis, quàm somno consopitæ. Non frustra hoc additum. nam, auctore Iamblico, lib. de myster. Ægyptior., existimabant diuinitus immissa visa, ad aliquid futuri indicandum, vigilantibus; vel saltem medio quodam modo sese habentibus, offerri; non verò vt vulgaria somnia, sopore grauatis. Propterea volunt apud Homerum Odyss.*19. *Penelopen Vlyssi dicere suum illud visum, non somnianti sibi, sed (vt aiunt) videnti ac palpanti accidisse; & Pindaricã Palladem Olymp.*13. *Bellerophonti iam euigilanti & cernenti frenum aureum dare. Superstitiosè ergo noster accuratus, & accuratè superstitiosus. à quo lubens quærerẽ, quid sibi voluerint, qui quo somnus profundior, hoc somnia certiora iudicarunt; vt Trismegistus, in Pimandro, qui se dium illud insomnium tum accepisse narrat, cùm tali sopore esset oppressus, quali qui ob satietatem vel defatigationem indormiscunt, quorum somnus non leuis, sed grauissimus esse solet; vt Homerus, qui* 2. *Iliad. Agamemnoni Somnum Deum, sopitis planè sensibus, scribit apparuisse; vt Iamblichus eodem illo opere, qui sententiæ etiam huius rationem reddit. Nisi fallor, vt somniantium somnia sæpe contraria; sic Iamblichus & Homerus de somniis secum pugnantia commenti sunt.*

444 Facibus Idæis] *sic Attius in Antenoridis facit Hectorem deliberantem, citante Marcello*:

Quî aut illorum copias in campo fundam, aut naues
Vram, aut castra mactabo in mare.

461 Spes vnica Phrygibus] *Eguian.* Spes, vita Frigibus. *rectè Lugdunens. & ceteri, præter Saxonicum lib.* Spes vna Phr.

473 Immemor] *sic mei libri omnes. non malè. Memor, illa timebat: sed immemor, vota fecerat nimis magna, nimis felicia. refer ergo ad præcedentia, & notâ Periodi seiunge à subsequentibus. videbis non esse necessariam contextus mutationem.*

479 Puluis altus] *Moguntin.* puluis alta.

482 Sacer] *religiosus. Festus ex Gallo Ælio*: Sacrum ædificium consecratum Deo: sanctum murũ, qui sit circa oppidum: religiosum sepulcrũ, vbi mortuus sepultus aut humatus sit. *tamen sæpe confunduntur hæc, & sepulcrum sacrum, sanctũ, religiosum dicitur. Vide Festum in* religiosus.

483 Pa-

483 Parens] *Priamus ad mæroris solatium nullis parcens sumtibus.*

487 Feralis] *de* feralis *significatione, quæ diximus, locus iste adstruit. Saluianus etiam Cayni & Absalonis crimina vocat,* feralissima *lib.* 1. *&* 2. *de prouid. hoc est, morte dignissima; vulgò lethalia, vel mortifera vocamus.*

487 Arcuit] *frequenti mendo Moguntin.* arguit. *sequentia autem puto personarum incongruâ interpositione vitiata. vellem sic legi:*

SE. Hæc caussa multos vna ab interitu arcuit,
Credi perisse. AN. Vix spei quicquam est super.
Graue pondus illum magna nobilitas premit.
SEN. Ne prodat aliquis, amoue testes doli.
AN. Si quæret hostis? SEN. Vrbe in euersâ perit.

Et hoc quoque probatum Raphelengio.

Verebatur mater filium in sepulcro recondere, ne verè illi sepulcrum id fieret. Imò (inquit SEN.*) non est quod metuas, hoc ipsum illi futurũ saluti.* AN. *Frustra id speramus. nimia eius nobilitas incurret in oculos omnium. erit illi exitio, quæ metuenda hostibus.* SEN. *latere poterit, si conscius nemo qui prodat. recedere omnes à te iube.* AN. *faxo. sed quid hosti quærenti sum responsura?* SEN. *in manu id. periisse in vrbe pereunte.*

496 Occupet] *primum quod offertur, festinanter arripiat, vt naufragi tabulam.* Legat] *singulis libratis, quod videtur commodissimum deligat.*

501 Victurum] *boni ominis gratiâ adiectum. nam in sepulcris non nisi qui deuixerunt.*

511 Habes sepulcrum] *Rutilius Geminus in Astyanacte suadet illi* suggrundarium *quærat.*

Melius suggrundarium miser quæreres, quàm sepulcrum.

quod referens Placiades lib. de Prisco sermone: Suggrundaria antiqui dicebant sepulcra infantium, qui necdum quadraginta dies implessent; quę nec iam busta dici poterant; quia ossa quæ comburerentur non erant; nec tãta cadaueris immanitas qua locus tumesceret. *quibus vltimis verbis patet aliquid deesse. sunt enim ratio cur non dicerentur tumuli. nam tumulus à tumore telluris dictus videtur. Et busta vocari illa non poterant, non quia deĕrat quod vreretur: sed quia nefas fuit homines, quibus nondum dentes enati, cremare, vt docet Plinius lib.* 7. *Nat. hist. quod si voluit Fulgentius, rectè; sin aliud, non rectè. sic intelligendum hoc Iuuenalis*:

—— nec terra clauditur infans, Et minor igne rogi.

hoc est, neque crematur, neque sepelitur; sed reconditur in suggrundario. Sed an commune nomen sepulcri illis competit? negat Rutilius. cur autem? opinor, quod huiusmodi non sub puluere aut terrâ (vt Satyricus ait) humabantur; sed in vrnulis vel similibus vasculis, & in ipsis locabantur suggrundiis. Apius noster sepulcrum Astyanacti tribuit, tum quia inter Græcos versabatur, tum quia iam puerulus aliquot annorum. Videtur autem loci huius memor fuisse D. Hieronymus omnis litteraturæ peritissimus, cùm in vitâ S. Malchi, de sanctis speluncam subeuntibus, scriberet; Si iuuat miseros Dominus, habemus salutem: si despicit peccatores, habemus sepulcrum. *Et in epist. ad Principiam de Epitaph. Marcellæ*; cumq́ue & te & illam ad Apostoli

 D. Pe-

D.Petri basylicam deduxissent; vt vel salutē ostenderēt vel sepulchrū.

518 Dehisce] *discede, & pande sinus tuos, vt puero latebras præbeas.*

520 Dubio] *ancipiti, cunctabundo, ruspanti similis. talem pingit Sophocles in Aiace.*

521 Vlysses] *Plutarchus, & Latini Grammatici, & manusc. docent Latinè scribendum;* Vlixes. *sed sequor consuetudinem communem.*

523 Primum peto] *Talthybius Euripidis:*

Ne me oderis, inuitus enim nuncio;
Quæ in commune decreuerunt Danai & Pelopidæ.

Sophoclis nuncius:

Primùm tibi id de me affero;
Nec hoc scelus patrasse me, nec scire quis patrauerit.

534 Dicebat Hector] *rebus præclarè gestis, non verbis; vel verbis etiam, paterno affectu blandiens & bene ominans nato.*

535 Generosa] *Euripides, in Heraclidis:*

Res enim formidanda est hostibus, surgentes seu germina
Generosi iuuenes, & iniuriarum memores patris.

Idem: Infesti leonis catulos Non persecuta fuisses malis?

Stasimus:

Stultus qui patrem occidens natos finit euadere.

Iulianus in Misopog. scribit; quemadmodum in plantis verisimile est diffundi qualitates quàm longissimè latissimèque, atque etiam in totum ea quæ gignuntur similia nasci, iis vnde orta sunt: sic etiam in hominibus credendum, nepotum mores auitis affines esse solere.

543 Male relictus] *sumtum ab Ouidio 7. Metam. vt monuit Herc. Ciofanus. Horatius:* —— neglecta solent incendia sumere vires. *Q. Curtius Rufus lib. 6.* Parua scintilla contemta magnum sæpe excitauit incendium.

545 Tecum exigas] *si rectè putes omnia.*

546 Post annos] *verè aureola correctio, quam suggerit Lipsius ex membranis;* post hiemes decem, Totidemq. messes. *hoc est, exacto decennio.*

551 Tenet] *moratur. dixerat idem in Astyanacte Atreus. Vide primam partem Syntagmatis.*

560 Latus] *Synæsius inter tormentorum genera collocat, digitalia, pedum luxationem, torcular, nasi & aurium distorsiones, & labiorum vexationem. Quæ de* fidiculis *olim puer ætatis anno* XIX. *contra doctorum virorum sententiam scripseram in Aduersartis anno* LXXV. *editis, ea, verissima vt putem facit, quod videam idem placuisse Cæsari Baronio, de facie, non de eruditione mihi ignoto, in Notat. ad Martyrologium* 22. *Ianuar. anno* 1589. *à Plantino nostro, piæ memoriæ excusis. confirmantur enim viri eruditi iudicio, quæ tam diu ante puero mihi in mentem & calamum venerant. addo glos.* fidicula, ὄργανον βασανιστήριον. 563 Vapor] *fumus mixtus incendio.*

568 Vlyssem] *quem Homerus vocat gnarum doli omnis, & consiliorum abstrusorum; & multorum mentes hominum & mores vrbiū vidisse scribit.*

575 Nam

575 Nam mori] *Eguian.* iam mori.

577 Verberibus] *non vnum genus verberum fuit: ingenui, fustibus & virgis; serui, flagris aut loris; martyres etiam cathenis, plumbatis, boum neruis, & scorpionibus verberabantur.*

580 Necessitas plus] *Æschylus in Prometheo vincto:*

Necessitatis robur inexpugnabile.

Idem: Artificio necessitatis debiliora longo.

Euripides: Necessitati validæ nil reliquorum quid resistere.

Simonides: Necessitati neque Dij queunt repugnare.

Thales: Fortissimum quid est necessitas, vincit enim omnia. *Plato in libb. de Repub. necessitatem facit Parcarum matrem. Trismegistus in Asclepio, Fatum & necessitatem copulat indiuiduo vinculo, & Fatum quidē vult omnium rerum initia parere, eorumdem verò exitum à Necessitate pendere, quòd illa effectum sortiri cogat. Democritus, Parmenides, & Epicurus Fatum ac Necessitatem vnum idemq; putabant, testes Plutarch. lib. 3. de placit. & Stobæus lib. 1. Physic. cap. 8. Qualis autem hic Andromacha, talis à Dione pingitur Porcia Bruti vxor li. 44. se non adeò muliebri naturâ esse inquiens, vt ad arcana efferenda, flammæ, flagra, stimuli eam possint adigere.*

581 Fides] *silentium secretum. sic sumitur Herc. Fur.*

—— tibi multâ fide
Longas Eleusi tacita iactabo faces.

Oeteo; —— fide tacitâ premas. *Item;* Præstare fateor posse me tacitam fidem. *Thyeste;* —— tacita tam rudibus fides Non est in annis. *Oedipo;* Quis fuerit infans edoce. SEN. Prohibet fides. *Hippolyt.* Negata magnis sceleribus semper fides. *& alibi.*

608 Auspicium] Omen.

615 Et huc] *q. v. l.* Sed huc.

618 Alloqui] *consolari. sic olim Oblanca exposuit. Catullus:* Qua solatus es allocutione. *Horatius:* Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis. *Ouid. lib. 1. Trist. Eleg.* 4. Ausus es alloquio sustinuisse tuo. *& Eleg.* 7. —— alloquij parte leuare tui.

622 Reliquit] *In Moguntin. Herbipolens. & Venetus hæc adhuc cum sequentibus tribuuntur Vlyxi, vsque ad;* Vtinam timerem. *melius quàm in ceteris. Pro,* En tremuit, *Moguntinens.* Intremuit. *Herbipolens. & Veneti duo;* En timuit. *tertius;* Et tumuit, *malè.*

624 Quærenda] *scrutanda.* 633 Lustrale] *purgatorium. sic in Agamemn.* Lustrale classi Doricæ peperit caput.

640 Sedibus sacris] *Cicero lib. 4. de Repub.* Eosdem terminos hominū curæ atq. vitæ. sic Pontificio iure sanctitudo sepulturæ. *citat Nonius.*

646 Deósque veros] *Præcipuo enim honore veteribus Dij domestici, Manes suorum, vt docui.*

654 Hic] *Astyanax.* 655 Illum] *Hectorem.*

658 Sensu potens] *viuus. Eguian.* sensus potens.

668 Busta] *Festus, vel potiùs ex Festo Paulus docet,* bustum *propriè*

 dici

dici locum in quo mortuus est combustus, quasi benè vstum: si in eodem loco sepeliebatur tunc vocari, sepulcrum; *sin alio loco*, vstrinam *dici. Sed Seruius ista distinctius. nam prodidit, propriè cadaueris crematione m, dici* bustum; *locum*, vstrinam; *operis exstructionem*, sepulchrum; *inscriptionem*, monimentum; *exstructionem lignorum*, rogum; *subiectionem ignis*, pyram; *apparatum mortuorum*, funus. *Verùm ista sæpè confunduntur. hîc* bustum *pro ipso sepulcro.*

Transierat furor] *vos adhuc à sepulcrorum violatione abstinueratis: & sanè Aristoteles hoc crimen grauissimum iudicat lib. περὶ ἀρετῆς, cap. de Iustitiâ: & sepulcrorum dirutores vel spoliatores, vt plurimum infelicissimè mortuos didici. Pyrrhum Epirotam mulier tegulæ iactu occidit, Strabo lib. 8. Plutarch. in Pyrrho; Sullam pediculi comedêre, Serenus de re medicâ, Plinius lib. 7. & 26. Plutar. in Sullâ; Lysimachus ardentissimâ febri interiit, Pausan. in Atticis, Plutar. in Alexandro; Alexium Imp. fœdissimus hydrops præfocauit, Nicetas lib. 1. Annal. alij aliter perièrè. Vide Guicciard. lib. 1. de Funerib. cap. 4.*

672 Amazon] *Penthasilæa.* Mænas] *Agaue, quæ Pentheum.*

683 Ignes] *vt cùm rates exussit.*

685 Gnatum] *Scamandrium, Nesum, Astyanactem. hæc enim tria eius nomina.* 696 Misero datur] *distinguebam*; Misero datur quodcunque fortunæ datur. *hoc sensu. quicquid misêris conceditur, fortunæ conceditur. illa vt in se collatum, fert acceptum, par pari relatura. Parce misêris, si vis tibi fortunam esse propitiam. sed melius Lipsius*; Miseræ datur quodcunque fortunæ, datur. *ab illis enim beneficiis, quæ in egenos, miseros, ærumnis oppressos conferũtur, beneficij nomen merentur. abest aucupij suspicio, abest spes retributionis.* 697 Coniugis] *Penelopes.* 701 Auum] *Laërtem.*

703 Exhibe gnatum] *iuridicum & sollemne vocabulum. vide D. de liberis exhibendis.*

706 Terror] *iam enim à Græcis metuebatur, Ausonius:*

Flos Asiæ, tantáque vnus de gente superstes
Paruulus; Argiuis sed iam de patre timendus,
Hîc iaceo Astyanax, Scæis deiectus ab altis.
Prô dolor! Iliaci, Neptunia mænia, muri
Viderunt aliquid crudelius Hectore tracto.

715 Funera] *sic Mogunt. & alij m.s. Quidam excusi*; vulnera.

717 Pueri] *Etymologias & gradus ætatum, sic ex Varrone tradit Censorinus in lib. de die Natali*; Varro quinque gradus ætatum æquabiliter putat esse diuisos: vnumquemque scilicet, præter extremum, in annos quindecim. itaque primo gradu vsque ad annum quartumdecimum PVEROS dictos, quod sint puri, id est, impubes: secundo, vsque ad tricesimum annum, ADOLESCENTES, ab adolescẽdo sic nominatos. In tertio qui erant, vsque quinque & quadraginta annos, IVVENES appellatos, eo quòd remp. in re militari possent iuuare. In quarto vsque ad sexagesimum annum, SENIORES vocatos, quod tunc primum corpus senescere incipiat. Inde vsque in finem vitæ vnicuiusque quinctum gradum factum; in quo qui esset, SENEX appellatur, quod ea ætate corpus senio laboret.

730 Sola] *non virtutes, sed ira & sæuitia.*

736 Pelasgæ] *non Thessalæ tantùm (etsi hæ propriè* Pelasgæ) *sed Græcæ omnes: sic enim, vt plurimum sumitur. In magnâ Græciâ Pelasgi dicebantur homines rusticani. Vide Victorium lib. 1. var. lect. cap. 10. De gente ipsâ, quædam Dionys. Halycarnaß. lib. 1.*

737 Luctus] *quædam membranæ*; metus.

738 An has ruinas] *Euripides:*

——— μὴ τροίαν ποτε
πεσοῦσαν ὀρθώσειν; ——— núm ne olim Troiam
Subrutam instauraret?

743 Tractus] *raptatus curru. vet. poëta:*

Vidi, videre quod me passa ægerrumè,
Hectorem curru quadriiugo raptarier.

Virgilius & Latini poëtæ ter circũ muros Ilij; Homerus lib. 22. & 24. Iliad. vsque ad naues, & postea ter circum Patrocli tumulum raptatum scribit.

745 Famulare] *iugum vocat famulare sicut alibi* turbam famularem, *Herc. Oetæo; sicut & Statius 2. Achilleid. & Tertullian. cap. 21. Apologet.* populum famularem.

749 Machinator] *hostes hostiles virtutes vitiis ascribunt. nam Vlysses non versipellis aut deceptor, sed prudens & consilio pollens fuit. vide Strabon. lib. 1. Aristidẽ in Isthmicâ, & Salisberiensem ex Darete lib. 1. Polycrat. c. 4.*

756 Virtus Vlyssis] *pulchrè laudat seipsum, laude & iudicio suorũ, mærore & luctu hostium. vtrumque expresserat Attius in Philoctete:*

Inclyte, paruâ prædite patriâ,
Nomine celebri, claróque potens
Pectore, Achiuis classibus* auctor:
Grauis Dardaniis Gentibus vltor,
Laërtiade ——— *adsui quartum versiculum ex Victorino; apud quem male quattuor versus in duos coaluerunt.*

* *Sic Victorin. & Salisberiensis ex Apuleio lib. 6. Polycra. ca. 28. sed malem*; classibus ductor.

758 Anchoras] *Anchoram putat Ephorus ab Anacharsi Scythâ inuentam; sed eâ diu prius vsi Argonautæ. vide Schol. Apollonij in lib. 1.* Legere anchoras *classicum vocabulum est, pro retrahere in nauem, & adducere.*

763 Arbitrio] *arbitratu, quantum & quomodo voles. solemnis formula.*

764 Fletus ærumnas leuat] *Iustin. lib. 8. Histor.* crescit dissimulatione ipsâ dolor: hoc altius dimissus, quo minus profiteri licet.

In Agamemnone:

Lacrymas lacrymis miscere iuuat,
Magis exurunt; quos secretæ
Lacerant curæ. iuuat in medium
Deflere suos. *idem confirmat Aristoteles lib. 9. ad Nicoma.*

765 O dulce pignus] *Euripides*, Ω φίλτατε, *&c.*

769 Me-

769 Medios] *iuuenis ab Hercule, expugnatâ Troiâ, Priamus hostium potitus; senex calamitatis & miseriæ omnis nobilissimum fuit exemplum; statam ætatem florens opibus, regno, liberis transegit.*

776 Lustri] *nam fiebant singulis quadriennis expletis.*

777 Troici lustri] *si rectum hoc; Ludus Troianus vocabatur,* lustrum. *ambigo an legendũ;* Troici ludi. *describitur à Dione lib.* 43.48. *&* 51. *& vocabatur* Troia, *vt Dion & Festus scribũt. erat equestris, & à nobilibus pueris peragebatur.*

779 Inter aras] *choreas ergo in ipsâ æde, Deorum in honorẽ Phryges ducebãt, vt & alij, quod etiã Socrates poëta significat apud Athenæũ li.*14.*c.*12.

780 Flexo cornu] *Tibullus curuam tibiam vocat, lib.*2. *eleg.*1. Obstrepit & Phrygio tibia curua sono. *puto fuit, qualis* corneta *vulgaris.* Phrygiam *vocat Tibullus, quòd sit inuentum Pelopis Phrygis, vt indicant Telestas versibus mox citandis, & Statius lib.*6. *Thebaid. vide Herc. Fur.*854.

Concitos modos] *Harmoniæ Græcanicæ, & Asiaticæ quinque fuêre genera,* Doricum, Aeolicum, Ionicum, Phrygium, Lydium. *de Græcanicis illis tribus, fusissimè disseruit Heraclides, lib.*3. *de Musicâ, apud Athenæum lib.*14. *cap.*10. *De Barbaricis istis duobus, alij. Per Phrygiam, afflatos numine Ischiacos sanari, prodidit Theophrastus lib.*1. *de afflatu numinis. Addit Clemens Alexandri.* mixolydiam *&* mixo-Phrygiam, *& inuentores singularum nominat lib.*1. *Stromat. Aduerti Ionium etiam vocatum* Iasium. *hinc apud Apuleium lib.*1. *Floridorum sic legitur:* Tibicen quidam fuit Antigenidas, omnis voculæ mollis modulator, & idem omnis modi peritus modificator, seu tunc vellet *Æolium* simplex, seu *Iasium* varium, seu *Lydium* querulum, seu *Phrygium* religiosum, seu *Doricum* bellicosum. *Apud Martian. lib. vlt. vbi quindecim harmoniæ tropos numerat, quinque principales, & duos singulis cohærentes, mendosè legitur;* Iastius, *quemadmodum etiam apud Cassiodor. lib.*2. *Variar. ep. ad Boëtium:* Hoc totum inter homines quinque tonis agitur, qui singuli prouinciarum, vbi reperti sunt, nominibus vocitantur. *Dorius,* pudicitiæ largitor est, & castitatis effector. *Phrygius,* pugnas excitat & votũ furoris inflammat. *Æolius* tempestates animi tranquillat, somnumque iam placatis attribuit. *Iastius* intellectũ obtusis acuit, & terreno desiderio grauatis, cælestium appetentiam bonorum operator indulget. *Lydius* contra nimias curas animæque tædia repertus, remissione reparat, & oblectatione corroborat. *Lucianus in Harmonide, Phrygio modo tribuit sonum* ἐνθεον, *Lydio* βάκχικον, *Dorio* σεμνὸν, *Ionio* γλάφυρον. *Iccirco noster vocauit* concitos modos: *Propertius insanos, lib.*2.

Vide Caliũ lib. 9 antiq c.3. Scaligerum lib 1. artis poet. cap.9.

Et Phrygis insanos cæditur ad numeros.

de his Telestas Selinuntius:

Primi apud Græcos inter bibendum in tibiis
Assecla Pelopis, matris montanæ
Phrygium cecinerunt modum;
Isti verò acutisonis citharæ cantibus

Lydium

Lydium hymnum personarunt. *Isdem ergo inuentores barbaricæ harmoniæ tam Lydiæ quàm Phrygiæ, vt Athenæus docet d. c.*10.

781 Barbarica] *Phrygia. nam propriè Phryges dicti Barbari. Sophocles.* Πέλοψ βάρβαρον Φρύγα. *Catullus:*

Barbaráque horribili stridebat tibia cantu.

Prisco saltatu] *de quo tripudio Phrygio, Euripides:*

Libysque tibia, & Phrygiæ
Cantiones perstrepunt, at virgines
Alacri cum plausu pedum
Lætis dabant operam cantionibus.

vide Athenæum lib. 14. *cap.* 12. *vbi de generib. saltationum fusissimè.*

783 Flebilius aliquid Hectoris magni nece muri videbunt] *nónne à Bethyco, hoc poëta Burdegalensis sumsit? versus paullo antè retuli.*

790 Quid meos] *Euripides:*

Quid me manibus prehendis? quid inhæres peplis?

797 Talis] *ex Euripideis his:*

Nam me ceu catulum leonis, aut vt vitulam
Montibus alita misera miseram
E tuâ manu abstrahi aspicies.

803 Iugo] *sic recentiores codices excusi: at Moguntinens. manuscr. & impressi Franconicus & Hadriani tres;* viro.

805 Sume nunc iterum] *nato, quem occidendum tradit, viuo iusta persoluit. seruabatur enim hic ritus; vt primo mortui Manes vocarentur; lotis tum manibus ossa legerent; lecta vino & lacte perfunderent; mox ventis cillanda & siccanda exponerent; siccata demum aromatibus & odoribus commixta in vrnam reponerent: reliquiis deindè lacrymas superfunderent. testes Propertius, Ouidius, Tibullus; qui vnus omnia confirmat lib.*3.

Præfatæ ante meos Manes, animámque rigatæ,
Perfusæque pias ante liquore manus:
Pars, quæ sola mei superabit corporis, ossa
Incinctæ nigrâ candida veste legant:
Et primùm annoso spargant collecta Lyæo,
Mox etiam niueo fundere lacte parent:
Post hæc carbaseis humorem tollere ventis,
Atque in marmoreâ ponere sicca domo.
Illic quas mittit diues Panchaïa merces,
Eöique Arabes, diues & Assyria.
Et nostri memores lacrymæ fundantur eodem.
Sic ego componi versus in ossa velim.

vide Guicchiardum lib. 1. *de Funerib. cap.*7.

810 Quicquid hic cineris] *osculabantur cineres, & si quos alicubi restare opinarentur, ore scrutabantur, vt labris legerent. Ouid. lib.*3. *Fastor.*

Térque vale dixit, cineres ter ad ora relatos
Pressit, & est illis visa subesse soror.

IN CHORVM.

Ariolantur captiuæ Troades, & coniciunt quo quæque asportanda, & cui domino seruitura?

813 Quæ] *apud Euripidem ipsamet Hecuba quærit, ad quem angulum Thessaliæ, vel Phthiotidis, vel Cadmæi soli sit deportanda.*

814 Montes] *Othrys, Ossa, Olympus, alij.*

816 Phthie] *Phthiotis vna ex quatuor Thessaliæ partibus.*

819 Maris domitrix] *sic vocat propter Iasonem Argonautarum ducem, de quo in Medea:* ——— mare qui subegit.

818 Trachyn] *malè quidam lib.* Trace. *non de Thracia sermo, sed de Trachyne. indicat res ipsa, indicat epithetum lapidosa. hoc enim sonat ipsum vocabulum.* 820 Gortyne] *Cretæ oppidulum à Gortyo Heroë vocatum dictum Gortyne, Gortyna, Gortys, & Larissa, teste Stephano.*

821 Frequens ruscis leuibus Methone] *Bernardin. legit;* rubis. *Egui. lib. habet;* rutis. *Herbipol. & Veneti;* riuis. *ceteri* ruscis. *quod retineo. Pro,* Methone, *legit Bernardin.* Melibœa: *& sanè Melibœa vrbs Thessaliæ Athenæo, vel litoralis potiùs (teste Herodoto lib. 6.) Magnesiæ; fuit patria Philoctetæ, de quo hic agitur. Lucanus:*

——— pretióque nefandæ
Lampadis Herculeis fortis Melibœa sagittis.

Methone Straboni lib. 8. Stephano, Dioni lib. 11. Pausan. in Messeniac. & Ptolomæo Messeniæ vrbs, à multis Græcis Mothone *nuncupata. Sed cùm subdat Seneca;* Quæ sub Oethæis, *&c. & constet Philoctetem Troiam secundò iisdem sagittis expugnasse, quibus prior Hercules; planè arbitror, vel hîc legendum;* ruscis Melibœa lentis. *vel si lectionem pristinam retines, dicendum Senecam putasse Philoctetem Methonensem, vel Methonem cum Melibœa confudisse.*

823 Troïæ] *scribendum* Troïæ *trisyllabum. nam alias i, vocalis esse desinit, sicut in* Aiax *&* Graius. *quod vt constet, iubent Terentianus & Victorinus scribi;* Troija, Aijax, Graijus, Aiio, *& similia.*

825 Olenos] *Elidis vrbs, quam initio paucis incolis habitatam testatur Hermesianax, apud Pausan. in Eliac. & Strabo scribit lib. 8. etiam suo tẽpore desertã fuisse; multa de ea Stephanus. Scholiastes Apoll. duas Olenos agnoscit.*

826 Pleuros] *sic omnes libri. miror tamen, & consensus scriptorũ aliorum suadet,* Pleuron. *sic enim Græci omnes* Πλευρῶν. *Statius* Meleagria Pleuron. *Silius:* ——— regia Pleuron. *sic Ouidius & alij. Nota Ætoliæ vrbs, à quâ Strabo partem Aetoliæ, Pleuroniam dictam testatur. Helenam Lycophron Pleuroniam nominat. an ergo Aetola? aut in Argiuo agro Pleuron vlla, vnde id nominis sortita? putat Izacius, sed toto cælo aberrat. à proauo sic nominata. Helena Ledæ filia fuit. Leda Thestij, Thestius Agenoris, Agenor Pleuronis. vide Pausaniam in Laconicis.*

837 Sinuosa Troesen] *litoralis Peloponesi ciuitas, Thesei patria, auctore Ouidio.* 838 Pelion regnum Protei] *De Proteo Licentius Hipponensis cecinit:* Protea namque ferunt veterum commenta Pelasgum;

Qui

Qui dum sollicitis non vult aperire futura,
Spumat aper, fluit vnda, fremit leo, sibilat anguis:
Captum aliquando tamen in munera parua volucrum.

Regnauit prius in Aegypto, post in Thessaliâ, vt indicat hîc noster, & Valerius Flaccus lib. 2. Argonaut.

Proteáque ambiguum Phariis referebat ab antris
Huc rexisse vias. *Euripides in Helena:*
Πρωτεὺς δ' ὅτ' ἔζη, τῆς δὲ γῆς τύραννος ἦν
Φάρου μὲν οἰκῶν νῆσον, Αἰγύπτῳ δ' ἄναξ.
Dum viueret Proteus, tyrannus finium
Istorum erat, rex Ægypti colens Pharum.

testatur & Nonnus in Schol. in D. Greg. Nazianzeni Orat. 1. contra Iulianum: sed rem totam explicat Izacius in Lycophron. Proteus, *inquit,* Ægyptius genere, Neptuni filius, ex Thraciâ in Phlegram Pallenes venit, ductâ Ægyptiâ puellâ Torone; ex qua sustulit Tmylũ & Telegonum; qui cùm hospites luctâ victos occiderent, offensus eorum inhospitalitate Proteus, à patre postulauit, vt rursus in Ægyptum sisteretur: quo impetrato, apertis à Pallene, sub ipso mari in Ægyptum vsque cuniculis, in antiquam patriam fuit reuersus.

829 Hic] *in Thessaliâ.* 830 Montis exesi] *ocris. sic Liuius Andronicus, quo fortè Seneca respexit;* Vt quem Chiro in Pelio docuit ocri.

831 Iam trucis] *naturâ enim & indole trux, ferus, iracundus. Dictys lib. 1. scribit primis adhuc adolescentiæ annis Achilli vim quandam inconsultam & efferam morum impatientiam fuisse. Philostratus lib. 2. & 3. Imag. Achillem puerũ pingit feroci facie, truci, magnanimoq; vultu, vnde Ouidius canit:* Phillyrides puerum cytharâ perfecit Achillem,
Atque animos molli contudit arte feros.

Horatius in Arte poët.

Scriptor honoratum si fortè reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Iura neget sibi nata. nihil non arroget armis.

Chironem fuisse magistrum Herculis, Iasonis, Æsculapij, Castorũ & Achillis, in musicis, medicis, politicis tradunt Plutarchus in lib. de Musica, Xenophon in Hippar. Apollonius lib. 3. & 4. Pindarus in Pythic. item in arte equitandi iuxta Philostratum lib. 2. Imagin. cuius quod peritissimus esset, Centaurum creditum vult Tzetzes Chiliad. 7. hist. 94. Hermippus eum vocat κένταυρον σόφον *Centaurum sapientem, & auctor Titanomachiæ de illo;* ὡς πρῶτος οὗτος εἶξε δικαιοσύνην θνητῶν γένος ἤγαγον δείξας ὅρκου καὶ θυσίας ἱλαρὰς, καὶ χήματα ὀλύμπου.

Primus & ad iustum duxit mortalia sæcla,

nimirum docens,

Iusiurandum, & sacra Deûm, cælíque figuras.

ita Clemens Alexandr. lib. 1. Stromat. censuit ergo legum, theologiæ, & astronomiæ inuentorem, hoc est, totius philosophiæ auctorem fuisse. verum

 exem-

exemplar, & idea perfecti Principum educatoris & magistri.

833 Acuebat iras] *studio laudis & gloriæ ad bellum excitabat.*

835 Varij lapidis Carystos] *Lucanus lib.5. vocat* saxosam: *est enim ferax multi & pretiosi marmoris, de quo Stephanus legendus, apud Martianum lib. 6. sic castigo*: Huius oppido Chalcidi, ex aduerso Aulis & Carystos marmoreis fluctibus (*mallem* fructis) concolora. *Distinxerunt etiã Chalcida à Carysto, Strabo, Mela, Plinius, vt suspicer Solinum errasse. nã Chalcis Euboeæ est.* Varij] *sic Moguntin. & Veneti.* rari, *Herbipol. & Lugdun.*

838 Echidnæ] *mallem, vt alias docui,* Echinæ. *sic etiam Apollodorus.*

839 Genoessa] *mallem cum aliis* Gonoëssa, *Stephano* Gonoyssa.

841 Attica pendens Peparethos ora] *si hæc lectio Germana, non habeo quomodo excusem poëtam: qui volet tueri, quærenda illi Peparethos in orâ Atheniensium. quærenda, non inuenienda. St;* Peparethos, *legendum: puto vocem,* Atticâ *mendosam, positam pro;* Arctica, *hoc est, Boreali ora Græciæ. spectat enim Magnesiam, vbi Acte promontoriũ; à quo quis suspicetur,* Actiâ. *Apud Stephanum exstat Peparethos vnâ Cycladum cum vrbe eiusdem nominis: Ortelio* πεπαρηθος *Macedoniæ insula est in mari Aegæo; quondam Plinio dicta* Euonus; *nunc Nigro Mario,* Lemene; *Castaldo,* Saraquino; *Beniamino Iudæo* Opula. *Seneca tamen significat in Atticâ, vel prope, tale oppidũ fuisse; quia Salamina & Eleusin coniungit. quare suspicatus sum aliquando reponendũ;* Perithædos, *vel potiùs* Sypalettos, *qui ambo Atticæ vici, teste Stephano, Pausaniâ, & aliis. vide Sigoniũ lib 2 de repub. Athen. cap. 2.*

843 Aiacis Salamina veri] *Dicitur Aiax Telamonius in hyacinthum mutatus. Plinius lib. 21. cap. 11. de hyacintho:* Quem comitatur fabula duplex, luctum præferens eius quẽ Apollo dilexerat, aut ex Aiacis cruore editi, ita discurrentibus venis, vt Græcarum litterarum figura legatur inscripta. *quam explicat Ouidius lib. 10. Metamorph.*

Ipse suos gemitus foliis inscribit, & αἰ αἰ
Flos habet inscriptum, funestáque littera ducta est.

de quo Virgilius. pastor:

Dic, quibus in terris inscripti nomina regum
Nascantur flores?

Quem vulgò hyacinthum florem appellant, in eo vix est vestigium harũ litterarum. Dioscorides, quem Seruius sequitur, pro vaccinio accipit: Pausanias in Corinthiac. cum comosandylo confundit. Ouidius verò ita describit:

Ecce cruor, qui fusus humi signauerat herbas,
Desinit esse cruor, Tyrióque intensior ostro
Flos oritur, formamque capit; quam lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.

vt appareat esse, nostrum lilium rubrum. nam & Plinius lib. 21. cap. 26. radicem bulbaceã affirmat. Igitur, quia primis nominis sui litteris, optimè exitus vitæ Aiacis respondit, verum *vocat: vel significat rectum & veracem fuisse, minimeq; solitum mentiri, qualis ab Homero pingitur: vel,* veri, *id est, veracis vatis, quia Teucro fratri regni amissionem prædixit, apud Sophoclem. Dicis etiam*

etiam Salamina Aiacis; *quia in illâ Telamonius Aiax fuit natus, vt ex Aretade Cnidio Plutarch. in Parallel. meminit. de hac eadem est illud à Lucano dictum obscurissimè lib. 3.*

Tréſque petunt veram credi Salamina carinæ.

quo loco, vt, quæ interpretes, mihi non placent; ita, quod mihi placeat, ipse non inuenio. Venit in mentem hanc Atticam Salamina veram *vocari solitam, ad distinctionem alterius Cypriæ, quam Teucer ædificauit, cùm hanc Salaminæ patrémque fugeret; & quæ ab eodem Horatio vocatur* ambigua. *Vt fortassis apud Senecam debeamus reponere:*

Numquid Aiacis Salamina veram?

si non mauis Hypallagen dicere.

844 Calydona] *vrbem Aetoliæ, de quâ & apro vide Ouid. 8. Metam.*

845 Titaressos] *Titaressus (vt vocat Lucanus lib. 6.) vel Titarestus, vt Græci videntur malle, amnis Thessaliæ tam crassas habet aquas vt Peneo, cui influit, non admisceatur; sed olei instar supernatet, auctore homero Iliad. 2. & Lucano lib. 6. ideo vndas eius vocat segnes. Plinius lib. 4. cap. 8. videtur nonnullis vocare* Euroton, *Strabo* Eurotam, *Epytoma eius* Europum. *Homero aquas habet suaues. admisceatur Peneo, sed vix, vt patet ex Athenæo libro 2. cap. 2. causa, pinguedo iuxta Strabonem; leuitas, iuxta Athenæum & Plinium; fluit per Locros, quorum sunt vrbes, Bessa & Scarphe. apud Stephanum Heracleo Glauci F.*

Βησσάντε Σκαρφήντε καὶ Αὐγείαν ἔρα.

alia etiam Bessa Phocidis, & alia Scharphæ Euboeæ. Scarphæ & Scharphia Eustathio eadem. Sed falli puto. nam vna est Scharphia Locrorum distincta à Scharphe, de quâ Pausan. in Corinthiac. & Achaic. alia Scharphia Bœotiæ; Straboni. Pylon senilem] *hoc addidit, vt de Nestoris Pylo intelligamus, sic Ouidius:* Nos Pylon antiquam Neleia Nestoris arua. *Homerus Odyss. γ'. Pyli nomine omnem ditionem Nestori subditam comprehendit, Strabone teste. Homeri Scholiastes tres Pylos numerat, vnam Messeniæ, quæ regnum Nestoris, & Coryphasia: secundam Arcadiæ, Nestoris patriam, quæ & Leopreatica & Triphyliaca; tertiam Eleæ, propè Oleniam petram. Ego Senecæ & Ouidij loca de prima puto accipienda. Pausanias in Messeniac. non videtur tot Pylos agnoscere.*

848 Pharin] *Pharis vrbs Laconiæ Homero Iliad. 2. & Stephano: Pharæ, oppidum Achaiæ Laconum Colonia, teste Aemilio Probo in Cononẽ; deducta fortè ab iis, qui Pharin incolebant.*

Pisam Iouis] *Elidis vrbs Pisa, Oenomao regnata semper singulari numero profertur, Pindaro, Straboni, Diodoro, Stephano, Lucano, Statio, Plinio, Martiano, dicta teste Schol. Pindari à Pisâ Endymionis filiâ. Sed Hetruriæ ciuitas multitudinis numero profertur,* Pisæ, *vt notat Pintianus in lib. 2. Melæ. cur ergo apud Nonium Attius Oenomao de Græcanicâ,*

Coniugium Pisis, patet eo te itiner tendere?

arbitror non fuisse Attiũ singularẽ, sed scripsisse; Pisæ. Coronis] *propter Olympia, quibus victorũ capita oleâ coronabantur, vt doceo in Agam. act. vl.*

 853 Spar-

853 Sparte] *Sparte semper pro vrbe ipsâ ponitur; Lacedæmon aliquandò vrbem, aliquando totam prouinciam significat. Pausanias testatur Lelegem in Laconiâ regnasse, & ab eo Leleges dictos; huic quinctum ordine Lacedæmonem Heroëm successisse; hunc Spartam Eurotæ fluminis filiam duxisse; & à se regioni nomen Lacedæmoniam, ab vxore vrbi, quam in eâ condiderat, Spartæ nomen indidisse. Spartiatas, sacræ litteræ testantur fuisse de stirpe Abraham* 1. *Machab.* 12.

855 Neritos] *Stephano* νήριτος *&* νήρικος. *insula Acarnaniæ, quæ & Leucadia; & etiam mons Ithacæ, vide Plinium lib.*4. *cap.*1. *&* 12. *vbi docet etiam Zacynthum esse Ionij insulam.*

IN ACT. IIII.

Nunc Helena primò, fraude; mox apertè suadet Hecubæ & Andromachæ, Polyxenam vt sinant à Pyrrho immolari. priùs simulat nuptias: mox coacta, iurgio Andromachæ, verum fatetur: accurrit tandem Pyrrhus, & abducit regiam virginem, non reluctantem. mater ad arma muliebria confugit, diras & conuicia.

860 Illætabilis] *mæstus, tristis, luctificus, omnis expers lætitiæ. Virgil. lib.*3. murmur illætabile. *& lib.* 12. oram illætabilem, *Statius lib.*5. *Thebaid.* pondus illætabile *dixerunt.*

862 Helena] *de Helenæ morte, & post mortẽ cum Achille nuptiis, aliisq; nonnullis raris, adi Philostratum in vitâ Apollonij; Protei vaticinium apud Homerum Odyss.* δ'. *aut Dioscurorum apud Euripid. extremâ Helenâ, Isocratem in Encomio Helenæ sub fin. Leonicum lib.*2. *var. hist. cap.*31.

867 Fraudetur] *Primus Venet.* fallatur. *Moguntinens. & duo alij Venetij;* fidenter, *idq; Daniel ait se in vetustissimo & antiquissimo Cod. reperisse, ego reperi;* fraudetur, *in aliis præter Moguntinens. Herbipolens. Basileens. Lugdunens. Lipsiens: quod non video, cur non retinendum.*

873 Coniugium] *sic sumsit Propertius:* —— quæ viua sequatur Coniugium. *hoc est, coniugem.*

875 Petit] *Burdegal. membranæ;* vocat.

877 Thetys] *postea sequitur. hic legendũ;* Tethys. *deprauarũt Saxones.*

878 Suam vocabunt] *magnum id videbatur, ideo poëta ille in Lesbiacis, cuius fragmentum suprà dedi, ait Pisidicen speraſſe futuram se Glaucæ Thetidis nurum:* ὄφρα νύος γλαυκῆς Θέτιδος πέλοι.

893 Totis] *in Basil. margine habetur;* nuda cutis.

896 Læta] *sic mei omnes codices, scripti, impressi: sed, inquiunt Critici, enorme & nimium hoc est, vt cum gaudio aspexerit pugnantes Paridem & Menelaum. satis si absque acri dolore. Enorme fateor, & nimium, vt aspexerit. sed, an propter ea nimium, vt ab iratâ & hoste dicatur; vt improperetur ab enormiter læsâ mulierculâ? non tam illæ quid verũ attendunt, quam quid dolor imperat. nil illis nimium, minora omnia quàm velint. docet experientia. quis conuictis muliebribus frenum, quis modum imponat? nolim periculum facere, ne meo cum malo.*

901 Digni] *q.v.l.* dignè. 905 Iudice infesto] *magnum innocentiæ argumentum, vt & alia huius defensionis; quâ haut scio an quicquam neruosius, aut splendidius, in Helenæ defensionem, dici queat.*

909 Seruitia] *seruitium propriè multitudo seruorum; seruitus conditio seruiendi: sed veteres (vt auctor est Carisius lib.* 1.) *Indifferenter seruitium etiam pro seruitute posuerunt. Virgilius;* Seruitio enixæ tulimus.

917 Teucris] *q.m.s.* Teucrũ, *nempe Eguian. paullo pòst Mog.* quę secuit.

919 Sin rapta] *sum, ait, innocens; quia non spontè Troiam veni, sed vi compulsa. quia non adulteri blandas persuasiones, sed Deæ Veneris mandata secuta sum, illius pollicitationem nolui falsam reddere. Vtrumque argumentum à Gorgiâ Rhetore sumtum; qui in Oratione pro Helenâ; culpâ vacuam docet: quia vel fortunæ imperio, Deorum iussu & Necessitatis nutu fecit ea quæ fecit, vel vi rapta, vel persuasa verbis, vel amore capta; singula deinde discutit, priora duo potissimùm, quæ hìc abutitur. Non (inquit) spontè Troiam veni, sed rapta à Paride; Paridis potiùs, quàm meo peccato. Nec tamen illius; qui datum sibi à Deâ munus, iure suo vindicauit. Dignus ille, cui tu, soror, ignoscas. Sed esto. mea tota culpa, meum facinus. quid te iudicem esse postulas? an vereris ne beneuolo iudice absoluar? non est quod metuas. idem mihi iudex, qui læsus, maritus adulterio lacessitus, Menelaus. illi futurum curæ, ne impunè abeat. hæc sententia si;* iratum *legas, cum Moguntinens. Burdegalens. & Eguiano & aliis m.s. item cum Herbipol. Venetis, Paris. & Lugdunens. & aliis. Nescio vnde N. inuexerit;* irritum. *cui nec deest sententia. An tu, inquit, putas me futilem & cassum iudicem sortitam; qui iniuriam suam vel nolit, vel non possit vlcisci? &c.*

921 Iratum puta] puta. *sic omnes quos vidi, codices, & Priscian. docet lib.*15. *de aduerb. significare, scilicet: vt hic sit nota irrisionis. Non malè tamen manusc. qui,* mea.

941 Polyxena] *tragœdiam Polyxenam scripsit Sophocles, vt citat Apollonij Scholiast. in lib.* 2.

944 Viden animus] *Euripides:*

Te quidem misera mater
Omnigeno luctu defleo;
Meam autem vitam, exitium, calamitatem
Non lamentor. cùm mî mortis obeundæ
Casus vitâ potior contigerit.

verba sunt Polyxenæ. porrò melius hìc Mogunt. Herbip. Venet. Lugdunens. Vide vt animus ingens lætus audierit necem.

946 Admoueri] *ornari, componi, discerni acu, cnasone, redimiculo ab ornatricibus, ciniflonibus, commotriis.*

958 In tot oscula] *vide sup. Thyest.* 1022.

976 Cassandra] *alio nomine dicta Alexandra, teste Pausaniâ in Lacon. Natarum Priami pulcherrima, si credimus Homero Iliad.* ν'. *nam cæcus ille idem, non idoneus formæ iudex, Iliad.* ζ'. *hanc laudem tribuit Laodice, cui Triphiodorus astipulatur; de cuius Laodices impudicitiâ quædam ex Hegesippo lib.* μιλησιακῶν α', *narrat Parthenius cap.*16.

970 Sedi-

970 Sedibus patriis] *corrupere Basileens. qui primi posuêre*, patris; *quos Chemnicensis secutus.*

979 Breuis] *pro breuiter. sic suprà* prior, *pro prius; sæpè* serus, *pro serò & similia. porrò quod ait nolenti obtigisse, sumtum à Nasone, qui* 13. *Metam.*

Nunc etiam prædæ mala sors: quam victor Vlysses
Esse suam nollet ——

980 Dirus] *Herbipolens. & Venet. Durus.*

981 Regibus reges] *sæpe sic ludit, vt supra;* Liber liberos Troas vide. *variant autem hoc loco excusi: secutus sum Lips. Herbipolens. Venet. Basileens. nam Lugdunens. addit;* haud. *malè. Moguntinens.* regem. *porrò sequentes versus mallem transponere:*

Quis arbiter crudelis & miseris grauis,
Quis tam sinister diuidit capras Deus?
Eligere, *&c.* *paullo tunc clariora.*

986 Armis Achillis] *quæ Vlyxi obtigere, iudicibus vel Græcis, iuxta Ouidium, Antipatrum, Asclepiadem, & Sophoclem; vel captiuis Troianis, iuxta Homerum, Q. Smyrnæum & alios.*

989 Spolium] *vestis corpori detracta,* spolium *dicitur; induta verò, à Saluiano lib.* 1. *de prouiden.* induuium *vocatur: Plinius id arbori accõmodat. Glossar.* spoliatorium ἀποδυτήριον & ἐνδυτήριον.

990 Tellus] *Ithaca.*

Num capit] *Moguntin.* nunc. *Lugdun. Basil. & Lipsiens.* num. *æquè bene Herbip. & Veneti,* non, *sine interrogatione.*

992 Sequentur] *Moguntin.* sequantur.

996 Interim hæ pœna] *Dæmonax philosophus felicem censebat; qui liber esset; liberum, qui nec speret aliquid, nec pertimescat; nihil illi sperandum vel metuendum, qui sciat cuncta, siue iucunda siue acerba, iuxta finem citò capere. Boëtius pulcrè:*

Nec speres aliquid, nec extimescas,
Exarmaueris impotentis iram:
At quisquis trepidus pauet vel optat,
Quod non sit stabilis suique iuris;
Abiecit clypeum, locóque motus,
Nectit, quâ valeat trahi, cathenam.

adde quæ dixi Herc. Oet. 928.

996 Sortem occupaui, præmium eripuit mihi] *sic omnes libri, obscura tamen verba, & arbitror mendosa.* Daniel *explicat; Sors mihi præmium eripuit, nempe mortem. quia mori mallem, quàm seruire seruitutem.* Bernardinus; *Voluissem potiùs sponte tecum abire, vt nocerem; quàm per sortem.* » *vellem autem hoc, quia tunc omnes Troiani mihi essent obligati. Hoc amplius* » *mihi placet, sed dicendum clarius. Interea vos (ait) morâ & expectatione di-* » *rarum, quas imprecari non desinam, cruciemini. Vellem sponte meâ, vos essem* » *conuiciis & diris insecuta: vellem arbitratu meo, non sortis, Vlyxem maledictis onerare licuisset; proscindere, cõfigere licuisset iratæ linguæ telis. fuisset hoc*

hoc mihi præmium miseriarum mearum. cœpissem hunc fructum ex tantâ calamitate. sed hoc præmium sors mihi eripuit, præoccupauit illa. sequar nunc Vlyssem & insequar; sed non sponte, non arbitrio meo. An ergo legendum: Sors occupauit, *&c. vel, an Synechdoche?*

1000 Reclude] *idem petit apud Euripidem:*

Me verò, deductam ad Achillis pyram,
Immolate, ne parcite ——

IN CHORVM.

Laudat illud dictum, Communia mala minus angunt: & quod vulgo dicitur, Solatium est miseris socium habere in pœnis; & agit deinde de profectione, & dispersione futurâ.

1010 Lenius luctus] *m. s. Burdegal.* lentius fletus. *non placet.*

1014 Patuisse] *Moguntinens.* placuisse. *non displicet. idem paullo post:* remoueto multum. *Porrò quærentibus se solos esse miseros possit quis dicere, quod Epictetus querenti:* Méne igitur solum securi percuti? Quid ergo? vellésne (inquit) omnes securi percuti, ne consolatio tibi deesset? *Arrian. lib.* 1. *de vita Epicteti.*

1039 Et nihil] *multa olim fuêre diluuia. primum generale temporibus Noachi, de quo in sacris litteris Genes.* 7. *ad perdendam tollendamq; ex orbe terrarum malitiam, vt ait Lactantius lib.* 2. *quod pulchrè describit Alcymus lib.* 4. *cetera peculiaria, primum in Aegypto, Promethei & Herculis tempore menstruum apud Diodorum lib.* 1. *secundum in Achaiâ & Atticâ bimestre, rege Attico Ogyge, Pausan. in Attic. & Diodor. lib.* 6. *Tertium in Thessaliâ ætate Deucalionis, quod integrâ hyeme duranit, Aristot. in Meteor. Virgilio in Georg. Ouidio, & ceteris poëtis; & de hoc noster, & ferè semper ceteri poëtæ intelligendi; etsi de eo loquantur, quasi generale fuisset. Quartum Pharonium in Aegypto imperante Proteo, de quo Lucanus lib. vlt.*

Tunc, claustrum pelagi, cœpit Pharum. insula quondam
In medio stetit illa mari, sub tempore vatis
Protheos; at nunc est Pellæis proxima muris.

Accuratissimam diluuij descriptionem inuenies apud Senecam lib. 3. *Nat. quæst. cap.* 27.

1041 Questum] *Moguntinens. Herbipol. & aliqui Veneti;* cætum.

1043 Tuba] *Euripides in Rheso:* Nam accinctos laboribus oportet Tyrrhenæ tubæ sonum exspectare. *& Heraclidis:* Signum dedit Tyrrhenica tuba. *vide Agamemn. versu* 424.

IN ACT. V.

Narrantur cædes Astyanactis & Polyxenæ, & Troades captiuæ, ad suos quæq; dominos, rapiuntur.

1055 Dira] *Moguntinens. Herbipolens. Ven.* dura. *& in sequentibus, Basileens. in marg.* quid, *pro,* quod.

1060 Sua quemque] *Sophocles:* —— at ægritudinem

Hanc nemo vestrûm est æquè qui, vt ego, sentiat.
Namque omnium vestrûm dolor redundat huc.
Omnis me in vnum confluit, me ille, me
Excruciat, & neminem alium. animus meus
Vrbísque, vestrámque, & meam simul gemit
Vicem ——

1064 Seriem sedis] *habes vtramq; apud Ouidium lib. 13. Metam. sub fi.*

1068 Assueta Priamo] *hoc narrat Homerus Iliad. γ'. quæ porta Scæa dicta, quod ad sinistram esset, hoc est, Occidentem, vt explicui Thyest. 697.*

1075 Turre in hac] *Ouidius.*
Mittitur Astyanax illis de turribus; vnde
Pugnantem pro se proauitáque regna tuentem,
Sæpe vidêre patrem monstratum à matre solebat.

1085 Nefas] *sepulcri violati.*

1098 Non flet] *Ex illo Ouidij:*
At populus lacrymas quas illa tenebat,
Non tenet ——

1100 Vlysses] *De Vlyßis morte, hæc Sex. Empyricus cap. 16. contrà Mathematici quidam scribunt eum à Telegono filio per imprudentiam interemtum; alij à Laro, qui marinæ turturis stimulum immiserat, occisum; alij in equi formam mutatum. Sanè in Italiâ sepultum docet Aristoteles in Peplo, vbi illum collocat in Tyrrhenia; ἐπὶ Ὀδυσσέως, κειμένου ἐν Τυῤῥηνίᾳ: quo peruenerat, postquam eum Neoptolemus, ne à cognatis occideretur, Cephalleniâ & Ithacâ cedere iusserat. vide Iζacium & Canterum in Lycophron. De perfidiâ in hospitẽ Æolum, & de parricidio, quo propriũ ex Euippâ filiũ Euryalum sustulit Vlysses, ex Philetâ & Sophocle Parthenius ἐν ἐρωτικ. c. 2. & 3.*

1112 Et ora] *quanta maiestas oris vel in puero Scamandrio fuerit, nescio quis apud Attium, inquit:*
—— abducite intrò. nam mihi
Miseritudine commouit animum excelsa aspecti dignitas.

Notas] *similitudinem patris exprimentia lineamenta.*

1113 Imam] *Mogunt.* vna. *in sequ. carmine, Mogunt. Herbip. & Veneti;* incursu. *Basileens. Lugdun. Lipsiens. & ceteri mei;* incussu.

1115 Cerbero pen. expresso] *Turpe visum Euripidi, hac in re cerebrum nominare, in Troadib.*
Quam studiosè coluit mater cæsariem
Sæpéque deosculata est; ex illâ patet
Confractis ossibus vulnus, ne turpia loquar.

sed nec ipse hoc alibi, nec alij refugêre. Euripides, in Cyclope:
Alterum verò correptum neruo extremi pedis
Illisit acuto asperæ cautis fragmini,
Cerebrúmque dispersit —— *Sophocles, Trachiniis:*
—— scissóque capite
Mistum cerebrum sanie per comas fluit.

Home-

Homerus Odyss. ι.
τῷ κὲν οἱ ἐγκέφαλός γε διὰ σπέος ἄλλυδις ἄλλῃ
θεινομένου ῥαίοιτο πρὸς οὖδεϊ.
Profectò ei cerebrum per speluncam huc & illuc
Verberato flueret ad solum.
& Iliad. γ'.
ὧδε σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι ὡς ὅδε οἶνος.
Sic ipsorum cerebrum ad terram fluat, sicut hoc vinum.

idem vsurpat Iliad. λ'. Iliad. ρ'. Iliad. υ'. Athenæus lib. 2. cap. 27. his addit Aristophanem & Philoclem. Sed & Lucanus lib. 9.
—— raptóque cerebro
Exsiccata cutis, putrísque effluxit ab alto
Humor. *Sidonius epist. vlt.*
Vt per abruptum boue concitato
Spargeret cursus lacerum cadauer,
Cautibus tinctis calidâ soluti
Pulte cerebri.

1120 Tumulúmque] *Achillis tumulum statuunt in Propontide Homerus Odyss. ω'. & in Peplo Aristoteles.*

1133 Face] *Moguntin. Herbipol. & Veneti;* modo.

1138 Magísque solito] *sic Philetum sub mortem formosiorem pingit Papinius, lib. 2. Siluarum:*
Attendit toruo tristis Rhamnusia vultu,
Ac primùm impleuítque thoros, oculísque nitorem
Addidit, & solito sublimius ora leuauit;
Heu misero lethale fauens ——

1143 Peritura laudant] *Moguntin. & alij codd. scripti, item Herbip. & Veneti;* perituram laudant. *rectissimè, si vnica litterula.* m, *tollatur. deterius Lugdun.* Vt peritura laudât. *Viderunt hoc alij, & reposuêre;* Perituram adulant. *fateor elegantiori vocabulo, quo & Attius, & Lucretius vsi. ille:* Pinnatâ caudâ nostrum adulat sanguinem.
hic verò: Longè alio pacto gannitu vocis adulant. *& more Græco solet cum accusatiuo iungi, vt Turnebus notauit lib. aduers. 2. c. 9. sed mihi religio coniecturas meras, non fultas exemplarium auctoritate, si non cogat necessitas, recipere.* 1148 Miserentur ac mirantur] *sic Basil. Lugdun. Lipsien. & plerq; m. s. Mogunt. verò, Herbip. & Venet.* Miserantur ac mirantur.

1150 Audax virago] *Ouidius:*
Fortis, & infelix, & plusquam femina virgo.

& mox verba eius animi plena ponit:
Vtere iamdudum generoso sanguine, dixit,
Nulla mora est. aut tu iugulo vel pectore telum
Conde meo. iugulumq; simul, pectusque retexit. *&c.*

Veteres feminam etiam viram *vocabant teste Pompeio Festo; sicut & Hebræis* ISSA *femina,* Is *vir, Gen. 2. à* virâ virago; *quasi virum agens.*

 1153 Pyr-

1153 Pyrrhus ad cædem piger] *Sophocles*:

Hic verò volens non volens, miseratus virginem
Animæ ferro meatus secat.

Ouidius autem:

——— ipse etiam flens, inuitusque sacerdos
Præbita coniecto rupit præcordia ferro.
Illa super terram defecto poplite, labens,
Pertulit intrepidos ad fata nouissima vultus.

de illâ cadente Euripides:

——— ipsa autem licet moriens,
Tamen sollicita est, vt decenter cadat,
Cælétque ea, quæ cælare conuenit
Oculos virum ——— *imitatus hoc Ouidius, omisit noster: sed de gemitu vicit Ouidium, ille tantùm Troës gemuisse refert; hic etiam hostes. De Corneliâ Vestali Plinius lib. 4. epist. 11. Euripidis versum retulit.*

1163 Abduxit statim] *sic o. l. quos vidi. sed Mar. Anton. Muretus ex coniecturâ reponit*; obduxit, *hoc est, absorpsit, hauriuit, ebibit. sic Cicero, sic alij. Vide Muretũ lib. 9. var. lect. c. 10. & Pet. Victor. lib. 15. var. lect. c. 17.*

1164 Tumulus] *noster vult in Troade ad bustum Achillis immolatam Polyxenam, vt Virgilius: sed Euripides in Chersoneso ad tumulum honorarium. vide Turneb. lib. 11. aduersar. cap. 19. de illâ Ausonius*:

Troas Achilleo coniuncta Polyxena busto,
Malueram nullo cespite functa tegi.
Non bene discordes tumulos miscetis Achiui:
Hoc violare magis, quàm sepelire fuit.

1168 Expuam] *Seneca lib. 3. de irâ cap. vl.* Iam ipsum spiritum expuimus, interim dum trahimus. *Lucretius lib.* 2. expuere ex animo rationem: *Martialis tussim dentes expuisse, dixit. Porrò hanc Hecubæ querelam, pulcriùs prosequitur Ouidius d. lib. 13. in fine*:

Nata, tuæ quid enim superest? dolor vltime matris
Nata iaces; videóque meum tua vulnera pectus, *&c.*

1170 An omnia? an me? sola mors votum meum] *sic plerique rectè. sed Herbip. & Ven.* An omnia? an mene solam? m.v.m. *non placet, vt nec quod postea Moguntin.* & Virginibus meis.

1175 Me solam times] *Ouidius*:

——— quo ferrea resto?
Quídve moror? quo me seruas damnosa senectus?
Quo Dij crudeles, nisi ut noua funera cernam,
Viuacem differtis anum? ———

COM-

COMMENT. IN AGAMEMNONEM.

ARGVMENTVM.

VIVVM Thyestes Atreum vlcisci non potuit, nunc excitatur ab inferis, & Ægistho persuadet, vt, quemadmodum Clytemnæstram ad adulterij consuetudinem pertraxerat, etiam in mariti cædem inducat. potitur votis impia vmbra. nam Agamemnonem, à Troiâ, victorem, domi reducem, in ipso conuiuio, sinuosâ sed imperuia veste irretitum, vxor & adulter occidũt, mox & Cassandram ab aris auulsam, Electram verò, quæ Orestem fratrem absconderat, carceri obscuro mancipant.

IN ACT. I.

Vmbra Thyestæ fungitur prologi vice.

4 Fugio inferos, superos fugo] *simile est illud Sidonij*:

——— nec esculentam
Fletus pangimus ad dapes Thyestæ:
Fratris crimine, qui miser voratis
Viuum pignoribus fuit sepulcrum:
Cùm post epulas repentè flexis
Titan curribus occidens ad ortum
Conuiuam fugeret, diem fugaret.

Assiduus noster in hoc antithetico allusionis genere. Thyeste:

Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi

Item: Quis influentis dona fortunæ abnuit?
Expertus est quicunque quam facile effluant.

Idem: Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens iacentem.
Nemo confidat nimium secundis,
Nemo desperet meliora lapsis.

Thebaide:

Quoties necesse est fallere aut falli à suis,
Patiaris potius ipse, quàm facias scelus.

& passim.

5 Pelopeæ] *sic Moguntin. & reliqui manusc. malè Lugdunens. & plerique impressi*; Pelopeiæ.

14 Tri-

14 Trigemina] *Moguntinens. Herbipol. & Veneti*; tergemina.

15 Euinctus rotæ] *sic Eguian. Moguntinens. Herbip. Veneti, Basileens. Paris. Lugdunens. Lipsiens. & potest intelligi* euinctus, *hoc est, valde vinctus. nam*, e, *littera auget, vt euinco, edurus, & simil. vbi significat* per.

19 Exustus] *sunt qui*; exhaustus, *non malè.*

24 Quæsitor] *ex Virgilio*; Quæsitor Minos vrnam mouet.

31 Cœpi] *vix Delphicum oraculum iussit incæstum, vt ex eo nasceretur vindex futurus, cùm impauidus rui in amplexus natæ.*

33 Nata] *Pelopeia.* 32 Irem] *Mogunt.* Veni.

35 Auo parentem] *sic m. s. omnes, quos vidi, sic Lugdunens. & alij nonnulli; sed Veneti tres, Herbipolen. & quidam alij*; Auo nepotem *quare non est, quod exclament, & intemperiem mutantium accusent, nihil à me quidem nec à Saxone Critico mutatum. à quo igitur? etenim sic legêre N., sic Daniel, sic Bernardinus; nimirum vt in m. s. suis inuenêre. solent enim, si quid mutarunt, indicare. Non tamen hoc mihi probatur. sed retineo*; Auo parentem. *nepotum namque meminit secundo versiculo; & hoc voluit: Genui, ex filiâ meâ, Aegystum, qui mihi filius & nepos; cui ego, pater & auus. auus, quia ex filiâ; pater, quia genui: nam filiæ meæ, pater ego & maritus: Pelopeiæ Aegysthus, filius & frater: huic illa, mater & soror.*

36 Nocti diem] *sup. Thyeste actu 4.*

38 Post fata demum sortis incestæ fides] *sic ad vnum libri omnes. hac sententiâ: Aliquando tandem exitus docet verum fuisse oraculum Phœbi; quò responsum mihi, filium quem ex filiâ genuissem, iniuriarum mihi à fratre illatarum vindictam exacturũ. nunc fides oraculo, ab euentus; sed me mortuo, mortuo etiam Atreo fratre. igitur* post fata, *hoc est, post obitum vtriusque* sortis incæstæ, *hoc est, oraculi suadentis incæstũ. apta hæc & germana planè.*

39 Rex ille regum] *sic vocant Cicero in epist. ad Familiar. & Auson. in Epitaphio:* Rex regum Atrides fraternæ coniugis vltor,
Oppetiit manibus coniugis ipse suæ.
Quid prodest Helenes raptum punisse dolentem;
Vindicem adulterij cùm Clytemnæstra necet.

Ductor ducum] *Ouidius, de eodem:*
——— dux erat ille ducum.

hanc verò loquendi formam, vulgus Grammaticorum haut rectè capit: significat illa geminatio, nihil aliud quàm excellentiam eius quod geminatur, quasi dicas Regum potentissimum, vel ducum fortissimum aut nobilissimum. mutuati à Græcis Latini; sic enim isti δειλαία δειλαίων miserias miseriarum; *& Patres de Eucharistiâ* τελετὴ τελετῶν; *Dionys. Areop. & de Festo Dominicæ resurrectionis* ἑορτὴ ἑορτῶν. *Nazianzenus: Sed & hoc Græci ab Hebræis. nam Salomonis liber Cantica Canticorum, & Nahum 3. locustæ locustarum. & Apoc. 17. & 19. & 1. ad Tim. 1. c. 4. Dominus dominantium & Rex Regũ.* βασιλεὺς βασιλέων, κύριος κυρίων. *vel,* κύριος κυριευόντων, βασιλεὺς βασιλευόντων. *Salomonis* שִׁיר הַשִּׁירִים *Nahum*; כְּגוֹב גֹּבַי *quo loco Septuaginta simpliciter locustam,* ὡς ἀκρίς. *& Chalâ. Paraphras. vermes locustarum.*

42 Post

42 Post bina] *sic quidam reposuêre, speciosè & scilicet ex historiæ fide. veteres tamen libri, & excusi ferè omnes ante Lipsiens.* post dena. *& vt hoc verum credam, facit addita vox* Phœbi. *nam solare lustrum, videtur vocari cursus solis annuus. quia decennio Troia expugnata. Ciuile quidem lustrum, post exactum quadriennium; de quo non potest intelligi locus: nec etiam ciuile illud lustrum satis concinnè vocetur,* Phœbi *lustrum. cur enim Phœbi? aut quid illi sol præstat?*

48 Causa] *necandi Agamemnonis, turbandæ domus Atrei.*

52 An deceat hoc te, respice. At matrem decet] *sic Lipsiens. Lugdunens. autem*; hoc te? respice an matrem. *& sic Mogunt. sed rectissimè tres Veneti & Herbipol.* rogas An deceat hoc te? respice ad matrem. decet. *ex matre enim & auiâ (quæ filium sibi & fratrem, patri ac marito peperit) natum; quid queat dedecere? ita est. pulcra vitæ & probæ, stimulus ingens vera nobilitas. Veram voco, non terrenam hanc; quæ, vt non contemnenda, haut magni tamen æstimanda; sed illam veram, illam communem, illam certam: de qua egregiè Epictetus:* Si quis illud (*inquit*) sedulò cogitaret, se à Deo creatum, Deum patrem esse hominum: facilè nihil abiectum, atque vile admitteremus. Nunc quia ad alteram nostram originem, corporis scilicet, qua bestiis similes sumus, magis attendimus: fit quoque vt alij lupis similes fiant, insidi, insidiatores, noxiique; alij leonibus, agrestes, feroces, immanes; alij vulpeculis, maledici & subdoli. *hæc Arrianus lib. 1. dedict. Epictet. cap. 3. & 9.*

53 Noctis æstiuæ, &c.] *Dies naturalis æstate longior, hyeme breuior; contrà nox æstiua breuior, productior dies: sed ciuilis dies vtroque tempore duodecim horarum. Veteres itaque vt semper dies ciuilis duodecim horarum esset, hanc rationem excogitarunt, vt æstate diurnas illas horas extenderent, hyeme contraherent: & è contrariò hyeme extraherent nocturnas, contraherent diurnas, vt docet Paullus Manutius Comment. in epist. Famil. lib. 7. epist. 30. hinc intelliges illud Ouidij lib. 2. de Ponto in Aduersar. positum: hunc etiam locum Senecæ; qui miratur quod sit æstiua nox æquè longa atque foret, si esset hyberna. loquitur enim de naturali: vt & Propertius:*
Tu quoque qui æstiuos spatiosiùs exigis ignes
Phœbe, moraturæ contrahe lucis iter.

& Horatius, lib. 2. Sat. 6.
——— seu bruma niualem
Interiore diem gyro trahit——— *hoc est breuiore.*

Boëtius verò partim de naturali die, partim de ciuili nocte intelligendus, dum canit: Tu frondifluæ frigore brumæ,
Stringis lucem breuiore rotâ.
Tu cùm feruida venerit æstas,
Agiles noctis diuidis horas.

55 Cadentes] *occidere iam parantes, quòd cursum suum complerint.*

56 Phœbum moramur] *impedimus ortum eius præsentiâ nostrâ, quam fugit.*

In

IN CHORVM.

Mediocrem fortunam cum excelsâ confert & præfert.

57 O regnorũ magnis fallax fortuna bonis] *idẽ dixit Eurip. in Ione:*

τυραννίδ' ὃς δὲ τῆν μέτην αἰνουμένης
τὸ μὲν πρόσωπον ἡδὺ, τὰν δ' ὄμοισι δὲ
λυπηρά. τις γὰρ μακάριος, τίς εὐτυχὴς;
ὅστις δ' ἐδοικώς, καὶ παραβλέπων εἶαν
αἰῶνα τείνει;

Iucunda gestat ora, quam laudant nimis
Regia potestas: at molesta quæ latent.
Quis enim beatus, aut potens censebitur
Semper timore qui prematur, ne qua vis
Inimica vitam rapiat & regnum sibi?

59 Locas] *Eib. legit*; loco, *atq; ita Ven. & Herb.*

64 Libycis syrtibus] *Lucanus.*

Reppulit à Libycis immensum Syrtibus æquor.

66 Euxini] *hoc mare principiò propter accolarum inhospitalitatem, vel, (vt Theophilus tradit) latronum frequentiam ἄξενον dictum; postea operâ Herculis expurgatâ latrocinijs regione, & accolarum animis, ceterarum gentium commercio aliquantulum emollitus, Euxinum, quasi εὔξενον nuncupatum, testibus Ouidio, Melâ, Theophilo, ceteris.*

70 Versat plaustra Bootes] *videtur enim quasi manu plaustrum regere, vt sæpe diximus. Anacreon:* στρέφεται ὅτ' Ἄρκτος ἡ κατὰ χεῖρα τὴν Βοώτα. Cùm iam rotatur vrsa, circa manum Bootæ.

81 Fugiunt aulas] *non de nihilo est, quod aulæ vt impiæ, infidæ, impuræ audiunt. ferè enim tales. notum illud Lucani:* —— exeat aula
Qui volet esse pius —— *Extat elegans libellus Antonij Guevaræ Episcopi Modonedensis, de Aulæ vituperatione; qui, diuturnâ experientiâ multorum annorum, Syrtim illam nouerat.*

85 Sidunt] *Latinè Latina vox, etsi præteritum cogatur à* sedeo *mutuari, teste Prisciano lib. 10. Virgilius:* subsidunt vndæ. *Lucanus;* Sidentia passim corpora. *Statius:* —— summisque insiditur astris.

93 Nubibus ipsis] *supra Hippolyt.*

Admota ætheriis culmina sedibus
Euros excipiunt, excipiunt notos,
Imbriferumque eorum.

96 Feriunt] *sic Hippol.* —— humida vallis
Raros patitur fulminis ictus.
Tremuit telo Iouis altisoni
Caucasus ingens, Phrygiumque nemus.

Herodotus: Vides vt prægrandia animalia, fulmine Deus ferit, nec finit insolescere, parua verò nihil lædit? vides vt magna semper ædificia, magnásque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim Deus eminentissima quæque deprimere, *&c.*

Phy-

Physiologicam causam inquirit Lucretius lib. 6.

Altáque cur plerumque petit loca? plurimáque huius
Montibus in summis vestigia cernimus ignis? *&c.*

99 Placet in vulnus maxima ceruix] *deliguntur & eximuntur à reliquo grege pulcherrimi quique & maximè opimi boues: consule Macrobium lib. 3. Sat. cap. 5. Huc pertinent illa ex Nelei carmine, non ita pridem Criticorum industriâ redintegrata:*

Namq. nullum peius macerat humanum, quàm de mare sæuum.
Vires quoi sunt magnæ, topper confringent importunæ vndæ.

102 Modicis rebus, *&c.*] *pulchrè hæc Apollodorus Comicus:*

Habent perampla dona fortunæ metum,
Periculóque non carent prælustria,
Nec vlla celsa tuta sunt mortalibus;
Quæ euertere vel inuidia, vel tempus solet,
Felicitatis culmen vbi quis attigit.
At tutior mediocritas in omnibus,
Neq. mente deprimente sese ad humum nimis,
Neq. contra in altum sese offerente superbius.
Namque minus altè si quis è gradu cadat,
Celabitur facilè eius infortunium:
Ingentis at molis ruina ingens erit.
Nam rebus obstat inuidia prælustribus:
Subuertit & fortuna quos euexerit.

Apud Euripidem nutrix Medeæ;

κρεῖσσον ἔμοιγ' οὖν, εἰ μὴ μεγάλως,
ὀχυρῶς τ' εἴη καταγηράσκειν,
τῶν γὰρ μετρίων πρῶτα μὲν εἰπεῖν,
τἔνομα νικᾷ, χρῆσθαί τε μακρῷ
λῷστα βροτοῖσι. τὰ δ' ὑπερβάλλον
τ', ἐς ἔνα καιρὸν δύναται θνατοῖς.
μείζους δ' ἄτας, ὅθαν ὀργισθῇ
δαίμων, οἴκοις ἀπέδωκεν.

Iudice me libertas
Par, & vitæ æquatio præstat,
Séque assuescere legibus æquis,
Si non regifico splendore: at, at
Tuto consenuisse licebit.
Nam popularius æqui iuris
Primum est nomen, & experiundo &
Vsu longè præstabilius.

Prouerb. 17. Qui altam facit domum suam, quærit ruinam. *vt noster vertit ex Græcâ editione; non ex Hebræâ.*

103 Felix quisquis] *Euripides in Ione:*

δημότης δ' ἂν εὐτυχὴς

ζῆν ἂν θέλοιμι μᾶλλον ἢ τύραννος ἂν.
Popularis autem mauelim feliciter
Traducere æuum, quàm tyrannidem assequi.

107 Legit] *minus bene Mogunt.* Ligat.

IN ACT. II.

Queritur Clytemnæstra de marito, & meditatur illi exitium; dissuadet Nutrix & hortatur ad meliora: sed superueniens Ægisthus, rursus illam in præceps rapit.

114 Pudor] *fieri enim nequit, vt impudica non fueris, quantumuis postea pudicitiam colas. sed sanè deletur hæc nota, sequentis virtutis splendore. De virginitate verius dixisset: sed loquebatur mulier coniugata, multorum iam liberûm parens.*

115 Incita] *vtitur metaphorâ ab equis sumtâ; quos cùm currere volumus, frenum illis permittimus, vt prono, non erecto, collo incitiè euolent. quare non placet Moguntini lectio,* excita. *falsum autem quod sequitur, sed personæ loquenti accommodatum.* 119 Impia] *Medea.*

122 Socio] *thalami, & pericli. sic illam paullo post Aegisthus sociâ vocat.*

124 Soror] *Helena Paridem secuta.*

128 Licet ipsa] *vide Medeæ 446.*

129 Proin quid est] *sic Basilienf. Lugdunens. Lipsiens. Sed Moguntin. Herbip. Veneti, & Eib.* proinde quicquid est. *quo confirmatur vera Lipsij emendatio,* Proin quicquid est. *vt prima vox contrahatur in monosyllabam.*

130 Quod ratio nequit] *In Euripid. Alcestide Hercules:*

χρόνος μαλάξει, νῦν δ' ἔθ' ἥβᾳ σοι κακόν.
Tempus leuabit, quod recens nunc est malum.

141 Regimen] *clauum. hoc est, rectam rationem.*

143 Dedi] *Moguntinens.* dedam.

148 Perlucet omne] *Seneca lib. 1. de clement.* Alia est conditio eorum, qui in turbâ, quam non excedunt, latent; quorum & virtutes, vt appareant, diu luctantur, & vitia tenebras habent: vestra facta dictaque rumor excipit, & ideo nullis magis cauendum est, qualem famam habeant; quam qui, qualemcunque meruerint, magnam habituri sunt. *Et paullo pòst eundem Neronem compellans:* Tibi non magis quàm Soli latere contingit. multa contra te lux est, omnium in istam conuersi oculi sunt. prodire te putes, oriris. loqui non potes, nisi vt vocem tuam quæ vbique sunt gentes, excipiant. *Iuuenalis:*

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur.

C. Plinius in Paneg. Traiani; Habet hoc primum magna fortuna, quòd nihil tectum, nihil occultum esse patitur: principum verò non modò domos, sed cubicula ipsa, intimósque secessus recludit, omniáque arcana noscenda famæ proponit, atque explicat.

151 Quod metuit] *sic quidam, alij, vt Burdegalens. Basileens. Lipsiens.* quod

quod meruit. *item, pro;* obruit, *nonnulli;* obstruit. *item pro;* capienda, *habent;* rapienda. 154 Capienda] *in bellicis hoc consilium vtibile: non ad peccandum. Liuius li. 25.* In rebus asperis & tenui spe, fortissima quæque consilia tutissima sunt.

155 Coniugij nomen] *malo cum membranis Burdeg.* coniugis.

158 Equidem & iugales] *hoc fuit πρόχημα Clytemnæstræ, quo velabat parricidij sui turpitudinẽ, vt etiã ipsamet inquiebat Electræ apud Sophoclem:*

ἐπεὶ πατὴρ οὗτος σὸς ὃν θρηνεῖς ἀεί
τὴν σὴν ὅμαιμον μᾶνος ἑλλήνων ἔτλη
θῦσαι θεοῖσιν, οὐκ ἴσον καμὼν ἐμοὶ
λύπης ὅτ' ἔσπειρ', ὥσπερ κἀτεκεῖν' ἐγώ.
Quando parens iste tuus vllo quem fine
Fine, aut modo luges, sororem olim tuam
Solus Pelasgûm dedere sustinuit neci
Diisque immolare: non pari mecum iugo
Subactus is, dum gigneret; quo ego fui
Dum eniterer. *Euripides in Iphig. priore describit, quomodo Agamemnon, vt Iphigeniam posset immolare, Clytemnæstræ scripserit, se filiam Achilli despondisse, nuptias ad exercitum celebrari oportere, confestim eam mitteret. Fingitur autem morti erepta, Dianæ beneficio, vnde &* Sospita *dicitur Diana in veteri inscriptione:* ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΑΥΛΙΔΙ ΚΩΤΕΙΡΙ.

162 Tyndaris Cæli genus] *Iuppiter ex Taigetâ genuit Lacedæmonem, qui Amyclum, qui Argæum, qui Oebalum, qui Tyndarum, qui Helenam & Clytemnæstram, quæ peperit Iphigeniam. Dictys lib. 1. vel sanè Tyndaris, quia Tyndari filia putatiua, vera (vt poëtæ) Ionis filia, vel ex Ledâ vel Nemesi: nam sic Helenæ matrem vocat auctor Cypriacorum:*

Τοῖς δὲ μετὰ τριτάτην Ἑλένην τέκε θαῦμα βροτοῖσι
Τὴν ποτὲ καλλίκομος Νέμεσις φιλότητι μιγεῖσα
Ζηνὶ θεῶν βασιλῆϊ τεκὲν κρατερῆς ὑπὸ ἀνάγκης, *& quæ sequuntur apud Athenæum lib. 8. cap. 3.*

Natalis: Hinc Helena admiranda viris est tertia nata;
Quam Nemesis commista Ioui pulcherrima virgo
Cælicolûm regi peperit vi fortè coacta. *&c.*

165 Pelopeia] *rectè Mogunt.* Pelopea. *& mox;* sacrilego.

178 Indomitus] *sic Moguntinens. & Lipsiens. sed Lugdunens. & plerique excusi;* indomitis minis. *quod minus arridet.*

179 Ille solus[*Homerus:*
Calchas Thestorides augurum longè optimus,
Qui sciebat præsentia, futura, & præterita.

181 Relucentes rogi] *Homerus:*
Semper autem pyræ mortuorum incendebantur frequentes.

182 Græciæ] *Artemidorus:* Soli ex Boëotiis Thebani non bellarunt ad Ilium. *an falsò? cùm dicat Homerus:* Quiique sub Thebis habitabant bene habitatâ vrbe. *sic olim credidi, & Artemidorum reprehendi non meritò.*

vitò. agnosco errorem, malè intellecti Homerici loci, & imposuerat exemplar mendosum. Inuenerat Artemidorus, non ὑπὸ Θήϐας, sed Ὑποθήϐας, vt testatur Eustathius multos legisse; & parui oppidi nomē esse, Hypothebas: quos interfuisse testatur Homerus, non Thebanos. Tamen Iustinus lib. 28. solos Acarnanas scribit Græcis ad Troiam non iuisse suppetias: nec eos in Bœotiâ expressos inuenio.

188 Hem] *Moguntinens.* en. *idem*; trophæa Troia.

193 Occupandum] *Varro Ephebo*: Crede mihi, plures serui dominos comederūt, quàm canes. Quod si Actæon occupasset, & ipse prius suos comedisset. *Iustinus*: Nec fecisse se, sed occupauisse insidias. *vsitatum verbulum Ciceroni.*

201 Perde pereundo] *elegantes sunt tales traductiones Ouidianæ, in ep. Didus*: Perdita ne perdam timeo, noceámve nocenti.

In epist. Deianiræ:

Huic victo victor nempe pudendus erat.

In epist. Cydippes:

Si lædis quod amas, hostem sapienter amabis:
Me precor, vt serues, perdere velle velis.

Idem: Verba quid exsultas tua si mihi verba dederunt.

203 Commori quî cum] *emendabam*; quo cum. *miror non intelligi. dicam planius*; commori quo cum velis, *hoc est, commori cum illo quem perire expetis. Locus ille epitomæ Liuianæ, docere id potuit, si consuluissent. Quod verò ipsi adferunt, nisi vitium operarum subsit, &* cùm mori, *mendosè excusum: nulli rei. si* commori *scripsère, eadem sententia cum emendatione nostrâ: nisi quod non necessariò verba transponant pro lubito.*

210 Melior Aiax] *Homerus*:

Locrensibus autem dux erat Oileus velox Aiax,
Minor, non tantus quantus Telamonius Aiax,
Sed multo minor —— *minor robore, gloriâ, staturâ. Homerus Iliad. β'. ρ'. ν. & Odyss. λ'. forma & factis vno Achille deteriorem dicit, statura quoque maiorem. Et Pausanias in Attic. scribit tam vastum fuisse, vt genu patella pueriles disci magnitudinem æquaret. Vlysses Nasonis, vt detrahat hosti, Oileum vocat, Aiacem moderatiorem.*

213 Memnon] *consule de Memnone Q. Smyrnæum lib. 2. Memnon Auroræ & Tithoni F. pulcherrimus fuit (teste Homero Odyss. 11.) eorum qui Troianis auxilio venerant; ab Achille lanceâ confossus obiit. Pindarus Nem. 6.*

—— καὶ ἐς Αἰθίοπας
μέμνονος οὐκ ἀπονο-
στάσοντος, ἔπαλτο βαρὺ
δὲ σφιν νεῖκος ἔμπεσ' Ἀχιλ-
λεὺς χαμαὶ καββὰς ἀφ' ἁρμάτων
φαεννᾶς υἱὸν εὖτ' ἐνάρι-
ξεν Ἀόος αἰχμᾷ
ἔγχεος ζακότοιο.

—— quin

—— quin & ad Æthiopes
Memnone non reuer-
so prosiluit. grauis
autem ipsis concertatio incidit cùm Achilles
in terram descendens ex curribus
illustris filium occideret Au-
roræ cuspide
hastæ iracundæ.

idem latius tradunt Ouid. lib. 13. Metamorph. & Philostrat. lib. 1. de imagin. sed homo leuis à se ipso dissentit. nam li. 6. vitæ Apollon. ad Troiam mortuum negat. Verùm Strabo lib. 13. in Troade sepultum affirmat. Ex Æthiopia profectum communiter omnes ferè consentiūt, Pausanias tamen in Phocaic. mauult Susis è Perside Ilium venisse. Cineres in aues Memnonides transformatas, fabulantur Ouidius, Plinius, & Ælianus. de statuâ & sepulchro mira sunt, quæ referunt Iosephus in antiquitat. Pausanias in Atticis, Tacitus Annal. lib. 2. & Plinius lib. 36. cap. 7. & antiqua commentaria in Iuuenalis Sat. 15.

213 Xanthus] *de hoc in Troad. actum. vide Homerum Iliad. φ.*

217 Rhesus] *qui ad amnem sui nominis fuit interfectus, in quem etiam se vxor Arganthona, desiderio mariti proiecit. Vide Parthenium Narration. suarum cap. vlt.* 218 Amazon] *de qua Virgilius*:

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penthasilæa furens, mediisque in millibus ardet,
Aurea subnectens exertæ cingula mammæ
Bellatrix, gaudetque viris concurrere virgo.

Peltam sic describit Pierius Hieroglyph. lib. 42., vt circulus descriptus lineâ diametrali dissecetur: pars altera, quantum cubiti, manusque ministerio deseruiat, relinquatur: altera duobus à lateribus excauetur: ita vt in medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exemti, insertandæ si opus sit hastæ alter commodus, alter ad inspectandum inseruiat.

224 Comprime] *Lib. Eguian.* opprime.

233 Ægisthe] *nimis sæua primo congressu Clytemn. an adhuc hoc carmen Ægistho tribuendum?*

244 Quem pœnitet] *imò vera pœnitentia nobis Christianis culpâ planè liberat. c. magna. de pœn. d. 1. Concil. Trident. sess. 14. cap. 4.*

259 Nec regna] *Ouidius*:

Non bene cum sociis regna Venúsque manent.

Homerus: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω
εἷς βασιλεύς.

Non bonum est multos esse, qui imperent, vnus sit imperator
Vnus dux. *Hanc causam esse voluit Musæus (teste Aristotele) cur aquila tres pullos excludens, duos deturbet nido, vnum educet.*

261 Exci-

261 Excitas] *Moguntin.* incitas. *idem pro*; captam, *habet cum Herbipolens.* captas. *Venetus primus*; raptam.

263 Dominam] *matremfamiliæ. Plutarchus in Lycurgo scribit; Lacones vocasse vxores suas κυρίας. Menander*:

Me quidem, vt constat, habet vxor domina.

vtrumq; illic ingeminat; quemadmodũ virum dominum Ouid. in ep. Briseid.

Si mihi pauca queri, de te dominóque viróque
Fas est, de domino pauca viróque querar.

sic vsurpat idem in epist. Hippodamiæ. Hesychius: Dominas Thessali vxores vocant. *Epictetus*: Mulieres à viris post XIV. ætatis annum rectè dominæ vocantur. *Quinctilianus senior declamat.* 2. Tu facere potes occasionem vxor & domina. *vicissim sic mariti vel sponsi, domini*; *M. Brutus lib. de officio*; Itaque patresfamiliæ domini sumus. *Virgilius*:

—— connubia nostra
Reppulit, & dominum Æneam in regna recepit.

Ouidius in epist. Hermion.

Hæc tibi sub domino est Pyrrhe puella suo.

Idem: Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras. *Ad hunc locum maximè proprium, quod ex Plutarcho dixi. nam hîc loquitur Spartana.*

267 Det ille veniam] *Prosper Aquitanus*:

Det peccatori veniam peccator, & æquâ
Conciliet Dominum conditione sibi.

Idem iubet Saluator & Dominus IESVS CHRISTVS, *Matth.* 6. *&* 16. *Mar.* 11. *Idem Apostolus ad Ephes.* 4. *ad Coloss.* 3. *idem Ecclesiast. c.* 28.

268 Pacisci] *Seneca lib.* 1. *de Clementia*; Securitas securitate mutua paciscenda. 269 Haut noua] *quantumuis diu regina & regi nupta, regni & tyrannidis naturam nondum habes perspectam. Certè* noua *illi regnorum iura non erant.*

280 Fit nocens] *non inquiritur an innocens, sed fingitur esse nocens. vnde &* factum *crimen in Octau. pro* ficto. *corrumpunt, qui;* fit, *inuexerunt.*

294 Auctore Phœbo] *ad hoc oraculum refero illud Liuij in Aegistho, apud Nonium, in* Solemnitus, *sed castigatum*:

Solennitus à Deo tali lauder lubens.

porrò quod præcedenti versu dixit, & nepos: *explicat Sidonius*:

Non hic Tantaleam domum retexam,
Qua mixtum Pelopeia per parentem
Prolis facta soror, nouóque monstro
Infantem genuit (*sic lego*) pater nepotem.

297 Quid Deos probro] *sic Sophocleus Philoctetes reprehendit Vlyssem prætexentem diuina*:

ΟΔ. Ζεύς ἐσθ᾽, ἵν᾽ εἰδῇς, Ζεὺς ὁ τῆσδε γῆς κρατῶν.
Ζεὺς, ᾧ δέδοκται ταῦθ᾽, ὑπηρετῶ δ᾽ ἐγώ.
ΦΙΛ. Ω μῖσος, οἷα κἀξανευρίσκεις λέγειν,
θεοὺς προτείνων, τοὺς θεοὺς ψευδεῖς τιθείς.

VL. Iouis ista, si nescis, Iouis terra regitur
Arbitrio, auctor est rei huius Iuppiter,
Istius imperio obsequens facio hæc ego.
PHIL. Scelerate, túne hæc dicere? dolis tu, tuis
Mendaciis prætexere audebis Deos

301 Hæc vacat] *Moguntinen. Herbipolens. & Veneti*, hæc vacat regia viro. *si legas*; Hæc vacat Regi ac viro. *sensus, se viduam, viro solo, & quidem Regi nuptam, non admissuram viliores nuptias. viduas quidem* vacuas *&* vacantes mulieres *olim dictas*; *aliis obseruatum.*

302 Quæ inuita peccat, debet & culpæ fidem] *sic plerique lib. etiam m. s. nullo, quantum intelligo, sensu. æquè exsensa lectio Herb. & Venetor.* Quæ inuita peccat, ostendit & culpæ fidem. *& cæci hic aliàs Lyncei, muti aliàs arguti: iuuat Moguntin. cod. qui*, Quæ iuncta peccat, debet & culpæ fidem. *quæ (ait) cum aliis facinus perpetrauit, socio culpæ fidem debet. non licet fide saluâ eum, quo cum scelesta fuit, deserere vel prodere. Secedamus ergo, & quod iuncti deliquimus, iunctis consiliis diluamus.*

IN CHORVM.

Canit Pæanem; qui partâ victoriâ Apollini cani consueuerat; initiò Apollini tantùm, teste Suydâ: postea tamen pæanas facti Marti & Diis aliis communes, adeo vt omne carmen quo Deorum, vel hominum etiam laudes co: tinerentur, Pæan *dictum fuerit. Nam, teste Athenæo, Hermippus Cyzicenus Pæanes composuit in Antigonum & Demetrium, Pindarus in varios, vt tradunt Horatij interpretes.*

311 Coronat] *lauro, teste Apollonio, laurus enim Apollini sacra, propter Daphnem in laurum mutatam, vt narrat Parthenius cap.* 15. *& Diodoro Eleensi in elegiis, & Philarcho in histor.*

313 Innuba] *in citato Varronis fragmento mallem legere*; veteres puerascunt. 314 Stirps Inachia] *Inachi genus, virgines Argiuæ.*

315 Thebana manus] *sic quinque manusc. mei: sic ad vnum omnes excusi. & quid in hac lectione reprehendendum οὐ καταλαμβάνω.*

316 Erasini] *Erasini plures. vnus in Arcadiâ ex Stymphalo gignitur, qui aliquamdiu sub terrâ occultatus, rursus in Argiuo agro erumpit, de quo Ouidius libro* 15. *Metamorph. alius in Corinthiacum sinum illabitur. de quo Pausanias in Corinthiac. alius Eubææ propè Erythræam, alius Atticæ Straboni lib.* 8. *de Attico nostrum loqui opinor.*

317 Eurotam] *Eurotas Lelegis N. Mileti F.*; *cùm in Laconiâ stagnantem in campis aquam, alueo facto in mare deduxisset; quod fuit aquarum reliquum, in iusti amnis morem defluens, de suo nomine nuncupauit Eurotam. Pausan. in Laconic.*

322 Arcus victor pace relata Phœbe relaxa] *Moguntin.* Arcus vinculo Phœbe relaxa. *Herbip. & Veneti*; Arcus victor Phœbe relaxa; *quibus omnibus deest*, pace relatâ, *quod est in ceteris. delendum, nec ne? nescio. nam vt spurium sit vel germanum ἐνδέχεται καὶ οὐκ ἐνδέχεται. Apollo quidem*

dem cantaturus arcum soluere credebatur. Dionysius Perieget. ait eum, cùm se Delphos recipit, id facere: ἱσάμενος χρυσέης ἀναλύεται ἅμμα φαρέτρης. vinculum auratæ pharetræ soluit.

328 Lyra] *Lyram, citharam, chelim, barbytum, & phormingem solere confundi assentior, Polluci, Suidæ, Guarino, Budæo & aliis, & colligitur ex Homero in hymn. Mercurij & Odyss. 8. Martiano lib. vlt. & aliis. Sed tamen illi oportet mihi vicissim assentiantur, propriè loquendo esse diuersa. nam ille ipse Martianus eodem lib. vlt. apertè chelim à barbyto, & à tetrachordo distinxit. Pausanias præterea in Attic. loquens de Memnonis statuâ,* τὶς κιθάρας ἢ λύρας, *inquit: & Anaxilaus apud Athenæum lib. 4.*

ἐγὼ δὲ βαρβύτους, τριχόρδους, πηκτίδας
κιθάρας, λύρας, σκινδαψούς.

Et Euripides Phœnissis:

——— φορμιγγί τε,
τείχεα Θήβας
τᾶς Ἀμφιονίας τε λύρας, &c. phormingis sono
Muros Thebarum,
Et Amphioniæ lyræ.

Prudentius etiam in Apotheo.

Quicquid casta chelis, quicquid testudo resultat.

Sunt qui differre velint ex Ammonio κιθάριν *&* κιθάραν, *hanc idem esse cum lyrâ, & ab ea eosdem* λυρῳδοὺς καὶ κιθαριστὰς *vocari; illam à lyrâ diuersam, & ab eâ* κιθαρῳδοὺς *tantùm dici. Sed amplio. D. Isidoro lyra citharæ species est lib. 3. Orig. nam de citharâ cùm agit;* paulatim (*inquit*) plures eius species exstiterunt, vt psalteria, lyræ, barbita, phænices, & pectides, & quæ dicuntur Indicæ, & feriuntur à duobus, simul, *vbi suspicor reponendum ex Anaxilao, & Euripide,* phorminges, & pectides, & quæ dicuntur scindapsi. *fortè reiecerant, qui Festo crediderunt scindapsum nihili vocem esse, nec quicquam significare, qui error Dialecticorũ scholas occupauit, etiam Græcum Scholiastem Magentinum in lib. Aristot. de interpretat. quos refellit, vt videtis, Athenæus, refellit scholiastes Apollonij, & Homerus. De* σκίνδαψος, *ergo falsi; de* βλίτυρι *nescio an veri, nam etsi confirmet Laërtius lib. 7. nam qui vtrumque affirmarat Suidas, idem Iubæ testimonio docet blityri* τῆς χορδῆς μίμησιν *esse, hoc est, vt vertit N. Chordæ imitationẽ; ego mallem accipere de tinnitu illo, quem percussæ fides, mox sponte edunt suâ, quasi subsilientes. addit Ammonius aliam vocem nihil significantem* κνὰξ. *pro quâ Moguntin.* κνὰξ, *sed hæc titiuillitio & tippulis leuiora.*

331 Chorda] *scribendum* corda, *si credimus Cassiodoro, qui à corde deducit;* quia (*inquit D. Isidorus*) sicut est pulsus cordis in pectore, ita pulsus cordæ in citharâ. Has primus Mercurius excogitauit: idem prior * in neruos sonum strinxit.

* Castigo: neruos in sonũ.

337 Pelion Ossa] *Antipater:* Non Ossæ Pelion imponens.

340 Regia Iuno] *alludit ad cognomen eius,* Regina.

Reginæ Iunonis supremæ coniugi templum. *ait poëta vetus. De Iunone Reginâ multa Liuius lib. 5. meminerunt etiam Cicero, Plinius, P. Victor. & Iuuenalis Sat. 12.*

——— niueam reginæ cædimus agnam.

Tua turba Mycenæ] *Mycenas sunt qui dictas putent à quodam Myceneo Spartonis filio, quos Pausanias refellit: alij malunt, quia Perseus, qui eam à Cyclopibus curauit construi, humo ibidem fungum sustulerit, vnde repentè fonte scaturiente sitim depulit. nam fungus Ephippo apud Athenæum lib. 2* μύκης *dicitur. sed quia hoc nomen capulo quoque conuenit, Nicander à capulo ensis Persei, eo in loco lapsi, deducit Mycenas, in Alexipharmac. Homerus Mycenes mulieris meminit; quam Oearum magnarum scriptor canit fuisse Arestoris vxorem, Inachi filiam, hæc plerisque videtur nomen vrbi indidisse. Vide Pausan. in Corinthiac. Mycenæ Iunoni sacræ & peculiares. ait antiquus poëta:* Dodone tibi Iuppiter sacrata est,

Iunoni Samos & Mycenæ diti:
Vndæ Tænaros æquorísque regi:
Pallas Cecropias tuetur arces;
Delphos Pythius orbis vmbilicum;
Creten Delia, Cynthiósque colles;
Faunus Mænalon, Arcadúmque siluas.
Est tutela Rhodos beata Solis;
Gades Herculis, tumidúmque Tybur;
Cyllene celeri Deo niuosa;
Tardo gratior æstuosa Lesbos.
Ætnææ Cererem nurus frequentant;
Raptam Cyzicos ostreosa Diuam;
Formosam Venerem Cnidos, Paphosque.

Ouidius 3. Fastor.

Pallada Cecropiæ, Minoïa terra Dianam,
Vulcanum tellus Hypsipilæa colit.
Iunonem Sparte, Pelopeïadésq. Mycenæ;
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
Mars Latio venerandus erat. *Nam singulæ ciuitates suos quosdam Deos habebant; quos Tertullian. in Apologet. cap. 10.* proprios *vocat, & nonnullos cap. 24. enumerat:* Vnicuique etiam prouinciæ & ciuitati suus Deus est, vt Syriæ Astarte, vt Arabiæ Disares, vt Norici Belenus, vt Africæ Cælestis, vt Mauritaniæ reguli sui. *& paullo post:* Crustuminiensium Beluentinus, Narniensium Viridianus, Asculanorum Ancaria, Volsiniensium Narsia, Ocriculanorum Valentia, Sutrinorum Nortia, Faliscorum in honore est pater Curis.

342 Supplexque tui numinis Argos] *infrà act. 4.*

Argos iratæ carum nouercæ.

Creditur enim Iuno ibi nata, vnde & Argiua Homero & aliis, eius effigiem refert Pausan. Argis illi Hecatombâ fiebat, vt prodiderunt Pindari Scholiast. Palæphatus in Incredibilib. & Hyginus in Fabulis. Refert Dionys. Halycarnass.

carnaß. lib. 1. apud Phaliscos templum Iunonis fuisse persimile Argiuo, & vtrobique sacrorum ritus similes, & cultrices templi sacrificulas, & puellam innuptam, quam vocant Canephoron, sacrificium solitam auspicari, & choros virginum patrios hymnos canentium. Homerica Iuno:

Sunt mihi tres vrbes longè carissimæ
Argósque, Spartéque, & latis viis instratæ Mycenæ.

Pindarus vocat Argos, Iunonis domum. *Euripides ait*; per reginã Deam Argiuam. *& in Heraclidis*:

—— diis non inferioribus,
Socij vtimur, quàm Argiui, ô Rex,
Hisce enim Iuno præsidet, vxor Iouis:
Nobis verò Pallas.

344 Lauros Agamemnonias] *hoc ait, quia mos fuit, vt Ioui sic & Iunoni tropæa dicandi, vnde & à Lycophrone Iuno tropæa vocatur. malè hîc Moguntin. Herbip. & Ven.* claros *pro*; lauros.

346 Multiforâ tibia buxo] *hanc describit Statius lib. 8. Theb. his verbis*:

Et moderata sonum vario spiramine buxus.

nam buxus ἀπλῶς *tibia ex buxo. sic Claudianus*:

Si buxos inflare velim ferale gemiscunt.

de variis tibiarum generibus & diuersitate consule Aristot. lib. 8. Polit. Theophrastum lib. 4. de causis plantarum, Pollucem li. 5. Onomast. Atheneum lib. 14. cap. 5. & 15. & Solinum in Polyhist. Cælium Rhodigin. lib. 9. cap. 7. & Iul. Scalig. artis poët. lib. 1. cap. 20. cum quo mihi de tibiæ inuentione non conuenit. ille Osyridi tribuit, ego aliis potiùs. nam Martianus Mineruæ, & Marsyæ lib. vlt. his verbis: Pythagoræi etiam docuerunt, ferociam
» animi tibiis aut fidibus mollientes, cum corporibus adhærere nexum
» fœdus animarum: membris quoque latentes interferere numeros non
» contemsi. Hoc etiam Aristoxenus, Pythagorásque testantur. Denique
» benignitate largissimâ sensim ipsam notionem meę obiectationis ape-
» rui. Nam fides apud Delphos per Deliacam citharam demonstraui:
» tibiæ per Tritonidem nostri comitem & Marsyam Lydium sonuerũt.
» calamos Mariandini & Aones in laudes inflauêre cælestium. Pandu-
» ram Ægyptios attemtare permisi. *quo loco vel ex Isidoro d. lib. 3.* Pandorium, *reponas, vel ex Martiano apud Isidorum*, Pandura *legendum: nisi dicas (quod vehementer suspicor verum)* Pandorium, *esse fistulæ seu calami pastoritij genus vt Isidorus apertè tradit*; Panduram *verò tympani genus, vtrimque membranâ extensâ coopertum, Hispanis adhuc hodie*, Pandero, *vocati. Quædam tibia*, Libys *dicta fuit*; *apud Nomades Libys adinuenit, vt ex Duri Samio docet Athenæ. d. cap. 5. Isidorus Phrygibus laudem tribuit.*
» Tibias (*inquit*) excogitatas in Phrygiâ ferunt: has quidem diu funeri-
» bus tantùm adhibitas: mox & sacris gentilium. Tibias autem appella-
» tas putant, quòd primùm de ceruinis tibiis, cruribúsque hinnulorum
» fierent: deinde per abusionẽ ita cœptas vocari etiam quę non de cruri-
» bus ossibusq. fierent. *Buxeas tibias Phrygum inuentum esse Iuba prodidit, earumq́.*

earumq́. mentionem Sophocles, in tympanistis, & alibi facit, apud Athenæum lib. 4. cap. 24. Phrygibus autem inuentio tribuitur, non quia apud illos primò tibia sit reperta; sed quia Minerua inuentam propè Tritonida paludem, in Phrygiam abiecit; auctore Propertio lib. 2.

Hic locus est in quo tibia docta sones.
Quæ non iure vado Mæandri iacta natasti,
Turpia cùm faceret Palladis ora tumor.

& Plutarcho in Alcibiad. & Claudiano lib. 2. in Eutropium, quo loco nonnulla dixi. 350 Lampada iactant] *in quamplurimis sacris & ludis sollemne fuit* λαμπαδουχεῖν; *idq́. discurrendo & tradendo sibi inuicem lampades, vt in Panathenaicis, Vulcaniis, & Prometheis ludis, & in Mineruæ sacris, testibus Herodoto, in Vraniâ (qui à Persis acceptum morem scribit) Pausaniâ in Atticis (qui, cum plerisque, à Prometheo acceptum censet) Platone lib. 1. de repub. & Scholiaste Aristophan. in ranis; & Harpocratione in voce* λαμπαδίον: *aliquando continuò discurrentes facem ferebant, nec defatigati alteri tradebant, vt fiebat in sacris Eleusiniis in memoriam Cereris, quæ, duabus facibus in Æthnæ crateribus accensis, filiam quæsiuerat. Herc. Fur. ver. 300.* —— tibi multa fide
Longas Eleusi tacita iactabo faces.

Simile, quid voti damnatas Argiuas feminas in Iunonis honorem præstitisse, noster hoc loco significat.

350 Coniux candida tauri] *Porphyrius apud Eusebium lib. 4. de præparat. Euang. cap. 4. refert Apollinis versus quos citaui in Oedipum.*

352 Coniux tauri] *iuuenca. Virgilius*:

—— Iunoni cæde iuuencam. *vide Seruium.*

357 Matrona] *omnes, iunior & senior. Melissus lib. de propriet. sermonis, matronam dici putauit, quæ semel; matremfamilias, quæ sæpius peperisset. sed hoc ab aliis meritò reijcitur. de hoc discrimine egêre Seruius, Nonius, & alij. omnium apertissimè Gellius lib. 18. cap. 6.* Matronam (*inquit*) esse propriè quæ in matrimonium cum viro conuenisset, quoad in eo matrimonio maneret, etiamsi sibi liberi nondum nati forent: dictámq. esse ita à matris nomine, non adepto iam, sed cum spe & omine mox* adipiscendo, vnde ipsum quoque matrimonium dicitur. Matrem autem familias appellatam esse eam solam, quæ esset in mariti manu mancipióque, aut in eius in cuius maritus manu mancipióque esset, quoniam non in matrimonium tantùm, sed in familiam quoque mariti, & in sui heredis venisset locum. *Ex quibus verbis apud Seruium puto legi debere*; quæ in familiam mariti, & sui heredis locum venisset. *Festus, nec Viduam, nec quæ sine liberis sit, matremfamil. dici posse tradit. vtrumque falsum. Liberos enim non re requiri, sed spe sufficere, docent Gellius & Seruius. Viduam quoque hoc nomen retinere, si in familiam mariti & sui heredis locum venerat, patet ex iisdem, & apertius ex Vlpiano l. pronunciatum. 47. D. de verb. signific. & Cicerone, qui in Orat. pro Cælio, Clodiam viduam, vocat matremfamilias. Hos Nonium arbitror secutum, & propterea apud illum addi-*

*Mallem, adipiscendi.

additâ negatione censeo reponendum; etsi in mariti matrimonio non esset. *Volunt ergo Seruius, & qui eum secuti, non omnem matronam esse matremfamil.; sed eas dumtaxat, quæ per coëmtionem, non verò vsu vel confarreatione, in matrimonium conuenerunt. de quo valde dubito. D. Isidori de hac re loca li. 9. Orig. cap. de coniugiis, & c. de affinitatibus illustrari debent A. Gellij verbis, & Seruij: alioquin vix queunt intelligi. vide Paulli Manutij Commentar. in Ciceron. Familiar. lib. 5. epist. 10.*

359 Nexilibus] *coronæ, vel sertæ, vel pactiles, vel sutiles, vel nexiles seu plectiles; ita vocata quod innectebantur, vel è ramulis aut surculis plectebantur, vide Turneb. lib. 18. aduersar. cap. 29. hîc de Oleaginis mentio. nam frondes hæ Palladiæ. Horatius:*

Sunt quibus vnum opus est intactæ Palladis vrbem
Carmine perpetuo celebrare, &
Vndique decerptæ frondi præponere oliuam

360 Coronis] *nota significatio, quæ hîc vsui: minus alia. nam vt Græcis* στέφανον, *sic & Latinis coronam pro veste muliebri (suspicor crocottâ) poni, infrequens; vt apud Virgil. in Cyri:*

Quæ prius in tenui steterat succincta coronâ.

Quæ de Etymo nominis prodidit D. Isidorus, ambigo an proba. nam lib. 19. Orig. cap. 30. Nomen (*ait*) coronæ hac de causâ vocatum; quòd initiò circum aras curreretur, atque ad imaginem circuitus, vel chori est formata & nominata corona.

362 Compote voto] *citat hoc Priscianus, & tribuit Senecæ. ergo & hæc tragœdia Senecæ.*

370 Respuit] *Moguntinens.* respicit. *vnde quis coniceret,* despicit.

374 Et adhuc] *vide sup. Herc. Fur. 389.*

381 Cape dona] *Sollemne verbum* cape. *vide Brisson.* formulas *pa. 37.*

386 Lauream] *Romani victoriâ partâ multis rebus laurum alligabant, vel præferebant, vel mittebant teste Plinio lib. 15. Nat. hist. cap. 30. præferebantur Imperatori* laureæ virgæ *&* fasces laureati, *Cicerone teste lib. 2. de diuinat. Capitolino in Gordiano, & Lazio lib. 2. comment. reip. Rom. cap. 4. mittebantur ad Senatum* laureatæ litteræ, *de quibus Capitolin. in Maximi. Marcellin. Cicero, Ouidius, & alij citati à Pierio lib. 50. Hieroglyph. & Lazio d. cap. 4. vbi docet has etiam vocatas* tabellas laureatas. *Sed & lictores lauro ornabantur, vt patet ex epist. Ciceronis ad Atticum. Mittebatur ad Senatum* laurea *in Iouis Capitolini gremio reponenda. nam Gethicæ laureæ Claudianus meminit, Pannonicæ Plinius Iunior, & confirmat Pacatus in Theodosij Panegyrico. Redimibantur* hastæ *lauro, vt docet Papinius, de pietate Abascantij lib. 5. Siluar.*

Omnia nam lætas pila attollentia frondes.

vt expono lauri. & ad hunc morem allusit hîc Seneca. Item signa militaria, *ex illo Sidonij,* Atque suas ad signa iubet reuirescere lauros.

docet Lazius lib. 7. comment. cap. 4. idem li. 9. cap. 19. docet de statuis *&* imaginibus Principum, *ex Tacito & Cicerone: differebant autem hæ à statuis &*

& imaginibus illis, quæ in Actis secundæ Synodi Nicenæ nuncupantur lauratæ, *solitis ab Impp. mitti in prouincias, quas obire nolebant, vel non poterant l. 1. vt publ. lætit. vel Consulat. &c. lib. 12. Ornabantur præterea lauro* subsellia *&* tabernacula, *teste Lazio lib. 9. cap. 20. &* fores Cæsarij palatij, *quod videor deprehendisse in Consolat. ad Polyb. cap. 36. Coronabantur etiam lauro* victrices naues, *nisi malè interpretor illud Propertij li. 3. ele. 23.*

Ecce coronatæ portum tetigere carinæ.

Quare mirandum non est, si pro ipso triumpho & victoriæ præmio, laureæ *vsurpetur. Fuit denique laurus vt victoriæ, ita cuiusuis prosperitatis nota; adeò, vt qui insidias vel periculum aliquod effugerant, dicere solerent se laureum baculum gestare,* δαφνίνῳ φορεῖ βακτηρίαν, *refert Suidas; quo fortassis istud Senecæ referendum. nam euaserat Eurybates, de quo multa apud Homerum mentio, cum hero suo Agamemnone, naufragium. Porrò quod lauri genus triumphale fuerit, à Plinio petendum d. cap. 30.*

IN ACT. III.

Narrat Eurybates reditum Agamemnonis, & irâ Palladis, dolo q. Nauplij illatam Græcis cladem per naufragium. deinde parantur victimæ Diis, & conuiuium reduci marito: Adducuntur Troades captiuæ, & cũ his Cassandra.

388 Delubra & aras cælitum] *postquam, quæ in aduersariis olim, edita, prodiit in lucem vtile & eruditum opus Bar. Brissonij de Formulis, vbi lib. 1. pag. 40. multis hanc consuetudinem salutandi* Topicos *hos* Deos *cõfirmat; de quibus nonnulla Tertull. in Apolog. multa Lilius Syntagm. 1. à pag. 58. eò referendæ variæ inscriptiones antiquæ, vt* GENIO LOCI, NYMPHÆ LOCI *& similes.*

401 Frater] *quærit de Helenâ & Menelao. Menelaus vnà cum Helenâ, euasit quidem hoc naufragium, sed diu admodum in Ægypto, & aliis orbis partibus errauit; & tandem in patriam peruenit, vbi tamen fingunt non interiisse, sed viuum in beatorum insulas translatum, propter nobilitatem, & quia Iouis gener ductâ Helenâ, ita Homerus Odyss. δ'. Euripid. in Helena, & Aristot. in Peplo.*

408 Exiguas trahens] *paucas & malè multatas naues. de reliquis ait Liuius Andronic.* Partim errant, nequiunt Græciam redire.

412 Acerba fatu poscis] *sumtum hoc à Virgilio, vel Æschylo in Agamemn. vterque enim idem dixit. Equidem grauissimum plerique iudicarunt, mala præsentia, vel non bene cõposita, vel non planè depulsa dicendo refricare. Et videmus quàm grauatè ægri valetudinis & dolorũ suorũ causas iterent. Philamon non dubitat eiusmodi molestiã ipsâ ægritudine molestiorẽ vocare:*

πολὺ μεῖζον ἐστὶ τοῦ κακῶς ἔχειν κακὸν
τὸ καθ' ἕνα πᾶσι τοῖς ἐπισκοπουμένοις
δεῖν τὸν κακῶς ἔχοντα πῶς ἔχει λέγειν.

417 Dubia plus] *rectè Tacitus lib. 3. hist. tradit, nuncios qui clades occultant, stultâ dissimulatione, remedia potiùs malorum, quàm mala differre. Non enim, quod Oedipus ait, malorum ignorantia iners modò remedium est,*

sed prorsus nullum. quî medeare latenti noxæ? vbi sciueris, remedia quæres; & dum inuenis, calamitatis aliquod solatium sit (si Curtium audis lib. 5. hist. Alexandri) sortem tuam haut ignorare.

423 Regiâ vt fulsit rate] *signum flammæ: in cuius hodie locum bombardæ tonitrui successit. Plurima priscæ nauigationis legum vestigia seruamus. sic, vt nisi regia nauis, vel quæ vice illius sit, discessus signum dederit, nulli reliquarum anchoras legere liceat. Item quod hodie, qui magis pij trierarchæ, sanctorum effigies in puppibus affigunt, & harum imaginum; seu, quos referunt, Tutelarium Diuorum nomina nauibus indunt: quem honorem falsis Numinibus suis Gentiles exhibebant, vt docet Nicephorus lib. 2. Eccles. hist. cap. 23. nam ea Numina in puppibus pingebant vel sculpebant, & iis naues dicabant, vnde petenda interpretatio poëtarum, quando de picturis vel cælaturis naualibus agunt. Horatij inprimis,*

Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit —— *præcesserat enim,*
Non tibi sunt integra lintea,
Non Dij, quos iterum pressa voces malo.

& illa Virgilij tertio Æneid. vbi nauium nomina, Pristis, Centaurus, *&c. & illa Silij lib.* 14. *fol.* 361.

Ardet nota fretis Cyane, *&c. vsque* Nec mora.

nam olim quidam Deorum, quidam fluminum, vrbium, ferarum nomina malebant & effigies. sic hodie Dianas, stellas, delfines, leænas, aquilas, cernas inter nostras triremes. Hæ sunt nauium Tutelæ, *παταίκοι παρασημαται, de quibus Commentar. vetus in Persium. & Ouidius 1. Trist. eleg. 9.*

Est mihi, sitque precor flauæ tutela Mineruæ
Nauis, & à pictâ cassidę nomen habet.

In epist. Paridis:

Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Quâ tamen ipse vehor, comitata Cupidine paruo,
Sponsor coniugij stat Dea picta sui.

Silius lib. 14.

Scuta virum, cristæque, & inerti spicula ferro,
Tutelæque Deûm fluitabant.

sic accipio illud Lactantij lib. 1. Diuinar. instit. cap. 11. de Ioue rapiente Ganymedem; aut nauis in quâ est impositus tutelam habuit in aquilâ figuratam; sicut taurum, cùm rapuit & transuexit Europam. *Seneca ep. 77.* Nauis bona dicitur, non quæ pretiosis coloribus picta est, nec cui argenteum aut aureum rostrum est, nec cuius tutela ebore cælata est. *Festus Pompeius*; Nauem quæ Iouis tutelam effigie tauri habuerit. *D. Luc. cap. vlt. Act. meminit nauis cui erat insigne Castorum παρασήμῳ Διοσκούροις. vbi Oecumenius*; Perpetuò moris est nauibus *(inquit)* potissimum Alexandrinis, ad proram dextrâ ac sinistrâ, huiusmodi esse picturas. ἔθος ἀεί πως ἐν ταῖς Ἀλεξανδρέων μάλιστα ναυσὶ πρός γε τῇ πρώρᾳ δεξιάτε καὶ εὐώνυμα γραφὰς εἶναι τοιαύτας. *Quæ eadem prorsus verba habes apud*

Malient, aquilam figuratam, vel; in tutela hab. aquilam fig.

apud Theophilactum ibidem: quare opinor esse Chrysostomi, à quo vterque. Valerius quoque Flaccus & Persius, apud Turnebum lib. 19. Aduersar. ca. 2. Arbitror omnem nauem alicui Numini consecratam dictam θεωρίδα, *et si peculiare id nomen certæ nauis Athenienſium, de qua Schol. Aeschyli, & Suidas & auctor adagior. in* Nauis Salaminia. *nam Philostrato in Imagin. Bacchi nauis dicitur,* θεωρὶς ναῦς *& Aeschylus in Sept. ad Theb. sic appellat cymbam Charontis.* 424 Monuit] *sic plerique m.s. sed Moguntin.* euonit. *Herbipol.* emomit. *Venetij*; emouit. *Lugdunens.* emonuit.

Tuba] *meminit moris Euripides in Troad.*

—— ὀρθίαν ὅταν
σάλπιγγος ἠχὼ δῶσιν ἄρχηγοι στρατοῦ
πρὸς ναῦς Ἀχαιῶν.

—— cùm clangorem tubâ
Clarum dederint ductores exercitus
Ad naues Achæorum. *vide sup. Troad.* 1043.

425 Aurata] *cuius rostrum auratum. Aurei rostri etiam Seneca meminit epist. 77. decebat hoc nauem regiam. nam vulgus æratis vtebatur, vt docet Plinius, Vitruuius, Suidas: & has vocabant* naues æratas, *vt Cæsar li. 2. de Bello ciu.* puppes æratas, *vt Horatius*; puppes æneas, *vt Virgilius libro 9. æratæ ergo & auratæ, eædem quæ* rostratæ, *præfixo ære vel nudo vel inducto auro.* Ceratæ *aliæ, nempe cerâ & pice obliteæ. Rostratis Heroas vsos negant. Vide Ioan. Brodeum lib. 3. Miscellan. cap. 13.*

434 Lentare] *flectere, ducere. Virgilianum vocabulum.*

435 Nisu] *sic omnes v. l. sciolæ*; nixu, *substituunt: sed non hic tantùm, verùm & apud Lucret., Virgil., Horat., Flaccum, & Prudentium idem fecêre, inuitis m.s., vt docet Gifanius in Collectan. Lucretianis.*

437 Cærulum] *sic Moguntinens. Herbipolens. Basilien. & Lipsiens. rectè. Aratus ait*: cæruleo seruatæ Oceano.

439 Tonsas] *palmulas, imas remorum partes, quibus aqua tunditur. Virgilius*: lento luctantur marmore tonsæ. *nisum ipsum remigantium expressit Ennius*: Pone petunt, exin referunt ad pectora tonsas. *de his & cæteris que nauis instrumentis, sic Lucretius*:

Sed quasi naufragiis magnis multisque coörtis,
Disiectare solet magnum mare transtra, guberna,
Antemnas, proram, malos, tonsasque natantis,
Per terrarum omnis oras fluitantia aplustra.

Aliud Tonsillæ. *D. Isidorus lib. 19. cap. 2.* Tonsillæ vncini ferrei vel lignei sunt, ad quos in litore defixos nauium funes alligantur.

440 Fusúsque transtris miles] *plerique codices pro*, miles, *exhibent*; nauita. *æquè bene.* Transtra, *loca in quibus sedent remiges. spacium verò seu iter per quod ad remiges hortator solet accedere, quod à puppi ad proram porrigitur; vt arbitror, ab ipsâ adhortãdi voculâ, dicebatur* Agæium. *Ennius*;

Transtra, forom, pontes, & agæia longa replentur.

sic emendo apud Isidorum d. cap. 2. nam quod exstat, mendosum; sed & vereor argu-

argutum iri, quòd ita emendem: verùm Festo nitor.

Terras procul, quantum recedunt vela, fugientes. *Virgil. 2. Aeneid.*

Prouehimur portu, terræque vrbesque recedunt.

Videmus per axem visualem: ideo cùm hic mouetur, res visa videtur moueri. extenditur ille & longior fit recessu; ideo recedentibus, vrbes videntur recedere: accessu ad portum contrahitur axis seu radius, & fit breuior. ideo vrbes ipsæ videntur ad nos accedere & appropinquare. Vide Cardanum lib. 4. de subtilit. Toletum in lib. 2. de animâ. q. 16.

444 Hercæum] *Ouidius de Priamo:*

Cui nihil Hercæi profuit ara Iouis.

malè Moguntinens. Herbip. & Veneti; Herculeum. *primus hoc restituit Daniel. Vide Harpocrationem, & Pollucem, & quæ nos alibi.*

446 Transilit] *velocissimus enim Delfin. Attius:*

Sicut inciti, atque alacres rostris perfremunt Delfini.

de piscium istorum pronostico accipe, quæ ex Pacuuio Tullius lib. 1. de Diuinat. scribit, Achiuorum exercitum, & tot nauium rectores lætos piscium lasciuiam intuitos, nec tuendi satietatem capere potuisse; ad quem Pacuuij locum noster hîc videtur respexisse.

451 Millesimam] *Aeschylus*: classem Græcorum mille nauium. *idem Eurip. Virgil. Propertius. sed Dictys naues autumat* MCCXCV.

453 Parent] *Herbip.* patent. 454 Peruicax] *Mogunt.* perspicax.

460 Suspecta varius] *Aratus:*

Siquidem obscuret nigricanti similis
Solem nubes; circum ipsam autem hinc inde
Radij interuoluti findantur:
Certè adhuc in Auroram impedimento indigus esses:
At si hic, *&c.* *Lucan. lib. 1. Pharsal.*
Multa quidem prohibent nocturno credere ponto.
Nam Sol non rutilas deduxit in æquore nubes
Concordésque tulit radios: noton altera Phœbi,
Altera pars borean productâ luce vocabat.
Orbe quoque exhaustus medio languénsque recessit,
Spectantes oculos infirmo lumine passus.

463 Murmur graue] *mugitus ille maris, taurino similis, ob quem Neptunum* μυκτὰν καὶ ταύριον *vocabant, eiq. taurum immolabant, de quo murmure quædam Aristot. in Meteor. ex eo verò quod additur*, collibus summis, *patet illum loqui de alio quoque murmure seu fremitu arborum & siluarum, de quo Virgilius* 10. *Aeneid.*

——flamina prima
Cùm deprensa fremunt siluis, & cæca volutant
Murmura, venturos nautis prodentia ventos.

465 Agitata ventis vnda venturis tumet] *Virgilius:*

——freta ponti
Incipiunt agitata tumescere——

Luca-

Lucanus: ——niger inficit horror
Terga maris: longo per multa volumina tractu
Æstuat vnda minax, flatusque incerta futuri
Turbida testantur conceptos æquora ventos.

Sisenna lib. 3. Historiar. Subitò mare subhorrescere, cæcósque fluctus in se prouoluere. *M. Varro epist. ad Cæsarem*: Interea propè ad occidentem solem horrescit mare. *quod ille ad verbũ ferè à Pacuuio sumsit, cuius versum dedimus in Aduersar. Cicero lib. 1. de repub.* vt ille qui nauigat, cùm subito mare cœpit horrescere. *hoc est, intumescere. Cicero lib. 1. de Diuin.*

Atque etiam ventos demonstrat sæpe futuros
Inflatum mare: cùm subitò penitúsque tumescit,
Saxáque cana salis niueo spumata liquore
Tristificas certant Neptuno reddere voces;
Aut densus stridor cùm celsoè vertice montis
Ortus adaugescit scopulorum sæpe repulsu.

Quem locum noster videtur voluisse exprimere, nam omnia tria pronostica posuit: ——tum murmur graue
Maiora minitans, collibus summis cadit,
Tractúque longo litus ac petræ gemunt:
Agitata ventis vnda venturis tumet.

ille celso montis vertice, *hic* collibus summis; *ille* tristificas voces, *hic* gemere *dixit*: *hic* longo litus de petræ tractu; *ille*, adaugescit scopulorum sæpe repulsu. *Vegetius lib. 4. cap. 41. testatur Varronem in Nauali-bus ista diligenter excoluisse.*

466 Stellæ] *Fabio teste, sunt qui putent dictas, quasi ignis stillas. nam ex igne stellas putabant compositas Thales, Anaxagoras, Democritus, & Anaximander. consule Theodoretum lib. 4. Græcan. affection. col. 4.*

466 Stellæ cadunt] *sic legitur in cunctis libris, quos vidi. malunt alij ex meo codice*, latet: *quia verius. fateor verius* κατὰ λόγον *non verius, ad scripturam Senecæ. Non ignorabat ille neque stellas, neque vllum cæleste corpus, vel totum, vel per partes decidere, vt docet Aristoteles lib. 2. de cælo, & communius plerique volentes cælestia corpora naturâ suâ esse incorruptibilia, & quinctæ cuiusdam essentiæ, ex patribus D. Dionysius, D. Chrysostom. Didymus. & D. Basilius, & Philo Iudæus, omnes etiam ferè cum D. Thomâ 1. p. q. 66. Theologi, & cum Aristotele plerique Peripatetici, in his Contarenus lib. 5. primæ philosophiæ, Gab. Zerbus lib. 8. Metaphys. q. 3. Pernumia li. 2. philosoph. & Eugubinus lib. 10. de perenni philosoph. qui conatur illam Timæo & Platoni ascribere, vt puto non verè. Sed* stellas *inquiebat, vulgi more, quòd accensas quasdam & emissas exhalationes, stellas transcurrentes vel decidentes vocare consueuit. Aristoteles lib. 1. Meteor.* ἐὰν δὲ τὰ μήκη τῆς καθυμιάσεως κατὰ μικρὰ τε καὶ πολλαχῇ διεσπέρμενα ᾖ, καὶ ὁμοίως κατὰ πλάτος καὶ μέγεθος, οἱ δοκοῦντες ἀστέρες διάττειν, γίνονται. At si exhalationis longitudines, per partes exiguas & frequentes, æqualisque latitudinis & magnitudinis sparsæ fuerint, stellæ fiunt, quæ videntur prosilire.

 Deinde

Deinde subdit earum ortum esse duplicem, ex accensione, & elisione seu iactu. Ex accensione fieri, cùm exhalatio quæ in longum multo magis, quàm in latum portenditur, non continuata, sed in frequentes particulas sparsa & dissipata. Ex elisione verò, quando exhalatio in aëre denso conclusa, frigore densante & cogente exprimitur. Ideo aliquæ, vt flamma (*inquit*) à lychno accenduntur, & aliquæ elisione quadam, perinde ac è digitis nuclei iaciuntur, vt & in mare, & in terram, tam noctu, quàm die ac cælo sereno cadere visantur. Deorsum autem iaciuntur, quod densitas quæ propellit, in inferum locum iaciat. *καὶ γὰρ οὕτως ὡς ἡ ἀπὸ τοῦ λύχνου γίνεται. καὶ ἔνια διὰ τὸ ἐκθλίβεσθαι ῥιπτεῖται ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πυρῆνες, ὥστε καὶ εἰς θάλασσαν καὶ εἰς γῆν φαίνεσθαι πίπτοντα καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ αἰθρίας οὔσης. κάτω δὲ ῥιπτεῖται, διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν εἰς τὸ κάτω ῥίπτειν τὴν ἀπωθοῦσαν. Fallitur ergo Plinius, dum, hæc male accepta imitans, scribit lib. 2. cap. 8. videri stellas decidere; quia, cùm humore alantur, aliquando nimium humidi alimenti hauriunt: & propter hanc redundantiam humoris, vis igneas stillas quasdam accensas expellit: sicuti videmus in lampadibus olei accidere, propter liquoris igniti copiam. Sed ille falsò illo fundamento de alimento siderum, quod alibi refutaui, nititur. Philosophatur etiam Ammianus lib. 25. histor. de his stellis labentibus*; flagrantissimam facem cadenti similem visam, aëris parte sulcatâ euanuisse existimauit, horroréque perfusus est: ne ita apertè minax Martis apparuerit sidus. Erat autem nitor igneus iste, quem *διαΐσσοντα* nos appellamus, nec cadens vnquam, neque terram contingens. Corpora enim qui credit, cælitus posse labi, profanus meritò iudicatur, & demens. Fit autem hic habitus modis compluribus, è quibus sufficiet pauca monstrare. Scintillas quidam putant ab æthereo candentes vigore, parúmque porrectius tendere sufficientes, exstingui: vel certè radiorum flámas iniectas nubibus densis, acri scintillare contactu, aut cùm lumē aliquod cohæserit nubi. Id enim in stellæ speciem figuratum, decurrit quidem dum viribus ignium sustentatur; amplitudine verò spatiorum exinanitum, in æstum soluitur corpus, ad substantiam migrans cuius attritu incaluit nimis. *Subiungit deinde nonnulla ex Tarquitianis libris de rebus diuinis. Huiusmodi traiectiones inter tempestatis prodigia numerant Arat. in Phænomen. Plinius lib. 18. cap. 35. & Virgilius 1. Georg.*

Vide Cælium lib. 11. antiq. lect. cap. 5.

Sæpe etiam stellas cælo impendente videbis
Præcipites cælo labi ——

& Lucanus: —— lapsa per altum
Aëra dispersos traxêre cadentia sulcos
Sidera —— *cur ergo putant hîc minus rectè legi;* cadunt, *quam* latent. *nimirum quia sæpè tenebræ soli Criticorum offenduntur, & labuntur aliquando quantumuis clara in hoc freto coniectationis sidera.* Cadunt *ergo* stellæ, *si de veris accipias, quia vt cecinit Lucanus:*

—— summis etiam quæ fixa tenentur
Astra polis, sunt visa quati ——

467 Cælum perit] *vocula;* &, *deest Moguntin. Herbip. & Venetis. has autem tenebras eleganter descripsit Pedo Albinouanus apud Senecam lib. 1. Suasoriar.* —— atque aliquis prorâ se dat sublimis ab alta

Aëra pugnaci luctatus rumpere * nisu,
Vt nihil erepto valuit dignoscere mundo;
Obstructo tales effudit pectore voces:
Quo ferimur? ruit ipse dies, orbémque relictum
Vltima perpetuis claudit natura tenebris.

* *Mallem visu.*

nec minus, cuius cum eloquentiâ eruditio, cum eruditione sanctitas certabat, Gregorius Theologus; carm. de vitâ suâ.

—— *καὶ στάσις τῶν πνευμάτων*
ἔβρασε τὴν ναῦν, καὶ τὰ πάντ' ἦν νυξ μία
γῆ, πόντος, αἰθὴρ, οὐρανὸς ζοφούμενος·
βρονταὶ δ' ἐπήχουν ἀστραπῶν τινάγμασι,
κάλοι, &c. —— cùm turbinis
Puppim repente vis quatit, nóxque omnia
Inuoluit vnà; non humus, non & fretum
Æthérve cerni, vel potest cælum, strepunt
Permixta densis fulgetris tonitrua, *&c. ita Billius.*

472 Aduersus Euro Zephyr.] *Homerus:*

—— omnes autem concitauit procellas
Omnium ventorum: nubibus autem operuit
Terram simul & pontum: ruit autem è cælo nox
Simul autem Eurúsq. Notúsq. incidit, Zephyrúsq. vehemens,
Et Boreas serenus ingentem fluctum prouoluens.

Ennius Annal. 17.

Concurrunt veluti venti, cùm spiritus Austri
Imbricitor, Aquilóque suo cum flamine contra
Indu mari magno fluctus extollere certant.

Virgilius:

Diuersi magno ceu quondam turbine venti
Confligunt, Zephyrúsque Notúsque & lætus Eöis
Eurus equis. *Seneca lib. 8. Declamat.*

Subitò inhorruit mare, ac discordes in perniciem nostram flauere vēti: demissa est nox cælo, & tantum fulminibus dies redditur: inter cęlum terrámque dubij pependimus. *Quæ de ventis ab Aristot. Theophras. Strabone, Vitruuio, Plinio, Vegetio & aliis tradita, congessit Rob. Valturius in lib. de re milit.*

475 Strymonius] *posuerat prius Zephyrum, sed nunc omittit, & eius loco Caurum ponit, quia procellosior & vehementior: Eurum retinet, quia sæuus & tenebricosus quodammodo, quare* nigrum *vocant. Secundus; ὁ μέλας οὗτ' εὖρος ἐπόντισε. & Horatius:*

Niger rudentes Eurus inuertens mari,
Fractósque remos differat.

Boreas dictus Strymonius, non ab vrbe Thraciâ, sed à flumine Strymone, teste Stephano. Græcus poëta: Στρυμονίου βορέαο.

477 Manet in Austro] *non manet maris aut tempestatis aut procellæ dominium penes Austrum; deïcitur ille & deturbatur statim à possessione occupatâ. Puto nauticum vocabulum*, manere in Austro. *alludit ad naturam vtriusque venti. nam Notus pluuius est, ideo ait*; fit grauis nimbis, *&c. Auster sudificus, & aquas absumens.*

479 Nabathęa] *quod de contrariis ventis diximus, sic se habet. qui ex diametro oppositi, simul flare nequeunt; alter enim ab altero reprimitur: ceteri, nihil obstat, quo minus simul excitent tempestatem & mare turbent. sic Aristot. lib. 2. Meteor. cap. 6. Quod rectè monet Vicomercatus sic accipiendum; non quasi nullo modo simul spirare illi nequeant: id enim falsum esset, cùm Aquilone & Austro simul spirantibus, excitatâ inundatione Helice & Buris demersæ fuerint; & aliàs quoque experientia refragetur: sed quia flatus illi contrarij diu durare non possunt, necesse est alterum illorum alteri cedere.*

483 Atrum chaos] *hoc est, fuscum, obscurũ. non quod vllus color illi; sed quia nullus certus. sicut poëtæ* μέλαν ὕδωρ, *& Varro*, fluctum aquilum.

490 Excidunt ignes tamen] *Albutius in Senecæ Declamationibus.* Emicabant densis vbique nubibus fulmina, tempestates horridę abscondérant diem, intumuerat mare iustis quoque nauigiis timendum. *Seneca*; Demissa est nox cęlo, & tantùm fulminibus dies redditur.

494 Prora prorę] *hoc ex Aeschyli Agamemnone sumsit.*

497 Sidit] cedit *Mogunt. placet quod Herbip. & Veneti.* sedit. *non à sedeo, sed à sido, hoc enim Priscianus dicit mutuari præteritum illius, cùm proprio careat. Pedo Albinouanus:*

——— Iam sidere limo
Nauigia, & rapido desertam flamine classem.

498 Decimus] *Euripides:* Ægęi maris vada
Vt fluctibus decumanis furant.

499 Omni decore] *vexillis & aplustris omnibus.*

501 Antemnas] *antemna à glossulis quibusdam dicitur* κέρας πλοίου. *sed minus rectè. nam illa verè lignum est decussatim malo appositum, à quo vela dependent: cornuum verò nomen, maximè apud Latinos solis extremitatibus antemnæ conuenit, vt patet ex Ouidio, Lucano, D. Isidoro: nec aliter capiendum illud Horatij, quicquid velint,* ——— Sidonij cornua nautę.

502 Trunca] *non malè sic quidam, sed plures libri*, fracta. *perperam Mogunt.* structura. 503 Audet] *quidam libri m. s.* audent.

Ars cessit malis] *ita quidam excusi, videtur ab N. intrusum, cui ego explicando multa olim in aduersar. sed præstat manusc. sequi & vett. excusos Venet. ac Paris. qui contenent*, in magnis malis.

513 Pontus atque vndæ ferent] *detestabãtur hoc genus mortis, vt quod maximè, quia animam esse igneam & prorsus aquis extinqui putabant, sicq; se totos interire, vt ex Homero docet Synesius epist. 3. ideoq; Seruius li. 1. Aen. putat heroëm non mortem, sed mortis genus extimescere. vide Pet. Nannij Miscellanea lib. 7. cui adde præter hunc Senecæ locum, alium Pedonis Albinouani:* Séque feris credunt per inertia fata marinis
Tam non felici laniandos sorte relinqui.

& Alexandri Aetoli in Apolline alium de demerso in puteum aqua plenum Antheo:

καὶ τὸν δ' ὁ μὲν ξείνων πολλὸν ἀπωτόματος
ἤριον ὀγκώσει τὸ μιμορμένον. ἡ δ' ὑπὸ δ' εἰρὴν
ἁψαμένη, σὺν τῷ βήσεται εἰς ἀΐδην.

Sicque ruit præceps hospes in exitium,
Infelix vndas tumulum sortitus: at ipsa,
Collum fune ligans, huic comes Orcum adiit.

refert Parthenius cap. 14. ex Aristotele & Milesiacis.

Ignaua fortes fata] *optimum hoc. sic Pedoni dicuntur*, inertia fata. *non assentior Moguntin. qui*; freta.

515 Pudenda] *hoc rectum sine interrogatione. nec displicet cum interrogatione, quod Moguntinens. & Veneti*: Perdenda mors est? *mors sine hoste, sine vindictâ, iactura forti.*

517 Cladibus nostris daret] *Paræmiam esse docet hanc locutionem Suidas, eamq; vsurpauit præter citatos etiam Sophocles in Oed. Tyranno, & in Aiace, vbi ait*: Miserandum est ipsis hostibus spectaculum. *non dissimile illud*: Laudaret faciem liuor quoque. *Sic Claudianus*:

——— lugenda Getis & flenda Sueuis
Hausimus, ipsa meos horreret Parthia casus. *nam Roma loquitur. eandem phrasim bis inuenio apud Dionys. Halycarnass. lib. 4. & 6. Orig. semel apud Salutanum lib. 7. de prouidentiâ.*

524 Ecce] *vt in re inopinatâ, & admirandâ. sic enim Cicero & Virgilius vtuntur, vt notat Asconius Pedianus.*

Fulmine irati Iouis] *Virgilius:*

Ipsa Iouis rapidum iaculata è nubibus ignem
Disiecitque rates, euertitque ęquora ventis.
Illum exspirantem transfixo pectore flammas
Turbine corripuit, scopulóque infixit acuto.

hucresticit Seneca, & fingit fulmen à Ioue accepisse, quia Romani duos tantùm Deos fulminare putabant, interdiu Iouem, noctu Sumanum, teste Plinio lib. 2. quibus confirmatur validè coniectura nostra superius indicata de fulgure Dio, & fulgure Sumano. superius Herc. Oet. 852. vel ad maiorem & vehementiorem iracundiæ expressionem.

525 Hasta] *Grammatici, & Plato, in Cratylo, dictam innuunt* Παλλάδα, παρὰ τὸ πάλλειν δόρυ, *ab hastæ vibratione. ideo Pausanias in Attic. testatur hastatam pingi. hastam illi Homerus tribuit; & Claudianus tam longam, vt nubes superet.*

526 Ægide] *Diodorus scribit Palladis clypeum contectum Aegide, hoc est, Amaltheæ capræ pelle fuisse, & in medio caput Gorgonis habuisse infixũ. Apollodorus quoque lib. 2. Biblioth. & Albricus in lib. de Deor. imagin. volunt Medusæ caput in medio clypei gestasse. Nec repugnant Ouidius in Metamorph.*

tamorph. aut Virg. 8. Æneid., aut Bassus in Germanicum, aut Firmicus li. 2. astronom. cap. de Persea; qui tradunt in pectore Diuæ Gorgona defecto vertentem lumina collo, *aptatam, hoc enim intelligo dictum, quia scutum pectori prætenditur. Aristides in orat. 2. scribit Palladem solam perpetuò armari Ægide & paternis armis vti. hoc est, Ægide & fulmine. propterea Mars:* Ægidáq. horrificam turbatæ Palladis arma. *vide Pier. lib. 16. Hierogl.*

528 Solus inuictus] *pulcrè hoc descripsit Cointus Smyrnæus lib. 15.*

534 Et Aiacem] *sic Moguntin. & Saxonica editio: rectè. alij;* Aiacis. *quomodo si partem secum Aiacis tulit,* Nil ille motus, *&c. nisi capillos fortè, aut exiguum quiddam.*

535 Ardua vt cautes] *ita Papinius 9. Thebaid.* ——— hæret
Arduus Hippomedon, ceu fluctibus obuia rupes;
Cui neque de cælo metus & fracta æquora cedunt,
Stat cunctis immota minis; timet ipse rigentem
Pontus ———

540 Furibundum] *Mogunt.* furibundus. *Homerus hæc ita descripserat Odyss. δ'.*

Αἴας μὲν μετὰ νῆυσι δάμη δολιχηρέτμοισι.
Γυρῆσι μὲν πρῶτα Ποσειδάων ἐπέλασσε
πέτρησι μεγάλησι καὶ ἐξεσάωσε θαλάσσης.
καὶ νύκτα ἔκφυγε κῆρα, καὶ ἐχθόμενος περ Ἀθήνῃ
εἰ μὴ ὑφερφίαλον ἔπος ἔκβαλε, καὶ μέγ' ἀάσθη.
φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης·
τὸν δὲ Ποσειδάων μεγάλ' ἔκλυεν αὐδήσαντος
αὐτίκ' ἔπειτα τρίαινα ἑλὼν χερσὶ στιβαρῇσιν,
ἤλασε Γυραῖην πέτρην, ἀπὸ δ' ἔσχισεν αὖτιν
καὶ τὸ μὲν αὐτόθι μεῖνε, τόδε τρύφος ἔμπεσε πόντῳ·
τῷ ῥ' Αἴας τὸ πρῶτον ἐφεζόμενος μέγ' ἀάσθη,
τὸν δ' ἐφόρει κατὰ πόντον ἀπείρονα κυμαίνοντα.
ὣς ὁ μὲν ἔνθ' ἀπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἅλμυρον ὕδωρ.

Aiax quidem in naue domitus est longos remos habente,
Ad Gyras quidem primùm Neptunus aduexit
Petras ingentes, & seruauit è mari.
Et sanè effugisset mortem, quantumuis inuisus Palladi,
Nisi impium dictum protulisset, & graue facinus patrasset.
Dixit, inuitis Diis, effugere ingentes fluctus maris.
Hunc Neptunus magnifica audiuit iactantem:
Statim deinde tridente arrepto manu forti
Percussit Gyræam petram, absciditque ipsam,
Et vnum quidē illic mansit & alterum frustum incidit mari:
Huic sanè Aiax primùm insidens valde læsus est,
Hunc ferebat per mare ingens vndosum.
Sic quidem ille ibi periit, postquam bibit salsam aquam.

Perisse volunt omnes poëta cum Homero. idem testatur Aristoteles in Epitaphiis, & vulti in Mycono insulâ maris Aegæi sepultum. Verum tamen euasisse

sisse naufragium, vt docet Timæus Locrus lib. 2. Historiar. qui scribit, post captam Troiam, multos Locrensium naufragio ad Geræas petras interiisse, reliquos cum Aiace per summas difficultates & pericula tandem in patriam rediisse. Sed anno postea tertio, quòd eorum ditionē fames & pestilitas simul inuaserant, propter facinus ab Aiace cum Cassandrâ nefariè patratum; oraculum consuluere Locri, quibus responsum, debere Troianam Palladem ab illis per mille annos placari, missis sortito quotannis Troiam duabus virginibus Locriis. Mansit illa consuetudo diu postmodum, & Troiani virgines missas obuij capiebant & iugulabant, & iugulatas agrestibus & sterilibus lignis comburebant. ad bellum vsque Phocense retenta hæc consuetudo & ritus. tunc demum sacrificij vel impiæ crudelitatis potius immunitas Locrensibus concessa. Timæus his verbis: μετὰ τῆς Τρόιας ἅλωσιν πολλοὶ τῶν Λοκρῶν περὶ τὰς γηρέας ναυαγησάντων ἀνηρέθησαν. οἱ δὲ λοιποὶ σὺν Αἴαντι μόλις εἰς Λοκρίδα διεσώθησαν. φθορᾶς δὲ καὶ λοιμοῦ τὴν χώραν αὐτῶν μετὰ τὸν τρίτον ἔτος ἐχόντων, διὰ τὴν μίξην ἀθέμιτον Αἴαντος τῇ Κασσάνδρᾳ, ἔχρησεν ὁ θεός, δεῖν εἰς ἔτη χίλια τὴν Ἀθήνην τὴν ἐν Ἰλίῳ ἱλάσκεσθαι, πέμποντας δύο παρθένους ἐσθῆτι κλήρῳ καὶ λοχήσει. καὶ μετὰ ταῦτα ἔθος ἦν τοῖς Τρωσὶ πεμπομένας φρουραντοῦσι καταχεῖν καὶ ἀναιρεῖν, καὶ τοῖς ἀκάρποις καὶ ἀγρίοις τῶν ξύλων καίειν. ὅπερ ἐποιοῦν μέχρι τοῦ Φωκικοῦ πολέμου. τό τε γὰρ ἐπαύσαντο ταύτης τῆς θυσίας, μᾶλλον δὲ ἀσεβείας. *Quod Timæi Siculi fragmentum moneo, vt lector conferat cum Plutarchi, ex li. de Serâ numinis vindicta verbis, adductis in descriptione pestis. vt Timæus Plutarchi, & hic illius vicissim verba, satis, in re non cuiuis notâ, breuiter & obscurè posita, interpretetur.*

544 Et Hectorem] *quando, quæso? nam Iliad. ν'. ipse cum Telamonio vix ægrè solum Hectorem sustinet. mera iactatio, & apta furenti.*

546 Tandem] *sic omnes libri quos vidi: nec sententia inconcinna, etsi vehementior illa Criticorum emendatio:* Téne horream? Aliena inerti tela mittis dextera. Aliena, *fulmen Iouis. paullo antè;* Fulmine irati Iouis armata Pallas. 556 Fallax Caphareus] *Euripides in Helenâ.*

Multos præterea sublatam præferens facem
Flammeam, ad mari circumfluam
Euboeam, Græcos sustulit
Vit vniremis, cùm Caphareis petris
Ægæíque scopulis sali,
Quassas illideret rates
Doloso prælucens iubare. *vide sup. Medeâ. 659.*

557 Alterna] *ad Euripum respicit.*

562 Lemnon] *nota Lemniarum crudelitas vel ex Valerij Flacci Argonauticis, & Apollonio, cuius Scholiast. lib. 1. à versu 608. multa ex Myrtili lib. 1. Lesbicor. Theolyto, Cleone Curio, & Asclepiade Myrleano.*

Et hinc Chalcida] *sic legendum ex nonnullis manusc. nam* Chalcis *Euripo vicina, sæpè nominatur à nostro, & versus postulat. perperam Eguian. & Moguntin. Herbipolens. & Veneti,* & hinc Calcedona. *Lugdunens. omissâ coniunctione,* hinc Calcedona.

563 Tar-

563 Tardam] *propter moram quam in eâ Græci traxêre.*

572 Voluntq̃. maria] *sic mei lib. o. præter Lipsien. qui malè*; voluuntq̃.

Cedit in luctum furor] *sic Basileen. Lugdunen. & Lipsien. perperam. rectè Burdegal. Moguntin. Herbipol. & Veneti*; cecidit in lucem furor. *procellæ inquit, detumuerũt, & cessare cœpit tẽpestas, vt cœpit aurora illucescere.*

581 Cadat] *sæpe hoc verbum victimis tribuit, vt sup. chor. præcedente, & in Octau. & est sollemne. vide Brisson. lib. 1. de Formulis.*

585 Laurus quatit] *Moguntin.* lauros. *si sup.*

Lauros Agamemnonias.

IN CHORVM.

Miseriam suam, & quod non illâ nocte, quæ Ilio extrema, cum ruente patriâ interierint, lugent; Ilij ἀλώσιν narrant, & tandem Cassandram arripit furor Phœbeius, & quæ Agamemnoni imminent vaticinatur.

585 Heu quàm dulce malum] *contra Euripides, vt loquenti personæ inseruiat, etsi fateatur, omnibus insitum vehemens vitæ tuendæ desiderium, tamen ait infelicem vitam, felici morti præferendam. ibi Iphigenia loquitur, cui mors pœna, vita solatio; hîc Troades, quibus mors ærumnarum finis, vita miseriarum aditus. ait illa:*

τὸ φῶς τοῦδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν
τἀνερθε δ' οὐδείς μαίνεται, δ' ὃς ἔνχεται
θανεῖν, κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ θανεῖν καλῶς.

Aspectus huius lucis est mortalibus
Dulcissimus, verùm profunda Manium
Haud vllus est, qui concupiscat cernere.
Neque mente sanâ est quisquis exoptat mori.
Male viuere autem satius, ac mori bene.

Sed veriora, quæ noster. nam Iamblichus quoque censuit; Non esse vitam multa diuque agere, sed bene & feliciter viuere.

586 Effugium] *hoc illud est, quod Perseo Paulus Aemilius respondit, ipsi & seruitutẽ & ignominiam licere effugere, si vellet, qua de re plura iam dixi.*

Miseros] *Moguntinen.* miseras. *idem*; æternus. *sed non placet.*

598 Non vrbe cum tota] *postulant numeri vt castigemus*; vrbe non totâ pop. cad. *Sensus est, pax caret cunctis belli incommodis: nihil eorũ metuit. mox enumerat belli mala, quæ pax non timet. 1. ait non timet ciuium conuenticula, ne quid in publicam perniciem coitione factâ moliantur. 2. non timet victoris crudelitatem. 3. nec feras acies, aut ab hostili globo pulueres nubes excitatas. 4. nec timet neces ciuium cum totius reip. exitio coniũctas. 5. nec incendia vrbium ab hostibus excitata. 6. nec metuit indomitum bellũ. solus* (aliò progreditur) *qui Inferos Manesq̃ contemnit, &c. omnia perrumpet, cuncta illi cedent.* 599 Hostica muros] *igne hostili. sic Prudent.*

Quem non fragor hosticus.

Item: ——— hostica quos iam
Damnatos cohibent ergastula.

Si ausim transponerem versum vnum, atque legerem:

Non acies feras
Indomitúmve bellum
Pulueréamque nubem
Motam barb. equi. cat. *&c.*
Perrumpet omne
Solus, *&c.*

603 Videt] *Schidæ Burdegalen.* adit.

606 O quàm miserum est nescire mori] *quia, vt dixit; mors malorum effugium & portus æternâ placidus quiete. Seneca consolat. ad Polyb. cap* 28. Si velis credere altius veritatem intuentibus, omnis vita suppliciũ est. *& statim*; In hoc tam procelloso & in omnes tempestates exposito mari nauigantibus, nullus portus, nisi mortis est. *multa in eandem sentẽtiam eodem cap. & consolat. ad Martiam cap. 19. lib. de prouidentiâ sub fin. epist. 24, 26, 30, 36, 55, 71, 72, 78, 81, 83, & 100. Multa etiam Plutarch. in Consolator. ad Apollonium, & aliâ ad vxorem, & lib. 1. de Fortunâ Alexandri.*

608 Cùm Dardana tecta Dorici raperent ignes] *sic recentiores excusi: nam antiquiores*; raperetis. *m. s. quidam hoc confirmant*; in quibus, cùm Dardanica t. D. & aperetis ignes. *sic Moguntin.*

616 Saltu] *Herbip. & Veneti*; saltum. *Lucianus lib. περὶ ὀρχήσεως scribit Ilium inexpugnabile fuisse, donec Achilles (de ipso enim, nõ de Pyrrho intelligendũ) saltauit, post eius verò saltum, fuisse captũ, direptũ, solo æquatum.*

622 Molis immensę] *Iacius scribit Panopei filium Epeum equum Durium fabricasse; in quo quinquaginta, vel ter mille, vel, vt putat, viginti tres viri Græci ingressi latuerint. profunditatẽ significat Homerus, cùm ait mox ipsos in equum descendisse. Descripsit equũ elegantissimè Triphiodorus plus quam triginta versibus. plerique poëtæ volunt equũ fuisse, alij ex robore, vt Petronius; alij ex abiete, vt Virgilius & Propertius; alij ex corno, vt Pausanias in Laconicis. idem tamen in Corinthiac. prodidit non equũ fuisse, sed machinam subruendis muris idoneam, quod Vitruuio non displicet. Sunt qui velint portam, cuius insigne pictus equus, ab Antenore Græcis apertam; sunt qui malint à Græcis equestri prælio victos Troianos, in eam calamitatem incidisse: nec desunt qui Græcos positis in Hippio monte insidiis, interceptóque Troianorum exercitu, in vrbem irrupisse contendant, vt videre est apud Vitruuium, Palephatum, Higynum, & Fulgentium.*

623 Fatale munus] *notat Seruius ter equorum gratiâ Ilium excisum vel expugnatum. primò, cùm Laomedon promissos equos Herculi non tradidisset: secundò per hunc equum ligneum: tertiò cùm Ilienses Cinnam III. Cos. in vrbem recipere abnuerunt. tunc enim equus valuis interceptus claudendi facultatem ademit. ideo putabant equum Troiæ fatalem. Lugdunens. Herbip. Ven. & Mogunt.* Danaumque fatale munus duximus nostra.

626 Conditos reges] *quos recensent Smyrnæus, Coluthus & Virgilius.*

628 Pelasgi] *De his, dictum alibi. vide Strabonem lib. 5. & lib. 13. Dionys. Halycarnass. lib. 1. & Thucidid. lib. 1.*

630 Murmur] tacitũ, *secretum, incertumq́, non vox, sed mussatio quædam.* Percussit aures] *verberauit. nam Stoicis, vt Archedemo in lib. de voce, Chrysippo lib. 2. Natural. Antipatro, & Diogeni apud Laërtium lib. 7. vox corporatum quid est; quia (inquiunt) omne quod facit & patitur corporatum: vox & sonus patiuntur. cùm à locis solidis & læuibus repelluntur vel refringuntur; faciunt cum auribus, vt cæra annulus, imprimuntur. Idem censuit Epicurus, vt docet discipulus eius Lucretius lib. 4.*

Principiò auditur vox & sonus omnis, in auris
Insinuata suo pepulêre vbi corpore sensum.
Corpoream quoque enim vocem constare fatendum est,
Et sonitum, quoniam possunt impellere sensum.

Contra Cyrenæi & Pyrrhonici sonum nihil esse putabant, & Sex. Empyricus hoc conatur Platoni & Democrito tribuere lib. contra Mathemat. fol. 114. Peripatetici non perfectum, sed imperfectum quoddã corpus esse volunt, nempe qualitatem quandam sensilem ex violẽtâ corporum vel aëris collisione ac motu natã, nam nõ est propriè motus ipse; sed motus, conditio est, sine quâ sonitus non ederetur, & hoc sensu à Platone in Timæo, & ab Aristotele li. 2. de animâ dicitur vox aut sonus, aëris plaga vel motus aëris resultantis. Quæ definitio prius placuit Archelao, si credimus Laertio lib. 1. Diogeni quoque Babylonio, in lib. de voce. Quod verò Themistius in lib. 2. de animâ, & alij Græci interp. Aristotelis censent, poëtas quando dicunt sonum, vocémve, aures pellere, ferire, &c. tunc sonitum & vocem pro percussione & plagâ sumi ab illis; hoc de iis tantùm poëtis recipio, qui Stoici vel Epicuret non sunt. hos enim potiùs credo loqui ex sectæ suæ disciplinâ. Videndus hac de re Aristoteles in prolixo illo & eleganti fragmento ex lib. de audibilibus περὶ ἀκουστῶν, quod nobis conseruauit Porphyrius commentar. in Musicen Ptolomæi, & exhibuit Fran. Patritius Venetus in Discussionib. Peripatet. De hac etiam aëris & auditus percussione, & de vocis magnitudine, perculsis & deiectis in Nemeæ stadium coruis, disputat Plutarchus in vitâ Quinctii Flamin.

631 Pyrrhus] *qui nesciebat fingere. sic enim apud Sopholem Vlyssem alloquitur:* Quæ facta Vlysse audire animus horret, eadem
Patrare, morte acerbius duco.
Nihil fraude facere didici nec ego, neque quo satus
Sum patre Achilles. vi virum abducam, à dolis
Abhorreo. *Ipse Euripideus Achilles, ait:*
At ego educatus in ædibus viri iustissimi
Chironis, moribus insueui simplicibus.

633 Secura metu] *Moguntinens.* metus.

634 Gaudet tangere] *ardet trahere equum. hoc studium & alacritatem Troianorum accuratè explicat Triphiodorus.*

641 Festi patres] *insolens hoc. mallem;* festíque patres.

644 Ignes] *post rogo mandatum Hectorem. sic ignem pro rogo Horatius lib. 4. Od.* 12. Nigrorũmque memor dum licet ignium.

647 Mœnia] *muros. propriè tamen sunt murorum munitiones. Cæsar:* ædificata ab exercitu nostro in muris mœnia. *vide Pimpontium in 2. Æneid. versu 234.* 653 Vix exiguo sanguine] *sicut Ouidius:*

Exiguum senis Priami Iouis ara cruorem
Combiberat —— *nam senes fere sanguine cassi.*

Tingi] *alias;* tingui, *qua voce vtuntur Plinius & Tertullianus.*

666 Nobile carmen] *celebrat hoc carmen etiam Callimachus in* λουτρῷ *Palladis.* 667 Querula edonis] *sic Lipsiens. & si bene commemini Basileens. Moguntin. autem Herbip. & Veneti;* tristis Edonis, *inuitis modulis: Lugdunens.* tristis Ædon. *Bionis Epitaphio Moschus:*

Neque adeo cecinit vnquam in rupibus luscinia,
Nec tanto luctu questa est in altis montibus hirundo,
Neque Halcyon deplorauit tanto dolore Ceycis interitum.

Homeri locum retuli Herc. Oet. ver. 199. Euripid. in Hecuba:

—— πάσας ὥς τ'
ἀήδονος ῥόμα
φθόγγας ἰείζα —— Omnes seu os luscíniæ voces emittens.

vtitur eadem comparatione Theognis, & in Trachin. Sophocles, item Oppianus & Smyrnæus relati à Guellio ad 4. Georg. ridicula quædam Pierius ex Ioanne Grammatico, lib. 22. Hieroglyph. de Philomelâ & Procne; de quibus fragmentum illud vetustæ tragœdiæ apud Victorinum:

Struunt sorores Atticæ dirum nefas.

669 Tectis siluis] *sic Moguntinens. Herbip. Veneti, Basilien. Lipsiens. magis tamen ad verum Lugdunens.* Tectis summis. *in domo enim, & sub summo tecto nidificant hirundines.*

Bistonis] *Thracia. Philostephanus:* Βίσονες ἔθνος Θρακῶν, ἀπὸ Βίσονος τοῦ κύκνου. 675 Istrum cygnus] *Moschus vbi suprà:*

Στρυμόνιοι μύρεσθε παρ' ὕδασιν ἄλλινα κύκνοι.
Strymonij cygni miserabiliter lugete apud vndas.

has similitudines plerasq́, quasi remouens, callidè posuit Papinius lib. 5. Silã.

Non ego quas fati certus sibi voce canorâ
Inferias præmittit olor; nec rupe quod atrâ
Tyrrhenæ volucres voce prædulce minantur,
In patrios adhibebo rogos; non murmure trunco
Quod gemit & duræ queritur Philomela sorori.
Nota nimis vati. quis non in funere cunctos
Heliadum ramos, lacrymosaque germina dixit?
Et Phrygium silicem, atque ausum contraria Phœbo
Carmina —— *Lucretius de oloribus:*
Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam.

676 Halcyones] *in Octauiâ:* —— atque æquoreas
Vince Halcyonas. *Pacuuius in Teucro:*
Halcyonis ritu litus peruolans feror.

Has volucres earumq́ luctum omnium elegantissimè olim descripsit Sappho, teste Demetrio Phaleræo in lib. de elocutione. comparationem earum vsurpa-

runt quoque Moschus, & Euripides. Femella Damar, masculus Cerylus vocatur, teste Pausaniâ, & Antigono Carystio, & Wottono, quibus non placet Cerylum ab Halcyone distingui, quod Aristoteli visum. Nidificant tempore hyemis, quod tempus, Halcydonia, *dicitur, durat fœtura diebus, vel septem iuxta Demagoram, vel nouem iuxta Philochorum, vel vndecim iuxta Simonidem, vel quatuor decim iuxta plerosque, septem ante brumam, septem à brumà. eo tempore mare sternitur & pacatur, postmodum rursus hiemat. hoc innuit Theocritus:* χ' ἀλκυόνες ςορευσεῦντι τὰ κύματα τήν δ' ἐ θάλασσαν
τόντε νότον, τόντ' εὖρον. Halcyones sternunt fluctus & mare, & Notum & Eurum. *de naturâ & nidificatione illarum videndi Aristoteles lib. 5. de histor. anim. cap. 8. Plutarch. lib. quæ animal. magis rat. vtantur, Plinius lib. 2. cap. 49. & lib. 10. cap. 32. Wottonus lib. 7. de differ. animal. cap. 143. Quod ad fabulam, Hegesander & Izacius volunt, in eas mutatas fuisse septem Alcyonæi gigantis filias: plerique malunt (vt noster) Ceycem regem Trachiniæ, & Alcyonem eius vxorem. vide Lucianum in Alcyone, & Ouid. lib. 11. Metamorph. Græci codices, quidam vocem aspero spiritu, alij leni afficiunt: mallem cum plerisq; minus hiare.*

676 Fluctu-plangente] *Lucretius lib. 2.*

Nec mare nec fluctus plangentes saxa crearunt.

682 Imitata] *fragmento Varronis citato in Aduersar. addendum existimo hunc quartum versiculum:*

Phrygios per ossa cantus liquida canit anima.

liquidam animam, Horatius liquidam vocem *dixit: & prius Lucretius* liquidas auium voces, *&* liquidum carmen citharę Ossa *verò vocat tibias ex ossibus fieri solitas, teste D. Isidoro. Hos Gallos etiam Seneca* semiuiros *vocat epist. 109.* Nec aliter concitantur, quàm Phrygij solent tibicinis sono semiuiri, & ex imperio furentes. *Mulieres videtur vocasse Diogenes in Semele, apud Athenæum lib. 14. cap. 14.*

καὶ τοι κλύωμεν Ἀσιάδος μιτριφόρους
Κυβέλας γυναῖκας παῖδας ὀλβίων Φρυγῶν,
τυμπάνοισι καὶ βομβοῖσι καὶ χαλκοκτύπων
βόμβοις βρεμούσας ἀντὶ χερσὶ κύμβαλων, &c.

Certè audiamus Asiadis mitras ferentes
Cybeles mulieres: filias beatorum Phrygum
Cum tympanis & sonitibus & æreorum
Strepitu frementes manibus cymbalorum, *&c.*

Hi tamen semiuiri Phryges, Dindymenes vaga pecora, cicurabant sæuissimos leones, si Varroni credimus, in ὄνος λύρας, *scribenti:* Non vidisti simulacrum leonis ad Isidem, eo loco, vbi quondam subitò cùm vidissent quadrupedem Galli, tympanis adeo fecerunt mansuem, vt tractarent manibus. *corruptissimè hæc apud Nonnũ in* mãsuetè; *castigaui ex cõiecturâ.*

684 Turritę parenti] *Cybeli.* turrigeram *vocat Propertius li. 3. eleg. 16.* turritam *lib. 4. eleg. vlt. quia cùm Midæ ciuitas clausa esset, capite muros subleuauit, & ita fuit ingressa, vel quia,* primis turres vrbibus illa dedit: *ideo* turri-

turriferâ caput est ornata coronâ. *prior causa ab Arnobio lib. 5. contra gent. posterior ab Ouidio in Fast. redditur.*

Laceret brachia] *sæuitiæ causam assignat Ouid. 4. Fastor. nec in brachia tantum crudeles. Lactantius lib. 5. cap. 9.* qui virilia sua ferro metant, &, id, quod est sceleratius, vt sint religionis antistites. *de Gallis enim loquitur: quod verò addit;* qui ne vitæ quidem suæ parcant, sed exstinguendas publicè animas suas vendant: *hoc ad liberos homines, munere gladiatorio operas locantes referendum.*

685 Buxum ferit] *buxeas tibias inflat, sic Statius, sic Claudianus, & alij;* buxi, *voculâ sunt vsi: buxo illi canebant, sed pinu pectora illidebant, & hoc Statius, Claudianus, Lampridius docent.*

686 Atym] *de Aty & Cybele, vide Ouid. li. 4. Fast. cuius fabula videtur profluxisse ex historiâ Stratonices & Cambali, quam narrat Lucian. in li. de Syriâ Deâ. vide Lilium Syntag. 4. Antiquæ inscriptiones geminant* c, Attis.

688 Quia vicere modum] *Apud Sophoclem Electra, dicentibus illam luctui modum adhibere debere, respondet:*

κὴ τὶ μέτρον κακότητος ἔφυ φέρε.

At nostri rogo quis modus est mali?

689 Sacratas] *Apollini.* Infulas] *filamenta lanea, quibus Cassandræ caput velabatur, ex Festo.* Diripis] *quia promisso & fuso capillo vaticinabantur. Plautus:*

Hariolus fiam, capillum promittam.

Tibullus lib. 2.

Hæc cecinit vates, & te sibi Phœbe vocauit:
Iactauit fusâ sed caput ante comâ.

690 Miseris] *Albutius apud Senecam lib. 8. Declam. 1.* Magis Deos miseri, quàm beati colunt. *& postea;* Diligentius Dij coluntur irati.

703 Induit vultus] *mutata fuit in canem: confictam fabulam volunt Plautus in Menæchm. & Cicero 3. Tuscul. propter eius in Græcos maledicta & diras: quod significare voluit Ausonius, his versibus:*

Quæ regina fui, quæ claro nata Dymante,
Quæ Priami coniux, Hectora quæ genui,
Hîc Hecuba iniectis perij super obruta saxis:
Sed rabies linguæ me tamen vlta prius.
Fidite ne regnis, & prole, & stirpe parentûm,
Quicunque hoc nostrum σῆμα κυνὸς legitis.

Hæc Hecubæ Metamorphosis, & similes mutatorum in bruta vel dæmonum vindictâ, vel operâ magorũ, fuêre non veræ, sed præstigiosæ tantũ, & oculis hominum apparentes. Læsâ namque fantasia illorum, qui se trãsformatos putabant, & aliorum delusis oculis, tales videbantur. Sic enim intelligenda, quæ de Lycanthropis, & alis mutatis in iumenta, vel alia animalia prodiderunt, Clemens Roman. lib. 1. & 7. recognit. Nicephorus lib. 2. cap. 27. D. Isidorus lib. 8. Origin. cap. de Magiâ, Apuleius in Apologet., Lucianus in Lucio, Plinius lib. 8. cap. 22. Saxo in Danicâ histor., Olaus in Aquilonari, Guilhelm.

Tyrius in Histor. belli sacri, Campo Fulgos. lib. 8. exemplor. cap. 11. Vincentius Belluacens. lib. 3. speculi cap. 109. Tritthemius in Histor. de Baiano Iudæo, Fatus in Energumeno, & Fernelius lib. de abditis rerum causis. Nam verè dæmones virtute sua formam propriam & naturalem hominis in aliam transmutare non posse, & soli hoc Deo reseruatum, non est dubitandum. communis enim Theologorum schola hoc docet. cum D. Augustino lib. 18. de Ciu. Dei cap. 18. & lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8. D. Thom. in quæst. disputatis q. de dæmon. & in 2. sent. d. 7. & D. Bonau. eadem distinct. a. 2. q. 2. num. 78. Albert. Magnus ibid. ar. 7. Sprenger in malleo maleficar. Spina q. de Strigib. Henricus Coloniens. tract. de Lamiis, Petrus Mamoreus in lib. de Sortileg. Fran. Victoria in relectione de arte magica circa fin. Alf. Castro lib. de iustâ hæret. punit. 1. c. 14. Binsfeldius de confeß. malificor. concl. 2. & 3. Nam quæ de hac re N. in Dæmonomaniâ, non satis securâ.

712 Leuat caput] *flexibile caput fanatici iactabāt. vnde Viuianus I. C.* Si seruus inter fanaticos non semper caput iactaret. *l. 1. D. de ædili. edic.*

715 Impatiens Dei] *Vates dicebantur* Deo pleni. *Imitatur Virgilianū locum 6. Æneid.*

At Phœbi nondum patiens, immanis in antro,
Bacchatur vates, magnum si pectore posset
Excussisse Deum. tanto magis ille fatigat,
Effera corda domans, fingitque premendo.

conatur enim excutere Cassandra cùm inquit:

Quid me furoris incitam stimulis noui, *&c.*

720 Cui bacchor furens] *ex Viuiano Vlpianus*: quamuis aliquis aliquando circa fana bacchatus sit, & responsa reddiderit.

724 Gemino sole] *Cur ebrij & enthei, quæ singula sunt, gemina sibi cernere videantur, vt apud Nicandrum in Alexipharm. Philostratum lib. 2. de vitâ Apollonij, & alios; causam reddunt Aristoteles sect. 3. problemat. q. 10. Lactantius lib. de opific. Dei cap. 9. Hieron. Fracastorius lib. de Intellectione fol. 193. Toletus lib. 2. de animâ. q. 16. de hac phrasi vide Muretum li. 7. var. lect. cap. 24.* 732 Ferrum Amazonium] *securim. Horat. lib. 4.*

——— Amazoniâ securi Dextras obarmet ——— *ipsi Clytemnæstræ videtur eam tribuere voluisse. nam cur Sat. 1. lib. 1. cecinit:*

——— at hunc liberta securi
Diuisit medium fortissima Tindaridarum,

nisi ad hoc Clytemnæstræ scelus respiciens?

733 Alta] *Moguntin. Herbipol. Veneti*; alia.

739 Frater] *Hector.* 744 Troile] *Ausonius:*

Hectore prostrato, nec Diis, nec viribus æquis
Congressus perij Troilus Æacidæ.
Raptatus bigis, fratris coniungor honori:
Cuius ob exemplum nec mihi pœna grauis.

750 Victâmque] *meam, & Agamemnonis.*

765 Senex] *Tantalus.* 768 Mœstus] *propter pronepotis necem.*

770 Pa-

770 Pater] *tritauus. nam Dardanus genuit Erichtonium, hic Troem, Tros Ilum, Laomedontem Ilus, Laomedontis filius Priamus genuit Cassandram, Homerus Iliad. 20. & Dionys. Halycarnaß. lib. 1. vide de Dardano Schol. Apollonij lib. 1. ver. 916.*

776 Coniuxque pariter] *multo sanè rectius cod. ille aliorum*; Et festa coniux. *obuiam enim prodiisse marito decet, lætitiam facie & ornatu vestium præ se ferentem; vt incautum opprimeret.*

IN ACT. IIII.

Furentis Cassandræ & Agamemnonis reducis colloquium: hic illam cum ceteris captiuis præmiserat in regiā, quasi donū Clytemnæstræ, reipsâ pellicē.

784 Gelido latice] *putabat passam* λειποψυχίαν, *cui gelida adhibebatur, auctore etiam nostro lib 4. Nat. quæst. cap. 13.*

789 Helena est] *non aderat ibi; sed furens Cassandra videt, quæ non erant. Helenæ impuri mores noti. rapta à Theseo, post nupsit Meneluo; huius thorum reliquit, adulterum Paridem secuta. nec Paridi fida, sed in Ilio cum priuigno Corytho, Paridis & Oenones filio, commisit incæstum, iuxta Hellanicum in Troicis & Cephalonem Gergitthium; vel cum proprio filio, iuxta Nicandrum, quem his versibus, hoc docuisse, censet Parthenius cap. 34.*

ἤριατ' ἐν ἀΐδαο κατοιχομένου κορύθοιο,
ὅν τε καὶ ἁρπακτοῖσιν ὑποδμηθεὶς ὑμεναίοις,
τυνδαρὶς αἰν' Ἀχέουσα κακὸν γόνον ἤρατο Ἑλένῃ.

Hic tumulus Corythi, nuper qui missus ad orcum
Est, patrium obscuris thalamum fœdare hymenæis
Aufus, amore Helenes; genitus qui est ante bubulco.

Sed mihi videtur Nicander potiùs significare, genitum à Paride, cùm adhuc pasceret armenta patris, quo tempore Helenam nondum nouerat.

794 Nullum est periculum tibi. cas. at magnum tibi est] *sic Lugdun. sed ceteri omnes*; n. e. p. tibimet. *quod verò dixit:*

Mors mihi est securitas, *ab Ouidio est, qui:*
Mors mihi munus erit.

800 Ad quem triumphi] *Ioui deferebantur & dicabantur triumphalia spolia, Romæ* Feretrio, *in Græcia* νικηφορεῖῳ; *de quo Linius belli Macedonici lib. 2. & Spartianus in Hadriano: vel alludit ad Iouem* prædatorem, *cui pars aliqua prædæ debita, teste Seruio 3. Æneid. vel denique ad Iouem* τροπαῖον *seu* τροπαιοῦχον, *cuius mentio apud Plutarchum, Pausaniam & Aristidem. Sed & Romanis Iupiter* Triumphator, *de quo Iustus Lipsius, mihi & eruditionis (quæ cunctis nota, quibus litteræ non ignotæ) & pietatis & religionis Catholicæ ardoris, (qui mihi perspectus) nomine gratißimus, me monuit.*

IN CHORVM.

Canunt Argiuæ Pæanem Diis auxiliariis & patriis.

812 Geminauit] *duæ noctes in vnam coāluere, testib. Ouidio, & D. Hier. contra Vigilantium; vel tres, iuxta D. Gregor. Nazianzenum Orat. contra Iulia-*

Iulianum, & in Orat. de festo luminum, Aristidem Orat. in Herculem, & Senecam li. de breu. vitæ cap. 16. Nouem, vt Clem. Alexandrinus; ita & Tatianus in Orat. contra Græcos, quare nugas sit opinor; qui Arnobium, solitum sequi Clementis traditiones, duabus noctibus substitutis, hac quidem parte, putans emendare, deprauauit. nam Clemens ait: Iuppiter ille tot cum Alcmenâ noctes libidini impendit. non enim illi libidinoso nouem noctes longæ. 815 Senis] *Tithonum, Laomedontis vel filium vel fratrem potiùs, Aurora rapuit, vt sibi maritus esset, & fecit immortalem; sed vitæ pertæsus, exuit hominem, induit cicadam. consule Hygini fabulas cap. 189. & 270. & Apollodorum lib. 3. Biblioth. & Lylium Syntagm. de Aurorâ. senectus huius Adagioni causa fuit. Et, si aduertistis, trium senum à Græcis commemoratorum, iam hac & præcedenti tragœdiâ Seneca meminit.*

826 Fulmineus] *rapidus. sic vtuntur: quia fulmen celerrimè decidit. ideo Pausanias putat Ptolomæum vocatum κεραυνὸν, vt docet fusè de hoc disserens Pierius lib. 43. Hieroglyph. suspicor Scipiadas ob eandem in bellicis exsequendis, & victoriis obtinendis velocitatem, more Græco, nuncupatos,* duo fulmina belli. *deciderat hic leo ex orbe lunæ. Nam Epimenides quoque inducit quendam dicentem, se ferum leonem, pulchricomæ lunæ genus, terribilem iuba, & fortem viribus, in Nemeam duxisse ad venerandam Iunonem.*

κὴ γὰρ ἐγὼ γένος ἐμμὶ σελάνας ἠὐκομόιο
ἃ δεινὸν φρίξασ' ἀπεσείσατο θῆρα λέοντα,
ἐς Νεμέειαν ἄγοισ' αὐτὸν διὰ ποτνίαν ἥραν.

831 Morte fœcundum] *Hydram, quæ moriens augescebat, renatis duobus pro vno capitibus.*

833 Fratres] *simul natos vno in corpore tres fratres Iberos.*

840 Non pauit] *Lips. addidêre negationem; quæ in reliquis libris deest.*

842 Sæuis] *Moguntinens.* sæuum.

845 Spolium] *baltheum militarem, quem gerebant virgines illæ vnimammæ. Virg. Aeneid. 5.*

Alter Amazoniam pharetram, plenamq́ sagittis
Threiiciis; lato quam circumplectitur auro
Balteus, & tereti subnectit fibula gemmâ.

Hippolytes ergo Hercules cum baltheo pharetram accepit, si vulgatam lectionem retinemus, rapi spolium & sagittas: *sed si malles emendari;* rapi spolium. & sagittis Nube percussa *&c. vt ex ipsis nubibus Stymphalidas sagittis petierit, tunc solum baltheum eripuit.*

847 Decidit] *quidam m. s.* cecidit. 851 Lamna] *sic Valer. Flaccus.*

——— iam pinus gracili dissoluere lamnâ.

852 Frigidus custos] *Draco, noxius & veneno plenus. sic Virgilius frigidum anguem vocauit.* 857 Colorem] *ipsa lux colorata non est, sed color sine luce cerni non potest, teste Aristotele lib. περὶ αἰσθήσεως, & Lucretio lib. 2. hoc sensu color luci à poëtis tribuitur, quia colores illa prodit, quos celant tenebræ.* 860 Totidem diebus] *decimo igitur die Hercules Troiam expugnauit, quod non memini alibi legere.*

IN ACT. V.

Foris existens Cassandra prophetizat, & quæ intus gerebantur, absens, vt præsens, narrat. Fugit Electra, & absconso traditóque Strophio, paruulo Oreste fratre suo, se Cassandræ in arâ adiungit: sed inde ab adulteris detrahitur, iugulaturq́; Mænas Priameïa.

865 Vicimus victi] *poëta quidam;* ——— victos vincere posse putet. *tales victorias Græci* Cadmæas *vocant: Latini,* pugnas Osculanas, *quo adagione Festus ait significari victos vincere. Titinnius:*

Hæc quidem quasi osculana pugna est, non secus.
Quia hinc qui fugere impulsi, spolia colligunt.

nam spolia legere, victoriæ adeptæ signum.

871 Epulæ] *ipse Agamemnon Odyss. λ'. sic narrat:*

ὡς ἀμφὶ κρητῆρα τραπέσας τε πλησθέσας
κείμυθ' ἐνὶ μεγάρῳ. δάπεδον δ' ἅπαν αἵματι θῦον. &c.

vt circa crateras mensasque plenas iacebamus in ædibus, pauimentum autem totum sanguine maduit, *&cet. descripserat idem conuiuium in Aegistho Andronicus, vt patet ex fragmento:*

——— In sedes collocat se regias
Clytemnæstra iuxtim, tertias natæ occupant. *occisus ergo inter epulas; quæ reuerendæ sunt vel in Euxino ponto, inquit Marcellinus li. 30.*

885 Inun] *ideo hanc vestem vocant ἄπειρον, Sophocles in Polyxenâ. Euripedes in Electrâ, & Philostratus in Cassandræ imagine, vbi hanc cædem & conuiuium ornatè describit.*

887 Adigit] *Moguntin. Herbipolens. & Veneti;* agit.

888 At ille] *sic Herculem apro comparat Hesiodus in Scuto.*

892 Disiicere] *Moguntinens. Herbip. & Venetus;* Disficere. *sed plerique m. s. & alij excusi;* disijcere. *& puto melius hic conuenire, quàm vetus illud & probum, Prisciano & aliis notum, passim in Virgilij, Valerij, Ouidij, Prudentij & Lactantij membranis, à mercium istarum propolis inuentum.*

Hostem quærit] *apud Homerum ait:*

——— αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ γαίῃ χεῖρας ἀείρων
βάλλον ἀποθνήσκων περὶ φασγάνῳ ———

ceterum ego à terra manus sublatas iactabã moribundus ad gladium.

893 Bipenni] *Nonius:* Bipennis securis anceps & ex vtraque parte acuta. *Isidorus lib. 19. Origin. cap. 19. Securis* vocatur eo quòd eâ arbores succidantur, quasi *succurris.* item *securis*, quasi *semicuris*: ex vnâ enim parte acuta est, ex alterâ fossoria: hæc & apud veteres *penna* vocabatur; vtramque autem habens aciem *bipennis.* nam, *bipennis* dicitur, quod ex vtraque parte habeat acutam aciem, quasi duas pennas. *pennum* autem antiqui acutum dicebãt: vnde & auium pennæ, quia acutæ. & ecce nomen quod reseruauit antiquitatem, quia veteres dicebant, *pennas*, non *pinnas. Hæc ille. ex quibus primùm animaduerto veteres anceps ferrum, adiectiuè vocasse* bipenne, *& sic sumi à Varrone, quem Nonius citat;* Ferens (*inquit*) ferream humero bipennem securim. *sicut & in illo eiusdẽ Varronis;*

ronis; Quarum bipennis fulminis plumas vapos Peruſſit —— *Secundò noſtras hallebardas verè bipennes eſſe. nam Vegetius quoque lib. vlt.* Bipennis, ſecuris eſt, habens ex vtraque parte latiſſimũ & acutiſſimum ferrum. *Tertiò diſſentire D. Iſidorum à Fabio, nam Fabius, vt vulgò legitur, videtur opinionem illam refellere, his verbis*; Nec miretur, cur ex *ſcamno* fiat *ſcabellum*; aut à *pinna*, quod eſt acutum, ſecuris vtrimque habens aciem, *bipennis*: ne illorum ſequatur errorem, qui quia à pennis duabus hoc eſſe nomen exiſtimant, *pinnas* auium dici volunt. *lib. 1. cap. 5. vbi legendum puto*; pennas auium dici volunt. *vt Fabius cenſuerit*, pennas *dici non debere*; *ſed* pinnas.

894 Colla taurorum] *Agamemn. Odyſſ. λ'. ſe tauro immolato comparat.*

896 Librat] *Eguianus*; vibrat. 897 Habet] *videtur prouerbium ſumtum à ludo gladiatorio. Prudentius in Pſychoma.*

Hoc habet, exclamat victrix regina. ſupremus
Hic tibi finis erit ——

901 Fodientem adiuuat] *ſic in huius auxilij vindictam apud Sophoclem Electra Oreſti auxiliatur:*

O R. Ego quidem oculis pallio
Obiecto, matrem aggreſſus ſum,
Enſem in ceruicem adigens.
E L. Ego autem hortatu tibi inſtiti
Simũlque adiutaui gladium.

910 Furabor] *tegam. nam fures rem tegunt, vnde furari & clepere, idem quod tegere. vide Thebaid. ver. 470.*

914 Strophius] *malè Lugdun.* Strophilus. *nam Anaxibia ſoror Agamemnonis Criſo marito Strophium hunc peperit; cuius alius Strophius ex Pylade nepos fuit. Pauſanias in Corinthiac. Scholiaſti Apollonij fons quidam Thebanus* ςροφίη.

915 Elea inclytus palma] *palma ponitur aliquando pro ipsâ victoriâ, quod plebeculæ litterariæ non ignotum eſt: aliquando pro palmæ arboris ramuſculo, qui in victoriæ ſignum dabatur (cuius ritus cauſam reddidit ex Ariſtotele & Plutarcho Pierius lib. 50. Hieroglyph.) in Olympiis quidem palmæ ramus cum oleaginâ coronâ. quod non*

Difficile eſt ratione docere & vincere verbis.

Apuleius de Olympionicâ; Ibat tertius (*inquit*) attollens palmã auro ſubtiliter foliatam. *Vitruuius li. 9.* Athletis, qui Olympia, Pythia, Iſthmia, Nemea viciſſent, Græcorum maiores ita magnos honores inſtituerũt: vti non modò in conuentu ſtantes cum palmâ, & coronâ, ferant laudes, *&c. coronam in capite, palmam manu ferebant. innuit Seneca, paulo poſt*:

Cape hoc decorum ludicri certaminis
Inſigne frontis; læua victricem tenens
Frondem virenti protegat ramo caput.
Vt iſta donum palma Piſæi Iouis
Velamen eadem præſtet atque omen tibi.

Et

Et de hoc ramo putarim intelligendum illud Virgilij 3. Georgic.

Seu quis Olympiacæ miratus præmia palmæ.

& Horatij Od. 1. lib. 1.

Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegiſſe iuuat, metáque feruidis
Euitata rotis, palmáque nobilis, *&c.*

& lib. 4. Od. 2. —— quos Elea domum reducit
Palma cæleſteis —— *& Propertij*:
Eſt quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ.

denique Statij lib. 10. Theb.

Natus ad Elæas melior qui ſurgere palmas.

Eoſdem Pindarus ſignificat aureâ quoque coronâ inſignitos: ſed auream eo loco arbitror vel pro foliatâ auro, vel pro pulcrâ, & glorioſâ poſitam.

920 Electra] *de hac ita ſcribit Ælianus lib. 4. ποικίλης ἱςορίας*: Xanthus auctor carminum, qui fuit legatus Steſichori Himeræi, dicit Electram Agamemnonis filiam antea non eſſe appellatã hoc nomine, ſed Laodicen. Poſtquam verò de medio ſublatus eſt Agamemnõ, & Ægiſthus vxorem accepit Clytæmneſtram, regnúmque gubernauit, ipſam caruiſſe coniugali lecto, & in virginitate conſenuiſſe. Quamobrem ἠλέκτραν Græci eam nominarunt, quòd expers mariti vixerit, & lectum coniugalem non cognouerit.

930 Poſcunt fidem ſecunda, at aduerſa exigunt] *amico felici non niſi gratuita fides reddatur; amico afflicto & oppreſſo planè debita, quam non prece impetrare, ſed ſuo iure exigere poſſit. Apud Euripidem Oreſtes ait:*

—— τοὺς φίλους·
ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν·
ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί χρὴ φίλων,
ἀρκεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ θεὸς, ὠφελεῖν θέλων·

—— amicos in malis
Prodeſſe amicis conuenit. nam quàm diu
Fortuna ridet, quidnam amicis eſt opus?
Solus fauentis ſufficit ſortis fauor.

932 Inſigne frontis] *Oleaginam coronam, teſtibus Ariſtotele, Pindaro, Plutarcho: conſuetudinis cauſam reddit Pierius lib. 53. Hieroglyph.*

933 Protegit] *lego*; protegat. *ex Eguiano, in quo*; proteguat.

934 Et iſta] *malo*; vt iſta domum.

944 Et ſigna] *totum carmen deficit Moguntin.*

950 Quo more] *Virgines Græcas rarò in publicum prodiiſſe intelligimus etiam ex Euripide, apud quem cùm in Oreſte rogaſſet Electram Helena, vt pro ſe capillorum inferias & libamina offerret ad Clytemnæſtræ ſepulcrum; illa verò moneret vt Hermionam potius filiam ſuam eò mitteret, ſi ſic ipſamet Græcorum conſpectum formidaret; reſpondet Helena, honeſtum non eſſe virgines cœtus ſequi:*

εἰς ὄχλον ἕρπειν παρθένοισιν οὐ καλόν.

D. Hie-

D. Hieronymus scribens ad Christianam virginem, ei præcipit, Nunquam exeat foras, ne inueniant eam, qui ciuitatem circumeunt, ne percutiant, vulnerent, auferantq; pudicitiæ theristrum & nudam in sanguine derelinquant. Nec ipsas quidem maritatas discursatio inutilis vnquã decuit: οἰκουρία *semper laudata ab omnibus, & à D. Paulo. Ascribam vetus epigramma Italicum Fabricæ marmori insculptum, quo materfamilias laudatur, quod cùm illi & pedes ad vagandum, & lingua suppeteret ad garriendum, voluntas defuit.*

Hospes quod deico paullum est, asta & pellege.
Heic est sepulcrom haud pulcrum pulcrai feminai,
Nomen parentes nominarunt Claudiam:
Suom mareitum corde deilexit souo:
Gnatos duos creauit. horunc alterum
In terra linquit, alium sub terrâ locat.
Sermone lepido, tum autem incessu commodo
Domom seruauit, lanam fecit. dixi. abei. *Matronis Romanis olim in primâ domus parte* ἐντῷ προθύρῳ *stare licebat, & per totam domum vagari; non Græcis, quæ in parte tantum interiore versabantur domus, quo nemo nisi cognatus accedebat,* quę (*inquit Cornelius Nepos*) Gynæconitis appellatur: *de quâ multa Vitruuius lib. 6. cap. 10. Pars ædium altera, in quâ viri degebant,* Andronitis *nominatur, à Laërtio in Diogene Cynico, & Xenophonte in Oeconom. Vide Lambinum in Præfat. Æmilij Probi.*

Virgo] ἐμφατικῶς. *nam Græci* παρθένον *nominant,* ἀπὸ παρὰ θεοῖν τῇ μητρὶ, *quod apud matrem custodita manere debeat. contra Chaldæis scortum placuit vocare, foras prodeuntem* בְּרָא נָכְרָיָא *quod meretriciũ sit foris vagari.*

952 Natam tuam] *Peleus apud Euripidem in Andromacha:*

——— imitantur enim
Materna probra. & id videte mihi ô proci
Bonâ prognatas matre vt ducatis filias.

Et Hebræis notum Adagium, Qualis mater, talis filia: *de quo multa Dauid Cimbi, ad Ezech. cap. 16. Iuuenalis:*

Scilicet exspectas vt tradat mater honestos
Atque alios mores, quàm quos habet? vtile porro
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.

953 Pietatem doces] *Moguntin. Herbipol. Veneti*; eia tandem doces.

954 Animos viriles] *idem tribuit Electræ soror eius Chrysothemis apud Sophoclem in Electrâ:*

ποῖ γὰρ ποτ' ἐμβλέψασα, τοιοῦτον θράσος
αὐτὴ δ' ὁπλίζῃ, κἀμὲ ὑπηρετεῖν καλεῖς.
ἐκ εἰσορᾶς; γυνὴ μὲν, οὐδ' ἀνὴρ ἔφυς·

Qua freta tandem spe ipsâ tam temerariâ
Te audaciâ armas, atque me in periculi
Consortium vocas? parum te feminam
Expendis esse, non virum satam.

957 Et esse demens] *Ibidem:* θήνεις δ' ἔλαττον τῶν ἐναντίων χεροῖν.

Viribus

Viribus hostibus longè & potentiâ imparem.

958 Nobis? *repetit dictum ipsum Clytemnæstræ.*

959 Indomita] *turpe enim verbis cum eo contendere, quem reipsâ coërcere valeas. hoc ait apud Sophoclem in Aiace:*

ἀπειμι· καὶ γὰρ αἰσχρὸν, εἰ πυθοιτό τις,
λόγοις κολάζειν, ὦν βιάζεσθ' παρὰ.

Abscedo. nam quæ turpitudo, velle eum
Sermone castigare, qui cogi potest.

960 Regina frangam] *mira hic varietas lectionis. notat Lipsius in vno suo manusc. deesse multa, hoc modo:*

Regina frangam. citius interea mihi
Edissere vbi sit gnatus. *& addit alia illa esse frigidula, esse & quæsita. Mihi videntur aptissima iurgantibus mulierculis, quæ non tam quid decet, vel rationi consentaneum est; quàm quod impotens ira in buccam protrudit, effutiunt. Quare non tollenda penitus, sed suo loco reponenda sunt, vt habentur in Moguntin., vnius præterea litterulæ transpositione, cuncta conuinnanda, hoc pacto:*

EL. Nobis? quis iste est alter Agamemnon tuus?
Vt vidua loquere. vir caret vitâ tuus.
CLYT. Indomita posthac virginis verba impiæ
Regina frangam citius. interea mihi
Edissere vbi sit natus, vbi frater tuus?
EL. Exiit ——— *Sensus: cùm Clytemnæstra quæsiuisset, quomodo illa putaret, se duobus parem esse, & vteretur voculâ istâ;* Nobis. *parum memor interfectum à se maritum, & adulterum, non maritum, adesse: Respondit Electra; quid, ais,* Nobis? *quis iste alter tuus maritus. occidisti maritum tuum, & tam citò tibi alium iunxisti? iacet cæsus vir tuus. vidua es. vt vidua loquere: non vt iuncta viro.* CLY. *non immemor sum me viduam: sed memor etiam, reginam. quam nequeo animi tui ferociam, materno iure flectere; frangam sceptro, domabo malo, idq; citius, quàm verbis tecum velitando. licentia tua conuiciandi, neque frenum neque modum admittit vllum. Interea, hoc vnum quæro, vbi, &c. Retineo igitur;* Nobis. *transpono versiculum secundum ex Moguntin. muto;* tu, *in* vt, *ex coniecturâ. malo cum reliquis;* posthac, *quam cum Lipsiensib.* post hæc. *& cũ omnibus aliis;* frangam citius, *quam cum eodem Saxonico lib.* mitius. *cetera confirmant omnes m. s. vt olim in Aduers.* 966 At iratæ] *membranæ Burdigal.* iniustæ.

972 Peractum] *restat vt impuratam manum sanguine maritali, filiali cruore abluas. tunc facinus patrasti, nunc eris misericors. ablue ergo cruorem illum meo sanguine. non placet, quod Mogunt.* paratum.

973 Obsoletam] *male Moguntinens. Veneti, & Herbipolens.* absoletam. *hinc Tertulliano,* obsoletare manum sanguine.

983 Aut animam] *sic Lucretius dixit,* vitam reddere.

991 Rudis est tyrannus] *Chrysothemis apud Sophoclem in Electrâ:*

οὐ γὰρ θανεῖν ἔχθιστον, ἀλλ' ὅταν θανεῖν

χρὴ-

χρήζων τὶς, εἶτα μηδ' ἐ τοῦτ' ἔχῃ λαβεῖν.
Neque graue mortem censeo, sed cùm mori
Desideras, non posse te illud assequi.

quibus similia quædam exstant apud Euripidem in Hippol. & ideo Troad. ait Pyrrhus: Mortem misericors sæpe pro vitâ dabit.
vide Herc. Fur. 511.

996 Vt inquietam virginem] *putarem ἀταξίαν, quæ in præcedentibus fuit, aliquo modo componi; si post hunc versiculum ponantur sex illi, qui superius habentur, post 983. hoc modo*

——— fratrem reddat aut animam statim
Abstrusa cæco, *&c.*

& legatur, illic quidem:

——— fratrem reddat aut animam statim.
EL. Concede mortem, *&c. hîc verò:*
Vt inquietam virginem carcer domet:
Abstrusa cæco carcere, & saxo, exigat
Æuum, per omnes torta pœnarum modos.
Inops, egens, inclusa, pædore obsita,
Vidua ante thalamos, exsul, inuisa omnibus,
Ætheere negato, serò succumbet malis:
Referre, quem nunc occulit, forsan volet.

1000 Præcedam] *Mogunt.* præcedens.

1001 Perferre] *Putabant veteres, animos hominum separatos à corporibus, cùm ad Elysium veniebant, suos agnoscere, sermones conferre, & quæ hîc gererẽtur nunciare. Hinc apud Ciceronem lib. 2. de Orat. illud L. Crassi:* Brute quid sedes? quid illam anum nunciare patri vis tuo? quid illis omnibus, quorum imagines duci vides? quid maioribus tuis? quid L. Bruto, qui hunc populum dominatu regio liberauit? quid te facere? cui rei? cui gloriæ, cui virtuti studere? *& Pyrrhus apud Virg. 2. Æneid.*

——— Referes ergo hæc, & nuncius ibis
Pelidæ genitori, illi mea tristia facta
Degeneremque Neoptolemum narrare memento.

Sed hæc gentilium commenta. Nos arbitramur verius, mortuos naturaliter, & cognitione ordinariâ non cognoscere quæ viuentes agunt, nec sollicitos esse de rebus nostris, sicut erant quando nobiscum in vitâ versabantur, quod tradunt Origines lib. 2. in epist. ad Rom. & D. Augustin. lib. de curâ pro mort. cap. 13. Beatos tamen alio modo ea cognoscere constat posse, siue ex reuelatione illis factâ, vt insinuat. D. August. d. operis cap. 15. & D. Thom. 1. p. q. 89. a. vlt. ad 1. siue ea videntes in Deo. in verbi enim lucidissimo speculo intuentur omnia, quæ ad illos queunt pertinere, ex sententia D. Gregorij lib. 12. Moral. cap. 13. & D. Thom. d. ar. vlt. certè sanctos videre & intelligere quid agamus, & nos precibus suis iuuare, docent omnes patres, etiam Origines li. 8. cont. Celsum, homil. in Num. & in Iosue, D. Gregorius Nazianzenus Orat. in Athanas. D. Augustin. d. operis cap. 15. & 16. Hieron. contra Vigilant.

Vide etiam D. Thom. in addit. 3. p. q. 72. a. 1.

&

& ceteri passim, & ex sacris litteris non difficulter comprobatur, quicquid aduersarij ganniant, garriant, grunniant. Sed hæc aliunde latiùs petenda. Mei instituti est, insinuare duntaxat, & lectores paulatim à ludicris istis poëtarum, ad seria diuina Scripturæ excitare, & assuefacere, sanis q̃ opinionibus puerorum nudas mentis tabulas imbuere. Cur si licet illis perfidiam suam inspargere, nos salutari antidoto non medicemus?

1008 Furibunda] *sic Euripides Cassandram vocat* Baccham, *Virgilius Furentem lib. 2. Æneid. eum tamen furorem laudat effusè Plato in Phædro.*

Veniet] *dictum hoc ex illâ veterum opinione, de qua olim tam multa in Aduersar. Ideo huiusmodi morientium minas, quasi fanatico quodam spiritu prolatas, diligenter auribus aucupabantur, & memoriâ retinebant, vt annotarunt Seruius, Donatus & alij citati à Guicchiardo lib. 1. de funer. & lib. 2. cap. 2. vbi illa etiam adducit, quæ tot annis prior ego in Aduersar. Addo nonnulla reperiri apud D. Gregor. Magnum lib. 4. Dialog. cap. 26. & Fran. Petrarch. lib. 1. rerum senilium. epist. ad Boccatium.*

COM-

COMMENT. IN OCTAVIAM.

Priſcianus lib. 10. docet à C. Cilnio Mecænate poëma conſcriptum, cui nomen, *Octauia*, & ex illa fragmentum hoc adducit; *Pexiſti capillum naturæ muneribus gratum.* Sed illa Octauia de qua ibi alia à noſtrâ, vt alibi oſtendi. Hanc *Octauiam*, Iul. Scaliger lib 1. Poët. cap. 8. *Neronem* vocat, contra librorum fidem, contra rationem: quid enim hîc Nero patitur tragœdiâ dignum? Senecæ illam eſſe, docent libri omnes, quotquot vidi. Nec ante hoc æuum quiſquam, quod ſciam, negauit. Senioris tamen vel philoſophi eſſe non poſſe, adeò mihi firmum ſemper & certum; vt eâ potiſſimum de causâ, ceteras philoſopho quondam ademerim, ne hanc illi cogerer adſcribere: quod neceſſariò conſequi putabam, cùm omnes decem vnius ſcriptoris arbitrarer. Nunc, comperto errore, reliquas philoſopho reſtitui; hanc vnam nondum. Quæ etſi multo illis aliis inferior, nec ſatis idonea; quæ, vt claſſici ſcriptoris, in ſcholis iuuentuti prælegatur; non tamen prorſus indigna, priuatâ curâ & ſtudio. Sed cuius iſta Senecæ? certi nihil habeo, ſed coniecturam, mihi probabilem, donec quiſpiam certiora. Vixit temporibus Traiani & Hadriani, poeta quidam Annæus Florus, opinor ille, qui iocosè in Hadrianum, & in illum iocoſius Imp. Hadrianus: hunc Canſius citat aliquando quidem; *Florus ad Hadrianum*, aliquando; *Annæus Florus ad Hadrianum*: quem ego vix dubito Hiſtoricum illum eſſe, qui vulgò L. Florus vocatur, Camertis, Vineti, & Stadij labore illuſtratus; quem cum membranæ nonnullæ nominent *L. Annæum Senecam*; veriſimile mihi fit, vocatum fuiſſe; *L. Annæum Senecam Florum*. Si patiantur Critici, me quidem iudice *Octauiam* ille domum ducere, & ſibi vindicare poterit. Sed hoc dictum, non quaſi κριτικὸν quiddam vel ὁριστικὸν, ſed vt ἐνδεικτικὸν & ὑπομνήστικον duntaxat.

ARGVMENTVM.

CLAVDIVS primis nuptiis Meſſallinam duxit: vltimis Agrippinam, quæ ex Domitio Neronem pepererat. Neroni à Claudio deſponſa fuit Octauia Meſſallinæ & Claudij filia. Nunquam cõcordes aut beneuoli coniuges vixerunt; multis odiorum fomites ſuggerentibus. Tandem Neroni, cum votis ſuis, liberè potiundi Poppæa (quam efflictim deperibat), eamq. in vxorem ducendi, Claudiâ repudiatâ, obſtare populi fauorem videret; qui ſummo ſtudio Octauiam in ſolio & coniugio Neronis tueri contendebat; populi impetum multorum cæde repreſſit, Octauiam in Pandatariam deportari, & denique ibidem necari iuſſit.

IN ACT. I.

Flebiles hic actus querelas Octauiæ, & nutricis allocutionem continet.

4 Eia age] *Moguntin. etiam*; age tot tantis. *quod recepto hiatu placet. Herbipolenſ. & Veneti*; age tot annis. *Hinc Baſileenſ. hoc correcturi*; eia age tantis. *Lugdunenſ.* age tot tantiſque.

7 Alcyonas] *vide Agamemn. 676.*

8 Pan-

8 Pandionias] *Luſciniam & hyrundinem. confer has Octauiæ, cum querelis Electræ Sophocleæ:*

ὡ τεκνολέτειρ' ὥς τις ἀηδὼν
ἐπὶ κωκυτῷ τῶν δε πατρῴων
πρὸ θυρῶν ἠχὼ πᾶσι προφωνεῖν.

Non aliter quàm amiſſis pullis
Daulias ales
Triſtes fundam gutture cantus,
Vt noti tandem omnibus
Reſonent patrias gemitus ad fores.

Virgil. Qualis populeâ mœrens Philomela ſub vmbrâ
Amiſſos queritur fœtus; quos durus arator
Obſeruans, nido inplumes detraxit: at illa
Flet nocte, ramóque ſedens miſerabile carmen
Integrat, & mœſtis latè loca queſtibus implet.

Ariſtophanes, in Ranis:

δὴ χείλεσιν ἀμφιλάλοις,
δεινὸν ἐπιβρέμεται
Θρῃττία χελιδὼν,
ἐπὶ βάρβαρον ἕζομένη πέταλον
μελαδεῖδ' ἐπίκλαυτον ἀηδόνιον,
νόμον, ὡς ἀπολεῖται,
κἂν ἴσαι γένωνται.

Iam iabris loquacibus
Graue reſonat
Threicia hirundo,
Supra barbarum ſedens ſolium.
Canit autem luctuoſa aëdoniam
Legem, quod perit,
Etſi æqualia ſuffragia ſint.

12 Si quis remanet ſenſus in vmbris] *ſic Seruius Sulpitius apud Ciceronem*; ſi quis inferis ſenſus eſt. *dubitauit etiam Iſocrates, in Orat. Aegineticâ, & in Euagorâ; & Cicero lib. 15. epiſt. 16. ad Familiar. & videtur hæc formula priſca in hac re fuiſſe: quod multis ex Ouidio, Cicerone, Senecâ, & aliis oſtendit Briſſon. lib. 8. de Formulis fol. 841. Contra Virgil. Aeneid. 6. affirmat apud inferos memoriam & ſuorum affectus manere agens de Dido. Quid dicendum? altioris quidem hoc indagationis. ſed verius videtur. Animam à corpore ſeparatã, vim vegetatricem & ſenſitiuam, earumq; ſimulacra, & habitus ipsâ ſeparatione deperdere; non tamen habitus & ſimulachra voluntatis aut intellectus, præter illos qui ſtatui beatorum vel damnatorum repugnant. Amant ergo, & intelligunt animæ à corpore ſeiunctæ. Vide D. Thom. 1. par. q. 89. a. 5.*

16 Vulnera vidi] *Meſſalina cùm fruſtrà ferrum pectori ac iugulo admouiſſet, à tribuno tandem confoſſa interiit.*

27 Bri-

27 Britanni] *Incertus ille poëta in Aduersariis:*

Conspectu deuicta tuo Britannia Cæsar.

sic enim legendum. nam quod passim in inscriptionibus & nummis vocatur GERMANICVS, *propter leuiculas victorias à ducibus eius partas, fit more iam tunc ab Impp. recepto. Vnica namq; Claudij expeditio in Britanniam. Nec repugnat prima syllaba, quod olim credidi. Nam communis illa. plerique corripiunt: sed producunt non pauci. Lucretius lib.6.*

Nam quid Britannis cælum differre putamus.

Iuuenal. Sat.5. neque Britones vnquam.

*Martialis lib.*11. Quam veteres braccæ Britonis pauperis ——

In m.s. sæpe, Britto, *&* Brittannus. *Græci plerique* Βρεττανὸς *vocant. de hac victoriâ Seneca in ludo Claudij: cuius versus mallem reduci ad dimetros, hoc modo:*

Fundite fletus, edite planctus,
Fingite luctus, resonet tristi
Clamore forum: cecidit pulcrè *&c. deinde*
Ille Britannos vltra noti
Litora Ponti, & cæruleos
Scuta Brigantas dare Romuleis
Colla cathenis iussit, & ipsum
Noua Romanæ iura securis
Tremere Oceanum. *Vbi significat Brigantum scuta cærulea colore non minus tincta fuisse, quàm corpora.* Scotobrigantas, *quos inuehunt, non admitto. si nota illa gens Senecæ; non omisissent Plinius, non Solinus, non ceteri scriptores diligentissimi, ad Ammianum vsq;, quem primum habent antiquitatis suæ testem Scoti, lib.20. & 27. antiquiorem paullo Claudiano, quem illi primum vocant. malè. nam & Prudentius Claudiano senior aliquanto meminerat; etsi parum laudabili encomio; eò tamen respiciens, quo eodem tempore D. Hieronym. Meminêre victoriæ istius etiam Mela lib. 3. cap.6. etsi Claudiũ, quo imperante scribebat, non nominet; Suetonius in Claudio, Beda lib.1. Anglicæ hist. Hector Boëthus Scot. hist. lib.3. & Galfridus Monomutensis lib.1. hist. Britonum commentitiæ narrationis auctor.*

30 Coniugis, heu me, Pater insidiis] *hoc etiam in Atridæ nece exaggerat Chorus Sophoclis:*

τάκεις ὧδ' ἀκόρεστον οἰμωγὰν,
τὸν πάλαι ἐκ δολερᾶς ἀθεωτάτας
ματρὸς ἄλουτ' ἀπάταις Ἀγαμέμνονα,
κακᾷ τε χερὶ προδοτον.

Sine fine patrem fraudibus impiæ
Implicitum matris Agamemnonæ, ac
Turpi ploras dextrâ proditum.

32 Tyranno] *in malam partem. nam de Nerone.*

39 Paruit liber diu] —— iussit & ipsum
Noua Romanæ iussa securis
Tremere Oceanum. *inquit Philosophus Seneca.*

40 Ora

40 Ora Tanais] *De Tamesi, quæ olim scripseram, illa scio me sibi vindicantibus non debere, neq; hoc nomine conspondionem quinquagenariam recusarim. Describitur hoc flumen accuratè à Laonico Calchondilâ. lib.2. histor. Turcicæ: Stephanus* Tamesim *vrbem & flumen Italiæ, vel suo, vel librarij errore maximo, prodidit. Sed fateor aliena ab hoc loco disputatio de Tamesi. assentiendum magni Critici castigationi;* En qui Britannis. *quis enim non intelligit, minimo negotio, exes â superiore parte litteræ B. & secundo n. inferius clausò; natam deprauationem* oritanais? *coniecturam ergo illam non satis elaudandam vnquam puto. fruge repertâ, glandem desero, flauiumq; illũ, qui ex diuiduculis nõ ex sacro ortus in Senecæ agrũ influebat, quoniã auspicatò transiri nequit, penitus vindicãti cedo, vel potiùs è memoriâ exarescere sino.*

41 Ignota tantis] *viderunt alij vitium, & emendarunt;* Ignota & ante classi. texit freta. 45 Soror] *Octauia.* 46 Ira] *Herbip. & Veneti:*

Illa coacta tegere crudelis viri,
Quem secreta refugit —— *mendosè, sequor Criticos distinctione iuuantes:* Ira c. tegere. crudelis viri secreta refugit.

51 Mutat] *sic Herbip. Veneti & Lipsiens. & m.s. multi; Mogunt.* inmittit. *Lugdun.* mittit. *vult Octauiam non sequi, sed negligere consilia sua. dolor enim vindictã & vltionẽ spirare cogebat; vel odiũ saltem & discidiũ fouebat.*

58 Electra] *sumtum à Sophocle, apud quem ipsa Electra mærere affatim & deflere miserias suas cupiens; Niobes adfert exemplũ, eamq; laudatis prius mæstis illis auiculis, felicem prædicat, cui, quantum libuit, flere licuerit;*

ἀλλ' ἐμέγ' ἀστονόεσσ' ἄραρε φρένας,
ἃ Ἰτὺν αἰὲν Ἰτὺν Γ' ὀλοφύρεται,
ὄρνις ἀτυζομένη Διὸς ἄγγελος.
ἰὼ παντλάμων
Νιόβα, σὲ δ' ἐγωγε νέμω θεὸν,
ἅτ' ἐν τάφῳ πετραίῳ
αἶ αἶ δακρυόεις.

Sed mihi mœsta placet auis
Iouis altifremi nuncia
Quæ plorans Ityn,
Ingeminat Ityn.
Eheu Niobe misera,
Diuis te immortalibus æquo;
Quæ perpetuis tumulum saxeum
Lachrymis irrigas.

64 Prohibet lugere timor] *acerbum hoc & crudele. Cicero in Pisonem;* Quis hoc fecit vllâ in Scythiâ tyrannus, vt eos quos luctu afficeret, lugere non sineret? mœrorem relinquis, mœroris aufers insignia. eripis lacrymas, non consolando, sed minando.

69 Magni resto nominis vmbra] *similia sunt illa Laberij:*

Sepulcris similis nil nisi nomen retineo. *Propertij lib.2.*
Non ego sed tenuis vapulat vmbra mea.

Lucani de Pompeio senescente lib. 1.

——— stat magni nominis vmbra:
Qualis frugifero quercus sublimis in agro
Exuuias veteres populi, sacratáque gestans
Dona ducum, nec iam validis radicibus hærens.

hinc ergo acceptum, vt Ouidianum illud 5. Fastorum:

Nunc sum elapsa rogi, flammis, & inanis imago,
Hæc est ex illo forma relicta Remo.

Virgilianæ Didus dicto respondet.

71 Cessat] *q. v. l.* cessas. *interrogatiuè.*

77 Qui me stygias] *sic Electra Sophoclis:*

ἀλλ' ἐ μὲν δὴ λήξω θρήνων
ςυγερῶν τε γόων, ἕς' ἂν
λεύσσω παμφεγγεῖς ἀςρων
ῥιπὰς, λεύσσω δὲ τόδ' ἦμαρ. ——

Nunquam diri finem gemitus
Nec lacrymarum faciam,
Dum rutilantia cernam sidera,
Dum iubar istud splendidum
Sum visura diei.

affirmant ambæ se quamdiu vixerint in luctu futuras.

88 Superbos humilésque] *hoc est, omne genus hominum. sed labat versus: legerem ex coniecturâ;* superos hominésque simul. *contemtor (ait) Deorum hominúmque.*

89 Capit] *non valet se continere, nec moderari habenas influentis fortunæ. Lucretius:* Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

99 Toleranda quamuis] *hoc dicere voluit; non esse huiusmodi mala sua, quæ cuiusquam patientia pati, aut tolerantia tolerare queat. ne tempus quidem mederi posse, sed morte duntaxat emoritura: cessaturum dolorem, cùm esse quod doleat desierit. quare, meo iudicio, feliciter castigant;* quæuis.

100 Tristi] *amara, acerba.*

105 Crimen] *nullius criminis conscia simuler. nullum meæ neci crimen prætexatur. nam adulterij cum Anyceto insimulabant.*

113 Morte] *gaudebat morte, quia sors eius ipsi per mortem Britannici obtigerat. nam nisi Britannicum Nero occidisset, imperij partem, quæ Britannici sors, non fuisset adeptus.*

117 Modo facibus armat] *Credebant veteres, vmbras iniustè occisorum redire, & nocturno tempore homicidas vexare ac persequi. vnde Virgiliana Dido Æneid. 4.*

Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.

& Platonis auctoritate confirmatur lib. 1 de legib. & à Plutarcho in Cimone, exemplo puellæ à Pausaniâ necatæ; & Caligulæ, in Suetonij Augustâ historiâ; & Rufini, apud Claudianum: & nonnulla hanc in rem Marsilius Ficinus li. 16. de immortal. animar. cap. 5. Quid: in hoc defunctorum erga occi-

occisores odium multi celebratissimum illud, quod traditur cadaueribus accidere; vt si propius accedat vel pone transeat occisor, intra certum tempus, vulnera rursus sanguinem fundere incipiant, vt fuit obseruatum à latrunculatoribus frequenter admodũ, vt referunt Iuris interpretes, Nauizanus in Siluâ Nuptiali, Boërius in decision. Casonus lib. de indiciis, Paris de Put. Angelus. Marsil. & aly relati à Magio lib. 3. Miscellan. 5. Et fuit olim testatus de Euphorbi cadauere Homerus in Iliad. Non tamen satis aptè, vt ex iis quæ præcedunt, & subsequuntur apparet, eò trahunt ista Lucretij lib. 4.

Namque homines plerumque cadunt in vulnus, & illam
Emicat in partem sanguis, vnde icimur ictu;
Et si cominus est, hostem ruber occupat humor.

De viuis enim loquitur, vbi præsens anima sanguinem ipsum impellit & agit in eam partem. Sed quid in mortuo fluxus istius causa esse potest? an relicta aliqua ab animâ recedente in læsis membris hostilis odij vestigia, & antipathiæ notæ, quæ successu temporis euanescant? an Deus id detegendæ noxæ gratia fieri constituit? an quid aliud latentis, & ab ipsâ cadaueris formâ, aut illâ aptitudine, seu relatione, quam anima absens, cum corpore suo retinet, energiæ mirificum hunc effectum producit? digna certè quæstio, quæ exerceat ingeniosos & doctos; conatz iam ex Theologis Henricus & Aegydius Roman. in Quodlibet. Ioan. Maioris in 4. d. 15. & Sibillanus Peregrinar. quæstion. 13. ex Iurisconsultis, Magius d. cap. 5. Ex medicis Thadæus Florentinus in Isagogen Ioannit. Ioan. Langius epist. 40. & Leuinus Lemnius lib. 2. de occult. nat. miracul. Philosophi denique, Gaudentius Merula lib. 4. Memorab. cap. 18. & Galeottus Martius lib. de doctrinâ promiscuâ cap. 22. A vero propius abire crediderim eos, qui ad antipathiam confugiunt; cuius alias quoque monstruosas penè effectiones complures scimus, quas eleganter non exiguo volumine complexus Hieron. Fracastorius. Citantur hi, & plures à Magio

132 Iustæ] *veræ vxoris; ad distinctionem concubinæ, quam quis non habet animo vxoris.*

137 Emergere vndis] *Moguntinens.* emerge vndis, *vt sit hiatus.*

140 Genitámque fratris coniugem captus sibi] *historiæ veritas compellit me castigare;* Gnatámque fratris coniugem captam sibi. *alij reponunt;* Genitámque fratre. *eodem sensu.*

141 Face] *vide Med. 27.*

148 Factus reus] *conieceram olim in aduersar.* criminis ficti reus. *quod alij postea sibi adscripserunt. occupent præoccupata: non imitabor mores eorum, qui nugas istas veris amicitiis præponunt. Nec muto, quod olim quoque plus placuit;* facti reus *sic enim vetus ille scriptor in Cyri:*

Aëriásque facit causam sibi visere turres. *hoc est, prætexit & fingit. sic Ausonius, in libris incorruptis:*

Bucula sum celo genitoris facta Myronis
Aerea; nec factam me puto, sed genitam.

Facere artificis est, gignere naturæ. eo respicit Ausonius; quem nollem hic doctus Xanto vitiasset. Alius quoq; oculatissimus homo in Tibulli m. s. peroptimis

mis inuenit lib. 4. Crimina non hæc sunt nostro sine facta dolore.
pro; ficta. *nec debuit, non excudi.*

149 Intrauit hostis] *Nero. sed Moguntin. de ipsâmet Octauiâ*; Intraui hostis. *male. nam loquitur nutrix.*

161 Polluit Stygia face] *sic etiam loquitur inf. ver. 588.*

162 Iura naturæ] *nam patrui nuptiis ad omne flagitium exercita, ardore retinendæ potentiæ, eousque immanitatis prouecta fuit, vt se temulento filio comtam & ad incæstum paratam obtulerit; & commissum facinus; nisi Senecæ astu disiectum, fuisset, vt ex Cluuio & ceteris, vno Fabio Rustico dissentiente, Tacitus commemorat.*

167 Sidus orbis] *Posidonius*:

οὗτος τοι Ῥώμης ὁ μέγας ξένε πατρίδος ἀστὴρ
Μάρκελλος κλειῶν Κλαύδιος ἐκ πατέρων.

Claudius hic Romæ quondam memorabile sidus
Marcellus, patrum stirpe satus veterum.

Commentar. antiquus in Iuuenal. legitur, Locustam, nobilem veneficam, à Nerone increpitam, quod Britannico lentum venenum parasset, tam efficax dedisse, vt antequam Britann. poculum exhauriret, in conuiuio Neronis expiraret. qua de re citatur ibidem fragmentum Turni Aurunci, ex Satyris, quod ita recenseo; Et quæ Cæsareas soboles horrenda Locusta
Occîdit, curis dum liberat arte Neronem.

169 Cui lacrimas dedit] *nam ignaram necis, ægerrimè tulisse scribit Cornel. Tacitus.* 170 Cum rogis artus tuos] *Fuit ergo combustus; non tamen exprimitur in Campo Martio, an alibi; puer adhuc, &* IVVENTVTIS PRINCEPS, *vt ex quodam Numismate didici.*

171 Membráque & vultus Deo] *Homerus*:

Oculos atque caput similis Ioui fulminatori,
Marti verò ventrem, pectus autem Neptuno.

Rufinus in Epigramm.

Oculos habes Iunonis, Melite, manus Palladis,
Mammas Veneris, talos Thetidis.

Hîs comparationibus abstinendũ monet ipse Lucianus in li. ὑπὲρ τῶν εἰκόνων.

198 Volucer cupido] *Moscho dicitur* pennata auis. *Proclo*, immortales, alati celebrantur amores. *Orpheus ait*; Iucundum, magnum, gratum cantamus amorem, Arciferum, alatum, celerem, flammisq. potẽtem.

206 Fulsit] *Moguntin. & Burdegalens.* fluxit. *vide inf. ver. 765.*

207 Sidera Lædæ] *Dioscori, Castores; quos significare duo hæmisphæria, & hoc Homerum indicare dicentem*:

Alternísque alias vicibus viuunt, aliásque
Mortem obeunt, æquum Diis nanciscuntur honorem.

& pileos eis imponi, & stellas superponi, ad significandam hæmisphæriorum constitutionem, scribit Sextus Empyricus lib. 8. cont. Mathemat.

209 Heben] *Hebe, Priscis Ganymeda dicebatur, eo quod nectar Diis funderet. huic Phlyasij multos honores exhibebant, eumq; maximũ quòd qui ad Hebes aram confugiebant, omnium criminum veniam consequebantur, teste Pausaniâ in Corinthiac. iccircò ante Ganymedæ templum compedes & cathenæ captiuorum suspendebantur: ipsa pingebatur formosæ puellæ habitu, veste variegatâ, floribus coronata. Iuuentutis namque Deam credebant, & Diis ipsis Senium auertere, auctoribus Agratio, Ouidio, & Strabone lib. 8. item Philostrato in imagine Atlantis. Venerabiles Dij, qui nisi Hebe pocillaret, sicut vestimentum veterascerent. Iunonis & Iouis filia fuit, & Herculi fratri, ad matris exemplum, nupsit, vt referunt Homerus* 11. *Odyss. Pindarus* 7. *&* 10. *Isthm. Hesiodus in Theogon. Euripides in Oreste, & Pausan. in Attic. vide Vincentium Chartarium li. 2. de Deor. imag. & Liliũ Syntag.* 10.

212 Obsequium] *comitas, cultus, & obseruantia. superius*:

Vince obsequendo potius inmitem virum.

oportet enim maritum vxor colat, obseruet, eiq; obediat & obsequatur. vt enim serui ad ministerium, sic ad officium vxor habetur. Seneca lib. 3. de benefic. Sunt enim, qui ita distinguant. quædam beneficia esse; quędam officia, quædam ministeria. Beneficium esse, quod alienus det. (alienus est, qui potuit sine reprehensione cessare) officium esse filij, vxoris, *earum personarum, quas necessitudo suscitat, & ferre opem iubet. Ministerium esse serui, quem conditio sua eo loco posuit, vt nihil eorum quæ præstat imputet superiori. *Obsequium ergo, vxoris officium.*

*Sic membr. Burgdegal. sine conunctione.

213 Altæ, pressusque dolor] *sic Lipsiens. melius ceteri*; altè pressusque dolor. *sic Maro, altum dolorem corde premere.*

230 Vidimus] *ex fide historiæ dictum. nam Tacitus* XIV. *Annali. de his temporibus agens*; Inter quæ *(inquit)* Cometes effulsit: de quo vulgi opinio est, tanquam mutationem regis portendat. *& Seneca li. 7. nat. quæst. cap.* 17. nec hunc, qui sub Nerone Cæsare apparuit, & cometis detraxit inuidiam, illi similem fuisse, qui sub necem D. Iulij Veneris ludis genitricis, circa vndecimam horam diei emersit. *& cap.* 21. Sex enim mensibus hic, quem nos Neronis principatu lætissimo vidimus, spectãdum se præbuit, in diuersum illi Claudiano circumactus. Ille enim à Septentrione in verticem surgens, Orientem petiit, semper obscurior: hîc ab eadem parte cœpit, sed in Occidentem tendens ad meridiem flexit, & ibi se subduxit oculis. *& cap.* 29. Intra sextum mensem dimidiã cæli partem transcurrit hic proximus, à Septentrione motus sui initium fecit & per Occidentem in Meridiana peruenit, erigensque suum cursum obliuit. 232 Qua plaustra] *in Septentrione.*

236 Minantur] *nam Cometes credebatur nunquam impunè videri. Pontanus in Meteor.*

Ventorum quoque certa dabunt tibi signa cometæ,
Illi etiam bellis motus, feráque arma minantur,
Magnorum & clades populorum, & funera regum.

238 Irata tellus] *Hesiodus*:

Ast vbi Titanes è cælo expulit Iuppiter
Minimum natu peperit filium Typhonem terra magna

Tartari

Tartari in amore per auream Venerem.

239 Hostis Deum] *Euripides*:

Hostis Deûm, cunctique humani generis.

248 Nero ipse diuo Domitio genitus] *ingenitâ Claudiæ genti (auctore Cornelio) superbiâ, exprobrat Neroni natales. non ortum ex Claudiâ vel Iuliâ gente, quæ Imperatoriæ; sed irrepsisse, & vt spurium stolonem insertum in meliorem stirpem, genitum Cneio Domitio Abenobarbo; cui non quadrat,* Diui, *prænomen: sed vult illud nec Neroni conuenire: ideo legendum opinor;* Nero iste Diuus, *ironicè. vel;* Nero iste, Cneio Domitio. *Moguntinens. & Veneti habent;* Nero diuo Dom. gen. pa. *sed claudicat versus.*

253 Violenti] *Moguntin.* violentam. *hinc Herbip. & Veneti,* violenta. *deprauatè.* 259 Genitricis] *Messallinæ.*

260 Legum] *quæ non permittunt eodem tempore duos maritos habere. de portentosâ fœditate Messallinæ Iuuenalis Sat. 10. Plinius lib. 10. cap. 63. Tacitus, Sueton. & Sex. victor.*

267 Trusit] *Moguntin. etiam Herbip. & Veneti;* traxit.

270 Manes parentis néve sollicita] *credebant Manes nimio planctu & luctu offendi. ideo sup. Herc. Fur.*

——— planctu iubes
Sentire fatum? parce ——— *Tibullus:*
Tu manes ne læde meos, & parce solutis
Crinibus, & teneris Delia parce genis.

Sollicita. *offende, molesta. sup. Medea:*

Aliâ sedens tellure sollicita Deos.

286 Virginitas] *virginitas in matrimonium allata, quam non ineptè in maritatâ sponsi exigunt: commendant hanc sacræ litteræ & eius à parentibus sponsæ vestigia seruari iubebant: hanc ereptam imputant Neroni. quare non est cur hunc versum expungant.*

288 Ducis] *Claudij Imperatoris.*

292 Martis genus] *propter Romulum & Remum Martis ac Iliæ filios Romæ conditores. consule Liuium lib. 1. Dionys. lib. 1. & Plutarchum in Romulo, varia tradentes.*

295 Virgo] *virginia. narrat Dionysius lib. 11. & Liuius lib. 3.*

Dextera] *castigo ad legem numerorum;* dextrâ.

301 Nata Lucreti] *nota Lucretiæ, Tricipitini Lucretij filiæ Collatini vxoris mors ex Dionys. lib. 4. Plutarcho in poplicola, Liuio lib. 1. & Ouid. lib. 4. Fastor.*

305 Parentis] *Seruij Tullij Regis optimi minor natu filia, narrant Liuius lib. 1. & Ouid. 6. Fastor.*

307 Rogos] *non caruit rogo, sed sollemni sepulturæ ritu & monumento. docet Dionys. Halycarnass. lib. 4.*

308 Hoc quoque] *conferatur hic chorus cũ initio lib. 14. Annal. Taciti.*

311 Misit] *nam nauis ita composita fuit ab Anyceto, vt eius pars in ipso mari artificiosè soluta, in mare Agrippinam effunderet. auctor Tacitus.*

312 Por-

312 Portus] *Baulos. id villæ nomen: Misenum promontorium inter & lacum Baianum, flexo mari alluitur. ita Tacitus, Xiphilinus, & Martialis. primùm ab Herculis bobus ibi stabulatis,* boälia, *mox* boauli, *tandem* bauli, *teste Seruio.* 329 Ardens ira] *at Tacitus docet Agrippinam silentio & dissimulatione crimen transmittere conatam.*

362 Satelles] *Anycetus libertus classis apud Misenum præfectus, & puerititiæ Neronis educator, vnâ cum Herculeio trierarcho, & Oloarito centurione classiario missus ad matrem Neronis occidendam.*

365 Ministrum] *Oloaritum, Tacitus vocat.*

370 Per fera tristem vulnera] *multis vulneribus confossam, per singula spiritum tradit emisisse, ex eorum sententiâ; qui confossos vulneribus, no per os, sed ipsa vulnera exhalare animam putabant: illi videlicet, qui animam esse ipsum sanguinem credebant, quos Aristoteles in libb. de animo refellit.*

In act. II.

Introducitur Philosophus Seneca sæculi sui mala commemorans: & incassum monens, *vt ait Sidonius*, suum Neronem. *Nam impius Imperator, respuit sana consilia & proximum diem, nuptiis cum Poppæâ, destinat.*

375 Melius latebam] *Burdegalens. membranæ;* iacebam.

376 Rupes maris] *scopulosa enim est Corsica, & præfractis rupibus aspera. Cl. Claudianus:* ——— cęcis vitatur Corsica saxis.

Seneca de consolat. ad Elbiam; deserta loca, & asperrimas insulas Sciathum & Seriphum, Gyaram, & Corsicam pete. *& cap. 8. vocat Corsicum mare* impetuosum; *ipsam insulam* spinosum atque aridum saxum. *& in epigr. de suo exilio, dicit se* scopulo infigendũ, *quod in Corsicam mitteretur.*

379 O quàm iuuabat] *Lactantius li. 6. docet philosophos studiosè in cæli contemplatione versari solitos, & veram in eâ voluptatem oculorum posuisse;* Aiunt multo esse præclarius & homine dignius, cælum potiùs, quàm cælata intueri, & hoc pulcherrimum opus intermicantibus astrorum luminibus, tanquam floribus adornatum, quàm picta, & ficta, & gemmis distincta mirari. *Stoici fuêre huic contemplationi quasi affixi, vt præ se ferebant: quibus mundus quiddam vndique perfectum, omnia vndique complexum, nec quicquam esse quod non insit in eo (nam Deos, mundi partes putabant) hominem natum ad mundum imitandum, contemplandumq́, vt disserit Lucilius Balbus apud Ciceronem lib. 2. de nat. Deor. Ipse Seneca hoc sibi ardentissimum fuisse studium, talemq́ vitam, qualis hic describitur, narrat epist. 65. & consolat. ad Elbiam cap. 9. & vlt.*

Quo nihil maius] *Seneca de consolat. ad Elb. cap.* 8. Mundus hic quo nihil maius, neq; ornatius natura rerum genuit: animus cõtemplator, admiratórque mundi, pars eius magnificentissima, *&c.* Parens natura] *Deûm pater Iuppiter. nam Senecæ* Natura *summus Deus est. Lactantius docet lib. 2. cap. 9. ita scribens*; Melius igitur Seneca omnium Stoicorum acutissimus, qui vidit nihil aliud esse naturam, quàm Deum. *Ergo* (inquit) *Deum non laudabimus, cui naturalis est virtus? nec enim illam di-*

 dicis

» dicis ex vllo. Imò verò illum laudabimus: quamuis enim naturalis illi sit, sibi
» illam dedit. quoniam Deus ipsa natura est. Cùm igitur ortum tribuis naturæ,
» ac detrahis Deo; in eodem luto hæsitans versurã solus Geta. à quo enim mun-
» dum fieri negas, ab eodem planè fieri mutato nomine confiteris. Hæc Lactantius ex Senecâ. Ipse Seneca fusius mentem suam explicat lib. 4. de benefic. cuius verba adscribam fideliter, vt in membranis Burdegal. inueni. nam vulgò aliter leguntur; Quid enim aliud est Natura, quàm Deus, & diuina ratio toti mundo & partibus eius inserta? Quoties voles, tibi licet aliter hunc auctorem rerum nostrarũ appellare, & Iouem illum Optimum ac Maximum ritè dices, & Tonantem & Statorem; qui non (vt Historici tradiderunt) ex eo quòd post votum susceptum acies Romanorum fugientium stetit, sed quòd stant beneficio eius omnia, stator, stabilitórque est. Hunc eundem & Fatum si dixeris, non mentieris. nam cùm Fatum nihil aliud sit, quàm series implexa causarũ, ille est prima omnium causa ex qua ceteræ pendent. Quæcunque voles nomina ei propriè aptabis, vim aliquam effectúmque cælestium rerum continentia. Tot appellationes eius possunt esse, quot munera. Hunc & Liberum patrem, & Herculem, & Mercurium nostri putant. Liberum patrem, quia omnium parens sit; à quo primum inuenta seminum vis est consultura per voluptatem. Herculem, quia vis eius inuicta sit, cúmq. lassata fuerit operibus editis, in ignem recessura. *Ecce: Deũ vult igne perituru͂.* Mercurium, quia ratio penes illum est, numerúsque & scientia. Quocunque te flexeris ibi illum videbis occurrentem tibi. nihil ab illo vacat. opus suum implet. Ergo nihil agis ingratissime mortalium; qui te negas Deo debere, sed Naturæ. quia nec natura sine Deo est, nec Deus sine naturâ: sed idem est vtrumque. nec distant, nisi officio. & paullo pòst: Sic nunc Naturam voca, Fatum, Fortunam. omnia eiusdem Dei nomina sunt variè vtentis suâ potestate. idem, sed breuius, perstringit lib. 2. Nat. quæst. cap. 46. veris pauculis multa falsa permiscens. Trismegistus in sacro sermone; ὁ θεὸς καὶ νοῦς καὶ φύσις. Deus & mens & natura. Quare cùm Orphici illi veteres, & Pythagorici, & Stoici, & Platonici, idem esse Naturam & Deum censerẽt, & Deum vt omnia continere, sic etiam implere cuncta sentirent; omnium entium generibus, & formis, & indiuiduis, Naturæ nomen accommodarunt, vt licet videre apud Trismegistum, Hippocratem, Ocellum, Timæum, & Platonem. Et sanè recentiores etiam nonnulli, non satis propriè & distinctè loqui videntur; cùm nolunt, quando de efficientiâ aut creatione agimus, Naturam à Deo distingui; sed nunc locus non est accuratiùs eos refellendi. *Fran. Georgius Harmon. mũdi cantu. 1. lib. 1. cap. vlt.* Semper Deus naturæ auctor est, & Dominus, & Natura pars ipsarum rerum creatarum, à suo distincta creatore. Manichæi duas naturas affirmabant, vnam Dei, alteram nec Dei, nec ex Deo; regnum lucis & regnum tenebrarum, teste D. Augustino lib. 2. de moribus Manichæor. cap. 3. & li. 2. de sermone Domini in monte, & lib. contra epist. fundamenti cap. 24. & huius malæ naturæ, quinque alias naturas, vt idem D. Aug. docet, ibid. cap. 28. & bonam quidem illam dicebant esse ipsum Deum, vt tradit D. Augustinus lib. de naturâ

boni

boni contra Manich. cap. 41. vt hîc quoque deprehendamus hæreticos hoc delirium, quâ Naturæ dominum cum Naturâ confundunt, ab antiquis philosophis mutuatos: Nec eum, qui propriè loqui velit, hæc nomina temerè cõfundere debere. Rectè enim D. Augustin. d. lib. 2. de moribus Manichæor. cap. 2. Nam & ipsa natura nihil est aliud, quàm id quod intelligitur in suo genere aliquid esse. Itaque vt nos iam nouo nomine, ab eo quod est esse vocamus essentiam, quam plerumq; substantiã etiam nominamus: ita veteres, qui hæc nomina non habebãt, pro essentiâ & substantiâ, naturam vocabant. & statim: cùm in Catholicâ dicitur omnium naturarum atque substantiarum esse authorem Deum, &c. & lib. 7. de Trinit. sub finem: veteres, qui Latinè locuti sunt, antequam haberent ista nomina, quę non diu est quod in vsum venerunt, id est essentiam, vel substantiam; pro his naturam dicebant. *A temporibus Augusti, vt patet ex Fabio.* Auctor lib. de spiritu & animâ c. 42. Natura siquidem est quædam vis & potentia diuinitus rebus creandis insita: quæ vnicuique rei omne suum tribuit esse. hoc est, perfectionem vltimam essentiæ: Quæ quatenus ex eâ aliquid proprium nascitur, naturâ; quatenus definitione explicatur, quidditas; quatenus per eam & in eâ res existit, essentia vocatur, vt rectè Fonseca in lib. 4. Metaph. cap. 2. Hanc & alias naturæ significationes tradunt Aristoteles li. 5. Metaphys. cap. 4. D. Thomas 3. p. q. 2. a. 1. & Boëtius in lib. de duabus naturis; quem fusè explicat addens reliquas naturæ significationes, Bened. Pererius lib. 7. de rerum Natural. Princip. cap. 1. post Themystium & simplicium.

381 Cursus] De Sole veterum sententias coäceruauit Stobæus lib. 1. Eclog. Phys. cap. 24. De Lunâ cap. 25. de reliquis astris cap. 26. Cursus vocat perpetuum iter per Zodiacum.

382 Mundique motus] ordinatissimam illam rerum omnium circumactionem: de quâ Seneca lib. 4. de benefic. quomodo mundi officium est circumagere rerum ordinem; quomodo solis loca mutare, ex quibus oriatur, in quæ cadat.

Alternas vices] necessitatem & vicissitudinem oriendi occidendiq́. subuereor ne hæc verba; Solis & cursus sacros, mundique motus, alicunde irrepserint, legendumq́ sit; Cælum intueri, solis alternas vices. sed nihil ex contextu reieci. quia coniecturas liberas, sed Criticorũ manus legibus ligatas esse oportet, ne quid ex solâ coniecturâ delere, eradere, expungere audeant.

Qui sese nescit] mundus vel potius æther. omnes quidẽ libri, vel sic continent, vt Lipsien. & pleri m. s. vel; Qui se senescit, vt Moguntin. Veneti, Herbipolens. Basileens. & Lugdunens. quod germanum reor; non quia satis purũ, sed quia in hac tragœdiâ multa non pura. hoc est, qui suis viribus, nullo extrario corrumpente corrumpit & consumit seipsum: qui veterascit in se. sic Psal. 101. Omnes (cæli) sicut vestimentum veterascent. כַּבֶּגֶד יִבְלוּ, quod confirmat paraphrasis Chaldæa, & παλαιωθήσονται. LXX. D. Hieron. atterentur. Si veterascent, quomodo igitur stulti Rabbini quidam volunt mundum in perpetuum duraturum; quod stultè eos colligere ex Genes. 8. cap. & pacto ibi à Domino cum Noacho inito, notat Hieron. ab Oleastro. Cùm tamen

pactum

pactum illud ad solum interitum per diluuium, sit referendum, vt docet Eucherius lib. 1. *in Genes.* Ipsum signum (*ait*) in aquâ & in igne ostenditur: quia ex parte est cæruleus (*scilicet arcus cælestis*) & ex parte rubicundus. quia vtriusq; iudicij testis est, vnius videlicet facti, & alterius faciendi. Quod testamentum posuit Deus inter se & homines, atque omnem animam viuã, ne perdat eam diluuio, arcũ qui apparet in nubibus, *&c. & mox de mundi senio. sic scribit* : sex ætatibus finiendus est hic mundus. cuius prima ætas fuit ab Adam vsque ad diluuium, quæ rectè infantiæ comparatur, &c. *Dixerat autem paullo antè, sextam ætatẽ* senium *vocari. D. Chrysostomus idem refert ad diluuium, cuius verba habes in Cathenâ Lipomani, ipse quoque Lipomanus sic exponit. Sed & alij quoque multi veterum, vt Hipparchus, Columella, & Varro, censuerunt diuturno æui senio cæli statum ac qualitatem mutari. qua de re multa Hieron. Magius lib.* 1. *de mundi exustione cap.* 3. *&* 10. *& lib.* 2. *cap.* 6. *& nos alia ver.* 390.

In cæcum chaos] *omnia corpora* συγκεχημένα, *confusa, composita, & in vnum quasi conflata; in eadem, ex quibus coäluerunt, resoluenda asserebant: ex chaö igitur, seu indigestâ potius eius mole (vt scribit Ouid.* 1. *Metamorph.) ortum mundum, in Chaös iterum ait rediturum. Propter hanc omnium in elementa sua resolutionem, Ægyptij mundum figurâ serpentis caudam suam deuorantis, significabant. Vide Pierium lib.* 14 *Hieroglyph.*

386 Casurus iterum] *dixerat idem Lucanus lib.* 1.

——— sic cùm compage solutâ
Secula tot mundi suprema coëgerit hora,
Antiquum repetens iterum Chaos; omnia mixtis
Sidera sideribus concurrent, ignea pontum
Astra petent: tellus extendere litora nolet,
Excutiétque fretum. fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poscet sibi: totáque discors
Machina diuulsi turbabit federa mundi.

Exstitere de ortu mundi variæ philosophorum sententiæ, sed de illis nunc non agendum. Seneca enim de interitu loquitur. De quo, non conueniunt philosophi. Eorum præcipuas sententias sic paucis complectitur Arnobius lib. 2. Mundum, quidam ex sapientibus existimant, neque esse natum, neque vllo tempore periturum: immortalem nonnulli, quamuis eum conscribant esse natum & genitum. tertiis collibitum dicere est, & esse natum & genitum, & ordinariâ necessitate periturum. *Quarum prima Aristotelis est, altera Platonis, tertia Epicuri; Est & Stoicorum hæc tertia, item Anaximenis, Anaximandri, Anaxagoræ, Archelai, Democriti, Leucippi, & Empedocliis. Primæ sententiæ auctores vt Xenophanes, Parmenides, Melissus, Philolaus, Aristæus Ocellus; antiquus adeo scriptor, vt Plato, & Archytas in Ocelli tantum Nepotum ætatem inciderint, (vide epist. Platonis & Archytæ, inter opera D. Ambrosij, & eum in hoc & plerisque secutus fuit Aristoteles, censebant ex naturâ sua mundum esse huiusmodi; Platoverò cum*

cum suis ex Dei tantum placito permansurum, vt docet Stobæus in Eclog. phys. lib. 1. *ca.* 24. *Nos finem per incendium imminere mundo credimus; quod & veteribus plerisq; persuasum fuit, vt Sibyllæ lib.* 3. *Oraculor. apud D. Augustin. lib* 18. *de Ciuit. Dei. & Hystaspi apud Iustinum martyrem apolog.* 2. *& Sophocli apud eundem in lib. de Monarch. & innominato poëtæ apud Clement. lib.* 5. *Stromat. Mundum inquam vel exurendum secundùm illas partes, quæ diluuio fuere demersæ, iuxta Primasium & Anselmum; vel duo elementa consumenda, duo relinquenda, iuxta Bedam; vel elementa omnia exurenda, & ipsos etiam cælos superiores, iuxta plerosque, vt docet Magius li.* 2. *de mundi exustione cap.* 6. *&* 7. *vel iuxta D. August. non modica pars inferiorum orbium, vna cum superioribus exustionis expers futura, lib.* 20. *de Ciuit. cap.* 18. *Nondum hoc, quo ad cælos satis definitum; nisi quod mundus exurendus, vt renouetur in meliorem faciem. Non enim amplius cælum postea mouebitur; & elementa mutabilitate cui nunc subiacent, carebunt, expertia quoque futura qualitatum corruptibilium, quibus nunc sunt prædita, licet illorum substantia eadem sit futura: quæ D. Augustini d. lib.* 20. *cap.* 16. *Primasij in Apocal. D. Hieron. D. Thomæ, Ludolfi, & communior sententia est. Vide Magium lib.* 4. *de mundi exust. cap.* 4. *&* 5. *& Eugubinum lib.* 10. *de perenni philosophia. Nollem verò quenquam existimare, vt video nonnullos; quoad hanc Ecpyrosim veteres philosophos nobiscum sensisse. eo quòd Ecpyroses quædam illis notæ. Multiplex enim discrimen est. Illis enim huiusmodi exustiones, non vna sed frequentes; nobis vna. illis certis temporibus & determinatis: nobis incertum planè tempus. illis necessariæ, & à naturalibus causis: nobis, ex Dei beneplacito, & liberâ Dei voluntate. illis mutui cataclysmi, & ecpyroses: eluuio nobis iam præterita, restat sola exustio. Illis post talem vicissitudinem, semper alius & alius futurus mundus; nobis vnus idemque. Plerique tamen illorum mundi æternitatem tuentes, has exustiones admittebant, & ad æternitatem hoc ipsum pertinere credebant, mundum recoquentes vt Medea Æsonem. Facilè hoc patebit, si dicta gentilium adscripsero. Hermes itaque Trismegistus in lib. de Mundo, Deum ad amouendam mundi senectutem, & scelera hominum vindicanda, nunc cataclysmum, nunc exustionem inducere censet. Plato in Tymæo, ex Ægyptiorum sententiâ, idem refert; quod illi nimirum à Trismegisto acceperant. Chaldæi causam futuri incẽdij, & excidij mundi, referebant in concursum quorundam calidissimorũ astrorum. Aristoteles insinuat eandem vicissitudinẽ per* κατακλυσμὸν *seu mundi hyemem, & ἐκπύρωσιν mundi æstatem, lib.* 1. *Meteor. & voluit certis annorum curriculis & siderum traiectionibus contingere: lib. tamen* 2. *negat ex eo mundi interitum, sed durationem potius sempiternam, colligi. Eusebius eandem sententiam tribuit Heraclidi & Empedocli; Athenagoras, Stoicis. Fuit sanè Senecæ, qui lib. de Consolat. ad Martiam scribit:* inundationibus quicquid habitatur obducet, necabitque omne animal orbe submerso, & ignibus vastis torrebit incendétq; mortalia. Et cùm tempus aduenerit, quo se mũdus renouaturus exstinguat, viribus ista se suis cædent, *&c. & lib.* 3. *Nat. quæst.* Arsura enim terrena omnia contendit, quando omnia

Vide D. Thom. in 4. d. 47. q. 2. & opusc. 69. cap. vltimo.

omnia sidera, quæ nunc diuersos agunt cursus, in cancrum conuenêre. *& eodem lib. sæpius. Epictetus quoque mundum conflagraturum, etiam ipsos Deos inquiebat, apud Arrianum lib. 3. cap. 13. Apuleius in Trismegisto:* malignitatem omnem vel alluuione diluens, vel igne consumens. *Ouidius lib. 1. Metamorph.*

Esse quoque in fatis reminiscitur adfore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cæli
Ardeat, & mundi moles operosa laboret.

Iul. Firmicus lib. 2. Astrolog. Tercentum mille annorum maior apocatastasis per ecpyrosim, aut per cataclysmum fieri consueuit. *Item:* tunc ergo ecpyrosim cataclysmus sequitur. *apertius Censorinus de die Natali:* Præterea annus, quem Aristoteles maximum potiùs, quàm magnum appellat; quem Solis & Lunæ vagarumque quinque stellarum orbes conficiunt; cùm ad idem signum, vbi simul quondam fuerunt, vnâ referuntur. cuius anni hyems summa est κατακλυσμὸς, quam nostri diluuionem vocant: æstas autem ἐκπύρωσις, quod est mundi incendium. nam in his alternis temporibus mundus, tum exignescere, tum exaquescere videtur. *Hoc ergo Stoicis visum, & sic omnia putabant interire & renasci. Renasci quidem, vt paullo pòst, inquit;* rursus vt stirpem nouam

Generet. renascens, melior —— *cadere enim post hanc deflagrationem noua de cælo semina, quibus hominum genus instauretur, vt disputat Stoicus ille apud Ciceronem in lib. de Nat. Deorum; & fortè referendum eô illud Maronis:* Iam noua progenies cælo demittitur alto.

Seneca lib. 3. Nat. quæstion. in fine: Nec ea semper vndis licentia erit, sed peracto exitio generis humani, exstinctisque pariter feris, in quarũ homines ingenia transierant; iterum aquas terra sorbebit. terra pelagus stare, aut intra terminos suos furere coget, & reiectus è nostris sedibus in sua secreta pelletur Oceanus, & antiquus ordo reuocabitur. Omne ex integro animal generabitur, dabiturque terris homo inscius scelerum, & melioribus auspiciis natus. *adscripsi ex fide membranarum Burdegalensium. Similia Plinius lib. 7. cap. 16. cui tamen mundus æternus, similia Macrob. lib. vlt. in Somn. Scipion.*

386 Nunc adest mundo dies supremus ille] *extremum mundi diem, qui in astrorum concursum reijciebant, vt Chaldæi, Ægyptij, Pythagoræi, Stoici, Aristoteles, & citati philosophi omnes, illi quoque definitum tempus eius se posse prædicere putabant, sicut Berosus, Plato, Plinius, Seneca d. lib. 3. cap. 29. & alij; nempe post annum magnũ, seu maximum: quos refellit Aegidius Columnius Roman. tract. de prædestinat. & præscien. cap. 2. Alij confugerunt ad Hebraicam illam traditionẽ, de sex millibus annorum, ex quodam Heliâ, non Thesbite; quam refutarunt præclarè, Genebrard. in Chronic. & Hier. Magius lib. 3. de exust. mundi cap. 16. Certum enim Catholicis esse debet, à nullâ * purâ creaturâ, nec horam, nec diem, nec tempus illud sciri posse; quia tempus illud pater posuit in suâ potestate, Act. 1. vt docet D. Augustin. lib. 18. de Ciuit. Dei, & epist. 78. ad Hesychium, & in Psal. 6. & Primasius*

** Dico, purâ creaturâ, quia quod nec Angeli, nec Apostoli sciuerunt, Christus Dominus sciebat; non tamen vt aliis indicaret, vel eos scire faceret.*

in

in Apocal. & sacræ scripturæ est omnino consentaneum. Ipsa tamen mundi fini vicina tempora sciri posse ab hominibus multi existimarunt, & in his Magius lib. 3. cap. 16. Ex qua sententiâ, orta est illa communis multorum opinio; cuius etiam vestigium hîc apertum in poëtâ; suis temporibus finem illum instare. Ex quibus quidam indefinitè. Non longè iam abesse, vt Amadeus in suâ Apocalypsi. & quidam Ioan. Monachus, quem reliquisse orat. de occasu mundi, & de venturo mundo nouo testatur Bar-Cepha p. 1. S. Vincentius Ferrerius & multi patres. Quorum plerosque nihil aliud arbitror voluisse, quàm quod Apostolus dixit, fines seculorum in nos deuenisse 1. Cor. 10. & quod D. Ioannes ait, Nouissimam horam venisse. 1. epist. cap. 2. hoc est, vltimum tempus, seu seculum, seu ætatem, quæ à Christi aduentu cœpit adesse, vt exponunt Ambros. in d. cap. 10. & D. Augustin. in lib. 83. quæstion. & epist. 80. ad Hesych. Et, si temporis spacium à condito mundo ad Christi vsque aduentum, cùm eo quod ad D. Ioannis, vel etiam patrum illorum ætatem, imò & nostram effluxit compares, quãtulum est istud? vt ponderat Oecumenius post Chrysostomum, ad locum illum D. Ioannis. Præterea voluêre hoc modo excitare homines, ad piè & religiosè viuendum, fugienda vitia & virtutes amplectendas, ab incertitudine diei incertæ, & semper imminentis, quæ Apostolorum mens fuit, non ignorantium suis diebus iudicij diem non futurum, vt censet D. August. d. ep. 80. vtq; Hieron. Sedulius, Theodoretus, Ambros. & communiter omnes in 7. & 10. cap. 1 ad Cor. ferè interpretantur. Et hoc voluisse D. Chrysostom. apertissimè colligitur ex Homil. 21. super Matth. & Hom 33. & 38. in Ioan. item Hom. 34. & 48 oper. imperfect. D. quoque Basilium ex Hom. 2. in Psal. 7. patet, vt & D. Cyrill. Hierosolymitanum Catechesi Mystagog. 15. & D. Nyssenum orat. in 6. Psal. ex iis quæ alibi tradiderunt, commendantes irremissum huius diei metum atque memoriam. quod idem voluere D. Hilarius lib 9. de Trinit. ferè extremo, & in Psal. 118. & Cano. 26. in Matth. Ambros. lib. 5 de fide cap. 8. & super Psal 118. ser. 3. & 7. Leo 1. Ser. 5. de ieiunio 7. mens. D. Gregorius in Hom. erũt signa. & D. Bernardus Ser. 3. de vigil. natiuit. & ep. 64. Igitur frustrâ nituntur qui tempus istud præsciri posse existimant: & præclarè scripsit Venerabilis Beda cap. 6. de ratione temp. Omnes quidem Sanctos horam aduentus Domini diligere, ac vt propè sit desiderare: sed eos satis periculosè agere; qui eam propè esse aut longè, putare, aut prædicare præsumunt. Multoq; magis vituperandos illos; qui annum ipsum ad certum calculum reducere tentarunt. cùm tamen, vt ait D. Augustin. lib. 18. de Ciuit. cap. 53. Deus omnium de hac re calculantium digitos resoluerit, & quiescere iusserit. Quod enim Apostolis quærentibus noluit indicare, nec aliis reuelabit. vnde omnes illi, qui tempus hoc voluerunt numerare; hactenus falsiloqui sunt inuenti. *post quam D. Augustini sententiam, à Theologis plerisque cum D. Thom. in 4. d. 43, receptam, & huiusmodi vanorũ augurum infelici coniectatione cõprobatam, mirari satis nequeo; nunquam deesse nouæ temeritatis auctores. Circa Domini annum 1200. Abbas Ioachim certum annorum numerum definiuit, teste Tritthemio: de quo D. Thom. ait, illum non prophetico spiritu, sed*

con-

coniecturâ mentis humanæ de futuris aliqua vera prædixisse, & in aliquibus deceptũ fuisse. Circa annum 1300. quidam Ioannes Parisiensis ordinis Prædicatorij, cuius liber flammis traditus fuit, mundi finem coniecit in annum 1569. Arnoldus de Villanoua, futurum voluit circa annum 1326. Vbertinus à Casali Franciscanus lib. de septem statibus Ecclesiæ, ferè in idem tempus cum Arnoldo consensit. Telesphorus quidam Eremita in lib. de magnis Ecclesiæ tribulationibus, certum quid de tempore illo, ex vanissimis personati cuiusdam Cyrilli, Merlini, & Danduli vaticiniis; quibus etiam nitebatur Vbertinus; se tradere finxit. Mox post annum 1400. visus id nonnullis velle D. Vincentius Ferrerius, quadam epist. de Antichristi natiuitate, etsi mihi de illâ epist. nihil certi sit: facilius crediderim de Manfredo quodam Vercellensi, de quo post Antoninum, id refert eiusdem ordinis Hieron. Vielmius, lect. 6. in 1. cap. Genes. Petr. de Halyaco in tract. de concordiâ astronom. veritatis & narration. histor. obtrudit annum 1789. Nicolaus Cusanus, longâ disputatione incidit in annum 1700. prorogandum tamen diuinâ clementiâ, in annos pauciores triginta quinque; in lib. de diebus nouissimis. Ioannes verò Picus Mirandulanus se putat ex Cabalâ & numeris, diem deprehendisse, conclusione 9. & in quæstionibus, ad quas per numeros responsurus erat loco 38. & incidit supputatio illius in annum 1994. Post annum 1500. Cardanus Mediolanens. lib. 2. de varietate, scripsit anno Christi nati 1800. futuram magnam in lege Christi mutationem: fortassis ad Antichristi aduentum respiciens. Et paullo antè Francis. Meletus, sub Leone 10. ediderat, Quadruium temporum prophetatorum; quo voluit diem iudicij futurum intra annum 1530. & 1540. ex cuius delirio forte Lutheranus ille Pseudopropheta vaticinium suum hauserat; quo miseris Germaniæ rusticis persuasit, ne agros colerent, vt narrat Ioan. Cochlæus lib. de Actis Lutheri. Quare cùm videamus plerosq; omnes manifesti mendacij damnatos; quid de Pico, Cardano, Cusano, & Haliacensi, quorum dies non venit, aliud exspectandum? maximè cùm rationes illorum omnes friuolæ, & plumis leuiores sint, vt ostendit Vielmius d. lect. 6. cuius in hac quæstione ventilandâ diligentia iubet me manum de tabulâ tollere; ne actum agam: neque hæc ipsa fuissem adscripturus, nisi meminissem annis superioribus multos hæresẽon sectatores, in vulgus sparsisse, per Germaniam, vbi tunc Moguntiæ degebam, Criticum hunc annum esse, vnum ex denario aliquem anni 1580. vsque ad 1590. qui iam impendet. Certè hoc proniores esse debemus ad ignoscendum poëtis, si falsò cecinerunt adesse diem illum: & ideo retineo; adest.

De his vide D. Antonini 3. p. summ. hist. tit. 21. & seq.

389 Vt quondam] *Ætates mundi describunt Oracula Sibyllarum Hesiodus in ἔργ. Virgil. lib. 1. Georg. Ouid. lib. 1. Metamorph. Aratus & Germanicus in Phænom. hic, noster auream; post, versu 400. argenteã; deinde 401. æream; denique 410. ferream describit. Porrò quæ de Saturni regno, & eius æui hominibus, & noui mundi ortu scribuntur, eorum interpretatio à Platone, in Ciuili petenda.*

390 Iuuenis] *Ipsum mundum homini conferebant veteres; & huius imitatione, florentis & marcescentis ætatis nomina illi tribuebant. Origenes tract.*

tract. 28. in Matth. Sicut ægrotant corpora ante mortem eorum, qui vim non extrinsecus patiuntur: & quemadmodum in omnibus per infirmitatem fit via, ad separandum animã à corpore suo: sic talis ac tanta creatura mundi, cùm corrũpi cœperit, quasi initium habens & finem, necesse est ante corruptionem, vt langueat, *&c. D. Gregorius Homil. 1. super Euang.* Sicut in iuuentute viget corpus, forte & incolume manet pectus, torosa ceruix, plena sunt brachia; in annis autem senilibus statura curuatur, ceruix exsiccata deponitur, frequentibus suspiriis pectus vrgetur, virtus deficit, loquentis anhelitus verba* intercidit; nam etsi languor desit, plerumque senibus ipsa sua salus ægritudo est: ita mundus in annis prioribus, velut in iuuentute viguit, ad propagandam humani generis prolem robustus fuit, salute corporum viridis, opulentiâ rerum pinguis. At nunc ipsâ suâ senectute deprimitur, & quasi ad vicinam mortem, molestiis crebrescentibus, crebriùs vrgetur. *D. Ambrosius lib. de bono mortis cap. 10.* Defecit multitudine generationis, hoc seculum; tanquam vulua generantis, & tanquam senescens creatura, robur iuuentutis suæ, velut iam marcescente virium suarum vigore deponit. *& cap. 21. in D. Lucam:* Quia in occasu seculi sumus, præcedunt quædã ægritudines mundi. ægritudo mundi est fames, ægritudo mundi est pestilentia, *&c. D. Cyprianus tract. 1. contra Demetrianum;* canos videmus in pueris: capilli deficiunt, antequam crescant: nec ætas in senectutem desinit, sed incipit à senectute: sic in ortu adhuc suo ad finem natiuitas properat. sic quodcunque nunc nascitur mundi ipsius senectute degenerat: vt nemo mirari debeat, singula in mundo cœpisse deficere; cùm totus ipse iam mũdus in senectute sit, & in fine. *Item:* Illud primo in loco scire debes, senuisse iam mundum; non illis stare viribus quibus prius steterat, nec vigore & robore eo valere quo antea præualebat; *& cùm id elegantissimè partium mundi exemplis comprobasset, subdit:* Putásne tu tantam posse substantiam senescentis rei existere, quantâ priùs potuit nouellâ adhuc & vegetâ iuuẽtute pollere? *&c. multa enim sunt, & talia, vt cùm illa lego, mei me pigeat, quòd tam sero ad sacram istam virorum sanctissimorum eloquentiam degustandam animum adiecerim.*

*Leg. interuiprt. vel interscindit.

397 Communis vsus] *nullius tunc labor erat, quare nec vllius proprietas, sed commune dominium, communis vsus eorum, quæ sponte tellus cuiuis volenti suppeditabat, vt docent Aratus & Ouidius. Virgilij quoq; carmen sic intellexit Seneca ep. 91. Quare nequeo Lactantio assentiri, de Virgiliano illo:*

Nec signare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat. in medium quærebant —— *ita scribenti lib. 5.*

Quod poëtæ dictum sic accipi oportet, non vt existimemus nihil omnino tunc fuisse priuati, sed more poëtico figuratum; vt intelligamus * tam liberales fuisse homines, vt natas sibi fruges non includerent, sed pauperes ad communionem proprij laboris admitterent. *Scimus quidem post lapsum, semper tellurem, pro sudore vultus humani fruges protulisse, & cuique cessisse, quæ suo labore & industriâ perceperat: sed illam interpretatio-*

*Sic legendum.

tationem contendo à Maronis mente prorsus alienam. sequitur enim:

——— nulli subigebant arua coloni. *Item:* ——— ipsaque tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat. *Sed versabatur fortassis ante Calij oculos primorum Christianorum in commune mobilia bona cõferentium, de quâ apud D. Lucam Actor. 4. liberalis caritas: à quâ quàm nunc procul!*

398 Et ipsa tellus] *Hesiodus:*

Fructum autem ferebat fertile aruum
Sponte suâ multúmque & copiosum.

400 Alia sed soboles] *argentea ætas, de quâ Hesiodus:*

δεύτερον αὖτε γένος πολυχειρότερον μετόπισθεν
ἀργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματα ἔχοντες
χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα

Secundum inde genus multo deterius postea
Argenteum fecerunt cælestium domorum incolæ,
Aureo neque naturâ simile neque intellectu.

401 Tertium] *Hesiodus æreum vocat χαλκεῖον, & bellorum et initia tribuit. credo quia initiò arma ærea.*

402 Sanctum tamen] *initiò: sed quod mox degenerauit: vel possis ad Heroas referre, quibus quartam ætatem tribuit Hesiodus, sed magis placet prior interpretatio, de tertio genere.*

405 Rete vel calamo leui] *quod de lectionis varietate olim dixi in Aduersarius, dicere volui in omnibus m. s. quæ tunc videram legi:*

——— fluctibus tectos graues
Extrahere pisces rete, vel calamo leui
Decipere volucres crate: ceruos aut leues
Tenere laqueo, premere subiectos iugo, *&c.*

& sic etiam in excusis quibusdam, sed non omnibus haberi, etsi in omnibus inueniantur omnino illa verba, quæ N. sustulit: in ceteris, aliqua varietas est. M. s. Aquitanici quibus sum postea vsus eadem verba habent. Mogun. autem:

——— reti vel calamo leui:
Decipere volucres crate, calamos queant leui
Tenere laqueo. *Herbip. & Veneti,*
——— reti vel calamo leui:
Decipere volucres crate aut leui
Tenere laqueo ——— *Lugdunens. & alij quidam:*
Extrahere pisces rate, vel calamo leui,
Decipere volucres crate vel calamo aut leui
Tenere laqueo. *Sed in margine;*
——— crate, ceruos aut leues, *&c.*

Vides, quid inscitia cum audaciâ queat? voluit ergo hoc dicere tantum, studium tunc summum fuisse brutis insidias tendere, hominibus abstinere: vel inquit tauros aratro iugabant; vel ceruorum velocitatem plagis morabantur; vel aues craticulâ decipiebant; vel pinguiusculos pisces & abdomine graues, retibus & leui tineâ extrahebant. duarum ergo piscationum meminit, nam quod Lugdunens. de, rate, *nihil est. mendosè* ;à, *pro*; e, *excusum. retiariæ, & hamotrahoniæ meminit Plato in Parmenide.* Calamo leui] *calamus non significat hic sagittam; vt apud Virgilium:* Vulnera dirigere & calamos armare veneno. *sed piscatoriam cannam, de quâ Theocritus Idyll. 22.* ἐν καλάμων δὲ πλάνον κατέσειον ἐδωδάν. *vide Herc. Fur.* 154.

405 Laqueo] *etiam laqueis teneri maiores feras docet Hip. ver.* 44. Alius raras portare plagas, Alius teretes properet laqueos. *omne id quo feræ illaqueãtur, laqueus. quare & casses, laquei. cur non æquè sic, ac viscũ fugarum, & lineam compedem? Sed & apud Senec. lib. 3. de irâ; laqueis artantur feræ.*

408 Vulnere] *Mog.* vouere. *an ergo,* vomere? *vt est in Lugdun. marg.*

410 Interius] *Moguntinens. Herbipol. & Veneti;* interior.

412 Eruit ferrum graue] *Herodotus primam ferri inuentionem Scythæ cuidam ascribit; alij ex Idæis Dactylis vni. Thraces primi gladios incuruos, Illyrij peltam, Amycus cæstus, Canos clypeum, Noropes gens Norica ferri purgandi artem excogitarunt. ita Clemens Alexand. lib. 1. Strom. Cassiodor. lib. 1. varior. scribit* pugnam *dictam, quod principiò pugnis homines cõflixerint: postea à Belo gladium ferreum inuentum, & inde* bellum *nuncupatum.*

422 Luxuria] *nouissimam mundi ætatem, bonorum omnium sterilem, sed vitiorum fœcundissimam futuram diuinum eloquium testatur Matt. 10. & 24. Lucæ 18. 1. Timoth. 4. 2. Timoth. 3. & sancti Patres nõ omiserunt, duorum duntaxat ascribam verba. D. Cyprian. lib. de simplicitate Prælator.* Adimplentur quæcumque prædicta sunt, & appropinquante iam sæculi fine, hominum pariter ac temporum probatione venerunt; & magis aduersario veniente, error fallit, extollit stupor, liuor incendit, cupiditas excæcat, deprauat impietas, superbia inflat, discordia exasperat, ira præcipitat, *& c. D. Hippolytus Episcopus & Martyr. lib. de consummat. mundi, scribit vltimâ eius ætate; omnes suo arbitratu victuros, non legibus, filios manus iniecturos in parentes, ab vxore virum neci tradendum, à viro rursus coniugem capitali iudicio ream peragendam; dominos in famulos futuros inhumanos; seruos erga dominos animo contumaci; senis canos neminem reueriturum; iuuenilis formæ neminem miseriturum: diuinas ædes, priuatarum domorum instar habendas; Ecclesias omnibus locis subruendas: hostis illius cantica vbique decantanda. Post stupra, adulteria, periuria, sortilegia, incantationes magnæ curæ & studio cunctis fore.* In summa (*inquit*) ex iis qui Christiani videntur, tunc exsurgent falsi prophetæ, falsique apostoli, homines impostores, corruptores, malefici, mentientes alius in alium, adulteri, stupratores, rapaces, auari, periuri, detractores. Pastores fient quasi lupi; monachi expetent quæ sunt mũdi: diuites, animum expertem misericordię induent: pauperi non succurrent Principes, potentes miserationes abiicient, iudices iustum auferent ex iusto, muneribusque excæcati iniustitiam probabunt. διὸ πάντες τῷ ἰδίῳ θελήματι ἐμπεριπατήσουσι· καὶ τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν ἐπιβαλλοῦνται χεῖρας· γυνὴ τὸν ἴδιον ἄνδρα παραδώσει εἰς θάνατον, καὶ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐπὶ κριτήριον ἄξει ὡς ψευδόμενον· δεσπόται εἰς τοὺς ἰδίους δούλους ἀπάνθρωποι αὐθεντήσουσι;

τήσονται, καὶ δοῦλοι πρὸς τοὺς δεσπότας ἀνυπότακτον διάθεσιν περιβαλοῦνται. πρεσβυτέρου πολιὰν οὐδεὶς αἰδεσθήσεται, καὶ νεωτέρου κάλλος οὐδεὶς οἰκτηρήσεται· οἱ ναοὶ τοῦ θεοῦ ὡς οἶκοι ἔσονται, καὶ καταστροφαὶ τῶν ἐκκλησιῶν πανταχοῦ γενήσονται. αἱ γραφαὶ καταφρονηθήσονται, καὶ τοῦ ἐχθροῦ τὰ ᾄσματα πανταχοῦ ἐξᾴσουσι. πορνεῖαι, καὶ μοιχεῖαι, καὶ ἐπιορκίαι. καὶ ἐπαοίδιαι, καὶ μαντεῖαι ὀπίσω τούτων σφοδρῶς καὶ προθύμως ἐξακολουθήσουσι. καὶ καθόλου ὑπὸ τῶν δοκούντων εἶναι χριστιανοὶ, τότε ἐγερθήσονται ψευδοπροφῆται, ψευδαπόστολοι, γόητες ἄνθρωποι, φθοροποιοὶ, κακοποιοὶ, ψευδόμενοι κατ' ἀλλήλων, μοιχοὶ, πόρνοι, ἅρπαγες, πλεονέκται, ἐπίορκοι, κατάλαλοι. οἱ ποιμένες ὡς λύκοι γενήσονται. οἱ μοναχοὶ τὰ τοῦ κόσμου ποθήσουσιν. οἱ πλούσιοι ἀσπλαγχνίαν ἐνδύσονται· οἱ ἄρχοντες πτωχῷ οὐ βοηθήσουσιν, οἱ δυνάσται οἰκτιρμοὺς ἀποβαλοῦνται. οἱ κριταὶ τὸ δίκαιον ἐκ τοῦ δικαίου ἀροῦσι, καὶ τοῖς δώροις ἐκτυφλούμενοι, ἀδικίαν ἐπισπάσονται. *Num hi alij ſunt, quam hominum ætatis noſtræ mores? quos ipſa quoque Sibyllarum oracula graphicè exprimunt: adſcriberem, niſi vererer tædium adferre feſtinantibus.*

423 Cui vires dedit] *mirè enim augeſcunt vitia, ſi cõſuetudine nutriantur, erroreq́; foueantur. nam quod aſſueuimus, vix relinquere poſſumus; quod putamus fieri debere, vel decere, vel ſaltẽ licere, deſerere non facilè volumus.*

425 Sæculo] *ætate.* graui. *quia vergens, & deprimens tanto tot flagitiorum pondere: quod quàm graue bonis, vel in alio videre, ſciunt qui boni, qui Chriſtianæ caritatis micam aliquam poßident.* Sæculum. *hîc nullum annorum numerum ſignificat: aliàs centum annorum numerum, quemadmodum &* generatio, *l. an vſusfructus D. de vſufr. & l. legatum D. de vſuf. legat. ſæpe tamen accipitur pro tempore triginta annorum, vt Græcorum* γενεὰς *ſumi docent Polybius lib. 4. & Euſtathius in Homerum, & alij.*

433 Abſciſſum caput] *hoc ait, quia reipsâ Centuriones cæſorum capita ad Neronem retulêre, quibus Nero crudeliſſimè illuſit, auctore Tacito lib. 14. Annal. Præfectus autem, quem hîc alloquitur, non eſt Burrus Afranius, iam veneno ſublatus, teſte Tacito lib. 12. & Suetonio in Nerone cap. 35. ſed alter è duobus, qui Burro, more antiquo, ſucceſſerunt, Fenius Rufus, vel Ophonius Tigillinus; &, vt opinor, hic potiùs, quia validior in animo Principis, teſte Cornelio lib. 14. Præfectus prætorio hic erat, hoc eſt, præfectus aulæ, vt multis docet Pet. Faber lib. 1. Semeſtr. cap. 1.*

434 Caſtra confeſtim petam] *militum vocandorum gratiâ. tunc ergo habitabant Prætoriani milites in caſtris Prætorianis, à Tiberio in extremâ vrbis parte conſtitutis, vt ex Dione, Tacito, Suetonio docent Onufrius, Lazius, Faber. De his Caſtris ſic legitur in Commentar. vet. Iuuenal. Sat. 10. (vbi illa Iuuenalis* domeſtica caſtra *vocat, quia in vrbe)* iuxta aggerẽ primus caſtra poſuit Seianus, id eſt, ſuper Diocletianas; quæ dicta ſunt caſtra prætoria. *& in Sat.* XI. A Suburrâ frequentiſſimâ regione, migrare ad Diocletianas vbi ſolitudo eſt. *habebant tamen ſtationem in ipſo palatio, & more militari excubias ſinguli vicißim tribuni agebant, vt docet Tacitus lib. 6. ideo infrà verſu 774.*

Onufr. in Vrbe Rom. Lazius lib. 6. comm. Rom. c. 1. Pet. Fab. d. c. 1.

Quicunque miles tectis exſultat Ducis,

Defen-

Defendat aulam —— *hîc verò, ne quenquam à Statione Palatinâ abducat, ad caſtra properat præfectus, vt inde mittat, qui Neronis imperium exſequantur.*

443 Cùm faciam Deos] *cùm ipſe illos indigetem & conſecrem, cuius apotheoſis ritum ex Herodiano & Dione proponunt Pierius lib. 19. Hieroglyph. & prolixius Guicchardus lib. 1. de Funerib. cap. 13. quibus addi poterũt hæc Iunioris Plinij, in Panegyr.* Dicauit cælo Tiberius Auguſtum, ſed vt maieſtatis numen induceret; Claudium Nero, ſed vt irrideret; Veſpaſianum Titus, Domitianus Titum; ſed ille, vt Dei filius, hic vt frater videretur. Tu ſideribus patrem intuliſti, non ad metum, *&c. Vnde patet, cur Nero dicat,* cùm faciam. *patet etiam primum Auguſtum à Tiberio in Deorum numerum relatum. ideo poſtea dicet; ver. 523.* Pietate gnati factus eximiâ Deus. *id veteres* diuinare *vocabant: ſi verè Gloſſ. Græco-Lat.* ἀποθεῶ diuino. *Videtur autem* faciendi *verbum hac in re ſolẽne & Briſſonianis formulis addendum. ſic enim etiam Herc. Furente dixit:*

—— hæc quæ cælites
Recepit, & quæ fecit, & (fas ſit loqui)
Fortaſſe faciet ——

ſic Manilius lib. 4.

Iam facit ipſe Deos, mittítq. ad ſidera numen. *vt & Iuuenalis, de fortuna: & Vulcatius inferius citandus. Id alij* dare Deos *dicunt. Valerius Maximus initio operis,* Deos enim reliquos accepimus, Cæſares dedimus. 446 Leuis eſt Dea] *Aureum illud Publij;* Fortuna vitrea eſt, tunc cùm ſplendet frangitur.

449 Iacentem] *remiſſum, lenem, manſuetum, clementem. ſequens* τὸ, inuiſum, *videtur ſuadere, vt hîc legatur;* placentem. *ſed nihil muto. En duo tibi, Odium, & Contemptus, exitia Principum. ſcopuli naufragiis regnorum infames. alterum illud prius ſemper tyrannis adeſſe, ſed poſterius rarius, ſed longè maiorem ad euerſionem habere vim docet Ariſtoteles lib. 5. Polit. c. 10. Inefficax ferè odium, niſi contemtus accedat. Qui odit, optat noua, non audet: qui contemnit, quia non metuit, aggreditur contemtum, ſolio deturbat, & ſolo calcat. hoc Nero ſignificare voluit.*

450 Ferrum tuetur] *Xenophon;* Quare; quod etiam te, Cambyſes, minime latet; non eſt aureum hoc ſceptrum, quod regnum ſeruat; ſed amici fidi, ſceptrum ſunt regibus fidiſſimum, maximéque tutum. Verùm ne putes homines naſci naturâ fidos; omnibus enim iidem fidi conſpicerentur, quemadmodum etiam alia quæ naturâ gignũtur, omnibus conſpiciuntur eadem: ſed fidos oportet ſibi vnuſquiſque faciat; quorum acquiſitio nullo modo fit vi, ſed beneficentia potius. *Herodiani Marcus;* Neque enim, aut pecuniæ vis tyrannidis luxuriam explere, aut ſtipantia ſatellitum agmina tueri principem poſſunt: niſi illi ipſi, quos regas, animum imperanti, beneuolentiámque accommodent. Quippe ij demum diu tutóque imperant, qui non metum ex crudelitate, ſed amorem ex bonitate, ciuium ſuorum animis inſtillant. neque

enim

enim quos seruire necessitas coëgit, sed quos obtemperare sua quemque voluntas adegit, ij sunt in agendo patiendóque à suspicione omni assentationéque vacui, & nunquam imperia detrectant, nisi violenter imperioséque sint habiti. Est autem difficile in maximâ licentiâ moderari sibi, quasique frenos imponere cupiditatibus. *Plurima in eandem sententiam Dion iuniori Dionysio consulit apud Plutarchum in Dione: & Aemilius Probus, postquam narrasset hunc ipsum Dionem, non tam suis copiis, quàm odio tyranni fretũ maximo animo duabus onerariis nauibus quinquaginta annorum tyrannidem, quingentis longis nauibus, decem equitum, centum peditum milibus munitam, aggressum, adeo facilè perculisse, vt post diem tertium quàm Siciliam attigerat, Syracusas introierit; pro coronide addit;* Ex quo intelligi potest, nullum esse imperium tutum nisi beneuo-
» lentiâ munitum. *Cicero lib. 2. de Offic.* Rerum *(inquit)* omnium, nec ap-
» tius est quicquam ad opes tuendas, quàm diligi; nec alienius, quàm ti-
» meri. *Elegantissimè noster lib. 1. de clementiâ cap. 12.* Interim hoc quod
» dicebam clementia efficit, vt magnum inter Regem tyrannúmq; dis-
» crimen sit, vterque licet non minus armis valletur: sed alter arma ha-
» bet, quibus in munimẽtum pacis vtitur; alter vt magno timore magna
» odia compescat. Nec illas ipsas manus, quibus se cõmisit, securus aspi-
» cit. Contrariis in contraria agitur. Placido tranquilloq. Regi fida sunt
» auxilia sua, quibus ad communem salutem vtitur: gloriosusque miles,
» publicæ enim securitati dare operam videtur, omnem laborem libens
» patitur, vt parentis custos. at illum acerbum & sanguinarium, necesse
» est grauentur stipatores sui. *& cap.* 13. Non potest habere quisquã bo-
» næ ac fidæ voluntatis ministros, quibus in tormentis, & eculeo, & fer-
» ramentis ad mortem paratis vtitur; quibus non aliter quàm bestiis ho-
» mines obiectat, omnibus reis noxior ac sollicitior, vt qui homines
» Deosq. testes ac vindices facinorum timeat. *cap.* 19. Errat enim si quis
» existimat tutum esse ibi Regem, vbi nihil à Rege tutum est. sed securi-
» tas securitate mutuâ paciscenda est. Non opus est instruere in altum
» editas arces, nec in ascensum arduos colles emunire, nec latera mon-
» tium scindere, multiplicibus se muris, turribúsque sepire. Saluum Re-
» gem in aperto clemẽtia præstabit. vnum est inexpugnabile munimen-
» tum, amor ciuium, *&c. Vereor enim ne me delectatio, quam huius auctoris lectione capio, longius abripiat, & nimium multa ascribere cogat. Nil sapit, cui Seneca non sapit.*

452 Cæsarem] *negat Ioachim. Fortius, Cæsarem à cæso matris vtero dictum, sed defendit etymon commune Misaldus centu. 1. memorab. aphor. 100. & ego repperi etiam apud Spartianum in Aelio Vero:* Cæsarem *(inquit)* vel ab elephanto; qui linguâ Maurorum, *cæsa* dicitur; in præliocæso, eum qui primus sic appellatus est, doctissimi viri & eruditissimi putant dictum: vel quia mortuâ matre ventre cæso sit natus, vel quod cum magnis crinibus sit vtero parentis effusus, vel quod oculis cæsiis, & vltrâ humanum modum viguerit.

456 De-

456 Despectus ensis] *eum innuit, quem Imperatores in signum summæ potestatis gerebant, de quo ex Senecâ, Suetonio, Tacito, & Dione Pet. Faber d. lib. 1. cap. 3. hunc, inquit, contemnunt, quia rarò stringitur; nondum in ceruices nobilium promiscuè sæuit. faxo; ne contemnant amplius iussa mea: vt quod volo velint, quod nolo nolint quoque. Latuisse hunc ensem volunt Critici; & nunc minari; detegendum. quomodo, tot interfectis, latuit? an fortè tectus vaginâ tot necauerat? paucos interemisse se Nero putabat: plures minatur. Omnes, quos vidi, codices;* despectus. *& statim se* contemtum *vocat.*

464 Ense] *rectè. nam viri nobiles iam tum gladio, securi ignobiles feriri solitos, docet idem Faber cap. 4. Nec satis rectè, qui contrà nituntur.*

465 Carum] *v. l.* & carum.

471 Hæc summa virtus] *clementia: in cuius laudem integrum Senecæ opus ad Neronem.*

471 Petitur hac cælum via] *Arrianus;* Sed pergite vt cœpistis Macedones & socij viros enim fortes & labores ac pericula non recusantes, præclara & illustria facta sequuntur: eaque demum vera & solida voluptas est; si cùm vixeris honestè, mortuus immortalẽ gloriam posteritati relinquas. An ignoratis Herculem progenitorem meum, nunquam ad tantam gloriam venturum fuisse, vt in Deorũ referretur numerum, & ex homine Deus haberetur; si vel Tirynthi, vel Argis, vel in Peloponẽso, aut Thebis segnis sedisset? Quin etiam ne Dionysi quidem; qui Deus Hercule maior habitus est; exigui labores memorãtur. *Tertullianus in Apologetico testatur, maledicti genus fuisse, si quis ante ἀποθέωσιν Imperatorem vocasset Deum. Multos tamen Imperatores, vt Caligulam, Domitianum, & alios, hoc nomen vsurpasse, vel ab inuitis, meminit. M. Antoninus Imp. Faustinæ vxori in hæc verba scripsit:* Non enim est quicquam, quod Imperatorem Romanum melius commendet gentibus; quàm clementia. hæc Cæsarem, Deum fecit: hæc Augustum consecrauit: hæc patrem tuũ inprimis Pij nomine ornauit. *citantur à Vulcatio, in Cassio. Seneca in Ludo de morte Claudij,* Principes pietate & iustitiâ Dij fiunt. *quæ tamen omnia desunt in membran. Burdegalens. Cicero lib. 1. de legib.* & illos, quos in cælo merita collocauerunt, Herculem, Æsculapium *&c. Et lib. 2. de Nat. Deorum:* Suscepit autem vita hominum, consuetudóque communis, vt beneficiis excellentes viros in cælum famâ & voluntate tolleret. hinc Hercules, hinc Pollux, *&c. prolixè hac de re Lactantius lib. 1. cap. 15.*

479 Nutúque] *Moguntin. Herbipolens. & Veneti;* Nutuíque.

480 Inuidia] *Si vulgatam plurium lectionem tuearis; sensus erit: vtctam pio totius reip. consensu inuidiam. Senatum Neroni, vt digniori, cessisse: nec minori affectu iudicium Senatus secutos reliquos. hunc consensum vt exprimat, suum cuique ordini decenter attribuit; votum plebi, fauorem equestri ordini, iudicium patribus. Alij tamen suggerunt:*

Inuidia t. v. consensu pio
Cessit. Senatus, Equitis accensus fauor.

Plebísque

Plebísque votis, atque iudicio Patrum
Tu pacis auctor —— *Pro*; accensus, *quod ceteri Lugdunens.* assensus, *idem habet*; votis, *& sic Moguntinens. Herbip. & Venet. Omnes tamen, quos vidi codices, habent*, Plebísque v.est atque iudicium patrum, *vel*; Plebiscque v.a.iudicium patrum est. *vt quod sequitur*; Tu pacis, *&c. à præcedentibus non pendeat: sed nunc, blandimentis illum aggrediatur.*

484 Orbem tu sacra specie regis] tu, *deest multis libris, & Eibius omisit. Herbip. & Veneti*; specie sacrâ. *Moguntin.* orbem sapientiâ sacrâ. *Sanè istud*, specie, *me offendit; sed non habeo, quod substituam.*

485 Patriæ parens] *Seneca lib. 1. de clementiâ*; Hoc, quod parenti, etiam Principi faciendum est: quem appellauimus PATREM PATRIÆ, nõ adulatione vanâ inducti. cetera enim cognomina honori data sunt. Magnos, & Felices, & Augustos dicimus, & ambitiosæ maiestati quicquid potuimus titulorum congessimus, illis hoc tribuentes. Patrem quidem patriæ * appellauimus, vt sciret sibi datam potestatem, quæ est temperantissima, liberis consulens, suaque post illos reponens. *Agit de hoc nomine, quasi in liberâ repub. degeret. Nam tunc meritis tantùm deferebatur. vnde illud:*

* *Sic membr. Burdigal.*

Roma PATREM PATRIÆ Ciceronem libera dixit.

Sed translato in Monarchas imperio cessit dignitati, & simul cum imperio in successores à Senatu initio imperij deferendum migrabat. Testem producam Plinium Iuniorem in Panegyr. Traiani, sic loquentem: At tu etiam nomen PATRIS PATRIÆ recusabas. quàm longa nobis cum modestiâ tuâ pugna? quam tardè vicimus? Nomen illud, quod alij primo statim Principatus die, vt Imperatoris & Cęsaris receperunt: tu vsque eo distulisti, donec tu quoque beneficiorum tuorum parcissimus æstimator, iam te mereri fatereris. Itaque soli omnium contigit tibi, vt PATER PATRIÆ esses, antequam fieres.

486 Quicquid excelsum] *consilium Periandri. Aristoteles 5. Polyt. cap. 10.* ex quo fonte consilium Periandri Thrasybulo datum manauit, spicarum supra alias eminentium mutilatio, & quasi decurtatio, perinde quasi ciues excellentes semper de medio tollere oporteat. *Sed exstat epistola Thrasybuli, qua hoc ipsum Periandro suadet, & apertè consiliũ suum explicat.* Tu ergo (*inquit, vt D. Ambrosij vtar interpretatione*) sic facito, siquidem tyrannidem tutò tenere cupis, atque in ea constabiliri. Ciuitatis Principes tolle, siue illi amici, siue inimici videantur: quippe tyranno amici quoque sæpe suspecti sunt.

490 Ciues] *Moguntin. Herbip. & Veneti, & Eibius*; viros.

498 Ille qui meruit pia] *Seneca lib. 1. de Clementia*: Hæc Augustus senex, aut iam in senectutem annis vergentibus. In adolescẽtiâ caluit, arsit irâ, multa fecit ad quæ inuitus oculos retorquebat. *& paullo post*: Fuerit moderatus & clemens. nempe post mare Actiacum Romano cruore infectum: nempe post fractas in Siciliâ classes, & suas, & alienas: nempe post Perusinas aras, & proscriptiones. *His dictis nunc Nero Senecam inuadit, proprio illum, quod dici solet, gladio: propter hæc similia Ausonius ait illum sæuitiam Neronis armasse.*

505 Exposita] *Ciceronis, L. Paulli & aliorum, qua de re Cornelius Seuerus disertissimè, lib. 1. Suasoriar. senioris Senecæ*:

Oráque magnanimûm spirantia pæne virorum, *&c.*

511 Philippi] *vel, iuxta Ptolomæũ vrbs vicina Thraciæ, vel ipsius Thraciæ iuxta Plinium; vel Thessaliæ, iuxta Ouidium, Florum & Seruium: vel, quod certum omnino, Macedoniæ, teste D. Lucâ Act. 16. ad Stridonem fluuium à Philippo condita. Theodoretus totam prouinciam, Macedoniæ partem, censet Philippos dictam, eiusq; metropolim Thessalonicam fuisse; sed vereor ne falsò. nam 1. Thessal. cap. 2. distinguuntur videntur Philippi à Thessalonicâ, & apertiùs Act. 17. vbi à Philippis, Amphipolim, & Apolloniam, & indè Thessalonicam D. Paulus proficiscitur: & cap. 16. apertè scriptum*; inde Philippos, quæ est prima partis Macedoniæ ciuitas colonia: *&, ne vocem*, ciuitas, *sic dici putes, vt Latinè veteribus, ciuitas Treuirensium, ciuitas Heduorum, &c. in Græco*; ἐκεῖθέν τε εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις κολωνία. *In campis Philippicis pugnatum à Cassio & Bruto, contra Octauium & Antonium. Qui putant in iisdem à Cæsare & Pompeio acie decertatum, quãuis vti queant auctoritate Virgilij, Ouidij, Lucani; falluntur tamen. nam Pharsalici, qui exitiales Pompeio, à Philippicis, qui Bruto, magno absunt interuallo. Vide Glarean. in annot. ad lib. 1. Lucani.* 512 Cædentes] *sic. N. alij*; cedentes. *malè. ait ciues à ciuibus sæpe necatos in mari. parum tamen Latinè.*

517 Ægyptus] *incestam vocat, quia nupta soror fratri, Cleopatra Ptolomæo. de Ægypto, scribit Apollonij Scholiastes in 4. veteres dissensisse. nam quosdam Asiæ, alios Libyæ ascripsisse. litem Dionysius Alexandrin. dirimit. nam tradit Nilum diuidere Asiam ab Africâ, & ab occasu quidem Africam, ab ortu Asiam esse. pars ergo Aegypti maior, quæ citra Nilum, ad Mauritaniam, Africa; quæ vltra Nilum minor, ad Arabiam, Asia: & hoc manifestè conuincunt, quæ de Pellusio postea subiungit. Atque ita concilio scriptores, qui modò Asiæ, modò Africæ annumerant.*

538 Quod] *quia decreuit ira vlciscendum contemtum hunc mei; quæsiui vxorem me dignam, & inueni.*

539 Inueni] *sic o.l. præter Lugdun. qui*; inuenit. *scilicet dolor.*

541 Ferox] *Pallas.* 542 Probitas] *videtur desumtum ex Aristotele lib. 2. Oeconom. vbi docet in vxore, animi quàm corporis dotes esse laudabiliores: quâ de re etiam Luctanus* [illegible]

546 Omnes in vnam] *de Poppæa Tacitus*; Huic mulieri cuncta alia fuere, præter honestum animum. quippe mater eius suæ ætatis feminas pulchritudine supergressa, gloriam pariter & formam dederat. opes claritudini generis sufficiebãt. sermo comis, nec absurdum ingenium modestiam præferre, & lasciuiâ vti. rarus in publicum egressus, idque velatâ parte oris. *Comment. vetus tradit hanc adeo diligentem colendæ formæ fuisse, vt eam in exsilium quinquaginta asinæ sint subsecutæ, quarum*

lacte candorem corpori conciliabat. Inuentrix etiam medicamenti, quod ab eâ Poppeanum, de quo Iuuenalis Sat. 6.

550 Cæli tyrannum] *de eodem Anacreon.* Hic verò Deûm dynasta. *Menander*; Amor præ Diis omnibus pollet robore. *Sophocles*; Ille enim imperat, & Deos quasi frenat.

551 Freta] *nam Nereides ibi figit, Tethym, Thetidem, ipsum Neptunum; de cuius amoribus & lasciuiis Ouidius in epist. Heronis.*

552 Ditísque] *in Proserpinam, vide Claudian.*

554 Arcúsque] *quomodo? an facem arcu iaculatur? miror non exuri neruum. Eibius legit*; Artúsque, *hoc est, manus.*

557 Otio] *otio & luxu nutriri amorem docet Alexander Aphrodis. in Problemat. & alij citati à Lilio Syntagm.* 13. *& Tiraquello in legibus connubialibus.* Otio *addit* lætæ fortunæ bona: *quod verissimum. nam se comitari solent. quoniam fortuna secunda, nisi labore distraharis, negligentiam gignit, otij matrem. Cato quadam oratione*; Scio fortunas secundas neglegentiam prendre solere: quod vti prohibitum irem, quod in me esset, meo labori non parsi.

560 Hanc esse] *Hæc Neroni non Senecæ tribuenda olim monui. sequentia non videntur mendi expertia.*

564 Qui truces] *Argentarius*:

Quid video in gemmâ hac? Amor est, auriga leoni
Insidet, & fienis ora superba regit.
Vna manus flagro cædit; moderatur habenas
Altera. nulla magis signa placere queant.
Sed metuo immitem puerum. Mortalibus ægris
Quid faciet qui sic corda ferina domat?

566 Iugétque] *nonnulli m.s. & vet. impressi*; iungátque.

567 Vix sustinere] *emendaui hunc locum in Aduersar. & video idem probari postea aliis: sic etiam Eguian. Moguntinens. & Veneti. malè autem Lugdunens. Basileens. & Lipsiens.*; Deus. *pro*, dolor.

570 Maiora] *multa sibi populus permitti vult, quæ Principi tamen ipse non permittit. Seneca consolat. ad Polybium cap. 26.* Cæsari quoque ipsi, cui omnia licent, propter hoc ipsum multa non licent. *nam rectè Tragicus,* Οὐ τοὺς κρατοῦντας χρὴ κρατεῖν, ἃ μὴ χρεών. Non licere ea imperantibus, quæ fas non est fieri. *Theodahadus rex apud Cassiodor.* Cùm possit omnia, profitetur persuasum animo suo, sola sibi licere laudanda. *Apuleius quod ad hunc Senecæ locum lib. 1. Florid.* Tantum habet vilitas excusationis, quantum dignitas difficultatis.

571 Furor] *Moguntin. & Veneti, cum Eguiano*; Fauor.

576 Negare] *assentior corrigenti*: Necare. *In sequenti carmine, Herb. & Veneti*; remittat. *sed ceteri excusi cum meis m.s.* permittat. *vide quæ suprà Hipp. ver. 135. dicta.*

579 Carpit tamen] *cùm enim (teste Thucydide 1. hist.) præsens imperium semper subditis graue sit; multum operæ pleri ponunt, vt queant*

—— humili

—— humili læsisse veneno *detractionis* summa. Nec *ferè volunt*, impositos vnquâ ceruice volenti Ferre duces, *vt ait Parthenopæus vates*.

586 Cùm] *pro* quando, *per*, qu. *scribendum, distinctionis causâ, voluit Cæcilius vindex, vt in illo Ennij*: Cassiodorus lib. de Orthograph.

Cùm legionibu' quum proficiscitur Induperator.

Huic Curtius Valerianus assentitur. Sed Annæus Cornutus, apud Cassiodorum, semper. Q. recipit, etiam cùm præpositio est; & Iulium quendam laudat eius sententiæ suffragatorem; quem puto non esse Iulium Cæcilium vindicem, cùm dissentiat: fortè, Cæsar est.

586 Diem] *videtur interciditisse chorus; vel alium in locum irrepsisse.*

IN ACT. III.

Prodit ex inferno Agrippina, & dirum finem filio impio, ipsiq; Poppææ minatur; cui eadem in somnis dormienti per visum apparent. Deinde Octauiæ querelis excitati Romani sæuiunt in statuas Poppeæ.

592 Vertet] *vt nuptialis fax mutetur in funebrē & feralē. Mog.* vertat.

595 Nox] *idem tradit Tacitus. Lugdun. & alij nonnulli*; Vox.

596 Comitum] *Crepereij Galli, & Aceroniæ.*

602 Intra penates] *in villâ Augustâ lacus Lucrini.*

604 In nomen] *titulos, nomen, memoriam damnare conabatur.*

606 Mortis metu] *Minatur mortem iis, qui nomen vel titulos meos non eraserint; qui mei memoriam coluerint. Vel*, mortis metu; *quia timet se tutò regnare non posse, quamdiu mei memoria parricidium eius in memoriam reuocabit; non laturis impij & prophani parricidæ imperium.*

611 Tumulúmque gnati, poscit auctorem necis] *Claudius, inquit, apud inferos exprobrat mihi necem suam, & necem filij Britannici; & petit occidi Neronem auctorem duplicis parricidij. hic sensus lectionis huius, quæ quorumdam m.s. est. Basilien. & Lipsiensium: Alij, vt Herbipol. Veneti, & Lugdunens.* —— fatum mihi, Tumulúmque nasci poscit auctorem necis. *mendosè. Moguntin.* Fatum mihi, Tumulúmque, Vlciscip.a. necis. *sententiâ congruâ. imputat (inquit) mihi, necem, & tamdiu, ne mors innotesceret, dilatam sepulturā (quod Suetonius narrat) vtriusq; sceleris pœnas me à Nerone exigere, postulat. Sed huic lectioni versus ratio repugnat.*

626 Sceleribus] *suppliciis, quæ debentur sceleribus tantis.*

633 Meus occidisses] *an nunc occidet alienus? an quia malus, non tuus? recipe lectionem m.s. Moguntini*; Mecum occid. *mihi commortuus, nec supplicia perferres in inferno, nec vllo terrore perturbareris. Fuit hæc opinio Gentilium de infantium vmbris. vnde sup. habuimus:*

His datum solis, minus vt timerent
Igne prælato releuare noctem. *vbi dicta quædam.*

640 Coniunx] *cum N. in secundâ syllabâ scribi placuit Velio Longo; sed*, coniux, *sine N. tuebatur Nisus Grammaticus antiquiss.*

642 Festo] *propter nuptias Neronis & Poppeiæ.*

648 Mortem] *sic Moguntinens. sed retineo*; vel morte.

 656 Soce-

656 Socerum diri miserâda viri, Potes hæc demens sperare memor?] socerûm, &; hæc *omnes libri, quos ego vidi. alij restituunt alia. nihil muto. sensus: Quid tu vitam tibi polliceris? potésne huiusmodi sperare, demẽs, quoties recordaris Claudij patris mei, qui ex me Socer Neroni; & Appij Silani, qui pater Iunij Silani, mihi desponsi; quos ambos Nero sustulit? eum, qui talis in soceros; clementiâ vsurum arbitraris in te, quam præcipuè odit. Distulit te in ipsum nuptiarũ cum Poppæiâ diem. cæderis victima coniugij: vt olim Silanus Iunior, sponsus tuus, tuis ne fieret Hymenæis potens. sanè sup.* 145. *victimam hunc Silanum vocauit.* 665 Claudia] *Octauia Claudij F. sic illam vocat frequenter, propter gentis Claudiæ nobilitatẽ; quæ ante Imp. Tiberium Consulatibus* XXX. *Dictaturis V. Censuris.* VII. *Triumphis.* VI. *Ouationibus* II. *fuit illustris, teste Suetonio, in Tiberio.*

679 Affigat humo] *Eguian. lib.* affligat. *probè. sic inf.* 789. ara fulgens ora Poppeæ gerens Afflicta vulgi manibus. *Lucretius lib.* 2.

Præterea quam uis animantem grandior ictus,
Quam patitur natura, repentè adfligit ——

Horatius: —— adfligit humo diuinæ particulam auræ.

quod qui Latinum negant, in Latium ablegandi. Idem Horat.

Aut alius casus lecto te adflixit. *Silius lib.* I.
Adfligunt proni squallentia corpora terræ.

Suetonius, de Domitiani statuis; solo affligi videret: *quod de iisdem Plinius iunior*; iuuabat elidere solo superbissimos vultus. *Item*: imagines eius detrahi, & affligi solo iuberet.

IN ACT. IIII.

Narrat Poppea nutrici somnium, quod illa vanâ interpretatione conatur eludere. Chorus formam Poppeæ laudat, & furorem Romanæ plebis narrante nuncio, dira minatur plebi.

686 Madent] *plerique v. l.* manant.

690 Culpa Senecæ] *an potius insimulat Senecam mortis Agrippinæ, quæ vna maximè his nuptiis obstabat (vt ex Taciti Historia patet) qua sublata de medio, Senecam fecisse viam, & aditum quasi amori Neronis ac Poppeæ aperuisse, significat? an denique, quod fieri solere Plutarchus scripsit, discipuli delicta in magistrum retorsit? quod Ausonium fecisse comperior, in* „ *Gratiarum actione pro Consulatu, his verbis*: Diues Seneca, nec tamen „ consul, arguetur rectiùs, quàm prędicabitur, non erudisse indolem Ne- „ ronis, sed armasse sæuitiam.

691 Maximum numen Venus] *vis scire, quam magnum, quamq; sanctum numẽ. audi Firmicum Christianum cap.* 10. Audio (*inquit*) Cyniram „ Cyprium templum amicæ meretici donasse, ei erat Venus nomen: ini- „ tiasse etiam Cypriæ Veneri (*sic legendum*) plurimos, & nouis consecra- „ tionibus deputasse: statuisse etiam, quicũque initiari vellet, secretè Ve- „ neris sibi tradito asse, manum mercedis nomine Deæ daret. Quod se- „ cretum quale sit, omnes taciti intelligere debemus: quia hoc ipsum „ propter turpitudinem manifestius explicare non possumus. Bene amator

tor Cinyras meretriciis legibus seruit: consecratæ Veneri à sacerdotibus suis stipem dari iussit, vt scorto. *In quibus verbis, putem, paucis mutatis, castigari debere*: Secreto Veneris sibi tradito, assem in manum, mercedis nomine, Deæ daret. *Idem fœdissimos ritus docet, quibus Assyrij suæ Veneri faciebant, cap.* 4. *Arnobius autem lib.* 4. *contra Gent.* Quis à rege Cyprio, cuius nomen Cyniras est, ditatam meretriculam venerem, Deorum in numerum consecratam? *cui consentit Theodoret. lib.* 3. *curation. Græcar. affection.* Maximum *ergo* numen.

Bion: Magna quidem Venus. *Theocritus*: Venere ex magnâ.

Sophocles: Magnum sanè robur Veneris,
Semper refert victoriam. *Ita, quando non vult nec conatur homo resistere. Nam qui vult, cum Dei gratiâ, vincit.*

693 Thura] *de more aquæ & ignis adhibendorum in nuptiis natum, vt* aquâ & igne accipere *dicatur quis, quam matrimonio sibi coniungit. l. Seruio Sempronio* §. *Virgini, D. de donat. int. vir. & vx. Varro apud Nonium, si rectè recenseas, confirmat morem, lib.* 2. *de repub.* Cõtra nouo marito cùm ignis è foco in titione ex felici arbore, & in aquali aqua allata essent. *& Lactant. lib.* 2. *Instit. cap.* 10. ideoque à veteribus institutum est, vt sacramento ignis & aquæ nuptiarum fœdera sanciantur: quod fœtus animantium calore & humore corporentur atque animentur ad vitam. *Sollemnem fuisse ab Romuli æuo probat Dionys. lib.* 2. *antiq. Roman. alludit Ouidius lib.* 4. *Fastorum.*

An, quod in his vitæ causa est, hæc perdidit exsul?
His noua fit coniux. hæc duo magna putant.

Vide Fest. Pompeium in voce Facem.

695 Aras mero] *Sacrificantes vinum è paterâ aris, vel prunis, vel thuri dato, superfundebant: ideo ritè hic datio thuris vini libationi præmittitur. Vide Brisson. lib.* 1. *Formular. fol.* 30. *& seq.*

697 Læta omina] *malè vnus cod. antiq.* agmina. *loquitur de omnibus nouæ Augustæ bene precantium. de quibus acclamationibus nuptialibus diximus sup. Medeæ* 58. *de his etiam Tacitus Annal.* 15. Iam Senatus (*inquit*) vterum Poppeiæ commendauerat Diis, votaque publicè susceperat; quæ multiplicata exsolutaque, & additæ Supplicationes, templúmque Fecunditati, *&c. Initio quoque anni pro salute Principis vota à Sacerdotibus & magistratibus nuncupabantur, de quibus ex Horatio, Plinio, Suetonio, Tacito, Lazius lib.* 2. *Commentar. cap.* 5. *Fiebant & acclamationes faustæ initio imperij (vide Lazium li.* 9. *cap.* 2.) *etiam in adoptionibus Imperatorum, & nominis Patris-patriæ vel Augusti, aut similium datione, vt ex intimâ antiquitate docet plurimis Pet. Faber lib.* 1. *Semestr. cap.* 14. *Suspicor idem in nuptiis eorum factum, & solemnem illum versum præmissum.* Quod bonum, felix, faustum, fortunatúmque sit; *quem Cicerone teste lib.* 1. *de diuinat., rebus omnibus præfabantur. Hæc,* fausta omina, *à Suetonio in Caligula,* fausta nomina, *vocari notatum iam aliis. videndus de ominibus huiusmodi Brissonius lib.* 1. *de Formul. à pag.* 100.

 706 Con-

706 Confusa-noctis metu] *Ouidius*:

Nec minus hesternæ confundor imagine noctis.

715 Sparsa] *Scio sanguineas inferorum thedas, & scio sanguineas fingi vmbras violenta morte sublatorum. sed quia alterum mox epithetum tribuitur Agrippinæ*, sæua: *ideo hic mallem* sparsam.

719 Diducta] *non malè. sed Mogunt.* subducta. *& sic etiam Eguian. sed plerique v. l.* diducta.

725 Crispinus &] *sensus constat: vix carmen. & vereor ne quid mendi lateat. nam quidam lib.* Festinus. *Mogunt. Herbip. & Veneti*, Pristinus. *in Basileens. margine*; pristinos.

726 Mea] *noua scilicet illa, quæ apud inferos nacta. mallem*; meus, *si quis lib. confirmaret. suum vocat Neronem.*

734 Quæcumque] *Nonnus dicit*; somnum esse exemplar operis peracti. qualia enim quis interdiu perfecit, talia noctu cernit. Bubulcus dormiens cornutos agit boues in pascua. Retia venatoris oculus somnians videt: Terræcultores autem quiescentes aratro terram subigunt. *De Ennio & Homero idem confirmat, testimonio Ciceronis, Plutarchus in Hannibale; & eo fortaßis sensu dictum ab Ennio*:

Nec quisquam σοφίαν, Sapientia quæ perhibetur
In somnis vidit prius, quam sam discere cœpit.

quia scilicet nisi interdiu illam animo verses, somnianti fantasia non obijciet. vnde Adagio; Anus quod volt somniat. *D. Gregor Nazianzenus*: Somnia cùm curas referant nocturna diurnas. *exstat huic rei locus insignis apud D. Ambros. lib. 1. de Virginib. in principio ferè. & non desunt, qui eo sensu interpretentur illud à diuino Spiritu dictatum*: Multas curas sequuntur somnia. *Neque mirandum, cùm in somnium Aristoteli nihil sit aliud, quàm affectio & opus interni sensus, ex asseruatis in sanguine & spiritibus vitæ imaginibus; quibus liberius & diligentius mens intendit, quàm interdiu, vtpote solutior & magis vacua à perturbationibus, & curis, & laboribus diurnis. Ideo Herodotus*: Consueuerunt *(inquit)* ipsa somniorũ visa plerumque frustrari, ob ea quæ quis interdiu mente agitauit.

Eusebius.

749 Tuus] *rectius quidam*; tuo.

751 Numen Deum] *similiter in Ranis Aristophanis, postquã Æschylus narrauit terribilem somnij speciem sibi oblatã, mox fluuiâ aquâ parat expiationem*: Ω νυκτος κελαινοφανὴς
ὄρφνα, τίνα μοι δύσηνον
ὄνειρον πέμπεις ἐξ ἀφανοῦς,
Ἅιδα προπολον
ψυχὰν ἄψυχον ἔχοντα
μελαίνας νυκτὸς παῖδα
φρικώδη δεινὰν ὄψιν
μελανοπενυείμονα,
φόνια φόνια δερκόμενον
μεγάλους ὄνυχας ἔχοντα.

ἀλλά μοι ἀμφίπολοι λύχνον ἅψατε
καλπισί τ' ἐκ ποτάμων δρόσον ἄρατε.
θέρμετε δ' ὕδωρ
ὡς ἂν θεῖον ὄνειρον ἀποκλύσω.
ἰὼ πόντιε δαῖμον,
τοῦτ' ἐκεῖν'. ἰὼ ξύνοικοι
τάδ' ἐτέρατα θεάσασθε.

O noctis nigræ
Tenebra, quod mihi infelix
Somnium mittis ex latenti,
Infernum ministrum,
Animam inanimatam habentem
Nigræ Noctis filium,
Horridum grauem aspectum,
Nigrâ mortui veste,
Crudeliter, crudeliter aspicientem,
Magnos vngues habentem,
Sed mihi famulæ lucernam accendite.
Vrnis ex fluuiis rorem eleuate.
Calefacite autem aquam,
Vt diuinum somnium abluam.
Heu marine Deus,
Hoc illud, heu cohabitantes,
Hæc Monstra videte.

vbi etiam Neptunus ponitur, vt Deus somniorum malorũ medicus, seũ auerruncus. Romani aliter expiabant. vt statim docebo. Sacrificabant autem, vt ex Plauto colligitur, Ioui prodigiali, qui fortaßis Sophocli dicitur ζευς ἀλεξήτωρ, *malorum depulsor; Luciano, in somnio,* τεράστιος. *Hesychius* τερασίους θεοὺς *agnoscit, qui ab auertendis & depellendis malis etiam* ἀλεξίκακοι, ἀποτρόπαιοι, ἀποτροπαίοι *&* σωτῆρες *à Græcis; à Latinis Auerrunci, Auerruncani, & Tutani, vt docet Varro, & Depellentes vocabãtur, de quibus Lilius Syntagm. 1. Hi fuere, teste Luciano,* Iupiter; *Aristophane*, Apollo; *Platone, Varrone & Lactantio*, Hercules; *nauigantibus verò*, Castores, *vt Clemens Alexandrin. in* προτρεπτ. *scribit. Budæo, in commentar. etiã* φρυξίοι *dicuntur. Sanè dæmones somnia & morbos immittere, & expiationibus lustrationibúsq. placari, Laërtius tradit in vita Pythagoræ. Tibullus li. 1. eleg. 5.*

Ipse procuraui ne possent sæua nocere
Somnia, ter salsa deueneranda mola. *scilicet matutino tẽpore. Papinius lib. 9. Thebaid.*

Ante diem gelidas ibat Ladonis ad vndas
Purgatura malum fluuio viuente soporem. *& subiungit id fieri solitum ter mersis in aqua crinibus. Ouidius in epist. Herus*:

Nec minus hesternæ confundor imagine noctis,
Quamuis est sacris illa piata meis.

Tibullus rursus lib. 3. eleg. 4.

At natum in curas hominum genus omina noctis,
Farre pio placant & saliente sale.

Ex quibus omnibus colligo Romanos somnia expiasse mola salsâ; Græcos verò & Barbaros, ablutione viui fluminis. nam & apud Apollonium lib. 4. Circe summo mane terrores nocturnos aquâ sumtâ expiat. ideo Senecam & Tibullum de Romanorum expiatione, Ouidium verò & Papinium de Græcanica loqui censeo. atque ita intelligenda, quæ Lactantius lib. 2. cap. 15. & Cælius Rhodigin. lib. 1. cap. 23. & seqq. & lib. 27. cap. 27. scripserunt. Ad pacatum verò quietumq; & terrore vacuum somnum impetrandum, eisdem Diis linguas comburere solitos, docent Scholiast. Apollonij & Pierius lib. 33. Hieroglyph. Apud Delum Briso Dea somniorum præses & interpres colebatur. Vide Athenæum lib. 8.

753 Terrorq; in hostes] *ergo non tantùm auersabantur visum nocturnum, sed etiam hostibus imprecabantur, vt apud Euripidem Hecuba. itaque Alcmena postquam triste somnium narrauit apud Moschum in Megarâ, ait:*

——— τά δ' πάντα πρὸς Ευρυσθῆα τρέποιτο
οἴκοῦ ἀφ' ἡμετέροιο ———

——— sed hæc omnia ad Eurysthea vertantur
A domo nostrâ. *Vide Brisson. lib. 1. de Formul. pag. 124.*

754 Precibus adora] *sollemnis formula* precibus adorare. *Brissonius docet eodem lib. 1.*

755 Manet] *Moguntinens. Herbipol. Veneti.* maneat. *improbè.* Manet, *procul eat, vanus sit, diffluat. Tibullus:*

——— quicquid triste timemus,
In pelagus rapidis euehat amnis aquis.

758 Ledæ] *Thestij filiæ, iuxta Lucilium, qui apud Nonium;* Thestiados Ledæ; *item Eurip. in Iphig. Aulidensi, Theocritum in Dioscoris, Apollodorum lib. 3. Biblioth. & Higyn. in fab. cap. 77. non Thyestæ, vt vel auctor Commentar. in Ausonium, vel (quod arbitror) operæ, quamuis accurati & diligentis typographi Milangij. vide Troad. 862.*

766 Fluxit] *sic primi m. s. mox alij per errorem;* fulxit. *inde deniq; quidam;* fulsit. *Pindarus Pitt. 12. ait Perseum Danaës filium, ex auro sponte fluente, natum:* υἱὸς Δαναάας, τόν ἀπὸ-

χρυσοῦ φαμὲν αὐτόῤῥυτον
ἔμμεναι ——— *Euagrius Diaconus in vita D. Antonij;* ille in Dianæ fluxit sinum, ipse amator & pretium. *castigo;* in Danaës. *nec aliter legas in Græcis D. Athanasij codicibus. Alius autem est (vt hoc obiter moneam) Euagrius iste à Græco historico. nam tempore hîc recentior: Diaconus autem Theodosij senioris tempore vixit, & tres libros de vitâ sanctorum Monachorum, quos in Ægypto vidit, conscripsit; quos vidi Burdigalæ in bibliothecâ Collegij societatis Iesu, peranticuis characteribus in membranis descriptos, satis eleganti, licet nudo stylo: in quorum lib. 3. se à Narbonâ in Ægyptum nauigasse scribit, & Bethleemi D. Hieronymum conuenisse. dignus scriptor, qui lucem aliquando aspiciat. alius omnino ab illo cuius feruntur à nonnullis Patrum vitæ. sed ad rem redeo. P. Sabinus in epist. Paridis:*

Imperat ille Deus, cùm vult in cornua tauri;
Cùm vult in pennas* destruit ille Iouem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tindaris, heu, flammis nata puella meis:
Si sua non cycno mutasset Iuppiter ora;
*Fluxerat in Danaës aureus ante sinum,
Piniferámque Iden falsus lustrauerat ales,
Inter Agenoreas constiteratque boues.

*Emenda distrahit, vel, detrahit.

*Hoc videtur imitatus Euagrius.

Statius, in Epithalamio Stellæ;

Falsus huic pennas, & cornua sumeret æthræ
Rector, in hanc verò cecidisset Iuppiter auro.

C. Sollius Sidonius:

——— cui Iuppiter esset
Delia, taurus, olor, satyrus, draco, fulmen, & aurum.

Fabulam Lactantius explicat lib. 1 Instit. cap. 11. Danaën violaturus Iuppiter, aureos nummos largiter in sinum eius infudit. hæc stupri merces fuit. at poëtæ, qui quasi de Deo loquebantur, ne auctoritatem creditæ maiestatis infringerent, finxerunt ipsum in aureo imbre delapsum: eâdem figurâ quâ imbres ferreos dicunt, cùm multitudinem telorum, sagittarúmque describunt. *Atque hoc sanè non obscurè significauit Lyræ Latiæ princeps Horatius.*

774 Quicunque tectis] *quotquot in Palatio stationem habent.*

775 Aulam] *Prætorium, Palatium.*

776 Trepidi cohortes] *Tigillinus & Rufus metu pauidi, pauidos etiam & cunctantes Prætorianos, qui in castris (vt dixi) degebant, non tam adducunt, quàm vi trahunt. Possis etiam per* præfectos *intelligere tribunos prætorianos, quibus singulis mille milites parebant. lege Fabri Semestria, li. 1. c. 3.*

777 Præsidia ad vrbis victa] *ad cohortes vigilum; quas Augustus septem constituerat, vt binas quæq; vrbis regiones tueretur l. 3. D. de offic. præfec. vigil. de quib. Statius lib. 1. Silu. in Sotir.* Vide Fabrum, c. 5. d. lib. 3.

Ergo alacres quæ signa colunt vrbana cohortes.

Tiberij tempore tres tantùm erat, cùm Prætoriæ plures essent: post Tiberium rursus auctæ vrbanæ, vt ex Tacito, qui apertè Prætorias ab vrbicis distinxit, docet Lazius lib. 6. Comment. cap. 1. Has vrbanas cohortes nunciat victas: & iis suppetias ire latum Prætorias, quæ in castris erat; quin iam propinquas esse consternato populo; qui licet videat illas instructis ordinibus signa inferre, resistit tamen, nec metu cedit: sed magis ac magis furore accenditur.

783 Claudiæ Diui] *Octauiæ Neronis.*

788 Aut ara] *in aris non sculpebantur Augustarum ora, quod quidem nunc sciam. Moguntin.* Aut auro fulgens ora. *pulcrè si carminis norma patiatur. concinno igitur;* Auróve fulgens. *omnes, ait, statuæ Poppeæ imaginē referentes; siue marmoreæ, siue aureæ eliduntur in solo, & conculcantur.*

Bernardin. videtur legisse; aut ære. *quod sibi tamen alij ascribunt.*

791 Diducta laqueis] *nullum vidi codicem, qui non*; diducta. *nec muto. nam etsi statuis altioribus soliti restem injicere, atque ita detrahere: sæpe tamen per partes diffringebantur, & diffractæ membratim huc illuc in varia loca laqueis trahebantur. & vidimus vtrumque hisce temporibus ab Iconomachis Belgij nostri fieri.*

793 Quæ timor recipit meus] *appositè hæc tribuunt choro interloquēti, & admirāti ad mirabilia, & non prauisa. Legebā*; quæ timor reticet meus. *quæ me timor vetat eloqui: tam impia sunt & contumeliosa in Principem.*

794 Parant populi, nisi iræ] *distingue*; parant, populi nisi iræ, *&c. nisi permittat Poppæam iratis ciuibus. mallem quoque*; cōiugem tradat nouam.

804 Læsi tristes] *mallem, ex contectura*; cæsi.

IN ACT. V.

Iubet Nero Octauiam deportari in Pandatariam.

814 Olenta] *rectè monet Marmita, hic incipere quinctum actum.*

823 Exstinguat] *Cæsellius & Papirianus orthographi docent verba, quæ ab S. incipiunt, cum præpositione*, Ex, *composita, S. litteram retinere, vt* exstinguo, exspecto, exsulto.

837 Nutu] *Moguntin.* nutui.

838 Quem] *Tigillinum, cui Nero propter morum similitudinem amplius fidebat, quàm Fenio Rufo.*

839 Castris] *Prætorianis. nam præfectus prætorio, dicebatur etiam castrorum præfectus, vt hic & apud Herodianum lib. 3. & 5.*

842 Audisti] *obtemperasti, & mandata es exsecutus. sic enim sumitur*, audire, *vt & ἀκούειν.*

Miles ducem] *auget crimen. quia militaris disciplinæ vinculum, promtâ & fidâ constat obedientiâ. nec ferè grauius vllum militare delictum censetur contumaciâ erga ducem. l. omnes. 6. D. de re milit.*

844 Impio ferro] *tu quod Nero iustissimum vult videri, in os illi voces impium? opinor castigandum*; Cecidere motus impij ferro duces. *hoc enim ad vtriusque mentem. Vidit hoc etiam Raphelengius.*

846 Coniugem caram] *sic omnes mei libri. at vnus ille Lipsij*; tantam. *quod probant. miror. melius alterum, & magis exaggerat dolorem Neronis. si quid mutandum; mallem* sanctam, *quàm*, tantam. *sic sup.* ——— sanctos coniugis vultus meæ. *verum, vt dixi, cur mutemus, quod probum?*

853 Ne parcat] *sic omnes, præter Lugdun. qui*; peccet. *nec male.*

861 Quis concitare potuit. PRÆ. Haud quenquam reor.

NE. Mulier, *&c.*] *solus Moguntinens. præit veram lectionem:*

NE. Qui concitare potuit. PRÆ. Haud quenquam, *&c. sic loquuntur*; PRÆ. *quis queat concitatum plebis iratæ furorem placare?* NE. *qui valuit concitare.* PRÆ. *Non arbitror seditionem factam hortatu cuiusquam, sed subitâ quadam consternatione.* NE. *Non ita est. sed mali auctor mulier; cui mala mens, malus animus, &c. simpliciora hæc fateor, sed puto veriora. certè nixa auctoritate librorum.*

862 De-

862 Dedit natura] *de muliere Simonides Amorgynus:*

Neminem beneficiis demeretur: sed illud spectat.
Et hoc quotidie consultat secum
Vt malum aliquod facinus, idque maximum edat.

866 Quæ tam sera damnatam premit diu nocentem] *Omnia ego ab illis*, Mulier cui, *&c. Neroni tribuo. inuehitur in muliebrem maliciam. hæc (ait) non nisi timore & pœnâ frangi potest. Et pœna quidem iam diu debita Octauiæ, nimis serò damnatæ: sed licet sera pœna, nunc saltem illam premat. Hæc mens; verba menti respondebunt optimè, si legas:* ——— quæ tam sero damnatam, premat diu nocentem.

868 Interim] *Moguntinens. Herbipolens. & Veneti*; interimi. & sanè postea interimi iussa.

875 Fleuit] *prosequitur finem multorum, quibus aura popularis exitio: pestilens ventus, si vacua cerebro capita, aut mentes ambitione atque superbiâ turgidas, subeat. Adscribam verò siue M. Ciceronis, siue Cornificij verba, quæ ad chori huius interpretationem faciunt ex lib. 4. ad Herennium, vbi de* ANNOMINATIONE *agens, sic scribit:* Plura nomina casibus commutatis ita facient ANNOMINATIONEM: Tiberium Gracchū rempub. administrantem prohibuit indigna nex, diutius in ea commorari. C. Graccho similiter occasio est oblata; quę virum reip. amantissimū subitò de sinu ciuitatis eripuit. Saturninum fide captum, maiorum natu perfidia, vita priuauit. Tuus, ô Drusę, sanguis, domesticos parietes, & vultū parentis adspersit. Sulpicio, cui paulloante omnia concedebant, eum breui spatio, non modo viuere, sed etiam sepeliri prohibuerunt. *His enim omnibus funestus P. R. fauor fuit. Porrò pro*; Gnatos, *Herb. & Ven.* Gracchos.

878 Lingua claros] *Q. Mucius apud Ciceronem lib. 1. de Orat. Omnium se, quos meminit eloquentissimos, excepto Crasso & Antonio audisse, ait, Tib. & Caium Sempronios: mox etiam illos disertos vocat, & omnibus vel naturæ, vel doctrinæ præsidiis ad dicendum paratos.*

879 Legibus acres] *fuêre enim multarum patriciis timendarum legum auctores. nam Velleio teste, legibus suis ciuitatem largiebantur omnibus Italis, diuidebant agros, vexabant quenquam ciuium plus D. iugeribus possidere, constituebant portoria, nouis coloniis prouincias replebant, iudicia ad Equites à Senatu transferebant, plebi frumentum dari instituebant, nihil immotum, nihil tranquillum, nihil in eodē statu relinquebant. Nec est quod mireris* leges *dici, quæ tantum* Plebi scita *erant. nam neque hoc Liuio, neque aliis probatis scriptoribus insolens est; nec caret ratione. Quia quo tempore Gracchi rempub. vexabant, iam ante multos annos lege latâ fuerat sancitum, vt Plebiscitis etiam Patricij tenerentur: quam legem, quia prius à L. Valerio Potito, & M. Horatio Barbato coss. rogatam, postea Q. Publilius Philo Dictator, & post Publilium etiam Q. Hortensius Dictator, renouauit, ideo illam Dionysius, Horatio & Valerio; Liuius, Publilio; Gellius, Hortensio tribuit; Pomponij quoque, I. C. locus l. 2. D. de orig. Iuris, in exemplar. excusis, & calamo exaratis, modò Horatiam, modò Hortensiam præfert.*

880 Te

880 Te quoque leuis] *M. Liuius Drusus trib. pleb. conatus Senatum cum plebe in concordiam reducere, iudicia vt æquâ parte penes Senatum & Equites essent, lege tulit. vnde in Senatus, qui ad se illa in solidum transferri malebat, odium incurrit, incertumq; à quo, domi suæ fuit interfectus. testantur Liuius lib. 70. & seq. Appianus lib. 1. Seneca siue quis alius, in lib. de consolat. ad Martiam capite 16. & libro de tranquillitate vitæ ad Paulli. Porrò*, leuis *ad mentem probum, & in m. s. omnibus: sed versus claudicat. ideo primus Badius reposuit*; leuir, *quem secuti Lugdunens. Basileens. autem maluêre*; lenis, *quos secutus N. præter mentem Octauiæ, quæ crudelem potius fortunam censet. Opinor castigandum*; Te quoque Liui, simili letho.

881 Fortuna] *vulgi more fortunæ cuncta tribuit, quem morem grauiter arguit Plinius lib. 2. cap. 7.* Inuenit sibi ipsa mortalitas numen quo minus etiam plana esset de Deo coniectatio. Toto quippe mundo & locis omnibus, omnibúsque horis, omnium vocibus Fortuna sola inuocatur, vna nominatur, vna accusatur, vna agitur rea, vna cogitatur, sola laudatur, sola arguitur, & cum conuiciis colitur. Volubilis à plerisque etiam cæca existimata, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorum fautrix. Huic omnia accepta, omnia feruntur expensa, & in tota ratione mortalium sola vtramque paginam facit: adeóque obnoxię sumus sortis, vt sors ipsa pro Deo sit; quâ Deus probatur incertus.

Alludit ad Pacuuij versus quos Cicero refert.

881 Fasces] *non quidem lictorij fasces, tribuni enim lictore carebant, auctore Plutarcho in Problemat. sed ipsa magistratus dignitas. fuit enim tribunus plebis magistratus, vel inuito Plutarcho, vt ex Cicerone, Sallustio, Asconio, & alius docet Paullus Manutius in Comment. lib. 1. epist. ad famil. ep. 7. sic fasces sumsit sup. ver. 672.* 889 Possis] *optimè Moguntin.* —— flentem, miseram Cernere possunt. 894 Fortuna iubet] *Eguian. Mog. Herbip. Veneti*; regina. 895 Si mihi] *hic & mox*; si *ponitur pro*, siue & seu. 898 Cur] *ambigebant veteres, an* Quur *scribendum, sed, teste Curtio Valeriano, vsus obtinuit, vt*, Cur *scribatur.*

919 Nec sibi quicquam] *Euripides in Ione*;

Sursum deorsumque
Agimur rebus modo prosperis, modo afflictis.
Mutantur autem flatus. *Bathon in Ætholo:*
Aduersa tibi, cùm sis homo, sors ingruit.
Est nempe monstrum perpetua felicitas.

Vitam, gloriam, formam, cetera huius vitæ bona, fluxa, incerta, precario tantùm concessa mortalibus, vt docet Venantius Fortunatus lib. 7. de miraculis D. Martini, iis versib. quì etiam lib. 3. de vitâ hominũ referuntur, quẽ nobis scriptorem mutilum, quàm integrũ edere Basileenses maluerunt: sed vtinam hunc solum scriptorem, non alios multos simili perfidiâ lacerassent Catholicæ Ecclesiæ, & sacræ antiquitatis hostes. Porrò locus iste ab Eibio citatur hoc modo: Nec sibi quisquam spondere potest
Firmum & stabile, pérque casus
Voluitur varios, *& c. planè mẽdosè. Lugdun. etiam* per quę casus.

ceteri

ceteri plerique; perquàm. *latet aliquid mendi. nam Veneti quoque habent*, quisquam, *&*; voluitur. 936 Iulia] *à Claudio pulsa in exilium. Tacitus lib.* 14. 939 Genitrix] *Messallina.* 945 Cui] *Agrippina Claudij vxor.*

946 Non funesta] *sic omnes ferè libri, nec mutandũ interrogatoriè dictum, non negatoriè. N. ex margine Basileens. primus (puto) inuexit*; Num.

951 Me quoque tristes] *fingebatur Octauia mitti in exilium propter adulteriũ cum Aniceto, & cum tibicine quodam Alexandrino, & delictum insuper abacti partus. falsa & cõmentitia omnia*: Paucis autem interiectis diebus (*vt ait Tacitus*) vinculis restringitur, venęque eius per omnes artus exsoluuntur: &, quia pressus pauore sanguis, tardius labebatur, præ feruidi balnei vapore enecatur. additúrq. atrocior sæuitia, quod caput amputatum latúmque in vrbem Poppæa vidit. *De Octauiâ accipio, quod Nicephorus lib. 2. hist. Eccles. c. 37. scribit Neronem eò crudelitatis processisse, vt matrem, fratrem, & coniugem ferro sustulerit. nam Poppæã inuitus calce necauit.* 960 Tandẽ Phariæ] *sic omnes excusi, & m. s. Vaticanus quem semel tantùm inspiciendi mihi Romæ otiũ fuit, & alij m. s. Belgici tres. Moguntin.* tandẽ variæ. *Eguian.* tandem phare. *quæ ambo ex illo priore depravata constat.* Phariæ, *si retines, duplex occurrit explicatio. Vna, quòd iussu Neronis se in Aegyptum mitti credebat, vt ait Bernardin. nec mirum, si consternata muliercula Pharum, pro Pandátariâ intellexerit, vel etiam quia nauis fortè Alexandrina, quâ deuehebatur; vel mortem sibi ominata, à Pompeij nece, & oraculo illo Sibyllino apud Lucanum lib. 6.*

Haud equidem immeritò Cumanæ carmine Vatis
Cautum, ne Nili Pelusia tangeret ora
Hesperius miles. *& clarius apud Dionem li. 39. Altera* Phariam terram *dici ipsam Pandatariam, vicinam Capreis, vbi fuisse Pharum, Suetonius & Papinius testantur. Non ignota mihi Pharus Siciliæ, & Siciliã olim solitam diuidi, in Siciliam citra Pharum, & vltra Pharũ; & Neapolitanum regnum, cuius Pandataria portio, Siciliam citra Pharum dictam, scio. sed hæc diuisio, opinor, diu post Neronis ætatem cœpit, rectiusq; diceretur Sicilia citra & vltra fretum. Fuit & alia Pharus, Dalmatiæ opposita, Straboni; quæ Ptolomæo & alius Pharia, hodie Lesna Fuit & Hispaniæ quædã, teste Aethico, & Strabone lib. 3.* Pharum, *quasi φανὸν dici, vult Egesippus lib. 4. ipsius rei vsu, eo quòd longè à nauigãtibus conspiciatur. De huiusmodi lumine, mira quædam & paucis cognita Beniamin Iudæus in itinerario, penè extremo. Tertullianus lib. de pœnitentia extremo, Reges illustria pœnitentiæ exempla vocat duos* humanæ salutis Pharos. *Ingeniosa tamen est Critici optimi coniectura, qui reponit*; Panotatariæ. *ad fidem historiæ.*

968 Sæuæ virginis] *Dianæ. respicere videtur ad ista Lucretij lib. 1.*

Aulide quo pacto Triuiai virginis aram
Iphianassai fœdarunt sanguine fœdè
Ductores Danaum —— 969 Triuiæ] *cur sic dicta Diana? Vide Varronem li. 6. de ling. Lat.* 972 Maurorũ] *nouum non est Afros omnes, Mauros dici. Africæ portia Aegyptus, saltem quæ cis Nilũ in Aegypto*

Busy-

Busyris hospites immolauit, de quo Minucius in Octauio: Tauris Ponticis & Ægyptio Busyridi ritus fuit hospites immolare. de quo etiam D. August. lib. 18. de Ciuit. c. 12. Eusebius, Diodorus, Ouidius, Statius, Claudianus, &c. &, Quis illaudati nescit Busyridis aras? Fuit in Africâ Antæus, qui hospites luctâ victos necabat. Fuit in Aegypto Heliopolis, in qua Manethos testatur, tres quotidie homines Iunoni immolatos, vt ex illo referunt, Theodoretus lib. 7. curat. Græcan. affect. & Eusebius lib. 4. præparat. Euangel. qui paullo pòst etiam testatur in Lybiâ, non minus quàm in Arabiâ, puerum necari solitum, & sub arâ sepeliri. Quis verò credat Heliopolitanos, ciuibus potius quàm alienigenis litasse? citò illis defuturi ciues, si tres quotidie immolandi. Pœni etiam humanam hostiam vel Herculi iuxta Plinium; vel potius Saturno immolarunt, initio quidem liberos proprios, postea verò alienos, vt colligitur ex Sanchoniatonis, Dionysij, & Diodori verbis ab Eusebio relatis; & quia ἁπλῶς puerorũ, vt August. lib. 7. de Ciu. Dei cap. 9. & Orosius li. 4. vel etiam absolutè humanæ hostiæ meminere, vt ex Pescennio Festo Lactantius lib. 1. cap. 21. Theodoret. lib. 7. & Tertullianus in Scorpiaco; qui significat etiam suâ ætate occultè perseuerasse hunc morẽ, etsi Tiberius crucifixis sacerdotib. eum sustulisset: Augustus primùm ciuibus interdixerat; vetuerat Tiberius reliquis; &, si Suetonio credimus, Claudius: Sed crudelitas ea demũ Hadriano Imp. toto penè orbe, publicè saltem, cessauit. in cuius fortè gratiam hic noster L. Annæus Florus Seneca meminit Africæ. Imò Tertullianus non de Pœnis tantùm, id ait; his verbis: Scytharũ Dianam aut Gallorum Mercurium, aut Afrorum Saturnum, hominũ victimâ placari apud sæculum licuit. Quid ergo? an non in Africa hospites vulgò immolati; si non à Pœnis (hoc enim facilè fatear) certè à Busyride? certè ab Heliopolitis? De Tauris tamen notius id, non diffiteor. testantur Ecclesiastici scriptores, quos retuli, & præterea Clemens Alexandrin. in Protrep. & Euripides cum poëtis ferè omnibus. aptius etiam hoc loco: quia Aulidis & Iphigeniæ meminit, cuius sors Octauiæ in votis; & quo illã chorus à ventis ferri desiderat. Triuiæ namq. in Africa, talis ara nulla. An ergo recipiemus ingeniosam illã coniecturã Lipsij; Taurorum Barbara tellus? fidenter reciperẽ, si vel vnum exemplar faueret. nunc me timidũ dici, vel superstitiosum perfacilè patior, cum vulgata lectio, quod ostendi, explicari non incõmodè possit. Moguntino totum carmen deest; Et sanè suspicor intrusum ab aliquo. Addiderim istud Iuuenalis Sat. xv.

—— Mæotide sæuior ara Ægyptus —— quia scilicet Tauri homines immolabãt; Aegyptij occisos epulabantur. sic Seneca iste Maurus vel Tauris Romanos ait crudeliores, quia Romani ciues, hostes illi vel hospites necabant. Ad locum istũ Iuuenalis de sacris Tauricis multa vetus Scholiastes cui Thoantis nomen reddendũ, ibi deprauatum, & notandũ fragmentum istud Sallustianum: Namque omnium ferocissimi ad hoc tempus Achæi atq. Tauri sunt, quod quantum coniicio locorũ egestate rapto viuere coacti. adde collectis aliorũ labore, & de his Achæis Periegetem cõsule.

977 Hospitis] peregrinorum & aduenarum.

978 Ciuis] crudelior Roma Afris, & Aulidensibus. illi peregrinos immolant: Remi nepotes, ciuicis victimis Deos placant. Ciuis enim legitur in Eguiano & Moguntino & ceteris ms. & in Lugdunen. sed Veneti, Herbip. Basileens. & Lipsiens. legunt; cuius: quod recipi nequit, nisi interrogatoriè legas; cuius gaudet Roma cruore? nempe filiæ Imperatoris sui. Sed ne sic quidem placet. nam ciuis peregrino opponitur.

VALE LECTOR, quisquis es: & his fruere, quæ tibi conscripsi; grassante anno 1586. sæuissimâ peste, Burdigalæ; quando per quartanæ febris molestias licebat; quæ me anno tunc integro tenuit, & à grauioribus Theologiæ, philosophiæq. studiis, ad leuiora hæc auocauit; vt aliquo bono proximorum tempus transigeretur, & nũc anno CIↃ. IↃ.LXXXIX. Louanij subsecíuis horis recognoui: vt verissimè & aptissimè cum Terentiano, queam, absoluto Commentario, dicere;

Forsitan hunc aliquis verbosum dicere librum
Non dubitet: forsan multo præstantior alter
Pauca reperta putet, cùm plura inuenerit ipse:
Deses & impatiens nimis hæc obscura putabit.
Pro captu lectoris habent sua fata libelli.
Sed me iudicij non pœnitet. hæc bene vobis
Commisi; quibus est amor, & prudentia iuxta,
Et labor in studiis semper celebratus inhæret:
Vos sequar: in vestro satis est examine cautum.
Hæc ego conscripsi bis senis mensibus æger
Pendebam ambiguum trutinâ sub iudice corpus,
Alterutrum nutans, & neutro pondere fidens.
Nam neque mors auidè nigros pandebat hiatus,
Nec vitam forti retinebant stamine Parcæ.
Sic varios tam longa dies renouando dolores
Duxit ad hoc tempus, semper sine fine minando:
Quom potui tamen obrepens incœpta peregi,
Quo vitæ dubius vel sic vixisse viderer;

imò potius tibi, cui nequibam aliter, vel sic, prodessem. Ignosce igitur mihi, quæ peccata comperies; quæ rectè scripta Deo tribue datori bonorum omnium, cui laus & gloria in sæcula sæculorum. Denique quicquid à me dictum, scriptum, dicetur, scribetur; totum id Sacræ Romanæ, Catholicæ & Apostolicæ, Ecclesiæ censuræ atque iudicio subdo, subijcio: quam mihi mentem quæso, Deus Opt. Max., vti hactenus tribuisti, perpetuam vt esse velis.

FINIS.

INDICES TRES,

SYNTAGMATIS

Tragœdiæ Latinæ.

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

VT *commodior tibi fiat & fructuosior vsus* SYNTAGMATIS *huius, tres indices curaui concinnandos.*

Primus RERVM & VERBORVM Grammaticus *ea complectitur quæ ad* POESIM, HISTORIAM, *& scribendi dicendique præcepta, omnem denique* ANTIQVARIAM *pertinent.*

Secundus totus CRITICVS, *continens scriptorum omnis generis nomina, quorum locis vel explicationis Lux vel correctionis Medicina adminiculatur.*

Tertius ceteris dignitate præstantior & emolumentis ad DIVINAE *& humanæ* PHILOSOPHIAE *viam, hoc est, veram* SAPIENTIAM *prælucet, suggerens* MATHEMATICA, PHYSICA, MORALIA & THEOLOGICA, *quorum in vniuerso opere mentio facta. Vale.*

INDEX PRIMVS,

GRAMMATICVS, ORATORIVS, POETICVS, & HISTORICVS.

ACATALECTICA, catalectica, hypercatalectica, & brachycatalectica. Pag. 74
Acatus. 24
Achæi duo. 23
Acrobatica. 19
Actus quot & quales tragœdiæ. 8
Adonij leges. 90
Aegra sanitatis. 94
Aequiter. 94
Aeschylus. 21
Aeschyues. 25
Affluens ornatu. 95
Afranius Burrus præfectus Præt. & cum Senecâ moderator Neronis. 45
Afranius Burrus occisus. 45
Agathon. 24
Alcaici Dactylici leges. 90
Alcæus. 22
Alcestis tragicus. 23
Alcimenes seu Alcimedes. 25
Alexander Aetolus. 23
Alexandrinorum in Magistratus lasciua dicacitas & petulantia. 34
ἀναβαθμός, seu gradus imus. 19
ἀναγνωρισμος. 10
Anamiostropha. 73
Ananias. 78
Anantiades seu Aeantides. 23
Anapæsticum aptiss. tragœdiæ. 86
Anapæsticorum leges. 84
Anaxandrides. 23
Anaximander. 26
Anculare. 95
Annæus scribendum non Annius. Annæi Hispani, Annij Romani. 30
Antiphon. 24
Antistrophica. 73
Antonij Delrij & aliorum præmatura canicies. 30
Aphe ἀφή. 48
Apollodorus. 25
Apollophanes. 22
Apollinaris. 26
Apparatus tragœdiæ qualis nunc adhibendus. 19
Aqua Virginis Romæ. 57
Archilochus. 78
Arion. 26
Arion. 75
Aristius Fuscus. 28
Aristones tres. 25
Aristophon. 25
Aristonymus. 26
Aristarchus. 23
Aristodemus. 24
Arius. 78
Artabazes. 26
Asclepiades. 25
Asclepiadeum vnde dictum, quomodo differat à Choriambico. 87
Asinius Pollio. 28
Astydamantes duo. 22
Auent auidè. 96
Augustani Equites sub Nerone. 45
A. Gellius, an Agellius. 59
A. Gellij iniquum iudicium de Senecâ. 60
αὐλήματα. 19
Autocrates. 26

B.

BAIAE. 48
Bassus. 29
Bedæ scansio Trochaicorum. 84
Bion. 22
βροντεῖον. 19
Bucolici hexametri. 77

C.

C. Cilnius Mæcenas. 28
C. Cæsar Dictator. 27
C. Iulius. 27
C. Næuius etiam tragicus. 27
Callias. 25
Callimachus. 24
Cantarus. 25
κεραυνοσκοπεῖον. 19
Carcinus. 25
Carchesium. 95
Carcini duo. 23
Casius Seuerus alius. 27
Cassius Seuerus Parmensis. 27
Catastasis. 10
Catastropha. 10
Ceroma κήρωμα. 48
Cephisodorus. 22
Cecides. 75
Chærilus. 22
Chæremon. 25
Chærephon. 23
Charoniæ schalæ. 19
Chori an conueniant Comœdiæ. 3
Chori officia. 14
Chori veterum. Ibid.
Chori tragici, quid. Ibid.
Chori cur instituti. Ibid.
Choricæ personæ, quæ. Ibid.
Chori personæ quot, & in quos ordines diuisæ, & qui modi progrediendi, standi, regrediendi. 15
Chori motio, & saltationis forma atq. lex. 16

Chorus an loqui posſit aliquando, & an plures quàm vna perſona. 16
Chori Strophe, Antiſtrophe, Ode ſeu Epodos. 16
Choragus. 16
Chorus an olim ad tibiam cecinerit. 16
Chorus an ex pueris conficiendus. 17
Chori partes, πάροδος ἐπιπάροδος ἄφοδος, μετάστασις. vel πάροδος, στάσιμος, κόμμος. 16
Choræus & Chorius quomodo differant. 80
Choriambici leges, 87
Cleomenes. 75
Cleophon. 25
Codrus ſeu Cordus, & de tragœdia eius Theſeo, vel Theſeide. 28
Comœdia Prologos, Tragœdia verò προφάσεις habet. & cur. 3
Conſluges. 94
Conlatrare. 54
κονιτὴ & ἀκονιτή. 48
κονίζειν. 48
Conſecuta dictio, pro intellecta. 94
Controuerſiæ, Declamationes & Suaſoriæ non Philoſophi, ſed patris eius. 31
Corduba Colonia Patricia. 31
Coryphæus, παραστάτης & τριτοστάτης. 16
Cornutus ſtoicus. 28
Cothurnus, an Hiſpanorum *chapin*. 18
κραδῆς. 19
Crates Thebanus. 23
Criſin habere. 57
Criſpinus ſeu Criſpilius. 29
Cubilia certa. 95
Cumæ. 47
Cyliſcus vel Phyliſcus. 25

D.

DACTYLICI carminis leges. 16
Demologus. 26
Deus ex machinâ loquitur. 13
Diagoras Melius. 75
Dicæogenes. 24
Dij, vel cælites an in ſcenam inducendi. 13
Diodorus. 26
Diogenes duo. 24
Dion. 24
Dionyſiades. 26
Dionyſides. 26
Dionyſius Iunior. 24
Dipodia & monopodia. 74
Diſpoſitiones ſeu affectiones verſuum. 74
διθυραμβώδης. 75
διθυράμβων νοῦν ἔχεις ἐλάττονα. 75
Dithyrambica poëmata. 6
Dithyrambi auctor primus & alij Dithyrambographi. 75
Dithyrambi natura, lex, & modus. 74
Dithyrambi exemplum chorus Oedipi, cuius ſcanſio inueſtigatur. 76
Dithyrambus cur βελτιστής. 75
Dithyrambus vnde dictus. 74
Diſtropha, triſtropha, & tetraſtropha. 73
Dorillus. 26
Dramatica. 1

E.

EARINVS puer Senecæ. 57
Ebutius. 60
Elbiæ fratria, Senecæ matertera. 33
Elbiæ ingenium, & virtus. 31
Elbia Romam venit. 33
Elegiaci an in tragœdiâ. 78
Elocutio ſeu dictio qualis eſſe debeat. 11
ἔμβατα ſeu ἐμβάδια. 18
Empedocles. 25
ἐάζαι. 19
Ephippus. 26
Epicharmus. 26
Epigenes Sicyonius. 20
Epigenes, An dederit occaſionem Prouerbio, οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον. 22
Epiſodium. 9
Epitaſis. 9
Epiſtolæ D. Paulli & Senecæ ad inuicem an aliquæ fuerint, & an quæ exſtant. 61
Epodica. 73
Eteſiæ manè neſciunt ſurgere. 37
Eubulides. 25
Euphantus. 25
Euphorion. 22
Euripides Iunior. 22
Euripides, quot eius fabulæ. 21
Euripi. 57
Exegematica. 1
Exodus. 9
Exodium. 10
Extemplò. 94
ἐξώστρα ſiue ἐγκύκλημα. 19
Ezechielus. 26

F.

FABVLA. 10
Fabulæ Græcanicæ. 6
Fabulæ patheticæ. 11
Fabulæ ſimplices. 11
Fabulæ connexæ. 11
Fauces Neapolitanæ. 48
Fauſtus tragicus. 29
Fligo. 94
Flos Liberi. 95
Flore Liberi ſe ſauciare. 96
Frigutire. 96
Fuam. 94

G.

GALLIO Iunior & Mela fratres Senecæ, vtriuſque mores, & mors. 34
Gallio alius Plinio. 38
Gallioni cuidam tributa Rhetorica ad Herennium. 38
Gallionis ſenioris obitus. 34
Galliones duo, Senior & Iunior. 36
Gauſapatus. 47
Geſtatio lecticaria ſalutaris imbecillis. 52
γεραvός. 19
Glaucus. 20
Glyconij leges. 88
Gorgias. 24
Gracchus. 28
D. Gregorius Nazianzenus. 26

H.

HARMONIA. 3
Heliodorus. 25
Heraclides Ponticus. 25
Hercules Licymnius. 6
Herillus. 26
Herois. 94
Heroici etiam Iambici. 77
Hexametri verſus leges & exempla. 77
Hilarotragœdia. 6
Hilarotragœdiæ noſtri temporis an probandæ. 7
Hilarotragœdiarum inuentor. 25
Hipparchia. 26
Hippias. 23
Hira, & Hiera. 57
Homerus. 26
Homerus Iunior. 23
Humus maſcul. genere. 93
Hymnus. 74
Hypæpus. 74

I.

IAMBICI carminis, inuentio, natura, lex. 78
Iamdiu. 94
Iamdiu. 96
Imito. 93
Inauritus. 60
Includere ſuras cothurno. 94
Inferi an introducendi in ſcenam. 13
Inhumigo. 94
Inotis. 60
Inorata res. 96
Innixus luna. 96
Ion Chius. 23
Iſocrates duo. 25
Iulij tragœdia. 27
Iul. Maternus, ſeu Mamercus. 28
Iulus, ſeu Vlus. 74
Iunius Gallio frater Senecæ, idem Ann. Nouatus. 36
Iunius Galenus Gallio, quidam. 38
Iuxtim. 94

L.

LAETARE. 93
Lampridius Tragicus. 29
Laſſus. 75
Leonteus. 26
Liberalium cantoribus præmia. 1
Limare caput. 95
Lithyerſis. 74
Linterni villa Scipionis. 48
λογεῖον. 18
Lucanus Mellæ filius. 35
Lucianus Paſiphontes. 26
Lucilius Senecæ amicus an Parthenopæus, an de Parthenope ſcripſit. 47
Lucilij duo, Balbus, & Iunior, qui cum Satyrico quandoque fors confunditur. 60
Lucij prænomen. 30
L. Afranius etiam Tragicus. 27
L. Annæus Seneca. 24
L. Annæi Flori hiſtoria an noſtri Senecæ. 64
L. *Attius*, An *Actius*, an *Accius*. 27
L. Liuius Andronicus. 26
L. Pomponius ſcriptor Atellanarum. 28
L. Varius. 28
L. Verus Antoninus tragicus. 29
Luctatius Grammaticus. 67
Luna arcus. 96
Lyſippus. 25
Lycophron. 23

M.

M. Aimilius Scaurus. 28
M. Annæus Lucanus. 28
M. Attilius. 27
M. Pacuuius. 27
M. Terentius Varro. 27
Martia filia Cremutij. 62
Martini Dumienſis opuſcula. 63
Melanippides. 75
Melantheus. 24
Meliſſus Mecænas. 28
Melitus. 24
Melopia. 12
Menippeæ an ad Tragœdias. 7
μηχανή. 19
Mimi ὀρχηστοδιδάσκαλοι. 17
Monocoli, dicoli. 73
Monometri, dimetri, trimetri. &c. 73
Monometrorum varia genera. 90
Monoſtrophica. 73
Monſtra & terrifica an in ſcenam inducenda. 20.
Mores & perſonæ quomodo exprimendæ. 11
Morychus. 24
Morſimus. 22

N.

NAVCRATES. 24
Neanthes. 25
Nearchus. 25
Neophron ſeu Noephon. 25
Nequino. 95
Nero Imperator. 28
Nero quando cœperit Senecam contemnere, & remp. peſſundare. 45
Neronem ab inceſtu compeſcuit Seneca. 44
Neronem Seneca à cæde multorum compeſcuit. 45
Neronis reſponſum. 46
Neſis. 47
νευροσπαστικά. 19
Nicolaus Damaſcenus. 26
Nicomachi duo. 24
Nothippus. 25
Nouatilla à Senecâ adoptata. 39
Numerus. 3

O.

OBITO miſerulo. 95
Obuarare. 96
Ocris. 95
De Mæcenatis Octauiâ. 28
Octauij Auguſti tragœdiæ. 27
Octauia, non eſt philoſophi: reliquæ ſunt. 64
Odoriſequi canes. 95
Opitulo. 94

Optabile. 93
Orchestra. 18
Orchestræ hemicyclus. 19
Ordo istarum Tragœdiarum, quis. 68

P.

PACCVS tragicus. 29
Pæan & Philelias. 74
Palliatæ. 6
Parapetasmata. 19
παρηγόρημα. 17
Parthenius. 26
Parthenope. 47
Pastoritiæ nostri temporis tragœdiæ. 7
πάθος. 10
Paullina vxor Senecæ. 38
Paullina conatur mori cum marito. 50
Paullinus Pompeius. 38
Pecus, de piscibus. 94
Perbitere. 95
Pericommata. 73
Pericletus. 75
περίακτοι. 19
περιπέτεια. 10
Phaleucij leges. 89
Philocles. 22
Philocles προκέφαλος. 23
Philiscus Corcyræus. 23
Philostratus. 26
Philoxenus. 26
Philoxenus. 75
Pindarus. 26
Phrynichus. 21
Phrynichi duo. 21
Phormus seu Phormys. 22
Pisonis coniuratio. 47
Plato. 23
Pleiadis Tragicæ, qui auctores. 23
Planipedes. 17
Plena Deo. 36
Podium seu episcenium. 18
Poëmata κοινά. 1
Poëmata μιμητικά. 1
Poëmatis nomen quàm latè pateat, & comprehendere etiam fabulosa quæque solutis numeris scripta. 3
Poësis essentia, non in metro, sed in imitatione posita. 3
Poësis imitatio quibus fiat. 3
Poësis & picturæ differentia. 2
Poetices genera tria, δραματικά, ἐξηγηματικά, μικτά. 1
Poësis species. 3
Polyphradmon. 22
Polyides. 24
Polyidus. 75
Pompeius Paullinus. 61
Pōponius Mela an ex hac Annæorū familia. 30
Porcius Latro. 36
Præceps præcipis. 94
Prætextatæ. 6. & 8
Pratinas. 23. 75
Procare. 94
Procitum, à procio. 95
Progymnasius. 57
Prologus. 9
Proscenium. 18
Protasis. 9
Psychroluta. 47
Psychrolutes. 57
P. Nouanius Gallio. 36
P. Ouidius Naso. 28
P. Statius Papinius Agauen vendidit. 28
P. vel Q. Pomponius secundus. 28
Pulueris conspersio duplex athletis. 48
Puppius an tragicus. 27
Purum putum. 96
Puteolanæ pylæ. 56
Pythangelus. 25

Q.

Q. Ennius. 27
Q. Catulus. 27
Q. Cicero. 27

R.

RARENTER. 95
Regredere. 96
Rhesi auctor. 22
Rhinton. 25
Rodolphi Agricolæ lapsus. 36
Rubrenus Lappa. 29
Ruminari. 93
Rutilius Geminus. 27

S.

SACAS seu Sacadas. 26
Sannion. 24
Sapphici leges. 89
Satyri qui antiquis, sicynnista, canescens, impubis, pubescens, silenus & papposilenus. 6
Satyri quomodo admoti & amoti à tragœdia. 6
Satyros Latini an tragœdiis miscuerint. 7
Satyrotragœdiæ Latinorum. 7
Scæua Memor Auruncus. 29
Scazon seu χωλίαμβος, eiusque norma. 79. & 82
Scazontis inuentor. 82
Scena nunquam nuda relinquenda. 13
Scenica pars. 8
Scenicæ personæ quæ, & quoties scenam ingredi, loqui, quótue esse possint, aliquando remaneant in theatro. 13
Scenæ forma. 18
Seneca vnde dictus. 30
Senecæ Maiores. 31
Senecæ pater eodem nomine & prænomine. Mater *Elbia* seu *Helbia*, non *Albina*. 31
Senecæ pater & mater quales. 31
Seneca quando pulsus in exilium. 33
Senecæ maternus auus. 33
Senecæ frater, non filius Mella. 36
Senecæ vxores duæ, prior ignota, posterior nobilis. 38
Senecæ filiolus infans mortuus. 39
Seneca quomodo Romam & quando venit, an captiuus. 39
Seneca primo Pythagoræus, post Stoicus, vsus Socione & Attalo præceptoribus. 40

Seneca

Seneca à balneis calidis, & vino, & vnguentis, & molli culcitâ abstinuit, & aliquamdiu ab esu animalium. 40
Senecæ adolescentia quomodo transacta. 40
Seneca causas egit, & eloquentia illi ferè exitialis. 41
Senecæ de Motu terrarum liber quando scriptus. 41
Senecam simulatio tabis morti eripuit. 41
Senecæ an alius Consolatio ad Marciam, quando. 41
Senecæ quæstura. 41
Seneca in exilium pellitur in Corsicā, & quam fortiter illud tulerit, & quæ causa. 41
Senecæ Consolatio ad Polybium. 42
Senecæ abiecta adulatio. 42
Seneca ab exilio reuocatus. 42
Seneca Neroni additus præceptor. 43
Senecæ somnium. 43
Senecæ ἀποκολοκύντωσις. 43
Seneca, quos libros in exilio scripserit. 43
Senecæ Prætura & Consulatus. 43
Seneca Senator. 43
Senecæ gesta sub Nerone. 44
Senecæ liber de Clementiâ, quādo scriptus. 44
Seneca & Burrus diu sæuitiam Neronis compescuerunt, & Agrippinæ ambitionem infregerunt. 44
Seneca an auctor parricidij Neroni cōtra Dionem Cassium. 44
Seneca liberatur aliquot calumniis Dionis. 44
Senecæ orationes à Nerone dictæ iussu Senatus columnæ argenteæ inscriptę. 44
Seneca an auctor seditionis Britannicę. 44
Senecę defensio apud Neronem, & petitio missionis. 45
Senecam accusantium calumniæ. 45
Senecæ Campana peregrinatio. 47
Seneca venenum effugit. 47
Senecæ Nomentanum. 51
Senecæ secessus. 47
Senecę liber de Beatā vita, quando scriptus. 47
Senecę epistolę ad Luciliū, & Naturales quæstiones quando scriptę. 48
Senecæ liber de breuitate vitę. 48
Senecæ mors. 48
Senecę ætas. 50
Seneca defensus à Dione. 50
Senecæ corporis habitus, & morbi. 51
Senecę mores & vita à calumniis Dionis vindicantur. 53
Seneca an Christianus. 52
Seneca quā contraria senserit fidei nostrę. 52
Senecæ diuitiæ quantæ, & quo in illas animo fuerit. 54
Senecæ virtutes verè philosophicæ. 55. & 56
Senecæ exercitatio. 57
Senecæ modus studendi, vicissim legere & scribere. 58
Senecæ itinerandi ratio. 58
Seneca liuidus aliquantulum. 58
Senecæ scripta, de iis iudicium Fabij. 59
De Senecā veterum præclara iudicia. 59
Senecæ operum syllabus, quæ vel reliqua ipsa, vel memoria tantum. 60
Senecæ mater Heluia, non Elbia. 61
Seneca Hierosolymitanus quidam Episcopus 30
De ingenti vi memorię Senecę senioris. 31
Senibus quoque discendum. 56
Sententiæ quę. 12
Septenarij. 74
Septuosè. 94
Setenus. 61
Sermo. 3
Seruilij Vaciæ villa. 47
Similiter dissimilia carmina. 73
Simmias. 78
Simonides. 26, 28
Solennitus. 94
Sophocles. 21
Sophocles tres. 22
Sositheus. 23
Sosiphanes seu Sosicles. 23
Spectatio 12
Spintharus. 24
Studia philosophiæ ad morbi vim superandam profuere Senecæ. 51
Statius Annæus. 50
Stephanus Monachus. 26
Sthenelus. 24
Stichica poëmata. 73
Strattis. 24
στροφεῖον. 19
Subices. 96
Successor nequit interfici. 45
Sulpitius trib. pl. 27
Suspirium ἆσθμα, meditatio mortis. 51
Systematica poëmata. 73
Syrma. 18

T.

TABELLARIAE naues Alexandrinæ. 56
Tabernariæ. 6
Tabernariæ. 14
Tæniæ. 96
Telestas. 75
Terga crepitent pharetrā. 95
Theodectes. 24
Theodorus. 25
Timotheus. 26
Titus Vespasiani F. 26
Theatri structura & ornamenta. 18
Theodectes. 26
Theodotus. 24
Theognis. 24
θεολογεῖον. 19
Theophilus. 25
Theopompus. 24
Thespis. 20. 22. 75
Thymile seu pulpitum. 18
Timesitheus. 24
Timones duo. 26
Togatæ. 6

Tra-

Trabeæ, duo. 28
Tragica ἐμμέλεια. 17
Tragicæ personæ quæ, & de actoribus primis, secundis, tertiis. 12
Tragicarum personarum formæ variæ, & vestes ornatusque. 17
De modis tragicorum versuum. 73
Tragicus an aliquid possit comminisci & fingere. 5
Tragicus apparatus. 17
Tragœdia quid & vnde dicta. 1
Tragœdia vnde dicta τρυγῳδία. 2
Tragœdia an admittat aliqua humilia, falsa, iocosa. 4
Tragœdia olim cum Satyris mixta. 4
Tragœdia an soluta oratione possit scribi. 7
Tragœdia quotuplex. 8
Tragœdia vetus & noua. 8
Tragœdia quomodo solita saltari. 17
Tragœdia saltatoria, & gradaria seu ambulatoria. 17
Tragœdia an admittat Hexametros. 77
Tragœdiæ analogiæ. 1.2
Tragœdiæ antiqua præmia. 1
Tragœdiæ definitio. 2
Tragœdię discrimen à comœdia & dithyrambo. 2
Tragœdiæ nomen olim cõmune comœdiæ. 2
Tragœdiæ nota præcipua. 3
Tragœdiæ quæ communia cum aliis poëmatiis. 3
Tragœdiæ grauitas quibus comparari queat. 5
Tragœdiæ exitus an lætus esse possit. 5
Tragœdiæ vtilitates. 5
Tragœdiæ partes secundùm quantitatem. 8
Tragœdiæ duratio terminanda vno die. 9
Tragœdiæ partes secundùm qualitatem. 10
Tragœdiæ Musica seu tonus. 17
Tragœdiæ istæ decem an Senecæ philosophi, an alterius, latè quæsitum. 64
Tragœdiæ istæ à viris doctis laudatæ, Petrarcha, Politiano, Riccio, Mureto, Lipsio & aliis. 69
Tragœdiam quis inuenerit, & qui eam excoluerint, Græci Latinique scriptores. 20
Tragœdiarum istarum optimæ, Thebais, Medea, Thyestes: secundas tenent, Oedipus, Hippolytus, Hercules Fur. & Troades; vltimum Agamemn. & Oetæus. 68
Transitio. 17
Trochaici versus leges. 82
Trossuli. 56
τρὺξ & τρυγητός. 1
Tullij. 96
Turanius. 28
Turnus Satyricus. 29
Tyrunculorum impetus quàm vtiles in virtute capessenda. 40

V.

VARII an Virgilij *Thyestes*. 27
Varij plagium. 27
Varro. 29
Veliuola maria. 94
Verba quæ lecta, quæ inusitata, & quæ peregrina. 11
Verba quæ nouata, quæ tralata. 12
Virgilij adulterium. 27
Virgilius an tragœdiam composuit. 27
Vpingus. 74

X.

Xenocles. 26

FINIS INDICIS PRIMI.

INDEX SECVNDVS CRITICVS

Locorum in variis auctoribus correctorum vel explicatorum.

ACHÆI Alcmæon Satyricus, & Vulcanus Satyricus. 7
Agathonis ἄνθος. 8
A. Gellius. 60
Anaxandrides. 23
Apollophanes. 22
Aristarchus. 23
Aristophanis, Acharnens. 1
Aristophanes. 22.23
Aristotelis. 4.5.16
Astydamantis Hercules Satyricus. 7
Athenæus. 75
D. Augustinus. 24.62
Ausonius. 43

B.

Boëtius. 84.85.& 88

C.

Callias. 25
Cantarus. Ibid.
Carcinus. Ibid.
Censorinus. 79.83.84
Cephisodorus. 22
Chæremon. 25
Clemens Alex. 75
Commentarium vetus Iuuenalis. 28

D.

Diomedes. 3.16.79
Dion Cassius. 39.53
Dion & Xiphilinus. 41
Donatus. 18.27

E.

Euripidis Cyclops. 7
Eusebius in Chron. 37
Eutropius. 68
Etymologicum Græcum. 15

H.

D. Hieronymus. 57.40.62
Hegesander. 75
Hephæstion. 23
Horatius. 75

I.

Iacobus Magnus. 61.62.& 63
Iuuenalis. 29

L.

Lactantius. 63.64.& 66
L. Annæus Florus. 64
L. Attius. 27
Luciani. 1

M.

Mæcenas. 28
Martialis. 61.40.66
Martialis an Cocus dictus. 65

N.

Nicomachus. 24

O.

Ouidius. 23.24.27.28.36.48.79

P.

Parthenius. 26
Paullus Diaconus. 68
Pausanias. 26
Philiscus. 23
Philocles. 22
Phormys. Ibid.
Pindarus. 75
Placiades. 29
Plautus. 23
Plinius. 25.48
Plutarchus. 24.26
Pratinas. 75
Priscianus. 28.79

Q.

Quinctiliani locus. 36

R.

Rhesi auctor. 22

S.

Salisberiensis. 63
Seneca multis locis. 31.32.33.34.35.36.37.38.39.40.47.48.51.57.58.
Seruius. 27
Sidonius Apollinaris. 67
Sophocles. 14
Statius Papinius. 37.66
Suetonius. 27

T.

Tacitus. 46.49
Tacitus seu Quinctilianus de claris Oratoribus. 37
Terentianus. 79
Terentianus Maurus. 67
Theocriti Schol. 23
Theodectes. 24
Thespis. 75
Tertullianus. 52.62

V.

Virgilius. 24.27.36
Victorinus. 27
Vitruuius, an Victorinus. 28
Vlpianus. 43

X.

Xiphilinus. 30.31.62

Z.

Zonaras. 43

INDICVLVS TRAGICORVM, quorum fragmenta collecta, correcta, conlucata.

PARTE PRIMA.

Livii Andron. Tragœd. 93. & 161.

- Achilles. 93.161
- Adonis. Ibid.
- Aegysthus. Ibid.
- Aiax. 94.162
- Andromeda. Ibid.
- Antiopa. Ibid.
- Centauri. Ibid.
- Equus Troianus Ibid.
- Helena. Ibid.
- Hermiona. 94
- Ino. 94.162
- Laodamia. 95.162
- Protesilaus Ibid.
- Tereus. Ibid.
- Incertæ. 95

Q. Ennii Tragœd. 96. & 163.

- Achilles. 96.163
- Aiax. Ibid.
- Alcestis. Ibid.
- Alcmæon. Ibid.
- Alexander. Ibid.
- Andromacha. 97.164
- Andromeda. Ibid.
- Athamas. 98.164
- Cresphontes. Ibid.
- Cressæ. 167
- Duloresteſ. 99
- Erechreus. 99.164
- Eumenides. Ibid.
- Iliona. 99.165
- Iphigenia. Ibid.
- Hectoris Lytra. 100.165
- Hecuba. 101.165
- Medea. 101.167
- Menalippus. 103
- Nemea. 166
- Phœnix. 103.166
- Scipio. 104.166
- Telamon. Ibid.
- Telephus. 104.167
- Thyestes. 105.167
- Incertæ. Ibid.

Cn. Naevii Tragœd.

- Aegysthus. 108.167
- Alcestis. 108.168
- Danaë. Ibid.
- Duloresteſ. 108
- Hesiona. Ibid.
- Iphigenia. 109.168
- Lycurgus. Ibid.
- Phœnyssæ. 110.168
- Protesilaus. 110.168.169
- Telephus. 110
- Incertæ. 110.169

Pacvvii Tragœd. 111. & 169.

- Anchises. 111.169
- Antiopa. Ibid.
- Armorum iudicium. Ibid.
- Atalanta. 112.169
- Chryses. 113.170
- Duloresteſ. 114.170
- Hermiona. 116.171
- Iliona. 118.171
- Medea. Ibid.
- Medus. 119.172
- Niptra. Ibid.
- Paulus. 120.172
- Periboea. Ibid.
- Tantalus. 122.173
- Teucer. Ibid.
- Thyestes. 123
- Incertæ. 123.173

L. Accii Tragœd. 125. & 174.

- Aeneadæ, seu Decius. 125.174
- Achilles. 126
- Aegisthus. 126.174
- Agamemnonides. 126
- Alcestis. 126.175
- Alcmæon. Ibid.
- Alphesibœa. 127.175
- Amphitryo. Ibid.
- Andromacha. 128.176
- Andromeda. Ibid.
- Antenoridæ. 128.176
- Antigona. 129.176
- Argonautæ. Ibid.
- Armorum iudicium. 130.176
- Astyanax. 130.177
- Athamas 131.178
- Atreus. Ibid.
- Bacchæ. 132.178
- Brutus 133.178
- Chrysippus. Ibid.
- Clytemnæstra. 134.179
- Deiphobus. 134.179
- Diomedes. Ibid.
- Epigoni. 135.179
- Epinausimache. 135.179
- Erigona. 136.179
- Eriphila. 137.180
- Eurisaces. 137.180
- Hecuba 138
- Heleni. Ibid.
- Iliona. 138.180
- Ion. 138.181
- Medea. 138.189
- Meleager. 139.189
- Melanippus seu Menalippus. 140.189
- Minotaurus. 141.181
- Myrmidones. Ibid.
- Neoptolemus. 141.182
- Niptræ. 142
- Nyctegresia. 142.182
- Oenomaus. Ibid.
- Pelopidæ. 143.182
- Persidæ. 143.183
- Philocteteſ. Ibid.
- Phinidæ. 145.183
- Phœnissæ. Ibid.
- Prometheus. 146.184
- Telephus. 147.184
- Tereus. 148.184
- Trachiniæ. Ibid.
- Thebais. 149.185
- Troades. Ibid.
- Incertæ. 150.185

Ilii.

- Theutras. 151.183

Granii.

- Peliades. 151.186

Memoris vel Mummii.

- Hercules. 151.185

Iulii Caesaris.

- Adrastus. 151

Gracchi.

- Thyestes. 151.186
- Atalanta. 151

Q. Lutatii Catuli.

- Alcmæon. 151.163. 186

L. Varii.

- Thyestes. 152.186

Maecenatis

- Octauia. 152

Ovidii Nasonis vel Ossidii Getae.

- Medea. 152

P. Pomponii Secundi

- Incerta. 152

Rutilii Gemini

- Astyanax. 152

Incertorum tragoediae. 151. & seqq. 186.

FINIS.

INDEX. RERVM ET VERBORVM PARTIS I. SYNTAGMATIS.

- Abdico, pro abnuo. 112
- Abhinc. 111
- Abiugat. 119
- Abnueant. 104
- Abnuto. 156
- Abstabula. 115
- Abstulo. 172
- Absyrtum Medæa obtruncat & spargit. 155
- Accepso. 123
- Accidere. 112
- Accidit vox ad aures. 140
- Accius altus & fortis. 169
- Accommodo. 132
- Accumbere mensam. Ibid.
- Acheron. 154
- Achilles Hectoris corpus Priamo reddidit. 156
- Amphiaraus terrâ absorptus. 156
- Acrimonia acris. 110
- Acritas. 142
- Acritudo. 141
- Actij, seu Accij seu Attij præconia. 174
- Actutum. 109.142.116
- Adagio, Sero sapiunt. 162
- Adauctare. 125
- Adcido. 101
- Aditus. 139
- Adiugare. 114.118
- Adiutare. 116
- Adiutem. 128
- Adspecti in Genit. 131
- Aduereor. 127
- Aduersa nulla fortem animum deiiciunt, vel bonum ingenium turbant. 143
- Adulo. 147
- Adulteria Reginarum quam grauia. 153
- Aduolatus. 146
- Aeges. 115
- Aegisthus potius Liuij, quàm Nævij. 167
- Aemulus virtute. 130
- Aequiperare merito. 116
- Aequipero. 123
- Aequiter. 113
- Aequiter pro æquales. 129
- Aequor cæli. 132
- Aesculapij liberi. 154
- Aesti. 114
- Aestuat. 130 fortè legendum, *æstu dat.*
- Aetas mala. 127
- Aeternabilis. 133
- Aethra. 151
- Aethra nitens. 160
- Acuum agere in armis assuetus. 120

Agnota. 117
Agnus aureus Pelopidarum. 155
Aibant. 138
Alcmæonis historia. 163
Alexandra tragœdia. 164
Alexandri seu Paridis mors. 163
Alga. 128
Alligat vultum mœror. 113
Alphesiboea historia. 175
Altisonum. 99
Altispex regionum. 131
Altus pro celso & pro profundo. 103
Amfracta terrarum. 137
Amiciter. 116
Amicorum errores ferendi fortiter. 103
Amicus certus in re incerta. 106
Amnis femin. 135
Amnis alta. 136
Amolior. 117
Amolior me. 111
Amplare. 123
Amyclæ. 134
Ancillans. 140
Anguinum. 123
Angustitas. 127.143
Animæ ventorum. 141
Animalis sonus. 123
Animatus. 140
Animi. 141
Animus & anima quomodo differant. 135
Anni mali multique. vt suprà. 142
Anni multi & mali, *contrarium eius quod in Scriptura dicuntur.* Dies vitæ pauci & mali. 128.34
Antistita. 131
Anuis. 101.166
Anxiferi. 149
Anxitudo. 117.137
Apollinis oraculum de Paride. 153
Apollo crinitus. 151
Delphicus. 157
Sanctus. Ibid
Applicare ad mansuetum victum ex immani. 138
Applicauisti. 125
Apta pennis. 106
Aptus. 117. 140.150
Aquilonis stridor horrifer. 144
Arationis descriptio. 142
Arcu iaculantis descriptio. 157
Areopagitica petra. 99
Argi. 158
Argutis linguis. 109
Arietari. 133
Ariolatio. 153
Armentæ. 123
Arrigere arma. 99
Articulatim. 155
Aruæ. 109
Aruas. 125
Aspecti in Genit. 127
Assentio. 136.141
Aspellor. 147
Aspernabilis. 144
Affectari. 107
Assiduus custos. 138
Assimilare. 152
Astrologorum, augurum & similium detestatio. 106
Astu. 139.142
Atalanta. 140
eius historia. 169
Athamantis insania. 178
Atra saxa. 134.
Atreus. 158
Atta in Gratulatione. 179
Attendere aurem. 134
Attendo petere. 135
Attigas. 137
Attollere. 111
Aucupo. 114.130.138
Audibo. 104
Auerruncasso. 119
Auerrunco. 113.121
Audire minus est, quàm auscultare. 113
Augificare. 97
Anguium spiræ. 137
Augures, & extispices damnantur. 113
Augures reprehensi. 131
Augura. 147
Auguro. 103.127.143
Augurum detestatio. 156
Aiuramini. 114
Aures & auditus differunt. 129
Aurora candens. 158
Aurora & aura differunt. 124
Aurora index solis. 142
Auroræ pater. 188
Aurum squalidum. 143
Ausere. 128
Axenum fretum Ponti, 158. de Euxino.
Axim. 121

B.

BACCHAE thyrsigeræ. 109
Bacchus, Deus Cadmogeneratus. 148
Balare. 134
Balenarum & Phocarum descriptio. 108
Barba horrida pedore, nidoris situ, & intonsa infuscans pectus. 156
Barbaricæ opes. 154
Benefacta male locata, malefacta sunt. 106
Betere. 119.120
Bicorpor. 137.149
Biformatus. 148
Blandiloquentia. 155
Blitea lectio. 182
Bona omnia à Deo. 130
Boni nimium, cui nihil mali. 105
Bonorum pericula multa. 160
Böunt. 118

C.

CABYRVM delubra. 144
Cæli caua. 97
Cæli clypeus. 99
Cæli clypeus altisonus. 157
Cælo atque terræ proloqui. 102
Cæmentæ. 107
Callere. 112.126
Calui. 119
Caluitur. 116.125
Caluor. 138
Calypsonem. 123
Camo. 135
Camilla. 119
Camœnæ. 160
Campter. 113.122
Canis icta lapidem petit, non iacientem. 112
Caperata frons. 108.115
Capissam. 112
Caprigenum pecus. 120
Capsit. 140
Captare. 155
Cardo. 151
Cardo in Mascul. 154
Cardo altisonus.
Caritatis operibus nihil exhibenti decedit. 106.
Casabundus. 109
Cassus sanguine. 123
Castitudo. 146
Castra in Sing. 125
Casta sacra. 144
Caua cærula candent. 103
Cauatio. 164
Caucasus. 147
Causari. 139
Cautim. 127.143
Celebrare. 139
Celebrescit. 135
Celebri, & accelebrasse, pro celeri & accelerasse. 116
Celeranter. 129
Celerè. 120
Centaurus. 148
Cerberus. 149
Cernere, pro certare. 111
Cernere armis. 136
Cernere de victoria. 100
Cernere vitam sub armis. 102
Certissent. 114
Cette. 102.109.113.& 140
Cidere. 137
Citum. 153
Circuli annui. 128
Circumvestire. 159
Clangor. 147
Clarere pro lucere. 104
Clepo. 144.155
Clepere auribus verba. 135
Cluentur. 118
Clupeare. 117
Cogitata, dicta, facta interdiu, recurrunt in somniis & se offerunt dormienti. 133
Coire, pro simul ire. 152
Colchi. 158
Collocare nuptias. Ibid.
Collum. 133
Comitasset. 136
Comiter. 105
Commiserescceret. 115
Commiserescite. 100
Commissum. 119
Compara. 136
Comparare & agitare secum. 148
Comparo. 138
Componere. 130
Composita dicta. 126
Compos malis. 134
Compos opprobriis inuenta. 108
Conciere. 99
Concio. 129
Concorditas. 117
Concubium, pro coniugij actu. 101
Conferre se in pedes. 100
Confieri. 117
Confingere facinus. 148
Conglomerare mala in aliquem. 105
Coniector. 153
Coniocare se in locum. 140
Connectere caput cum coronâ. 139
Consentire & dissentire partem. 113
Consido. 104
Consiptus. 102.166
Consolari lapsum facilè, sed si ipse labaris non tristari & vti suis monitis difficillimum & rarissimum. *hoc est quod voluit Terent. Omnes cùm valemus, &c.* 159
Consolationis egregia ratio. 142
Conspicere in aliquam. 148
Conspiritûm animæ suauitas. Ibid.
Conspiritus & conspiritans. 184
Consternari. 116
Consul, à rectè consulendo. 133
Contemplo. 108
Contendere. 148
Conuiso. 146
Copem diem. 121
Cornistontes. 174
Corona. 139
Cornuare. 157
Cornuti, 142
Corporare. 97
Cerritus. 132.
Crambis & Parthenius Phinei filij. 183
Ctepera res. 146.147
Crepo. 167
Cresphontis historia. 164
Crocotæ. 109
Cuiatis. 126
Cuiatis esset. 147
Cunctare. 100.127
Cupida cupienter cupere. 103
Cupido cepit. 102
Cupienter. 145
Curæ quàm noxiæ. 130
Curare omnibus. 129
Curuifrontes. 123
Cur volubilis, cur cæca, cur saxo insistens, insa-

insana, bruta? nullam esse. 117
Cytharon. 160
Cytharon sanctus. 132

D.

DANVNT. 118
Dari ad casum. 133
Dat, pro dicit. 115
Debiliter. 125
Decolor sanguis. 148
Dedico, pro dico. 127
Dedolare ad amussim. 182
Defit. 137
Deflagrata fana. 101
Deianira edita partu Oenei. 148
Dei descriptio. 113
Deos esse, sed humana non curare, dicit impius apud Ennium nescio quis. 106
Moneo verò hoc loco quod in Notis non occurrit, Ciceronē in lib. de Nat. Deor. 1. Pacuuio in Teucro tribuere versum quo dicti ratio redditur, qui cum his aliis optimè cohæret, siue sint Ennij siue Pacuuij, hoc pacto: Ego Deùm genus esse semper dixi & dicam cælitûm; Sed eos non curare opinor, quid agat humanū genus. Nam si curent; bene bonis sit, male malis. quod nunc abest. *Priores duos habes* 106. *vltimum verò* 22.
Deiugare. 114
Delectare pro extrahere. 105
Delicare. 126
Delicatè & doctè. 158
Delitor. 131
Delphini. 129
Delphinorum lasciuia. 161
Delphis primum oraculum fudit Apollo. 157
Demetrius Attij comœdia. 179
Depositus. 148
Depositus animus in malis. 127
Deprecor. 98.99
Derepentè. 100.103.131.153
Despicere ex alto in altum. 103
Desubitò. 108.137
Detexere aliquem. 153
Deuago. 133
Deuorabo. 125
Deuotare & deuorare. 174
Dia. 139
Diabathra. 109
Diana. 151
Dictio. 177
Dictio, pro Oraculo. 121
Dignare. 117.118.140
Digner domo. 132
Dignor. 141
Dilemma contrarium duplex. 98
Dilemmia, frustra accusare aliquem. 153
Dionysus, pater, vitisator, Semela genitus, Euhius. 132
Dirce fons. 185
Discobinatè. 179
Discordias. 117
Disertim. 137
Dispicere. 102
Diuidiæ discordes. 145
Diuidos. 128
Diuitare. 131
Diuitia. 133
Domiporta. 123
Domutio. 118.131
Draco Hesperidum. 149
Dracontem. 145
Dracontis. 146
Duce pro duc. 100
Duis pro des. 119
Duo, pro duos. *Sic Cicero quoque in Epist.* 135
Duplicare. 110
Duriter 103
Duûm. 151

E.

ECcos. 114
Ecfare. 121
Efformo. 138
Egregiissima. 118
Elimino. 115
Eliminor. 140
Elimina. 145
Eliminare extra ædes. 102
Eliminat. 150
Em. 139
Enitere. 154
Ennij, Cressæ, Ambracia. 167
Enodari. 104
Epicroco. 109
Epicrocum. 168
Erasmi audacia. 162
Erigonæ mors. 179
Eriphile mors. 180
Erumpit se. 135
Erymanthia bellua. 149
Essis. 125
Euenat. 101
Euenta rerum mediis quibus eo nitimur correspondent. 155
Euhoë. 98
Euitare vi vitam. 97.154
Eumenides seu Furiæ cæruleæ. 152
Euiscerata. 123
Euisceratum. 149
Euisceratus. 155
Euripidis Melanipparum argumentum inuestigatum. 181
Europa. 143
Eurotas. 157
Eurysaces. 180
Eurystheus. 148
Exalbescere metu, id est, pallescere. 106
Examen exitiûm. 153
Exanclari. 97.99.121
Exanclo. 134.148
Exanclo an exantlo. 185
Excalpere. 164
Excerta terra. 149
Excitare glebas ex aruo molli. 142
Exerciti. 135
Exin. 133
Exorsus. 124
Expectorare. 135.146.160
Expectorare sapientiam ex animo. 105
Expedibo. 99.112.121.142
Expendere pœnas. 144
Expergite. 129
Expers liberûm. 138
Expes, & expers. 139
Experta bona. 150
Expeto. 118
Exputando euoluere. 152
Exerciti in Genit. 130
Exsacrificare. 153
Exsensa mente. 108
Extemplo. 138
Extispicum. 139
Extispices. 156
Extollere genus liberorum. 155
Extûm, prodigiûm, hortiferûm, portētûm. 113

F.

FACERE modi aliquid. 158
Facessi. 122
Facesso. 99
Facul. 122
Famulanter. 148
Famulitas. 112.128
Fartus & satiatus. 146
Fata fati. 153
Fatiscam. 136
Fatiscere. 116
Fatum supremum. 144
Fauentia. 142
Fausta omina. Ibid.
Faxim. 104 Faxit. 144
Fax obuoluta sanguine atque incendio. 153
Feminata virtus. 149
Ferocitas & ferocia differunt. 123
Ferox. 148
Fertilitatis magnæ descriptio. 156
Ferum feroci contundendum sæuiter. 131
Feruat. 126
Feruere. 109.147
Feruit. 140.142
Fidelitas. 141
Fides, pro fidei. 152
Finis fæmin. 145
Flaccent. 126
Flexamina. 117.122
Flexiuicè. 115
Fligi. 126.136
Flora flammis. 110
Florere insignibus. 147
Flori crines. 111.133
Flos Liberi. 121
Flos Liberûm. 140
Fluctí. 114.134.148
Fluctuum marinorum strepitus descriptio. 145
Fluuia. 143 Fœnis. 136
Fœtis, pro fœtubus. 132
Fonticolæ. 160
Fors differt à fortuna. 128.130
Fortasse an. 129
Fortunæ descriptio. 116
Fortuna ferri. 100
Fortuna opes, non virtutem quit auferre. 147
Fræni. 139
Frætum cæli. 105
Fragesco. 137.150.126
Frater pro patruele. 150
Frendere. 111
Frendere fruges saxo. 149.169
Frigit. 139
Frondentes comæ. 108
Fruges, phryges. 106
Fuam 100
Fuat. 115.133
Fulgere. 119
Fulgere tædis. 132
Funesto more colloqui. 132
Fungi officium. 115
Furialis vestis. 148
Furiarum castrum. 146
Furiarum descriptio. 152
Furiarum vna, de muliere noxia. 153
Furor vitæ prodigus. 160
Fuscina. 129
Futile. 103

G.

GALLANTI voce. 175
Gelus. 146
Gemina. 118
Geminitudo. 112
Genâ genua comprimere arta. 107
Genam genæ imprimere. 106
Generibus, pro generis. 127
Genus non ornat virum, sed vir fortis ipsum genus. 135
Gerere amicitiam atque inimicitiam promptam in frontem. 107
Gigantes. 148
Gliscere. 120
Glomerata sæclis clades. 147
Gnatula. 134
Gracilens. 110
Gracilitudo. 128
Grandæuitas. 117.126.132
Grandescere. 140
Grandinat. 120
Grandiri. 115
Gratulari re male gestâ. 101
Graue beneficium. 131
Gressio. 120
Grumum. 143
Guttatim. 101

H.

HABERE. 144
Habet campus. 106
Hecubæ somnium de Paride. 153
He, he. 105
Helenæ periphrasis. 153
Helenæ raptus. 162
Hellespontus. 158
Hem. 130
Herbam conferre. 139
Herculis in Octâ cruciatus & lamētationes. 148
Heu. 157
Hilum. 142

Hip-

Hippocrene. 160
Hiscere. 130
Hoc, cælũ, æther, Deus conditor omniũ. 113
Hoc quod lucet, quidquid est. 107
Homerum quomodo soliti citare veteres. 165
illi citabant à materia nomine dato, nos à litteris numeralibus.
Hominis descriptio, squalidi, mæsti, & horridi. 156
Honestitudo. 141.143
Horia. 168
Horrescere tela. 99
Horrificalis. 147
Hostificè. 128
Hostificus. 127
Hostimentum. 98
Hostio. 122
Hostiris. 100
Humus humida. 151
Humus, Mascul. 186.
Hydra Lernæa. 149
Hyemes turbinum. 139

I.

ICIT in præter. 108
Identidem. 150
Ignauire. 125
Illico. 138
Ilionæ sceptrum. 171
Iliones seu Laodicæ historia. 165
Ilium nomen. 142
Illius, quis. 185
Illuuies. 156
Imbuere manus morte. 140
Imbutus sanguine. 130
Initiari. 157
Immane. 128
Immanis contrarium mansueto. 138.145
Immittere peritè frenos feris. 139
Immune facinus. 150
Impendio fit. 108
Imperare sibi. 145
Implicare se in turbam. 131
Impos. 135
Improbatus. 102
Inachus, antiquus, rapidus, abundans. 135
Inaudire. 111
Incertare. 114
Incicorem. 124
Incilare. 116.134
Incilare probris. 140
Increpo. 105
Incursio acris. 136
Incuruicerui cum. 122
Incuruiscere. 156
Indecorabiliter. 133
Indecorare. 140
Indecoris vita. 131
Indelictum. 138
Indomito more. 148
Inenodabile. 127
Infabrè. 119
Infans. 131
Infantes quadrupedes. 136
Inferni descriptio. 97.134
Inferorum rigida crassa cassigo, via alta & ardua. 154
Inflaccebunt. 105
Inflatu. 147
Infrenare iram. 141
Infrenari. 100
Infrenus. Ibid.
Infusco. 156
Ingenium. 120
Ingratificus. 160
Inibi. 118
Iuito. 111
Iniuria differt à contumelia. 121
Iniuriosè. 109
In mundo est. 107
Innata frons. 125
Innocentiæ & puritatis commendatio. 103
Inorabili. 177
Inrimari. 113
Insistere iugo legum, *actiuè*. 158
Insolentia. 135
Insolentia facit vt auidius quid & obstinatius intueamur. 135
Insomnia. 111
Instillo. 147
Integrare. 114.128
Interfectus, de inanimatis. 139
Interuentum est. 112
Inuado. 131
Inuestio. 98
Inuideo. 140
Inuolare. 133
Io, Ionis. 150
Ioca. 110
Ioni. 138
Ionium mare. 158
Iouis aries. 136
Iouis iusiurandum, fides. 106
Iouis satelles. 146
Iracundiæ medetur oratio tempestiua, intempestiua verò nocet. 159
Irasci ob suspiciones falsas, futile. 105
Isiaci coniectores. 106
Isthmos. 158
Itinere. 104.113.115.119.140.& 143
Itera dum. 99
Itere. 143
Iteris. 110.125
Iteris ignoti. 109
Iugare. 100
Iugatus. 109
Iuno implacabilis. 148
Ius melius virtute, seu fortitudine. 100

L.

Labor necessarius ad bona consequenda. 160
Lacænarum virginum studia virilia. 157
Lacerta in Plural. 131
Lacerti quæ pars brachij. 185
Lacrymis indulgere turpe & infructuosum. 142
Lactans & Lactens differunt. 162

Lactare. 139
Lactat error. 178
Lætare. 143
Lætificus. 156
Lætitudo. 127
Lamentas. 117
Lanugo flore genas opacat. 114
Laodamiæ variæ. 162
Lapite. 121
Largi. 134
Latex Femin. 151
Lauabantur olim pueri recens nati in clypeis. 97
Lauere. 97.101.108.139.160
Laudari à laudatis bonum. 111
Laus parta, seruanda. 136
Lautus. 151
Lelius poëta. 162
Lembus. 134
Lemnus. 143.144
Leo Nemeæus. 149
Leuare. 140
Leuare laudem. 142
Leuius poëta. 162.163.168
Leuij Sirene & Erotopegnia. 113
Leuinius, seu Leuius, seu Liuius. 168
Liber cultor cytharonis. 160
Librispices. 183
Limare caput. 163
Linguæ bisulcis actu crispo. 119
Lingua promontorij. 111
Lingula morem gerere. 108
Liquatæ guttæ. 147
Liuius Andronicus primus Tragicus Latinus, Romæ prælegi solitus, non probatus Horatio. 161
Lucam-bouem locusta prius pariet. 105
Lucifera lampas, Sol. 136
Lucti. 142.143
Luctifica. 147
Lumen de lumine. 106
Lustrari. 108
Lustrauit manus. 149
in Lustris quiescere. 107
Luteum. 123
Lycurgus Dryantis filius. 109
Lycurgi exitium. 168
Lymphæ flauæ. 120
Lytra & lustra idem. 165

M.

MACOR. 121
Mactabo. 129
Mactassint malo. 104
Macte, macte. 145
Madefactum. 115
Magnarè. 113
Magnisonans. 145
Magnitas. 132
Mala ætas. 120
Malaciæ. 109
Malæ. 134
Male parta malè dilabentur. 110
Malum parans alteri, sibi exspectet. 154
Manciolis tenere. 108
Mandere malis. 155
Mansues. 140
Manticulari, & manticulator. 124
Manubiæ. 108
Mare interbibere. 110
Marsus Augur. 106
Martes. 135
Matrescere. 116
Maturini temporis descriptio. 142
Medea Draconem sopiuit, draconigenas domauit. 159
Medicina. 146
Medus Medeæ filius. 172
Mehe. 186.158
Melanippa quæ. 181
Melanippi varij & eorum historia. Ibid.
Meleagro fatalis torris. 139
Melo. 129
Melos. 109.150
Melus. 121
Memorabilis. 147
Memorabis. 112
Memordisse. 138
Menelaus. 158
Mente transuersa. 155
Mertaret. 141
Mertet. 129
Metus nulla. 107
Minerua. 159
Minitabiliter. 111.125
Minitas. 108
Mira mera. 180
Miscere molem maiorem, & maius malũ. 155
Miserarent. 131
Misereri, miserari, & commiserari. 138
Miserere. 101
Misererur. 125
Miseri cupiunt miserias suas aliis esse ignotas. 137.
Miseritudo. 127.130.131
Moderat. 120.135
Modicus gradus. 132
Mœna. 107
Mœrare. 182
Mœrus pro muro. 97.98
Mœstitudo. 147
Molitur. 144
Mollitudo. 120
Mollitur mare montibus. 147
Moneris & moneriut. 111.113
Monstrificabilius. 177
Monstrum esse. 103
Morabilioni. 130
Morares. 107
Moro. 118
Mortalia. 109
Mulciber. 144.146
Mulieres vim suam contendunt ad maiestatem viri. 148
Multi, pro malis. 136

Multimodis. 121.160
Multiplicabilis. 149
Mundulæ. 149
Mundus virginalis. 150
Munerare. 181
Muneres. 167
Munificus nemo, nisi volens. 116
Mutire, pro seditiosè loqui, vnde nostrum Belg. Muten, & Gall. Mutiner. 104
Mutum, *de belluis.* 136
Myrtili mors causa exitij Tantalidarum. 159
Mysteria concepta. 144
Mystica vada. 150

N.

Næuius melior Comicus quàm Tragicus. 167
Nati lugendi, mortuis congaudendum. 159
Naturæ munera. 152
Nauci habere. 106.167
Nauis aduenientis descriptio. 129
Nebulum. 180
Neptunus omnipotens. 157
Nequitum. 124
Neruus equinus ad arcum. 144
Nerei filij pisces cetacei. 98
Neximus. 134
Nigrere. 114
Nigrere nimbis. 132
Nisus leues iacere. Ibid
Nitescit cælum. 156
Nitidantur. 149
Nitiditas. 132
Nitido. 98
Niuit. 120
Nobilitare. 148
Nobilis pro noto. 134
Nobilitas miserias nobilitat. 148
Nobilito. 115
Noctis iter. 99
Noctis tranquillæ & quietæ descriptio. 104
Nomen & numen. 148
Nomina veteribus ominosa. 177
Nominum ratio in victimis & sacris. 178
Nox Erebo creata, fuscis crinibus. 158
Noxitudo. 130
Nuditas corporum vitanda. 106
Numerare, pro donare. 139. sic *Numerus pro dono seu munere.*
Numero. 143
Numero scire. 110
Numerus. 129
Nuncupare nomen. 156
Nuptiæ innuptæ. 157
Nyctegresia, nyctegersia, nyctegræcia. 182

O.

Obduco. 110, 125
Obediens cui fiat, non quis faciat considerat. 136.
Obeso corpore & pectore. 108
Obesse. 118
Obiacere. 100
Obire Acherontem. Ibid.
Obitum. 129
Obliterare. 126
Oblitus cum accus. 141
Obnoxius. 117
Obnoxius & innoxius opposita. 103
Obnoxius noxæ. 140
Obscæna dicta. 142
Obscænum. 131, 178
Obscænum quid, aues obscænæ, fames, dicta, nomina obscæna. 177
Obsesse. 176
Obsidio. 101.104
Obsitum. 109
Obstinatius 135
Obstinatus. 110.124.127
Obstiner. 158
Obstrusum. 181
Obstupida. 113
Obterere artem. 156
Obtui. 146
Obuallatum. 128
Obuiolare. 150.185
Oceanus pater. 137
Occupo. 100.115.148
Occupo impetum facere. 138
Odium ex metu, ex odio imprecatio. 106
Oeta. 142
Offendere ad vnum scopulum & telum. 158
Offerre ob mœnia. 138
Ogygia mœnia. 135
Oneratus cum genit, 121
Opere magno. 142
Opinio. 137
Opino. 99.114
Ops. 150
Ora obuertere ob os (*i. eloquentiã*) alicuius. 156
Oratio nobilis & plebeij æqua non æque valet. 101
Orbificor. 139
Orbitudo. 115.127
Ordibor. 128
Orestes. 157
Orestis accusator quis. 164
Offum, vocabulum ab Africanis retentum, vt patet ex Augustino & Arnobio. 114
Ostentum. 119
Ostentum se obtulit. 132.135
Otij incommoditas quanta. 100

P.

Pacuuius doctus. 169
Pædagogandus. 118
Palatium cæli. 107
Pallæ. 109
Pallas Gigas. 137
Pango, pegi. 119
Passum. 168
Paris, vocatus Alexander. 107
Parirer. 146
Pariter, vt. 120
Parricidium, de nece fratris. 155
Parti ingenit. 113
Partire. 133
Partiuit. 104
Partus tribuitur viro, vt causæ. 148

Para-

Paragia vox etiam Tertulliani. 109
Patienter à possunt omnia ferri. 158
Patria est, vbicunque bene est. 123
Pausa. 135
Pausam dare. 104
Pectus scabrum illuuie. 156
Pecua. 131.134
Pecuda. 109.139
Pedetentim. 120
Pegasus almus. 160
Pelei exilium. 166
Pelops. 138
Pennigerum. 144
Pentheus. 132
Perbitere. 101.121
Percepset. 152
Percipit. 119
Perdolescit. 136
Perennes amnes. 104
Peribœa. Lelantis vxor. 172
alia Eurymedontis filia. Ibid.
Perpes. 117.118
Perpetrare. 119.125
Perpediar. 135
Perpropinquum. 133
Perrogitare. 122
Pertimefactus. 121
Peruicacia & pertinacia quomodo differant. 141.181
Peruicus. 130
Peruiuo. 139
Peruolgans. 122
Peruolgare. 105
Pestis textilis. 148
Petendum non est, quod nefas concedere. 135
Philosopha sententia. 123
Philosophandum factis, non dictis. 173
Philosophandum paucis, non omnino. 107
Phinei historia. 183
Phœbæ alma. 132
Pietatem cauere impium. 154
Pigrasse. 133
Pigrem. 136
Pigrent. 134
Pinnata cauda. 147
Pinsere humum cubitis cadendo. 97
Plaga. 113
Plera. 123
Pleros. 114
Ploratus virginalis. 149
Pœnitebant. 111
Pœnitudo. 122
Pœniturum. 136
Poluis femin. 167
Polydorus vltima proles Hecubæ. 157
Pomponij secundi laus. 186
Populare. 114.131
Porcent. 136
Porcet. 104.113
Potestas motus, pro posse mouere. 99
Potestur. 107.114
Poti, pro potiri. 118
Potior cum nominat. vel potius cũ accus. 121
Potiri eum. 110
Potiri sceptrum. 146
Præceps præcipis. 162
Præfidens. 158
Prægradare. 113
Prægrandi. 112
Præsente his. 140
Præter propter vitam viuere. 100
Prætextatæ quæ. 174
Pretium præsens ferre pro factis. 108
Priami mors. 154
cadauer. Ibid.
Hectoris raptatio. 154
Probis probari præstat quàm multis. 136
Probrum. 138
Procedere gradum. 99
Procne tragœdia recens. 184
Proferre pedem. 99
Profetæ. 151
Proficiscor exilium. 145
Progenij. 120
Prolixitudo. 116
Prologium. 124
Proluuium. 128
Prometheus doctus ignem elepsit cælestem, & mortalibus diuisit. 144
Promiconda oratio. 111
Prometheiupplicium & lamenta. 146
Propagare. 158
Propages. 111
Properitet. 123.147
Propexi. 133
Propinquitas. 113
Propria. 130
Propter. 104
Proterritas. 122
Protesilaodamia fabula. 168
Prouegere. 173
Prouideo. 122
Pubescere pampinis. 156
Pugnare cum forti, vtrumuis contingat, vinci vel vincere præclarum. 130
Puluis crassa. 105
Puluis flauus. 110
Putare. 151
Purpurei capilli. 160
Putare. 105
Putrere. 122
Putret annis corpus exsangue. 136

Q.

QVADRIGAE irarum. 107
Quadrupedantis. 101
Quæsere. 98
Quamuis. 157
Quassu. 120
Ques, pro qui. 119
Quesdam. 142
Queuntur. 150
Quie dicari. 110
Quiit. 147
Quita sum. 149
Quis in Feminin. 102.107.119

RADIA-

R.

RADIATVM. 133.146
Rarenter. 97
Ratum est. 140
Reapse. 112.117
Reciprocare. 98
Reciprocus & reciprocare. 122
Reciproca tela. 144
Recludere iram. 155
Redantruare. 114
Redantruare, an redandruare, an redamptruare. 170
Redhostire. 117
Reflo. 119
Regibus multi infideles, pauci boni. 151
Regni nec fides nec societas sancta. 106
Religio. 140
Reliquiæ Priamei cadaueris, sacræ Phrygibus. 154
Reliquias cadauerum vexare fœdum. 154
quid martyrum?
Remissa vita, pro obita. 156
Remus. 122
Repens. 159
Repentibus ratibus. 115
Repagula. 155
Repanditostrum. 123
Repedare. 119.124
Repotia. 118
Repotialis liber. 171
Repudium. 150
Resarrire. 125.174
Residuus & reses. 150
Resonunt. 134
Respergo. 129
Restibilet. 122
Restinguere. 153
Resupinare. 129
Risito. 110
Robor. 111
Rodus. 134.140
Rogitatum. 102.160
Rorulentus. Ibid.
Rosidus. 123
Rudentisibilus. 110
Rumitant. 98
Rursus prorsus. 139
Ruspans. 142
Ruspari. 150
Rutilare.

S.

SACER. 158
Sæuiter. 131
Sæuum Aduerb. 103
Sagmina. 110
Salacia. 124
Sallustij verba ex Pacuuio, si fidus Marcellus qui refert. 170
Salmacidus, Salmacidum. 167
Salmacis. 167
Salmacis spolia. 105
Salmacia. 167
Salti. 140
Salum vndantem. 101
Sanctescere. 130
Sanctitudo. 146.148
Sanguen. 101. 125.128
Sanguen metu exalbescat. 160
Sanguen timido refugit. 106
Sanguis ater. 155
Sanguis salsus. 98
Sapit frustrà, qui non sibi. 103
Sas, sapsa. 122
Satias. 131.159
Satu. 143.147
Satullo. 182
Scamander. 179
Scamandri vnda sancta, corporib. expleta. 136
Scapere. 122
Scapreo. 164
Scatebra. 143
Scatere fontes. 156
Scelestum facere, quod tale dicis. 104
Schema. 109
Scibas. 104
Scindere comam. 150
Scirpea claua. 110
Scisciderit. 105
Scius. 122
Scrupea. 140
Scrupulosi
Secordia.
Secundo lumine, id est die. 102
Seges. 128
Segnitas. 125.128
Semela. 184
Senectus differt à senio. 121
Senectus tarda. 156
Senere. 121.122.147
Senium. 121.127
Senium acerrimum. 136
Sentes orarum vltimæ. 157
Sepulcrum, portus corporis & requies. 156
Sermone differre. 140
Serila. 120
Seueriter. 100
Sibi non sapiens semitam, alteri viam monstrat. 106
Signitenens. 97
Silentij securitas & laus. 99
Sistis. 160
Sisco. 125
Socerus Masculin. 132
Solis Currus & lumen. 146
Solitas. 137
Som. 139
Somniorum sortes. 155
Somnium Tarquinij eiusque explicatio. 135
Somno curam suspensam leuare. 154
Somnus stupidus. 147
Sonere. 97.100.132.142
Soniti. 116
Sonores melliflui. 160
Sonunt. 138
Sortes & vaticinia ex numeris nominum, superstitio peruetus. 177
Sortes Pythagoricæ. 177
Sortio. 98
Sparta. 134
Sparticè. 184
Species. 138
Spectus. 115
Specus Femin. 114
Specus inferum vasti. 100
Spernere pro separare. Ibid.
Spiræ Sparteæ. 124.174
Spissum. 117
Splendet & horret campus hastis. 104
Spolia ex laudibus capere. 149
Squala vestis. 104
Squalo. 122
Squalitas. 147
Squalitudo. 138
Stabilimen. 155
Stagna maris. 137
Stirps masc. 112.122
Stirps liberum. 105
Stolâ. Ibid.
Stola sæua. 106
Strepiti. 100
Stridere inferorum prop. 175
Struere nefas. 160
Stultum nimis cupiditates cupere. 103
Suauissonum. 168
Subaxet. 117
Subiecto. 122
Sublimæ. 145
Sublimare. 103
Sublimen candens. 105
Subscus. 120
Succusset. 145
Succussu. 120
Sudat terra sanguine. 100
Sufferam. 134
Suggrundarium. 152
Summa. 125.126
Summum pro maximo. 128
Summussare. 97.164
Superbiloquentia. 155
Superescit. 134
Super satis agere. 113
Superstitare. 103
Superstitiosus. 153
Suppetias ferre. 151
Suppliciis explere cælitum aras. 135
Suscitare sententiam. 106
Suspirantes curæ. 253
Syluani melos. 129

T.

TABERE. 97
Tabifica. 142
Tabificabili. 139
Tæniæ. 141
Tagere. 117.122
Tamen. 121
Tantalus. 158
Tardigenulum sebium. 108
Tardigradi. 123
Tardities. 135
Tarditudo. 126
Tauria ara. 180
Taurigenum semen. 138.141
Telamonis exilium. 166
Telamonis laus. 156
Telegonus. 172
Telephi miseria, vulnus, mendicitas. 167
Temeriter. 127
Temeritudo. 116
Temo plaustri Bootis. 99
Tempestates. 123
Tempestatis descriptio. 116
Templa cælitum magna. 101.125
Templa inferni, seu Acherusia. 97
Tenacia. 100
Tenebrica. 149
Tensarij. 150
Terei dramata multorum. 184
Termen. 141
Terra exhalat auroram. 124
Terricula. 136.147
Tesca loca. 143.144 Saxa tesca. 144
Testudinis descriptio. 123
Tetinerim. 117
Tetinerit. 134
Tetinisse. 119
Terrare. 121
Territudo. 144
Teruli. 99.128.157
Texitur classis. 153
Texta. 142
Texus. 137
Thebais fortè Pomponij II. 186
Thelis pro Thetis. 167
Thesauri mortis. 100
Thesaurus mortis, Orci, incendiorum. 165
Thesprotus. 158
Thoas. Ibid.
Thyasiari. 173
Timiditas. 121
Timos. 110.168
Tolerantia virilis virtus. 139
Tollere. 153
Tonsilla. 119
Tonsillæ. 145
Tonsu. 127
Topper. 107.110.124
Torto distrahere. 115
Tortu. 149
Trabes in sing. 101
Trabica. 125
Tralitans flamam. 101
Transdo. 137
Transuerberatus. 146
Trionum moderator Bootes. 110
Tripudians. 132
Tristis. 148
Tristitias. 115
Triuia Titanis, Hecate. 105
Troiæ excidium. 154
Tucor. 123
Tumulti. 100.125.142
Turba. 131 Tutare. 109.121
Tyndareo gnata. 148

V.

VAcuus à telis. 134
Vagare. 118.121.139.148
Vagare vento. 100
Valentia. 108
Vanans & lactans. 126
Vanitudo. 115
Vapos. 110.128
Varij laus. 186
Vastam vrbem ferro facere. 150
Vastescere. 145
Vastifica. 149
Vastitates. 131
Vastitudo. 122.137.139
Vber frugum. 136
Vecors. 148
Veliuolæ naues. 97
Veliuolantes naues. 153
Veliuolum. 162
Venenum *pro pharmaco.* 146
Venor, passiuè. 102
Venus. 157
Vereri cum genit. 117.127
Vereor esse. 137
Veritatem profari aut cernere amor & ira impediunt. 97
Verruncare. 125.133
Versutiloquus. 158
Vesci arce. 114
Vesci armis. 112.130
Vesci dapem. 132
Vesci præmiis. 146
Vescuntur oculi facinus. 131
Veter. 138
Viam erranti monstrare. 106
Vicanus aruspex. 106
Vicissitas. 145
Viduus. 147
Vi nequis? clam conandum. 124
Vinulum. 166
Vinum, Deus maximus. 158
Viperino morsu. 145
Virginal. adiectiu. 153
Visceratum. 98
Visum. 133
Vitalis pro viuente. 105
Vita nulli est in vitâ propria. 139
Virulari. 107.109
Vlcisco. 99
Vlto. 135
Vlyxis laudes. 145
Vlyxis mors. 172
Vmbræ obscuræ animarum, falso sanguine imagines mortuorum. 154
Vmbilicus terrarum Delphi. 157
Voanimitas. 114
Vndè latrat, cachinnat. 145
Vngulus. 112.118
V.io.è. 118
Volatilis. 144
Volcani templa in locis in quos delatus quando à Ioue cælo deiectus. 144
Volucres bipedes. 109
Vruare se circum ad pedes. 98
Vsura Solis. 143
Vulgus. 135.137

Z.

Zeuxis risu mortuus. 158

LECTOR S.

PRo bellariis Orchestricis breue apophoretum degusta; cui non plausum, sed veniam peto; trilingue, trisyllabum, trilitterum vno in nomine, ERRORES. pars mei; qui crebris lituris, adnotamentisq; nebulas offudi; pars præli, quod præfestinâ, me vrgente, properatione non cæcos (vt aiunt) sed maculosos catulos effudit. Vt, vt est: dona, non damna. prudentiæ fuerit, notare & agnoscere; sedulitatis corrigere & recognoscere; comitatis & clementiæ, misereri & ignoscere. Notaui, non omnes, quid opus planè conspicuos? sed præcipuos; qui meâ taciturnitate vel transitione tuâ, moram adferre, & nauigio litterarium hoc æquor desiderij velis expansis sulcanti remoram possent adfigere. cur culpes; qui malum comiter pisciculum ostendit, vt tollas? cur damnes Pharon, intempestâ in nocte claris ignibus cæca vada & abruptos fluctibus ac æuo scopulos illustrantem? cur vulnerum irascaris medico; quæ fugiente autographi atramento typographi medicinam fugerunt? tuam quoque fortassis, nisi, quem subiunxi, Indiculus præiret. Nunc tibi facilè sanare; si vis vti, & quæ legis probè capere. Negligis, & mauis carpere petulcè ac subsannare? licet, non moror, ad hanc mensam non inuito, nec inuito beneficium obtrudo. tantùm obtendo contra liuoris hirrientem caniculam, hoc triplicis caninæ litteræ textu scutum horridum, non mutum; sed oblatrans, & garrulum qualis Argûs carinæ compages.

Constat vocula ר Latino, ρ Græco, & ר Hebraico.

ERRORES PARTIS PRIMÆ.

IN Prefationis margine corriges
אֲשֶׁר אֶהְיֶה

Pagina 1. *vers.* 19. & 21. τραχεῖαν. *vers.* 31. ἵνα *ver.* 33. ἤδον.
Pag. 2. *ver.* 15. dare censebitur. 23. ἡδυσμένα ἑκάστῳ.
Pag. 3. *ver.* 34. προφάσεις.
Pag. 5. *ver.* 33. αἰτιῶν. 34. ἐπίπονον. 35. λυπῆς. *sunt & alij leuiusculi.*
Pag. 6. *ver.* 2. τεθνηκέτω. 3. τίς ἐστι. 4. κατέμαθε. 17. docuere togatas. 32. paucis capite ex obseruatis.
Pag. 10. *ver.* 31. σύστασιν. 32. ἀναγνωρισμόν. *idem error est ver.* 36.
Pag. 11. *ver.* 35. præterea reddes.
Pag. 16. *ver.* 6. παραστάτης.
Pag. 19. *ver.* 17. θεολογεῖον. 18. κραδή. 23. αἴρει.
Pag. 25. *ver.* 16. de quo prius. *Theophilus* apud.
Pag 28. *ver.* 3. Turanius.
Pag 31 *in marg. lin.* 8. Sophilogij.
Pag. 53. *ver.* 12. ἄτλα. 14. οἷς. 32. redeat sæuitia.
Pag 58. *ver.* 19. culcita. 38. Serenum.
Pag. 61. *ver.* 16. Marcia. 38. consolatorium.
Pag. 63. *ver.* 14. Maximum.
Pag. 70. *ver.* 7. disciplinis inimica. In
Pag. 73. *ver.* 8. συσηματικόν. *ver. vlt.* pallidi.
Pag. 74. *ver.* 19. Hephæstion. 34. Philelias.
Pag. 75. *ver.* 34. διθυραμβῶδες.
Pag 77. *ver.* 4. *à fine*, Lyaei.
Pag. 78. *ver.* 27. ἰαμβίζειν.
Pag. 90. *ver.* 7. Carystos.
Pag 91. *ver.* 38. Eguiano.
Pag. 94. *ver.* 14. Antiopa.
Pag 95 *ver* 14. præstolaras. 23. Chiron.
Pag 9?. *ver.* 6. *à fine*, lachrymæ.
Pag. 99. *ver. vlt.* procede gradum, proferre pedem Nitere.
Pag. 107. *ver.* 9. per mœna.
Pag. 109. *ver* 12. illicitè.
Pag 111. *ver.* 7. insomniâ.
Pag. 114. *ver.* 14. exortu.
Pag. 117. *delendus primus asteriscus*, *.
Pag. 121. *ver.* 21. Mane. expedibo factum. mihi, quod contra rogo, respondeas.
Pag. 123. *ver.* 14. terrigena graditur, Quadrupes tardigrada, agrestis.
Pag. 131. *ver.* 14. altispicem.
Pag. 133. *ver.* 4. flori.
Pag. 134. *ver.* 12. pigrent.
Pag. 153. *tollatur primus paginæ asteriscus* *. *& ver.* 24. *legatur* satisfandis.
Pag. 154. *ver. à fine.* 4. Argiuûm.
Pag. 161. *ver.* 26. noster. Lasciuum.
Pag. 163. *ver.* 24. vtrumque.
Pag. 165. *ver.* 25 πύλῃ. *ver* 26. μυηστήρων.
Pag. 168. *ver.* 20. epicrocum-τηλαυγής.
Pag. 177. *ver.* 6. *à fine* steterit.
Pag. 183. *ver.* 20. Phrygiam. *ver.* 36. φειδίας.

LOCA SCRIPTORVM
in hac secunda parte elucidatorum in Aduersariis.

Primus numerus paginam, secundus denotat versum.

A BRONI Silonis. 238,121
Aeschyli. 198,1771
Agathiæ. 78.515
Albinouani. 116,1275
D. Ambrosij. 171,661
Ammiani Marcellini. 40,133
Antipatri. 119,22
Anacreontis. 211,173.313,863
Apollodori 158,167.262,1115.266,102
Apollonij. 8,89.176,465.294,115.
Apuleij. 101,643.240,218.287,826
Aristotelis. 44,256.79,535.97.526.183. 220,597.281,631.303,465.
Aristophanis. 198,1771
Arnobij. 181,1098.286,811
Artemidori. 268,182
Athenæi. 37.175
Attij. 11,202.& 208.65.1051.73,324. 99,557.133,500.161,254.207,110.214. 765.235,16.
Auctoris Creticorum. 194,1583
D. Augustini. 220,597
Auicennæ. 79,535
A.Sabini. 246,459

B.

Bathonis. 314,918
Boëtij Seuerini. 135,581.180,1033.& 1056

C.

Cæsaris. 193,1518
C. Cilnij Mecenatis. 283,684
Callidemi. 255,835
Callimachi. 238,133
Calpurnij Bassi. 117,9
Capitolini. 158,167
Carisij. 5,3
Cassij Parmensis. 181,1056
Catonis Censorij. 206,92
Catulli. 6,37.8,89.9.109.72,277.98,557 103,742.122,132.237,76.270,262.172, 769.
Censorini. 183,186,188
Ciceronis. 98,557.133,512.136,643.101, 129.144,162.178,183.184,186.187,188. 151,1199.152,1245.210,224.211,264. 235,15.& 16.& 34 & 36.
Cinnæ. 144,915
Claudiani. 8,82.9,109.16,375.32,862 44,266.90,274.95,417.104,775.120,72. 123,179.126,265.13[illegible],672.143,895.166, 455.180,1039.& seq.183,1160.230,1022. 240.2[illegible]8.258,989.275,460.287,826.
Clementis Alexandrini. 143,867.181,1098
Cod. Theodosiani lib. 3. tit. 14. l. nulli. 78,515
Cæcilij. 79,535.161.254
Columellæ. 52,538
Crispini. 172.769

D.

Dauidis. 87,72
Demetrij Phalerei. 219,597
Didymi. 208,143
Diodori Siculi. 234,11
Diomedis. 277,475
Dionysij Catonis. 206,92
Donati. 79,535

E.

Egnatij. 225,86
Ennij. 14,298.84,36.187,1270.223,711 314.893.
Epicteri. 270,262
Euripidis. 5,1.114,1177.116,1275.128, 336.136,685.208,143.219,597.220,597. 261,1115.269,216.278,524.295,141.
Eusebij. 208,143

F.

Fabij. 186,187
Firminiani Simphosij. 113,1139
Fulgentij Placiadæ. 163.171,769

G.

Galeni. 255,820
Gellij. 39,91.98,557.99,134,549.164.377
Germanici. 15,354
Garciæ Lassi. 134,549
Gerulici. 117,9
Græci adagij de Malæa. 9,149
Gracchi. 161,254

H.

Heliodori. 255,820
Herodoti. 54,687.234,11.244,435.303,465
Hesiodi. 33,880.54,613.158.167.207,118
D. Hieronymi. 87,205.234.11.287,858
Higyni. 128,336.158.167
Homeri. 8,89.79,535.118,14.119,37.124, 179.208,143.233.244,435.268,182.276, 465.294,115.
Horatij. 12,215.97,526.105,796.118,167. 208,143.211,273.266,96.272,322.
Hugonis Falcandi. 8,81

I.

Incerti poëtæ. 291,27
Inscriptio vetus. 192,1475
Institut. Iustiniani, de Nuptiis in princip. 78,515.
Ioann. Diaconi. 208,143
Ioan. Nauizani. 144,910
Ioan. Tzetzæ. 13,232.208,143.
Iobi. 87,172

Iõnis Chij. 146,1021
Iosephi. 234,11.307,647
D. Isidori. 249,560
Iul. Firmici. 262,1150
Iulij Obsequentis. 46,361
Iuuenalis. 116,1275

L.

Lactantij. 271,267
L. an vsufructus. D. de vsuf. 123.& seq.
L. municipiis D. de vsu & vsuf. leg. Ibid.
L. final. C. de sacros. Eccles. Ibid.
L. 1. D. de dolo malo. 246,441
L. 101. D. de reg. iur. 79.535
Lex 12. tabularum. 97,526
L. ex emto. 11. §. qui autem D. de act. emp. 304, 405.
L. Gallus. de lib. & postu. 79,535.
L. 96. l. 112. D. de verb. sign. §. flumina. Inst. de rer. diuis. 277,479
L. 4. D. de inoffic. testam. 92,350
L. malum D. de verb. signif. 234,13.234,11
Lex Numæ. 97,526
L. qui tacet. D. de reg. iur. 151,1199
L. Si filius familias, & l. si tamen. D. de S. C. Macedon. 151,1199
L. si vxor. §. iudex D. ad l. Iul. de adult. 271, 267.
L. vt pomum. D. de seruitut. 206,92
Libanij. 34,933
Liuianæ epitomæ. 269,202
Liuij. 123,169.157,110
Lucani. 9,149.121,107.143,883.256,868. 276,465.277,479.290,1008
Lucani Medea. 5,1
Lucilij. 153,1309.192,&147,5
L. Pomponij. 264
Lucretij. 44,266.137,672.237,107
Lud. Dulcis. 144,920
Lycophronis. 104,783

M.

Macrobij. 65,1028.178 209,205.241,220. & 221,245,437.
Manilij. 27.657
Martialis. 287,826.
Martirani Coriolani. 155. in prin.
Maximi. 98,557
Maximiani. 93,360
Melanthis. 172,780
Menandri. 98,557.270,262
Messallæ Coruini. 298,280
Metelli Numidici. 98,557
Metrodori. Ibid.
Mimographi. 257,868
Moschi. 8,81.79,535
Musæi. 165,452.143,361

N.

Nelei carmen. 220,597
Nemesiani. 180,1055
Neophronis. 34,933
Nonij. 6,37.15,322.37.101,109.115,130. 161,164.166.167.168.169.170.174.175. 179.180.186.108,914.136,643.149,1126. 268,193.264.

O.

Octauij Augusti. 71,222
Oraculi Pythici. 220,603
Originis. 48,422
Orphei. 118.16.294,115.297,198
Ouidij. 11,200.79,535.100,608.104,764. 150,1163.158,167.166,455.167,502.176, 867.185.206,92.220,597.272,319.273, 374.276,465.28[illegible],826.307,646
Ouidij Medea, an ex centonib. 5,1

P.

Pacuuij. 147,1053.161,254.268,193
Palephati. 144,915
Palladæ. 100,608
Parmenidis. 103,742
Pausaniæ. 203,1970
Pedonis Albinouani. 159,192
Petronij Arbitri. 140,770,281,623
Phanoclis. 143,867
Philæmonis. 98,557
Philisci. 204
Philostrati. 234,11.263,1166
Philoeræ. 172,713
Pindari. 208,143.219,597
Platonis. 7,771.165,452
Plauti. 98,557,100,616
Plinij. 42,187.79,535.161,254
Plutarchi. 103,742.161.254.219,597
Pompeiorum epitaphia. 182,1103
Pomponij Sabini. 117,9
Porcij Lucini. 164,377
Possidonij. 98,557
Prisciani. 103,129.163,167.168,169.172. 158,167
Probi. 117,9
Propertij. 7,77.27,709.116,1265.165,452. 238,133.& 140,218
Pythagoræ. 208,145

Q.

Quinctiliani. 11,203.14,276.26,30.133, 512.142,852,296,182
Q. Curtij. 217,536.234.11
Q. Smyrnæi, seu Calabri. 269,217
Q. Tullij Ciceronis. 156,69

R.

Raph. Cumani. 95,464

S.

Salcij Bassi. 81,596
Sallustij. 133,512.151,1199.157,80
Sapientiæ Salomonis. 79,535
Saxonis Grammatici. 143,895
Scholiastæ Apollonij. 158,167
Scholiastæ Euripidis. 260,1043
Scholiastæ Sophoclis. 260,1043
Scribonij. 42,187
Secundi philosophi. 98,557
Senecæ. 78,515.188.193,1525.207,110 234,8.238,121.277,479
Seruij. 15,322.42,187.127,299.134,542. 149,1126.224,765
Silij Italici. 147,1096.234,6.287,826
Simonidis. 219,597
Sophoclis. 118,14.191,1470.155.in prin.195, 1621.

Solini. 223,179. 255,815
Solonis. 220.597
Stesimi. 8,89
Statij Papinij. 66,1.123,179. 149,1126. 239,185.276,465.287,826
Stephani. 157,102.164
Stobæi. 34,933
Strabonis. 105,783. 134,549
Suetonij. 133,512.239,159. 249,560
Sufationis. 98,537
Suydæ. Ibid.& 183
Sydonius Apollinaris. 120,72.122,132
Symmachi. 172,769

T.

Taciti. 133,500.300,363
Terentiani Mauri. 177
Terentij. 47,402.66,9.79,535.98,557.99, 563.147,1053.
Tertulliani. 5,1
Themistij. 266,75
Theocriti. 8,89
Theodectæ. 219,597
Thessali. 244,435
D.Thomæ Aquinatis. 144,920
Thucydidis. 220,603
Tibulli. 58,753.100,609.123,179
Titinnij. 108,914
Trogi Pompeij. 121,107
Turpilij. 42,178,150,1163.163,357

V.

Valerij Flacci. 12,227.276,465.307,693
Valerij Maximi. 249,560
Varronis. 9,110.92,350.101.102.109.113, 1139.193,1518.313,880
Varronis Attacini. 182,1103.277,475
Vegetij. 134,545
Velleij Paterculi. 174
Vibij Sequestri. 167,502
Virgilij. 5,13.& 20. 6,37.8,81. 16,351.21, 554.42, 187. 46, 336. & 341. 58,753.65, 1028.72,277.79,535.95.360.103,747.105, 796. 118,14.123, 179.132,481.134,547. 147,1053.&149,1126.150,1163.157,103. 165.452.183, 1155.192,1475.211,263. 218,562.235,16.279,622.
Vlpiani. 78,515

X.

Xenophontis. 136,655

INDEX
RERVM ET VERBORVM
PARTIS II. SYNTAGMATIS.

Prior numerus paginam, posterior versum denotat.

ABDERE penitus ferrum exactâ dexterâ. 263,1154
Abdico, abiuro, abnuo. 20,307
Abduxit terra cruorem. 263,1162
Abies enodis. 52,541
Abnuere bella. 212,327
Abolere luem ferro. 10,183
Abrumpere claustra. 188,1309
Abscondere ensem in vulnere. 223,724
Absoluere manus alicuius. 55,662
Abstrahere naris. 9,145
Abstrahere reuulsam solio. 85,94
Absyrtus frater à sorore Medæâ dissectus. 6
Absyrti lacerratio. 9,132
Absyrtus. 19,473
Abydus. 81,610
Acarnan durus. 83,23
asper & strennuus. 83,22
Acastus Rex Thessaliæ. 13,257
Acastus. 18,415.21,521
Accisa ferro. 147,1046
Achelous cuius filius. 24,635
Achelous. 169,586
Achelous mutari solitus in varias formas, serpentis, tauri, viri tauricornis. 162,301
Achelous ab Hercule victus, vno cornu exutus, cessit Deianirâ. 167,495
Descriptio Achelоi victi. 167,495
Acheron. 53,578.203,1948.230,1017
Acheron, vnus in Bruttiis, alter in Epiro; & iste tribuitur inferis. 138,714
Acheron mœstus. 205,16
Acheron imus. 85,97
Descriptio Acherontis. 138,714
Acheron inuius retro, seu renauigari. 85,92
Acheron vnde profluat, & quo impetu. 138,714
Acherusia palus. 138,714
Acherusia templa, alta pallida. 142,860
Achilles Thetidis filius, Nerei nepos. 239,174
Thessalicus dux. 239,179
de matre eius varia. Ibid. 191
Achilles Telephum vulnerat, Thraces & Mysos fudit. 239,180
Achillis vmbra apparet, & Polyxenã sibi poscit mactari. 239,175
Hectorem traxit. 239,187

Achilles medicinã didicit à Chirone. 240,218
Achillis iter, alterius foret gloria & summum decus. 240,230
Achillem nullus Deorum cominus petiit. 243, 345
Achilles occisus à Paride. 243,346
Achillis genus ex { mari. inferis. cælo. } 243,345
Achillis tumulus. 262,1120
Achilles indomitus. 268,178
Achilles torus armauit manum procacem. 269,208
Achilles celer cursu & saltu, deque saltu eius admirandum exorto fonte. 280,616
Acies oculorum turbida. 145,953
Acies stat in armis nudatis. 75,388
Acierum dispositarum, & ruentium in pugnam, descriptio. 75,385
Acrisius. 311,765
Acrotonis incolæ longæui. 123,179
Acta pro litore. 150,1163
Actæon citus. 58,755
Actæonis interitus. 57,751
Actæonis Mythologia. 66,14
Actæon celer. 66,15
Actæon iacuit præda suis canibus. Ibid.
Actæus. 156,1163
Actæus Rex. Ibid.
Acuere se & iras parare. 111,1056
Acutè vlulare. 216,496
Accumulatio, terribile, dirum, pestilens, atrox, ferum. 119,32
Accumbentis mensæ habitus. 227,910
Actum est abundè. 206,104
Actutum aderit. 100,621
Adagium, 287,865. { vicimus victi. victores victi. victa vinces, euersa resurges. victor à victoria perditus. }
Adagium, 227,884. { vertice seu capite cælum aut sidera tangere, attingere, ferire, cælitum ex celsissimus. æqualis astris gradior. }
Adagiales formæ celeritatis. 76,427. { Sagitta Parthica. Ratis impulsa vehementi vento. Stella cælo delapsa. }
Adagia celeris cursus. 76,419. { Vetus vehens agit procellæ turbine. Sphinx vel stymphalis fert suis pinnis. Harpyia rapiet per vias altas aëris. }
Adagia, de re valdè contaminatâ. 102,714. { non eluat { Tanais, aut Mæotis, aut } totum mare. }
Adag. cui forma cedat Venus. 305,539
Adag. de crastino nemo securus, & similia in eandem sententiam. 220,619
Adagialia de crudeli facto quis hoc fecit. 262,1103. { Colchus. Scytha. Caspij accola. Busiris. Diomedes. }
Adag. domus Pelopeia, vel Pelopidarum gens. 205,22
Adagia duri & immitis. 187,1270. & 1278. { durior saxo. chalybe. symplegade. freto. ferro. Hæmo. Parrhasio axe. }
Adagium, fugacior Harpyis. 208,153
Adag. fulmen hos nexus non soluat. 67,60
Adagia, seu prouerbiales locutiones ad exprimendam fugã vel recessum valde lõgũ: licet 108,927 { 1. vltimo mundo Oceani plagis te terra dirimat. 2. habites apud antipodes. 3. poli verticẽ transscenderis. 4. vltra nubes sublatus, supra hiemes, & niues, & vẽtos. }
Adagia, de homine duro & sæuo. 138,141. { genuit Caucasus, aut Cautes Scythiæ. tulit te Rhodope. Tigris eum lactauit. an est aliquis Titanum. }
Adagia Impossibiliũ. 68, 89. { Amnis regeret aquas in fontem. Sol noctem adferet, Hesperus diem. Flumina in caput suũ retro labentur. Sol equis conuersis recurret. }
Adagia impossibiliũ. 216, 477. { Arctos prius mare perfundet. Siculi æstus vnda consistet. Ionio pelago matura seges surget. Nox atra dabit lucem terris. Fœdus iungent cũ { flammis aquæ. morte vitâ. mari ventus. } }
Adagia impossibilium. 163, 335. ante { ab occasu dies nascetur Indis. Phœbus glacialem polum tepida afficiet rotâ. }
Adagia impossibilium. 296, 220. iungentur ante { Sæua sideribus freta, Ignis vndæ, Tartaro tristi polus, Lux alma tenebris, Roscidæ nocti dies. }
Adagia impossibilium. 194, 1580. { Seges nascetur in profundo. Fretũ dulci vnda resonabit. Vrsa fruetur ponto vetito. }
Adagium de impossibili, Prius pariet locusta lucam bouem. 92,350
Adagia impossibilium pro nũquam fiet; 99,565. { Citius iunges aquas ignibus. Syrtis præbebit amica ratibus vada. Sol orietur ab occasu. Lupi damis præbebunt ora blanda. }
Adagia impossibilium. 161, 280. { Flamma & torrens pariter fluent. Vrsa bibet Pontum. }
Adagia impossibi- { 1. Dies orietur ab occasu, claudetur ortu. 2. Pax fida erit niuibus & flãmis. 3. Sicilia coniungetur Italiæ. }

[...]lium nunquam aliquid fore indicantia. 129,372. ante:
4. Euripus quieſcet & ſtabit.
5. Arctos mare perfundet.
6. In Ionio mari ſegetes naſcētur
7. Nox lucem dabit.
8. Flammę cum aquis, cum morte vita, cum mari ventus fœdus iungent.
9. Syrtis erit amica nauibus.
10. Lupi damis ora præbebunt blanda.
11. Freta ſideribus iūgentur, Tartaro polus, lux tenebris, roſcidę nocti dies.
12. Glacialis polus & Scythæ vicino ſole æſtuabunt.
13. Mare dulci aqua reſonabit.
14. In æquore cerui paſcentur.
15. Freta deſerent nudos piſces in litore.
16. Ararim Parthus, Tigrim Germanus bibet.

Adagialis locutio, vix vrnam implet. 198,1760
Adag. Maſculus malus, femina bona. 98,557
Adagium, de magnis malis, vel hoſtis miſeratur. 278,518
Adag. Monſtrum Sphinge magis perplexum. 54, 641
Adag. Neſcis quid veſper vehat. 220,614

Adagia perpetuitatis, tā diu, quam 194,1594:
Vere flores naſcentur,
Hieme folia decident.
Folia æſtate renaſcentur,
Poma auctumno fugiente cadent.

Adagia ſignificātia in perpetuum aliquid fore, dum 51,503:
Sidera mundi current.
Oceanus orbem ambiet.
Luna ex corniculante implebitur.
Lucifer diei prænūcius erit
Arctus nō mergetur mari.

Adagiū prompti animi quiduis faciendi & patiendi pro alio. 73,313:
Tranare fretum Aegæum.
Aethnæ ignes ore excipere
Offerre ſe Draconi Heſperidum furenti.
Præbere iecur alitibus.

Adag. Quot ſerui, tot hoſtes. 209,207

Adagia remoti loci. 173,742:
Fuge vltra Herculis labores
Quære ſi quid patet vlterius terris, freto, ſideribus, Oceano, & inferis.

Adagium, Sæuior pelagi fretis. 294,128

Adagia de re valde ſæuâ, 160.235:
Scylla & Charybdis minus timendæ.
Nulla non fera eſt melior.

Adagia de magno ſcelere & inexpiabili? 154,1310:
Quis Tanais aut quis Nilus, &c. aut aliud flumen eluet?
Non Arctoum mare, non Mæotis, non ipſe Oceanus poſſit.

Adagium, Aequi [...] 102,697:
per mare.
per ignes.
per rupes & amnes.
circuire mare & aridam.

Adagia vetuſtatem exprimentia. 144,916:
Iam inde à Belidis.
Iam à natali Athenarum.
Iā ab altâ origine Cadmi.

Adagium, Vultus Deo ſimilis. 295.178
Adagium timoris vehementis, Metuere plumas zephyris motas. 58,758. *quamquam hic ad formidinem venatoriam reſpexerit.*
Adamante texto vincire. 141,807
Adducto nodo crines reuocare. 48,417
Ad hæc exempla manus poſcuntur. 210,242
Adhortatio lenonia ad voluptates. 95,437. cum ſeqq.
AdIce. 14.177. 19,470. 294,124
Adire mentem per artus. 168,537
Aditum venenis dare. 189,1354
Admetus. 131, 450
Admittere totam mortem. 67,47
Admouere victimam. 46,334
Admouere verba alicui. 77,460
Admugire. 195,1641
Adoleri. 101,641
Adoleſcentia feruida eſt regenda. 301.438
Adoro, pro honoro. 130,410
Adorare manu. 144,913
Adraſti regnum. 75,374
Adria ventoſus. 213, 362
Adriaticum. Ibid.
Aduerſa capere Regium, & quo ſtatus magis ſit dubius, & moles imperij cadentis labat; hoc fortem certo gradu preſſiùs ſtare. 39,81
Aduerſa ſuperis regna. 5,10
Aduertere placidum numen. 207,131
Aduocati ſeu Cauſidici officium. 11, 199
Aduocati ſeu Cauſidici, vel potiùs rabulæ forenſis ſtudium. 123,171
Aduoca genas in planctum. 200,1860
Aduocare Deos probro. 271,297
Adytum. 222,678
Aeacus. 193,1555
Aeacus ſocer Thetidis. 138,733
Aeactæ pignus à Sole datum. 22,571
Aëdon. 314,899
Aedituens, ædituus, æditumus. 42,199
Aeëtes pater Medeæ. 11,109
Aegea freta. 73, 313
Aegæum & Ionium Iſthmo diſpeſcitur. 157, 80
Aegæum pelagus vaſtè longum. 83,25
Aeger animus videt falſa pro veris. 42,204
Aegis. 143,900. 278,526
Aegiſthi origo ex oraculo. 271.294
Aegoceros. 226,866
Aegyptus Rex. 132,497
Aegyptus inceſta. 304,515
Aemonius arcus. 226,863
Aemus Arctæus. 277,475
Aenigma de Oedipi calamitate & fortuna. 69,124
Aeoli inſulæ. 219,583
Aequatur hoſti, qui campo ſtetit. 82,630
Aequa ſpacia carpere. 112,1074
Aequæuus grex. 281, 635
Aequior tulit. 260,1018

Aequor tumidum. 257,879
Aequor ventoſum. 309,699
Aër peruius ventis. 96,472
Aërope vxor Atrei. 210,229
Aera cient bellum. 75, 389. Virg. *ære ciere viros.*
Aera Ephireïa. 215,454
Aerumnæ bene collocatæ. 215,428
Aes Corinthium. 31,797
Aeſopi commentum. 163,357
Aeſculapius. 28,698
Aeſculapius Deus Epidauri. 110,1019
Aeſtus lethiferi. 38,37
Aeſtuat ſcopulis fretum. 279,556
Aetas inter iuuenem ſenemque, ſed ſeni propior. 58,776
Aetatis cuiuſque propria officia & gradus. 95, 447.
Aetate fruere mobili curſu fugit. 95,445
Aetas fluit per tacitum. 214,398
Aetas mollis. 263,1144
Aetatum mundi deſcriptio,
aureæ. 97,524. 301,393
argenteæ. 301,400
æreæ. 301,401
ferreæ. 97,538. 301,411
Aether pro aëre ſeu luce. 106,845
Aether clarus. 191,1436
Aetheris parens quis, & æther quid. 147, 1053
Aetheris nomine vſi veteres, pro ſummo Deo, cuius nomen neſciebant, ſed eſſe putabant aliquem alium à Ioue. 147,1053
Aetherio ſonitu gemere (hoc eſt tonare) 15, 344
Aeternum nihil fit. 180, 1033
Aethiopes bini. 119, 38
Aethiopes Macrobij, quamdiu viuant. 123, 179
Aethna cui Giganti impoſita. 18, 410
Aethna flammarum voluens globos. 73,314
Aethna vertex Siculus, ſub quâ Titanes. 120, 80
Aethna vertex Siculus. 188,1306
Aethna mons, eiuſq; incendij cauſæ. 219,582
Aethnæum antrum. 85,101
Aethnæi ignes, camini, crateres, cauernæ, ora, cauſa incendiorum. 121,107
Aethnæi camini. 183,1155
Aeuum primum, item fractum. 58,775
Aeuum melius, iuuentus. 142,850
Aeuum velox. 123, 174
Afer ventus. 277,475
Affectus contrarij amoris & odij. 33. à 905
Affectus duros mollire. 73,310
Affectu pari duci. 77,461
Affectus ſani. 88,211
Afficere diem. 163,337
Afflictus ſolo. 154,1316
Afflat Sol. 191,1440
Afflictus Sol. 137,668
Afflictos piget gaudere licet fortuna felix redeat. 228,940
Affligere humo. 308,677. 311,789
Africa, plaga perfida. 199, 1786
Africanum fretum bis diſcedens, & bis recurrens. 128,320. *duplex ergo Venilia & duplex Salacia.*
Affuta amplexu tegam corpus totum. 77,475
Agamemnon. 212, 325
Agamemnon, drama à quibus editum. 264
Agamemnon exemplum præbet moderati regis, & dat præcepta regnandi, & vtendi victoria clementer. 241. & 242
Agamemnon quomodo à Ioue ortus. 273,382
Agamemnon Rex Regum, ductor Ducum, 265,39
Agamemnonis & Pyrrhi iurgiū amariſſimum & mordaciſſimum. 242, 309
Agamemnonis laudes, & quibus hoſtibus ſuperſtes ac inuiolabilis, 269,204
Agauen. 62, 932
Agaue furibunda. 54,615
Agaue Pentheum diſcerpſit. 66,17
Agaue Pentheum filium occidit. 74,363
Agenor. 56,714
Agenor virum ſtrenuum ſignificat. 56,747
Agere exulem. 54, 648
Agere diem auerſum in ortus. 230, 1038
Agere feminam. 289, 955
Agere populos in bella. 73, 325
Agere reum. 72,251
Agere ſemet in ortus, & regerere matri fœtus. 54, 638
Aggeratio ſimilium, deteſtor, horreo, fugio, exſecror. 99, 564
Aggerere flammas. 231,1068
Aggeſtis nodis. 27, 689
Agit tellus motus ſpumeos. 173,717
Agitare choros. 142,878
Agner. 143,895
Agreſte numen Dianæ. 94,402
Agrippina Claudio nupſit. 291,21
Agrippinam quomodo duxerit Claudius. 294, 141
Agrippina occiſa à Nerone filio. 294,125
Agrippinæ Diræ & querelæ. 306. & 307
Agrippinæ memoria damnata. 306, 602
Agrippinam Germanici vxorem quomodo afflixerit Tiberius. 314,929
Agrippinæ naufragium & mors. 299,309
Agrippinæ Neronis matris mors. 314,945
Agriope vxor Orphei. 135,570
Ahenum ſpumans. 205,60
Aiax Oileus Caſſandram in æde Palladis vitiauit. 251,668
Aiax verus. 255,843
Aiax melior, pro maior. 269,210
Aiacis Oilei, temeritas & mors. 278, 529
Aiacis Oilei mors. 26,660
Aidoneus Rex Moloſſorum. 137.662
Alani feri & deformes. 220,629. & 631
Alceſtis pro marito Admeto mortua, reuixit. 26, 663
Alcides magnus. 286, 809
Alcon. 216,454
Alcyones. 282, 676
Alcyones æquoreæ. 291,8

Alexander Molossus. 138,714
Alia sidera, alius Sol. 64,1017
Aliena rogorum. 38,64
Alienigena membra. 167,505
Alienus maritus, qui adulteriis deditus. 117,2
Aligerûm genus. 91,337
Alite querula blandius murmur. 96,506
Allabi genubus. 101,664
Alleuare. 134,1316
Alligare famem dentibus. 208,160
Alligare solidam pacis certæ fidem. 219,972
Alloqui. 250,618
ALLVSIO. amore captæ captus. 268,175
Allus. Argos nobile nobilibus ciuibus. 285,804
aspectus timet, quicquid timetur. 138,725
aut perdet, aut peribit. 209,202
audit auditur. 138,733
bene ne malis esse videret, in re bona nequam esse. 215,416
capi non poterit, nisi vellet capere. 211,289
capitis decus raptum cum capite. 126,256
captiua capiet. 163,335
clarus claras. 170,619
Allusio contrariorum, apertus opertus. 54,623
Allusiones contrapositorum, cum repetitione eleganti. 79,520. & 523
Allusio, credula credet. 300,351
Allusio cum repetitione, quem gemis, cuncti gemunt. 174,759
Allusio dilemmatica, fata si iuuant, habes salutem; si vitâ negant, habes sepulcrũ. 247,509
Allusio, Dominus mortis timuit mori, 134,564
dum falsum nefas exsequor incidi scelestus vindex in scelus verum. 115,1205
dum miror, perit mirandi causa. 173,735
durus mollit. 83,22
eat ad labores hic labor. 153,1315
exoritur maius è malo malum. 245,426
fert quæ vetat fieri. 127,272
Item, victor ad victam domum. 127,277
ferte quo fertur. 221,639
florum flori flores mittere. 101,758
fracta frangit. 279,571
fugio inferos, fugo superos. 264,4
fugiens scelus nouumque faciens. 67,23
funere funus. 40,132
genitor gnatis premor, premoque gnatos. 231,1053
Geryon victus ante Geryones, vna manu non vnus. 132,485
Herculem perimit Lichas, Hercules perimit Licham. 175,812
Herculis iræ, Herculis arma, minor illo supplice supplex. 253,728. & mouet ac mouent. 735. nullas spes habet, si tales habet. 740
hostis est quisquis hostem non monstrat. 150,1166
inausa audere. 205,19
inermes offeram armatis manus. 251,670
indomitum domare. 73,307
lacrymas lacrymis miscere iuuat. 281,660
lapsa videbit sidera labens. 226,849
Allusio, linqueret cũm iam nemus omne fulua
Plenus Alcides vacuum metallo. 287,853
lethi facies letho grauior. 42,180
lethi genus letho tristius. 254,782
leuiqs leuiora. 113,1122
leuis mihi cui totus mundus leue pondus incubuit. 198,1762
magna magnis. 159,170
malum in malis. 68,78
metui cupiunt, metuique timent. 266,74
me decet pœnas pati, non esse pœnã. 206,86
meum pectus gemitu non meo. 229,1002
meis armis petas inermem. 150,1170
minoribus placeat culpa maior. 207,134
miserũ videre nolo, sed dũ fit miser. 227,908
miser ex potẽte fiat, ex misero potẽs. 205,36
& ob scelera pulsi, redeant in scelera. 205,37
montes montibus. 272,334
minor, maior, regnum sub regno. 220,611
quem dies vidit veniens superbum, hunc dies vidit fugiens iacentem. 220,614
nemo confidat nimium secundis, nemo desperet meliora lapsis. Ibid.
mortis locus peior ipsa morte. 138,705
nate serò Phrygibus, matri citò. 246,468
nati per nefas nullũ putant nefas. 73,300
nec vnum in vno. 205,31
nocens est prorsus, quicunque tam bono fratri visus est nocens. 217,517
Allusio in, vicit palam nulla pestis, & omnem pestem vicit palam. 192,1514
non flet, qui flerur. 262,1098
non est lacrymis modus, quia quæ patimur, vicêre modum. 282,688
notus omnibus ignotus sibi. 214,402
nullum relinquam facinus, & nullum est satis. 210,25
pœnas dabit, dat, dedit. 136,643
par parem. 193,1541. *prius autẽ par, aduersũ vim habet. hoc sensu: æquè omnibus occidit, quem æqualem tellus Ioui fuderat.*
paruos parua. 254,786. liber liberos Troas vide. 254,790
patris è regno pars pater. 67,55
pater gnatum obruat, prematque patrem gnatus. 252,689
pectus pectori coïre. 77,470
perde pereundo virum, bonæ virginis boni coniugator amoris. 269,201
Phœbus & Phœbi soror; soror sagittis aptior, Phœbus lyræ. 144,905
piè facere salua pietate. 75,380
prora proræ nocuit & lateri latus. 277,494
qui est pius, qui non est pius. 75,409
quicquid superest, habebis: quodque non superest, habes. 230,1033
quisquis comes tyranni cecidit & pœnæ comes. 143,896
quo stante stetit. 235,31
referre questus murmure querulo. 160,205
Regibus reges dedit. 259,981
Regum relicto rege. 271,291
Rex regum ductor ducum. 265,339

Allu-

Allusio, ritus castos non casta Venere exuet. 88,236
sceleris precium magis scelus. 71,269
scelus scelere obruit. 268,151
scelera semper sceleribus vincens. 268,169
sed nesciens, sed nescientes. 231,1069
sede sedens. 138,731
sparsim spargite. 26,448
tanta gessit bella dum bellum parat. 240,232
terra decrescet, pelagusq. crescet. 260,1047
terræ sensere abesse terris. 126,249
te tibi restituit. 215,434
Tethys, Thetis. 256,879
transit Aiacem & ratem, ratisque partem secum & Aiacem tulit. 278,533
tumidus secũdis, timidus aduersis. 242,300
vera ex Achille spolia simulato tulit. 245,446
victor vincitur. 173,751
victor similis victo. 274,408
virum simulacra viris maiora. 41,175
viuit & viuat precor. 60,855
vlcisci inultum. 68,91
Allusio vocis. 39,108. & 109
Allusio vocis posse. 88,214
Allusio, vrere ardentem putes. 198,1742
Allusio, vultus tuæ Phœbes, aut Phœbi mei, tuusque potius. 101,652
Alnus. 52,540
Alnus alta. 83,10
Alpheus cur sacer, sub mare persequitur Arethusam. 8,81
Alpheus celer. 96,505
Alpheiaus. 207,130
Alpheiædæ sacræ. 207,115
Alta humus. 50,44
Alta pax. 243,323. & 325
Alta subiacent periculis, fulminibus ventisque. 266,496
Altè cadere. 164,406
Alternis nomen mutare. 286,816
Altheæ fratres. 25,244
Althea, pia soror, impia mater, eiusque fax. 30,780
Althea mater Deianitæ. 178,952
Altisonus. 113,1131. 168,530
Altisona regna. 279,578
Altiuago speculo. 30,790. Si ausim, corrigam; *altiuagâ è speculâ*, postea melius; *speculoq.*
Altum. 172,697
Altum, pro abscondito. 46,330
Amantibus exoptata stella Hesperus, sero videtur oriri. 7,72
Virginibus pariter metus & votum. Ibid.
Amantes cur in oculos intueantur. 62,956
Amantes post vagos ignes solẽt hærere. 64,378
Amantes nequeunt dormire, cibos auersantur. 93,366 93,370. defecti viribus. 93,372
Amantes pallent. 93,373
Amantes nulli vident quid deceat. 101,664
Amantes furentibus similes. 206,56
Descriptio fusa, simul amantis & odientis. 33,900
Amantium mira inconstantia, nihil idem diu volentium. 92,362
Amantium oculi quomodo fascinent. 165,452
Amãtur illicita, excidit qui quid licet. 163,357
Amare in filio vultum patris. 101,643
Amazones. 12,215
Amazonum descriptio. 50.478
Amazonium genus. 88,229
Amazones connubia vitant. Ibid.
Amazon tortua. 101,655
Amazon. 185,1185
Amazones. 234,15
Amazon peltata, picta pharetras, & manu securigera. 269,217
Amazones primæ equo vsæ. 94.397
Amazonum expeditio in Atticam. Ibid.
Amazones sentiunt iugum Veneris. 99,574
Amazonum regina non potuit Herculem vincere: dicitur celibis semper tori & viduæ. 116,244
Amazones armigeræ, vnde dictæ; quod vnã vel vtraque mamma careant. 108,907
Solent aliquamdiu colere castitatem, & postea corpus vulgare. 108,908
Amazonum regina Herculi se victam dedidit baltheo & armis depositis. 134,541
Amazones viduæ, 134,541
Amazonius cultus. 284,732
Amazonum arma. 269,217
Ambage flexâ. 42,214.
Ambesum. 116,1261.
Ambitio prodiga. 139,758
Ambitio impotens. 215,550
Ambitiosi descriptio. 123,168
Ambitiosi hominis cõditiones & pœna. 225,808
Ambitiosi hominis descriptio. 139,749
exitus infelix
Ambiguus infans, *de monstro*. 102,690
Ambigua voce verba perplexè iacere. 101,636
Amentum. 105,809
Amici falsi cum fortunâ mutant. 170,602
Amicitia in vtraque fortunâ colenda. 226,849
Amicitiam atque inimicitiam in fronte promptam gerere. 281,631
Amnis pronus. 87,180
Amnes rapidi. 18,411
Amnis vagus. 96,509
Amnes ignei inferorum. 114,1175
Amomum, crassum, spissum, pingue. 228,946
Assyrium optimum.
Amoris carnalis violenti, descriptio. 85,99
Signa ergo moralia hæc enumerat.
1. Fuga quietis & somni.
2. Cutæ continuæ.
3. Ardor inextinctus semper augescens.
4. Neglectus omnium solitorũ studiorum.
5. Tædium in quotidiano penso.
6. Auersio quædam à cultu diuino, & omni pietate. 7. Imitatio studiorum quibus quem amas deditus est.
8. Scire meliora, sequi deteriora.
9. Sana consilia sequi cupere & rapi in præceps. 10. Desperatio, & consultatio de nece sibi conscisceudâ. 89,257

11. Fru-

11. frustra conari tegere flammam se nimis claris signis prodentem. 92,359
12. tenebris gaudere, solem fugere, & oculos demittere mæstos. 93
13. summa inconstantia & mutabilitas in corporis habitu, & actionibus omnibus.
14. cibi & salutis incuria.
15. virium, coloris, decoris iactura.
16. tremor gressus.
17. assiduæ lachrymæ.
AMAT ISTA, QVI MALE AMAT.
Amor nullum agnoscit modum. 17,396
Amoris seu Cupidinis potentia & commendatio. 87,184.& 88,185
Amor verus nihil timet, secura sibi putat omnia. 18,416
Amoris sagittæ certiores Phœbi sagittis. 88,192
Amori cur sagittæ attributæ. Ibid.
Amore etiam feri vincuntur. 89,239
Amoris numen fluxere opulenti libidini dediti. 88,194
Amor odium tollit. 92,352
Amori seu concupiscentiæ nascenti obstãdum. nam quo serius, hoc ægrius superes. 86,130
Amorem quidam oculatũ pingi volunt. 97,526
Amor oculis hauritur. 62,956
Amor gignitur ciborum copiâ. 88,205
Amoris remedia, fames, tempus, mors. 89,252
Amoris seu cupidinis vituperatio, & quomodo pro Deo habitus. 88,194.& 201
Amorum gens mollis. 90,274
Amor nouercas vincit. 92,355
Amor vultu detegitur, nec potest abscondi. 92,360
Amor nihil nisi furor. 93,360
Amor horridus. 169,580
Descriptio vehementis amoris. 101,637
Amoris vis describitur per omne animantium genus; 1. hominum qui sub quatuor mundi cardinibus degunt. 2. iuuenum, senum, virginum. 3. Deorum, Phœbi, Iouis, Lunę, Herculis, Nereidum. 4. regnat amor, in æthere, terrâ, mari. 5. imperat auibus, tauris, ceruis, tigribus, apris, leonibus, balænis, elephantis. 6. vincit odia nouercalia. 99, cum seqq.
Amor sæpè obstinatis induit frenos & mutat odia. 99,573
Amor cur cæcus veræ causæ. 97,526
Amor iuuenilis impetu primo furit. 296,188
Amoris faces, quas fingebant. 164,377
Amor fallax. 100,631
Amor superos vicit. 167,467
Amor perit flammis. 254,802
Amor non potest cum timore. 209,207
Amor, Deus inuictus, certa tela eius. 168,538
Amor verus quos tenuit, tenebit. 218,552
Amor iustus reparat amissas vires. 216,476
Amor verus odit nec patitur moras. 135,587
Amor vulgaris, alius à diuino. 99,274
Amor iratus, est magnus dolor. 165,452
Amor coniugalis perennis manet. 296,190
pellicis amor, cum formâ perit. Ibid.
Amor igneus & amantes ardere, cur? 164,377
Amor tyrannus cæli mare penetrat, & omnia peruadit. 305,549. feras mulcet. 563
Amor quid, vnde gignatur, nutriatur: cur Deus creditus, vis eius, cur arcus & sagittæ illi datæ; Veneris & Vulcani filius. 305,551
Amor est causa bellandi. 165,425
Amphion chelym tenens, traxit saxa sono. 53,611
Amphion mollis. 144,915
Amphionij canes. 41,178
Amphion carmine saxa aduocans muros Thebanos construxit. 126,262
natus Ioue, vel Theobboute.
Amphion humanior Zetho 66,20
Amphionis moles, mænia Thebana. 80,566
Amphitryo. 186,1246
Amyclæ Graiæ. 236,70. armiferæ. Ibid.
Anachorismi figuræ exempla. 118,14
Anchises vates fuit. 46,328
Ancæus. 24,643
Ancæus ab apro interfectus. 25,643
Andromache luctus super filio morituro. 253,765
Anguis caput cæruleum. 56,729
Angues cælestes duo, maior & minor. 27,694
Angues cristati 125,215
Anguis maximi se erigentis, descriptio. 56,729
Anguis medius inter vrsas, lubricus. 226,872
Angues torti. 206,97
Anima dura, inexpugnabilis. 70,165
Animam diu cum morte luctantem effundere. 69,141
Animam hominis cum corpore interire. 244 toto choro.
Animam in ore primo, vel primoribus labris tenere, anima cucurrit ad labia. 153,1309
Anima leuis, fessa senio, malis quassa. 153,1307
Animæ tenues. 166,460
Animos bonos resumere. 141,814
Animi dubij cupientis & timentis eruere veritatem, descriptio. 43,206
Descriptio diuersitatis animorum vulgi. 262,1128
Animi iacentes surgunt. 260,1021
Animum mitem gerere alicui. 99,571
Animus nulli malo impar. 153,1164
Animos magnos magna mala frangunt. 253,742
Animus precibus, ferro minis non cessit: sed corpus vim tulit. 107,888
Annus climactericus, maximè. LXIII., valde periculosus. 124,179
Anni præcipitis rota volucri die voluitur. 123,179
Annum poëtæ assimilant rotæ, vel serpenti eau dam voranti. Ibid.
Descriptio annorum. 75,371. { Bruma ter niues posuit. / Ceres tertiâ falce decubuit. / Vndenæ herbæ, totidem pruinæ. / Messor decies aristas secuit. / Ide decies canuit niuibus.

Descri-

Descriptio quatuor anni temporum. 109, 963. 194,1594.
Descriptio anni per niues & messes. 236,74
Annosa templa. 174,781
Annumerare membra. 116,1259
Anquirere. 116,1274
Antæus. 199,1786.201,1096
Antæus Lybis. 132,481.155,2
Antæus, cur terræ filius. 155,24
Antemnæ. 277,500
Antenoris coniux. 236,60
ἀντέρως quomodo nascatur. 166,452
Antiope vxor à Theseo occisa. 88,226
Antiope capta à Theseo. 94,397
Antiopen Theseus occidit. 108,924
Antiopa vexata à Dirce. 144,915
Antistare. 174,769
Antonij fuga. 304,513
Antonij Bolognij & Ducis Amalphitanæ infelix connubium. 118,12
Antonomasiæ exempla, 233. { Troas. / Poeta. / Pontus. / Prudentia & prudentes.
Antipodes. 108,929
Anus grandæua. 200,1857
Anxiferus. 183,1163
Aonius latex. 8,80
Aonia virgo. 8,105
Aper spumeus, spumiger, Spumans. 92,346
Aper Arcadius. 286,828
Aprorũ dentes cur fulminei, quia reuera vrũt, scitum hoc antiquis. 287,826
Aper Mænalius. 125,228
Apri Indici. 287,826
Aperire lucem, promere ortum, 40,121
Aperire saltus. 83,18. *principium saltubus dare, sic aries dicitur annum aperire in Herc. Fur.*
Aphydnæ paruæ. 83,24
Apparare insonti crimina. 105,822
Apparare officium. 192,1484
Apparare bella. 268,192
Apparitiones spectrorum malorum tempore pestis. 41,174
Apparitionis terrificæ descriptio. 239,165
Appellere greges aris. 144,907
Appetere exempla facinorum. 74,331
Appetere prisca. 105,796
Applico puppim litori. 140,768
Apprimè statim. 125,212
Apollo, qui Tripodas monet. 8,86
Apollo & Bacchus, idem. 43,227
Apollo cur λοξίας. 43,214
Apollo formosus, & cæsarie comptâ. 105,798
Apollo pauit Admeti greges. 131,450
Apollinis in sacris coronæ laureæ. 272,311
Apta canis vinclo. 216,496
Aptare formam lacrymis. 159,194
Aptare digitis smaragdos. 91,917
Apum examen densum nectitur alto globo. 53,602
Aqua frigida prodest deliquium animi passis, calida timentibus vel defessis. 285,784
Aqua sacra. 96,508
Aquales nubes. 275,459
Aquarij vrna. 226,867. quis sit. 227,864
Aquila bellica. 75,390
Aquilâ motâ pugnam vocare mos. 75,390
Aquilo frigidus. 54,652
Aquilo niuosus, & niualis. 174,776
Aquilonarium pugilum robur. 143,895
Aquilo strymonius. 276,475
Arabia εὐδαίμων seu beata. 40,110. eadem quæ felix ab indoctioribus.
Arabs diues. 174,790
Arabum beatæ siluæ. 40,117
Arabum donis colere. 285,803
Arabes Phœbum colebant. 174,790
Arabes diuites, seu beati. 28,711
Arabum odore arbores. 144,909
Arabum silua diues. 84,68 *cinnamus beata, ut dicit alibi.*
Aræ magnæ. 279,581
Aræ sacrificæ. 309,693
Aræ piæ. 96,496
Aræ sanctè colendæ, & ab innoxiis. 206,93
Aras inter. 85,105
Arator curuus. 170,634
Araxes gelidus. 17,373.84,57
Araxes niueus. 48,427
Arbiter. 167,483
Arbitri inferorum. 179,1005
Arbiter pœnarum. 76,166.204,14
Arbiter æqui. 138,729
Arbitria dura felicis thalami. 81,596
Arbitria gregis sub illo. 60,839
Arbitria. 257,924
Arbores funestæ, taxus, cupressus & ilex. 221,655
Arboris magnæ & annosæ quàm ægrè succidatur, descriptio. 195,1622
Arboris magnæ & opacæ, descriptio. 52,542
Arboris annosæ descriptio. 51,536
Arbuto sub leui membra stratus. 96,508
Arcades ante solem geniti. 201,1881
Arcades sole vetustiores. 105,783
Arcades lunâ antiquiores. 104,783
Arcades populus vetustus. 193,1534
Arces cælitum. 38,47
Arcitenens Dea. 102,706
Arctos frigida. 292,27
Arctos alta. 51,507
Arctos agit classes Argolicas. 117,7
Arcticus polus nobis celsus, Antarcticus sub pedibus. 122,128
Arctophylax. 15,314.226,876
Arcturus. 15,314
Arcus non audit. 178,975
Arcyæ. 85,75
Ardens plaga. 136,67
Ardere (*amare*) & odire. 22,583
Ardescit mundus trisulca face. 102,678
Ardoris maximi descriptio. 189,1359
Arenæ an Latinum. 193,1518
Argi nobiles. eorum antiqua sitis ex siccitate maxima. quis puteos adinuenerit. 207,118

Argiui-

Argiui genus Inachi. 212,336
Argiuæ vrbis laudes. 285,804
Argo audax. 23,607
Argos. 72,283.111,1054.147,1037
Argos Achaicum. 207,121
Argos Iunoni sacrum. 272,342
Argo compacta manu Palladia. 17,365
Argo carina vocalis, metu obmutuit. 15,349
Argolici. 201,1888
Argonautarum varia encomia, adeo vt & Dij dicti. 12,217
Argonautarum fere omniũ diri exitus. 23,607
Arguere sceleris, *conuincere*. 177,896. *sic rectè sumitur in vulgatâ noui Testamenti versione*; arguet de peccato.
Ariadne à Theseo rapta, & in Naxo relicta, Baccho nupsit. eius mythologia. 50,489
Ariadnæ mitis Minos. 88,243
Ariadnæ in cælum relata, sydus. 101,660
Ariadnæ corona inter sidera. 118,18
Aries aureus vel purpureus portendit imperium possessori. 210,229
Aries aureo vellere. 19,471
Arietis cælestis fabula. 216,849
Aries radiante villo aureo. 260,1034
Arimaspus diues. 170,622
Arma vincunt leges. 130,400
Arma non seruant modum. 130,402
Arma nudata, *int blanck harnas*. 75,389
Armentarius. 41,147
Armenta fortia. Ibid. 149
Armenia silua. 223,734
Armentorum tria genera antiquis. 273,353
Armi toti. 140,794
Ars feminea. 105,825
Artes auctoribus obsunt. 39,70
Artibus magicis tincta & illita. 22,576
Aristæ, pro anno. 136,76
Aristoteles tertius. 233
Artus ignaui. 42,181
Arturus dominatur mari Eubœæ. 157,103
Aruales fratres Iudices Terminalium. 97,527
Arundo. 159,157
Arundo fortis, pro sagittâ. 149,1115
Arundo pro sagittâ. 151,1194
Asciscere sibi vana. 88,100
Asellus pandus, turpis. 48,429
Asia pollens. 234,8
Aspergi die. 122,134
Asperat caput nubes mœstissima. 138,721
Assarici domus, tellus. 234,17
Assaracus vetus. 287,874
Asserere sibi cælum. 188,1301
Assensor facilis iræ. 115,1202
Assonare. 49,461
Assyria tellus. 85,86
Assyrij odores. 94,394
Assyrium venenũ. 215,454. Assyrius color. Ibi.
Astra noctiuaga. 225,816
Astræa. 136,69
Astræa terras reliquit. 301,418
Astra credita Hispanico mari se cõdere, & currus suos equosq; tingere, potissimũ Sol. 225, 818
Astra vaga. 300,383
Astrepere. 110,1023
Astricæ choreæ. 275,459
Astruere fraudem. 172,718
Astus callidi. 247,522
Astu doloque tegere. 86,152
Astyanax. 281,635
Astyanax præcipitatus ab Vlysse. 261,1069
Athalanta. 132,481
Athamas. 67,23.226,849
Athenis arx Palladi sacra. 89,259
Athos. 180,1046.183,1151.189,1382. 197,1728
Athos Aemonius. 28,720
Athos præruptus. 158,144
Atis Cybeleïus. 236.72
Atlas. 194,1597.202,1905
Atlas maximus, gigas. 120,72
Athlas cælum humeris sustinet. Ibid.
Athlas cælum ferens. 155,12
Atlantides Eoæ. 118,10
Atlantides stellæ tempestatem denũciant, ideo vocantur ponto ac ratibus timendæ. tres earum à Ioue constupratæ. Ibid.
Atratinus. 233
Atreus ferus, acer, truculentus, nec potens mentis. 218,547
Atreus iugulat & conscindit in frusta, & apponit patri epulandos filios ipsius, nepotes suos 223, 722
Atrum pro tristi. 115,1212
Attalicæ opes. 215,454
Attheæ gentis insigne. 107,897
Atthæa gens. 113,1146
Atthidum chori. 85,105
Atthis, & Atthæus. 150,1163
Atthius & Atthis. Ibid.
Attica prius Acte. Ibid.
Attica terra innocentes superos facere solita. 184,1342
Attollere facem festis motibus. 95,443
Attonitum regno pectus furit. 73,302
Atys Phrygius. 282,686. noua mulier. 283
Auaræ mentis furor inflammat. 96,483
Auaritia. 120,59
Auaritia nullo potest auro expleri. 170,622
Auaritia fugienda. 139,758. describitur
Auarorum hominũ descriptio. 108,143. Auaritia vnde gignatur, impedit orationẽ, filias gignit insomnes curas, indurat, & monita respuit, prohibet vti bonis, metu paupertatis iugiter cruciat. 108,143
Auarus nullo fine beatus est, pauper in auro congesto. 123,167
Auari descriptio. 123,165
Auctorem scelus repetit. 138,734
Auctor futuri. 148,10 0
Auctumnus grauis. 145,948
Aucupari verba. 74,361
Audaces iuuat fortuna. 10,159
Audaces senes vicina libertate. 86,137
Audax ire. 134,546
Audax quid propriè significet. 134,547

Audire illi preces. 162,294
Audire, & audiri iudicum proprium. 138,733
Audiri. 133,521. vox ritualis.
Auernus. 251,680
Auerni pallidi fauces. 115,1196
Auerno flebilius. 113,1144
Auerruncatores Dij. 310,750
Auersus dies. 230,1038
Auertere. 19,472
Aues auidæ. 72,256
Aues garrulæ. 49,454
Aues fremunt. 96,506
Aues obscœnæ. 29,732
Aues querulæ. 96,506
Auferre fletum. 187,1270
Auge vim passa ab Hercule. 163,366
Augescit dolor. 26,671
Auget cumulus hic voluptatem. 229,975
Augię stabulum. 126,247
Augustus quomodo in cælum putatus ascendisse. 303,471
Augusti bella ciuilia. 304,500
Auidis natura parum est. 170,631
Aula alta, *cælum*. 196,217
Aulæ regum (*domus superbæ*) non habent vnquã, vel raro fideles ministros. 169, 569
Aulæ fallacis facile bonum. 292,34
Aulas fugiũt, iura, pudor, fides cõiugij. 266,79
Aulica vita inquieta & misera. 122,163
Aulicorum studia & prætensiones variæ & vanæ. 170,617
Aulicorum studiorum & scelerum ambitionisque, &c. descriptio. 170,617
Aulis. 23,623.268,171.314,970
Aulis tarda ratibus. 279,563
Aura populi. 96,486
Auras trahere. 53,599
Auræ leues. 14, 304
Aure subiectâ sonum captare. 140,389
Aures oneratæ. 171,661
Aurium descriptio. 71,226
Aureus aries Pelopidarum. 210,224. & 229
Aureum pro pulcro. 218,113
Auri cæcus cupido. 97,524
Auri vis & potentia. 311,765
Aurium sonores. 42,188
Auriga carinæ. 5,2
Aurigæ qui fertur equis, nec audit currus habenas, descriptio. 111,1065
Aurigæ periti descriptio. 110,997. & 111,1068
Auro solicito superbi bibunt. 97,515
Aurora roscida, Pallantias. 225,816
Aurora luxit Memnonem filium & obscura meauit. 241,239
Auroræ maritus Tithonus. 286,820
Aurum textile. 22,572
Auspex dextera, quæ auspicatas faces præfert. 7.68
Auspicari regium decus capiti. 264,8
Auspices nuptiis adhibiti. 256,862
Auspicia metuũt, qui nihil maius timẽt. 250,609
Auster luctificus. 54,632. Auster Libycus. 276,476. pluuius. 277,479
Auster nebulosus. 22,584
Auster madens. 136,71
Auster dominatur in mari Siculo. 110,1008
Austri calidi. 38,37. Austri tepidi. 83,21
Assueta turris Priamo. 261,1068
Αὐτόχθονες cur Arcades & Attici. 105,783
Autumnus. 208,167
Axis Scythicus. 185,1182

B.

BACCA conchea. 216,454
Baccæ lauri amaræ, baccæ olearum. 52,538
Baccæ Cadmeæ. 121, 133
Baccharum descriptio. 49,436
Baccatum. 94,383
Bacchus 296,208
Bacchi descriptio. 48,405. 132,471
Bacchus cur coronetur. 48,414
Bacchi cornua. 48,408
Bacchus corniger, & de eius cornibus; ταυρόκερον, δίκερον, βούκερον, Græci. 103,753
Bacchus cur Mænala dicatur. 48,422
Bacchus domitor Lycurgi & maris rubri. 143, 902
Bacchus duxit Ariadnam. 50,489
Bacchus exonerat graues curas. 95,444
Bacchus fulmine eiectus vtero matris. 131, 456
Bacchi gestorum mythologia. 49,465
Bacchi habitus. 132,471
Bacchi laudes. 48. per totum, & seq.
Bacchus lentâ viâ cælum petiit. 120,66
Bacchus, Liber, perpetuum iuuenis comâ intonsâ, cuspide pampineâ, & mitratus; & capite cornigero. 103.750
Bacchus liquidus. 52,566
Bacchi luci. 153,1285
Bacchi miraculo vinum & lac subitò effluxit è solo Naxi. 50,495
Bacchicus modus. 51,508
Bacchi varia nomina seu epitheta. 50,492.
- Bacchus pater. } vnde?
- Bromius. } vnde?
- Lyæus. } vnde?
- Eleleus parens. } vnde?
- Ignigena.
- Iterum satus.
- Bimater.
- Nisæus.
- Thyoneus.
- Lenæus.
- Vuæ genialis consitor.
- Indetonsus.
- Nyctileus.
- Iacchus.
- Euan.
- Euius.
Bacchi & Ariadnes nuptiarum descriptio. 50, 490. cum seq.
Bacchi ornatus, forma, comitatus. 48,411
Bacchus proles fulminis. 8,84
Bacchus puer virgineo amictu latuit Iunonem. 48,418

Bacchus Semelis filius; cur quidam malunt Proserpinæ. 118,16

Bacchi victoriæ de 49. & 50.
- Indis.
- Getis.
- Massagetis.
- Thracibus.
- Zedacis.
- Mæotidis, &
- Scythis Nomadibus.
- Gelonis.
- Amazonibus.
- Penteo.
- Prœtidibus.

Bacchus pro vino. 229,974.984,988.52,566
Bacchus virgineâ figurâ pingebatur. 48,408
Bacchus tener. 132,472
Bacchus à Tyrrhenis raptus. 49,449
Bætis, flumen lentum & languidum. 29,727
Baiæ litus Euboicum. 147,1046
Barba prima puras genas signat. 101,645 primùm opacat flore lanugo genas, barbula prima, prima iuuenta genas flore vestit. Ibidem.
Barbæ graues. 198,1750
Barbaricus triumphus. 221,666
Barbarici postes, opes. 234,16
Barbarica templa. 254,781
Balista petraria. 97,533
Balistæ descriptio. 97,532
Bassaris. 74,365
Bassarides. 49,432
Belicis. 178,958
Belidæ. 144,916
Belligerum caput. 77,472
Bellicum canere. 209,187
Bella cruor delectat. 130,403
Belli exitus incertus semper. 82,626
Belli exitus attendendus, non causa. 130,406
Belli fortuna. 82,629
Bella ferro cincta. 137,694
Belli fortuna semper in ancipiti loco est. 81,629
Bello impio vinci optimum. 77,492
Belli incommoda. 129,364
Bellum mortiferum. 138,689
Bellorum origo & causa prima à cupiditate & libidine. 97,538
Bella prima qualia nondum inuento apparatu militari. 98,543
Bellum sanguineum. 95,464
Bellona. 188,1310
Bellona tristis. 266,81
Bellua maris. 92,350
Bene est, peractum est. 36,1018
Bene est, abundè est, iam sat est. 227,890
Bene est, abundè est. 211,279
Bene habet. 64,998.147,1034
Bessa. 256,847
Biarco. 143,895
Bicorpor. 183,1163
Bidentes tardæ. 40,133
Biformis. 114,1167
Biformi nota crimen exhibent. 102,688
Biformatus. 183,1163
Bigæ. 286,814
Bigæ, an biga dicendum. 193,1518
Biiuges. 112,1098
Bimaris Corinthus. 45,282
βίος θραχὺς. 124,179
Bipenne. 275,459
Bisontes villosi. 84,64
Bistonis ales. 282,670
Bistones vltimi. 180,1040
Blandiloqua vox. 271,290
Blandiloquentia. 289
Bœotia, dicta à boue. 56,719
Bœotiæ solum vber. 69,130
Boëtus. 216,454
Bœota loca. 55,666
Bonum ingenium nulla humilitate infirmatur. 39,82
Bona mentis atque animi, subiecta sunt nulli, perpetuo manent. 305,543
Boreas Arctous. 244,393
Boreas gelidus. 108,933
Boreas insanus. 113,1127
Boreas. 276,472. horrifer. 277,479
Bootes. 15,315.297.230
Bootes immunis à mari. 266,71
Boreas Sarmaticus. 207,126
Boreas siccus. 182,1107
Bos innupta. 47,373. iuuenca siue genisa.
Bos Italis maxima quadrupes. 92,350
Bouis iniugis descriprio. 56,719
Boues lucæ. 92,351
Boues vtriusque sexus immolari auratis cornibus soliti. 41,137
Breuis, pro breuiter. 259,979
Breuia vada. 279,568
Briareus vastus. 159,167
Briseis. 240,222
Briseis Achilli ablata. 268,186
Britannnis. 292,27
Britanni victi à Claudio. 292,27
Britannia ante Claudium planè libera. Ibid.
Britannicus veneno locustæ necatus. 293,45
Bromius. 103,754
Bruma cana. 109,964
Brutus. 304,492
Bruttium fretum. 171,650
Bruttium mare. 218,578
Bubo luctifer. 137,686
Bubo mœstus. 29,733
Bucina, non buccina. 225,799
Busiris. 199,1785
Buffalorum domus Romæ. 205,22
Busiridis feri aræ. 262,1104
Busiris hospites immolare solitus. 132,481

C.

CADAVER, *de vino corpore.* 67,56
Cadere terrâ repentè. 99,583
Cadmeides. 139,757
Cadmus Assyrius, seu Phœnyx. 69,124
Cadmus aduena, Tyrius. 144,916
Cadmus in anguem mutatus. 130,392
Cadmi domus effera, semper læta cruore cognato. 54,626
Cadmi historia mythologicè explicata. 57,747
Cadmeum nemus. 41,176
Cadmus nobilis. 126,255
Cadmus Sidonius. 56,713.
natus Agenoris. 715
Caducus. 53,600
Caducum naufragium. 275,459
Cæcare. 215,416
Cæci gradientis descriptio. 65,1047
Cæci modi. 39,92. 69,132
Cæcus pes. 66,11
Cæcum iter. 252,724
Cædes fera. 314,913
Cædere gregem. 147,1036
Cælites equi. 100,626
Cælifera manus. 133,527
Cælo nil maius natura genuit. 300,379
Cælum non petitur molli via. 131,436
Cælicolæ seu spiritus non possunt Venerij iungi hominibus. 131,447
Cælum sacrum. 187,1297
Canæ spumæ. 274,437
Cælum trahere, hoc est, sidera & numina. 26,670
Cælibis vitæ incommoda & detestatio. 96,475
Cæpta exsequi. 99,594
Calamitatum, quę expugnatas vrbes inuoluũt, descriptio. 159,173
Calamitatum magnarum, maximè ancipitis & magnæ vicissitudinis sceptri, descriptio. 205,33
Calais. 140,758
Calamus impar. 90,297
Calchas interpres Deûm. eius peritia vaticinandi, augurandique, vaticinium de nece Polyxenæ & Astyanactis. 243,352
Calchas augur. 247,532
Calchas solus fata mundi videt. 268,179
Calere leui face. 164,377
Caligo cæca. 79,516
Caligo spissa alligat grauibus vmbris, verum: nam ibi tenebræ palpabiles. 138,709
Callistus fabula, & allegoria. 117,6
Calpe. 194,1565
Calpe bimaris. 45,282
Calpe Ibera. 186,1251
Calpe ab Hercule fracta. 186,1238
Calydoniæ. 169,582
Calydon. 255,844
Cancer curuus. 226,856
Cancer feruens. 99,286
Cancer præclarus. 136,69
Cancer sidus Libyæ. Ibid. 67
Cancti sidus. 194,1571
Candere pallore. 106,828
Candida sæcula. 15,329
Canere bellum. 218,255
Canes arguti. 85,81
Canes taciti. 84,31
Canens gurges. 309,699
Canis cæsi domino adulantis descriptio. 141,809
Canis Stygius. 88,222
Cani splendent. 88,245
Caniculæ sidus æstiferum. 38,39
Cani piis venerandi. 152,1247
Canthus. 24. in prin.
Cantibus solamina quærere. 181,1088
Cantus placat infetos. 134,569
Capere animos. 111,1057
Capere brachia in amplexus. 188,1340.
Capere fortunam suam. 293,89
Capere minas. 161,266
Capere, pro perferre. 39,81
Capere ruinas magno animo. 130,411
Capessere partem imperij. 217,527
Caphareus. 174,775
Caphareus fallax. 279,556
Capharides petræ. 175,802
Capilli flagrantes picti storace. 94,383
Capilli rudes. 91,918
Capi multis profuit. 257,881
Capit assueti doloris modum, 210,254
Capita duo iecoris ominis mali. 46,360
Capit frenos dolor. 216,497
Capricorni iubar. 136,69
Captare. 294,133
Captare fontem manu. 97,518
Captis sat est viuere. 246,474
Capto lex nulla parcit aut pœnam impedit. 243,332
Captus animum animo. 121,108
Capulo manum reddere. 77,481
Caput abest, nec vsquam est, de minutim confracto & attrito. 146,1024
Caput arx corporis. 42,184
Caput iecoris non apparere ominosum. 46,361
Caput lene aquæ. 96,508
Caput proximum Phœbo. 45,291
Carcer cæcus. 249,585
Carchesia. 49,456. 52,565
Cardo mascul. 10,177
Cardinem extremum mortalis æui premens. 236,53
Carmen magicum voluere. 52,561
Carmen nobile, non ignobile. 282,666
Carnabon Getarum rex. 28,698
Carpere vitam, ætatem. 143,873
Carpeneitus solus. 83,4
Casæ sordidæ. 158,125
Casia. 215,454
Caspia iuga. 213,376
Caspiæ rupes. 151,1205
Caspium mare. 262,1103
Cassa consilia. 249,569
Cassa præsidia occupas. 254,792
Casso sidere. 31,790
Cassum timere. 163,352
Cassus. 251,678
Castalius fons. 43,228
Castalium nemus. 56,712
Castalia sancta, *Delphi.* 44,276

Castiffica mens. 87,168
Castitas & pudicitia paupertatis & sobrietatis comes assidua. 88,203.& 208
Castor eques. 105,807
Castor & Pollux. 12,230
Castor & Pollux lucida sidera. 297,207
Castor Tyndarei filius, Pollux Iouis. 118,14
Casto pectore nefanda ocyus exturbare. 86, 129
Castos mala paupertas sequitur, adulteri verò regnant. 109,983
Castus, incæstus, *opposita.* 114,1179.& 1190
Castus, intactus, rudis. 108,920
Casus culpa caret. & hæc duo differre. 151, 1200
Casus & furor conantur. 74,353
Casus impotens. 172,715
Casus rotant humana. 113,1120
Casus sæpe experti timendi. 21,519
Casum sequi optimum, vbi animus errat. 267 145.
Casum ducem quæ petit, cæca temeritas est. 267,146
Casus varius. 22,569
Cato Vticensis reprehensus. 70,190
Caucasus. 151,1208.158,142.197,1728
Caucasus. 189,1376. horridus. 189,1375
Caucasus inhospitalis. 6,43.231,1047
Caucasus ingens. 113,1131
Caucasus niualis. 191,1449
Caucasus sparsus cruore Promethei, & opertus niue perpetua. 28,709
Cauda, lunata, falcata. 49,465
Causa bona, sed in modo aliquando culpa. 75, 379
Caulari. 11,102
Caussam tueri infesto iudice. 257,905
Cauendi tempus serũ in mediis malis, 216,488
Cauum rupis. 74,360
Caycus. 240,227
Cecidere ventis suæ vires. 219,589
Cecrops, in Aquarium mutatus. 227,864
Cecropius mons. 83,2
Cecropis vrbs. 144,916
Cedit labor in vanum. 87,181
Cedri enodes. 52,541
Celebrare choros. 170,593
Celebrare toros. 309,701. talamos. 309,712
Celeritatis magnæ descriptio. 76,419
Celeritatis magnæ descrip. 111,1058. vix summam humum gradu tangens citato.
Cenæus Iupiter. 157, 102
Cenæum promontorium & templum. 174, 773. & 780
Centauri. 145,968.185,1193
Centauri truces. 140,777
Centauri descriptio, an vlli tales vel hippocentauri esse queant, adfabulatio, & nomina eorum vnde ducta, latè discussum. 167,505
Centum pro multo. 260,1019. perfectissimus numerus.
Cephalenũm dux Vlysses. 247,517
Cerberus. 53,581.287,855
Cerberi descriptio. 140,782.264,13
Cerberus ater. 155,23
Cerberus canis. 41,172
Cerberus, canis inquietus. 193.1524
Cerberus canis triceps, anguineam caudam habens. 136,648
Cerberus cauet ne animæ inferis regredi queant. 244,405
Cerberum Hercules extractum per Græciam deduxit ostentui. Cerberus canis quid significet. 120,59
Cerberus secundùm quosdam canis regis Molossorum, secundùm alios serpens. 137,662
Cerberus quis, & qualis. 140,782
Cerbero viso dies labans. 120,60
Cerberi terna colla. 120,62
Cerberus triceps. 264,13
Cerberus tria capita habuit, alij volunt quinquaginta, alij centum. 53,581
Cerberus triformis. 185,1200
Cerberus vinctus. 148,1106
Cerebrum album, molle, lacteum, concretum, dispersum, penitus expressum. 262,1115
Cerebri expressi etiam veteres plures meminisse. 262,1115
Ceres. 30,761
Ceres alma, frugum parens. 71,222
Ceres Eleusinia, secreta. 142,844
Ceres frugifera. 71,219
Ceres pro frugibus. 109,966
Ceres frugum parens, potensque. 127,299
Ceres humerum Pelopis comedit. 208,143
Ceres spicifera. 170,198
Certa descendi ad preces. 101,667
Cerua aureis cornibus. 186,1236
Ceruæ Cretææ. 84,60
Cerui fugaces. 14,149
Cerui *furcæ rusticorum quædam.* 58,753
Cerui timidi, efferantur amore. 91,341
Cerui tuti. 149,1128
Cerui viuaces, quàm diu viuant. 57,752
Cespes mollior ostro Tyrio. 171,644
Cespite nudo somnos ducere. 96,510
Cespes sanguineus in Magicis. 31,798. *hoc est ara ex cespite tincta sanguine immolatitio, & suo.*
Cesset in pœnas furor. 18,406
Cessere vultus. 164,390
Ceu video. 70,195
Ceyx. 159,197.& 677
Chalcis. 255,835.255,837. 279,562
Chalcis vasta. 174,800
Chalciope soror Medeæ. 11,209
Chalcodoris. 255,835
Chalybs. 158,151
Chaos. 121,1112.244,399
Chaos atrum. 276,483
Chaos auidum. 137,677
Chaos cæcũ. 29,741.53,572.300,375.172,1132
Chaos æternæ noctis. 59.135,609
Chaos dirum. 116,1233
Chaos deforme, olim creditum etiam Deos pressisse. 225,834
Chaos extremum. 156.47
Chaos suane. 230,1007
Chaoniæ arbores. 56,728
Chaonis quercus loquax. 195, 1621
Charentonium. 237,107
Charondæ lex de luctu reiecta. 200,1833
Charon. 41,168. 139,762
Charontis descriptio. 41,166.139,762
Charon dirus. 140,770
Charon vox Aegyptia Portitorem significat. inde χαρόνεια. 181,1070
Charybdis. 18,407.218,582
Charystos marmore nobilis. 255,835
Chelys canora. 242,320
Chelys dulcis. 49,461
χειμάῤῥους. 68,71
Chimeræ historia & mythologia. 31,828
Chimæræ mediæ flamma. Ibid.
Chimeræ flamma. 66,20
Chiron Pelij incola. 145,970
Chironis parentes, iustitia, in cælum translatio, mors, astrum sagittarij. 226,859
Chironis autrum quale. 255.830
Chiron fuit Achillis pedagogus, docuit bellica & musicam. 255,833
Chironeum vulnus. 240,218
Chlamys picta. 222,666
Chori 85,105
Choros nectere. 163,367
Chryse. 240,223
Chryses dux Phœbæus. 268, 176
Cibi faciles vilesque. 171,655
Ciere bellum. 75,389
Ciere cantus festasque voces. 227,919
Ciere flumina. 136,69
Ciere nomen. 47,592
Ciere questus. 75,387
Ciere superos ad sacra. 262,1100
Cilla. 240,226
Cinis Ophionius, item Mygdonius. 127,266
Cinis rebellat. 39,107
Cinnama. 40,117
Cinnus. 182,1098
Circinus. 42,187
Cirrheum oraculum. 191,1472
Cirrhæa templa Phœbi. 157,92
Cirrhææ vates. 44,269
Cistæ Cadmeæ. 170,595
Citæ vadæ. 97,510
Citatus. 201, 1900
Citatus ira. 32,852
Cithæron. 66,15.126,233.128,334.145, 978.153,1285.207,116.
Cithæron in accusatiuo. 67,31
Cithæron. 60,844. lætus semper nouo pabulo. 845
Cithæronis iugum niuosum. 59,808
Cithæron noxius. 72,256
Cithæron sacer, capax scelerum. 62,930
Citimus. 31,790
Citra. 62,951
Citus mundus. 109,958
Clamore cælum complere. 174,795
Clarescit dies. 121,124
Clarifico. 113,1139 Claritas. 220,614
Classicum cornu canebatur. 56,733
Classicorum graue murmur. 218,574
Claua grauis. 146,1023.148,1084
Claudere mensam scypho. 227,917
Claudij Cæsaris domus fata. 292,43 { ipse occisus scelere coniugis. coniux occisa parricidio. filius veneno sublatus. filia mirè vexata.
Claudij Imp. victoria de Britannis. 291,26 occisus veneno ab Agrippina vxore. 292,30
Clementer acto colle. 45,281
Clementes Principes cælum petunt. 139,743 diuque feliciter viuunt. Ibid.
Clementiæ est quo celsum superi altius leuarint, mitius lapsos premere. 252,694
Clementiæ laus. 138,738.194,1560
Clementia magnum timoris remedium est. 302,436
Cleonæ. 199,1809.201,1888
Cleoneum caput. 141,797
Clepere. 10,155.210,214
Clepere ingenti tegmine se. 141,798
Cloatius Verrius. 207,110
Clothocolos manu proiecit. 174,767
Clotho grandæua. 291,15
Cludere ensem vagina. 77,467
Cludo 69,148.84,47.191,1439
Cluserit. 88,221
Clusi, pro clausi. 19,458. clusam. 464
Clusus. 31,820.72,246
Clypeus Argolicus, rotundus. 68,87
Clytorius amnis. 50, 486 aqua pota reddebat abstemios. Ibid.
Cnossius rex. 61,892
Cnossiaci ictus. 159,161
Cnossius Labyrinthus. 101,647
Coactæ locutioni pœna nulla infligenda. 51, 529
Coacta omnia, grauia. 303,452
Coactis cornibus arcum flectere. 146,991
Cocyti inertis fœda palus. 137,685
Cocytus iners. 142,869
Cocyti rigentis stagna. 203,1960
Coercere se. 95,452
Cogere. 122,127
Cogi qui potest, nescit mori. 131,425
Coit in monstrum vltima facies. 111,1044
Cognoscere suas manus. 178,959
sororem. 178,952
Coit sanguis frigidus. 43,224
Colchus. 262,1103
Coli leues. 163,372
Coli pœna inuidiosum & odiosum. 242,299
Collocare ærumnas. 215,428
Color malus pro nigro. 142,861
Columen alrum. 205,53
Columen impulsum labet. 146,999
Columen occidit. 234,7
Columnæ nobiles variis maculis. 221,650. *de marmoreis agit. sic alibi;* maculosaque synna.
Colus Parcarum. 63,987
Colu Palladia. 169,563

Chae Coma

Coma ignis. 45,311
Coma nullâ lege iacens. 105,801
Comæ ſplendidæ, *de canis.* 88,245
Coma ſiluarum. 194,1594
Comæ temere iactæ colla perfundunt. 94,391
Comare caput. 98,546
Comantia colla. Ibid
Comas nodo cogere, & emittere. 94,398
Coma veneni. 173,735
Combibere. 50,494
Cometa tempore Neronis in Septentrione. 297,230
Cometa, longâ ſemitam flammâ trahens. 243 355
Comminij fabula. 83
Commiſit Lucifer Heſpero vices. 158,148
Commiſſus. 194,1564
Commiſſa nox. 197,1695
Committere. 6,36
Committere curas auribus. 100,605
Committere bella. 231, 1082
Committere manum iugulo. 223,724
Committere verba. 69,132
Commeda effigiem parem dolori. 161,265
Commodare manum. 188,1303
Commodare ſcelus. 33,906
Commodes ſecretus aures. 99,597
Commonitus. 180, 1060
Communio rerum an vtilior, quàm diuiſio. 301,357
Comparatio arboris ambiguè quò cadat. 93 362
Comparatio arboris non acciſæ. 95,455
Comparatio æquoris poſt tempeſtatem adhuc tumentis vento iacente. 172,710
Comparatio æſtus naues ſorbentis. 137,675
Comparatio Aetnæ. 162,226
Comparatio Aethnæ incendiorum. 121,107
Comparatio Aethnæi ignis. 85,102
Comparatio Amazonis vel Mȩnadis. 251,672
Comparatio Amazonis pugnantis. 94,396
Comparatio apri. 288,888
Comparatio auis metuentis pullis ſuis ab accipitre. 61,903
Comparatio aurigæ cum nauta. 111,1069
Comparatio cum Baccho. 17,382
Comparatio Bacchæ furentis. 172,700
Comparatio canis venatici. 216,496. Ibid. 498.
Comparatio catuli alicuius feræ generoſæ iraſcentis. 261,1092
Comparatio cautis vel ſcopuli marinos fluctus contemnentis. 99,578
Comparatio Deorum. 295,171
Comparatio diei & lunæ. 160,238
Comparatio Euxini ponti. 266,65
Comparatio flammarum Aethnæ & Lemni. 189,1359.
Comparatio flammæ inferni. 189,1361
Comparatio flammæ trabes exurentis. 101, 645. item ſtipularum, vel ſepium ardentium.
Comparatur fletus ingens prouerbiali modo lacrymis, 159, 186
  Niobes.
  Phaëtontiadum.
  Sirenum.
  Myrrhæ.
  Halcyones.
  Phylomelæ.
Comparatio florum vernorum. 53,602
Comparatio fluctuum maris Ionij. 53,603
Comparatio fluctuum ſpumantium. 173,731
Comparatio foliorum decidentium. 53,600
Comparatio formæ cum floribus & foliis. 103, 758
Comparatio freti Bruttij. 171,650
Comparatio velocis fugæ cum procella. coro. flamma ſtellæ labentis. 103, 733.
Comparatio fulminis. 174,799
Comparatio fumi & nebularum. 75.394
Comparatio fumi euaneſcentis. 244,391.
Comparatio furentis cum Mænade. 17,382
Comparatio gruum ex Thracio in Aegyptum commigrantium, vt Pygmæos bello laceſſant. 53,605
Comparatio Harpyiæ. 76,414
Comparatio ignis in cinere malè relicti. 248 543
Comparatio Iridis. 45,315
Comparatio iuuenci abrepti à leone fruſtrà matri ſe applicantis. 254,793
  iuuenci creſcentis. 248,536
  lactis vel liquoris cribro expreſſi & ſtillantis. 262, 1115
  leonis. 62,919.223,734
  leonis ægri. 195,1641
Comp. luctus cum fletu. 291, 8.
  Alcyonum.
  Luſciniæ &
  Hirundinis.
  lunæ. 8,96. 49,465
  cum lunâ plenâ. 103,740
  querulæ luſciniȩ, cycni, halcyonis & hirundinis. 282,665. 675,676
  Mæandri. 137,684
  maris adhuc tumentis tempeſtate ceſſante. 148,1088
  tranquilli maris poſt ingentem tempeſtatem. 218,577
  maris poſt ventum tumidi. 283,706
  Mœnadis entheæ. 161,244
  montium celſorum & ſcopulorum. 37,8
  montium ignivomorum. 88,205
  mulieris iratæ cum flamma, vento, Iſtro, &c. 22, 579
  nauis actæ contrariis vento & æſtu. 34, 938
  nauis ab æſtu repulſæ. 215,439
  nauis à vento impulſæ. 76,429
  nautæ remigantis à fluctibus victi & rapti in præceps. 87,180
  nebularum. 53,598
  niuium defluentium calore. 93,378,380
  liquatarum niuium cum fletu. 187,1284
  ſolutarum niuium. 173,729
  nubium fugatarum. 244,392
Comparatio orni vel molis cadentis. 147,1047
Comparatio oſtri ſeu purpuræ. 8,99
Comparatio Phaëtontis. 112,1087
Comparatio Phyſeteris. 110,1026
Comparatio piſtris. 111.1047
Comparatio popȩ immolantis. 288,894
  populi ad ſpectacula vel ludos concurrentis. 142,837
  procellȩ fluctuantis. 267,139
  procelloſi turbinis. 76,420
  pulchritudinis cum marmore Pario. 105,794
  ſagittæ emiſſȩ. 175,816
  ſagittæ Parthicȩ. 76,428
  Scyllæ & Charybdis. 160,235
  ſegetis luxuriantis liberè. 95,454
  ſiderum. 48 409
  volantis ſphingis vel ſtymphalidis. 76,422
  ſiluarum foliis decidentibus deturpatarum, & formȩ mulierum ſeneſcentiũ. 164,379
  Solis. 93,376
  Solis cadentis & afflicti. 263,1199
  Solis exorientis. 8,100
  Solis & ſtellarum. 8,94
  ſtellȩ cælo decidentis. 76,430
  Syrtium. 265,64
  tauri accepto vulnere fugientis & furentis. 174,796
  tauri cadentis ad aras. 285,773
  Thetidis. 309,699
  thuris liquati. 173,734
  Tigridis fœtȩ. 161,242
  Tigridis furentis. 32,862
  ieiunȩ Tigridis. 222,703
  turbinis. 240,129
  leuis vaporis. 296,190
  velorum vento expanſorum. 61,885
  Veneris & Palladis. 305,539
  virgæ tenerȩ, & arboris ſurgentis. 248,540
  vulgi & fluctuum fluminis, vel maris procellæ. 123,169
Compendij deſcriptio. 85,83
Componere aures. 141,809
Componere minas, diem, arma. 212,338
Componere niues in iugis. 207,127
Componere opes. 123,166
Componere parem diem. 106,836
Compoſitis armis. 76,418
Compoſituræ. 215,416
Compote voto. 273,362
Comprecatam oportuit. 310,750
Comunt cornua. 136,69
Concedo. 155,14
Concedere. 225,816
Concedere iniurias. 70,190
Concepto orbe. 164,415
Concipere preces. 144,925
Concipere verba & preces. 262,1099
Conceptum Lyæum ferre. 162,244
Conclamare Deo. 63,975
Condere diem atris nubibus. 101,672
Condiſcere. 289,937
Conduplicatio pulcra. 144,905
Conferre. 201,1864
Conferre decus cælo. 192,1502
Conferre in aras. 144,910
Conferri funeri. [illegible]
Conflare lares. 74,345
Confligere, certemus, ſine. 21,517
Confuſa proles. 87,171
Congemo. 147,1046
Congeſti acerui donorum. 144,916
Congeſto in auro pauper. 123,167
Congredi. 64,1014
Coniugales Dij. 232,1105
Coniugator amoris. 269,201
Coniugum amor ligari ſolet magicis. 165,452
Coniugi donum dari. 81,595
Coniugi fides ſacrata. 266,79
Coniuges modicis viris nuptæ quàm felices, præ diuitum coniugibus. 171.à 658
Coniuges malæ, Medea, Procne, Althæa, Beliades. 178,951
Coniugis nomen ſacrum. 268,155
Coniugis probitas, fides, mores, pudor, placeant marito. 305,541
Coniux ſancta. 252,697
Coniux tauri. 272,350
Connubij illegitimi liberi matris conditionem ſequebantur. 78.515
Conſcia fax. 85, 106. *nempe myſteriorum arcanorum.*
Conſcientia peccati præſens pœna. 87,161
  conſcius mentis pauor, animus ſemet timẽs. Ibid. 162
Conſcientiæ affligentis deſcriptio. 87,161
Conſcius dies noxȩ. 66,9
Conſcium iubar ſacris tacitis prȩbere. 5,6
Conſcius laudis. 185,1205
Conſcius pauet omnes ſtrepitus. 96,493
Conſecrari poſt fata. 305,523
Conſequi externa. 78,511
Conſequi telo fugam. 168,516
Conſilium malum conſultori peſſimum. 139, 734. 257,868
Conſilia magna nolentem quoque produnt. 212,330
Conſors, & conſortium. 211,234
Conſors thalami. 210,234
Conſpectus. 79,524
Conſuetudo an ex vno actu. 104.778
Conſuetudine mala fiunt leuiora. 307,646
Conſulere natis quàm thalamis. 19,443
Conſultor quis. 257,868
Conſummare ſacrum. 147,1038
Conſtat numerus. 113.1150
Conſtruitur lues ratibus. 110,1014
Contactus, pro taminatus. 102,711
Contemnere merita. 9,120
Contemnit mori, qui non cupiſcit. 71,197
Contentus. 162,295
Contigit fructus ex te. 152,1251
Contingere manum. 119,370. & 373
Conto aſſiduo laſſata brachia vix refert. 41,170
Conto longo ratem regere. 140,767
Contrahere pauca ſæcula. 158,131
Contruſa penitus caſis corpora. 41,147

Conuexa. 83,12
Conuexa ſupera. 88,219
Conuictus ſcelere. 62,916
Conuictus, pro victo. 18,417
Conuicium in bonam partem. 9,109
Conuitiorũ ratio Euripis comparatur, 123,169
Copulari tædis. 132,492
Coquere & excoquere mentem & animum, de irâ, dolore, curis. 121,106
Cor capax ſcelerum. 70,159
Cor palpitat & ferit ſollicitum corpus. 153 1298.
Cor ſalit attonitum. 172,708
Corinnus. 233
Corinthus. 6,35
Corinthus ἀμφιθάλαττος. 45,282
Corinthus, bimares terræ Siſyphi. Ibid.
Corinthus premens fauces gemini maris. 220 630
Corneæ haſtæ. 98,544
Cornibus iunctis arcum parare. 168,548
Cornibus primis cutem findere. 248,537
Corniger greges. 59,810
Corniger ponti horridus. 112,1079
Corpus nitidum. 93,375
Coronę laureæ. 272,311
Corona oleagina, & populea. 144,911.912
Coronari an ſoliti primis an ſecundis menſis. 228,945
Coronæ veterum in cõuiuiis ex quibus herbis, ſeu coronariæ herbæ. 228, 945. { roſis in capite. / myrto, Naucratites corona dicta. / vitice. / loto. / palmâ. / hyacintho. / aci, anyſa, coriandria, &c.
Cornua arcus. 146,991
Cornu bellicum. 56,733
Cornu copiæ ſeu Amaltheæ. 7,65
Cornu flexum. 254,780
Cornus leuis. 98,544
Corſica ſaxoſa. 300,376
Corus. 18.412.260,1032.218,578
Corus aſper. 280,594
Corus dominatur in ponto Euxino. 110,100
Corus imbrifer. 113, 1128
Corus nubes glomerat. 103,734
Corus rapidus. 276,480
Corybantes. 201,1875
Corymbis lyncem flexura. 74,375
Corymbus nutans. 48,403
Corytus Scythicus. 149, 1126. quomodo ſcribendum, & quomodo differat à *Corythus*.
Cratæis. 129,376
Crate venatio, quomodo fit. 301,406
Craſtinũ nemo ſibi poteſt polliceri. 220,622
Credere carbaſa ventis. 122,150
Credere ſe cælo. 76,424
Credere vitam. 14,304
Credi periiſſe, cauſa multis ab interitu arcuit. 246,488
Crepuere arma. 218,564
Creſcit æquale latus monti. 221,645
Creſſa. 87,176
Creſſæ canes pugnaces. 84,33
hirſutæ. Ibid.
Creſſius. 114,1166
Creta dominatrix maris. 85,84
Cretæ centum populi. 115,219
Cretæus labyrinthus, domus cæca. 86,121
Cretes. 193,1555
Cretes boni ſagittarij. 105,812
Crete cærula. 201,1872. clara Tonante tellus centum populi. 201,1873
Crete ſpacioſa centum vrbibus. 255,817
Cretenſibus immiſſus à Neptuno Taurus. 156,26
Creticum fretum. 101,658
Creuſæ veſtes ardentes. 31,817
Crimen ſæculi vagor. 60,875
Crines effuſos ſpargere. 132,473
Crines effuſi ſine lege. 48,418
Crinis horret, & ſtat territis. 172,707
Crinis ſordidus patrio puluere. 158,120
Criſtatus radiis. 95,417
Criſtæ galearum. 98,546
Croceus color ſolis orientis. 121,125
Crudi rictus. 286,843
Crudus pro crudeli. 115,1215
Cruor lentus irrigat altas plagas. 46,346
Cui BONO, Caſſianum dictum. 14,276
Culter curuus venatorum. 84,53
Culpa par odium exigit. 165,45
Culpa trahit inſontes. 14,283
Cuncta pollens. 285,801
Cupidini cur alæ tributæ. 297,198
Cupido geminus. 51,500
Cupido geminus filius Veneris. 90,274
Cupido præfert tædas in nuptiis Bacchi. 51
Cupidines plures vnius Veneris filij. 90,274
Cupido cur puer, pharetrâ plenâ, & cur nudus. 90, 276
Cupido nec matri parcit, ſed illi timendus teliger puer. 168,543
Cupido teliger, & duplicia eius tela. 169,538
Cupido turpis premit animum iugo, & vinci vetat. 267,135
Cupidinis vis & victoriæ. 311,800
Cupido volucer. 296,198 leuis & fallax Deus. Ibid.
Cupiſco. 71,197
Cupreſſus. 51,532
Cura acrior domat feritatem. 41,149
Cura artus populatur. 93,374
Curæ leues loquuntur, ingentes ſtupent. 100 604
Curæ ſecretæ magis exurunt. 281,661
Curæ ſollicitæ. 228,922
Curæ vltrices. 138,689
Curetes. 201,1874
Curiæ habendæ locus. 264,11
Curioſitas ſciendi occulta noxia. 51,514
Curioſitas noxia. 59,825
Curioſitas quam noxia. 59,825
Curriculum. 136,69
Curru aliti. 36,1024

Currus candidi Lunæ. 104,784
Currus pro naui. 5,2
Currus trepidantes. 111,1061
Cybele mater. 236,72.113.1132
Cybelle, turrita parens. 282,684
Cyceon ſeu cinnus quid. 181,1098
Cyclas. 110,1018.174,800
Cyclades. 219,596
Cyclopea ſaxa. 146,996
Cyclops Neptuni filius ferus reſidens in Aetnâ. 218,583
Cyclopum turres. 214,408
Cycnus Neptuni filius ab Achille occiſus, canâ comâ iuuenis nitebat. 239,181
Cycnus niuea proles Neptuni. 269,215
Cydon. 175,817
Cygni colunt Iſtrum & Tanaim. 282,674
Cygni morientes canunt. 91,301
Cyllarus equus Caſtoris, Spartanus. 105,807
Cymbia. 52,565
Cynercia virgo, *Scylla*. 93,362
Cyniphius fons in Libya. 177,905
Cynoſura minor frigida. 226,874
Cynoſuram Pæni, Helicen Graij ſequuntur. 27,657
Cynthia. 171,640
Cythæron ſacer. 50,483
Cytheriacæ aquæ. 90,173
Cytheron Rex Patæenſium Iunonem decipit. 163,357

D.

DACAE minati equitem Parthis 219,594
Dacæ ſparſi. 213,372
Dædalus. 61,900.86,119
Dædaleus labyrinthus in Creta. 114,1166
Dædalea ope. Ibid.
Dædali volatus. 172,684
Damæ veloces. 84,61
Dami timidæ. 14,149
Danaë. 310,765
Danaës hiſtoria, & mythologia. 311,765
Danaidæ. 250,606
Danaides. 139,756
Danaides cruentæ. 132,497. facinus earum, ſupplicium & mythologia.
Danaidum vrnæ foratæ. 29,749
Danais longa ſemper mora in portu. 239,162
Danaus puteos Argis inuenit. 207,118
Dantem aſpice cùm donum ſpectas. 214,417
Danubius. 28,723.213,378
Dapes, *carnes immolatitiæ*. 45,307
Dardanus. 284,770
Dare credulum animum rebus lætis. 233,3
Dare in cineres. 69,113
Dare Diti. 58,770
Dare iugulum. 265,43
Dare lumina in terram. 141,821
Dare modum. 149,1140
Dare in medium. 250,628
Dare in præcepsarces. 266,78
Dare in planum. 74,343
Dare ſe aliquò. 99,582
Dare ſe retrò. 70,191
Dare ſibi ſpacium ac tempus. 267,128
Dare ſpolium. 167,468
Dare telum. 178,976
Dare terras. 191,1442
Dare thura flammis. 144,916
Dati in omnes ſpecies. 167,496
Dari templis. 305,523
Dat ſe læua pharetræ. 94,193
Datum ſatis forti letho. 198,1745
Daulias ales. 159,192
Debere lucem. 198,1767
Debere necem feræ. 185,1211
Debita tulit datus tumulo. 250, 603
Decentior. 208,150
Decimeſtres plerique partus, & quo ſenſu dicunt ſcriptores decem menſibus matres vterum ferre. 79,535
Decircino. 27,657
Declamatores olim egregij Hiſpani. 11,203
Decolor. 92,344
Decolor ſanguis. 183,1163
Decor incomtus magis refulget. 101, 654
Decor tener corporis. 93,375
Decreſco. 198,1757
Decretum. 1,194
Decretum eſt mihi. 177,921
Decreta morte ſeu deliberata. 269,210
Decumanus fluctus, τρικυμία. 277,498
Decus collo. 149,1115
Decus regum. 13,243
Decus & præſidium. 173,749
Dediſcere captam. 256,883
Dediſcit animus ſerò, quod diu didicit. 250 632
Dedita morti. 41,747
Deducere fila fuſo properante. 91,323
Deducere orgia. 48,431
Deducit aures lapis. 94,389
Deductas naues tenere. 248,551
Defecta ſenſu. 309,707
Defectus. 93,372
Defendere ſomnos. 216,459
Deferre ab aſtris. 186,1235
Deficio gradum, & gradu. 156,46
Defigere amorem. 168,524
Deflectere in recta gradum errantem. 66,3
Deforme lethum fletu facere. 196,1671
Defundit fons largus vndas citas. 97,510
Degenerare. 41,142
Degere ætatem in malis. 85,89
Deianira Oeneis. 169,583
Deianiræ pater quis. 167,502
Deiectus mente. 111,111
Deinde. 190,1406
Deintegrare. 27,672
Deioneus à genero occiſus. 139,749
Deiphobus. 284,745
Delia. 158,149
Delicatæ domus. 88,209
Deliquium animi patientis deſcriptio. 99, 583

Delius. 131,450
Delos, errans terra, profugæ Latonæ latebra, & puerperij locus. 131,452
Delos erratica sterit natis in eâ Phœbo & Dianâ. 118,15
Delos Latonia. 273,365. prius errans, firmata.
Delphicę laurus. 37,16
Delphin curuus. 49,466
Delphinûm descriptio. 49,462
Delphinorum lasciuientium descrip. 275,445
Delubra sancta. 42,199
Demetere caput ferro. 290,983
Democritus Abderites quomodo se exeçcarit. 215,416
Dentes auidi. 134,554
Dens degener. 96,592
Dentes vulnifici. 92,345
Deponere minas. 177,926
Deponunt comam arbores succisę. 28,722
Depositi. 65,1055
Deprecans. 188,1320
Deprecor. 68,74
Deprehendit quies verba. 168,533
Deprehensum fulmen stat. 166,470
Deprendere cursu. 125,223
Describitur euocatio Manium ab inferis. 47 393
Desidere ab omni turbâ. 54,620
Desperatio sæpe causa spei. 249,580
Desperet nihil qui nil potest sperare. 10,163
Desset, pro deesset. 78,514
Destinare diem thalamis. 306,586
Destinare locum vulneri. 70,157
Destinatæ victimæ. 218,546
Destituunt poma famem. 139,754
Destructus, *de homine*. 307,625
Deterius seruare inuitum, quàm volentem occidere. 68,101
Detestabilis. 205,23
Detinere animam in luce. 152,1257
Detrahit aures lapis. 171,661
Deucalion & vxor diluuio superstites. 260, 1038
Deucalion factus Aquarius. 227,864
Deuocare. 166,460
Deus pro Dea. 129,384
Deus dat puri ætheris haustus tutos. 43,220
Deus cùm semel cœpit felices premere, vrget. 172,713
Deus hic finit florere malos, affligi bonos. 109, 970
Deus mitis dabit meliora tempora. 293,81
Deus mundi parens maximus. 95,464
Deum nasci semper magno constitit. 131,460
Deum parum curare res humanas, *querela impia*. 109,968
Deo vni Stoici varia nomina pro diuersis officiis tribuebant. 119,47
Dij credebantur vrbes deserere exscindendas, & euocari. 236,53
Dij communes quatuor, qui. 286,807
Dij coniugales. 232,1105
Dij & Deæ gentilium humanos talamos amplexi 131,448
Dij ferales. 29,740. 222,671
Dij hominibus seruiuerunt. 131,449
Dij Inferorum difficiles. 131,575
Dij immites, & Dij veri. 251,644
Dij leues. 233,2
Dij Magni duodecim, nominantur. 285,807
Dij Nuptiales enumerati. 5,1
Dij olim crediti inter homines versari. 6
Deos omnes mors perdet & chaos. 182,1112
Dij pallentes, *inferi*. 53,583
Dij piorum præsides. 232,1104
Dij præsides. 129,355
Dij qui in prosperis, qui in aduersis adiri soliti supplicationibus. 350,750
Deos recipere, facere, iubere. 126,265
Deos satiare. 42,200
Dij selecti, octo nominantur. 285,807
Dij seu Genij locorum singulorum. 273,388
Dij (Sol & Iupiter) omnia vident. 87,147
Diis veteres tam mala quàm bona tribuebant. 204,3
Deuota capita iræ. 223,714
Dexamenus. 167,502
Dexteræ fidei pignus, & cur. 13,248
Dextra fidei pignus. 129,369
Dianæ inuocatio & laudes. 84,54. 94,404
Diana nimium sæui pudoris. 58,703
Diana regina nemorum, custos montium, & nemorum. 94,404
Diana, sæua virgo. 314,966
Diana, virgo aspera. 8,87
Dicata altaria. 6,39
Dictynna. 30,795
Diducere acies. 26,434
Diducere pectus. 196,1667
Diducit variam nunc huc nunc illuc. 34,937
Diduco. 127,280
Diducta tellus. 309,718
Dies dubius effulsit. 37,1
Dies hic faciet finem dolori aut vitæ. 101,668
Dies lucidus. 108,943
Dies pro luce. 122,134
Descriptio nascentis diei. 122,124,291,1
Dies nuptialis. 163,348
Diem orbi diuidere. 5,5
Dies optimi vitæ, in adolescentia. 95,448
Dies purpureus. 200,1836
Dies religiosi. 64,1028
Dies & nox olim in tres partes diuidebantur, & hæ partes bucinarum sono indicabantur, 225,799
Descriptio diei in noctem vergentis. 275,456
Descriptio diei tristis & pestilentis. 37. à lin. 1.
Dies, pro vltimo die. 181,1101
Differre fauillam longe. 219,582
Differre membra. 204,6
Differre per populos. 103,756
Difficile in medio sistere: facile ab extremo in aliud extremum ruere. 139,758
Difficilis. 134,575
Diffusa ramis arbor. 52,544

Digerere

Digerere animas. 138,720
Digito longè notare. 260,1052
Dignus est bona perdere, qui nescit vti. 95,439
Dij, pro diei. 136,69
Dilectus an delectus scribendum? 143,893
Dilemma. 152,1242
Diligenti manu librare tela. 21,534
Diluuium sub Deucalione. 260,1037
Dimittere superos. 227,889
Dimittere tela manu. 168,539
Dimouere moras vocis. 99,585
Diocletiani bonum dictum. 51,520
Diogenes Cynicus, an Tragicus. 37
Diogenis Oenomai fabulæ. Ibid.
Diomedis equi. 199,1787. 286,838
Diomedis greges. 262,1106
Diomedes, Ithaci comes nocturnus. 235,39
Diomedes rex Thraciæ ab Hercule necatus. 125,225
Diomedis Thracis truces currus. 150,1168
Dionysius Cato. 206,92
Diræ, Gentilium apud varios scriptores. 44, 258
Diræ Hecubæ. 255,993
Diræ Herculis. 151,1203. & 1220
Diræ Megaræ. 132,493
Diræ quas Medea Iasoni imprecata. 5,19
Diræ Thesei. 115,1218
Diræ Thyestæ. 231,1079
Dircea mœnia. 158,139
Dircea vallis. 51,531
Dirce. 38,42. 41,178. 56,714
Dirce discerpta à tauro. 60,20
Dirce Ismenis. 43,234
Dirces mors, & allegoria. 144,915
Dirce sacra. 69,126
Diruere facilius quàm ædificare. 241,262
Dis. 85.1197
Dis auidus. 284,748
Dis auarus. 140,781
Dis ferus. 53,598
Dis horridus. 108,948
Dis implacabilis. 47,397. *Horatij epithetum.*
Dis infernus. 264,1
Dis inuictus. 137,663
Ditis vmbræ æternæ. 71,234
Dis vmbrosus. 29,741
Discedit domus in multa spacia. 221,651
Discere ab aliquo, & ex aliquo. 130,397
Discussa nox. 163,333
Discussa ossa. 186,1226
Discurere fores. 166,458
Discutere tenebras. 227,897
Disicere. 288,892
Dispello. 274,411
Dispensum fidus. 136,69
Dispesco. 31,790
Dispolio. 104,762
Disponere supplicia. 204,15
Disponere, verbum militare. 75,391
Dispositum monile. 171,659
Dissentire cum aliquo. 87,163
Disseptus mundus. 15,335
Dissicit. 244,393
Distinctum aurum. 91,520
Distinguere acu. 171,665
Distinguere crinem. 256,884
Distinguit aurum nitor gemmarum. 22,573
Diuersam te amoue. 247,512
Diuersum. 108,935
Diuidere amplexus, oscula. 230,1022
Diuido orbi, & in orbem. Ibid.
Diuidere in domum. 206,100
Diuidere in oscula. 258,958
Diuidere mare. 158,114
Diuidiæ discordes 73,324
Diui qui Laconibus. 295,171
Diuinatio χρηματισμοῦ. 245,436
Diuisio rerum cur instituta. 301,397
Diuisum caput. 265,45
Diuites pleni curis & insomniâ. 171,646
Diuitiæ cuncta mouent. 220,603
Diuitiæ ad veram gloriam vtiles. 120,59
Diuus Domitius. 297,248
Docta fila mouere. 272,348
Docta manus. 256,884
Docta manus frenis moderandis. 116,1254
Docti flectere, ludere. 149,1124
Dodonea quercus multiloqua. 195,1621
Dodonia quercus fatidica. 191,1471
Dole, vt passus. 165,446
Doleo morte. 185,1207
Dolops gelidus. 158,125
Dolor accendit semet. 26,672
Dolor altè mersus exundat. 62,924
Dolor pro amore. 93,363
Dolor cuncta superat. 187,1277
Dolor dubius. 21,554
Dolor errat per omnes formas. 161,251
Dolor est leuis, qui capax consilij. 10,155
Dolor est iniustus æstimator rerum. 248,544
Dolor est in tuto. 153,1300
Dolor est in vultu. 19,446
Dolor facit tela. 98,547
Dolor frendens. 137,692
Dolor, ira. 70,153
Dolor pro ira. 74, 348. & passim.
Dolor pro ira. 98,547
Dolor magnus nequit ratione flecti, aut regi. 257,902
Dolor magnus sibi ipsi finem non facit. 254,785
Dolor miseros non leuat. 94,401
Dolor nulla pœna contentus. 162,295
Dolor omnis processit in vultus. 162,247
Dolor rabidus. 65,1060
Dolus quomodo differt à fraude. 246,481
Domare indomitum prece. 73,307
Domare malo. 243,348
Domare malis. 312,832
Domare profundum aduerso pectore. 91,306
Domina, mater familias. 270,262
Domini nomen, superbum, à multis reiectum Impp. 209,205
Domini superbi seruos sibi hostes faciũt. 209 207

Domi-

Dominos rarò iustè carpimus, aut contemnimus. 9,109
Dominus est super omnes dominos. 220,607
Dominus pro marito. 257,916. 271,280
Domito. 95,463
Domus interioris descriptio. 221,648
Domus læta suo & paruo. 122,158
Domus pudenda Pelopi & Tantalo. 220,627
Domus, quarto casu. 202,1914
Donare aliquem pace. 77,456
Donare cuicunque terræ. 256,851
Donare, pro condonare. 64,1001
Donatus suppositicius. 205,3
Draco Hesperidum. 73,316
Draconis Hesperidum descriptio. 73,317
Draconigenæ. 57,736
Draconigenæ Thebani. 53,587
Draco peruigil Colchicus soporatus. 19,472
Dryades singulæ arboribus connatæ & comites. 180,1050
Dubius dies premitur nocte vicinâ. 263,1141
Dubius fulgor. 137,668
Dubius gradus & vultus. 247,521
Dubij thori. 169,585
Ducere cælum nebulasque. 91,299
Ducere ensem. 61,936
Ducere in nefas. 208,90
Ducere merum argento capaci. 227,914
Ducere noctem querelis. 93,367
Ducere rimas. 53,575
Ducere ruinam cadentem lentâ morâ. 195 1628
Duces cruenti. 138,737
Duci iubere. 140,804
Dumeta horrida. 158,135
Dumeta rubent adspersa die. 122,134
Dumosa auia. 65,1060
Dura frustrâ timentur. 215,448
Durate. 116,1257
Duro. 199,1773
Dux ducum. 13,213
Dux, pro principe. 297,236. 298,288
Dux, pro sacerdote. 268,176

E.

EAthuc & illuc aula disiecto obice. 146,998
Ebrietas ex inferno nata. 118,16
Ebrij & Enthei cuncta quæ singula sunt, videt quasi gemina. 283,724
Ebrij insanis similes. 66,18
Echinæ faciles vento. 255,838
Echo quid. 237,107. Fabula eius Aenygma mirus locus in Gallia. Ibid.
Eclypsis vera causa. 31,790
Ecquando. 205,59
Edera Bacchifera. 48,414. *non minus rectè dicatur*, baccifera.
Ederæ viuaces. 49,455
Edere carmen. 51,499
Edere vitam. 38,54
Edoceo. 70,153
Edonæ siluæ. 159,191
Edonis querula. 282,667
Eëtion. 240,219
Efferare. 71,206
Efferre in apertum vultus opertos. 54,623
Efferre lacrymas. 187,1272
Efferum. 17,385. & 395
Efficitim amare. 101,635
Effrena. 279,584
Effrena coniux. 8,103
Effrena mens. 89,255
Effreno impetu. 289,940
Effringere animam. 191,1448
Effundere modos dulces. 279,580
Effusa coma. 48,403
Egestas comes exilij. 228,924
Egestas tristis. 232,303. 228,924
Egestas turpis. 138,689. 312,826
Elatus, mortuus. 42,194
Elea palma. 288,914
Electra. 118,10
Electra. 288,920. dicta prius Laodice. 289
Electræ luctus. 292,58
Elephanti vnde bouesluçæ. 92,350. quando primum visi in Italia. Ibid.
Elephanti turrito corpore, tætri anguimani. 92,350
Elephantorum vulgò dicti dentes, cornua sunt. Ibid.
Eleus amnis. 45,285
Eleusinia sacra. 142,843
Eleusinia sacra tacita. 85,106
Eleusinia sacra secreta, cur. 127,300
Eleusis Attica. 170,599
Eleusis gaudens tacitis sacris. 255,842
Eleusis quarta. 106,835
Eleusis tacita *femina operans sacris*. 127,301
Elidere cantus, ære adunco stridulos. 56,33
Elim. 69,129
Eliminare. 65,1051
Elisæ. 163,340
Elis clara coronis. 256,849
Elucificare exitum vitæ. 215,416
Elysium nemus. 238,155
Elysius campus. 258,943
Elysij nemoris loca læta. 139,743
Elysij nemoris luci. 178,955
Emerendo flectere. 169,575
Emetiri longinqua, clusa, obstrusa, diuersa & inuia. 108,935
Emeritus dies. 288,505
Emoliri fretum. 276,474
Enceladus. 182,1138
Enceladus feror. 183,1143. 183,1157. 198, 1733.
Enceladus sub Aethna. 18,40
Endymionis & Lunæ fabula. 91,308
Enectus. 177,914
Enispæ expositæ Boreæ. 255,840
Ennius vetuit mortem suam lugeri. 100,1833
Enodis. 52,541
Ensem trementem, iamque cupientem excuti. 77,468
Ensis eat per artus. 175,843
Ensis stricti furor nec reprimi nec temperari facilè potest. 130,402
Ensis transmissus per latus stridet. 183,1154
Enthea manus. 54,628
Entheæ lauri. 279,584
Enthei artus. 285,774
Enthei cursus. 17,382
Entheus gradus. 251,672
Eöa terra. 48,426
Eoæ arbores. 171,668
Eoum mare. 171,662
Eos. 201,1864
Eos summouet noctem. 170,614
Ephebi. 142,852
Epidaurus. 110,1019
Epinicium. 141,830
Epithalamium. 6,56
Equi luciferi. 79,535
Equitare per vndas. 5,2
Equo primæ vsæ Amazones. 94,397
Equus Troianus quàm magnus & quot in eo duces inclusi. 280,622
Erasinus. 272,316
Erasmi ridicula versio. 34,923
Erebus. 47,394. 48,409 120,54
Erebi claustra. 188,1309
Erebi Deæ vltrices scelerum. 314,957
Erebus profundus. 41,160
Ergynus alius ab Argynno. 24. in pin.
Ergynus successor Typhios. 23,618
Eridanus. 159,187
Erinnys discors. 210,50
Erinnys flammifera. 145,981
Erinnes pronubæ. 54,614
Erinnys tenet limen auratum. 170,609
Erinnys torua. 53,591
Erinnys tristis. 291,24. 314,906
Erinnys vltrix. 297,262
Erinnys vrens superbos. 266,82
Eripere. 67,53
Eripere sidera & cælum; *oculis, nocte inductâ*. 109,953.
ἔρεβος & ἀντέρεβος. 90,274
ἔρεβος vnde. 166,452
Errare incerto cursu. 122,144
Errare meruit, qui facto scelere per errorem, postea sibi parcit. 176,885
Errare tortis flexibus. 49,461
Errat hîc aliquis dolus. 216,474
Error auius. 248,562
Error cæcus. 148,1094
Error à culpa vacat. 179,981
Error ingens sæpe sceleris locum habet. 152 1237
Error à scelere differt. 152,1236
Eruditio significata per fabulam Danaës, & aureæ pluuiæ. 311,765
Erycina. 88,198
Erymanthus. 125,227
Eryx. 53,600
Eryx cestibus fractus ab Hercule. 132,481
Eryx inuius saxis. 21,708
Esse sub dolore. 70,189
Est impetus. 97,516
Et ecce. 76,417
Eteocles & Polynices, cuius filij. 72,274
Etesiæ veliferi. 207,128
E turba omnium. 252,1099
Euboeæ descriptio. 174,773
Euboicum mare Austro timendum. 157,103
Eubuli Oedipus. 37
Euenus. 167,500. 170,591
Euentus nusquam minus quam in bello respondent. 82,629
Euictus. 20,491. 147,1046
Euincere. 169,562
Euincere iura. 134,557
Euincere precibus. 10,184
Euincit nemus arbor celso vertice. 95,455
Euinctus corpus rotæ. 264,15
Euisceratus. 184,1163
εὔλινα Diana. 5,2
Eumenides. 179,1000
Eumenidum descriptio. 5,13. 284,755
Eumenides, Deæ vltrices. σεμναὶ θεαί. 5,13
Eumenidum domicilij descriptio. 121,92
Eumenides ignem comâ spargentes, & manu viperea verbera incutientes. 120,87
Euocare herbas. 83,12
Euoluti fluctus. 173,731
Euphratis ortus, & finis. 234,10.11
Euphrates. 292,27
Euphymiæ exemplum. 58,785
Euripidis Medea, an falsò illi tributa? 5,1
Euripus fugax vicibus alternis. 129,376
Euripus instabilis. 174,775
Euri Phebæi. 171,667
Euripus properans. 255,837
Euripus septies fluit & septies refluit. 174, 775
Europa, puella Assyria. 169,551
Europa rapta à Ioue in figurâ. 91,302
Europa Tyria. 117,9
& eius raptus historia. Ibid.
Europa, veram gloriam. 56,747
Europe. 310,759
Eurotas. 272,317
Eurotes. 69,127
Eurus. 276,472
Eurybates. 273,387
Eurydice. 181,1082
Eurydice vxor Orphei mortua marito reddita, sed iterum amissa. 134,570
Euryganea. 72,274
Eurystheus. 150,1179. 199,1795
Eurysthei exitus calamitosus. 203,1970
Eurystheus & Iuno fessi imperando, Hercules indefessus agendo. 120,78
Eurystheus natus properante partu. 141, 830
Eurystheus tristis. 183,1163
Eurytion. 167,502
Eurytus. 157,100. 192,1487
Eurytus cur occisus. 160,206
Exactus ensis per artus. 175,843
Exæquo date. 26,450

Exagi-

Exagitare manum monstris. 133,528
Exanimatus. 38,54
Exantlare. 183,1163
Exarmari. 77,482
Excetra tetra. 183,1163
Excidere. 240,202
Excidit dies cælo. 205,50
Excidit dolor. 191,1445
Excidere sibi. 99,588
Excidunt regna. 205,32
Excipere malis. 188,1332
Excipere secreta thalami. 59,805
Excipe prima bellum. 75,406
Excubitor. 216,459
Excussi artus. 172,707
Excussis telis. 133,516
Excusso flagello. 35,960
Excusso verbere sonat. 145,981
Excutere cælo lucem. 6,28
Excutere Deum pectore. 45,298.
oraculum fundere.
Excutere ignem digitis. 9,112
Excutere veteres reos. 134,579
Excutit membra pauor. 264,5
Exemplum facere. 56,697
Exemplum in ingens editus. 73,320
Exemplo suo puniri. 138,735
Exequias viui ducere. 68,95. Funus viuo videntique ducere. Ibid.
Exequi nefas. 115,1205
Exhibere crimen, detegere. 102,688
Exhibere gnatum. 252,703
Exigere ferrum hac parte. 36,1005
Exigere ferrum in aliquem. 9,126
Exigere ferrum vltra corpus. 223,742
Exigere mortem quâ voles. 70,158
Exigere secum. 248,545
Exigere spiritum ferro. 64,1027
Exilij aut fugæ remotissimæ, descriptio. 108,977
Exilium trepidum. 228,924
Exilium vlterius Erebo. 151,1223
Exitium iuris sacri. 60,876
Exoleta memoria. 59,821
Ex parte regere. 211,298
Expellere ex animo. 21,557
Expellere diem inuisum. 141,823
Expellere vitam. 191,1467
Expenso robore tumere. 120,68
Expers iuris gens. 262.1105
Expertus. 21,519
Expiare manus. 144,919
Explicare arma longè ac latè. 82,628
Explicare statum rerum dubium. 271,306
Explicant se fata. 191,1470
Explicent se odia. 212,323
Explcui mare. 166,456
Explicare iugum. 166,458
Explorare insidias circum ouilia. 41,149
Exprimere animam reluctantem. 46,344
Expuere moram lethi animam. 263,1168
Expuere spiritum. 210,244
Exsaturare dolorem. 65,1060
Exsequi supplicia. 67,37
Exserrare linguam. 27,687
Exserta vterotenus. 196,1667
Exsilit polo fulmen. 176,846
Exsilium exsuli imperare. 459
Exspectat hostia manum cerauice pronâ. 147,1040
Exstat ensis in tergo receptus in pectore. 223,743
Exsulis mœsti descriptio. 217,506
Externas nuptias seu peregrinas contrahere vetitum Thebanis, Romanis, Atheniensibus & Hebræis. 78,515
Externis inimica iurgia durant. 218,552
Extrahere animam. 70,165
Extrema mala securitatem præstant. 71,199
Extrema primo nemo tentauit loco. 268,153
Extrema tellus dat modum Oceano. 149,1140
Extremus decor magis solito splendet. 262,1198
Exuere animâ & scelere. 114,1173
Exuere fidem. 248,560
Exundans solum alto sanguine. 269,222
Exundat vapor. 144,910
Exuo, *pro excero & manifesto, quia qui se exuunt, nudant & manifestant membra.* 67,44

F.

FABVLA par somnio sollicito. 244,407
Facem in nuptiis mater præferre solita. 294,141. item pueri. 295
Facere cælum timendum. 137,76
Facere insidias somno alicuius. 104,779
Facere laus est, quod decet, non quod licet. 302,448
Faces de medio sepulcro raptæ in Magicis. 21,779
Faces Eleusiniæ longæ. 127,301
Faces furiarum de rogis sumptæ. 145,982
Faces iactari solitæ in Eleusiniis. 85,106
Faces iugales. 163,339.268,158
Faces nuptiales. 32,838.78,507.44,272. 262,1131.291,24.132,495
Faces nuptiis præferebantur, pineæ, &
Faces rogo detractas furiæ ferebant. 121,104
Facies pro corporis parte extrema. 111,1044
Facies & vultus differunt. 59,819
Facies nitens igne sidereo. 116,1264
Faciem pulcram induere animis turpibus. 108,916
Faciles cibi. 97,515
Facilis dati. 167,496
Facilis excipe verba aure patienti. 129,359
Facilis pati. 134,540
Facinorosi se inuicem persequuntur, nec tutum illis quicquam. 206,56
Facinus altum hærebit. 154,1328
Facit animos. 131,421
Facit idem occidenti. 68,99
Facit manus. 35,586
Facti criminis reus. 295,148
Factus septimo mense similitudinem parentum induit. 146,1015
Fæcunda pœnis pectora. 139,755
Fagi veteres. 96,508
Fagus patula. 171,653
Fagus vmbras perdit. 195.1617
Falces magicæ. 28,712. ahenæ. 29,722
Fallere Syrium. 104,775
Falli, vnum è cladibus. 258,935
Fama anus. 160,206
Fama cælotenus erecta habet terras suppositas. 162,314
Fama garrula. 124,193
Fama leuis & vana, multos notat, metuit excelsa carpit tamen. 306,579
Fama loquax. 310,755
Fama loquetur. 160,206
Fama, miratrix senioris æui. 103,739
Fama vix vero fauet, peius merenti melior & peior bono. 90,268
Fames auri. 302,419
Famis dolor & vis. 249,583
Famis quæstio. 250,583
Fames hians. 204,4
Fames malesuada. 312,826. sæua. 712,82
Fames mœsta, tabido rictu. 137,690
malesuada. 138,695
Fames remedium amoris primum. 89,252
Familiares. 209,205
Famulare iugum. 253,746
Famularis manus. 169,564.175,835
Famularis turba. 227,902
Famulatus grauis sors dura & acerba. 110,988
Fari. 45,292
Fari, προφητεύειν. 46,328
Fas aut commune nefas. 207,138
Fas & nefas nominis. 64,1023
Fas, fides & ius omne perit. 205,47
Fas omne mundi. 136,655
Fata dira Numinum. 116,1265
Fata inuicta. 185,1177
Fatalis arbiter. 281,726
Fatale malum. 86,113
Fatale munus, fatalis equus. 281,623
Fata viam inueniunt; vt nil lacessas ipsa se explicant. 59,832
Fato fit nemo nocens. 64,1019
Fatidici. 46,328
Fatidicus vates. 261,1099
Fati minæ rapaces. 95,465
Fatigare saxa amplexu. 42,193
Fati vis quanta Stoicis. 63,980. cum seq.
Fatum auidum. 48,411
Fatum Christianis, nihil. 63,980
Fatum ferre. 36,999
Fatum præcox. 72,250
Fauere ritè. 7,58
Fauor. 303,462.307,645
Fauor, Latinum. 296,182
Fauor fortunæ. 221,268
Fauor fragilis. 96,487
Fauor nunquam stabilis. 213,351
Fauor secundus. 87,158
Fauoris veri gloriam qui petit, animo magis, quàm voce laudari volet. 209,108
Fax atra. 5,15
Fax funebris. 38,54.115,1211
Fax pro titione. 30 779
Fecimus cælum nocens. 38,38
Fel. 186,1220
Felices qui cum conuersione fortunæ ex bona, in malam, statim moriuntur. 157,104
Felices, qui domi in patriâ manent, paucis contenti. 15,330
Felicissimus, qui minimo contentus. 15,333
Felicitatis eorum qui proximo apud reges sunt loco, descriptio. 55,687
Felicitas humana similis rotæ, fumo & vmbræ; & cur. 219,597
nulla certa nisi à morte. 220,597
Felicitas non est concutienda. 59,833
Felicitas temporis longi nulla. 288,924
Felix iacet, quicunque quos odit premit. 163,350
Felix priuatæ vitæ deditus. 266,101
Felix quisquis bello moriẽs, omnia secum consumta videt. 238,159
Felix raro, senex. sed felicitas breuis vitæ comes. 171,643
Felix sibi pauper non videtur, donec videat felices cecidisse ex alto. 171,673
Felix supplici vicem redde. 20,482
Causa:
- Dux malorum.
- Artifex scelerum.
- Incœstuum.
- Bellorum.
- Euersionis regnorum.

Femina 98,557.
- Dirum genus.
- Malâ nil peius, nec grauius.
- Haut facilè inuenitur bona.
- Thesaurus malorum.
- Omnes vno ludo doctæ.
- Vna ab alia nihilum differt.
- Infidum genus.
- Quædam malæ, quædam bonæ.
- Bonâ nil melius aut suauius, malâ nil amarius aut tristius.
- Felicius nil viro vxorem habente piam & bonam.
- Femina bona.

Femina (bos) intentata iugo. 6,61
Femina non capit nomen hostis. 313,857
Feminæ ad mala consilia, dolos, fraudes, technas apiiores & callidiores viris. 99,557
Feminæ furor cassus. 251,678
Feminæ furor præceps nil inausum finit. 105,821
Feminæ iratæ dolor maximus. 189,1352
Feminæ miseræ quot propter aliquot malos omnes inuisæ malè audiant. 99,563
Feminea nequitia, robur virile. 13,267
Feminæ prouæ & doctæ flere, vnde femineus dolor, clamor, vlulatus, eiulatus, querelæ. 196,1670.
Feminei doli. 267,116
Feminei sexus detestationes. 98,557
Feminas non decet regnare. 100,616

Feminata virtus. 184,1163
Feminis olim, maximè virginibus, indecorum in publico versari, laudabile domi manere, ideo in publicum prottahi vetitę. 289,950
Feneratoris nummos simia extrà fenestram spargebat. 211,229
Feræ fœtæ nocturno tẽpore pabulantur. 83,19
Ferale arcanum. 167,465
Feralis, de quibus dicatur. 150,1145
Feralis ignis. 52,558
Feralis ratis. 299,310
Ferale saxum. 139,761
Fera, mors. 150,1145
Ferant tactus, h. queant tangi. 32,835
Ferculum. 157,110
Ferox pro fero, 67,21
Ferre pro auferre. 146,1010
Ferre ex alto in planum. 266,85
Ferre facinus occultum. 45,287
Ferre scelera. 153,1277
Ferre in rutum. 160,216
Ferro se induere. 46,340
Fer te huc. 34,945
Ferrugo dulcis. 83,12
Fescennini. 8,86,9,109.& 113
Fessa ceruix labat. 147,1044
Fessus quid. 147,1044
Festa conuicia. 9,113
Festæ matres. 281,639
Festi patres. 281,640
Festinatio noxia. 135,588
Fibra supplex. 285,803
Fidem quærere in scelere. 105,823
Fidem secunda poscunt, at aduersa exigunt. 289,930
Fidem tacitam decet præstare, si scelus absit: in scelestis autem, fides est scelus. 167,480
Fidere suæ virtuti nemo debet. 132,464
Fides admittit arcanis. 168,136
Fides iustitiæ fundamentum. 301,392
Fides longa præstat aditum nocendi perfidis. 55,686
Fides materna. 248,550
Fides matris. 77,477
Fides negata semper magnis sceleribus. 87,160
Fides rara, vbi cessit melior fortuna. 170,602
Fides regium limen nunquã intrat. 271,285
Fides precio parata, precio vincitur. 271,287
Fides stulta, celare quod prodas statim. 249,581
Fides tacita non est in annis rudibus. 212,317
Fides tuetur melius principem, quàm ferrum. 303,450
Fidiculæ pro vngulis. 249,560
Fidiculæ quid. 248,560
Fige me saxum. 159,186
Figere faces luminibus. 35,964
Figere mortem. 168,519
Figere signa primo mundo. 46,115
Filij parentibus, filiæq; matribus vtplurimum similes moribus. 289,952
Filius pars patris. 306,585
Filij pro nepotibus. 221,682
Fine demto, h. *sine modo.* 98,551
Fine nullo beatus. 123,166
Fingere & soluere comas. 93,369
Finis sensus malorum. 106,840
Firmamen. 151,1249
Fistula indocta, pastoritia. 158,129
Fit nocens, non quæritur. 271,281
Fixis vnguibus lacerare. 70,162
Flagitij principium nudare corpora. 7,77
Flammæ assurgentis descriptio. 45,309
Flamma comprendit dapes. 45,307
Flammæ coronales. 14,298
Flammæ fugunt in cælum pluribus minis. 203,1955
Flamma rapax. 158,121
Flamma vndis augescens. 175,833
Flammatum pectus amore subito. 142,303
Flammatus. 17,387
Flammatus latex. 224,768
Flammeum. 309,695
Flauus rubor. 101,630
Flectere carmen. 272,329
Flectere mentem. 68,77
Flentis iugiter descriptio. 93,378
Flere quis non potest honestè; quod voluit accidere. 112,1115
Fletum virtus resoluit. 187,1283
Fletus insequitur genas. 161,249
Flexum. 43,214
Flexura rotæ. 225,798
Florem decoris singuli carpunt dies. 305,544
Flos Græcię, flos iuuenum, Hesperiæ, virtus, ἄνθος ἡρώων, περσῶν, &c. 12,226
Flos iuuentæ primæuus. 100,617
Flos regni. 70,185
Flos rerum, flos pueritiæ venustissimus ad intuentium iucunditatem. flos æui, flos Liberi, Bacchi, veteris vini. 100,617
Flos veteribus, dictum quodq; optimum. Ibid.
vt flos ætatis.
Fluctuat seges zephyro. 138,698
Fuctuatur meum cor. 34,942
Fluctus solo alludere: 44,266
Fluuij Deũm genus. 8,81
Fluuij exundantis descriptio. 467,500
Fluctuum plangor, clangor, cachinni. 282,678
Fœdera mundi. 15,335.23,606
Fœdum pro ignobili. 20,511
Fœdus vmbrarum & viuorum. 119,49
Fœta per se arua. 97,535
Fœta tellus. 56,731
Fontis amœni descriptio. 97,510
Fons piger. 52,547
Fons placidus. 58,759
Foratum ferro. 59,812
Foratus. 29,749
Fores superbæ. 215,454
Forma eximia periculi & noxæ vtplurimum plena. 105,817
Formæ facinorum. 295,156
Forma nec in aliis locis tuta. 104,774
Forma quam fugax. 104,767. vtendum dum licet. 771
Forma vagans nullum colorem seruat. 32,859
Formica morbus. 42,187
Formido venatorum qualis. 84,46. *punicea.*
Formidinis venatoriæ descriptio. 84,46
Formis rex Medorum. 26,428
Formosi apud antiquos, Iason, Phœbus, Bacchus, Castor, Pollux. 8,82
Formula bene precandi. 252,697
Formula deprecationis. 292,55.293,78
Formula deprecandi malum omen. 100,620
Formulæ deprecandi. quicquid hoc est, parcat fratri & natis; 229,998. In vile hoc caput abeat procella
Formula imprecandi terram grauem; & formula precandi terram leuem. 116,1275
Formula iusiurandi per Iouem & Solem. 107,885
Formula lessus lugubris. 158,& 159
Formula obsecrandi. 14,285. 20,478. 107,865.150,1182.288,925
Formula obsecrationis. 152,1245
Formula obsecrandi, per comas aniles, per vbera materna. 177,924
Formula precandi terrã sine puluere. 116,1275
Formula qua se homicidæ soliti excusare. 153,2295
Formulæ, victimam contrectare, componere, attendere, ferro admouere. 222,690
Fors. 233,35
Fortem decet non esse sub dolore, nec dare terga malis. 70,189
Fortem quemcumque videris, miserum neges. 132,463
Fortes metuit & iuuat fortuna. 10,159
Fortior debet imperare imbecilliori. 98,542
Fortitudinis est, ingentibus malis obstare, nec se vertere, ac retrò dare. 70,191
Fortitudini coniungenda iustitia. 56,747
Fortitudini locus non est, si spei nihil. 10,160
Fortitudo & desperatio in quo differant. Ibid.
Fortitudo magna est lapsum ex alto culmine, in plano stabilem gressum figere; & malorum ingenti strage pressum, pondera regni fracti non inflexâ ceruice pati, & non degenerem neque malis victum, impositas ruinas rectum ferre. 228,927
Fortuna belli. 82,629
Fortunæ cedendum. 297,251
Fortuna cæca male diuidit sua munera. 109,975
Fortuna cui vltima est, nil dubium timet. 267,147
Fortuna, dicta hera. 314,893
Fortuna & regnum quit auferre, virtutem nequit. 39,82
Fortunæ inconstantia. 220,617
Fortunæ influentis dona abnuit, quicumque expertus est, quàm facilè effluant. 217,537
Fortuna leuis, cito reposcit quæ dedit, tenenda pressis manibus, lubrica est, teneri non potest. versatilis, nemo diu felix. 217,536
Fortuna iniqua raró maximis virtutibus parcit. 128,324
Fortuna inuida viris fortibus, præmia bonis iniqua diuidit. 153,523
Fortuna iuuat, metuitque audaces & fortes, celebris sententia; & quis auctor primus. 10,159
Fortuna leuis est Dea, obsequenti parcius crede. 301,446
Fortuoæ leuitas. 313,882
Fortuna maris. 274,412
Fortunam malam licet præferre bonæ. 215,455
Fortuna maximè dominatur in bellis. 82,629
Fortuna minus furit in paruis. 113,1121
Fortuna multos liberat pœnâ, metu neminem. 87,163
Fortuna mutabilis, hautquaquam quemquam semper secuta. 113,1139
eius descriptio. Ibid.
Fortuna non potest animum aut virtutem auferre. 10,176
Fortuna peior amorem magis inflammat. 163,358
Fortuna premit ignauos, repellit timidos. 10,159
Fortuna probanda, si superfit locus virtuti. 10,160
Fortuna ruitura leuat, quicquid in altum tulit. 266,100
Fortuna stat intra me. 21,520
Fortuna superba & impotens flatu nimis magno, dat tumidos spiritus. 270,247
Fortunæ terga dare, non est virile. 39,86
Fortuna transit humiles & modicos, potentes & altos quærit & perdit. 172,698
Fortuna velox nulli fidem præstat. 113,1139
Fortuna vires ipsa consumsit suas. 282,694
Forum clamosum. 123,171
Fraga dumetis paruis vulsa. 97,514
Fragmina laceræ puppis colligere. 158,115
Fragor bellicus. 130,415
Fran. Martinij commendatio & epitaphium. 93,360
Frangere flumen. 48,427. *remis & contis.*
Frangere minas fluminis. 168,511
Fraus non idem quod dolus. 246,481
Fraus pro delicto, & pro pœna. 246,481
Fraus regnat in aulis. 109,978
Fratri malo nocere nefas. 210,218
Fremitus flebilis aures pepulit. 106,847
Frena dare. 267,114
Frenare ratem. 553
Frenare semet. 269,203
Freno propiore Luna cælum legit. 30,791
quia timet detrahi contrahit habenas.
Frenos induere obstinatis. 99,573
Freta sæua. 296,220
Fretum vastum. 85,84
Frigidum arctoum. 297,235
Frigora pigra. 136,69
Frigus pigrum. 29,736
ab effectu, & quæ causa. Ibid.
Frondes caducæ. 53,600
Frons plagæ. 99,280

Frons prima aciei. 75,399
Frons turbida. 95,430
Fructus aduentitius crediti. 100,617
Fructum tui peto. 152,1257
Fruge sacra sparsi boues. 96,497
Frugis. 28,706
Frui ætate. 95,444
Frui iuâ alienâ. 119,34
Frui vita. 297,243
Fucus rubens. 111,1042
Fugæ longinquæ descriptio. 173,742
Fugare ex oculis vultum flebilem. 136,639
Fuga trepidus celeri pede concitus. 107,898
Fugiat vultus fortuna prior. 160,227
Fugit spiculum medio collo. 146,994
Fulgurare. 277,475
Fulmen Aethnæum. 87,155. *à Cyclopib. fabricatum in Ætnâ, auctore Virgilio.*
Fulmen Aethnæum. 168,542
Fulmen bipenne. 275,459
Fulmen Iouis duplex, maius & minus. 231, 1084
Fulmen obliquum. 213,360
Fulmen trifulcum. 88,188
Fulminum duo genera, quædam grauiora & & magis noxia, quædam leuiora. 178,846
Fulminum iactum qui Dij possideant. 278,524
Fulmina trifulca. 204,1991
Fulmineus, leo, pardus, dens. 286,827
Fulous. 62,920
Fumant vrbes stupris. 98,557
Fumus serpit in cælum. 260,1053
Functi. 204,14
Functos humus tegit, aut ignis soluit. 223,751
Fundare vires. 128,345
Fundere carmina. 181,1078
Funebris manus. 112,1102
Funerea Roma. 312,765
Furari vultus veste. 141,798. 288,910
Furens ardore sacræ virginis. 268,177
Furens in luctum. 196,1666
Furenti similis, aut etiam furit. 76,427
Furere amore casto. 101 642
Furere, & mente excidere incipientis, descriptio. 144,938
Furere incipiens putat omnia tenebrescere. 144,938. seque videre quæ non videt.
Furere incipientes, videntur sibi videre furias inuadentes. 179.1001
Furiæ, agmen horrendum anguibus. 121,102
Furiæ pro amore. 91,337
item furor. 92,343
Furiarum descriptio. 179,1001
Furiæ, Ditis famulæ. 121,100
Furiæ Medeam stimulantes. 35,957
Furiale. 183,1163
Furialis. 10,157
Furiarum flagellum ex anguibus. 35,960
Furiis penates agere. 205,14
Furit incensus amore. 268,189
Furor pro amore, & amantes furunt. 93,360
Furor attonitus. 311,778
Furor cæcus. 146,990
Furor cogit sequi peiora. 87,177
Furor impotens. 32,851
Furor in se armatus, in se sæuit. 121,99
Furore perculsa & efferata. 311,780
Furor vrit animos. 311,785
Furor potest insontem præstare. 148,1095
Furoris proprium in seipsum sæuire. 151, 1219
Furtim lacrymas fundere. 150,1178
Furtiua oscula ancipiti gradu carpere. 104,775
Furtiuè venas populari. 90,279
Furtum pro adulterio. 97,520. 281,671
Furtum bonum. 247,500
Furtum, in bona parte. 252,705
Furtum pium. 289,927
Fusum. 91,323

G.

GALEA tegmen triste belligeri capitis. 77, 471
Galli cultris brachia lacerabant. 282,684
Galli Sacerdotes Cybeles, turpes & fœdi. 282, 682
Ganges. 48,427. 168,515. 170,630
Gangeticum nemus. 32,862
Gangeticæ siluæ. 223,709
Ganymedes translatus in Aquarium. 227,864
Garamas inops. 84,67
Garamas sparsus. 182,1104
Garamantes. 158,142
Gargara grata Cereri. 81,608
Gaudens malo. 66,18
Gazis famem implere. 270,621
Gazis inhiare. 123,167
Geloni dispersi. 50,477
Gelu torpescunt membra. 34,925
Geminatio cum correctione, Nullum me teste fiet nefas, Aut si quod me teste, non fiet vnum. 76,412
Geminatio, nempe, nempe. 202,1908
Geminatio, totus totus. 201,1870
nunc, nunc. 1877
Gemmiferæ aures. 171,661
Gemit silua. 92,348
Gemit minax arbor impresso vulnere. 195 1625
Gemitus terræ. 53,577
Gemini. 226,855
Gemmantes. 216,454
Genæ. 80,538
Genæ concauæ lucent. 140,766
Genæ minaces ardent igne tfuculento. 63,959
Genæ quid significent. 93,375
Genæ rubentes flagrant. 32,857
Genæ suffusæ igne scelus minantur. 190,1403
Generis sacra. 152,1245
Generosa. 271,291
Generosa semina exsurgunt in ortus suos: & liberi necatorum metuendi occisoribus. 247,535
γενεθυλλίδες Deæ. 5,2
Gentile. 93,377
Gentile poculum. 229,984
Gentilis. 152,1245
Gentilitia sacra. 152,1245
Gentilis frons. 144,912
Genubus aduolui. 73,306
Genus frigidum vrsæ. 156,40
Genus proserus. 88,242
Genus redit ad auctores, & degener sanguis primam stirpem refert. 107,904
Genus Scythiæ. 197,1697
Genus suum iactans, aliena iactat. 128,339
Genus terrum nullâ victum lege melioris soli. 108,909
Geræstus. 207,139
Germani fratres. 161,278
Gerere odia. 212,328
Gerere pectus non imparatum ærumnis. 110, 991
Geryon. 150,1169
Geryon ferus. 201,1097
Geryon non vnus. 132,485
Geryon pastor Iberus. 185,1201
Geryon triformis pastor & Rex. 115,230
Geryon triformis. 286,833
Geryonai tripectora tergemini vis. 126,231
Gesa rigida. 85,110
Getæ. 216,463
Gera vagus campis. 87,166
Getæ populi centum. 155,26
Getica manu harundo missa. 175,816
Gigas. 183,1166. terra editi. 183,1163
Giganta crede. 188,1300
Gigantes. 185,1208
Gigantes an aliquando fuerint quod ita vnus auctori visus. 39,91
Gigantes feri. 39,90
Gigantes, in inferno. 225,808
Gigantes pares montibus. 231,1084
Gigantes pestiferi. 145,975
Gigantes qui, & Mythologia. 182,1137
Glaciale. 187,1287
Glacialis. 99,287
Gladij victoris semel sanguine infecti vecors libido est. 142,283
Glebæ vber. 41,156. *hoc est, gramine & herbâ. hæc enim vbertas gl barum. fortassis tamen rectius legeretur;* vbere glebâ. *sensu eodem, sed clariore.*
Globus vndarum inhorruit, & sese soluit. 111, 1029
Glomerat vis cauernas. 219,583
Gloria vera & æterna paranda habitu virtutis acquisito. 125,221
Gloriam veram quærentis typus Cadmus. 57, 747
Gloriæ veræ iter laboriosum. 56,747
Gonoëssa ventosa. 255,834
Gorgon. 157,96
Gortyne parua. 255,821
Gracchorum exitus. 313,870
Gracile flumen. 169,589
Gradiuus. 184,1341
Gradiuus belliger, vnde hoc nomen Marti. 88, 187
Gradiuus trux. 188,1310
Gradibus quibus in cælum conscendatur. 303, 470
Gradus vastus. 168,509
Græci non habuere Aquilas inter signa militaria. 75,390
Græcorum naues ad Troiam quot numero. 274,451.
Gramen molle. 215,454
Gramen tenerum. 216,454
Gratari. 61,881. 288,915
Gratia. 230,1026
Gratia improba. 87,161
Gratiam meritis referre. 184,1336
Gratiam rupit ira. 218,254
Gratia fontem eripit vindictæ. 44,273
Grauantur terræ pedem. 207,105
Grauata ratis. 87,180
Graue est de regno in seruitutem cadere. 81, 598
Grauem terram facere cadendo. 263,1158
Greges opimi. 60,843
Descriptio pascentis gregis, iuuenci, vaccæ, hœdi. 122,141
Greges virginum. 132,477
Grex, *de pueris.* 133,106
Grues hyeme Aegyptum petunt, æstate Thraciam incoluit, bella cum Pygmæis gerunt. 53,605
Gyas. 159,167
Gyges tumidus. 159,167. centimanus.
Gyrus breuior Lunæ. 91,312. *quia menstruus, solis annuus.*

H.

HABERE cælum. 185,1181
Habere coniugem. 167,499
Habere motum. 166,458
Habere populum sub ictu. 221,647
Habet ex nobis. 192,1494
Habet, peractum est. 64,998. 191,1455. & 1470. 288,896
Habetur sibi felix. 171,673
Habitus impatiens sui mutatur. 93,370
Habitus regni. 70,185
Hædus petulans, petulcus. 122,144
Hæmus. 23,590. 189,1381
Hæmus Geticus. 187,1278
Halcyone. 159,196
Halirrothius. 154,1343
Hamos deceptos instruere. 122,154
Harmonia Cadmi vxor in anguem mutata. 130,392
Harpyia. 30,782
Harpyia auis auida. 139,759
Harpyia obseruans famem Phinei. 76,425
Hastile Thessalicum. 94,394
Haurire genas. 80,540
Haurire latus. 288,886
Hebe. 296,209. 144,902
Heben Hercules duxit. 286,807
Hebraismus & Hellenismus, Zethi iuuentus pro

pro Zetho. 66, 20. *vide tamen, an non aptius de comitibus Zethi in patrando facinore.*
Hebrus. 155,20.170,627.199,1816.286,840
Hebrus fluuialis. 24,627
Hebrus gelidus. 201,1893
Hebrus Getes. 180,1040
Hebrus rapidus. 69,416. 81,607
Hecate. 22,577,129,376.193,1517.244,188
Hecate audax. 32,841
Hecates canûm latratus. 53,569
Hecatæ latratus & canes. 32,840
Hecate cuius filia. 31,814
Hecatæ faces. 32,841
Hecate triformis. 5,7.94,410
Hecatombe. 96,498.127,299
Hecatombes descriptio. 96,498
Hector cuius filius, an Priami. 284,739
Hectoris forma. 246,463
Hector Græcorum naues incendit, Patroclum occidit. 245,447
Hector magnus. 242,321
Hectoris laudes. 238,121. & 123
Hector sola mora bello & Danais. 269,211
Hecuba in canem. 282,703
Hecuba quot liberos habuerit. 235,32
Hecubæ somnium de Paride Troiæ exitiali. 235,36
Helenæ defensio. 257,906
Helenæ mater Nemesis an Leda: & cur dicta ex ouo nata. 256,862
Helenæ Menelaus ignouit. 271,273
Helena formosa. 310,766
Helena quot malorum causa. 257,891
Helena turpis. 261,1134
Heleni coniux. 236,60
Helice niuosa. 193,1537
Helle. 260,1033
Helles fabula. 226,849
Hellespontus. Ibid.
Heniochus. 231,1051
Herbæ colos tinxere. 171,668
Herbæ gemmantes. 216,454
Herba grauis tumescit suco. 144,914
Herbæ lætæ. 41,145
Herbæ pubentes. 29,722
Herceus Iuppiter. 274,444
Herculeæ preces. 144,926
Hercule est opus, Herculem veta irasci. 152, 1238
Hercules ἀλεξίκακος Deus toto orbe. 119,39
eius arma, quid significent. 119,45
Herculis amicæ. 163,163. { Hesiona. Auge. Thespiades. Omphale.
Herculis anima à Ioue, immortalis; corpus ab Alcmena, solum igne consumtum. 203, 1965
Hercules an vnquam fleuerit. 183,1163
Hercules aprum occidit. 125,227
Hercules Augiæ stabulum expurgauit. 126, 246
Hercules cælum tulit. 157,96
Hercules Cerberum canem extraxit è Tartaro. 106,841
Hercules ceruam Mænaliam, æripedem & auricornem cursu cepit. 125,221
& quid fabula significet.
Hercules Charontem domuit. 141,773
Herculis claua qualis. 196,1659
Herculeur claua & pellis leonis sint attributa. 196,1664
Hercules Diomedem propriis equis vescendum appositit. 125,225
Hercules diruptis montibus Thessaliæ Peneo viam præbuit: alij Neptuno adscribere malunt. 127,282
Hercules domitor ferarum, & orbis pacator. 204, 1986
Hercules duos angues, infantulus adhuc, manibus præfocauit; mythologicè quid? 125, 1215
Hercules Europam ab Africâ diuisit, & per medium ruenti oceano viam patefecit. 126, 236
Hercules Eurytum occidit, & familiam oppressit. 132,476
Herculis & Cerberi pugna. 141,795
Herculis filij ab eo occisi quot & qui. 150, 1159
Herculis forma ac facies fuisse valde torosum, an pusillus statura. 136,623
Hercules furore actus liberos & vxorem suam claua & sagittis necat. 146,1004
Herculis gemina nox. 158,147
Hercules genitus duabus noctibus continuis, die nullo intermedio. 119,24
Hercules Geryones occidit. 132,485
Hercules Geryone occiso eius greges abegit aureo vellere ornatos. 125,231
Hercules horridus. 167,495
Hercules Hydram vicit. 126,240
Hercules inuulnerabilis. 158,150
Hercules interfecit Taurum Cretensem. 125, 229
Herculis labores. 155,16. { Leo Arcadiæ. Stymphalis. Mænalius aper. Serpens Hesperidum. Hydra. Diomedis equi. Hippolitæ baltheus. Cerberus extractus ab inferis. Antæus. Busiris. Geryon. } necati. Taurus Cretensis domitus.
Herculis labores & monstra domita corruptos motus animi compressos notant. 125,225
Herculis primus labor leo necatus. 144,944
Herculis laudes & labores. 286,811
Herculis laudes. 141,830. cum seq.
Hercules leonem Nemeæ ũ suffocauit. 125,224
Hercules magnus. 131,438
Hercules magnus, antistans diuinis virtutibus. 174,769
Hercules magnanimus. 128,309
Hercules mala aurea Hesperidum sustulit. 126,288
Hercules mare Africanum pedes vel poculo, seu olla vectus traiecit. 128,323
Herculis manu pax data Orienti, Occidenti, & Meridiei. 143,882
Herculi monstra deerant, cunctis domitis; lætus imperia Iunonis excipiebat: armatus leonis pelle, & sagittis imbutis Hydræ veneno. 119,45
Plutonẽ domuit Tartaro expugnato. Ibi.47
Herculis morbus, & interitus, & querelæ lamentabiles. 175. & seq.
Herculis mors. 24,637
Hercules nens & seruiens Omphalæ. 163,372
Herculeus nodus. 196,1659
Hercules orbis domitor, Graiûm decus. 136, 618
Hercules occidit cestibus Eryceni, luctâ Antæum, ad aras Busiridem. 132,481
Hercules occidit Draconem Hesperidũ horti custodem & mala retulit. 133,529
Herculis Omphalæ famulantis descrip. 91,316
Hercules Omphalæ Reginæ turpissima inter colos & pensa seruiuit, & passus fuit se meretricio ornatu, ac habitu femineo excoli. 132, 465. quid nos doceat. 464
Hercules Omphalæ seruiuit. 163,371
Herculis seruientis Omphalę descrip. 132,464
Hercules Omphales seruitio se subdidit, & inter ancillas neuit. 91,316
Herculis opera Gigantes in Phlegra à Ioue victi. 131,443
Herculis peregrinationes, laudes, virtutes. 156,40
Hercules populea coronatus. 144,911
Hercules pro Atlante cælum humeris tulit. 120,72
Hercules Pylon expugnauit. 134,360.
& Plutonem vulnerauit. Ibid.163
Hercules quas amauerat, adeptas statim reiicere solitus. 163,362
Herculis querelæ. 183,1160
Hercules quot noctibus genitus. 286,811
Herculei rogi, & eius mortis per ignem, descriptio. 195,1635
Herculis sagittæ nunquã fallebant. 196,1647
Hercules spoliauit nemus Hesperidum. 73, 316
Hercules Scythiam & mare glaciale penetrauit ac calcauit. 133,534
Hercules Stymphalides peremit. 126,243
Hercules ter patricida. 177,904
Herculis tela quãmcerta. 143,989
Hercules Theseum ab inferis reduxit. 115, 1213
Herculei tori. 105,804
Hercules tumidus. 158,141
Hercules vicit Amazones. 134,542
Herculis vultus & ira pro morte. 159,165
Hercynia silua etiam Orcinia. 28,713
Hermione. 262,1133
Hermus. 213,355
Heroës tam elixis, quàm assis vsi. 224,765
Herpes. 42,187
Hesiona rapta ab Hercule concessa Telamoni socio in vxorem. 163,364
Hesperidum aurea porta, an mala, an oues. 73,317
Hesperidum aurea mala. 287,848
Hesperidum mala, & Draco. 133,528
Hesperidum custos serpens vigil. 126,239
Hesperidum draco. 287,851
Hesperium nemus. 73,316
Hesperi descriptio. 103,746
Hæsperugo dux noctis, idem Hesperus, Vesperus, Vesperugo, Lucifer, Eous, Phosphorus. 33,877.
Hesperus. 7,71.158,148.286,817.103,746
Hesperus noctis nuntius, lauatur vndis. 107, 747
Lucifer. 103,749
Hic consentio, illic dissentio. 87,165
Hippodamiæ scelus. 207,139
Hippolyta secundum quosdam vxor Thesei. 88,226
Hippolytes balteus. 287,844
Hippolyti mors. 111,1065
Hippolytum, qui tragœdiam ediderint. 83
Hippolytus etiam dictus Demophon, Tyndarides, Virbius. 85,97
Hippolytus osor mulierum, cultor cælibatus. 88,228
Hirtæ comæ angue vibrato. 140,788
Hirundinis, & pullorum fritinnientium descriptio. 122,145
Hirundo stridula, pellex Thracia. 122,145
Hispani gens sobria & minimi potus. 233
Hispania subdita zephyro. 170,625
Hispanorum mira & vetus de sole fabula. 225,818
Hocage, & faxo. 33,904
Hoc, pro cælo. 147,1053
Homero, qui scriptores antiquiores de rebus Troianis præcesserint. 233
Hominem scias quemcunq; videris miserum. 132,462
Homines immolarũt variæ gẽtes. 242,297 { Carthaginenses. Celtæ. Scythæ. Leucadij. Albani. Achæi. Lacedæmonij. Aristomenei. Pellæi. Phocenses. Lesbij. Lycij. Rhodij. Salaminij. Gothi.
Honor Bacchi & lactis. 52,565
Honores vani. 96,489
Horæ hybernæ & æstiuæ. 265,53
Horridum visu & audiu. 43,223

Horri-

Horridus cultu & aspectu. 139,163
Horrisonus arcus. 155,17
Horti pensiles. 216,465
Hostem amare. 75,370
Hostiarum cornua solita inaurari. 40,137
Hostiæ obscœnæ, seu infausti & ominosi sacrificij descriptio. 40,135
Hostiæ similes colenti. 176,874
Hostile latus in victimis. 47,363
Hostis Deûm hominumque. 297,239
Houtingus. 143,895
Humanas res fortuito regi. 109,976. *Epicurum sequitur.*
Humanum genus nihil sibi spondere potest firmum & stabile: dies semper nobis metuēda perquam varios casus voluit. 314,908
Humare & igni tradere extremo. 232,1093
Humilia & paruo longè securiora & optabiliora, magnis ac editis. *hoc ostenditur exemplis petitis à naturâ rerum.* 113,1120
Humilitas, pro depressione violentâ. 39,81
Hyades. 14,312.30,769.226,855
Hybla. 53,601
Hydaspes diues. 170,628
Hydaspes gemmifer, aqua eius tepida. 29,725
Hydra anguis quæ pullulat. 155,19
Hydra. 28,701. reparans se sua cæde. 702
Hydræ angues centum. 185,1191
Hydræ caput fœcundum. 187,1290
Hydræ capita fœcunda. 140,780
Hydra Lernæa. 73,317.126,240.186,851. quid significet. Ibid.
Hydræ virus. 177,912
Hydræ vis. 66,20
Hyemis descriptio. 28,715
Hyemes permutare. 53,605
Hylæ raptus. 104,778
Hylæ mors. 25,647
Hyllus filius Herculis & Deianiræ. 179,982
Hymen. 257,894
Hymenæus. 5,19,110.72,262
Hymenæi descriptio. 7,67
Hymenæum canere. 240,200
Hymenæus Bacchi filius. 9,110
Hymenæus nuptiis faces præferebat. 7,67
Hymettus dulcis. 83,24
ὑπερ. 244,435
Hyperborei viuunt annis mille. 113,179
Hyperionius, Sol. 95,417
Hyperion. 277,475
Hypocrisis & fictæ animi virtutes, pulcrè depinguntur. 108,915.
Hypocritæ descriptio. Ibid.
Hyrcani saltus. 85,70
Hyrcanâ tellus niuibus perpetuum operta. 221,633
Hypsipile. 279,262

I.

IAbolenvs an motæ mentis. 32,215
Iacchus Ogygius. 49,437
Iacchus pro vuis. 41,157
Iacet in titulos. 292,27
Iactantior gloria. 221,629
Iactare crinem. 198,1755
Iactetur manu post fata. 251,654
Iactum facere, iactu naui gia exonerare. 260, 1036
Iacui præda. 150,1184
Iamdudum. 11,191
Ianuam trahere. 145,963
Ianuæ Græcorum foras aperiendo reiciebantur. 161,254. contra Romanorum.
Iapyx, pro medico. 25,652
Iasonis mors. 23,614
Ibera gaza. 154,1324
Iberi sub occasu positi. 193,1510
Icari fabula, ad longum. 61,892
Icarium pelagus. 61,898. vnde dictum.
Icari submersio, nomen dedit Icario freto. 172, 686
Ictus sceleris. 79,530
Ida Cretæ. 238,133
Ida mons. 122,132
Ide. 236,73
Ide celsa. 260,1048
Ide niuosa. 81,609.71,371
Idem cum tertio casu. 68,99
Idmon, augur, Argonauta, cuius filius, mors. 25,652
Idmon pro vate. 25,652
Idyia mater Medeæ. 11,209
Iecur capax tumidi sanguinis. 186,1218
Iecur pauidum palpitat. 172,710
Iecur sedes amoris. 169,574.196,1670
Ignarus vinci. 161,260
Ignis aquâ auctus. 33,888
Ignis clari descriptio. 45,309
item obscuri & fumidi. 312
Ignis immugit aris. 47,383
Ignis supremus, rogus. 38,60
Ignis sacer. 91,329
Ignei oculi. 146,1021
Ignes pro amore. 87,172
Ignescit mare. 219,383
Ignorantia est iners remediū malorū. 51,515
Ignotus pro hoste. 5,20
Ilex breuior. 196,1638
Ilex nigra. 221,653
Iliades. 279,583
Ilij fata tria, Palladij furtum, mors Troili, Scæ portæ euersio. 284,743
Ilij laus. 246,477
Ilissus lenis. 83,13
Ilissus. 96,502
Ilissus niueus. 96,502
Ilium columen Asiæ, cælitum labor, ab Apolline & Neptuno mœnibus circumdatum. 234,8
Ilium & Ilion. 235,22.&31
Ilithyia. 5,2
Illitæ purpura & auro vestes. 94,383
Illusæ auro vestes. 215,454
Illustris. 135,593
Imbuere nigro colore. 83,12
Immane. 216,471
Immane quantum. 25,671
Immensa pestis. 177,913
Immensum dolor feruet. 74,352
Immensus. 193,1543
Imminere motti. 106,852
Imminere parte tecti præcipiti. 35,994
Imminere regno. 96,488
Immiscet vestis curem. 175,829
Immittere gregem pascuis. 122,138
Immori manibus. 102,709
Immoritur manus vulneri. 65,1040
Immugire. 47,383
Immugit totum mare. 110,1023
Impellat lapis humeros. 178,941
Impendere in inferias. 242,98
Impendere vitam in facta. 185,1170
Impensè colere. 275,376
Impensum ferrum tenere. 194,1590
Imperare menti. 227,920
Imperandi cruenta sitis. 98,540
Imperia excelsa fortunæ obiacent. 37,11
Imperia soluere. 112,1080
Imperia violenta nemo diu continuit, moderata durant. quoque fortuna altius euexit, hoc se magis decet supprimere felicem, & varios casus tremere. 241,237
Imperitare. 73,324
Imperator bonus calliditatem audaciæ & potentiæ prudentiam debet coniugere. 119,45
Imperatur malè cùm regit vulgus duces. 306, 573
Imperium nec appetendum, nec, si dat Deus, abnuendum. 216,472
Impetus est. 97,516
Impietas lambens suum sanguinem. 121,98
Impetu aduersa perfringere. 153,1263
Impietatis in patrem vltio, & exemplum. 288, 901
Impiatus facinore. 114,1181
Implexi doli. 39,101
Implicare caput per artus. 187,1290
Implicare corpus tenaci laqueo. 112,1083
Implicitus. 206,79.288,892
Imponere ferrum victimæ. 46,340
Impossibilia, citius { dies hyberna erit longior. & nox æstiua longior. } 104,765
Impotens. 60,865
Impos sui. 267,117
Impotens animus. 129,349
Impotens puer Cupido. 90,275
Impotens regnum. 145,965
Imprimere bipennim. 174,796
Impuberes soliti comam alere. 142,852
Impudicam mens, non casus facit. 103,732
Imputare. 13,234.86,143
Inachus antiquus, priscus. 212,336
Inachus rapidus. 69,116
Inachus volucer. 158,138
Inachia stirps. 272,313
In æquo est. 68,99.&101
Inanes vultus 67,403
Inane & vacuum an aliquid in rebus. 137,672
Inarime Tyrrhena. 183,1154
Inauditi damnati, necari non poterant. 11,199
Inauditum damnare tyrannicum. 11,199
Inaures. 171,661
Inauspicatum. 56,723.64,1022
Incæsta fax. 297,259
Incassum. 6,26,288,890
Incassum dolor cecidit. 231,1068
Incerta proles. 212,327
Incessere. 13,236
Incestificus. 71,223
Incessu talis, qualis animo. 128,329
Incestus, pro non casto. 114,1179.&1190
Incestum cum parente vitant etiam feræ, & inscius earum pudor naturæ leges seruat: *h. parent legi naturæ quam non nouerunt.* 108,910
Incestus cum matre, & criminis detestatio grauissima, descriptio. 54,637
Incestus pro quauis illicita cópula. 150,1157
Incipientis lanugine malas conuestiri, descriptio. 101,645
Incidere in regnum. 37,14
Incita. 283,715
Incitatus gradus. 259,998
Incitati ictus. 70,161
Incita proua omnem nequitiam. 267,114
Incitus cursus. 67,28
Inclytus, nobilis. 246,462
Inclytus palmâ. 288,914
Incogitatum. 162,297
Incognita causa nemo damnandus. 53,695
Inconstantiæ & æstus amantium descriptio. 93,362
Incubare telo. 176,865
Incubare ferro. 89,258
menti. 90,268
Incubare pinnis anxiæ nocti. 218,571
Incubat armento in multâ cæde. 223,735
Incubant arma hastæ defixę. 78,500
Incubat illi. 214,402
Incubat mœstæ dolor. 85,908
Incubo pratis. 41,145
Incumbere in iras. 33,901
Incumbit sibi. 234,14
Incurrere. 162,247
India decolor. 92,344
Indiæ populi perusti. 20,484
Indica aromata. 144,908
Indicium salutis publicæ. 51,516
Indicum mare gignit baccas vnionum. 94,385
Indoles. 247,503
Indoles generis. 216,493
Indoles generosa. 74,334
Indoles natorum. 107,866.177,902
Indoles recta. 95,452
Indociles lugere. 236,81
Induere ferrum pectori impressum. 153,1311
Induere manum cerebro. 70,180
Induere pectus in telâ. 146,1027
Indus Afaxim potat. 17,372
Indus Phœbi propioris. 219,593

Indus subditus Phœbo. 156,41
Inertis est nescire quid liceat sibi. 302,447
Inexpugnabilis. 70,165
Inextricabile. 69,133
Infamia & contumelia multos deterret à peccando. 209,203
Infans modo doctus nomen matris. 142,853
Infantium apud inferos priuilegium vti prælato lumine. 142,857
Infantia primum limen vitæ. 149,1132
Infelix qui se nescit. 214,402
Inferias dare. 70,172
Inferias soluere. 115,1193
Inferni descriptio. 134,550.138,698
Inferi, Dij tristes. 135,610
Infernus domus silens nocte perpetuâ. 88,220
Infernus domus silens tristi nubilo. 136,618
Inferni epithera { Dira furiarum loca. Carcer inferorum. Sonti turbæ plaga decreta. 151,1220
Inferna facies. 38,49
Inferorum faces cruentæ. 35,959
Inferi, fundus mundi. 141,830
Inferis holocautoma fiebat. 52,564
Inferorum iter ab Hercule patefactum, retrò cæcum, 252,724
Inferorum iudices fronte tetricâ. 134,578
Inferorum iudices, & forum iudiciale. 138,730
Inferorum monstra, mundi secreta. 135,595
Infernus, mundus obscurus. 91,307
Inferno nox perpetua, sed flammea. 189,1361
Inferis occidente sole sacrificabatur. 52,549
Inferni pœna. 138,734
Inferorum pœnæ præcipuæ, 307, 615 { Tantali sitis. Labor Sisyphi. Titij ales. Ixionis rota.
Inferi, populi leues. 138,797
Inferi præcipites. 134,545
Inferos qui semel adiit, nunquam redit. 88, 219
Inferos adire facile, redire difficile. 137,674
Inferno nullus remeauit. 193,1525
Inferi regnum triste. 5,11
Inferi, regnum tenax; quia nulla inde redemptio, nec datur reditus. 100,622
Inferi rerum mœstus finis, & mundi vltima. 138,701
Infernus Rex. 85,94
Inferis sacrificantes nigra vestiti pallâ ad pedes vsque demissa. 52,551
Inferorum supplicia & carcer. 139,747
Inferorum tenebræ quantæ & quales. 142,860
Inferum caligo crassa rigidaque, mala, turpis.
Inferis tribuuntur faces cruentæ. 309,715
Inferna tetigit, posset vt supera assequi. 131, 421
Inferi tristes, eorum limes inuius. 134,565
Inferni vestibulum quibus incolis habitatum, eiusque descriptio. 137,687
Inferorum victimæ retro trahebantur. 52,557
Inferis nigræ victimæ sacrif. 52,556
Inferorum victimæ inuergebantur, lac, mel, vinum, & aliquando oleum. 52,565.566
Inferos vltra nil iacet. 143,891
Inferi vnâ via an pluribus adeantur. 198,1771
Inferi, vocantur plures populi. 134,559
Inferre se Deis. 157,95
Inficere oculos iuâ. 221,629
Inficit flammâ sol Indos. 40,122
Infirmiori parti semper animus fauet. 75,385
Influentis fortunæ dona. 217,537
Infringere. 187,1272
Infusos artus coniungere. 34,945. *sic Maro*, Coniugis infusus gremio.
Ingellus. 143,895
Ingeminatio seu ἀναδίπλωσις. 64,1009
Ingenerare. 166,465
Ingenia recta se melius in laudes ferunt, si nobilem animum vegeta libertas alit. 95,457
Ingenium indocile flecti non potest, frangi potest. 209,199
Ingerit se manus clypeo. 77,481
Ingratis & hostibus benefacientes à Deo coronam accipiunt. 50,489
Inhærens manus. 66,10
Inhorrescere. 182,1131
Inhorrescit mens malis. 274,414
Inire pro incedere. 51,508
Iniugis vacca immolabatur Iunoni. 273,350
Iniqua imperia non durant. 113,196
Iniustitiæ regnantis typus, ex quatuor. 1. scelera habentia exitum felicem virtutes vocantur. 2. boni sontibus parent. 3. ius est in armis. 4. leges timor opprimit. 126,250
Innectere mentem. 94,414
Inobsequentes frenis equi. 111,1066
Innocens tibi sit, quisquis pro te est necessis. 20,503
Innocens Diis inuitis. 71,205
Innocentē mors sola eripit fortunæ. 62,934
Innocuus. 149,1130
Innocuus & innoxius quî differant. 122,157
Innocuus errat aperto æthere. 96,500
Ino. 49,446. Bacchi matertera.
Ino. 226,849
Inocciduæ stellæ. 292,27
Inops mentis. 283,716
Inores ostreæ. 150,1163
Innuba, ἄγαμος. 272,313
Innubis. 160,238. innubilus.
Inus seu Inonis historia, scelera & fuga. 67,23
Insania solâ morte sanatur. 152,1261
Inserere ferrum pectori. 114,1172
Inserere sceleri. 212,323
Inscius vitæ. 95,459
Infideo saxum. 69,122
Insociabilis. 305,535
Insolens veri. 86,136
Insolet. 79,535
Insopitis tractibus. 19,473
Inspirat ventus salo. 110,1005
Instant certatim eruere. 147,1046
Instruere cibos. 232,1109

Insti-

Instituere fruges mortalibus. 127,299
Instinctus Deo. 66,18
Instinctus Venere. 91,338
Insulæ sacratæ. 282,689
Insultare, pro tripudiare. 50,508
Insuper. 38,64. 39,98
Integrare. 26,672
Intendere dextram. 21,532
Intenta rabies. 193,1533
In tempore occurrere. 45,288
In tempore ipso occurrit. 169,567
Interim. 167,481
Interim hæc pœna in loco est. 255,997
Intonare acre vel magnū modis altis. 272,327
Intonare magnum. 111,1062
Intono. 147,1046
Intractabilis. 88,228.90,270. 99,578
Introrsus actus. 207,106
Intueri serenis vultibus. 125,219
Intuor. 107,896.188,912.309,721
Inuadere Deos. 18,424
Inuergere. 52,565
Inuergere se. 146,990
Inuestire nemora. 164,381
Inuider nemo mala. 156,36
Inuidiæ capax. 246,476
Inuidiam Diis lugendo facere. 200,1859
Inuidia comes regni. 170,613
Inuidia pestilens. 96,487
Inuidia lethalis liuido. 56,747
Inuidere malis. 47,387. *tam lenia præ aliis ducere, vt felicitati imputes.*
I, nunc. 70,153
Inundare sanguine. 50,485
Inuisam me subit voluptas. 35,990
Inuita quæ peccat, debet & culpæ fidem. 271, 307
Inuitum seruare, occidere est. 68,99
Inuius renauigari. 138,715
Ioannis de Stampis longæua vita. 124,179
Iocasta. 64,1005. se occidit. 65,1040
Iocaste. 130,385
Ioculares casus. 38,50
Iolæ mors. 160,220
pulcritudo. 160,237
Iole. 192,1488
Iöles pertinacia. 160,206
Iolchos parua. 19,457
Iolcos. 254,818
maris domitrix. Ibid.
Ionides. 243,363
Ionium mare. 53,603
Ionium salum. 173,732
Iphigenia. 314,966
Iphigeniæ immolatio. 268,158
Iphigeniæ parentes, mactatio, & mutatio. 241, 247
Ira amori iuncta, violentiss. affectus. 32,867
Ira cælestis quos premit, miseros facit; humana, nullos. 165,441
Irati descriptio. 32,852
Valde irati descrip. 62,921
Iræ data. 21,556
Ire & cupiditatis vlciscendi descriptio. 17,386
Iræ vehementis, & infanda molientis animi descriptio. 211,260
Ira nescit regi cùm sanguinem spirat. 217,505
Ira nihil putat vetitum. 205,39
Iram deponere Regibus difficillimum. 11,203
Ira par formæ. 140,787
Ira præceps. 97,539
Irati optant simul perire cum hoste. 209,190
Ira tecta nocet. 10,158
Iratorum vultus ac oculi ardere videntur. 146,1021
Iracundiam vincens, hostem maximum vincit. 252,1238
Ire in enses. 165,444
Ire in hostes. 6,27
Ire tacitis tenebris. 9,114
Irremeabiles vię. 134,546
Irreuocabilis. 134,558
Iridis descriptio. 45,315
Iris imbrifera. 45,315
prænuncia nimborum.
Irrorat vultur aperto rostro. 28,709
Ismariâ vmbra. 159,192
Ismarius. 199,1787
Ismarus. 158,142
Ismenon tacitus virente ripâ. 272,318
Ismenos. 38,42
Ismenus. 128,335.150,1162
Ismenus languidus tenui flumine. 158,140
Ister. 22,584.137,85. 168,515.189,1363 220,631
Ister stans. 84,57
Ister (conglaciatus) præbet fugam. 221,631
Ister gemmifer. 170,621
Ister multa ora habet, nempe septem. 30,763
Isthmi circumlocutio, terra quę duobus fretis comprimitur. 110,1021
Isthmos. 75,375.128,335.137,83.207,111
Isthmi descriptio. 44,266.207,111
Isthmus. 279,560
Isthmus Corinthius. 6,35.207,123
Ithaca. 219,588
Ithace nocens saxis dolosis, hodie *Compare* aut *val de compagno*. 256,856
Itineris qua itur ad inferos, descriptio. 137, 663
It magnus. 165,418
Ityn. 282,668
Itys seu Itylus. 159,199.&200
Iubar glaciale. 187,1287
Iubar solis. 275,459
Iubatæ feræ. 149,1129
Iudex, amputare debet superfluas causidicorum velitationes. 11,199
Iudex futurus sanguine humano abstine. 239, 745
Iudex odio vacare debet. 233
Iudicia sortiri. 138,732
Iudicis est cognoscere, regnātis iubere. 11,194
Iudicum proprium sedere. 179,1005
Iugales tedæ. 309,688
Iugali face crimen abscondere. 99,595

Iugalis

Iugalis vnda & ignis. 309,693
Iugare. 305,565.309,699
Iugari. 243,361. Iugum ferre, iugum imponi solitum sponsis, Iuno iuga. Ibid.
Iuga, pro vnico curru. 6,34
Iugari thalamis. 142,851
Iuga torrida. 158,135
Iugum curuum. 56,721
Iugum geminæ stirpis. 95,431
Iuliæ mors. 314,936
Iul. Cæsar occisus. 304,494
Iulij Cæsaris Oedipus. 37
Iunia Caluina. 295,148
Iungere specum terra coëunte. 239,197
Iuno Argolica. 285,802
Iuno Bacchum coluit. 50,488
Iuno irata Ioui quomodo lepidè illi fuerit reconciliata. 163,357
Iunonis ira implacabilis Herculi & Baccho. 119,22
Iuno Iouis coniux & soror. 117,1
cur hoc fictum. Ibid.
Iuno Iouis soror & coniux. 272,338
Iuno maxima. 296,215
Iuno Regia. 272,340
Iuno τέλεια. 5,1
Iunonis templa regia. 173,746
Iunoni vaccâ candidâ fiebat. 272,350
Iuno vult furere, vt possit Herculem furore percellere. 121,110. *an imitatus illud Horatianum, Si vis alios mouere ad flendum, prius ipsi tibi flendum esse?*
Iunonis zelotypa querela de Ioue & Hercule. 117,1
Iunonis zelotypia. 296,200
Iupiter altisonus. 113,1131
Iupiter ætheris parens, cur. 147,1053
Iupiter amore victus, mutatur in cycnum, & in taurum. 91,297
ducit cælum & nebulas. Ibid.
Iouis amores. 310,756
Iupiter Cenæus. 157,102.174,773
Iupiter cælestium rector parensque. 133,515
Iupiter creator cælitum. 107,885
Iupiter in cycnum, taurum, aurum. 296,204
Iupiter ductor Deorum. 127,298
Iouis filij, qui. 182,1137
Iupiter Fulminans. 138,724.169,558
Iouis furta. 56,716
Iupiter latuit infans in antro Dictęo. 131,458
Iupiter Magnus. 238,138
Iupiter magnus Olympi rector, & mundi arbiter. 125,204
Iupiter mundum concitans. 64,1028
Iupiter mundum quatit, & fulmen vibrat. 86,154
Iupiter mutatus in { Cycnum. Taurum. Aurum. } 310,757
Iouis, Neptuni & Plutonis sortes. 119,49
Iupiter niger. 197,1703
Iupiter nutu mundum tremefacit. 273,379
Iouis pellices & liberi. 117,4
Iupiter Pisæus. 289,934
Iupiter Prodigialis. 310,750
Ioui sacra solita fieri in montibus. 174,780
Iupiter sator Deorum. 87,156
Iupiter τέλειος, nuptialis seu patrator. 5,1
Iupiter in taurum mutatus. 169,551
Iouis in forma tauri Europam rapientis & mare tranantis, descriptio. 91,302
Ioui tauros immolare licuit. 127,299
Iupiter triumphator, ad quem spolia deferri à victoribus solebant. 285,800
Ioui Troiani cur tres oculos affinxere. 119,47
Iupiter vbi natus. 238,133
Iura naturæ in tuto ponere. 37,24
Iuridici sedent. 135,581
Iuris cura. 210,215
Iussum omne, leue est. 136,59
Iusta facere. 236,65
Iusta functis habere. 36,998
Iusta persoluere. 64,998
Iusta soluere. 116,1240
Iusta, vnde? 71,215
Iusta & iniusta vxor. 294,132
Iustitia cælum incolens. 19,440
Iustitia conseruat regna. 210,215
Iustitia quondam â terris in cælum euolauit. 301,392
Iustum esse facilè est cui vacat pectus meru. 302,435
Iuuat ordinare scelus. 223,718
Iuuat ire, libet ire, est impetus ire. 85,109
Iuuencus nondum ruptâ fronte, *incornis*. 122,141
Iuuenem lætitia decet. 95,452
Iuuenes facile audiunt peiora præcepta. sunt cerei in vitium. 212,309
Iuuenes senum parentum præsidia. 217,524
Iuuenile vitium est regere non posse impetum 241,249
Iuuenta. 95,447
Iuuentam tristem colere. 95,460
Iuuentam tristem soluere. 95,447
Iuuentus, teneris in annis non satis clara est fides, Pudore victus cùm tegit flâmas amor. 305,533
Ixion. 29,744
Ixionis pœna. 115,1230
Ixionis rota. 178,944.181,1066.264,15
Ixion. 139,749. quid significet fabula. Ibid.

L.

LABANT subito agitata motu templa. 133,520
Labdaci clara domus. 67,55
Labdacidæ. 56,710
Labeo cur insanus. 12,215
Labes pudoris. 107,890
Labias. 153,1309
Labores matrûm. 80,536
Laborum fructus optimus, eos postea narrare, & meminisse. 138,654

Lacc-

Lacedæmoniæ virgines exercentur studiis virilibus. 7,77
Lachesis. 63,986
Lac niueum. 50,494
Lachrymis dolor leuatur, & exhauritur. 253,764
Lachrymas continere interdum lethale. 253,764
Lachrymis dolor minuitur. 281,661
Lachrymæ in summis malis pereunt. 38,59
Lacus pro fossis. 97,530
Lacus torpentes. 115,1197
Laërta. 252,698
Laërtes pauper. 219,588
Læta prata viridi facie germinant. 138,698
Lætifica. 249,595
Lætitiâ stupent membra. 136,620
Læua, dicta scæuâ. 236,46
Læuus an leuus scribendum. 222,697
Laius. 54,623.67,41
Lambunt colubri caput. 140,783
Lambunt flammæ. 198,1752
Lamia. 129,376
Lamna. 287,852. differt à bracteâ.
Lampades igniferæ. 215,454
Lampada votiuam iactare. 272,349
Lana mollis bibit ruborem. 171,665
Lancinare. 224,780
Laniatus efferus. 116,1241
Languifici calores. 136,69
Languor piger. 42,181
Laniger. 40,134
Lanuginis primæ ætas. 101,645
Lapis lubricus. 204,5
Lapis quærit relabi. 179,1008
Lapithæ ebriosi. 140,778
Laqueata tecta. 216,454
Laquei teretes. 84,45
Lares. 211,264
Lassa membra. 168,535
Lassus tumor. 173,732
Latebræ curuæ. 41,152
Latebram rebus occultis negare. 46,362
Latex sacer in Magicis, proprius sanguis. 31,811
Latinæ confectę. 45,321
Latona peperit in Delo. 273,365
Latini inter ciues Romanos post Antonin. 78,515
Laudandus nemo ante obitum. 220,597
Laudant cuncti ferè magis peritura. 263,1143
Laudari præstat animo quàm voce. 209,209
Laus vera etiam humili contingit, potenti non nisi falsa Ibid. 210
Laude certare Ioui. 199,1805
Laudes suas in tutum recipere. 156,39
Laudis est. 194,1560
Laurus amara baccis. 52,538
Laurus carum nemus Phœbo. 49,453
Lauro fores virescant. 205,55
Laurum in hasta gerebant nuncij victoriæ. 273,386.
Laurus in plurali. 37,16
Laurus Phœbea. 43,227
Laurus victorię Iunoni offerebantur. 272,345
Laura bis vellera. 215,454
Laxare diem. 173,723
Laxatur dies tepente vere. 117,8
Laxare humeros pharetrâ. 174,785
Laxatur thus. 173,734
Lea. 284,736
Lecticarij. 171,661
Leda. 310,358
Leda etiam Nemesis. 256,862
Ledæ genus. 267,126
Ledæ sidera. 296,207
Legem dare rudibus capillis. 91,918
Legere anchoras. 253,758
Legere dominæ colos, fusosque. 160,218
Legere locum fraudi. 246,478
Legere mortem. 192,1479
Legere ore spiritum fugientem. 188,1339
Legere ripam fluuij. 96,503
Legere terras remo propiore. 266,106
Leges astrorum. 194,1572
Leges inter arma silent. 130,400
Leges naturæ. 166,463
Legislator legi pareat. 130,399
Lembus. 87,180
Lemnos ardens. 189,1360
Lemnos nobilis scelere. 279,556
Lenonia adhortatio ad voluptates. 95,437. cum seq.
Lentare remos. 275,434
Lenti Dij. 274,399
Lenti portus. 23,623
Lentum. 235,22
Lentus. 136,643
Lentus audis & vides scelera. 101,669
Lentus odor. 217,501
Lentus reditus. 127,296
Leo æstiuus. 109,966
Leonis cælestis irati descriptio. 144,939
Leo fuluus. 62,920
Leones Getuli. 84,59
Leo Herculeus de cælo deciderat. 226,855
Leo Idæus. 49,457
Leo iubatus. 223,734
Leo Libycus. 62,619
Leo Marmaricus. 180,1055
Leo mota cauda iram concipit. 39,96
Leo Nemeæus. 38,40
Leones Pœni. 91,347
Leones sæui. 293,84
Leonis sidus. 136,69.144,944.194,1570
Leonis sidus ardens æstibus flammiferis. 226,857
Lerna. 207,114
Lerna puro gelida perlucet vado. 96,505
Lernæa spicula. 30,784. hoc est Herculea tincta veneno hydræ.
Lesbia vina. 50,495
Lesbos. 240,205
Lessus Hectoris. 237,95
Priami. 238,129
Lethæi amnes. 185,1206

Lethes

Lethes descriptio. 137,679
Lethe. 140,776.183,1160.193,1548
Lethæum profundum. 86,146
Lethæa vates. 43,230. *sic dicitur Pythia, fortè quia postmodum oraculi à se dati non meminerat.*
Lethe immemor. 178,934
Lethe quiera labitur vado placido. 137,679
Lethes vnda grata miseris. 115,1197
Lethi pauidum genus humanum. 148,1075
Letum. 73,304
Lethum carpit, trahitque mortalem turbam. 96,473
Lethum dare. 5,17
Leuare aspectu nefandi cælum & terras. 66,7
Leuare. 77,472
Leuamen. 21,548.258,960
Leuamen fessi. 66,2
Leuamen malis. 276,487
Leucas, Leucates, Leucadia. 173,732
Leucates. 110, 1011
Leucothoe. 49,446. Cadmeïa. 446
Leuiora Deus leuius ferit. 113,1122
Lex ætheris. 30,757
Libare. 144,920
Libare manu vina. 273,363
Libare paruo haustu. 70,175
Libare vina paternis Diis. 229,985
Libelli, qui Cato de Moribus dicitur, quis auctor. 206,92
Libere minimum decet cui multum licet. 243,334.
Liberi dicuntur sanguis, viscera, pars parentum 230,1042
Liberi, de filiis & aliis descendentibus. 222,682
Liberi patrem referentes magnum bonũ, quia testes maternæ pudicitiæ. 146,1015
Liber instituit liquoris vitigeni laticem. 127 299
Liber spei metusque. 96,490
Libertas vegeta. 95,458
Liberum diem dare. 206,63
Libido cohabitat diuitibus & luxui. 88,203
Libido dira comes magnæ fortunæ. 88,205
Libido dira sanctos vincit. 109,977
Libido quæ agit mentes succensas. 97,539
Libra æquat diem nocti. 106,835
Libra iusta. 226,860
Libræ signum æquat dies noctibus. 142,843
Librare clauam. 146,1023
Librare manum alienam. 121,120
Librare medium iter. 62,900
Librare summos pedes. 261,1081
Librato pendula tuum pondus. 116,1275
Libya & Arctos serpentum feraces. 27,682
Libya, pro Africa. 150,1170.182,1103
Libycæ messes. 213,355. areæ. 356
Libys. 132,481
Libys subditus Cancro. 156,41
Licere, & decere quomodo differant. 302,448
Licens turba, hoc est, licentiosa. 104,777
Licet admittat in cælum. 121,122
Licet numeret. 163,341
Licet ire. 163,344
Licet petas. 150,1171
Licium magicum. 27,680
Ligare nodo propiore. 84,36
Limitem agere ad superos. 145,969
Lina (pro velis) toto sinu tendere. 15,320
Linea pennarum pictarum. 84,47
Linea sentit piscem. 122,156
Lingua refrenanda. 206,92
Lipare. 219,583
Litare. 147,1038
Litare dolori aliqua. 36,1019
Litare numen. 310,750
Litatur numen superũm. 314,972
Litem mũdus ater. 704. mortis locus. 138,705
Litem summo in loco relegare. 15,323
Lituus. 56,734
Litui descriptio. Ibid.
Litus in medio æquore sperare. 158,116
Litus pro fluctibus, qui illiduntur litori. 6,35
Litui strepentis stridor, sonus acutus, instrumentum incuruum. 218,574
Liuiæ Drusi vxoris mors. 314,925
Liuor niger edaxque petit degeneri dente. 96 491
Lixa. 81,597
Locare iras & verba. 123,173
Loci horribilis & infesti spectris descriptio. 222,670
Loci sterilis, à defectu pomorum, herbarum, frumenti descriptio. 138,700
Loci surdi. 134,575
Locus vacat liber ab omni arbitrio. 99,599
Loquacitas vitanda. 206,92
Loqui iussus, si taceat, soluit imperium. 51,527
Loquuntur, *narrari possunt.* 100,604
Loris implicati & decidui aurigæ descriptio. 112,1083
Loqui volentis, sed non audentis, quod proprium inhonestis narrationibus, descriptio. 99,600
Lucanus defensus à Scaligero. 65,1060
Lucifer. 158,148
Lucifer prædicit diem. 51,506
Lucina. 273,366
Lucina Iuno. 5. custos genialis tori. 5,2
Lucis color. 287,857
Lucis redditæ munus dulce. 99,589
Lucretiæ mors. 298,302
Lucri furor impius. 97,538
Luctamen. 155,27
Luctari eripere se iugo. 112,1081
Luctifera flamma. 37,3
Luctifica lingua negat vocem dolori. 110,992
Luctifica manus. 121,103
Luctifica sacra. 22,577
Luctifica verba. 29,132
Luctus ater. 137,693
Luctus auellens comam. 53,592
Luctus eat in turpes. 203,1967
Luctus in luctu nouus exoritur. 38,62
Luctus, lacrymę, dolor, & lamentatio digna hospite inferno hospitia. 106,850

Lucus

Lucus vmbrans. 138,717
Luci sacri & antiqui descriptio. 51,530
Ludit aciem. 137,670
Ludere cruore. 249,565
Ludi Olympici fiunt quinto anno. 142,840
Ludi Troiani. 254,777
Lues construitur. 110,1014
Lues generis. 107,902
Lugentis feminæ descriptio. 193,1545
Lugendi mos. 237,83
Lumen afflicto malis. 152,1250
Lumina tumida. 38,1019
Lunæ descriptio. 44,253
Lunæ amantis Endymionem, descriptio. 91 307
Lunæ biga. 193,1518
Lunæ bigæ. 286,814
Lunæ cornua, cur Diana cornuta. 94,417
Luna deperiens End. currus suos tradidit regendos fratri. 91,309
Lunares feminæ ouiparæ. 256,862
Lunæ in orbe omnia, quæ sub lunâ, inueniuntur. 120,83
Luna iunxit ignes suos coëunte cornu. 103, 743
Lunæ lumen alienum. 8,97
Luna an proprium lumen habeat, an alienâ luce luceat, & inde dicta. 103,742
Luna à Magis vexatur, & detrahitur. 30,792 & in aduers. 790
Lunæ plenæ descriptio. 103,741
Luna plena recolligit ignes dimissos. 51,505
Lunam precabantur amantes feminæ, vt Solem viri. 94,404
Luna roscida. 225,816
Luna rubens, censebatur fatigari Magico carmine, laturi suppetias laboranti, tinnitus dabant æreis peluibus. 104,785
Lunam Thessali cantus detrahebant. 94,419
Lupi damis infesti. 99,570
Lupi rapaces. 41,149
Lustrale caput. 268,163
Lustra quærere presso rostro. 84,39
Lustrale sacrum. 250,633
Lutea vestis. 48,421
Lux alma. 283,722.296,223
Lux adspicit. 168,531
Lux atra. 115,1212
Lux dubia. 84,41
Lux mala. 277,492
Luxuria pestis blanda, maximum malum. 301, 421. rapit & perdit. 428
Luxuria Romanorum in piscationib. & villis extruendis prope Baias. 216,458
Luxuriat seges tenera lætis satis. 95,455
Luxu diffluentium descriptio. 216,455
Luxus rapere. 95,447
Luxus regius. 97,515
Lyæus, formosus. 51,507
Lyæus thyrsiger. 9,110
Lychas. 191,1458
Lichas ab Hercule occisus. 175,812
Lichas gnauus. 169,567. fidele nomen regibus. 570
Lychas socius Herculis. 157,99
Lycia tuta crebris portubus. 81,613
Lycus ab Hercule occisus. 143,894
Lyci parentes an ignobiles. 128,336
Lyci tyrannis describitur. 127,268
Lycormas flauus. 170,591. Sarisam herbam gignit, dictus postea Euenus; ab Eueni morte. 170,591
Lycurgus. 143,902
Lycurgus an rectè vetuerit Spartã cingi mœnibus. 126,261
Lycurgus securiger. 49,471
Lydia 170,622
Lydia ferax ditis regni. 91,324
Lympharus. 162,246
Lymphatus furor. 17,386
Lynceus quam acuti visus. 13,232
Lyra leuior. 272,328
Lyrnessos parua. 240,221

M.

MACHINA stridens tardum opus ducit. 80, 570
Machinæ, quid. 214,387
Macies turpis. 158,119
Maculæ leues caput sparsere. 42,183
Maculare patrem. 264,28
Maculati lares. 74,344
Mactare. 147,1041
Mactatur victima. 144,922
Madidantes pennas nouo nectare. 83,12
Mæandri ambiguus fluxus. 83,15. & 16
Mæandros flexuosus. 81,605
Mæander, piger & malignus, arenas radit. 83, 15
Mæander vagus incertâ vndâ ludit. &c. 137, 685
Mænas. 74,363. 162,245
Mænas cruenta. 32,848
Mænas impatiens Dei. 283,715
Mænibus ciuitates circũdare an vtile. 126,261
Mæoniâ acu. 171,665
Mæotis barbaris vndis mari Ponticio incumbens, gelida. 102,714
Mæotis frigida. 50,474
Mæotis gelida. 154,1326
Magarum mos pedem nudare & crinem soluere. 29,752. & in aduersar.
Magica an vim habeant ad alliciendũ in amorem? sæpe adferre insaniam. 165,452
Magici effectus miri à Medea. 29,753. & seq. & in aduers. 773
Magici effectus miri, 166, 453. & seq.
- Conciliare amorem coniugum.
- Hieme virides frõdes producere.
- Fulmina sistere.
- Fretum cõeutere cessante vento.
- Mare turbidum pacare.
- Fontes nouos è terra elicere.
- Saxa mouere & siluas.
- Fores clausas aperire.
- Vmbras euocare, & Manes cogere loqui, eosdem fugare.

Mari,

Mari, terræ, inferis, cælo, imperare.
E nocte diem, è die noctem facere.
Leges naturæ vincere.
Lunam deducere.
Bruma messes producere.
Flumina in caput reuocare, & eorum cursum refrenare.
Terram arefacere.
Pabula sanguineis guttis cruentare.
Facere vt lapides mugitus raucos edant.
Ossa rogo tepido deuocare.
Magica precatio seu incantatio Medeæ. 29,740
Magici ritus varij. 29,728
Magici ritus. 30.& 31. per totum.
Magicis sacris quæ signa exauditarum & efficacium precum. 53,570
Magicus stridor. 166,460
Magister iuris & pij amoris. 74,329
Magna commoda patent magnis cladibus. 159,170
Magna difficiles habent exitus. 172,714
Magna & celsa non esse tuta probat exẽplo. 266,90
Nauium & venti.
Turrium altarum.
Roborum annosorum.
Collium celsorum.
Corporum maiorum.
Victimarum electarum.
Remigantis prope litus.
Magnus & maior humano. 182,1103
Magnũ est quod magna mole petitur. 59,829
Magna malè pensantur ruinis. 172,691
Magna momento obruuntur. 241,262
Magna placent falsis nominibus. 215,447
Magna sidunt ipso pondere. 266,87
Magum carmen. 166,467
Maia. 118,10
Maiores hostiæ. 41,137
Maiorum dumtaxat hostiarum cornua inaurabantur. 41,137
Malum aliter & crescit. 85,100
Mali alterius finis est gradus futuri. 125,207
Malum accessit propius, iam non sunt minæ. 73,323
Mala cælo ac terris pariter metuenda. 6,46
Malis cedendum est. 247,507
Mala communia minus tangunt. 260,1013
Malis crescere. 119,33
Malorum cumulus maximus, si casus efficit abominanda, quæ optasti. 113,1116
Mala dubia plus torquent qui refugit suas clades scire, grauat timorem. 274,415
Malum est in malis vinci. 68,78
Mala extrema timorem omnem abiiciunt, & tutum faciunt. 71,200
Mala iam vicere metus omnes. 282,691
Malis in rebus via præceps capienda. 268,154
Malum maius timore. 111,1030
Malum maius Medeâ. 102,694
Malis mandare. 131,459
Malè natis pœna non est mori. 270,233
Mala magna non latent. 10,156
Mala suprema faciunt securos. 47,386
Malus nemo gratis. 14,276
Male parta male dilabi. 210,229
Mala tria Græcis, ignis, mare, mulier. 9,121
Malum quid. 207,110
Mala tria Græcorum. 17,362
Malea flectens moras nauibus. 9,149
Malefica mens. 253,751
Maligna manus. 95,456
Malum pro veneno. 168,524
Manat metus. 310,754
Mandare odia. 120,77
Mandare questus secreto abditos dolori. 10,150
Mandere vulnera concisa. 140,770
Manere in austro. 276,477
Manere pro refertum esse. 42,199
Manent te exempla. 130,394
Manes detinere suos. 71,235
Manes diri. 194,1598
Manes æterni. 193,1523
Manesimi. 35,967
Manes impij. 5,10
Manes inferũm. 309,731
Manes obliti sui, lucisque pauidi. 127,292
Manes, populi & Dij leues. 138,707
Manes remoti. 141,834
Descriptio Sacri Manium Euocatorij. 52, à versu 550.
Manium Euocatorum & aduenientium ad iussa sacrifici incantantis descriptio. 53,572
Mansueta & victa mala. 215,427
Mansurus ad quas eris. 202,1934
Manto fatidica filia Tiresiæ. 271,319
Manto filia Tiresiæ. 45,290
Manubiæ. 278,514
Manus corusca. 87,155
Manus suas in alio cognoscere & laudare. 178,959
Marathon. 83,17
Marcent Tempe. 145,979
Marcens visus. 285,785
Marcet taurus. 41,145
M. Liuij Drusi mors. 313,880
Marcidus. 7,69
Marcidus comam. 164,376
Mare cæruleum. 114,1155. 274,437
Maris congelati descriptio. 133,534
Mare dubium. 152,1252
Mare glaciale, mutis litoribus tacitũ. 133,535
Mare insanum. 102,658
Mare malum. 91,304
Mare Persicum. 234,11
Mare procellosum. 18,411
Mare regnum Neptuni. 91,304
Mare rubens. 234,11
Mare rubrum. 143,902
Mare rubrum gemmiferum. 171.660
Mare sæuum. 69,114
Maris tumescentis & procellosi sine vento descriptio. 110,1004
Mare tumidum. 49,450
Mare tonuit ex alto. 110.1004
Maria Dei genitrix virgo, quamdiu vixerit varia opinio. 124,179
Maricare glebas. 83,12
Maritimis moribus experiri. 93,362
Mariti sæpe vxorum preces debent reticere. 205,56. cauere occasiones adulterij, & oculos continere. Ib.d.
Mariti vis in quo consistat. 142,852
Maritus vxori debet præstare continentiam, quam ab illâ exigit. 271,267
Marmaricus leo. 284,735
Marpessa. 170,591
Marpesia cautes. 99,578
Marte aperto, an insidiis iacet. 44,275
Mars bellicum spirans, Gradiuus: pacem colens Quirinus. 88,187
Martis dubiæ incerti vices. 82,626
Martis & Veneris cathenæ. 86,123
Mars ob cædem Halerrothij in Areopago causâ dictâ absolutus. 154,1343
Mars pater. 292,27
Martis pectore latior. 105,805
Martem quæ Dea cohibeat. 6,63
Mars quomodo genitus. 143,902
Mars sæuus. 79,527. 95,464
Maryandini. 138,714
Masculus malus. 98 557
Massagetæ miscent pocula equino cruore. 49,470
Massigetes. 46,470
Materia facilis sceleri. 102,682
Materiale. 171,661
Mater, coniux, pro affectu coniugali & materno. 34,927
Mater, *de arbore*. 248,541
Matris simul & vxoris ambigentis natum an maritum præferat, descriptio. 251,641
Matris nomen potens & cum dignitate. 100,606
Matrem qui violat, nullam non ausit. 67,48
Matrimonio contrahendo quæ ætas congrua. 243,342
Matrimonij & propagationis animalium necessitas ac bona: & damna quæ subsequentur, si cesset. 96,468
Matrimonio pariter durum carere, & potiri. 98,557
vxor malum necessarium. 98,557
Matrona maior & minor. 273,357
Mauors bellicus. 98,548
Mauors seu Mars homicida & amans sanguinis recentis. 218,5 6
Maurorum tellus barbara. 314,971
Maurum litus. 186,1250
Medeæ declamatio quædam, non est Libanij, sed alterius. 34,933
Medeæ Diræ. 11,208
Medeæ & Magorum Dij. 5,6
Medea ferox. 19,442
Medeæ filij quot. 35,955
quomodo vocati. 956. quomodo occisi. 955
Medea impotens iræ & amoris. 32,864
Medeæ pharmacum. 33,889
Medea peior mari. 17,362
Medea pro quauis mala femina. 17,362
Medea reddit fœminas dirum genus. occidit pharmacis Creontem & Glaucam, gladio Mormorum & Phereten; Athenis Aegeo nupsit, sed ab eo quod Theseo insidiaretur in exilium pulsa. 99,561
Medeas tragœdias qui scripserint Græci & Latini. 5,1
Medentes cadunt. 39,70
Medeus. 99,561
Mediâ viâ incedendum: ne ex altiore præcipitere. 171,675
Medicinæ loco sæpe ferrum & ignis. 268,152
Mediocris seu medij status laudes. 61,883.& 892
Medusæ fel. 32,830
Medusa significat ignorantiam. 311,765
Medus. 215,593
Medus pugnax pharetra. 28,710
Megæra. 179,1004
Megaram cum liberis Hercules occidit. 146,100
Megæra discors Dea. 121,93
Megæræ domicilium. 121,92
Megæra quatiens geminas faces. 210,251
Megæra vnde dicta. 35,962
Megistho Cetei filia Lycaonis neptis in stellam polarem versa. 117,6
Melampus Proetidas expiauit, & piamina in Clytorium abiecit. 50,486
Meleagri mors. 25,645. 30,779
Meliora sciens, sequitur deteriora. 87,176
Membratim perire. 70,170
Memnon. 234,10
Memnon niger. 269,212
Memnon. 140,238. ob eius mortem Aurora diem negauit. 241,239
Melior memoria subeat. 21,555
Memoria obruta & exoleta. 59,820
Memoria redit tenue per vestigium. 58,768
Memoria rerum asperarum præteritarum est dulcis. 136,655
Memoria senum prima languescit. 59,817
Memoriam spacio obrutam leuis nota sæpe reuocat. 59,821
Mænala. 201,1883
Mendesius hircus. 206,56
Menelaus. 222,326
Menelai castitas. 271,275
Mensæ sacra colunt. 229,982
Mentis generosus ardor, regi non potest, sed malis vires capit. 292,52
Mens intus agitat. 6,47
Mente induere Caucasum. 6,43
Mens præsaga sui mali, ante mittit signa. 228,938
Mensum. 79,535
Mensurâ, qua mensi alij, nobis Deus remetitur. 288,901
Mercurius Tegeæus, nepos Atlantis solus habebat.

bebat ius degendi apud superos & inferos, & faciebat gemino mũdo cõmercia. 120,49
Meretricius amor & illecebra quàm noxia, & quomodo superare oporteat. 126,243
Mergere lucem. 102,676
Meritæ aræ. 143,898
Merita etiam malos vincunt. 169,575
Meritis suis quisque spectandus. 99,563
Merope. 44,272.55,660
Messalina nupta Claudio nupsit C.Silio. 297, 259. occisa ferro. 298,265
Messalinæ mors. 314,940
Messes pro anno. 237,76
Metæ Herculis. 156,45
Metella sacrificata & mutata. 241,247
Metere flammâ frugem soli. 74,341
Metu ante vulnus perire. 146,1022
Metus bellici descriptio. 218, 4555.
- leues turmæ sonant frenis.
- ensis hinc illinc fulsit agitatus.
- pallidæ matres tenuere & pectoribus adpressêre natos.
- vxor armato marito timet.
- hic turres stabilit.
- ille muros renouat.
- ille portas cohibet plaustris.
- vigil pinnis de nocte incubat.

Metus feminei. 6,42
Metus frigidus. 111,1050
Metus ignaui. 39,88
Metus magni seu consternationis, descriptio. 111,1048
Metus pars fieri. 25,338
Metus pendens. 53,594
Metus quàm torqueat. 259,996
Metus reddit inimicos, quos cogit laudare. 209,207.
Metus trepidi. 122,162
Met *superfluum*. 285,794
Memet, pro me. 60,847
Methones laus. 255,821
Micant artus. 47,376
Micat cruor citatus angusto vulnere. 46,345
μῆλα, ambiguum. 73,317
Miles noua. 79,535
Mille colonis arua secare. 171,635
Mimas. 145,980
Mimas lubricus. 173,730
Minas concipere. 39,97
Minas tollere inanes, & morsu tentare. 262 1095
Mineruę & Neptuni certamen de Athenarum nomine. 144,912
Minor præda maioris. 98,541 probatur ex piscium & accipitris.
Minor quicquid à te expauescit, maior hoc tibi dominus minatur. 220,611
Minoïs. 86,126.
Minoïs sella. 179,1005
Minos. 61,892.205,23.264,24
Minos Cnossius. 138,733
Minos latè mari & centum populis imperans. 86,149
Minos Scyllam malè tractauit. 88,241
Minotaurus. 114,1166
Minyæ. 13,233
Misere decus ex æquo. 101,656
Miserere. 253,761
Misericors amat ipsas ærumnas. 163,301
Misericors sæpe dabit mortem pro vitâ. 243, 328
Miseriores sunt nobiles miseri. 253,746
Miseris animos spiritusq; magnos oportet fugere & sumere quos casus dedit. 247,504
Miseris colendos maximè Deos reor. 282,690
Misero datur quodcunque fortunę datur. 252, 696
Miseris dira libido est flendi. 228,954
Miser esse mauult, esse qui felix potest. 215, 444
Miseri facilè credunt. 203,1976 aliquando meliora, aliquando peiora. Ibid.
Miserias ferre leue est, perferre graue. 211,307
Miseriæ fortiter ferendæ. 226,849
Miseros hoc vitium proprium sequitur, rebus lætis nunquam credere. 228,939
Miseros magis fortuna conciliat suis. 75,386
Miserorum mos querendi, nullum sibi locum superesse securum. 199,1795
Miserum neges, virum fortem. 132,463
Miser nemo, nisi comparatus. 260,1022
Miseris nil morte melius. ideo tyranni miseris mortem negant, felices necant. 133,512
Miser nunquam est, cui facilè est mori. 157, 111
Miseris nullus pudor. 38,64
Miseri properant audire suas miserias. 173, 752
Miseri quod nimis volunt, facilè credunt. 128, 312. & quod metuunt, hoc putant nunquã posse tolli aut amoueri. 128,313
Miseri spontè reprehendendi, sed miseri fato miserandi & veniâ digni. 95,438
Miserrimi tuto nouant statum. 59,834
Mitrâ barbarâ (*h. Phrygiâ*) frontem premere. 132,470
Mitra. 164,375
Mitra Tyria. 48,413
Mitra virilis. 107,753
Mitto, pro dimitto. 33,873
Moderari tela certo ictu. 90,276
Modicis rebus longius æuum est. 266,102
Modestæ menti deditus. 74,350
Modestiam in conscientiam ducere. 151,1199
Modi cæci. 69,132
Modi musici. 272,327
Modicus maritus. 171,658
Modulans. 24,615
Modulata in varios sonos. 282,668
Modulatus canorus. 126,262
Modum excedentia, pendent instabili loco. 61,909
Modum pati. 209,195
Modus pro termino. 149,1140
Mœror lacrymas assuetas amat. 228,954
Mola salsa taurorũ colla aspergere. 46,335
Molini manu tela. 88,199
Mollire ferum pectus precibus. 69,140
Molles viri. 282,682
Molossi acres. 84,32
Moneta cur mater Musarum. 32,765
Moneta seu Mnemosyne Musarum mater. 312,765
Monilia baccata. 94,383
Monile dispositum. 171,659
Monile. 22,573
Monstrum eloqui. 173,728
Monstra fato imputantur. 86,143
Monstrum impium, sęuum, immite ac ferum. 153,1279
Monstri ingentis marini descriptio. 110,1019
Monstra in aditu inferni, centauri, hydra. 202,1923
Monstri irati descriptio. 39,95
Monstri loco esse. 136,55
Monstro maiore impleri. 210,253
Monstra noua. 297,230
Monstrum paruulum. 146,1019
Monstrifera Pasiphaë. 102,685
Montibus aut abietibus pares homines. 231 1082
Montes omnes dicti montes Iouis. 174,780
Montes opaci. 41,155
Montiferus. 185,1209
Montigena Dea. 283,684
Montiuagus. 104,781
Montiuagum pecus. 158,136
Mopsopia. 116,1271
Mopsopia ars. 86,120
Mopsus Apollinis & Mantus filius. 25,653
Mopsus Ampyci filius vates & Argonauta. eius mors. 25,653
Mora fatorum. 238,121
Moras graues pedibus addere. 55,655
Mora omnis est nimium longa properanti. 274,422
Moras non patitur amor. 135,587
Mora sæpe sanauit quod ratio nequiit. 267,130
Morbus ægrè sustinens caput. 53,593
Morbus auxilium trahit. 39,70
Morbus tremens. 137,695. pallens. 138,689
Mormorus. 99,561
Mori cui facile, nunquam miser. 157,111
Mori cupientem vetare, est occidere. 68,100
Meridies noctis. 275,459
Moriendum cunctis 202,1915
Mori & interire omnia. 244,380
Mori misero dissuadens, crudelis est. 177, 918
Mori nescire miserum. 280,606
Moriendum omnibus. 142,867
Mori pœna, interdum donum. 177,930
Mori posse, potestas summa. 215,443
Moritur, quicquid natum. 181,1097
Mori quis non potest impediri, vbi constituit mori, & par est emori. 90,264
Mori qui statuit, frustrà tenetur. 177,910
Mori qui non vult mundo secum moriente, est vitæ nimis auidus. 227,884
Mori si cupias, vita est durior morte. 290,992
Moriuntur multi singularum ætatum, senes, iuuenes, infantes, &c. 142,850
Mors amoris modus aut requies. 93,362
Mors amoris vltimum remedium. 89,252
Mortis descriptio. 41,164
Mors aut naturæ necessitas, aut laborum ac miseriarum quies, eam qui damnatis præstat, indulget. 133,502
Mortem contemnere fortium. 70,190
Mors cucurrit per colos turpes. 185,1178
Mors æqua tulit in tutum. 160,216
Morte dirâ tristius lethi genus. 254,782
Mors dura. 148,1068
Mors est æqua. 245,433
Mortis encomium, felices facit miseros. 157, 106
Mors eripi nequit. 69,153 mille ad eam aditus. Ibid.
Mors est vbique. 69,151
Mors facit fortes vicina. 86,137
Mors felices sequitur, miseros fugit. 158,122
Mors, finis pœnæ, non pœna. 210,245
Mortis formæ mille. 98,549 lethi viæ mille. Ibid.
Mors grauis illi, qui notus nimis omnibus, ignotus moritur sibi. 214,402
Mors horrida. 203,1945
Mors innocentes liberat iniuriis fortunæ. 62, 934
Mors innocentes sola deceptos facit. 176,888
Mors ipsa vltimo loco moritura. 182,1113
Mors libera vocat miseros, effugiũ malis, portus æternâ placidus quiete. 280,586
Mors libertate donat. 86,137
Mors malorum medicina. 220,597
Mortem metu consumere, & parum sui pœnæ relinquere. 175,810
Mors mihi est securitas. 285,793
Mors minus pœnæ habet, quàm mora mortis. 177,928. 259,996
Mors misera non est, commori quî cum velis. 269,201
Mortem non licet nobis properare. certo venit ordine, nec differri potest. 124,185
Mors non potest deesse, nec auferri volenti mori. 107,875
Mors nulli properanda. 142,866
Mors nunquam sera. 142,864
Mors optanda, sine metu mortis mori. 256, 868
Mors optima est perire dum lacrymant sui. 107,878
Morti os vastum & alę expansę tribuebantur, 41,165. *illud, quia nunquam dicit*, Sufficit: *hoc quia repens & inopina inuadit.*
Mors pallida. 134,554
Mors perit. 185,1174
Mortem perdo. 1203
Mortem post nihil, ipsaque mors nihil. 244, 396
Mors prima miseros fugit. 258,953
Mors propè admota excutit magnifica verba. 249, 574

Mol-

Morti

Morti plures se offerunt, quam dolorem fortiter ferant. 70,190
Mortem qui contemsit, omnes contemsit. 165,443
Mors rapit ætatis & sexus omnis homines. 142,848
Morte scelus sanandum. 152,1261
Mors senes facit audaces, hoc est quod ait; Fortem vicina facit libertas senem. 47,386
Mors senum similis igni spontè exstincto, aut pomis caducis maturitate; iuuenum, flammæ vi oppressæ, vel pomis crudis vi auulsis. 58,788
Mortem sibi velle inferre, aut eam optare victum infortuniis, non virtus, sed imbecillitas. 70,190
Mors sola votum miserorum. 263,1170
Mors squallida. 29,742
Mortem timentes multi in mortem incurrunt 63,993
Mors vna solamen mali amoris, & pudoris læsi maximum decus. 114,1184
Mortis varia genera, mare, ferrum, doli. 96, 474
Morientium vaticinia sæpe vera. 290,1008
Mors velocis spacij meta nouissima. 244,397
Mori volens ob errorem, indicat se nocentem fuisse. 176,887
Mortale cælo non potest iungi genus. 131,447
Mortifera. 287,883
Mortuos cremari instituit Heraclitus, in melle seruari Democritus. 223,747
Mortui fortiter, non sunt lugendi. Charondæ lex de non lugendo dura: seruandus ea in re modus. 200,1833
Mortui non facilè ad vitam reuocantur. 89, 269
Mortuis oculos claudendi mos. 244,372
Mores ad bonos nunquam est via sera. 270, 243
Mos cadentium virginum curam honestatis gerere. 263,1157
Mos comburendi cadauera. 223,747
de More. 272,312
Mos miserorum addubitare quo se recipiant, & opinari vias omnes sibi præclusas. 19,451
Mos in nuptiis & lætitiâ columen domus ornandi, & fores lauro coronandi, & lætos ignes accendendi. 205,54
Mores prisci. 101,796
Mos pulsandi ianuam antequam aperiretur ne adstantes læderentur. 161,254
Mos vt regionem aliquam ingredientes, Deos locorum illorum prius consalutent. 275, 388
Moris sani. 88,207
Morum senium triste. 105,796
Cælestis motus, quem Raptum vocant, descriptio. 109,958
Mouet classis. 263,1178
Mouere iram. 297,253
Mouere gradu. 141,816
Mouere seu iacere caput in magicis. 31,80
Mouetur tutò, quicquid extremo est loco. 59, 834
Mugitus ceruorum. 91,342
Mugiunt fibræ. 231,1066
Mulcere aures cantu. 49,454
Mulciberi ignes. 31,825
Mulieres ægerrimè ferunt thalami iniuriam. 22,581
Mulieris consternatę metu descriptio. 309,728
Mulieris læsæ quanta iracundia. 206,56
Mulieri natura pronum animum malo dedit, pectus ad nocendum dolis instruxit; sed vim negauit, vt ne inexpugnabilis esset, sed ęgras frangeret vires timor & pœna. 313,861
Muliebre non est regna tutare vrbium. 100, 616
Mulierum ornamenta. 171,661
Mos mulierum Troianarum in luctu crinem soluere: sed & Græcarum, Gallic. & Italicarum. 237,83
Multifida pinus. 9,111
Multifora tibia. multiforatilis. 272,346
Multiplicabilis. 183,1163
Multitudinis descriptio ab 53,598. { Nebulis. Frondibus caducis. Floribus vernis. Fluctibus maris. Gruibus Aegyptum petentib.
Multitudinis descriptio. 142,837
Multitudinis ingentis morientis descriptio. 38, 67. & 40,125
Multiuagæ Deæ lasciuæ nemorum. 104,780
Multiuagi flatus. 219,583
Mundus ætherius. 91,332
Mundus annosus. 51,503
Mundus citus, cælum stellatum. 109,958
Mundi fœdera. 119,49
Mundus interiturus, vt pulcrior renouetur. 300,388
Mundus nitidus, pro cælo. 18,402
Mundus pro cælo. 120,68, & 70. 145,957. & 963. 148,1100. 157,96. 194, 1593. 201, 1900. 202,1907. & 203,1077
Mundus pictus, pro cælo. 225,835
Mundus pro cunctis eius partibus, etiam pro inferno. 118,18
Mundus, pro inferno. 91,307
Mundus postquam interierit, quo deuenier, aut quo loco capietur. 182,1116
Mundus quomodo interiturus. 181,1100
Mundi quatuor cardinum descriptio. 99,284. 193,1520
Mundus sanctus. 23,605
Mundus sedet. 153,1292
Mundi significatio pro certo Romæ loco. 64, 1028
Mundus stelliger. 151,1204
Munus dum properat cernere, perdidit. 135, 588
Munus indictum. 95,461
Munus pro promissione. 108,941
Murex Africanus. 171,664
Tyrius. Ibid.

Murex

Murex Tyriis. 94,385
Murmur altum. 62,922
Murus patriæ. 238,123
Musicæ vis. 134,571
Muscus tenax. 111,1041
Muta loca. 140,793. Muta sepulcra. 101,666
Mutor vni tibi. 168,525
Mycale maga.
Mycenæ. 146,996. 209,188. 218,563. 230, 1009
Mycenæ Iunoni sacræ. 272,340
Mycenæ Pelopis sæui. 216,854
Myrrha Sabæa. 164,376
Myrrhæ lacrymæ. 159,196
Myrtil: scelus, falsa accusatio, mors. 207,139
Myrtoum mare. 208,140
Myrto puella. Ibid.
Myrtoum mare. 221,662
Myrtus Paphia. 52,539
Mysia ferox. 240,216
Mystæ. 142,845. 170,599
Mystæ Bacchi lasciui. 48,430

N.

NABATHA. 159,160
Nabathæa regna. 276,479
Nænia Hectoris. 237,95
Priami. 238,129
Naiades improbæ, æstuantes. 104,778
Nardo madent comæ. 132,467
Nares patulæ fremunt hiulcis haustibus. 111, 1040
Narratur Deus. 119,40
Naryciæ domus. 238,146
Nasamonium nemus. 195,1640
Nata cuncta, morti obnoxia. 181,1097
Natalis causa. 265,45
Natales magni sollicita habent precia. 131,460
Natales Principum celebrari soliti. 171,672
Natat domus sanguine. 265,44
Nati ex iuuenibus minus fortes. 243,342
Natura cedit suis legibus. 87,175
Natura concepit Herculem in laudes Iouis. 192,1503
Naturam ducem vitæ sequi. 96,479
Natura magna parens Deûm. 109,956
Natura omnes sibi vendicat. 92,351
Natura parens immensi operis artifex. 300, 380
Natura tenet parentes potenti sanguinis vinclo, vt inuiti etiam doleant amissos liberos quos perire optabant. 112,1112
Naturam vertere nefandis ignibus. 87,172
Naualia. 243,323
Naufraga tabula. 260,1030
Nauigantium audacia & pericula; & quis primus? 14,301
Nauigantibus litus & terræ recedere videntur, stante autem naui stare. 260,1045
Nauis fatiscentis & naufragij descriptio. 299, 315
Nauita dubius vitæ credit carbasa ventis. 122, 150
Nauplij mors. 25,858
Nauplius Græcos in naufragium duxit. 279 556
Naxos. 50,489
Ne, *an Nae scribendum*. 147,1052
Nebris sacra Baccharum. 49,458
Nebulæ leues. 53,598
Nebulæ turpes. 260,1055
Nec. 161,314
Necare rectam indolem. 95,452
Necessitas plus posse, quàm pietas solet. vis eius maxima. 249,580
Nectere æstus pectore. 247,522
Nectere dolos & scelera. 257,928
Nefas Arcadiæ, *de apro*. 179,978
Nefas est deterius monstris. 86,142
Nefas longum eat in nepotes. 205,28
Nefas nullum exemplo caruit. 98,552
Negare potest, qui diu dubitat. 26,442
Nemea. 155,16. 201,1882
Nemeæa pestis. 185,1191
malum. 186,1233
Nemeæus leo. 286,825. fulmineus.
Nemesis. 129,384
Nemesis dicta Leda. 256,862
Nemorosus. 174,795
Nempe. 202,1908
Nemus aureum Hesperidum. 155,18
Nemus vmbrâ spoliare. 23,609
Nemus gemit tantis armentis. 174,783
Nendi descriptio. 91,323
Nephele. 226,849
Neptuni descriptio. 44,253
Neptuni filij, qui & quales. 128,336
Neptunus magnus pater. 102,714
Neptunus mari imperat. 91,304
Neptunus pater, & quare. ex aqua qui voluerint philosophi nata omnia. 44,266
Neptunus pater. 279,550
Neptunus profundi freti sæuus dominator. 114,1154
Neptuni sceptrum secundum. 135,598
Neptunus, spiritus est mare commouens: cur dictus pater Polyphemi. 218,581
Nequitiæ modus, res est stulta. 268,150
Nereus, 49,450. 256,881. 85,87
Nereus cæruleus. 5,507
Nereus pater. 292,27
Nereus, pro mari. 51,507
Nereus verat terras porrigi. 155,4
Nereidum grex cærulus. 91,335
Nerite. 173,732
Neritos breuis. 256,855
Neronis ad imperium eligendi consensus & concordia totius pop. Rom. 303,477
Neronis scelera. 297,239
Neronis scelera in matrem. 306,592
Neruus grauior. 168,544
Neruus sagittas excutit. 145,989
Nescire Latinius, quàm non scire. 32,865
Nescire nefas est fors proxima puris manibus. 148,1098
Nescire quædam vtilius. 59,827

Nescisse

Nesciſſe cupies, noſſe quæ nimium expetis. 51,514
Neſſus centaurus, filius Ixionis & Nubis. 167, 492
Neſſi mors & facinus & officium. 167, 502. 504
Neſſus perfidus vector. 30,776
Neſſi ſanguis ſolis radiis efficacitatem nocendi conſequebatur. 173,720
Neſſi ſanguis venenatus. 177,918
Neſſus ſemifer. 191,1466
Neſtor Larandenſis. 233
Neſtor, Pylius ſenex. 240,212
Nexiles coronæ. 273,359
Nictare. 216,496
Nictare & vlulare acutè. 84,36
Nidificum ver. 28,714
Niger gurges paludis infernæ. 134,553
Nigra, pro malis. 208,143
Nigrans polus. 284,753
Nilus tepidus. 53,605
Nimis imperare pennis. 61,897. *hoc eſt, nimis magna ab aliis petere, nimia conari.*
Nimius impulſus dolor. 190,1401
Nimium puta, quicquid dolorem paſcit. 165, 445
Niobes filij, quot. 54,613. variæ ſententiæ.
Niobe in ſaxum lacrymans mutata. 273,372
Niobe in ſaxum flebile mutata. 159,184
Niobes mors, & allegoria fabulæ. 130,389
Niobe, ſeptem mater liberorum. 35,954
Niobes ſuperbia. 54,614
Nitere vnguentis. 224,779
Nitidæ auro trabes. 213,347
Nitor lucis percuſſit oculos. 141,813
Niualis. 191,1449
Niues Arctoæ. 53,606.187,1284
Niues canæ. 108,932. *Ennianum epithetum.*
Niues Idææ. 81,609
Niues pro anno. 236,75
Niuoſa. 193,1537
Niuoſus & niualis. 174,776
Nixans. 139,750
Nix Riphæa. 83,8
Nobilior manu, *celerior & aptior.* 105,806
Nobilis ſcelere. 110,1020.279,562
Nobilitare. 253,746
Nobilitas, in malâ parte. 74,339
Nobilitas magna, graue pondus premit. 246, 490
Nobilitas miſerias nobilitat. 253,746
Nobilitas vera à factis propriis, non à ſanguine vel maioribus. 128,337
Nocens eſt, cui ſcelus prodeſt. 14,276
Nocens nemo ſe iudice abſoluitur. 87,161
Nocens nemo ſibi ipſe pœnas irrogat. 177, 897
Nocens nemo, qui inuitus peccat. 152,1236
Nocens non eſt, qui non ſponte peccauit. 176, 884
Nocentium proprium trepidare. 87,163
Noctes æſtiuæ hybernis breuiores. 104,764
Nocturnus æther. 94,418
Nocturnus obambulat. 41,149
Nodi ſequaces. 112,1084
Nodoſa verba. 39,101
Nodus, pro clauâ. 196,1659
Nomina humilia, ſoror, famula. 100,608
Nomina propria quomodo ex vnâ linguâ in aliam vertenda. 34,923
Nonacrinæ vertex gelidus. 194,1593
Noſſe pati famulum regemque. 160,228
Noſſe ſeipſum ſumma ſapientia. 214,402
Notæ, iræ diuinæ. 46,331. viſcerum. 352
Notæ manus laude. 132,468
Notæ nobilis patris. 262,1112
Notat viſus certa. 188,1336
Nothi ſeu ſpurij vt plurimum improbi: interdum tamen fortes ac boni. 283,728
Noti ſoluti. 164,382
Notus. 276,472
Notus fuluus acerque. 277,475
Notus pro amico, ignotus pro hoſte. 5,20
Notus tepidus. 173,729
Noua nupta. 51,497
Nouare. 62,945
Nouenarius numerus Magicus. 30,772
Nouena ſerpens, hoc eſt, nouies intexta ſeu innexa ſerto. 30,772
Nouercas amare priuignos, monſtri ſimile. 101,635
Nouercâ dignum, Nouercalis manus, Nouercæ nomen impium, Nouercarum ſæuitia & perfidia. 92,355
Nouercâ dignum aliquid facere. 121,113
Nouercâ funeſtâ peior pater. 114,1186
Nouercales manus. 152,1235.267,118
Nouercarum quantum in priuignos odium. 92,355
Nouerca ſæua. 92,355. iniuſta, terribilis. Ibid. crudelis, pertinax.
Nouis rebus ſtudere tuto poſſunt, quorum in extremo loco res eſt. 59,834
Nouitas colorem ducit ex inclyto genere per nuptias. 128,345
Nouit quies paucos, h. *pauci fruuntur & agnoſcũt quietem.* 123,174
Noxa. 66,9
Noxij deprehenſi & dimiſſi ſine punitione, odere omne id quod dubium putant. 56,702
Noctis æternæ plagæ, *inferi.* 47,393
Nox æſtiua & nox hyberna. 295,54
Nox alma, quia alit, vel quia mater ſiderum. 245,437
Nox alma. 266,73
Nox alta. 69,144
Nox cæca. 65,1049
Noctis color malus. 142,861
Noctis cubile. 191,1437
Nox in quatuor, aliquando in tres partes diuidi ſolita, illud à Romanis, hoc à Græcis. 245, 437
Nox oculos premit. 175,840
Nox pro nece. 72,248
Nox roſcida. 286,811.296,223
Noctium ſidus, Luna. 29,750

Nox ſilens. 41,178
Nox tenebroſi ſpecus. 290,995
Nox vera. 53,585
Nubere. 234,13
Nubes feriunt rupem. 174,780
Nubis puluereæ excitatæ deſcriptio. 75,394
Nubilum. 38,44
Nudæ palæſtræ Lacædem. 7,77
Nudare corpora meritò reprehenſum. Ibid.
Nudare totos ſinus viſcerum. 70,160
Numa relligioſus. 292,27
Numen ſecundùm tui nominis. 150,1183
Numinum vis ſumma. 133,515
Numerare prædonem ſuum. 56,718
Numeroſa. 193,1532
Numeroſus. 126,140
Numerus par inferis ſacer. 53,569
Nuncij malorum ſolent antè à ſe amoliri cauſam crimenque. 247,523
Nupta pro vxore. 189,1350
Nupta, *vxor.* 191,1465
Nuptæ vltimum malum, palàm mariti poſſidens pellex domum. 270,257
Nupta tua. 136,53
Nuptiales aræ. 268,166
Nuptiis auſpices adhibiti à Troianis, Græcis, Romanis. 256,862
Nuptiæ cum fratris filia illicitæ. 294,141
Nuptię cum multo maioribus noxię. 118,12
Nuptiæ ſecundæ periculoſæ & noxię. 226,849
Nuptię ſolebant à ſacrificio inchoari. 309,693
Nuptiales tædę, faces, ignis. 257,889
Nuptiæ vtiles ad firmandas vires tyrannis, & ignobilibus ad nobilitatem ſibi parandam. 128,345
Nutrices, *mammæ.* 309,699
Nutu parere. 312,836
Nux quid. 207,110
Nyctileus latex. 50,492
Nyphates. 32,862
Nyſa. 17,384

O.

OAXES rapidus. 69,116
Obducit ora color morti ſimilis. 99,584
Obducta longo temporum tractu moues. 60, 851
Oberrare contra obuium. 112,1076
Oberrat mihi, pro in me. 153,1281
Oblatas ſperno illecebras. 163,357
Obliquare oculos. 208,159
Oblita veneni ſerpens. 180,1058
Oblittero. 21,517
Obloqui. 230,1005
Obnubilum. 142,860
Obruere iudicium, celare. 51,516
Obruta. 173,755
Obſcœnus. 29,732
Obſequendo potius vince immitem virum. 295,176
Obſequium amicos, veritas odiũ parit. 51,520
Obſidet animum femina. 98,557
Obſitum tenebris. 142,860
Obſoleta dextra. 190,973
Obſtinati. 99,573
Obſtinatum conſilium tenere. 106,851
Obſtrepere laudi. 146,1030
Obſtrictus animus coniugi. 271,276
Obſtruſa. 108,936
Obſtruſum. 72,251
Obſtutu languido iacens vultus ſtupet. 270, 238
Obtectus lare. 146,1032
Obtegere agros cadaueribus. 82,635
Obtentu veſtis velata. 129,354
Obuium contra oberrare, obuium ore incurrere. 112,1076
Obuius letho animus. 263,1145
Occaſus pro morte. 198,1609
Occaſu tepidus. 194,1565
Occidere cum vrbe totâ. 40,111
Occultarum rerum ſecreta non ſunt curioſè rimanda. 59,825
Occupare. 176,882
Occupo. 268,193
Occupare arcana. 167,482
Occupandum eſt ſcelus. 165,435
Occuparè laudem. 188,1304
Occupare luctum. 174,761
mortem. 772
Occupare preces. 76,416
Occupanti ſcelus in medio poſitum. 209,203
Occupaui ſortem. 255,997
Oceanus æſtu fallax. 292,27
Oceanus genitor Nympharum. 154,1327
Oceanus genitor vndarum. 102,714
Oceanus omniuomus. 277,475
Oceanus orbem clauſum ambit. 51,504
Oceanus pater rerum. 44,265
Oceanus vterque. 200,1837
Ocium facere. 218,562
Ocius aedico. 26,449
Octauia quomodo Neroni coniugata. 294, 132
Oculis amor hauritur. 166,452
Oculi ὁδηγοί, & ſedes amoris. 62,956
Oculi duces in amore. Ibid.
Oculos ſuos eruentis deſcriptio. 63,962
Oculi, fax ignea. 175,806
Oculi ferunt ſigna Phœbææ facis. 93,376
Oculorum flamma & lux. 140,766
Oculi fulgore magno excæcantur. 214,413
Oculi maritales. 62,956
Oculi micant gentile & patrium. 93,377
Oculi, noſtrum ſidus. 114,1169
Oculorum rubedo, & rigor. 42,187
Oculi venientium ex locis vmbroſis diem vix ſufferunt. 106,854
Odium Deorum. 60,876
Odium debet victus deponere, cùm victor arma poſuit. 130,408
Odia finienda, non æterna agenda. 129,362
Odij fraterni, & ſcelerum grauiſſimorum deſcriptio. 205,40
Odij, & exſecrationis vehementis deſ. 99,564

Odores Assyrij. 94,390
Odrysij. 211,273
Odrysia mensa. Ibid.
Oearum quis auctor. 30,779
Oechalia. 159.162.158,127
Oechalia vno die expugnata & diruta. 165, 423
Oedipodes. 62,943 64,1003
Oedipodes impius. 132,464
Oedipodæ soli datur noscere ambigua. 43, 216
Oedipus. 130,386
Oedipus antè Iocastus vocatus. 59,806
Oedipi comitatus. 54.653
Oedipus dictus à pedum vitio. 59,805
Oedipi Diræ in seipsum. 60,868.& 62,990
Oedipum mala & pestes comitabantur. 65, 1058
Oedipus pelli iubetur in exilium. 54,647
Oedipi preces, quibus inuocat. 1. omnes cælites. 2. Iouem. 3. Solem. 4. Lunam. 5. Neptunum. 6. Plutonem. & postea subiungit imprecationes diras. 44,247
Oedipum tragœdiam qui scripserint Græci & Latini. 37
Oenomai mors. 207,139
Oestrus. 49.443
Oeta. 24,639.122,132. 176,859
Oethe. 145,980. 195,1616
Oethe nemorosa. 174,755
Oetæum nemus. 192,1481
Oetæus rogus. 30.777
Officium supremum reddere. 253,760
Officium triste, *funus*. 192,1484
Olea primum nata Athenis. 144,912
Olenia capella. 14,313
Olenia arua. 45,283
Olenos, rarus testis an habitata. 255,825
Oleum pingue. 52,566
Olim *de futuro*. 192,1475
Oliuum liquidum. 215,454
Olympus. 145,971
Olympus ignifer. 109,957
Olympus igniuomus. 88,205
Olympus pinifer. 272,338
frondosus. 337
Olympus pro cælo. 215,794
Olympus stelliger. 201,1904
Olympicum stadium. 207,130
Omen feralis loci tremisco. 246,487
Omina imminentis mali, 214, 419.&215, 437.
- metuere cùm causam nescias.
- hærere animo.
- cupere reuerti.
- mouere nolentem gradum.
- vultum versare.
- stupere pigro ingressu.
- se in incerto tenere.
- aliò quam nitaris retrahi, genua labare.
Omenta. 47,370
Omina nuptialia. 309,697
Omen sit procul. *formula Disphymiæ auertendæ.* 60,855
Ominosus canum vlulatus. 41,179
Ominosum si hostia ante ictum rueret. 40, 135
Ominosum si ex atrâ plagâ turpis sanies loco cruoris proflueret. 40,140
Omisi regimen è manibus. 267,140
Omnis pro nullus. 101,664
Omphale Lydia. 163,372
Oneratus frugum & floris Liberi. 100,617
Opes fluxæ. 96,489
Opes optare solas quas donet. 171,636
Opima colla gregis. 242,295
Opimæ diuitię. 73,324
Opimi greges. 144,907
Opima victima. 45,303
Opima victi regis. 119,48
Opimum pro simpliciter pingui. 111,1039
Ophiuchus seu Anguitenens. 27,698
quis? Ibid.
Orchionij, *Thebani*. 50,486
ὄψις ἐνύπνιος 244,435
Opponere caput obuium. 75,408
Opponere se medium. 77,457
Oppositus. 75,402
Opposita commoda & incommoda paupertatis & priuatæ fortunæ. 171,653
Opposito fulmine tege vultus. 135,597
Opus est nullo. 70,195
Oraculum datum Creonti ab Oedipo missâ. 43,233
Oracula Delphica ambigua. 43,214
Oraculi Delphici descriptio. 43,227
Oraculum de nece Herculis. 192,1474
Oraculum Laio redditum de Oedipo. 43,235
Oraculum à Phœbo redditum Cadmo de Thebis condendis. 56,710
Orandum cum fide. qui timidè rogat, docet negare. 99,591
Oratione à Deo nil nisi quod æquum petendum. 118,16
Orantes pias manus summittunt. 43,226
Ora tingens nitida purpureus rubor. 93,373
Orbes. 63,967. κύκλους, cur oculos vocent. 967
Orbem circuitis cornibus luna alligat. 8,97
Orbis & spiræ serpentium. 27,690
Orbes mundi, *h. cælestes orbes.* 109,969
Orbis seu mundus ignotus & nondum inuentus. 27,657
Orbitas fractis annis malum triste. 116,1248
Orci vestibulum & fauces. 138,689
Ordinare scelus. 223,718
Ordiri virum. 108,922
Ore secreta mentis exercere. 161,255
Oresta. 288,913
Orestes similis patri. 269,196
Origo alta. 144 916
Orgia condita. 48,431
Orgia Bacchi. 170,596. celebrari solita singulis trienniis verno tempore. 170,597
Orientis & Occidentis descriptio. 119,36
Orion quomodo genitus ex pelle bubula. quomodo & cur occisus variæ sententiæ. Dia-

nam presumsit attentare. iactantia eius punita, à Diana amatus. 118,12
Orionis sidus exterret alia sidera. Ibid.
Orpheus. 15,348. 16,357. cantu Syrenes superat.
Orphei antiqui opera quibus tributa. 24,643
Orphei cantus, flumina, saxa, arbores, feras, inferos demulsit: & quid significet hæc fabula. 134.& 135
Orphei duo. 24 643
Orphei fabula de vi Musicæ eius, quid significet. 181,1098
an aliquando fuerit? an scripserit. Ibid.
Orpheus inferos adiit, & cantus suauitate impetrauit vxorem sibi reddi; quam retrospiciens iterum amisit. 134,570
Orpheus Iunior auctor Argonauticorum. 25, 643
Orphei laus & gesta. 12,229
Orphei laus & mors. 24,625
Orphei opera salui Argonautæ. 12,229
Orpheus Rhodopeïus. 135,571
Orpheus, sacer, Calliopes filius. 180,1030
vis Musicæ eius; Torrentes sistere, nemora attrahere, volucres cælo detrahere, montes aduocare, Dryades, arbores, speluncas cum feris & serpentibus, inferos mulcere, & vxorem suam ad superos reducere. 180,1034. & seq. Thracius vates vel Threicius. 181, 1098
Orphei vxoris mortem deflentis & cantu celebrantis descriptio. 134,570
Ortus diei descriptio. 121,124
Oscula infigere. 14,289
Oscula sororia. 100,608
Os nitidum. 93,373
Ossa. 145,970.188,1309.272,337
Ossa mortuorum sancta. 38,66
Ossa Thessalica. 183,1150
Ossa Thressa. 215,814
Ostentarium. 210,229
Ostrum. 8,99
Ostrum Iliacum. 287,873
Ostrum Tyrium. 171,644.228,956
Othrys. 182,1138.183,1166
Othrys eductus vltra nubes. 167,494
Otio amor fouetur & nutritur. 305,556
quomodo creditus Deus, & quæ ficta de eo. 305,551
Oui, cœnacula *dicta*. 256,862
Ouare scelere. 115,1201

P.

PABVLVM. 72,254
Pacifica tibimetipsa mentem tuã. 269,225
Pactolus aurifer. 81,604
Pactolus auro rura inundat. Ibid.
Pactolus Lydius. 49.467
Pæan. 157,92
Pæanis exemplum. 272,310
Pædor fœdus. 54,625
Pædore fœdo obsitus. 136,626
Pædor sedet. 164,390
Palamedis mors. 279,564
Palæmon Bacchi cognatus numen non vile. 49,448
Palear. 111,1041
Palæstra Argiua. 149,1124
Palla. 189 1354
Palla casta. 113,1149
Palla Medeæ. 22,570
Palla tenuis. 91,328
Pallas. 273,355
Pallas adiudicata Dea præses Atticæ. 85,108
Pallas belligera adiutrix Herculis. 143,500
Pallas Herculis consanguinea soror. 188,1313
Pallas præfecta lanificæ & textoriæ. 85,102
item & bellis. Ibid.
Pallas præses arcium. 89,259
Pallas veneranda Athenis. 113,1146
Pallene. 145,978
Palma. 82,638
Palma Iouis Pisæi. 289,934
Palus limosa. 52,547
Pampineus. 48,430
Pandosia. 138,714
Pandum dorsum. 275,446
Panes montiuagi. 104,781
Pangæus. 28,721
Pangæus Edonus. 49,434
Panther. 301,405
Papa quo casu occidi possit. 145,920
Parare se in exitium toto furore. 6,51
Para sicte. 33,898
Parasitorum mores & exitus. 24,635
Parcarum coli. 181,1081.& 1096
Parcarum coli irreuocabiles. 134,558
Parcæ dederunt fœderum leges Ioui & fratribus. 119,49
Parcarum fila. 124,180
Parcarum trium nomina quid significent. 124,180
Parcere animo. 139,740
Parcere cælo. 188,1302
Parcite diffundere. 99,563
Parce senectæ desertæ. 151,1248
Parcere suo muneri. 9,142
Parcere voto. 108,950
Parcis, vbi votum est mori. 188,1312
Parectatus. 101,645
Parentibus contra Deum non licet obtemperare. 132,497
Parentum crimina filiis noxę non debent esse. 118,16
Parentum cura sagax. 86,150
Parens it per omnes liberos. 265,34
Parentum philostorgia. 112,1112
Parentum præsagia non vana. 27,278
Parentes pro cunctis ascendentibus. 222,682
Parentum scelera quando in liberis punienda. 232,1099
Pareo pro appareo. 155,8
Paret, paruit. 167,497
Pare colores, *facie*. 227,905
Parete. 275,453

Paria humanis naturæ iure cuncta. 98,541
Pariat tibi. 192,1494
Paris dirus iudex. 236,66. hospes Priameius Phrygius. 256,70
Paridis iudicium in Idâ, an Antandro. 236,66
Paridis tela certa. 269,211
Parium marmor. 105,795
Parnassi descriptio. 44,280
Parnassus biceps. Ibid.
Parnassi duo vertices, alter Baccho, alter Apollini sacer. 43,227
Parnassus niualis. Ibid.
Parrhasius axis. 187,1280
Parrhasis cerua. 286,827
Partem mei exiguam mihi reliquit. 188, 1341
Parthi. 307,621
Parthus certior Cretensi sagittario 159,161
Parthi fallaces à tergo iaculantur in fugâ. 40, 118
Parthus fugax. 292,27
Parthi leues. 28,710
Parthus lingua Scythica fugax. 26.428
Parthico modo tela spargere. 105,813. *hoc est, missis post tergum sagittis cæcis.*
Parthus tela ingerit fugiens. 213,385
Parthi vnde dicti. 26,428
Partus à septimo ad decimum mensem naturalis : imo, vndecimum annum, XIII. mensem. 79,535
Partus conciliat fere animos coniugum. 164, 407
Pascere flammas, & dolorem suum fouere. 163,381.
Pascere minas. 189,1317
Pasiphaës fabula. 86,114
Pascuum fatale. 210,232
Passus, pro relinquens. 73,317
Pastorum officium. 122,137
Patalis, εὐομετωπός. 84,65
Pater commune epithetum Deorum, & mater Dearum. 24,635
Paterfamilias. 209,205
Patris imperium perfer. 153,1314
Patet in medio. 175,830
Patet pectus mucrone, pro mucroni. 115,1192
Patuit peractis omnibus feris. 167,497
Patent terræ in labores & in pœnas. 135,604
Patitur inulta mala, qui timet maiora. 151, 1188
Pati iussa dominum terra. 97, 533. *videlicet quando dictum Adæ, In sudore vultus tui vesceris pane tuo.*
Patimur leuia, si flenda patimur, hoc est, quæ fletu mitigari queant. 245,410
Pati Phœbum. 43,231
Patiens vlciscendi copiam habet. 10,153
Patienter plura feras quo plura possis. 241,253
Patientiæ laus. 226,849
Patientia lenit mala. 160,228
Patientia necessaria in ærũnis ferẽdis. 130,389
Patria liberis præferenda Regi. 243,331
Patriæ parens. 303,471.304,484
Patriæ patri maior virtus seruare ciues. 302, 437
Patriam perdere est graue, sed grauius timere. 257,912
Patriæ tactus summũ bonũ exsulibus. 214,406
Patroclus. 280,612
Patroclus simulat Achillem armis. 245,446
Paucarum crimen in omnes diffundere iniquum, sed suis quæque meritis spectandæ. 99,563
Pauidus lucis. 127,292
Pauor rapuit spiritum. 146,10
Paupertas & morbus lethalis. 41,147
Paupertas horrida. 38,64
Paupertas humili tecto contenta, benè latet: quatiunt altas sæpe procellæ aut euertit fortuna domus. 113,878
Pauperum securitas. 171,645.& 652
Pauperum somnus certior. 97,518
Pax alta alat gentes. 144,928
Pax placida. 74,348.351
Pax quanta tulit obitus. 196,1683
Pax quieta. 218,566
Pacem reduci velle, victori expedit, victo est necesse. 129,367
Pacis securitas & bona. 280,592
Peccantis ex fragilitate, cùm sciat se peccare & noller, descriptio. 87,177
Peccare non vetans, cùm possit iubet. 242,290
Peccasse, prima & maxima peccantium pœna. 87,163
Peccata grauia, quæ quis horret, metuenda, etiamsi fieri non posse putes. 37,26
Peccatum nullum nisi sit voluntarium. 152, 1236
Peccatum omne debet esse volũtariũ. 176,884
Peccato sic resistitur, primò nolle labi & obstare: secundò nosse grauitatem & pudere. 86,138
Pectus conscium omnium scelerum. 71,217
Pectus ferum, durum, sæuum in iras. 81,582
Pectus nudare & se cultris vulnerare in Magicis. 31,808
Pectore remisso ac placido ferre. 129,218 *nam istud: tulit, pectori; præcedens verò; intuens, vultibus est accommodandum, licet versus causa retrogrado collocarit ordine.*
Pectus trepidum gemino euentu labat. 43,207
Pecuniæ nihil inperuiũ, inuiolabile, sanctum, vel occlusum. 210,603
Pedes nautici. 15,322
Pede prolato Notos trãsuersos captare. 15,321
Pede supplici. 43,225
Pegaseo gradu, volatu. 244,384
πειθὼ, Suada, Lepor, Suadela. 531
Pelagus recumbit stagno mitius. 219,590
Pelei & Thetidis nuptiæ. 309,690
Peleus Thetidis maritus, cur exsularit. 25,687
Peliæ membra decocta. 9,134
Peliæ mors. 26,664
Peliæ mortis historia. 13,259
Pelias. 20,476
Peliacus. 245.414

Pelides ferox. 280,612
Pelion. 145,970.183,1150.272,337
Pelion habitata à Proteo. 255,828
Pelium nemus. 23,609
Pelion Thessalicum. 225,814
Pellere pondus & vires mali. 160,231
Pellit cor horror. 34,925
Pelopea. 268,165
Pelopëus. 264,8
Pelopeiæ domus scelera. 205,22
Pelopea sceptra. 269,194
Peloponnesus centum vrbes habuit. 156,26
Pelopidarum arcis descriptio. 221,643
Pelopidarum aries aureus. 210,224.& 229
Pelops Dardanius, Peloponneso imperauit. 150,1164
Pelopis & Tantali fabula moribus accommodata. 208,143
Pelopis humerus eburneus. 208,143
Pelopidæ, tragœdia à diuersis edita, quo argumento fuerit. 204. in prin.
Pelorus Siculus. 137,80
Pelta lunata. 94,393
Pelues solitæ pulsari ad iuuandam lunam laborantem. 30,795. & in aduers.
Penates. 211,264
Penetrales Dei. 44,265.
Penetrales Dij. 74,340
Pensa. 85,103
Pensare. 172,691
Pensare merita. 188,1334
Penso. 198,1746
Penthasilæa. 241,242.269,217
Pentheus. 49,441.66,18
Penthei fabula moraliter explicata. 66,18
Pentheus lacer. 54,617
Peparethos. 255,841
Pepulit aures facinus. 130,413
Peracta est pars matris. 180,1014
Peracta vis est. 32,842
Peractum est. 64,998.188,1338
Perage, dum faciunt manus. 35,986
Peragere feras. 167,497
Peragere fatum. 174,768
Peragere mortem. 70,180
Peragratus. 66,14
Perarare pontum. 25,650
Perbibere flammas alicuius. 169,557
Perculsus & percussus sæpe pro eodẽ. 225,828
Perdere scelus. 232,1099
Perdere virtutem in occulto. 35,975
Peregrino nubere illaudatum. 9,115
Peremta perdit. 39,108
Pererrare diem. 195,1630
Pererrare locum rostro tacito. 217,502
Pereunti licet secum trahere. 18,428
Perfidiam pati præstat, quàm facere. 77,493
Perfundit imos pedes palla. 52,553
Pergamos. 234,14
Periclymenis mors, mutatio & allegoria. 24, 635
Periculis se nemo diu tutus potest offerre: quẽ casus sæpe transit, aliquãdo inuenit. 128,325
Perire preces pati. 223,713
Perithous. 106,828
Perit mors. 185,1174
perdo mortem. 185,1103
Perit scelus. 35,993
Peritura ferè cuncti magis laudant. 263,1143
Perlucere. 267,149
Permittere sibi aliquid. 270,262
Pernox. 30,790
Perpetuum. 103,751
Perplexitas Hylli. 180,1028
Perquam. 314,908
Persei fabula & Mythologia. 118,12
Persei fabula moribus accommodata. 311, 765
Perses. 91,324
Perseis, Luna. 31,814
Perseus aureus. 118,13
Perseus relatus in cælum. 157,94
Perstrinxit flamma. 278,530
Per te. 150,1184
Per te, *pro*, te per. 288,925
Pertinax & peruicax quomodo differant, illud vitio, hoc laudi datur. 133,500
Peruagatus furor se ipse frangit. 284,771
Peruincere. 136,653
Peruoluunt rotæ membra. 112,1094
Perurere. 35,965
Perustum pectus curis. 21,548
Pes ardens. 175,750
Pestis atra. 65,1060
Pestes. 184,1163
Pestilentiæ descriptio. 37, & seq.
Pestis descriptio. 37,38,& 40. per totam pag. cum seq.
Pestis ac mortalitatis tempore credebant inferna monstra terris vagari. 41,160
Peste correptorum conditiones ac signa. 42, 180. 1. ignauus languor membrorum. 2. rubor in vultu. 3. leues in capite maculæ. 4. caput adurens vapor flammeus. 5. genæ quasi tinctæ sanguine. 6. oculorum rigor. 7. ignis sacer corpus exedens. 8. sonores aurium. 9. naribus cruor niger stillans. 10. gemitus quassans intima viscera, creber & stridulus. 11. æstus & sitis inexpleta, sed potu crescens.
Pestis cur æstiuo tempore sæuior. 38,50
Pestis malum auidum. 53,589
Pestiferæ manus. 134,561
Pestes, pro serpentibus. 27,681
Pestis pro veneno. 14,152
Pestis sparsura luem populis. 206,89
Pestis tempore cur prius pecudes quàm homines corripiantur. 40,133
Petitus ambitu tanto. 18,400
Peto pœnas. 35,964
Per. Vellei contra Vlpianum repressum conuicium. 12,215
Phædra peperit Theseo, Demophoontem & Antigonum. 95,432
Phaëton. 176,852
Phaëtontis audacia & lapsus. 171,677

Phaëton cuius filius, & quid significet eius fabula. 23,600
Phaëton falsus Sol, eius ruina. 112,1087
Phaëtontis sorores. 159,188
Phaëton vstus fulgure. 31,827
Pharetræ leues. 149,1116
Pharetra pro neruo. 146,992
Pharia terra. 314,963
Pharos æmula Lynæ. 44,254
Phaseli. 172,696
Phasiaca coniux. 178,948
Phasiaca regna. 267,120
Phasis. 6,44.30,762.11,211
Pharis. 256,848
Phasis Colchus. 107,904
Phasma. 244,435
Phemius Ithacensis. 233
Pheres. 99,561
Philipis. 84,28
Philippi Secundi symbolum, Nec spe, nec metu 259,996
Philippi tristes. 304,510
Philoctetes genus Pæantium. 192,1483
Philoctetes hæres Herculis pharetræ & telorum, filius Pæantis. 195,1602
Philomela in quid conuersa. 159,199
Philomenæ stuprum, mutilatio, vltio. 206,56
Philtra. 165,452. iis dementati Lucretius, Antiochus, Caligula. Ibid.
Phineæ mensæ. 139,758. quid significent.
Phlegethon. 41,162.106,845.115,1222. 206,73.130,1018
Phlegethon ater. 284,749
Phlegra. 131,443
Phlegræi hostes. 225,812
Phocea regio. 58,772
Phocis grata Baccho. 44,279
Phocis obliqua. 128,333
Phœbi & Dianæ adhuc infantium, descriptio. 95,417
Phœbus canit epithalamium in nuptiis Bacchi & Ariadnes. 51,499
Phœbas efferena. 279,584
Phœbi encomium seu inuocatio. 135,591. almus rector lucis, decus cæli, flammifero curru, illustre caput lætis terris exserens. 135,592
Phœbæum genus vlta Venus nefandis amoribus immissis, Pasiphaë & filiabus. 86,125
Phœbus intonsus. 103,751
Phœbi nitentis rota flammea. 179,1020
Phœbe noctiuaga. 44,254
Phœbus pauit armenta Admeti, captus amore eius. 99,295
Phœbe præses sacri magici. 30,770
Phœbe rubicunda. 103,744
Phœbi seu Solis domus duæ. 155,2
Phœbes vultus. 101,652
Phœniceum & puniceum an idem. 8,99
Pholoë, seu Pholus Thessal. 138,134
Phorbas Triope F. 28,658
Phorbas. 60,840
Phoronides venæ. 207,114
Phosphoros. 122,127
Phrygij modi conciti. 254,780
Saltatus. Ibid. 781
Phryxus. 260,1033
Pryxeum mare. 174,775
Phryxi & Helles fabula explicata. 226,849
Physeter refundit aquas haustas. 110,1026
Pia officia nullus metus debet impedire. 44,245
Piæ auderent impium nefas. 13,261
Pietas in regno adipiscendo non colenda. 82,645
Pietas redire solet vnde summota est. 216,475
Pietas sancta. 298,285
Pietate vera nulla vis maior. 218,550
Pietas opprimit ferrum, & abnuentes ducit ad pacem manibus iunctis. 218,559
Pignora pacis, filij Principum. 314,920
Pilos senilis. 256,847
Pindus. 145,979.166,466.183,1151.& 1167. 188,1308.189,1380.197,1728
Pindus celsus. 167,493
Pindi gelata iuga. 100,612
Pindus ingens. 28,721
Pindus niualis. 17,384
Pindus Thrax. 133,1284
Pindus Threicius. 49,435
Pineæ, & ex coylo. 6,37
Pingitur æther stellis. 14,310
Pinus. 52,541
Pinus enodis. Ibid.
Pinus minans astris. 195,1618
Pinus pronuba. 6,37
Pinus pro face pinea. 121,101
Pinus pro naui. 15,336
Pinus sacra Cybelli. 236,72
Pirenides vndæ. 29,745
Pirithous. 88,243
Pirithoi pater. 115,1230
Pisa Iouis. 256,848
Piscari classibus. 216,458
Piscatoris descriptio, pendentis ab exeso scopulo. 122,152
Pisces. 226,868
Piscium signum obscuro lumine. 136,69
Piscis tremulus. 122,155
Piscæ domus inclitæ turribus & curribus. 207,121
Pistrix sorbet qui reddit rates. 111,1047
Placare focos. 231,1060
Placido vultu pati admotam manum & sacra. 46,336
Plagæ. 301,405
Plaga montis. 60,844
Plagæ raræ. 84,43
Plangente leniter fluctu. 282,678
Plangentiũ habitus feminarum. 237,83 { crines soluti per colla fluentes. puluere seu cinere conspersum (capur. lacerti exerti. corpus vterotenus nudatum. solutæ tunicæ pallâ succinctæ. manus pectora tundentes, & crinem vellentes.

Plataea

Plataea Asopi filia. 163,357
Platanus virens. 104,775
Platonis & Lycurgi leges quædam notatæ. 7,77
Plaustrum cæleste. 15,315.122,130.226,875 245,438.266,69
Plaustrum gemens. 85,77
Plaustrum tardum. 56,721
Plautus. 302,431.303,459
Plectrum leue. 242,320
Pleiades. 14,311,118,10
Pleiadum greges. 8,95
Pleuros Dianæ inimica. 255,826
Plexippus. 25,644
Ploratus virginalis. 184,1163
Plutonis descriptio. 44,256,138,721
Pluto, dictus Iupiter. 119,47 { infernus. stygius. profundus. dirus.
Pluto, dirus Iupiter. 135,607
Pluto dominus regni tenacis. 103,622
Pluto dominus turbæ maioris. 169,560
Pluto & Proserpina vmbrarum domini. 134,569
Plutonis forma. 138,721
Pluto, Iupiter infernus, sortitus pari Ioui. 119,47. & 53
Plutonis manus pestifera, telum præferens cuspidem tergeminam. 134,561
Pluto mortis dominus. Ibid. 564
Pluto pluribus imperat. 134,559
vulneratus. 563
Pluto rapax. 113,1149
Pluto regens fata. 155,22
Plutonis regia, solium, forma. 178,708
Pluto rex tertiæ sortis. 141,831
Pluton superbus. 183.1140
Pluto, vmbrarum arbiter, noctis arbiter, potens vmbrarum, qui vitam lethumque regit. 135,581
Pocula fagina. 171,653
Pœnæ. 5,13
Pœnæ nobiliores inferorum, Sisyphi saxum, vnda Tantali, rota Ixionis, vultur Tityi, vrnæ Danaidum. 178,940.& 181,1067
Pœnæ grauissimæ descriptio. 204,16
Pœna sera damnatam premit diu nocentem. 313,865
Pœni quæ fuere iam olim orbem ignotum. 27,657
Pœnitet quem peccasse, penè est innocens. 270,244
Pœnitentia & contritio. 130,389
illi peragendæ solitudo montium aptissima. Ibidem.
Pollens domus. 209,189
Pollui viso monstro. 135,600
Pollux, pugillator, cæstibus aptior. 8,89
Polus ater. 148,1103
Polus Australis. 181,1102
Arctous. 182,1105
Polus deterior, inferi seu Antarcticus. 135,606
Polus glacialis. 127,6
Poli inferni descriptio. 106,832
Polus niger, inferi. 169,559
Polus nigrans. 178,955
Polus nitidus, Arcticus. 141,820
Polus niualis. 266,70
Polus peior. 174,770
Polus præceps. 44,249
Polus purus. 6,30
Polus stelliferus. 104,782
Poli versantur celeri cardine. *ipsi tamen immoti, moto hoc circa ipsos.* 109,960
Polybus. 44,272.55,661.58,783
Polynices gener Adrasti. 75,374
Polyphemi quis pater. 218,581
Polyxena desponsa cineribus Achillis. 239,193
Polyxena desponsa Aemonio rogo. 281,636
Polyxena destinata Achilli sponsa in campis Elysiis. 258,941
Polyxenæ immolatio facta à Pyrrho. 262,1121
Polyxena quando mortua. 263,1166
Polyzelus Rhodius. 28,698
Poma mitia. 208,163
Pomum quid. 207,110
Pompa. 157,110
Pompa exequialis. 40,126
Pompa fieri. 238,153
Pondera mouentia cælestes orbes. 109,970 *putat cælum non ab intelligentia; sed suo quodam pondere libratum in mundo moueri, hoc est, ipsa cuiusque cæli, vel totius potius mundi anima.*
Ponatur ira, tumor ex animo erasus abeat. 217,520
Pone. 111,1043
Ponere ferrum. 77,483
Ponere ferrum madens. 201,1868
Ponere minas. 17,391
Ponere odium alicui. 88,2.6
Ponere væsanos tumores animi. 81,584
Ponere vires. 155,19
Ponere vndas tumidas. 169,588
Ponticum mare cur dulcescit. 11,213
Pontus. 6,44,166,465
Pontus insanus. 92,349
Ponti mobilis vaga vnda. 147,1055
Pontus Scythes. 151,1210
Pontus vitreus. 114.1166
Poppea. 305,565.306,570
Poppeæ somnium & falsa interpretatio. 309
Poppeæ statuæ deiectæ. 308,676.311,787
Populare, & populares, quid. 47,402
Populatur artus cura. 93,374
Populatur lapis ora. 112,1092
Popularis sermo. 129,351
Populato decore. 277,499
Populus cana. 169,578
Populus cana. 174,787
Populus cogitur facta domini tam ferre, quàm laudare. 209,205
Populi fauor quàm noxius multis. 313,860
Populus gauder magistratus indignis conferre, colit

colit & odit eosdem. 109,980
Populus Herculi dilecta. 143,893
& cur ei sacra.
Plures populi apud inferos, quàm superos. 134, 539
Populus semper exigit maiora à summo. 306, 569
Populea silua Herculi sacra. 195,1639
Poreuticum seu Nomion poëma. 4
Portentum pro monstro. 135,602
Portiæ Bruti mors. 70,153
Posco causam. 179,1011
Possessus atrâ nocte. 187,1292
Possidet fortuna, locus. 248,562
Posteriores non ferre. 139,758
Posteritas semper tarde credula. 300,351
Postes varij pulcra testudine. 215,454
Postis sonat. 61,911
Potentes aggredi periculosum. 18,430
Potens mei non sum. 102,696
Potens placidè. 138,738
Potens sæuire. 261,1094
Potens tenebrarum. 60,869
Potens ventorum. 44,254
Potestas omnis impatiens consortis. 115,443
Potuissem mihi cadere. 185,1180
Potuit pro fato vultus iniquior. 159,165
Præbere moras fluminibus. 134,572
Præbet vultus lacrymas malis. 187,1165
Præceps cadit in ora. 112,1085
Præceps pars recti. 35,994
Præcludere fatis. 239,180
Præcoquis & præcox. 72,250
Prædatur flamma dapes. 52,557
Prædira mulier. 30,790
Præruptum saxum. 69,115
Præferre fraudi Deos. 55,663
Præferre, prænunciare. 157,100
Præfulgens. 234,6
Prægredi. 177,895
Præluceré thalamis. 257,889
Præludere. 125,221
Præludere iræ. 111,1058
Hydræ, fatis Troiæ. Ibid.
Prælusit per ista dolor. 33,906
Præperi cursu euolare. 111,1058
Præpes nimbus. 279,550
Præpetes pennę. 76,424
Præsagit animus malum. 150,1147
Præsagia internaluctus futuri. 228,944. & 129,966
Præsagit mala paternus animus. 72,278
Præscriptum nomen ferre. 75,400
Præses Dea. 85,108. *sic in Oedipo, Bacchum Naxi præsidem vocauit*; Præsidem Bacchum coluit nouerca.
Præsidia miser occupet, securus legat. 247,495
Præstare. 70,179
Præstare fidem. 72,259
Præstare insontem. 148,1095
Præstare tacitam fidem. 59 799
Præstringere aciem boni ingenij obiecto splendore falsi honoris. 215,414
Præstringo vnde dictum, an dicendum prestinguo. 248,559
Prætendere. 253,755
Prætendere iuga prærupta. 66,13
Prætentare iter baculo. 55,657
Prætentare se. 111,1057
Prætoriani milites. 311,775
Precarium. 210,214
Precibus castis adiri. 85,106. *castæ, quia se Venere abstinebant (vnde Castum Cereris) etiam Palladi operaturæ, quia virgo Dea,*
Precibus colere. 169,580
Prece iussi. 166,459
Preces supremæ. 192,1486
Premere dextram introrsus. 70,173
Premere & aperire lucem. 119,36
Premere pelagus. 274,395
Premere ripas. 96,509
Premere tacitâ fide. 167,477
Prendere. 8,104. & 105.
Prendere altum remo. 260,1044
Pressis frenis ora constricta trahere. 112,1073
Priamus à Pyrrho occisus. 281,652
Priamus cur felix iudice Tiberio. 239,159
Priamus iacuit truncus insepultus bis captus. 238,138 238,130
Primus mundus, Oriens, maxime India. 40, 115
Priami pueri preces flexere Herculem. 252 719
Priamus totâ Troiâ sepultus. 235,30
occisus à Pyrrho ad aram Iouis. 236,44
Priamus supplex Achillis. 242,312
Principis artes præcipuæ, eminere inter illustres viros, consulere patriæ, parcere afflictis, ferâ cæde abstinere, tempus iræ orbi quietem seculo suo pacem dare. 303,466
Principem iacentem vulgus calcat, inuisum opprimit. 302,449
quid tueatur eum. 303,450
Principi infirmum præsidium timeri, & fertum. Ibid.
Princeps malus causa cur populus affligatur nonnunquam. 297,235
Princeps obsequatur placidè ciuibus. 306,572
Principem cogi nefas. 306,576
Princeps qua lege solutus, & qua non. 130,399
Principem timeri decet, at plus diligi. 303, 451
Principes vera nesciunt, quia gaudent palpari, veritatem odêre. 51,510
Principis vis maior quàm populi. 296,184
Principis vita censura perpetua est. 209,212
Prior pro prius. 252,718
Procax, & procari. 269,208
Procacitas & procacia. 269,209
Procellæ insanæ turbo. 76,420
Procella insana, *vt supra mare insanum.* 103, 733
Procne. 178,951. 282,670
Procne an in luscinam. 159,190
Procrustes. 114,1165
Procrustes metus Cecropiis. 231,1052
Prodere armo prono. 14,144
Proditores odio quibus prosunt. 207,139
Prodigia & ostenta aduersa. 222, 693.
lucus tremiscit.
aula nutat solo succusso.
à Iuuâ sidus currit ducês atrum limitem.
vinum libaminum in cruorem mutatur.
Diadema bis terve lapsum.
flet in templis ebur, seu simulacra.
Prodigia. 211,262.
Solum mugit ex imo.
Tonat dies serenus.
Domus vt fracta crepuit.
Lares moti vultum vertêre.
Prodigia varia. 229 986.
crescit pondus scyphi.
vinum fugit ab ore.
mensa subsilit solo trepido.
ignis vix lucet.
tenebrescit dies.
Prodigium, si dies serenus tonet. 21,263
Proetides. 50,487
Proetides de formâ cum Iunone contendere ausæ. 50,486
Proetides mutatæ in vaccas opinione suâ ob superbiam, à Melampo expiatæ. 50,486
Proficisci exilium. 65,1051
Proficit cura. 69,130
Proflare calores ore. 156,69
Profundi lati patens vnda. 149,1108
Prognes crudelitas. 206,56
Prologium, proloquium. 247,523
Promethei furtum ignis, & pœna, & ars ignis Magici temperandi. 31,822
Promethei herba. 28,709
Promethei scopuli. 151,1206
Promontorij descriptio. 68,67
Pronuba. 262,1132
Pronus Deus. 108,940
Prope à cælo. 145,978
Prope à letho. 174,763
Prope fui à cælo. 191,1441
Properare. 144,937. 156,35
Properare & festinare quomodo differant. 142,866
Properato est opus. 106,860
Properatur ordo longus Agminis mœsti. 40, 126
Propius. 78,498
Propter aquæ riuum. 215,454
Prora aurata. 274,425
Prorsus. 234,10
Prorsum. Ibid.
Proserpina dicta Iuno inferna & profunda. 119,47
Proserpinam mater tota Aethna quæsiuit. 137,659
Proserpinæ nomen Domina Ditis. 5,11
Proserpina Sicula. 134,548
Prospera animos efferunt. 270,252
Prospectus lucis. 134,566
Protesilaus. 280,616
Proteus. 115,1200
Proteus portitor inferorum. 140,770
Proteus in Thessalia, & Aegypto regnauit. 255,828
Proruit. 277,475
Prorutus tumulo cinis. 251,648
Protrahatur mors lenta. 131,419
Protuli tibi pacem. 155,3
Prouidentiâ Dei omnia quæ patimur aut facimus diriguntur. 63,983
Prouidentia Dei, circa perpetuandam generatione hominum gentem. 95,465
Proximus à primo, longe à primo. 79,535
Pruina gelida. 122,137
Pterna. 49,456
Puberes effecti comam ponebant, & præterea nudabantur coram iudice. 142,852
Publica commoda priuatis præponenda. 124, 195
P. Valerij Poplicolæ priuilegium. 161,254
Pulcritudo formę, anceps bonum, exigui temporis breue donum, citò perit. 103,758
Pulcritudo Hippolyti describitur. 103. & 104
Pulchritudinem minuunt ætas & partus. 164, 388
Pulcritudo noxia Iolæ, & aliis. 160,220
Pudor, cùm periit, redire nescit. 267,113
Pudor nullus miseris. 38,64
Pudor rebus afflictis grauis, est comes. 228,925
Pudor serus tegens conscios vultus. 137.691
Pudor tui. 185,1185
Pudor vetat fieri, quod lex non vetat. 243,333
Pueris conuenit mitem senem præcipere. 302, 435
Puellascere. 272,313
Puerperæ simili prole laudantur. 146,1015
Pugnaturus fretis. 147,1046
Pulmonis fibræ. 186,1219
Pulmo sanguineus. 47,368
Pulsare vadum fluuij. 169,587
Pulsare Iouem vocibus. 196,1669
Pluere atra nubes diem abscondit. 75,394
Puluis pro cinere. 158,120
Pumex siccus. 50,491
Puppius poëta. 200,1833
Puræ genæ, lanx pura, argentum purum, locus purus, chartæ puræ. 101,645
Purpura dibapha. 171,664. 215,454
Purpura, venenum Assyrium. 215,454
Purum ferrum. 192,1560
Pygmæi. 53,605
Pylades. 289,937
Pylos Nestorea. 134,560
Pyrene ferox. 84,69
Pyrrha. 260,1038
Pyrrhus occidit Priamum ad aras Iouis Hercæi. 236,45
Pyrrhus ingenio aperto & simplici. 281,631
Pyrithous procus audax. 85,95
Pythiæ oraculum edentis descriptio. 43,230
Python. 28,700
Python ab Apolline occisus. 157,93
Python ab Apolline primò necatus. 151,454

Q.

QVA cœpit error eat. 148,1094
Quadriga an Latinum. 193,1518
Quærere diem vel lucem. 168,519
Quæsitor. 138,730
Quæsitor Cnossius. 264,24
Quam iuuat. 97,517
Quando læta duris mista in ambiguo latent, animus incertus cùm cupiat scire, timet. 43, 207
Quanquam, pro tantùm vel saltem. 192,1505
Quantulum. 66,8
Quassare caput. 61,912.246,450
Quassa domum sors aggrauat. 110.993
Quassa fides imperij. 210,238
Quatere frontem. 52,552
Quercus annosæ. 51,533
Quærente stare. 23,624
Questu mala grauare nil iuuat. 39,81
Quid sæuior. 314, 913
Quicquid potes, quicquid non potes. 22,567
Quiescere laudes. 194,1584
Quies alta præstatur rebus paruis. 216,470
Quies miserias lenit. 21,559
Quies placida. 309,710
Quies pro morte. 168,534
Quies secura paucos nouit, qui tenent tempora nunquam reditura. 123,174
Quietem æternam obtinet, pro obiit. 58,785
Quietem sæpe simulant inquieti. 55,684
Qui nimium potest, vult posse quod nõ potest 88,214
Quirinus. 88,187.292,27
Quis Deus fecit, 218,562
Quis locus fuerit quæretur. 158,132
Quis malè Deorum. 204,3
Quisquis pro quæcunque. 165,399
Quocunque manus profer. 161,272
Quod debet, vt fiat nefas. 74,356
Quod quisque fecit viuus, hoc apud inferos patitur. auctorem suum scelus reperit: nocens exemplo suo punitur. 138,734
Quod volo, nolo. 100,602
Quò parat ictus, 35,958
Quo se dabit fortuna. 99,583
Quoties necesse est fallere, aut falli à suis; pariare potius ipse quàm facias scelus. 77,493

R.

RABVLAE descriptio. 123,171
Radians frons. 186,1237
Radiatus Titan. 101,675.193,1516
Radices tortæ. 28,718
Rami *cornua ceruorum.* 58,753
Ramus siue aspergillum cum aqua stygis in Magicis. 31,865
Rami lene tremunt ventis percussi. 96,507
Rapere in præceps. 270,260
Rapere, pro auellere, caput. 34,910
Raptor nefandi stupri. 103,723
Raptus Deo odiosus. 118,12
Raptus vitandus, eiusque supplicium. 139, 755
Rata verba. 53,571
Rates credulæ. 97,528
Rauennate prælium. 287,865
Rebellare. 39,107.258,955
Recedit animus. 162,307.212,324
Recedens mihi. 151,1196
Recens. 204,12
Recens anima. 138,721
Receptores perinde plectendi ac facinorosi. 209,188
Recidiua Pergama ponere. 246,471
Recidere hostium stirpem. 262,1128
Recidere siluis comam. 194,1594
Recipere diem. 285,784
Recipere pectus turbatum. 18,425
Recipe preces placidus patiens. 252,694
Recipere in tutum. 156,39
Reciprocus. 275,445
Reciprocos motus agit spiritus. 147,1049
Reclinis. 188,1338
Reclinis hasta. 78,499
Reclini pectore. 195,1641
Reclinis solio. 94,383
Reclude ferro pectus. 259,1000
Recondere se multiplici domo. 97,521
Rectus in pedes. 112,1082
Rector veri. 138,729
Recusant lucem oculi. 93,362
Reddere dolori. 99,587
Reddere fidem pactam. 109,950
Reddere iræ populi. 311,795
Reddere spiritum dolori. 312,822
Reddere patrem gnato. 156,31
Reddere vitam, mori. 158,117
Reddere vitam. 178,969
Redimere se parte. 70,170
Redire in iura Veneris. 94,415
Reductâ manu tortum excutere. 278,532
Referre gratiam, Latinum. 296,182
Refert magis vnde cadas, quàm quo. 228, 926
Reflectere caput læuâ crine contorto. 102, 704
Regerere aquas in fontem. 68,85
Regerere crimen. 102,716
Regum aditus superbi, fores duræ. 122,164
Regis alti est spiritum regi dare. 243,326
Regum certa & summa virtus, miseris prodesse, supplices protegere. 12,223
Regi curat. 23,592
Regem decet patriam liberis præferre. 243, 331
Regiæ domus omne vitium perlucet, Regum peccata occultari nequeunt. 267,148
Reges donis capi solent. 33,880
Reges *δωροφάγοι.* Ibid.
Reges dubia pro certis timent. 56,698
Reges duri & ægre flecti volunt vbi intumuerint. 86,136
Regum exempla vulgus sequitur. 209,212

Regiæ

Regiæ frontis nota. 213,346
Regum imperia æqua & iniqua ferenda. 113, 195
Regij imperij pudor malus est minister. Reges qui timet, pudorem debet exuere. 95, 426
Regum ira semper est grauis. 20, 494
Regi licet, quod Ioui. 132,488
Regis magni est odia premere. 82,656
Regium magno animo ruinas suas capere. 39, 82
Regum miseriæ, & pericula continua. 170, 609
Regia nota capitis. 217,533
Regi nefas vmbras inuisere. 47,398
Reges odere dicta quæ iubent dici. 51,520
Reges pauci non regna colunt. 170,616
Reges quâ iuuat eant. 210,217
Regem quid proprie faciat, regũ & regni infelicitas, periculaque, rex quis dici mereatur, *fusissimè.* 213. fere per totum.
Reges Roma pulsi. 298,292
Regi Regum salus maximè tuenda. 43,242
Regum repudia non dant exitum. 271,283
Regum rex. 227,913
Regum secreta non aperienda. 134,750
Reges sibi iudices æqui, aliis maligni, id esse regni maximum pignus putant: si quicquid aliis non licet, sibi licet. 271,270
Regia superba. 81,593
Regum superbam liberi astringunt fidem. 59, 804
Reges suos Persæ & Assyrij adorabant, non verò Græci. 130,410
Reges timendi. 10,168
Reges timete furtiuum genus. 283,728
Reges veri insolentes. 86,136
Rex iniquus gratissima Ioui victima mactatur. 144,923
Rex volet honesta, nemo non eadem volet. 209,212
Regesta fata. 269,223
Regimen. 23,618.267,140.282,702
Regimen parentis cæci. 66,1
Regnandi gratia ius violandum. 82,645
Regnandum languidâ manu ei qui vult amari. 82,858
Regnantem multa vetat amor suorum. 82, 657
Regnare, & inuisum esse duo necessariò coniuncta. Deus odium & regnum simul posuit. 82, 655
Regnare est pœna. 82,645
Regnare nescit, qui timet nimis odia. Regna custodit metus. 56,703
Regnare non vult, esse qui inuisus timet. 82, 654
Regnare volenti, certissima via simulare modica, & ocium ac somnum sequi. 55,682
Regnator magnus Deũm. 101,668
Regnum Aeethæ quantum. 11,211
Regna ad te secundum respiciunt. 47,400
tu es secundus hæres regnorum.
Regni ars prima, posse inuidiam pati. 129, 352
Regni clarus nitor fulgore falso oculos auferre solet. 214,416
Regnum docet vias fraudis & scelerum. 212, 313
Regno excidere in seruitutem graue. 81,598
Regnum, fallax bonum, blandâ fronte multa mala tegit. 37,6
Regnorum fortuna quam fallax sit & dubia. 265,57. & seq.
Regnum habere, casus est; virtus, dare. 217 530
Regno imminere. 96,488
Regnum ingens posse pati sine regno. 216, 471
Regni insignia & potentia vana & falsa. 241, 270
Regni insigne. 67,41
Regnum instabile est, vbi non est pudor, nec cura iutis, sanctitas, pietas, fides. 210,215
Regna inuisa non diu retinentur. 82,659
Regna miseris donat, & celsis rapit. 164,412
Regnum non capit duos, nec regni sociis vlla fides. 215,443
Regna non ferunt socium. 270,259
Regni nulla sancta societas, nec fides est. 81, 664
Regnum omne sub grauiore regno. 220,612
Regnum pollens inclyto flore. 70,185
Regnum precarium, vbi tantùm honesta licent dominanti, *tyrannica sententia.* 209,213
Regna postponenda priuatæ fortunæ, quia minus tuta. 55,674
Regna, quæ. 302,413
Regna quolibet precio bene constant. 82, 664
Regna scelere parta omnibus sunt exiliis grauiora. 82,624
Regna secunda. 23,598
Regno seruire. 96,488
Regnum sui retinere. 68,105
Regnum sui, verum regnum. 213. per totum.
Regnorum status fortuna agitat vice incertâ. 14,286
Regna subiacent fortunæ inconstantiæ; nec iis confidendum. 12,211
Regnum vsurpatum non est stabile. potest firmari coniugio stirpis Regiæ. 128,344
Releuare mari flammam. 91,336
Releuare noctem igne prælato. 142,855
Religare funem. 23,613
Religare ilia baltheo. 134,542
Reliquiæ, *de cineribus.* 200,1827
Remaneant vt sunt. 103,719
Remedia periculis peiora. 19,433
Remediis turpibus abstinendum. 51,517
Remeemus illuc, vnde non decuit prius abire. 270,240
Remeriri diem. 6,31
Remex. 314,9
Remi ex alno. 52,540
Remex inferorum vnus. 134,555

Remi-

Remigium. 181,1072
Remi lenti. 91,305
Remissæ membra œstro. 49,443
Remittere longè aquas lacessentes. 99,579
Remitte metum. 95,432
Remolitus. 133,503
Renidere. 17,390
Renidens. 90,275
Renidet auro domus. 215,454
Reparare amores. 268,184
Reparare vbera vacua. 122,142
Repens, pro repentè. 31,318
Repensans. 240,204
Repens sonus. 35,970
Repetitio, accidat, accidat. 259,1006
semper ah semper. 1012
Repetitio, dulce, dulce. 259,1009
maculate, maculate. 259,1004
Repetita lana. 171,665
Repetitio, mare cùm videret, & nihil præter mare cùm viderent. 260,1038
Reponere. 77,471
Reponere animo æstus. 99,587
Reptare incertum viæ. 55,656
Reptauit infans. 125,217
Rescindere vulnera. 70,163
Reserare polum arte. 243,355
Reseruari alicui malo. 38,31
Residentem iram flammis excitare. 270,261
Resoluere manum à corpore. 67,53
Resoluere membra somno fessa. 104,775
Resoluere, pro soluere. 145,966
Resonant greges. 47,382
Respersus nube. 173,722
Respicere. 204,1988
Respiciat Deus benè cogitata. 216,490
Respicere Iouem in vota. 197,1690
Respicere manus. 141,817
Respondere suis scelere. 288,902
Resistat rota. 29,744
Resistere. 88,235. *arrester.*
Resistere. 17,381. 175,821
Resistens rota. 115,1230
Restitit. 24,627
Restagnare. 52,546
Resultat caput illisum scopulis. 112,1090
Resumit animam. 155,26. *mallem tamen hoc loco legere*, animum. *quia Antæus cadens non animam, sed vires & robur resumebat.*
Resupinus. 227,910
Resuscitari difficile. 89,263
Retento animam exiguam. 65,1055
Rete. 301,405
Rete nexile. 85,75
Rete viscum fugarum, linea compes. Ibid.
Retrò, pro antea. 252,724
Retro vnde nemo rediit. 136,48
Retortus. 101,674
Reuinci comam. 174,787
Reuocare criues nodo adducto. 48,417
Rhadamantus. 138,733
Rhadamanti lex. 126,226
Rhegium vnde dictum. 157,80
Rhenus ferox. 154,1323
Rhenus rapidus. 292,27
Rhesus. 234,9
Rhodanus. 23,587
Rhodope. 158,143
Rhodope Thressa. 180,1030
Rhodope Thracia. 193,1536
Rhœsus bellicosus. 269,216
Rhœtæum litus. 237,105. 262,1120
Rictus, *hominis.* 229,989
Rimari transitus itineri. 153,1309
Rimosa saxa. 219,583
Ripa torrens. 45,468
Ritè dare victimam. 243,364
Ritè fauere. 6,58
Ritualia extispicinę. 224,757. — Exta viuis pectoribus eripere, notare, an tremant. & an venæ spirent. & cor saliat. notare calentes venas viscerum, fibras tractare, & fata inspicere, postquam hostiæ placuêre, diuisim eas secare.
Ritualia Manium euocandorum, 1. locus obscurus. 2. scrobs effossa. 3. ignes rapti rogo. 4. Sacerdos amictus atra pallâ. 5. quassatio capitis. 6. coronatus taxo sacerdos. 7. victimæ nigræ. 8. retrotractæ. 9. viuæ flammis impositæ. 10. Manium, & Plutonis, & Cerberi inuocatio. 11. carminis Magici velox ingeminatio. 12. ara & focus sanguine conspersus, & scrobs sanguine impleta. 13. pecudes solidæ exustæ. 14. libamina lactis & vini affusa manu lęua. 15. vox semper intensior donec rataverba.
Ritus antiquus eis, à quibus affecti beneficiis magnis, aras erigendi. 119,39
Ritus dandi munera sponsæ. 131,426
Ritus in sacrificiis. 222, 683. — victimæ caput vitta purpurea ligare. thus & vinum adhibere. culter victimam salsâ molâ tangens. Sacerdos canebat carmẽ lethale.
Ritus in sacrificio. 222, 687. — Sacerdos stabat ad aras, victimam contrectabat, componebat, ferro admouebat, Attendebat.
Ritus nuptiales. 78, 503. — Mater ducebat in thalamum primum. Aedes festas suâ manu ornabat. Suâ vittâ faces reuinciebat.
Ritus pius. 85,106
Ritus placandi vmbras cæsâ ad sepulcrum comâ. 114,1167
Ritus priscos colere. 96,482
Riui garruli. 50,493
Riuales, qui. 69,134
Robora annosa. 56,726
Robur tenax. 195,1637
Rogare scelera. 116,1238
Rogus accrescit cremandis trabibus. 133,513
Rogus regius. 116,1272
Roma quando condita. 298,280
Romani populi vis. 308,663
Rorare nebulas. 136,69
Rorat cacumen summũ expulso salo. 110,1024
Roriferum. 83,11
Rosæ capiti gratæ, cur. 104,766
Rosans speculum. 31,790
Rosarum coronis veteres cur in conuiuiis vsi. 218,945
Rosarum splendor sanguineus. 83,12
Roscidum. 225,816
Roscida tellus. 84,42
Rosei alumni. 95,417
Rostra canum. 85,77
Rostris pontum secare. 85,87
Rotat casus. 172,715
Rotatum circa bister, mittere. 146,1004
Rotare dextram assiduo verbere. 141,800
Rotari missum. 251,652
Rotare saxa. 68,72
Rota volucris. 139,749
Rubicunda suppara. 15,327
Rubor contrarius amantibus color. 93,373
Rubor flauus. 101,650
Rubor purpureus. 93,373
Rubrum litus. 213,373
Rubrum mare. 40,120
Rudes anni. 212,317
Rudis ad partus. 79,535
Rudis dextra. 240,217
Rudes manus. 33,907 dextra. 33,914
Rudes rami pro armis. 98,543
Rudes spiritus haurire. 61,877
Rude vulgus. 236,67
Rudens. 278,530
Ruere in furias. 91,337
Ruit in pronum. 223,730
Ruere in semet. 96,478
Rufrius Crispinus submersus. 309,723
Ruinâ iter quærere. 120,67
Ruinâ latâ porrectus. 147,1046
Ruinâ prosternere. 252,685
Ruinam trahere. 147,1046
Rumores vacui. 244,406
Rumor vagus. 74,361
Rupes ætheria. 176,858
Rupes exesa. 74,359
Rupta fides. 82,649
Rursum volui à summo vertice. 139,750
Rusticæ & in agris vitę cõmẽdatio. 96. à 480. — ab antiquitate. à vitiis & peccatis quib⁹ liberat. à libertate. à studiis innocuis. à iucunditate, &c.
Rus innocuum. 144,929
Rura rorifera. 83,11
Rus vacuum. 96,500
Rura quæ optima. 52,538
Rutilans auro cornu. 40,137
Rutilare. 145,947

S.

SABAEI sub autorâ positi. 193,1519
Sabæi truncis. 174,790
Sacra cædes. 206,94
Sacra fames auri. 72,277
Sacra nuptialia. 14,299
Sacra pro arcanis. 120,56
Sacra specie orbem regere. 303,483
Sacer cruor. 72,278
Sacris & diuinis ahenea folita adhiberi. 29,722
Sacer ignis artus pascitur. 42, 187. an idem quod ἱερὰ νόσος. eius vis.
Sacer ignis, quid morbi. 42,187
Sacer libellus. 72,277
Sacer pro malo. 91,329
Sacrificæ preces. 6,38
Sacrificare pollutis cæde manibus olim nefas, ideo se prius expiabant. 144,918
Sacrificij fatidici descriptio. 45,300
Sacrificiis inferorum culter victimæ collo supponebatur: in superorum verò quasi imponebatur. 46,341
Sacrificus. 143,892
Sacrificij infausti signa, *Ex igne*; si subito flamma occidat subito refulgens, si non rectus ignis circa latera obscurus serpat, si varicolor, si in partes se scindat, si aris immugit. *Ex libamine*; si vinum in sanguinem permutari videatur. *Ex victimâ*, 1. si lucem fugiat & solem orientem aduersetur. 2. si non vno ictu, vel nõ rectè concidat, & ægrè moriatur. 3. si sanguis lentè, vel non rectè effluat; sed retrorsum itinere obliquo. 4. si exta non leui motu trepident, sed totas manus quatiant. 5. venis insolitis cruor effluat. 6. si cor mersum lateat, aut ægrũ marceat. 7. si venæ liuent. 8. si fibris pars desit. 9. si iecur tabidum felle nigro spumet. 10. si iocinoris capita duo. 11. si hostile latus robustius. 12. si turbata intestina nõ suis in locis existant, & vtero lex nulla. 13. si victima ministros cornu petat, aut iam cæsa, trunco corpore gradum tentet. 14. si viscera manu fugiant. 45,300 cum seq. *Ibidem ostenditur contraria his signa, fausta fuisse credita.*
Sacrum fatidicum. 45,302
Sacrum regni. 236,54
Sacrum, pro materia seu instrumentis Magicis. 27,680
Sæculi felicissimi descriptio. 144,326
Sæculo graui premimur. 302,425
Sæua manus. 236,46
Sagaci nare aures captare. 84,38
Sagittæ Geticæ. 49,469
Sagittantis descriptio. 146,991
Sagittipotens. 136,69
Sagittarij sidus. 226,865
Sagitas veneno quæ gentes imbuant. 28,711
Salamis. 255,843
Salit cor pauidum. 224,758
Salum altum. 91,330
Salutantum vnda. 215,454
Salus certa & sera. 136,620
Salutem dubiam afflictis dare, est negare. 43, 215.

Saluti perpetuæ potius, quàm breui voluptati consulendum. 98,557
Salus vnica, si quam salutis, &c.
Salus vnica victis, desperatio. 68,89
Sanari piget turpi medicinâ. 51,517
Sanire munus iureiurando. 108,941
Sanguine iram exstinguere. 312,823
Sanguis proliberis. 128,308. 146,1020. 230, 1042
Sanguis retrò versus redit per ora. 46,348
Sanguis tumidus. 186,1218
Sanguine suo aram tingebant Magi. 31,808 id adhuc hodie solent.
Sanguis viridis calidusque. 45,297
Sanitatis pars velle sanari. 89,248
Sanus. 88,207. 211
Sapiens bonum ferre potest modicè, & malum fortiter ac leuiter. 270,252
Sapiens solus felix. 214,402
Sapientia peregrinando, quàm domi desidendo citius acquiritur. 56,747
Sarmatæ fortes. 213,377
Sarmata frigidus. 159,160
Sarmatæ intonsi. 134,538
Sarmata vagus. 85,71
Sata læta. 95,455
Satiatus longâ vitâ. 142,849
Saties me tenet. 229,974
Satis præsidia erunt. 200,1828
Sator generis. 6,28
Saturæ vestes ostro. 228,956
Saturare specum cruore. 52,564
Saturnus cur Iouis & Iunonis pater, pro tempore ponatur. 117,1
Saturni filiorum sortitio. cælum Ioui, Neptuno mare, Plutoni inferi. 91,304
Saturnus Iouis pater vinctus apud inferos. 182,1140
Saturni regnum. 301,391
Saturni vincula. 145,964
Sauromatæ vagi. 85,71
Saxa frigida. 42,193
Saxificus. 143,900
Saxum horridum, quod viuâ radice tenetur. 187,1270
Saxum noctis æternæ. 19,464
Scæa porta. 261,1068
Sceleris coacti culpa ad auctorem redit. 256, 870
Scelus est in propinquo. 76,416
Scelus facile aut medium. 17,392
Scelus fecit, cui prodest. 20,500
Scelera frangere. 136,57
Sceleris fructus, nullum scelus putare. 22,564
Scelus hîc errat. 151,1192
Scelus horridum. 35,978
Scelera in magistrum redeunt. 257,868
Scelera inter populos atque vrbes sita. 96,492
Sceleris in scelere supplicium. 87,163
Scelus inuisum. 121,97
Scelus mandatum audere, non facilè. 95,425
Scelera magna posteritas nulla probat, sed nulla tacet. 209,191
Scelera magna nunquam latent. 87,160
Sceleris magni descriptio exaggeratoria, ignotum, efferum, inusitatum, quod populi horreant, quod factum omnis ætas neget, quod pudeat patricidam. 72,264
Sceleri modus debetur vbi facias scelus (*hoc verum*) non vbi reponas (*hoc impium*) 231,1054
Scelera moribus imputantur. 86,143
Scelus morte sanandum. 152,1261
Scelus nefandum, triste, & aspectu horridum. 146,1002
Scelera non intrant casam humi iacentem, 215,452
Sceleris nomen errori non dandum. 152,1236
Scelus non vnum in vno. 20,474
Scelus nullo in æuo credibile, & quod posteritas neget. 224,756
Scelus nunquam securum. 87,163
Scelus paucarum fit omnium culpa. 99,563
Sceleribus per scelera semper tutum est iter. 267,115
Scelus pro scelesto. 66,9
Scelere qui pensat scelus. 232,1105
Scelesti seculi descriptio. 98,551
Scelera sæpe in magistrum redeunt. 138,734
Scelera sæpe redierunt in magistrum. 212, 311
Scelus scelere qui obruit, auget quod meruit. 268,151
Scelus sceleri ingerere. 223,733
Scelerati semper timent prodi. frustrà. nam scelera nunquam permanent occulta. 206, 56
Scelera taxantur modo maiore nostra. 139, 745
Scelere velandum est scelus. 102,718
Sceptra furua. 169,559
Scharphe. 256,847
Schironis villa. 132,481
Scindere pontum. 172,696
Scinis sæuus. 114,1164
Scironia saxa. 115,1220
Scironides petræ nobiles scelere. 110,1020
Scholiastæ Græci quàm necessarij. 233
Scopuli exesi. 122,153
Scorpius acer. 226,862
Scriptores de fluminibus olim varij. 170,591
Scrobs seu specus in sacris inferorum effodi solita. 52,550
Scrupea vada. 279,554
Scrutari lumina. 63,163
Scylla. 15,350. 16,351. 18,407. & 218,580
Scylla. 129,375. fabula eius quid significet, quæ mater eius, quæ forma. 376
Scyllæ fames. 66,20
Scyros. 240,205
Scyros, regnum Scyrium. 243,338
Scythica arundo. 159,157
Scytharum domus multiuagæ. 133,532
Scythæ opes ab Indis petebant. 20,483
Scythæ passim vagi. 221,635
Scythes pontus. 186,1249
Scythicus rigor. 101,657

Scy-

Scythes. 151,1209
Scythes sparsus. 87,167
Scytha sedis incertæ. 262,1103
Scythæ vagi. 234,12
Secreta claudunt in pectore, fides & timor, sed magis fides. 212,335
Secreta & arcana inferorum detegentiũ mos, veniam precandi. 135,594. & 136,656
Secreta mundi. 135,595
Secreta principum non euulganda, quamque id periculosum. 206,92
Secretum vitiis dari. 267,148
Secundæ res carent modo. 55,694
Secundis in rebus modum pati. 209,195
Securiger. 49,471
Securus à tuto differt. 87,163
Sed, sed. 231,1064
Sedamen. 114,1183
Sedere ad colos. 163,372
Sedere iudicum. 135,581
Sede sedens iudex. 138,730
Sedet animo. 69,140
Sedit cymba. 140,774
Seditionibus quomodo occurrendum. 66,18
Seges dat agricolæ magnum fenus. 95,454
Seges meritur decima, pro anno x. 58,783
Segnis it dies. 18,399
Segregem spargere. 115,1204
Semele Bacchi mater, à Ioue amata, fulminata & in cælum translata, quid allegoricè nos doceat. 118,16
Semele. 202,1913
Semina flammæ. 32,832
Semina ignis. 215,416
Seminiverbium. 6,16
Semiuir. 288,886
Senecæ contradictio. 65,1040
Senecæ culpa. 309,689
Seneca defensus à Riccio. 65,1060
Senecæ exilium & reuocatio. 300,371
Seneca studiosè Ouidium exprimit. 117,1
Senecta tarda. 142,848
Senectus cana venit ad pigros: & sordida fortuna paruæ domus, humili loco sed certa sedet. 124,197
Senectutis incommoda. 59,817
Senectus iners adiuuat baculo gradũ. 137,695
tristis. 138,689
Senectus nimis viuax. 146,1026
Senectus sibimet grauis. 53,594
Senectus tarda, tardos & graues homines reddit. 125,203
Senectus viuax. 235,42
Senem frons tristis decet. 95,452
Senum memoria lassa longo situ sublabitur. 159,818
Senilem animam mollis exsoluit sopor. 58,788
Senilis iactantia. 214,408
vnde. Ibid.
Senium. 108,914
Senium deforme. 105,820
Senium molle ducere. 44,270
Sensus sacer, arcanus, velox. 310,734
Sepes densa. 74,361
Sepositum mare. 15,338
Sepire flammis. 311,794
Septentrionales populi semper vagantes. 99, 288
Septentrionis, Meridiei, & Occidentis descriptio. 194,1568
Sepulcra sacra. 250,640
Sepulcrum, sedes sancta. 247,508
Sequester, sequestrum, sequestratio, sequestrare Latina. 296,182
Sequitur manum ensis inuitus, vitio pacis fordidus. 218,566
Ser, & de serum filuis sericiferis. 171,667
Serere moras fando. 14,281
Serenum. 83,12
Seres ducentis viuunt. 123,179
Seres Euro subditi. 171,667
Seres nobiles vellere. 213,381
Seres vltimi, ad Orientem. 94,386
Seres vltimi. 164,414
Serici depectendi mos. 171,667
Sericum texendi artificium. 94,386
Seri victoria, præclarissima. 152,1238
Serò nemo ad id venit, vnde nunquam, cùm semel venit, potuit reuerti. 142,864
Serpere æquo vado. 169,589
Serpens latebrosa. 41,152
Serpens lenta. 162,301
Serpentum lingua trifida. 27,687
Serpentium oculi ignei. 125,217
Serpens pestem perdidit, cui nõ deest, sed torpet venenum. 14,152
Serpentis vasti descriptio. 27,686
Serta pampinea. 48,430
Se sibi non credere. 38,27
Sestos. 81,610
Seruire Cupidini modicè ac parcè. 163,357
Seruitia ferre, durum, inuisum & graue. 257, 908
Descriptio offerentis se ad omne seruitium. 100,610.
ire per ignes.
ire per montes gelatos & niuosos.
ire per hostium agmina.
Seruit latus Austro. 174,776
Serui mansuetè tractandi. 209,307
Seruitium omne ferre. 100,609
Seruitium turpe amoris. 88,194
Serus pro sero, adiectiuum pro aduerbio. 27,686
Setiger. 201,1885
Sicaniæ nubes. 189,1359
Sicca mors. 171,640
Siccus ærum nas tuli. 187,1267
Sicilia cur tellus Doris, & cur Doricâ maximè dialecto Siculi vsi. 120,81
Sicilia olim Italiæ iuncta, post abrupta fuit & mari diuisa. 157,80
Sicula saxa. 159,187
Siculum bellum nauale ab Augusto gestum. 304,510
Sicyonia. 94,383

Sidera

Sidera aquis pasci, & lotione pulcriora. 103, 747
Sidera candida. 91,331
Sidera Dei vocantur. 118,12
Siderum modo fulgere. 112,1109
Sidus nostrum. 114,1169
Sidera versa retrò retorta agant obliquos cursus. 101,673
Sidit onere. 277,497
Sidonium ahenum. 171,664
Sidoniæ vndæ. 41,163
Sidus orbis, sidere pulcrior. 295,167
Sidunt. 266,87
Sigæon. 274,432
Sigeon altum. 258,931
Sigei campi. 236,74
Sigeum litus. 238,138
Signa clari corporis. 262,1111
Signa exauditæ incantationis Magicæ. 53, 569
Signa vicinis micant collata signis. 76,414
Signifer. 75,389.226,847
Signum soluendi naues dabatur face accensâ, in naue præcipuâ & tuba. 274,423
Silanionis Iocasta. 37
Silenus. 48,429
Sileni descriptio. Ibid.
Sileni à Satyris an diuersi? 49,429
Sileni Mythologia. Ibid.
Silenus senior. 48,429
Sileni vnde dicti. 49,429
Silentium aliquando plus nocet regno, quàm locutio. 51,525
Silentia muta. 138,689
Silentûm vulgus. 29,740
Sileri quod vis ab alio, primus sile. 107, 8 3
Silicernium, silentum domus, silentes Dij. 138,712
Silex dura. 99,578
Silius defensus à Sigonio. 65,1060
Siluæ comæ decoratæ. 41,154
Siluarum decor seu honor; folia. 54,651
Siluæ pars secreta ter arum. 84,55
Silua pro arbore. 52,543
Siluæ super tecta. 216,465
Siluæ vmbrosæ. 83,1
Simia nummos feneratoris extra fenestram dispargens: symbolum. 211,229
Semifer. 178,964
Simois agens fluctus purpureos cæde. 269, 214
Simplex carmen. 272,329
Simulabant se ad sanam mentem rediisse, qui malum meditabantur. 21,554
Simulacra candelabrorum vice. 215,454
Singularis, singula, singularia. 260,1026
Sinis supplicium, pinu incuruata homines discerpere; sublatus à Theseo. 115,1218
Sinister Deus. 255,82
Sinon fallax. 235,39
Sinuare nerum. 151,1196
Sinus cæci & vndique fluentes. 288,891
Sipylus. 159,185. *non Sypilus.*
Sipylus. 273,373
Sipylus Phrygius. 130,389
Sirenes, meretriculæ, vel desidia, vel voluptas. 16,355
Sirenum, parentes, nomina, cõtentio cum Musis, supplicium, odium & insidiæ hominibus tensæ, Musica, Historicus, & Mythologicus sensus. Ibid.
Siren Thessala. 159,190
Sirus. 275,459
Siste. 206,67
Sistit. 162,247
Sisyphus. 20,512.29,747.179,1008
Sisyphus. 139,749. quid significet. 750
Sisyphus Cous. 233
Sisyphi pœna. 204,5
Sisyphi pœna apud inferos. 115,1226
Sisyphi saxum. 178,940.264,16
Sitis arens. 204,6
Sitis feruida. 264, 19
Sitis seua. 249,583
Siconiæ matres. 201,1891
Sit ratio, sit natura, sit furor. 99,565 *quia omne odiũ vel ex irâ, vel ex antipathia quadam, vel ex iustis causis susceptum.*
Situ æterno torpet. 138,701
Situ quassæ turres. 218,569
Situs squallidus. 96,469
Smynthea spolia. 268,176
Sobole noua semper damna reparantur. 96, 466
Socia pro vxore. 128,308
Socios malorum habere solatium. 259, & seq.
Soccus luteus. 91,321
Sola. 49,434
Sola arua. 84,66
Solamen. 21,539.293.67
Solamen afflictæ domus. 34,944
Solamen vnicum annis fessis. 90,267
Solaræ domus peste. 37,4
Solatium luctus, socios habere. 259,1008 & per totum chorum.
Solis descriptio. 44,250
Sol auus Medeæ. 11,210
Soles candidi. 79,516
Sol, coruscum lucis æthereæ iubar. 107,886
Sol cuncta vider. 6,28
Sol dominus astrorum. 244,387
Sol dux astrorum. 226,835
Solis equi cærulei, *non colore pilorum, sed aspergine maris.* 122,132
Solis & Lunæ cursus. 226,838
Solifera plaga. 159,160
Solis iugales equi, an glyphes. 225,817
Solem quotidie interire & rursus nasci, Epicurus cum antiquis astrologis credidit. 225,818
Sol, Lampas Phœbæa. 68,87
Solio lex alia, alia priuato toro. 270,263
Sol lumen rebus infundit. 86,153
Sol medio die obscuratus refugit epulas Thyesteas. 224,787
Sol occidens rotam mergit Oceano. 167,488
Sol oriens cur dicatur deserere, vel adspicere montium cacumina. 122,132
Soles, pro diebus. 79,516
Sol radiatus. 193,1516
Solis vtraque domus. 147,1061
Solenne canere. 272,347
Solenne carmen, *Epithalamium.* 51,498
Sollemnis ignis. 9,112
Sollicitare Deos. 13,271
Sollicitare manes. 298,270
Sollicitum aurum, sollicitæ fores. 97,516
Sollicitum pendere. 59,795
Solium rude. 138,721
Solon se lugeri iussit. 100,1833
Solstitij descriptio. 142,842
Solue manum inhærentem. 66,10
Soluere curis. 85,100
Soluitur curis pectus vel animus. 266,75
Soluere iocos. 9,114
Soluere monstris animum. 147,1062
Soluere ream. 177,932
Soluere responsa. 45,292
Soluit ignis membra. 223,751
Solum. 83.4
Solum quid. 251,663
Solum mugit. 41,173.133,520
Somnia post mediam noctem, vera credebant. 245,437
Somnia sunt, quales diurnæ cogitationes. 309, 734
Somnia terrifica veteres sacrificiis expiabant. 311,754
Somnia vana, eorum sedes. 138,689
Somnus certior premit secura duro versantem toro membra. 97,518
Somnus curarum domitor pectora soluit. 266,74
Somnus domitor malorum, requies animi, humanæ vitæ pars melior, mortis frater; miscens vera falsis, certus & simul pessimus auctor; futuri, comes noctis, rerum pater, portus vitæ, requies lucis, par regi famuloque, placidus lenisque fessos fouens, cogens longam mortem discere, perfugium laborum & sollicitudinum, pax animi, rerum quies, &c. 148,1064
Somnus leuis. 96,510
Somnus morbo leuat. 147,1051
Somni multæ laudes & epitheta. 148, 1064
Somnus Noctis & Erebi filius. cur dicatur genus Astrææ. 148,1067
cur frater mortis, & docere mortem. 148, 1068
Somno subito oppressi & cadentis furiosi, descriptio. 147,1041
Somnus soluit membra, vnde λυσιμελής. 294 115
Sonipedum consternatorum descriptio. 112, 1079
Soniti. 161,254
Sopor. 244,415
Sopor consanguineus leti. 138,689
Sopor dolorem vincit. 190,1429
Sopor infert mortem. 168,535
Sopor segnis. 137,689
Sororia oscula. 100,608
Sororis & fratris nomen, cur inter Amatoria. Ibid.
Sors ex æquo mala cùm sæuit & cùm parcit. 10, 433
Sors melior. 158,137
Sortem nemo recusat ferre, quam omnes patiuntur. 260,1013
Sortis nodosa verba & implexi doli. 39,101
Sors nulla longa. ima permutat breuis hora summis. fusè explicatur. 219,597
Sors Phebeia, Oraculum Phœbi. 45,288
Sors proænigmate. 39,101
Sors, *oraculum.* 191,1471
Sors tertia. 135,608
Sortiebantur captiuos vrnâ. 259,973.981
Sortiebantur victores captiuos, vt & alia multa sorte decidebant. 236,58, *hucà nonnullis refertur ad Græcam significationem illud Dauidis, si dormiatis inter medios cleros.* Psal.67.
Sortitio filiorum Saturni. 119,49
Spacia inferorum ampla locis vacuis. 137,672
Spacia vel stadia Lethes. 183,1160
Spaciosa nauis fusis velis. 219,592
Spargi litus naufragâ tabulâ. 260,1030
Sparsim. 26,448
Sparta muris carebat. 8,79
Sparta nobilis gemino fratre, *Castoribus.* 69, 128
Spartani, audaces & feræ auidi. 84,35
Sparte. 201,1882
Specimen. 68,80.70,184
Specimen fratrum & gentis gerere. 138,722
Specimen imperij. 210,212
Specimen omnis affectus capere. 17,390
Specus. 167,483
Specus exesæ rupis. 131,459
Specus gelidus. 104,775
Spelunca temporis. 123,179
Spes amantũ credula. Spei descriptio. 100,631
Spes cur sollicita. sperari bona & mala. spes pro timore, & sperare pro tristari, & spes pro mœstitia. 122,161
Spes & metus sollicitæ parentis filij. 79,516
Spes improba est credula. 211,295
Spe, maxima quis & difficillima aggreditur. 211,290
Spem ponant auidi, solliciti metum. 244,398
Spes quam torqueat. 259,996
Spes fata ex caligine, nutricem habet credulitatem, sustentat vestigia tereti ligno, à tergo illi plaudunt comites gaudia, præit ore timor pallidulo; cælum intento lumine suspicit (quia hinc compos voti fiet.) sereni vultus eius nubilantur, (quando irrito voto cruciatur) baculo innixa vetula, (quia senium obrepsit dum cæcæ opinioni fidit) pedibus titubat (quia spes lubrica sæpe fallit) viridis color eius, analogiâ herbarum & frugum. 100,631

Spes sollicitæ. 122,161
Sphinx. 76,422
Sphingis ænigma 39,102. & de eadem quis plurima. Ibid.
Sphinx cæcis modis verba nectens. 39,92
Sphinge magis perplexum. 54,641
Sphinx ore semifero, dolos nectens. 69,120
Sphingis peremtæ merces. 39,105
Spicula pennata. 226,863
Spina deficiens equo qua iungit hominem. 167,505
Spiritum ex alto ciere. 17,387
Spiritus rudis. 61,877
Spiritus truces. 241,251,& 267
Splendescit ignis. 205,56
Spolium. 183,1146
Spolij & muneris differentia. 139,760
Spolium quid. 258,989
Sponsæ munus dari solitum à nouo marito. 131,426
Spurij iure infames. 284,728
Spurij nullum peccarum verentur. 73,300
Squallet ager vastis aruis. 129,365
Squallida nubes. 37,1
Squallidi crines serpentibus. 5,14
S.T.T.L. 116.1275
Stamen vdum intorquere. 164,373
Standi vox quid significet. 121,119
Stantes comæ. 143,892
Stare cum fato, pro pugnare. 187,1292
Stare, famulorum. 164,375
Stare, stat grauis strages. 40,131
Stat causa famaque in arcto & ancipiti. 153, 1306
Stat hîc finis cædis. 304,508
Stat hostia ad aras. 147,1039
Stat nefas. 223,747
Stat pecus ad aras. 174,782
Stat tollere. 129,350
Stat victima ante aras. 45,303
Statue sic, quicquid statuis. 135,1305
Statuere modum & finem cladi ac ærumnis, 125,205
Status felix non est concutiendus. 59,833
Statum rerum dubium ac minacem consiliis iunctis explicare. 271,307
Stellæ cadentis descriptio. 76,430
Stellæ, ignes vagi. 122,125
Stellæ minores non tenent faciem lunâ plenâ. 103,745
Stellæ quomodo decidant. 76,430
Stelligera ceruix. 188,1342
Sternere tergum ludo virginum. 91,303
Sterni suâ mente. 179,994
Sternuntur venti & vndæ. 180,1039
Stillare lentis ignibus. 231,1064
Stipes letifer. 160,208
Stirps vltima. 126,255
Storax Idæus. 94,383
Strata. 219,593
Strepit cælum. 110,1006
Stridet arundo. 146,993
Stridet ensis. 283,1164
Stringere litus. 172,694
Stringere polum. 26,430
Strix infausta ominosaque. 137,687
Strix rauca. 29,733
Strophius. 288,914
Struere menses. 208.147
Struere nouum crimen. 268,149
Strues funebris. 69,112
Strues populi. 38,33
Strymonium flumen. 286,839
Strymon gelidus. 53,605
Studiorum & curarum quibus homines exorto statim die occupantur, tam eorum qui rure degunt, quàm qui in palatiis & vrbibus, descriptio. 122.& 123
Stuprum, pro adulterio. 218,221.298,301
Stymphalis. 30,783.201,1887.287,846
Stymphalides. 186,1235
Stymphalis ætheria. 190,1388
Stymphalis atra nube diem subtexens. 76, 423
Stymphalides solitæ pinnis obductis diem condere. 126, 243. quid significet fabula. Ibid.
Styx. 41,163.185,1196.1200
Stygis aqua. 31,805
Styge Dij sua promissa sanciebant. 108,941
Styx fera. 134,557
Styx inferna. 47,396.230.1808
Stygis lacus superis iurati. 181,1065
Stygem perpetuam ferre. 86,147
Stygiæ preces. 54,621
Styx profunda. 47,401
Styx tacita. 100,623.138,712
Stygis vnda facit cælo fidem, cuius dij iurare timent & fallere numen. 222,669
Styx vnda superis iurata. 284,751
Subdit stimulos timor dolori mistus. 267, 133
Subditiuus gnatus. 59,803
Subducere sinum bonis. 215,432
Subducere velo. 275,459
Sub ictu. 79,530
Subigere remigiis. 87,180
Subinde. 71,232
Subire animo pari. 75,392
Sublabi situ. 59,818
Sublaqueare. 215,454
Sublimus. 36,1025
Subrigens. 130,391
Subsedit silua. 53,574
Subsessor. 84,52
Subsidit animus ante rem. 211,284
Substrictis frenis ora ligare. 110,1000
Subtexere diem atra nube. 76,423
Subtexere noctem atra nubila ventis impellentibus. 109,952
Successus facit quædam scelera honesta. 99, 596
Succiduo genu. 285,784
Succincta canes. 16,351
Succisa mater fœtu toto. 200,1848
Sucus nociturus. 144,934

Sudes

Sudes adustæ. 145,482
Sudor gelidus. 62,922
Suorum venena: fines olim latiores. 28,713
Suffigit insolens trabes multo auro. 96,495
Suffigere nouos stimulos dolori. 71,206
Summum bonum in Dei contemplatione. 56, 747
Summissum caput. 147,1044
Summittere gregi prata æstiua. 60,346
Sunion. 83,25
Supera. 133,504
Supera *opponitur*, Infernis. 131,422
Supera loca. 86,144
Super citeráque vigent. 136,69
Superbè mouerat. 262,1097
Superbia commune nobilitatis malum. Superbi pro nobilibus. 234,6
Superbiæ vindex Nemesis. 118,12
Superbia vitanda. 130,389
Superbifica manus. 120,58
Superbos sequitur à tergo Deus victor. 129, 384
Superbi stant fragili loco. 233,5
Supercilia vetula, prisca, pondus, nubes supercilij, notę grauitatis. 103,736
Superficies quid. 251,663
Superi sæui. 262,1100
Suppara. 15,328
Suppara feriunt nubes. 172,699
Supplices ab aris fugandi ritus igne circumstructo. 133,505
Supplices genua tenebant. 217,519.& 522
Supplicum lugentium habitus. 136,625
Supplicum mos genua tangendi. 13,247
Supplices pedibus manus admouebant. 252, 691.1708
Superstes sibi. 283,705
Superstitio inferûm regnat in mediâ luce. 222,675
Suppositus. 191,1444
Suppositus malis. 188,1331
Suppositum mare. 111,1055
Supremus dies, solibus obstitit. 244,372
Surdus locus. 134,575
Surdum verber. 87,161
Surrectis telis. 75,398
Surripere fraude genitales toros. 271,298
Sus Erymanthius. 155,17
Sustinere. 179,1012
Sustinere viam. 105,791
Sustine manum. 231,1048
Sutilis cymba. 140,775
Suus. 103,742
Syagrus. 233
Syene negat corporibus vmbram, *an verum?* 143,883
Syderites. 240,218
Sylla. 302,431.303,459
Syllani mors iniusta. 294,147
Syllani tres. 295
Symplegas. 151,1211. eius descriptio.
Symplegadis descriptio. Ibid.
Symplegades. 19,455
Symplegades profundi claustra. 15,342
Symplegadum concursus & compulsatio. 15, 341
Symplegades, scopuli vagantes. 23,610
Symplegas vaga. 187,1271.189,1378
Syrias torrentior. 104,775
Syrma barbaricum auro decorum. 132,474
Syrma fluidum. 48,423
Syrtis incerta. 99,568
Syrtium descriptio, arenæ fluctuantes more maris turbati, &c. 128,320
Syrtes Libycæ. 211,292.265,64

T.

Tabes cruoris. 24,641
Tabescere in riuos solutis niuibus. 23,590
Tabidi iuuenci. 41,148
Tabifica cæli vitia. 39,79
Tacendi libertas minima quę à rege peti potest. 51,523
Tacere mulris discitur vitæ malis. 212, 319
Tacere vbi non licet, nil licet. 51,526
Tacitum pro occulto. 32,831
Taciturnitas an, & quando indicium fatendi. 151, 1199
Tacitus æstus, tacitum vulnus, de amore. 93, 360
Tænara. 244,403
Tænarus. 137,662.141,812
Tænariæ fores, fauces, porta. 180,1059
Tænarus Spartanus. 135,586
Tænarei specus. 115,1196
Tænari vincula seu ferrum Tænarium. 41, 170
Tagus clarus radiat aurato flumine. 170,625
Tagus turbidus fluens gazâ Iberâ. 154,1324
Tagi vnda aurea. 233,354
Talionis lex. 125,226
Talionis lex apud inferos. 138,734
Tamesis. 292,27
Tanais frigidus habens septem ostia. 234,10
Tanais rex Scytharum. 26,428
Tangere animum. 215,454
Tangere colla, *Rituale verbum.* 40,134
Tangit pudor. 73,301
Tantalus. 28,698.29,745.184,765
Tantali cruciatus. 206,97
Tantalus cur punitus. 206,56
Tantali fames & sitis describitur. 208,149
Tantali fames. 264,19
Tantalus filium suum Pelopem occisum Diis apposuit epulandum. 208,143
Tantalus Phrygius & eius pœna. 181,1073
Tantali pœna. 115,1227.139,751
Tantali pœna vnde conficta. 259,996
Tantali supplicium. 204,2
Tantalicus. 210,228
Tantalidæ lucus eorum sacer. 221,653
Tanti est mihi. 66,2.82,651
Tartara. 230,1013
Tartarus. 69,145
Tartara profunda. 108,948

Tartarâ

Tartari quanta profunditas. 120,86
Tartarus tristis. 296,222
Tartessium litus. 126,231
Taurorum bella pro vaccis. 91,338
Taurus cælestis vector Europæ. 117,9
de eo variæ opiniones. Ibid.
Taurus Cretensis. 125,229,286,830
Taurus flammiuomus. 32,829
Tauri igniuomi Colchis. 19,466
Taurus inhospitalis. 87,167
Tauri marini descriptio. 111,1033
Taurus Scythes. 107,903
Taurus sidus. 226,854
Tauri sidus vernum. 145,950
Tauri torui. 86,116
Taurus trux. 162,302
Taxus mortifera. 52,555
Taxus nigram comam habet. funesta. 137,686
Taygete. 118,10
Taygeti iuga. 7,77
Taygeti niues. 207,124
Tecta aurea. 171,646
Tedæ iugales. 305,564
Tedæ non ferunt socium. 270,259
Tædæ nuptiales. 51,500
Tegi mille columnis. 96,494
Telæ Palladis. 85,102
Telemachus. 249,592
Telephi vulnus & sanatio ab Achillis hastâ Peliade. 240,218
Telephium vulnus. 240,218
Tellus & Heroës malorum auerruncatores. 350, 750
Tellus ferax. 147,1054
Tellus florida. 216,454
Tellus leuiter premat. 250,602
Telum abundè est, quicquid in mortem trahit. 176,857
Tela certa. 84,56
Tela dolor facit. 98,547
Tela exeunt certo neruo emissa. 121,119
Telum manibus ab alio emissum, vel effugit manum. 153,1295
Tela neruo regere. 88,191
Tela proterua. 88,199
Tela secunda, *fulmina*. 176,846
Teli significatio, quàm lata. 176,851
Temerè in propinquos nil decet constitui. 302,434
Temet, pro te. 99,586
Tempe. 127,285.145,979
Tempe frigida. 215,454
Tempe opaca. 255,814
Tempe Thessala. 19,457
Temperare populos. 138,707
Tempestatis admodum accurata & longa descriptio. 274. & seq.
Tempestatis & naufragij descriptio. 276,465
Tempestatis prognostica. 275, 445. & 460
- Delphini per mare lasciuientes.
- Sol occidens maculosus & varius.
- Mergi reuolantes.
- Cornix in litore gradiens.
- Luna liuescens & obscura.
- Stellarum traiectiones.
- Ortus stellarum horridarum. Hædorum. Arcturi. Orionis.
- Mugitus & murmur maris.

Templa collapsa suis Deis. 159,172
Templis Deos obruere. 74,344
Templa laqueata. 215,454
Templa Orci. 142,860
Templa summi ætheris. 117,3
Tempus amoris remedium secundum. 89,252
Tempori aptari decet. 10,175
Tempora canentia. 91,301
Temporis elabentis velocitas tanta, vt nullum esse quidam censuerint. 95,444
Tempus facit ærumnas leues. 212,305
Tempora non reditura tenere h. *vti tempore frui vitâ, non sinere elabi.* 123,175
Tempus nos auidum deuorat & chaos. 244, 399
Tempus nullum breue malis ad nocendum. 14,292
Temporis perpetui per varia adagia descriptio.
- Dum terra erit in cæli medio.
- Dum certas vices mundus euoluet.
- Dum numerus deerit arenis.
- Dum solem dies, noctem astra sequentur.
- Dum siccas polus versabit Arctos.
- Dum flumina cadent in Pontum. 18,401

Tempore sensus malorum accrescit. 212,306
Tempus tacitum subruit, & deterior semper hora subit præteritâ. 104,772
Tempora turgida. 48,430
Tenebræ æternæ. 53,592
Tenebris se furor irritat. 242,282
Tenebricosum iter. 142,860
Tenebrarum subitarum descriptio, & præter naturæ ordinem claro die. 144,938
Tenedos famâ nota. 240,224
Teneat labor turis omne ferrum. 144,930
Tenentis firmiter, seu nexus indissolubilis descriptio. 67.59
Tenere ad cantus. 166,463
Tenere faciem. 103,745
Tenere fugam. 168,518
Tenent lacrymæ. 158,119
Tenere oras. 172,684
Tenere, pro imperare. 270,255
Tenere se in incerto, animus pendet. 214,424
Tenere vota. 32,839
Tenes grauius animos incertos. 221,640
Tentare irrita bella. 141,819
Tenui ligno nauigans à morte dissitus. 14, 308
Terentius defensus à Nauagerio. 65,1060
Tereus. 211,273
Terei fabula & historia, & ad mores applicatio. 205,56
Terga maris. 133,534
Tergemina moles. 231,1085

Terge-

Tergeminum, an trigeminum dicendum, an vtrumque potius? 44,278
Tergus. 111,1043
Terminus cur sacer, Termino Deo quomodo fieret, & quo loco, & de termino lex Numæ non. XII. tabularum. 97,526
Termini descriptio. 97,525
Terque, quaterque felices. 102,691
Terræ filij qui. 182,1137
Terræ dehiscentis scelerato descriptio. 230, 1006
Terræ hiantis descriptio. 68,70
Terra nobilis. 199,1810
Terram ore petebant viri fortes morientes. 143,893
Terram principium rerum omnium, post Aristotelem aliqui, ante nulli censuerunt. 44, 266
Terra se retro dat, & gemitus. 53,577
Terræmotus & hiatus descriptio. 53,576
Terrificant. 21,527
Terrigenæ ex draconis dentibus. 19,470
Terrigenæ ex draconis dentibus nati mutuis concidunt vulneribus. 57,736
Terror armorum obsidet. 135,6.6
Terrore consternati descriptio. 172,706
Testudo. 215,454
Tethys. 114,1156.143,885.154,1327. 186,1250
Tethys magna. 256,879
Tethys placidum numen. 256,880
Tethys premit & aperit lucem. 119,36
Tethys vtraque. 201,1099
Texitur nemus alno. 83,10
Deduci in thalamos. 72,270
Thebæ Cadmeæ. 43,234
Thebæ Ciliciæ. 240,119
etiam numero singulari, *Thebe*.
Thebæ, ferax Deorum terra. 126,158
aliæ quoque laudes.
Thebarum portæ septem. 40,130. 153. 1291
Thebarum sceptrum gerere nulli impunè. 82, 648
Thebas septem duces obsedere. 74,326
Thebæ solum opulentum & vber. 128,331
Thebaides qui scripserint Græci vel Latini. 66,1
Thebani an apud Troiam militarint. 268, 182
Thebani, Cadmea progenies & proles. 75,392
Thebani cum Baccho ad Indos extremos profecti. 40,114
Thebanorum laudes. 40,110. cum seq.
Thebana mænia ad citharæ sonum coëuntibus saxis exstructa. 80,369
Thebani muri quomodo exstructi modulatur & quare id fictum. 126,261
Thebani oriundi à Cadmo. 40,110
Thebani Reges omnes calamitosi, & scelerati. 130,385.395
Terrigenæ Thebani. 126,259
Thermodon. 12,215
Thermodontia gens. 126,245
Thermodontiæ. 155,21
Thesauri & diuitiæ non demunt curas. 266,75
Thesei apud inferos pœna. 115,1223
Theseus, œstrum. 28,698
Theseus & Pyrithous inferos petiere, Proserpinæ rapiendæ gratiâ. 85,903
Thesea fides. 150,1175
Thesei perfidia erga vxores. 85,91
Theseus Labyrinthum ingressus, longa fila collegit curuâ viâ. 101,648
Theseus occidit Minotaurum, & taurum Marathonium. 111,1064
Theseus oleâ coronatus. 144,912
Thesei reditus semper dirus, semel Aegeo patri, iterum Hippolyto filio. 114,1160
Thesei tria vota seu optata, quæ illi Neptunus promissa præstitit: quorum vltimum mors Hippolyti, optanti luctuosa. 108,946
Thespiades. 163,369
Thessalia sterilis. 158,134
Thessalicum hastile. 94,394
Thessali venefici. 159,190
Thoas. 279,262
Thoxeus. 160,214
Thraces in conuiuiis præliabantur. 211,273
Thracium nefas. 205,56
Threicia chelys. 180,1031
Thressa. 225,814
Thressa phalanx. 269,216
Thriasiæ valles. 83,5
Thule vltima. 17,179
Thus Eoum, thure aræ exstruebantur, *hoc est, cumulo thuris augebantur & attollebantur.* 45, 305
Thuris collectio. 174,790
Thure flammas spargere. 169,577
Thyas saucia Baccho. 172,701
Thyades. 49,442
Thybris. 28,698
Thyesta. 224,785
Thyestis adulterium, & incæstus. 205,31
Thestij filiæ quinquaginta. 286,811
Thyestę filij, Tantalus, Plystenes, & tertius adhuc infans. 223,720.728.733
Thyestes oraculo monitus Pelopeiam filiam suam oppressit. 265,33
Thyestes qui scripserint. 204. in prin.
Thyesteæ preces. 231,1079
Thyestes tragœdia Cassij Parmensis, an L. Varij fuerit; Diogenis an Philisij. 204. in prin.
Thyestea via. 288,906
Thymum odorum. 50,496
Thyrsus Bacchi. 144,903
Thyrsus leuis. 49,440.132,474
Thyrsi Nisæi. 48,404
Thyrsiger. 9,110
Tiberij dictum de Priamo. 239,152
Tiberij dictum & factum tyrannicum. 133, 512
Tibia ex buxo. 272,346
Tibia sacrifica. 279,580
Tigris ablatis catulis furit. 32,860
Tigris Armenia. 62,920

Tigris

Tigris an in mare rubrum influat. 234,11
Tigris Caspia, virgata. 158,145
Tigrides concipiunt vento. 32,862
Tigridis famelicæ inter duos iuuencos, dubiæ quem aggrediatur, descriptio. 223,710
Tigris Gangetica. 49,458
Tigris Persica vnda violentus. 154,1523
Tigris premens altum gurgitem. 28,723
Tigrides speculis propositis tardantur ab insequendo, dum putant se catulos videre. 32, 861
Tigres truces. 293,85
Tigres variæ. 84.62
Tigres virgatæ. 92,343
Tilia leuis. 52,538
Timens vanos metus, veros fatetur. 56 699
Timentes non solent vera videre. 75,397
Timent timentes tyranni. 56,705
Timere, cùm speres nihil, miserrimum est. 245,424
Timere nihil, malorum est fructus maximus. 245,422
Timere solet leuius, qui propius timet. 247, 514
Timeri malum: quia peremtum nemo queritur, quem incolumem timuit. 44,243
Timet multos quem multi timent. 56,706
Timor belli est peior bello. 218,573
Timor & pauor augent omnia mala. 75,397
Timor mattem detexit. 250 625
Timor præcludit locum fraudi, confidentia exposita insidiis. 22,565
Timor semper coget à tergo respicere. 247, 530
Timori semper fides prona in peius. 128,315
Timoris signa. 172, 706. { tremunt seu trepidant artus. crinis horrore erigitur. terror in animo firmus. cor-salium. iecoris palpitatio.
Timore stupentis descriptio. 250,622
Timor tendit in mortem. 203,1968
Timori tutissimũ spem simulare. tutissimum est inferre, cùm timeas gradum. 102,719
Timor vltimus in vota cogit. 278,506
Tingit aras liquor. 144,921
Tingit rubor ora. 93,373
Tingitanorum antiquitas. 155,24
Tinguo. 3 ,817
Tinnulæ chordæ. 255,832
Tiphys. 5,3
T phys audax. 15,346.& 3 18
Tiphys mortuus vbi. 23,617
Tiaras Pelopis Phrygius. 221 664
Tiresias cur cæcus factus. 45,290
Tiresias vates, senex, cæcus, tremulus. 45, 289
Tisiphone dira. 179,1010
Tisiphone pallida. 41,160 140,770
Tisiphone sæua caput vallata serpentibus. 145,983
Titan. 158,143
Titanes. 143,966
Titanes ausi imperium Iouis rumpere Aetna oppressi. 120,79
Titan feruidus. 147,1039
Titanes incesti. 120, 49
Titan medium constituit diem. 104,776
Titan montiferus. 185,1209
Titan radiatus, siderum caput. 101,675
Titanes sub Aethna ardentes. 188,1306
Titan subit ortu crocco. 121,125
Titaressos segnis. 256,846
Tithonus. 286,840
Titubare pondus. 194,1597
Titubans latus. 140,776
Titulum dare. 88,196
Titulus extremus. 185, 1205
Titulus quis tragœdiæ imponendus. 233
Titus Ollius. 308,654
Tityus. 145,976. 225,808
Tityus. 139,755. quid significet. 139,755
Tityi pœna, vultur. 115,1228
Tityi pœna. 204,8.205,10
Tityi volucres & iecur depastum. 181,1069
Tityi vultur. 264,18
Tollere ignibus subditis membra aheno. 205,59
Tollere minas. 261, 1094
Tollere parem cælo & astris. 124,194
Tonare ab omni parte. 151.1.04
Tonantes sceptriferi. 6,59
Tonat fulmen. 174,799
Tondere iecur. 139 75,5
Tondere iecur fecundum. 264,18
Tondeo, seu κείρω de terra & aliis. 69, 30
Tonitrus tympana. 283,684
Tonsæ. 275,439.277,490
Topper fortunæ commutantur hominibus. 219 597
Toreuma. 215,454
Tori ardui. 111,1039
Tori fortitudinis indicium. 136 6 3
Tori stygij, *infelices*. 297 202
Tormentorum seu quæstionũ diuersa apud veteres genera. 248, 60. { vincla, robur, mala mansio. flammæ, seu tædæ, seu laminæ, pix, Eculeus, vngulæ, fidiculæ tum quæ funiculis, tum quæ vngulis fiebant. pondera plumbea. flagra, verbera, taureæ, rota. hystriches, &c. aliaque Græcorum ex Synesio.
Torquere vultus. 175,806
Torrens adiect. 22,584
Torrens rapax. 68,71
Torrens rapidus. 180,1034
Torrens vnda. 102,698
Tortor animus. 87,161
Tortâ caudâ. 140,385
Tortus. 207,96
Torta vada ducere. 69,116

Torti

Torti flexus. 49,461
Tortum telum. 22,586
Torto verbere frequens terga coërcet. 112, 1073
Torus regius. 264,9
Toruitas. 86,116
Totum intueri. 160,240
Totus. 201,1865
Totos flatus optare. 15,325
Toxeus. 25,644
Trabs pro face, trabale telum, trabales claui, trabalis hasta, sceptrum trabale, trabs pro hasta. 121,104
Trabs pro telo magno. 35,962
Trabs Thessalica, Cyprria, pro naue. 267,120
Trachelon. 49,456
Trachyn lapidosa generat bonos equos. 255, 816
Trachyn rigenti iugo. 191,1430
Trachyn, rigentia saxa. 158,134
Tractare rotas ærumnas. 261,1066
Tradere annum *dicitur sidus sideri*. 136,69
Tradere pennas nouo soli. 122,146
Traducere cymbâ. 140,770
Trahere. 127,306. 254,773
Trahere auras. 149.1141
Trahere cælestes auras. 177,891
Trahere domum impulsam. 176,882
Trahere nimbos. 136,71
Trahere noctes vigiles. 171,647
Trahere spolia. 255,21
Trahitur tibi famula. 164,409
Trahere sepulcrum è summo aggere. 251,664
Trahe segnis. 67,47
Trames serpens cauâ conualle. 45,283
Transactum ferrum per pedes ligabat artus, 62, 857
Transactus ignis. 102,680
Transferre pedes ferro. 72,254
Transcribi in malum. 204,13
Transmittere ensem. 183,1164
Transmitte telum per pectus. 232,1092
Transmitto, pro transeo. 245,437
Transtra. 275,440
Tremisco. 246,487
Tremor vagus errat per artus. 172,706
Tricce. 254,820
alia à Trachyne. Ibid. sterilis. Ibid.
Trieterica Delphica. 43,227
Trifida via. 58,772
Trigemina & tergemina. 264,14
Triopas Thessalus. 28,698
Tripodes Medeæ. 30,787
Triptolemi dona. 106,835
Triptolemus iudex inferorum. 139,732
Tristis. 183,1163
Trisulcum fulmen. 231,1091
Tritonis genus, forma, officium. 240.200
Triuia. 273,364.314,969
Triuiæ currus. 30,789
Triuij descriptio. 455277
Triumuiratus & proscriptio. 304,500
Troas, Troades, an Hecuba, tragœdia VIII. sit inscribẽda: & defensa vulgata inscriptio. 233
Troades, Troes, Troiana qui scripserint. Ibid.
Troezen sinuosa. 255,827
Troia bis expugnata sagittis Herculis. 238,133
Troiæ excidium nocte, & qua? 280,607
Troia nunquam bene tacens. 248,549
Troiam expugnauit Hercules decem diebus. 287,862
Troiani incendij descriptio. 235,16
Troicum lustrum. 254,777
Troici soli. 246,470
Troili mors. 284,743
Truncus tenet per medium inguen eiecto stipite. 112,1095
Trux regnum. 138,724
Tubâ signum dabatur nauticum. 260,1043
Tubæ vocales. 221,661
Tubâ vsi Troiani belli tempore. 260,1043
Tuens acerba. 73,317
Tueri munus. 251,666
Tui dextra, pro tua. 186,1215
Tumidæ domus. 266,84
Tumor innatus vulneri. 60,858
Tumulus sacer. 246,482
Turbo rerum imminet. 269,197
Turbines rotæ. 178,944
Turbo vehet præcipitem per auras. 220.625
Turget humus in herbas. 83,12
Turpis manus. 190,1411
Turpe non est, quicquid miseros fortuna iubet. 252,709
Turris decus muri. 261,1074
Tuta est, perire quæ potest, debet, cupit. 249, 573
Tutus, & securus differunt. 87,163
Tutus est, qui miserior nequit fieri. 71,198
Tutum præterire. 105,819
Tuum ex illo, de liberis. 34,920
Tulliæ facinus & mors. 298,303
Tymolus. 163,371
Tympani sonus non virilis. 132,469
Tyndaris. 262,1132
Tyndaris cæli genus. 268,162
Tyndaridæ, seu Dioscori. 118,14
eorum signum seu sidus clarum, & album dicitur, cur dicti alterna morte defungi. Ibid.
Tyndaridæ sidus geminum succurrunt nautis. 134,551
Typhœus. 18,410.30,773.183,1153
Typhœi, seu Typhonis fabula & adfabulatio moralis, de ambitioso homine. Typhœi descriptio, parentes, supplicium. 225,808
Typhon ferus, cuius filius. 297,238
Typhon immanis. 198,1730
Tyrannidis descriptio. 126,250
Tyrannidis detestatio. 194,1560
Tyrannidis lex, excelsa demetere. 393,465
Tyrannus esse nescit, qui cũctos morte vlciscitur; sed qui miseros vetat, felices iubet perire. 133,510
Tyrannus est rudis, morte qui pœnam exigit. 290, 991

Tyrannusimpotens. 138,737
Tyrannis nemo fidus, quia fidunt nemini. 169,569
Tyrannus opponitur Regi. 270,252
Tyrannorum pœna. 138,737
Tyrannos quos liceat occidere, quos non liceat, decisum. 144,920
Tyranni, Regesque multis stipati populis: vix vno fido. 170,605
Tyrannus Regum. 242,302
Tyranni rentur sibi maximum probrum si sint inulti. 209,175
Tyrannorum salus omnis in ferro, & ense stricto. 128,340
Tyranni vt plurimum violentâ nece moriuntur. 171,640
Tyrium stamen. 91,328
Tyrrheni piratæ in feras, nauis in nemus commutantur à Baccho. 49,450
Tyrrhenum. 299,309

V.

VACAT locus tutus ab omni arbitro. 167, 483
Vaccinia nigro imbuta. 83,12
Vacuo mundo regnare. 120,67
Vacuum aliquod vtrum in mundo, vel extra mundum, ex sententiis philosoph. 137, 672
Vadum pronum. 87,182
Vagans. 37,13
Vagi ignes. 164,378
Vagum funus de corpore discerpto. 6,46
Vagus fertur in orbem. 169,572
Valeriæ Messalinæ mors. 291,10
Valerij Poplicolæ domus deposita. 215,454
Vallatus caput. 145,984
Vallis humida. 113,1129
Vapor ditus tellure ruptâ. 206,87
Vapor grauis & ater. 38,47
Vapor lentus. 186,1221
Vapor lenis. 296,190
Vapor, pro flamma. 249,564
Variare vultus suos. 160,230
Variabilis. 113,1139
Varius sol. 275,460
Varronis Oedipothyestes. 37
Vastescunt agri scelere. 65,1051
Vastifica bellua. 183,1163
Vastus gradus. 273,384
Vasti planctus. 196,1668
Vastum (*pro magno*) nefas. 174,765
Vaticinium de Nouo orbe detegendo. 17, 378
Vaticinia morientiũ. 290,1008. { Hectoris, de Achille. / Aiacis, de Agamẽnone & Vlysse. / Orodis, de Mezentio. / Dryadis, de Erisichtone. / Domitij, de Cæsare. / Calani, de Alexandro Magno. / Socratis, de Anyti filio. / Cassandræ, de Clytemnæstra. }
Vaticinia morti proximorum solet exitus confirmare, probatur exemplis. 290,1008
Vaticinium per visum, quasi intersis. 287,868
Vatis entheæ Deo plenæ descriptio. 283,796
Vbera cara. 88,246
Vber glebæ. 41,156
Vbique calere. 164,377
Vector. 168,515
Vel. 132,493. 199,1780. 200,1829. 209, 190
Vel exaggeratiuum. 39,81. 51,524. 66,3
Vela facere. 142,869
Velata pinnis totum diem. 201,1887
Veliferus. 207,128
Velis maria tegere. 265,41
Veliuolantes naues. 235,34
Venabuli descriptio. 84,49
Venabula corpore fixa gerere. 174,796
Venaticæ canes cathenis ligabantur. 84,36
Vendere rabiosa iurgia. 113,171
Venenorum feracia loca, Pontus, Thessalia. 166,465
Venena magica quibus locis nasci credita. 28, 707
Venenum pro colore. 215,454
Venenum non fictilibus, sed auro bibitur. 215,453
Venerearum rerum damna. 97,526
Veneri spurios in consilium non admittunt. 284,728
Veniam facile det, cui venia est opus. 271, 267
Venire in medium imperium. 292,27
Venire in orbe. 190,1399
Ventrem improbum gentium tributo alere. 216,461
Venti contrarij an possint eodẽ tempore flare. 277,479
Venti contrarij, boreas & africus, eurus & zephyrus. 158,113
Ventus igneus. 207,108
Ventus insanus. 26,429
Venti phrenetici filij Septentrionum. 275, 459
Ventus quomodo gignatur. 219,582
Ventus volucer. 76,420
Venus. 5,1
Venus cur fingatur mari edita. 90,273
Venus mari genita. 90,273
Venus Martem domat. 7,63
Venus numen maximum. 309,690
Venus potens Deus. 167,472
Venus sæua. 168,543
Venus sancta. 88,210
Venus supplet ac restituit exhaustum genus. 96,468
Venus testudinem calcans. 289,950
Vepres asperi rubis acutis. 112,1100
Vera dicentes pro accusatoribus habentur. 51, 520
Vera gloria, sordidis latebris est præferenda; & illa sola vera, quæ Dei. 124,195
Verba conueniunt factis. 311,793
Verba
Verba sunt iræ data. 251,1058
Verber surdum. 87,261
Veritas cognita aliquando nocet. 59,827
Veritas nunquam latet. 250,615
Veritas odit moras. 60,850
Vernare. 166,454
Ver floriferum. 54,649
Ver tepens. 194,1594
Vernus. 145,950
Vernus color. 83,12. *viridis.*
Versare dolos. 181,625
Versare res celeri citatas turbine. 220,625
Versare reos vrnâ. 264,24
Versat oculos facies. 284,735
Versâ vrbe. 153,1289
Versum Ilium. 268,190
Versum pro eversso. 99,560
Vertere solum infestis armis. 80,560
Vescor stabulis. 201,1894
Vesperi descriptio. 167,488
Vesper stella nuncius horæ seræ. 225,797
Vestis picta. 287,875
Vestis Sidonia, *purpurea.* 132,466
Vestitus genas, vestis pro barbâ. 160,215
Vesuuius. 88,205
Vetat arbor solem. 195,1622
Veterum mores. 105,796
Vetita & illicita amantur magis. 163,357
Vexant frigora parcius faciem. 105,792
Vexata Noto vnda. 148,1089
Vexilla litteris aureis nomina ducũ inscripta. 75,400
Vexilla, vela, vexillationes equitum. 75, 400
Via ad inferos tristis & metuenda. 141,835
Via nota & communis tuta, ignota semper periculosa & obnoxia. 23,600
Via se spargit in campos, secat solum. 44, 278
Vibrata tela continere. 26,437
Vibrans thyrsus. 66,18
Vibrat telum in manu. 26,439
Vices mortis habet. 157,105
Vices retroreuersæ generis & stirpis. 60, 870
Vices vagæ rerum. 263,1144
Vicissitas. 73,324
Vicissitudo anni temporum. 109,963
Vicissitudo fortunæ quanta. 219,597
Vicissitudo rerum. 220,617
Victima ampla & opima. 144,922
Victimas annuere pop̃ bonum omen, reluctari malum. 46,336
Victima opima, bos iniugis & candens, stans ante aram. 45,299
Victimæ pingues. 142,876
Victima respicere debebat ad ortum. 46, 338
Victima vno vulnere debebat cadere. 46, 340
Victis vna salus desperatio. 68,89
Victor feroces impetus primos habet. 247, 494
Victori licet facere quodcunque libuit. 241, 334
Victor, timere quid potest? quod non timet. 285,795
Videre nos putamus, quæ optamus. 136,617
Viduæ dicuntur omnes mulieres viro carentes, vt virgines, item nuptæ sed absenti vel seni. etymum nominis. 12,215
Viduæ terræ. 40,111
Viduæ virgines. 269,295
Vidua ante thalamos. 290,988
Viduare dextram ense. 107,864
Viduata tedis coniux. 22,582
Viduus, & vidua; etiam de virgine, & coniugata dici solere. 234,13
Viduare, viduertas. Ibid.
Viduus torus. 95,446
Vigor. 6,42
Vilitas sui. 70,190
Vim vi licet repellere. 154,1343
Vincere ærumnas. 188,1329
Vincere obsequio blando virum. 293,83
Vincibilis. 31,790
Vinci fortiter est in malis decus extremum. 280,620
Vincor duobus. 185,1189
Vindicatus. 114,1182
Vindicta leuis est quam ferunt paruæ manus. 35,900
Vindicta sæpe obfuit. 150,1186
Violæ pictæ dulci ferrugine. 83,12
Violenta vis. 311,812
Violentus animus. 119,28
iuuenis. 119,44
Violentus. 286,822
Violentus maritus. 297,253
nata. 299,305
Vipereas manus inserere cælo. 159,168
Virago audax, quid. 263,1150
Virago Diua. 84,54
Virago dura. 282,664
Virgatum. 158,145
Virginia à patre occisa ne stupro violaretur. 298,295
Virginibus pudor quanta cura seruandus. 117,6
Virgines, quamdiu tales in pretio & felices; post, miseræ. 119,376
Virgo sidus. 226,859
Vires esse pro iure. 98,542
Viriæ. 171,661
Viriliter. 101,796
Virorum proprium, dura tolerare, equos domitare, bellare. 95,462
Virtus animosa altè cadit. 125,200
Virtute à veriâ nullis periculis quis deterreri debet. 124,195
Virtutis est domare quæ cuncti pauent. 131, 434
Virtus fecit iter in astra & superos Herculi. 202,1940
Virtus fert notam ab hoste degenere. 136, 633
Virtus habet locum inter astra. 194,1562
Virtus

Virtus in astra tendit. 203,1968
Virtus instat forti. 136,62
Virtus laudis conscia. 185,1205
Virtuti locus semper & vbique. 10,161
Virtus misera, dictum Herculis. 185,1169
Virtus misera. 183,1169
Virtus nihil erit, si cessent imperia dura. 131, 432
Virtus nunquam fertur ad vmbras stygias. 203, 1980
Virtus post multa opera solet laxari. 132, 475
Virtus, pro fortitudine. 39,88. & 82
Virtus pro fortitudine. 70,190
Virtus pro fortitudine. 131,432. & seq.
Virtus pro fortitudine. 136,633
Virtus tristis perfert recti præmia peruersa. 109,983
Virtus vetat defleri mortuum fortem, degenerem iubet. 200,1831
Virtute vinci docuit indomita omnia. 195, 1610
Virus languet & comam perdit. 173,735
Virus sarum in vestes. 168,536
Viscera atra. 204,10
Viscus fœtum Promethei. 31,820
Vis fidem vincit. 131,420
Visu carentem magna pars veri latet. 45, 295
Visus hebetes vix ferunt insuetum diem, torpet acies luminum. 136,651
Visus noctis. 309,706
Visorum tria genera. 245,436
Vita aliena à curis & prorsus priuata sui tantum curam gerens laudatur à poetâ, *sed id non omnino rectè.* 124,195
Viræ aulicæ descriptio. 122,164
Vita citato cursu properat. 123,178
Vitæ cunctis amor inest 280,586
Vita decurrens media via tuta. 61,890
Vitâ dignus peccator, qui se morte dignum esse autumat. 89,256
Vita est ingrata cuius acceptæ pudet. 20,505
Vitam hora prima quæ dedit, carpsit. 142, 873
Vitæ humanæ terminus, quot annorum? variæ sententiæ. 123, 179. plerique centesimum annum, alij octogesimum: multi tamen viuaciores, Ibid.
Vitæ innocuæ quies tranquilla. 122,157
Vitæ priuatę ac pauperis comparatio cum vitâ principum ac potentum. 171. per totum.
Vitæ priuatę comparatio cum vitâ Principum, & pauperum cum locupletibus, fuse. 215. à versi. 448
Vitæ priuatę & ociosę laus & votum, 214,394. & 215,448. cum seq.
Vitam quilibet eripere potest, mortem nemo. 69,152.
Vitæ summa breuis nos vetat spes longas nichoare. 124,179
Vita tenet miseros in luce blandâ. 178,967
Vitæ tuendæ causa quemuis inuadentem licet occidere. 145,910
Vitellius. 295,148
Vitia cæli. 39,79
Vitigenus liquor. 127,299
Vitium impotens virtus vocatur. 165,421
Vitis curuat brachia. 41,158
Vittæ. 289,948
Vitta funebris, in Magicis, 31,803
Vittæ nuptiales. 78,507
Vittæ viriles. 101,649
Viuax flamma. 31,825
Viuax ira. 119,22
Viuendum lætè, dum licet. 123,176
Viuere reste cælo. 97, 523
Viuit animus. 6,41
Viuo animali fibræ extrahebantur. 47,391
Vixit bene, qui bene vixit. 214,395
Vix indicat, & sæuit. 175,823
Vimus opaca. 138,689
Vltima fortuna, vltimum bonum, vltimum malum. 267,146
Vltima strages ruentis Græciæ. 268,182
Vltionis occasionem prodit, qui odium profiterur. 10,154
Vltrices Deæ. 35,966
Vlyssem decipere difficile eius astus. 249, 568
Vlysses fallax. 238,146
Vlysses, Ithacus cautus. 235,38
Vlysses subdolus. 281,631
Vmber sagax. 216,498
Vmbræ descriptio. 193,1552
Vmbra magni nominis. 293,69
Vmbræ amplexum & contactum fugientes, describuntur à poëtis. 246,459
Vmbræ mœstæ apparentis descriptio. 246, 449
Vmbræ homicidas suos persequuntur. 355, 964
Vmbræ graues. 225,818
Vmbræ quales. 193, 1552. viles. 1555.
Vmbræ quid simile. 189,1344
Vmbras seu spiritus mortuorum non apparere viuis. 244. ferè per totum.
Vmbræ tenaces. 137,678
Vmbrare. 106,853
Vmbrans. 138,717
Vnanima coniux. 58,773
Vnda inops. 38,43
Vnda salutantum. 215,454
Vnda torrens. 102,698
Vnguentis sofiti inungi in cõuiuiis. 228,946. { amomo, in capite & comâ; Metopio, Mendesio } in cruribus & pedibus; Phœnicino, in malis & mãmis; Herpyllino, in genub⁹ & collo; Sisymbrino, in brachio; amaracino, in supercilliis & comâ; commagenum, nardinum, cinnamum &c.

Vnio.

Vnio. 216,454
Vnius æui turba. 96,476
Vocare pinum de mediâ nube. 195,1619
Vocare pugnam. 75,390
Vocalis camœna. 24,625
Vocale sonet chelys. 272,326
Vocant te fata solita regni. 130,395
Vocat aliò lacrymas. 159,478
Vocat fors famulas. 158,137
Volucer. 148,1071
Volucres garrulæ. 195,1631
Volucres pictæ. 91,337
Voluere amnem præcipitem. 169,590
Voluptas carnis quàm noxia. 129,76
Voluptas & dolor inuicem succedunt, & colligatæ fuerunt à Ione. 219,595
Voluptas magna habet lacrymas. 229,969
Voluptas nuda in studiis fugienda. 66,14
Vomer. 170,633
Vortex rapax. 168,519
Vortex vagus. 167,503
Votiuis donis templa colere. 85,104
Votiuum pecus. 174,782
Votiuo sacro rogare. 133,514
Vota destituere. 254,768
Vota emitti à naufragis solita. 278,506
Voto erit hæc manus. 176,855
Votum est sub hoc, quod esse supplicium solet. 224,754
Voti formula, vouemus bouem inauratis cornibus tibi futurum. 4[illegible],137
Votum impiorum, secum perire omnia. 18, 428
Voto locus, dum timentur peiora. 71,200
Votum manus spopondit. 187,1296
Voti mensura esse. 164,400
Vota mittam quo tela mitti nequeunt. 108 937
Votum, mori. 188,1322
Vota mortis sera demens facis. 39,103
Voto numen placare. 42,200
Votis omnibus petitus. 42,205
Vota parentum. 254,770
Vota prono Deo concipere. 108,940
Votum secundet, qui potest, nostrum Deus. 136,644
Votorum summa attingere. 227,889
Vota transcendere. 913
Vota sunt in manu. 200,1844
Vota visum decipiunt. 136,617
Vrbes occidunt. 40,111
Vrbibus errant spes sollicitæ trepidique metus. 122,161
Vrgere mortuum graui nece. 200,1831
Vrgeri irâ 297,257
Vriferi latis cornibus. 84,65
Vrit gloria miserum pectus. 170,620
Vritur totus dolor. 199,1790
Vrna inferorum citatos populos recipit. 124, 190
Vrna inferorum. 264,24
Vrna prætoris. 87,161
Vrsæ. 30,759
Vrsæ Arcades signum glaciale. 122,127
septem stellas continent. Ibid.
Vrsæ duæ, Cynosura & Helice. 27,657
Vrsæ duæ nunquam mari perfusæ. 226, 869
Vrsa glacialis. 149,1137
Vrsa mari non tingitur. 51,507
Vrsa Parrhasia. 99,287
Vrsa Scythica. 156,40
Vrsæ sidus Arcadium. 50,476
Vrsæ sidus non mergitur Oceano, & quare. 194,1583
Vrsi villosi. 14,151
Vteri clausi moras soluere. 72,246
Vt *pro*, ex quo. 75,372
Vt *pro*, licet. 36,1009
Vtraque pars æquo iudici audienda. 11, 199
Vulcani descriptio. 88,188
Vulcanus Iunonis filius. 143,902
Vulcanus opifex fulminis. 88,188
Vulcania tellus. 88,205
Vulgaris noctæ scelus. 53,905
Vulgus bonis infidum. 96,486
Vulgus æquoreum, *monstra marina.* 109, 955
Vulgus fluctu mobilius. 123,169
mari solere comparari & fluctibus.
Vulgi loca legentis ad spectandum noui aliquid, descriptio. 261,1077
Vulgus medium. 88,211
Vulgus præceps. 213,352
Vulnificus. 92,345
Vulneri patuit locus. 21,550. Sic S. Leo Serm. 4. De ieiun. sept. mens. *Nec vulneri facilè locus patet.*
Inuulnerabilis descriptio. 158. à 159
Vulsa è sinu. 268,187
Vultus boni redeant ad læta. 228,937
Vultus cadit in somnum. 147,1043
Vultu crimen & affectus animi solet prodi. 92,360
Vultus fortunæ aptandus. 160,227
Vultus furoris. 17,396
Vultus incendens flammeum iubar. 245, 447
Vultus loquitur quodcunque negas. 172,705
Vultus nec ignorus, nec satis notus. 60,842
quod alij videor hunc vultum nosse.
Vultus præ se scelera truculenti ferunt. 289, 945
Vultus pessimos induere. 29,751
Vultus riger. 32,852
Vultus sidereus, ignis sidereus. 48,409
Vultu totus dolor inest, licet fileas. 267,128
Vultus turbatus multa solet detegere: est index passionum animi. 212,329
Vxores castæ solent viros ad mortem pregredi. 177,895
Vxor diues vult imperare marito. 81,596
Vxoris iratæ dolor peior hydra. 161,284

XAN-

X.

XANTHVS. 81,609
Xanthi cursus cadaueribus impeditus. 239,183
Xanthus gerens armis corpora immista. 269, 213.
Xerxes mari plagas infligi iussit. 15,337

Z.

ZACAE. 50,472
Zacynthos parua. 256,855
Zedaci. 50,472
Zelotypiæ affectus quàm vehemens in vxoribus. 160,233
Zelotypiæ affectus varij & contrarij, mixti ex odio & amore. 161,251
Zephyrus. 276,472
Zephyrus lenis. 138,698
Zephyri leues. 38,38.314,964
Zephyrus maritus Tigridis. 32,862
Zephyrus pater veris, & florum. 83,12
Zephyrus tepens. 226,848
Zephyrus vernas herbas quocat mulcens auiâ rorifera. 83,11
Zethes. 140,758. quid significet.
Zethes & Calais filij Boreæ & Orithyæ. 15, 231
Zethis & Calais mors. 24,634
Zetus. 30,782
Zetus an Musis deditus & musicæ. 144,915
Zethus Dircen tauro alligauit. 66,20
Zethi iuuentus. Ibid.
Zetus premens taurum. 53,610
Zethus trux agrestis, durus cum fratre Dircen tauro indomito discerpendam alligauit. 144,915
Zodiacus seu signifer. 226,847
Zodiaci & signorum eius descriptio. 226,846

Zodiaci signâ XII. 136,69.
- *Pisces*, cient flumina verna.
- *Aries*, noctis dieiqúe curriculum æquat.
- *Taurus*, prænuncius florum.
- *Gemini* pandunt æstatis primordia.
- *Cancer* minuit lumina longa.
- *Leo* languificus calores ore profiat.
- *Virgo* fugat vaporem.
- *Libra* æquat diurnis nocturna tempora.
- *Nepa* denudat ramos.
- *Sagittipotens* iaculatur frigora.
- *Capricornus* brumam adducit.
- *Aquarius* rorat nebulas.

Zona ignea, Phœbi iter. 191,1436
Zona morbus. 42,187
Zoster. Ibid.

INDEX ERRATORVM
PARTIS SECVNDÆ.

LECTOR BENEVOLE.

QVANTVM *moles operis, tantum numerus* erratorum *crescit. mentiri nequit illud* VERITATIS; In mutiloquio peccatum non defuturum. *Verborum sunt errores, plurium plures: non tot mētis, quot linguæ; nec linguæ tam multi, quàm librorum. nam illius, dicentis tantum; istorū, dicentis & alieni: suos habet auctor, suos operæ & præla. huiusmodi sunt quos damus, non mentis: optimâ dedimus; quo tu melior, hoc meliore par est hæc à te capi. Non mirêre, si multi. duæ namque partis huius secundæ partes, & quasi volumen duplex;* CONTEXTVS *&* ADVERSARIA. *Vtramque gratius mihi, vtilius tibi; si ad exemplar istud recenseas, priusquam legas: plus tamen tua interest, mea quoque; si non prætermittas* SENECAE *contextum emaculare. huic desudat labor noster, huic deseruit hæc qualis qualis ingenij fœtura. Vale.*

ERRATA CONTEXTVS SEV VERSVVM SENECAE.

Pag. 17. *ver.* 364. cessit Pontus, &c.
Pag. 26. *ver.* 1. profundum.
Crimini, &c.
Pag. 27. *ver.* 9. rigens,
Et omne.
Pag. 33. *ver.* 19. furit, vt iussus, ignis.
Pag. 34. *ver.* 13. peperit. placuit.
Pag. 35. *vers.* 25. fidus, dolens
Concurre.
Pag. 40. *ver.* 20. *delendæ sunt semilunulæ marginales. quia nulla hic moralis sententia. hoc & alias admissum: sed & aliquando prætermissæ, vbi apponendæ erant. facilè deprehendes.*
Pag. 47. *ver.* 28. cœli pinna quæ.
Pag. 48. *ver. à fine.* 3. asello.
Pag. 53. *ver.* 25. cæcus Furor.
Pag. 55. *ver.* 26. quîs est liber.
Pag. 63. *ver.* 40. feror.
Pag. 65. *ver.* 1050. *reponendum in margine* 1055. *nam numeri perperam adscripti versibus.*
Pag 67. *ver.* 25. gnatum, seque. Felices.
Pag. 69. *ver.* 30. qui Sphingis.
Pag 72. *ver.* 8. - luci abstulit: Mors me antecessit. aliquis. *ver.* 9. tulit: sed nunquid. *ver.* 5. *à fine paginæ.* spernitur pacti fides.
Pag. 77. *ver. à fine.* 3. patiare potius.
Pag. 79. *ver.* 9. Egêre.
Pag. 85. *ver.* 24. retrò laeus.
Pa. 97. *ver.* 18. diuisit agros arbiter populis lapis.
Pag. 103. *ver.* 5. mortis intentans metum Ferro.
Pag. 106. *ver.* 10. vastoque.
Pag. 109. *ver.* 10. Natura.
Pag. 110. *ver.* 8. obisse.
Pag. 112. *ver.* 21. vulnere infelix.
Pag. 115. *ver.* 2. viro. Quid. *ver.* 4. Nouercâ condere.
Pag. 127. *ver.* 6. Ac iusta sæuâ.
Pag. 130. *ver.* 26. bellicus.
Pag. 133. *ver.* 9. Alcidæ.
Pag. 152. *ver.* 30. Genitore coram?
Pag. 155. *ver.* 22. tantum redI.
Pag. 159. *ver.* 16. miseræ.
Pag. 164. *ver.* 32. Eurystheus.
Pag. 168. *ver.* 18. deprendit quies.
Pag. 173. *ver.* 8. illita Abiectus, *deleto puncto intermedio.*
Pag. 178. *ver.* 7. Sisyphia.
Pag. 186. *ver.* 15. discussa.
Pag. 188. *ver.* 2. Giganta crede.
Pag. 201. *ver.* 23. feriatque gravis.
Pag. 203. *ver. à fine* 10. cessit, ex oculis abit.
Pag. 207. *ver. vlt.* deceptor domini.
Pag. 213. LECTOR, *Aduerte ab huius paginæ ver.* 1. *cunctos marginales numeros hoc pacto castigandos.* 340. Alternis. 345. Non vestis. 350. Quem non. *& sic deinceps. ne mireris Indicum in quibus verum numerum sequor, numeros à mendoso contextu discrepare.*
Pag. 214. *ver.* 2. Admotis.
Pag. 213. *ver.* 5. loco.
Pag. 239. *ver.* 20. præludens tuis.
Pag. 249. *ver.* 10. *à fine*, VLY. Animosa.
Pag. 251. *ver.* 1. AN. Quid. *ver.* 33. Mænas entheo silvas.
Pag. 252. *numerus paginæ emendandus* 225. *pro,* 252.

Pag.

Pag. 256. ver. 2. Pilon an senilem.
Pag. 263. ver. 16. subitus recepiâ.
Pag. 270. ver. 13. obtutu stupet.
Pag. 291. ver. 13. Natæ.
Pag 292 ver 14. iugum.
Pag 295. ver. 12. domum.
Pag. 308. *hic etiam omnes numeri versuum huius paginæ in margine notati sunt mendosi. corrige, si lubet.*

ERRATA IN ADVERSARIIS COMMISSA.

Pag 7. lin. 7. vel de Pace seu Concordiâ, vel de Venere. lin. 39 ἀναρχέτως.
Pag. 8. lin. 10. Castore.
Pag. 13. lin. 1. Zetes & Calais. lin. 34. τήϋγετον.
Pag. 14. lin 48. εἶναι.
Pag. 17. lin. 5. οὕτω.
Pag. 18. lin. 6. à fine, sacerque. Quâlibet: insidias:
Pag. 19 lin. 30. De Orat. lin. 22. [illegible]
Pag 24 lin. 18. ᾐὼν.
Pag. 25. lin. 27. Ἀ'σίδος.
Pag. 28. lin. 4 ἐπαρήρεις.
Pag. 31. lin. 20. coniectæ. Nominat. lin. à fine, 4. Scholiasten.
Pag 33 lin. 15. antecurrens. lin. 30. ἠγασμένη.
Pag. 42. lin. 31 τοῖσι.
Pag. 45. lin. 8 Λαΐδ'. lin. 33. λιτρεῖ.
Pag 52. lin. 43 μελικρήτῳ.
Pag. 53. lin 14 ὀξείῃ ὑλακῇ.
Pag. 63. lin. 4. ἄρθρα.
Pag. 81. lin. 18 *pro*, Senecam philosophum, *repone*, Senecam patrem. lin. 28. οὕτω.
Pag 88. lin. 47 ἕλκει.
Pag. 94 lin. 21. *pro*, 490 *repone*; 390.
Pag. 97. lin. 19. plurimum. lin. 42. sub dio. nam vt Paullus Festi.
Pag. 99. lin. 17. Eguian.
Pag. 100. lin. 31. tibi coniux.
Pag 101 lin. 20 *pro*, 461. *repone*, 641.
Pag 102. lin. 7. à fine. Persicâ violentus vndâ.
Pag 103. lin. 56. εἴαρι.
Pag. 104. lin. 14. Illæ vt. lin. 5. à fine; Ἀ'ρκαδες.
Pag. 106 lin. 13. ζυγοστατῶν.
Pag. 113. lin. 4. à fine pro Diana, *repone*, Pallas.
Pag. 118. lin. 15. à fine; Scholiastæ.
Pag. 122. lin. 6. à fine *pro*, lætitia, *repone* mæstitia.
Pag. 124 lin 45. κλαδεύσω.
Pag 126 lin. 4. ἰδυῖα.
Pag. 130. lin. 28. Sipyli.
Pag. 146. lin. 21 ἐπιφέροντι.
Pag. 147. lin. 31. in arua ruinas.
Pag. 149. lin. 2. ἐννοήσατε.
Pag. 150. lin. 32. tectum interpretor.
Pag. 151. lin. 6. à fine. iuxta l. Qui tacet. D. de reg. iur.
Pag. 152. lin. pen. legimus, hoc modo quo edi curauimus.
Pag. 155. lin. 15. litora.
Pag 156. lin. 11. μίνως lin. à fine 4. iubare spirat. *sic libri quod melius quàm*, iubâ respirat. *omnino mallem ex coniecturâ*, iubâ spirat: *vel sanè* iubâ exspirat. lin 11. à fine, languificoque.
Pag. 157. lin. 31. Εὐβοΐς.
Pag. 164. lin. 38. *versus citati sunt more Elegiaco scribendi.*
Pag. 165. lin. 14. Calcagnino. lin. 51. γόης καὶ φαρμακεύς.
Pag. 166. lin. 54 πορθμεύς.
Pag. 168 lin. 23. κεντέω.
Pag 169. lin. 14. *pro*, in Agamemnone, *rescribe*, mox paucis interpositis.
Pag. 170. lin. 27. οἴχεται.
Pag. 178. lin. 8. in me.
Pag 188 lin. 11. πάντα.
Pag. 190. lin. 14. δακών.
Pag 193. lin 47. ὁ δ' ἴτης lin. à fin, 4. *pro* Seneca seniori; *repone* Seneca philosophus.
Pag. 195. lin. 8. δρυός. lin. 6. à fine, funibus.
Pag 205 lin. 12 à fine, obtemperare debere.
Pag. 210 lin. à fine 2. Epitomâ Ostentarij.
Pag. 214. lin. 5. κίνησιν.
Pag. 215. lin. 39 ἀνδρῶος ἀκίνδυνον.
Pag. 220 lin. εἶδεν ὄλβιον. lin. 31. μηδένα. lin. 32. εὐτυχεῖν.
Pag. 225. lin 10 à fine, miram quandam.
Pag. 228 lin. 6. Mizaldum.
Pag. 229. lin. 12. Atreus.
Pag. 233. lin. 7. à fine, Atratinum.
Pag. 234. lin. 37. tepidum rubenti. Herodoti.
Pag. 237. lin. 48. εὑρήν.
Pag. 238. lin. 37. τόξοις.
Pag. 241. lin. 16 λυρήσσον. lin. 32. Triphiodorus.
Pag. 247 lin. 10. ἑκών.
Pag. 249 lin. 11. à fine, fide.
Pag. 250. lin. 17. alloqui.
Pag 252. *numerus paginæ mendosus*, 225. *pro*, 252.
Pag. 260. lin. 48. ἐσήμηνεν.
Pag. 266. lin. 14 ἄλλων
Pag. 278 lin. 48. βέλτιον.
Pag. 281. lin. 36. ἐκ φύσεως. lin. 45. τούς.
Pag. 282. lin. 39. Guellius. lin. 4. à fine, Gallos: qui.
Pag. 284 lin. 18 ἔνδεσις.
Pag 289. lin. 18. Pisander.
Pag. 290. lin 48. τοὺς δικαστάς.
Pag. 296. lin. 38. ὁπλοτέρων—μεγεθόντας.
Pag. 307 lin. 29. φίλην οὖσαν.
Pag. 309. lin. 7. μεγάλα. lin. 9. μεγάλη. lin. 57. βουκόλος.
Pag. 311. lin 5. εὗρον κόρη ἐπιφαιδρύνασαν.
Pag. 314. lin. 26. ὅν ἐκταγκας.

INDEX SCRIPTORVM QVORVM LOCA HAC III. PARTE

Vel lucem explicatione, vel medicinam castigatione accipiunt.

LECTOR S.

Numerus vnicus paginam denotat: sed vnâ sæpe paginâ frequentius scriptor idem iuuatur.

EX SACRA SCRIPTVRA.

GENESIS, 183. 224. 298. 327 410. 435. 445. 453
EXODI, 193. 198. 337. 410. 446. 453
LEVITICI, 438. 439
NVMERORVM, 201
IVDICVM, 434
REGVM, 172. 201. 235. 319. 410
TOBIAE, 446
IVDITH, 306
ESTHER, 35. 187
IOB, 78. 380
PSALMORVM, 59. 225. 235. 398. 401. 415. 445. 531
PROVERBIORVM, 87. 241. 410. 471
ECCLESIASTIS, 415. 445. 550
CANTICORVM, 187. 303
ECCLESIASTICI, 319
ISAIAE, 23. 67. 297. 307. 415
IEREMIAE, 59. 67. 169. 299
EZECHIELIS, 124. 198. 299
DANIELIS, 81. 188
HOSEE, 224
MICHAEAE, 189
NAHVM, 478
HABACVC, 223. 235
B. MATHAEI, 81. 411. 446
B. MARCI, 81. 299. 411
B. LVCAE, 291. 299. 410. 438. 439
B. IOANNIS, 201. 299. 401. 411. 413. 445. 478. 535
ACTA APOST. 81. 339. 445. 494. 534. 538. 545
B. PAVLI, 34. 249. 445. 447. 448. 453. 478. 535. 545

EX CONCILIIS ET CANONIB. ECCLESIAE.

Concilij Niceni 2. 492
Conc. Constantinopol. 446
c. quæsitum. 11. q. 2. *In Thyeste.*
c. si ad peccatum. 22. q. 4
c. placuit. 23. q. 5. *In Thyeste.*
c. Episcopi. 26. q. 1. 81

EX PATRIBVS ANTIQVIS, GRAECIS.

Anastasij Niceni, qui auctor quæstionum in Scripturam. 319. 452
Auctoris operis imperfecti in Matth. 452
Basilij. 553
Cassiani. 259. 438
Chrysostomi. 259. 535
Clementis Alexandr. 325. 467
Clementis Romani. 509
Cyrilli Hierosolym. 535
Dorothei Abbatis. 382
Eusebij Pamphili. 72. 325
Gennadij. 438
Gregorij Nazianzeni. 232
Greg. Niceni. 535
Nicephori Callisti, 509. 557
Oecumenij. 448. 494
Originis. 68. 108. 191. 438. 537
Seueriani. 400
Synesij. 225. 232
Theodoreti. 545
Theophilacti 298. 314. 494
Theophili. 347

EX PATRIBVS LATINIS.

Alcymi Auiti, 340
Amadei. 535
Ambrosij, 249. 380. 535. 537
Antonini Flor. 13
Aratoris, 118
Arnobij, 193. 260. 325. 374. 377. 512. 532
Augustini, 95. 131. 134. 149. 221. 230. 332. 337. 442
Bedæ, 24. 87. 148
Bernardi, 535

Cassiodori, 23. 40. 174. 464. 547
Cipriani, 52. 244. 248. 322. 360. 537
Claudiani Mamerci, 42
Euagrij Diaconi, 552
Fausti, 438
Gregorij Magni. 22. 535. 537
Gregorij Turonensis, 24
Hieronymi, 20. 23. 106. 178. 182. 199. 200. 262
Hilarij, 39. 535
Isidori, 6. 9. 19. 23. 34. 40. 44. 121. 123. 174. 175. 199. 200. 242. 246. 259. 338. 368. 382. 386. 394. 426. 427. 488. 490. 492. 495. 509
Iulij Firmici Christiani, 11. 162. 325. 548. 549
Lactantij Firmi. 48. 264. 291. 435. 494. 509. 529. 537. 552
Leonis, 535
Marij Victorini, 322
Minucij Felicis, 360
Optati Mileuitani, 22. 106. 138. 382
Paciani, 222. 395
Paschasij Diaconi, 438
Paullini, 339. 384
Philippi Presbyteri, 87
Prudentij, 73. 89. 316. 435. 522
Saluiani Massiliensis, 262. 435
Sedulij, 337
Seuerini Boëtij, 55. 192. 203. 327. 405. 479
Sidonij Apollinaris, 14. 24. 40. 62. 196. 207. 208. 253. 298. 323. 350. 383. 404. 437. 477. 486. 492
Tertulliani, 5. 22. 52. 115. 149. 163. 194. 215. 220. 302. 335. 339. 370. 373. 386. 437. 438. 453. 557
Venantij Fortunati, 384. 556
Victoris Cartennensis, 169
Vincentij Ferrerij, 535

EX HEBRAEIS.

Cabbalistis, 224
Rabbinis, 531

EX IVRISCONSVLTIS.

Attei Capitonis, 239
Labeonis, 239
L. 2. D. de orig. iur. 555
D. tit. de aleator. 249
L. an vsusfructus D. de vsufr. 542
L. 96. §. 3. D. Sol. matr. 372
L. legatum. D. de vsufr. lega. 540
L. legatis alimentis. L. diarijs. L. vlt. D. de alim. vel cibar. lega. *Thyeste.*
L. cum aurum. D. de au. & arg. leg.
L. Seruio Sempronio. §. virgini. D. de donat. int. vir. & vxo. 549
L. 1. & vlt. D. de cadauer. damn. *Thyeste.*
L. pupillus. 139. D. de rer. & verb. sig. 436
L. verbo victus. cum sequ. D. de re. & verb. sign. *Thyeste.*
Auth. Interdicimus. C. de sacros. Epis. 249
L. cùm vir nub. C. ad leg. Iul. de adult. 262
L. obnoxios & l. vlt. C. de relig. & sumt. fun. 249
L. 1. C. vt publi. læti. vel consul. lib. 12. 492.
§. Serui autem. Inst. de Iure pers. 436
Feudorum, 147

EX MEDICIS, GRAECIS;

Aëtij, 68. 271
Galeni, 200, 293. 400. 438
Nicandri, poëtæ, 511
Tralliani, 68

EX PHILOSOPIS, GRAECIS;

Alexandri Aegæi, 56
Alex. Aphrodisæi, 349
Ammonij, 488
Aristotelis, 68. 114. 241. 243. 271. 298. 299. 382. 400. 415. 440. 441. 498. 500. 506. 508. 533
Artemidori, 488
Cleanthis, 131
Epicteri, 441
Epicuri, 227
Hecathonis, 29. 456
Iamblici, 458
Magentini 488
Nicolai Damasceni, 298
Pherecydis, 141
Platonis, 339. 400. 414. 415. 506
Plutarchi, 165. 193. 238. 271. 395. 503
Porphyrij, 72. 119
Pselli, 224
Sexti Empyrici, 429
Simplicij, 241
Themistij, 506
Xenophontis, 160

LATINIS;

Apuleij Madaurensis, 509
Ciceronis, 34. 86. 89. 93. 102. 148. 180. 182. 185. 212. 242. 243. 339. 399. 400. 407. 433. 439. 457. 496. 518
Columellæ, 115. 190. 198. 199. 228
Lucretij, 173. 359. 368. 427. 525
Marci Terent. Varronis, 8. 10. 13. 16. 30. 41. 80. 147. 198. 211. 215. 249. 256. 269. 347. 368. 375. 487. 497. 500. 508. 513. 514. 549
Martiani Capellæ, 9. 77. 96. 141. 173. 191. 315. 360. 386. 422. 464. 468. 490
Palladij rei rust. script. 198. 199.
Plinij Senioris, 84. 102. 107. 110. 141. 147. 161. 198. 199. 200. 214. 297. 299. 311. 368. 386. 404. 468. 499. 501. 509. 534. 556
Salisberiensis, 140. 325. 463
Senecæ, 5. 25. 28. 39. 44. 45. 51. 60. 90. 98. 101. 150. 159. 131. 138. 140. 180. 186. 221. 227. 228. 229. 242. 264 297. 305. 327. 351. 370. 389. 434. 441. 456. 499. 522. 527. 529 534. 543. 544
Vegetij. 29

EX MATHEMATICIS GRAECIS,

Cleomedis 400
Eudoxi, 162
Ptolomæi, 65. 237. 298. 299. 326. 386

LA-

LATINIS;

Germanici Cæs. 39. 292
Higyni, 73. 85. 407
Iulij Firmici Astrologi, 502
M. Manilij poëtæ, 238. 405. 442. 541
Vitruuij Pollionis. 183

EX ORATORIBVS ET RHETOR. GRAECIS;

Andocydis, 56
Antidami, 323
Aristidis. 165. 214. 299. 324
Iuliani Apostatæ, 157. 240. 298
Luciani Samosat. 12. 176. 293. 505. 509
Philostrati, 209. 485

LATINIS;

Ciceronis, inter Philosophos
Latini Pacati, 158
Plinij Iunioris, 68
Quinctiliani, 47. 371. 514

EX GEOGRAPHIS, GRAECIS;

Dionysij Alexandrini. 65. 100. 200. 209. 555.
Stephani, 64. 65. 150. 155. 234. 523
Strabonis, 62. 65. 156. 167. 224. 236. 298. 299. 368. 433

LATINIS;

Pomponij Melæ, 114. 214. 298. 299. 355. 386. 416
Rhemnij Fannij, 386
Solini, 88. 236. 374. 468

EX HISTORIOGRAPHIS, GRAECIS;

Arriani, 159. 207. 298
Diodori Siculi, 105
Diogenis Laërtij, 488
Dionis Cocceì, 161
Dionys. Halycarnassei, 65. 100. 200. 209. 555
Herodoti, 200. 219. 244
Iosephi Iudæi, 224
Laonici Chalcondylæ, 23
Myrsili Lesbij, 110
Polybij, 65. 167
Thucydidis, 165
Timæi Locri, 503
Xenophontis, inter philosophos.

LATINIS.

Aemylij Probi, 60. 456
Ammiani Marcellini, 6. 48. 52. 98. 249. 328
Aymoini, seu Annonij, 161
Cornelij Taciti 91. 93. 299. 368. 386
Guilhelmi Tyrij, 509
Hegesippi, 51. 299
Iulij Capitolini. 372
Iulij Celsi. 161
Iulij Cæsaris. 161. 258
Iustini. 14. 307. 372
Lucij Flori, 234. 385. 520
Olai Magni, 509
Quincti Curtij, 45
Saxonis Grammatici. 509
Sallustij, 214. 218. 484
Sisennæ, 270
Suetonij, 247. 290. 385. 391. 437
Titi Liuij, 64. 102. 420. 422. 555
Epitom. Liuianæ, 214. 484
Trebellij Pollionis, 89. 369
Valerij Maximi, 102
Volcatij Gallicani, 319. 541
Vopisci. 24. 383

EX POETIS, GRAECIS;

Aeschyli 93. 192. 355
Agathiæ. 236
Alexandri Aetoli, 501
Apollodori, 341
Apollonij, 32. 110
Aristophanis, 157. 160. 355
Auctor Lesbiacorum. 470
Callimachi, 407
Carcini, 415. 416
Chæremonis, 413
Diogenis Tragici, 508
Euripidis, 15. 93. 192. 209. 474
Hesiodi 141. 289. 428
Homeri, 35. 38. 161. 203. 218. 222. 255. 271. 351. 359. 394. 402. 432. 451. 458. 471. 483. 525
Lycophronis. 466
Moschi Siculi. 457. 552
Nicandri, inter Medicos.
Nonni. 15. 271
Oppiani, 207. 407
Parthenij, 501. 511
Philemonis, 443
Pindari, 407. 458. 515
Sapphus, 187
Secundi, 499
Symmiæ, 260. 314
Socratis Iunioris, 56
Sophoclis, 6. 85. 256
Triphiodori, 435
Tzetzæ seu Tzezæ fratres { Ioannes, 395 / Izacius schol. 466

SCHOLIOGRAΦI GRAECI,

Apollonij Scholiastis, 105
Eustathij 215, 433
Nicandri Scholias. 36
Sophoclis Scholias. 303
Tzetza in Lycophron. superius positus.

EX LATINIS POETIS;

Actij, seu Accij, seu Attij, 30. 37. 109. 156. 212. 331. 414. 420. 429. 403. 469. 474
Afranij, 164. 187
Arruntij. 419
Ausonij, 8. 215. 256. 376. 381. 386. 404. 462, iunctâ 465. 525. 545. 548
Calui, 255
Catulli, 14. 106. 116. 162. 187. 206. 224. 307. 310
Cinnæ, 112
Claudiani, 8. 15. 19. 20. 62. 143. 174. 192. 193.

OO 2 214.

214.220.223.253.294. 297. 298. 299. 313. 333. 370. 381. 387. 400. 490. 501
Cornelij Seueri, 256
Ennij 8.34.110. 359.399. 495.547.550
Furij, 40
Getulici, 217
Granij, 311
Gratij, 162.163
Horatij, 6. 7. 18.42.46.78.80.162.167.223. 230. 310.333. 337. 375. 385.389.457.469. 479.494. 510. 515
Iulij Montani, 226
Iuuenalis, 227. 238. 240. 308. 390. 459. 540. 541.558
Laberij, 6.338
Leuini. 255
Liuij Andronici, 32.513
Lucani, 40. 54. 93. 103. 213. 257. 272. 294. 378.385.394.400.402.403.451. 458. 469. 473. 524. 526
Lucilij, 30.139. 176. 212. 229
Lucretij, inter philosophos.
M. Manilij, inter Mathemat.
Martialis, 140. 235. 242. 243. 246. 247. 261. 269. 323
C. Matij 359
Mecænatis, 210.520
Nævij, 85.256
Ouidij Nasonis, 5. 13. 14.15.16.45.58.61.90. 100.101.148.173.208.212. 215. 240. 243. 244.247.256.260. 295. 301. 311. & in Indice, verbo, *Faunorum terror*. 318. 333.336. 341.360.442.457.458.468. 469. 479.494. 502. 524. 549. 552.
Pacuuij. 5.177
Pedonis Albinouani, 207.284.499.501
Persij, 242.246.351.375.418
Petronij Arbitri, 13.185.240.325.422
Plautij, 6.10. 15. 197. 244.248.265.374.414
Pomponij Comici, 59.148
Pomponij secundi, 94
Propertij, 13. 46.53. 117. 129. 147. 167. 180. 182.215.223.233.247.290. 351. 375.409. 490.493. 515
Prudentij, inter Patres.
Rutilij Gemini. 459
P. Sabini, 553
Septimij, 217
Silij Italici. 61. 80.111.114.214.235.236.239. 289. 309. 332. 385.494
Statij Papinij, 12. 13. 14. 18. 45.77. 106.115. 119.125.128. 143.162. 182. 212. 213. 218. 219.224.323. 326.490. 492. 507. 515. 552
Terentij, 46.110.347.419
Tiberiani, 192
Tibulli, 6. 8. 11.36.58.90.106.141.215.255. 266. 293. 359. 399.457. 465. 526. 552
Titinnij, 512
Turni Aurunci, 526
Turpilij, 27
Valerij Catonis, *qui auctor; Ciris*, 67.525
Valerij Flacci, 11. 16. 56. 89. 143. 213. 235. 301.425
Valerij Sorani, 220
Virgilij Maronis, 29. 67. 81. 82. 93.101.106. 110.149.180.188.190.19'.193. 207.208. 223.238.239.255.260.289. 290.295. 301. 323. 341.359.360.374.381. 385.402.420. 428.442.468.494.496.502.515.518. 525. 534.537

EX POETIS SCHOLASTICIS.

Antimachus quidam, 235
Asclepiadeus, 407.408
Basilius, 407
Euphorbus, 407
Eusthenius, 407
Hilasius. 408
Iulianus. 408
Maximianus, 408
Palladius, 408
Vitalis, 408
Vomanus, 408

EX COMMENTARIIS IN POETAS LATINOS.

Calpurnij Bassi in Germanicum, 73.84.502
Donati, in Terent. 147.240.419
Incerti, sed veteris in Iuuenalem, 24. 97. 243. 308.526. 558
Luctatij, in Statium, 174
Pomponij Sabini in Virgilium 255
Seruij in Virgilium, 8. 106. 239. 290. 301. 359.491

EX GRAMMATICIS ET ANTIQVARIIS ET RHAPSODIS, GRAECIS.

Athenæi, 53.154.413.508
Glossaria vetera Græcolatina & Latinogræca, 24. 100. 110. 176. 333. 337. 374. 375. 500
Hesychij, 143. 158. 245. 429
Pollucis, 244.245
Suydæ. 245.255.488

LATINIS.

A. Gellij seu Agellij 40. 147.338.369.491.555
Capri, 147
Censorini, 6.181.376.426
Diomedis, 38
Dominici Flocci, seu Fenestellæ. 104
Festi Pompei, 121. 208. 317. 400. 488. 491
Inscriptiones antiquæ, 230. 354. 495
Labieni, 147
Macrobij, 112. 239. 340. 377. 423. 426. 457. & seq.
Martiani Capellæ, inter philosophos.
Nonij Marcelli, 10.13.16. 30. 32.40. 41. 62. 80. 85. 112. 115. 147. 148. 156. 164. 177. 187. 198.208.227.229 269. 315.347. 375. 420. 450 469. 491. 508. 513. 549
Papiriani, 194
Placiadis, 192. 323. 459
Prisciani, 123.153.520
Probi Gramm. 94.418
Terentiani, 217
Victorini, 217.266.429.463.507.

TER-

TERTIÆ PARTIS INDEX RERVM ET VERBORVM.

Numerus vnicus paginam notat.

ABADDIR. 261
Abderus ab equis deuoratus. 358
Abitio 330
Abluere quid. 189
Abnoba seu Abnuba, seu Adnoba, seu Adnoua, seu Arnua. 386
Absyrti varia nomina, vbi & qua ætate à Medea occisus nescitur. 79
Abydus. 150. Abyla. 236
Achaïa, quomodo prius dicta. 367
Acharnæ. 156. an frigori obnoxiæ. 157
Acarnan, & Acharnan, quomodo differant. 156
Acarnanes non iuerunt ad Troiam. 484
Adag. Acarnanici equi. 156
Adag. Acharnanicus Porcellus. 157
Acharnenses rustici, sordidi, duri. 157
Acastus Alcestim rapuit. 57
Acastus Thessaliæ rex. 35
Accidere quod vni potest, etiam omnibus. 206
Acclamationes sollemnes initio imperij, in adoptionibus Impp. in nuptiis, in datione titulorum ac Nominum Augti, Pat. Pat. &c. 549
Accipiendum non est, quod pudet debere. 50
Accubitus antiquorum in conuiuiis qualis. 410
Accusatiuus pro recto casu. 417
Aceronia. 547
Achæi feri. 558
Acheloi amnes tres, & qui, aquæ Acheloïdes vndæ à quo eorum dictæ, & Acheloïa pocula 323
Acheloi cum Hercule pugna. 320
Acheloi nomina & spacia. 320
Achelous Thessalus, à quo fluuius dictus Achelous; huius cum Hercule lucta, & variæ in varia transformationes. 313
Acheron spumans & turbulentus. 272
Achilles alienus à simulando. 506
Achilles, ante dictus *Ligyros*, & quare: labra mammis non admouit: à matre volente immortalem reddere in ignem coniectus, à patre extractus, sed labro ambusto: nutritus in infantiâ non lacte, sed solido cibo, ferinâ, & leonum visceribus, vrsorum, aprorumque medullis, & melle: magnus staturâ, quantaque eius vmbra. 428. vera ei mater quæ. 429
Achillis arma Vlyssi obtigerunt. 472
Achillis currus an quadriiugus. 209
Achillis hasta medicinâ didicit à Chirone. 432
Descriptio Achillis in habitu puellari 437
Achilles iustè suppliciũ de proditrice sumpsit. 431
Achilles Lesbõ expugnauit Trãbelo occiso. 430
Achilles occisus ab Amazone, suscitatus à matre, Amazonem occidit. 433
Achillis probrum cum latuit quasi virgo inter virgines. 437
Achillis pueri formæ & morum ferocia, 467. artem musicam & equestrem didicit à Chirone centauro. 467
Achilles quomodo deprehensus ab Vlyxe. 432
Achilles quomodo vocatus in aulâ Lycomedis. 437
Achillis statua apud Sygæum aure foratâ. 437
Achilles Troili occisi cadauer, vt & Hectoris traxit bigis alligatum 510
Achillis tumulus vbi. 475
Achilles turris belli. 425
Achilles vrbes in itinere ad Troiam cepit viginti tres. 433. eius summa celeritas & epytheta ob eam. 433. ceruos sine canibus aut laqueis cursu solo assequebatur; Manibus Martis, pedibus fulmini par. 433. expugnator vrbium dictus. 433
Acies, de classi. 146
Acinus ebriosa. 256
Acropolis. 172
Actæon. 484
Actæonis fabula, vnde nata, an quod ille venationis studio & sumptibus decoxerit. 128
Actæonis historia: mors: an cornutus: saxum eius: ferinâ indutus: occisus à Diana, vel quod lauantem vidit nudam, vel ne Semelen duceret. significat fabula parasitis deditum vel infelices aleatores. 129
Actæonem qui canes deuorarint. 247
Acte, Actium. 468
Acus crinalis. 179.471
Ἄδωμα quattuor elementa, quid mysticè designent. 322
Adagiale, Non dimittam etiam si fulmen medium intercidat. 138
Adagia, pro es durus & sæuus. 342. & 343. durior es saxo aut chalybe, habere animum ex saxo aut ferro, ferrea præcordia, fers tecum silices, & adamanta, vincis silices. præcordia sunt tibi duro ferro vincta, stat tibi duro corde silex. durior axe Parrhasio.

Adagialia. { exsequias viuo ducere / auctor funeris nondū nati. / viuum homicidium. } 138
Adagia eiusdem sensus 513. { Victoria Cadmea. / Pugna Osculana.
Adasiæ. 119
Adaugescit. 497
Adesse, *fauere.* 11
Adferia, & arferia. 122
Adice. 49
Adiectiua pro aduerbiis. 472 { serus pro serò, / prior pro prius, / breuis pro breuiter.
Ad in compositis quomodo scribendum. 353
Adiutoria exta. 99
Admissiones. 228
Admouere victimam. 99
Adnubilare. 326
Adolescentia ætatum omnium maximè periculosa, & in peccata pronior. 380
Adolescentes à xv, vsque ad xxx ab adolescendo. 462
Adolescens tristis melioris spei, quam hilaris. 202
Adonai nomen Dei, dæmones vsurparunt. 371
Adonis. 309
Adonis amatus à Proserpinâ. 260
Adonis maritus cuius Veneris. 172
Ador & adus. 100
Adorare precibus. 552
Adorandi cominus Deos ritus Gentil. 317
Adorandi Reges mos. 257
Adoreum seu Ador. 198. 199
Ad prima. 234
Adrastia. 255
Adria, Adrianum, Adriacum, Adriaticum. 392
Adrias, à quo mare Adriaticum. 392
Adria vrbs. 392
Adria turbidus. 384
Adriaticum mare ventosum. 383
Adspergere quid. 190
Adulare. 475
Adulta lacte vbera. 203
Aeacus. 232
Aeaci lex de talione. 235
Aeacus partem mœnium Ilij ædificauit. 419
Aëdon. 507
Aegæon. 260
Aegæon idem cum Briareo. 308
Aegeon Aegeus mare & numen. 143
Aegae insula, Aegeū mare, Aegeus Neptunus. 115
Aegeum mare, periculosum, & vnde dictum. 142
Aegeus. 306
Aegis Palladis quid. 501. 502
Aegon, mare. 143
Aegyalea. 57
Aegyaleus. 79
Aegialeus, & ab eo Aegialea Achaia. 367
Aegris graue dolorum causas iterare. 493
Aegyptus an Asiæ an Africæ ascribenda. 545
Aegyptiorum antiquitas. 395
Aegyptii cur Mundum significarint notâ serpentis caudam suam deuorantis. 532
Aegypti filij quinquaginta à Danaidibus suis vxoribus, vno excepto, necati omnes nocte nuptiali. 263. eorum nomina. ibid.
Aegyptij occisos homines epulabantur. 558
Aegypti Reges Ptolomei ab Hyllo descēdunt. 347
Aegyptus vnde dicta. 263
Aegysthus sororis suæ filius, patris sui nepos. 478
Αἰγγενέται. 6
Aemidus, pro tumido. 435
Aemonius, non Hæmonius. 63
Aemus ingens. 177
Aenæ Gazæi exemplar Græcum vbi inueniatur. 439
Aeneas Troianorum mons. 425
Aeneatores. 394
Aeneorum armorum vetustissimus vsus quomodo desierit. 432
Aenygma de ortu Aegisthi. 486
Aeolus. 21. 210
Aeoliæ insulæ. 222. 395
Aeolius seu Aeolicus modus, simplex, effectus eius. 464
Aequabiliter. 462
Aeque confidenter, quam. 197
Aequor propriè quid. 304
Aequum in æquum descendere. 150
Aeratæ naues. 495
Aeratæ puppes seu æneæ. 495
Aeria. 263
Aërope vxor Atrei à Thyeste constuprata. 379
Aesculapij mors. 360
Aesculapij patria. 206
Aesculapius suscitauit Hippolytum, & ideo fulminatus. 209
Aesculapij templum. 206
Aestigerus. 84
Aetati æreæ cur bellorum principium tribuatur. 538
Aetatis aureæ descriptio. 183
Comparatio ætatis cum amphorâ. 180
Aetatis gradus & etymologiæ ex Varrone. 462
Aetates hominum, & quot & quæ? secundum varios, variæ. 129
Aetas media, μεσῆλιξ. 129
Aetatem pati. 202
Aetates quatuor mundi. 536
Aeterni significatio. 337
Aeternitas. 182
Aeternitas Stoicorum qualis. 454
Aetesiæ, qui, & quales, & quomodo, ac quando flent, quibus propitij. 367. 368. cur veliferi & nauales. 368
Aethale, seu Aethalia. 344
Aether bullatum. 174
Aether immoderatus. 291
Aetherius mundus. 175
Aether nitidus. 158
Aether obliquus. 347
Aether pro Ioue. 291
Aether,

Aether, quid, & vnde dictus. 291
Aethiopicum marmor purpureum. 196
Aethiopiæ diuisio in duas partes duplex, vnde dicti Aethiopes bini. 220
Aethna. 270
Aethnæ camini, & ora. 222. & fumariola. 222
Aethnę, camini, fauces, crateres. 395. causa. 395
Aethnæ in vertice inter incendia niues durant. 255
Aethna iudex inter Cererem & Vulcanū. 265
Aetna sacra Cereri. 489
Aethra. 421
Aethra Pythëis. 306
Aeuum differt ab æternitate. 182
Aeuum pro vita, sed propriè aliud. 181
Affectus omnes animi in faciem apparent, ira autem eminet. 393
Affligo, afflictus; humo, solo, terræ, planè Latina, contra quosdam. 548
Africa an tertia pars orbis. 339
Afri olim & hodie perfidi. 355
Afri omnes Mauri dicuntur. 557
Afri qui crudeles in peregrinos 558. { Busyris, / Antæus, / Heliopolitani, / Arabes, / Lybij, / Pæni.
Afri Saturnum humanis victimis placabant. 558
Agæïum. 495
Agamemnon inter epulas quomodo ab vxore & adultero occisus. 513
Agamemnon qua fraude obtinuit ab vxore, vt Iphigeniam ad exercitum mitteret. 483
Agamemnon Rex Regum, ductor ducū. 478
Agaue. 124. 462
Agaues facinus & luctus. 111
Agenoris multæ vxores Damno, Isæa, Melia & Agriope. 128
Agenor Pleuronis filius. 466
Agere ocia. 178
Agiles horæ. 479
Aglas Areas felicissimus oraculo Apollinis, quia patrium agellum nunquam excesserat. 40
Agre locus. 160
Agricolarum matutina studia. 226
Agriope. 128
Agrippina. 557
Agrippina eo ambitione prouecta vt filio se ad incæstum obtulerit. 526
Agrippinæ interfectores qui. 529
Agrippinæ nex. 529
ἀγροτέρα Diana. 179
Aiax. 466
Aiax Melior, Telamonius. 484
Aiax minor, Oïleus, Locrensium dux moderatior. 484
Aiax Oileus naufragium euasit. 503
Aiacis Oilei mors & impietas. 502. & sepulcrum. 502
Aiax Salaminius, ex Atticâ. 469
Aiacis Telamonij forma & corporis magnitudo. 484
Aiax Telamonius in quem florē mutatus. 468
Aiax Telamonius veri amator & vates. 468
Aijo. 466
αἰσ́λεφαι. 235
αἰών. 181
Albescere. 192
Albis. 44
Alboinus cur ab vxore necatus. 114
Alcæus Amphitryonis. 345
Alcestis an & quomodo pro marito mortua ab Hercule vitæ fuerit restituta. 57
Alcides. 336
Alcimedæ duæ. 21
Alcippus conuersus in cinerem, qui clepsydræ inditus horariæ. 177
Alcmenę crudelitas in caput Eurysthei mortui. 361
Alcmena cuius filia. 356
Alcmæon an Alcumæon. 346
Alcumena an Alcmena. 546
Alcumena secundis nuptijs Rhadamanto nupsit. 355
Alcyone in auem sui nominis. 309
Alcyone: eius filiæ septem. 508
Alica, & Alicastrum. 199. 200
Alea hominum. 249. Domini, vitæ ac rei familiaris alea euentus. 249
Aleæ nomen commune, sed strictè tesseram significat. 249. Vetita alea legibus, & improbata patribus, & viris bonis. 249
Alea promiscuè pro talo & tesserâ. 244
Aleator ardens Veneris statuam. 246
Alecto. 13
Αλεσμα & Αλετης. 100
Alexandri Aphrodisæi sententia de animæ immortalitate. 439
Alexander Magnus adorari voluit. 257
Alexandrinæ naues in prora ad dextram & sinistram habebant pictas tutelas. 494
Alexander Seuerus prohibuit sibi genu flecti. 257
Alexius Imp. Hydrope perijt. 462
Alimentum. 366
Aloëus Arcas. 314
Adag. ἀλλόγενος κάπνος. 241
Alloqui, consolari, *alloquium*, consolatio. 461
Alludere. 370
Allusiones antitheticæ. 476. & 484. { fugio inferos, superos fugo. / notus omnibus, ignotus sibi. / Influentis fortunæ dona, facilè effluunt. / Quem dies vidit veniens superbum, hunc dies vidit fugiens iacentem. / Nemo confidat nimiū secundis, nemo desperet meliora lapsis. / Necesse fallere aut falli. / Patiaris poti⁹ quā facias scel⁹. / perdis quod amas; vt serues, velis perdere.
Allu-

Alluſiones in nomine 472.
- liber vide liberos,
- Reges regibus dedit,

Alluſiones ſeu Traductiones 484.
- perde pereundo,
- perdita perdam,
- noceam nocenti,
- Victo victor pudendus,
- Verba dederunt verba.

Alluſiones ex vocũ comploſione 145.& 146
- Signa vicina ſignis
- pede pes, mucro mucrone, viro vir — preſſatur
- δόρυ δ'ουρὶ, σάκος σακεῖ, ἀσπὶς ἀσπίδι, κόρυς κόρυν ἄνερα ἀνήρ.
- clypeus clypeis, vmbone vmbo, enſis enſe, cuſpide cuſpis, pila pilis.

Alpheus, amnis Eleus per excellentiam. 96
Alpheus cur ſacer. 20
Ioui amicus. de eius cinere, & itinere ſub mari. 21
Alphæus. 238
Alpes. 210
Alpis frondoſa. 174
Alta & magna ſunt periculis obnoxia; humilia & exigua ſunt tutiora. 110
Altiora ventis & fulminibus magis obnoxia. 480
Altitonus. 347
Altitudo attonat ſumma. 210
Altor, *Dei nomen*. 260
Alumna quid. 141
Amalthæa capra. 39
Amalthææ cornu. 236
Amantes creduli, & nimiæ ſpei. 188
Amantes nunquam quieti. 177
Amantes vri & torreri dicuntur. 176

Amatoriæ voces 187
- meus,
- tuus, ſuus.
- ſoror,
- frater.

Amazones. 179
Amazonides. 485
Amazonum habitus & arma. 512
Amazonum ſedes. 501
Amazones ſiſtro vtebantur pro tubâ. 394
Amazones vnimammes. 341
Ambage. 94
Ambens. 52
Ambulatorium ientaculum. 410
Amethyſtina purpura. 24
Amici pauci miſeris manent fidi. 325
Amicus. 371
Amicus creditus facilè fallit, & nocentior eſt inimico manifeſto. 379
Amicitiæ iura monitis ſtringuntur, cauillationibus ſoluuntur. 204
Amnes ſonantes. 162
ἀιωνιστικὰς lex. 416
Amomum ſ; iſſum. 413
Amores brutorum omnium, ſed & arborum. 175
Amor commiſeratione augetur. 314
Amor cur modum neſciat. 46
Amores, cur ſagittarij. 170
Amor Diis imperat, cæli dynaſta. 546
Amor, eſt furor: tegi nequit. 177
Amor ex bile flauâ gignitur. 312
Amor leones ſubiugat. 546
Amoris libido ex copiâ naſcitur. 170
Amoris numen fictum, vana eſt hominũ mentibus imaginatio inſita. 170
Amorem oculis hauriri, ſpe minui, ali memoriâ, conſuetudine conſeruari: viſum ſequitur admiratio, hanc ſpes, hanc amor. 133
Amor otio & luxu nutritur. 546
Amor per venas ad cor meat. 188
Amores plures ex Venere fratres. 172
Amoris potentia. Ibid.
Amoris principiis obſtandum. 168
Amoris quàm potens numen. 170
Amor, Senecæ dolor, furor, inſania. 177
Amoris ſeruitus quàm dura: & amantes, quomodo omnem ſui, virtutis ac ſalutis curam penitus negligunt. 163.& 164
Amoris tria, ſucceſſiua ſibi, remedia, 1. fames. 2. tempus. 3. ſuſpendium. 171
Amoris tyrannis impotens. 315

Amoris vehementis ſigna. 186. 187.
- velle ac conari loqui, nec poſſe,
- frigore obrigeſcere,
- frontẽ frigido ſudore diffluere,
- pallere,
- pudêre loqui,
- difficulter ſpirare.

Ampelinus color. 24
Amphion. 137
Amphion maleficus. 370
Amphion muſicâ muros ædificauit. 149
Amphion quem in muſicis magiſtrum habuerit: quomodo Thebanos muros cantu ædificarit, cytharœdicæ auctor. 238
Amyclus. 485
Amyclæ duæ, Laconicæ & Tacitæ ſeu Italæ. 424
Anachroniſmus figura frequens ſcriptoribus. 218
ἀναγνώρισις quotuplex. 416
Anarchiæ peſtis. 391
Anaxibia ſoror Agamemnonis. 514
Ancaria. 489
Ancæus 53
Ancæus ab âpro occiſus. 55
Ancillæ officia. 310
Anchorâ qui primi vſi. 463
Andri fons vinaceus. 117
Andromacha. 346
Andromachæ pater. 432
Andronitis pars ædium. 516
Angeli cuſtodes hominum ex rectâ fide. 7
Angeli cuſtodes Eccleſiarum & prouinciarum. 421
Angeli Magis nunquam communicant nec opitulantur. 321
Anguis cæleſtis, quàm vaſtus, eius ſitus, & forma, an fuerit draco Cadmi, an Heſperidum, an Python. 60
Anguis cæleſtis. 409

Angui-

Anguicia. 80
Anguina. 112
Animæ à corpore ſeiunctæ an functiones aliquas potentiarum ſuarum retineant; & quas 521
Anima à ſpiritu non differt in homine. 452
Anima cęlum petit. tria eius vehicula. 359
Anima corpore egreditur inſtar fumi vel ſpiritus. 451
Anima forma corpus informans, etiam ſecundùm Ariſtotelem 452 quibus locutionibus hac in re Catholico abſtinendum. 452
Animam fugientem appoſito hiatu excipere. 344
Anima humana in genere ſuo ſpiritus eſt. 445 & ſic abſolutè in Scripturâ datur ei hoc nomen ſpiritus. 445
Anima humana quomodo quibuſdam Patribus dicatur habere membra & eſſe corporea. 439
Animæ hominum, quo poſt mortem deueniãt, quomodo & quando, & in quæ demigrent, & quomodo corpori reſtituantur. 359

Animã immortalem cenſuerunt omnes omniũ nationũ ſapientiſſimi. 445
- Chaldæi,
- Iudæi, præter Sadducæos,
- Aegyptij,
- Græci,
- Perſæ ac Medi,
- Romani,
- Thraces,
- Galli Druydæ, & Maſſilienſes,
- Bracmanæ,
- Gymnoſophiſtæ,
- Chinæ, Indi, Iaponij plerique.

Animam immortalem eſſe qui tenuerint. 438, 439
Animæ immortalitas probatur. 439
etiam ex ipſo Ariſtotele. 439, 440
Anima immortalis pleriſque philoſophis. 441 442
Animæ immortalitas quomodo Dei donũ. 447
Animas impiorum circum terram volutari, ſeu circum monumenta. 191
Animas ipſas putabant non deſcendere ad inferos, ſed ſimulacra quædam. 358
Animam in ſanguine eſſe, quomodo intelligendum. 439
Animam mori cum corpore tenuerunt Stoici. 438

Animam mortalem poſuêre, 438, 439
- Epicurei,
- Stoici, &
- Aphrodiſæus,
- Pauci alij philoſophi,
- Arabes hæretici.

Anima nec vna numero in omnibus hominibus, nec vna ſpecie in cũctis viuentibus; ſed vna numero in ſingulis hominibus, ita vt non ſint plures nec pauciores ipſis hominibus. 454. in ſingulis inquam non plures animę, ſed vna ſola tria per tres potẽtias munera exercens. refellũtur multi perículosè de hac re loquentes ſentientéſve. 455
Anima noſtra ex naturâ ſuâ immortalis, non tantùm ex gratiâ ſeu priuilegio. 446
Anima noſtra indiuiſibilis tota in toto, & tota in ſingulis partibus. errores circa hoc. 455
Anima noſtra immortalis etiam ſecundùm poëtas. 442, & ſeq.
Animam ore pio excipere. 344
Anima quomodo ſanguis vocetur. 439
Anima ſeparata à corpore, an ſuos adhuc agnoſcat, eorum recordetur, & curam gerat? ponitur ſententia Ethnicorum, & Chriſtiana veritas. 518
Animi affectiones & paſſiones per ſe nec bonę nec malæ ſunt, fiunt ex vſu vel abuſu. 436
Animi & animæ diſcrimen. 139
Animus & voluntas, ex Stoicorum ſententiâ, ſola homini propria. 139
Animus pro conſtantiâ & fortitudine. 30

Adagialia quibus exprimitur crudelitas & ſæuitia animi. 306
- eſt durior: ſaxo Sicano, caute, ferro, chalybe.
- Nõ genuere te, quos parentes tuos nominas, ſed ꝓgenuêre: Mare ſeu fretum, Chymæra, Cerberus, Scylla, Scythia, Syrtis, Leæna, Saxa, Robora, Feræ.

Animi ſtatus ac diſpoſitio, exteriore habitu & moribus ſignificatur. 249
Animalia cuncta produnt notas iræ ſuæ. 393

Animalium variæ voces. 175.
- *Ceruorum*, bardire & rugire, & mugire.
- *Boum*, mugire.
- *Ouium*, balare.
- *Equorum*, hinnire.
- *Gallinarum*, pipare, glocire, glocidare.
- *Porcorum*, grunnire.
- *Palumborum*, minurrire.
- *Vrſorum*, ſæuire.
- *Leonum*, rugire.
- *Leopardorum*, rictare.
- *Elephantorum*, barrire.
- *Ranarum*, coaxare.
- *Hirundinum*, fritinnire.
- *Coruorum*, crocitare.
- *Turturum*, gemere.
- *Luporum*, vlulare.
- *Canum*, vlulare, nictare, latrare, gannire, hirrire, ringere.
- *Aſinorum*, rudere.
- *Hircorum*, hirquitallire.
- *Vulpium*, gannire.
- *Cygnorum*, drenſare.
- *Anſerum*, gingrire.
- *Camelorum*, blatterare.
- *Miluiorum*, iugere.
- *Gruum*, gruire, & clangere.
- *Minutarum auium*, minurire.

Anno-

Annominatio. 555
Anni diuisio. 63
Annus magnus quis, & quis maximus. quis vertens. vnde dictus annus. alius lunaris, & alius solstitialis. 44
Annus maximus quis. 534
Anni partium descriptio. 63
Annus Solaris, magnus & longus quomodo differant. 406
Anni tempestates quattuor. 203
Anni tempestatum descriptio. 203. { Veris, Aestatis, Auctumni & Hyemis.
Annus vnde dictus. 231
Anquina. 112
Anquirere. 214
Antæus. 295
Antæus in Africa hospites lucta victos necabat. 558
Antæus in puteum demersus. 501
Antæus Libys ab Hercule victus. 263
Antæus vnde dicatur Lybis, vbi regnarit, & de eius morte ac parmâ. 355
Ἀντανάκλασις, seu figura contrariẹ significationis. 36
Antarcticus, polus deterior. 268
Antedecor, quantum præcedit. 192
Antemnæ & cornuum discrimen. 500
Antemala. 219
Antenor quomodo Troiam prodiderit. 505
Anteros filius Veneris. 172
Anthesterion quis mensis. 165
Anthracinus color. 269
Anticanis. 84
Antigenidas. 464
Antiochia. 236
Antiopa, an Antiope. 202
Antiopa à Molpadiâ occisa, secundùm alios à Theseo. 171
Antipodes esse, licet multi negarint. 202
Aduersipedes. 203
Antiquissimi populi Chaldæi, Phrygij, Aegyptii, Arcades. 195
Antisabinus auctoris interiit fraude depositarij. 366
Antisteria. 325
Anus festinantis descriptio. 146
Adag. Anus quod volt somniat. 550
Anycetus. 524,557
Anycetus libertus. 529
Aönia. 128
Aonia, de Bœotia. 20
Aönes. 490
Aonium, Barbaro opponitur. 24
Aonius pro Thebano. 20
Apparitiones an aliquæ defunctorum. 399
Apparitiones veteris Testamenti, quales. 224
Apaturaria. 325
Aper Calydonius frater Erymanthij. 357
Aper Erymanthius frater vterinus Calydonij. 357
Aphidnę. 157
Aphidnus socius Thesei. 157
Aphidna differt ab Aphidnis. 157
Aphrodisias. 236
Apidanus. 239
Apis Dædala. 266
Aplustra. 495
Apocarastasis. 534
Ap. & Iunij Silanorum mors. 548
Apollini an licebat Tauro facere. 239,240
Apollo cantaturus arcum soluit. 488
Apollo cur auctor Troiæ. 420
Apollo formosus. 193
Apollinis oracula ambigua, vnde λόξιας dict°. 93
Apollo quomodo auctor Thebarum. 128
Apollines sex, & quis corũ Phœbus. 87 Apollo.
Ἀπόστροφα. 271
Apotheosis ritus. 541
Aprilis ab aperiendo. 217
Apri comparatio. 513
Aquam colebant sub nomine Neptuni. 414
Aquarum leuissimæ & optimæ. 1. pluuia. 2. fontana. 3. amnica. malę ac graues, 1. ex niue aut glacie liquata. 2. deterior ex lacu. 3. pessima omnium palustris. 383
Aquale. 549
Aqua nigra. 500
Aqua nulla potest peccata detergere. 190
Aqua principium omnium. 306
Aquâ vinum miscere, olim in vsu apud sobrios 411
Aqua viua & fluens iugiter sola purificationi idonea. 189
Aquæ potus in vsu vsque ad Noacchum. salubberrimus. eius commoda. 183
Aquæ sacrę { fluuij Deorum filij, fontes, paludes & stagna. 20
Aquarius aduersum Iunoni astrum. 405. dico, „ *Iunoni*, quia cùm Ganymedes vulgò credatur; sic ambiguum Manilij carmen accipio: „ & si ausim, corrigerem; *At Iouis aduersum Iunoni Aquarius Astrum est*, productâ licentiosè „ primâ syllabâ, *Aquarij*.
Aquarius quis. 408. eius varia nomina & epitheta. Ibid. { Hydrochous, Viniger, vrnam qui tenet aut gerit, Aquæ fusor, gestator, rector. Refundens amnem, Aquæ Deucalionis.
Aquila cur tres pullos excludens, è nido duos deturbet, vnum educet. 485
Aquilarum signis in bellis vsi Persę & Romani. 145
Aquilones. 367
Aquilonaris pars sinistra. 400
etiam Hebræis. 401
Aquilo Strymonius. 499
Aquili 121
Aquilus. 207
Aquili fluctus. 500
Arabes Eöi. 465
Arabes intonsi. 265
Arabes puerũ necabãt & sub ara sepelibãt. 558

Arabia vnico r scribendum. descriptio Arabiæ felicis. 62. triplex, Petręa, quæ etiam Nabathæa. Deserta quæ etiam Scenites; & Felix, quę Saba & Sabęa. Arabes latrociniis infames. inde Hebræis Arabs pro latrone. 63
Arabiæ vmbræ. 400
Arachna. 58
Aracynthus. 157
Areopagus, an dicendum penultimã correptâ an productâ. 299
Ararum beneficiũ supplicibus quomodo Gentiles inutile reddebant. 265
Arar. 298
Arar Rhodano mixtus fit velocior. 156
Aratio quæ melior; quæ equis, quæ mulabus, an quæ bubus fit. 183
Araxes. 383,385
Araxes fluuius. 17
Araxes gelidus. 160
Araxes non idem cum Thermodonte. 44
Arbiter bibendi. 248
Arcades antelunares cur dicti, & de eorum antiquitate. 195. vnde dicti. 195
Arcadiæ siluæ sacræ Fauno. 489
Arcanum pro sacro. 221
Arcas. 195
Arces niduli tyrannorum. 381
Archipelagus. 142
Ἀρκυόρος. 160
Arctophylax. 39,409
Arctos. 192,217,480
Arctos Parrhasis. 458
Arcturus. 192
Adag. Ardens tunica. 360
Area quid. 383
Arenarum numerus an infinitus. 46
Arestor. 488
Aretiadas. 127
Argæus. 483
Argantona desiderio mariti in flumen se præcipitem dedit. 485
Argenteis hastis pugnandum. 397
Argenti montes in Hispan. 236
Argi ciuitates vndecim. 367
& de qualibet vrbe litorali nomen. 367
Argiuæ ex voto Iunoni lampades iactabant. 491
Argiui propriè Pelasgi. 34
Argiuus pro Græco. 294
Argo carinam habebat vocalem, ex quercu, fago, iliáve. vnde dicta. 41. quę eius materia.
Argonautę, quâ & quomodo in patriam redierint, mira varietas. 32
Argonauticorum scriptores. 38
Argo prima nauis. 10
Argos cur sacra Iunoni. 489. Argiuæ Iunonis effigies, & Hecatomba. 489. ritus illi sacrificandi, & chori canentium. 490
Argus inaquosum prius. 367
Argus materia ex Pelio nemore. 53
Arguti nidi. 226
Argutus de cane, & de homine; argutari. 163
Argynnus Agamemnonis catamytus. 53
Ariadnæ corona, sidus. 219
Ariadna à Theseo abducta in Diam, quam vocant Naxum. de eius coronâ seu sidere multa. 115
Ariadna Theseo per amorem prodidit fratrem Minotaurum. 167
Aricinę Dianę sacris quædam peculiaria. 162
Aricinum nemus. 209
Aries aureus Pelopidarum. 372
Aries cælestis. 407
Aries non poterat mactari Ioui. 239
Arietis sidus. 217
Arietina, vel Aricina, vel Aretina mens. 323
Ἀρήμησις. 23
Arinca. 198,199
Aristonis dictum de seueris adolescentulis. 202
Aristoteles animam humanam immortalem constituit. probatur locis & auctoritate. & librum olim ea de re ex professo scripsit, qui periit. 441
Aristoteles cur mortuus. 255
Aristotelis sententia quæ de animæ immortalitate contra multos. 340
Arma variorũ Deorum. 353. { Iouis, fulmen. Neptuni, fuscina. Martis, ensis. Palladis, hasta. Phœbi, sagittæ. Dianæ, pharetra. Alcidæ, claua. Mercurij, virga. Bacchi, thyrsus. Amoris, fax.
Armorum quorundã inuẽtores. 539. { Belus gladium ferreum inuenit. Thraces, gladios incuruos. Illyrij, peltam. Amycus, cæstus. Canos, clypeum.
Arctos. 218
Arsiniæ. 375
Artes ex occasionibus repentinis nascuntur. 23
Artos ab ἀείρω. 201
Arturus fluu. 17
Arturus. 409
Aruspicina. 104
Ascolia. 325
Aseleni montes. 173
Asia Maior, & Minor, quæ. 418
Græcis omnis transmarina regio, Asia. 418
Asilus, asilio. 110
Asininum lac candorem cuti conciliat. 546
Asopus, alibi Mæander. 155
Aspergi die. 225
Asphodeli panis. 200
Assaracus. 410
Assyria diues. 465
Assyrij Reges securitatis notam, sceptrum porrigebant seu virgam auream. 35
Assuetudo & assiduitas malorum lacrymas adimit. 86
Astarte. 172,489
Asterie. 260
Asthoreth. 172

Aſtra an pars cæli, an infixa tantùm. pro Diis habita. 57
Aſtrorum parens quis. 292
Aſtræa. 407
Aſtræa in cælum fugit relictis terris. Aſtræus gigas parens aſtrorum. 292
Aſtræa, in cælum recepta. ſancta. 47
Ἀστραγάλισις. 249
Aſtragalus ſeu Aſtrios, quid Hiſpanis, Galliſq; 243
Aſtyanactis laus, & mors. 462
Aſtyanax qua turre deturbatus. 474
Aſtyanactis tria nomina. 462. { Scamandrius, Neſus, Aſtyanax.
Aræ collis. 418
Athanaſio falsò tributus liber Anaſtaſij Niceni. 319
Athenæ florentes otis. 238
Athenæ ſacræ Palladi. 484
Athenis varij conceſſus iudiciales. 299
Athenienſes Cereri & Proſerpinæ diuinos honores decernunt. 11
Athenienſium mos ingrediendi & egrediendi domum. 312
Athenienſium Regum ſymbolum, cicada aurea, in enſis capulo, aut in fronte aut occipitio. 202
Athos. 337, 345
Athos. 64 eius altitudo.
Athracia ars, *hoc eſt magica*. 195
Athlas. Ibid.
Athlas quomodo deceptus ab Hercule. 237
Athlantes tres. 350. quis eorum aſtrologię artis nauigandi & ſphæræ inuentor. cur cælum ſuſtinere dictus & in montem obriguiſſe. 530
Atlantides. 218
Atrebatum telæ. 178
Atreus pater Pelops, huius Tantalus, huius verò Iupiter. 366
Atreus primus aduertit aſtrorum motum proprium, contrarium motui raptus. 414
Atreus putans necare filios fratris, ſuos occidit. 387
Atreus tres nepotes iugulauit. 402
Atropos 14, 231
Atticarum rerum ſcriptores qui periere. 157. { Ameleſagoras. Philochorus. Androtion. Hellanicus.
Atticæ vici centum ſeptuaginta quatuor. 157
Atticis diei initium à Solis occaſu. 166
Attici ſoli præſtantia. 202
Attius Labeo. 418
Attonare. 210
Atys, ſeu Attis. 509
Auaritia belli cauſa. 184
Auari inſatiabiles auro. 326
Auari ſemper egentes, ſemper auidi: non habent, quod videntur habere. auaro omnia deſunt. 229
Auctor. 420 patres auctores fieri. Ibid.
Auctor reminiſcentiæ, quis lapis dictus. 291
Auctrix. 79
Auctumnum. 368
Aucupium mendaciſſimum. 228
Audire, obtemperare, ἀκούειν. 554
Audiri. 122
Auditæ preces. Ibid.
Auditus organum, quod. 142
Auernus vbi. pallidus. 213 vnde vocetur. omnibus auibus lethalis pręterquam cycnis. duplex. olim ſtyx vocabatur. 213
Auerroiſtarum recentiorũ Italiæ improbi modi loquendi de animâ. 452. 454, 455
Aues quæ auibus veſcuntur immundæ. 184
Auge ab Hercule vitiata, quomodo interierit. 314, 315
Augia. 469
Augiæ ſtabulum quantum, & quomodo ab Hercule mundatum. 238
Augurium. 104
Auguriorum genera, & quid in iis naturæ conſentaneum, quid ſuperſtitioſum. 483 *in erratis*.
Auguribus Græcis & Barbaris proſpera ſigna dextrâ cæli à parte; Latinis autem à læuâ. 399
Augurum ſitus in Auguriis captandis. 400
Auguſti ambitio diuinorum honorum. 390
Auguſtus in adoleſcentiâ ſæuus & crudelis. 544
Auguſtus primus à Tiberio Deus factus. 541
Aula. 553
Aulicæ peſtes duæ, ambitio & auaritia. 232
Aulæ vituperatio. pio ab eâ exeundum. 480
Aulis. 468
Aulis Euonymi filius. 54
Aulis ſæua. 557
Aulis vnde dicta, & cur remora. 54
Auratæ proræ. 495
Aures decentes quantæ. 210
Aureſcere. 404
Aures gemmis onerabant veteres. 179
Aureum pro pulcro. 218
Aurigæ ſidus. 209
Aurigandi ars. Ibid.
Aurigeri boues. 89
Auritæ ſiluæ. 266
Aurora Tithonum rapuit. 512
Aurora vnde dicta. 404
Aurum etiam inferni portas aperire. 397
Aurũ virtutis ſpecimen. tanti habeberis, quantum habes. 139
Auſonium mare. 392
Auſter. 499, 500
Auſter dux turbidus Adriæ. 384
Auſtralis pars dextra. 400
etiam Hebræis. 401
Auſtri ſpiritus imbricitor. 499
Axenus Acarnaniæ. 320
Azymus panis, verus panis. 201

B.

BAAL nomen Iouis, Plutonis, & Neptuni. 266 & omnis idoli.
Babylonia turris. 340
Babylonij ſeruis ſeruiebãt quinque diebus. 25
Baccæ candentes, *perla*. 179
Baccæ quid. 225
Bacchanalia. 324
Bacchantiũ ornatus, clamor, ſymbola. 324. 325
Bacchari. 510
Bacchifera, & Baccifera. 108
Bacchi apotheoſis. 238
Bacchi cognomina varia 116 { Bromius à ſtrepitu, Iacchus à vociferatione, Lyæus à curarum abſolutione, Liber ſeu Eleutherius à liberãdo, Mænoles ab inſaniâ penitâ, Bryſæus ab vuis exprimendis, Byrſæus à pelle qua in prœliis vſus, Maſaris à nutrice Maſa, Oſyris, Phanoces, Adoneus, Pantheus, Bicornis, Phleonas, &c.
Bacchus comatus. eius victoriæ & laudes. 105
eius veſtitus. Ibid.
Bacchi comites hederâ & corymbis coronati. 105
Bacchus corniger, tauricornis, bicornis. & cur illi cornua tributa, rationes variæ. 193
Baccho cur mitra tribuatur. 106
Bacchus de Scythis triumphauit. 113
Bacchi duo, Cretenſis & Thebanus. 325
Bacchus ederâ nigrâ ſolitus coronari. 106
inde hedereus Deus. 107
Bacchus & Bacchæ Nebridibus cingebantur. 109
Bacchus Florens ſeu Ἄνθιος, cultus Athenis & Pataris. 106
Bacchus formoſus. Iouis fulmine occiſa matre Semele extractus. 21
Bacchus formoſus. 193
Bacchus inuentor cereuiſiæ. 117
Bacchus Lydius. 326
Bacchus, Mænala. 108
Bacchi miracula quædam. 116. 117
Bacchus nauem in vites, nautas in belluas mutat. 111
Bacchus ὄρειος. 324
Bacchus Orientem ſubiugauit. 112
Bacchi opera Iuno Vulcano reconciliata. 114
Bacchi orgiorum ritus, & genera diuerſa. 324. 325
Bacchus φαυστήριος & λαμπτήρ. 324
Bacchus primus iunxit iugo boues. Iouis Ammonis filius. 193
Bacchus pro vino. 412, 413
Bacchus pro vite. 85
Bacchica ſaltatio quam Bacchæ tripudiabant. 109
Bacchus thyrſiger, cur. thyrſigeræ Bacchæ. Bacchicum ſchema. floribus coronari ſolitus Bacchus & hedera. 106
Bacchus veſte virgineâ, & ſub hœdi ſpecie delituit: illud vt Iunonem falleret, hoc vt Typhonem lateret. 108
Bacchi victoria de Indis. 108
Bacchus vinitorum numen. 240
Bacchus vitis inuentor. 193
Bacchus vnde fictus in femine Iouis celatus. 45
Bactra. 385
Bætica. 64
Bætys non Bæthys, vnde dictus. etiam Certis, Percis, & Tarteſſus. 64 nobilis oliuetis & auro, & pecorum lanis. Guadalquiuir. 65
Bætylon. 261
Balineæ maximæ Romæ. 391
Balnea veterum vaſta. 220
Baliſta. 183
Baltheus. 178
Baltheus Amazonum. 512
Barbæ incipientis deſcriptiones. 188
Barbarus & Barbaricus pro Phryge & Phrygio. 465
Barbari qui, vnde dicti: à vocis formatione, non à barbâ, nec loco, ſtrictè, Phryges. Barbaria. Barbaricum pelagus. Barueria. Barbareſcos. 27
Barbytos. 488
Bardire. 175
Barrire. Ibid.
Baſilicus iactus. 245, 248
Baſſara quid. Baſquina Hiſpanica. 109
Baſſares, Thracicè vulpes. 109
Baſſaris & Baſſarides. Ibid.
Batalia, quaſi batualia, Latina vox ad alias linguas migrauit. 234
Bauli, ante Boauli & Boalia. 529
Beatis omnibus eſſe licet per naturam, dummodo poſſeſſis bene vtantur. 389
Beatus ante mortem nemo dicendus. 396
Belenus. 489
Belgicus color. 189
Belias, Belides. 335
Bellandi cauſa auaritia & cupido regnandi. 257
Bellona. 289
Bellona, Ενυώ. 163
Belli & prœlij differentia. 147
Belli iuſtitiam vulgus ab euentu æſtimat. 257
Belli mala, quibus pax caret enumerata. 514
Bellorum prima & vera cauſa, auaritia. 184
Bellum vnde dictum. 539
Belluæ in nonnullis corporis & ſenſuum dotibus hominem vincunt. 90
Belus. 263
Beluentinus. 489
Bembina, vnde Bembinæus leo. 235
Beneficia dantem delectant, & ſemel collata cauſa ſunt rurſus conferendi. 28
Beneficia in egenos & miſeros, verè beneficij nomen merentur. 462

Beneficium morâ minuitur, augetur celeritate. 297
Benefacta non debent mori. 215
Beneficium quomodo discrepet ab officio, & ministerio. 527
Beneficiis suis parci cupiunt homines. 28
Berenice insula. 344
Berihœa. 240
Bessa. 469
Bessi. 332
Bethys. 236
Bethicus color. 269
Biblis. 438
Bicornis. 89
Bidentale. 353
Bidentes, & bimæ oues. 119
Biga. 348
Bilis atræ folliculus inspectus. 102
Bimestre triticum. 199
Binio. 245,246
Bionis dictum falsum de comam in funere vellente Rege. 212
Bipennis, adiectiuum. 513
Bipennis quid & vnde dicta, item quid bipenne. 513
Bisontium descriptio. 161
Bissones. 161
Bistones armis lunatis. 332
Bistones, vnde Bistonis. 507
Bistoniæ niues. 177
Bithynia. 337
Biuira. 32
Bladum. 199
Blatta. 200
Blatta idem cum purpurâ. blattia. blattatum. blattela. 24
Blatterare. 175
Blatterata. 230
Βλίτυρι. 488
Boas fluu. 17
Bocher a verbo bachar, dies. 226
Boëdromion, quis mensis. 165
Bœotia prius Aonia. 20
Bœotia vnde dicta, eius varia nomina. 128
Bœotij dicti, Aones, Ectines, Tembyces, & Hyantes. 20
Boiorum crudelitas. 114
Bombardæ. 386
Bombycinum. 178
Bomugi. 373
Bona huius vitæ fluxa & instabilia. 556
Bona iucundiora, quæ maiori parta labore. 270
Bonincontrij memoria prodigiosa. 131
Bonus vir. 371
Boreas. 210, 500
Boötæ plaustrum. 480
Bootes. 349,409
Bootes Lycaonius. 218
Bootes piger. 227
Bootes tardus, piger, segnis. 39
Boeotus Neptuni & Arnes filius. 128
Bos innupta. 103
Boues pulcri & opimi ad victimarios ducuntur. 481
Boum genera. 90
Bractealis. 89
Brama. 176
Brennerus mons. 68
Brettia. 328
Brettus F. Herculis, Brettus vrbs, Brettij, qui. 328
Briareus. 260,306,308
Briarei columnæ. 237
Briarei parentes, dissensio an in Gigantomachiâ pro Ioue an contra Iouê pugnarit. 308
Brigantes vsi scutis cærulis. 522
Brimo dicta Hecate cur, item vnde Perseis. 74
Briseidis patria. 432
Briso apud Delum Dea somniorum præses, & interpres. 352
Britannica purpura. 24
Britanni. 323
Britannicum Nero sustulit. 524. veneno. 526
Britannicus Princeps Iuuentutis. cadauer eius combustum. 526
Brito, Britannus, Britannia, habent primâ syllabam communem; licet sæpe in manuscr. sit Britto & Brittannus, Græciqüe Βρεττανὸς vocent. 522
Britomartys. 73
Britonum stigmata. 202
Brumæ frondiflua. 405
Brutia. 328
Bruttij populi vnde dicti; Bruttium mare. Ibi.
Bubalus. *sed falsò auctor Glossarij Græcolatini eundem cum vro posuit; vri nulli in Italiâ, sed apud Sarmatas & alios Septentrionales; at Bubalis scates Italia.* 161
Bubo obscena auis. 65 in eam mutatus Ascalaphus. 65
Bucinæ, litui, cornuum, tubæ, differentia. 394
Buccinum. 22
Buccina, buccinæ. Ibid.
Bulbus agrestis. 36
Bullatum. 174
Burdigalensis pestis anni CIↃ.IↃ.XXCVI. 559
Burrus Afranius. 540
Busiris. 355
Busiris hospites necabant. 558
Bustum. 461, & 462.
Bustum ab vstione cadaueris. 459
Butes. 263
Buxus. 509
Buxus pro tibia. 490
Byssus quid, etiam hodie. 178
an in Græcia, an in Belgio.

C.

C, & M, nunquam immediatè coniunxisse in vnâ voce veteres, & ideo dixisse Alcumena, Tecumessa, Alcumæon. 346
Cabyrus, Cabyri. 357
Cacabulus. 376
Cæca via, cæca saxa, cæca vada. 271

Cæcus

Cæcus de 427 { sonis, & mugitibus, & murmure. cubilibus. corporibus. naturâ. ignibus. visceribus.
Cadauer infantis, cui nondum dentes enati, nefas fuit vrere. 459
Cadauera feris obiici aut sepulturâ prohibere, habitum semper crudelissimum. 402
Cadaueribus profluens sanguis indicium præsentiæ occisoris: & cur. 525
Cadauera vrebãtur, vel melle condiebãtur. 214
Cadere. 504
Cadmea, dicta Boeotia. 84
Cadmeis. 128
Cadmæum nemus. Cadmeæ baccæ. 225
Cadmus felicissimus. 395
Cadmi mater Agriope Nili filia. 128
Cadmus Sidonius, Thebas condidit. 90
Cadmus Sidonius. 127
Cælebs vita antiquis dicta Fortunata & cælo digna. vnde deductum nomen cælibis. 171
Cælestis. 489
Cæli an igne consumentur. 533
Cæli contemplatio præcipuum philosophorum studium. 529
Cælum & terra ex ouo. 306
Cæli iter difficile & vi occupandum. 258
Cælorum materia incorruptibilis ex quinctâ quadam essentiâ. 497
Cæli partium positura; dextra, sinistra, antica, postica; quæ Naturalis, quæ Barbarorum & Græcorum; quæ astronomorum, Hetruscorum, & Romanorum. 400
Cælum pro Ioue. 291
imò pro vero Deo. Ibid.
Cælum quibus gradibus petatur. 543
Cælorum senium & attritio. 531, 532
Cælus ex Terrâ genuit Parcas & Gigantes. 306
Cærimoniæ. 324
Cæsa, linguâ Maurorum elephas. 542
Cæsaris nomen vnde. Ibid.
Cæsar primus dixit Alcmæon, Tecmessa, Alcmena. 346
Cæstuum certamen. 21
C. Gracchi exitus. 555
Calais & Zethes à quo & cur occisi. 55
Calami duplex significatio. 539
Calamitosos ac pauperes nemo despiciat, quia eorum iniurias Deus vlciscitur. 35
Calamitosum frumentum. 198
Calamos qui primi inflauerint. 490
Calathi. 166
quid in illis. Ibid.
Calathi rasiles. 261
Calathisci virgati. 14
Calchas. 437
Calchas augur. 483
Calcem ad candi lum. 211
Calciarium. 366
Calculantes. 535
Calculus. 249
Calculis ludere. 242
Caldius Biberius Mero. 411
Caledonius. 323
Caligulæ prodiga gula, & impietas. 309
Καλλιερῶ. 290
Callisthenì libertas causa mortis. 257
Callisto. 217
Callisto in vrsam. 343
Calones. 150
Calor vitæ indicium. 67
Calpe. 236, 331
Calpe bimaris. 342
est & vrbs alia à Carteiâ. Ibid.
Calydon. 469
Calydon & Calydonius. 323
Cambalus. 509
Cambyses cur bellum intulerit Aegyptiis. 185
Camelorum continentia. 125
Cameracensis byssus. 178
Cananæus pro mercatore. 63
Canæthoræ. 166
Cancri sidus. 407
Canephoros virgo. 490
Canes alcæ. 129
Canis æstifer. 84
Canum genera & indoles. 158
Canes in alcâ & talis. 244,245,246,247,248
Canis luctantis & gementis comparatio. 392
Canum nares sagaces. 158
Canes olim ligabantur nodo aheno, ferreo, aut setaceo. 158
Canes omnes in Dianæ tutelâ. 162
Canis sagacis descriptio. 158
Canis sidus seu caniculæ. Caniculares dies. caniculæ effectus. canis & caniculæ nomina sæpe confunduntur. differunt tamen, & quomodo. 84,85
Canes suos dominos laniarunt. 129
Canum vlulatus inter portenta. 92
Caniculam iacere. 246
Caniculæ signum maliuolum. 247
Cantabri. 167
Canticula. 59
Capellæ sidus. 39
Capere. 492,524
Caphareus. 57,330,303
Capreæ. 557
Capricornus hiemale sidus & varia eius nomina. 408. { Aegoceros. Neptunia proles. Capricornus.
Capricorni sidus angustum. 405,406
Caprus. 438
Caput extorum nullum, vel cæsum; nota tristis 103
Capita duo in extis, minax monarchæ nota. 102, & de his.
Capitis quassatio iræ vel tristitiæ nota. 133
Captis parci non scriptâ, sed naturæ lege receptum. 436
Carbasei venti. 465 *forsan, quia linteæ nauium ex carbaseâ materia, quæ ventis solitis inflare.*

Carche-

Carchesium. 112
Cardinei tumultus. 217
Carnium eius an ante diluuium cœperit, & saltem an licitus fuerit. 183
Carpere. 93
Carpinitus, Carcinites. 153, & 154
Carrhis templum Luni Dei, vbi Lunam dicere nefas. 256
Carteia. 236, 342
Cartesius. 236
Carum balnea. 438
Carystos fert marmor. 196
Carystos marmorifera, saxosa. 468
Caspij montes. 296
Cassandra Apollinem decepit: eius vaticiniis legem addiderat Apollo, Ne quis crederet. 420
Cassandra etiam dicta Alexandra, quàm fuerit formosa. 471
Cassandra furens, Baccha. 519
Cassandræ stirps 516 { Iupiter, Dardanus, Erichtonius, Tros, Ilus, Laomedon, Priamus, Cassandra.
Cassandræ stuprum quàm ægre expiatum. 503
Castigare sermone velle, quem possis re coërcere turpe. 517
Cassi, mortui. 240
Castalius fons sacer musis. 95
Casti corpore esse debent qui sericum charmesino tingunt. 23
Castificus. 206
Castor. 218
Castor & Pollux. 360
Casus sæpe experti timendi. 241
Casus vocandi pro nominatiuo. 31
Caraclysmi gentilium. 533, 534
Καθίσηκοται. 130
Catonis Vticensis sententia de animę immortalitate. 442
Cattus an custos inferorum. 170
Caucasus inhospitalis. 17
Caucasus, quę Tauri pars. venenis fœtus. vnde dictus. 59
Caudex. 38
Caudicariæ naues. Ibid.
Caunus. 438
Caurus. 499
Caussæ bonorum & malorum plerumque sub diuersâ specie latent. 395
Caussidicorum vitia, & vituperatio. 230
Caussidici vnde dicti. 37
Cautio sera postquam accidit quod timebatur. 392
Comparatio cautis, aut fluctus & similes Hyperbolicæ, quomodo capiendæ. 186
Cautis fluctus contemnentis comparatio. 502
Catullitio. 154
Caycus. 433
Cecropia. 489
Cecropia opidum, & regio. Cecropius mons. Cecrops. 153
Cedere alicui. 312
Celerina, & celerinus. 19
Celeritatis qua flamma ascendit, comparatio. 188
Celeritatem significans sacra Scriptura in Hebræo contextu ceruæ, non cerui solet mentionem facere. 235
Celtarum propria quædam, filios in flumine explorare an spurij, quam audaces, iustique. 298
Celtarum sæuitia. 114
Cenœum. 330
Cenœi Iouis templum & ara. 303
Centauri. 321
Centauri ab Hercule in Pholoë superati. 341
Centauri nubigenæ. 320
Centenum. 200 Hisp. centeno.
Cephissus. 320
Cerberus. 223, 306
Cerberus an serpens? ab Homero primùm dictus canis inferorum. ab aliis postea triceps. secundùm quosdam ab Hercule occisus. significat forensem caussidicum. 271
Cerberus canis niger & villosus. 221
centiceps. Ibid.
subperturbari. Ibid.
Cerberus vnde ab Hercule extractus. 271
Cerebrum calidum. 475
Cerebri effluentis perfracto capite mentio frequens & descriptio. 474, 475
Cerealia seu Ceralia sacra. 166
Ceres Actæa, item arcana. 165
Ceres amauit Iasonem. 260
Ceres Athenienses docuit frumenti sationē. 51
Ceres cur alumna dicta. 141
Cereri fruges sacræ. 240
Cereris labor in quærendâ filiâ. 270
Ceres pro frumento. 85
Cereuisiæ inuentor. 117
Ceriti, qui Cereris irâ mente alienati. 311
Certis. 64
Cerua æripes & auricornis ab Hercule cursu victa. 235
Ceruæ an cornua habeant. 235
Cerua pro ceruo solet à Latinis more Græco & Hebræo poni. Ibid.
Ceruarium venenum. 237
Cerui. 90
Cerui etiam laqueis teneri soliti. 539
Cerui quo tempore mugiant & ament. 176
Cerylus. 508
Ceyx. 309, 507, 508
Chalcis. 323, 331, 468, 503
Chaldæorum antiquitas. 195
Chaldæa miracula. 191
Chaldæus pro mathematico. 63
Chalybs an ferrum, an species distincta. 307
Chalybs fluuius Hispaniæ, eiusdem regionis chalybs opt. 307
Chalybes populi Asiatici & Europæi. 307

Chaos

Chaos. 272. 532
Chaos aliquando pro Orco, & pro aëre. quid verò sit propriè. 11
Chaos atrum cur dicatur. 500
Character. 334
Charmen. 23
Charon, Charonia. 338
Charybdis. de meretrice. 42
Charybdis historia, & allegoria. 394
Chelæ, cum Nepa non sunt confundendę. 407
Chelys. 488
Chermes. 23
Charmesina. 24
Chetronenses sceptrum Pelopis venerati. 372
Chersonnesi sex; præcipua, aurea. 250
Chienses tali. 242
Chimæra igniuoma, eius forma. scortum significat & lasciuiam. 74. & Rhetoricam. Mons Lyciæ est. 75
Chymæra. 306
Chimærę montis flammæ aquâ accendebantur, fœno aut terrâ exstinguebantur. fabulæ de eo vnde natæ. 75
Chiron an Bacchi præceptor. 108
Chiron centaurus peritus musicæ, medicinæ, & ciuilis scientiæ; artis equestris, vnde & Centaurus creditus; sapiens. ad iustitiā homines induxit, docens illos iusiurandū, sacra Deorū, & cæli figuram; hoc est, astronomiam, theologiam, & leges. sic philosophiæ totius auctor & inuentor. Philyrides dictus. 467. idea perfecti principum educatoris. 468.
Chiron magister. 467 { Herculis, Iasonis, Aesculapij, Castorum, Achillis.
Chiron vir iustissimus. 505
Chiron vnde dictus, auctor veterinariæ, Achillem docuit chirurgica. 432
Chirurgia antiquissima. Ibid.
Chius & Cous qui iactus. 243. & 245
Chius. 344
Chij malis moribus, & adagiis notati. 245
Chliares. 327
Chloris vnde dicta. 124
Chlorcis. 309
Choa. 325
Choaspes. 298
Choreæ à Phrygibus in honorem Deorum in ipsis templis. 464
Χρηματίσμος. 456
Chronium mare. 392
Chronus. 306
Chrysaor. 75
Chryse vxor Dardani, quam dotem attulerit. 422
Chytra. 325
Cibaria. 366
Cibus, epulæ, dapes quomodo differāt. 365. 366
Cibus primus mortalium è terrâ, fruges & herbæ. 183
Cicada Atticorum regum insigne. 167
Cicada Atticorum insigne. 202
Cicones. 55. 332
Cidaria sacra Pheneatarum. 166
Cilices intonsi. 265
Cillari. 190
Cillere. 191
Cilla vnde nuncupata, sacra Apollini. 433
Cillæus Apollo. 433
Cilnij Mecænatis versus nimis molles. 303
Cinctus geminus. 178
Cinis, pro reliquiis vrbium diruarum. 304
Cineres legebant labris, ore scrutabantur, osculabantur ter. 465
Cineribus caput conspergendi mos in luctu. 424
Ciniflones. 471
Cinna Ilium diripuit. 505
Cinnamum, cinnamolgus. 88
Cinthij colles. 489
Cinxia. 9
Circenses. 174
Circumlita peplo. 173
Circumuectus. 291
Cirrha, vnde Apollo Cirrhæus. 96
Cirrhi Germanorum. 202
Cisamus. 332
Cissus Bacchi comes in hederam. 107
Cista Eleusinia. 166
Cista in orgiis Bacchi. 109
Cithara. 488
Cithæron, mons Ioui sacer. pabulosus & virens. 131 vnde dictus. 132
Cithæron. 250
vnde Musæ Citheriades. Ibid.
Citria poma, Hesperidum. 143
Ciuilis status tempore & consilio indiget. 136
Ciuitatis acceptio varia. 545
Clarificus. 206
Claros vnde dicta. 97
Classicum quid, vnde, quomodo & quando dabatur. 394
Claua Herculis, qualis. 352
Claudiæ gentis nobilitas. 548
Claudiæ gentis superbia. 528
Claudij Imp. expeditio & victoria Britannica. 522
Cl. Marcelli laus. 526
Claudius quomodo apud inferos tesseris luserit. 242
Cleandrum Phrygem quomodo repente sublatum in altum, mox ad ima fortuna deuolucrit. 398
Clementiæ laus. 542. 543
Cleonæus leo, an idem cum Nemæo. 357
Cleon vir, Cleone feminâ, Cleonę vrbs. Ibid.
Cleopatra fratri Ptolomæo nupta. 545
Cleopatræ luxus in laquearibus. 389
Clepere, κλέπτειν. 29
Clepere. 514
Clepsedra symbolum amoris. 177
Clientes & amici patronos ac dominos salutare quotidie soliti, sed non nisi admissi. 227

Clitus flumen. 298
Clitus, ſeu Clanis. Ibid.
Clotho. 14,231
Clypeus quid, vnde, an maſculinum, an neutrum, clipeus & clupeus an differāt, quomodo differat à ſcuto. quis primus vſus. 147
Clytemnæſtræ crudelitas & impudicitia. 365
Clytemnæſtræ mantellum quod prætendebat parricidio mariti, vltio filiæ. 483
Clytorius fons, vnde eius aquæ noxiæ. 114
Cnaſo. 471
Cn. Domitius Ahenobarbus. 528
Cnidos ſacra Veneri. 489
Coa & Chia in talo. 243
Cous & Chius. 245
Κοὰξ vel κοάξ. 488
Coccocubare. 383
Coccus quid. 23
Cocytus. 214
Codices. 38
Cogere vocabulum militare, ad multa refertur. 225
Cogi nequit, qui vult & ſcit mori. 258
Cognitio ex aſtris, quæ Ariſtoteli in Poët. 415
Colchorum trabes argenteæ. 389
Colorem ducere. 251
Color ſine luce inuiſus. 512
Coloris varij quæ cauſæ. 24
Columbæ Dodoneæ quercus quales, quæ reſponſa reddebant. 42
Columen. 289
Columna ſolita moueri flante Borea. 55
Columnæ, Saturni, Briarei, Herculis quomodo ſint accipiendæ. 237
Coma in funere, ſcindi, euelli, aut detonderi ſolita. 212
Comedere ſoliti quidam ſtantes, quidā etiam ambulantes. 410
Comedere veteres ſoliti initiò ſedentes, poſt cœpti accubitus, iterum poſtea reditum ad ſeſſionem: & hac in re mores Romani, Græci, Hebræi. Ibid.
Comere. 25
Cometa à ſtellis differt. 437
Cometes tempore Neronis, qualis. 527
portendit regis mutationem. nunquam impunè viſus, quid minetur. Ibid.
Commentarij de bello Gallico Cæſaris, an Celſi? 161
Comi. 10
Commiſſum, pro coniuncto, addito, adhærente. 555
Comitialis morbus. 93
Committere. 17,402
Committo. 353
Commori cum quo velis. 484
Comoſus. 108
Commotriæ. 471
Comoſandylum. 468
Communia mala minus angunt. 473
Communi & publicâ, non ſuâ & priuata vtilitate cuncta metienda viro bono. 233
Communio rerum qualis aureâ ætate. 537
qualis primitiuorum Chriſtianorum. 538
Compitipotentes, Compotalipotentes, Compitalitij potentes. eorum ſacra. Compitalia. Compitales lares, etiā vicorum & viarū. 374
Complices. 377
Complices delictæ, culpæ fidem debent. 487
Componere teſſeras. 242
Compoſita omnia, in elementa ſua reſoluenda. 532
Compote voto. 492
Comprendere luſtra ferarum. 138
Conari gemitum. 342
Concani Hiſpaniæ. 167
Concedere. 191,301
Conchiliata periſtromata. 411
Conchylio fucata. 196
Concolora. 468
Concubium. 416
Concubia. 427
Conditio impoſſibilis, *Si digito manū vel cælum attigero.* 409
Conferre. 210
Congeſtus. 229
Coniicere ferrum. 476
Conij Hiſpaniæ. 167
Coniugales Dij vnde dicti. effigies eorum cur in geniale cubiculum inferri ſolitæ. fere infiniti. 6
Coniugatorum connexio. 36
Coniugum amor parum firmus, ſi liberi deſint. 317
Coniugium pro Coniuge. 470
Coniugia ſua defendūt & vlciſcuntur feræ. 175
Coniux an Coniunx ſcribendum. 547
Coniux Tauri, pro vaccâ. 451
Conon. 257
Conſcientia non ſinit noxios eſſe ſecuros. eius teſtimonium & tormentum. 169
Conſcius. 167,236
Conſentes. 77,377
Conſiliarij Iouis. 377
Conſilia fortiſſima in aſperis & deſperatis rebus tutiſſima ſunt. 483
Conſilium malum danti peſſimum. 380
Conſiſtentes. 130
Conſolationis genus ſuperari à forti viro. 270
Conſors, & conſortio. 372
Conſtabulatio. 227
Conſtitio. Ibid.
Conſulere, extiſpicinæ verbum. 101
Contentus arcus. 406
Conticinium. 416
Contribuere. 198
Contruſum. 301
Contumacia in ducem delictum militiæ grauiſs. 554
Conuenientes perſonæ. 228
Conuiuæ ebrij accubitus qualis. 410
Conuiuæ olim iacebant. Ibid.
Conuiuij quo cæſus Agamem. deſcriptio. 513
Adag. Coos multos iacere difficile, vnum aut alterum facile. 242
Coi
Coi benè olim audierunt. 245
Coi & Chij tali. 242
Copia victus parit libidinem. 170
Κόπτειν. 312
Copulatus. 175
Cora. 11
Corbita. 395
Corculum. 142
Corda, *non* chorda. 488
Cordax. 110
Cordis inſpectio quando cœpit apud Romanos. 101
Cor quomodo anhelum fiat. 344
Cor ſalit, lienoſum eſt, artem hiſtrioniam facit. 329
Cor ſedes ſapientiæ. 322
ſed & timoris. Ibid.
Corinthus in Iſthmo. 16
Corinthus Iouis filius vrbi nomen dedit. 17
Corneliæ veſtalis obitus honeſtatis memor. 476
Cornua antiquis in vſu poculorum. 193
Cornu, & cornicen. 394
Cornu flexum, *corneta vulgo.* 464
Cornua fluminum. 320
Cornu in quod teſſeræ mittebantur. 242
Cornua nauium. 500
Cornua nauis. 112
Cornualis concertatio. 175
Cornibus ſignificatur, ebriorum truculentia, furor, audacia. 193
Cornutum pro reſplendenti. 193
Cornua victimarum inaurata. 89
& paxillo aureo iuncta. Ibid.
Lacedæmonij cornua victimarum non inaurabant. 89
Coronari victimæ ſolitæ. 89
ſed & in Cerealibus. Ibid.
Corona, στεφάνη, veſtis muliebris. 492
Coronæ ſunt vel { pactiles, fertæ, futiles, nexiles, plectiles. } 492
Coronæ vnde dictæ. 492
Corporari. 549
Corporis totius quanta protenſio & proportio. 210
Corpus vterotenus nudabant in luctu. 424
Coruus ales Phœbi. 404
Corybantes, qui. 357
eorum officium, & ſacra.
Corybantes. 374
Corymbi. 105
Coryphaſia Pylos. 469
Corythus filius Paridis. 521
Cotinuſa. 236
Cothurnus purpureus. 178
Cottus. 306
Cotiſon. 385
Cranij occiſorum nationes multæ pro poculis quondam vſæ. 114. Eſſedones, Boij, Longobardi, Celtæ.
Craſtinum nemo poteſt ſibi promittere. 398
Credere vitam, ratem. 38
Creduli bonorum ſunt, qui optāt: creduli malorum, miſeri & qui timent. 241
Creon Iocaſtæ frater, an Herculis ſocer, Megaræ parens. 251
Creon ſucceſſit Oedipodis liberis in regno. 263
Creperæ res. 426
Crepereius Gallus. 547
Crepitant terga pharetrâ. 178
Crepuſculum. 426
Creta dominatrix maris. 163
Creta ſacra Dianæ. 489
Cretæus. 21
Cretenſes cerui. 161
Cretenſes Domini Mercurialibus ſeruiebāt. 25
Cretes & Creſſæ. 158
Creuſa. 49
Crios, hoc eſt aries, nomē pædagogi Phryxi. 43
Criſpatur veſtis. 178
Criſſa an diuerſa à Cirrha. 96
Criſtâ carent angues aquatiles. 234
Criſtati qui angues ac dracones. Ibid.
Criſus Strophij pater. 314
Criticorum Cacoëthes. 69
Criticorum rixæ de præoccupatis coniecturis exploſæ. 28
Grobyli Barbarorum. 102
Croceus ortus Solis. 223
Crocotta. 492
Cronia Athenienſium. 25
Cruda ſenectus. 91
Cruſtæ rupium. 196
Cryſtallus ex qua materiâ. 343
Cubus. 243
Cui præda? 295
Cuiuis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt. 206
Culmoſi fratres. 48
Culpæ fidem debere. 487
Cum, *an* quum ſcribendum diſſenſio. 547
Cunctalis. 96
Cunina. 8
Cupido cuius filius, variæ ſententiæ. 172
Cupido Deorum formoſiſſimus. 193
Cupiditatis & flammæ comparatio. 29
Cupidines plures vnius filij Veneris. 172
Cupido volucer, pennatus, arcifer, celer, iucundus, magnus, gratus, flammis potens. 526
Cupidus eſt pauper. 227
Cupreſſus. 118
Cura pro amore. 176
Curæ magnæ mutum reddūnt. 187
Cur *an* quur ſcribendum. 556
Cures Rex Pieczenigorum. 114
Curetes. 374
Curetes qui. 357 eorum officium, & nomina. Ibid.
Curis. 489
Curitis. 9
Curritur campus. 358
Curſus Solis & Lunæ comparatio. 451

Cyaneæ. 41
vagantes, coeuntes. Ibid.
an hæc vera. Ibid.
Cyane patula. Ibid.
Cyaneus. 17
Cybalus Herculem expiauit à parricidio. 300
Cybele turrita, turrigera, quia muros capite subleuauit, vel quia inuentrix turrium. 508
Cyclades insulæ quæ. 114
Cyclades nouem. 331
Cyclas, gestamen muliebre. 202
Cyclopes { Brontes, Sterops, Argus. } 306
Cyclopes fabri septem, dicti γαστεροχειρες, ædificarunt Mycenas; alij à fabris Vulcani. 289
Cyclopum generatria 387 { Vulcani socij { Sterops, Brontes, Pyracmon, seu Arges. Monoculi illi in Sicilia, quorum Rex Polyphemus. Fabri quidam peritissimi architecti septem.
Cyclopum opera credita, quæcumque vasta & molis magnæ. 387
Cycni strymonij. 507
Cydonia cærula. 188
Cydon. 332
κύϊσις. 85
Cyllene niuosa, sacra Mercurio. 489
Cymbri. 384
Cyniphs. 334.335
Cyniras. 309
Cyniræ amica Venus, ab eo consecrata & facta Dea. 548
Κυνοσήμα. 509
Cynoiura. 60
Cypressus rectus. 256
Cyprus. 118
Cyprus serpentum altrix. 438
Cypseli monumentum. 293
Cyrrha cur euersa. 185
Cytharœdicam quis primus docuerit. 238
Cythere insula vnde venus Cytheræa. 250
Cyzicos ostreosa sacra Proserpinæ. 489

D.

D. pro P. veteres vsurparunt. 376
Daæ, Dasæ, Dahæ. 385
Daca, in nominatiuo. 384
asper. 385
quantitas. Ibid.
Daciæ termini & diuisio. 384
Daci. 113.332
Daci etiam Daoi. 332
Daci, Dahi, & Dani quomodo distinguantur. 384
Daci & Dacæ iidem. 384
qui à Scythis alij. 384
Dacus quantam habeat primam. 385
Dactyli Idaei, qui. 357
Dactyli Idæi. 374
Dea sponsor. 256
Dædala, & Dædalea. 211
Dædali fabulæ mythologia. 328
Dædali fuga, an in Italiam, an in Latium. 328
Dædalus statuarius. inde ceteri Dædali, & opera Dædalea. 167
Dæmonactis sententiâ quis felix. 472
Dæmones an possint corpora de loco in locum celeriter mouere. 80
Dæmones diem odêre, & lucifugæ. 223
Dæmones incubi an queant gignere, & succubi an concipere aut parere. 259
Dæmonia vnde. 7
Damæ. 161
Damar. 508
Danaa. 346,347
Danaën sub auri specie Iupiter grauidam fecit. 552. 553
Danaës fabulæ allegorizatio Ibid.
Danai filiæ quinquaginta. 263
earum nomina. Ibid.
Danaus. 336
Danaus Argiuis aquam tribuit. 367
Dani & Getæ nomen in comœdiis vnde natum. 332
Dani qui. 384
Daniel & socij an verè Eunuchi. 188
Danubius. 385
vnde dictus, & quo fonte. 386
Danubius, Ister, Matoa. vnde dictus Danubius, eius ortus & cursus veteribus incognitus. 64
Danubius quàm durus gelu. 265
Dapes, quid. 365
Daphne in laurum. 487
Dardanus. 511
Dardanus ex Samothracia, Dardaniam condidit, inde Dardania, Troia. 418
Dardanus Penates attulit in Phrygiam, inde in Italiam Aeneas. 377
Dare. 268
Dare comas, diffundere ventis. 178
Dare Deos. 541
Dare vocabulum rituale. 97
Dat se bene. 202
Daulias ales luscinia. 309.310
De 462
Debrix. 113
Decertata æquora. 294
Decima, nomen Parcæ. 231
Allusio Decus per dedecus. 228
Decolor. 176.313
Decumanus fluctus. 500
Deducere fila pollice. 261
Deducor. 347
Defundere. 183
Deianira vbi se occiderit, & de tumulo eius. 336
Delia. 174.489
Delicata capella. 203
Delfines velocissimi, tẽpestatẽ prænũciant. 496

Deli-

Delitor scelerum. 403
Delos errans. 260
Delos mobilis, Latonæ partu firmata. 219
Delphi orbis vmbilicus an sit? quomodo oraculum ibi reddi solitum. quomodo inchoatum adiri. 94
Delphinius Apollo, vnde. 302
Delphin, pro Dracone. 261
Delphi sacri Apollini. 489
orbis vmbilicus. Ibid.
Delus. 331
Denates. 376
Depositus. 135
Descendunt montes in amnes. 177
Deserta classis flamine. 500
Desperatione sæpe victoria gignitur, & audacia. 29
Desultorij equi. 174
Detondere comam. 212
Deucalion. 35
Deucalionis aquæ. 408
Deucalionæum diluuium. 239
Deucalionis tempore diluuium, in Thessaliâ, per totam hyemem. 473
Deus animam humanam potest necare. 447
id etiam colligitur ex sacra Scripturâ, cùm Christus negat hominibus vim animas occidendi.
Dij, ἀλεξίκακοι, ἀποπομπαῖοι, ἀποτροπαῖοι, σωτῆρες, φυξῖοι, Depulsores, Auerrunci, Auerruncani & Turani. 551
Deorũ commendabantur quędam membra. 526 { Oculi { Iouis, & Iunonis. Caput, Iouis fulminantis, Venter, Martis, Pectus, Nepruni, Manus, Palladis, Mammæ, Veneris, Tali, Thetidis.
Dij Coniugales Græcis ac Latinis, 6. & seq. { Iupiter, γαμηλιος. Iuno, γαμηλια, Natalis. Venus, Hymenæus. Pitho, Diana, Euclia. Genius, Neptunus Genethlius. Dij Genitales, Nixij & alij plures. 8
Dij credita veteribus quæcunque vtilia, Sol, Luna, fontes, &c. 414
Dei cum Noëmo fœdus seu pactum de mundo non perdendo amplius quale. 531,532
Deus cuncta videt & malefacta etiam post hãc vitam punit in inferno. 443,444
Deum cur vocent, διὸς, ζῆνα, ἀθήναν, ἥραν, ἥφαιστον, ποσειδῶνα, δήμητραν. 260
Dij depulsores malorum quomodo Græcis ac Latinis dicti. 551
Dij, dicti Iudices & Principes. 398
Dij domestici præcipuo in honore. 461
Dij & Deæ quos homines amauerint. 260
Deus & Natura idem Stoicis. 529
non nobis. 530
Deum excutere. 510
Deos facere, dicare cælo, inferre sideribus, inducere maiestatem. 541
Dium Fulgur. 333
Deus gaudet eminentissima quęque deprimere. 480
Dij Genitales. 8
Dij Gentilium ab hominib' vulnerati 266 { Pluto, Iuno } ab Hercule. Venus, Mars } à Diomede, Mars quoq. ab Hercule. Pallas } ab Ornyto. Hercules } ab Hippocoontidis.
Dij Gentiũ quarũdam peculiares. 115 { Isis Aegyptiorum, Iuba Maurorum, Cabyrus Macedonum. Vranus Pœnorum. Faunus Latinorum, Sancus Sabinorum, Quirinus Romanorum, Minerua Atheniensium, Iuno Samiorum, Venus Paphiorum, Vulcanus Lemniorum, Bacchus Naxiorum, Apollo Delphorum.
Dij gentilium senij expertes operâ Hebes. 527
Dij irati diligentius coluntur. 509
Deorum iram extis & fibris denunciari putatum. 98
Dij locorum, seu Topici. 493
Diis mala bonaque cuncta adscribebant. 364
Dij malorum somniorum depulsores. 551 { Neptunus, Iupiter prodigialis seu ἀλεξήτωρ, seu τεράστιος. & omnes Dij Auerrunci. { Apollo, Hercules, Castores.
Comparationes cum peculiaribus Deorum membris pulcris. 526
Deus, mens, natura idem Trismegisto. 530
Dij mortales Stoicis. 339
Deos negligere mortalia, Epicurei & Stoici volunt. 204. quia videbant in hoc mundo bene malis esse, male bonis. quare Sophocles Deos ait malos esse, & perperã multa statuere. 204. Sed nos Christiani scimus in omnia Deum sufficere, omnia videre, & iudicare, perspicaciæ suæ præuaricatorem non esse. cur Deus aliquando malos hîc toleret, & sinat abundare? 205
Deorum, nihil egere, Diis proximum quàm minimum egere. 227
Dei nomen apud omnes fere gentes quadriliterum. 379
Deos non commisceri hominibus. 259
Dei non peccare, hominis se corrigere, mali prorsus se non custodire ab iterum labendo. 125

Deorum notæ propriæ 108
- Phœbus comosus.
- Hercules lacertosus.
- Bacchus virgineâ formâ.
- Minerua lumine flauo, Venus (pæto.
- Fauni criniti.
- Mercurius decentibus plantis,
- Vulcanus claudicans.
- Aesculapius barba intonsâ.
- Mars pectorosus.

Deus omnia videt, vbique præsens est, & in medio pectoris nostri habitans, vocatur Deus appropinquans. nihil ei abditum aut occultum. 169

Deus pater communis; quod si semper cogitaremus, bestiis similiores nos non exhiberemus. 48

Dij Paterni, item Patellarij. 414

Deo pleni vates. 510

Dij Præsides piorum. 417

Deûm proles, filij. 32

Dij proprij prouinciarum & vrbium 489.
- Astarte, Syrię.
- Disares, Arabiæ.
- Belenus, Norici.
- Cælestis, Africæ.
- Reguli sui, Mauris.
- Beluentinus, Crustuminiensium
- Viridianus, Natniensium.
- Ancaria, Asculanorum.
- Narsia, Volsiniensium.
- Valentia, Ocriculanorum.
- Nortia, Sutrinorum.
- Curis pater, Faliscorum.

Deos quidam negabant 387
- esse vt Diagoras & Theodorus.
- regere humana, vt Epicurus & Protagoras.

Dij qui saucij ab hominibus vel eorum serui. 260
- Ceres,
- Mulciber,
- Neptunus,
- Phœbus,
- Mars.

Deus sidera ducit, & pascit instar sui gregis. 225

Deos Stoici & Poëtæ vtriusque sexus putant. Ibid.

Dij sunt exaudibiles & visipotentes. 97

Dij vicorum & itinerum. 374

Deum vocari ante apotheosim, genus maledicti. 543

Deum vnicum esse etiam Ethnici, qui sapientiores, crediderunt. plures Deos vulgus arbitrabatur. sapientiores Deorum multiplicitate dumtaxat voluerunt significare multiplicem Dei vnius potentiam & efficacitatem. 260

Dei voluntatem aut iussa sceleri prętexere non nouum ethnicis; Aegistho, Vlyssi. 486

Dextræ solitæ dari firmandæ promissioni, & pignus fidei habitæ. dextras aureas argenteâsve Romani soliti mittere signum pacis. Dextra vnde dicta. 34 dextram etiam porrigebant Apostoli. hospites. supplices apprehendebant, datam à recipientibus eos in fidem. firmabatur ea iusiurandum. dabatur in fœderibus & salutationibus. 35

Dia. 114

Diaboli possunt morbos & somnia immittere. 551

Diabolus vocatur Gigas. 87

Diadema femineum. 179

Diadema naturale campi. 397

Diadema, quid. 396 quoddam femineum. 397

Diagoras & Theodorus Deos tollebant. 387

Diali flamini illicitum mortuum attingere. 104

Dianam amantes inuocabant. eadem Numen Cretensium patrium. 179

Diana ceruorum venatrix, ἐλαφηβόλος. ab Elæis colitur. 161

Diana cur sæua, aut sæui nimium pudoris. eius sacra apud Tauros. 129

Dianam delectari leonum venatione. 161

Diana eadem Proserpina, montium & nemorum præses. venatus Dea. ἀγροτέρα. Agrestis. eius fanum in Agre. cognomina eius quædam à venatione ducta, vt ἰοχέαιρα, θηροκτόνος, ἐλαφόβολος, θηροφόνος. 160

Dianæ Ephesię templum combustum qua nocte natus Alexander magnus. 9

Diana eripuit Iphigeniam, inde Sospes dicta. 483

Dianæ & comitum descriptio. 178

Dianæ & comitum eius habitus. Ibid.

Dianæ Eucliæ sponsi sacrificabant, de eius templo & arâ. 6

Dianæ honores exhiberi soliti, ante venationem inuocatio & sponsio partiariæ prædæ: post venationem prædę caput, pedes, aut alię exuuiæ, arboribus aut aris eius adfixæ. item feriæ Aug. eidib. eid. sextil. ferre thedas spicatas in Dianæ nemora. 162

Dianæ in dominio putabant esse, 162
- canes.
- nemora, siluas, saltus.
- amnes.
- montes.

Dianæ in honorem eid. Sextil. coram eâ (*in nemore aliquo, ad aram ipsius*) canes in fûlis ornatos vna cum omni venatorio instrumento sistebant. Omnia nemora Dianæ sacra, vt & montes. 162

Dianæ labra. 311

Diana Lucina, Lucifera. 9 cur. Ibid. vnde dicta. 10

Diana montana, ὀρεία vel ὀρεσίφοιτον quam Græci. 179

Diana nocte inuocari solita. vnde dicta Hecate & triuia, de tribus eius capitibus. 10

Dianæ numen Agreste ἀγροτέρα Græci. 179

Diana omniuaga vnde. 9

Diana seu Proserpina, Maga. Domina dicta. 11

Dianę tria nomina, facies, instrumenta, munera, colores. 72 vnde Dictynna. 73

Diana virgo aspera. 21

Diana vnde dicta. 9, 162

Diaria. 366

Dictamnus vbi innotuit. 161

Dictynnæ, Britomartys, & Diana. 73

Δίκτυον. 73

Didij Iuliani blanditiæ suspectæ. 391

Diducere aures. 179

Dies alius ciuilis, alius naturalis: naturalis, æstate productior quàm hyeme: ciuilis, semper duodecim horarum. 479

Diei manescentis descriptio. 226

Diei pars melior quæ, & dies optimi, qui. 180

Dies pro locis clatis. 350

Dies pro Sole. 254

Dies quid, & quotuplex: naturalis, ciuilis. diem vnde variæ nationes auspicabantur. 181

Dies rubicunda incipit se spargere. 226

Dies vltimus mundi sciri non potest, & quotquot prædicere conati, falsi vates. 534, 535. & seq. quomodo capienda quę sancti Patres de hac re videntur dixisse. 535

Differre, pro diuulgare. 194

Differre remos fractos. 499

Differentia inter 462
- bustum,
- vstrinam,
- sepulcrum,
- monimentum,
- rogum,
- pyram,
- funus.

Differentia inter sacrum, sanctum, religiosum. 458

Digerere pennas innexas. 159

Digitij. 374

Dignitas quantum difficultatis, tantum vilitas habet excusationis. 546

Dignus an stupris, ego? *aurea sententia.* 189

Diluculum. 426, 427

Diluuia, quæ olim fuêre in orbe. quatruor. eius descriptio accurata. 473

Diluuia philosophorum, alia à nostro diluuio de quo in Genesi. 533, 534

Diluuiones. 534

Δημήτηρ, vnde Ceres. 141

Diocletianæ. 540

Diomedes. 295

Diomedis equorum mythologia. 358

Diomedes primus sacrificauit Hippolyto. 209

Dion quam paruâ manu Dionysium Syracusis expulerit, fretus amore ciuium. 542

Dionysia sacra. 324, 325

Dionysias. 114

Dionysij conuiuium prudens parasito exhibitum. 328

Dioscori, seu Castores, significant duo hemispheria. & cur pilei eis imponantur, & stellæ capiti appingantur. 526

Dioscurorum vaticinium. 470

Dirce alligata tauro. 157

Dirce fons, & amnis. 127

Dirce fons Musis sacer. 20

Dirce. 305

Disares. 489

Dispellere flumina. 223

Disponere salutationes. 228

Dispulsus. 239

Disseptus, dissepio, dissepimentum. 40

Dissicere probum, sed & Dissicere. 513

Diuinare, pro Deum facere. 541

Diuina natura omnis mali expers. 261

Diuinationum genera quædam descripta. 97, & 98
- Pyromantia.
- Capnomantia.
- Hieroscopia & aliæ.

Diuinatio somniorum. 456

an vlla? 457

Diuites extrinsecus videntur felices; interius, si videas, infelicissimi. 327

Diuitiæ bellis expositæ. 184

Diuitum insania, luxus, prodigalitas, superbia. 389

Diuitiarũ modus primus, habere quod necesse est; secundus, habere quod sat est. 227

Diuitiæ non satiant, sed quo quis ditior hoc cupidior. 229

Diuitiæ res vana. 414

Diuitiæ veræ, sorte sua contentum esse. 227

Diumus. 338

Dod Hebr. quid significet. 187

Dodonea quercus. 42

Dodone sacra Ioui. 488

Dolopes, vnde dicti. 304

Dolops Mercurij filius. 304

Dolor pro ira. 47

Dolor dissimulatione crescit, lacrymis leuatur. 463

Dolor femineus. 353

Dolus, in bello licitus; extra bellum, illicitus. 317

Domiduca. 9

Domiducus. 8

Domina, cognomen Proserpinæ. 11

Domini dicti patres, & Dominæ matres familiarum seu vxores. 486. ideo coniungi solita ista, *Domina vxor, Dominus vir.*

Domini nomẽ, odiosum multis. non fuit proprium Hispanorum. 371

Domini quibus diebus seruiebant seruis. 25

Dominus. 227, 423

Dona & munera propriè quomodo differant. 97

Don Hispanicum prænomen, vnde? 371

Doni & muneris differentia. 164

Donum Dei aliquid duobus modis dici. 446, 447

Dores. 221

Dorius, seu Doricus modus bellicosus, ad quos aptus effectus. 464

Draco Colchicus an occisus ab Iasone. 48

Draco filius Ilys. 306

Draco frigidus. 512

Draconem Marti sacrum Cadmus occidit. 129

Draco vnde dictus. animal insomne, peruigil. Palladis statuæ adiectus à Phidia. 49

Drensare. 175

Driades. 266

Diana

Dru-

Drusiana fossa. 299
Druydes, quasi Dryides. 338
Δρῦς. Ibid.
Dryades. 311
Dryades quomodo differant ab Hamadryadibus. 337
Adag. Dulce pomum cùm custos abest. 314
Ducere, ἕλκειν. 411
Dummodo. 150
Adag. Durior terris Helices. 349
Durius equus, ex qua materiâ. 505
Dymas. 509

E.

E, in compositione aliquando auget, vt euinco, edurus, euinctus. 478
Ebrietas adimit malorum sensum, & tollit omnem mærorem gignens stolidam lætitiam. 410.
Ebrietatis effectus vnus, παροινίαν canere. 412
Ebriis cur singula visu duplicentur. 510
Ecce. 501
Echinades. 320
Echinæ, non Echidnæ. 468
Echo garrula. cur dicatur præcipuè mœrentibus respondere. 425
Eclipsis causam veram proferre Athenis capitale. falsæ & ridiculę causę gentilium, & pręcipuè Indorum. 195
Allusio ἐκ φόβου φόβον. 233
Ecpyrosis quam Christiani credunt, multis differt, ab Ecpyrosi quam multi gentiles cognouerunt; ponuntur differentiæ, & eorum opinio explicatur. 533
Ecpyrosis tempore Phaëtontis. 52
Ectines. 20
Edera an hedera. 107
Ederæ genera, Nigra quæ Dionysias & Nyssæa, alba, helix, recta, seu dendrocissos serpens seu chamœcissos, selenitia. Bacchica. cur Baccho sacra. 107
Edor. 199
Edonis. 507
Educatio legata. 366
Educatoria numina. 9
Edusa. 8
Etiones duo. 432
Egere humanum, sed Diis proximum quàm minimum egere. 227
Eilissos. 155
Elæi colunt Dianam Elaphiæan. 161
Elauer. 298
Electra. 350
Electra animo virili fuit. 516
Electra cùm prius Laödice diceretur, cur vocara nouo nomine. 515
Electrum vnde, & quid. 308
est duplex. 309
Electryon. 356
Elementa qualia futura post mundi incendium. 533
Elementa nulla nobis nunc pura. 191
Elephantes porcina vox terret. 159
Eleusiniis Cereris sacris initiati tantum admittebantur, prophani arcebantur. nefas ea vulgare. pœna gentilis excommunicatio (ex illo loco Horatij) 165. prophani omnes criminosi. celebraturi nouem noctes abstinebant à Venere, vino & malis Punicis. habitus, vestitus, & gestamina ac Symbolica verba initiatorum, & pompa sacri. facium latio & iactatio. inuocatio Coræ, & mutua scommata. 166
Eleusina maiora sacra, quomodo differant à minoribus. quibus Diis sacra. quo tempore celebrata maiora, quod argumentum maiorum minorumque. signa eorum impudica. non initiatis nefas referre. ideo Eleusis tacita, & sacra tacita. 165
Eleusinia Romani ritu Gręco celebrarunt. 166
Eleusinia sacra. 491
Eleusiniorum sacrorum descriptio. vnde dicta. duplicia fuere. 164
Eleusis. 154. 197
Elidis. 96
Elim & Elida in accusat. 139
Elongosine. 298
Emenso radio. 212
Emicare. 428
Emmelia. 110
Emunire. 542
Enceladus. 221
Adag. Ἐνδυμίωνος ὕπνος. & de amore in eum Iouis ac Iunonis zelotypiâ. 173
Endymion amasius lunæ, in Cariæ montibus sopitus longissimo somno. 173
vnde fabula ficta.
Endymion Arcas primus Lunæ cursum deprehendit, inde fabula amasium esse Lunæ. 195
Engonasis. 358
Enipeus. 239
Enna. 270
Ennenses Proserpinam indigetarunt. 11
Enodus. 118
Ensis Imperatoriæ potestatis Nota, iam olim. 543
Entheus. 45. Enthei cursus. Enthea limina. Entheatus. 45
Adag. ἐντετράδι γεγεννῆσθαι. 234
ἐνύπνιον. 456
Eon arbor. 42
Eöus. 77
Epeus. 505
ἔφεδροι & ἐφεδραί. 160
Ephemerum. 36
Epidaurus. 206
Epilimia. 88
Epulæ etiam in Euxino Ponto venerandæ. 513
Epulæ, quid. 365
Adag. Equæ Thessalicæ, mulieres Lacedæmoniæ. 20
Equus machina bellica. 505
Equus pro naui, equisones pro nautis seu remigibus. 10

Equus Troiæ ter fatalis. 505
Equus Troani auctor, magnitudoque & an verus equus? & variæ de hac re traditiones. 505
Eradere. 156
Erasini plures fluuij: vnus sub terram se recondens alibi rursus emergit in Argino agro. 487
Erebus. 221
Erebus maritus noctis, pater somni & mortis. 292
Erechteus propriam filiam Proserpinæ immolauit. 433
Ergynus ab Hercule occisus. 251
Ergynus Neptuni filius successor Typhis occisus ab Hercule. 53
Eridani duo. 308
Erinnys. 13
Erymanthus caret leonibus. 161
Erymanthius sus. 235
Erytheia. 236
Erythræa. 236. *suspicor apud Stesichorum citatum à Strabone, ex Solino legendum* ἐρυθρείας; *vel ex Strabone apud Solinum Erythiam: sed placet magis prius.*
Erythræum mare. 328. 385. 419
Eryx ab Hercule cæstu victus. 263
Eryx ab Hercule victus, Mons Siciliæ, cuius descriptio breuiter. 61
Esca, quid. 365
Escale argentum. 365
Escarlatte. 23
Essedones. 114
Essentia. 531
Etheoclis & Polynicis mutua cædes. 144
Etheoclis perfidia. 142
Eteoclymene. 21
Euadne. 369
Euagrij duo Historicus & Diaconus: Diaconi lib. tres M.S. de vitâ sanctorum. 552
Euan Euius. 324
Euboea. 330
Euellere comam. 212
Euenus. 323
Euenus profundifluus, nomen amittit in Cephisso. 320
Euestra. 121
Euicti rogi. 451
Euippa. 474
Eumenides. 213
Eumenides, deæ vltrices, dictæ Pœnæ. 12
Eumenides seu furiæ tres. 13
Eumenidum visu & verbere audito ad insaniam credebant homines adigi. 78
Eunuchus officij nomen. 188
Euocandorum ex hostili vrbe Deorum ritus. 422
Euocare, quibus proprium. euocati milites. 70
Euonus. 468
Euphemus. 53
Euphratæi sagittas veneno linunt. 237
Euripus. 330
Euripidis versus, qui illi fuere damno. 397
Euripus Euboicus quoties fluat & refluat. 255
Euripi fluxus & refluxus quot. 331
Euripideus iactus. 248
Europa. 217
Europa an dicta ab Agenoris filia, quæ hoc nomine. 321
Europa à Ioue rapta tauriformi. 167
Eurotas, fluuio Eurotæ fluxum & nomen dedit. 487
Eurotos, Eurotas, Europus. 469
Euri. 266
Eurus & Africus quomodo oppositi. 303. & 304
Eurus lætus Eoïs equis niger. 499
Eurus nubifer. 78
Euryalus Vlyssis filius. 474
Eurybates. 493
Eurydice. 266
Eurystheus à quo occisus & vbi sepultus. 361
Eurystheus. 355
Eurytus cur cæsus. 310
Eurytii domus euersa ab Hercule. 262
Eurytion opilio Gerionis. 235
Euxinum. 31
Euxinus pontus. 17
Euxinus pontus prius Axenus vocatus, & quæ vtriusque nominis causa. 480
Exaquescere, & exignescere. 534
Exarmare iram. 472
Exaudibilis. 97
Excalitare, vox fictitia. 290
Excelso excelsior alius. 397
Excingere. 14
Excutere reos. excutere vires hæreditatis. 267
Exempla non excusant crimen. 126
Exercitatio puerorum ingenuorum corporalis constabat 294. { disci iactu, cursu, saltu, luctâ, sagittatione | *hoc apud Græcos, nam Romani natationem in flumine adiecerunt, equitare quoque & cominùs ferire.*
Exhalatio, quid. 366. 451
Exhibere. 462
Exilium cum egestate pessima imprecatio. 14
Exortiua signa. 400
Expensum seu expertum robur. 221
Explicare. 131
Expositum mare in omnes tempestates. 505
Exspirare flammas. 501
Expuere spiritum. 476. expuere rationem ex animo. expuere dentes. 476
Exstases magicæ. 81
Exstinguo, exsulto, exspecto scribendum. 554
Exta viuis eripiebantur ex ritu. 104
Extispices intuebantur quam in partem hostia caderet. 402
Extispicinę diuinario latè describitur. 98. & 99
Extorum caput, quid, quotuplex, verum imaginarium, verum, si duplex, ominis pessimi. Imaginaria semper duo. Extorum pars, Familiaris,

miliaris, & pars Hostilis seu latus hostile. Duplex etiam Fissum, hostile & noxium, Amicum & vitale, item Familiare. 102
Exta nimis læta, quæ. 102
Extorum nomine quæ veniant. 101
Descriptio extorum ominosorum. 101
Extorum ominosorum descriptio. 101
Exta pestifera, quæ. 103
Exta quæ tristia, irata, ominosa; quæ contra læta, bona, felicia. 99. Exta, adiutoria, & muta. ibid.

F.

FAbula, pro verâ narratione. 370
Facere Deum. 238
Facere sibi causam. 525
Facere verbum sollemne in indigetatione. 541
Facies. 207
Facies & vultus quomodo differant. 131
Faciei longitudo decens quæ. 210
Facinora, sunt pignora malè natorum. 142
Factum crimen, pro confecto. 525
Fænicularius campus. 156
Faginus. 328
Fagopyrum. 200
Fagus patula. 328
Fagus vmbrosa. 350
Falisca Iuno quomodo coli solita. 490
Falsiloqui. 535
Famæ cura habenda. 371
Fama vitrea. 78
Fames maior quàm venter. Belgæ dicimus, habere
Famulæ nomen, amatorium. 314
Famulare iugum. famularis turba. famularis populus. 463
Famulus, pro comite. 314
Fanaticus. 98
Fanatici caput iactabant. 510
Far. 199. eius genera quatuor, Clusinum, vemmiculum candidum, & rubrum; & trimense. 199
Fari, propheticum vocabulum. 98
Farrago. 198
Fasces pro dignitate. 556
Fatæ. 231
Fatidicus. 98
Fatilegus. 237
Fatum an differat à necessitate, & quomodo. 461
Fatum ignauum, & iners. 501
Fatum, quid Stoicis. 131
Fatum quid. 530
Fatum, quo ad rem, & quo ad vocem Orthodoxis patribus displicere; etiam ipsi D. Augustino. 134. Stoicis Iuppiter sub Fati lege. 134
Fauni caput pinigerum. 489
Faunus Pater. 266
Fauonius, florum parens. 154
Fauor. 171. 383
Fax duplex; vna in nuptijs, alia in funeribus. 351
Fax funerea. 15
Fax nuptialis in morte alterius exstingui solita. 15
Facem nuptialem apud Romanos in nuptiis ingenuis puer matrimus patrimusq;; in seruilibus seruus præferebat: apud Græcos, mater. 15. ancillæ, Vulcanus, aut Hymenæus. 16
Fax nuptialis. 13. quinque. à puero Daduchos patrimo matrimoque. 14
Faces olim pugnæ signum. 289
Fax pinea in nuptijs, quomodo potuerit etiam esse spinea. 17
Fax rutila. 289
Februalis & Februa. 9
Fecunditatis templum. 549
Felicissimi hominum dicuntur fuisse Peleus & Cadmus. 395
Adag. de magnâ felicitate. 409 } cælum attingere { Vertice, manu, plantis.
Felicitas Stoicorum, prorsus interire. 451
Felix, qui liber: liber, qui nec sperat quicquam nec optet; nec sperare nec optare quicquam illum, qui nouit prospera & aduersa citò mutari. 472
Fel sedes iræ. 322
Feminâ bonâ, nil melius; nil malâ, peius. 185
Femina dux malorum; nihil ea grauius, deterius, peius. thesaurus malorũ. bonam inuenire rarum & difficile; malam habere vsitatissimum. vix duæ bonæ possunt nominari, Penelope & Alcestis; malæ innumeræ. 184
Feminæ imbelles, sed peritissimæ in malo, technis, dolis, sceleribus; & in fraudibus ac malitiâ, viris præstant, & cur. 185
Feminæ in libidinosis audaces, maximè si deprehensæ. 197
Feminæ laus lanificium. 322
Femina, infidum genus, omnes similes. muliebre ingenium, proluuium nulla bona, aut si bona, miraculum. puellis non credendum. vndæ fides tutior, quàm feminæ. 185
Feminarum temeritas & pertinacia. 196
Fenius Rufus. 540
Feræ & monstra quomodo differant. 258
Ferarum nomine quid in fabulis significetur moraliter. 267
Feralia sacra Lemurum. 375
Feralissima peccata, *hoc est lethalia.* 459
Ferculum pompæ. 303. Salomonis ferculum. 303
Ferina lingua. 230
Ferire, vox Ritualis. 313
Ferre accepta alicui, ferre expensa. 556
Comparatio ferri, & cautis. 305. 306
Ferri inuentor quis. 539
Ferrugo, Hispaniæ purpura. 23
Fescenninorum ritus. 25. & 26. exemplum. scriptor. vnde. dicti Fescennium. 26
Fibræ pulmonis, & iecoris quot. 104
Fibula. 179
Fides amicis afflictis & aduersâ fortunâ pressis debita magis quã beatis ac felicibus. 515
Fides citharæ Delphis inuentæ. 490
Fides fidem, diffidentia perfidiam prouocat. 322
Fides non seruanda in sceleribus. 319. extra scelus diligentissimè seruanda. 320
Fides pro credulitate. 241
Fides pro secreto. 319
Fides, pro silentio. 461
Fidiculæ quid. 460
Fissum. 102
Fistula pastoritia, indocta, stridula, garrula quomodo confecta, & quid eâ cani solitum. 305
Fit nocens. 486
Flamen. 294
Flammeolum. 179
Flammeum sacrum. 106
Flandri lato nomine, qui Hispanis. 419
Flexiloqua. 93
Flora lanugo. 188
Flos Asiæ. 462
Flos Græciæ. gloriæ. pubertatis. generis humani. 32
Flores nectarei. 266
Flores omnes veris liberi. 413
Flumina aurifera & quædam gemmifera. 326. { Ister, Hermus, Pactolus, Tagus, Hydaspes, Ganges
Flumina cur cornuta. 320
Fluonia. 9
Fluuij, excepto Hebro, Oceani filij. 301
Fluuij plerique radunt terras & euiscerant. 156
Foliata palma auro. 514
Fontanæ aquæ origo. 318
Fontium capita sacra. 139
Fontes latentes quibusdam notis cognoscuntur. 33. Forda bos. 103
Formam essentialem hominis soli Deo licet in aliam commutare. 510
Forma, seu εἶδος corporis in quo posita. 209
Formidabilius Medæa & Phædrâ. *Adag.* 44
Formidinis, & venationis per Formidinem, seu pennas varicolores descriptio. 159
Formido venatoria describitur. 159
Formosior formosis. *Allusio.* 192
Formula benè mortuis precandi (*terram leuem*) malè autem imprecandi (*terram grauem*, aut quid simile) multis astruitur. 215
Formula bene precandi, Votum secundet. 270
Formulæ deprecãdi dicta ominosa. 188. { Auertat Deus. Procul sit omen &c.
Formum, vnde formosus. 194
Forom. 495
Fortes cito naufragium faciunt. 481
Forti cum hoste contendere, vel à forti superari gloriosum, à vili & ignauo, turpe. 270
Fortes & sterennui debent contra fortunam spei insistere: timidi solent desperare. 86
Fortes fortuna meruit à Dijs iuuari. 29
Fortes in cælum transferuntur. 361
Fortunæ descriptio, cęcitas, iniquitas & horum causæ. templa ei Platonis æuo cæpta dicari. nulla est huiusmodi fortuna, sed ea cuncta Dei fiunt voluntate. 264
Fortunæ aleam qui sæpè iacit, aliquando infortunium lucratur. 241
Fortunæ aduersæ exposita magna & alta: secura verò humilia & parua. 210
Fortunæ colligata Inuidia. 326
Fortunæ cuncta tribuendi prauus vulgi mos. 556. eius numen. 556
Fortuna, inter Penates. 377
Fortuna, leuis, & vitrea, cùm splẽdet frangitur. 541
Fortunam loco mouere. 383
Fortuna modica & priuata tutior & diuturnior. 481
Fortunæ mutatio fit momento. 395, 396
Fortuna non potest animo nocere. 30
Fortuna nihil potest in eo, qui scit mori. 258
Fortuna nulli à principio ad finem felix. 211
Fortuna prosperè agentibus aduersa spirat. 329
Fortunâ res hominum regi. 205
Forum clamosum. 230
Franci olim comam alebant. 162
Fratris nomen dilectionem indicat. 187
Fraudatores suâ fraude corruunt. 380
Frenare nauem. 10
Fretum. 250
Frigidus, pro noxio. 512
Frigoris efficacitas maximè ad torporem & pigritiam. frigoris incommoda, frigidum pro noxio & mortifero. 67
Fritillum resonans. 242
Fritinnire. 175
Frondiflua bruma. 479
Frondifluus. 405
Frons rectus. 256
Frons vnde dicta. 133
Frugum quæ genera diligenter disputatũ. 197. & seq.
Frumẽti vox quot modis capiatur. *latissimè*, pro hybernis & æstiuis, & quibusdam leguminibus. 197. *strictius*, vt excludit sola legumina. *strictissimè*, vt hordeum excludit, & complectitur solummodo far & triticum. 197
Fulgetræ, fulgur, & fulmen, quomodo differãt. 138
Fulgur. 137
Fulgur Dium, & fulgur humanum. 501
Fulgurium. 333
Fulgur hummanum. 333
Fulmen. 137
Fulmina & ceteri ignes cælo in obliquum decidunt. 383
Fulminare, quorum Deorum. 501
Fulmineus. 512. fulmen belli, 512
Fulminum iactus Iupiter, & alij quoque possidebant; sed duplici discrimine, vno, coloris; alio ponderis. fulmen, album, nigrum, rubrum. vnum punitorium grauius, aliud propheticum leuius. 333

Fulmina montes summos feriunt. 345
Fulmen obliquum. 318
Fulmen posterius tonitru. 313
Fumariola. 221.395
Fumi Comparatio. 451
Fumus sordidus. 452
Fundus, priuatum; imperium, publicum. 389
Funebris pompæ ordo. 269
Funeralis ritus comam abscindendi, & super mortuum ponendi. 212
Fungi virum. 437
Funis aurea. 256
Funus. 462
Fura, Furina. 121
Furari pro tegere. 514
Furere credebantur, qui Eumenidum, vel Bellonę aspectu aut verberum sono fuerant externati. 78
Furfurem saxa mentiuntur sparsum, *scilicet* maculis albis. 196
Furiæ. 12. earum descriptio & habitus, anguibus comatæ, cum face sanguineâ & flagello, anus macilentæ. 12. ritus eis sacrificandi. 13
Furiæ facem nuptijs infelicibus præferebant. 13
Furiæ prælij signum proponere facibus dicebantur. 289
Furiosi cur putent duo se videre. 510
Furor pro amore. 177
Furor culpam excusat. 294
Furor vatum laudatur à Platone. 519
Furtiuæ aquæ dulciores, furtiuum pomum dulce. 314
Furunculorum ludus. 249
Futiliter. 230

G.

Gades. 236
Gades sacræ Herculi. 489
Gadibus fuit ara mortis. 266
Gaddir. 236. à Gader Hebræo, quid significet. 236
Gigantum nomen, ortus, fabula, & variæ Mythologiæ. 339. & 340. forma. 340
Gigantum vox quid significet propriè. 86. & 87
Galli Cybeles, tibicines, semiuiri, vel feminæ dicti, ob turpem morbum. eorum descriptio. 508. cicurabant feras, maximè leones. 508
Gallicinium. 426
Gallinacei distinguunt tria noctis & diei tempora, & quæ causa vel naturalis, vel fabulosa. 403. Sunt Martis satellites. 404. *hodie etiamnum Alemannis, iam olim bellicosæ genti, sollemne eos in castris habere.*
Galli Mercurio homines immolabant. 558
Galli Phryges corpora sua secabant. 509
Galenus dubius de animę immortalitate. 438
Ganges. 383
Ganges pulcher, 326. qui eius fontes, & quomodo prius vocatus, quomodo nunc. 327
Gannire. 175
Gannitus canum & vulpium. 392
Gannitu vocis. 475
Ganymeda. 526
Garamantum insigne, pennæ. 202
Garamas. 162
Garganus. 150
Gargara, & gargarus. 150
Gargettus. 361
Gargittion. 235
Gaza quale vocabulum. Gazophylacij multiplex significatio in scripturis. 299
Gazij. 113
Gedera. 236
Gelida animi deliquio adhibita. 511
Gelonum vrbs. Geloni gens. Gelonus Herculis f. 114
Gemina apparent ebrijs & furiosis, quę tantum sunt singula. 510. & quare?
Geminata vox excellētiā significat eius quod geminatur 478.
Latinis: Rex regum, Ductor vel dux ducum.
Græcis: δειλαίαι δειλαίων, τελετὴ τελετῶν, ἑορτὴ ἑορτῶν, βασιλεὺς βασιλευόντων, seu βασιλείων, κύριος κυρίων seu κυριευόντων,
Hebræis: Canticū Canticorū, Locustæ locustarum.
Gemini, qui. 407
Geminorum sidus. 217
Genuinum conchylium. 196
Genarum nomen quæ significet. 76
γένεα. 305
Genera nominum antiquis commutare. 256
Generationis actio viris, perpessio sola feminis, ab Aristotele tributa. 8
Generatio quot annorum tempus. 540
γενεθλιάδες. 6
Genialis torus, seu lectus, à Genio dictus. 9
Geniculum. 199
Genius Deus coniugalis, à gignendo dictus, Deorum filius, hominum parens, Natalis Deus, Deus coniugatorum. in quorum ædibus duo genij culti. genialis torus & epulæ geniales. cunctis dati custodes. munus Geniorum & doctrina de iis veterum philosophorum. 6. duo singulorum genij. quotidie Genio sacrificabatur. non animatis, sed mero fuso. floribus, thure non porco. Genium placare & curare quomodo differant. Geniales homines. Genio indulgere. Geniū defrudare. Genius Deus voluptatis fortuna quoque Genius. Genij dæmones dicti. 7. Genium. à viris colebatur. an & à feminis? feminas quoque Genium habuisse creditas. 8
Genij & lares, quomodo differant. 376
Genij fatales vrbium, & prouinciarum. 421. hi expugnandas vrbes crediti deserere, vel sponte, vel euocatos certo ritu. 422
Genius loci. 493
Genitales Dij. 7
Genitales Dij. 8. etiam Græcorum. 8
Genitalis spiritus. 154

Genua amplectebantur supplices. moris ratio. 34
& exempla. 34
Genua quid, & vnde dicta. 265
Genua inclinare habitus obsequij. 250
Genus non ornat virum: sed vir genus. 171
Genus pro sexu. 370
Geræstum. 187
Germana, nomen caritatis. 309
Germaniæ succinum. 298
Germani olim Celtæ vocati Græcis. 298
Rheni duo an tria ostia, cōciliata dissensio scriptorum. 299
Germani pueros docebant vibrare hastilia. 294
Gerræ. 114
Gereæ siue Gyreæ petræ. 502
Gerrhæi veneno sagittas linunt. 237
Geriones. 263
Geryon. 235. cur tricorpor. 235
Geryonis iustitia. 358
Geryonis pecus vnde abactum. 236
Gesa vel Geza, Gallorum, & prius Hispanorum secundum Athenæum. 167
Gestus canum. 391
Getæ, 501
Getes. 385
Getha. 327
Gethæ. 343
Getę sagittarij, vbi siti, quomodo à Gotthis sint distinguendi, & quomodo à Dacis. 332
Getuli, in penitâ Africâ, antiquissimi incolæ, equites optimi, cicurare leones sæuissimos periti. 160
Gibbarin. 87
Gigantes ope Herculis superati. 259
Gihon. 298
Gingrire. 175
Glaciale Mare, cur mutum. 265
Gladio nobiles, securi ignobiles necabantur. 543
Glauca. 49
Glauca oliua. 203
Glaucus. 17
Glessum. 309
Glocire & glocidare. 175
Gloria, quid. 371
Gloriosum cum forti pugnare, turpe cum degenere & timido. 270
Goëtia. 321
Gogh. 332
Gonoëssa, *non* Genoëssa. 468
Gorgones tres quæ, vnum oculum tres habebant, earū forma. 75. Gorgonides insulæ. 75
Gorgophonus Epidaurius. 289
Gortynia canis. 158
Gortynia vestis. 178
Gortys, Gortyna, Gortyne, à Gortyo Heroë. 466
Gotthi an Getæ. 332
Gracchorum eloquentia, & acres leges. 555
Gracchus primus disposuit salutationes. 228
Græci auersabantur genuflexionem coram regibus, Lacedæmonij, Attici, Thebani, Macedones. 257
Græcia hyeme niues nouit & glaciem. 155
Græcia propriè dicta, quæ. 429
Græci non semper Hebræa rectè pronunciant. 299
Græci recentiores *Græci* dici nolebant; sed potius, *Hellenes*. imò & postea *Romanorum* nomen vsurparunt. 429. *hinc intelliges, cur & quo sensu lexicographi quidam & scriptores diuisi iam Imperij tempore, tradiderint*, Sibyllarum *nomen Romanam analogiam habere.*
Gradiuus vnde Mars. 170
Gradum frangere. 262
Gradus quid. 86
Graijus. 466
Grammatici virtus, aliquid nescire. 258
Gramen latè sumitur, sed quid propriè sacrum quod victori porrigebatur corona graminea. 63
Grana, Granitum, Granarium. 24. Granata. 24
Grando quomodo gignatur. 52
Grossus. 348
Gruire. 175
Grundules vnde dicti. 375
Gruum migrantium comparatio. 123
Guadallete. 214
Guadalquiuir. 214
Guadiana. 214
Gubernæ. 495
Gula quanta quorumdam, cui vectigalia publica non sufficiebant. 390
Gyara. 529
Gyaris dignum. 238
Gyges. 341.306.308
Gynæconitis pars ædium. 516
Gyrus, olim goerus. 174

H.

Habenæ pro clauo. habenæ animæ. 41
Hæmon. 35
Habet. 514
Habet, hoc habet. 347
Adagium, Habet. *vel;* Hoc habet. 514
Habilis arcus. 178
Halcyon. 507. de his auibus multa. 508
Halagabalus genuflexo se adorari permittebat. 257
Halcydonia quando. 508
Hallebardæ nostræ, verè bipennes. 514
Halitum extremo super ore legere. 344
Hallirhotius à Marte occisus. 299
Halyacmon 239
Hamadriades, & de earū arboribus vitæ sociis. 337
Hamorrahones. 226
Hariolus. 509
Harmoniæ Græcanicæ & Asiaticæ quinq; genera. 464. Doricum, Aeolicum, Ionicum, Phrygiū, Lydium, ad hæc reducēda mixo Lydium & mixo Phrygiū
Harmonia. 127
Harpiæ quales. 71

Hebe. 359.346
Hebes ante templum compedes & cathenæ cur à capriuis suspensæ. eius statuæ habitus. Iuuentutis Dea, & quæ senium Dijs auerterer. cuius filia, Herculi fratri suo nupta. 527
Hebe pocillatrix Deorum; quos illi honores Phlyasij exhibuerint. 526. asilum eius templum. 527
Hebrus. 266.332
Hebrus Iouis filius. 301
Hebrus Oeagrius. 54
Hebrus, pro Thracia. 327
Hecate. 374
Hecatæ comites canes crediti. 75. eâ aduentante terra tremere, & thedæ fulgere. 75
Hecates cur Triuia latè. 72
Hecate cuius filia. 74. cui nupta. eius studia. 74
Hecate, peculiari epitheto, potens. 179
Hecate quam iracunda. 75. dicta Brimo, & Perseis. 74
Hecate triformis an Aecate scribendum. vnde dicta. trifacies. triuia. trigla ei sacrificabatur. cur hæc omnia. 10
Hector quoties & vbi raptatus. 463
Hector tractus. 462
Hector Troianorum manus, columnaq. 425
Hecubæ filij, quot. 410
Hecuba in canem mutata, cur fictum. 509
Hecuba, quæ Senecæ Tragœdia. 418
Hecubæ vita supplicium, mors, votum. 476
Helena ab auo Pleurone, dicta Pleuronia. 466
Helenæ accurata defensio. 471
Helena causa belli Iliaci. 185
Helenæ mors & post mortem cum Achille nuptiæ. & de iis vaticinia Dioscurorum vel Protei potiùs. 470
Helenæ sidus metuendum nauigantibus. 218. 219
Helenæ stupra & incæstus cum 511. { Theseo, Paride, Corytho, filio Paridis; cum proprio filio,
Heleni coniugis prioris nomen ignotum; posterioris Andromacha. 423
Heliades, Heliadum crusta. 308
Heliadum rami. 507
Helice. 60
Helice niuosa, 349
Helice Parrhasis. 458
Heliopolitani Aegyptij quotidie tres homines Iunoni immolabant. 558
Helissos. 155
Hellas, quæ vera. 429. Hellen. 429
Hellenismus. iuuentus Zethi, pro Zetho. 137
Henricus seu Hermannus Rissvich. 451
Heniochi. 416
Hera, terra. 121
Heraclæa. 271
Heraclea. 305
Herbam porrigere. *Adag.* 63
Hercæus Iupiter. 496
Hercules à balænâ deuoratus, triduo in ea sepultus, quarto die incolumis, pilorum cãtum iacturâ. 314
Hercules an mortuus ante Oedipum. 251
Hercules an poculo traiecerit Oceanum. 241
Hercules apud inferos, sontes punit, non vero illic supplicia pendit. 361,362
Hercules à quo didicerit sagittare. 355
Herculis arma, exuuiæ leonis, arcus, claua. 220
Herculis arma varia recensentur, sed ordinaria; pellis, arcus, claua. 352. ideo à Tertulliano vocatur, *Scytalosagittipelliger.*
Hercules Athenis à parricidio expiatus. 299. 300
Herculis claua an lignea. 352
Herculis columnæ apud Gades. 236
Hercules dictus PACIFER, quod orbem pacarit. 238
Herculis dictum, de virtute. 341
Herculis & Acheloi lucta pro Deianirâ. 312
Herculis forma & habitus. 268
Herculis furorem primi Stesichorus & Panyasis finxere. 291
Herculis generationi mundus diem impendit. 219
Hercules helleboro sanatus insaniâ. 300
Hercules Hispaniam ab Africâ diremit. 236
Herculem iacere, seu Herculius iactus. 248
Hercules infans duos angues necauit. 234
Herculis labores & laudes. 234
Herculis labores moraliter quid signent. 235
Hercules lapidis ictu liberatus à furore. 291
Hercules leonem quomodo necauerit. 342
Herculis mira forma. 306
Herculi nulla à labore & certamine quies. 233
Hercules natus quartâ Lunâ. 234
Herculis oculi scintillabant. 290
Herculis ope Gigantes superati. 259
Hercules orbis pacator, PACIFER. 258
Hercules, quæ stella. 358
Hercules quando & quomodo mortuus. 360
Herculem qua de causâ, & vbi Argonautæ deseruerint. 56
Hercules quadraginta tres; quin & sic dicti omnes viri fortes. 349
Herculem quid impulit seruire Eurystheo. multos labores etiam sponte subiuit. 355
Hercules quomodo impeditus à Pallade ne Amphitruonem occideret. 291
Hercules quot noctibus genitus. 511,512
Herculi redditum oraculum à mortuo occisum iri. 348
Herculis seruitus quam Omphalæ impendit, describitur. 261,262
Herculis seruitus. 315,316
Hercules sidus, pro quartâ Lunâ. 234
Hercules staturâ & cognomento Gigas. 354
Herculis stupra aliquot recensita. 315
Herculea tela quam certa. 289
Hercules terram circuiuit, malorum & monstrorum hostis & domitor, bonorum vindex, terræ marisque pacator. 301
Hercules Troiam decem diebus expugnauit. 512
Herculis Tyrij statua. 361

Hercules

Hercules vbi primùm coli cœptus. 361
Herculis verum nomen Alcæus. 345
Herculeæ virtutis materia fuere dura imperia. 258
Hercules vnde dictus. 220.530
Hercynia. eius quædam aues pennis splẽdent. 63
Hereb, à verbo Harab, nox. 226
S. Hermetis fulgor exoptatus naufragantibus. 218
Hermionij iactabant se compendiosam ad Inferos viam solos nosse, & ire. 355
Hermus. 326
Heroes. 374
Heroum arma ænea. 432
Heroës an vsi quadrigis. 209
Herõum generatio fabulosa & de mẽdacio. 259
Heroës non vsi nauibus rostratis. 495
Heroës vnde & qui. 121
Hersili epitaphium & Marullæ. 139
Hesione data Telamoni coniux. 314
Hesione Priamum redemit. 425
Hesperia, vnde Italia. 426
Hesperidum mala, citria fuẽre. quomodo ea Hercules per Atlantem met sustulerit. 237
Hesperidum poma, qualia. 143
Hesperi & aliorum siderum comparatio. 192
Hesperugo. 76
Hesperus. 77.192.260
Hesperus & Lucifer, quomodo differant. 307
Hiatus apud poëtas exempla. 416
Hidaekel. 298
Hilarius poëta alius ab Episcopo. 39
Hilarus, pro hilaris. 81
Hippius mons. 505
Hippocrene. 95
Hippodamiæ certamen, & cursus, proci, victoria. 369
Hippolyta Amazonum regina. 238
Hippolytes baltheum rapuit Hercules, an & pharetram. 512
Hippolytus à morte diuinos honores consecutus. primus coluit Diomedes. esse sidus auriga. suscitatus à Diana vel Aesculapio. Aricino nemori præpositus, Virbius dictus, & vnde. 209
Hippolyti currus quadriga. 209
Hippolyti mors descripta. 208.209
Hippolyti odium in feminas insaturabile. 186
Hippus. 17
Hirquitallire. 175
Hirrire. 175
Hirundinis descriptio pullos nutrientis. 226
Hirundinis stercus incidit in Gorgiæ faciem. 310
Hirundo tristis. 226
Hispal, & Hispalis. eius laus. 64.65
Hispanarum mulierum superbia, quæ se adorari volunt; maritorum ignauia qui sinunt impotenti sexui tam largas habenas. 258
Hispaniæ electrum. 309
Hispania quondam Africæ coniuncta. 236
Hispaniæ thesauri olim quanti. 299
Hispania Zephyris obnoxia, vnde dicta. 327
Hispanienses Chalybes. 307
Hispani, pro Castellanis, impropriè. 419
Hispanicum; *Por vida de tal*, vnde. 420
Hispanus color quis. 269
Hoc age, formula loquendi in sacrificijs. 51
Hoc, pro cælo aut Ioue. 291
Hœdi. 39
Homicidas vexari credebant à spectris occisorum. 524
Homines ad imaginem Dei creati, belluinam amant vitam. 323
Homo an mutari queat in asinum, lupum, canem &c. 509.510
Homo animal fabrè compactum. 325
Hominum audacia. 37
Homo constat tantum animâ & corpore. 452
Homo homini lupus. 184
Homo non constat solo corpore, nec solâ animâ; nec corpore, animâ, & spiritu. 452. 453
Hominis partes tres, anima, vmbra, corpus. 359
Homo quatuor humoribus constat, quæ quatuor elementis, sed & quatuor mundi cardinibus respondent: vnde & paruus mundus vocatur. 322
Homines quibus à belluis superentur. 90
Homo sibi nullam sortem diuturnam spondere potest. 556
Honor aspectu dulcis, adeptu cruciat. 388
Horæ, Deæ. 11
Horæ præsides anni. 63
Horatius desertor Epicuri. 442
Hordeatij dicti gladiatores. 201
Hordeaceus panis quando & vbi in vsu. 201
Hordei genera, hexastychum siue canterinum; distychum siue Galathicum; trimense. 201
Hordeum comprehenditur mediâ significatione frumenti, non vero strictissimâ. non est legumen. 198. 200
Horrescere. 497
Horti Babylonij. 390
Adag. hostem amare. *exemplum & descriptio amoris pulcra apud Valerium illum in Cyri; & Propertium, de amica illa Tarij.* 145
Hostia, vnde dicta, & quid propriè. 19
Hostię superorum candidæ. 97. iniuges ibid.
Hostiæ Superũm & Inferum contrario situ. 101
Hosticus fragor, hostica flamma, hostica ergastula. 504
Hostile latus & fissum. 102
Hostilij Lares. 375
Hostis Deũm. 528
Hostis, Hostimentum, Hostorium, Hostire. 150
Humani fœtus in vtero positura. 34
Humidum quomodo differat ab vuido & vdo. 211
Hyacinthus ex cuius natus cruore flos, eiusque descriptio, Hyacinthus Apollinis cura. 468.

468. quis flos hodie Hyacinthus. 468
Hyades. 407
Hyades etiam Hœdi, & Suculæ, quot & quæ stellæ. 39
Hyantes. 20
Hydaspes. 64
Hydra Lernæa, quot capitum, & quomodo victa ab Hercule. forma eius. 237
Hydrochous. 408
Hydrophobia. 311
Hylæ raptus & in eum amor Herculis. Hylæ pater quis? an Hercules? 56
Hyllus. 347
Hyllus, an Yllus. 336
Hyllus occidit Eurystheum. 361
Hyllus Herculis filius. 56
Hymenæus Bacchi & Veneris filius, eius laudes & officia. 25
Hymenæum concinebant pater aut mater, quod missum mali ominis putabant. vnde hoc nomen nuptiali carmini inditum. historia de Hymenæo iuuene Athenienſi & eius amoribus ac nuptijs. 26. Ab Atticis orta cõsuetudo eius nomen inuocandi. Hymen etiam dictum carmen, alternis canebatur. scriptores Hymenæorum varij, quorum quidam interiere, quidam exstant collecti. 27
Hymenæus, Deus nuptialis. 13
Hymenæi genus, descriptio, & officium. 19. 20
Hymettus melle & marmore inclytus. 157
Hyperboles natura, & Hyperbolicæ comparationes quo pacto intelligendæ. 186
Hyperborei. 154
Hyperion. 336
Hypothebæ. 484
Hypsipilæa, 344
Hypsipilæa tellus, Lesbus. 489
Hyrcani datâ dextrâ iusiurandum firmabant. 35

I.

IActatio vitiosa sui fastidium & odium affert. 28
Iaculum, *tessera*. 243
Ianitor catenatus. 228
Iani laudes. pater. tuens. biceps, biformis. catus rerum sator &c. 217
Ianthina purpura. 24
Ianuæ Græcorum olim solitæ foras reijci, Romanorum verò introrsus reduci in aperiendo. 311
Ianuam aperturis intus strepitum excitandi consuetudo. 312
Ianuæ multæ in domibus diuitum. 228
Ianuam pultari, concrepuisse, sonere, stridere, impelli, percuti, an differant. 312
Iãpis. 157
Iasion amasius Cereris. 260
Iasius modus an Iõnius. dictum varium, & γλάφυρον, eius effectus quales. 464
Iason iussu Peliæ nauigauit. 57
Iason mare subegit. 466
Iasonis pater Aeson, mater quæ dubium 21.
vnde dictus, medicinæ peritus. 21
Iason quæ beneficia acceperit à Medæâ. cuius draconis dentes seminarit. 48
Iauan. 429
Iberi Europæi & Asiani, & vtri ab aliis orti. 299
Ibylla. 64
Icarium mare. 329
Idæi Dactyli, seu Digiti. 374
Idmon vbi mortuus. 56
Iecur difficilius vritur. 353
Iecur sedes amoris. 322. sed & omnium cupiditatum. 322
Iephte filiam suam sacrificauit. 433
Desperatio ignauorum propria. 86
Ignis & aqua quomodo nuptijs adhibita. 549
Igne & aquâ accipere. 549
Ignis pro rogo. 506
Ignem veteres coluerunt sub nomine Vulcani. 414
Ignorantia nullum est remedium mali. 493
Iliaci muri, mænia Neptunia. 462
Illætabilis, de 470. { nuptijs, murmure, orâ, pondere.
Illicita vehementius cupisci. 314
Illigamenta capitis. 262
Ilij mænia, quomodo à Neptuno & Apolline exstructa, non tota. 419
Ilissos. 155
Ilissus, an primam possit producere. 182
Ilissus fluuius Atticæ, 155
Ilithyiæ pro nascentibus numus dabatur. 10
Ilium. 418. 420
Ilium ter equi gratiâ expugnatum. 505
Illudere. 370
Ilus, à quo Ilium. 418
Ilys. 306
Imago inanis. 524
Imago noctis. 551
Imber ferreus pro multitudine telorum, aureus pro quantitate magnâ numorum. 553
Imbricitor. 499
Immanis, pro non bono. 426
Immedicabile. 332
Immoderata omnia prudentibus suspecta. 392
Immolare. 99. 100
Immortalis vt quis fiat, prius omne terrenum ex eo igne consumendum. 360
Immittere gregem. 226
Impatientia auget miserias & dolores. 50
Impendere. 219
Imperantis omnis ætas culpatur. 383
Imperatoris & Cæsaris discrimen in quo. 396
Imperia apperi possunt, propter munus & operam; propter dignitatem & honorem, non possunt. 391
Imperia dura qui tollit, virtutem tollit. 258
Imperium neminem suscipere, aut omnes velle imperare, pariter perniciosum est. 391
Impietatem solam Deus punit. 296
Implicare. 343
Adagia, rei impossibilis. 254. { ceruus trahet captiuos canes, vlulæ cum luscinijs cantu certabunt, laminæ ferreæ innatabunt mari, arbores desinent vere florere, *talia etiam*, ad vmbram verba eructare, Anthericum metere, funiculum ex arena nectere, telam retexere.
Adagia, impossibilium; siue negãdi vnquã futurum. 252. *Prius* { pariet locusta Lucam bouem, flumina ex mari exibunt, Annus à fine incipiet, Siculos fluctus siccabis, Manu astra cælo detrahes, poterit piscis viuere in sicca arenâ & aper in mari, flamma sedetur per aristas incensas, flumina ad caput sunt reditura, Syrtes placidum pontũ præbebunt, Malæa erit fida nautis statio, saxa imis vadis leuata renabunt, Padus lauabit cacumina Matina, Apenninus procurret in mare. Tigres subsident ceruis, columba miluio adulterabitur, armenta non timebunt leones, hircus amabit oceanum, Tellus erit supra mare, & mare superius cælo. Volucres vere, cicadæ æstate tacebunt.
Adagia impossibilium, quibus signatur aliquid nũquam futurũ. 253. 254 *Prius* { canis terga dabit lepori, Sol conuersis equis recurret. Terra feret stellas, cælum aratro findetur, Vnda flammas, ignis aquas dabit, humor desinet esse contrarius igni, lumina Solis erunt coniuncta cum Luna. Zephyrus & Auster spirabunt ex eadem cæli parte, Notus flabit ex Septemtrione, Thebani rogi fumus concors erit & vnitus, Ver auctumno, bruma æstati miscebitur, Oriẽs & Occidẽs erunt eadẽ regio. Nilus orietur ex parte Boreali, Damæ errabunt per flumina, Indus damnabitur glacie, Dies quæ tempore Thyestis fugit in occasum, redibit in ortum. chaos miscebit astra Auerno. Hydaspes condet lucem, Sol orietur vado Tartessiaco, Meroë candescet pruinis Geticis, Vrsa se mari proluet, Testudo volabit, vultur proferet cornua, fluuij prona iuga retro petent, Armenij texêre diẽ ortũ Gadibus, Aequor erit aptum frugibus, Delphin assuescet siluis, cocleis homines erunt iuncti, Phębus nocte refulgebit, Lunâ die, Vrsæ ponto mergentur, Tanais per Atlantem, Bagrada per Caucason fluet, Germani pro Rheno Hydaspen sulcabunt, Hispanus Gangen bibet, Indus aquabitur in Ibero, Castor Pollucem occidet, Thesea Pirithous, Orestes Piladem, flamma tendet ad partes imas, vnda ad supernas, Lupus ouem ducet vxorem, Leuigaueris echinum. Scarabeus mel, lac culex faciet. Rubi violas, iuniperi narcissum, pinus pira feret.
Improles. 437
Impotens & impotentia. 172
Impudicum facit sola mens. 191
Inachia. 213
Inachus volucer. 305
In æquo. 138
Inalpini intonsi. 265
Inarime. 341
In auget, vt inualidus, indurus, impotens. 172
Inbalnities inluuies inprofundies. 269
Inbarbescere. 188
Incendiaria auis. 65
Incendium magnum oritur exscintillulâ. 460
Incessus mentem detegit. 249
Incestare, incestus. 295
Inciliæ. 215
Incincta veste. 465
Incinctæ mulieres ossa legebant. 354
Includere suras cothurno. 178
Increscere. 220
Incubare. 410
Incubo, & Incubus. 259
Incubi an vlli dæmones. 259
Incumbere ferro, & in ferrum. 172
Incumbere in mensas. 413
Incumbere salictis. 210
Indago. 259
Indeliberata voluntas. 196
India decolor. 176
Indi à Baccho domiti. 108
Indiæ scriptores plerique fabulosi, vt { Daïmachus, Megasthenes, Onesicritus, Nearchus, 193
Indicæ. 488
Indifferenter. 471

Indiuidua. 454
Indocilis. 370
Indocilis cum infinitiuo. 424
Indoles. 334
Indoscythæ. 49
Indumari. 499
Indus piceus. 14
Induuium. 472
Infantes quomodo & vbi sepeliri soliti. 459
Infantium vmbræ metus & supplicij apud inferos expertes. 547
Infernum veteres νύκτα vocarunt. 69
Inferus. 364
Inferorum ianua vbi & quàlis. 213
Inferi dicti plures, quare. 265
Inferorum Dij, Magicis sacris inuocabantur. 11. eorum aræ. 11
Inferis facturi non abluebantur sed adspergebantur. 190
Inferis fiebat effossâ humo, igne de rogis rapto. 118. veste obsoletâ & furuâ & demissa ad pedes victimâ nigrâ. 119
Inferorum ianitor triformis, *Cerberus*. 214
Inferorum iter vnum, Inferi æqualiter ab omni terræ superficie distant. 355
Inferum mare. 392
Inferis nemo redijt. 348
Inferis nulla felix arbor. 272
Inferorum pallentia castra. 289
Si quis inferis sensus, *Formula vetus*. 521
Inferorum terriculamēta nocte vigent, & clarescente die euanescunt. 223
Inferis trigæ, aliquando quadrigæ datæ. 174
Inferi tristes. 11
Inferi tristes, lucifugi. 266
Inferos viui adierunt & inde redierunt in fabulis. 338. { Orpheus, Vlysses, Hercules
Infigere scopulo acuto. 501
Infinitum an aliquid, saltem Dei potentiâ. 46
Infulæ. 509
Ingerere vocabulum sollemne. 97
Ingratus maximè, qui obliuiscitur. 48
Ingruere. 270
Inhonestamentum. 296
Inhorrescit mare. 499
Inimicorum blanditiæ, vt plurimum dolosæ. 391
Inimicum non facilè decipias. Inimici qui pessimè noxij. 379
Innectere mentem. 179
Innectere signa impuritatis. 262
Innubilus. 311
Inoffensus. 211
Inolescere. 315
Inopia victus mater castitatis. 170
Ino submersa & Dea putata. 111
Inquirere in fortunas. 267
Insepultorum vmbræ creditæ centum annis errare, nec recipi apud inferos. 402
Insæuire. 175
Insidiæ quælatent, magis nocent. 29
Insiditur. 213
Insomnium. 456
Insomnium quid. 550
Insopibilis. 74
Inspicare. 25
Inspirare animum, vel animam. 379
Integrare carmen. 521
Intemperiæ. 121
Intensior ostro flos. 468
Intentatas iugo, iniuges, iugum non passas, intactâ ceruice, iugum nondum expertas, rudes operum, ἄζυγες, ἀνεντρίβεις. 18
Interduca. 9
Interfectorum vmbræ vexabant occisores viuos ex corporibus in præsentiâ occisoris sanguinem emanare docet experientia. de causâ disputatum. 525
Interim, pro interdum. 319
Interim. 335
Intermittere. 266
Interrita mens. 208
Interrogationum species variæ. 47
Intonsus, pro auido libertatis. vel capillato, 265
Inuergere. 101.289
Inuertere mentem. 179
Inuestire. 316
Inui, 259
Inuidia Scylla. 394
Inuidia semper comitatur felicitatem, ideo fingebant colligatam inuidiam fortunæ. 326
Inuidiosior. 93
Inuidiosum esse melius, quàm miserabilem. 394
Adag. Inuitis Dijs. 141
Inulti credebantur vexare necis suæ auctores. 402
Inuoluntaria merentur veniam. 294,296
Ioālus occidit Eurystheum. 361
Iolcos maris domitrix. 466
Iolchos, non Hiolcos vel Hiolchos. 47
Iones. 429
Iones primus quis in oppida coëgit. 437
Iones varij. 392
Ionium mare quodam loco dulcescere. 31
Ionium mare vnde dictum, & quid propriè. 392
Ionium vnde dictum. Ionius Illyrius. 47
Iouialis Genius. 377
Iphiana silai. 557
Iphigenia in Aulide à patre immolata. 433
Iphigeniæ genus 483. { Iupiter, ex Taigetâ, 1; Lacedæmon, 2; Amyclus, 3; Argæus, 4; Oebalus, 5; Tyndarus, 6; Clytemnæstra, 7; Iphigeniâ. 8
Ira, furor, iræ signa & descriptio luculenta. 45
Ira grauis consilium respuit & rationem. 29
Iræ iniquitas facit pertinaciores. 31
Ira in se sæuit. 222
Iras locare. 230
Ira non potest vultu tegi. 393
Iram vincere oportet eum, qui cetera vincit. 297
Irati ruinis similes. 47
Iratorum oculi videntur ignei. 290
Ire in leges socias. 167
Iris agrestis. 36
Iridis nomen, etymologia, colores, causæ. 98. Irim de cælo mitti cur poëtæ finxerint. Iris portendit auræ permutationem. 98
Irreuocabilis. 265
Irritamen. 321
Ischiaci sanantur harmoniâ. 464
Isidis stella. 84.85
Isidis templum. 508
Isis vela inuenit vel Icarus. 40
Ismeniæ Thebani factum callidum. 257
Ismenus, à quo flumen vocatum. 250
Ismenus flumen, & vir. 182
Ismenus languidus. 305
Issidæ. 113
Ister. 64. aurifer. ibid.
Ister, eiusque brachia. 32
Ister Istro fallacior. 386
Istri fontes. 332
Istri ostia quot. 70
Istmos. 250. sex commemorantur. 250
Isthmus Corinthius. 16.17
Italia terrarum alumna. 141
Ithemales. 131
ἴθυς. 255
Itylus. 309. idem, Itys, ibid.
Iudæi quando vescebantur hordeaceo pane. 201
Iudæis vltra diem vnum corpora in patibulis relinquere suspensa non licuit. 402. *Gabaonitæ, qui Iudæi non erant, sed reliquiæ Amorrhæorum, id in Saulis liberis non obseruarunt; sed eos reliquere in crucibus donec super eos stillaret aqua de cælo. 2 Reg. 21. vbi causas huius facti multas Dionys. Rickelius collegit.*
Iudaica vela imaginosa. 253
Iudicia mala in iudices redundant. 398
Iudicium extremum de malis & bonis poëtæ cognouêrunt. 443.444
Iuga. 9
Iugatinus. 8
Iugalis Iuno. 9
Iugere. 175
Iugula. 218
Iugum nuptiale. 6
Iulia vrbs Italię, Dædalea vocata, opus Dędali. 328
Iuliæ pœna. 557
Iulianus nomen Domini detestabatur. 371
Iul. Celsus quis scriptor. 161
Iuno, à Iuuando. 9
Iuno dicta 9. { Iugalis, Opigina, Vnxia.
Iuno dicta 9. { Cinxia, λυσιζώνη, Socigena, Interduca & domiduca, Lucina & Luceia, Februa, februalis, fluonia, Curitis. &c.
Iuno Diues. 488
Iuno, Lucina, & Iugalis. 9
Iunoni mactabatur vacca candida intentata iugo. 18
Natalis Iuno. 7. & 8
Iuno Natalis à feminis colebatur. 8. à viris etiam. 8
Iunonis odium tenax profuit Herculi ad gloriam. 220
Iunoni prata sacra. 162
Iuno, Regina. 488
Iuno Sospita. 96
Iupiter vir & femina. 256
Iupiter, æther, cælum, hoc, pro ijsdem. 291
Iuppiter alumnus. 141
Iupiter Amoris vi mutatus in 553. { Taurum, Cycnum, Aurum, Aquilam, Dianam, Satyrum, Draconem, Fulmen.
Iupiter Ammon arietino capite. 193
Iouis Ammonis fons. 335
Iouis an licuerit tauro facere. 239.240
Iouis altaria in montibus locari celsa. 331. *sacræ etiam litteræ testantur, Israëlis idola in excelsis coli solita, quæ sustulit Iosias. 4. Reg. 23. & 2. Paral. 24.*
Iupiter à iuuando. 9
Ioui cacumina montium dicata. 162
Ioui ceterorum Deorum nomina cuncta conueniunt. 530
Iuppiter cur dictus omnia videre. 169
Iupiter Deorum sator. 301
Iupiter dictus Romanis, 530 { Optimus, Maximus, Tonans, Stator, & vnde. Fatum. Fortuna.
Iuppiter Europam tauri decepit formâ. 167
Iupiter Hercæus. 421
Iuppiter Hospitalis & Hicetesius. 417
Iouis manubiæ, trini generis. 333
Iouis mœchæ & spurij. 217
Iupiter niger, *Pluto*. 213
Iupiter, nomen trium fratrum filiorum Saturni. 266
Iouis nomen vnde. 379
Iupiter Prædator, vnde dictus. 160
Iupiter progenitor Deûm Regumque, genitrix quoque eorundem, vnus & omnis Deus. cur mas & femina dictus. est mundus. 221. eius cognomina. 221
Ioui seiuga sacra. 174

Ioui spolia triumphalia dicabantur, & prædæ pars cedebat. 511
Ioues tres. duo Arcades, & tertius Cretensis. iste præcipuus & cur habitus pro Deo. & cuius filius. 216
Iupiter Triumphator, Prædator, & Feretrius Romanis; Græci colebant τροπαιοῦχον, & νικηφόρον, & τροπαιον. 511
Ioui verre aut ariete non immolabatur. 239
Iurabant veteres per res quasque sibi gratissimas, vt per, 420. { patriam, maritum, liberos, caput. Genios Principum. Salutem Principum.
Iusta nauigia. 500
Iusti & boni constantes sunt, nec mortem aut tyrannos metuunt. 384
Iustificus. 206
Iustitia cur Astræa dicta. 292
Iuuenes, quia bello remp. iuuare possunt, ab anno xxx vsque ad xxxxv. 462
Iuuenis inbarbescentis descriptio 188
Iuuentus, optimum vitæ tempus, & cur. bona ætas. dies. flos ætatis. optima dies.
Vt vespera ad diem, sic senium se habet ad iuuentutem. 180
Iuuentus Zethi, vel Iuuencus Zethi. 137
Ius in viribus. 184
Ius mugitus. 289
Ixion. 320
Ixiones duo. 335
ἱππόδορον. 305

L.

LAbdacus. 263
Labor & lassitudo quomodo causa somni. 291
Labor præcedens iucundam facit memoriam, & boni adeptionem dulcorat. 270
Labores obsonium sunt strenuis. 270
Labyrinthus opus Dædali. 211
Lacedæmoniæ deditæ studijs virilibus. earum forma. 20
Lacedæmon. 483
Lacedæmon Heros regioni nomen à se indidit, vrbi vero Spartæ ab vxore. 470
Lacedæmonium marmor, viride. 196
Lacerare. 403
Lacertosus. 108
Lachesis. 231
Lacrymæ fructus mœroris, vt poma arborum. 357
Lacrymæ gaudentium an frigidæ, tristium calidæ. 413
Lacrymas memores condere sepulcro. 465
Lacrymentur cur homines cùm ad genua concidunt. 34
Lacunaria seu laquearia ebore & auro ornata. 388. imo & ex solido auro. 389
Ladon. 551
Ladon serpens custos horti Hesperidum. 237
Læua manus inferis sacra. 122
Læuâ manu Dij aduersa dare crediti, homines in tristibus rebus vti soliti. 57
Lagenophoria. 325
Laius Chrysippum rapuit, quæ causa necis. 94
Laijus. 263
Laij oraculum. 95
Laij vmbra apparens Tyresiæ. 124
Lalara, seu Lara seu Larundo, mater Larum. 373
Lamiæ, aliæ à Strigibus, inania terriculamenta: quam varia de illis scriptores tradiderint breuiter recensitum. Lamiæ secundum quosdam Empusæ. Lamia Regina Pontica, quàm sæua: 66. & alia ad Automolas. Lamiæ feræ. & de illis an scripturæ quædam loca capienda. 67
Lamna gracilis. 512
Lampades tradere λαμπαδεύειν multis in sacris sollemne, & vnde mos natus: lampades iactare nec alteri tradere sollemne in alijs sacris. 491
Lamus Herculis filius ex Omphale. 335
Lamus Lydus. 261
Lancea, an ab Hispanis, an à Gallis accepta vox. 383
Lancinare. 403
Lanugo irrigat genas. 188
Laodices filiæ Priami pulcritudo & impudicitia. 471
Laömedon promissos equos Herculi abnuit. 505
Laqueus quid. 539
Lararium priuatum cuique. 374
Larissa Cretæ. 466
Larnax heros & arca. 94
Lares. 414
Lares etiam Deorum, Lar cælestis, Lar militaris. 378
Lares, Laruæ. 121
Lares porco placabantur. 7
Lares, quid, *priuati* qui innumeri; & *publici*, qui *Præstites* dicti, & eorum ara, & statuæ significatio; & *Compitales*, olim duo, postea tres; 373
Larum sacrificia. 374. 375
Lares varij quidam 374. & 375 { familiares seu priuati, Præstites, Compitales, Viales, Grundules, Hostilij.
Laruæ. 374
Laruati, à Laruis dementati. 311
Larum simulacra & habitus, & quæ illis suspendi & à quibus solita. 375. 376. sæpe contemti. 376
Larus. 474
Lasciuia inuadit saltu leonino, procacitatem igneam inducit, venenum ac pænitentiam vltimò infundit. 75
Lassus pondus. 350

Latini

Latini Græca non semper rectè pronunciant. 299
Latium pro totâ Italiâ. 328
Latium sacrum Marti. 489
Latonæ in partu mirum. 219
Latrones Alpini & Pyrenæi sagittas veneno imbuunt. 237
Lauitis. 95
Laurea. 492. 493
Lauratæ. 492
Laureatæ litteræ, & tabellæ. 492
Lauri baculum gestare. *Adag.* 493
Lauri genus quod triumphale. 493
Laurus in accusat. plurali. 504
Laurus nota victoriæ, & cuiusuis prosperitatis. 493
Lauro partâ victoriâ Romani ornabant, 492 & 493. { virgas & fasces lictorum, lectores ipsos, litteras ad Senatum, hastas militum, seu pila, Iouis Capitolini gremium, signa militaria, statuas & imagines Principum, subsellia & tabernacula, fores Palatij Cæsarij, naues victrices,
Laurus sacra Apollini cur. 487
Lauri siluestris baccæ. 225
Lauti, puri, casti, *ritualia*. 190
Lecticarij. 179
Lecti conuiuales quomodo insterni soliti. 411
Lectus duplex, genialis & funebris. 351
Lectus testudineus. 383
Leda. 218
Leda mater Clytemnæstræ. 483
Leda Thestij filia. 466
Leda Thestij filia, 552
Ledus. 298
Legere anchoras. 463
Legere, & occupare opposita. 459
Legere ossa, *rituale*, 353, 354
Legumina { milium, sisama, panicum. } 198.
λειποψυχία. 511
Leneïa. 325
Leleges dicti Lacones à Lelege. 470
Lemene. 468
Lemniæ crudeles. 503
Lemures. 121
Lemuria. 375
Lemurum & Larum differentia. 375
Lemnos Vulcano sacra, eius incendia, & varia nomina, 344
Lena, acutè Sphinx dicta. 87
Lentare. 495
Lentum; negotium, bellum. 420
Leones Getuli. 160
Leo genus iunæ. 512
Leonem Hercules suffocauit. 235
Leones se cauda ad iram acuunt. 87
Leo preatica Pylos. 469
Leonis sidus. 407. Aestiferum cum Cancro. 407. deciderat iste leo ex cælo, quò rursus illatus. 407
Leo terretur facie rotarum versatarum. 159
Leones tympanis cicurantur. 508
Lepusculus, *tessera*. 243
Lerna fons, & palus. 182
Lesbium vinum. 117
Lesbos. 430
Lesbos grata Vulcano, æstuosa. 489
Lesbos sacra. 54
Lessi sollemnis forma. 424
Lethæa stagna. 223
Lethe fluuius inferorum, obliuionem inducens. item Hispaniæ. 214
Lethes aqua obliuionem adfert. 239
Lethe somni soror. 293
Lethum non finit omnia. 451
Leuana. 8
Leucadia. 470
Leucothea. 10
Leucothea. 111
Leuiora leuius feriuntur. 210
Lex Mania de oculis claudendis. 450
Lex, quid significet. 319
Libabant vina memoriæ defunctorum. 414
Libatio sequebatur thurificationem. 549
Libationes in sacris, & materia earum. 401
Libationum ritus, & quorum Deorum. 414. quomodo libarint Iudæi. 414
Libellorum fata pro lectoris captu. 559
Liberalia. 324
Liberalia studia, litteræ, Musica, palæstra. 294
Liberalitatis affectus, velle beneficia sua perpetua. 28
Liberi conciliant & conseruant coniugum amorem. 317
Liberi præsidia & munimen parentum. 393
Liberi similes patri pudicitiæ matris testes. 289
Liber pater, vnde dictus. 530
Liberi fidus. 115
Liber vnde nominetur Bacchus. 193
Libertini, proles cuiusdam H. Risvvich. 452
Liberum tempus. 366
Libitinæ (seu Veneri seu Proserpinæ) pro morientibus nummus pendi solitus. 10
Libra cur iusta dicta, sideris eius magnitudo, habet varia nomina, 407. { iugum, chelæ, momentum, trutina
Libya. 338. 339
Libya feruens, æstifera, sitiens, perusta, nimio calore munita, squalens, anhelans, semper solibus torrida, vnde dicta, omnigenûm serpentium ferax, 57
Libya, Maior & Minor, quæ. 419

 Libya

Libya pro Mauritaniâ. 355
Libyæ vnde tanta ſerpentium multitudo, an ex Meduſæ, vel Typhonis, vel Titanum cruore, an ex Phalangio & Arachnâ. 58
Libys, *pro* Libs. 263
Libys tibia. 465
Libys tibia ab auctore cognomine. 490
Licentia iuſta in Dominos rara. 25
Lichas. 331
Lichæ mors. Lichades inſulæ. 336
Licita vilent. 314
Lienoſum cor. 329
Ligare funem. 53
Lilium rubrum noſtrum, Hyacinthus Ouidij. 468
Limæa ſeu Limius flum. 214
Limina ſtridula. 217
Limnades. 194
Linea formidoloſa. 159
Linea piſcatoria. 226
Linea venatorum. 159
Linus. 238
Lipara. 222
Lipara. 395
Liquida anima, & vox, & liquidum carmen. 508
Lirare labias. 270
Liſæniculus. 222
Liuius Druſus diſpoſuit ſalutationes. 228
Liuij Druſi mors. 555.556
Liuij in Decades diſtributio antiquiſſima. 412
Liuor quoque laudaret. *Adag.* 501
Litare, quid. inueniri etiam apud ſcriptores probos, litare cum accuſatiuo, contra Grammaticos quoſdam. 290
Lituorum quis vſus. 394
Litus & petræ maris gemunt, quando tempeſtas imminet. 497
Lixæ. 150
Lixæ vnde dicti. 331
Locare verba & iras. alieno dolori linguæ ſuæ virus locare. 230
Loco mouere. 383
Locrenſes Soliti Troiam quotannis duas virgines mittere, quæ ſtuprum Caſſandrę nece ſuâ expiarent. 503
Locuſta venefica quam præſens venenum pararit. 526
Loquacitas mercenaria. 230
Loquacitas Tantali punita. 366
Loqui caput truncum à corpore non poteſt. 402
Loricæ admirabiles Sarmatarum. 265
Lotometra. 200
Loxias Apollo. vnde. 93. & 94
Lucabos. 176. Lucana bos. 176
Luceia. 9
Lucifer. 77.260
Lucifer. Sudus & aureus. 192
Lucifer idem cum Heſpero, quomodo. 307
Lucifer vehitur equo ſingulari, ſed mutato bis in die. 174
Luci incædui veteris deſcriptio. 118
Lucina. 9
Lucina, Iuno & Diana. 9
Lucina vnde dicta. 162
Lucretiæ mors. 528
Lucri faciendi, vel iacturæ vitandæ causâ cuncta cunctos facere. 37
Luctificus. 206
Luctu, filij cum parentibus tondebantur. 270
Luctum fletu prohibere, tyrannicum. 523
Lugentes comam tondebant, barbam ſinebant creſcere. 270
Lugentes feminæ crinem ſoluebant. 233
Lugentes manus complodebant, & ijs pectus feriebant caputque, faciem vnguibus lacerabant, caput parieti illidebant. 424
Lugentium ritus; nec vngi, nec lauari, nec vllam curam habere munditiei aut corporis. 268
Lugentium veſtitus ater. interdum feminæ Romæ albatæ, ſed & in Hiſpaniâ hodie & Galliâ item pullus color. 269
Lumen purpureum. 10
Luminarium & lucernarum luxus in veterum conuiuijs. 410
Lunæ ac ſiderum minorum comparatio 192
Lunæ ad cetera ſidera comparatio. 192
Luna à lucendo. Lucifera. 9
Luna annumeratur planetis. 9
Luna an propriam lucem aliquam habeat. 192
Luna argentea. 192
Luna bicornis. biga ei tribuitur, vel equorum vel taurorum, vel vaccarum, vel iuuencorum, vel mularum, vel ceruorum, curſus eius breuior ſolari. 174
Lunæ bigæ. 347
Lunam carmine deduci. 196
Lunæ cornua, à quibus illa tauriformis dicta. 179
Lunæ currus & ſubiugales, qui & quales. 173. & 174
Lunæ deficienti, ſonitu. 195. & tinnitu peluium, ac tubarum ſubueniebant. 196
Luna dicta νυχία, & quare, noctium Dea. 69
Luna Endymionem amat. 173. & fabulæ Mithologia. 173
Lunæ in orbe feræ, ſiluæ, flumina, & quæ alia apud nos. 221
Luna præſes veneficiorum. 65
Luna pulchricoma. 512
Luna putata rubore ſuffundi à magis. 195
Luna quarta editi infelices. 234
Luna quid. 531
Luna quomodo ex corniculante plena fiat, & facierum eius nomina. 117
Lunæ rubentis ſeu deficientis comparatio. 195
Lunus Deus. Luna, cur maſculino genere. 256

Lupus fœta. 256
Lupi. 90
Luſciniæ & hirundinis comparatio. 521
Luſcinia vnde dicta. 310
Luſtrale. 461
Luſtrum ciuile quadriennij exacti, ſed luſtrum ſolare ſeu Phæbi eſt annuum. 479
Luſtrum ſingulis quadriennijs expletis. 464
Lutea palla. 108
Lux colorata an ſit, & quo ſenſu poëtę illi dent colores. 512
Lucis pauidus. 239
Luxus & auiditas inexpleta diuitum. 389
Lyæum annoſum. 465
Lybes puerum necatum ſub arâ condebant. 558
Lybica capra. 247
Lycanthropi. 509
Lychnitis lapis. 196
Lycormas flauus. 323
Lycurgi in Bacchum iniuriæ, & punitio. 112. 113
Lycus Creontem & liberos eius occidit. 238
Lycus Dirces maritus Thebas ante Amphionem & Zethum tenuit: ab hoc ortus Lycus tyrannus quem Hercules occidit. Seneca tamen facit ignobilem. 250
Lycus fluuius. 17
Lydia diues, vnde habeat nomen, & quomodo prius vocata Græcis, & Hebræis. 326
Lydiæ & Phrygiæ harmoniæ inuentores Pelops ac ſocij. 465
Lydius modus, querulus, effectuſque eius. 464
Lylibæum. 302
Lymphare. 311
Lymphatio morbus. 311. differt à terrore Panico. ibid.
Lymphatus. 311
Lyncei perſpicax viſus. 32
Lyncei ſeu Zahuris an vlli hodie. 33
Lyra cæleſtis, quæ aut cuius. 238
Lyræ & aliorum ſimilium inſtrumentorum diſcrimen, & confuſio. 488
Lyrneſſos. 432
Lyſimachus ardenti febre perijt. 462

M.

M, nunquam antiquos in eadem voce poſuiſſe immediatè poſt C. litteram. 346
Machinæ. 386
Macris, 344
Mactare caſtra in mare. 458
Maculæ, genus retis. 159
Madidum quid. 211
Mæander. 261
Mæander. 272
Mæander, flexuoſum flumen. 155. miraculum fraude dæmonis in eo quoddam. 156
Mæander oblata Marſyæ reſpuit. malignum eſt flumen. & cur. 156
Mænala ſacra Fauno. 489
Mænalus Lycaonis F. à quo Mænalos vrbs. vnde Mænalij, Mænaliæ & Mænalitides. Mænala ſaltus, Mænalos mons, Mænalia vrbs. Mænaliam ceruam Hercules vicit. 234
Mæotis hyeme glaciatur. 299
Magæ Hecaten non ſine præfatione inuocabant. 74
Magia duplex. 321. alba, & nigra, ibid.
Magiæ vis & efficacitas quanta ſecundum veteres. & an veri tales effectus. 69. & 70. Magiæ Diabolicæ an aliqua, quæ ſine præſtigijs contingant. effici ab ipſo dæmone. & quæ poſſit. quibus ea modis operetur. An tempeſtates excitare queat &c. 70
Magica carmina an Lunæ colorem mutent. 195
Magicæ exſtaſes. 81
Magicæ herbæ quædam. 61
Magicæ herbæ lucente luna legebantur & cur. 65
Magici Dij & foci. 11
Magicis artibus ſenſitiuis appetitus cogi, & homo perturbatione phantaſmatum ad mentis inſaniam perduci; voluntatis tamen libertas ad amandum neceſſario, aut efficaciter non poteſt. poſſunt artius coniuges affectu & ardore quodam, liberâ tamen voluntate ſemper, colligari; & ex aduerſo, etiam ipſe vſus coniugij poteſt impediri, de facto, ſed cum peccato. 318
Magicis æs potius quàm ferrum adhibitum & quare. 64
Magici ſacri deſcriptio. 73
Magicis verbis an vlla vis inſit & efficacitas. 68
Magi an poſſint animas mortuorum euocare, & conſpiciendas præbere. 318.319
Magi aut dæmones an poſſint formas animalium verè mutare, vt ex homine in lupũ &c. 509.510
Magi nomen, quid ſignificet. 321
Magi tẽpeſtates & procellas poſſunt excitare. 318
Magicis cantibus an ſerpentes attrahi & rumpi conſueuerint. affirmatur. 59. ſed à dæmone fit effectus. 60
Magna momento obruuntur. 434
Magna repentè ruunt. 398
Magni Dij, alij à Conſentibus. 377
Magiſter populi aue ſiniſtrâ legendus. 399
Magiſtris imputantur delicta diſcipulorum. 548
Magoh. 332
Maia. 350
Maiæ. 335
Maiores, qui. 369
Mala malis accreſcunt alia. 329
Mala maxima metum tollunt. 103

Mala non bene compoſita dicendo refricare omnes horremus. 493
Mala tria, ignis, mare, mulier. 44
Maleæ caput formidatum. 213
Maleficæ an vnquam verè corpore transferantur in alia loca. 81
Maleficijs equos exſternari. 370
Mali cur ſemper pauidi & inquieti. 169
Mali Cydonij lanuginoſi, cum prima barbula, comparatio. 188
Malorum impunitas perſuadebat Ethnicis Deos non eſſe. 81. punitio, Deos eſſe, 82
Mali ſibi ipſis nocent. 380
Mali ſui fine gaudere, naturale eſt. 270
Malthe. 207
Malum quærens, inuenit. 241
Malus quis ſponte fit, nec ad malum magiſtro indigemus aut doctrinâ. 380
Manare Solem, quid. 225
Manere in Auſtro. 500
Manes, 374
Manes an carmine euocentur. 123
Manes diem fugiunt. 223
Manes ite placidi. 215
Manes luctu nimio offendi. 528
Manes ſunt aliquid. 451
Mane. 426. 427. mane pro bono. 427
Mane vnde dictum. 225
Mania lex de ſugillandis oculis. 450
Mania, Manus, Mani. 121
Maniæ. Manes. Mana. Manuana. 121
Mania mater Larum. 374
Manſues. 508
Manto Tireſiæ filia, Rhacio nupta, Mopſum genuit, ab eius lacrymis Claros dicta. 97
Manturna. 8
Manua. 375
Manubiæ Iouis, quotuplices. 333
Manum, bonum. 225
Marathon. Marathonius campus. Marathos. 156
Marathonij primi Herculem vt Deum coluerunt. 361
Marathonius taurus, & ſus. 156
Marcidus quid. 20
M. Antoninus, ingreſſus ſacrarium Cereris. 166
Mare cædit litus. 304
Maris poſt tempeſtatem ad huc inquieti & tumentis comparatio. 294
Mare horreſcit, cùm tumeſcit. 497. inhorreſcit. 499
Mare nequit totum dulceſcere, quare. 349
Mare ſordes omnes eijcit, & maculas abſtergit. 189
Mare terram ambit. 258
Mare totam terram an cingat. 117
Margariti piſcatio, ex conchis Indici maris. 179
Margaritum. 328
Mariandini. 490
Marina. 375
Marithi thori, marita ſacra. 9
Marius ſuam filiam Auerruncanis Dijs ſacrificauit. 433
Marmoris Parij comparatio. 196
Marmorum genera & colores. 196
Marſæ magæ. 59
Martis & Veneris adulterium cur fictum. 167
Marti an licebat taurum immolare. 239. 240
Mars causâ dictâ in Areopago abſolutus. 299
Mars incertus, Communis Deus, neutri parti addictus. 150
Mars quam crudelis & malus. 19
Martis ſtella. 358
Marſyas flumen, oblata Mæandro reſpuebat. 156
Marſyas Lydius. 490
Marſyas Mæandro mixtus tardior fit. 156
Martius Draco à Cadmo interemptus. 127
Maryandini. 271
Maſſagetarum feritas, & cibus. 112
Materfamilias quæ. 491. 492
Matheſis diuinatoria. 104
Matth. Flaccij Illyrici error de animâ. 455
Matoa. 64
Matricida. 254
Matrimonij commendatio. 181
Matrimonio ineundo iuſiurandum apponi ſolitum. 11
Matrimonium, quaſi omen matris fiendæ. 491
Matrona flumen. 298
Matronæ & matris famil. differentia. 491
Matronis Romanis licuit per totam domum vagari & in veſtibulo domus ſtare: Græcis, non egredi extra Gynecæum. 516
Matrum mores filiæ imitantur. 516
Matuta. 111
Matuta. 225
Matutinum. 426. 427
Mechaſphim. 321
Meare. 233
Meda. 57
Medea Colchis, an Corinthia. 76
Medeæ currus ab anguibus vectus 80
Medeæ deliberatio. 78
Medea dicta Anguicia. 80
Medeæ exhibiti honores diuini. 82
Medeæ filij duo. 78
Medeæ herba, quæ. 36
Medeæ mater Hecate. 74
Medeæ mater ſecundum diverſos, vel { Idyia. Ephire. Hecate. Eurylite. Neæra. Aſterodia. Antiope, } 30.
Medeæ proci. 32
Medea poſt obitum Achilli nupſit. 81
Medeæ Trag. argumentum. 5
Medea vbi nupſerit Iaſoni, ſententiis certatur. 26
Medicamentum aliquando capitur in malam partem. 60
Mediæ noctis inclinatio. 426
Medi ſagittiferi. Media non dicta à Medo, nec Medeâ, ſed à Madai. 62
Meduſæ caput Perſeus abſcidit, eius ex ſanguine Pegaſus, Chryſaor, & genimina anguium, aſpectu homines lapideſcebant. 75
fabulæ explicationes. Ibid.
Meduſæ ſororum vlulatus. 289
Megara cur nupſerit Herculi. 251
Megiſtho cauſa belli Chryſæi. 185
Melampodes, Aegyptij. 263
Melas. 155
Melanes. Ibid.
Melanthij Medea. 5
Meles. 64
Melibœa. 124, 466
Melicerta. 111, 137
Memnon, Auroræ & Tithoni filius, formoſiſſimus, ab Achille lanceâ perfoſſus. 484
ex Aethiopiâ an ex Perſide venerit, ad Troiâ cineres in aues Memnonides. de ſtatua ac ſepulcro eius mira. 485
Memnonis enſis. 432
Memnonis ſtatua vocalis. 123
Memoria præteritorum malorum & laborum eſt iucunda. 270
Memoria ſenum cur labilis. 131
Menæ. 203
Menelaus effugit naufragium Græcanicum, & in Aegypto & aliis orbis partibus diu errans, tandem in beatorum inſulas viuus tranſlatus. 493
Menſis vnde dictus. 9
Menſes veterum lunares. 148
Mercurialia Cretenſium. 25
Mercurius cordas citharæ inuenit. 488
Mercurius formoſus. 193
Mercurius palæſtrę inuentor. 294
Mercurio vitulus mactabatur. 240
Mercurius vnde dictus. 530
Meridiari. 194
Meri potatio olim vitio data. 411
Mero mons. 105 ibi Bacchus nutritus.
Thyrſi vbi inuenti. 105
quid fuerint. 106
Merope. 125
Merope vna Pleiadum. 218
Meſrim aut Meſraim. 263
Meſſallina. 557
Meſſallinæ libido. 528
Meſſalinæ mors. 521
Meſſapia. 128
Meſſis, pro anno. 145
Metalla latentia ſub tellure notis deprehenduntur. 33
Metamorphoſes plæreque quales. 509
Metari loca. 182
Methone. 466. etiam Mothone.
Methymnam vrbẽ proditione obtinuit Achilles. 431
Metus nulla. 256
Meus. 187
Μικροκοσμος cur homo dicatur. 322
Midæ ciuitas. 508
Midas iactus. 244, 248
Militaris diſciplinæ vinculum obedientia. 554
Militaris pœna, panis ex hordeo. 210
Milium. 198
Mimantes duo. 289
Mimas mons. 330
Mimas. 345
Minaces notæ fibrarum. 99
Minæ murorum. 393
Miniæus. 238
Minerua adiudicata præſes Athenarum. 167
Minerua iactu lapidis Herculem ſopori dedit, & furore liberauit. 291
Mineruæ ſacra. 491
Mineruæ vacca mactabatur. 240
Alluſio, Minimum eget, qui minimum cupit. Quod vult habet, qui velle quod ſatis eſt poteſt. 229
Miniſterium quid. 527
Minores, omnes deſcendentes. 369
Minos 232, 301
Minos latè mari imperauit, & cur. 163
Minotaurus. 211
Minurire & Minurrire. 175
Minyades { Leucippe, Alcippe, Alcithoe. } infantulum quẽ credebant hinnulum diſcerpſêre. 111
Minyæ qui, & vnde dicti, Minyeus fluuius. 33
Minyas Rex. 34
Miſenum. 529
Alluſio, Miſereri ac mirari. 475
Miſeriæ extremæ beatitudo, miſeriorem non poſſe fieri. 141
Miſeriæ fructus maximus, nihil timere. 455
Miſerias auget & exaſperat impatientia. 50
Miſeri Deũ colunt amplius, quàm felices. 509
Miſerrimi, iam ſecuri. 103
Miſeri ſunt creduli & facilè ſperant. 241
Miſer nunquam, qui poteſt & vult mori. 303
Adag. Miſerandus hoſti, vel hoſtem miſereat. 501
Miſericordia verè virtus, contra Stoicos, non autem vitium. 435
Miſeritus. 364
Miſſi. 374
Mithridath. 106
Mitra aurata. 262
Mitra ſacrarum Nonnarum. 106
Mitra Tyria, Ludiáve, an Hebraica, an Syriaca vox; virginum, & matronarum. 106
Mitrella. Ibid.
Modificator omnis modi. 464
Mœnerius. 263
Mœnia quid propriè. 506

Mola. 100
Molario & Molator. 100
Molossi, acres & clamosi. 158
Monarchiæ status optimus. 485
Monile. 179
Monimentum. 462
Mons nullus mediam aëris regionē superat. 62
Montes ipsi sacri Dianæ, sed cacumina Ioui. 162
Montifer. 342
Monstra quomodo discrepent à feris. 258
Monstrorum generatio an à naturâ intenta, an fortuita tantum. 168
Monstruosa impuritas. 262
Montiuagus. 305
Mopsopij vnde Athenienses. 167
Mopsus vates. 56
Morientium proximi os ori imponebât, quasi animam excepturi egredientem. 344
Morientium vaticinia sæpe non vana, & ideo illa veteres diligenter aucupabantur. 519
Morimur toties quoties nostros amittimus. 333
Mori nescire, miserum. 505
Mori omnia. 337
Mori sibi, vt aliis nascaris stultum. 387
Morituri formosiores videntur. 475
Moritur, quicquid natum. 338
Mori volens nequit impediri. quia mortis viæ innumeræ. 139
Mori volentem impedire æquè iniquum, ac nolentem occidere. 138
Mortis causæ multæ, terminus vnus. 355
Mors communis portus. 358
Mors Dea, noctis filia, aram habuit Gadibus. 266
Morte durior, mortis exspectatio. 335
Morte euadimus miseriam. 303
Mors filia Erebi & Noctis. 292
Mors grauis non est desideranti mori, sed huic dilatio dirum supplicium. 518
Mors, longa nox. 293
Mors moritura Stoicis. 339
Mors non timenda iusto. 384
Mortis nulla euasio. 56
Mors portus. 505
Mortem qui non timet, cogi nequit. 258
Morti quid superst. quid illa non adimat. 231
Mors senum prompta & facilis. 130
Mortem sibi inferre, imbecillis non robusti est. 140
Mors sine hoste ac vindicta, perditur. 501
Mortis solatium, non perire solum. 383
Mortem tyranni inuiti concedunt pro beneficio. 263, & seq.
Morta. 231
Mortui exspertes spei. 241
Mortui moderatè lugendi, maximè qui præclarè vixerunt. 356
Mortuos omnium obliuisci. 239
Mortuorum ossa, cineres, & reliquias parentes legebant, & asportabant. 353, 354. Imperatorum Magistratus. 344
Mortuis plerique ingrati, & beneficia ab iis accepta cito effluunt. 430
Mortui, qui dum viuerent maximi, quàm parui. 354
Mortui rogum proximi cognatione incendebant. 353
Mortuis viuentium lacrymæ inutiles. 356
Mosa. 298
Mosis facies cornuta quomodo. 193
Mosis libros cur quidam hæretici reiecerint. 438
Mosyni. 332
Motator. 203
Motus festi. 180
Mucrone pro mucroni. 213
Mugit aliquando terra. 372. sed causa, naturalis. 373
Mugitus maris. 496
Mugitus terræ ominosus quibusdam, sed naturalis. 92
Muliebrem habitum viris sumere nefas. 262
Muliebria ornamenta quædam. 179.
- acus crinalis.
- redimicula.
- vittæ.
- fibula.
- flammeolum.
- strophium.
- diadema.
- monile.

Mulieres bonæ propter malas odio habentur. 186
Mulieres causæ multorum bellorum. 185
Mulieres fletus amantes. 353
Mulier semper malum machinatur. 555
Multa cadunt inter calicem supremaq; labra. *Adag.* 55
Multifidæ faces, seu spicatæ. 25
Mundi etas alia aurea, alia argentea, alia ærea, vltima ferrea. 536
Mundi ætas nouissima, fœcundissima futura scelerum omnium, virtutum sterilis. 539, 540
Mundus an sex mille annis stabit. 534
Mundus, cælum. 175
Mundi creatio ridicula secundùm Theologiam gentilium. 306
eadem Americorum. Ibid.
Mundus creatus & cœpit iuxta Stoicos. 181
Mundi de æternitate & interitu, variæ sententiæ philosophorum. 532
Mundi comparatio cum ægro, sene, & muliere quæ sæpe periit. 537
Mundus & ei grata contemni debent. 232
Mundi finis futurus per incendium, & qui ex antiquis hoc cognouerint: & an interiturus secundum omnes suas partes. 533
Finis mundi quando futurus nescit vllus, qui pura creatura: quomodo nec Filius hominis? 535
recensentur qui conati prædicere certum annum, pseudoprophetæ inuenti omnes hactenus. 536

Mundi finis tēpus Hariolātium Catalogus; quiannum ausi definire. 536.
- horum tempus iam effluxit:
  - Abbas Ioachim.
  - Ioannes Parisiensis.
  - Arnold⁹ de Villanoua.
  - Vbertinus à Casali.
  - Telesphorus quidam Eremita.
  - Cyrillus quidam personatus.
  - Merlinus.
  - Dandulus.
  - Manfred⁹ Vercellēsis.
  - Francis. Meletus.
  - Lutherani varij.
- horum tempus adhuc fluit:
  - Petrus de Halyaco.
  - Nicolaus Cusanus.
  - Ioannes Picus Mirād.
  - Hieron. Cardanus.

Mundum Græci diuidebant in Pelasgos & Barbaros. 27
Mundum incendio consumendum ex Sophocle. 443
Mundo laudes quas dent Stoici. 529
Mundo pereunte astrorum omnium cursus & leges turbabuntur. 532
Mundus pro cælo & aliis. 219
Mundus quam vastus, an infinitus. 203, 204
Mundus Serpens caudam suam vorans. 532
Mundum veteres homini comparabant, ideo illi iuuentutem & senectutem tribuebant, etiam ex Patribus nonnulli, sed Metaphorica. 537
Mundo vno exusto aut submerso, philosophis noui semper ac alij. 533, & 534
Munus à dono quomodo distinguatur. 97
Munus quo pacto differat à dono. 164
Murex. 22. Tyrius, Phocaicus. 23
Musicâ ferociam animi mollibant Pythagoræi. 490
Musti asperi comparatio. 202
Muta exta. 99
Mycenæ dictæ vnde? variatum sententiis, à Mycenæo, à fungo, à capulo, à Mycene muliere Arestoris vxore; vrbs sacra Iunoni. 488
Mycenæ opus Cyclopum. 387
Mycenæ Pelopeiades, sacræ Iunoni. 489
Mycenæ Inachi F. 289
Mycenæus, quis. Mycenæ vnde dictæ. 289
Mychale maga, & mira quæ fecit. 321
Mykens. 488
Myconos. 502
Myops. 110
Myronis. 525
Myrrha, mulier, arbor, fucus. 309
Myrrha Sabæa vilissima. 316
Myrtili, parentes, fraus, mors. 370
Myrtoum mare. 370
Myrtus Veneria. 118
Mysia duplex. Mysus flumen. 432
Mysus flumen. 433
Mystæ, initiati. 165
Mysteria vnde dicta Bacchi & Cereris. 109

N.

NABAIOTH. 307
Nabathena & Nabatha, & Nabathçi scribendum cum aspiratione. 307
Naiades & Naïdes. 194
Naiades. 266
Napeæ. 194
Narceus Bacchi ex Physcoâ filius patrem indigetauit. 238
Nardum pisticum seu purum. 413
Nardus, nardinum oleum. 262
Narsia. 489
Nasi quæ decens magnitudo. 210
Naturæ duæ ab hæreticis Manichæis inductę. 530
Natura quod veteribus philosophicis, Orphicis, Pythagoreis & aliis. 530
Natura, substātia, essentia, quidditas, sæpe pro iisdem; differunt tamen mentis consideratione distincta. 531
Natura, summus Deus Senecæ. 529, 530
Natus & nauus dici cœptū temporibus Theodosij, prius gnatus & gnauus dicebatur. 346
Naualia, liber Varronis. 497
Naualis. 368
Naues Græcorum ad Troiam, quot. 496
Naues per Metaphoram equi. 10
Naufragium Græcorum pone Euboeam. 57
Nauigandi causa auiditas. 40
Nauigandi ritus aliqui vetusti, etiā hodie in vsu. 494.
- Facultas discedendi & signum olim flāmâ ex naui Principe; hodie bombardæ sono; datur.
- Tutelariū Deorum effigies puppibus insculpebant vel pingebant: hodie Sanctorum.
- Quidam olim fluminum, aut animantium malebant nomina & picturas; id nunc multi nautæ imitantur.

Nauigantibus cur quantum portu prouehuntur terræ videntur recedere; quantum accedunt ad portum, videntur accedere vrbes. 496.
Nauigarit quis primus. 38
Nauigationis laus. 40
Nauigatur mare. 358
Nauis ab æstu & vnda contra ventum impulsu contrario agitatæ comparatio. 78
Nauis machina quam Nero matri pararat. 528
Nauium partes seu instrumenta quędam ex Lucretio & Ennio 495.
- fori,
- transtra,
- guberna,
- antemnæ,
- pontes,
- prora,
- mali,
- tonsæ,
- aplustra,
- agaëia.

Nauplius an pauper, an Rex? quomodo vltus de Græcis filij necem. 56
Nauplij mors. 57
Nautarum primorum quanta audacia. 37
Nautæ regentis nauem, & aurigę comparatio. 209
Naxius fons vini ſtatis diebus manans. 117
Naxos, eius varia nomina. 114 cur Bacchica dicta. fons in ea vini. Naxiæ feminæ octauo menſe cur pariant, inſula Baccho ſacra. 114
Neæræ dictæ meretrices omnes robuſtæ. 316
Neapolitanum regnum Sicilia citra Pharum. 557
Nebris. Nebrotes gemma. Nebriſſa Hiſp. 109
Neceſſitatis vis maxima, vincit omnia. Parcarum mater. fato indiſſolubiliter iuncta. quomodo differant ſecundùm quoſdam. nam ſecundùm alios idem ſunt. 461
Necromantia. & an Manes euocet. 123
Nefaſti homines vulgatores ſacrorum, Cereris vetabantur domo. 165
Nemea, vnde leo Nemeæus. 235
Nemeæus leo ex orbe Lunæ deciderat. 221
Nemeſis, cur Deus dicta. 355
Nemeſis mater Helenæ ex Ioue. 483
Nemeſis vlciſcitur ſuperbiam & iactantiam. 255
Nemorale ſacrum. 162
Neoptolemus Vlyſſem expulit regno. 474
Nepa, ſeu Scorpius. 407
Nephez. 453
Nepos dia. 256
Nepotes pro poſteris. 50
Nepotum mores auitis affines, vt plantarum qualitates. 460
Neptunus. 240
Neptuno an licebat taurum immolare. 239, 240
Neptunum cur [illegible] 496
Neptuno cur taurum immolarint. 496
Neptunus cur vltus Minoëm. 301
Neptunus equos feſſos abluit ad Tænarum. 213
Neptunus & Apollo, Penates. 376
Neptuni filij, omnes animoſi & vtiles. 395
Neptunus Genethlius. 8
Neptuni laſciuia. 546
Neptunus pater. putatus genius omnium quæ genita. Lar cunctalis, eius Genius. 96
Neptunus pro piſcibus. 85
& pro mari. 86
Neptuni ſors mare. 173
Neptuni tituli & officia. 203
Nequinunt. 493
Nereides, cuius filiæ, quinquaginta, differunt ab Oceaniis. 175
Nereus cærulus. 258
Nereus docuit rationem qua poſſent Heſperidum mala auferri. 237
Nericos & Neritos. 470
Nerinæ. 175
Nero non auſus intereſſe ſacris Eleuſiniis. 166
Neroni occiſorum capita relata, & illuſa ab eo. 540
Nero Octauiam priorem ferro, Poppeam vxorem poſteriorem calce necauit. 557
Neronis pater. 528
Nero ſcripſit Troica. 418
Neronis ſtagna & piſcinæ. 391
Neshama & ruah quomodo differant. 454
Neſſus centaurus portitor ab Hercule occiſus. 320. vbi, 321
Neſſi cruor. 71
Neſſus flumen. 91
Neſtoris genealogia, & quamdiu vixerit. 432
Neſtoris ſcyphus. 38
Nexiles coronę. 492
Nicetis Apriæ filia. cauſa belli Aegyptij. 185
Nictare. 175
Nidi pro pullis. 226
Niger. 297
Niger color, pro nullo certo colore. 500
Nigredo an coloris priuatio. 176
Nilus Aegyptiorum Deus. 414
Nilus. 297 de eius ortu & incremento. 298
Nilus benignum flumen nõ nocet, ſed prodeſt terris ſuis. 156
Nilus ſeparat Africam ab Aſia. 545
Niobes liberi an omnes occiſi. 124
Niobe felix cui licuit flere quantũ libuit. 523
Niobe ſuperba, Latonam contemſit, vltio quæ ſecuta. in lapidem manantem verſa. eius epitaphia ænigmatica. 256
Niſu, paſſim ſcioli expungunt & malè; *nixu* ſubſtituunt. 495
Niuella. 207
Nix quomodo gignatur. 52
Niuis ſolutæ, & aquæ inde defluentis comparatio. 177
Nixij Dij. 8
Nobilem quid faciat. 250, 251
Nobilitas maiorum, aliena laus. 250
Nobilitas vera quæ, & quam vtilis. 479
Noctifer. 77
Nocturnus, quis. Ibid.
Noctiuago. Ibid.
Nodis ferreis crura fugitiuorum adſtringebantur. 158
Nodus capillorum. 179 nodo cohibere, nodo colligere, & in nodum colligere. 179
Nomades. 113
Nomenclatores. 228
Nomen Dei tetragrammatum. 443
Nomen ſolum retineo. 523
Nomina fauſta. 549
Nomina olim à bonis, & etiam à malis imponi ſolita. 131
Nominito. 395
Nona, nomen Parcæ. 231
Nonna. 106
Noropes gens Norici ferri expurgandi magiſtri. 539
Nortia. 489
Noſtra non ſunt principatus, gloria, poſſeſſio, corpus. 250
Notus. 499, 500
Nouelli. 369
Nouenarius numerus ſacer. 71
Nouercæ ſemper priuignis infeſtę. viperis non mitiores. 176
Noui homines, Nouitas. 251
Nox Dea, alumna ſiderum. 457
Nox Dea pronuba. 8
Noctis deſcriptio ac habitus. 173
Noctis diuiſio in quatuor ſtationes Romanis. non tamen Græcis, ſed in tres tantùm. 456
Nox Erebi vxor. 292
mater noctis & ſomni. Ibid.
Nox & dies in tres partes diuidebantur. 403
vel in quattuor. 404
Nox & dies quid viro perficient, nemo nouit. 398
Intempeſta nox. 426, 427
Nox mater mortis. 266
Nox media. 426
Ad mediam noctem. Ibid.
Noctis ſimulacrum cum duobus infantibus, albo & candido h. Morte & ſomno. 293
Nox ſoluit manus, dies accingit operi. 225
Nubes grauidæ. 452
Numeri. 243, 244
Numidia arida nutrix leonum. 160
Numidicum marmor aurei coloris. 196
Numiſmata Hadriani & Galieni habentia effigiem Dianæ iunctam ceruo. 161
Nupta noua aſpergebatur aqua pura, quare. 14
Nuptiæ auſpicato inibantur. 20
Nuptialem ignem præferebant affines. 15
Nuptiarum ſuaſio & diſſuaſio. 185
Nuptiis adhibebãtur thus, ignis, aqua, vinum, & bene precantia omina. 549
Nuptiis infelicibus credebantur furiæ pronubæ. 13
Nuptiis preces & ſacrificia ſollemnia ſolita adberi. 17
Nuptiis principum fauentiam fauſtis acclamationibus populus adhibebat. 18
Ritus nuptiales. 148. { Sponſos in thalamum ducere. Sponſam in lecto locare. Domum, maximè poſtes ornare ramis, odoribus adſpergere, vittâ laneâ circumdare, adipe aut oleo inungere, facẽ prę-ferre, vittis cingere.
Nuptialia mala omina, ſi furiæ Pronubæ. ſi fax ex rogo ſumpta, vel accenſa. ſi flamma obſcura, ſi aquâ non purâ aſperſa nupta. ſi vitta non recta impoſita. ſi abſens Hymenæus. 13 Fauſta, ſi Iuno vel Hymen adeſſet. Ibid, vel etiam Parcæ bono notantes vellere. 14
Nyctelia. 324, 325
Nympha loci. 493
Nymphæ cum quercubus natę. 337
Nymphæ, cur potentes Deæ dictæ. 311
Nymphæ iratæ, iis qui conſpexerant furorem immittebant. Ibid.
Νυμφόληπτοι. Ibid.
Nyſa mons. 105
Nyſſæ decem. Ibid.
de Indiæ plerumque mentio. Ibid.
Nyſſæ vrbes & montes variis locis. Meros mons. 45

O.

OARION ſeu Orion occiſus à ſcorpio iuſſu Dianæ. 408
Ob, præpoſitio quando in compoſitione mutat conſonantem in f, m, vel p. 342
Obducere, pro haurire. 476
Obiacere. 83
Obici, ſubici, adici. 258
Obiectatio. 490
Obij montes. 154
Oblita frena ſpumis. 208
Obliuio ſeu obliuionis flum. 214
Obnoxiæ ſortis ſumus. 556
Obſcœnæ aues, ferales, bubo & ſtrix. 65
Obſequio leniora fiunt imperia & onera, detrectatione aſperiora. 51
Obſequium & officium vxor debet marito. 527
Obſoletus, & obſoletare. 517
Obſtruſum. 142, 222, 203
Ocarum auctor, quis. 289
Oceaniæ, & Oceanitides. 175
Oceanus an terram ambiat. 117
Oceani, dicebantur lauacra. 391
Oceanus Herodoto non ſaris notus. vnde dictus. ſumitur pro Orizonte, pro maris Numine. 219. & pro magnis balneis. 220
Oceanus pater. 395
Oceani proprius locus in Auſtrali cardine. 401
Oceanus terram cingit. 345
Oceanus terrarum vinculum. 44
Oceani vxores duę, tres filias pepererũt, Aſiam, Africam, & Europam. 321
Occultare clades, eſt differre remedia, non ipſa mala. 493
Occupare. 459, 484
Ocelli philoſophi laus & antiquitas. 532
Ocris. 467
Octauia adulterij & abacti partus inſimulata, & miſſa in exilium, tandem necata ſanguinis miſſione. 557
Octauia inſimulata adulterij cum Aniceto. 524
Octauias, qui ſcripſerint; & quis auctor noſtrę. 520
Oculis an inſit internus ſplendor. 33
Fiaui oculi. 108
Oculi lenones, & traduces amoris. 133
Oculi mortuorum claudebantur à coniunctiſſimis qui aderant exhalanti. 450
Oculorum orbes quanti. 210

Oculi quorundam hominuum scintillant, vt felium. 290
Oculos ventre maiores. Ibid.
Odia aperta facilè euitari, occulta magis noxia 29
Odia contemnere debent Reges. 150
Odor ferarum per aërem fertur, & à sagâ canum nare percipitur. 158
Odorum simulacra sequi. 158
Odrysiorum mensæ crudeles. 378
Oebalus. 483
Oebalij fratres. 219
Oedipodarum pactum. 142
causâ dissidij quæ. 142
Oedipi cadauer noxium Thebanis, alio asportatum iussu oraculi retentum. vbi mortuus, & quo ossa translata. 135
Oedipus à vitio pedum dictus. 130
Oedipus expositus feris vestigiis foratis. profectus Corinthum in exsilium. 83
Oedipodis & Oedipodæ, & Oedîpo mediâ producta. 94
Oedipus, mediâ productâ. 138
Oedipum nullos ex matre liberos suscepisse. 133
Oechalia diruta. 262
Oechaliæ plures, præcipua Euryti. 304
Oechaliæ variæ. 317
Oechalius amnis. Ibid.
Oenomai conditio & mors. 369
Oenone ex Paride Corythum genuit. 511
Oestrus. 110
Oestro perciti qui. & exempla, Lacænarum, Sicyoniarũ, Thebaidum, Minyadumq́;. 111
Oeta. 225
Officium quid. 527
Ogyges, Ogygius. 109
Ogygia. 128
Ogygis tempore diluuium in Achaia bimestre. 473
Οἰκουρία. 516
Oleaginæ coronæ Palladis. 492
Oleaginæ coronæ in Olympiis ratio. 515
Olenos, Olenia capra Iouis nutrix. 39
Olenos. 466
Olim pro futuro. 348
Oliua arbor pacis & iuuentæ. 14
Oloaritus. 529
Olympicis ludis victori dabatur oleagina corona cum palmæ ramo, & aurum palmæ interserebatur. in aliis ludis idem factum videtur ex Vitruuio. 514
Olympionicę an aureâ donati coronâ. 515
Olympiorum victores oleâ coronabantur. 469
Olympus & Ossa quomodo diuisi ab inuicem. 239
Olyra. 198, 199
Olysippo, cognita Straboni & Stephano. eius laus. 65
Omina & vota solita interponi in nuptiis maximè Principum. 549
Ominis fausti sollemnis præfatio, *Quod felix, faustum, fortunatumque sit.* 549
Omina felicia, accipere se; infausta, auersari aiebant. 132
Omina impendentis magni mali. 412.
- dolor ex nullâ causa consurgens,
- lacrymæ inuito effluentes,
- serta comis decidentia,
- vbera sanguinem sudantia,
- manus iniussæ pectora ferientes,
- buxi sonus feralis,
- tympana planctum imitantia.

Omina mala abominandi formę, imprecari hostibus; itẽ, amnis in pelagus euehat. 552
Ominis mali si ægrè accensa. 16. apud Barbaros etiam pater vel frater prælucebat. 16.
Romani in foco sponsæ accendebant. Ibid.
ex spinu albâ. Ibid.
Ominosum, audire tubę & armorum strepitus in lucis. 399
Omophagia. 325
Omphale. 316
Omphalæ quomodo seruierit Hercules. 261, 262
Oneirocryticorum scriptores 457
- Artemidorus,
- Geminus Pyrius,
- Phœbus Antiochenus,
- Astampsychus,
- Artemon,
- Antyphon,
- Alexander Mysidius.

Ὄνειρος. 456
Adag. Οἰνόη τὴν χαράδραν. 158
Opera nostra sola nostra. 250
Opertanij Dij. 77
Opes maximæ, virtutes animi. 227
Opheltes. 57
Ophionius. 238
Ophir, an Perura. 44
Ophonius Tigillinus. 540
Opigina. 9
Opima. 221
Optata facilè credimus. 241
Opula. 468
Opulentia mater lasciuiæ. 546
Opulescere. 40
Oracula omnia ambigua & obscura. 93
Oraculum. 456
Oraculum Dardano redditum. 422
Oraculum Laio redditum, alterum redditum Oedipo. 83
Oraculum Laio redditum. 95
Oraculorum vox maior humanâ. Ibid.
Ὅραμα. 456
Orbes oculorum cur rotundi. 133
Orbiculus. 142
Orbis nouus an veteribus cognitus. 44
Orbis partes tres vnde nominatæ. 321
Orbitas despectui obnoxia. 393
Orca. 207
Orca angusta. 242
Orchomenus fluuius. 33. & oppidum. 34
Orcus. 338
Orcus, ad eum descensus patet, ascensus ab eo, nullus. 272
Allusio, Ordiri paulla paullulum. 201, 202
Ordiri virum, rem, paulla. Ibid.
Orgia, quid significent, vnde dicta, quomodo & quando solita peragi; quæ illorum signa & mysteria; quanta diuersitas. 324, 325
Orgia vnde dicta. 109
Origenis error animam constare corpore aëreo. 445
Orionis sidus. 192
Orionis sidus minax. 218
Oris hiatus decens quantus. 210
Ormenis. 315
Orni. 210
Orospeda, hodie Oropesa. 236
Orpheus. 238
Orpheus ad inferos descendit. Orphei in leporariis qui. 267
Orpheus in Pieriâ monte. 337
Orpheus Musicâ feras & inama attraxit. 266
Orphei musica. 32
Orpheus, Phœbi filius occisus à feminis Bistonidibus. caput eius abscissum abiectũ in Hebrum lugubre cecinit. 54. testudo in eius tumulo. Ibid.
Orpheus ritus Orgiorum ab Agyptiis accepit. 325
Orpheus Sirenum cantum vicit. 43
Orpheus vnus Libethrius, alius Ciconæus. 393
Orthographia apud Latinos in vocibus mutuatis seruanda, quæ apud Gręcos, Barbaros 336
Orthosia. 156
Orthus canis Geryonis. 235
Ortygia. 260
Oscilla quid. 190
Oscines corui. 404
Osculi, basij, & suauij differentia. osculum offerendi ius cognatis, si non infames. 147
Os Graium, os Romanum. 189
Osiris idem qui Bacchus. 193
Ossa. 488
Ossa ab Olympo quando diuulsa. 239
Ossa pro tibiis. 508
Offidius Gera. 6
Ossum & ossua. 230
Ostrum. 22, 23. ὄστρακον.
Osyris idem, qui Bacchus. 106
Osyridis sacra. 325
Otium fomes amoris. 546
Otium quod sequendum. 232
Oues Geryonis cur dictæ aureo vel purpureo vellere. 235
Ouidij Medea an cento. 5
Οὖλαι & οὐλοχύται. 100
Ouum ex Hercule natum. 306
Ozolæ vnde dicti. 71

P.

PACHYNVS, non, Pachynum. 302
Pactolus rubens. 326
Pacuuius Medum & Medeam composuit. 5
Pæan, Pæëan, seu Pæon. 88
Pæanes initio proprij Apollinis, post facti cõmunes Diis & hominibus. 487
Pœnitentia liberat à culpâ. 485
Paginam vtramque facere. 556
Pagus Latinum, à Græco sumptum. 299
Palæmon. 111
Palamedis mors & vltio. 56
Pallas alia abs Bellonâ. 163
Pallas ἀπλῶς dicta casta. 211
Pallas Dea lucernarum præses seu modulatrix. 240. nec tabernarum, nec cauernarum. 240
Pallas, mitior Dianâ, contenta Tiresiam excæcare. 129
Pallas patrima, matre carens. 343
Pallades quinque, quæ. 163. vel tres. Ibid.
Pallas Troiana, quam vindictam templi sui profanati à Locris exegerit. 503
Palladis simulacrum ex Pelopis ossibus confectum. 422
Pallas vnde dicta. 501. cur hastata fingatur. 501 eius scutũ quale. 501. arma patris sumit. 502
Palladis statua à Phidiâ facta. 49
Palladium à qua Pallade. 163
Palladium. 421. quid, qualeq́ue. 422
Allusio, palato, palatium. 217
Pallene. 467
Palles à pastoribus colebatur. 240
Pales, Deus. 256
Pales, vnus vir, alia, femina. 377
Palæstra, quid significet, vbi inuenta, cur Argiua dicatur. 294
Palæstrę quis inuẽtor. 294. exercitiũ liberale.
Palma Elea. 514
Palma pro victoria. palmæ ramus cur victori dari solitus. 514
Panathenaica sacra. 491
Panchaïa diues. 465
Pandareus. 309
Pandataria insula. 557
Pandero Hisp. 262
Pandorium, Panduráve? & an *Pandero* Hispaniensium. 490
Pangæa alta. 332
Panicum. 198, 200
Adag. Panicus casus. 311
Panicus terror. Ibid.
Pan Inuus & Incubus. 259
Pannonius. 385
Panopeus. 505
Panis creditus esse Dea Ceres. 414
Panis ex caricis, castaneis, fabis &c. 200, 201
Panis hordeaceus vbi, & quando in vsu. 204
Panis quid latissima voce, & quid strictâ. 200, 201
Panisus. 239
Paphos. 118
Paphos sacra Veneri. 489
Parasiti canes Actæoni noxæ. 129
Παρασημαντα, πανταίνοι. 494
Parcæ dicuntur voluere, deuoluere, euoluere & reuoluere pensa, fusum, fata, colos. 231
Parcæ credebantur felices nuptias præsentiâ suâ honestare, & vellere aurato vel albo notare. earum descriptio. 14
Parcæ necessitatis filiæ. 461
Parcarum numerus, nomina, etymum. 231

Parcæ

Parcæ quomodo colebantur. 13
Parcæ quos parentes habeant. 306
Parentare. 191
Paridis iudicium vbi, & vnde nata controuersia. an eius Homerus meminerit. quale fuerit. veritas quæ. Paris vir doctus, & poëma eius, 423
Paris Achillem quomodo occidit. 437
Parium marmor, candidum. 196
Parmæ tyronum albæ. 251
Parnassus à quo dictus. prius Larnassus. duo eius vertices, Nyssa & Cyrrha, vel Tithoreus & Hyampeus. 94
Parnassus. 260
Parnes. 154. mons copiosus vitibus, apris, vrsis.
Thria, Thriasius. 150
Paros ferax marmoris. 196
Parrhasis. 458
Parrhasus, Parrhasia, axis Parrhasius. 343
Parsa. 62
Παρθένον vnde Græci virginem. 516
Parthia. 501
Parthi. 385
Parthi equites boni, & sagittas veneno imbuentes. Parthia, quæ Regio. quomodo à Persis discriminanda. confusa sæpe nomina, sed posterius. 62
Parthis & Persis solis connubia cum matre legitima. 135
Parthi, soboles Scytharum, boni sagittarij. 294
Parthus. 332
Partunda. 8
Partus menses varij, præcipuè decimus, & cur. 148
Pascitur. 93
Pasiphaë ex tauro peperit. 167
Pasiphaës fabula & mythologia. 167
Patcinaziræ. 384
Pater, pro titauo. 510
Patientia dura mitigat, quæ corrigi nequeunt. 50, 51
Patientia in damno opus. 392
Patientia (maximè martyrum) vincit tortores. 391
Pati remedium vnicum malorum ingentium. 51
Patres orthodoxi omnium litterarum periti. 337
Patria cuique gratissima. 387
Patriæ conseruatoribus in cælo locus paratus. 349
Patrij Dij. 387
Patrima. 343
Patris Patriæ nomen quibus, & quando dari solitum. 544
Paulli Aemilij dictum ad Perseum. 303
Pauperem ex diuite fieri, miserum. 149
Pauper lætus, diues. 227
Pauper est qui plus cupit, non qui parum habet. 227
Paupere nullus beatior, quia peiorem statum non metuit. 141
Paupertas, Charybdis. 394
Paupertas læta, non est paupertas. 227
Pausaniæ Regis mors. 263
Pax seu concordia Martem cohibet. tenet Copiæ cornu. Pluti nutrix & gerula. 18
paci quando ara primùm Athenis. 19
pacis ara sanguine non poterat aspergi. cuis illi immolabatur. Ibid.
Pax victo necessaria, victori vtilis. 252
Peccatum cauendum in quod ante incideras. 125
Peccaturi cur noctem deligant. 409, 410
Peccati excusationem præbent vel 296 { error, temeritas, necessitas seu fatum, ignorantia.
Peccatum inuoluntarium meretur veniam. 294, 296
Peccati remedia. 1. nolle labi & obstare. 2. pudere. 3. nosse magnitudinem peccati. 4. velle sanari. 171
Peccator vitâ dignus, qui se nece dignum putat. 171
Pectides. 488
Pectore claro potens. 463
Pectorosior. 108
Pectus durum dicitur. 342. { ferreum, lapideum, adamantinum. chalybeum, Siliceum
Pectus magnum, roboris indicium. 138
Pecuatus. 323
Pecudes. 90
Peculi aliquid cogere ex seipso. 229
Pecunię vis quanta. superat, vincit, & perrumpit omnia. 397
Pecus propriè quadrupes; latè omne brutum. etiam pisces. 131
Pedor. 270
Pegasus. 75, 95
Πάθη coronam nuptialem nectere credita. 6
Pelasgi, dicti rustici. sed qui propriè. Pelasga pro quauis Græca, propriè pro Thessala. 463
Pelasgi, qui. Pelasgia. Pelasgus Argiuus. 34
Peleus feliciissimus. 395
Pelias. 35. eius filiarum quatuor nomina. 35
Pelices. 158
Pelion. 488
Pelios. 53
Pellex à pellendo. 217
Pellæi muri. 473
Pelopea domus, sed Pelopeia filia Thyestæ. 478
Pelopidarum fatum, an phyala, an agna, an aries fuerit. 371
Pelops, cuias fuerit. 295
Pelops diras Laio imprecatus tandem ignouit. 94
Pelops inuentor tibiæ curuæ, ac modi Phrygij & Lydij. 464, 465
Pelopis & Hippodamiæ historia. 369, 370

Pelopis regnum Peloponnesus. 295
Peloria Thessalorum. 25
Pelorus, non, Pelorum. 302
Peltæ Amazonicæ descriptio. 485
Pellucent sidera ponto tranquillo. 192
Penatem. 348
Penates. 374
Penates dicti Dij. 377, 378. { Magni, Boni, Potentes.
Penates duplices, alij à laribus. 378
Penates & Lares quomodo differant. vnde dicti Penates, nomen illorum & origo an nota. dicti & Penetrales. in maiore honore quàm Lares. 376
Penatum genera, & qui Dij tales. 376
Penatum nomina quæ apud Græcos, & quare sic vocarint. 376. { πατρῴους, γενεθλίους, κτησίους, ἑρκείους, μυχίους.
Penatum origo Samothracia & Troiana, & quæ illorum simulacra. 376
Penei aquæ vix permiscentur aquis Titaresij, sed diu subsidunt illis. 469
Peneus. 238, 239
Penna, quid veteribus; item quid *pennum*. 513
pennas veteres dixere, non *pinnas*. Ibid
Pennæ odoratæ. 159
Penora. 190
Pensa rependere. 261
Pensiles horti. 390
Pentathlus. 294
Penthasilæa. 462, 485
Penthasileæ gesta, & mors, Achillem occidit, à Neoptolemo occiso. 433
Pentheus discerptus ab { Agaue matre suâ, Autonoë, Ino, } materteris. 111.
Penthei error, in repub. regendâ. 136
Peparethos. 468
Per, pro ὦ sollemne in precando. 295
Perabius. 337
Percis. 64
Peregrinæ malè audiebant, pro scortis, cum iis nuptiæ prohibitæ. 26
Perficere cytharâ. 457
Pergamenum vnde. 420
Pergamos, Pergamus, Pergamum, Pergama. 420.
Pergus, seu Percus lacus. 11
Perennis aqua differt à flumineâ. 190
Peribœa. 125
Periculum amans, in eo tandem perit. 241
Periculorum ad patientiam serò animus post periculum instruitur. 206
Periclymeni transmutationes & mors. 55
Perithœdos. 468
Perseis. 74
Persei capulus. 289
Perseus ex auri pluuia natus. 552
Perseus Medusæ victor. 75
Perseus Mycenas curauit à Cyclopibus exstrui, & extracto ex terrâ fungo fontem elicuit. 488
Persiæ fines, Persæ auctores castrandæ iuuentutis. 62
Persis mos genuflexo Regem adorare. 257
Pertinacior ira, quo iniustior. 31
Pertinacis error. 136
Perturbationum remedium optimũ eas præuenire, & animo secum ante peragere. 205
Peruentores, qui. 228
Perura olim Ophir. 44
Pestis affecti corporis notæ. 92
Pestis tempore apparere spectra varia, & terribiles formas cacodæmonũ, ac vmbrarũ. 91. *Adde* huc pertinens exemplum apud Gregor. Nissenum in vitâ D. Gregorij Taumaturgi. in D. quoque Gregorij Magni gestis habet de Angelo gladium recondente, cùm pestis cessauit. denique sacræ litteræ testantur in magnâ illâ Israëlis peste visum à Dauide Angelum percussorem. 2. *Reg* 24.
Pectanus sinus. 457
Pes veli, lecti, carminis, hominis. 39
Πετρεῖα. 249
Phæa scrofa. 357
Phaëton, à pulcritudine. 79
Phaëtontis fabula vnde conficta. Phaëton Solis cursum deprehendit. eius tempore fuit ecpyrosis. 52
Phaëtontis sorores quot, quomodo mortuæ, & in quid mutatæ. 308
Phagedaina. 93
Phagesia & Phagesiposia. 325
Phalangius. 58
Phalaris scelera sua fato imputabat. 334
Φαύτασμα. 456
Pharæ, & Pharis. 469
Pharas. 62
Pharetra Amazonia. 512
Pharetræ grauidæ. 178
Pharia, hodie Lisna. 557. Pharia tellus propriè Aegyptus, sed extendi nomẽ potest, ad prouincias vbicumque Phari. 557
Phari olim multis in locis. Ibid.
Pharos quondam insula in medio mari. 473
Pharos vna Capreis, alia Alexandriæ, alia Sicilię, alia oppolita Dalmatię, alia in Hispania. Pharos vnde dicta. Pharus humanæ salutis, Rex pœnitens. 557
Pharsalici campi alij à Philippicis. 545
Phaselus. 329
Phasis. 383
Phasis vrbs & fluuius, ortus & finis. etiam Arcturus & Boas. 17
Phasys non labitur in Oceanum. 32
Phidias statuam Palladis sculpsit. 49
Philetus. 475
Philippi, an prouincia tota. 545
Philippi duplices Thesprotiæ & Thraciæ. Philippici campi. 157
Philippi vrbs vbi, à quo condita. Philippici cãpi & ibi ciuile prælium an bis. 545
Philipis. 157

Philippus Macedo, parans aliis venenum penè eo sublatus. 380
Philomela Actoris filia, mater Achillis. 429
Philomela in hirundinem. 309
Philomela in luscinam mutata. 226
Philoctetes Pæantis filius & heres telorũ Herculis. 351
Phison. 327
Phlegethon Deus, & fluuius. 90
Phlegra. 467
Phlegra Thraciæ, in qua Gigantomachia. 258
Phlyasij quantâ in veneratione Heben habuerint, & quomodo pinxerint. 527
Phlyeis. 158
Phocenses cur à Thebanis exciſi. 185
Phocidis litora obliqua. 249
Phœbe ſucceſſor. 256
Phœbus, quis Apollo. 87
Phœbus cur dictus omnia videre. 169
Phœbeum genus vlta Venus impio amore. 167
Phœnices, 488
Pholoë. 341
Phorminx. 488
Phoronides vndę. 367
Phoſphori ſonipes. 10
Phoſphorus. 77
Phrygum antiquitas. 195
Phryges beati. 508. & mitras ferentes. Ibid.
Phryges cur dicti tibiam inueniſſe. 491
Phryges propriè Barbari. 27, 465
Phryges ſacras choreas in templis agebant. 464
Phrygia tibia. Phrygij modi. 464. ſonus eius entheus, concitus, inſaniæ concitator. 464. ſanat Iſchiacos. Ibid. modus religioſus. eius effectus. Ibid.
Phrygij cantus. 508
Phrygium marmor, maculoſum. 196
Phrygium tripudium. 465
Phryxi aries vel aureus, vel candidus, vel purpureus. mythologia fabulæ. 43
Phthie ſeu Phthiotis. 466
Phyſeteris deſcriptio & nomina. fiſtulis eructat & non ore. vnde dictus. differt ab Orcâ. 207
Φυσσαλος. 207
Phytonici. 261
Piare noctis imaginem. 551
Piaculare ſacrum. 99
Pictura genus imaginoſum Hieronymi Boſchij & Bruegelij, antiquis in vſu. 255
Picumnus, Pilumnuſque Dij coniugales. 8
Pieres. 54
Pieria. 337
Pietas, & pius. 56
Pignio. 238
Pindus. 45
Pinea fax, in nuptiis. 25
Pinnæ murorum. 393
Pinnas dici debere ſecundũm Fabium. 514
Pipare. 175
Pirene Corinthi fons Muſis ſacer. 24
Pirene fons, aquas habens leuiſſimas, in cum conuerſa nympha Pirene. Pallida. primam producit. &c. 68
Pirithous non rediit ab inferis cum Theſeo. 197.
Piſa Endymionis filia nomen dedit vrbi Piſæ: differentia inter Piſam & Piſas. 469
Piſander primus Hydræ plura tribuit capita. 237
Piſcatio duplex, retiaria & hamotrahonia. 539
Piſcationis ſpecies 226. { hamatoria ſeu retrahẽs, retinacularia, fuſcinalia ſeu tridentea, percutiens, ignifera.
Piſcatoris deſcriptio. 226
Piſces doloſi. 226
Piſces maiores minorum comeſtores. 184
Piſcis pro purpura. 22
Piſces, vltimum ſidus Zodiaci. 409
Piſcium & tyrannorum comparatio. 184
Piſidice. 470
Piſidice nuptias pacta, Achilli vrbem prodidit: ſed ab eo poſtea iuſſa lapidibus obrui. 431
Piſinni. 418
Piſtoria. 201
Piſtrix an differat à priſte. 208
Pitthis. 157
Placare noctis omina. 552
Placentæ olim in ſacrificiis. 100
Plaga. 348
Planctus, quid. 360
Planetæ an dictæ Symplegades. 41
Plangens fluctus. 508
Plantæ tranſlatæ in melius ſolum miteſcunt. 202
Plantarum comparatio. 460
Planus iactus. 245, 246
Platonicorum ſententiæ de animæ migratione variæ. 359
Platonis ſententia quæ verè de animæ immortalitate. 439
Plauſtrum. 349
Plauſtrum cæleſte. 192
Plebiſcitis legum nomen, vt auctoritas. 555
Plebis inconſtantia & leuitas, inſipientia. 229
Plebis vitia inſimul coaceruata. 230
Pleiades. 218, 407
Pleiades, Pleiones, Peliæ, Peliades cuius filiæ, quæ ſtellæ, cur columbæ dictæ. 38
quot, nomina. 39
Pleiades. etiã Pleiones. vnde dictæ. quàm multæ. 21. cur denſæ & ſpiſſæ. 22
Pleides. 238
Pleuron, ſeu Pleuros. 466. Meleagria, regia. Pleuronia. 466. Pleuron vir. Ibid.
Pliſthenes filius Atrei. 387
Ploſtra (cæleſtia) ſicca. 218
Plures, hoc eſt inferi. 265
Pluto, Dominus mortis cur dictus. 266
Plutonis inſigne clauis. 272. ſimulacrum eius quale apud Elæos. Ibid.
Pluto, Iupiter. 260
Pluto, regit fata, & morti dominatur. 301
Pluto ruſticus Proſerpinę raptor, ſeipſum cum illa ſubmerſit. 11
Pluto ſeu Plutus cur in vlnis pacis, vnde dictus. 19
Plutonis ſors, Inferi. 173
Pluuia quomodo gignatur. 52
Poculũ fagina. 328
Poculum boni Genij. bonæ Fortunæ, boni dæmonis, quod. 412
Pœnæ an aliæ ab Eumenidibus. 12
Pœnas dat, quiſquis exſpectat; exſpectat, quiſquis meruit. 169
Pœni immolabant Herculi vel Saturno primò ſuos, poſtea alienos liberos; & non ſublatæ hæ hoſtiæ penitus vſque ad Hadrianum. 558
Pœnus lapis. 196
Poli an immobiles. 203
Pollux pugillandi peritus & fortis. 21
Pollux. 218
Polybus educator Oedipi. 83
Πολυχρωμος linea. 159
Polynicis vltio. 142
Polypheme. 21
Polyphemus, Neptuni filius, eius moles. 395
Polyphontes præco. 130
Polyxenæ cura vt honeſtè cadat. 476
Polyxenæ fortis animus in nece ferenda. 475, 476
Polyxenæ tumulus vbi. 476
Pompa. 303, 426
Pompei tumulus ſeu ſepulcrum. 354
Ponere in vſurâ. 30
Pontes nauis. 495
Pontus Euxinus cur dulcis, & an paluſtris. 31
Poplicolæ primicos. cognomen. M. ſecundùm quos. 312
Poppeæ forma, & mores, & luxus. 545
Poppeæ mors. 557
Poppeanum vnguentum. 546
Populare, ſacrum, carmen. 104
Populares feliciores tyrannis. 482
Popularis aurę fauor, quàm noxius ambitioſis, vt Gracchis, Saturnino, Druſo, Sulpicio. 555
Populari. 177
Populona. 9
Populus alba Herculis arbor. 261
Populus amicorum. 228
Populus multa ſibi vult permitti, quæ Principi non permittit: à quo ſemper maiora exigit. 546
Porciæ Bruti virilis animus. 461
Porcina vox terret elephantum. 159
Porrectiùs tendere. 498
Portentoſus. 340
Portentum in Capnomãtia ater ignis, & flammæ diuiſio. 98
Portentum quomodo à monſtro differat. 267
Portunus. 111
Poſteriores. 369
Poſtumus à Boiis occiſus. 114
Potamides. 194
Potentes ſolent opprimere eos qui minus possunt. 184
Potentes ſolent opprimere eos qui minus pollent poſſuntque. 184
Potentia & vires pro iure & iuſtitiâ habitæ. 184
Potentia vera, animo imperare. 381
Potentiorum tyrannis. 184
Poteſtas quæ ſciens patitur perpetrari nefas, & poteſt inhibere; quaſi probat debere fieri. 262
Poteſt eſſe. 350
Potina. 8
Potorum cantio dicta πωγωνία. 412
Potu menſam veteres claudebant. 412. vtrum ſalubre.
Præcoquis. 142
Præfatus Manes animamque. 465
Præfectus caſtrorum. 554
Præfectus Prætorio, pro aulæ Præfecto. 540
Præferox. 176
Præfica. 163
Præficæ conduci ſolitæ. 212
Præli à bello diſcrimen. 147
Præludere vox à militiâ, ad alia multa tralata. 234
Præmeditatio vtilis contra perturbationes. 205
& contra omnes aduerſitates ſcutum optimum. 206
Præneſtinorum Lares, Digitij. 374
Præpes pulcherrima. 399
Præportat frons ignes pectoris. 12
Præſeminati. 48
Præſtare. præſtationes. 49
Preſtites, qui, quotque. 373
Præ oriana caſtra vbi. 540. ſeu Prætoria. 540.
Prætoriani milites. 540
Præuiſa antè, languidius incurrunt. 206
Prata omnia ſacra Iunoni. 162
Preces matrum & nutricum, per canos & vbera. 335
Prema. 8
Premere pro excedere. 192
Prendere verbum obſcœnum. 24
Priamus bis captus. 425
Priami corpus vbi & quando ſepultum. 422 423
Priamus cur ita vocatus, cùm prius Podarces diceretur. quomodo redemptus à ſorore. 425
Priami filij quot. 420
Priamus iuuenis & ſenex calamitoſiſſimus, ſtatâ ſeu media ætate feliciſſimus. 464
Priami mors. 421
Priami regnum. 419
Priapus. 8
Primâ face, ſeu luminibus accenſis. 426, 427
Princeps non poteſt prorſus odia effugere. & quæ contemnenda, quæ non. 127
Principem tutũ ſola præſtat clementia. 542
Principibus & dominis etiã malis, obtẽperandũ. eorũ improbitas vt cetera naturæ mala feren-

ferenda quæ faciunt indigna, habenda sunt digna. subditur iis qui ad eos venit licet liber venerit. 31
Principium rerum. 96
Principum nec virtutes, nec vitia, etiam secretissima, latere queunt. 482
Principum pocula olim capaciora, quàm vulgi. 411
Principum naufragia duo, odium & contemptus. 541. eis præsidium optimum non ferrum aut latrunculatores, aut milites, sed fides, amor, beneuolentia ciuium. 541, 542
Pristis descriptio. dicta Serra, Niuella, Chaldero, Malthe. an scribendum pristis, an pistris. 207
Processus. 202
Prochyta. 341
Procne conuersa in lusciniam. 309
Proconnyssus marmoris ferax. 196
Procrustes. 211
Procubo. 293
Procurare somnia, rituale verbum. 551
Procyon. 84

Prodigia. 401.
- Vinum in sanguinem mutari,
- Simulacra in templis
  - sudare,
  - lacrymari,
  - guttas emittere sanguinolentas.
  - edere sonitū, gemitum, vocem articulatam.
- Opinio Plutarchi de his.

Proditrix patriæ occisa contra fidem datā. 431
Prodromi venti. 367
Produnt aperta odia locum vindictæ. 29
Proetidarum superbia, insania, expiatio Melampus. 114
Profani, qui veteribus. 165
Proferre pedem. 39
Prohibere negligens, quando potest, mali reus. 435
Proludere. 208
Proluuium. 185
Promethea herba. 61
Promethei pœna vnde ficta. 62
Promethei frater Athlas. 350
Prometheus ignem furatus cur fingatur. 74 quia ignis vsum & sapientiam docuit. Ibid.
Promethei ludi. 491
Promethei tempore vno mense diluuium in Aegypto. primum diluuiorum particularium. 437
Promethei vultur seu aquila ab Hercule interemtus. 61
Propes. 39
Prophanarum narrationum incertitudo. 32
Propheta. 98
Propria homini bona animi. 30. proprium nemo nil habet. Vitæ fructus nulli proprius. Ibidem.
Προσκυνεῖν. 257
Proscriptorum capita in triumuiratu exposita. 545
Prorsus & prorsum. 419
Proserpina. 121
Proserpina Adonim amauit. 260
Proserpina, Iuno. Ibid.
Proserpinæ lex vetat vmbras die vagari aut conspici, permittit nocte. 223
Proserpina puer. 256
Proserpinę raptus historia vera, vnde origo fabulæ Plutonem rapuisse. 11
Proserpinæ sacra. eiusdem vera & mystica figura. cur ablactata dicatur, ἄθηλα. 166
Proserpina spiritus qui per fruges fertur. 85
Protagoras & Epicurus prouidentiam Dei adimebant, non verò Deos negabant esse. 387
Protei tempore diluuium Pharonium in Aegypto, quo Pharos propior facta Alexādriæ. 473
Protelo. 176
Proteus, qua forma. 466, 467. quod regnarit, in Aegypto, post in Thraciā, denique aperta Pallene redierit in Aegyptum, non ferens filiorum crudelitatem. 467. ambiguus. Ibid.
Protei vaticinium. 470
Protygia. 325
Psalteria. 488
Psammenithus subitò obmutuit. 187
Ψευδαντινομιῶν liber auersus à fraudulenta depositario. 366
Ψόφειν. 312
Pterna. 112
Ptolomeus cur dictus fulmen. 512
Publica priuatis præferenda. 233
Pueri, vsque ad annum XIV. quod sint puri. 462
Pugnæ signum olim coniectæ ab antesignanis vtrimque faces. 289
Pugna Osculana. 513
Pugna vnde dicta. 539
Pulcra facie sæpe fœdus animus tegitur. 202
Pulcritudinis caducæ comparatio cum rosâ, violâ, lilio, niue. 194

Comparatio pulcritudinis cū. 22.
- ostro seu purpurâ & ebore.
- aurorâ.
- sponsâ erubescente.
- rosarum cum liliis, aut in lacte.
- Lunæ laborantis ac deficientis.
- amaranthorum mixtorum liliis.
- malorum candidorum rubentiū.
- niuis & minij mixtorum.

Pulcritudo corporis imperio digna; quomodo intelligendum hoc vetus dictum. 210
Pulcritudo corporis quæ requirat. 209, & 210
Pulmo via & instrumentum loquelæ. 322
Pullus color quis. 269
Pulsare pede. 110
Puls cerebri. 475
Pupilli Deo curæ, ideo hoc nomen toties in sacris litteris inseritur. 188
Puræ manus esse debent sacrificantium. 130
Purare. 98
Purgatoriæ pœnæ. 191

Ritualia Purificationis gentilium seu expiationis. 189, & seq.
- aquâ viuâ
  - bis vel / ter / septies
  - vel
    - adspergere.
    - mergere.
    - spargere.
    - irrorare.
    - circūferre.
    - submergere
    - abluere.
      - caput, manus, pedes, vnde *Adag.* Illotis pedibus.
      - corpus totum.
- sulphure,
- ramo oliuæ,
- lauri ramusculo,
- thedis, sale, lente, ouis, placentis, caseo, &c.
- reliquis etiam elementis nempe;
  - igne,
  - aëre seu ventis,
  - terrâ seu puluere.

Purpurare. 40
Purpura conchilium, & color quomodo conficiatur & colligatur. eius vsus, precium. 12 inuentio, tinctio, genera, & colores varij, 23, 24
Purpuræ porrectio securitatem promittebat Romanis. 35
Purpura Regum propria. 381. milites tamen illam vestitui inserebant, 382
Purpurea, sanguis, mare. 24
Purpureus capillus. 95
Purpureus color omen imperij. 372
Purpureus, de albo. 43
Purum vinum, quod. 401
Purus, impubes. 462
Pusula. 93
Puta, nota irrisionis. 471
Putiphar qualis Eunuchus. 188
Pygmæi an in rerum naturâ. 123. an cum gruibus pugnent, & an homines. 124
Pylos patria Nestoris; vrbium aliquot nomen variis in locis, sed & totius territorij. 469
Pyra. 462
Pyræ viris excellentibus celsiores erigi solitæ. 350
Pyram incendebant necessarij. 353
Pyrene. 162
Pyrene mons vnus Hispaniæ, alius Tyrolis in Germaniâ 68
Pyrgus seu turricula tesseraria. 242. cornu. Ibid.
Pyrrha. 35
Pyrrha nomen Achillis. 437
Pyrrhus nescius simulare. 506
Pyrrhus Priamum occidit, & occisus, in templo. 421
Pyrrhus, tegulæ iactu interiit. 462
Pyrrus. 24
Pythagoræorum sententia de animæ immortalitate in quo erret. 439
Pythecusæ. 341
Pythegia. 325
Pythia. 94. quomodo solita vaticinari. 95
Pythiæ oraculum Philippo redditum, quomodo vinceret. 397
Pythius. 489
Python, etiam Delphin dictus. 302
Python ab Apolline necatus. 261. inde Pythonici, qui afflantur à Dæmone. 261

Q.

QVA, pro vbi. 129
Quadrantal. 243
Quadrigæ an Heroum tempore in vsu. 209
Quadrimestres partus infelices. 234
Quæsitor, & quæsitoria vrna. 232
Quæsitor. 478
Qualis mater talis filia. *Adag.* 516
Quaternio. 245, 246
Quatrio humani corporis. 245
Quercus loquax. 351
Quercus senio exesæ & nutantis *Compar.* 524
Quercus species quinque. 42
Quercus viuax, roboris symbolum. 118
Queretur vbi fuerit locus, *Phrasis.* 306
Querquetulanæ. 337

Querularum auium comparat. 507, 508.
- lusciniæ,
- hirundinis,
- alcyonis,
- cycni.

Qui, pro quis. 364
Quidditas. 531
Quies miserias lenit. 50
Quid nisi? *phrasis vetusta.* 317
Quinquertium. 294
Quiris. 348

R.

RABBINIS mundus æternus. 531
Rabiosus. 230
Rabulæ. Ibid.
Racemationes in Patres, conceptæ & speratæ. 163
Radiatus Sol, radiatum lumen. 348
Rarenter. 342
Rata verba. 122
Recedere, succedere, concedere differunt. 301
Receptus, quid. 394
Recipere in secretum. 228
Recipere, verbum lanienæ. 137
Reddere animam, vitam. 517
Redigere in suum. 180
Redimicula. 179
Redire alij. 312
Redire Græciam. 493
Referre gratiam, Ciceronis. 299
Reges adorandi flexo genu mos, à quibus receptus, & à quibus repudiatus. 257
Reges anxij & formidolosi. 126
Reges debent vlcisci antecessorum necem. 96
Regum est odia contemnere. 151
Regum & tyrannorum vita periculosa & miserrima. 383
Reges flecti, sibi turpe putant. 168
Regibus hoc ipso qu d cuncta licent, multa non licent. nempe quæ fas non est fieri. 546

Reges in triumphum duci ſolitos vinctos manicis aureis, *ſuſpicio*. 426
Regum ira grauis & noxia. 49
Reges mortui indigetabantur. 104
Reges olim in arcibus habitabant. 381
Regum peculiare vitium, qua cœperunt ire. iras fouere temere conceptas, & ſententiam pertinaciter tueri. 31
Reges ſacris inferorum non poterant intereſſe. 104
Reges ſancti eſſe debent. 396
Reges ſimulantes. 228
Reges verum odêre. 117
Regia dignitas, ſceptrum & diadema, res fragiles & vanæ. 434
Regiæ dignitatis nota olim diadema; ſed & gemma quædam pretioſa in capite. 382
Regiæ vitæ infelicitas. 386
Regimen. 482
Reginæ albæ Francorum. 269
Regius ſtatus infelix, quia ſemper pauidus. 480
Regna quouis pretio emunt tyranni. 151
Regna ſemper odiis obiecta. 126
Regna ſocium non ferunt. 485
Regni bonis ſine curâ frui, felicius quàm regnare. 126
Regnum eſt rectè facere, Rex qui rectè faciet. 381
Regnum omne eſt ſub grauiore regno. 397
Religare. 53
Religioſum, de ſepulcro. 458
Relinquitur intelligi. 181
Remigium de equis. 10
Reminiſcentiæ lapis. 291
Remiſſum. 234
Renidere. 46
Reſido. 294
Reſinæ media communis. 25
Reſiſtere pro manere. 171
Reſiſtere. 270
Reſolutio rerum fit in ea elementa, vnde coaluerant, corporis in terram, anima migrat in cælum. 360
Reſurgere non poteſt, quod non prius interierit, & demortuum. 360
Reſupinare. 218
Reuocare ſinus in pectore. 178
Reuoluere penſa quid. 231
Reus ſe purgat crimine, qui criminis cauſam nullam ſibi fuiſſe oſtendit. 37
Rex. 227
Rex qui rationi imperat, qui animum ſuum ſubdit. 381, 382.
Rex tutus non eſt vbi nihil à Rege tutum. 542
Rhadamantus Herculē docuit vti ſagittis. 355
Rhæſus. 332
Rhamnuſia. 255
Rhamnuſia triſtis. 475
Rhea vxor Saturni trium filiorum mater. 173
Rheda. 80
Rhæteum ſine diphtongo in ſecunda ſyllaba. 424
Rheni duo. 298
Rhenus. 44
Rhenus explorator pudicitiæ matrum. 298
Rheſi mors & vxor, Rheſus flumen. 485
Rhodanus, quot hoſtia habeat, quàm rapidus influat in mare. 52
Rhodanus. 298
Rhodope Deis damnata. 55
Rhodope. 177, 332, 337
Rhodopeïa culmina. 210
Rhodos ſacra Soli. 489
Ricinis lugere. ricinia. 269
Rictare. 175
Ringere. Ibid.
Riphæi montes. 154
Ritè fauere. 18
Rituale, Dearum nomina maſculino genere efferre, aut maſculino epitheto iungere. 256
Rituale ferire cultris brachia ſacerdotibus. 74. { Baal, Cybelles, Bellonæ, & Hecates.
Ritus apud morientes. 344
Ritus, auerſâ manu rogum funebrem incendendi. 353
Ritus, cineres, & oſſa colligendi & aſportandi. Ibidem.
Ritus funebris, cineres oſculandi, & ore ſcrutandi vt labris legerent. 465
Ritus funebris infantium. 459
Ritus funebris, mortuorum oculos claudendi. 450
Ritus funebres varij. 465. { Mortui manes & animam præfari; Rigare & perfundere manus; Nigrâ veſte ſe incingere; Oſſa, quæ ſuperant vſtioni, legere; Lecta vino & lacte ſpargere ac fundere Ventis cillanda ac ſiccanda exponere; Sicca aromatibus condire; Condita in vrnam reponere; Lacrymas ſuperaddere.
Ritus lugentium. 269
Ritus in luctu crinem ſoluere. 233
Ritus ſalutandi Deos loci illius. 493
Robus. 199
Rogus. 462
Romæ Cynædi aſſumto habitu muliebri criminis nefandiſſimi quaſi profeſſionem faciebant. 262
Romanæ plebis inſignis leuitas & inconſtantia. 230
Romani cur genus Martis. 528
Romani Impp. purpuram porrigebant, ſignum ſecuritatis. 35
Romani ſeruant in nominibus propriis accentum gentis cuius eſt nomen. 336
Romulenſis. 65
Romulus & Remus Martis & Iliæ filij Romæ conditores. 528
Romulus in cælo. 8

Rorifera biga Lunæ. 174
Roſæ vernæ. 412
Roſæ, fructus Veneris nitens, floridum corpus Horarum, alumnæ decentes veris. 413
Roſimundę parricidium. 114
Roſtratæ. 495
Ruach. 454
Rubeta in magicis. 67
Rudis. 175
Rumina. 8
Rupex. 437
Rurſus & rurſum. 419
Rurſus prorſus. Ibid.
Ruſio. 260
Rutila fax. 289
Ruſticæ vitæ encomia. 182

S.

S, pro arbitratu veteres nominibus propriis addebant vel demebant. 65
Sabæę virgæ, *thus*. Sabæi ſatilegi. 237
Sabæi ab Arabibus diſtincti. 331
Saca, Sacij. 113
Sacæ. Ibid.
Sacæ feſtum. 25
Sacer ignis, ἐρυσίπελας. ſacer morbus, ἱερὰ νόσος epilepſia. 93
Sacrificandi ritus. 99
Sacrificia inferorum, terreſtrium, & cęleſtium quomodo & quibus differebant? tempore, loco, victimâ, poſiturâ, materiâ & aliis. 118, 119, 120, 121, 122
Sacrificij ritus, inaurare hoſtiæ cornua. 89
Sacris arcebantur impuri. 130
Sacrum, de templis. 458
Sacris Græcorum hordium ſolidum inſpergebatur. 100
Sacrum, ſacrarium. 221
Sæculi acceptio triplex. 540
Sæculum quid. 182, 305
Sæuire. 175
Sagæ. 113
Sagax quis, ſagaces canes qui, ſagire, ſagæ anus vnde dictæ. 158
Sagittæ Threïciæ. 512
Sagittaria herba Hiſpanorum, baleſtrera. 237
Sagittarij ſeu Centauri ſidus. 408
Sagræ Italię oppidum, vbi Sagræ celebrari ſolita fœdiſſima Orgiorum. 325
Salacia. 207
Salamis. 118
Salamis Cypri, ædificata à Teucro, dicta ambigua. 469
Salamis duplex, quæ ex his dicta vera. 469
Salitoria diuinatio. 319
Salmantica Polybio ἑλμαντικὴ, Stephano ἐλμαντική. 65
Salum. 330
Saltationis genera. 110. { Cordax, Comicorum; Sicinnis, Satyrorum; Emmelia, Tragicorū. } propria.
Saltationum genera. 465
Saltus Achillis Troiæ fatalis. 505
Saltus reconditi. 162
Salutandi reges mos apud Græcos. 257
Salutantes ſoliti genua contingere. 34
Salutare & adorare differunt. 257
Salutationes antiquorum quales. 227
Salutatorum claſſes & ordines. Ibid.
Sam pro ipſam. 550
Samos Iunoni ſacra. 488
Samothraces Dij, Principes & conſiliarij Iouis. 377
Samothracij Indigetes. 374
Samuel an verè apparuerit. 319
Sandala. 200
Sanguis pro liberis cur. 416
Sanctitas in quibus poſita. Deo propria. 47
Sanctitatis gradus ſeu aſcenſiones tres. 453
Sancti in cælis quomodo cognoſcant quæ hîc agimus, intelligant preces noſtras, & pro nobis apud Deum patrocinentur. 518, 519
Sanctitudo. 461
Sanctum, de muris ac mœnibus. 458
Sar ſeu Sarra, Tyros. 23
Saraquino. 468
Sardanapali felicitas. 444
Sardoï Heroës Herculis ex Theſpiadibus filij. 263
Sarmatæ, & Samatæ, & Sauromatæ, & Syrmatæ; vagi ac intonſi auidi libertatis tuendæ. 162
Sarmata velox. 385
Sarmatæ intonſi. 265
eorum loricæ. Ibid.
Saronicum mare. 206
Sarrana purpura. 23
Satellitum Regis & tyranni differentia. 542
Satias & Saties. 413
Saturnalia Romanorum. 25
Saturni columnæ. 237
Saturnini mors. 555
Saturni filij tres, & eorum ſortitio. 175
Saturni lex iubebat puniri hominē, qui Deam nudam vidiſſet. 129
Saturnus pro liberis, lapidem vorauit. 261
Saturni regnum futurum quomodo intelligendum. 536
Saturnium mare. 392
Satyri an fuerint vnquam. 109
Satyri bicornes. 266
Satyri filij Sileni, ebrij depinguntur. 108
Sauconna. 52
Sauromatæ. 332
Scabres. 269
Scæę altæ. 462
Scæa porta ad Occidentem. 474
Scæua. 421
Scamander fluuius, cur dictus diuinus. ei virgines Troianæ nupturæ virginitatem ſuam offerebant. ſacerdotem habebat peculiarem. 428
Scamandrij pueri dignitas oris. 474

Scantinia lex. 262
Scarphe. 469. etiam Scharphia.
Scatebra fluuia. 156
Sceleribus Deus infensus sterilitatem immittit. 85
Scelus dum punitur crescit. 365
Scelestus gratis nemo. 36
Sceptriferi Tonantes. 240
Sceptra antiquiorum regum hastæ breuiores. 372
Sceptrum Pelopis, quàm antiquum, à quo factum, eius veneratio & forma. Ibid.
Sceptrum porrigere Assyriis promissio securitatis. 35
Schandia. 332
Schiste. 96
Scholasticus antiquum vocabulum. 407
Sciani ambitio in salutationibus. hodie Seiani multi. 228
Sciathus. 529
Scindapsus. 105
Scindapsus vox significatiua, & cuius rei. 488
Scindere comam. 212
Scindila. 200
Scinis. 211
Sciolorum supercilium Patres Ecclesiæ lacessentium non ferendum piis auribus. 337
Sciomantia. 123
Scipiadæ cur duo belli fulmina. 512
Scipio pro titione. 272
Sciron. 211
Scironides petræ. Sciro latro. 206
Scorpij sidus, & genera scorpionum, & fabula. 408
Scorrum Chaldæi vocant, foras prodeuntem. 516
Scoti. 323
Scotorum, quis primus scriptor nobis meminerit, 1. Ammianus, 2. D. Hieronymus, 3. Prudentius, 4. Claudianus. 522
Scotobrigantes explosi ex libris Senecæ. 522
Scutum quomodo differat à clypeo. 147
Scylla. 306
Scyllæ allegoria. 394
Scylla Phorci filia. est eminẽs promontorium, & vnde conficta de eius formâ ex noxâ fabulatio lepidæ mythologiæ. meretrices dictæ Scyllæ. 42
Scyphus. 412
Scyron. Sceiron, & Sciron. 207
Scyros. 430
Scytalosagittipelliger Hercules. 220
Scythæ Asiatici & Europæi. 384. profugi. 385
Scytharum laus sagittatio, cui à pueris assuefiebant. 294
Scythæ multiuagi, Nomades, campestres, in plaustris degentes. 265
Schythæ Nomades, & plaustriferi. 284
Scythæ Palladium Troianis vendiderunt. 422
Scythiæ tellus barbara. 306
Scythica potatio. 378, 411
Scythicus pontus. 31
Scythicum mare. 296
Secale. 200
Securis Amazonia. 510
Securis quid, & vnde dicta. 513
Securitas securitate mutuâ paciscendâ. 486
Securitas securitate paciscenda. 542
Securum non est idem quod tutum. 169, *ex verbis Senecæ colligitur*: tutum, *quod vltionem externam euasit*; securum, *quod metu vacuum.*
Securus est pauper. 141
Sedere, Iudicum. 336
Sedochi aut Sedochezi. 113
Sedum, set, sed. 345
Seiuga Ioui sacra. 174
Semele in cælum translata. SEMELES LVCVS. 219
Semen. 199, 200
Semihomo. 340
Semina flammę, ardoris. 75
Semper. 84
Semipulsus. 311
Semitales Dij. 374
Senecæ vaticinium. 44
Senectus an onus grauissimum. 50
Senectus celebratur trium. 421.
- Virorum
  - Tithoni.
  - Priami.
  - Nestoris.
- Feminarũ
  - Hecubæ.
  - Aethræ.
  - Sibyllæ Cumæę.

Senectus facit hominem securum & mortis contemtorem. 168
Senectus facit liberos & fortes. 103
Senectus pigra, omnes pigros facit. 233, cur? Ibid.
Senere. 293
Senes ab anno sexagesimo, quia tunc senio laborent. 463
Senes curiactabundi. 388
Senes facile moriuntur. 130
Senes pauci sanguinis. 507
Senio. 245, 246, 247
Seniores à XLV. vsque ad LX, quia tunc primùm corpus incipit senescere. 463
Senium vitæ vespera, occasus vitæ, mala ætas, morbus insanabilis, cum morte poni solet. 180
Sepelienda an cadauera maleficorum. 401
Sepeliendi mores ac ritus. 465
Septemtriones. 349
Sepulcra sacra, sancta, religiosa. 458
Sepulcrorum violatio atrocissimum scelus. 462 pœnæ grauissimæ eorum qui violarunt. Ibid.
Sepulcrum. Ibid.
Sepultura cur à veteribus tantopere optata. 402
Sepulturam (*maximè sacram*) contemnere, impium. 403
Sepultura & sepulcrum religiosa ac sacra. 461
Sequana. 298

Seres

Seres. vnde sericum. eius confectura. quomodo differat à bombycino & bysso. adhuc hodie inueniri. an fabula, vt vult Cardanus. 178
Seriphus. 529
Serpens Cadmi cur non cristatus. 234
Serpentarius. 61. idem anguitenens eius figura. 61
Serpentũ species 58
- aspis.
- dipsas.
- hæmorrhois.
- chersydrus.
- chelydrus.
- cenchris.
- hammodites.
- ceraستes.
- scytala.
- amphisbęna.
- natrix, seu hydrus.
- parea.
- iaculum.
- prester.
- seps.
- basilisc° seu regul°.
- solpuga.
- scorpius.
- draco.
- vipera, phalangia.

Serraca. 227
Serra piscis. 207
Seruis dominorum clientuli munera solebant dare vt admitterentur ad dominos. 228
Seruius Tullius caruit sollemni funere. 528
Seruitium & seruitus quomodo differant. 471
Serui à seruando dicti. 436
Serui licentiam in Dominos certis diebus habebant apud varias nationes. Mercurialibus. Pelorijs Cronijs, Saturnalibus &c. 25
Serũm lanificium. 328
Seruum fieri ex Rege, graue. 149
Seueri Imp. dictum de suâ vrna. 355
Seuilla seu Sibylla. 64
Si pro siue. 556
Sibyllæ oraculum, Italo militi Pelusium vitandum. 557
Sicilia Cereri & Proserpinæ adiudicata. 265
Sicilia duplex citra & vltra Pharum. 557
Sicilia triquetra, eius promontoria quæ, quondam Italiæ continua, nunc intercisa fluctu. 302
Sicinnys Sicinnistæ. 110
Sicyonij quo ritu Furijs sacrificabant. 13
Sidace vnde Sidaci. 113
Sidera alitu, ore, & aquis lota fieri pulcriora credidere gentiles. 193
Sidera amittunt lucem luna lucente. 192
Sidera cælestia secũdum Auſonium. 409.
- Duodecim Zodiaci signa iam enumerata.
- Arcti seu vrsæ.
- Anguis.
- Arctophylax.
- Corona.
- Engonasis.
- Lyra.
- Auis.
- Cepheus.
- Cassiopeia.
- Auriga.
- Perseus.
- Deltoton.
- Andromeda.
- Pegasus.
- Delphin.
- Telum.
- Aquila.
- Anguitenens.
- Orion.
- Procyon.
- Lepus.
- Sirius.
- Argo.
- Hydrus.
- Chiron.
- Thuribulum.
- Piscis.
- Pistrix.
- Eridanus.

Sidera, Dij. 11.
Sidera horrida quæ. 218
Siderum pastor Deus. 225
Sidera pro Dijs habita. 218
Sido, in præterito sedi. 500
Sido, subsido, sidens, insiditur. 480
Sidoniorum Dea Astarte, & eius mysteria. 172
Sidus orbis, sidus Romæ. 526
Sidus quid. 217
Siesta Hispan. 194
Sigala. 200
Sigeum absque diphthongo. 424
Sigillata terra. 345
Signifer cælestis. 405
Signa belli vocalia. 394.
- bucina,
- tuba,
- cornu,
- lituus.

Signorum bellicorum genera tria. 145 quædam muta, aquilæ, dracones, vexilla &c. quædam vocalia, vt tessaræ militares. quædam seminocalia, vt tubæ, litui, bucina &c.
Signa duodecim Zodiaci, & quib° Dijs sacra. 405.
- Aries.
- Taurus.
- Gemini.
- Cancer.
- Leo.
- Virgo.
- Libra.
- Scorpius.
- Sagittarius.
- Capricornus
- Aquarius.
- Pisces.

sacra
- Palladi.
- Veneri.
- Phæbo.
- Mercurio.
- Ioui & Cybeli.
- Cereri.
- Vulcano.
- Marti.
- Dianę & Vestę.
- Vestæ.
- Ioui.
- Neptuno.

Sihor. 297
Sileni an ijdem cum Satyris. 109
Silentium pro confessione. 296
Silenus Bacchi præceptor ebriosus. 108
Siligo. 198. 199
Siligo transit in triticum. 199
Siluanus lacte piabatur. 7
Siluarum & arborum fremitus & cæcum deprensi venti murmur, prognosticum tempestatis. 496
Similitudinis liberorum ac parentum causæ vnde petendæ. 290
Simonides animam mortalem cecinit. 444
Simon Magus. 318
Simplicitas Achillis & Pyrrhi. 506
Simulacra mortuorum seu imagines, quæ. 358
Singularia. 186
Sinistrum fulmen cur malum auspicium comitijs. 400
Sinon. 421
Sinum vestium remissarum infra pectus succingebant in luctu. 424
Sinuosus. 466
Sinus volucres, & fluentes. 178
Sipylus. 308
Sipylus mons in quo Niobes sepulcrum. 257. est & vrbs eodem nomine, sed euersa terræmotu. 257
Sir. 297
Siraci. 113

Sirenes

Sirenes, aues, voluptates. 43
Sirenum forma, genus, cantus; ab Orpheo victæ. 43
Siris fluuius. 297
Sirius. 84. & 85
Siſama. 198
Sithonij. 357
Situs. 214
Soanorum diuitiæ. 49
Socigena. 9
Socius in pæna, ſolatium. 473
Socrates varij, vnus in his poëta & quis. 56
Sodomorum incendium. 52
Sol cuncta videt. Iouis oculus. commune lumen. Gymnoſophiſtæ pro ſummo Deo colebant. eius laudes. 16. eius curruum deſcriptio. 16
Sol cur dicatur dextro matris lacerto, luna ſiniſtro ſuſtineri. 400
Sol cur dictus in Orientali parte, & Luna in occidua creari. 400
Sol cur fictus tempore Atrei obtenebratus. 414
Solis currus. 19
Solis currus & ſubiugales. 173
Sol, idem Ianus, Apollo, Diana. 260
Solis obſcuratio Dei ſignum iræ. 189
Sol occidens obſcurus aut maculoſus tempeſtatis nuncius. 496
Soles plures nonnullis. 135
Soli quadrigæ tribuuntur. 174
Sol quare dictus dexter cum eſt Auroram, cùm ſiniſter Noctem gignere. 400
Sol quid. 531
Solem prope Hiſpaniam freto mergi, &, inſtar rotæ candentis in aquâ, ſtridere. 404. Solis figura & materia, quæ veteribus Phyſicis. 404
Sol rector. 405. { temporis, ſiderum, cæli,
Sollennia fundere, ſollennia inſanire. 26
Sollennitus. 486
Sollicitare. 36. 528
Sollicitior. 542
Solicitum aurum, ſolicita mora. 183
Sollicitus. 125
Solum. 153
Solum, quid. 327
Somnia cuique referunt imagines conformes curis & ſtudijs diurnis. 550
Somnij anima inanima. 550
Somnij deſcriptio Ariſtophanica; Infernus miniſter, amictus atro mortui pallio; Horrido, graui, crudeli aſpectu; Magnos habens vngues. 550
Somnia diuina an ſopore graui preſſis immitti ſolita, ſibi contrarij ſcriptores. 458
Somnia quæ vera cenſebantur Ethnicis, & quę interpretatione digna. 457
Somnia quædam an vera, 293
Somniorum malorum expiationes fiebant, mane fluuialis aquæ adſperſione aut lotione, eaque calefactâ, 550. 551
Somniorum malorum immiſſores dæmones à gentilibus placabantur, mane ter ſalsâ molâ; fluuio viuente, ter merſis in aquâ crinibus; farre pio & ſale ſaliente. item linguis combuſtis. 551. 552
Somnia vnde terribilia vel placida. 293. 294
Somnia vulgaria dormientibus immittebātur. 458
Somnium. 456
Somnium quid. 293
Somni ciuitas. 293
Somnus cuius filius. 292
Somnus cur quaſi genitalis & rerum pater. 293
Somni & mortis ſimilitudo. 293
Somnus frater mortis & quare. 292. 293
Somno marcidus. 20
Somnus quomodo oritur ex labore. 291
Somnus ſolutor malorum & laborum. ideo Sicyonij pingebant ſomnum leones domantem. varia eius epitheta & laudes à varijs effectibus. 292
Somnus torporem adfert. 293
Soni à voce differentia. 427. & 429
Soniuium. 122
Sonitus ad auxiliandum Lunæ ſolitus fieri. 195
Sonores melliflui. 95
Sopor, venenum ſomniferum. 60
Sorix, vel Saurix. 66
Soror vocabulum amoris. 187
Sors pro Deo, qua Deus probatur incertus. 556
Sors incæſta. 478. oraculum ad incæſtum hortans.
Sors pro oraculo. 97
Sortes Claudianæ. 369
Sorte ſua quiſque diues, ſi contentus. 227
Sortem ſuam non ignorare, aliquod ſolatium eſt cladis. 493
Sortes diuiſoriæ. 423. Græcorum ſortes quales. 423. conſultoria, & diuinatoria ſors reproba. 423
Sortitio iudicum coniectis in vrnā tabellis. 232
Sothis. 85
Sotigena. 9
Sparſim. 146
Spartæ & Lacedæmonis differentia. 470
Sparta filia Eurotæ vxor Lelegis nomen indidit vrbi. 470
Sparta florens manu. 238
Sparta muris carens. 20
Sparte ſacra Iunoni. 489
Spartiatæ ab Abrahamo oriundi. 470
Spartiatæ, Sparti, præſeminati. 48
Sparton. 289
Spartus, Sparta, Spartani. 49
Species ſacra. 543
Specimen. 139
Specimen pro indicio, & prodigio. 371
Spectra ad inferos deſcendentia. 358
Spelta. 199
Sperandum quamdiu ſpiramus. 240
Sperare in aduerſis fortium. 86

Spes

Spes & metus cauſæ omnis infelicitatis. 472
Spes & timor coniuncta. 456
Spes & timor vna cathenâ vincti. 29
Sphettos. 158
Sphingis Aenygma & ſolutio. 87
Sphingis parentes, forma, crudelitas, mors. 87
Spicus hic. 256
Spinturnix. 65
Spiritum ſupremum ore excipere. 344
Spiritus an diſtincta pars hominis ab ipsâ animâ: & quomodo intelligendi Patres, qui id videntur voluiſſe. 453
Spiritus Eurorum. 40
Spiritus in ſacris litteris ſolitariè non ponitur pro anima brutorum, ſed cum addito vt Spiritus vitæ. 445
Spiritus quomodo poſſit dici differre ab anima, 453. quomodo Spiritus nomen Apoſtolus ſoleat ſumere. 453
Splen ſedes riſus. 322
Spolium & Spoliatorium. 472
Sponſos in thalamum prima mater nocte ducebat, ſed pronuba ſponſam in lecto locabat. 148
Sporades. 331
Squales, ſqualitics. 269
Stabilitor. 530
Stabulans. 236
Stacte. 316
Stadij ſpacium & ſpecies, Olympicum, Italicum, & Pythicum, 368. conciliati de menſurâ varij ſcriptores. 369
Stadium naturale, quantum? Stadij curſum eſſe triplicem,
Græcis nominibus nuncupatum 369. { δίαυλον. δόλιχον. τέτρωρον.
Stagnum, pro mari quieto. 395
Stantis in flumine vorticoſo deſcriptio. 223
Stare, 88. 420
Stare quid propriè, tam in ſacris litteris, quàm prophanis. 222
Stare, vox ritualis. 291
Stare, *rituale*. 402
Stare ſolemne vocabulum in victimis, quid ſignificet. 97
Stata ætas. 130
Statarium prandium. 410
Stationes diurnæ & nocturnæ, Hebræis, Græcis, Romanis. 404
Statunculæ. 244
Statuta hoſtia, ritualis vox. 89
Stellæ an cadant. traiectiones earum, & vnde fit vt videantur moueri, ac labi. 497. 498
Stellæ an alantur humore. 498
Stellæ diſcurrentis. comp. 191
Stellæ videntur cadere Epicureis, ſed non cadunt. 146
Stellæ vnde compoſitæ, & vnde dictæ. 497
Stellans. 192
Stellantes ſinus. 8
Stellarum ſubſtantia ignea. 224. & 225
Stellarum traiectiones ſeu diſcurſus & ſignificatio. 191. & ſequ.
Stellatum peplum noctis. 173
Stellimicantes. 347
Sterilus, pro ſterilis. 81
Steſichorius iactus. 248
Stibadium. 411
Στιγμὴ χρόνου. 180
Stirps ſupremus. 256
Stoici animas hominū mortales ponebant. 438
Stoicis anima mortalis, non immortalis. 441. 449. alijque errores eorum de anima. 445. 447. 451. 452. 454. & ſeq.
Stoicorum Chaos quod. 454. item, æternitas. 454
Stoicis Dij 405. { ſidera. elementa. mundus.
Stoici Naturam Deum putant. 529. CHRISTIANIS, Deus auctor naturæ: Natura, pars creaturarum. 531
Stoicorum opinio de interitu & renouatione mundi. 534
Stoici quid putarint eſſe animam. 451. 452
Stoicis ſidera Dij. 319
Stoicis vnus Deus Iupiter, quem pro diuerſis muneribus, varia ſortiri nomina volebāt. 530
Stoici, vt laudent Mundum. 529
Stomoma an idem quod chalybs. 307
Strata. 395
Stratonice. 509
Stridon fluuius. 545
Stringere vulnera. 313
Strix, ſeu ſtridula. 66. quid, & qualis auis diſquiſitum: an noceat pueris, & quomodo, duę ſententiæ. an in eas ſagæ commutentur, & cur ſtriæ vel ſtriges dictæ. 66
Στρωμναὶ ἀλουργεῖς. 411
Strongyle. 114. 222
Strophij parentes, item duo Strophij, & Strophie fons. 514
Strophium. 179
Strymon vrbs & flumen. 500
Stupor oritur ex magnâ curâ. 187
Stygia vis ſoporifera. 74
Stygiæ herbæ veneficæ. 74
Stygis aqua metallum erodit, muli vel aſini vngulâ poteſt aſſeruari. 91
Stygis aqua quam venenata. 50. frigore lethifera. 91
Stygis flexus. 272
Stymphalus Heros, & lacus; Stymphalides & earum forma. 72
Stymphalus lacus, Stymphalydes aues quales, & quomodo ab Hercule victæ. 237. feminæ. 238
Styx lenta, quieta, ſtagnans palus, atra, vnde illi nomen, dira, facit cælo fidem, numen eius peierare Dij timent, peierantis pœna nouennio nectare & ambroſiâ carere, decimo anno exſulare à conſortio Deorum. 272
Sub præpoſitio quando in compoſitis retineat b, & quando mutet. 343
Subhorreſcere. 497
Subigus. 8

 Subli-

Sublimus, pro sublimis. 81
Subluere. 191
Submersio in aquis genus mortis ab antiquis detestatum, & quare. 500
Subrigo, subrigens. 257
Subsessor, quid. subsessæ; de venatione, ad bellum, & ad thalamum translatæ voces. 160
Subsidere. 379
Substantia. 531
Subulâ. 142
Suburra. 540
Succinum. 308, 309
Succubi an dęmones. 259
Succubitana purpura. 24
Suculæ. 39
Subditis semper graue præsens imperium. 546
Sueui. 501
Suffigere auro. 182
Sugillare oculos. 450
Suggrundarium. 459
Sui imperium quisque habet. 139
Sullam pediculi exedêre. 462
Sulpicius occisus & sepulturâ prohibitus. 555
Summa nequeunt diu stare, subitò cadunt. 398
Sumanes. 121
Sumanus. 121, 501
Summitti. 177
Sunion portu nobile. 157
Suppara, Sypariạ, Sipara. veli & ornamenti. 40
Superantior. 52
Superat mei pars. 465
Superbi aditus & limina potentium. 228
Superciliorum ratio decens. 210
Superinuergere. 101
Superstes aura. 294
Superstes de gente tantâ. 462
Superstes sibi. 309
Superstitio ominandi ex face pineâ nuptiali. 17
Superstitiosa vox. 93
Superus. 173, 364
Superum mare, quod. 392
Supplices ad aras confugientes, non auellere, sed lignis circumdatis cremare, vel templi fores obstruere, & intus positos sic fame, interdum & demolito tecto aëris quoque iniuriis necare solebant. 263
Supplices ad aras stabant, vel eas prehendebant, maximè cornua. 252
Supplicibus non parcere impium. 435
Suppus. 245
Suppum, felix. 245, 246
Surdi loci. 267
Surrentinum Pollionis. 390
Suspendiosus. 191. iis non fiebant iusta. Ibidem.
Suspensus. 135
Suspirium vnde. 344
Sustinere. 336
Suus. 181
Sydrachi. 113
Sylis fluuius. 297
Syluæ in tectis domorum. 390
Symplegades. 41. an inter se collidi solitæ. vnde orta fabula, ab Argonautis transmissæ duce columbâ. 41
Symplegades. 296
Synna. 196
Synnadicum marmor. Ibid.
Syndromides. 41
Sypallettos. 468
Syrtes duæ, & earum descriptio ac natura. 241
Syrtes Libycæ. 480
Syrtis horrenda. 306

T.

TAXI venenum aliud à toxico. 237
Tabulâ luditur cum tesseris, talisque. 242
Tacitis tenebris ire. 26
Taciturnitas arguit conscientiam. 296
Tænarus viri, vrbis, promontorij, & paludis nomen. est Ditis ianua, ideo dicitur patens aut apertus. eius descriptio. 213
Tagus. 326
Tagus, an in Aethiopiâ quoque. 383
Tagus flumen, priscum eius nomen, Theodorus. 382. qui hoc nomen indiderint, & eius laus. 383
Taigeta. 483
Tali & Tesseræ in quibus conueniant, & in quibus differant. 242
Talorum iactus, qui. 245
Tali, quidam naturales; & Artificiales, Romani vel Græcanici seu Asiatici; qui vel Stesichorij, vel Euripidei, vel Midæ. 244, 248
Tali situs. 243. eius positionum sex nomina, tam Græca quàm Latina. πρανὲς, ὕπτιον, κεραῖαι. planum, suppum, cornua. vnde sic dicta. 243
Talorum ornatus & figuræ. 244
Talorum species & modi. 242. cum seq.
Talorum vsus quàm antiquus. 249
Talus. eius forma. 243
eius numerus. Ibid.
Talthybius quis, & eius sepulcrum. 426
Tamesis. 523
Tamtus & quamtus cum m. 343
Tanais. 297, 332, 383
Tantalici, & Tantalidæ. 372
Tantalus Iunior, pronepos illius famosi; ei desponsata Clyternnæstra, & sepulcrum vbi. 401
Tantalus ob loquacitatem punitus. 366
Tarandus. 114
Ταράξιππος locus. 370
Tarentina purpura. 24
Tartari descriptio. 222
Ταρταρίζειν vnde dictus. Ibid.
Tartari putant Lunam Solis filiam. 192
Tartessiacæ arenæ. 326
Tartessius. 236. eorum opulentia. Ibid.
Tartessus. 64
Tartessus. 236. an flumen hoc nomine. 236 Tartessis regio. Ibid. flumen argentiferum. Tartessij beati. Ibid.
Tauanus. 110
Taurus Cretensis ex orbe lunæ. 221
Taurus Cretæ immissus à Neptuno, cùm in Peloponnesum traiecisset, ab Hercule occisus. 301
Tauri Deo sacri in imâ terrâ. 373
Tauri icti comparatio. 331
Tauri immolatitij comparatio. 514
Taurum immolare Ioui & Neptuno licuit solis Regibus, Deorumque filiis, & quibus in terris superior nullus. 240
Tauri Ioui an potuerint sacrificari. 239
nec Neptuno, Apollini, vel Marti. Ibid.
Tauri nomen veteres omnibus rebus magnis dabant. 59
Taurus mons, rigens frigore, vnde dictus. quàm magnus, quot habeat nomina, & vbi propriè Taurus. Ibid.
Tauri Pontici. 557. eorum crudelitas in hospites. 558
Tauri sidus. 217, 407
Taurus. 265
Taxillus. 243
Taygeta carent leonibus. 161
Taygeti altitudo. 20
Tecumessa, an Tecmessa. 346
Tænaros sacra Neptuno. 488
Tegimen Latinum, vt tegmen. 295
Tela secunda seu fausta. 333
Telamon. 314
Telchines. 357
Telegonus & Tmylus hospites luctâ victos necabant, filij Protei. 467
Telegonus parricida. 474
Telephus. 314
Telephus quomodo sanatus ab Achille. 432
Tellus, & Telluuio. 260
Tellus leuis ossa tege. terra sit tibi leuis. 215
Telluris & terræ discrimen. 138
S. Telmus Hispanus, nautarum patronus. 218
de eius vitâ. Ibid.
Telum fugit, *formula*. 297
Tembyces. 20
Temerarij facilè in malum incidunt. 241
Temerinda. 297
Tempe, quid, quibus locis. 47
Tempestas suprema. 426, 427
Tempestatis futuræ indicia. 496, & seq.
Templi Troiani profanatio, quã dirè & quàm diu humanis hostiis expiata. 503
Templum pro quouis tractu & quauis Deorum hominumve habitatione. 216. in cælo, in terrâ, sub terrâ. templum à tuendo dictum. 217
Tempora luxus confundit, vertit tenebras in lucem, & diem in noctem. 391
Tempore quædam corrigi, quæ vi nequeunt. 136
In tempore ipso. 97
Tempus omni morbo medetur. 380
Tempus pręsens breuissimum, aliquod tamen. 180
Tempus sanat, quod nequit ratio. 482
Tempus triplex, præteritum, præsens, futurum. 181
Tenebrarum subitarum descriptio. 499
Tenedos. 432
Tenera mons Fortunatarum, 64
Tenuare aëra. 174
Ter, quater beati. *Adag.* 189
Ter pro sæpe. 187
Termini. 185
Ternio vel Trinio. 245, 246
Terpander. 238
Terra an mobilis, vt quidam; an verò (*quod verum*) firma & immobilis, etiam ex Platonis sententiâ, & scripturæ sacræ. 414
Terra an rotunda. 117
Terra communis altrix. 141
Terra cur putata à quibusdam primum rerum principium. 141
Terræ Dij quatuor. 260
Terra & mare vnum globum conficiunt, 117
Terræ & telluris differentia. 138
Terram grauem imprecari. 215
Terrræ motus & mugitus solent pestem anteire. 92
Terræmotus genera. 437
Terræ mugitus inter prodigia. 372, 373
Terrigenę nati ex draconis dentibus à Cadmo seminatis, eodem die mutuis vulneribus necati. 128
Terrigenæ quot & qui ex dentibus draconis nati. 48
Terrigenæ seu terræ filij. 87
Faunorum terror, secundùm plerosque idem cum Panico terrore: differt à mentis alienatione Laruarum incursu genitæ: *patet ex locis Plinij, & Ouidij, & aliorum illic citatis. nam Plinius tres terrores agnoscit, Lymphationem à Nymphis immissam, vnde Lymphatici; nocturnorum Deorum, nempe Laruarum, vnde Laruati: Faunorum agitationem, quam Ouidius diurnam esse vult; medio cùm premit arua die. Sanè Nocturnũ, & etiam Meridianum dæmonium sacræ Scripturæ testantur.* Psal. 90. *Non timebis à timore nocturno: A sagittâ volante in die: à negotio perambulante in tenebris: ab incursu & dæmonio meridiano.*
Terrores immitti credebant. 311. à { Cerere, Nymphis, Laruis, Faunis, Pane.
Terroris vanis vana. 159
Tesserarum & aleæ quis inuentor. 244
Tessera minus antiqua & magis infamis, quàm tali. 249
Tesseris modus ludendi, qui in vsu veteribus. 242
Tesseræ nomina varia, forma, situs. numerus. 243. ornatus. 244. iactus. 245

Tesse-

Tesseræ quomodo conueniant & discrepent à talis. 242
Tesserarij, honestiori vocabulo vocati aleatores. 249
Testor. 420
Testudo. 488
Tetrachordum. Ibid.
Tetradistæ. 234
Tetrapolis Atticæ. 156
Tetroron humanum. 245
Teucer Scamandri F. 418
Teucria. Ibid.
Teucro exiliũ Aiax prædixit; ille fugiens iram patris in Cypro Salaminem exstruxit. 469
Teuthrantis filiæ ab Hercule violatæ. 261
Teuthras, eius neptes ab Hercule vitiatæ. 315
Thalami socium nemo fert. 485
Theano vxor Antenoris. 423
Thasij se Græcis adiungentes, etiam Thebanum Herculem cum Tyrio colere cœperunt. 361
Thasiorum nummi. 361
Thebæ Aegyptiæ. 123
Thebæ Asianæ. 432
Thebæ Cadmeæ. 84
Thebæ Herculeæ. 128
Thebę feraces Deorum. Thebani, Dij qui. 238
Thebarum ædificatio. 149
Thebarum portæ & nomina. 88
Thebarum, septem portæ, à totidem ducibus obsessæ, & à totidem defensæ. 144, & 145
Thebani non iuerunt ad Troiam. 483
Thebanorum fratrum rogi flamma in duas diuisa. 256
Themiscyra. 301
Theono causa belli decennalis. 185
Theognite. 21
Theöinia. 325
Θεωρὶς, nauis an peculiaris Athenienſium. 495
Thermæ in ipso mari. 391
Thermæ Romanorum vastissimæ. 391
Thermodon. 31
Thermodon vbi, & trisyllabum potius. 301
Thermopylarum origo. 333
Theseus euasit labyrinthum ope Ariadnę. 167
Theseus inuentor palæstræ. 294
Theseus Mineruæ auxilio ab Hercule reductus ex orco. 214
Thesius flos. 115
Thespiades. 262
Thespis, Thespiades. 315
Thesides. 189
Thesmophoria. 164
Thesmophoria minora. 324
Thessalia, dicta, Pyrrha, Pyrrhodia, Hemonia, diuiditur in quatuor partes, Thessalicam, Pelasgicam, Iolchicam, & Phtioticam. 35
Thessaliæ præcipua flumina quæ. 239
Thessalici cantus, Magici. 196
Thessali duo. 35
Thessali etiam equos in funeribus tondebant. 212
Thessali in Peloriis seruis seruiebant. 25
Thessali propriè Minyæ. 33. & Pelasgi. 34
Thessalonica. 545
Thestius Agenoris filius. 466
Thestius flumen. 320
Thetidis nurum esse, magnum quid. 470
Theurgia. 321
Theutaris bubulcus præceptor Herculis. 355
Thoas flumen. 313
Thoas. 320
Thraces Thyni, & Bithyni. 337
Thracia fertilis. 727
Thracia tellus Rhæsi Mauortia. 332
Thrasybuli & Periandri tyrãnicum consilium. 544
Threicia chelys, lyra. 337
Thryon, Thryoëssa, Thryasius portæ Thryasiæ. 154
Thule. 44
Thuris collectio. 331
Thusci. 111
Thyades. 110
Thyestæa cœna seu mensa. 366
Thyestæ dapes. 476
Thyni. 337
Tiatas & Tiara, quid sit. 399
Tiberij Gracchi finis. 555
Tiberij quæstio soluta. 437
Tibia buxea. 490. tibiarum diuersitas. 490
Tibia curua Pelopis inuentum. 464
Tibiæ inuentum cuius, vnde dictæ. 490, Ibid.
Tigres virgatæ. 176
Tigridis amor in fœtus, surreptio catulorum, mora per specula insequentis, furor in litore. 76
Tigridis fluuij cursus, rapiditas, nomen vnde. 298
Tigris. 419
Tigris Caucasea. 176
Tigris vnde dictus, cur Hebræis Hidekel. 64
Timendus de patre. 462
Timent quem multi, timeat multos necesse. 127
Timere desinere, qui nihil sperat. timorem & spem simul gradiri. 29
Timere definit, qui desiit sperare. 456
Timere timentes necesse. 127
Timidorum memoria cum vitâ finitur. 361
Timolus, vel Tmolus, floret croco & vino. 315
Timor duplex vnus pusillanimium, fortium alter & Heroum, etiam Herculis. 220
Timor & odium se consequuntur. 127
Timor & spes quamuis aduersantia semper tamen coniuncta. 456
Timor peior est eo quod timetur. 394
Timor spe omni carens malum maximũ. 455
Timore timemus, non timorem. 394
Timori prona fides in peius. 241
Timoris vacuitas magnum bonum. 455
Tinda. 358
Tindaridæ. 510
Tinguere. 507
Tiphe. 198, 199
Tiphys domitor profundi. 10
Tiphys quando & quomodo mortuus. & quis eius in regimine successor. 53
Tiresias ad Halyartum fato functus. 97
Tiresiæ cæcitas, quia Palladem vidisset nudam in lauacro. 129
Tiresias pro cæco. 97
Tiresiæ viuacitas. 118
Tirinthia tela pro certis. 289
Tisiphone. 13, 289
Tisiphone importuna. 12
Titacides vicus. 157
Titan. 336
Titan lucidus. 223
Titanes montiferi. 342
Titan, quid significet, & qui Titanes. 306
Titaressus, seu Titaresius, vndas habet supernatantes Peneo, & vbi fluat. 469
Tithoni cum Aurorâ amores, senium; immortalitas repudiata, mutatio in cicadam. 512
Tithonis frater vel Laömedontis, vel Priami. 512
Tmylus filius Protei hospitum necator. 467
Tonantes sceptriferi. 240
Tenescit. 217
Tonitribus. 217
Tonitrui natura. 138
Tonitru prius fulmine. 313
Tonsæ. 495
Tonsillæ. Ibid.
Topper. 481
Tormentorũ species quædã 460 { digitalia, pedum luxatio, Torcular, nasi ac aurium distorsio, labiorum vexatio.
Torone puella amata Proteo. 467
Toxeus frater Ioles. 310
Toxicum quid, & vnde dictum. 237
vnde conficiatur. 161
Trachelon. 112
Trachyn aspera & saxosa. 305, 309
Trachyn quid significet. 466
Tractus longi. 192
Tragasia. 438
Traiectiones stellarum notæ tempestatis. 498
Trambelus Telamonis filius, ob amorẽ Apriatis se Achilli opponens ab eo occisus. 430
Transactus mundus. 222
Transcribi. 365
Transferre. 142
Transmittere. 457
Transtra. 495
Transuere. 142
Tribuni plebis lictore carebant: fuit magistratus potestas Tribunitia. 556
Tribuni Prætoriani mille militibus præerant. 553
Tribuni singuli excubias in Palatio vicissim agebant. 540
Trietericorum tempus, origo, locus. 324
Triga. 174
Trimense, siue trimestrum. 199
Trio. 349
Triphyliaca Pylos. 469
Tripolis. 156
Tripos Delphicus. 72, 94
Tripos quid. 21
Triptes Deorum. 121
Triptolemi, Celei filij, à Cerere docti, beneficio fruges acceptæ & seminatæ. 197
Tristes seu minaces notę. 99
Tristis, quid propriè. 202
Tristificas voces reddere. 497
Triticum *latissimè* sumptum continet omnia quæ frumentum in strictissimâ seu tertiâ significatione, & excludit legumina & hordeum. 198. *latè*, pro omnibus tritici speciebus infimis, vt excludat far & hordeum; contineat, robus, siliginem & trimense: *strictè*, pro solâ tritici specie, quæ robus dicitur. 199
Triticum transit in siliginem. 199
Triton. 207
Tritones qui, quâ forma, & an in rerum naturâ 429 Triton Neptuni filius solus, loquendi peritus & maris bucinator. 430
Tritonis (Pallas) inuenit tibias. 490
& abiecit. 491
Triuia cur Diana. 557
Triuia, Hecate seu Diana, cur sic dicta. & quæ tres eius facies, & tria munera & insignia. 72
Triuiæ lucus, in Carcinitico sinu. 154
Triuiæ nocturna sacra lampadifera. 180
Trullum. 376
Truncum nemus, quod sine foliis. 316
Trœzenij quo cultu prosecuti Hippolytum. 209
Trœzenij seruis seruiebant quodam die. 25
Trœzen sinuosa. 466
Troia. 418
Troia ab Hercule totidem diebus, quot ab Atridis annis est expugnata. 512
Troia bis capta sagittis Herculis. 425
Troiæ Genij. 421
Troia, nomen ludi. 464
Troija trisyllabum. 466
Troianæ portę cuiusdam cuius insigne equus. 505
Lugentiũ Troianarũ descriptio. 424, & 425 { crinem nodo solutæ, & cinerem inspersæ, pectus nudæ & humeros vteritenus, vestem solutam superius, & dependentem chordâ vel fasciâ supra vterum nectebant, ne quid vltra pateret, manus compiodebant, caput parieti illidebant, capillos vellebant, faciem vnguibus, pectus & caput pugnis palmisque vulnerabant, eiulabantur, & lessum canebant.

Troianã

Troiani ludi quales. 464
Troilum occidit & raptau't Achilles. 510
Tropæa Ioui & Innoni dicari solita. 490
Tros, à quo Troia. 418
Tuba signum nauticum. 495
Tuba Tyrrhena. 473
Tubæ vsus, inuentio, tubicen. 394
Tumor maris præcedit tempestatem. 496
Tumulus à tumore telluris dictus, quasi tumens tellus. 459
Turbo quid. 398
Turcia. 418
Turdetanorum argentea præsepia. 49
Turdetanum mare belluosum. 207
Turrium ædificandarum inuentores qui. 387
Turtur marina. 474
Tuscum mare. 392
Tutela Lemni, Vulcanus. 108
Tutelæ nauium. 494
Tutum differt à securo. 169
Tuum non est, quod fortuna fecit tuum. 250
Tuus. 187
Tybur sacrum Herculi. 489
Tympanum, arma pruriginis, instrumentum luxuriæ non virilis sonus. 262
Tyndaridarum sidus. 218
Tyndarus. 483
Typhis primus nauigationi apta sidera obseruauit. 38
Typhœus sepultus sub Inarime. 341
Typhonis antrum. 91
Typhon, seu Typhœus an venenatus. eius forma. bellum cum Ioue. cubile in Cilicia. 71
Typhon Tartari & terræ filius. 527
Tyranni amant adulatores, ideo paucos habẽt sibi verè amicos. 322
Tyrannicum morte contentum non esse, sed lentum spatium vltionis per cruciamenta ducere. 263
Tyrannidem suscipere liberum, deponere non liberum, retinere necessarium: imò si Christianè loquaris, suscipere illicitum, retinere illicitum, deponere necessarium. 115
Tyranni iras semel conceptas nunquam vel tardissimè deponunt; vltioni semper intenti. 31
Tyranni nomen pro iusto Rege. 353
Tyrannis Dionysij firmissima quàm exiguis copiis pessundata. 542
Tyrannis tollendi potentiores ciues. 544
iisdem amici quoque suspecti. Ibid.
Tyrannorum salus, ferrum; sed infida & insecura. 251
Tyrannorum timor quantus. 388
Tyrrheni dicti Pelasgi. 34
Tyrrheni in Delphines mutati. 111
fictum ex re. 112
Tyrrhenum mare. 392
Tyrrheni qui & vnde. pyratæ. 111
Tyros dicta Sar. 23
Tyrus. 178
Tyrii an iidem cum Satyris. 109

V.

VACALOS seu Vahalis. 298
Væcors. 142
Vaccinium. 468
Vacua seu vacans mulier. 487
Vaccula. 203
Vacuere. 437
Vacuum an aliquod intra vel extra mundum. vacui descriptio. quo sensu vacuum admitti possit, quo non. 271, 272. vacuũ duplex. 272
Vagitanus. 8
Valentia, Dea. 489
Valere multum. 170
Valerij Poplicolæ priuilegiũ ianuam aperiendi more Græco. 311
Vani metus, morbus. 311
Vanis vana terrori. 159
Vapor duplex, ex terrâ & ex aquâ. 451
& quo sensu vapor aliquis dicatur frigidus. 451
Vapor materia pluuiæ, niuis, grandinis. 52
Vapor, quid. 366
Vastitudo. 269
Vaticinantes capillum soluebant. 509
Vdum. 315
Vdum quid. 211
Vedius. 191
Velferus. 368
Velorum descriptio. 40
eius inuentio. Ibid.
Vemmiculum far. 199
Venabulum, προβόλιον vel ζιβύνη, Græci. 160
Venæ salientes in extis signũ prœliorum. 103
Venationis laus. 163
Venatio per formidinem. 159
Venatores Corsi à canibus laniati. 119
Venatorum voces sollemnes. 160. sollemnis eorundem ritus, initio Dianam, aliquando & Apollinem inuocandi & pollicẽdi prædæ partem. Ioui quoque partem dare. 160
Vendere iura fori clamosi. 230
Venena & animalia venenata nasci solita in locis æstu vel frigore squalidis. 58
Venenatæ herbæ an mundi initio creatæ. 60
Venenum de bono, sed rarius. Ibid.
Veniam peccator peccatori dare debet, illam vt à Deo ipse promereatur. 486
Venilia. 207
Venus dicta, Deus. 255
Venus almus. 255
Veneris assis ei initiatis dabatur. 548
Veneris aureæ templum in Aegypto, hinc Venus dicta aurea. 218
Venus cur alma & genitrix omnium. 181
Venerem iacere. 246
Venus Martem cohibet. 18
Veneris mystæ quomodo initiabantur ei. 548
Venus Assyria quæ. 549
Veneris numen quàm infame, quod tamen poëtæ Maximum & Potentissimum canunt. 548, 549.

Veneris potentia. 319
Venus ponto generata. Veneres quatuor, & quæ. Venus mater plurium Cupidinum. 172
Venus, quę poëtarum. Ibid.
Veneris signum benignum. 247
Veneris statua adamata. 246
Veneris stella. 260
Veneris stella eadem quomodo Vesperus & Lucifer. 77
Venerius iactus. 243, 245, 246, 247, 248
Venti collaterales sæpe ponuntur pro præcipuis. 304
Venti contrarij quomodo simul queant flare. 500
Ventos contrarios simul flare poëtæ contendunt. 304. imò qui in Americam nauigant, dicunt solere ibi ventorum quandam ex quattuor orbis cardinibus pugnam naues certo interitu demergere; quam ventorum collisionem vnius venti nomine illi nuncupant, *Huuincam*, de quo habes in Libello Miraculorum S. Virginis DEI PARAE, quæ in illius æde MONTISSERRATI quotidie solent contingere, *Miraculo* CCCXVI.
Ventorum descriptio & natura, *remissiuè*. 499
Ventorum in tempestate pugnantium descriptio. Ibid.
Ventorum situs & oppositio qualis Aristotelis, & qualis aliorum. 304

Verba, εὐφημίας, 330 — vixit, abiit, fuit.
Verba infausta, δυσφημίας 330. — obiit, occidit, interiit, deuixit, mortuus est.

Verba quæ ab S. incipiunt, post *ex* in compositione retinent S. vt exstinguo, exspecto, exsulto. 554

Verberum species variæ. 461
- Ingenuorum — virgæ, fustes.
- Seruorum præterea — flagra, lora.
- Martyrum præterea quoque — cathenæ, plumbatæ, boum nerui, scorpiones & huiusmodi.

Verbis Magicis, Barbaris, nihil significantibus an vis vlla insit; & an quam in vnâ, eandem in aliâ vim habeant linguâ. 68
Versificatus. 395
Veris laus & descriptio. 63
Vermiculus quid. 23
Verminari. 148
Vernare. 318
Vernifera serta. 25
Verres non immolandus Ioui. 239
Vescitur stabulis. 357
Vesper. 426
Vespera. 427
Vesperus, & Vesperugo. 76, & 77
Vesta vna Penatum. 378
Vestem lacerare mos lugentium. 424
Vestiarium. 366
Vestibula vnde dicta. 227
Vestis impura. 119
Vestis pura. Ibid.
Vesuuius. 222
Via cæli angusta. 258
Viales Lares. 374
Vibonensis sinus. 457
Vibrat telum in manu. 146
Vibratio telorum nota vltionis. 146
Vibratur imago cæli fretis. 192
Vicatim. 270
Vicissitudo est rerum humanarum. 393
Vicissitudo, vt aduersa ex secundis, secunda ex aduersis nascantur. 395
Victima vnde dicta, & quid propriè. 19
Victimæ annuere debebant popæ, & ideo aquâ auribus earum infundebant. 100
Victimæ coronabantur. 89
Victimæ humanę quot locis olim in vsu. 558
Victoria Cadmæa. 513
Victorum in quatuor Græcię ludis præmia. 514
Victus, quid. 365, 366
Vidua. 32
Viduæ Deo curæ. 188
Viduæ dictæ vacantes seu vacuæ mulieres. 487
Vidua omnis quæ caret viro præsente. 187, 188
Viduæ matris famil. nomen retinent. 491
Viduæ nomen cur toties in Scriptura sacra repetitum. 188
Viduus totus, viduæ noctes. 180
Vigilia prima. 456
Vigiliæ noctis singulæ olim bucinis vel tubis indicabantur, vt & diei partes. 403
Vigilum cohortes septem ab Augusto in vrbe positæ; Tiberius ad tres redegit, post iterum auctæ: dicebantur vrbanæ cohortes, aliæ à Prætorianis seu Prætoriis, quæ in castris. 553
Vilitas excusationem præbet. 546
Vinalia. 325
Vincire mentem multo vino. 412
Vinci à forti pulcrum, turpe à timido & imbecillo. 331
Vindicta Christianis fugienda, & modus nullam sumere priuatâ auctoritate. Ethnici hac in re impij plerique, semper volentes in eâ sumendâ maiora scelera licita esse. 416
Vini diluendi quis auctor. 412
Vini & vitium quis inuentor. Ibid.
Vinum à vi dictum, quod vim faciat bibenti. Ibid.
Vinum quod recens durum & asperum, postea fit bonum. 202

Vinum sub nomine Bacchi colebant. 414
Vira, & virago. 475
Virbius, vnde dictus. 209
Vir fortitudine, malitiâ mulier potior. 185
Virgiliæ. 39
Virgo, de vxore Eunuchi. 188
Virginensis Dea. 8
Virginia. 528
Virginibus honestum domi manere, inhonestum foris vagari. 515,516
Virginis astrum. 407
Viri boni turres, arces, & propugnacula patriæ. 425
Viridianus. 489
Virilis habitus & comptura. 196
Viris nefas muliebrem habitum accipere. 262
erat nota seu professio cynædici criminis. 262. virilis comptus & habitus quis. 262
Formulę de magnis virismortuis, dicere eos. 354. { manu posse leuari, onus esse quinque digitorum, vnâ modicâ claudi, tenui sepulcro claudi, capit tumulus quem orbis terrarum non capiebat.
Virtutes, gradus sunt ad cælum. 543
Virtus infelix. 341
Virtus non potest opprimi, nec tolli nobis. virtutes solæ homini propriæ. 30
Virtus nulla vbi non sunt aspera, & dura. 258
Virtus premitur non opprimitur. 209
Virtus pro fortitudine ἀπλῶς. 30. quare? 258
Virtus pro fortitudine. 250
Virtutis vera nobilitas.
Visa diuina vigilantibus immitti, seu semisopitis tantùm. 458
Visio. 456
Visio emissione, an receptione fiat. 33
Visipotens. 97
Visorum genera, nomina, diuersitates. 456
Visu an terræ aut alia solida queant penetrari. 33
Visu cur celerius res quàm auditu percipiantur. 313
Visum. 456
Visum nocturnum malum, auersabãtur & hostibus imprecabantur. 552
Visus inest pupillæ, non neruo. 134
Vita omni ex parte prospera nulli vnquã contigit. 395,396
Vitæ beatæ descriptio. 383
Vitæ dies optimi. 180
Vitæ diuitum collatio, cum vitâ sobriâ pauperum. 389
Vitæ felicitas non diuturnitate, sed meritis & bene actis æstimanda. 504
Vitæ humanæ periodus. 231
brevitas quanta. 232
Vita infelix felici morti præferenda. 504
Vitæ infelici, mors præferenda. Ibid.
Vitæ norma quæ iuxta Chrysippum. 230
Vitæ nostræ fugacitas. 451
Vitæ priuatæ & latentis felicitas. 387
Vitæ rusticę laudes. 182
Vita supplicium. 505
Vitta tranquilla & soli Deo nota præferenda omni gloriæ ac diuitiis humanis. 232
Vittæ. 179
Vita duplex, nuptarum & innuptarum. 106
Vittæ duplices, virginales & maritales. 148
Vitia. 198
Vitiũ mirè alit consuetudine, fouet error. 540
Vitium tritici. 199
Vitruuius an Victurinus. 383
Vitulæ vel catuli rapti compãratio. 465
Vitulamen. 194
Viuacem anum differre. 476
Viue, dum licet. 230
Viuitur exiguo melius. 389
Vizontes. 161
Vlysses prudens & consilio pollens, non verò deceptor aut versipellis. 463
eius laudes. Ibid.
Vlysses prudens potius quàm fallax. 425
Vlysses quibus iudicibus retulit arma Achillis. 472
Vlysses quomodo mortuus, variæ sententiæ. eius Metamorphosis in equum. sepultus in Hetruriâ. iussus ire in exsilium. perfidia eius in Aeolum. Euryalum filium occidit. 474
Vlyssis sapientia & astus. 460
Vlixes scribendum. 460
Vmbilicus orbis, Delphi. 489
Vmbra. 523
Vmbiæ & simulacri differentia. 358,359
Vmbra lurida fugit rogos. 451
Vmbra magni nominis resto. 523
Vmbra metuitur ab infantibus. 359
Vmbræ mortuorum apparent maiores, quàm erant viuentium corpora. 428
Vmbras mortuorum apparere prodigij loco habitum. 91
Vmbrę noctu apparent, die non ex lege Proserpinæ. 223
Vmbra quid. 405
Vmbras redire. 524,525
Vmbræ violentæ necatorum sanguineæ. 550
Vndæ virides. 40
Vnguentis veteres vsi, quà sanitatis, quà voluptatis gratiâ; quibusdam vrebantur ante cęnam mox à balneo, aliis in cęna; quibusdam vngebantur ante focum, aliis in sole. 413
Vnguentorũ genera quædã 413. { comagenum, glaucinum, crinum, rosa, myrrha, costum, nardum purum, amomum.
Vnimammis, & vnimammia. 341
Vnicus. 186
Vnio. 245,246
Vnionum ortus & natura. 328
Vnum pro multis perire æquum. 117
Vnxia. 9
Vocis magnitudine deiecti ex aëre corui. 506

Volu-

Voluminosus. 340
Volutatio, *marinum vocabulum.* 294
Vossen German. 109
Vota solita suscipi pro fœcunditate Augustæ. & initiò anni pro salute Principis. 549
Votis posse aliquem interfici putabant. 203
Vox & sonus quomodò dicantur à poëtis aures ferire, percutere, pellere. 506
Vox & sonus, an corporata 506. explicatę de hac re variorum philosophorum sententiæ. 506
Vox feminea. 353
Vraniones. 307
Vrbes dicuntur interire cum hominibus. 88
Vrbis euersæ descriptio. 305
Vrbium direptionis descriptio. 308
Vrna sortiaria. 423
Vrnæ iudicum. 231
Vrorum descriptio. 161
Vrsa cęlestis. 217
Vrsæ cælestes. 409
Vrsæ duo. 60
Vrsa Scythica. 302
Vrsæ sidus. 218,225
Vrsæ sidus cur nequeat occidere seu mergi. 349
Vrsi. 90
Vstriculæ. 437
Vstrina. 462
Vsura pro vsu. 30
Vulcania sacra. 491
Vulcanus cum Cerere contendit de dominio Siciliæ. 265
Vulcani ignes insopibiles. 74
Vulcani officina vbi. 222
Vulcani officina in Lemno. 345
Vulcanus pro flammâ. 85
Vulgi, cum torrentis aquâ, vel procelloso mari comparatio. 230
Vulgi inconstantia, & leuitas, & insipientia. 229, & 230
Vulgus mobile. 230
Vulgo vt placeas quærere in gerendâ republica, est cum gloriosâ contumelia pessum ire. 230
Vulnera telis ęneis inflicta citius sanãtur. 342
Vulneratos per vulnera animam non exhalare. 529
Vulnus vnum erat omnis. 208
Vulturius iactus. 243,245,248,249
Vulturij, auari. 249
Vultur se abstinet cadaueribus voluerum. 184
Vultures sagati & togati. 249
Vultus certa præbet animi indicia. 47
Vultu crimina & animi sensa prodi. 381
Vultus & facies quomodo differant. 131
Vultu mens proditur. 249
Vuidum quid. 211
Vxor ad quid mariro teneatur. 527
Vxoris bonæ commoda, malæ incõmoda maxima omnium. 185
Vxorum decus domi manere, & linguam premere. 516
Vxorem ditiorem capere, est se in seruitium dare. 149
Vxoris dotes animi, quàm corporis potiores. 545
Vxoris furor propter pellicem. 52
Vxor iusta. 525
Vxores Lacedæmonij, Thessali, Romani, Dominas vocarunt. 486
Vxor malum, sed necessarium. 185
Vxor postem vngebat axungiâ vel adipe. 9
Vxores quasi vnxiores. Ibid.

X.

XANTHVS. 485
Xanthus fluuius, vnus Troiæ, alius Lycię, al. Boeotiæ. 428
Xerampelinus color. 24

Z.

ZABVLVS. 244
Zababus & Zabasius. 113
Zabij. 113
Zacynthos. 470
Zahuris qui. 33
Zarisa radix, vtilis oculis. 323
Zea. 198
Zea. 199, Græcè ζέα, 199,200
Zelotypia ferarum. 175
Zephyrus idem, qui Fauonius. 154
Zephyrus. 499
Zetes & Calais Boreæ & Orithyæ filij. 32
Zethes & Calais à quo & cur occisi. 55
Zethus. 137
Zodiaci signa, & signorum præsides. 405.
& ordo. 406
Zodiacus obliquus & inflexus. 406
Zodiacus vnde dictus. 405
Zona, inferorum. 345
Zona & pusula quomodo differant. 93
Zonæ cæli quinque descriptæ. 346,347
Torridam esse habitatam contra vetereres. 347
Zonæ quinque mundi. 406
Zor. 178

FINIS.

VLTIMAM veniam peto, & præmium spondeo; diuinum quid. ait bonus sanè poëta,

„ *Sis pius imprimis. nam, cùm vincamur in omni*
„ *Munere, sola Deos æquat* CLEMENTIA *nobis.*

non proportione æqualitatis, sed imitatione virtutis. nam lumen illud radiatum Ecclesiæ totius (*Augustinum dico*) Dei, ad quam homo creatus, imaginem in culpis proximorum ignoscendi prompta mente exquisiuit. Vt ergo Phœnix Italiæ sui æui cecinit;

„ *Maior in erratis bonitatis gloria nostris,*
„ *Et dare non dignis res magè digna Deo.*

ita tuæ bonitatis gloria ad erratorum nostrorum numerum excrescet. Quare noli hanc laudis & humanitatis vberiorem messem fastidire; vt metas, ERRORES (en) OBLIVIIS cumulaui, solidè meis: nam obliuiorum partem nullam aliis imputo, nisi vnius aut alterius verbuli semel ac iterum prætermissi.

ERRATA ET PRÆTERMISSA PARTIS TERTIÆ.

Pag. 14. *lin.* 28. *pro*, libellis; *corrige*, labellis.
Pag. 15. *lin.* 41. πᾶσαν.
Pag. 19. *lin.* 8. *pro*, Iouei; *scribe*, oue.
Pag. 20. *lin.* 20. γυναῖκες.
Pag. 24. *lin.* 1. κοκκωτόν, ὀστριοθήκῃ.
Pag. 31. *lin.* 23. χαλεπῶς.
Pag. 33. *lin.* 31. Priscianus Lydus, *sublato commate intermedio.*
Pag. 24. *in margine*; genua comprimit artâ genâ.
Pag. 35. *lin.* 20. τ' ουμὸν. *lin.* 36. Δευκαλίων. *lin.* 38. ὁ δ' οὖ τέκε.
Pag. 36 *lin.* 15. δᾶμα. *lin.* 25 ἰαίπτεται ἔνδοθι.
Pag. 4. *lin.* 7. αἰ. — ᾶς. *lin.* 8. περάσαι.
Pag. 42. *lin.* 18 ἡμερὶς, αἰγίλωψ, ἀλίφλοιος. *lin.* 11. *à fine*, Anaxilas.
Pag. 48. *lin.* 7. *à fine*, Ex Euripide.
Pag. 49. *lin.* 1. Spartæ origo.
Pag. 50. *lin.* 42. προσιθεὶς.
Pag. 55. *lin.* 9. cete exultantia.
Pag. 58. *lin.* 29. μυχάτοιο.
Pag. 64. *lin.* 2. πόλεων.
Pag. 69. *lin.* 24. prælucet.
Pag. 74. *lin.* 13. πέλεται *lin.* 18. νυκτὶς μεγαλοκόλπε.
Pag. 76. *lin.* 22. ἀγλαὸς υἱός *lin.* 23. ταύτην — δία. *lin.* 24. δῶκεν ἅπασαν. *lin.* 26. αὐτὸς ἵκοιτ', ἢ ἐξ αὖτις ὅτις. *lin.* 27. ἠωνὸς.
Pag. 81. *lin* 44. ἀθρήσας θεὸς.
Pag. 84. *lin.* 20. in finem libri reiicere. sic tum
„ (LECTOR) putaui. nunc quia moles libri
„ nimium turget, detraxi mutatâ sententiâ,
„ statui collectam ex veteribus LOIMONO-
„ GRAPHIAM premere; quę commodiùs per
„ se liber.
Pag. 87. *lin.* 3. παμμεγέθεις ἀνέλαπυς.
Pag. 89. *lin.* 18. ἤνιν. *lin.* 19. ἢ ἔπω.
Pag. 98. *lin.* 23. ioli noscere Oedippo.
Pag 95. *lin.* 37. παίδων γένος. — αἱ τῆς.
Pag. 97. *lin. vlt.* harum.
Pag. 100. *lin.* 23. κριθαὶς. *lin.* 35. πελύνας.
Pag. 102. *lin.* 16. καὶ ἐξοχήν.
Pag. 106. *lin.* 17. Phornutus.
Pag. 108. *lin.* 44. ἀνὰ κλυτὴν ἀφραίνοντες.
Pag. 115. *lin.* 12. tutelarem; quem Iuno honorauit concessâ Naxiis puerperis breuioris partûs prærogatiuâ.
Pag. 117. *lin.* 41. ἕνα.
Pag. 120. *lin.* 4. πλατὺν, ἐρανιάνων.
Pag. 125. *lin.* 15. τό, vt. *lin.* 36. δυναμένε.
Pag. 128. *lin.* 8. Αἴγυπτος.
Pag. 130. *lin.* 34 ἤρρησεν.
Pag. 132. *lin.* 16. fidei meæ. *lin.* 30. μὰ τὸν δί'. *lin. vlt.* vita decurrens viâ.
Pag. 134. *lin.* 1. araneæ telam.
Pag. 136. *lin.* 32. κατάστασις. *lin.* 33. σοφίας.
Pag. 141. *lin.* 41. μήτερ πάντων, δημήτερ πλουτοδότειρα.
Pag. 145. *lin.* 2. φίλος. *lin.* 40. κόρος κόρυν ἀνέρα.
Pag. 157. *lin* 1. δῆμος τῆς Ἀττικῆς, *lin.* 5. ἐξ ἡμισείας — ἀνθρώπων.
Pag. 164. *lin.* 6. εἶναι. — βλαβερὰς ἡδονάς.
Pag. 165. *lin.* 32. narrare: fuit, cùm.
Pag. 166. *lin.* 4. Antoninum. *lin.* 31. καὶ ταύρῳ.
Pag. 170. *lin.* 13. θαλάσσας τε. *lin.* 14. κυσσφισάμην.
Pag. 177. *lin.* 7. δύναιτ' ἄν. *lin.* 8 οἰνόντε, εἰς ἔρατά τε ἐμπεσεῖν.
Pag. 178. hoc D. Hieron.
Pag. 179. *lin.* 15. ἀρτεμιν.
Pag. 186. *lin.* 28. φανῆσαι.
Pag. 193. *lin.* 7. *à fine.* Siculus lib. 4. quia Bacchus.
Pag. 196 *lin.* 8. καταιβάτις.
Pag 197. *lin.* 23. reuersus iuuenis Hipp.
Pag. 204. *lin.* 27 περιστέλλεσιν αὐτά.
Pag. 205 *lin.* 10. τύχη εὐβελία.
Pag. 212. *lin.* 27. Amphitruone.
Pag. 222. *lin.* 40. εἰρωνικῶς.
Pag 226 *lin.* 24. μεμαῶτα καθεζόμενος ἢ δοκεῦσιν. *Ibid. lin.* 6. *à fine.* ad Dominum peruen.
Pag. 232. *lin.* 14. θημωνα φυλάσσοι.
Pag. 233. *lin.* 35 ἀλώμενος ἠδὲ.
Pag. 235. *lin.* 2. spiculo venatorio. *lineâ* 19. Bembinatis.
Pag. 236 *lin.* 19. βελοίμην.
Pag. 238 *lin.* 19. τίκτεσιν αἱ θνηταὶ θεὸς.
Pag. 238 *lin.* 20. Leucothea.
Pag. 240. *lin.* 14. θανόντες.
Pag. 245. *lin.* 5. *à fine*, ternio opponitur.
Pag. 248. *lin.* 30. latus vnum angustius; bas. op. t. l. angustius alterum illud quod.
Pag. 249. *lin.* 4. *à fine.* Hier. Vide & Cælij Cal-
„ cagnini; cuius in lib. *de talorum, tesserarum, &*
„ *calculorum ludis* (nunc demum nactus fui)
„ comperi quædam nobis etiam notata, quæ-
„ dam non animaduersa. lege, & compone
„ cum nostris: videbis quæ ad ludi intelli-
„ gentiam aptiora.
Pag. 254. *lin.* 20. ἱερῶν. *lin.* 22. θᾶττον ποιήσει. *lin.* 27. ἐνεῖκαι. *lin.* 28. ὦ 'δελφὸς — τοὶ σκῶπτες.
Pag. 257. *lin.* 19. Regamq;] Moguntin.
Pag. 259. *lin.* 23. Panisci. *lin.* 5. *à fine.* cap. 3. &,
„ vt malo nodo malum cuneum immittam,
„ ex ipsis Nouantibus hæreticis id conten-
„ dunt Thom. Erastus *in Furnio*, Lamb. Da-
„ næus *Dialog. de Sortiariis*, & Ioan. Bodinus
„ *lib. de Dæmonomaniâ.* hîc quoque regnum eo-
„ rum diuisum.
Pag. 260. *lin.* 25. δία, ζῆνα, ἀθήναν.
Pag. 264. *lin.* 10 *à fine*, ac deprauari.
Pag. 289. *lin.* 12. *Herculea.* AMP. *quo.*
Pag. 291. *lin.* 30. antiquos; *Cælum, Iouem, Hoc*; pro iisdem solitos. rectissimè. *lin.* 36. cælo fulgente.
Pag. 292. *lin.* 16 θνητῶν τ' ἀνθρώπων. *lin.* 18. κόπων. 19. ἱερὸν. 24. ἀμφωλαχόντα.
Pag. 293. *lin.* 1. κασιγνήτοιο.
Pag. 296. *lin.* 35. ἡ ἀσέβεια.
Pag. 297. *lin. vlt.* Sichor שִׁיחוֹר. alibi שִׁיחוֹר.
Pag. 298. *lin.* 21. Vineti edit. *lin.* 28. Elauer.
Pag. 299. *lin.* 26 apud Ciceron. *lin.* 34. confessus.
Pag. 303. *lin.* 33. τοῦτό γε — ἦν — καὶ νῦν. *lin.* 34. πρὸ αἰσχύνης.
Pag. 304. *lin.* 5. βορέας — μέσης. καικίας In mar-
„ gine autem perperam impressæ duæ lineę
„ decussatæ ⋈ : sed ea quæ in latum proten-
„ ditur ab Oriente ad Occidentem debuit re-
„ cta esse, scamnatim ducta, vt monui in con-
„ textu. tali pacto ✢.
Pag. 305. *lin.* 5. *à fine*, Inacho.
Pag. 306. *lin* 27. τοῦ - εἰρήνη. *lin.* 30. ἑκατόγχειρας. *lin.* 33. τιτᾶνας ἐγέννησε. *lin.* 34. μέγαν.
Pag. 308. *lin.* 37. auricoloria. *lin. penult.* rapiunt tactu.
Pag. 310. *lin.* 12. Grammaticus, Schol. *lin.* 29. leguntur in libb.
Pag. 312. *lin.* 21. νυμφόληπτοι.
Pag. 316. *lin.* 9. hoc enim. *dele*, enim.
Pag 317. *lin.* 4. in Aduersariis, & vt.
Pag. 320. lin. 1. ὅτις - παρακαθήκην.
Pag. 322. *lin.* 26. ignis ista locum.
Pag. 325. *lin.* 5. γέγονα μυστικός.
Pag 327. *lin.* 16. Apotheo. *lin.* 23. Eguian.
Pag. 328 *lin.* 24. Dionysius de Serum.
Pag. 330. *lin.* 7. σαλεύεσθαι
Pag. 332. *lin.* 18. καὶ τὴν ἕω. *lin.* 28. se isti aliis. *lin.* 32. גוֹג & מָגוֹג.
Pag. 333. *lin.* 2. ἔσπατο ἰὖζων. *lin.* 20. alas. *lin.* 33. νυκτερινόν.
Pag. 335 *lin. vlt.* perdant.
Pag. 339. *lin.* 33. οὗς - ἐπώνυμοι.
Pag. 355. *lin.* 1. χωρήσεις - ἢ. *lin.* 12. αἰτία - ἐν. ξυντελεῖν.
Pag. 356. ἐπαύετο.
Pag. 371. *lin.* 5. φήμηδ' ἔτις. *lin.* 14. אַרְנִי.
Pag. 377. *lin.* 38. χρηστὸς.
Pag. 378 *lin.* 2. τὴν χρηστὴν.
Pag. 379. *lin.* 33. ἐξαπατᾶν.
Pag. 380. *lin.* 22. οἱ αὐτῷ - τεύχων. *lin.* 25. ἐπιδώσεται. *lin.* 32. Hispaniarum prælatus.
Pag. 386. *lin.* 17. in; *ad noua*, alij. *lin.* 36. Badius.
Pag. 387. *lin. à fine* 4. Statius.
Pag. 391. *lin.* 10. *in margine*, Albulæ.
Pag 395. *lin.* 19. *alta patris.* sic è contrario sta-
„ gnum Gennezareth (quod describit Ege-
„ sippus lib. 3. de Excid. Hierosol. cap. 26)
„ *stagnum* vocatur Luc. cap. 5. alibi verò, *mare*
„ dicitur. Matth. 14. Mar. 6. & Ioan. 16. quia
„ ventis agitatus vt maria crebrò procellosus.
Pag. 397. *lin.* 3. Dacos. *lin.* 19. pecuniâ possit. sed & Salomon Eccles. 10. *pecuniæ obediunt omnia*; siue, vt alij legunt, *pecunia obtinet omnia.* sensu eodem.
Pag. 400. *lin.* 9. motus viuentium.
Pag. 403. *lin.* 37. est, cur nondum.
Pag. 405. *lin.* 12. lib. vlt. ad.
Pag. 408. *lin. à fine*, 8. Scholasticus.
Pag. 410. *lin.* 23. ἀναπεσεῖν. *lin.* 26. *pro*, leuiter, *repone*, leniter. *lin.* 36. וְשָׁכַב. *lin.* 38. וְשָׁכַב. *lin.* 42. κατακλίσει.
Pag. 412. *lin.* 12. οἴω.
Pag. 413. *lin.* 1. παρῆν.
Pag. 415. *lin.* 5. Phædone (de quo mox) Ptolomæus.

lomæus. *lin.* 14. κινουμένην. *lin.* 17. לרקין.
Pag. 418. *lin.* 4. quem glossæ.
Pag. 419. *lin.* 11. pollentis. *lin.* 24. τείχε۞.
Pag. 421. *lin.* 3. Sinon.
Pag. 422. *lin.* 25. κ'ν — θυσίαιστε χερσῖστε.
lin. 27. ὑμετέρων.
Pag. 431. *lin.* 14. ἐελδομένα *lin.* 16. ὑποκλείσσασα.
Pag. 432. *lin.* 25. Zezes.
Pag. 434. *lin.* 1. Iudicum.
Pag. 438. *lin.* 3. ἠράσατο. *lin.* 4. φεύγων.
lin. 11. Canopus amauit. *lin.* 12. auctam.
Pag. 441. *lin.* 2. εἶναι. *lin.* 16. ἀμιγὴς καὶ ἀπαθής.
lin. 35 ἀληθές.
Pag. 442. *lin.* 39. οὐκ ἔτι. *lin.* 43. εὐσεβής.
lin. 44. καταθανών.
Pag. 443. *lin.* 1. ψυχαὶ — γαίῃ. *lin.* 2. ναίουσι.
lin. 33. λεληθότα.
Pag. 444. *lin.* 9. τὸν θεὸν λεληθέναι — ὕστερον.
lin. 33. βιότης. *lin.* 34. θνητός.
Pag. 445. *lin.* 34. vt Deus in suo.
Pag. 447. *lin.* 3. natura rei.
Pag. 451. *lin.* 1. lethum.
Pag. 452. *lin. à fi.* 9. Nemesius, *pro*, D. Nissenus.
Pag. 456. *lin.* 9. Hecatho.
Pag. 461. *lin.* 8. quit. *lin.* 32. hæc significatio
„ placuit vulgatę versionis auctori: nam Sap.
„ c. 3 vertit, *nec in die agnitionis allocutionem* πα-
„ ραμύθιον in Græco, hoc est solatium. & cap.
„ vlt. *allocutione enim desiderij ascendit ortygome-*
„ *tra*, hoc est pro consolatione ipsorum. Græ-
„ cè, εἰς γὰρ παραμυθίαν ἀνέβη αὐτοῖς, &c. alibi
„ quoque; *erit allocutio cogitationis & tedij mei.*
„ Denique Ivdicvm cap. 11. in fine; *& plan-*
„ *gant filiam Iephte*, &c. Hebræa vox לְתַנּוֹת
„ significat etiam consolari: quare Pagninus
„ & quidam vertere, *ad alloquendum filiam*
„ *Iephte*, &c.
Pag. 463. *lin.* 12. ὀρθῶσαι.
Pag. 464 *lin.* 13. Phrygium sonum.
Pag. 469. *lin.* 14. *pro* crassas, *mallem*, pingues.
Pag. 470. *lin.* 34. ἀφροσύνας.
Pag. 472. *lin.* 25. hæc pœna. *lin. vlt.* configere.
Pag. 474. *lin.* 7. *seriem cædis*] *lin.* 19. Mathematicos: quidam. *lin.* 34. cerebro peu.
Pag. 478. *lin.* 31. Clytemæstra.
Pag. 481. *lin.* 44. δημότης δ' ἀνεύτυχής.
Pag. 483. *lin* 4. *à fine*, præterita. de Auguriorum
„ verò generibus, quid in iis naturale, quid
„ superstitiosum, egregiè (alibi hoc ponere
„ sum oblitus) disserunt Conradus Wimpena
„ à Fagis opere de *Diuinatione*, & Augustinus
„ Marius lib. cui titulus, Bvbo Marianvs.
Pag. 484. *lin.* 39 ἀπονοστήσαντ۞ ἐπάλτο.
lin. 41. ἀφ' αἱμάτων. — αὖς.
Pag. 487. *lin.* 19. Pæanes. *lin.* 25. ex Diodoro.
Pag. 488. *lin.* 11. ἐγὼ ἢ βαρβίτους. *lin.* 33. tamen qui vtrumque. *lin.* 37. Magentin.
Pag. 489. *lin.* 3. Reginæ.
Pag. 490 *lin.* 1. Faliscos.
Pag. 493. *lin.* 38 μεῖζον ἐστι.
Pag. 495. *lin.* 11. ἠχὼ — ἀρχηγοί.
Pag. 497. *lin.* 7. *à fine*, stellas cadere inquiebat.
Pag. 499. *lin.* 12. νὺξ μία.
Pag. 501. *lin.* 5. ἀπὸ στόματ۞ — μεμορμένον.
Pag. 502. *lin.* 21. ὑπερφίαλον. *lin.* 25. γύραιμα — αὐτῆς.
Pag. 503. *lin.* 5. τὴν μῖξιν.
Pag. 504. *lin.* 8 sic sup. *lin.* 19. τὸ φῶς — τὰ νέρτε· μαίνεται δ' ὃς εὔχεται —
Pag. 507. *lin.* 15 ἀηδονὸς στομαφθογγοὺς ἴεισαι.
lin. 27. αἴλινα κύκνοι.
Pag. 511. *lin* 18. αἴδαο κατοιχομένου — ὑμεναίοις.
Pag. 513. *lin.* 9. Oculana. *lin.* 11. lignum.
„ Huc potest referri Delphicum Oraculum
„ apud Gemisthum Plethonem in fine lib. 2.
„ *Victum, stare: sed, eum qui vicit, obiuisse.*
lin. 12. τραπέζας τε — κειμεθ'.
lin. 21. *Inuy*]
Pag. 517. *lin.* 6. ὦ βιάζεσθαι παρὰ.
Pag. 522. *lin. à fine.* 6. Agamemnona.
Pag. 528. *lin.* 33. Virginia.
lin. 36. Poplicola.
Pag. 531. *lin.* 21. simplicium.
Pag. 532. *lin à fine* 4. Aristæus & Ocellus.
lin. 2. *à fine*, Ambrosij) & eum.
Pag. 538. *lin. vlt.* lineâ.
Pag. 539. *lin.* 27. legibus; filios.
lin. 42. ἐμπεριπατήσουσι — ἐπιβαλοῦνται.
Pag. 547 *lin.* 5. in *Cùm* tollatur accentus.
Pag. 549. *lin.* 6. Venerem.
lin. 29. Ominibus.
Pag. 550. *lin.* 39 ἔχοντα.
Pag. 552. *lin.* 18. οἴκου.
lin. 35. αὐτοφύτου.
Pag. 557. *lin. à fine*, 7. Pandotariæ.

Euge (Lector) finem habes Syntagmatis, Indicum & Errorum.

Omnia hæc Societatis Iesv *more bono & legitimo prodeunt Superiorum permissu.*

Svmma Privilegii.

Philippi II. Hispaniarum Regis gratia & priuilegiis cautum ac sancitum est, ne quis, cuiuscunque status, ordinis, aut conditionis fuerit, citra voluntatem Ioannis Moreti, Typographi Antuerpiensis, veterum, nouorum, aliorumque probatorum auctorum opera, olim à Christophoro Plantino P. M. eiusdem Moreti socero excusa, scholiis, notis, aut commentariis aucta vel emendata, siue etiam deinceps augenda vel emendanda, vllo modo imprimat, aut alibi impressa in Regiæ M^tis ditiones importet, venaliáve habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum, & graui pœna multabitur: vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, xvi. Maij, M. D. XCI.

Signat. *S. De Grimaldi.*

Et in Consilio Brab. *I. de Buschere.*

Universitaria de Granada

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam, & Ioannem Moretum.
M. D. XCV.